Hippocrates 460-375 B.C.

170. MS. in Latin, on paper: written in 1428–9 at Pavia by Alexander de Montaldo de Gaino and others: $15\frac{1}{2} \times 11\frac{1}{4}$ in., i+197 leaves, in double columns: with illuminated capitals &c.

The Latin commentary of Hugo Senensis (Ugo Benzi) upon particulae 1, 2, 4, 5, and 6 of the Aphorisms of Hippocrates, with dedication to the marquis Niccolò d'Este. At the end (fol. 194ᵛ) is the colophon (not given in the printed edition): 'Hic finitur expositio. 6ᵉ. particule Afforismorum Ypo. secundum . . . magistrum Ugonem Senensem. Et complecta [*sic*] per ipsum anno Mccccxxviiij[or] in studio Papiensi. Nec vlterius in particula 7[a] per eum expositum est. Vnde hoc est totum quod super Afforismis Ypo. et eorum contentis scriptum et expositum est per prefatum monarcham verissimum, vsque in diem xxv mensis Augusti millessimi predicti, quo die ipse a ciuitate Papie recessit iturus Paduam. In cuius ciuitatis studio pro legendo conductus est per Venetorum illustrissimam dominationem.' The MS. is the work of several scribes, of whom one gives his name at fol. 97 in the colophon to particula 2: 'Cui operi adhibui complementum et scripsi ego Alexander de Montaldo de Gaino, artium et medicine scholaris, M°cccc°xxviij°. die tertia mensis Aprilis, videlicet in sabbato sancto, hora quintadecima uel circa.' A list of 'questiones' has been added in a contemporary hand at fol. 196.

170

S. de Ricci's note, from his "Census", vol. 2, 1937:

"xviiith c. Italian vellum binding".

It looks older than that to me. W. W. F.

"The most valuable single MS. of Ugo in existence" a students' text book, "produced & sold by the stationers of Pavia". See Lockwood, D. P., "Ugo Benzi," 1951, pp. vii & 202.

i cuerj

Hugonis Senensis
[illegible] Prestantissimi viri
Scripta.

+ Ihs.

Hec est Scriptum, Expositio et Questiones super Afforismis Ypocratis et eorum commentis secundum Artistarum et medicorum principem Magistrum Ugonem Senensem.

Precedentis anni lucubrationum munus quod meis paravi tuo nomini Nicolae Estensis Illustris Marchio dicendi ad futuram tui gloriam si quid meus labor illi addicere posset, non quod in illis sicut in poetarum versibus aut ystoricorum laudes tue singularissime virtutis ex omni parte exprimantur. Sed si quid dignum memoria in medicina contulero quod ad posteros maneret erit testimonium gentis tue collocandis hominibus studio literarum. Tua enim indulgentia et magnanimi viri cognitionis veri amica diligentia tam multos preclaros hominum literarum magistros in civitate preclara congregasti pro studio ut sit indignum in ad tante rei memoriam relinquam posteris aliqua pro virili parte satisfaciens. Et si in tanta doctorum multitudine res mee in obscuro future sint, nam nobilitate et gloria doctorum quos hic habes et qui nomine meo efficient consolor, precedentis quoque anni opera ad expositionem tegni. Secunda data est huius anni ad aphorismorum ypocratis explanationem instabunt vigilie ubi conferam quoad potero brevitatem que rerum cognitionem non offendat. Atque illud omni a te obsecro ne si minus accurata quam tuo nomini dicenda esse debent fuerint, recipias tamen benigne. Conferam enim in illud quantum ope potero cum ypocratis fere priorum omnium. Sed certe medicorum principis dicta et eius commentatoris galieni non solum exponenda sed in rebus illustranda contrastantibus sumpserim. Et ut decet ante initium operis, opem a te sanctissime deus posco, oro atque efflagito quam dirigas mentem ad ea dicenda que tui operi et veritati tum etiam auditorum animis et lectorum conformia proficiant.

Vita brevis ars vero longa.

Iste est liber amphorismorum in quo ostendit ypocras non velle totam artem tradere, sed ponere in variis partibus scientie medicine quasdam verissimas sententias sub compendio ut magis est possibile. Et ex hiis patet primo titulus libri quia liber amphorismorum ypocratis. Et significat hoc nomen afforismus secundum ysidorum .6°. ethimologiarum sermonem brevem rei proposite sententiam totam explicantem. Patet 2° nomen autoris quia ypocras cous, non enim fuit ille alius ypocras filius euclidis. Patet 3° libri subiectum, nam est idem quod totalis scientie medicine, sed de illo in isto libro non complet scientiam. Patet quarto istum librum inter libros medicinales quos habemus ypocratis fuisse primum quia cum reliqui omnes circa unam partem artis versentur ut pronosticorum, regiminis acutorum et alii, iste utiliter circa omnes vagatur. Patet quinto utilitas, nam continet plurima verissima et utilissima documenta artis, modo quo possunt facillime memorie commendari. Patet 6° cui parti philosophie supponatur, nam philosophie naturali quemadmodum pars totalis medicine supponitur et hiis medicus philosophie naturalibus sunt contentus. Dividitur autem iste liber in prohemium et tractatum qui incipit septimi affor. 1. In perturbationibus. Presens afforismus dividitur in 2as partes, nam primo ponit libros breves esse componendos in medicina, 2° ostendit conditiones requisitas ad verificandum opere ea que in isto libro dicuntur. 2a ibi. Oportet autem. In parte prima vult ista conclusio: oportet in medicina componere libros afforisticos brevitate, probatur sic: in arte quelibet longa respectu vite humane est oportunum tales libros componere, sed medicina est ars longa respectu vite humane quam respectu artis illius est brevis, ergo etc. Maior est manifesta quia sine talibus libris non possumus memorie bonas sententias tenere, et minor probatur quia omnis illa ars est longa que debet acquiri per experientiam faciendam plurimarum rerum in tempore arcto et brevi cum timore. Et ultra hoc per rationem, scilicet medicina est huiusmodi, ergo etc., et probatur minor quia in talibus artibus sicut medicina iuste non parte facimus experimentum propter timorem et temporis brevitatem, et in eisdem ratio comprehendi est difficilis cum in illa videamus plurimos sapientes discordare, ergo talis est longa respectu vite nostre. Et ergo ac si ypocras dicat in medicina oportet componere libros afforisticos quia vita hominis est brevis respectu istius artis et ars est longa, et causa longitudinis artis est quia tempus in quo spatium operandi circa corpus nostrum operationem est breve, nam variantur dispositiones humani corporis frequenter et propterea oportet variare operationes. 2a causa est quia experimentum est timorosum propter nobilitatem subiecti circa quod medicus operatur et ideo non multotiens se exponit ad probandum res. Et 3a causa est quia ratio requisita ad artem habendam est difficilis. Circa istam partem notandum primo quod licet vita quandoque sumatur pro operatione substantiarum intellectualium ut in 12° metaphysice commento 28, quandoque vero pro operatione cuiuslibet animati ut 2° de anima, quandoque pro presentia anime vegetative in corpore ut in libro de morte et vita colligitur quod est privatio anime vegetative in calido naturali, hic non sumitur vita 3 modo etiam prout ad hominem. Hec autem vita potest dici brevis et longa diversimode comparata, nam si comparatur ad plurimorum aliorum animalium vitam tunc est longa, longissime enim vite animalium sunt elefas et homo ut in de longitudine et brevitate vite. Sed comparata acquisitioni scientiarum artium est longa sicut artis sutorie et similibus. Comparata autem multis durationibus et motui et fluviorum est brevis. Item comparata acquisitioni multarum artium et precipue per inventionem est brevis ut 2° metaphysice, nam nullius hominis etas sufficeret ad hanc artem inveniendam et complendam, et hoc intendit ypocras in ista prima particula. Secundo notandum quod hoc nomen ars equivoce sumitur. Quandoque enim sumitur large pro omni habitu vero intellectus ordinato in facere ut distinguitur contra agere scilicet capiendo facere pro operatione non attendendo eius honestatem vel turpitudinem, et isto modo logica et gramatica sunt artes. 2° modo sumitur stricte pro habitu cum recta ratione factivo quia immediate inter habitus intellectus directivo in operibus determinatum, et hoc modo nulla scientia est ars ut potest colligi 6° ethicorum, nec isto modo scientia medicine est ars, sed bene habitus practicus acquisitus ex operibus et partibus meditationibus in curis infirmorum per que prompte et recte cum ratione operatur ars est. Et tu de hoc vide quid diximus in prologo tegni, et hic sumitur ars

+ 1429 die xxvij aprilis protasius de Ferrariis offitialis bullettarum Papie

pmo modo. hs autẽ artes dicunt longe aut alys ar-
tibz cõpate, aut roẽ tpris requisiti ad earꝫ cõpleta
acqsitionẽ / et isto modo medicina ẽ ars longa. pcipue
quo ad acqsitionẽ eius p via inuentionis, p uiam
nõ quo ad acqsitionẽ eius p doctrina ẽ longa
quia plurimũ tpris oz ĩ ea acqrenda ponẽ non
quasit possibile ad eius sufficientia ĩ vita humana
venire ut .2o. almasoris cao vltimo et ĩ talibz
artibz ut rerꝫ pnpitati habent cõtinua meo-
ria requirit ordo librorꝫ breuiũ affori. Sz
notandũ qꝫ ars medicine duobz instrũs acqritur
scz meliore certa memoria .s. expimto et roẽ ut colli
gitur a .G. ĩ cõto p regimine acutorꝫ .3o. et .9o.
terapentice. Expimentũ ẽ qdam pticularis cogitio ex
multis memorys collecta, ut pot colligi phemio
methaphisice. nec ẽ indefinita cogitio cogitatiue v-
tutis ut dicit marsilius nã dicit ois / et talis
nõ ẽ in cogitatiua nisi sit correcta virtus. ppterea
cogitio illius indefinite nõ plus cõfert ad pncipi
um artis acqrende qꝫ vna sola singlis cõg-
nita. Est ergo cogitio cõpilata ex mebris singu
laribz memoratis et promptis in verũ silitudinez
hntibz cũ collatione silitudis patiũ et ita est
ĩ intellectu / et ex hac vlr intellia intellectus
elliciet pncipium artis .s. vlem ppone sine cõplemto
inductionis et io illa vlis dicit ppe nota / et
tu ita tene menti. Sz ĩ acqrendo arte per
expimentũ .2e sunt difficultates vna qꝫ p modicũ
tps ĩ uita nrã possimus expiri reius vna, nã
corpus humanum ẽ in cõtinua variatõe tã ab in-
trinseco qꝫ ab extrinseco et ideo res applicata non
opatur vno nisi modico tpre et raro / nõ sic
aut cõtingit ĩ alys hoibz / nã ĩ arte coriarorꝫ
aut tinctorꝫ aut fabrorꝫ possimus diu stare
sup expientia qa opamr circha res q modicã
suscipiunt ab intrinseco variatione / et 2a ẽ timor /
nã opando circa corpus humanum viues qꝫ ẽ res
ualde nobilis et pmutabilis et nõ coiter inu-
tata dispositone cõsiderabili sed cũ dryis et ptia
ryis / ideo timor ẽ de nocumento, nã si mor
nocumento nocet nõ ẽ ei remediũ, Sz ĩ artibz cir-
ca alia sba opantibz nõ est talis timor pp sbi
vilitate ut in pictura aut pp sbi pmanentia
ut ĩ metallica, has ergo duas difficultates q sunt cã
longitudis artis mõ dicto explicuit ypo. pma
tpo acutũ .i. breue / 2am cũ dixit expimentum
falax .i. timorosũ, licet hec 2a ptia possit ex-
poni aliqn falax qa ambigue sentetie / nã in-
toties intus applicatis sequitr effectu nescimus a
quo uel quo sequat. C 2o nota qꝫ ĩ acqrendo
arte medicine p roez oz cogscere verax certitia
rerꝫ / vt morborꝫ et sanitatis et morborꝫ et vtutis
et oia circa ex quibz elitiamus ingeniũ curati-
uũ, vt sumit 2o de ingenio cao finali et hoc sa-
cere quo ad cõpleta arte medicine ẽ difficile nimis
usqꝫ in hodierna die de hoc ĩ multis sit discordia
sapientũ. ypo. aut cũ dix, Juditiũ aut difficile
intellexit roẽ p quã ista ars ẽ inuenienda
ee difficile et p cõsequẽs pcipue ad arte longã fati-
enda. Attende tñ qꝫ dupl ẽ iuditiũ ĩ rois qꝫ in
ad ppositũ spectat, vnũ ẽ pcedens opone et
ẽ cũ cõsuata mor certa et morbi nã, sta iudi-
camus sic uel talit opandũ ee vt ergo cogito
qꝫ ergo codis ẽ mala cõplio calida et qꝫ cor est
mebrũ pncipale et qꝫ satis distat a cute pectoris
cõcludo qꝫ applicanda sunt infrigidatia in quibus
cõiungat ad sbe ut penetrare fatiat
et aliqd calm pro caloris eius cõsuatone. Aliud
nõ est sequẽs opone, nã multis factis sẽ alys eua-
uel fluxus aut altatio aut sanitas et postea

iudicamus qꝫ istorꝫ que sta sunt fuit cã a q pcessit
talis effectus et certũ ẽ qꝫ vtrumqꝫ istorꝫ Juditiorũ
ẽ difficile. pmũ tñ horꝫ maxie ad medicos de set
ta rationaliũ ptinet. 2m nõ ad metoyca uel em-
pirica, nã hoc 2m ẽ potius detrminatio expti qꝫ ro
nis. Et ex hys videt mi satis clarꝫ unde ad
dubia hic mouei solita, An vita hois sit bre-
uis, patet em ex pmo notato rñsio. 2m an
medicina sit ars longa / et pz ex 2o notato /
3o an artes acqrende expimeto et roẽ sint loge
pz em ex 3o notato et .4o qꝫ ẽ magis ĩ medicina
pp multitudine rerꝫ et pp suam sbi mutabilitate
ac nobilitate. C Solet tñ dubitari quo expimentũ di-
catur falax cũ sit pncipium artis p methaphisice et sit ĩ
ĩ quo p het fidutia et faciat nos ee certos cã
quo / et cũ repugnat roi debemus expimentũ seq / Re-
quirit .A. cõdcõnes et pcipue ĩ iudicando de vrtate
medicine ut sunt 2o cam, cao 2o, nõ cõputaru
pheio / et p de simpu et 3o de cõmbz qs cõgratia
breuitatis obmitto / ideo qꝫ multos cõtingit errare
ĩ illis .A. cõdcõibz, io hõ ẽ ambiguus cũ vult
expimtũ acqre, vtrum aduc puenerit ad uera
expientiã / et quia decipit credẽs hre vera expi-
mentũ / et nõ ht illã cogitiõe q debet dici verum
expimentũ. Oũ aute illã q uere ẽ expimentũ
hunt nõ dr fallax, qa ambigua, nã ẽ certa
et pncipium artis sz dr falax qꝫ timorosa ẽ opo sz
ipm pp sbi nobilitatem et varietate quidibus
diuisis corpibus / et ĩ vno eodem 2m varias dispões.
Nã certa expimetalis cogo nõ ẽ pncipium opandi
nec certa indiuidua ĩ qbz indicamus sites ee
dispões cũ illis q erat ĩ eis ĩ qbz ẽ sta p-
batio, tlis aut credulitas oimode silitudis nõ
ẽ certa pp mesuras q distincte nõ cognoscimus
et pp ppetates occultas / et io expimentũ nõ ẽ abi
cõm ẽse sz ĩ relatõe ad opone qua facimus
nõ solũ expimentũ sequtes. Cũ uo huc modum
serua menti. Nã ex hoc uides qꝫ licet expimentum
sit certũ, tñ et ĩ bono medico cõtingit qꝫ errat. Qd
aut dicit qꝫ cũ ro repugnat expimento sequimur
expimentũ / p roẽ nõ debemus intellige demon-
stratoẽz sz argumenta nes quasdã pbabiles nã demostratio
et expientie cũ ambe sint uere et
nõ repugnat, nã ro erat ꝯ
hoc pz ex hys que .e. p dicitur, nã ro erat ꝯ
saphena et sciatica ab eodẽ truncho ꝯ orint ergo
eisdez passiõibz eqlit cõferunt q ro nõ ẽ demro
sz defities. C Deinde cũ dic. Oportet aut mic
ondit q sunt cõdictiones requisite ad vificandu ꝯ
dicta in libris medicorꝫ / Et intendit ista cõne
Ad recte cõndu fine artis medicine opotet non
solũ medicum facere ut debet / sz egrotante oz ee
obedientem et astantes in suiendo ut oz, et
debet ee res extrinsece. cõclo pbatur, Sine istis
indebite adminstrant instria artis ad cõseqndũz
finẽ ergo ista sunt opotuna / et qꝫ ps ista est
manifesta, ideo nõ extendo. Et ut dr .12o.
tara ce sinistre q
fplice ee medicum vims ẽ sinistre q
intendit infirmo malefacere. Alius adulatorꝫ
conatur adulari et cõplace. Alius ẽ rectus qui
nititur facere p salute eius q sunt necia et hijs est
sermo hic. illius pbatoez poit rasis .e. alma-
soris cao vltio et .G. .2o. regis acutorꝫ cõto
38, Nã debet ee solers solicitus memorans
et expertus / et plures alias istis locis lege cõdi-
ctiones, Concordia pme ptis ẽ p collige cao
introductorio et .e. almasoris ultio cao
et 2e ptis 3o de crisis cao uo. Vtilitas pz et
ampliat ad omnes magnas artes et difficultates
C Plurimi intpetres .4. G. ĩ isto comento. .e. or

fanit. p° ponit pambulu ad positione, 2° kalez ex
ponem Affoꝛismi. 3° dat intencioez ypocris, 4° ex
pono epilogat. ibi 2ª. uita g°. ibi 3ª. Sz hys ad hoꝛa
ibi 4ª. nõ su aute ꝯphendendus. dic p° q pluꝛimi in
tꝑpetres hꝰ libri dixerunt istu affoꝛismu siue sit
unus siue pluꝛes ee q totus libri phemiu, et q
i isto affoꝛismo exponendo oz uide que fuit y. inte
tio, 2 q hoc melius fiet si p° uerba singula ꝯsi
derentur. Deinde cu dicit. uita g°. ponit kalē
exponem 2 posset in pluꝛes ptes diuidi ß lego to
ta simul, dicit ypocrã dixisse uita breuē non
absolute ß i ꝯpone ad hac inꝯsaz 2 ꝑxã arte
et dixit artem ee longã qz tps i quo pticula
riter ē opandu ē strictu 2 breue ut supra
declaraui. Et g° si quis hanc arte uult cape no
nisi longo usu 2 longis exercitys capiet. dic 2°
quo ad hanc parte q cu quis arte aliquã art
ad opus uult ducē necē ē uti duobz instris
qbus ars ꝯpletur. s. experimento 2 rõe, et
hoc ē notabile, ß rõne rem pbatã indicante,
istoz duoz pmu ē timoꝛosu i medicia et ß
difficilimu, et io y. dix q tps ē strictu. i. bre
ue ppt sbm in quo ē elaboꝛandu qd pot ee
coꝛs humani qd cu facile moueat ꝯto
facilius rebz extrisecis occurretibz 2 io non
pmanet i unica dispone ꝑ longu tps ß ua
riat, 2 sic no pmanem9 multo tpe sup unius
rei pbatione. Expimētu aute ē timoꝛosu ppter
sbi nobilitate 2 pp uelocitate inutationu dicti
sbi, et h° facit tps ee strictu. Iudiciu uo itelligēdo
p rões mod opandi i medicina pz ee difficile
cu i illo sapiētes usqz hodie discoꝛdent. dicit 3° quo
ad eande pte q iudiciu si qs uellit ßm metodicos
itelligē ē cognoscē i re pbata qd p illã inueniat
2 h° ꝯ ꝯstat ee difficile cu quis etiã peritissimus
uix illud adipisci pot ut infra dicetur. dic 4°
q cu y. sit de secta medicoꝝ rõnaliu no sume
mus iudiciu hoc modo, ß p° 2 i hoc finit pª pars
Amphoꝛ. Dicit q° q seps ps no ē hoc modo
pdicē sed sceptis ptis opus est istutorē facies
docēdo qd ab eo sit faciendu. Sz si lector hui9 libri
uoluerit temptare singla que dicūt 2 pbare oz
q no solu faciat illud qd ab eo faciendu ē sed
oz oꝛdinare res infirm ut sint q̃admodu debet
ee. pma g° ps Affoꝛ ꝯfertur tota ad ondendu
uita breue 2 arte longa, sed seps statuit ꝗddã
pactu int ypocrē 2 lectoꝛē sui libri ubi nota
lrãm que dicit timoꝛosu ee i textu mag ad
mētē. G. No 2° q licet aliqs sine ꝑ expimto
posset totale sciam medicine tã pticã q teoricã
discē ut fuit pª p, tame no posset sine illo
arte ad opone pfectã ducē ut hic dz, ex q° se
q q debet ee bonus medicus et opari ꝯ sine
erroꝛe, a pncipio debet cu bonis expertis medicis
ꝯuersari ut uideat opera recta unde expimētu
eliciat qui uo sine hoc opatur sepissime i pncipys errat. Sed hys ad. Nūc ponit y. intencioez
2 diuidit i duas p° ponit circa hoc opiones. 2°
ꝯpbat quasdã alias appbando ibi f. Quas oms
In pª ponit vij. opiones de intencione ypocris

circa pma pte Affoꝛ p° dicit y. hoc dixisse ut
instigaret auditores ad assiduas lcões. 2ª dicit
eu uoluisse ꝯmoue studētes ab hac arte. 3ª dic eu
p illa uba q difficultate pponut uoluisse discernere
int studentes q essent pp pmpti 2 q tardi ad di
scendu. 4ª dic eu redde cam qz libri i medicina
sit ꝯponēdi. 5ª dix eu uelle ondere q oz ꝯponere
libros breues unde Affoꝛes fecit. 6ª dic eu uelle
ondere nullu ad pfectione h9 artis posse ptingere
ß qlibet ad eã p posse aspirare. Aly dicit q fecit
ut ondet culpam no ee magnã medici si no potest
semp ꝯplere id qd intendit 2 uult. Et dicit iste
due ultime qz 6ª ma absolute dic ipole ee hre
arte hanc pfectã. Sz 7ª dic q siue sit ipole siue
multu difficile no ē magna culpa medici si no ex
toto pficit qd uult in rebz .n. difficilibz no ꝯseq
oio fine uidetur minus culpabile q i facilioribz.
Quas omes. modo qsdã repbat 2 quasdã appbat
et diuidi in 3es ptes na p° iprobat opiões que
dicūt absolute fclm 2 re no itēdēdã 2 sut. 2ª. 6ª.
2 7ª. 2° ipbat eos q quoz i qd dicit y. intēdē
ē uerũ sed no ad ppositu 2 st pª 2 3ª. 3° appbat
quãtã 2 quitã lz mag. 9ª. qz dicit intencionem
ueram 2 ad ppositum. ibi 2ª. qui aut dicit. ibi 3ª.
Utiqz illi laudant. de pma dicit i suma q ue
oms iste opiões st ꝯmote ab intencione ypocris
et p° p. 2ª. 6ª. 2 7ª. cōiter dicit q sut false qa
no eet opus sapientis ꝯpone libros in una arte
2 dicē lectuus se sua dicta ꝯplere no posse nec
ē sapientis lecturu suu libru a se ꝯpelle, Sed
signu q ipe no intendit hac arte no posse ꝯplei
2 qz subiugit oz g° 2cf q no subiuget si ꝯpleri no
posset, ymo potius dixisset expimētu falax iu
diciu difficile cu medicus peccat 2 infirmi 2 asta
tes 2 hec suma satis ē plana. Cu aut. nūc per
tractat alias opiones no ad ppositu 2 st pª 2 3ª
dicēs q dicētes ypocrē intendisse instigare discipu
los ad studendu possent dicē uerũ quo ad h° q di
scipuli sunt instigandi, Sed tamē hoc uerũ non
eet ad ppositu libri sui. Silr illi q dicūt eu uolu
isse discerne int discipulos acutos 2 tardos possunt
uerũ dicē, na ita faciebat plato ut no admitentur
tardi, Sed ꝯ no ad ppositu ꝑ plogo hui9 libri,
na illud ē oretenus dicendu 2 plogus debet ppoꝛ
tionari libro cui9 ē prologus qd no eet hic. dicit
4° si quis obiecerit plogu istu ee ad tota artem
et ideo toti arti no huic ptilari libro tn debē ꝯpparari
dicendo q oz discentē medicinã indigē tpē longo
2 expientia mlta sm audiciu magr dicit ꝯsiderans
q qui hoc dicent no tn ex hoc pbaret y. no intē
de libros esse faciendos qz h° i toti arti ꝯuenit.
uel dz 2° q hic liber no debet hre plogu uolem
cu y. aliu fecerit libru introductoriu ad medicinã
ubi uolis plogus erat ponēdus. Utiqz illi. ptractat
4ª. 2 5ª opi. dicēs q utiqz sut laudandi 2 qui
dicūt libros breues esse in hac arte ꝯponēdos, na
qa Affoꝛs breuit explanat sniaz autoritat magnu
fit p Affoꝛes iuuamētu longã arte breui tpe
discē uolētibus. Sed qz dicit libros opotē ꝯ
poni in medicina qz cu uita sit breuis ꝯpatione

longitudis artis ut acquirat p inventione, quod nullus
pot ad pfectione venire nisi legerit libros precedentium quia
unus aliquid dixit alius addidit quousque ad pfectionem
duxerit artes i dicta patent deducendo ad l'ram affor
Consiliu aute interpandus. Nunc epilogat et dicta
exponem z pot dividi i duas ptes sicut ext 2 ̊
ptes affor exponend epilogat. 2ª incipit ibi q
opotet no solu. Et patet de se utque ps papue
si medici habeant dicta i expone afforismi de in
dito precedente expimenti z sequente.

In perturbationibus. hic incipit tractat
libri affororum, et dividit i sex pticulas. In
pª determinat de regie corporis p evacuationes
z dieta. In 2ª ponit quedam signa pnostica bo
nu aut malu i morbis. In 3ª determinat de q͞z
da egritudinu quibusdam causis sumptis ab aere
z temporibus anni. In 4ª determinat de multis
evacuationibus tam naturalibus quam artificialibus z quibusda
egritudinum accidentibus. In 5ª de accidentibus q acci
dunt corporibus purgatis z de opibus calidi et fri
gidi, z de accidentibus mulierum, addendo quedam egri
tudinum alia accidentia. In 6ª ponit multa
de signis bonu aut malu potentibus aliquid de
curis interponendo. In 7ª plurimu recapitulat dicta
i aliis particulis paucha addendo. ptes patet. pti
cula pma comit dividit i ptes 3es. nam p̊ deter
minat de regimine corporis p evacuationes. 2º per
dieta maxime i morbis acutis. z 3º itum de re
gimie p evacuationes. 2ª ibi. tenues z certe. 3ª i
bi quorum ergo sit. licet istas divisiones non
videam opotunas i libro ita separatos sed morum. pª
ps dividit i 2as p̊ docet aut pbat una conclusionem
qua intendit. 2º infert unu correlarium qualitate eva
cuationis. 2º quantitate. ibi 2ª. In exitationibus. pª pars
dividitur i 2as p̊ doc aut pbat una conclusione qua inte
dit. 2º infert unu correlarium. ibi. contemplari g̊. In pte pª
vult ista conclusione. medicus recte opans in evacuando
debet evacuare humore peccante itum ut sit dignus
evacuari. pbat, sic evacuando confert evacuatio z bene
fert ab infirmos, et si non accidit contrarium g̊ debet talem
humore educere, patet consequentia, z assumptum p̊. Quia i fluxibus
ventris factis a natura z vomitibus si evacuatur hu
mor peccans evacuatio confert z bene fert, z si
non accidit contrarium g̊ a simili ita est de evacuatione ar
tificiali. Circha hac pte nota p̊ q̄ 9º pª affor
est pratica quia est formalis de quolibet opinis pratice, sed
eius pbo z 2ª 9º sunt teorice quia non sunt tales nec
omnes conclusiones 3us libri sunt pratice, et ita habet i lib̊
afforismorum requirere pª p̊ q̄ dixi caº 2º. Nota 2º
q̄ hoc nomine pturbatio ventris ipotat fluxum ventris
quo humorales materie educuntur, Et ideo dicitur pturbatio
quia aliquando comitatur sequitur totius corporis turbatio. 3º nota
q̄ hoc nomine venter quando sumitur p omni gravitate sive
exteriori sive interiori ut i illo affor̊. 6e ptle si san
guis i ventre etc. Quando sumitur p omni gravitate i qua est
apta fieri mictio z illo modo sumitur in ista ptla illo
affor̊. ventres vero. 3º sumitur p totali gravitate inpletente
a furcula pectoris q sub collo est usque ad ossa ancharum
z pectinis. z hoc modo sumitur rasis p̊ almasoris capiº

de forma pectoris ibi dixit, concavitas totius ventris q
a furcula etc. 4º sumitur pre sto ut 2º tegni. illo pas
pho. ventris cogitationes. Quinto sumitur p intestinis et
isto sumitur hic, z vocatur comitur venter inferior. 4º
nota q̄ vomitus est motus stomaci ad expellendum ad
corpulentum i eo exsistens p via oris, quoniam talis
corpulenti expulsio consecitatur. Sed ei sumitur quedam
dispositiones isti vomme quasi modo dicam a vomitu
nolo dicere, z sunt subversio q est motus stomaci ad expe
lendum cui non assotiatur expulsio. Nausea est
inclinatio stomaci ad hos motus. Subversio autem est nausea
continua z quando sumitur p destructione appetitus, z abho
minatio est odium z horror oblatorum. Cº nota q̄
iste terminus sponte quando sumitur idem q̄ subito ut i
affor̊. 6e ptcule. Quicumque sanguinem sponte ingerit.
Quando sumitur idem q̄ sine manifesta causa exteriori
ut i affor̊ 2e ptcule. labores spontanei. Quando sumitur
p a natura. ut. 4ª ptla afforum. Egestiones nigre quales
sanguis sponte evomet. i. a natura. et hoc modo sumitur
hic. 6º nota q̄ humore esse quale oportet purgari, est
ipm esse nocivum quod pot esse aut merito quantitatis aut
merito qualitatis, merito enim quantitatis quando i quantitate
excedit mensura humoris quam debet esse i tali corpore
vel membro. ratione vero qualitatis quando i alteratione qualitate z per
ipam superat a temperamento humoris i corpore debentis
esse ressit ut quia nimis calidus aut frigidus
aut grossus aut putridus aut venenosus etc.
Quocumque tamen istorum modorum peccet dicitur humor qualis
purgari opotet z dicitur peccans i quali saltem ge
nerali ut dicetur in dubio. 7º nota q̄ evacuatio
qualis oportet quando est tempore convenienti z p via z locum
convenientem z sine permixtione notabili innatium.
Quando vero est aut non convenienti tempore ut si pleno stomaco
educatur p flobotomiam sanguis peccans, aut per
viam non convenientem ut si p virgam ulcerata educatur
cum urina colera peccans aut si cum eo multum humoris
laudabilis z spiritus evacuetur quadmodum i multa
evacuatione ydropicorum similiter z famen empicorum
iuxta sententiam affor. Quicumque ydropici aut empi
ci etc. Ad ppositum itelligit affor de evacuatio
ne qualis oportet modo pimo. z talis evacuatio confert
quia removet causam ptnaliter ipmente z sic dispositionem
pter naturam z bene fertur quia non multum debilitat
virtutem, Ex quo patet q̄ stat evacuatione conferre z
non bene ferri sicut flobotomia usque ad sincopi
i sinocha sine putredine. Et quandoque bene fert et non
confert sicut levis flobotomia i tprato non indi
gente ea. 8º nota q̄ purgatio pprie dicitur de eva
cuatione humoris peccantis i quali spiritualiter ut infra
dicetur illo affor̊. Ubicumque alvus pter naturam. tamen
hic sumitur purgari p omni evacuatione humoris nocentis.
Nono nota q̄ ianitio est nomen conveniens ad omnem
evacuationem artificialem ut hic sumitur sive p flobo
tomia sive aliter z hoc modo avicenna. 4ª primi caº
de cateri vocavit farmacha i amentia. quando tamen
sumitur communis p abstinentia cibi z potus z p omni
qualicumque evacuatione qualiter hic non sumitur. Et ampliatur
iste affor ad omnem evacuationem a natura factam sive
p menstrua sive p fluxum ventris sanguinis emoroi
dalis sive aliter z concordia colligitur 4ª primi caº 3º de

quado 2 q̄l2 euacuaᷓ oz 2 caᵒ de regulis ooibz solom
iētis 2 vomitu/ 2 ē utilis ut pz. Circha istā ptē
affor dubitat pᵒ qz nō uidē bona silitudo int nalem
euacuanē 2 artifitialē/ cū euacuaᵒ mez nitroz coloz
a farmacho facta sit laudabilis 2 a nā illaudabillis
ut eᵃ ptlᵃ illo affor egōnes ingre. hic dr q non
intedit y. oimodā silitudiez ēe ſ q̄dā 2 ppue
i isto qd ē ofezze 2 bene tollezai cū sit ex eadē cā.
Cur aūt sit duisitas i signdo p uarietatez coloz i
nali 2 artifitiali euacuanē uidebit infra locō suo.

ff. dubiū

Sᵒ dubitat utʳ aᵗ sit uoitus nalis/ 2 arᵗ mlti
plicat q nō. pᵒ cuilibet stō motus degluti^nis est
nalis gᵒ cuilibet motus vomitus ē uiolentus cū
9zius sit deglutinatioi. 2ᵒ sic i uoitu 9ue moue
ssu puta fluidus stoi qui sblevat talis ē motꝰ uio
lentꝰ cū 2dictus ad suū situ q ē illi 9zius sit nal
3ᵒ quilibet uoitus fit a cā pt naz exnᵗᵃ passo ut
fuitʳ 3ᵃ 3ʸ. tratatu gᵒ caᵒ de uoitu sbusione et
nausea gᵒ qlibet tlis ē uiole(n)tus. Cᵒ uoitus est
opō ex toto 9uē pt naz gᵒ nullus ē nalis. Cᵒ
vomitus ē motus nalis uolūtaius gᵒ nō nalis. pz
assūptū qz aliqs ē uolūtaius 2 oēs st opoēs cuisdā
uirtutis cū alio gᵒ quilibet ē uolūtaius motus. Cᵒ
firmat vomitus fit p solā ymaginanē 2 appetitū
nullā cā pt nalz alia stomacū stimulāte gᵒ ē motꝰ
sēqns uiditū extimatiū 2 quilibet talis ē uolūtaius
2 assūptū pz de quibusdā delicatis qui i nali sua
dispōne existꝰ uidentes ad fedū ul odorātes ad
fetidū uomunt cū talis uisio nlla i stomacō fa
ciat ipssionē/ 2 sitr odor/ 2 ex hoc saltem segt
uoitū fiei a ūtute stoi sine 9cursu rei i ipm
pt nalz ipmentis. Cᵒ ynoᵐ ē y. i affor qui
dicit sponte fiei uoitū i. nalz. Cᵒ 2ᵒ sic p uoitū
stōs expellit rē sibi 9trariā 2 nociuā ſ motus
expulsiois 9rii ō talibz nalis gᵒ uoitus aᵗ ē nal.
Pro qᵒe noz pᵒ q uoitus ē ut supdr motus
stoi ad expellendū p uia oīs qᵒ res cōpulsēta ab
eo expellitur p uiā oris. Notandū 2ᵒ q qdam
uoitus fit a cā ex stoacū nō 9currēte ūtute stoi
effectiue vgr ille qui fit p volūtatē a muscul
9pmetibz stoacū 2 dilatatibz pectus 2 ysofagum
2 os 2 mouētibz prusione quā faciūt i stoaco maz
ssū/ 2 eā p os educentibz licet nullū sit i stoaco
intᵒnᵗᵘᶻ stimulās ad expellendū sicut illi de qbz
loquit G. i libello de motibz liquidis cū dicit.
Quidā etiā homiz cū intendūt euomē qd potazēt
uel collatū dentibz uollentes expellē facile ac
velocit ut nō opōteat eos cap 9gessere sicut alij
faciūt 2 nō egeant mbroz puocatoē qbz euoit
inz distēsioēz. patet gᵒ q si nō egēt puocatoē m
broz quibz euoit tūc nō egent q stos ul ysofᵘ
stimulet/ 2 ideo fit i eis vomitus nō a ūtute
stoi ſ volūtate ut dcm ē. Quidā aūt uoitus
fit a cā intᵒnᵗᵃ stō sicut fit mltotiens nobis
iuitis 2 9tinentiz/ et i isto uoitu cā pnᵃ faciēs
eū ē ūtus stoi ul fōma eius q nalz mouet vi
los latiˡᵉˢ expulsiuos pcepto nocuᵗᵒ a re 9tagēte
ut talle nocuū expellat. Instrm ē calor nalis
2 uilli lat latiˡᵉˢ 9tracti qz mā expellenda plm
ē 9ius 2 i fondo ul ppe fundū stoi et ibi est
forame qd uocat portanarius hinc ē q pluimū
expulsiones supfluitatis fiūt a stō 9sus iferius

ymo hora expulsiois q fit sine pceptione nocumēti su
perioz ptes deducto ipedimēto nalz 9pmunt ita q
phibeatur exitus maē p supioā. Et hinc ē q habēs
forte supioēz ptē stoi dificilit vomūt ymo i eo me
dicinā uoitiua fit secessiua ut fuitʳ 2ᵃ p caᵒ 2ᵒ de
reglis ooibz solomiuēts 2 voitu/ ſ cū ē cā fortiter
stimulās ptes inferioēs conat ad fortit emitendū
i q conatu nalz supioēs latificat ut res egᵈⁱ possit.
Ex hoc pz q i stomaco sano res mē nalz i ipz ipri
mēs nō stimularet ad voitū. nā i uoitu ptes
inferioēs debent tātū fortit cōmoueri exciciendo
se vomitu pellendā ut superioēs sup rē expellēdā
exitꝰ nō 9pmāt ſ potius latificet/ 2 io uidet q̄dā
nalis sbordinatio q tli nocumēto pcepto i pte inferioi
ut suffitiat mouē ad uoitū musculi mouētis ma
dibulas 2 guttur nalz/ 2 mltotiēs nobis iuitis mo
ueāt apiendo guttur 2 os/ 2 ita supioēs ptes stoi
mouent dilatado se/ modo res q nō pter nalz ipmūt
nō tn stimulāt ut isti motus fiant. Ex quibz sē
q ad tale uoitū cāndū pt ūtutē 2 instrm eius re
qzitur res aliq pter nalz stimulās ipm stoacum.
Nota 3ᵒ q motuū localiū qui fiūt i corᵒ huāno
qdā fiūt a solū a ūtute ul aīa siue instris mediā
tibz sicut motꝰ pulsus. Quidā aūt fiūt solū a re pt
naz sicut 9tigato siue saltus qui motus fiūt a
uetositate 9rete exitū. Quidā aūt fiūt a ūtute 2
a re stimulante sicut tremor qui ē ūtutꝰ accidens
uolūtaiē motiue. voitus gᵒ 2 modi uidē motus ftēs
a ūtute stimulata. Et ita tlis uoitus ē ftēs a ūtute
tn sicut de tussi 2 stnutanē dic. G. gᵒ de acciti caᵒ
pᵒ. Nota 4ᵒ q istoz motuū q fiūt a ūtute 2 a
re aliq stimulāte qdā st q fiūt ppt stimulū rei pt
nalz ipmētis ut rigor/ qdā stimulāte nō ipmēte
pt nalē dispōnē sicut accidit i anelitu 2 emissione
fecū nali 2 nali mictu. Nā calor stimulat ad aerem
cōthendū/ 2 collā ad feces pellendas. Quidā aūt motꝰ
2 secessus fiūt stimulāte ipmēte pt naz ut i stingua
2 i tenasmone. Cᵒ noz q aliq motū ēe nalez potest
itelligi mltis modis. quz eni dr motus nalis put
distinguit 9 violetū qz nō violentus/ quz put di
stinguit 9 aīalez i. nō 9ns cognīē. quz ut distin
guit 9 volūtaiūz qz nō aptus seq uiditū extimatiue
2 a ppetāte illū seqns p motū lactoz. Quz ut distin
guit 9 pt naz itelligens p motū p pt naz illū q nō
p se a nā itentus sed trāsmutanē nocētē ut nocua
est ul cām disconuemēt ipmet/ ut sic. Quz fuitʳ y
nale ut distinguit 9 artifitiale q.s. nō sit per se
ab arte factus. Suppoᵒ 5ᵒ q nō oīs motus factus
a pnᵒ intnᵒᶜᵒ 2 pnˡⁱ ē nalis ei q mō. Nā vapor qui
ē sbalz aqᵃ ſ leuigatus cū sursū ascendit nō ascēdit
nalz ſ violent 2 tn motus ille fit a leuitate sibi
intnᵗᵃ/ 2 a foᵃ illā dirigente saltem sm vnā viā.
oīs tn motus ftēs a pnᵒ intnᵒᶜᵒ puee nalz dispōᵗᵒ
subiecto ē nalis. causa aūt ē qz mltotiēs pp pt
nalē dispōnē res appetit 2 iclinat ad 9riū eius
ad qd p nalē dispōnē iclinaet/ 2 sic ad rē sibi
violentā sic disqns ē dispō pp quā sic iclinat.
Tunc sit pᵃ 9ᵒ sumdo nale ut distinguit 9 uiolentū.
Nullus voitus ē nalis. gᵒ p. nā vomitus factus a
cā extnᵗᵃ nō ē nalis/ et ftēs etiā ab intnᵗᵃ 9cur
rente stoi ūtute nō ē nalis/ pᵒ motus q fiūt a
pnᵒ intnᵒᶜᵒ nō nisi pp 9uisiz rei 9rie ut 9ria ē

non sunt naturales, nec per se a natura intenti. Sed talis vo-
mitus est huius generis et ista conclusio premittitur solum ponatur probabiliter
alias eam magis ponderabit. // 2a conclusio sumendo naturale ut disti-
guitur contra animale. Nullus vomitus est naturalis patet quia est motus oppositus
animalis non fit cognitione semper et perceptione nocumenti aut volun-
tatis. ¶ 3a conclusio sumendo naturale ut distinguitur contra voluntarium.
quidam est vomitus naturalis purus ut distinguitur contra volunta-
rium, et quidam voluntarius secundum intentionem primam. conclusio quo ad
ambas partes colligitur a G. in libello de motibus liquidis,
nam primam partem sic dicit. Quidam vomitus fit a virtute naturali
sola, et secundam subdit quod totus vel maximus pars ipsius fit
per sensus a virtute voluntaria. ¶ 4a conclusio nullus vomitus est
naturalis ut naturale distinguitur contra preternaturale patet quia nullus
fit sine concursu cause preternaturalis irritantis ut sic. ¶ 5a
conclusio aliquis vomitus est naturalis ut distinguitur contra artifi-
tiale patet de se et hanc intendit y. in afforismo. ¶ 6a conclusio ponit
quidam pro parte opposita primae. Quilibet vomitus est naturalis sumendo
naturale prout distinguitur contra violentum patet quia provenit a principio
intrinseco, 2o quia motus quo expellitur contrarium est naturalis. ¶ Item
aer contineus extra suum locum situatum naturaliter movetur ad locum ita stomachus
preternaturaliter alteratus expellit causam preternaturalem irritantem. ¶ Sed
dubium est de homine qui sumpto cibo nullo modo stimulante
sine impositione penne vel alterius vomit voluntarie. ¶ Item
de quadrupedibus ruminantibus non videtur eum fieri nisi a simu-
litudinis ventris stomachum comprimentibus, ita quod stomachus in se mere naturaliter
concurrit non per virtutem vel animam suam, et saltem aliquis
vomitus non fit a principio principaliter intrinseco stomacho et non est naturalis.
Sed tu de hoc considera, nam ex illo videtur quod ars est vomitus
qui non fit a principio intrinseco stomacho et qui non fit ad expellendum
nocivum et non fit ut reddeat ad naturalem dispositionem ut patet in
2o notato. Ille ergo nullo modo esset naturalis. ¶ Item etiam vomitus
factus a stomacho stimulato preter dicta non naturalis ymo
violentus et contra naturalem inclinationem stomachi licet pro tunc ineitto
preternaturalis dispositionis per actionis intendatur, et tunc tu solutiones
istorum ymagineris. ¶ Ad primam rationem ad oppositum patet solutio.
¶ Contemplari ergo. hic infert unum corollarium et est
hoc, ad debite cognoscendum quale humorem debemus evacuare
oportet considerare tempus anni et regionem habitantes et etates
corporum et maneriem egritudinis in quibus oportet certi humoris fieri
evacuationem aut non oportet, propter quod per unumquodque horum cognitionem du-
citur medicus in cognitionem humoris peccantis, ergo per unumquodque
horum cognitionem ducitur in cognitionem humoris evacuandi. Sed ea
debet considerare ad recte evacuandum per quod in humoris
evacuandi cognitionem ducitur ergo etc. ¶ Circha quam partem
noto primo quod per horam et tempus intelligimus tempus anni quod hoc
non confert in cognitionem humoris peccantis quia estas calida
et sicca arguit dominium colere. ver est frigida et humida
arguit dominium flatis. autumpnus melancolie et humorum adustorum.
ver dominium sanguinis. proportionaliter dicendum de regione. in etatibus
autem pueritia flema significat. iuventus colam aut
sanguinem. senectus flama et melancoliam ut colligitur capitulo de
humoribus. Sed in egritudinibus possimus multa considerare
ut colligitur primo e. capitulo primo et primo de crisi. Nam consideramus
eius maneriem an salubris vel mortalis, consideramus
eius motum an tardus vel celer. 3o consideramus eius speciem
puta de febre utrum terciana vel cotidiana an causon
etc., et de apostemate an sit erisipila an flegmon. In
proposito ergo maxime intelligimus considerandam esse egritu-
dinem quo ad motum vel speciem, nam quia celeris motus aliis
paribus est calida quam tarda frigida. et sic pro colera vel san-
(guine)
attestatur et flama aut melancolie. In speciebus autem iam certum est quod
variete species a variata humoris specie dependet ut terciana a colera
et quartana a cola[ra] nigra. cotidiana a flate etc. ¶ Nota 2o quod
preter hec sigilla ad recte evacuandum Avicenna plures docet conditiones conside-
randas. et capitulo primo in 3o et continentur sub hiis versibus. Ars etas vir[tus]
regio complexio forma. Mos et sinthoma repletio tempus et usus. quod
Ypocras autem hic. etc. posuit vel magis generalia vel brevitati
indulgens voluit quod aliqua per nos cognoscantur. ¶ Nota 3o hec
non solum significare quale humorem evacuare debemus sed multotiens
etiam aliter quia sanguinem flobotomia et aliquem farmaco aliquando
superius aliquando inferius. ¶ Ultimo nota quod hec pars in quibus oportet
fieri aut non, hoc non debet legi vel vomitum istorum. etc.
referatur. secundum contemplari oportet horam in qua oportet fieri certi humoris eva-
cuationem aut non. et similiter de regione et aliis duobus dicatur.
¶ In hiis verbis. G. in isto comento etc. facit. primo ponit
generalia ad exponendum partem 2am. 2o specialiter exponit. 3o reprobat
quandam opinionem. etc. 2a incipit tacite quoniam. ibi 2a. Si qualia oportet
ibi 3a. palam est ergo. ibi etc. tempora curatorum. De primo dicit
3a. primum est quod y. in isto afforismo intendit solum determinare
de qualitate purgatorum et hoc probat quia dixit qualia purgari
incipiendo primo a qualitate purgationis naturalis cum
dixit que sponte fiunt et subinferendo de artifitiali cum
dixit. Sic et iamtrio in quibus libris si de quantitate pur-
gationis loqui voluisset dixisset in evacuatione spontanea
quanta et non qualia et in artifitiali dixisset tanta quod sim-
pliciter non fecit. 2o probat quia ypo. dixit qualia oportet purgari
et non dixit qualia oportet evacuari ex quo dat intelligi-
re quod loquitur de qualitate quia verbum purgari respicit qua-
litatem. Et ex isto contextu patet aliquid perturbationem ventris esse
naturalem et similiter aliquem vomitum prout naturale ab artifitiali di-
stinguitur. patet 2o quod non iatro iamtrio significat hic evacuationem
artifitialem. ¶ Secundum dictum huius primo partis est quod multi
errant male exponendo hunc afforismum non sumendo verba nec
sententiam quia putant y. loqui de quantitate. Error autem illorum
nascitur in signis illius termini iamtrio, nam putant eum per
iamtoriam intendisse aut cibi abstinentiam aut flobo-
tomiam, et hic error accidit eis quia ypo. omnem evacuationem
solet vocare iamtoriam, hic autem ut dictum est solum de qua-
litate intendit. 3m dictum est quia y. semper precepit me-
dicum debere sequi actionem nature, sed promisit in afforismo primo
ex evacuationes que fiunt sponte. 1. a natura. ¶ Et in hoc 3o
dicto cadit dubium utrum medicus debeat sequi actionem
nature et non est dubium quod medicus debet imitari quantum
potest operationem nature naturaliter operantis non autem secundum eius actio-
nem quando sintomatice operatur, intelligendo quod medicus
operans circa corpus humanum taliter debet operari ut per illam
operationem consequatur finem a natura intentum qui est sanitas. ope-
rando tamen hoc modo quando sistit nature operationem quando au-
get quando per contrariam partem educet. nam multotiens
natura stimulata exorbitat aut ex aliquo accidente agit
pro certo fine ignente et tunc medicus impedit et illam
operationem non imitatur. secundum ergo modum dictum glosetur quod
medicus est imitator nature. ¶ Si qualia oportet. hic
ponit specialis expositionem in qua dicit etc. primum est quod per qualia
oportet purgari intelligit videlicet humorem nocivum tam in
naturali sicut in artifitiali evacuatione sicut alibi dixit. oportet
kimos nocivos purgari et non alios. Secundum dictum
sequitur ex primo et est quod si peccat aut dominatur flama in notan-
do purgari debet cum medicinis purgantibus flamam, et
si cola aut melancolia purgetur cum medicinis sibi propriis

utrum medicus sequi debeat actionem nature

et flegma diminuatur, et similiter de sanguine in flobotomia. Tertium est quod dominantes humores cognoscuntur ex qualitate corporis, puta ex colore aut tangibili qualitate, nisi alii sint in interioribus, alii in exterioribus, sicut dicit .v. alibi: color corporis humorum habundantiam ondit nisi humores illi attribuerint in profundo. Quartum dictum est quod cum humores non essent in toto dominati fuerint cum signis positis coloris scilicet et tactu oportet considerare tempus et regionem et etatem et consuetudinem. Verbi gratia sint humor colericus peccans quem debeo significare ex istis signis tunc significantia erunt estas que est calida et sicca et regio calida et sicca et etas iuventutis in qua plus colera dominatur. In flatico vero humore significando conveniunt ista signa si tempus fuit yemis, regio frigida et humida, etas senectutis. In morbi vero natura .4. specie aliter considerarimus quia certe morborum species determinatum humorem peccantem sequntur. Et cum cognoscitur morbum esse talis speciei cognoscitur humorem peccantem. Verbi gratia tertiana est de colera rubea, quartana de melancolia, cotidiana de flate, cancer de melia adusta et sic de multis aliis, ex quo patet quod modos oportet cognoscere singulariter, nam si bene cognoscimus corporum aut cognoscimus rationem et manerie purgandorum humorum. Et quia ad hanc partem solet dubitari, utrum flegma magis multiplicetur in estate quam in yeme et quidam tenent partem affirmativam propter virtutis debilitatem. Intentio tamen G. videtur contraria licet salvari posset, sufficiat tamen pro nunc scire quod non omnis digestionis debilitas multiplicat flegma, sed illa que est propter qualitatem sibi proportionatas.

Palam est ergo. In ista 3a parte dicit quod intemptant etc. Per ieiunationem intellige solutionem abstinentiam in febribus, male dicunt quia hic non nominavit febrem sed generaliter cum voluit tetigerit ea que sunt contra naturam. In quo modo et dicunt se de qualitate, non quantitate purgatorum loqui, precipue cum de quantitate in sequenti afforismo sit dictum.

Tempora curandorum. Hic solvit quandam questionem tacite, ut si quereretur quare non dicit quando et in quibus temporibus sunt purgandi humores. Videtur quod diceret alias, et nunc ad exponendum huius afforismi non est necesse. Dubitatur utrum sit possibile humorem aliquem peccare solum in quali et arguitur quod non, sic. Quilibet humor peccans in quali nocet sua quantitate, ergo peccat in quantitate. Tenet consequentia et probatur assumptum quia plus nocet in quantitate sub qua est quam noceret si esset aliis partibus minoris quantitatis. Secundo sic quilibet talis superfluit, non membrorum, ergo peccat in quantitate. Tenet consequentia quia superfluus dicitur peccatum quantitatis habundantie, et assumptum patet quia est evacuandus. In oppositum arguitur ex quo autem 2a parte doctrina 2a capitulo 29 ad sciendum quales humores causant dolorem. Pro dubio notandum quod considerandum est maneries humorum quorum nulla oportet esse quantitate in corpore naturali disposito sicut est colera prassina et eruginosa et vitelina et flegma gipseum et vitreum et malia adusta que vocatur fel nigrum. Istos ergo humores impossibile est peccare in quali quin quomodo non peccet in quantitate et ergo quia eo ipso quod sunt in corpore peccat in quantitate speciali et peccat in quali. Quidam autem sunt humores qui et sibi similes in specie reperiuntur in corpore naturaliter disposito sicut sanguis colera flegma et melancolia loquendo de istis naturalibus existentibus et in specie. Nota secundo quod secundum diversitatem corporis et membri in quo sunt humores debet volumen inveniri quilibet istorum humorum habet certam mensuram quantitatis inter duos terminos multitudinis et paucitatis cum qua stat naturaliter in illo corpore vel membro. Hanc ergo mensuram si excesserit aut si erit terminum paucitatis

deficerit dicimus humorem peccare in quantitate et variantur iste mensure in eodem membro secundum complexiones et secundum etates et secundum tempora anni et secundum regionem non naturalium variatione, et sic est invenire latitudinem naturalitatis in quantitate humorum, ita in complexione et aliis qualitatibus, est enim nunquam membro vel corpore secundum suam complexionem etatem et sexum et administrationem rerum non naturalium determinatas correspondentes et humorum in eo debent esse certa latitudines qualitatis. Interquam permanente humore non erit gradualis lapsus vel gradualis peccans in quali. Si non ab illa recesserit erit peccans in quali. Hiis ergo modis dicitur humor peccans in quantitate speciale et in quali speciale vel stricto modo. Nota 3o quod aliquando dicimus largo modo humorem aliquem peccare in quali aut peccare in quantitate quia est humor nocumenti quantitatis aut qualitatis et hoc sive nocumentum fuit merito recessus aut mediocritate quantitatis aut a mediocritate qualitatis et isti dicuntur hoc modo peccantes in quali generaliter aut largo modo et sic peccantes in quantitate. Nota 4o diversis membris et diversis corporibus diversas correspondere mensuras quantitatis et qualitatis in eis debentium esse.

Hiis habitis prima conclusio est ista: possibile est aliquem humorem peccare in quali stricte loquendo et non peccare in quantitate stricte loquendo et ergo patet clare quia est possibile puta humorem sanguinem in corde existentem esse mediocris quantitatis requisite pro cordis sanitate, ipsum tamen esse nimis calidum et sic a debita mensura qualitatis recedentem et sic et patet ergo. 2a conclusio possibile est humorem nostri corporis simul peccare in quantitate et in quali stricte loquendo. Patet in sanguine tam per qualitatem quam per quantitatem recedente a mediocritate debita. 3a conclusio impossibile est humorem aliquem peccare in quantitate vel quali aliquo quin aliquo modo peccet in quantitate et quali. Patet quia omnis humor peccans est humor quantitatis peccans et sic largo modo peccans in quantitate et similiter est humor qualis peccans et sic peccans in quali generaliter ut patet ex descriptionibus positis. 4a conclusio possibile est a humorem pro nunc peccare in quantitate aucta et in qualitate pro statim cum tamen continue usque ad c instans infrigidabit et minorabit et tamen in c non peccabit per caliditatem augmentatam et per quantitatem diminutam. Ista conclusio patet supposito quod flegma cordis debeat esse calidius et minus flate cerebri et sit a flegma in corde maioris quantitatis quam pro sanitate cordis requiratur et minoris caloris, sed tamen idem sit minoris quantitatis quam pro cerebro requiratur et maioris caloris et patet quod si transmittetur de corde ad cerebrum potest ita moderate augeri quod cum erit in cerebro erit quantitatis diminute et potest esse ita moderate infrigidari quod ibi erit nimium calidum, posito ergo ita transferri et ita alterari et sic conclusio. Ex hiis sit rursum ad dubium et argumenta patet solutio. Nota tamen circa totum afforismum concedendas esse istas conclusiones. Prima aliquis est humor peccans quantitate non oportet evacuari pro humore ad benignum reducibili. 2a conclusio aliquis humoris peccantis est non per locum debitum et sine evacuatione humoris alterius vel specius prius nocet, patet capto corpore febriente febre tertiana in quo tamen sit sanguis paucus et non permixtus colere, in isto iste sanguis peccat, patet quia per caliditatem recedit a temperamento requisito, alias enim non defferetur febris mediante sanguine in totum corpus et tamen eius evacuatio per competentem locum et quacumque hora fieret ac si nichil de spiritibus educat nocet prius ut patet. 3a conclusio humor peccans et nocivus nocumento

m/ Dn de flat.
f. dan. Dn?

mortali nō ē euacuādus p̄zi moriētē p̄ ꝯsolutionē
ex febre colligatiua quia iam ꝓpe mortē est quilibet
sanguis in eo exīns peccat mortali nocūto ꝛ nō
ē euacuādus. Ex alio humoris peccātis mortali nocu
mēto eius ē pr̄ nocīua p̄z q̄ eēt uite abreuiatiua.
Et ex istis uides quasi i pr̄ ꝯne dixi humorē peccā
tē intantū ut sit dignus euacuari. Ultio nota
huc affor.ᵐ eē de qualitate euacuationis nō de quantitate et
nō q̄ dicat solū debē euacuari humorē peccātē in
quali spāli ꝫ i quali gnāli nō ꝯsiderando q̄ sit
multus aut paucus.

In exercitantibus. In isto affor.º incedit
ypocras loqui de quantitate purgationis ꝛ diuidi
in duas ptes sm̄ 2ᵃˢ ꝯnes pn̄les. i. 2ᵃ. nec cōp
ssiones. pª in duas quarum pº ꝓbat unā ꝯne pnᵃ
intentā. 2º infert corr.ᵐ ibi 2ᵃ. hoꝝ g̃º causam. In pma
pte intendit istā ꝯne. In ultis corporibꝫ st̄ replio
nes ultiande. gº p sit in corbꝫ summe se exercitātibꝫ
repletiones nō st̄ ultimade gº in nullis alijs tenꝫ
ꝯᵃ q̄ ista corᵃ maxime st̄ apta ad tales repletiones
tollerandas tū q̄ plurimū ꝯsolunt tū q̄ uigor i
eis ē fortior alijs pibꝫ, assūptū p̄. Sicut ꝯpletiones
i ultio existes i istis corbꝫ st̄ falaces gº nō sūt
i eis ꝯpletiones ultimade, tꝫ ꝯnā q̄ nō debemꝰ fa
llaces dispōnes i corpus induce, ꝛ assumptū p̄
quia tales repletiones nec possūt manē i eodē g̃ du
bonitatis nec pnt addē ad melius gº ꝛlinquitur
q̄ st̄ pate duce ad peius, sed oēs dispōnes pate
duce ad peius st̄ fallaces g̃º etc. Circha istā
ptē pº noꝫ q̄ antiquo tpre erant qdā i g̃ria qui
cotidie fortissimis exercitijs exercitabant ꝛ piculosꝫ ad
mortē q̄ erant in pugna, isti g̃ hoīes qui hoc
faciebant studiose an tps exercitij se ꝯplebant su
me ut habundaret sanguine, ꝛ ista corᵃ dicūtur corᵃ
att atletarꝫ quia isti erant pmpti ad letū .i.
mortem aut recipiendā aut inferendā. De istis g̃
dic.y. q̄ illoꝝ ultiāte repletiones st̄ falaces. 2º
nota q̄ p habitudinē debemꝰ itellige corporis dispo
nē i crassitie ꝛ carnositate ꝛ ꝯplone humorali aut
i oppositis. 3º nota q̄ iste dispōnes possūt
dici bone, alio duoꝝ modoꝝ, uł apparent q̄ st̄ ru
bigdi coloris robusta, lꝫ in rei ueritate iste habitudies
nō sint bone. Vel 2º dicit habitudies istoꝝ bonaꝝ q̄
ꝯpletiones humoꝝ i solo quāto ꝛ nō i quali peccātiū
ꝛ ita humoꝝ bonoꝝ i quali. Ex hoc notato p̄z q̄
quō st̄ bone ad sensū ypocrtis, ꝛ tn̄ fallaces, nō eīz
st̄ absolute bone ꝫ aut appent, aut ex humoribꝫ in
quali nō peccātibꝫ, cū quibꝫ stat q̄ sint pate cadere
in peius. 4º nota q̄ iste habitudines sunt fallaces
q̄ parant corᵇ ad casum in morbū. morbi aūt i
quos hec corᵃ st̄ apta cadē st̄ calidi nalis suffoca
tio facta forti opilatiōe in uenis cordi uicinis at
uenaꝝ ꝯpatiua ꝓpt nimiā pleitudinē. St ad oīs
egritudines putridas ꝛ ad apostᵃ ut p̄z ꝯsiderant.
5º nota q̄ dr̄ si in ultimo fuerint, hº enī itelli
gendū ē de ultiāta ꝯplone, nā nō qlibet replio est
hoc mō falax. 6º nota q̄ cā ꝓpt quā nō possūt
manē i eadē boītate ē q̄ ista corᵃ icurrūt famem
fortē, ꝛ sic aut cibant aut non, si nō cibant ifla
mātur ꝛ cadunt i febres. si cibant auget repletio

et est dubiū de uenaꝝ ꝯpatiua, aut calidi p suffo
catōem extinctōne, g̃º omī mō siue cibet, siue nō, sta
te illa dispōne st̄ pati i morbū cadē. Isti g̃ nec possunt
i eadē bonitate manē cū ista ꝯplione nec addē ad me
lius cū eadē, ꝛ iō necesso sī hꝫ replio pseueat ueniūt i
peius aliqº moꝝ supdictoꝝ. Huiꝰ ptis ꝯcordia sunt 2ᵃ
pmi caº de signis replonū ꝛ de optima ꝯpositōe 2ᵉᶻ
pratice, ē aūt utilis ut p̄z, ꝛ ampliatur ad omēꝫ rem ꝟ
tutis aggrauant q̄ i illa ultimitas ē fallax. **Corpū
igitur.** Modo infert corr.ᵐ ꝛ ē. In talibꝫ corporibꝫ
oꝫ euacuarꝫ cito humorē facientē hanc bonā habitudiēꝫ.
p̄. illud oꝫ facē p qd fugiamꝰ piculū morboꝝ i quos
ē aptū tale corᵉ cadē ꝛ p qd possit corᵉ sine piculo r
iterꝫ accipe cibū, ꝫ euacuarē ē hꝫ g̃ 2ᵐ oꝫ hanc bonā
habitudiēꝫ euacuare maior ē clara. ꝛ bºᵃ p̄z q̄ facta
euacuatiōe poterit sumē cibum sine piculo ꝯpatiue
uenaꝝ aut suffocationis ꝛ nō oportebit sustinē famēꝫ.
Circha ptē noꝫ q̄ q̄ i istis corporibꝫ humores plerūqꝫ
peccat simil' in uenis iō euatiuaº eis maxie ꝯueniens
eis ē flobotomia, sicut hꝫ uidetur omnis dnāri humor
alius a sanguine nō eꝫ ꝯueniens etiā eū euacuarꝫ far
maco. 2º nota q̄ euō debet fieri cito q̄ piculū est
de cito casu i morbū aut mortē ꝛ q̄ nō i multo tpre
sine cibo stare possunt. **Neqꝫ copressiones.**
Hic ponit 2ᵃᵐ ꝯne ꝛ diuidit i ptes 3ᵉˢ. pº ꝓbat ꝯne quā
intendit. 2º remouet dubiū. 3º silitudiēꝫ infert quā
nit ultiātā ꝯplonē ꝛ ultiātā euoēꝫ. ibi 2ᵃ. ꝫ qlis.
ibi 3ᵃ. similꝫ. In pte pª uult ista ꝯne q̄ ē pn̄lis affor.
in ultis corporibꝫ st̄ euoēs ultiande ꝛ hº intelligit
cū dicit nec ꝯpssiones ad ultiᵐ duce ꝯp. In corbꝫ at
letarꝫ nō st̄ euoēs ultimade g̃ nec i alijs tꝫ ꝯnā
q̄ ista corᵃ tanq̄ summe ꝯpleta ꝛ robustiora uidentur
minꝰ ledi p ultiātā euoēꝫ q̄ alia ulꝫ. Nota pº q̄
euō uocatur ꝯpssio q̄ coit euacuato corᵉ ptes ꝯtine
tes ꝯprimūtur. 2º nota q̄ fallaces st̄ iste euōnes i
q̄ ē timor de defectu uirtutis ꝛ q̄ in eis plerūqꝫ plus
leditur p debilitatōēꝫ q̄ iuuet p exoneratoem. Que r
aut sit ultiāta euō uide infra. **Sed qualis.**
Remouet dubiū. dicēt aliqs, ista corᵃ st̄ euacuanda ꝛ
nō ultiē quantū g̃ st̄ euacuanda. Videt q̄ hº debet
fieri ut corᵉ euacuado humorē deducatur ad illud qd pt
sustinē sm̄ nāꝫ suā. i. ita ut nō nimia seqt uirtutis
debilitas. Ubi nota pº q̄ p nāꝫ hic posset itelli
gi ꝯplio ꝛ ꝯpositio ꝛ uirtus ꝛ ꝯsuetudo ut .G. i libro
ꝯpimetoꝝ, hic tn̄ p nāꝫ itelligit uirtutē ꝯnotā
do ipius ꝯstantiā. 2º nota q̄ tunc nimia seqtur
corᵇ debilitas euacuado cū maiꝰ ē nocumētū debilita
tis q̄ iuuamētū euōis humoris, ꝛ hº mō itelligenº p̄z
clare q̄ nō ē deducendū corᵉ ulꝫ id qd pot sustinere,
nec ad aliquā ptē euōis i qª seqr nimia debilitas
ad sensū datū. p̄z 2º q̄ multotiēs euacuado usqꝫ ad
sincopi repabilem euacuamꝰ usqꝫ ad id qd uirtus
pot sustinē ad sensuꝫ datū. Silꝫ. infert ex dictis sili
tudinē ultiāte euōis ꝛ ultiāte replōis dicēs q̄ ex
dictis p̄z i oībꝫ corporibꝫ ultimatas euōnes ꝛ ultiā
tas ꝯpletiones eē similiter fallaces, et nota q̄ nō
itelligit silitudiēꝫ oīmodā ꝫ sunt ultiāta euōꝛ
ultiāta replio silꝫ fallaces silitue gnāli q̄ ambe
nociue ꝛ a medico fugiende. Ubi nota q̄ licet p
ꝯsūptoēm stricte acceptā itelligamꝰ regimē per

dietā quo corᵉ inanitū ad p̄stinā reddit fortitudinē
ꝛ pleītudinē nīe quo dicimꝰ qualescūq corꝰ regi re
gimīe resūptiuo. Tn̄ hīc fiūt resūptio gnal̄ pro
oī replione fc̄a ex cibo ul' potu. Nota ꝙ t'minꝰ re
sūptionis ē usq ad q̄ntū iustus sine piculo maioris
casus ī mōbū pot' sustinē. Colligit' aūt hꝰ 2ᵉ ptis
gcōdia .g. p̄mi caᵒ 3ᵒ. Et vtilitas p3. Et ampliat'
ad omēz dispōnē p̄t naturā manente. Circha tn̄
totū affoꝛᵐ nota ꝙ ista corᵃ atletaꝛ sᵗ fortia forti
tudīe nō v'a qꝛ giūcta facil' casus ꝛ pparatioī eue
tus ī mōbū. Sunt ꝛ pingua pp multoꝛ nutrimētoꝛ
assūptionē nō pp frātem sius cōplioīb3 dn̄ante ita
ꝙ eoꝛ uasa sint stricta ñi spiritum paucitate. Ista gᵒ
corᵃ sᵗ euacuanda qꝛ nec coꝛ fortitudo ē talis qᵃlis
illa q̄ nō indiget auxilio medicamīnū ut d' p̄mo
intrioꝛ, nec pinguedo t'ā ab euoē sicut pīguedo
frigidoꝛ uenas strētas hn̄tū ꝛ debilē ualde u'tutem
de qᵃ loqtur auic. .g. p̄mi caᵒ 3ᵒ. ubi dicit ꝙ pingue
do nimia p̄hibet ab euoē. 2ᵒ nota qꝛ d' replionē
nō eē ultimādā ꝙ replio ultiāta pot dici ul' in cōpone
ad uasa qꝛ uasa nō plus capē possunt, ul' ī cōpone
ad u'tutē quia u'tus amplioꝛē replionē tolleraꝛ
nō possit, ꝛ nullo istoꝛ moꝛ ē 2pletio ultimāda ꝛ hᵒ
uult .y. ī l'ra. Cū3 tn̄ d' replio ultimaī respectu hu
moris p'us euacuati ꝛ hᵒ nō lᵒᵈᵒ q̄n3 2plio ē ultiān
da qꝛ tunc humoris 2gruandū q̄ntū ē euacuatū. Cū3
nō, ut si p'us ualde 2pleto corᵉ euacuaueimꝰ nō debe
mus ad p̄stinā plenitudinē ducē corᵉ. Ultimo cᵗᵃ
istū affoꝛᵐ cadit dubiū, utꝰ corᵃ dicta sint ultimate
euacuanda, ꝙ sic pᵒ qꝛ īmoderate replom īmodeāta
debetur euō. Sil' qꝛ cura fit p 2ria ē ha ī g dux
s replioni ultiāte nō est'ur nisi ultiāta euō g ecc.
3ᵒ qꝛ nisi euacuet' ultiāte accidet recᵘᵃ iuxta sīnaꝛ
affoꝛ Que 2linquūt' in mōbis ecc. 4ᵉ euacuata p
te nīe peccātis sanitas melioꝛat' qꝛ cᵉstit pporᵒ u'
tutis ad 2siduū, alꝛ .n. nō faceimꝰ minoratoēz in
mōbis de nīa multa gᵒ sequēte pte euacuata eqᵃli
adhuc cᵉstat pporᵒ u'tutis ad maꝫ ꝛ cōtaga ꝙ fiat euō
humoris cuiꝰ ptes recte possimus euacuare qᵒusq ꝛ
totus sit euacuatus semp cᵉstet pporᵒ u'tutis ad maꝫ
ꝛ sicut euacuatꝰ melioꝛabit' g debet totus fieri euō.
Ad oppōᵐ ē .y. ī affoꝛᵒ. Videt' nōndo ꝙ euō pot
dici ultiāta ul' ī cōpone ad uasa ita ꝙ ī uase nichil de
humore 2linquit', ul' in cōpone ad u'tutē ita ꝙ u'tꝰ
maiorē notabil' tolleraꝛ nō possit, ul' ī cōpone ad hu
morē peccātē ita ꝙ de humore peccāte nichil 2manet.
Nōndo 2ᵒ ꝙ iste euoes poss' fieri ul' in uice una aᵗ
ī plib3, tūc ponit marsilius hanc cōclōnē si medicus ꝑ
posset p'cise nocuā euacuaꝛ maꝫ, euoēm 2ᵘ humoris
h'et ultimare. S hꝰ cōīs cōdictoīꝫ pbam ī p'cedēte
affoꝛᵒ ꝛ claꝛ ē eē falsā ī peccato ī quāto solo. pᵃ g
cᵒ sit ista l3 aliqᵃ euō 2ᵘ quordā uasoꝛ sit ultimāda
nulla tn̄ euō 2ᵘ oīū uasoꝛ corᵒˢ ē ultimanda. pᵃ pars
p3 de stō de intestis de qb3dam ptib3 venis. 2ᵃ pars
p3 qꝛ inde seqret' mors subita. 2ᵃ cᵒ. p'm euō tn̄
nō ē ultimāda qᵃ ad u'tutes nec qᵒ ad humorē peccātem
ī ambitu totꝰ ī uice una p3 qꝛ ut p'm ī euacuādo seq'
nocumētū maiꝰ p u'tutis debilitatiōē ꝙ iuuamētum.
3ᵃ cᵒ q̄n3 euō ad sñiꝫ dictū ē ultimāda qᵒ ad u'tutē,
q̄n3 quo ad humorē peccātē, p3 pᵃ ps ī sy nota īflatiua

ī qua fit flobotomia usq ad sincopī ꝛ inf' illo affoꝛᵒ. Q
egreūt nō multitudinēz cōsideraꝛ oꝫ. ꝛ hᵒ pp magnū picl'
euitandū. 2ᵃ ps p3 ubi humoꝛ eēt multꝫ parus euōi
ꝛ ī vys ductiuū. 4ᵃ cᵒ. mlt'otiens euō ē ultimanda 2ᵘ
humoris ī plib3 uicib3 p3 qꝛ fit iuuamētū sine nocuᵗᵒ
notabili mlt'otiēs ita opando .y. g intēdit. 2ᵃˢ cōnem
ꝛ p alias p3 affoꝛˢ ꝛ solutio. In affoꝛismo igit'.
Comētando huc affoꝛᵐ ponit p̄mo gnalē intētioēz. 2ᵒ
cometat'. ibi 2ᵃ. q̄ similitudo. In pᵃ dicit in p'cedenti affoꝛᵒ
.y. dixisse de q̄litate euōis. In isto nō p'īn q'se p'cedē
tem nūc loquit' de q̄ntitate ꝛ incipit ab ultimitat' p
plenitudinis ꝛ euōis ꝛ in hoc int'duxit siliᵗᵘᵈⁱⁿᵉˢ .i. aꝛᵗᵃ a
fili ul' exemplaīa sicut suus mos est. q̄ similitudo. hīc
cō affoꝛᵐ. Ubi nota ꝙ uidet' uelle ultimū q̄d ego di
xi esse coꝛꝛᵐ esse p'ncipalē cōīe intētā, ꝛ ideo ego su
p'ius illo alio modo int'duxi ut scolaēs ambos modos
exponendi h'ēnt. Secūdo gᵒ modū exponendi .G. q
ī sñia nō discrepat a meo cōᵗᵘ diuidit' ī duas ptes pᵒ
G. cōnectat' p'ambulas ptes. 2ᵒ p'n' intētā cōīe. ibi 2ᵃ.
hanc exercitatiū. pᵃ diuidit' ī .G. ptes. ī pᵃ ondit q̄d .y.
intēdit p bonas habitudines ī corpōīb3 se sume exercitā
tib3. ī 2ᵃ ibi. ꝛ hꝰ g'sities. ondit q̄n tales habitudines sūt
fallaces. 3ᵃ ibi. qꝛ p'orē. ondit cām pp quā oꝫ talēz plei
tudinē euacuaī. 4ᵒ ibi. n3 tn̄ hoc u'ificat illā ptē n3
cōpssioēs ad ultiᵐ ducē. De pᵃ dicit ꝙ illa similitudo .i. illd
exᵐ q̄d int'duxit ī isto affoꝛᵒ ē grassities q̄dā in corpoī
b3 exercitātiū se ꝛ ītellexit de g'ssitie q̄dam artifitial'
facta ī qᵃ palestrie .i. illi qui cōīt' ludunt illo ludo et
atlete dies suos sed absoluta grassities ī cor
pōibus se exercitantib3 nō ē adeo molesta ymo laudabi
lis qui nō ē cū ultiāta plenitudine. Illa gᵒ q̄ hic in
t'ducit' ē illaudabillissīa s. int' pleītudines appent' bo
nas nō absolute. Ubi nota grassitiē illā atletaruꝫ
dici artifitialē qꝛ studio facta qꝛ nō sine industria
ad hᵒ deuenisset. Illoꝛ aūt grassities qui nō intēdūt
ī pinguaī d' nālis 2ᵘ p'cedentis. Et hꝰ g'sities ondᵗ
qꝛ tales 2plioēs sūt fallaces dicēs ꝙ hꝰ grassities est
fallax ꝛ molesta qꝛ sᵗ uasa .i. uene ultᵃ modū 2pleī
piculū ē ne c'pent' aūt calor nālis suffocet' vnde
multi subito mortui sunt cū ad ultiᵐ pleītudinis uene
runt. Sed grassities nālis ī aratoīb3 ē laudabilis ꝛ
suple 2ᵘ macilentie unde nō oꝫ ipm̄ minui sic p're
dictū. Ubi nota ꝙ cū uene multū extense fuerīt
īpulso nouo sanguīe a mēbris p'ncipalib3 ad uenas
piculū ē ne ultioī facta extensione c'pent'. Nota 2ᵒ
modū suffocationis caloīs nālis ꝛ candelaꝛ cū t'nspirō
p̄hibet. pᵒ g suppōnend' ē ꝙ isti caloēs sᵗ tales ꝙ siē
cōtinua ul' cōi cōtinua 2generat' stare nō possūt hoc p3
qꝛ aliq caloꝛes nō extinguūt' p suffocatioēz sic. ug. si
qs calidas carnes ī suffocatorio mittat multo tardius
infrigidabūt' ꝙ si discoptas dimisit, ꝛ tn̄ si qs ī eod
loco candellā ardentē posuisset flāma fuisset extīcta.
Suppono 2ᵒ ꝙ ad talis calidi 2gnionē ī illis q̄ p su
ffocatoēz extinguūt' 2qrit' iam cōdam modus applica
tionis cali p'exītis ad maꝫ cōionis. Vg. flāma nō cōl'
cōq applicata oleo gnat flāmā nec sp'us q̄lcūq ap
plicati sanguī gnant sp'uꝫ ymo deteiātus modus 2
qrit'. Suppō 3ᵒ ꝙ etiā 2qrat' mēi ppaꝛᵒ, nā arto
nes fiūt ī nīa dispoita. Suppoit .G. ꝙ cū nō euētāt
ī hꝰ calā si maꝫ h'eant patām illam disoluūt citius ꝙ

si no constringent vel suffocaret pz pp meliore applicatione
et minore resistentia. Hiis notatis iste e modus, nam
cum ista claudunt ita ut spirare no possint ita celeriter
consumunt mater pata q' iam citius deficit q' noua sufficien-
ter pparet et ideo desinunt sibi succedes calidum generare et
p motum sue leuitatis separari et ab illa radice cui adhere-
bat ita ut esto q' si postea valde celeriter fiet respiratio
tn q' no fuit amplius t'lem modum applicatio resistitur ideo
no regenerarent et tal'ho dictum potes uincentibus apparere ita
ut cor similitudinem heat cum lichinio et spus cum flama san-
guis cum oleo uel cera. Ex quibus patet aliorum partate et
supposita calidiora citius suffocari q' minus cala. Et pz etiam
q' appoplexia multotiens stant cum uita sine nobili
anelitu. Ar. hois et praprie fit vl'r. patet 3° etiam quare
phibita inspiratio e quedam calor conseruatiua et quedam
extinctiua, etiam suppo° q' sint eq'les nam ferrum candens
si ponatur in pixide et bene obstruatur pixis, no tam cito ex-
tinguitur eius calor q' cito extinguitur si ponatur in aere li-
bero et sic pz suffocationem conseruare. Sed tunc e dubium in hiis q'
suffocantur q'd e corrumpens calorem. Hic dr q' e contrarium frigi-
dum iuxtapositum. Ex quo pot hoc facere cum tale calidum subtile e
dispersum et no in uno loco coadunatum. Et si dicatur q'
cineris copulum conseruat igne dr q' moderatum copulum con-
seruat phibendo eius nimis citum exitum. Aqua autem
etiam calida et oleum multum igne multotiens extinguit. Aliquo
modo etiam de quo alibi. Quia priore necitit. hic
dat causam q'r oz ista corpora cito minorare, et dic 3a. p'm q' .y.
hanc causam necitatis minorationis tetigit cum dixit, non
n. possit manere in eodem et. Dic 2° q' modus q° ista incurrit
pdcta pericula crepaturae uenarum aut suffocationis est q'r
natura sp digerit cibum et mittit in loca destinata ut statim cum
cibum digesserit mittit ad epar p uenas mesaraicas et ep
mutat in sanguinem et in mebra totius corporis mittit et me-
bra sue similitudini adaptant corpore g° ad hoc deueniente
ut in uenis ultra epar locus no sit uacuus in q' recipiant
humores, necesse e aut uenas rumpi aut subita morte inter
fici q'r calor naturalis extinguitur sicut accidit in lampade
q' mediocri oleo q'n suo pabulo flama recreatur, sz si ni-
mis habundet suffocat. Dic 3° q' ppea oz cito uenire
ad minorandam istam plenitudinem. Ubi nota p° q' q'r virtus
digestiua et expulsiua et mittitiua sunt uirtutes naturales non
agentes cum cognitione, ideo stante obiecto prius deducto impedi-
mento continue operantur. Na g' sp digerit cibum illo prius de-
ducto impedimento et ita reliqua q' sequuntur. Sed tn G. no de-
clarat q' ista corpora sumunt cibum nec utrum in eis possit stante
plenitudine fieri naturalis appetitus de quo dubio dicam in fine
istius commenti. Nunc sequor textum. Nota 2° q' in naturali dispone
q'n unum mebrum mandat alteri aliquid attrahit. Et io in naturalissima
dispone q'n stomachus mittit ad epar et ep attrahit a stomaco et
ita dicatur de uenis. Sed in casu nro q'n epar e repletum et
mebra alia et uene dubium e utrum attrahant, de expulsione
no cum in epate sanguis fuit genitus et in stomaco chilus. G. ex-
presse dicit et de digone sz de attractione tacuit nam e ambiguum et
no necium in pposito ideo aut e ambiguum q'r repletum
mebrum nimis inclinatur ad expellendum g° no inclinatur ad at-
trahendum rem omnino illi similem, sz de ho° in pte. Et si dicatur unum
q' mebra in istis corporibus mittunt no debent similare q'r e super-
fluum eis et agunt tamq' regulata ab intelligentia no er-
rante. Dr q' assimulant q'r ad illam actionem mebra inclinant
ab illa intelligentia q' in dando istum appetitum cons assidue
no erraueit lz p actiones ad hunc appetitum q'n sequentur nocumentum
appetitus sicut si aq' naturaliter descendens cadat in igne et
eius appetitus naturalis sit causa sue corruptionis p accidens.
Neq' tamen. Hic facit q'd dictum e dicens q' euacuationes no sunt
ultimate q'r ista utilitas no e minus fallax in euacuatione q' in
repletione ymo multotiens esset periculum subite mortis.
Dic 2° q' no solum quantitas purgandi humoris e considerandi
ad mensurandam quantitatem recte purgationis, sed etiam debet considerari
rari virtus q'r diuersa corporum discordat in purgationum
quantitate de quo dictum e satis in afforismo. Hinc excertantum.
Hic G. continuatur 2am ptem principalem et diuidit
in 2as. p° ponit expositionem quam putat veram. 2° ponit et re-
mouet expositiones no veras. ibi 2a. Quod dixit. Dic p° q' .y.
hanc constitutionem se excertantium induxit ad quandam similitudinem
ut p illam inferret subsequentiam q' dixit ibi. Similiter no et
euacuationes in ultimo excertantes sunt fallaces et iterum resumptiones in
ultimo excertantes sunt fallaces p que verba intelligit q' me-
dicus in nullis corporibus debet ultimare plenitudinem aut
uacuitatem. Sed tn constitutiones si virtus fuerit fortis et y-
donea laudatur. Cum s. virtus e fortis uere et cum chimus fu-
erint temperati. Sed in plenitudine ultime oz festinare
incisionem et illa incisio no e ultimanda. Cum g° in ista ul-
tima plenitudine no sit ultimanda euacuatio sequitur q' neq' in aro-
toribus neq' in alijs erit ultimanda, sz oz q' in omni purgatione
consideretur uirtus, et sic tandem p posse virtutis purget
habundantia, sz si virtus deficiet cohibenda e euacuatio, etiam si
no totus humor habundans fuerit euacuatus, et tu hanc
totam ptem limita p ea q' dixi supra in illa pte, Sz qualis
nam fuit. Vult g° dicere q' .y. p superiora in ista pte intedit
conclusionem q' in nullis corporibus sunt euacuationes aut plenitudines ultimande,
et ista p' p duas precedentes conclusiones q' dicebatur de ulti-
mitate repletionis se summe excertantibus. Quod dixi. nunc po-
nit expositiones no ueras, et sz ponit eas ondendo q'd coloris
possint habere. 2° improbat eam. ibi. Quod si sic intelligitur. Expositiones
sunt due, una dic q' in ista pte et iterum resumptiones etc. Si
tu uellis continuare cum precedentibus et intellige ut e dictum
in primo afforismo de plenitudine corporum se summe excertantium
pot fieri ita ut sit quasi repetitio prime ptis afforismi. 2a
expositio dic q' e apud quosdam q' in illa pte similiter euacuationes
etc. repetit idem q'd dixit in 2a conclusione. s. q' euacuationes in istis cor-
poribus no sunt ultimande et ho° facit ut nos intentos reddat
ne euacuationes ultimemus q'r ho° fallit .i. e fallax. hec ergo
repetitio addit causam in illa pte, et iterum resumptiones et io .y.
dixit et subiunxit tamq' nouam causam de refectione fugi-
enda nimia quia magna refectio e fallax succedens nimie
euacuationi q'r virtus euacuata deficit neq' cibos pot digerere.
Est g° uox hunc modum sma pte ista. Similiter euacuationes in ultimo
excertantes sunt fallaces et iterum p quia refectiones in ultimo
excertantes q' succedunt istis euacuationibus sunt fallaces. Quod si
sit. Nunc improbat istam expositionem dicens q' si isto modo intelli-
gatur due ptes sine .y. euacuatur .i. frustra dicitur aut
remouetur ex afforismo. Nona e ultimitas plenitudinis .i. secundum istos
no erit generaliter illatum q' ultimitas plenitudinis sit falax,
sz tm pticulariter in atletis. 2a ps q' euacuatur e constitutiones in atle-
tis .i. ista ps no erit posita ad aliquod pdictum q'd tn sz
veram expositionem posuit ad pdcta volens, et subdit q' etiam
hoc verbum iterum uidetur importare q'd dulsiuz a primo .i.
q' no ponat pbationem et causam precedentis ptis ut dicat
ista expositio prima. s. continuat dicta dicendis ut pz. //.
dubium. Hic dubitat utrum sit possibile in corporibus atletarum

dubium. s. dubium.

.i. ultimitas.

.i. rr.

I

zepletis nutrimento et sanguine laudabili fieri debem et nalem
appetitu cibi. Et quod non ar. p° sic. In epate istorum e copia san-
guis g° stomacus no appetit nal° et assumptu p3 qr sunt ul-
timate zpleta / g° tz qr tn no esuriendi e copiositas este
i epate ut sint. 3° virtutum naliu ca° 13. et no esuriend
migt demu quia al' copiositas este q' i epate cu meliorem
cm et patiorem hns venit estrim no indiget ea q excorsiz
¶ 6° sic vene no attrahunt a stomaco g° fames no fit na-
lis assuptu p3 qr sunt zplete et tenet g° quia ad nalez
fame tlis attrac° requirit ut e° de accidenti ca° 6. ¶ 7° i
mebra no sunt inanita g° fames no e nalis tenet g°
qr ad nalem famem requirit mebrorum inanitio ut
loco stati allegato et vult gal' ¶ 8° pvitia multi sanguis
i sto deicit apetitu g° isti no appetit tenet g° qr multum
hnt sanguinem et assuptu p3 qr humor crudus pns deicit
g° facit assuptu e° de accidenti et prog 3° ca° de destructione
appetitus ¶ In o° ar qr nisi isti incurrat appetitu nullu
eet periculu epatice venarum puta si starent sine cibo et
nullu q videt sequi incons. quo 9. 6. g° i quinto g° ¶ Ista
qo ht plurimos modos cunden et donis quem patium sequt
diversis tn i plures. Sz p° ponam generalia. deinde videat
positiones p se. Suppo' e g° p fame / hic itellig v
appetitu quo stos appetit cibu. hic aut appetitus est
dupl. na quida e nalis et e iclinatio stoi ad cibu zrpiend
q no zsegt aliq sensatrez sic sibi deficiat cibz / s ppt
humois malitia ut pp debilitate attractiui no fiat sugio
a sto et pertus nulla fiat istius sensatio. stos tn na
iclinat recipe cibu quo indiget et quo caret. Quidaz
aut e appetitus aialis / et e iclinatio stoi ad cibu zsegs
sensatione / iste aut appetitus aialis / aliquis e zcens et
tepatus q vocat nalis ut q' pt nalez distingut et
quo oponit eam me nal' zpmetm. aliqs e volupti-
osus / aliquis e mediosus / voluptuosus e q fit ex ymagi-
nat delectaret q ut sit i sto ul no et quo possit ex
ymaginat i sto fieri appetitus aialis tn zsidera. Aven
desiis aut e q sine cibi indigetia sibi pportionata ppt
aliquie motu pt naz causit / sic dog. appetitus cani-
nus pp pnitia flatis acetosi in sto. ¶ Nota 2° inmota
mete. 6. e° de accidenti. allegato ca° quinq motus p or-
dine zurzunt ad appetitu nalm q' e fames nalis
pputnale distinguit q pt naz. p° e mebrorum ina-
nitio. 2° e mbrorum attrac° ul appetitus. 3° e attrac°
venarum a stomaco. 4° e sensatio qua stos hac attractionem
sentit. 5° e aiatu desiderium quo stos cibu desiderat.
¶ Nota 3° q mebra nalr desiderat zcens et zospuit idcirco
lz pot multis locis collig 3° naliu zoturtu / et h° et si
talia no distribuent i hys zunt omis ¶ Secundu g° zzar
silui hec sit pl° g°. Talia corpora nuq nali s voluptuoso
appetitu appetut. pl° pz e p zonibz factis an o°
et 2° e p mete Gali na voluptuoso insurgente appe-
titu si no comedent multa nocumenta sequent ut
spuum iflamat pp tristitia et alia q hinc sequt. Con
ista zne ppedunt ar° ta p o° inca et io no isto ¶ 2ª
g° e talia corpora possit nali appetitu cibi appete et a
hac 2ª zne zsistut opiniones i modis. Unus g° mod
pattanorum e q i istis corpibz calor e valde fortis et io
solvut multu de sba mbrorum ad porositates g° / unde
facta e dissolutio taq ad ptes icanitas q ad hinc
movet nutrimtu / et sic vene aliqltu inanut et per
quos trahit a sto et ibi fit istius sensa° et fames.

¶ Contra hunc modu ar° sic vene post illa attractione aut
remanet superflue zplete aut no / si no / tunc qu fames
insurgit ista corpora no sunt ultimate zpleta immo no super-
flue. Si sic / g° no attrahunt a sto tz quia maiore aput eos
q dicut isti appetitu ex ze carentie et hic insurgit ora ar ta
sup facta que immo ni fit notum ¶ 2° modus pattanorum e
q qr sanguis i istis corpibz e superfluus io derelingt
a regimine nae et ideo zoneat et mebra ipius zspuut
et p quos zontr nutrimto carentia petit a venis et vene
pi modo a sto et sic fit nalis appetitus. ¶ Contra hunc mo-
du ar° p'mo qr supponit i titulo zplectione ex ex nu-
trimto laudabili i quali et no i zpto et iste modus dicat
pecca i gli. ¶ 3° modus e ide cu 2° nisi q mag dat ma-
ex° neationis sanguis. dic g° q cu iste sanguis guat zo-
tute mebrorum mebra altant ipm altatione pparante
ad expulsione motu cuius fit icens nutrimtu ¶ Hic mo-
dus e supponit appetitu fieri ci peccatu humois erit
i gli et no erit habundantia laudabilem. hic modus est
expsse° 9. 6. i comto. na mult q multiplicat ult° mo-
du chimi apti ad nutrend mebra i dictis corpibz quibz
no mag° e ipossibile e ult modu mag°. ptera i dabo
modu epatice venarum zomt q epar ad mebra delegat
et mebra sue silitudini adaptat et ult q h° fiat q usqz
ad h° veniat corpora ut i venis no plus capere possit. Ite
seqret q ex novo sanguine ista corpora no nutriret pbat
qr tabem illu altant qlit altabat precedete cu agens
sit sile et passu et finis et qr ita e replio 2° advenientis
sic p'mo aut maior et p quos ista corpora no nutrirent.
// Quidaz q hat pone multis alys modys adiunt / sz quo
aute Galy sit gtentus ¶ Quartus modus e quida sup-
ponetiu q aial et sanguis eius p adventu nutrimti ref-
gerat / hoc sunt ab ar° i de morte et vita et pz qa
p ieiunium mebra et sanguis calescut et cadut homines
i febre. Suppo' 2° q sanguis iflamatus no e conveni-
ens nutrimti. Suppo' 3° q mebra icente humore nutri-
tiom nalr expellut et petut laudabile quo nutriantur.
Et pz tuc modus quo fiat fames i istis qr p cibi absti-
nentia sanguis corporis calefit et fit nutrimti ineptus / et io
mebra attrahut aliu et tande petut a sto et fit fames
nalis ¶ Iste modus e i eodem error cu precedete et eisdem
ar° tis p. ptera videt q i febricitate sanguis que i talibz
hora qua fame incurrut ut notat experientia g° si i istis
illa hora sanguis pp cali° e nutrimti ineptus multo
fortius sanguis isto mo pnali disponat ¶ Quintus mo-
dus e Jacobi de Forlivio supponedo q talia sunt corpora multu
calida et humida multu i zpto de h° calor hntia et io hu-
midi mbralis zsolutio e velox ¶ 2° supponit q i eis
velotior et maior zstauratio nutrimtalis humidi q zsolutio
eius et zsuo i mebrale pz qr aliter no cresceret g° ple-
nitudo i eis nec eet periculu crepatine ¶ 3° suppo' diver-
sis corpibz convenire diversas mesuras sanguis citra
q° facta innovat vene moveat ad attrahendu ab epate
et epar a sto p mesaraicas / na hora qua sanguinevens
appetit appetit nalit multo plus ht de sanguine q
melancolicus qui e i maior plenitudine maior e ergo
talis mesura valde i sanguineo q i melancolico ymo
maior q i tepato ¶ Supponit 4° e° p corpora zpleta itelli-
git illa in qbz e plenitudo maior q i corpore medi-
ocris habitudinis ¶ Ex hys pz q stante plenitudine venarum
et epatis ex sanguine laudabili zungit vera nale

appetitu causati pz q̄ otinnes i talibz corporibz stante plenitu-
dine dicta mensura tm̄ sanguis i epate z venis ee est
t'minum multitudis ꝯplebentis attrione z sic fieri motus
ad famem veneos. Ponit tn̄ Gz ꝯne q̄ ipse e stante i
istis corporibz quo ad epar z venas plenitudie nali men-
sura ꝯcedente fiat i eis fames nalis. Hac ꝯne digitur
ꝯ ista facta an o. Iste magr̄ p longa via venit ad
ꝯbandu re notissima. Quibus enim ꝯstat corpora sanguinea
cu multo maior mensura sanguis moveri ad appetendu q̄
tepata, nec de isto erat qo. Na loqm̄ de illis corporibus
i quibz e necem cito evacuari ut pz ex vpo'te i afforo z
G. i ꝯmto z de illis q̄ sut i ultiate plenitudis z de ple-
nitudie illaudabilissa ut dr. G. i ꝯte, mo ꝯstat q̄
iste plenitudies in qbz iste modus dr fieri famne vera
ex q̄ no ꝯcedut modu z mensura sibi gente q̄ no sut
ille de quibz loqm̄. Pterea esto q̄ in illis fiat maior
ꝯstauratio nutrimentalis humidi q̄ eius p nutrimentu i membra
ꝯversio z dissolutio tn̄ q̄ qm̄ famet i epate z venis e maior
mensura sanguis q̄ sibi limitet i nalissia replioe z corpore
no vi q̄ p vomica abane i tantu sanguis vult modu po-
ssit augmentari ut ꝯpatiza venarum irruat aut suffoca-
tione. Et de illa pleitudie loqt G. i ꝯto i q̄ corpora no ꝯpe-
tens spatium recipiund novu sanguis ppr pleitudiez.
Vn dr q̄ ad hac evacuanda e festinandu ut ad recipiendu
sunt nutrimentu corporis ꝯpetes heat spatiu. Ex sima ꝯ quia
ista corpora no appetunt cibu nisi sanguine ꝯvente ert a mensuraz
qua ipa sibi limitat in dispone no famelica z mag' p
vomica abane tm̄ sanguis ꝯnat ut tm̄ sup mensura auge-
at ꝯvene recipent, ꝯ i istis no e pincipiu, na z a abatio
no fiet nisi ut ad talez paucitatem devenirzet. Et quia
ista corpora ho no erat mensura rep'' hnta de sanguine no ꝯ
ultime zpleta ult a modu z u ppe nae z pz q̄ ea no
sic ꝯt. Videt ꝯ in alius modus sumedus ex galieo
i ꝯto, et suppo p'o q̄ epar deducto ipedimto i eo sanguinez i
se ꝯvente nali ꝯpellit usqz q̄ ad mensura veniat pauci-
tatis n q' atthit a sto, hec suppo pz quia i tepato cor-
pore certo vene no atthiut ab epate nisi epate tnsmit-
tete, sz i eod tepato epar ad tanta paucitatez pveit ut
a sto t'hit p mesaraicas ꝯ ꝯpellit sanguinez ad membra
usqz ad mensura n q' pvocat ad atthendu. Suppo
z q̄ stante stoi vacuitate z atthentibz venis mesaraicis
no ꝯcurrete re pt naz fit fames z q̄ illa e nalis
q̄ nec e voluptuosa nec medosa nec ad ea faciedā
causa pt naz ꝯcurrit. Ex hiis pz modus q̄ stante
plenitudie corporis ult mensura sibi debita ex sanguine
laudabili cu qua e piculu de crepatura venarum tm̄ne
corporis ivenit fame nale, na venis p'o epar plib plu-
rimu ꝯpentibz repletis licet ipe no atthent, tam epar
tnsmittit ad eas sanguinez usqz quo ad mensura veniat
cu q' pvocet ad atthendu a sto p mesaraicas ut dx
i ꝯ ice. Q aut epar stante venarum pleitudie tnsmit-
tat dx G. i ꝯto mat. Pterea supposito q̄ epar no tns-
mittet tn̄ in eo fit dissolutio usqz quo ad tale paucitate
deveniat, z tuc atthit. Ex quibz sequitur corporis qmz ee ult a
modu zpleti sanguine laudabili cu epar z vene me-
saraice no sint replete ult modu. Sequitur z o. a. z b. esse
duo corpora eiusdem ꝯplonis z etatis z nalis ꝯplonis z oio ꝯsilis
ꝯporis equale possibile mensura sanguis z humorum lauda-
bilium sibi in dispone no famelica determinata z a
e ee zpleti magis b, utriusqz sto vacuo z ꝯtrus sana

et deducto pternali ipedimto z tn̄ a. famet b. no. vbi
i a. repletio sit in venis post epar, et tuc vides mo-
du piculi ꝯpatiue z necessarie in memed' t'ceo. Q si ar illa
fame no ee nale q2 membra no sut vanita dr̄ q̄ epar
e ivanitu, no n. oz oia membra i fame nali ee vanita
z t'hit a venis z vene a sto vbi fit sensatio, z sec'
ancatu desiderium z sic fuit illi quidqz motus. Q si di-
catur G. i. z o. de avent̄ itellige de nibiorum vanitate que
ꝯt sub ꝯnte dr̄ q̄ epar e sub ꝯnte vel melius q̄ ibi
G. dat modu quo ꝯnt ꝯtingit fames nalis no
q̄ sit necem semp illo modo fieri, Et ex hiis pz solu-
tio ar ꝯ plurimz. Alias aut i hac via dixi potentiam
nale attiua semp ee i actu, z hoc pnte obo sic etia
G. vult i ꝯto de ꝯgina z nutritiva, z p maiorez ite-
llegi dissolutione q̄ fit i membris sive sit maior
ꝯstauratio sive minor z tuc dixi i istis corporibz vanitu
membra z venas atthere z epar atthere a sto stante z
i eo pleitudie z fieri fame nale. Sz qd dr̄ z o. nali
un'' votitu q̄ corrupta esse q̄ in epate e ea no ꝯvi-
nienda itelligit no gnalz, z io. G. dixit ibi qmz
z hoc accidit ni ppr sanguis multitudiez mlta de co
tnsmittit ad stomacu ita q̄ ipediat sensus suctionis
venarum z tu hunc modu capias si velis.

Tenues et certe. Cu v. determinavit de
evacuatione, hic determinat de dieta. In q'a pte gentis
in no pone dictione nisi vnius affor. Na in
tot ptes dividit pticula quot sunt affor nec oz ꝯsiderare
re ordine, z tu hoc potes videre, na afforo i' dicit q̄
ꝯvis sz tantus exercebant i exercitationibz sub here
oz, z p'a afforo in dr̄, hyps q̄ i tantibz exercebantur
nichil dare etc. ptes ꝯ sut tot quot sunt affor nec a
plius nisi in dictione vnius affor i suas ptes laborabo.
Presens ꝯ afforis dividit i tres ptes sz tres ꝯnes. z a
ibi ad ultimum. z ibi. Et eni repliones. p'a ꝯto e ista
diete certe tenues i. absolute tenues sut difficiles i. ꝯ
entes i morbis diuturnis z i morbis paruis i qbz non
ꝯvenit. pte ꝯto. In oibz illis modis morbis diete absolu-
te tenues sut i gentes in quibz p eas aut vtus nimis
debilitatur ita q̄ usqz ad statu durare no gentes potest,
aut nimis agravat ita q̄ nimium humor fatics no
bn̄ fouet, sz p dietas absolute tenues i morbis cro-
nicis aut paruis ꝯtingit alterum istorum ꝯ i illis
morbis diete absolute tenues no ꝯveniunt. Circa
ista pte nota p'o q̄ ho nom dieta qmz sumitur p admi-
nistratione rerum no naturalium ut z o tegni illa pte de re-
gimine tempat. Et ita eis dieta utentibz. z o sumitur
p ꝯribitione cibi z potus vel sbtrione z ho mo sut
hic. Nota z o dieta dividi ꝯnt in dieta ꝯ ssaz
z tenue z tenuissima. Grossa e dieta sanorum. tenui-
ssima e nichil dare. tenuis aut e in medio istarum.
Et dividit i 3. q'da e absolute tenuis q2 media inter
nichil dare z dieta sanorum. Quedā e declinans ad
tenuissima. q'da declinans ad ꝯssa. Exm̄ p'i sic ptisa-
na ordei no collata. Exm̄ z sicut vinu ꝯnatorum
z aq' mellis z inleb. Exm̄ z sicut ova sorbilia z
z pisces petrosi. Dieta ꝯ absolute tenuis dr̄ dieta certe
tenuis z e de q' loqt i ꝯto v. Nota z o q̄ dieta
dr̄ tenuis q2 e exibitio cibi vel potus apti modicu
nutrire. Et aut dr̄ ꝯssa q2 exibitio cibi vel pot'

apt multu nutrire . media aut q medio mo se habet
z pot ee tenuis duob mois uno mo q media eius qtitas
exibeat ntin ut inde modicu suscipiat corpus nutrimenti
sic unius gali testiculus e dieta tenuis. 2o q esto q cibi
mediocris qtitas exibeat tn modicu affert corpori nutrimentu
sic ptisana ordeacea z pot intelligi de grossa z media
z hoc 2o modo magis loquunt doctores lz alij mo pmo
sit oportunu attemiaz. Nota 6o q dieta sanorum dicit
grossa cparando illa ad dieta quam sumet infirmi alijs pribz.
Na disparitate posita pz grossius ee certu infirmu die
tandu q datu sanum z attende q exibitione cibi aplioris
q sanus gat no cputat medici i sua dietarum divisione
qz nulli corpori pot ut sic ee conveniens. Quinto nota q
dupl e regime dietandi unu vle qd e exibitio cibi
ul subtractio. 2m qd oz a pn'o morbi usq ad statu aut
p ad totu tps vle morbi. Aliud e pticulare z e exibitio
ul subtractio cibi sz una ptie die ul diei pro hij ppo
sito de pmo mo loqt hic. y. Sexto nota q nome pa
ssionis lz alij dicat de omi corporis tusimmutatione pter
naz ut 3o de acci. hic tn p passione itelligimus mor
bu. Sut aut morbor quida males quida innales
z hic magis loqu' de innalibz z pprie circa termina
dis. Pro quo nota septio q morbor quida st croni
ci .i. diutini. Quida absolute acuti. Quida paruti.
Et quidi acuti tropa sine cursum. Cronica sut q
ult 40m die tminat. Acuti q . 14. die tminat. Paru
ti q ante 14m tropica q i post . 14m usq ad 40m tmi
nant. Nota octavo q morbus acutus no solu dicit
qz cite tminatus sz ecia ho qz ht accita timorosa ut sunt
ro illi afforismi Acutorum morborum. Octavo nota q diete no
Benes io dicit hic desiciles qz p eas medicus fine su
u no cseqt z infirmi ledut ita q defficit incurrit.
Bo qbz pressus hic z ea reficias. Sensus .n. e q die
te absolute acute tenuis sicut ptisana i mobis cronicis no
cueniunt nec i paruti, na in pmis nimis p eas
deficit virtus z i his phibet a pugna z digestio
ne me nimis agravat. Conveniunt aut solu i abte acu
tis ut sut pa e i ca'o de ablatoe febricitatu. Si
dicat dieta tenue cueniunt i q ena q in extra statu et
i pn'o dr q hoc e qtu ad ptie regime. Et si dicat q
i asluite debemus subtiliare qtu possibile e ut . 14 . 3y.
dr q ho e vum sz no possimus tn subtiliare q quo ad
vle regime debite agendo dieta sit absolute tenuis ad
ultimu. 2a diete tenuissime no cueniunt morbis
cronicis aut abte acutis. pz q p tles dietas virtus ni
mis debilitat z no pot usq ad statu morbi susticiari
debite z ista itelligat ut sup de dieta vli cuenite mo
rbi usq ad statu. Et in replectiones. port have. 3a et
e diete ultime grosse i omibz morbis st difficiles. q
pz qz nimis virtute agravat z sic indigestis cibis
fovet morbu z ho p expietia z ratione sicut alia an
tedentia. Circa hac ptem nota q hic textus
dupl pot exponi uno mo ut factu e, alio mo ut
iuit dicat tamen ans ad ptem qclone ut lra videtur
sonare sic diete q ad ultimu ducut st difficiles. pz
qz replectiones in ultimo .i. diete ultime grosse st diffici
les. hic 2s modus no e vonus qz tunc insferet q
nullo mo dcet dieta tenuissima nec i nullo cueniat
grossissima ut dr sup. teneat ergo pma expo. Concorda
huius afforismi hic e p ca'o cto de ablatione febricitatium

utilitas aut pz et ampliat in dispositionibz neutralibz i qbz
se etas debilitate uariat dieta. Circa tn omes cclones
affori csiderandum q in morbis duo st a qbz sumitur indicatio
de modo dietandi pncpalr z st virtus z morbus cu suis a
nexis. Na virtus indicat de sui csuatione cu sit res nalis
z quia virtutis csuatio fit p cibi exibitione io virtus in
dicat oblatione cibi. Morbus aut e res pt naz z ideo
indicat de sui remotione z qz eius remotio fit opante v
tute io indicat virtute no ee diuertenda p alias opones
a morbi z cause expulsion z a pugna cu illis. Et ideo
qnto morbus e maior alijs pribz tanto mag indicat de
cibi ablatoe z qnto virtus e debilior tanto mag indicat
de cibi oblatoe. Ex quibz pz pmo indicatione sumpta a morbo
ee ctraria qdaz indicationi sumpte a virtute. Pz 2o
sufficientia conm affori p hac rone data qz aut indi
catio a morbo z a virtute st equales z sic et dieta media
aut maior e a morbo q a virtute z sic cueit dieta
tenuissia aut tendes ad latus eius. Si ut maior indicatio
sumit a virtute z sic cueit dieta ad latus grosse decli
nas. Attende tn q indicatio sumpta a virtute sumit ab
ea morbo z sue cae cparata. na quo egli virtute z egli
morbo sz mag duraturo indicamus grossiore dari dieta
et p hoc limitandu e illud qd sup dicit .s. q qnto vt
e debilior tanto indicat de grossiori dieta itelligit i alijs
pribz. In pcedenti. Istud contin dividit i 2as ptes
In pma ctinuat cu pte. In 2a expoit afforismi ibi 2a In
diutina. Sma pe pte pz. Sbi tn nota. q. intentione ee
de infirmorum dieta no sanorum. In diutina. Expoit affori z
dividit vero i 2e. In pa pte verificat pz pte affori. ibi 2a. Sub
tilis. docet q sit dieta subtilis. i 3a ibi. Danda e aut. port
cstra cclones ad pposita affori de mo dietandi. i 2a ibi. In
qua aut. Epilogando se port qda ad verificatoez affori z
expon pti. dicit pmo q i egritudine diutina sep dieta
tenuis e fallax .i. mala qz p illa nimis virtus debilitat
z itelligat de dieta cuenite toti tpi pcedes statu. na
i pn'o qstane cpetit dieta tenuis qbzda diebz ut pa
e. ca'o de circa qstane. dr 2o q i acutis egritudibz no sep
cueit. na cpus multis talibz cueniat tn aliq st i qbus
e danda ultime tenuis sicut cu totus cibus aufertur
z solu dabit mellicrat usq ad diem 3m itelligens per
mellicrate aq mellis z ita no e tenuis abte sz tenui
ssima aut de valde vicina. z sic pz verificata pa cclo
affori. Subtilis. no declarat signali qd itelligimus per
subtile dieta dicens q dieta subtilis no ultiate e illa q
csistit in paucitate cibi .i. i paucitate nutrimti ex cibo
qd ctingit duobz mois aut qz cibz sumit pue qtitatis
aut q cibus e parum nutritivus ut puta ptisana orde
acea z de hoc dictu e satis in expone affori. Nota tn
hic descbi gnale tenue dieta z no spaiale tenuem
media. Danda e. Hic qd dcm e z port e'or cclones
ad pposita affori. pa e dieta subtilis dat causa cfor
tiois virtutis qz ad ea sustentanda precipimus dari aliqua
talia. 2a e ista sanus pot dieta cueit administrari duo
bz modis. Unus e ad csuanda virtute ut csueuit alius
e ad augenda virtute sicut si qs ex otiosa vita sit p
mutadus ad negotiativa. 3a pso e grossus cibus
augmentat virtute .i. e augmentativus virtutis. mediocris
csuat subtilis vo minuit. Ex quo se q subtilis non
cueit sanis cu i eis virtus aut sit augmentanda aut sit
csuanda z hic p grosso no itelligamus humorum grossorum

gnatim / s illum qui est multum mutrimentum / et desiccat corpore non
nimis repleto et bene digerente. ¶ Ex hoc est in infirmis quod dieta
virtus non debet augmentari sed custodiri sic est sic in morbis
cronicis, aut et aliqualiter minui sic in acutis in quibus acutis si
augeatur virtus augmentabitur morbus / vero morbus non est
augendus. ¶ Circa istam est conclusionem notandum quod virtutem augeri
in morbo potest intelligi duobus modis. Uno modo simpliciter p
est quod fiat fortior quam sit. Alio modo quod fiat maiore comparatione
huius super morbum. Primo modo virtus in morbo regulariter operan
do non est augenda quia simul notabiliter augetur materia morbi.
modo autem 2o niti debemus quod virtus augeatur quia maiore p
portione super morbum obtineat. ¶ Nota 2o quod duplex est virtu
tis fortificatio una per viam exhonerationis et ista non est
idens in morbo ymo querenda. 2a per viam resumptionis et
ista in morbo non est querenda regulariter quia multum nutri
mentum requiritur ad hoc / et tale exhibitum secundum multam partem in ma
lum humorem convertitur / et sic fit notabile nocumentum / et hoc modo
intellige istam conclusionem. ¶ In quia autem nunc facit quod dictum
est. dividitur in 4or primo se excusat. 2o ponit conclusiones ypocratis affor.
conferentes. 3o declarat quomodo ptisana sit dieta subtilis. 4o decla
rat quid intelligit per acutas egritudines in quibus non conveniunt. 2a
ibi. virtutis igitur. 3a ibi. ptisana. 4a ibi. quod dixi. De prima dicit
quod que sint egritudines in quibus dieta ultimate tenuis quod certe
et vere est tenuis convenit dictum est ab .y. in pytoneo .i. in
libro regiminis acutorum / et ibi promittit sic .G. amplius dic
turum. hec autem vult parum dicere. De 2a parte dicit. 2e conclusiones. prima
si virtus infirmi sit fortis in statu .i. comprehendatur futura for
tis in statu / et status non distat nisi per 4or dies tunc auferi
mus omnem cibum / et hoc recte dicitur dieta tenuissima. 2a est
quod si virtus est futura fortis in statu et status usque ad xiiii
prolongetur tunc dandum est solum mellicratum quod non est tenuissima
dieta sed subtilis vicina / et attende quod sufficientia istarum dietarum
per expertus est inventa. ¶ 3a conclusio est quod si nos in principio tamen non confide
mus de virtute ymo dubitamus ne deficeret damus ptisanam
collatam que subtilis est sed non in ultimate et patet quod ptisana colla
ta secundum medicinam eius plus nutrit quam aqua mellis. De parte 3a dicit
quod ptisana non collata non est dieta subtilis sed mediocris vero
de ea parum dicit neque est grossa. sed mediocris sic mus tritici
et ova piscis et similia. Restat ergo quod est absolute medica
mentum grossa et tenuissima et est illa que convenit in morbis ab
solute acutis tenuis intelligit .y. per acutas in quibus subti
lior dieta debet et de illis dicit post ubi dicit secundum acu
men egritudinis etc. ¶ Sed in 1 co° dicitur quod subtilis dieta est danda
causa confortationis virtutis ¶ Convenit etiam in dietando infirmos
quod sit aliqua indicatio sumenda a virtute. Dicitur quod non, primo quia
nec per dietando subtiliter nec ut grosse dietemus indicatio sumitur
a virtute nec non medio ergo etc. assumptum probatur quia per subtile dieta
virtus debilitatur ut dicitur in co° sed virtus non indicat de sui debi
litate cum sic res naturalis indicans sui conservationem / nec grosse
quia nulli infirmi sunt grosse dietandi. grossa enim est dieta
sanorum / et similiter arguitur de media quia illa debilitat ut ptisa
na ordei. ¶ 2o sic in administrando dieta tenuissima indica
tio non sumitur a virtute ergo saltem non semper, assumptum probatur quia
nulla virtus quantumcumque fortis indicat cibum penitus auferendum
cum sine illo stare non possit. ¶ 3o si ita esset tunc quanto virtus
esset debilior tanto indicatio de cibo dando esset maior ut
communiter dicitur / consequens falsum quia virtus debilis indicat mediocrem cibum
dari ut colligitur ex illo affor. ventres hyeme et vere. et for
tis indicat multum esse offerendum. ¶ 4o si ita tunc sequitur quod in aliquo
morbo propter virtutis debilitatem esset dandus cibus ubi virtutis

forti existente non fuisset exhibitus, consequens falsum et probatur de se. Falsitas
consequentis arguitur, quod si sic, sint plures et fortis eius consimiles egritudines
sed in forte sit virtus debilis ita quod sit necessarium cibum exhibere, in
pleno autem non, quia virtus sit fortis, et arguo in dando cibum
forti magis fit nocumentum cum minus dato, ergo cibus non est dandus. quod
assumptum probatur in dando cibum pleno magis fit nocumentum minus dato
ideo non est dandus, sed cibus forti nocumentum fit magis ei quam
pleno et minus dato. minus quam in pleno ergo in forti minus datum
minus nocumentum quod fuit probandum. Minore probo quia nocumenta
cibi exhibiti sunt virtutis aggravatio virtutis impedimentum a pu
gna et humoris peccatis multiplicatio vel formatio. hec autem omnia
sunt maiora in forte cum virtus minus sit potens ad cibum di
gerendum. Confirmatur autem sic spiritus et bonus sanguis resta
uratio / non constat quod hec sit minora in forti cum virtus in
eo sit debilior. Forte dicitur quod in pleno virtus impeditur magis
a pugna quam in forte per cibi exhibitionem quia virtus fortis cum
sit debilis non erat bene pugnat contra morbum, sed in pleno in
peditur quia virtus sua est fortis et erat pugnatura que pugna
per cibi exhibitionem impeditur. Contra saltem sic quod si aliquis
debilis in acuta egritudine per cibi exhibitionem liberabitur
quam nullus eo fortis et simili morbo egrotans per cibi exhibito
ne morietur patet quia quod patet talis cibi exhibitionem maior re
manebit proportio virtutis in forti ad materiam et morbum quam in de
bili ergo si debilis liberabitur et fortis aliis paribus sic quod in
quam exhibitio pauci cibi potest esse error mortalis in corpore
forti quod videtur absurdum. Nam si in quolibet tamen accidentibus
virtute persistentibus cibus est dandus et post solem cibatione
fortior remanet ille cuius virtus non persistebat, tunc sic quod pati
or est liberari et iterum forte dicitur quod non obstante cibi exhibitione
ille debilis morietur. Contra tunc non esset cibus dandus
cum morituri sint solis prenostiis dimittendi contra .G. ¶ In oppositum
est communis omnium medicorum scola / et videtur sua affor. nam si
cibus datur ad virtutis sublevationem et subtiliatione sic indicationes
in dietando sumuntur a virtute. preterea indicatio de subtiliatione regi
minis sumitur ex parte a virtute ut dicitur primo est. de ratione
sebricitantium dupliciter. et subtiliatione quidem regiminis significat non
nie materiei et pluralitas necnon indigestio propria racionem, esse
quam virtutes sunt saltem per partiali indicante subtiliatione in
comparatione autem alterius significat virtus ut dicitur dicitur ibidem. ¶ In
ista questione ponit quedam timnorum de sic primo distinctionibus
et suppositionibus ponam secundum modum respondendi 2o ponam aliquas
conclusiones alias. ¶ Quantum ad primum notandum primo quod indicatio est
inditium in mente medici de possibilitate non operis ut ad corpus
humanum ex consideratione alicuius particularis existentie facta
verbi gratia sensus febricitat et ipse est puer medicus propter etatem sibi
debet offerri humida, hoc inditium est indicatio, et dicitur indi
catio sumpta a tali vel tali re secundum varietatem existentie
merito cuius medicus indicat talia esse operanda, ita quod
si merito complexionis indicat, ita dicimus illam indicationem
esse a naturali complexione. Si vero merito morbi dicimus indi
cationem sumi ex morbo et sic de etate et tempore anni
et accidentibus etc. ¶ Nota 2o quod indicatio dicitur fortis per quam
medicus indicat necesse aut multum esse ita operandum
verbi gratia indicatio de cibo subtrahendo dicitur fortis per quam me
dicus indicat multum cibum subtrahendum esse, et indicatio
fortis de infrigidando per quam indicat multum esse infrigi
dandum et similiter de aliis. ¶ Nota 3o quod licet virtus semper indi
cet de sui conservatione quia est naturalis non tamen semper equaliter indi
cat / nam cum virtus est debilis fortius indicat de sui
conservatione / et cum est fortior minus indicat. In morbo

3m dubiu

aut accidit eg na lz semp indicet de sui 2motione tn ni
e fortior mag indicat 2 tn e debilior minus indicat io
gne sic hnt virtus 2 morbus i hs indicatoibz quo ad for
tit uel debilit indicand. ¶ Quarto notad q q duplici
ter otingit virtute debilitari 2 p ma agruatois 2 p viam
2solutois io quz fortus indicat virtus de sui gruation
p exhonerat 2 quz eg 2 hinc e q multotiens eligimus
debilitate vtut p 2solutione ut virtus exhoneret q ad
modu in sincopa ni ad sincopa flebotomamus quz eg
ut ni cibamus pp debilitate in statu acutarz. ¶ Hijs sup
positis p^a 9° sit ista ois dieta c^a cor^s eg^o tans ordina
da indicat supta a virtute mediate ul inmediate ordinat
p qz i qlibet eg tudie tali ordinada e dieta ut p illa
virtus maiore heat ad morbu pporne q prius aut salte
q hnit hs dieta no adminst^a ta ut gstat g^o oz sine
indicatoz aliq^o mo a virtute gna e nota q sm virtut
gsiderane no pot medicus ad fine dieta dieta debite
pporciar /Et q^o sic q dieta tenuissima adminstt^r indica
toe supta a virtute. ¶ 2^a 9° no glz indica^o ordinade die
te me^te sumit a virtute p q aliqua mediate sunt a
morbo ut indicatio de subtilissime dietando sito ez sut
a virtute nisi taq gseniete 2 no phibete p sui debilitat
tale dieta. ¶ 3^a 9° Quz sumi indicatio dietandi a sola vir
tute / dispone pz in sanis in quibz no indicamus a morbo et
in gualescentibz. ¶ Quarta 9° in cor^e eg^o tante indicatio di
etandi sumi a virtute in gpar ad morbu pz qz ex eadem
virtute uariato morbo alz dietamus ut pz de cronicis et a
cutis i vo^a gstante virtute 2 hoc visum e in 9to. ¶ Quinta 9°
lz semp p subtiliatione diete fiat virtus debilior q prius
in morbis tn salubribz dieta subtili debite ordinata fit
virtus potentior p gpatoem ad morbu. p^a ps e i 9to gali
2^a ps pz qz alz non debite regeret in morbo salubri nisi
virtus fiet potetior p gpone ad morbu q prius. preterea in
morbo salubri e virtut ad morbu ppor^o maioris reglitat
bz p tale dieta no plus minorat virtus q morbus g^o cre
scit ppor^o virtus ad morbu gna tz qz minorat maiori
2 minori tanto pporcius si no plus minorat maior e sut
mi illa ppor^o. ¶ Ultima 9° licet p ge statione diete i mo
bo cronico plus augeat morbus q p tenue augetur non
tn i gpone ad virtute plus augetur in salubri pz qua
alz grossior dieta no ez guemes. ¶ Contra ad 2^m suppo
primo q e sbito morbo 2 debilitata virtute ppor^o virtut ad
morbu minorat pz de se. ¶ Suppono 2° q morbus a pri
usq ad statu maiorat hoc patebit infra. ¶ Suppono 3°
q virtute gstante in pri^o morbi acuti si corpus debite re
gat virtus debilitat 2 in nullo fortificat / hec 3^a pz ex 9to
i una gne gali ubi dr q i infirmus virtus no debet for
tificari sed aut custodiri sicut e ut i morbis cronicis aut
debilitari aliqntulu ut in acutis. ¶ Ex hijs ar^e 9 gnta gne
sic. In morbis salubribz acutis p debitu regime virtus
fit debilior q an erat 2 morbus fit maior g^o ppor^o vir
tutis ad morbu minorat gna tz ex suppoe p^a 2 maio
pz ex 2^a / minor nota ex 3^a suppoe / 2 sic pz q i morbo
salubri acuto dieta subtili debite ordinata virtus no fit
potentior p gpatione ad morbu / 2 ista sit p^a 9° 2 ar
ticuli. ¶ 2^a 9° e ista in morbo salubri acuto p diete debita
ordinatione crescit ppor^o rac morbi ad virtute 2 decrescit
ppor^o virtut ad morbi causa. ¶ Ad gne pbanda suppono
q cu causa morbi mag debilitat 2 altat virtut ppor^o
re morbi ad virtute e maior pz qz no fortus aget ni

ex maiori pporne eius ad virtute. ¶ Suppono 2° q virtus no
ht ad morbi materia pporne maiore nisi aut sufficiat
velocius maz mutare ad bonu aut sufficiat magis
ad maz expellenda aut sufficiat mag altioni me resi^re.
¶ Suppo 3° q i statu — salte aliq^o salubri ma magis
debilitat 2 altat q in precedentibz tpribz pz qz i illo acci^a
ultimat. Tuc pono i casu q sor. febricat acute 2 q ma
gtinue mag putrefiat p certu tps. 2 3° q lz na digerat
in vij diebz tn 9° tardius 2 tardius digerat pp 2sisten^az
maei / casus pot ee possibilis in quo pono q an statu
virtus maz expell^e no sufficiat / Tuc i casu pz q p debi
ta dieta virtus istius sit debilior i q^a mag maligna per
certum tps alijs pribz g^o ppor^o virtut ad maz minorat^o.
¶ Confirmat^r in pri^o status minor erit ppor^o virtut ad maz
q in pri^o morbi. p^o virtus minus sufficret altatoem re
siste me cu tuc fortus altabit 2 tardius imutabit
maz ut poit casus 2 no erit potetior ad ipaz expelledam.
g^o ppor^o virtut ad maz nullo mo erit maior 2 erit aliq^o
minor qz virtus velocius altabit g^o 9°. possibilitas autem
casus pz quo ad omes ptes 2 q morbus erit stabil etia
pz na in fine ma erit ex toto digesta. ¶ 3^a 9° in omn
gruenti dieta morbi salubris malis debet y virtus fieri
patior ad oplendas dispones qbz ma vincit q an ez / ul
ad vincendu maz pz qz alit p^o dietatione cor^s ez eque
longiqua a sanitate sic an aut plus 2 sic no fuisset gruens
administratio. ¶ Nota g^o q ma q incipit putrefie i mebro sa
lubri 2 incipit digeri / si tn no stati sic incipit digeri habz
virtus maiore pporne ad maz expelleda qz no ex qlibet
remisso gradu ma e pparata 2 ipe altane multa ppazate
ad expulsione / neqz 2 ex qlibet gradu acquisito digeonis est
opotuna ipam ee benigniore q prius qz stat sil cu digeone
acqri putredine multo maiore q e digeo / bz tn cu opleta
digeo e medicita ma pparata e 2 ipe gluit a mbus p
qua expellit. Ex g^o p debita diete subtiliane ita pporna
tur virtus mae 2 merito hs fiat ma mag digesta 2 ma
gis itaq aliqn cu debita gstan^a virtut sufficiet expelli lz
in hoc tpre me an oplemtu digeonis ma sit malignior
2 mag dnans virtut 2 virtus sit debilior 2 minus potens
sup maz tam p hs sit virtus ppata ut alij mag i fluxie
possit sup maz q posset si gfortando virtute cu cibo ipam
a digeoe phibuissemus / vel sit pata ut valde citius hoc
possit / nos dam^s diete ordinatione ee debita no crescete
pporne virtut ad maz nec decrescete pporne me ad virtute
s ta morbi q mae pporne ad virtute crescete 2 h^o i morbo
salubri. ¶ 4^a 9° no semp sic virtus e debilior ita indica^o
de cibando a virtute e fortior pz n. i sanis virtute fortio
ri exnite indicane de cibando ex fortiore 2 eg minorem
2 het p 2° articulo sufficiat. ¶ Ista aut maior fra vos ipi
solutiones cogitate.

In tenuibus dietis peccant egrotantes.

Iste affor^s diuidit^r in 3^es ptes. in p^a poit principale
gne. In 2^a infert unu cor^m. In 3^a 2 aliud. ibi 2^a pp h.
ibi 3^a pp h. Conclo e ista. plus peccant eg^o tantes in
tenuibz q in g^o ssis alijs pribz. Scdo p^o plus ledit per
tenues q p grossas dietas g^o mag peccat. g^a pz assup^tis
az qz ee peccatu maius e maius nu^a e gnis diete tenuita
tem q eius g^o ssitate e alijs pribz. ¶ P^o nota dieta posse d^r
dici tenue. uno^o 2^u aliaz dietaz sic illa p qua minus
nutrimtu exhibet^r dicimus tenue. 2° mo dicit^r 2^u eius q
virtuti cu sius gstantijs debet qz minus nutrimentu exhibet^r

debito et et hoc modo sunt hec. 2º nota nocumenta
diete tenuis esse scilicet deperditionem sanguinis et caloris naturalis
et humidi substantifici minorationem. Nocumenta autem diete gro-
sse sunt virtutis aggravatio et humoris peccantis habundantia, ex
quibus patet quod si virtus debilis peccans diminuitur, et defectus
peccati repletione. Primo quia deterior est defectus misteriorum naturalium
quam habundantia malorum humorum, cum habundantia malorum ma-
xime sit mala quia perducit ad corruptionem. 2º quia talis
defectus sepius diminutionem difficilius corrigitur, cum non
corrigatur nisi per regenerationem sanguinis que est difficilis debi-
litata virtute, sed habundantia tollitur per evacuationem que facilis est
constante virtute. Et ideo dicitur 2º regiminis acutorum et 3ª parti-
cula de regimine eius qui comedit et bibit quod permutatio
ab evacuatione ad repletionem est peior quam econverso. Notandum tamen quod ad
certificationem afforismi requiritur paritas in excessu a conveni-
enti dieta tam in grossa quam in subtili. Nam disparitate posita con-
tingeret aliquando contrarium. Propter hoc. Correlarium primum diete tenues
sunt fallaces sanis patet quia sanis difficilius ferunt dietas
peccantes diminutas quam grossas. Nota quod causa propter quam di-
fficilius sani ferunt dietas diminutas quam grossiores est eadem
que in egris, et ideo hic non consistitur. Propter hoc 2m correlarium, ulterius
diete tenues certe sunt fallaciores in corporibus in quibus non ueni-
unt propter tenuitatem diete modicam grossitiem quam oporteat.
Patet correlarium ex quo quanta in egris quam in sanis diete tenues sunt diffici-
les. Utilis summa potest colligi per 7º. Ratio de absinthio subtiliari
tantum, et est utilis ille afforismus in actu pratico ut non omnino
cogitata debita mensura potius aliqualiter ad latus grossius decli-
nemus quam ad latus subtilioris et ampliatur non tamen ad dietam
sanorum sed eciam et omnes res virtutis per conservationem debitam. Multi in-
terpretantes. Galenus in commento ponit duos modos exponendi.
Primus est quod ipsi volunt egrotantes peccare in tenuibus dietis et
difficilius ferre quia hoc faciunt iuxta preceptum medicorum non a se
ipsis et ideo potius in eis deficit cum desiderent cibum. Exponit
dicens generaliter quod sive sponte sive precepto medicorum utantur ma-
gis tenui dieta plus peccant quam si utantur aliquando grossiori,
et isti sunt magis laudandi quia ponunt absolutionem intellectum
afforismi. Causam et certificationem assignat quia quocumque modo magis absti-
neat multum leditur, quia virtus deficit per conservationem, et quia omnes homines
sunt magis propter voluptatem assueti diete grossiori quam conveniat con-
tinuati quam subtiliari, et ideo et repugnat magis consuetudini. Natura
et sufficientiam ex ulterius id quod infert cum dicitur propter hoc et sanis falla-
ces sunt certe constitutive diete quia cogit eos peccare assidu-
itate diete subtilis et reliqua patet. Dubitatur utrum
in regimine corporis per dieta peius sit declinare ad subtiles quam
ad grossas aliquibus partibus. Dubitatur utrum declinare ad tenues die-
tas sit uel peius quam declinare ad grossas. Nota autem sit
quia in omnibus morbis acutis et parvis est regulariter declinandum
ad tenues ut patet. Et hac particula quoniam non uel declinare
ad tenues est peius. 2º illa declinatio est melior quam secundum
est contraria quam debita mensura cibi exhibenda. Nam in casu ignoran-
tie debemus magis suspecta declinationem assumere sed eo tamen
debemus ad dietas tenues declinare quoniam minor est error patet.
Et cum ignoramus egritudines subtilia regimine et 2º regiminis acu-
torum capitulo 36 ubi sic dicitur et inmut quod permutatio ad diminu-
tionem quam corporis eius effugit mensuram quam aliquando plus causa que
est additionem quia est quod additio sit plurimum nocet nocumento cuius
rectificatio non est possibilis. Rectificatio autem nocumenti a diminutione
accidit est facilis quia possumus quando videmus virtutem inde stupa-
ta dare in fine ex cibo quantitate propria, sed quod nimium exon-
bo plus quam oportet quando pervenit ad stomachum est difficile in cibis
dispositionibus et precipue in egritudinibus acutis. Vult quoniam Galenus quod ingro-
ssationem et diminutionem excedentibus nocumentis diminutionis est minus
mala. Secundo maximum nocumentum ingrossationis est esse maius sub-
tiliationis, ut patet in commento, et mors quoniam eque male sunt nimia in-
grossatio et nimia subtiliatio. Confirmatur quod malitia est per recor-
sum a temperamento quoniam cum recedunt equaliter erunt equaliter male.
Quanto autem et suppono primo quod ptisana ordeacea est dieta
tamen distans a dieta sanorum quam a tenuissima dieta patet quia
aliter non esset dieta media. Tunc autem sic arguo: abundans ptisa-
na ordeacea recte operando per assumptionem cibi sanorum in-
currit nocumentum mortale et per totalem illius cibi dimissionem
non incurrit mortale nocumentum quoniam cum nichil dare sit dieta
tamen subtilior quam illius virtutis conveniat quam cibus sanorum est
dieta grossior secundo quod aliorum peritorum posita declinare ad gro-
ssas dietas in aliquo casu est deterius quam declinare ad subtiles
assumptionem patet suppositio quod sortes sit paciens morbo apta aliquod
membri principalis si sanus in eo per a per mensura conveniret
sed si esset per b quod sit eius medietas non valet hoc apparet. Pono
2º quod in mensura conferenti per cibi sanorum sit a et per ptisa-
nam sit b, tunc patet quod exhibitio ptisane esset iterum mensura
cibi sed per abstinentiam non moveretur et si tribus diebus staret sine
cibo sed per exhibitionem cibi sanorum moveretur quoniam vel in corporibus
atletarum patet comparare exhibitio cibi sanorum facit nocumentum
mortale, sed equalis declinatio ad subtiliorem quam ei conveniat non
faceret mortale nocumentum quoniam vel maior patet ex dictis in commento
3i afforismi et minor patet quia licet duobus aut tribus diebus nichil
daret tamen non moreretur ut patet per experientiam. In oppositum est ipse in
afforismo cum dicitur: Omne enim peccatum quodcumque fit magnum. In
quo erunt duo articuli. In primo ponitis notabilibus enarrabo
communem positionem. In 2º articulo dicam illud quod in hoc verius.
Notandum quoniam primo quod quantum attinet proposito duobus modis po-
ssumus dicere aliquam dietam esse tenuem, uno modo dicte sanorum.
2º modo eius quod virtuti cum partibus constantiis est conveniens. Exemplum primi
est omnis cibus minor in multitudine eo quod sanis daretur. Exemplum 2i si
virtus indigeat per conservationem dietando convenienti cibo omnibus oppositis te-
quilibet cibus illo minus multitudinis est dieta subtilis et
in omne maiore de hoc 2º intelligimus. 2º nota quod debite
dietando quandoque sumimus indicationem a morbo quandoque a virtute
hoc patuit supra. Nota 3º quod dieta sive regimine quoddam
est tale quod attenditur in toto modo an statum per comparationem
ad statum, quoddam particulare quod consideratur in relatione ad unam
particularem relationem. Hec quoniam dicto est ista, loquendo modo primo de su-
btili dieta et grossa quandoque est melius subtiliare ut in morbo
acuto constante virtute et quandoque est melius ingrossare ut in
vera imperfecta declinatione et in gualeschalibus et cetera. 2ª quoniam
uel declinare ad dietas subtiliores quam virtuti conveniat est
deterius quam declinare ad grossiores et hoc tamen in sanis quam in
egris quandoque est tunc et quandoque tempore tamquam ad uel regimine
quo ad particulare. Hac conclusione arguunt pluribus mediis. Primo
sic: declinare ad dietas subtiliores ducit corpus ad inani-
tionem et declinare ad grossiores ducit ad repletionem, sed
inanitio aliquibus partibus est deterior repletione quoniam assumptionem patet
afforismo 3º. 2º per subtile inmediate deperduntur partes sub-
stantiales membrorum et resolvitur calor naturalis, per grossam
vero virtus solum gravatur multotiens minime sine constat per
nocumentum esse maius 2º. 3º facilius removetur nocumen-
tum ingrossationis quam subtiliationis utroque existente corrigibili,
patet quia nocumentum ingrossationis per evacuationem et subtiliationis per resta-
urationem, modo constat quod repletio et fortis facilius eva-
cuatur quam inanitus repleatur cum repletio in debili multo

sanguis

[illegible]

indigerit tepor/ ex° aut fiat facili. Ex hac gne seqt
multa corra. p° ubi duo cor. eqles lapsus iduat
unus p subtiliane z alius p ingrossatione plus a/ gent re
moriet ille qui ingrossat pz q si eqlr no tn noceret ut
ult cclo. pz 2° a/ media plus qtitate distat dieta grossa
ad morte pducens q subtili ad morte ducens. Sic 3° q stante
eqli fortitudie duor quor unus ingrossaret usq ad morte
z reliquus subtiliet q eqlr citius ad morte ducet ille q
eqlr subtiliat/ et multa talia possunt excogitari seqntia
Ad idem sic in 2° can infra posito p infirmit/
diete ingrossatione alij an fine dece dier ad morte duci
sz mq an fine illu p qtu licet p una subtiliane ad
mortem ducet q° aligtr corpori det imo esset
dieta grosior q sue vtuti gueniat q subtilio
Quantu ad 2m articlz. Contra istam gne ar/ et suppo
q qlibz sanus in die nali e cibandus. Suppono 2° q
aliqd e corp sanu qd p una cibatoez gsilem cibatoni
sani incurret morte subita. h° p zeo q°. 3° suppo q ta
les z si p omnoda cibi abstinentia lederent tn salte q°
aut q° dieb nalib viuent sine cibo hoc pz p ex
pim/ z tuc ar sic/ tale corp p una cibane eqle cibo
in sanor plus ledit ex una cibatoe q si tribz diebz
staret sine cibo sz tribz diebz stare sine cibo plus distat
qtitate a/ dieta illi corpori gente p subtilitate q una
cibatio in grossitie ut gstat q°. Praterea sit a/ corp qd per
uniforez ingrossatione sup illud qd vtuti gat alij mo
riat. q° ex° in .x. diebz qd morret in quq p uniforez
subtiliane quousq ad morte manete eqli 2m vtute illi
ingrossatia z grosset a/ dieta istos gtinuus dece diebz mo
detos/ b/ uo in fine septe/ erit omio gsilr dispositus sic
nuc e a/ z incipiat uniforr z eqlr subtiliar sicut
a/ ingrossabit usq ad morte a/ z arguo sic. Nocimentum
subtiliationis in b/ e mi q nocutu ingrossatois q a/ m a/
p illud i tribz diebz morret b/ uo no/ sz tanta 2m
vtutem subtiliatio no plus nocet a/ q b/ ymo minus
cu sit valde mag repletu q b/ q° eqlis subtiliatio 2m
vtutem i a/ ez minus nocua q hec ingrossatio semper
loqndo de subtiliane z ingrossatione i gpone ad vtute. P
terea cont illa gclone e expsse mens. G. 2° regis
acutor q° sup alle°. Sed ad illud g°ez respondet fauto
res opionis q. G. itelligit nimis ee malu declinare ad
tenue an q nocutu sequit ea q z si minus q debuit
comedit pot addere ad cibu sz si plus e difficilius emite
re aut nocumtu sit facili/ mai e nocumtu tenuis di
ete. q h° e g tram/ na G. dic q cu videm g vtute ia su
pata possimus dare cibu/ sz no e dubiu q qn virtus
e supata p abstinentia ia accidit nocutuz. Multa sut
q hac via/ z gsidera in ar° q° z q° p° libz. Circa
ad 2m articulu aliq ponut ista gne q in oimbz mo
bis attenuao diete quo ad vle regime plus nocet
q equalis qtitatia ingrosatio/ z hac pbant p media
sup posita. Pro d° gne pdente articuli het q° non
videt m v/ na possibile e ad corp ultiate repleto
incipe febrire febre flematica ita q i die aliqd cibi
eet dandu recte opando/ z ita ingrossare quo ad regi
me vle q die vnte sani gueniret in die ult debite
q° exo. erit motale ubi omi die illa attenuaz in
rica debita tres destiat 2m illaz q essent si gueni
entissie dietaret esset no motale/ et io alit po
no gclones p° vtute gstante in morbo acuto q tu

ad una cibatoem senciens e subtiliar plus oportimo q ingro
ssar plus/ hec sit p mete gali 2° regis acutor/ et pz ex
alio/ na illa subtilia° no pot multu obesse/ sz ingrossatio q
posset ee ta motis aut multe plongacois/ na si in h° o vi
dero vtute debilitari nimis dabo leuit cibu mag nut tn
sz huore ia genit z cu pcrate mixtu no ita faciliter
euacuar poto. 2a q° ta in sanis q i egis z ta q° ad vle
regime q q° ad pticle gtinge pot nocutuz ingrossatois esse
maius nocuto subtiliais eqlis 2m eius pd dz offerri ita
patet p pla adducta an o°m. 3a q°. In corbz no vltiate
repletis nec ad apla nec opilaies patis nocumta se
qntia volem diete maiore subtiliane q vtuti guemat
sunt maiora nocumtis seqntibz eqle diete ingrossatoem/ ista
puto fuisse mete gali cu hec videat loq maxie de vli re
gimie z in morbis salubribz i qbz p debita diete admi
stratione na tande cursum fac z sanitat. Ex hijs q° pz ad
ar°ta an o°m. Ma p°m a/ pbat gclone pmi articuli ad p°z
pte. Ad 2m pz p gne pma mea hij arti. In 3° no vz
gna. Cu e. aut. q°. aut e ultiata replio aut pparatio
ad apla.

Ad ultimas egritudines.

Dnicio istius affor e ista. In egritudinibz ultiate acutis oz uti dieta te
nuissia p° qz illa dieta oz uti q e suffitiens ad ho
ut infirmus iducat ad pfroem vl sanitate h° e dieta te
nuissia q i° c°. Nota q° p° q p ultias egritudies no itelligit
G. pessimas. Iste eiz no ht motales i qbz h n° pderit
sz ut eiz solis pnostica dimitteda/ sz itelligit illas salubres
quibz nulle st acutioes q no st eiusd q°. s. pparacutas.
Nota 2° q h aero ipotat eem artis me° quo infirmus ad
salute ducit/ tn h spalz sicut p dieta ultia in subtilitate
q e mel dare. Nota 3° q ca distrat affor e qz i talibus
egritudibz vtus support gstans z io potest usq ad e°z die
stare sine cibo z qz pugna e fortissima int vtute z mae
vtus no e ipedieda g ymo sup ma dtenda z isto mo
no e cibus dandus. Nota 4° q iste ultie diete no semper
suffitiunt ad curatoem in talibz morbis/ sz ubi vtus sit for
te z morbus salubris/ z io hec duo oz suppone ad vfica°
ne affor z tuc no sola dieta libat sz vtus no ipedita per
cibu/ et gcordia het p° e. ca° de cibane febricitatu et
e° p° ca° p°. Ampliat aut no tn ad dieta sz ad alia reme
dia qz in vltiate fortibz morbis utimur fortissia me°na ut z e°
p°. ca° p°. Ultimas. Gals in isto g°to dic e° p°m q. y. p
ultias egritudies itelligit illas qbz no st ultimoes. i. mag
acute q no sit eiusde denoiare. 2m e q. y. pcipit nullis
dari tenuissima dieta. Dic 3° q si egritudo de q logt hic
e acuta e illa quia y. vocauit parauta + vos habete
meti distitoem morbor supposita affor°. e. dic ultio q
pp ta sbuyat sequte affor°m. Dubitat° ut° i parauti
morbis gueniat tenuissia dieta/ q no/ p° corp no e vltime
iamidz q° nec tenuissia dieta admistranda. 2° in hijs
morbis vtus e debilior q in alijs q° dz mag gfortari. 3°
melius e infra sosiste q exgsitiue euacuar q° 4° in
duris tpibz morbi dia e admistranda dieta/ sz si a
pn° tenuissia det h° no fiet. Ad o°m e. y. pnt afforissi°
In quoe nond p° q lz dieta tenuissia corpus qadmodu
euacuet tn qz eius euacua° est paulatina z i multo
tpre io no p qbz tenuissima dieta corp ultime macit/ na
si michil det uno die manut inbria aliqntu si duobz
plus si tribz plus/ ex quo se° p° no omes tenuissias die
tas ee eiusd coris eqlr disp°nas/ pz ubi una plui tpre

[illegible]

durat q reliqua. Sequitur 2° p aliq tenue dieta ide corp
plus iuvari q p dieta tenuissima ut si tenuis duraret x.
diebus/ tenuissima xo uno tm. Se 3° tenuissimar una ee
alia mag tenue/ certu n. q mag tenuit infirmus cu duo
bus diebus tenet sine cibo q cu uno die tm. 2° nota q cu
morbo parito quia virtus e fortis in pri° ita ut tollerare
possit omnioda cibi abstinentia usq ad statu/ quia no. Et ĩc
e p^a gclo. In orbus morbis paritis ostante virtute usq ad
statu danda e tenuissima dieta p̃t ut i affor°. 3^a 9° si
principiu z augumentu sunt tpra maiora statu magis te-
nuis erit dieta principij z augumenti i isto casu q status p̃z
dut dietas tenuissias. Illa e mag tenuis q pluri tpre te-
net corp sine cibo. Illa n. e p se mag dispa vt patuit in
p° notato/ s pluri tpre in isto casu tenet corp sine cibo in pri°
q p toto pri° z sil in augumento q in statu g mag tenui-
ter dietat. h p°. Ad ar^ta ad p^m ne gnia ut pz ex dictis. Ad
2^m etia ne gnia q modico tpre ht opertar z multu est
iuvamentu. Ad 3^m dr q p tenuissiam dieta no ex qstituc
eriatiam. Ad 4^m patet ex 2° notato./

Ubi ergo secundu acumen. Iste affor°
dividit in 3^es ptes sm tres gclones quas p. vult
i eo. 2^a ps ibi. ubi nota. 3^a ibi. et tm. p^a 9° in
oi egritudie ultima z gtinua nocumenta causante oz uti
dieta tenuissima. p̃z. In omi tali egritudie e pugna fortis-
sima virtutis g morbi mam q e modico tpre duratura g°
virtus no e cu cibo occupanda ab illa pugna dutenda gnia p̃z
ex suprdictis q multo mais eet nocumentu iuvamento. Ci-
rca ista gnie no p° q p hoc nomie labor qnq sunt p motu
corporis quo fit lassitudo ut i illo affor°. ubi indigentiam
no oz laborare. Qnq sunt p lassitudie ut in illo affor°
labores spontanei narrant morbos. Qnq p nocumento tali
mo sunt hic z i p° affor° 2° ptis. Nota 2° q labores dicu-
ultimi q nulli sunt ultimores no eius denotat ut sup
dixim de dieta. Nota 3° q hic ueniut dupl lra. una
dic gtinuo z tenet adverbialt z e tuc sensus lre sm modu
exponedi dcti q ubi egritudo gtinuo .i. statu a principio ht ulti-
mos labores sm acumie .i. fac seuissima nocumenta oz uti
tenuissima dieta/ z ca e q egritudo hoc modo p pe sm prin-
cipiu hns ista accia necio cito t'minat/ z e p paritate te-
rminada in p^a quarta ut dr in coto, na q accia st valde se-
ua no posset virtus accia illa tollerare longo tpre z io oz q
cito t'minet. 2^a lra dic gtinuos, z tuc textus e planus
ca tn vsifitas e eadem. Ad cuato g nota q licet ad morbi a-
cuitate duo requirant. unu e seuitas accidentiu. 2^m e brevi-
tas durationis, horu tn unu ad alterum q se, na qn accia
st seuissima morbus e brevis ut dixi supra. Nota tn qnto
q no oz omnem seuitatem accidentiu ee cam brevitatis morbi
aliq n. e q debilitando virtute e ca longitudis ut ht in di
p^a e. seuitas tn ultima necessio fac morbu breve q aut
oz ut sucubat aut q magno conatu mam vincat. Ad
nota q qnq ponut cae magne acuitatis morbi. unu
e intensio morbi ut qn intesio caloris. 2^m e furiositas mae
3^m e multitudo ut qnz i flatica. 4^m e locus mae ut i pe-
plemoia z appoplexia. Quitu e occulta malitia ut i pe-
stilentialibus z venenosis z a/ qnq horu fuit egritudo p pa-
rita debet dieta ee tenuissima. Et attende q i textu dicat
q°/ z lo q° tenet illative q ista p^a gclo se ex predente.
Ubi nota. 2^a 9° affor° e ista. In egritudie no hnte accidentia
ultima ad principiu datu no debem uti dieta tenuissima s grossiori
probat, i tali egritudie status e longingor q virtus sine cibo
expectare possit s in nulla tali gueit dieta tenuissima
g etc. Circa qua pte nota q logr de egritudie difficili
na alias eet levis egritudo sic effimera q ez cito t'minada
ita sic parita aut etia 3^ana duoru paroxismorum z de istis
no loquit s egritudies difficiles q no hnt ultia accia
no sunt ita cito t'minabiles/ z io oz virtute cu cibo subste-
tare. Nota tn i orbus istis uno° ut stati dicet. Et si a
vis ulterius gnie facere pot hoc mo arguere. In oi tali eg-
ritudie e melius aliquid dare q uti tenuissia dieta
g no debemus uti illa. assumptu p̃z q aut egritudo est
levis/ z no indiget fortis pugne sic t'tiana duoru par-
oxismorum ul effimera z tuc maius eet nocumentu debilitas vi-
rtutis p omnimoda cibi abstinentia q iuvamentu/ aut egri-
tudo e longior/ z tuc virtus no tolleraret sine cibo. Ex-
clusive tn no ponie ulterius q multe sunt ta breves q p
nullu e notabile nocumentu p eas abstinere totaliter. Et
tm. 3^a gclo e ista dieta debet tm descendere versus gro-
ssitie a tenuissima qntu egritudo e molior .i. levior acu-
tissima. p̃z q q^nto ab acutissima recedit egritudo tanto
cause indicantes subtiliatione st debiliores. si. ppinquitas p
status z pugne fortitudo, g° tuc tatu debemus versus gro-
ssa dieta accedere. Ubi nota totu affor^m vsifitat gstate
virtute, z ubi pt morbu z virtute no sit alia qstantia
indicas de subtiliatione, ut qn ultiata repletio z simul
simia sunt. 19°. conti^te z p^a e. ca° de cibatoe febri-
citantiu z e^a p° p° ca°. Totalis e aut affor^s ad cognosce-
du diversitates modoru dietandi i varys morbis. pot etia
ampliari ad alia q sunt ut virtus sostenter z i purga-
no ipedratur. Sic supius. Ch. continuando istu affor^m ita
fac/ p° declarat quid itelligamus p ultimos labores.
2° declarando q morbi dicit gtinuo hre istos labores
vsifitat prima pte affor°. 3° vsifitat 2^a. repetido to^m
affor^m. 2^a ibi. quia patuit. 3^a ibi. Si tn status. dicat
p° q sic supdixi ultima egritudine qua nulla e ultior
et ita hic dic ultiatos labores qbus nulli st ultio-
res z suple ut i affor° q no st morbis acutissio pro-
portionati, sut isti labores accessiones febriu z etia p
eos cetera accia morboru itellexit. Ubi nota q per
accessione febriu debemus itelligere inasione. cetera aut
accia dixit sic qn dolor capitis/ vigiliaru istantia/
sitis/ rigetudo/ z multa alia q ideo dicit accia qua
st res pt natura sequens morbu tamq cam. Na hoc n
accidens qnq sunt gnalr p omi dispone pt natura
qnq vo solu p tali dispone pt natura sequente morbu
ut morbus e cois ad neutralitate ut 3° de acci^nt
z isto mo sunt hic. Quia patuit/ facit qd dictum
e/ z dividit i duas, p° enim vsifitat affor^m q° ad p
tem p^a. 2° infert qda ibi. si 46. dic p° q q per
acute febres hnt gtinuo ultimos labores .i. i tribus
diebus. 4^m. predictibus pp qua causam status illico sub
sequit/ status n. nichil e n cu in morbo labores
z corp accia ultimat z quia pacutus morbus est
cu status erit gtinuus q i primis 4^or diebus aut in
qualibus subsequentibus z quitis cuilibet 4^r diei qua
ut puto i.q. aut 3^a. hinc e q tatiue patiti
morbi oz dare ultima z tenuissima dieta q i
e necia i statu ut p. dic i libro de acuta egritudine
q status e gtinuus i ps. 4^or diebus/ s suffic de
hac re itelligere dixisse. Circa quam pte/ q port

in° intesio.

in ea notificatio status qz dicit q e ci labores z acci^a ulti-
mat^r debetis notar q p labores intelligimus nocumta
z p acci^a idem itelligimus et ideo debet exponi et
p .i. Nota 2° q acci^a alia sut actiones lese, alia st
dispositio mutata. Alia st qualitas mutata
ex^m prim ut dolor alienatio debilitas motus zc.
ex^m 2^i ut malus color ul aliq^a alia qualitas
ex^m 3^i ut urina ul sputu zc. hic aut maxime
loqt^r de actioe lesa. Nota 3° q status i morbo
qn distinguit^r ab alijs tpibz penes materie trns
mutatom ad benignu aut ad malignu quo sunt
qm p^o de cris z ho mo solu tuc e status cu ma
aut e complete digesta aut complet^r digo ul e co
plete putrefca aut tlis malignitas complet. Qnqz
uo distinguit^r penes acci^a z tuc illa ps morbi
dr status in qua st acci^a seuiora z ho mo ult hic
G. sume. Qnqz uo distinguit^r penes ut qt ut auic
uidet^r inue p^a q^ce. ca^o 3°. In descriptioe status Ca
dit z hic breue dubiu utrum status sit cu acci^a
ultimet^r. Et q no ar p^o sic. In statu ma e comple
te digesta z moris qntitas q i tpibz pcedetibz
q^r acci^a remissiora tz qua qz si ma e digta tuc ipa
e benignior z paucior q an z pz auic p p^a p^e
p^a q^ce. ca^o 3°. z p 2^a qz 9^e aliqs de ma dissoluta
fuit. 2° sic in aliq^o statu no fit pugna nae
c ma^z fortissima q in aliquo no ultimat^r acci^a
assup^m pz p^o qz aliqs eit status quo ad nae
digoem in quo tn na no facit crisim ut coti
die uidemus. Et ar sic. In statu illo na no agit
i maz ipaz digerendo quia iam digesta e, nec ipaz
sepando qz no temptat crisim q in illo no e for
tis pugna, no .n. uidet^r alia pugna nae c mor
bi maz. 3° sic. In statu no complet^r digo q in eo
no e pugna saltz an crisim fortis, assuptu ar^o p^o
qz si digeret^r ma tuc illi statu queniret ratio
augmenti z sic ez augm^t. 2° qz tuc morbus aut
intenderet aut remitteret z sic no staret. 3° qz i illo
no ez digo qz digo cu sit motus no e i dis fit.
4° qz tuc inpollato pox essent mores q ante
cu ma ez digta. 5° qz nec digerit^r ca ans qz
illa no pugnat c maz, nec ca quieta qz illa
putrefit usqz ad manitoez. 6° z ultimo in statu
e maior pporcio morbi ad uirtute q unqz an cum
morbus sit maior z uirtus debilior q si ante
inito ho morbi z acci^a crescebat z ps statu csat.
In o^m e G. in co^to z p^o de crisi z auic 2^a prim
doctrina p^a z p^a q^ce. ca^o 3°. In isto dubio p^mo
pona notabilia. 2° uidebo de quesito. Quatu ad primu
nota q morbor quida st males, qda inales, et
itelligo p males illos qui pendent ab aliq ma
pt^r naz contenta i cor^e spali dependentia. p inma
les illos q no sic dependent. hic aut solu de
malibz e intetio .y. Nota 2° q morbor malium
qda st salubres, quida mortales, salubriu qui
da reuat maz ad una qz circa expulsione i
ut no multu notabili de tli ma pus aut ex
pellat^r aut dissoluat^r, qda uo no. ex^m prim, ut
multoties quasdam uidemus febres sanguis quis
ad 7^m ul 9^m modica feta dissoluit^r pmanet
et tuc na subito magna qntitate sanguis emitedo
fac salute. Nota 3° q in morbo salubri auicto
res distinguit^r 4^or tpa. pncipiu, augmentu, sta
tum z declinatoe. na i mortali declinatoe no oz
ee. hec aut tpa qdam dicit^r uila ut sic inte
gru morbu constit^a. Queda prti^{ia} ut sic prem
porcionu integratia. Nuc aut solum de ulibz
e sermo. Nota 4°. q hec ulia tpora qnqz di
stinguit^r abuicem penes alteratioez me morbi
z talis no e nisi in morbis malibz. Qnqz uero
distinguit^r penes acci^a cu morbo exntia, et h
distinctio e in oibz morbis. Na qn acci^a st ual
de pua tuc e prin^m, cu crescut notabilit^r e au
gmentu ita tn ut no minuet^r seu ultimat ita

qz no sit notabilis eorz augmentatio ul diminutio i tpi
bus sibi inuice ppinquabilibz tuc e status, cu prima
decrescut e declinatio. Sz in distinctione quo ad materie
alteratione e aliud, na qn ma e adhuc in tpore mo
bi modicu trsmutata aut a calore nali uel digeoe
aut a putredinali uel oppo^m e prin^m, sz cu ma e
notabilit^r ad ad istorz duorz trsmutat fca expre
ssione tuc e augmentu, cu aut complet^r talis trs
mutatio aut e completa tuc e status siue sit completa
digo siue putredo digoni opposita. Et attende q e
digo dr qnz de trsmutatione p qua acquirit^r pfectio
inteta i mpta z tprato humidorz z sicorz admixce
a nali z ppo calido qnz uo sunt p tli pfectione
acquirita, z ho mo 2° sunt digo cu dicimus q in
augm^to digo e ma^{ta}, z in statu e completa ul comple
tur z in prin^o e occulta, stat em motu illu i prin^o
factu ee ualde fortem z ueloce z i statu ee ualde
remissu, Intelligo z tuc complei digoem cu modicu
ualde deficit a complemto qd acquirit. Quinto nota
q accidentia qua sunt i morbo, qda qnz st mag^a
ui morbi ut in morbo mortali i q^o na no audet
pugna teptare, fit tn aut fortis dolor capitis a
putrido uapor illuc elleuato aut spasmus a
dissolutoe, z sic de multis. Queda aut st fortia ui
nae sic cu ma z complete digta motus fortes c
tra fiut illi em fiut a uirtute no a febre nisi
forte taqz stimulate. Queda aut st ceia utriqz
utriqz concurrit satis notabilit^r z uirtus z morbus. Hic
q querimus de omnibz talibz, Na utru accidentia
inito morbi sint maiora i statu morbi salubris est
dubitatio magna p se qua infra dicemus duce deo
illo affo^o. Circha prima z fineo. Sexto nota
q cu ma e completa digta acquirit ei qda ppetas p
qua pportionat^r ad uirtute inerto cuius e receptib
lis alterationu z motuu localiu multo mag q an
et si qnz in digoe incepisset. Exa. carnes crude in
sto mo difficult^r digerunt^r, cede assate aut i pa
tella fricte ita ut mai^{te} indureret tn st a stomaci
calor multo mag alterabiles, ho q^o mo humor
digestus merito illius ppetatis pot a uirtute m
brorz alterari mag alteratoe mouete humore ex
corpe z alteratioe p qua dissolnat^r a calore nali q
ualde uelotius q an, z etia i suis malignis
qualitatibz fortius remitti. Ista tn ppor^o no oz q
sit digo cessat ita acquirat ymo se ia limitat
gradus digois quo acquisito aut subito aut subito q
acquirit. Tertio sit p^a q^o simile de statu, p statu
q^o acci^a in cunctis morbi siue malis siue salubris
status accidentia ultimat^r, pz qz no alia rone dr
status quo ad acci^a. 2^a cclo in statu morbi ma
lis reuatis maz ad una expulsione cretica acci^a
ultimat^r pz qz i statu tali e fortissima pugna
nae c morbi pus ad ipam complete digerenda p^o
ad separanda z crisi expellenda. 3^a q^o no semper
in statu quo ad nae digoem acci^a ultimat^r pz
de statu morborz no reuatiu maz ad una ex
pulsione, Na an adueniat status pot intm im
norari ma ut multo mag remittat morbus per
illa pauficatione q merito pugne inudat. 4^a
q^o dato q in isto morbo reuate qz tota maz no
peret crisis ul temptaret z eet morbus salubris
contingit in statu q in illo acci^a ultimat^r pz nam
i statu tali uirtus ueloci agit in maz digerendo
plus q in alijs tpibz q sit ibi nae maior
agitatio z effimatio z p qns cu adhuc plurimo
calor putredinali pruperet faceret ure hoc modo
fortia acci^a. Quinta q^o In statu completa
digoe adhuc tn e digo pz qz e illa pfectio acquiri
ta q dr digo. 6^a q^o lz in statu febrium intpo
llatiuarz fiant notabiles intesiones z remissiones
accidentiu tn dicimus ea tunc ez stare. p^a ps pz qz
tali statu alij comphendit^r plres paroxismi ut p^a q.

[illegible]

Si tamen status [illegible]

Quando in statu - Conto affor est ista

Contudo vomite in statu [illegible] dieta tenuissima [illegible]

[illegible]

Nota [illegible]

[illegible]

Hinc afforismu - [illegible]

[illegible]

Contemplari - [illegible]

[illegible]

destruat et non sufficiat dieta

desiccat et non sufficiat dieta illa ad sustinendum virtutem.
Aut quia desiccat egritudo et obtundatur quod infirmus cum
tali dieta, pretermissa ista considerare non recte dietat in-
firmus quod vult, patet assumpto quia dietatio debet mensurari secundum
tenorem virtutis ut in .n. opusculi et omnis intentio est
custodia virtutis. Nota quod per quod completur et id quod subtile
considerare, per egrotante vero intelligit virtutem egrotantem.
Nota 2° quod cum virtus vitalis sit aliarum fundamentum
ut ostendit primo ideo illa maxime debemus considerare et
maxime per principium licet et aliarum virtutum duarum scilicet naturalis
et animalis consideratio sit habenda et multum inducit earum
debilitas. Nota 3° quod egritudinum que terminantur quedam ter-
minantur paulatine ad salutem quedam subito ad salutem, quedam
vero subito versus salutem movetur, sed primo paulatine comple-
tur transitus ad salutem quia fuit facta in ipso completa
... 3° modo terminate ... est quod fit in statu ... deserit
sed obtundit quod G. voluit quod non solum consideremus
utrum ex toto in morbis desiccat sed utrum obtundat per talis
diete exibitionem. Et hec sunt 3 ... ad malum ter-
minatores. Concordia vero secundum ... de curatione
febrium. Et hic solet dubitari utrum in dietando sumatur
indicatio a morbo et virtute, et ego istud disputavi ...
... Quia ... Galienus ... affor. facit 2a ...
in precedentibus ... affor. ... ponit ... similitudinem
istius ad precedentem et sequentem. 2a ibi: Ut virtus. 3a ibi:
Quia ergo. De parte prima dicit quod in morbis superioribus secundum
propinquitatem et remotionem status debent subtiliter
in determinata dieta. In isto docet illa mensurari et
ordinari secundum vires patientis. De parte 2a dicit primo quod in-
firmi dietantur ut virtus mutatur et non ut morbus
mutatur, id est ut virtus sit fortis et non ut morbus sit
fortis, et ex hoc sequitur quod ultra morbum et tempora de quibus est
dictum debemus virtutem considerare et morbum oportet considerare
ut patet ex dictis quod recte sequitur quod si medicus ista duo in
ordinanda dieta bene consideret scilicet longitudinem et brevitatem
status id est propinquitatem et distantiam et virtus nisi mihi bene
dispedatur tunc in dietando subsequitur utilitas, contrario contrario
et hoc patet quia si virtus deficeret et non substineret subtili-
tate diete secundum exigentiam morbi ubi dabimus in principio
et ... secundum quod expedit virtuti et in statu alimus ... dandis
accidentibus virtutis dissolventibus. Dicit 3° quod quia maxima cau-
tella medicorum debet esse in bene ordinanda dieta, ideo
... putavit ... affor. et subsequente continuo subiungit
... id est ... quos si quis ... non in-
telliget non percipit, sed ipse dixit ut melius ex-
planet. Et in hoc affor. disputari solet, utrum infir-
mum semper dietet ut virtus et non morbus mutat.
In quo dubio intelligendum per mutari tande fortificari et ob-
tineri et hec sua ... vera, nam subtilissima dieta
ad hunc finem administratur ad ... morbi ut
alius ... ad hunc finem exibet, ... in
spasmo aut ... febre, licet quando dieta ...
exibeatur ita ut virtus per hunc debilitetur hoc tamen non in-
tendit medicus ymmo si esset possibile quod cum tenuissima die-
ta virtus staret in eodem gradu magis hoc ... licet
aut non sit possibile ... quod tande ...
fortificabit ea exibita ... debilitati.

Quibus ergo continuus. Iste affor. di-
viditur in 3 partes ... 2a ibi: Qui-
bus vero ... 3a ibi: Sed quibus. Prima ... in mor-
bis habentibus a principio valde propinquum statum oportet a
principio ut dieta tenuissima ... quia ... usque propinquum ... for-
tissime pugnat ... non est ... nota
tenet ... multotiens. Nota quod in morbis di-
cimus statum esse continuum quia valde principio vicinum usque
... affor. ... aut ita vicinum statum habet videntur principio
cavere, nam ... subtili ... quedam sunt ... remo-
to accidentium ut in febre ... que est continue ...
multotiens accidit quedam non est subita ... accidentium
magis et ... morbi habet ... principium. Nota
2° quod hic per statum intelligimus statum ... quo ad ac-
cidentia et ... solet superdicti est, non sed
in illo esse dieta subtilianda. Nota hic per tenuem
dietam intelligi tenuissimam non sicut affor. ... Nota ...
quod egritudinum ... que sunt ... non habent

... tres sunt maneries quedam enim a
principio usque ad statum permanet unius modi ita quod non
nisi ... a principio ... videntur
intendi aut remitti et harum ... uniformitas ...
... movet ad putredinem de novo ... dissolvit
... omotene. Quedam vero sunt augmastice quia
continue vel quasi continue usque ad statum intendunt. Et harum
... quia primo incipit attendi ... deinde subtilior.
Aut quia plus ... in putredine quam dissolvat. Quedam
sunt paragmastice id est quasi continue remittendo procedentes
et in istis ... est subtilior ... attendit gros-
sior aut pauciorem quam dissolvat ... aut ...
de omotenis et augmasticis ... tenet in paragmasti-
cis. Quibus 2a. In morbis acutis non habentibus
statum continuum sed posteriorem cibus in statu et paulo ante
statum est auferendus quia tunc est in illis morbis cibus
auferendus cum est fortissima pugna ut ... aut val-
de prope est ... natura et egritudo, sed ita est in
istis morbis in statu et paulo ante ut patuit et supra
... Hic nota quod invenit ... littera ... auffe-
rendum, et si ita stet tunc debet ... paulo ... in
... afferendum ita quod sit sensus quod in statu et ante statum
est paulo afferendum id est paulo dandum de cibo aut etiam
nichil, nam qui nichil datur ... paulo of-
fertur, tamen puto hanc litteram corruptam. Alia dicit aufe-
rendum, et ista conformius est dicto, et tunc ... debet construi
cum ... ante ut sit sensus quod in statu et paulo ante cibus
sit auferendus. Quibus vero 3a ... In istis morbis
statum longe habentibus a principio oportet ... quia in
statu vel paulo ante ... quia si non sit ... egrotus
non sufficeret usque ad statum durare cum debita virtutis
fortitudine. Et ad totius affor. ... supponit
virtutem constantem et ... pro de
curatione febrium. **Hic afforismus.** Gal.
... hunc affor. facit duo ... ponit ... affor. ad pre-
cedentem. 2° dividit affor. ibi: sunt ... de primo dicit
quod hic affor. est ... superioribus ut est dictum sed tamen
est eis utilior et alia ... utilior, sed tamen ...
manet eadem, nam in precedentibus a principio et continuo in morbis
acutis ... tenuissime dietare sed hic magis utile ...
sit in ... morbi simpliciter acuti licet non esset ...
... statum et ... morbi quia prope statum tenu-
issime dietare, ubi ... ex dictis quod in morbo per-
acuto statim esse tenuissime dietandum, hic autem magis
utile ... quod si morbus non sit peracutus sed acutus in
statu et paulo ante est tenuissime dietandum et ideo paulo
... esset tenuissime dietandum, et ideo hic affor. est
utilior secundum Gal. Sunt enim quedam. Addendo ...
dividit affor. ... quod egritudinum quedam sunt ita acute
ut statum a principio statim habeant et istis ...
... ab initio tenuissimam dietam dare. Alie vero sunt quarum
status est longinquior et in istis ... quod in statu et paulo
ante statum convenit abstinere sed prius ... ita ut
virtus egrotantis sufficiat, sed in statu non sunt ...
ut natura sit preparata ad vincendum et ... plures
... est, sed prius ... ita ut virtus egrotantis
sufficiat. Sed dubitatur utrum in morbis habentibus statum
longinquum sit in principio grossius dietandum, deinde versus sta-
tum subtiliandum. Nota ... sic ... et ... 2o.
subtilius est a principio dietandum et in processu ingrossanda est
dieta ... assumpto ... de ... harum
egritudinum. Secundo sic. Stat a principio talis morbi ...
ex ... dieta sit magis subtilianda
... motu ... stabit in principio subtilius dieta
... quod in augmento. Tertio in statu pleuresis ...
subtilius dietatur quam in principio ut ... 2 ...
... Quarto virtus in morbo continue debilitando pro-
cedit ... indiget maiori ... quod in principio ...
magis ... et magis est ... et replectio est
maior ... minus est ... quod in processu ... clara.

[F. du... du?]

patet assumptum, quia tunc materia sit magis rebellis quia sit
minus digesta. ¶ Secundo tunc sequitur quod in principio talium mo-
borum esset grossius dietandum quam in statu, quod fuit contra
[illegible] in principio peracutorum esset grossius dieta-
dum quam in eorundem statu [illegible] patet [illegible]
tus. ¶ Tertio quia in statu morbi [illegible] non est [illegible]
quia magis sit cibus subtiliandus quia tunc sit virtus
minor et non pugnat contra materiam nec magis [illegible] de
[illegible] quia non sit in morbo materia digerenda. ¶ [illegible]
commento [illegible] in afforismo. ¶ [illegible] quae primo ponit [illegible]
[illegible] secundo [illegible] de quanto. ¶ Contra [illegible] ad primum
[illegible] hic in quo procedunt [illegible] de
augmento status et declinatione quantum [illegible] de [illegible]
temporibus morborum quantum de particularibus. In proposito in-
tendimus de [illegible]. ¶ Nota secundo quod materia in principio [illegible]
[illegible] materia in ea [illegible] multa [illegible]
et cruda et [illegible] tempore [illegible]
sistendo et tarda. [illegible] quia adhuc materia non est multum
[illegible] non multum irritat naturam ad operandum
[illegible] ipsam digerendo. In statu vero est [illegible] natura materia
[illegible] multum gradu digestionis et [illegible] et multum [illegible]
[illegible] multum irritat et [illegible] magis
facta ita ut multum irritat et [illegible]
est velocior, et hoc supposita [illegible] in [illegible] et
loco ubi [illegible] in principio quam in statu et [illegible]
de istis temporibus ut [illegible]
morbo salubri distinguntur. ¶ Nota tertio quod in principio
quo ad [illegible] quia materia modicum stimulat virtutem
[illegible] non multum conatur contra eam agere et [illegible]
[illegible] non est velox, sed in statu quo ad [illegible] quod materia
non sit multo notabiliter magis [illegible] quam ante
ad actiones [illegible] tamen quia natura magis [illegible]
[illegible] multo magis in ea operatur et multo magis [illegible]
[illegible]. ¶ Nota [illegible] quod [illegible] exhibentur in
morbo sicut virtutis [illegible] consistentia quod fit [illegible] in
agendo in morbo [illegible] quia difficilius est [illegible]
[illegible] [illegible] virtutis [illegible]
[illegible] materia [illegible] mali [illegible] ex materia [illegible]
[illegible] et tandem corporis [illegible]. ¶ Nota [illegible] quod dupli-
citer possumus una dieta [illegible] alia grossiore [illegible] modo
quo ad quantitatem [illegible] in vice una assumendam. Secundo
[illegible] tota quantitate [illegible] in toto tempore [illegible]
dieta grossiore ad totam in eodem tempore in alia dieta
[illegible] sive hoc sit in vice una sive in pluribus.
¶ Nota [illegible] quod possumus in [illegible] comparare principium quo ad
[illegible] statum quo ad [illegible] ad digestionem
statum quo ad digestionem, et [illegible] quod hic de [illegible]
loquimur salubribus malis ut malis [illegible] magis
ad [illegible] expulsione sive non [illegible]. ¶ [illegible]
[illegible] quod [illegible] debilis fortius indiget de [illegible]
[illegible] quod [illegible] aliis temporibus indiget plus cibi
[illegible] in vice una esse dandum quia propter debilitatem forte
illud non plus posset digerere [illegible] absolute indiget
plus [illegible] offerri. ¶ [illegible]
[illegible] dietando [illegible] considerationes [illegible] quod [illegible]
[illegible] potest [illegible] et [illegible] minus [illegible]
esse. ¶ [illegible] ad [illegible] loquendo [illegible] de morbis [illegible]
[illegible] sit ista [illegible] non semper in principio malis mor-
bis [illegible] salubris est grossius dietandum quo ad [illegible]
[illegible] aliis temporibus quam in declinatione [illegible]
[illegible] in aliqua declinatione morbi malis esse [illegible]
forte sic fuit in principio [illegible] aliorum [illegible]
supposita [illegible] grossius erit corpus dietandum tenet
[illegible] quia non videtur quid debet indicare maiorem
[illegible] in principio, [illegible] statu [illegible]
[illegible] debilitatem quam transire in ethica [illegible] et
[illegible] in illius principio facta purgatione [illegible]
[illegible] et [illegible] ethica multum debile ita ut
[illegible] in [illegible] quantum in declinatione erit fortior quam
in principio fuit [illegible] ista [illegible] quod non semper est competens
plures offerre cibum in augmento statu vel decli-
natione quam in principio morbi malis, patet quia in principio
propter debilitatem equalem quam potest esse, ita modicum po-
terit in vice una offerri in principio sicut in
declinatione et in aliis temporibus tanta indigebit [illegible]
¶ [illegible] non [illegible] in morbo malo minor debet esse quantitas
cibi offerenda in declinatione vel statu vel augmento quam in prin-
cipio [illegible] et ista [illegible] contra [illegible]
Jacobi de Forlivio in ista materia. ¶ [illegible] contra paritatem
[illegible] non [illegible] maiorem cibi quantitatem offerendam esse
in virtute non [illegible] in principio morbi malis patet in ethica in qua
in statu quam in principio morbi malis [illegible]
cibus non tamen datur [illegible]
[illegible] aliquo modo [illegible] in principio sive [illegible]
[illegible] in statu sit indigentia maioris [illegible]
[illegible] plus cibi aliis temporibus esse offerendum. ¶ [illegible]
[illegible] mali [illegible] non est virtutis debilitas [illegible]
morbi illius nec alia [illegible] indicans [illegible]
[illegible] in principio quo ad [illegible] est grossius
dietandum quo ad [illegible] quam in augmento statu vel
declinatione patet quia virtus est fortior et [illegible] non maiora
et non est ad [illegible] indicans ut suppono. ¶ [illegible]
ad morbos malos sit illa [illegible]. In principio quo ad [illegible]
non semper in morbo malo est grossius dietandum quam in statu
[illegible] quo ad [illegible] deductis aliis a morbo et virtute
[illegible] aliquis est morbus [illegible] status est ita
[illegible] ut nullo modo sit in principio [illegible] vel et
[illegible] in [illegible] et multis talibus et hoc est [illegible]
in non [illegible] ut in [illegible] a [illegible]
[illegible] status distat a principio per horam vel [illegible]. ¶ [illegible] in
talibus morbis principio [illegible] a statu distante deductis [illegible]
indicat ut [illegible] morbi [illegible] ut [illegible] et [illegible]
[illegible] in principio est grossius dietandum constante [illegible]
[illegible] patet quia in statu quo ad [illegible] materia est multa
et multum stimulans virtutem [illegible] virtus non est [illegible]
da. ¶ [illegible] non semper in statu quo ad digestionem est subti-
lius dietandum quam in principio sibi [illegible]
grossius et constante virtute patet de statu [illegible] et
[illegible] ut non multum [illegible] posset nec magnum sit
[illegible] quia in principio quo ad digestionem [illegible]
[illegible] non erat [illegible]
[illegible]. ¶ [illegible] status in morbo
[illegible] fuisset [illegible] ad [illegible] expulsionem
mali salubri non [illegible] magis ad [illegible] subtilius esse dietandum
in statu quo ad digestionem [illegible] aliis [illegible]
quam fuit in statu quo ad [illegible] morbi aliis [illegible]
[illegible] deductis et [illegible] constante virtute [illegible] quia [illegible]
[illegible] in statu quo ad digestionem [illegible]
[illegible] virtutis [illegible] est [illegible] quod si materia non
[illegible] ita [illegible] esset sic
esset ita [illegible] illa ita [illegible] esset sic
fuit in statu [illegible]
[illegible] minus quam [illegible] sunt
[illegible] in statu quo ad [illegible] simile-
[illegible] in statu quo ad digestionem. In tali [illegible] morbo
[illegible] indigeret esse minus
[illegible] aliis temporibus erit subtilius dietandum et [illegible] in-
telligentia. ¶ [illegible] deductis aliis indicationi-
bus ab illis [illegible] a morbo et [illegible] et virtute
in morbo mali salubri [illegible] magis ad [illegible]
[illegible] status est ita longinquus a
principio ut virtus dieta tenuissima tolleratur non po-
sset [illegible] constante virtute in statu est subtilius die-
tandum quam in [illegible] morbi principio [illegible]
[illegible] in statu [illegible]
[illegible] sit multo maiora quam in principio [illegible] tunc
sit magis [illegible] materia [illegible] et multo ma-
[illegible] stimulante et [illegible] multo magis
[illegible] et [illegible] morbi [illegible]
[illegible] sit [illegible] mala [illegible]
morbi [illegible] et [illegible] magis [illegible]
[illegible] aut [illegible] aliis indicationibus deductis
Nam si [illegible] principio febris [illegible] [illegible]
de [illegible] aut suffocatione [illegible] hoc non
[illegible] in statu non [illegible] plus esse dietandum in statu.
Et [illegible] si [illegible] morbi [illegible]

nam subtiliatur regimine indicatur supra ab ignorantia me-
dici ut morbus sibi manifestetur. Hiis habitis videndum est ad
Ad primum quod in eadem platica 2. 8. ffa est subtilius dieta-
dum in principio quod pressius indicatur supra a/ ratione que
in illis plerumque contingit. Ad 2m patet per predicta. Ad
3m patet quod plerumque de qua sermo est non conveniat magis
ad vomitum. Contra expulsionem. Ad 8m non est contra propter
multa inimantia. Ad 9m non quod in principio talis mor-
bi magis pugnat/ natura in statu natura est magis stimu-
latur et patitur passiones/ et ideo fortius violentius agit/ vel
aut sit magis rebellis in principio vel in statu merito
putredinis videbitur infra. Ad 6m dicetur infra
in 10. patet in quibus./

In paroxismus subtiliare oportet.

Iste aphorismus dividitur in duas partes. Secundum duas conclusiones quas ponit
de parte de modo dietandi, una in interpolata febre
alia in continua. ibi. et quemque. Prima conclusio est ista. medicos
recte et regulariter dietantes oportet subtiliare cibum tempore
paroxismi. hoc probatur quia plus leditur virtus ex cibo exhibi-
to illo tempore quam in quiete quoniam tunc debet cibus subtiliari
sicut in nota declarabitur. Intellectum conclusionis primo ponendo
quod hic loquitur specialiter de febribus licet etiam multi sint
alii morbi paroxismales. Nota 2o quod ut colligitur
ex ratione quam tali putredo quod febrium materia quedam sunt
interpolate quedam continue/ Sunt autem ille interpolate
quarum merito nature materie a qua dependent et merito situs in
quo talis materia continetur sunt apte in febricitationem desinere
cum certa aptitudine ad redditum talis febris post quietem
Verbi gratia colera putrefit extra venas non apostemata
quia in loco valde amplo continetur et ipsa non est vincta
immo in multis diversis membris sparsa potest dissolui
et vincerari totaliter antequam alius humor ad putredinem
in corpore moveatur et isto modo corpus remanet in febri-
citans tamen quia tempore quo fuit febre disponitur consimili
colera quod in corpore remanet ut post eius motum ad pu-
tredinem non remanet aptitudo ad redditum febris/ et
si nihil de colera mala remanet tamen quia remanet
nocumentum aut mala qualitas in membro aggravativa
nove materie putrescibilis/ ideo adhuc remanet
aptitudo ad redditum talis paroxismi hoc autem fit merito loca-
tionis quia est in loco ubi faciliter evaporat et ubi spissa
non victa faciliter dissolvitur/ ideo citius est apta dis-
solui quam reliqua putrefiat/ Et quia est huius manerei
putrida colera ideo consimilis colera remanens preparata
est in 3o fatigat paroxismus vel continuum vel quia mala
qualitas ipsa est apta magis aut regnare aut ad
locum attrahere quam faciet paroxismum. Contra autem dicitur
aliqua febris continua quia aut merito loci aut
merito materie non est apta in febricitationem desinere
cum aptitudine ad redditum. Verbi gratia/ cum materia putrefit in-
tra magnas venas quia materia est vincta aliis hu-
moribus coniuncta ideo multo maius tempus requiritur
ad ipsam dissolvendam ita quod antequam dissolvatur nova
materia ad putredinem movebitur et sic non desinit in
febricitationem nisi cum tandem materia est consumpta et non
est merito istius loci et nec materie aptitudo futuri reddi-
tus talis morbi/ et si alii contingat paroxismi
completa relinquit aliquid quod est patenter remo-
tum/ hoc non est merito loci et materie materie immo
per accidens quia virtus magis expellit et non fuit
potens ad totam expellendam. Similiter si sanguis putre-
facit in venis sive extra venas quia merito nature
sanguis non est aptus febris desinere in febricitationem
cum aptitudine talis redditus non dicimus fe-
brem illam interpolatam. Ex quibus patet quod 3a
unius paroxismi est interpolata vel autem interpolata
possunt esse de putredine intra venas et continua
extra venas nimis sunt a proposito nostro remota et
ideo dimitto/ ut illorum dubiorum ponere per utrumque partem
est probabilis. Nota 3o quod apud auctores de febribus

febribus inveniuntur ista vocabula continuus periodus inter-
missio accessio paroxismus exacerbatio exacuatio non
eodem modo significantes/ sed quedam habent convenientia
et ideo bonum est hic vos declarare/ Continuus
quod est redditus equalis ad dispositionem similem post ali-
quam interceptionem quietis vel temporis ita quod in se duas
afflictiones et unam quietem vel tempore comprehendit/
Sed periodus importat redditum ordinatum ad dispositionem
similem post aliquam interceptionem quietis id est redditus
morbi apte relinquentis post infebricitationem aptitudi-
nem ad redeundum similiter ordinate et sic continuus est
amplior quam periodus vel cum ordine id est cum modo simili
redditus fiat aut sequatur in eodem modo. Paroxismus
aut significat febrem merito situs putrefactionis sive
materie et merito nature eius relinquentis ab infebricitatio-
nem et apta merito istorum ad infebricitationem terminari
cum aptitudine ad similem redditum et ideo quia in continuo
et periodo sunt tres partes aliquando separate totaliter
vel prima secunda tertia, deinde infebricitatio 3o febris/ ideo
G. in libro de typo dicit quod paroxismus est dictio
pro periodo quia est afflictio. non tamen verba sunt intelli-
genda ibi per dispositionem nam illa non conveniret
nisi statim/ et si intelligeret de totali periodo non
sufficeret de altero paroxismo declinacio intus omnes
minime malo ut patet intelligenti/ Ex isto patet paroxismum
non esse nisi interpolate/ et patet quod nulla pars paroxismi
est paroxismus. Intermissio autem et accessio alii inveniuntur in corpore
tam nomine febris adiectum post quietem quam sunt la-
te ut etiam extendatur ad omnem fortitudinem post
tempore/ Sed exacuatio et exacerbatio dicuntur proprie de
exacerbationibus febrium continuarum quod merito suo nec
a loco putredinis contingunt cum aptitudine merito istorum
terminationis ad tempore in quo sit et aptitudo me-
rito istorum ad redditum. Verbi gratia in 3ana continua licet
2a die sit febris tamen est tepida/ secundum primum et 3e
diei quod febris exacerbatur 3a die dicitur exacerbatio
vel exacuatio/ et hoc modo febris de sanguine non habet
exacuationem et causon et ut habet videri prima et prima
ipsarum propter naturam materie/ 2a propter locum putredinis. Ex
hiis patet dictum prime partis aphorismi a/ 2a/ nam in prima
loquitur de paroxismis qui in solis interpolatis inveniuntur/
in 2a parte de exacerbationibus que proprie inveniuntur in conti-
nuis. Nota 4o quod quilibet paroxismus salubris habet
4or tempora que distinguuntur ab invicem et dicuntur vel
fiunt omnia tempora predicta propter cuius signis assignata/
Est autem principium cum calor febrilis movetur et pulsus per
minuitur et extrema infrigidantur aut sentitur frigor aut
saltem in calore augmentum aut habet duas partes una
in incipit paulatine per corpus spargi calor et du-
rat quousque totum sit calefactum/ 2a cum calor in
toto notabiliter crescit/ Status autem est cum iam totum
est calefactum et non est notabile cumulum vel decrementum/
declinatio vero cum iam caliditas remittitur materia et
vapores ab interioribus ad exteriora et proprie extrema
mandat/ Et hic est quod in declinatione pectoralia ap-
paret tepidiora/ sed pedes non ita/ hinc et est
quod percipit medicus per extremitates magis calida
in declinatione ad faciendam citam vaporationem illorum fu-
morum. Nota 5o nocumenta cibi in paroxismo ex aggra-
vationem virtutis/ diversio eius ab operatione/ retardatio
dissolutionis materie morbi/ suffocatio caloris/ quandoque
augmentum materie male per materiam indigestam cum tunc
virtus quam aggravata sit debilior/ prolongatio paroxismi/ corporis
supercalefactionem calefacto cibo. hoc autem nocumentorum
quedam sunt maiora in statu quedam in principio/ in declinatione
aut pauciora sequuntur/ Ex quibus patet quod non quolibet hora
paroxismi cibare est eque malum/ nam minus est malum in
declinatione/ sed utrum sit peius in principio quam in statu vi-
debitur in dubio/ in statu enim maior fit caloris

ad vomitum [illegible]

ad vomitum [illegible]

accessio/ in p(ri)ncipio n(on) maior caloris (con)fidatio (et) virtutis agg(ra)vatio (et) suffocatio (et) plurium t(em)p(o)rum (pro)longatio/ Ex q(ui)bus colligit(ur) causa dist(inc)tionis auct(oris) 2(um) magistrum de ab(st)inentia n(on) medicinali (et) h(oc) regula(riter) circa i(n) qua(n)tum sine notabili nocumento/ Inco(n)trarium aut(em) ut p(ro)pter virtutis debilitate(m) vel q(uia) plures febres ita co(m)plicantur q(uod) vix sit t(em)pus (quietis) inu(en)ibile vel alio modo facit (et) tu vide h(oc) a. e.

Et quamquam. 2a (con)clusio medicus recte operans in quibuscumque morbis q(ui) h(ab)ent exacerbationes s(e)c(un)d(u)m acuitate(m) t(em)p(o)ris exacerbationis debet subtrahere cibum/ Conclusio p(atet) ut p(rae)dictis quia ab exhibitio hoc t(em)p(o)re est notabile nocumentum. Circa h(anc) p(ar)te(m) nota p(rimo) q(uod) febrium continuaru(m) q(uae)da(m) s(un)t contin(uae) (pro)portionales q(uae)dam continue (con)iunctae ut sunt, p(ri)mo de differentiis febrium/ Et p(otes)t colligi p(rim)a e. c(apitul)o p(rim)o dicit(ur) aut(em) continue (pro)portionales ille q(ui) me(n)to naturae maxi(me) (et) loco in quo p(ro)p(ter) sit sunt apte a fortitudine (et) t(em)p(o)re tra(n)sire cum aptitudine me(n)to h(oc) t(em)p(o)re rep(er)to ad fortitudine(m) redire (et) iste sunt 3ana (et) cotidiana continua (et) quartana continua/ nam cum p(ro)pter h(oc) e(st) in venis in ambitu totius corporis/ tunc q(uia) in illis venis sit continua affluxio (et) q(ui)a n(on) sit circa cordis virtute(m) (et) n(atur)a maxi(me) e(st) talis id(e)o e(st) apta fieri alleviatio (et) reditus ad afflictione(m)/ Sed ille dicu(n)t(ur) (con)iunctae in quibus n(on) s(un)t me(n)to loci et naturae maxi(me) tales aptitudines sicut febris de sanguine (et) causon/ In sanguinea n(on) n(on) sunt iste exacerbatio(n)es me(n)to naturae maxi(me)/ s(ed) in causone deficit illa aptitudo p(ro)pter loci vicinu(m) cordi vicinu(m) h(abe)t e. y. ipse dicit dictat(i)o(n)e quo ad febres continuas (pro)portionales/ id(e)o dicit (pro)portionales q(uia) ipsius afflicto(r)ibus naturae ut (com)pellat (pro)portionat. Nota 2o q(uod) h(oc) nomen exacerbatio (pro)p(ri)e su(m)it(ur) ut dixi sup(ra) t(ame)n large p(otes)t dici de omni exasp(er)atione febris continue ex (con)tinge(n)tia/ Et hoc m(od)o (et) differat h(oc) p(ro)p(ter) causas easdem p(ro)p(ter) quas p(rae)dictas (con)clusiones differa(n)t/ s(ed) sunt in continuis nocumenta maiora ut plurimu(m) p(ro)p(ter) virtute(m) multo mag(is) opp(ressa)m a/ m(ateri)a calore p(ro)p(ter) na(tura)m fortio(r)e. hora aut(em) elleccionis cibi in (con)iunctis (et) ut (com)pella(n)tis (com)plicatis n(on) dantibus me(n)to afflictionis/ t(em)p(u)s minus malu(m) e(st) hora (con)suetudinis aut hora diei frigidior si e(st) i(n) estate/ aut p(ro)pter alia ca(usa) comodior/ Co(n)cordia h(oc) auctor sunt p(rim)a e. c(apitul)o de aba(s)tione febricitantiu(m) (et) in c(apitul)o de cura p(ro)p(ter) dam(pnu)m (con)trali valde e(st) in regimine p(ri)mi dicte suadas et a (com)plicat(i)o n(on) solu(m) ad cibos s(ed) ad alias res diu(er)sas naturae ab op(er)atione aut (con)ciliativas vel debilitativas a(n)i(m)e.

[margin: Dubiu(m).]

Hic dubitat(ur) ut(rum) hora p(ar)oxismi vel exacerbationis sit cibus exhibendus. Q(uod) sic d(ici)t(ur) p(ri)mo i(n) febrib(us) (con)positis quaru(m) p(ar)oxismi sunt (con)tinuati l(icet) cibar(e) i(n) p(ar)oxismo Alit(er) n(on) nu(n)q(uam) cibaret infirmus q(uod) e(st) i(n)c(onveniens). 2o sic i(n) sincopali in(n)uta a/ p(ri)nc(i)pio (com)petit cibus q(uod) p(atet) assu(m)pt(io) p(rim)a. e. c(apitul)o de cura sincopalis minu(t)e. 3o in febre continua (con)iuncta (con)stantis est longinquius (com)petit cibus q(uod) in ut (com)pellata hora p(ar)oxismi t(ame)n q(uia) multo maiora seq(uu)nt(ur) nocumenta ex cibo i(n) continua q(uam) ut (com)pellata. 4o stat ante p(ar)oxismu(m) ex p(ro)xima resolutione(m), p(ro)pter qu(a)m cibus in p(ar)oxismo sit necessarius. Ad h(aec) e. y. Pro dubio p(ri)mo nota q(uod) illoru(m) nocumentoru(m) q(uae) sup(ra) notata sunt (et) de(?) dicit(ur) p(ro)pter cibi exhibitione(m) i(n) p(ar)oxismo q(uia) nullu(m) vel saltem talium q(uo)d accidit in declinat(ione) aut circa fine(m) de clinat(ionis) erit valde (con)missus. Nota 2o n(on) s(e)c(un)d(u)m i(d) d(icitu)r circa dietatio alia gentior q(uia) p(ro)p(ter) illa corp(or)is plura sit iuvamenta (et) pauciora nocumenta/ s(ed) quia melius p(ro)p(ter) illa medicus e(st) aptus (con)seq(ui) finem s(cilicet) sa(n)itate(m) saltatione aut (con)s(er)vatione v(ir)t(utis) s(ed) si sic febrit fo(r)tis mali febre (et) indiget cibo (et) sumat cibu(m) (pro)portionatu(m) cibu(m) et plus sumat modicu(m) plus vel minus cibi q(uam) sit sibi necessar(ium)/ tunc cibatio plus n(on) erit sibi ita g(ra)vis ut cibatio illa fortior et

ta(men) p(ro)p(ter) ista plus iuvamenti (con)seq(ui)t(ur) (et) minus nocumenti. Nota 3o q(uod) p(ar)oxismoru(m) q(uae)da(m) sunt i(n) febribus i(n) q(ui)b(us) e(st) na(tura) ut (com)pellatio sufficie(n)tes ad cibatione(m) ut in 3ana dum ca(usa) p(ar)oxismos mediat hore. 36. 21 4ana. 28. Quida(m) sunt i(n) q(ui)b(us) tale t(em)p(u)s mediu(m) n(on) invenit(ur) sic in 2ana n(on) pura cum p(ar)oxismus e(st). 28. horaru(m)/ vel s(e)c(un)d(u)m stat(ur) longi(or) p(ar)oxismus vel t(ame)n plures febres invice(m) (com)plicat(ur) ut i(n)venit(ur) e(t)c. Ultimo nota q(uod) alii cibus exhibet(ur) indicatore suscepta a/ morbo (et) virtute (et) na(tura) morbi n(on) (pro)pter alia indicatione(m)/ q(ui)a n(on) ex alia. Ultimo nota aliq(ui)s ee cibatione(m) co(n)tra/ aliq(ui)s regulare. Ut sic sit p(ri)ma (con)clusio regularit(er) operando (pro)babile in febre ut (com)pellata in cuius p(ar)oxismis cadit q(ui)es media cibandum e(st) in die (et) hora p(ar)oxismi/ (con)clusio p(atet) de cotidiana cuius p(ar)oxismus est p(ar)oxismu(s) horaru(m) in qua (et) sequente n(on) cadit t(em)p(u)s sufficie(n)s digestionis/ in qua ne accidente 2o venit sit plenius melius e(st) in declinat(ione) p(rae)cedentis p(ar)oxismi cibar(e) (et) h(oc) re(?) pugnat v(ir)tu(ti) (con)m(un)i d(i)c(t)a in isto dubio (et) p(a)t(e)t n(on) sequi in isto casu notabili tanta nocumenta. 2a (con)clusio in cura co(n)tra q(ui)a in p(ri)mo p(ar)oxismo (et) cibandu(m) ut n(on) v(ir)tus p(ro)pter nimia evacuatione deficeret. 3a (con)clusio/ in nulla febre ut (com)pellata in cuius p(ar)oxismos mediat q(ui)es suffic(ien)s ad debite (con)stituendu(m) infirmu(m) (pro) toto t(em)p(o)re (con)tinuit(er) deduct(is) aliis indicantibus ab illis q(uae) (pro)pter febre (et) v(ir)tute (et) na(tura) febris sumit(ur) e(st) cibus dandus tempor(e) p(ar)oxismi (con)stante virtute p(atet) q(uia) melius e(st) p(ro)pter tunc n(on) cibar(e) (et) expectar(e) ut cibet(ur) i(n) q(ui)ete/ (et) h(oc) e(st) mens y.

Ad h(oc) quo sic ista (con)clusio ex (con)cedenda. Sortes (et) Plato febri(un)t simplici febre salubri (et) eque distat a/ statib(us) suaru(m) febrium quo ad acci(dent)ia (et) na(tura) digestionem et fortiora te e(st) virtus debilior/ (et) mobius intensior q(uam) in Platone (et) stante vacuitate (et) famis (et) (con)suetudinis (pro)p(ri)etate (et) t(ame)n Plato e(st) cibandus (et) Sortes n(on)/ ubi Plato eg(er) (et) Sortes in febre continua eq(ue) distate a/ statu/ sic febris ut (com)pellata quia Sortes febrit (et) sunt ambo a/ statu eque longinqui/ (et) si minus in hora q(ua) Plato e(st) cibandus febre meo (contra) febricitante pro tunc sit i(n) Sorte/ s(ed) sic p(ro) tunc Sortes in declinat(ione) p(ar)oxismi ita q(uod) modicu(m) stando cibatur (et) p(atet) q(uod) a(n)i(m)i Sortes melius staret abstinendo usq(ue) ad quiete(m) Plato aut(em) in expectando faceret peius ut p(atet) ex p(ro)b(atio)ne. Ad a(rgumentu)m 1a h(oc) ante (con)clusione(m) ad p(ri)mu(m) (con)cedit(ur) totu(m) s(ed) n(on) e(st) ibi febris ut (com)pellata. Ad 2m p(atet) ibi ee mi(nima) (con)stantis in (con)clusione positis. Ad 2m p(atet) ibi ee m(ini)ma dicatione ab accidente terribili q(uae) e(st) alia ab indicatore febris (et) na(tura) (et) virtutis vel dic virtute n(on) (con)star(e). Ad 3m (con)ceditur totu(m) s(ed) n(on) in n(ost)ra ar(gumentu)m ut p(atet) i(n) p(ro)ne. Ad 4m (con)cedit(ur) totu(m) s(ed) n(on) (re)pugnat na(tura) tunc virtus n(on) (con)staret/ (et) t(ame)n h(ic) p(atet) silentiu(m) s(e)c(un)d(u)m mag(istrum) (con)clusione de exacerbatione (con)ce(de) (et) solve ut h(ic).

Omnis dieta. Istud (con)tinet duo(s) dictu(m) dulcissimo de s(e)c(un)d(u)m (pro)p(ri)a/ (pro)ptea quod e(st) duo (con)tra verbum Galieni/ ad oribasii/ (et) illud oribasii e(st)/ s(ed) m(agistr)i/ In (con)clusione (libro) Oribasii ponit an(te) (con)trarium Galieni q(uo)d correspondet h(uic) (con)clusioni auct(oris) i(n) (con)clusio ut ego exponio h(oc) e. s(ed) p(ro)p(ter) (con)t(rarium) q(u)a(m) lienem/ Galenus aut(em) i(n) (con)t(ra) d(icit) 3a p(ri)ma q(uod) p(ro)p(ter) o(mn)is ordina dicte aut sint ex p(ro)pinquitate (et) longinquitate stat(us) aut ex virtute infirmi/ hoc p(ri)mu(m) dicti h(abe)t form(a) de dieta ordinanda in morbis malib(us) quo ad vi(ta) regimine (et) ubi n(on) sit aliqua (pro)p(ter) indicatione(m) (con)p(re)dicta. 2m dictu(m) e(st) q(uod) y. insinuat in. ex aff(orismo) visimo q(ua)liter sit ordinanda in singulis dieb(us) s(cilicet) p(ro)p(ter) reglar(e) p(er)tinente ad p(ri)ncipiu(m) regimine. Dicit 3o sinar(e) ee. y. q(uod) cibus n(on) debet dari in hora accessionis febris s(cilicet) i(n) p(ar)oxismis aut exacerbationib(us)/ na(m) h(oc) sunt accessio p(ro)p(ter) cibu(m) ad h(oc) ambo (et) h(oc) melius melius explanavit y. in lib(r)o regio acutoru(m) ubi sic dic(it). n(on) o(mn)i dietari s(cilicet) cibari in hora accessionis febrium s(cilicet) exacerbationis vel p(ar)oxismi q(ua)m dies sua veniet s(cilicet) ante q(uam) dies (con)veniens cibandi veniet/ s(ed) debet

rbai in febris iam declinauerit quo ad cominas (?) et hoc pri
cipali declinat et p vel queuenit et hoc quo ad interpo
llatas et intelligat in glosis positis stat in dubio
Opportet inquit · Oribasius post cometado (?) sinaz et
aporim affor dicens · y · dr quod oz in epaxbatolbz · i · in
ipsius egritudis ipetu · i · pte intensiori et in accidentibz
· i · paroxis subtile rbu et ca e quod rbus crudus cori
bitus cogitat crudos humores et hoc mo nouet
ti cum isto nocumto inua alia supius posita in qbz
quod et affor dicit / met breas quod intelligit ostare de
tiste deductis alijs indicatoibz ut de rbo rbali et
ubi tpos intpolatis aut reponis fiut tm ut potus
esca possit de rbo aut medicinali fotusse no est
dubiu · Dubitat tercia ptitem affor ut sit detius
infirmi rbare i tpre pri pox quod in tpre stat
Neue az sit · In pno vli no e detius rbare
quod i stati vli quod nec i pti tz cona pfilienz
et assupti e hic pret affor · Et hoc accidentia stat
pox sit semora accitibz pri / quod penus e tuc potite
a/pnga dute / assupti pz quod no oi quod dicat stat
pox in meito acciitu / ptea ad calor pt nam
tur e itensior quod accidentia sequetia sit semora Ro
in pnco potius e fortior quod calor e mag unctus
mthoribus quod melius pot rbari quod in statu digeste
quod mnz e malu tuc exhibe · Gratio in febre et cana
uomr · pox in quas sit alia tpra eadem realiter
in ptibz temporibz vuiuso pox minus malu est
rbar i pno vli quod in statu vli / pz ide e pri
vle et pti e stati vlis in pti quod minus malu
e i pti pno rbar quod in pti stati · Cultiom
tempor conueudo in medicando de rbatom minus
malum e rbar quod in tpre cuius medicatio e fort /
pz aliis pox pri medicando de rbatos e conueudo
stati no eque conueudo quod ut pz dicto et minore
vult galienus · 10 · tarapentice tertio ultio in fine · Ch
ore aut pa · e · maxime proprios ex causis ne o
pox occurrat nisi ventre beat vatun et ypo
p regis acutor texti gt · 26 · in dicto · qui · ir · platt
pdu siue fuerit tuc uis et maxime ois potus
negandus e · Constat aut quod hec e hora pri / sit
expssius galienus quod dicto in dicto / determinatio uero
horarum e in meminit ista inbra i deterior disposine
et maifesse e quod hora i qua sit in deterior dispone
e hora inceptionis pox quod ipa e dtior ad
bu dand · Ista ergo videt dependere ex hoc ut inde
at qua hora sit acci detezioa an in statu an in
pri pox · pmo quod hoc determinabit · 2o possibe
sun · Ratium ad pmu dico sit mode intelligend
in hoc tz conuenint po quod in pno pox sit calo
ris ad intiora recursus in augmento cotinuo
spergit / in stati e totalis expansius in vaporibz
pout de me / in declinat magna pos vaporz reso
lutae et calor pt naz emisso et inbra int
iora pos nale reperie · 2o in isto conuint quod accia
pox sunt dupliua quedam coia cona potius ag
gnatom quedam apolutom · Conuenint 3o quod accia
cona potius agriatom sit in statu mnoia quam in
pno / sz cona potius apolutoni sit in statu maio
ra quod in pno pz ex dictis et ex hoc pri alijs
occurrentibz deducit / sz pmus modus ponit
hanc dicencia co ne · Absolute deteriora sunt cetis
pribz accia pri / quod accia stati pro quod prius est
potus opinioni quod iue calide dissolui alijs pribus ·
2o quod accia pri compnalit opponit accidentibus
declinat ut po regis acutor ceto allegato in
dicto · hora pox declinat e gnia hore inceptionis /
sz declinat accia sit optia vel minime mala
et illa pri sit pessima / hoc itz notat expiens
hoc itz videtur velle conz po regis acutor sup
sup allegati ista grlorz et si no ponte vel poz
no pessimus tn nre qui ut i plurbz sit vel et
io consequet dicz e ut in plibz istu ex ordine

temporu quod pessimu e pri pox 2o status 3o augmentum
4o declinao · Sequitur 2o pri pticulare quo ad accia ee
solem stati quo ad accia cona ut si sit · primus p
talis pox totalis febris ut petit i acuto · 2o
nec puto dcm ee quod quida dicut tuc ee principiu
quo ad accia quod e prim quo ad accia cona ipsorz
caloris / pt naz et tn meito illorz dicut doctores
ee stati quo ad accia · Ita si hoc mo cet dtz pro
ducendo maifeste pbaret / no sep in statu vli quo
ad accia ee detius rbar quod in alijs tporibz nim
stet tuc potius minus molestui quod i certo alio
tpore / Et si dicat e prim quo ad accia quod non
e status / nec assuptum absolute plato vocabulo
quod itelligit de pno vli tam de potior vel gradib
assuptu quod e pri pticulare nec conaz quod non
repugnat no pri ptis et status vlis · Sequitur 2o
pni ad illud aliqui pte pri no ee detiore sta
tu vel aliq pte augmenti ee acta pte status detiorz
i illis casibus · Sequitur 3o quod aliq pte declinare
aliq pte augmenti no ee minus mala lz totale tpus
sit minus malu / vel saltem oz dicere aliq pte status
pte augmenti ad ipm statu tracta esse minus mala
et tn i tra conz sa · Ex hoc aut modus distringuit maz
a qua pendet morbus · qmz · n · pendet a mag
sa multa diffialz iflamabili plus valde lexima sui
multitudine quod sui calidtate / qmz no pendet a ma mag
iflamabili valde potbili no multe qntitatis et valde
acuta / pmittit 2o quod potius opposito fit multitudine
et quod ipse me opprimet et quod uiatis et suffocant / sz
potius pdolutio fit interiorz calit dissoluetes / Cuius
infert conclusio / pole e acta pri ee detiora acci
dentibz statis / quod quod pole e maz ftez ee ut sit
mag nocuia aggrauado quod dissoluedo ut ma conte
multa quod sa difficulter iflamabili · Ex quo pole est
aliqz pox status accia ee detiora accidentibz pri
quod quod pole e maz a qua pox pendet multo minus
ee nociua opprimendo quod dissoluendo ut si sit pro
rbus paucha multu calida acuta et quedaz fu
riosa talis em i pno pax opprimit sz i statu
multu dissoluit / Ego aut credo has duas conclusiones
et modi ee ruas sz modi pbandi videntur michi
isufficientes / et suppo 2a fla / na stu e quod ma
maligna paucha valde malitie petes tor aut
stomaci multo mag opprimit potius quod ma multe
quantitate no ita maligne qualitatis / Na si ad stoma
cu tanta quantitas nre flature occurrat quanta colera
currit — in sincopali minuta / certu e quod
no multu pegret nocumtu / et i sincopali minuta
multotiens pro mors conuingit quod maz aggrauat vir
tute sui malignitate / ime conuingit calore magis
sbmgi et ma expnte acuta mordicatiua ut pz
pa · e · ca o de rigor vbi dicit ppa medicamem
a/ma calida calore ad intiora fugere quod ma
multotiens sui malignitate suffocat et opprimit ca
lore et ita multotiens quantitas me calide fiunt
multa dissolutione ut pz in sincotha · dico quod plu
rimas posse conuingere cas ppa quod accia pri no
sit semora ut quod a pri i ma sport supez
inbra no multu fumu pout de cordi et pribz int
iorib ee conuement ppa locu vbi ma pout sit
vel multis alijs modis · quz no ppa ois stoi debili
tate in pno pox ma mo ad ipm et fac stoo
pon vbi in hite forte stomaci no fiet ut pot
colligi pa · e · ca o de sincopali humorosa / et sit
infinite sit alie conuingentie quod ois galienus inde
intelligi · 10 · tarapentice tertio ultimo in illo gnali quod
aliquid e prim quod fit sui oz offectione · l · suffo
catione / et debet itelligi inuotheli ali illud no haret
rom pri · Ratio ad 2m articulum po memorada sit
nocumta sepcia exhibitom rbi in pox · Ergo

supponendo quod licet quandoque contingat accidentia paroxismi esse minus ma-
la accidentibus status tamen pluries contingit oppositum, hoc patet ex
Galieno loco allegato et ad experientiam. ¶ Ad 4m dicitur sit prima conclusio
patet ad accidens contingens contingens esse debilius ex abundan-
tia in statu quam in paroxismo patet et in statu supervenerit paroxismus
alterius propter vel multa similia vel ubi in paroxismo esset m-
ma virtutis debilitas in hac omnes consentiunt. ¶ 2a
conclusio datur virtute forti existente propter salubri deducto non
communi nocumento superveniente alio ab eo quod natum est
sequi tempora morbi sicut propter debilius est in paroxismo quam
in augmento vel statu constantibus aliis ceteris paribus probatur mul-
tipliciter primo quia multum magis humor in paroxismo crudus est
aptius additum ad suffocationem caloris quam datus in
statu sit aptius additum in acuitate vel dissolutionem
quia sunt accidentia status, non quilibet humor in paroxismo est aptus
additus in suffocationem sed non quilibet ita in dissolutionem
non possit dari humor refrigeratus, 2o quia ex humore dato
in paroxismo propter magis augmentantur tempora morbi quam ex
eodem dato in statu non propter eius exhibitionem in paroxismo au-
geatur paroxismus augmenti status et declinatio. Consequens per
exhibitionem eius in statu non augetur paroxismus neque au-
gmenta non preveniunt paroxismum enim augetur quia maior fit
submissio caloris augmenti magistratur quia plus tempore
stabit antequam complete superatur, status augetur quia humor per
habetur circa fumosam dissolutio, declinatio preter. ¶ 3o quia
in paroxismo materia concitatus crudorum superfluitatum generatur
ex humore non tunc calor obsessus ... digerere non posset
... ille superfluitates in statu inflamabunt et corpus
inflamabunt. ¶ Ista conclusio non puto veram et ... illam
... sit angulo pole et virtute in statu propter ... ...
... multo magis impedimentum per humoris exhibitionem quam in
paroxismo ... statu non esse magis nocumentum humoris in paroxismo po-
... quam in statu, assumptum patet quia pole et in statu vel
... plus esse impedita ... ... flamme ... quam
in paroxismo ... suffocationis ... stabit et ... male
... et prolongationem propter et corporis alterationem multo
magis ... quam omnia ... in paroxismo. ¶ Confirma-
tur ... minus malum humoris in propter ... ... et ...
... in meliori dispositione, ... ista membra possunt
... in peiori dispositione in statu propter quam in paroxismo
... vel maiori ... ...
... et minor patet per ... ... quia stat ...
... accidentia status quam paroxismi et ... paroxismi ... ... in
statu ... membra ... plus quam in paroxismo ut ...
... esset ... modica in paroxismo suffocativa et in
statu multum calefactiva ... ... et ...
... non tunc febris sit maior et in paroxismo modica
fiat caloris ... ¶ Pono ... ... contingit
virtute existente forti in propter salubri deductis impedimen-
tis nocumentis supervenientibus exceptis illis que sunt apta
... ... et virtutis in ... ... propter magis
... esse nocumentum humoris in statu eius quam ... ...
toris in paroxismo ... quia contingit in statu virtute quo ad
... membra magis molestatur ... quam in paroxismo et ...
... membra interiora, sed tunc esset debilius humor in
statu ... ... maior est clara ex Galieno . 10 . terapeu-
tice ... ad finem ubi vult aliquid esse paroxismus propter in
quo non est penitus ... ...
quo ad indicandum de non ... ut ... ... constat
aut statu non esse ... non tunc notabiliter febriat,
... ... Galienus monet ... ... ita dispo-
nature propter ut sit ... aut humor in statu vel
... aut in paroxismo vel ... ... debilius et non
... ... absolute ... ...
... morborum et status sunt cum multa ... sive
... in quibus non est ... ... in quibus
est ... - ... ...

caloris et suffocationis eius, quia ... ... ad
... ... aut status et propter paroxismi ... attendere
... status ... ... et ... ... magis ...
... caloris, aut ... ... acuitate, ... quidem
... humectari quam ... ... 2o ...
... sedari ... caloris, ... et paroxismi non
... ... corporis ... et in ... multa
... ... sanguinis aut in ... ...
... ... non esset ...
... ut ... ...
... ... ablatis ... status
aut per nullo ... ¶ Ad ... aut ... ...
... ad ... ... magis fit nocumentum ...
... et suffocationis quam in statu calefactionis, ... in paroxismo
... ... et in statu vel
... calor ... ... non obstante aptitudine ...
... maior ad ... quam ad ... ... tamen
plus ... quam ... ¶ Ad 2m ... ... omnia
... tempora magistrantur ex humore in paroxismo ... non
... ... plus magistrabit propter. ... stat ...
... in statu exhibiti plus magistrat illa ...
... magistrabat illa ... ¶ Ad 3m ... ... in
paroxismo ... magis ... ...
... corrupti in illo statu ... quorum ... ...
maior ... ¶ Ad ... ... in statu superflui-
tates ex humore ... ...
... non ... ita apte ... ... ex
humore ... in statu ... et ... minus ...
... in statu. ¶ 3a conclusio ... accidentibus paroxismi
... ... intensis ... accidentibus status eius
... ... virtute et deductis aliis non
... ... motiva ... ...
debilius est humor in paroxismo quam in statu, ... quia humor
in paroxismo ... est aptius magis ... accidentia
paroxismi ... aliis ... magis intendet ... ...
... ... in paroxismo
... ... in paroxismo ... ...
¶ ... illa ... ...
... ... in ... ... in ... ... est
paroxismus, 2o status, 3o augmentum, 4o declinatio, ... est
... ... allegato.
¶ Ad ... ...
morbi salubris quo ad accidentia non est aptum ...
mala accidentia ... sit ... status ... ...
propter est aptum ita ... accidentia sic status ...
... ... brevius ... ... ¶ Ad 2m ...
assumptum ... ... ¶ Ad 3m ... ... est
fortior ... ... non solum a virtute sunt ...
... ... assumptum et non est ... ... ¶ Ad ...
... ... status quo ad accidentia est
in paroxismo ... 2o ... ... non sunt ...
... ... in quolibet morbo paroxismo esset ... ...
... ... status ... multum distat ...
... ... ut constat ...
... ...
... ... proportionata intensa accidentia
tali paroxismo non erunt ... intensa accidentia status.

Paroxismos et consistentias.

Hunc ... quo ad multos ... ...
modum dictum ... ... ad ... ...
status vel distantiam, et quo ad ... ...
... ... signa per que ... status ...
et ... propter ... ... aut ... ...
in 2as partes, nam primo docet signa que dantur in morbo
... ... simul ab ipso paroxismo morbi sunt aut non,
2o docet ista ... que dantur post ... quia

racio in principio morbi apparentia primo plerumque post principium 2a pars
incipit ibi. Et ex post apparentibus. Tertia in 3. Secundum tres
conditiones quas ponit de proposito 2a ibi. et hore autem 3a i-
bi: Et continui. In prima parte vult ista conditione per consuetudinem
naturam possimus venire in cognitionem paroxismorum et consistentiarum
quia per talem consuetudinem naturam vel maneriem possimus
cognoscere maneriem materie facientis morbum. Sed per talem
maneriem materie cognoscimus paroxismos et consistentias quod
est assumptum in notata declarabitur. Nota primo
quod paroxismos hic intelligere generaliter ita paroxismos sicut exacer-
bationes continuarum secundum quod in 9. Nota 2o quod hoc nomen
consistentia duo solet apud medicos significare, quandoque
enim significat statum videlicet quod in illo tempore est morbus
maioris virtus, quandoque significat (id est compositionem) compositionem totalis morbi ex
suis particularibus temporibus propter quod sit longa aut brevis
appropinqua principio vel ab eo remota et secundum utroque modo
possit significari, tamen hic sumitur modo 2o ut potest col-
ligi per de eis ... 3o. Nota 3o quod tantum paroxismorum quod
consistentiarum possumus plures habere notitias cognoscere
quod sunt vel erunt, item de duratione, de intensione, de mo-
do recidivus, de modo terminationis, de qualitate accidentium in eo ut
sitis doloris rigoris frigoris estuationis. Ad propositum
sed quicumque istorum modorum ista fiat nota ... non
essent ita nota dicitur declarari per illa per que fuerint
nota et ergo illa ita notissima dicitur declarari. Nota
nota quod hic per consuetudinem nos intelligit ... apte pro-
cessionis faciunt ... consuetudinem ... possumus
multas notitias habere. Primo quod sit consuetudo. 2o genus
eius videlicet quod sit febris. 3o magis speciale ut quod sit
putrida et sic tandem usque ad speciem specialissimam
naturam ut quod sit tertiana continua et sic ex hoc in-
telligat in aperto, consuetudo est nomen secundum quem ... mo-
do de istis cognoscitur declarat paroxismos sed per cognitionem
nature vel sue speciei maneriei. Ex hiis colligitur
intellectus hic quod consuetudines cognite quo ad suam ma-
neriem specificam significat aut notificat paroxismos
quo ad multas suas conditiones, et et vel compositionem
totius morbi ex suis particularibus temporibus. Modus autem
est quia ex quo scio quod hec febris est tertiana ... scio
ipsam pendere a colera et quod colera est subtilis et
dissolutionis et multe caliditatis et siccitatis comprehendo quod
... habere tempora valde brevia et quod paroxismos debet
esse breves cum siti et ruditate et dolore capitis et
rigore in principio et sudore in fine et 3 naturam quod de 3o
in 3m redeuntes et sic ex hoc posset poni de aliis
morbis. Nota 4o quod hoc nomen paroxismorum et consisten-
tiarum habet ... sunt per cognitionem materie consuetudinis
... ... in scio esse tertiana ... ora
dicta. Nota 6o hanc notitiam esse confusam et non
omnino certam, primo confusa quia non limitata ...
quod tertiana est scio quod est ... sed non scio li-
mitate ... ut quod ... paroxismos et sic de
quantitate paroxismorum et modo terminationis et accidentibus 2o
incerta quia non ... omnino ita esse ... cognito quod febris
est flatica ... ipsam longam et posset ex aliqua
contingentia breviari, ita in tertiana et si medico
futurum capitis dolorem possum decipi propter
multas particulares circumstantias, sed sufficit quod ut in pluri-
bus significari. Septimo nota quod secundum consuetudo
quedam sunt extrinseca corpori ut tempus et regio quedam
intrinseca ut complexio et etas, item intrinsecorum quedam
sumuntur a parte ipsius morbi ut exemplum quedam ab o-
peribus quedam a causis ... dispositionibus que pendent
ab aliquo ... exemplum primi ut signum sumptum
a calore qui tangit in tertiana et a subtilitate ...
... exemplum 2 ut sitis dolor ... exemplum 3 ut
lingue citrinitas colera a corpore emissa vo-
mitu aut egestione. Signa sumpta ab opere mutata
sunt aut corruptio aut ablatio aut

in quantitate recessus a natura casus aut est aut
egestionis a corpore aut qualitas mutata, sed non
repugnet aliquis ... ex ... volendo
quod hic notitia specifica maneriei consuetudinis oportet
omnia ista considerari. Horum autem declaratione propter
istarum distinctionum quere 2o regimen. Exemplum autem
omnia ista conveniunt ad 3am secunda, nam si medico inveni-
retur in tempore estatis ... iuvenem forte exercitatum
et usum ciborum et potuum calidiorum et multarum vigi-
liarum pati febrem cum calore mordicante in principio cito
victo a manu cum super infirmum ponitur cum
siti et dolore capitis et in principio cum horripilatione
et cum pulsu magno veloci et frequenti et tamen
... ... et cum sudore in declinatione arguo
esse tertianam puram interpollatam et maxime
si paroxismus ... habeat hora. Et hore autem 2a conditio
hora autem notificat paroxismos et consistentias ad sensum
precedentis ... declarat ... est ma-
facies morbi ... Nota hic primo quod per horam autem
duo possimus intelligere primo illud anni tempus in quo
maior eius utilitas quoad fructus percipiendos
manifestatur vel melius in qua maioris vis solis
comprimitur apud nos ... sol nos maxime cale-
facit, et isto modo 2a estatis medietas vel ...
solet dici hora anni et fructus quam tunc nascuntur
dicuntur horarii. 2o modo dicuntur hore anni 4or tempora
in que annus dividitur et hoc modo sumitur hic. Nota 2o
quod hec tempora per quanto sol in ipsis vario modo se habet
ad nos sunt causa variationis ... aeris, et quia cor...
disponunt plerumque secundum dispositionem aeris ideo disponunt
corpus et quo ad humores in eo contentos secundum
aeris qualitatem ut plurimum, ex quibus patet modus quo hore
anni significant dispositiones paroxismorum vel ... Nam una queque
hora significat materiam a qua pendet morbus esse
sibi proportionata ut estas coleram, yems flegma, estas
subtilitatem humorum, yems grossitiem, et ideo putat
significare hec tempora qualitatem paroxismorum et consistentiarum sicut
dictum est. Nota 3o hanc significationem esse minus certam
et magis confusam ea de qua loquitur primo quoniam ... sed tamen qua-
mutatia est non est negligenda. Ultimo nota quod
hoc intelligit de temporibus ... naturalibus maxime
natura si in aliis quodammodo deficiat tamen maxime signi-
ficat cum ista conditione. Quarto nota quod per horas de-
bet ... intelligi regiones que proportionantur. Et
continui. 3a conditio incrementa continuum adinvicem sive
fiat cotidie paroxismus sive die una interpolate ut
de 3o in 3m sive ampliori tempore qualitatem et dispositionem ma-
terie facientis morbum sed incrementa dicta sicut hic ... est
assumptum in notata declarabitur. Circa primum po-
no quod per continui hic non ut ... aphorismo
... comprehendet duos paroxismos et una interpola-
tione intelligimus, sed paroxismum ut sic continuatur adinvicem
... de tempore comprehendente unum paroxismum cum una
quiete dicatur ut rabi moyses 10 particula suorum
aphorismorum 2 aphorismo. Nota 2o ista incrementa in-
telligi aut quia paroxismus sit longior aut for-
tior aut quia anticipat et ... aut quia ma-
lignior aut quia intensiorum accidentium, exemplum primi ut
si durabit primus paroxismus decem horis hic durat
12, exemplum 2 ut si fuit fortis ut 3a iste est ut
4or exemplum 3 ut si primus 20 hora inasit hic 18.
exemplum 4 ut quia primus fuit caloris minus hic ...
... exemplum 5 ut quia in primo minus sitiunt minus do-
luit caput aut minus riguit et sic de aliis.
Nota 2o quod ea hic incrementorum est plerumque subti-
liatio materie vel eius maior preparatio aut et maior

/ facta

/ alia q̄m p̄ᵉ ic̄meta

f. dub.

malignatio q̄z plus stimulat v̄tute/ Et ex h̄o patz
declaratio h̄re/ na q̄n appent ista inc̄menta/ tūc
p̄babilr argum̄ m̄az ex s̄ilr alt̄ata ab eo q̄d
fuit in p̄n° 2 io argum̄ nos ec in augm̄to
2 ei multū c̄fert notabilr nos argum̄ m̄az aut
frigidit p̄pe p̄ssimitate aut multū. Et ex
h̄is itelligim̄ p̄us augm̄tū tot̄e morbi/ et
futurū statū m̄ax p̄pe. Et ex h̄ pate istam
o͠ne itaz ee c̄fusa 2 n̄o ex toto c̄tam/ Nam
q̄nz in p̄ox° ultimū ic̄mētū est status n̄o au
gm̄tū ut ondit̄ p° de cri͠si. C Ad 2ᵐ dico q̄ ita
ic̄meta q̄n3 s̄t absolute ic̄mtā inc̄ metor̄ q̄m
c̄uit s̄i 2° p̄ox° 2ᵘ p̄m tc̄stat p̄ viii. 3° 2ᵘ
3 p̄ viii 2 sic p̄cedend° erut sola ic̄mta/ q̄m
3 ut s̄i 2° p̄ox° 2ᵘ p̄m c̄stat p̄ viii. 3° 2ᵘ
3 p̄ duo. 2. h̄° 2ᵘ 3ᵐ p̄ tā/ h̄c n̄o solū est
ic̄metū s̄ ic̄mtū ic̄metī/ 2 h̄° e q̄d maxīe
debemus attende/ na i sola anticipac aut
ic̄meto e sepius error/ 2 h̄o forte not. y. ei
dic admirac. i. ic̄meta admirac q̄z viii c̄stat
sup aliud inc̄metū./ C Nota q° p̄la alia s̄ig̃a
p̄om p̄ᵃ q°. caᵒ. q°. ut p̄appentia sicla, p̄
tite a/ p̄lsu a/ regiōe 2 plurib3 talib3 q̄ tu ibi
vide. C Dubitat̄ vt in q̄lib3 morbus h̄eat. 4°ᵒʳ
t̄pra vl'a. n̄eᵘᵉ a3 p° q̄ sic/ morbus mortal
n̄o h̄t. 4°ᵒʳ t̄pra ut p̄ut/ q̄nz n̄o h̄eat declina
tione. C 2° morbi m̄ales n̄o h̄nt. 4ᵒʳ t̄pra
ut ista. 4ᵒʳ t̄pra p̄uta m̄e alt̄atom distiguat
ut p̄a. q°. caᵒ 3°. C 3° morbus inchoat̄ a/ m̄a
ex toto digesta ut s̄i sanguis i aliq° loco desta
te a/ corde putrueit/ deinde m̄o ad locū cord
te a corde putrueit fiat febris 2 t̄lis n̄o h̄t p̄nᵐ aut
augm̄tū. C 4° p̄ole e aliq̄ue morbū inchoare
a/ m̄a putrida 2uīabli ad benignū 2 talis
morbus n̄o h̄ebit declinatoem/ na ei c̄plete di
gesta fuit m̄a eit 2ducta c̄plete ad benig̃m
2 sic n̄o erit morbus. C Ad 1ᵐ oppilaᵒ m̄alis
n̄o h̄t. 4ᵒʳ t̄pra q̄ vl. C Ad 2ᵐ aut e m̄es
p̄po. ei vlt m̄az morbi maifestar c̄sistētia
q̄ e c̄positio morbi ex s̄uis p̄lib3 temporib3. C 3ᵐ
c̄one notand° p° q̄ ex morbor̄ quida s̄t m̄ales
q̄da m̄ales 2 m̄alū q̄da mortales quidam
salubres h̄ solū de m̄alib3 salubb3 intendim̄.
C Nota 2° q̄ talū quida s̄t apti s̄m alt̄aᵒnem
m̄e m̄aiᵗᵉ tris̄im̄e ut febres 2 ap̄ata/ q̄da
n̄o/ ut op̄laᵇ repletio 2 s̄leo 2 de p̄mo in
tendim̄. C Nota 3° q̄ quida talū incipiunt
a m̄a cruda n̄o 2dūabli ad bn̄gnū/ q̄da n̄o
a/ m̄a digesta ut ad benignū 2dūabli. C Ultīo
nota q̄ t̄pra morbi q̄nz sumut ut distiguut
abuiuc̄ p̄ncipaᵗᵉ ul morbi c̄en͠a3/ q̄nz sumu
tur vt distingūnt p̄s m̄ei trismutatoem 2
vtᵒ q̄3 m̄o pot q̄n in c̄oe/ 2 ista distinctio satis
p̄3 sup̄ ei vt̄usq3 mebri declarat. C p̄ᵃ q̄clo
morbis m̄alib3 t̄pra quo ad morbi c̄entia
ul actᵃ distincta correspondet l3 n̄o q° ad m̄e
alt̄atom/ p̄ᵃ p̄o p̄3 q̄ morbor̄ m̄alū q̄da sut
c̄stant ei n̄o p̄pt̄ m̄aiᵗᵉ additio i eis/
2 p̄ᵃ p̄pt̄/ 2 p̄ᵃ n̄a videt/ q̄da eq̄litas i si
m̄o cor̄/ deinde desitut ut p̄3 de ethica et de
efimera/ 2ᵃ p̄o clara e de s̄. C 2ᵃ q° n̄o i q̄lib3
morbo m̄ali ueniut isto° t̄pra abunuc̄ dist
cta p̄3 de h̄ore a/ natiuitate c̄eo aut dolto
nisi forte dicat̄ c̄sist̄ i c̄timo statu/ S3 q̄z h̄o
t̄p̄re aliq̄ vident̄ ip̄otaz admirac relatione
io n̄o p̄ncto ue ad m̄ete medicor̄ ibi ee
aliq̄d t̄pus. C 3ᵃ q° n̄o i o͠ib3 morbis m̄ali
bus ueniut. 4ᵒʳ t̄pra p̄s actᵃ distincta

pateti mortalib3/ i morbo inchoante a/ m̄a digesta
aut corrigibli. C 1ᵃ q° p̄babilr in oi morbo m̄ali
salubri ad salute t̄minado ueniut declinaᵒ ad actᵃ
p̄3 q̄z n̄o subito t̄minat̄ ad n̄o q̄ dc̄ s̄ p̄ paula
tīna 2mis̄ione. C 2ᵃ q° p̄ole e aliq̄ue ee morbū
m̄ale salubre q̄ui n̄o h̄abunt p̄nᵐ p̄3 de apoṗ
te c̄tracto a/ p̄lic̄natiōe. C 3ᵃ q° q̄lib3 morbus
p̄ p̄nᵃ c̄uar̄ inchoans m̄alis salubris 2 ad salu
te t̄minadus h̄t. 4ᵒʳ t̄pra quo ad actᵃ ul mo
bi c̄en͠a3 p̄3/ na ei nullus istor̄ acgrat̄ ul de
p̄dat̄ subito p̄3 q̄ p̄mo erit t̄p̄s in quo non
erit tanta p̄tū morbi diu̾sitas ut morbus p̄
ipi suffitiat augeri/ 2° tn̄ augebit̄ ut maife
ste appeat ul appe possit/ 2 h̄° erit in dispoe
sua s̄uma in q̄ua n̄o erit notabilis dūa. 4° n̄o
tabilr 2mitet̄. Et nota h̄c q̄ p̄ noble c̄metū
itelligo mltē p̄porc̄ale in c̄poe ad tota morbi
mitetione/ 2 ita p̄ n̄o notabile itelligo modica
p̄porc̄nabile variatoem in c̄poe ad totū mor
bum/ Et hoc ideo dico q̄z n̄o e dubiū s̄m mo
dū loq̄di medicor̄ p̄ncipiu acute pleures
aut causonidis multo ee intēsius p̄n° leuis
effimere/ 2 ita de declarat̄. C Sc̄da s̄ p° q̄ s̄i
nocha s̄m putᵉdie s̄ta flomma 2 t̄minata
cito n̄o t̄minat̄ in p̄n° imo in declinat̄ 2ᵘ
s̄m 2t̄r p̄nᵐ augm̄tū statū 2 declinatoem q°
ad actᵃ. Sc̄ᵃ 2° n̄o ee p̄ole media distictio fieri
q̄ sit morbus salubris post p̄nᵃ c̄uoris m̄a
p̄ies 2 ad salute t̄minadus q̄ n̄o h̄eat augu
metū 2 statū. C Cont̄ᵃ patiat̄ sortes s̄mo
cha sine put̄dine 2 sit nūc in p̄n° 2 fiat flo
botomia usq3 ad sinc̄opi p̄ q̄ua libet 2 patz
q̄ n̄o h̄ebit statū ul augm̄tū q̄z statī incip
declinar̄. Hic d°ᵘ q̄ s̄i p̄ flomia incipit decli
naz statī n̄o sumus in p̄n° 2 sic casus ex
ip̄ositis ita p̄onat̄/ S3 tn̄ sumus in eo t̄p̄re
q̄d eet p̄nᵐ om̄ altius s̄inoce ut puta ho
q̄ requiret̄ s̄i flomia ul aliud n̄o fiet. Cu hoc
t̄p̄s q̄d eet illius alt̄ius p̄nᵐ q̄z in eo 2ᵘ illius
alt̄ius n̄o eet notable augᵗᵘ3/ ia e augm̄tū
ex p̄n° status 2 augᵗᵒ istius p̄ue s̄inoce ut p̄3
itelligēt. C Ultīa q° q̄libet morbus malis sa
lubez ad salute t̄minadus aptus de s̄m na
2t̄p̄e varietate s̄m variatom dispois m̄ae in
dig̃oe 2 put̄dīe incipies post p̄nᵃ c̄uoris
2a/ m̄a cruda incorrigibli deducēda ad c̄ple
m̄etā digois 2enit m̄aei n̄oue incorrig̃i
bilū h̄t. 4ᵒʳ t̄pra distincta quo ad m̄e di
gestioem/ 2 4ᵒʳ quo ad actᵃ ul morbi c̄entia
q̄ sit p̄ m̄ete autor̄. C Ad a3ᵗᵃ p̄ᵒlia/ ad p̄ᵐ
c̄cludit q̄ne 3ᵃ3. C Ad 2ᵐ visum e quo mo
bi m̄ales h̄nt 4ᵒʳ t̄pra 2 q̄o n̄o. C Ad 3ᵐ
2ᵉᵐ p̄bat q̄ne 3ᵃ3. C Ad 4ᵐ d°ᵘ q̄ h̄t p̄nᵐ
in forma s̄i tñ n̄
v̄ incip̄iat post
q° ad actᵃ ul morbi c̄entia. C Sz q̄ post
appentib3. In hac p̄te 2ᵃ poit s̄ig̃ᵃ post
app̄ntia 2 diuidit̄ in 2as p̄tes/ p̄° poit q°
m̄em via mag̃ c̄nalez/ 2° s̄pale ibi 2ᵃ et
v̄rīne. In p̄ᵃ vult istaz q̄ne s̄igna post
app̄ntia notificat̄ morbor̄ c̄sistentias et
p̄ox° h̄°e p̄ᵘ/ h̄c talia sig̃ᵃ sig̃ficat̄ dispo
nes m̄e morbi a/ q̄b3 variat̄ c̄ditiōes po
r̄smor̄ 2 c̄sistētiar̄ q° uel assūp̄ p° q̄°/ na
i pleuretico sputū subrubeū s̄i appet̄ c̄timo
i. p̄pe initiū morbi sig̃t pleuresi3 futura
breuem/ Et s̄i tardius appeat sig̃ficat eaz

futura longa. Nota quod per signa post apparentia debemus intelligere illa que in non statim ab ipso morbi initio possunt merito transmutationis facte in morbo apparere et tamen sunt apta talem sequi transmutationem ut digestionis vel putrefactionis. Nota 2o quod talium signorum quedam sunt signa digestionis aut contrarii, quedam signa mortis vel salutis, quedam sunt contraria; exemplum primi ut urina cum ypostasi laudabili aut nigra vel sputum cum laudabili colore et modo sive sit subrubeum vel album; exemplum secundi ut in creditas lingue vel minima grossitas vel nigredo ypostasis; exemplum tertii ut rubedo maxillarum cum capitis dolore in [illegible] et pruritu narium significant [illegible] fluxum sanguinis narium et hec de aliis possent [illegible] majore de signis digestionis aut oppositi [illegible]. Nota 3o quod pleuresis est apostema sed est duplex: quedam vera, que dicitur que est in panniculo tegente costas intus in pectore qui vocatur pleura. Non vera non est in musculis mediis inter costas aut in panniculo costas involvente. Nunc autem de vera loquimur pleuresi. Nota 4o [illegible] pleuresis [illegible] primitus plurimum aut sputo terminatur et modus est iste ut sentitur ex Galeno 4o interiorum. Nam propter multa taliter in interioribus apostemata ubi contingit quod aliquid consudationis emittitur ad superficiem interiorem, et illud tale hora contractionis cum pulmo tangat parietem pectoris sugit a pulmone, deinde per porositatem canalis pulmonis ex pressura mittit in [illegible] deinde ad magnas quousque ad gutur veniat et spuitur, et hoc paulatine quousque in pluribus diebus tota materia pleuresis evacuatur. Nota 5o quod materia pleuresis sit plerumque sanguis colericus, ideo est rubei coloris, et cum per digestionem alteratur convertitur versus albedinem ut patet 2o pronosticorum [illegible]. Incipiente digestione sputum non est ex toto rubeum sicut sanguis sed subrubeum, et ideo sputum subrubeum tunc apparens significat digestionem velocem et ideo cito morbi terminatio. Sed si non [illegible] tunc tarda erit terminatio. Item nota quod continue dicitur ex quo est proprie valde [illegible] sputum subrubeum continuo inchoante pleuresi et ex proprie istas inchoationem. Ultimo nota quod dicit sputum a statu ut patet [illegible] quia status dicit [illegible] sputum aut [illegible] ad digestionem et indigestionem.

Et urine. [illegible] Urine et egestiones et sudores significant egritudinis longitudinem vel brevitatem et bonam vel malam eius terminationem, per illa significant hec dicta per que cognoscuntur species materiei morbi et eius digestio vel contrarium; sed urine egestiones et sudores sunt hoc [illegible] assumpta colliguntur in notatis. Nota primo quod signorum quedam sunt communia, quedam propria; exemplum primi sicut urina digestionis signum commune est in febribus; exemplum secundi ut sputum est proprium passionibus pectoris. Urine igitur et egestiones et sudores sunt signa communia, sed tamen quodammodo possunt dici propria [illegible] illorum super quibus terminus significant ut urina epatis et vesice et egestio stomachi et intestinorum et sudor [illegible] digestionis. Item nota quod ista experientia duplex significant: primo speciem materie ut egestio citrina coleram, viscosa flegma, et urina ad citrinitatem et igneitatem declinans coleram et ad albedinem flegma. 2o significant digestionem et indigestionem ut videbitur locis propriis. Merito igitur primo significant super morbi longitudinem aut brevitatem [illegible] merito et sua significatio et certior, quia signa digestionis sunt valde certiora ad certam terminationem et statum propinquitatem [illegible] et in istis possit esse error. Salutem autem aut malam terminationem significant ista proprie ut ondit digestionem aut contrarium digestionis [illegible] putrefactionem [illegible] apparet non inconveniens eadem esse signa brevitatis et

salutis et [illegible] et ita [illegible]. Et ideo distinctio supposita in signa mortis vel salutis et digestionis et oppositi [illegible] non sunt [illegible] oppositi sed tamen [illegible].

Et si de ordinanda. Galienus commentator hunc aphorismum duo facit: primo ondit hujus aphorismi utilitatem et generalem intentionem; in 2a parte prosequitur specialem aphorismi declarationem ibi 2a. Dico autem egritudines. In prima primo facit [illegible] primo repetendo [illegible] in aliis aphorismis [illegible] quod [illegible] a quibus sunt dicte indicationes. 2o istorum [illegible] ondit omnium facilem cognitionem. 3o [illegible] cognitionem [illegible] breviter ondere [illegible] ad alia loca committendo ibi 2a virtus morbi, ibi 3a [illegible] autem. [illegible] pot exponi quod primo comperit dicta in aliis tamen et hic textus est clarus quia dicte sunt tres considerationes in dieta de quibus [illegible] ad modum intelligitur. De prima dicit quod omnis supremus dixit de ordinanda dieta, tamen ille locus propter illum finem ordinatur et expetit maiorem [illegible], nam cum prius virtute infirmi et tempora morbi consideraverit, hic intelligit quod 3m consideranda est intelligentia vel cognitio [illegible] morbi sive partium sive [illegible], ex quibus morbi dispositionibus cotidiana dieta secundum [illegible] vel [illegible] suarum [illegible] erit ordinanda, ex quo [illegible] quod ordinatio diete est triplex, scilicet completa intentione [illegible] ad 3a quorum unum est virtus infirmi, 2m est [illegible] morbi quo ad acutiem et cronicitatem, 3m ex interpolatione [illegible] illarum infirmitatum. [illegible] nota quod illud 3m de quo in parte aphorismo loquitur Ypocras non est aliquid de istis tribus, sed hic Ypocras docet unum necessarium ad recte operandum secundum hec tria scilicet cognitionem et intelligentiam [illegible] morbi quo ad acutiem et cronicitatem et modum suarum [illegible] interpollationum et hec cognitio est [illegible] [illegible] et magnum tractatum [illegible] considera [illegible] modum quo [illegible]. Nam [illegible] in hoc aphorismo [illegible] unde summi indicatio [illegible] ad 3m requisitum ad recte operandum et debitas indicationes eligendas.

Virtus. Facit quod dictum est dicens quod virtus infirmi in [illegible] morbi facile potest cognosci pulsibus et ceteris signis [illegible] ut oportet motivarum et spiritum et naturam [illegible] signis dicte sunt in pronosticis, ex quo [illegible] quod nullus potest dicere [illegible] aliquo fundamento quod ipse non potest virtutem infirmi cognoscere quia nos medicus ad hanc cognoscendam dispositionem. Dicta patet notandum quod licet virtutes [illegible] [illegible] sint vitalis et animalis et naturalis et omnium consideratio utilis sit, tamen maiore de vitali considerandum est, quia [illegible] dependet [illegible] autem pulsum et anhelitum cognoscitur de [illegible] [illegible] aliis signis [illegible] [illegible] et bone [illegible] [illegible] magis [illegible] primo pronosticorum posuit [illegible] cognitio facilis fuit de hac non posuit Ypocras doctrina aphoristica.

Morbos et interpollationes. Facit quod dictum est dicens quod morbos et eorum interpolationes quedam medici arbitrantur non posse cognosci [illegible] adsit [illegible] Ypocras in isto aphorismo [illegible]. Et ex isto [illegible] quod hic Ypocras [illegible] [illegible] cognitionem non [illegible] breviter tradit quia ista cognoscuntur sicut alia in medicina aut certo aut arbitrio [illegible] veritati vicino quibus modis cognoscendi [illegible] [illegible] status et interpollationes futuras [illegible] [illegible] Ypocras docuit in pronosticis et in libro epidimiarum et [illegible] in isto aphorismo [illegible] [illegible] in libro [illegible] quia dicit se ondisse [illegible] [illegible] status [illegible] [illegible] Ypocras hic mostrat [illegible], ideo [illegible] nos ut [illegible] possit studeamus

[illegible] (nota bene)

Sed sicut hec dicta hic non sufficiebat [illegible] ad li-
bri de crisi [illegible] ubi nota cognitionem arbitrariam [illegible]
illam assensi quire cum aliquali fortitudine et talis
est duplex una propinquas [illegible] dicitur sic [illegible]
[illegible] deductivis [illegible] non propinqua sicut [illegible]
ex prima ratione vel tali modo. Nunc ista cognitio
temporum morbi antequam sint accepta ex arte est
dubitativa modo primo. **Dico autem egritu-
dines.** Hic exequitur particulariter expositione et dividitur
in duas partes. Primo exponit prima parte. 2o secundum.
2a ibi. Quod autem ex appositis. Prima in 3es sunt quia
2a ibi. Quod distat tres [illegible] prime partes exponit 2a ibi. Quod
tercia autem 3a ibi. Et post addidit. Prima in duas
tercia prima continuatione declarat in febribus tam continuis quam
non primo continue declarat in febribus [illegible] 2a. Quod autem
interpollatis. 2o in aliis morbis ibi 2a. Quod autem
de febre. Dicit primo quod egritudines declarat exarbitio
nes [illegible] terciana pura cum cognoscit esse hoc sicut
sit esse brevis et cum hoc interpollata et quod sua crisis
vel sui complementum est vicinum et intelligo per crisim
terminationem morbi cum [illegible] sed amfimerina id est coti-
diana sicut sit esse longa, sed quartana sicut sit
esse longiorem in continuis et ut causon et febris continue
de sanguine et proporcionales de alio humore sicut
sit esse acutus [illegible] sed sinochus in [illegible] non tamen
continuas, sed febris alipiados id est lipparia et emi-
triteus sunt medie inter has in longitudine dicitur
2o quo ad hanc partem quod in 3o de crisi docuit cognoscere
2o quo ad hanc partem quod in 3o de crisi docuit cognoscere
sed vocatis istarum ab inicio sui et ideo hic non
[illegible] ne videatur idem bis dicere, sed tamen hic quod
[illegible] ab inicio possit cognosci tertianus id est terciana, quod
[illegible] potest ab inicio intelligi brevitas sua
et velocitas sue crisis. Et quod sit interpollata quolibet
tercia die. Et hec est sua qua voluit. In dicto
quod egritudines declarat proporciones et consistencias. Dicit
3o ad confirmationem quod ista possit cognosci quod ipse
multotiens notavit quartanas in prima sui invasi-
one vel non fuit optimum expectare 2m proporcionem
sed ab inicio ordinavit dieta sicut oportet in longo
morbo et ita fecit in amfimerinis et terciani[s]
longitudinem et brevitatem sui status. **Nota** primo
quod per triteum intelligit tercianam ideo sic dicta quia
de 3o in 3m paroxismat, per amphimerina cotidia-
na continue sunt aut proporcionales aut non propor-
nales sicut causon, sed causon dicitur a causmate
quod in illa febre est [illegible] pectoralia et est febris
ex putredine colere vel flatus salsi in venis aut
[illegible] totius aut vicinis cordis aut in ore stoma-
chi aut in epate, febris alipiados id est lipparia est in qua
occultatur calor et apparet frigus exterius, emitriteus id est
semitertiana est febris composita ex flatica et ter-
na. **Nota** 2o quod materia 3ane est levius subtilis et
calida ideo cito dissolvit et per consequens breve facit
morbum et cito crisim, flatica non materia cum sit multa
plerumque et sit grossa facta [illegible] dissolutiones
lucros ideo facit crisim tarda et longa egritudinem,
sed melancolica materia longiorem sicut [illegible]. **Nota**
2o quod non quelibet continua quelibet interpolata est
brevior, nam continua flatica est longior terciana
pura interpollata sed porta [illegible] ex parte materie
nec continua est brevior quia materia putrescit in loco
calidiori et quia venis magis ad materiam expellendam inci-
tatur. **Nota** 3o quod emitriteus cum sit a materia fle-
matica mixta colere et lipparios et habeat aliquid
colericum [illegible] ideo aliis paribus citius terminatur quam si
ex flate solo fieret, Quare autem durat [illegible] quod
emitriteus durat quamvis [illegible] medietatem anni
et de flatica quod durat lx diebus ibi videbitur.
Nam hoc est quo propter de prolongatione morbi in quantum
[illegible] quod si [illegible] grossa est materia flatica a qua depen-
det [illegible] flatica sicut [illegible] cotidiana
in emitriteo quod flatica erit longior aliis paribus

Nota quinto quod terciana [illegible] est ex proprietate ma-
teria colerica rubea que est sub forma cause antecedentis
a colera putrefacte cuius motum dicunt actu [illegible]
cum proprietate quod ipsam sufficienter preparat ad transeundum
in continua non statim sed in die 7a sicut non in septima die
[illegible] in 7a. Ultra tamen hanc proprietatem conveniunt
alie cause que faciunt ad celeritatem motus aut tardi-
tatem ut complexiones, paucitas, frigiditas virtutis debili-
tas vel istorum contraria [illegible] melius disputari debet prima
[illegible] et hic non cognoscit quod habita cognitione speciei morbi
cognoscitur interpolatione et morbi compositione ex suis simplicibus
temporibus. **Ultimo** nota quod iste febres in prima die sui ad-
ventus cognoscuntur multis conveniunt [illegible] ut [illegible] ple-
ne docet 2o de crisi et autem in [illegible] partibus de si-
gnis dictarum febrium sed ubi non sunt simpliciter nec si-
plicitati vicine et ubi plures invicem complicantur non
est facile eruditissimo medico in prima die cognoscere.
Quod autem. Nunc declarat ista cognitione in aliis
morbis dicens quod idem intelligendum est de omni morbo
quod dictum est de febribus quod exemplificat declarative
quod pleuresis et peripleumonia et frenesis indicant
sicut acute febres quod cito terminantur, sed squinantia
diarria spasmus [illegible] sicut febres parvi quod in
[illegible] vel [illegible] terminatur vel [illegible], sed ydropisis et [illegible]
et empyema fluxus ventris et ptisis assimilantur
[illegible] et sic patet quo ex cognitione istorum mor-
borum venimus in cognitionem consistentiarum quod longitudines
aut brevitates eorum. Non omnes tamen isti morbi sig-
nificat paroxismos quod non omnes habent ut patet de empimate
et [illegible] et similibus. Dicitur 2o quo ad hanc partem quod
quidam istorum morborum sicut exacerbationes suas. Unde
per pleuresis plurimum sicut 3am et sic frenesis quod
isti duo morbi plerumque a materia colerica pendent sed
[illegible] in pectore et illi qui empima patiuntur vel [illegible]
in pulmone vel in epate interpolat in die maxime
in nocte, sed splenetici una die febricitat, alia non
in nocte. **Nota** primo quod per pleuresim hic intelligimus [illegible], fre-
nesis autem dicitur a frenos quod est mens id est passio menbra-
nes [illegible] corrumpit [illegible]
in quo est mens et per quam [illegible] vent-
[illegible] autem est [illegible] calidum ut plurimum in primo vent-
[illegible] materia est colera ut [illegible] illo [illegible]
[illegible] inveniuntur tamen ista vocabula [illegible] et
[illegible] et [illegible] est apud [illegible] dicitur a [illegible] quod est
pectus et [illegible] quod est lepro id est lepro pectoris [illegible]
[illegible] dicitur a [illegible] quod est rubrum et [illegible] quod est lepro [illegible]
peripleumonia est apostema in pulmonis carne et est plurimum quod a materia
flatica dicitur ante, Cum pleuresis per naturam [illegible] et pe-
ripleumonia ex loco ubi est egritudo sunt acute et cite ter-
minationis. **Nota** 2o quod squinantia est apostema [illegible]
capud [illegible] et [illegible] in musculis epiglotis [illegible]
sine dubio est acutus morbus ad mortem, nam vidi
[illegible] doctoris magistri Jacobi de [illegible] mo-
ri in hora una per suffocatione. Diarria autem [illegible]
[illegible] per vomitum [illegible] in qua flu-
[illegible] et vomitu expellunt superfluitates in vehe-
[illegible] in digestione impetuose et talis sine dubio
est morbus parvitatis in 7a die terminatus aut in
[illegible] in capitulo de fluxu ventris et nono al-
[illegible] capitulo de colica passione, Aut non video quo
sit ad propositum nam cum veniat ista tria vocabula
lienteria que est fluxus cibalis sine digestione, dissenteria
que est fluxus cum excoriatione intestinorum. Diarria
generaliter importat omnem humoralem fluxum, non
videtur hac ratione quam diarria sit dicta morbus par-
[illegible] sed per commune [illegible] intelligimus [illegible] colica pas-
sione, spasmus intelligatur [illegible] totius corporis [illegible]
et si a materia flatica pendeat tamen propter anelitus co-
[illegible] qua facit est cite terminationis ad mortem nisi
[illegible] non cito materia dissolvatur. Et maxime
sicut est [illegible] tetanus [illegible] affirmant quod
a tetano apprehendunt in 4o diebus pereunt, Si non

I

hos effugiunt salui fiunt. Dicit tamen p[rim]a e[st] cum o[mn]i loquitur
de spasmo siccitate q[ui] mortalis e[st] [illegible] morbi [illegible] at-
cidentium vehementium et ne [illegible] mutatione [illegible] per
acuta quo ad terminationem. Nota 3o q[uod] ydropisis in
genere e[st] [illegible] officialis [illegible] qua crescunt membra ma-
nifesta o[mn]ia aut loca vacua i[n] q[ui]b[us] continentur membra
i[n] quibus e[st] regimen nutrimenti et humorum [illegible]
aut enim fit retentio sanguinis flatus [illegible] unionem
membrorum [illegible] apponi possit et tunc e[st] yposarcha i[d est]
carnosa. Aut fit p[ro]p[ter] aquositatem in grauitate ventris
retenta et tunc e[st] asclites seu aquosa q[ue] ne e[st] ydropis.
aut retentione ventositatis grosse et e[st] timpanites et q[ui]-
libet istarum e[st] diuturna p[ro]p[ter] maiorem frigiditatem quia
aut e[st] [illegible] in corpore [illegible] virtus extimatiue
p[ro]p[ter] adustionem humoris melancolici [illegible] petentes et
[illegible] virtus voluntarie motiuarum corruptarum in-
[illegible] obediunt et in hoc dicit a[liqua] melancolia et [illegible]
sine [illegible] e[st] diuturna. Ego autem duos liberaui [illegible]
[illegible] p[ro]p[ter] [illegible] et aliu[m] [illegible] adiutorio dei s[ed] tempore
extenso. Empima e[st] nomen generale ad omnem sani-
ei collectionem in pectore siue sit grano pectoris siue
sit i[n] p[ar]ticulari grauitate in pectore [illegible] ple-
uresis [illegible] supata vocant empima stricte tamen sumit
empima p[ro] sanie in grauitate magna pectoris
contenta et iste e[st] morbus cronicus [illegible] [illegible]
no[n] [illegible] a loco [illegible] illa [illegible] dicat [illegible] [illegible] no[n]
nisi [illegible] [illegible] possit meatus largos [illegible]
di[illegible] ventris fluxus e[st] longus plerumque ita q[uod] ego [illegible]
vidi fluxum annorum duorum. [illegible] [illegible] [illegible] dicit
consumptio siue [illegible] superflua totius quia [illegible]
[illegible] pulmonis [illegible] talis corporis [illegible] apta
e[st] [illegible] et de hac loquitur hic [illegible] aut plerumque mo-
bus diuturnus q[uia] [illegible] modica sit a[liqua] [illegible] eius le-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] s[ed] quia consolidatio pulmonis e[st]
difficilis pluribus causis [illegible] e[st] diuturna. Isti igitur
morbi no[n] cognoscunt ab ipso initio se longos [illegible]
ostendunt. Nota 4o q[uod] pleuresis et frenesis et quia
peripleumonia faciunt interpolationem in die tertia
[illegible] q[uod] a[liqua] [illegible] colerica pendet s[ed] no[n] e[st] vera
interpolatio [illegible] e[st] remissio morbi [illegible] i[n]
stomaco et in pulmone et in epate maiore in
nocte et omni nocte molestant propterea q[uia] [illegible]
membra sunt nobilia q[ue] patiuntur [illegible] ad ea lesa
plures vapores [illegible] leduntur [illegible] nota
[illegible] mag[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apostemata in interiori-
bus noctes habent grauiores. Ultra nota q[uod] [illegible]
apostemata [illegible] interiorum faciat plerumque continuas fe-
bres tamen apostema splenis [illegible] no[n] sit vehement ma-
gnum et calidum facit interpolationem et e[st] [illegible] quar-
tanaria. Quod tempora. Nunc probat [illegible]
[illegible] et diuidit in duas partes. P[rim]o facit [illegible] 2o dicit
quid p[er] consistentia et p[er] interpolationes intelligit [illegible]
ibi [illegible] Consistentia morbi. P[rim]a in duas p[ri]mo hoc
2o ampliat significatum ad [illegible] et [illegible] et status
[illegible] ibi 2a Accessiones [illegible]. De p[rim]a parte dicit [illegible]
duo [illegible] [illegible] [illegible] tempora anni significare consistentias et
[illegible] et hoc p[ro]bat de consistentia q[uia] consistit i[n] bre-
uitate et longitudine morbi [illegible] no[n] sufficit in
[illegible] et [illegible] ordine ad recte ordinandam dietam [illegible]
q[uod] [illegible] morbus nisi sciat q[uod] e[st] estas aut au-
tumpnus aut aliud tempus anni et [illegible] q[uia] [illegible]
tempus quorundam isti morbi sunt breuiores et [illegible] quo
[illegible] longiores. Tunc estiui [illegible] sunt breues
et autumpnales longe s[ed] longissime q[ui] yemi [illegible]
[illegible] ut infra in afforismo ostendit. Et ista 3a [illegible]
sit breuis breuior tamen e[st] i[n] estate et longior in
yeme q[uia] estas abreuiat morbos et yems p[ro]-
longat. De 2o q[uia] et tempora ostendant interpolationes
et modos [illegible] et sic declarat [illegible] 4o ad
medium [illegible]. Quia in estate fiunt morbi i[d est]
[illegible] q[uia] de colera et in autumpno tertiani

q[uia] de melancolia [illegible] [illegible] [illegible] in yeme fiunt [illegible]
[illegible] i[d est] flematice q[uia] flemma yemi p[ro]portio-
natur. Nota q[uod] [illegible] duobus modis [illegible] longitu-
dine vel breuitate morbi a tempore q[uia] [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] species morbi [illegible] illius [illegible]
complexionem temporis proportionem 2o q[uia] [illegible] [illegible] fu-
erit significatur illius aut [illegible] dissolutorem sicut
estas aut [illegible] sicut yems et [illegible] 2a significatio
ratio e[st] [illegible]. Complexiones. Hic
ampliat significationem et dicit i[n] [illegible] q[uod] complexio-
nes et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
s[ed] q[uia] [illegible] multotiens alias de complexionibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] eas hic. Unde [illegible] e[st] [illegible]
significat ab estate significat a[liqua] complexione calida et sicca
et ita de aliis temporibus proportionabilibus. Dicit 2o q[uod]
etas et significat ut etas iuuentutis significat ut [illegible]
[illegible] complexione calida et sicca [illegible] etas iuuentu-
tis vel [illegible] et [illegible] regio calida et sicca et
aer et [illegible] ita patiendo o[mn]ia hec significant
[illegible] [illegible] [illegible] et ita aer [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Ubi nota [illegible] istorum
[illegible] significare morbum siue [illegible] proportionalem [illegible]
[illegible] in genere proportionali e[st] [illegible] [illegible]
[illegible] o[mn]ia simul [illegible] e[st] significatio fortior
[illegible] complexio [illegible] significat morbi [illegible] [illegible] [illegible]
etate proportionata s[ed] [illegible] [illegible] ambe [illegible]
i[n] [illegible] et ita de aliis dicatis. Consistentia
hic facit [illegible] dictum e[st] dicens q[uod] nos dicimus mo-
strare consistentiam morbi q[uia] ostendit morbus esse
acutus vel paruus vel diuturnus et hoc est
[illegible] ad cognoscendum statum morbi si e[st] [illegible]
aut no[n]. Unde [illegible] dicimus q[uod] aliqua ostendit [illegible]
intelligimus q[uod] ostendunt interpolationes esse terti-
anas vel cotidianas aut quartanas et qua
hora diei vel nocte futurus sit [illegible] [illegible].
Et post addidit. Nunc G[alenus] [illegible]
illa [illegible] [illegible] adiunge incrementa. Et
diuidit i[n] [illegible] partes. P[rim]o [illegible] [illegible] [illegible] dicit
quid intelligimus p[er] incrementa [illegible]. 2o in
q[ui]b[us] dispositionibus consistunt incrementa morbi. 3o
[illegible] q[uod] [illegible] [illegible] sit [illegible]. 4o dicit quo-
modo ista incrementa significant dispositiones consistentie morbi.
[illegible] [illegible] utilitate [illegible]. 2a ibi. augmentum
[illegible] 3a ibi. hec prodit. 4a ibi. festinas [illegible].
[illegible] ibi. [illegible] aut ypo. Et notate p[rim]o hic
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nam
[illegible] [illegible] pleuretica [illegible] debet esse i[n] parte [illegible]
2a et ego [illegible] ubi debet esse infra. De p[rim]a
parte dicit ypo[crates] addidisse incrementa [illegible]
adiunge [illegible] et [illegible] [illegible] si p[er] illa po-
ssit intelligi [illegible] et consistentiam dispositionis.
Dicit 2o q[uod] p[er] incrementa [illegible] intelligit
febrium [illegible] augmenta et interpolationes et
status et p[er] ista significat morbus longitatem
et [illegible] status ut statim ostendit. Nota
q[uod] incrementa [illegible] no[n] [illegible] nisi in feb-
ribus [illegible] augmentum facit [illegible] dictum e[st] dicens
quo ad hanc partem [illegible] [illegible] q[uod] augmentum
[illegible] accessionis [illegible] [illegible] [illegible] i[n] [illegible]
ex tempore [illegible] vel longitudine siue duratio-
nis et ex magnitudine eius. Dicit 2o q[uod] magni-
tudo morbi siue dicatur magnitudo siue dicatur for-
titudo e[st] una et eadem intentio q[uia] medicina [illegible]
voluit dicere febrem esse fortem ut alium morbum
dicit [illegible] esse magnum. Dicit q[uod] [illegible] febris ma-
ior q[uam] solet esse [illegible] incipit [illegible] q[uam] solebat
et hoc attinet ad tempus incipiendi alii
diutius perseuerat [illegible] attinet longitudini alii no[n]
incipit sic solebat et hoc nec attinet fortitu-
dinem nec magnitudinem s[ed] potius breuitatem

vel longitudine. Ubi nota magnitudinem morborum maior
ex tribus considerari aut ratione essentie morbi sicut
febris est calor tunc dicimus eam esse hoc modo maiorem
quando calor est intensior / aut ratione virtutis dispensantis
corpus quando morbum cordis et principalium dicimus maiorem
morbo stomachi aut alterius membri quia virtus vita
lis ex illo morbo leditur / aut ratione dignitatis lese ac
tionis quando parvum apostema in cornea dicitur maior
morbus quam magnum apostema in nate cum per ipsum ledatur
visio que est perfectior operatio quam operatio natis. Ad propositum in
quantum maior hic intelligimus de magnitudine morbi
in sua essentia. **Hic produs.** Facit quod dictum
est dicens quod hic produs quia dicit esse maiorem in
initium consistenti et molestior est [illegible] morbis accu
tum partem paroxismi et [illegible] quando produs est melior in declina
tione / Et intelligatur de temporibus particularibus, nam de
[illegible] distinguunt penes [illegible] transmutatione
non [illegible] et patet quod hoc modo distinguendo
textum non [illegible] quod produs sunt [illegible] parte po
[illegible] paroxismus est molestior in initio et statu in
[illegible] non sunt hic [illegible] quolibet
Nota [illegible] non sunt hic [illegible] quolibet [illegible]
motu morbi quando quilibet paroxismus [illegible]
Festinas. Hic [illegible] parte [illegible] docendo quod hec
in meta signit dispositiones paroxismorum et consistentiam
et dicit quod paroxismus festinas ad veniendum plus quam
solebat et diutius durans quam solet et maior sive
fortior solito quemadmodum febris sunt signa morbi bre
vis aut longi et ideo signa dispositione consistentie
morbi et tunc sequitur continuando [illegible] et diminute totum
[illegible] et incipere [illegible] ratione [illegible] ista et dicit quod [illegible] ista
[illegible] propter [illegible] morbi in meta quasi sequens
[illegible] incipit [illegible] incipit in
[illegible] porri et plus moretur et sunt fortior
[illegible] significat quod augmentatio morbi est fortior quam in
[illegible] et ideo [illegible] est velotior quam in dispositione [illegible]
modo et status propinquior et [illegible] quia non contingit
quod augmentum in morbo sit fortius et status procedatur
[illegible] **Circa** hanc [illegible] parte nota quod non [illegible]
morbum omnis paroxismus [illegible] fortiores et maiores esse
breviore morbo [illegible] paroxismos breviores et minores
[illegible] de [illegible] et [illegible] et [illegible] quartana [illegible] quotidiana, nam
paroxismus quartane est [illegible] hora [illegible] et [illegible] .12. et
quotidiane 18. ut sunt [illegible] **Nota** [illegible] quod posito
[illegible] et [illegible] mae [illegible] morbi [illegible]
[illegible] morbi quorum unus habeat ista in meta ma
gna et reliquus minora ille qui magis habet in me
ta [illegible] debet esse brevior, nam significat [illegible]
[illegible] super [illegible] et aliis [illegible] habent signa
morbi abreviationis, et hoc voluit hic [illegible]. **Ex quo**
aut hic ponit utilitatem [illegible] dicens quod ex quo [illegible] in
cepit [illegible] ordinem diete ad hoc intendit quod ad [illegible]
[illegible] ea quorum cognitio est necessaria per debita ordinatione
diete quod [illegible] parte hoc modo [illegible] nam si [illegible] po
[illegible] paroxismus [illegible] modos [illegible] non [illegible]
stat [illegible] status [illegible] ea [illegible]
[illegible] et ideo fit [illegible] ex consideratione
tione [illegible] et [illegible] status est futurus
et [illegible] [illegible] quorum [illegible] cognito [illegible]
ordinatio diete in toto morbo [illegible] regime
et cognita accessione [illegible] qua hora [illegible] sit dieta
offerenda / [illegible] ex hoc [illegible] intendit ut [illegible]
[illegible] dieta vel cibus debet offerri / [illegible]
[illegible] in meta [illegible] non intelligit nisi
[illegible] morbi ad illud quod [illegible] sunt [illegible] augmen
to [illegible] et [illegible] notissima. **Quod aut
ex apparentibus.** Hec est [illegible] 2a [illegible]
in qua [illegible] parte [illegible] et dividit in quinque
nam primo docendo quando dicantur signa post apparentia
ponit [illegible] distinctione / 2o docet quomodo ex

signis [illegible] significamus super morbi consistentia. 3o ponit
[illegible] signa [illegible] et signa [illegible] 4o ostendit quod
esse signa [illegible] apparentia quando [illegible] illa parte et [illegible]
[illegible] 2a ibi [illegible] aut apparentia 3a ibi [illegible] et alia sig
[illegible] 4a ibi [illegible] 5a ibi [illegible] primo ponit
[illegible] dividit in quinque nam primo docet 2o [illegible]
signa post apparentia / 2o ponit [illegible] distinctionem signorum
post apparentium 3o ponit [illegible] signa apparentia cum
morbo et post morbum 4o docet signa [illegible] sub [illegible]
[illegible] signorum post apparentium 5o ponit distinctionem [illegible]
[illegible] ad explanationem [illegible] 2a ibi [illegible] 3a
ibi apparentia [illegible] 4a ibi [illegible] aut [illegible] 5a ibi [illegible]
[illegible] quod [illegible] ex apparentibus post [illegible] in
telligi [illegible] in textu [illegible] febris et morbi
[illegible] quorum ista apparentia dicuntur post apparentia et
[illegible] ista apparentia vocantur signorum sive accidentia.
Circa [illegible] nota quod signa [illegible] dicuntur post appa
ritia vel simul apparentia [illegible] referri
ad morbum [illegible] **Nota** 2o quod talia signa
sive sit post apparentia sive non dicantur [illegible] accidentia
quia signa [illegible] urina [illegible] in
febre [illegible] [illegible] febrile dicitur acci
dens [illegible] / [illegible] proprie [illegible]
[illegible] intelligere [illegible] febre [illegible] febre dicitur
[illegible] vel [illegible] large. **Que vero** post distinctionem
signorum post apparentium dicens quod [illegible] quia sunt cum mo
[illegible] aut [illegible] morbum / [illegible] distinguit [illegible]
[illegible] significat [illegible] futura / alia [illegible]
[illegible] [illegible] ablatione [illegible]
[illegible] vel [illegible] alia [illegible] et posset [illegible]
[illegible] alia [illegible] hoc [illegible] morbum [illegible]
quod alia [illegible] signa [illegible] videntur talia et [illegible] illa
[illegible] potius debet dici signa sanitatis quam morbi sub [illegible]
[illegible] **Nota** post signorum post apparentium aliqua ap
parere ab ipso morbi initio [illegible] ista repugnant
aliquid esse signum post apparens et [illegible] simul appa
[illegible] morbi et [illegible] dicitur post apparens / Et [illegible]
[illegible] sumatur initium ut [illegible] videbitur. **Nota**
2o [illegible] ablatio [illegible] est duplex [illegible]
[illegible] sive [illegible] non [illegible] dispo
[illegible] alia positive repugnans [illegible] ut [illegible] vel
[illegible] et talis [illegible] / [illegible] aut est ablatio
[illegible] aut [illegible] aut [illegible] et de [illegible]
intelligitur [illegible] **Apparentia** [illegible] ostendit [illegible]
[illegible] signa apparentia cum morbo et post apparentia
sive [illegible] dicit quod signa que [illegible] simul appa
rentia cum morbo semper incipiunt simul cum morbo ut
[illegible] / [illegible] que dicuntur [illegible] morbum
sive post apparentia quia incipiunt simul cum morbo
[illegible] ante morbum, [illegible] post / [illegible] [illegible] nec
apparent cum morbo nec ante morbum nec post et [illegible] est
quia ista accidentia [illegible] post apparentia non sunt accidentia
morbi inseparabilia nec sunt sibi [illegible]
sibi [illegible] **Circa** ista [illegible] parte nota quod
ex ea colligitur accidentia que dicuntur simul cum morbo ap
parentia / aut morbo [illegible] aut sibi insepa
[illegible] / [illegible] aut signa post apparentia non
ideo [illegible] quia post initium appareant ut in pluribus
ut patet de [illegible] / [illegible] ideo quia nec [illegible] morbo [illegible]
[illegible] nec inseparabilia [illegible] / et hinc est quod [illegible]
accidentia possunt ante et post simul apparere. Et ex hoc
[illegible] exponere non fuisse ad mentem Ga
lieni [illegible] signa [illegible] post apparentia quia [illegible]
[illegible] morbi initium. [illegible] [illegible] sit [illegible]
sit in morbo et [illegible] sibi [illegible] non [illegible]
post principium morbi [illegible] post apparentium [illegible] non
[illegible] post principium morbi [illegible] [illegible]
ita [illegible] apparere principium et [illegible]

principium est omnium. Reliquorum non requiro quod sunt in egritudine omni non appareret nisi post principium hec dicit quod principium talium requiro apparere post principium egritudinis potest intelligi dupliciter. Uno modo quod textus apparet post, et hoc modo non exit verbis textus nec ad mentem Galieni nam Pauchin post dictum locum dicit quod sic exponere aliquid cum tussi est de rebus post apparentibus in pleuresi, et patet quod hoc quod semper apparet in principio pleuresis. 2o modo potest dici ad textum apparere post quia posse videntur esse bene post morbi principium incipere sit in morbi principio, sed res ipse incipiunt cum eo. ¶ Hec est accidentia. Ondit signis compresensis sub his nominibus pro positis dicens quare illam rem significat post apparentium, scilicet quod alii sunt cum morbo, quia post initium quia nec ante nec post, et tamen prius dictorum propositorum prima est ista accidentia significatura, quamvis licet non sint in toto initio morbi, id est in instanti initiatio morbi sunt tamen quia in principio secundum 2am vel 3am significationem ut prima ondit, et alii hec signa quamvis apparent in augmento aut in statu.

¶ 2a propositio est quod signa coctionis id est digestionis non apparet etiam initiis morborum, scilicet in primo dicti secundum apparet in 2a vel 3a consideratione, nam in principio vix apparet saltem signa occulte digestionis, et in primis tribus diebus apparet alia completa maturatio, et iste sunt 2a et 3a significatio principium ut statum dicet. ¶ 3a propositio est quod signa ablate coctionis alii apparent cum morbo in suo initio et alii non post. ¶ 4a propositio est signa mortis sunt signa post apparentia quamvis tamen quia apparent in principio ut dixi se explanasse in libro de crisi. ¶ Circa primam partem nota quod licet circa primo prima non possit esse digesta materia acute tamen circa illaudabilis quia accidit in principio morbi non multum stimulata. Et ideo possunt eius signa apparere in principio, plerumque tamen apparent in augmento et statu. ¶ Circa 2am nota quod licet in principio morbi certa non possit apparere digestio materie faciente mobilitatem merito actionis facte in morbo tamen contingit hoc apparere merito actionis prius facte ut patet de morbo accidente a materia digesta, et propter hoc non vult G. hec signa non posse apparere in toto initio. ¶ Circa 3am propositionem nota quod quamvis duplex contingit materia esse digestionis ablate ut supra dictum, non solum etiam ut plurimum est in morbi principio aliqualiter eius signa ut patet in pleuresi. ¶ Circa 4am propositionem nota quod licet mors in principio morbi contingens plurimum fiat per materie suffocationis tamen et multotiens malignitate materie fit sicut sic apparet in pestilentialibus et in initio possunt signa mortis apparere. ¶ Dicit in morbi. facit quod dixi et dicit duo, primo quod principium morbi dicatur tribus modis quod in littera patet et dicit 2o quod in libro de crisi recitavit virtute omnium accidentium que hic dicit et inseruit multa propositionum et alia quod qui vult plenius hec ad predictum librum se transmittat. ¶ Cum apparentia docet nunc quomodo per signa digestionis vel oppositum significamus supra morbi consistentiam, et dicit post ista id est primo introducendo illa prius apparentia quemadmodum in pleuresi ut ea verificat et per modum amorum declarat. 2o dicit in pleuresi nove diversos gradus digestionis. 3o dicit generaliter per signa digestionis significari supra longitudinem et brevitatem egritudinis. 2o ponit quod sunt signa digestionis vel oppositi in pleuresi 2a pars incipit ibi: Quamvis sit in apostemate. 3a ibi: Aque si sputum. 4a ibi: sic cum sputo. De prima principalis dicit tria. primo quod cum vero dicat post apparentia significare supra morbi venire introducit ad hoc declarandum pleuresim, et in quibusdam textum transpositum hec debet legi: sic in pleureticis, et dicit sic in pleureticis sputum subrubeum si continuo id est in primis tribus diebus apparuerit significat morbum brevem, sed si tardatur morbus prolongatur. 2m dictum est quod hoc planius intelligetur si hic ponamus exemplum positum ab Y. 3a particula epidimiarum et est quod Anaximus de civitate Adere qui habitabat in vicina porte que opponit Boreathie regioni id est regioni boreali laboravit continua febre et doluit in dextro latere et passus fuit allevationem in 4a post flebotomiam factam de vena epatis. In die octava incepit cum modico sudore in corpore et postea screavit plus et alleviata fuit febris. In 10o die sudavit et multum screavit et cessavit febris, sed tamen screatus non fuit plene bonus et ideo remansit cum siti et die 2a multum screavit et rediit febris, sed status fuit multus et magis digestus et in urina apparuit fundus laudabilis. In 34a toto corpore sudavit et est perfecta liberatus fuit. 3m dictum est quod morbus huius Anaxi fuit pleuresis quia quia ille usque ad 4m screare non potuit ideo morbus usque in diem 34m prolatus est, communis plurimum pleuresis 10o die non finiat et si finit usque ad 20m. Iste autem si screasset in 3a die non venisset esset in septimo vel nono vel 11o et sic finivisset morbus 10m die et sic per exemplum habetur quod sputum subrubeum cito apparens significat morbum brevem, sed cum tardat significat longum. ¶ Circa partem nota quod borreas est aptus natus in pectore excitare et ideo tusses et pleureses facte que evenerunt Anaxio in illa regione habitanti. ¶ Nota 2o calefactoria que fuit in pleuresi a principio fieri tentatur. Nam pauca existente materia aut debilis tollit per calefactoria dolorem. Multa vero existente in corpore materia cum ea parata subsistit dolor. ¶ 3o nota quod flebotomia de inferiori parte brachii intelligitur de vena epatis que inter venas brachii nobilioribus est infima. Reliqua sunt clara si considerentur quod ... et pluries evenit quod in pleureticis quam apparet a febre liberi quia in die critica secunde reiterantur febris et dolor et sputum quod evenit quia locus debilis ad quem confluxerunt materia madare (?) complenti materiam illuc expelli parata in die critica cum natura iam movet eam recipit dicta accidentia et quia nondum cessavit ex toto morbus et pendet nova accidentia a parte materie que fuit prius causa ante et vinat (?) qualitas a parte morbi precedente ipsa, ideo dicit morbus communis sic fluxus ventris et febres ne videantur pollate dicitur a materia morbi communis. ¶ Quamvis sit in apostemate docet nunc distinguere gradus digestionis in pleuresi, et dicit duo, primum quod sit in apostemate diafragmatis a natura solet apparere sudor erugionosus id est materia fluens eruginosa que est subtilis a principio secundum quod incipit digeri fit grossior et molior. Propterea in pleuresi screatus ad est nimis digestus ad magis et hoc maius est et inapparentibus sub natura existentibus ut in ore et oculo, et si natus posset post apparere exire sudor multus id est materia subtilis multa, sed si talia non possent illa materia digeritur et magis spissatur. Hic ideo oportet intelligere in pleuresi cum pleuresis fit de cruore apostemata. Dicit 2o quod ideo oportet quod consideres gradus digestionis in pleuresi, nam si omnino nichil screat materia est cruda, et iste est primus gradus longior a digestione completa merito cruditatis. Si vero parum screat et subtiliter morbus non est in ultimitate cruditatis, sed facit 2m gradum. Et si screatus vel sputatus non iam erit crudus ymo erit gradus 3us in pleuresi vicinus statui. Sed si screatus sit finalis et completa digestio est quartus gradus in pleuresi. Et non que illa duo extrema plurimum sunt vera licet alii ab apostemate non sensibiliter et subiti et dispositio et per mensionem non excedat talis materia. ¶ Aque si sputum.

Nunc sunt quod dicitur e decis quod si in pleuresi incipiat tardius apparere indicat longa, sed si incipiat apparere in 3ª aut 4ª die signa pepte decoctionis ipse erit morbus brevis ad 14 diem, ex quibus infert quod longitudo et brevitas morbi sunt secundum apparentia coctionis vel oppositum simpliciter, et ista propositio clara est. ¶ Hic enim sputo. Modo dicit quod sunt signa decoctionis vel ostensiones in pleuresi et incidenter addit quedam signa bona et mala et mortis et salutis et consistunt in propositione sed ¶ Prima est ista sputum apparens album cum diebus equalis significat conplementum decoctionis et hoc ubi sit equale et fiat continue. ¶ 2ª ablatio sputi cito significat ablatione coctionis quia cruditatis significat enim mediam virtutis obedientie. ¶ 3ª sputum album, purum, subtile significat decoctionem esse propinquam via pariter victimis e a naturali calore. ¶ 4ª est quod sputum rubeum aut citrinum aut viscosum non est laudabile quia non significat decoctionem. ¶ 5ª sputum eruginosum quia attinens colori eruginis eris s. viride et lividum sive nigrum sunt signa mortalia et significant aut vehementis incendium aut mortem naturalis caloris circa pectoralia. ¶ 6ª significatio coctionis bona et laudabilis quia completa significat salutem pauldubio velociter futura. ¶ 7ª pessima decoctio ut sputum nigrum significat infirmum velociter perdendum. ¶ 8ª signa crudicat durat significat morbum longum non propter mortem aut salutem. ¶ Nona quod signa cruditatis et consyderata virtutes ut potest superare quia significat morbi salubre et futura salute. Et tu ex hiis inferas quod divisio posita pro signorum propter apparentiam non est tamen in medicina non convenientia et inter reale differentia sed bone, non signa prioris decoctionis quia sunt mortis et ita significat essentialis. ¶ Sunt et alia. In hac parte 3ª et ultima partis assignat ponit G. doctrinam ut significata essentialis et significata decoctionis et dividit in quinque. Primo narrat quedam signa critica. 2º dicit quomodo illa bonum artificialis significat in morbis. 3º ponit doctrinam eorum a signis decoctionis propter virtutem laude eorum. 4º ponit laudes specialis decoctionis ab Y. portas quod videt nuda cominitante. 2ª ibi. duobus modis. 3ª ibi. essentialis aut est. Certio tamen talit. 4ª ibi. ubi quod dicit. Prima pars propter in emutatione et sunt nonnullo quod quando essentialis significant equale vide 2ª est natura ora significat motum materie a loco ubi erat sive ex corpus sive ad aliqua corporis partes et sunt ista proprie diversis modis essentialis ut rubor maxillarum significat sanguinis fluxum ex naribus et rigor sudore et sic de aliis. ¶ Duobus modis. Hic dicit quod significat duobus modis esse mutua, natura quorum sunt bona quorum mala, dicit enim appareant prius signa decoctionis complete tunc significant futura salutis ex ipsis. Et si non apparent ante complete decoctionis aut significant mortis dut longitudinem egritudinis, et causa primum est quia decocta materia natura movet ad expellendum debet eam complete superare, causa 2ª est quia natura si modo non decocta materia ad expellendum tunc sequitur est quia natura non potest eius statum velit tolerare aut propter multitudinem aut propter malitiam consistate. Et ideo multotiens bonum in malo expelleo quod abunde separare non potuit et causa mortis. Multotiens vero prima me expelleo relinquit multa alia propter impotentiam et est causa longitudinis morbi. ¶ Nunc autem. Ponit doctrinam, et hac parte quod dicit Iohannitius dicit G. quod essentialis signa non significat similia cum signis decoctionis teste Y. in libro Epidimiarum dicente, coctio velox essentialis portendit et fiduciam sanitatis sed non similiter cruditas maiorem significat futura male sunt presura maiore quod votis non fiunt cum cruda materia superatura. Iohannitius dicit quod per futura male presura intelligunt de apertibus s. maiore si illa cruda materia futura sit apertta perdenda aut ex toto corpore aut de interioribus ad exteriora quod significant

crisim mala aut morbum longum aut recidivare. Causa dicti G. est quod semper significatus sequitur dominum virtutis, superata tamen decoctio non fiat nisi a calido ut est naturale quod non durat in alterando et digerendo etc. in reliquis durat si essentialis fit a virtute stimulata quod prius movet morbi materiam tamen ubi illa non est decocta non accidit completum dominium. ¶ Coctio tamen. Hic ponit alie laudes propter ... posito absque de urina et de egestione et de sputo in quibus ponit conditiones significantes in istis decoctionibus et sunt clarius legende a p. 2 i. et 3. 3 et tu vide pro te. Et ex illo infert quod omnes significationes coctionis sunt bone sed non omnia signa essentialis sunt bona quia ista signa cum apparent tempore essentialis futuris si essentialis non sequitur significat aut moterem aut circa molestationem, et hoc innuit Y. in pronosticis cum dicit bone essentialis signa non oportet esse subita s. quia ante decoctionem illa enim non sunt signa bone essentialis sed decoctionis signa quecumque tempore appareant sunt bona, et brevius essentialis est pugna decoctionis et victoria, sic quod signa pugne non sunt semper bona sed sunt signa victorie, ita est de aliis. ¶ Ubi quod. Removet dubium dicens quod ubi quod dicit pro sputa subrubeum in pleuresi si continuo apparet ab initio abbreviat morbum non contradicit ei quod dicitur alibi bone essentialis initia non oportet esse subita quia ista signa decoctionis sunt bona quandocumque appareat, sed signa essentialis si sit subita ante s. decoctionem non sunt bone essentialis immo male, et ista sufficiunt hic propter brevitatem. ¶ Sed quia supius. Ista est 2ª propositio principalis 2e partis in qua docet quomodo sequuntur signa cum morbo apparentia ut salte exiit ondit quod ea esse signa cum morbo apparentia et et 2 partis propositio ... parte primo enim G. hoc facit. 2º Iohannitius vero fecit 3. G. ondit alios supposisse de signis precipue apparentibus. Primo dicit supius posuisse bona distincto ne sermo plena s. pro brevio tamen medio declarata et bolunt illa esse explananda, ideo ergo explanare quod sunt signa cum morbo apparentia quod huiusmodi non sunt exempla explanata et ostendit quod causa in pleuresi sunt febris acuta et angustia spiritus s. difficultas anelitus et dolor lateris pungitivus quia ista signa sunt pleuresi spiritualia s. pleuresis necnon et inseparabiliter consequentia non fiat per accidens impedimentum ut per stupefactionem posset dolor impediri, sed extensio doloris usque ad superiore furcula aut descensus usque ad inferiora ita sunt propter apparentia quia accidentia. Iohannitius dicit quod ista duo significat pleuresi facta et etiam si infirmus levius iacet in latere infirmaque in latere sano tamen enim significat apparentia non decositas ex. dicit 2º G. quod pitagoras epitagesis fecit librum de signis per apparentibus quod signa dicunt significare y. si prius appareat et districta s. male et maioris et curta s. bone et maioris aut longum aut breve morbum. ¶ Neque solum. Hic est quarta et ultima propositio in qua dicit quod urina et sudor et egestio significant sicut sputum, nam perfecto signa decoctionis et opposite statim apparent decoctione significat morbum breve si tarde si efficiat longum etc. ¶ Utrum autem istud conclusio dubitatur utrum in principio morbi malis possint apparere signa mortis vel essentialis vel complete decoctionis vel oppositum in de mortalibus. Primo arguitur quia in principio contingit mori ergo tunc mortis possunt apparere signa. Assumptum est G. 3º de essentialis 2 i. quod istos confirmat quia in principio propter contingit mori quod a pau in principio ali. Confirmatur 3º et sit fortes robustus magnus patiens febre mortale et sit nunc in principio et augmento istius morbus est aliquis malitie quod tamen debilis posset ex virtute quia huius malitie succumbet, ponamus quod forte debilitatur ex causa ut flegma vel abstinentia, morbo non maiorato et debilitet virtutem ut huius malitie succumbat, et sequitur quod forte moriet in principio morbi et quod ad morbi malitiam

-i nd[?]

f. diu. f. diu. diu.

Confirmatur sic / ad motum sanandum in corpore certe virtutis
acquirit certa morbi malitia et in corpore minoris vi-
goris acquirit malitia minor ut constat / sed consequenter in sanatione
mediocre virtutis possit esse corporis omnes sed quod ab ista
remissa malitia morbi potest sanari morbus / sed quilibet
morbi mali principium est certe malitie consequenter / ad quodlibet mor-
bi mali principium quo ad eius malitiam potest sanari morbus
Quarto arguitur quod signa crisis possunt apparere in principio [illegible] ex co-
[illegible]. / Confirmatur quia status in principio [illegible] est summe
digestionem crisis mortalis quandoque accidit in principio materia mul-
tum stimulata a natura / Confirmatur quia status in principio
[illegible] materie est summe digestionem / sed quandoque materia est summe
digesta constante virtute potest fieri crisis completa et lau-
dabilis consequenter in principio potest apparere signum complete et lau-
dabilis crisis et assumptum est probatum supra in questione
de temporibus morbi et arguitur statum. Quinto principaliter arguitur quod in principio
morbi mali possunt apparere signa complete digestionis
vel quod status morbi inchoatur a materia complete di-
gesta aut summe putrida ut si materia primo putrefacta
esset in loco a corde remoto vel ibi digesta fuisset
ita quod per tunc malos fumos non excitaret cor
sed ipsa moveatur ita quod cordi conveniret et faciat fe-
brem ex morbi male incipiente a materia summe di-
gesta / In oppositum videtur [illegible] fama et quia materia mor-
bi faciens [illegible] quod faciet motum aut stimulet ad cri-
sim quod lesent morbum deinde magis et [illegible] fiunt
maxime consequenter tunc non erit principium saltem quo ad actionem
status et sic nec motus nec crisis potuit in principio
quo ad actionem apparere sed completa dico cum sit completa
[illegible] in maligno [illegible] et completa dico [illegible] ad be-
nignum / Cum autem aliquis istorum morborum est materia dispo-
sita a statu ut colligitur per [illegible] 3o [illegible]
[illegible] et ista non apparent nisi in statu. Ad ista
questionem primo ponentur notanda. 2o conclusiones [illegible]. Quan-
tum ad primum notandum quod titulus questionis vergit ad morbos
malos / nam de istis est maxime intentio in afforismo. //
Nota 2o duorum ex temporum [illegible] distinctionem quo ad
morbi magnitudinem et quo ad [illegible] transmutationem. //
Nota 3o quod morborum quidam incipiunt a materia cruda
non plus putrefacta vel digesta / quidam a materia plus com-
plete aut secundum partem digesta vel putrefacta plus / constat
[illegible] quod materia febris [illegible] non faciebat ca-
[illegible] dolorem et in crisis tempore [illegible] nova
mala [illegible] in capite [illegible] que
non est febris et [illegible] est materia est digesta comple-
te / et ita de [illegible] et [illegible] quia in tali motu
fiunt [illegible] morbi [illegible] morbi males
incipientes a materia summe digesta ex quo patet [illegible]
[illegible] esse morbi male non habente principium vel au-
gmentum quo ad [illegible] alterationem, nam hic non potest
dici ut ymaginatur gentilis [illegible] 3o quod materia
in tempore huius morbi aliquantum digeratur et [illegible] non
notabilis digestio [illegible] totalis [illegible] in morbo
sit principium [illegible] et completa augmentum et quando
completur sit status nam hoc non fit aliqua
transmutatio. Nota 4o morborum incipientium a
materia cruda quidam incipiunt a materia cruda corrigi-
bili tamen quidam incorrigibili [illegible] intelligendo per
corrigibile reducibile ad benignum. Nota illud
[illegible] statum quo ad actionem vel morbi [illegible] in quo
actio sit summa in malitia et omnium accidentium
eiusdem morbi [illegible] summa accidentium [illegible]
morbi et [illegible] virtutis fiunt [illegible] tunc
esse declinationem [illegible] in questione de temporibus
morbi. 6o suppono [illegible] morbum loqui [illegible]
medicorum totam vite [illegible] posse [illegible] de-
[illegible], ex quo [illegible] loquitur [illegible]
ad [illegible] gradum terminatur quod sub [illegible] remisso

gradu contingit esse vita [illegible] possibile est [illegible]
continue [illegible] morbo quo ad actionem magis et magis
appropinquare morti / et [illegible] gradu [illegible] vite et mor-
bo [illegible] in declinat quo ad actionem morti. Nec sequitur
[illegible] fortes [illegible] magis [illegible] operationibus [illegible]
morbus fortis magis ledit operationes nam [illegible]
[illegible] ita morti [illegible] quod per [illegible]
[illegible] parte [illegible] vite distet a [illegible] gradu et [illegible]
in summo gradu [illegible] vite et sit morbus [illegible]
sufficiens per [illegible] parte operationes eius [illegible] morbus
aut fortis solum per [illegible] partem totius [illegible]
[illegible] et [illegible] quod fortis per morbum [illegible] totaliter ablate
ledit in operationibus et [illegible] diminute, ita quod operationes
fortis erunt magis [illegible] et tamen morbus eius non
erit sufficiens tamen ledere [illegible] ledit morbus eius
operationes. Nota ultimo quod [illegible] principium [illegible] per [illegible]
mutatio / et per tempus [illegible] incipientium [illegible]
[illegible] / et per principium [illegible] morbi temporibus [illegible]
sunt modo [illegible]. Quantum ad 2um [illegible] est prima conclusio possibile
signa motus apparere in principio morbi [illegible] motus
non erit [illegible] in principio quo ad [illegible] alterationem patet
quia cruditas potest apparere in principio et talis est signum
motus virtute existente debili sicut est [illegible] signum
salutis virtute existente forti [illegible] assumptum [illegible]
colligitur. Secunda conclusio / non [illegible] motus semper accidit
in statu morbi quo ad actionem [illegible] morit [illegible]
[illegible] possibile est morbi [illegible] minus et minus ledere operationes
[illegible] tamen [illegible] infirmum [illegible] dicitur [illegible] patet ubi
in forte etatum ad motum tendente morbus conti-
nue diminuatur quousque moriatur et posset casus
[illegible] pte / [illegible] possibile [illegible]
non [illegible] nunc per [illegible] morbum infirmus mo-
ritur et plus non moriebatur consequenter [illegible] est status
quo ad actionem vel [illegible] istius morbi actionem [illegible]
[illegible] / patet enim quod aliquis ablatio omnium opo-
[illegible] ut senis per [illegible] partem totius latitudinis
[illegible] vite appropinquat morti et [illegible] quod
diminutio [illegible] ad [illegible] medium in [illegible] alias
[illegible] hic non sit lesio nisi [illegible] partem
[illegible] non [illegible] ad ista quia medietas totius
Tertia conclusio possibile est [illegible] in principio quo ad [illegible]
digestionem licet [illegible] sit in principio morbi quo ad
actionem quia plus minus ledit quam [illegible] et quia
tunc [illegible] tota malitia morbi [illegible] consequenter est [illegible]
cessit status et [illegible] potest sufficienter et [illegible]
malitia [illegible]. Quarta conclusio possibile est signa crisis per-
fecte apparere in principio morbi malis quo ad actionem
patet de dolore capitis [illegible] tempore crisis [illegible] significat
[illegible] perfectam vel saltem [illegible] male [illegible] a
qua dependet / et ita de multis morbis qui fiunt a
materia [illegible] qua [illegible] crisis laudabilis et
completa. Quinta conclusio impossibile est in principio ad [illegible] digestionem
apparere signa crisis laudabilis et complete [illegible]
morbi patet ex Galieno in [illegible] quia [illegible] principio materia non
est digesta et signa [illegible] que apparent sunt mala
et intelligatur [illegible] de morbo [illegible] a materia per [illegible]
[illegible] debet esse crisis dicta. Sexta conclusio licet
non possint apparere signa [illegible] digestionis [illegible]
morbi malis a materia cruda incorrigibili incipien-
tis in principio eius quo ad [illegible] digestionem illa tamen possunt
apparere in principio [illegible] alicuius morbi malis patet
[illegible] quia illud [illegible] et in morbo incipiente
a materia summe digesta. Septima conclusio licet signa
complete [illegible] possunt apparere in principio morbi quo
ad [illegible] alterationem non tamen est possibile [illegible] principio morbo
a materia [illegible] cruda sine alia malitia positiva
qualitatis incipiente signa [illegible] complete [illegible]

me eius de morbi appe[re] p[ri]ma p[ar]s p[atet] q[uia] cruditas e[st] comple-
ta indigo et eius sig[na] apparent in p[rinci]p[i]o. 2a p[ar]s p[atet]
q[uia] oppositu[m] implicat co[n]t[ra]d[ictio]ne[m] p[rinci]pii. Exceptia q[uod] signa
complete putrefactio[n]is possit appare[re] in p[rinci]p[i]o morbi cuius
p[rinci]p[i]o ad acti[on]e[m] p[atet] in viro a[rgumen]to an[te] o[ppositum] vbi morbus
a tali materia incipiet firme putrida. Contra 2a[m]
co[n]c[lusio]ne[m] sit a[rgumentum] et moriat[ur] int[er] febres in morbi quig[?]
q[uia] morit[ur] eg[er] vor morbi vltimat[ur] acti[on]a s[ed] quando
acti[on]a vltimat[ur] e[st] status quo ad acti[on]a[m]. Confirmat[ur]
q[uia] virtus complete succumbit morbo et obmetur
ab accidentib[us] tunc acti[on]a est in statu s[ed] tu[n]c morit[ur]
virtus complete succubuit q[uod]. R[espondeo] sic mo[rtis] s[unt] cause
maxime lexionis operis q[uod] p[rinci]p[i]o s[unt] vltima actio[n]a
tu acti[on]a no[n] aliud sunt q[uam] lexe operes. Ad h[oc]
videt[ur] ad p[ri]m[um] nego assumpti[onem] ut sup[ra] patuit.
Ad 2m ne[go] ... maior ut patuit sup[ra] stat eni[m]
virtute ex etate ita debilitari ut ex modicis acci-
dentibus moriat[ur] q[uam] p[ri]us co[n]stabant. Ad 3m ne[go]
q[uod] q[uan]documq[ue] eg[er] morit[ur] mag[is] ledant operes q[uam]
... an stat eni[m] operes remitti sive lexione[m] p[ro]p[ter] etate[m]
... valde lexione que
... ablatio om[n]i[u]m q[uam] p[ri]us in certo t[em]p[o]re fuerat ...
m[ini]sto data. Ad a[rgumentu]m an[te] o[ppositum] ad p[ri]m[um] ne[go] q[uod] in
p[rinci]p[i]o vel morbi aliquis quo ad acti[on]a[m] co[n]tingat
mori eg[er] ... sup[ra] ne[go] posse sanari et intelliga[t]
i[n] illo oppo[s]ito et 2o q[uia] q[uan]do eg[er] morit[ur] iam morbus
desinet e[ss]e et io iam p[er]dit tota sua malitia
nulla q[uod] aliqua fuit maxima vel tunc q[uan]do non
fuit aliqua i[n] morbo valde maior et io iam status
accidentiu[m] p[re]cessit et io no[n] morit[ur] in p[rinci]p[i]o q[uia] post
statu[m] no[n] e[st] eius morbi p[rinci]p[iu]m no[n] q[uod] ne[go] q[uia] s[ed]
accidat morte in statu accide[n]tiu[m] s[ed] alio capit[ulo].
Ad a[rgumentu]m dic[itur] q[uod] loq[ui]t[ur] de p[rinci]p[i]o quo ad me[dicum] alt[er]a[m]
Ad co[n]f[irmationem] p[ri]ma ne[go] ... in p[rinci]p[i]o p[ar]ti[cu]li
... e[st] statu accide[n]tiu[m] ... in p[rinci]p[i]o vel mo[rbi]
... et ca d[ic]ta e[st] sup[ra]. Ad 2a[m] admitto ca[m] et q[uia]
s[ed] moriat[ur] no[n] maiorata malitia morbi s[ed] d[ic]o
q[uod] si morit[ur] h[oc] no[n] e[st] p[rinci]p[iu]m morbi p[ri]mo compre[he]ndit
in se p[rinci]p[iu]m augm[en]ti et statu[m] s[ed] ... in q[uo]
de t[em]p[o]rib[us] aliqua e[st] p[ro]p[ter] morbi q[uod] e[ss]et p[rinci]p[iu]m
mag[is] morbi si te[r]minaret et r[es]p[ec]tu te[r]minato[r]e illa
no[n] e[st] p[rinci]p[iu]m s[ed] morbus totalis in quo e[st] p[rinci]p[iu]m su[m]
augm[en]tu[m] et status. Ad co[n]f[irmationem] 2a[m] alia credo q[uod] a[rgumentu]m ...
libet comisse malitie morbo co[n]tingit mori eg[er]
et nego q[uod] aliq[ua] e[st] det[er]minata malitia cor[por]is p[rinci]p[i]o
quo ad acti[on]a[m] sup[ra] no[n] gradus morbi p[ri]mo ...
malitia morbi data imore illa co[n]tingit e[ss]e
malitia status. Ad 2m q[uod] q[uod] signa e[ss]e possit
app[ar]e[re] in p[rinci]p[i]o nec e[st] r[e]pugnans ... ...
de p[rinci]p[i]o quo ad acti[on]a[m] s[ed] no[n] dicunt de p[rinci]p[i]o q[uod]
ad me[dicum] disponere na[tura] tales morbi a m[ateri]a firme
d[e]c[oct]a incipiet no[n] h[ab]e[n]t isto p[rinci]p[iu]m et ita incip[i]
ent a m[ateri]a firme putrefacta. Ad 3m a[rgumentu]m p[ro]
q[uod] p[ro]bat in p[rinci]p[i]o quo ad acti[on]a[m] appe[re] signa comple-
te d[e]c[oct]ionis vel putrefactio[n]is q[uo]d non ne[go]. Ad a[rgumentu]m
altius p[atet] d[ic]o q[uod] no[n] e[st] mag[is] multu[m] lexi-
s[e] p[er] omne[m] morbu[m] cui co[n]f[er]t e[ss]e q[ua]m simu-
la[ri] ad e[ss]e sim[ul] suffi[ci]at eni[m] q[uod] alio mo[do] lesit et
ideo stat ex morbu[m] eg[er] omni cui co[n]f[er]t e[ss]e
in p[rinci]p[i]o quo ad acti[on]a[m] de mote aut p[ro]p[ter] q[uo]d
cedit no[n] co[n]tinge[re] in p[rinci]p[i]o de d[e]c[oct]ione ... et ...
ne p[atet] ex det[er]minatione quid dicendu[m].

Senes facillime ieiunium ferunt.

Suppositis modis dietandi s[ecundu]m exigentia[m] mo[r]-
bi et virtutis co[n]v[eni]t dic[er]e modu[m] dietandi
indicatu[m] s[ecundu]m p[ar]ticula ab etate et co[n]suetu[dine] in isto afforismo et
dividit[ur] in quinq[ue] p[ar]tes s[ecundu]m quinq[ue] co[n]c[lusio]nes. 2a

ibi. 2o co[n]sistentes. 3a ibi. minimus vero. 4a ibi. horum vero.
5a ibi. horum vero. Conclusio p[ri]ma e[st] ista: p[ri]mi senes
facillime ferunt ieiunium. P[ro]bat[ur] q[uia] p[ri]mi senes tardius inci-
dunt fame et minus leduntur ex abstinentia cibi q[uam] alii
q[uod] rel[iqu]a omnia t[ame]n assump[tu]m patebit in notat[is]. Circa
p[ar]te[m] p[ri]mo nota q[uod] etas a medicis dividit[ur] i[n] 4or. in
etate adolesce[ntie] et status et senectutis et senii seu de-
crepita et descriptiones istarum sunt infra in co[mmento]. Hic
p[er] senes intelligimus p[ri]mos senes quorum etas in-
cipit cont[inu]e int[er] 35 vel 45 et t[er]minat[ur] ad 55
aut 60 aut 65 annum s[ecundu]m varietate[m] co[m]plexio-
nu[m] et aliarum corporis dispositionum. Nota 2o q[uod] per
ieiunium solet intelligi v[er]o o[mn]is substractio cibi
et potus consueti aut debiti ita q[uod] illu[d] q[uod] mediocrit[er]
cibi co[n]sueti et debiti sumet in die dicemus ieiu-
nare. 3o sumit[ur] ieiunium p[ro] cibi abstinentia om-
moda sive sit cu[m] stomachi vacuitate sive no[n]. 3o mo[do]
sumit[ur] p[ro] abstinentia cibi cu[m] vacuitate stomachi et ieiu-
nium hic pot[est] intelligi q[uo]libet t[ri]um modorum sed
maxime 2o mo[do] sumit[ur] hic ita q[uod] e[st] sensus: senes
facillime possu[n]t stare sine assumptione cibi sive hoc
fuit post comestione[m] sive no[n]. 3o nota t[ri]bus
modis dicit[ur] aliq[ui]s et alt[er]ius facil[ius] tollerare ieiu-
niu[m] aut q[uia] tardius fame incidunt aut q[uia]
minus ledit[ur] aut q[uia] facilius a suo nocumento revale-
at. 4o nota q[uod] cau[sa] facilitatis tollerantie ieiunii
s[unt] remissio aliq[ua]lis caloris co[n]strictes humidi mul-
tiplicatio i[n] crudorum humorum mo[do] q[uia] i[n] p[ri]mis senib[us]
ista s[unt] co[n]iuncta satis multo sanguine io facillime
tollerat sed ad volu[n]tatem intellectum eorum q[uod] hic s[unt] acti[on]a
hic quo v[er]o senes facillime tollerant
ieiunium q[uod] e[st] i. a[rgumentu]m. Secundo co[n]sistentes.
2a co[n]c[lusio] e[st] ista. 2o co[n]sistentes facilius tollerat alios
in etatib[us] p[ri]orib[us] co[n]stitutis. P[ro]bat[ur] q[uia] tardius incidunt
fame et minora nocumenta ex ieiunio recipiunt
assump[tu]m patebit in notat[is]. Circa 2o nota q[uod] etas
co[n]sistentie e[st] i[n] qua calor adhuc alios p[ri]ori[bu]s 2u
p[re]cedentium no[n] e[st] diminutus et mento [?] p[ro]p[ter] calidi
ad humidu[m] radicale inbria sp[er]matica co[n]ti[n]us augm[en]-
ti no[n] p[otes]t t[ame]n p[er]it co[n]servari in eade[m] q[uan]titate. Hec
etas q[uod] i. 30 q[uod] i. 35 anno incipit et
t[er]minat ad plus in 45. Et e[st] etas p[ro]fectionis et
temperata in pl[uri]bus etatib[us] ut colligi pot[est] ... c[apitulo]
de etatib[us]. Nota 2o q[uod] hec etas dividit[ur] in
duas p[ar]tes quarum vna adolescentie et alia senectutis
et hec vocat[ur] 2a co[n]sistentia et illi q[ui] i[n] illa etate s[unt]
dicunt[ur] 2o co[n]sistentes et h[oc] mo[do] s[e]n[su]s hic e[st] q[uod] co[n]si-
stentes in 2a p[ar]te co[n]sistentie co[n]stituti facilius alios
i[n] p[ri]orib[us] etatib[us] tollerat ieiunium et tunc cae v[er]i-
ficantes p[ar]te[m] sunt eed[em] cu[m] causis v[er]ificantib[us] p[ri]ma[m]
co[n]c[lusio]ne[m] q[uia] calor in istis no[n] e[st] remissior. Alio t[ame]n
mo[do] posset legi vt h[oc] 2a [con]c[lusio] i[m]portat ordine[m] in
facilitate tollerantie et dicit senes facillime
ferunt ieiunium post p[ri]ma q[uod] in 2o loco facili-
tatis tollerantie sunt co[n]sistentes et t[ame]n [con]c[lusio] hoc
mo[do] h[ab]et v[er]itate[m] similib[us] causis. Nota 3o
q[uod] ca[usa] facilioris tollerantie i[n] istis e[st] maxime quia
h[ab]ent humidu[m] depressius et mag[is] co[m]pactu[m] io difficil-
lioris dissolutionis q[uam] s[un]t humidu[m] puerorum. Et licet
habeat calidit[at]e[m] acutiore[m] t[ame]n in maiori p[ro]portione
e[st] humidu[m] depressius q[uam] caliditas ad dissolvendu[m] pot-
tior i[n] iuvene q[uam] in puero. Ex hoc p[atet] solutio
quorundam argumentorum hic fieri solitorum. Na[m] no[n]
s[ed] calor iuvenis e[st] mag[is] dissolutivus calor pue-
ri q[uod] mag[is] dissolvit q[uia] resistentia e[st] maior r[ati]o[n]e ca-
loris iuvenis. 2o no[n] s[ed] calor iuvenis e[st] fortior calo-
re puerorum et difficilius tollerat ieiunium. Et si no[n]

I

dicat̃ fortitudo caloris et tam maioris dissolutionis quam aliis
partibus, non sic autem est hic quia humidum est valde resi
stentius dissolutioni. Nota 2° quod quia puer aliquis
est valde quantitate minor iuvene, non non est inconveniens
quod [illegible] in iuvene fieri maiorem dissolutionem absolute
quam in isto puero, sed tamen secundum proportionem sui corporis multo
maior est dissolutio in puero quam in iuvene, et ideo
citius famem incurrit puer iuvene aliis paribus.
Ultimo nota quod licet in puero plus habundat fla
[illegible] sui corporis proportione quam in iuvene, tamen calor non
est [illegible], et quia humidum corporis est valde fortius, ideo
ex hoc non oportet sequi pueros facilius ieiunium tol
lerare. **Minus vero.** 3a particula. pueri difficilius
ferunt ieiunium consistentibus et post senibus, probatur quia citius
famem incurrunt et maiora nocumenta ex tolleratia
ieiunii, igitur difficilius illis ferunt ieiunium, assumptum
statim patebit. Nota hic quod per pueritia intelligo tota
adolescentia que est etas in qua et merito habitudo calidi
ad humidum non [illegible] fieri [illegible] augmentum, et hec
[illegible] ad iuventutem vel consistentiam, in hac igitur etate
duabus causis citius insurgit fames, et primo quia
fortius dissolvitur secundum proportionem sui corporis, et 2o in [illegible]
[illegible], et quia [illegible] [illegible] per augmentum. Horum vero
[illegible] dicit quod inter pueros infantes difficilime fe
runt ieiunium, probatur quia citius famem aliis incurrunt et
maiora nocumenta consequitur, totum patebit in notis. Nota
igitur quod per infantiam intelligo illam etatem in qua vel et ut
in pluribus homines non sunt dispositi ad perfecte fandum
suae loquelae, et continet circa septennium terminatur. Nota
2o quod causa difficultatis tollerantie in istis respectu aliorum
puerorum est proportio superioribus, propter multam scilicet humiditatis
subtilitatem fit multa dissolutio et propter augmentum [illegible]
tate fit citius casus in famem. Horum vero [illegible]
4a particula. Infantes audaciores aliis paribus aliis infanti
bus difficilius tollerant ieiunium, probatur quia isti citius incur
runt famem et maiora nocumenta igitur, assumptum statim
patebit. Nota primo quod audacitas [illegible] propter audaciam
et quia audacia sequitur cordis calorem, ideo audaciores infan
tes aliis paribus sunt calidiores et per consequens fortior fit
dissolutio et citior fames et maior inflamatio et alia
nocumenta. Nota 2o hic eadem [illegible], [illegible] aliis
paribus complexiones tendentes ad latus caliditatis et siccitatis
difficilius ferunt ieiunium quia pene hic quod est scripta
in alio libro, Aphorismorum [illegible] colligitur 2a particula capitulo
de [illegible] [illegible], utilis est in regimine tam sa
norum quam egrorum, et ita ad cor egra et [illegible], [illegible]
at semper aliorum posita paritate. **Diversita
tes etatum.** [illegible] continuando Aphorismum facit tria, primo
ponit utilitatem. 2o exponit Aphorismum. 3o [illegible] movet du
bium. 2a ibi pueri. abstinentia. 3a ibi circa [illegible]
non autem quod. In prima dicit quod diversitates etatum intel
ligendo quo ad modum se habendi in facilitate tolerando
ieiunium iuvat in ordinanda dieta, et hoc est clarum
quia tam sano quam egro puero aliter est ordinanda die
ta aliis paribus quam iuveni vel seni, et hoc modo hic
Aphorismus est utilis. Abstinentia. Hic exponit Apho
rismum, et dividit in 3es, primo dicit comparationem senum
ad pueros et [illegible] inferendo qualiter habitudines etatum
usque ad senectutem et declarando quod aliquis dicatur fa
cilius tollerare ieiunium, 2o ondit habitudinem istius
Aphorismi ad sequentem. 3o [illegible] illa parte. 2o consistentes
vero. 2o illa quamvis sunt audaciores. ibi 2a. Si ergo
cum istos duos. 3a ibi. 2o consistentes. 4a ibi quod autem
infantes. de prima dicit quod abstinentia ubi est facilis
senibus, dura pueris. dicit 2o quod intelligit facile
esse abstinentiam senibus quia non sunt familia ita cito
et quia non ita nocet eis esuries ex equali ubi absti
nentia quod [illegible] accidit in pueris, quia pueri citius
famem et citius nocumenta famis incurrunt in multum

abstinentia, ubi nostrum citius senibus, sed et citius 2o con
sistentibus quia sunt medii inter pueros et senes, durities
abstinendi, ubi et facilitas debet intelligi esse secundum nocumen
tatem ad [illegible] quia [illegible] pueritie durius vi
[illegible] aut senectuti facilius abstinet. Horum omnium
causa dicta est in [illegible] et exponere Aphorismum. Tamen ex isto co
lligere duo attendi facilitate tollerantie ieiunii et sunt
hic dicta. Hic 2o. quod volunt dicere. Galienus. hic et sequitur
Aphorismo cum dicit, Qui crescunt plurimum habent innati calore
et hic [illegible] Johannitius dicens quod plurimum calore esse
in pueris. potest 2o intelligi et quia habent multum respectu
aliarum etatum, vel quia habent plurimum de calore respectu aliorum
humorum. Si ergo hos. facit quod dictum est et patet. Secundo
consistentes. facit quod dicit est, et sunt 2o dicta, primum quod per
2o consistentes intelligi debet illi qui perfectionem iuventutis
transiverunt, nondum tamen ad senectutem pervenerunt, et hec
[illegible] est iuvenes post iuventutis [illegible] aliquo
tempore perseverant licet insensibiliter sic [illegible], In prima medietate
consistentie et in fine istius partes sunt in perfectione iuven
tutis, sed in 2a parte [illegible] licet et [illegible] ad senectu
tem tendunt quia inde calor remanet equalis et quantitas
non [illegible] senes. Isti igitur sunt 2o consistentes. Secundum dictum
et Theophili quod G. per 2os consistentes intelligit illos inter
quos et pueros scilicet adolescentes est alia etas media
scilicet prima consistentia ut statim dicitur [illegible]. [illegible] dictum est quod
hec etas media inter pueros et 2o consistentes sic est
in medio, ita medio medio modo se habet in facili
tate et difficultate tollerantie ieiunii. [illegible] dictum est
quod G. istos [illegible] [illegible] volens quod per dicta de aliis intel
ligatur quo se habent. Quod autem infantes. facit quod
dictum est dicens quod cum dixit infantes audaciores notavit
naturale non etatum diversitatem et ratio est quia audaciores sunt
calidiores, volunt igitur quod calidiores aliis paribus diffi
cilius abstinent quia nocet eis fames multum. Si ultimo
modo abstineat et totum declaratum est in expositione Aphorismi.
Nota autem quod hec est 3a pars commenti principalis in qua [illegible]
[illegible] dubium, posset quis dicere quod dictum est senes fa
cilime ferre ieiunium debet intelligi de omnibus senibus
et decrepitis. Dicit primo quod G. dicit senes non senior[es]
et ideo volunt solum intelligere de senibus primis. Re
spondet 2o quod si tu vellis intelligere omnes senes et
decrepitos tunc per facilime ferre ieiunium debet in
telligi ex [illegible] primo ubi et hoc modo [illegible] quod
decrepiti hoc modo facilime ferunt ieiunium scilicet
oblatione parum ubi et non multam ubi quantitatem to
llerare posse, causa autem est quia sunt sicut lucerna extincta
parata in qua parum olei debet administrari quem si
nimmis plus habundaverit suffocat calorem et exti
nguitur, et ideo hec etas parum et tantum sibi postulat
ubi neque multum durat ad capiendum scilicet [illegible] multo
tempore [illegible] stat quod est istius capitis. Horum omnium causa
dicta est in expositione primi huius Aphorismi, et subdit G. quod ho
[illegible] causam reddiderit subdit sequentem Aphorismum. Et [illegible]
[illegible] modum [illegible] [illegible] [illegible] quod narrabit in
fine principii [illegible] istius Aphorismi. Qui crescunt. In hoc re
[illegible] causam dicto[rum] ponit G. duas conclusiones et sic hec
dividit in 2as. ibi 2a. Venibus [illegible]. prima igitur est ista
Corpora adolescentium indiget plurimo nutrimento, probatur
quia ista corpora habent plurimum innati calore, igitur plurimo
indiget nutrimento, et per consequens quia nisi plurimum nutrimentum
[illegible] consumit corporis eorum calor. Circa istam partem
nota primo quod per eos qui crescunt debemus vel omnes
adolescentes intelligere. Nota 2o quod de calore innato
quod sit [illegible] inveniunt [illegible] sive per calore intelli
[illegible] [illegible] [illegible] in eo [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] principio [illegible] contracta esse in [illegible] [illegible]
[illegible] subtile spiritu[illegible] que est [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] cum aliis partibus [illegible] [illegible] ita quod una sit

scilicet Aphorismus

alia forma viuens no recipit / sed p9 illa spumosa
e pulcior ad forma ꝯsuadaz z in ea fundat pⁱ ca
lor qui e aie pⁱ instrumentu z hunc pti vocant
calore matu siue spuz ꝯplatatu aut z calidu
et hoc ptis nale vocat calore matu z hunc pti
calidu matu. // Quida no ymaginat ultra
mbroꝝ pꝯsitiam ad iuste opones pficiedas ꝗ qui i q°
libet mbro spuz / s tn hic spus qz e mebro ꝯ
giunctus z appatus at si i illo natus eet. Alig
aut ꝯt spus adhuc sub forma corꝯs spus prima
rietis / iste aut hic spus appatus vocat cali
du matu z qz calor matus z caliditas i eo p
opons vocat caliditas mata. Quida no per
calidu nale ul matu itelligit omez spuz na
le z quenientez mbro p suis opombz ꝯpreendus
siue ille sit calor i mbro appatus siue no / z tc
pz diuisitas ꝯpus y. sm varietate oppo°. Aui
ba n. dicit v. velle ꝗ in pueris illa pos spi
osa e amplior. Quida volut eu itelligere ꝗ
spus mbris appati sunt plini in pueris. Ali
da uolut ꝗ tota sima spuz gentu p opone
e amplior in pueris. Nota 2° dicit in pueris
ee plin calore matu 2ᵘ corꝑ qm in alia sut
etate ꝯstituti. // Nota 3° ꝗ h° pot itellige duo
bz modis / vno° absolute qz totu matu calidu pu
eri e maius toto mato calido iuuenis / Alio mo
respectiue ad ꝯtitate sui corporis z isto 2° modo
maxime vificat / na si calor matus sciat pro
ꝯu gentu multo maior e ꝯtitas spus in magno
iuuene ꝗ in embrione ad pruni magnitudinez.
Nota 3° ꝗ ee plin calore matu i pueris posset
intelligi intesiue no ꝯtitatiue s hoc ut videbitur
no e ad mete Gal. // Nota e° ꝗ quida ꝯstruunt
illu t'minu plurimu cu ly matu z eit sensus
ꝗ qui ꝯsimiit hnt calore plin matu .i. plin
nalem / s hoc no puto ad mete Gal z auic / na
ille e mag nalis qui e tempatior z pfcor ꝗ
opomi instru / hic aut e calor iuuenis ut pma
prin ca° de etatibz. Quida no ꝯstruunt cu ly ca
lore / Quito nota ꝗ indigentia cibi in pueritia
e pp duos fines neccia. vnus e ad ꝯseruatione
de pdit. Alius ad augmentu fatiendu / cu n. no
potuerit al nalr gnari sub ꝯtitate sub qua bn
posset suas opones pficere fuit opotunu aual
augeri / z ex hoc Quida doctor inuebat ꝗ ꝗuis
nulla fiet i corpore dissolutio adhuc tn fames
fiet nalr. Infert 2° illos quia motus a galieo
postos no ee de forali ronē nalis famis. Ex po
sset z addi 3ᵃ ca necessitat nutrimeti z e ut
hēat quis ma p gnatioe sibi silis, z quia istar
raꝝ due saltim yme q st potiores fortiores i
ueniunt in corporibz crescentibz / io ipsi plimo indi
get nutrimto // Q. nota ꝗ ysti itelligimus plu
rimo indige nutrimto 2ᵘ ꝯtitat sui cois non
eni e dubiu plus sumere cibi iuuene ꝗ puez
vnius diei. Nota .A. ꝗ h pot itelligi ꝗ plimo
egeat nutrimto in ꝯtitate ꝯtinua ul i ꝯtitate
districta / hic itelligimus de ꝯtinua ut dixi i rela
tione ad corporis ꝯtitate / na multi adolescentibus
decrepiti sepius sunt abandi ut dr in prīa apho
rismoꝝ / Ultio nota ꝗ cor° adolescētꝰ ꝯsui si no
ꝯcipiat nutritu debet itelligi qz pbibet a mag
nitudie debita z qz ignis calor huidu radicale citius
dissoluit / sic n. flama pauco ꝯsite oleo citius
dissoluit humidu radicale. Iterimbz vo. hic poit
2ᵃ g° z diuidit in duas ptes p° facit h°. 2° infert
correꝑ / 2ᵃ ibi. ppt h. Conclusio e ista cor° senu
paucho indiget nutrimto tz ꝯtia qz si corbz modicu
calore hntibz daret multu nutrimtu illud extinguet

calore corꝑ. // Ultima ꝯue nota ꝗ senes itelligi z decre
pitos qui paucho nutrimto indigent respectu crescē
tiu ꝯpatiue ad ꝯtitate ꝑpꝰ corporis. Nota 2° ꝗ qz
cibus e dandus sm nalis caloris vigore ut i scripto
comto io cu e pauchus z modicus potes paucu
cibi e dandu. // Nota 3° ꝗ calor pinus extinguitur
a multo cibo qz no pot tale cibu digerere sunt g°
crudi humores z frigidi ꝗ postea calore extinguunt
aut suffocando aut simpliciter mala z frigida alterando
Oppositu h infert correꝑ / z e ꝗ febres no simulit s
unt acute in senibz. p°. senes hnt cor° frigida
g° no sic intedut corꝑ mbra p febre. // Nota g°
ꝗ cu mbra senu sint frigidiora mbris iuuenu io
ex eqli causa no tn calefiunt / suppo° g° ꝗ in sene
ad tanti g°du pot dinalis caloris deueniat humo
ros sit in iuuene z in tata ꝯtitate no tn febris
erit intesa i sene sicut in iuuene / z io absolute
puto ee ꝗ maiori gradu febrire pot iuuenis
ꝗ posset febrire senex / na capta maxia ꝯtitate
humoꝝ calidissimoꝝ possibilium mori i iuuene ꝯ
maxio icendio possibili silis ꝯtitas si posset ee
i sene no tn yam calefaceret z sic no ita intesaz
faceret febre. Nota 2° febre acuitate dici duo / p°m
z ꝗ sit in se intesa / 2ᵐ ꝗ sit cito t'minata / quo
ad p°ⁱ i senibz no possit no ita intesa ee i febbz
sicut in iuuenibz ad secudu datu. quo no ad cita t'mi
natione z si possint ee eq acute tn hoc e raro qz
corꝑ pectates humores st frigidiores z grossiores et
calor senilis minus potens ad nalia opera / et sm mo
du dictu itelligat auicenna .A°. colꝰ. ꝗ calor pueri
nō mesurat mesura caloris nalis qz mbra nalr
calidiora aliis ptibz ab eqli ca° vtrozꝗ calefactiua
plus calefiunt. Huius affor° ꝯcordia hēt z p
pte sūit pa p ca° de etatibz z p pte corꝑ vl
timi pa. g. ca° de causis inde z Aui° colꝰ ca° 3° sic
aut vtilis ut predixi. Et ampliat ad omia plu
rimu calore ul paucu hntia nale aliis ptibz

In libris de ꝯnibus.

Calo ta pa ꝗ 2ᵃ g°. In hunc affor^m fac quiꝗ p° g° pma ptractio
dendo quo pueri hnt plin matu calore. In pte
2ᵃ ondit ꝗ plimo egent nutrimto. In 3ᵃ dr
ꝗ senes egent paucho nutrimto. In e° declarat
correꝑ affor. In g° excusat se ad alia remitendo
2ᵃ ibi. Quidqd aut de sta humida. ibi 3ᵃ. vbi no
calor pauchus. ibi e°. Quod n. dixit. ibi g°. hec
ypocrita. Pro p° diuidit in 3° p° notat oppoz
de calor pueri z iuuenis 2° poit quasda distinc
tiones ad ppo^m. 3° pbat intetu .s. calore pueri
ee maiore calor iuuenis quo ad ꝑpu sez. ibi 2ᵃ.
Alii hnt p calore. ibi 3ᵃ. Quipertu n. nalis. In
pte pma dicit dictu ee in libro de ꝯplonibz .s. ca°
2° ꝗ aliqui dixerunt calore iuuenu ee maiore
calor pueri z ꝗ alii dixerunt calore pueri ee maio
re calor iuuenis i ꝯpone ad suos humores. Et ꝗ
ꝗ i iuuenibz calor e fortior et videt ee acutior
i eis / Quz tn e dubiu qd sm subiectu e habidatus
z ideo oz hic dicere breuiter ꝗmus possemus dicere mul
ta. Iste opp narrate st / due antiquoꝝ 3ᵃ gal
z loco allegato z pma pmi ca° de etatibz. Alii
hnt. Poit diuisioes z st tres pma ꝗ h° nome
calor qz dicit de ꝯtitate qz de sba calida de
a / calor dicta z e ꝯsuetudo ita equ
in oibz fere antiquoribz qd ꝯfirmat aucte teofili
z pz 2ᵃ distinctio e suppo° ꝗ calor dicat multus
aut pauchus roe subiecti eu recipietis z e ista
calor qz recipit i sba ul sbiecto simpl° no ꝯmi
xto / qz recipit in sbiecto ꝯmixto / exe^m p°mi si vna
aq° eet tota calefacta illu calore diceris recipi
i sbiecto no ꝯmixto / Exe° 2° s si aq° calefacta

-/ distinctiones.

I

Subiectum enim naturalis caloris

Qualitas autem

dicit possibile e ista duo vocata ee paria sm qualitatem. exempli
puta igne 2 sit calore quo ad e^m etiam ee eqle et
quod illud e^m videtur quod proprium caloris subiectum videtur quod e-
rit sibi paresi in calor nali. hic erit quod h^o dato
ipso e tm quod substantia calida nali humida sit equalis in
puero 2 iuvene quod substantia calida i pueris multa e
humida 2 ista e subiectum caloris nalis proprium, sed i iuve-
nibus substantia multum calida per illum igne e sicca que
ut dicitur no e proprium subiectum nalis caloris. et tunc in-
surgit dnus Johanninus 2 dicit quod G. intendit in
isto afforismo quo ad hanc partem quantitate caloris
ee i infantibus 2 iuvenibus. de parte 2^a dicit
primo quod G. grossa dicit quod eorum qui crescunt calor
e multus respondit ad quantitatem corporis 2 hoc primum dictum
potest intelligi quod G. intendit in pueris plus esse
calore nativi no absolute sed comparatione quantitatis sui corporis
2 e una glosa superposita. 2° potest intelligi quod G.
dixit calore ee maiore quantitate no qualitate. et dicit
2° quo ad hanc partem quod dignius e dicere quod subiectum caloris
nalis sit humidum quam siccum 2 ro quia corpora nostra
nalis sit humidum quam siccum 2 ro quia corpora nostra
constituit de substantia humida et substantia sicca terrestris sic e tala,
e propterea e mutata eorum calor ad effectus superdictos
. Et hujus conclusit quod si pueri sunt calidi 2 sunt plus
aerei quod ipsi habeat plus de calor innato 2 iuvenes
magis sunt terrestres 2 minus humidi minus necesse e
hic quo ad proprium subiectum de calor nali ad primum dictum
est 2° determinato Gali quod pueri 2 iuvenes habent
plus quantitative de calido nali comparatione proprii subiecti vel
proprie quantitatis. ¶ Et hic dubitat utrum calor
iuvenis 2 pueri sunt equales. quod no arguitur primo sic ca-
liditas formativa corporis membrorum pueri contemperando pro-
dit ergo assumptio probatur quia caliditas conformium seminis contem-
perando constituit 2 illa sunt humidiora formativa pueri
ergo ni tepamento 2 modo ergo ni calor 2 complexione in
iuvenis ergo potest stare post principia generationis intrinsece calor
diminui stante post iuventute continue minuitur. ¶ 3°
illi calores no sunt equales qui no fundantur in equali humi-
ditate ni passive qualitates sunt media actionis 2 va-
riata media variat forma ut vult Auicenna 2° colliget
ca^o primo sed puerorum 2 iuvenum calor sunt humi-
di pueri sunt humidiores. ¶ 4° calor iuvenis e inten-
sior ergo no equalis. assumptio probatur quia calor usque ad iu-
ventute continue agit in membra 2 no nisi calefaci-
endo ergo membra continue calefiunt. 2° quia sanguis continue
applicatur membris qui e calidior 2 ideo continue illa
calefiunt. 3° quia in iuvene humores colera 2 calidi
magis habundat cum facilius i calidas cadat egritudines
4° quia i iuvenibus inveniuntur signa amplioris caliditatis sicut
pilositas corporis. velocitas motus. facilitas digre-
rendi dura. magnitudo pulsus. latitudo venarum. au-
dacia ergo etc. ¶ In oppositum e Galenus 2° commentario 2°, 2 ho
contra illo paragrapho quod si sunt. e^m etiam. ¶ Pro solutione
questionis primo notandum quod calore quando intelligunt eorum
calidum quando caliditatem. ¶ 2° notandum quod caliditas dicitur na-
turalis vel innata comparatione accidentale 2 intelligatur quod cali-
ditate innata vel calore innatum caliditas fundata
i humido subtili membri complexionato quod e proprium subiectum
caloris nalis 2 quod caliditas e primitus complexio
preparans ad vite perfectatione. ¶ Nota 3° quod de pue-
ris 2 iuvenibus dicimus possimus formare questiones. ponam
utrum caliditas innata puerorum sit equalis caliditati innate
iuvenum modo superexposito. 2^a utrum pueri i nali
dispositione quantitatis aliis partibus sunt equaliter calidi iuvenibus
vel habeant tantum de calore sicut quantum iuvenes. Et
differunt iste questiones. sic constat quod calor iuvenis i parte
terrestri membrorum fundatus e tamen humens iuvenum licet
no dicatur maius. Et utraque hic potest intelligi de
comparatione istorum calidorum i gradu simul quo ad subiectum.
¶ Nota 4° quod i istis comparationibus supponimus cetera
paria ut in nali complexione 2 administration

rerum no nalium 2 debito conservativo stante regimine. ¶ 1^a
suppositio proprium subiectum innati caloris e humidum aereum bene
proportionatum forme patet quia proprium subiectum innati caloris e
illud quod proportionat sibi materie generationis vitale aut est
humidum aereum 2 aqueum ergo 2 minor patet quia materia sunt
sperma 2 sanguis menstruus. ¶ 2^a suppositio licet consumptio
alicuius humidi radicalis fiat ad membrorum infrigidatione
no tamen quelibet. hoc patet quia in candela videmus licinium
tantum esse consumptum ut tanta flamma conservare no possit i tpre
aut satis magno solem flamma conservari videmus lici-
nium a flamma radicale humidum lichinii dissolvatur.
¶ 3^a suppositio consumptio caloris magis sequitur dissolutionem
humidi cordis quo ad sua parte carnosa patet quia ma-
xime sequitur consumptio caloris consumptione eius in corde
2 illa sequitur dissolutione sue partis carnosis. ¶ Ultimo suppositio
quantitas innata tam in puero quam in iuvene no dicitur
in puero ee vel iuvene tanquam in subiecto simpliciter vel no
confuso ni tam puer quam iuvenis habeat partem terrestrem que
no e illius caliditatis subiectum. sed calor innatus i isto dicitur
ee sicut in confusa substantia vel subiecto. ex quo sequitur quod quandoque ut
communiter dicatur plus ee de caliditate innata in puero quam
i iuvene quo ad subiectum. no sequitur propter illius caliditatis
subiectum ee maius sed sufficit ee magis proportionabile
toti confuso ut [illegible] patet. ¶ Notatum quod quomodo hanc
sub modo primo determinat hic Galenus comparando calore
pueri 2 iuvenis quo ad subiectum 2 no in gradu. na
quod quantum talis caliditatis no potest tactu distincte per-
cipi ni sensus ni illa occurrat influens vel accide-
talis ideo illa no terminavit quod voluit 2° commentario
quod no erat una alia via ni tactus 2 sic videmus.
¶ 1^a questione determinat 2° commentario ca^o 2° ubi loquitur
de quantitate caliditatis 2 no de comparatione solius innate nec etiam
de comparatione caliditatis quo ad proprium subiectum i quantitate. sed in
gradu 2 in multitudine resolutum vaporis 2 iacintatur
2 hic vanus modus determinatoris Galeni fuit ca-
multe confusionis in medicis doctoribus ut patet ex varie-
tate opinionum eorum quas sunt recitate quoad octo. ¶ Primo ergo
solutionis questione primo intelligatur ex hujus quod hic
dicitur. 2° alia intelligatur de comparatione gradus caloris.
¶ Quantum ad primum sit hec prima conclusio quo ad subiectum no
proprium calor innatus iuvenis e maior calore
innato pueri patet quia totus iuvenis e maior puero
2 utraque e totale subiectum proprium sive innati caloris.
¶ 2^a conclusio licet subiectum proprium innati caloris erit minus in
puero quam i iuvene tamen calor innatus i puero e
maior quo ad subiectum proprium quam i iuvene. primum probatur quod minus
potest sub dubio quia tenendo quod humidum radicale po-
sit restaurari stat in iuvene plus ee absolute de illi
humido quam in puero primo. 2^a probatur ubi quia hoc dato
tamen dicimus e calore innatum in puero ee maiorem
quo ad proprium subiectum quam li quia erit tamen toti puero ma-
gis proportionale proprium subiectum innati caloris quam i iu-
vene 2 hoc sufficit ad hoc ut dicatur ee plus de eo
quod reperitur in confusa substantia ut e dictum i quantitate 2 maior
patet per 3^{es} rationes Galeni sufficientes hic commento. et quo
patet hic no oportet dicere quod hic calor innatus sumitur
de quo corpore e maior in puero quo ad proportiones di-
mensionis quam in iuvene. sed sufficit quod e proportiona-
lior toto confusion quod e puta puero quam calor
innatus iuvenis sit proportionatis iuvenis. ¶ 3^a
conclusio sumendo calore innatum pro illo substantia calida proprio calo-
ris innatus e amplior in puero licet no sit absolute
maior quam ille qui e in iuvene patet 2^m modum proba-
tionis immediate precedentis. ¶ Quantum ad 2^m sit ista
prima conclusio secundum via Galeni loco allegato caliditas pu-
erorum 2 iuvenis nalis dispositionis e equalis aut modico
e intensior calor pueri. ista conclusio vult Galenus ee
nota ad effectus illius quod convenerunt tangere caliditate i sicco
2 molli 2 i utraque considerari per tactum equalitate arte

vel ab ipso [illegible] dictam. [illegible]

V^a Irum [illegible] ¶ dubium
calor pueri et iu.
sunt equales.

ab ipo ibi tradita 2 tu ea ibi vide / Nunc aut videtur
valde ratiõe 2one ad hoc roborandu s̃ q. 2 suppo
q puero debite recto nõ adueniat aliquid quod ipius
heat intende calidu usq ad iuuentute / tunc enim non
regetur regimine cõseruatiuo / Sed pueris usq ad iuue
tute debite rectis nõ adueniat aliquid nale calore re
mittens aut extinguens quod p̃ q2 cõtinue pcedut
augmentando g° nõ remitt calor ex quibus sequit
q in p̃mo iuuentutis e eqlis sic pus ex quo nec in
tendebat nec remittebat in calore - 2a ro q2 calor
i pueritia suffic ad duo - s. ad sui cõseruatione et
ad augmentu 2 qnz nõ sufficiet aliquid istoz face
g° aliqn sufficiet vnu face 2 nõ reliquu s nõ
pot dici q suffic face augmentu 2 nõ sui cõseruati
one g° restat q suffic cõseruai 2 nõ face augmentu
etas aut i qua hoc accidit e iuuentus g° i iuue
ne 2 puero calor e eqlis / Sz i hac 2one credo ga
lieni nec rõ me cõpellit q2 facilime pos
sit solui sic posset ad gali expositi dici q nõ e
p̃m ut dic Thomas de Garbo / vl dici q licet g°
ad rite sint eq calidi nõ oz ita i intrõibz ex
plus sanguis 2 spus 2 colera habundat ¶ Ad 9° / calor
tn iuuenis e acutior p̃ q2 fundat in subiecto fre
stiori 2 pz ad sesu ¶ Ad aliud g° calor iuuenis e mior
q̃ti uenit q pueri - i - minoris vapositatis sub mau
tangetis ele in iuuenie q puero hoc dat tactus
de isto vide q dixi p̃a pma ca° de etatibz ¶ Ad yo
2 tertio ad ar in o̾ ad p̃u nẽ assiptu 2 dicat
q caliditas cãmsomni aliorz a corde i sene re
mittit 2 remisso calore cordis quod nõ accit in pue
ro / vl 2° dic q nõ st duo sibi cõseruatiua calore
cõsomia 2 spermatica eod gdu humiditat / imo ei
valde morti spermatica q2 more sibi limitant
et sz 2 varietate fore / nõ n. e dubiu q nõ ita
humida substantia e iuuenis sicut caro
cordis i sene hoie - ¶ Ad 2a3 dicat illud ex naliter
impole q si fieret nunq veit puer - ¶ Ad 3a3 rõe
assuptu vide q dicta sut de hoc p̃a s ca° de g
plexioibz - ¶ Ad e° m rõe q cõtinue intendat / nec
valet arm calor cõtinue applicat g cõtinue cale
fit / na frigiores frigidi aer frigidus 2 alia remi
tut iubiorz calore ita ut opoteat veti ex parto
ad illu expectandu / 2 ad cõfirmat 3a3 rõe gna / mebra
enz pueri tu calefiut qz mebra iuuenis p ma
iore sanguis 2 cole quantitate - ¶ Ad cõfirmatione ea
dicat q illa sign calis r̃ in alijs pbz quod nõ e
i puero 2u iuuenis - ¶ Quicqd autem - Ista e
2a pro pars gnt in qua - s. pbat q q est plu
rimu indiget nutrimento / Et a2 sic maior fit
in eis dissolutio g° indiget maior nutrimto / cõnatz
q2 cibus dat ad dissoluta restauranda 2 p̃ ad sfm
q2 st humidiores / 2 quicqd dissolut a sba humida
e plus eo quod dissolut a sba sicca / esto q in
calor eent pares sic videmus q multo plus
de aqua q de oleo in eod tpe alijs pibz dissol
uet ab eod igne - ¶ Cogit / vbi vo calor primis
in hac pte 3a pbat q senes pmo cibo indigent
q2 vbi e calor paucissimus ibi expetit cibus pa
ucissimus 2 assuptu p3 p simile / na si carbones sit
pauci multa ligna illos suffocabunt s hoc satis
declaratu e sup afforo / Attende tn hic 2 redde ram
q2 dissolutio humidi rt ad terminu seu ultio ont
cõsistentie e causa remissionis caloris nalis rõ pt
nalis calor ibi mtesior cõseruai 2 regi posset
ut pz de ethica / redde 2° ram q in repato in
cipit remitti calor etatiue humido suo existe hu
midior q qn incipit remitti calor in colerico vl
sicho tn ¶ Ad n. dixi - in hac pte - e a dubi
tat corre dicens q ex hoc q ip. dixit q febris
nõ st in senibz / simile accute nimit q causa e
q2 cord senu st fria / 2 tunc ea dicta e clara ei
eni febris nõ st aliud q calor nalis mutatus
in igneu - i - trasmutato corporis de nali calor

ad igneu / cõstat pro tn posse mutai i senibz qtinu
i iuuenibz in quibus cu sit multus calor ille facile
venit ad vltimitate / Sz si alii ita mutasse febriunt se
nes sic iuuenes possent febrire - i - si ad ppinqum
gradu febriu iuuenilium veniat significat futura
mors pp mobi magnitudinez 2 sen debilitate / hec
dicta cõmia sm modu dictu supra in expoe afforis li
mitet - ¶ Est ypocras - fac quod dictu e 2 pz / Illa
explani bozim e querere - ¶ Ratam senes facit ieiu
niu facilime / Venit ar sic - plus bedit senex ex e
qli ieiunio q iuuenis g° difficilius tollerat ieiun
ium cõna tz assuptiar ex resoluti fra a / calido nali
citius cadit senex in resolutione irreparabilem ab eo
q iuuenis g° cet / assuptiar q2 minore pporz ht
potius restaurativa senis ad eius dissolutiua / Cu
in sene dissolutiue sue ad restauratiua sit ppor°
minoris eqlitatis semp - n - i eo minus restaurat eo
quod e dissolutu cu fiat cõtinua minoratio corporis /
i iuuene aut e ppor° eqlitatis restauratiue ad di
ssolutiua cu cõsistat 2 tn restauret qd dissolut g°
defectu cõtingens ex resolut fra a / calido nali in
eqli tpe citius 2 facilius recõpesabit semp iuuenis
q senex g° ad irreparabile ab ypo citius deuenit
senex ¶ Cõfirmat sic - sor senex nunc p° gent cib
atus i gentissima sua dispoe / plo aut iuuenis / nunc
p° gent cibatus 2 pz q in plone melius recõpen
sabit dissolutio i eod tpe facta costante regimine
debito tn restaurabit / sor aut min 2 sine p vna
cibatione siue p ples stante regimine debito manife
stu e ¶ Ad p° dicit sic / dec pte difficilius tollerat
ieiuniu q pmi senes g° pmi senes detius q iu
uenes tz cõna q2 ta in gradu caloris q in virtute
sic se ht iuuenis ad p° sene sicut pmus senex
ad se alii decrepitu / Omnis 2 i humid radical de
fectu / 2 pz assuptu p° afforor g to pmu° senes ¶ Co
firmat sic / citius repariunt cõsistens in fine cõsiste
tie / plo uo senex pmus in fine pme senect
tutis tpatus / sor aut decrepitus valde ppe pmi
decrepite etatis ita q citius i maior pporne heat
fortiore digestiua 2 attractiua plone q sit p
por° qua ht digestiua ploris ad digestiua sortis
2 ita i maior ppor° plus heat de humido cire
ro ploe q sit ppor° humidi ploris ad humidu sor
tis / 2 st ambo debite recti 2 tepati nunc p° cibati
gent / dnc ar sic / sor citius cadit i fame q
plo / g° plo cadet citius in fame q citius / s plato
e pmus senex g° pmus senex citius cadit i
fame q cõsistens alijs pibz / cõna tz p h° qsi sor
citius cadit i fame q plo nõ pot dici h° ex ro
q2 i sor melior fiat resolutio / g° ul erit q2 ppt
debilitate digestiue sue min debet sumere de cibo
q plo 2 cibu digestibiliore q i minori tpe trãs
mutat q cibus suptus in plone / 2 tunc sic p
pt plo debet sumere pauciore 2 digestibiliore
cibu q citius q2 in maior pporne e debilior
ro q sor ploe vt poit casus / vl 2° dica sor
ideo citius cadet in fame q plo q2 potius attrativa
eius 2 digestiua st debiles / ideo ex cibo assupto nõ
digerit nisi modicu subtile 2 illud attrahit cito
2 residuu tanq i hens expellit / 2 tunc simili dicet
de plone 2u citius / vl 3° dic q2 humidu radicale
in sor e modicu / io minor resolutio eius e valde
sensibilis / 2 nõ ex modica meliorz resolut in
cipit ad appetendu q cu in maior pporne sit mi
nus humidi ploris q humidu citius ex eadem
citius incurret fame plo q citius 2 p cõns pmus
senex q cõsistens quod fuit pbandum ¶ Ad 2° sic fortio
fit resolutio i sene aliquo pmo q in dato pue
ro alijs pibz g° / assuptiar q2 maior e ppor° cali
di ad humidu in sene q in puero cum plus

f. du. Du[m]
[illegible]

proportionabiliter minoratus sit humidum quam calidum in
sene quod si dicatur quod consistit humidum senis magis
quam humidum pueri propter depurtatem vel sinceritatem, patet hoc
non esse verum, primo quia depuritas non est aliquid positivum nam
quod non consistit et sinceritas non consistit consolutioni et sub
tiliationi. Contra humiditas non naturalis stet in
igne non maiori subtilitate quam humiditas in corpore
aliquo minus quam consistit subtiliationi quam humiditas
[illegible] ad idem est auctor primo de ablatione febrium ca. [illegible]
tertii et senes quidem sunt debiles et infantes [illegible]
his qui non tollerant ieiunium. Contra complexio
senis fit qui non tollerat ieiunium sed complexio senis est
sicca et frigida tollerat ieiunium sed complexio senis est
frigida et pueri, patet per assumptum colligitur. Secundo
tarapeutici. Item stomachus senis est frigidus quam aliorum
quibus citius incurrit famem nec stomachus senis sit bonus
appetitus secundo tegni. Ad hoc est aphorismo 13 [illegible]
ratione premittet quedam ad eius declaratio-
nem. Primo ponere secundo videbit de questione. Primo ad primum
omne necessarium, secundo intelligunt tamen dicitur quod
non quod senes alii intelligunt quando [illegible] mensura humidum calo-
ris senes consumit omnes in quibus mensura humiditatis calo-
ris naturalis ad humidum radicale corporis quo ad spe-
ciem naturalis ad humidum radicale corpus quo ad sper
matica membra diminuit necessario. Circa hoc intelligunt
solum primi senes qui sunt illi in quibus mensura humiditatis
caloris naturalis ad humidum radicale fit membrorum spermatica
rum diminutio sine manifesta virtutis debilitatione
et ad modum loquendi medicorum et sumitur hic distinctio quod
in totum. Nota secundo apud medicos tota etate hominis
distinguitur in quatuor etates principales ut sumitur primo
primi canonis in quibus etates et sexuum quarum prima vocatur
adolescentia et dicitur ab adolendo vel crescendo non quia
necessario corpus in illa etate augeat nec ex eo quod ne-
cessario [illegible] vel defectum alicuius vel a causa extrinseca impediente contin-
git in illa etate diminutio, sed ideo dicitur cresce-
re quia potest in illa etate diminutio caloris naturalis ad radicale
et etas quia mensura humiditatis caloris naturalis ad radicale
humidum posset fieri in corpore et augmentum sive non
extrinseco iuvamento sive non. Nam puer decem annorum potest
flebotomiam et ex necessitate debilitatis ut calor na-
turalis iuvamento exteriori non sufficiat facere au-
gmentum, adveniente tamen exteriori adiutorio potens
reducere ad sanitatem non debet dici non adolescens nec alii
quod erit adolescens et tamen non sufficit calor naturalis mini-
strare [illegible] quia habet ad humidum radicale facere
augmentum sine extrinseco iuvamento. Nota secunda etas dicitur etas
consistendi vel pulchritudinis dicta etas consistendi non quia
necessario corporis permaneat in eadem quantitate quo ad spermatica
membra, nam in hac etate potest fieri necessario dimi-
nutio, sed ideo dicitur consistendi quia mensura humiditatis calo-
ris naturalis ad humidum possent conservari spermatica
membra. Et tertia est etas que senectutis dicitur que de
scripta est. Quarta est senium in quo necessario fit manifesta
virtutis debilitas nec corporis diminutione. Et signanter
dixi de augmento spermaticorum quia nulli dubium quod in
sene et sunt carnosi valde et in sua iuventute ita
ut fiant carnosiores et pinguiores manifestum quod [illegible] erunt
[illegible] quibus hac ratione non valet dicere quod mensura humiditatis
caloris naturalis ad humidum fit maior restauratio
non quod consolutio quod est adolescens ut quod non est senex
[illegible] pleros senes esse ne [illegible] in
quibus fit maior restauratio quam dissolutio, sed de hoc magis
infra. Nota tertio quod diuturnum est inter ieiunium et fa-
mem, nam ieiunium est voluntas stomachi a cibo vel [illegible]
voluntaria abstinentia a cibo cum stomachi voluntate fa-
mes vero est appetitus cibi. Nota quarto quod facilitas
tollerandi ieiunium sed [illegible] in quibus in diebus maxime
attenditur. Verum est tardius aliis patiuntur famem
aliud est minus ledi ex eo quod tollerantia ieiunii
de ambobus istis modis intelligitur in titulo questionis
sed moderni addiderunt. Et est facilitas sustinendi a-
normitatis ieiunii. Nota quinto quod ad famem naturale ...
motus generat ut sumitur ex 6 quarto de ani[ma] et modo

primus motus est membrorum maxime, secundo est attractio mem-
brorum venis, tertio attractio venarum a stomacho, quarto est stomachi sensa-
tio cum ista attractione que est in ore stomachi, quinto est ala-
cri desiderium. Ex quo apparet quod licet maxime membrorum
fiat in uno corpore fortior vel et in uno tempore, fit
tamen ex alia causa non tamen cito corpus incurret famem ut
si membra sunt debilis attractive vel si vene sunt
et debilis virtutis attractive vel si in stomacho humiditas
superflues fiet et sensatione continet, vel sit os
stomachi ex oppilatione vel defectu spirituum vel ex alia causa
indisposita ad sentiendum et sic de aliis. Non enim est tantum
membrorum adequata causa famis, sed aliorum quantitate sup-
posita in quibus fortior sit iuventute in [illegible] fames
citius insurgit. Nota sexto quod nocumenta propria que
sequuntur ieiunium sunt membrorum et humidi radicalis reso-
lutio et exsiccatio, et consistia ex fame membrorum spirituum
et membrorum suppletale factio et eorum consolutio et tandem
infrigidatio. Sunt et alia ut humiditatum malarum
ad stomachum attractio et similia. Sunt omnia tamen omnia nocumenta
ieiunii consolutio substantialis humidi et maius nocu-
mentum, ipsa dependet per se prius de essentia corporis. Nota
tandem ultimo quod in questione comparando senes ad alios
intelligitur posita parte aliorum exceptis necessario quibus
ad dispositiones comparatis ut quod comparet senes temperatos
iuvenem temperato, sanguineus sanguineo et sic de aliis
nam non est dubium quod datus senex colericus minus
tollerat ieiunium dato consistentie flaticum. Nota ad
primum sit ista prima conclusio, quod famis sensatio est in fa-
me sunt primi senes facilius tollerant ieiu-
nium quam aliqui in etatibus prioribus constituti. Ista conclusio
probatur, in istis tardius insurgunt tale ad naturale
famem necessarium quod tamen conclusio et assumptum patet. Dicitur autem
quod tardius fiat membrorum consolutio propter humidi
esse consistentius et magis consistens et calorem esse remissio-
rem tardior est membrorum et venarum attractio propter
caloris defectum. Sensus et stomachi est ebes et [illegible] prede
tum etatum, verum tamen tanta est in eis debilitas ut non
possit in virtute una digere satis magna cibi quantitate
et totius corporis quantitati proportionata licet tardius
digerat quam iuvenes. Secunda conclusio est ista quolibet de
crepito aliquo primus senex facilius tollerat ie-
iunium mensura velocitatis incursus in famem. Probatur conclusio
quilibet decrepitus aliquo primo sene debite recte
est separatus ab eodem ut videtur 6 in conclusione minime
sed non est citius ab eodem quam famem naturalem incurrat
saltem decrepito temperatus ut sumitur tertio tegni
separatus famem naturalem incurrit stante debito
regimine et tempore eodem quam citius incurrit famem
per debita tabitores. Nota quarto quolibet consistente
aliquo decrepitior aliquo prius facilius tollerat
ieiunium. Ad hac omne quedam supponit primo quod quilibet
primus senex aliquo prius facilius tollerat ieiu-
nium quam aliquis consistens ut dicitur secunda conclusio primo et
[illegible] in conclusione velle. Supponitur secundo quod non datur primum
de senectute, quo supposito sic arguitur non datur primum
de senectute in conclusione calor est et tamen remissior quam
[illegible] sed in quolibet sene calor est et tamen remissi-
or quam [illegible] ut sumitur primo primi canonis de complexionibus etatum
[illegible] ad [illegible] quod omnia senium et decrepitus sit
[illegible] nec valet motivum [illegible] ad [illegible]
probandum non agunt consolutionem esse datur primum de [illegible]
necesse sequitur consolutionem esse non in quolibet sene sit
humidum plus quam in iuvene consolutionem quod datur
primum de senectute sed [illegible] quod [illegible] gradus se-
nectutis datur primum de sed modo nullus est primus
gradus prime senectutis ut patet et non nullus
sit minimus per qualitatem etatis et [illegible] calor
iuvenum. Supponitur tertio quod quemadmodum prime sene-
ctutis non datur primum ad bonum [illegible], ita non datur

primum in quo aliquis est decrepitus, sed ultimum in quo est primus senex. Hoc suppositum patet per similitudinem. Supponitur secundo quod transitus de prima senectute ad senium non fiat saltus in difficultate tollerantie ieiunii. Supponitur ultimo quod consistens in extremo consistentie ipsius senectutis facilius tollerat ieiunium quam aliquis consistens aliis paribus, ut patet ex consequentibus. Quibus suppositis capio fortem temperatum in ultimo consistentie consistentie et pono primum senem in ultimo consistentie prime senectutis, quod potest esse possibile ex suppositis, et sint cetera paria. Tunc ex prima suppositione iste facilius tolleat ieiunium quam fortis, cum sit primus senex et fortis consistens, quod in aliqua proportione facilius tollerat. Sit gratia exempli quod in duplo, et sequitur quod immediate post hoc iste facilius tollerabit ieiunium quam nunc fortis, quia ex processu etatis non subito deperdit tantam latitudinem facilitatis tollerantie, cum non fiat saltus ut supponitur. Ergo immediate post hoc in aliqua proportione facilius tollerabit ieiunium quam nunc fortis, et immediate post hoc erit decrepitus, cum nunc sit in ultimo consistentie prime senectutis. Ergo decrepitus consistens in extremo consistentie ipsius senectutis aliis paribus facilius tolleat ieiunium. Sed iste consistens quolibet alio consistente facilius tollerat ieiunium, ergo aliquis decrepitus quolibet consistente aliis paribus facilius tolleat ieiunium, quod fuit probandum.

Contra. Aliquis decrepitus aliquo primo sene minori facilitatis casus in famem facilius tolleat ieiunium aliis paribus. Probatur. In tam enim potest contingere primo decrepitus facilius tolleat ieiunium quam fortis in ultimo consistentie constitutus, quod in aliqua proportione facilius tolleat; sit quod sexqualtera, et arguitur sic: iste in sexqualtera proportione facilius tolleat ieiunium quam fortis, sed fortis non immediate post hoc in sexqualtera facilius tollerabit quam ipsemet nunc tolleat, ergo immediate post hoc facilius tollerabit ieiunium fortis; sed immediate post hoc fortis erit primus senex et iste decrepitus aliis paribus, ut ponitur casus, quia fortis nunc est in ultimo consistentie consistentie, ergo immediate post hoc erit senex primus. Contra: quod minori velocitate incursus in famem a principio iuventutis usque ad primam senectutem aliis existentibus paribus continue procedit ad maiorem facilitatem tollerantie ieiunii, patet ex consequentibus, et quia infantes minus tollerant quam pueri et pueri minus quam consistentes. Contra: quod in processu per totam primam senectutem non continue intenditur facilitas tollerantie nec continue remittitur, patet quia per aliquod tempus intenditur a principio prime senectutis, nam cum non datur ultimum instans senectutis prime, non datur primus gradus tollerantie in ea, ergo per aliquod tempus intenditur; et quia quolibet decrepito aliquis primus senex facilius tolleat, patet quia in processu ad decrepitam etatem prope finem prime senectutis remittitur facilitas tollerantie. Et si arguitur contra istam conclusionem, quia per totum huiusmodi processum et calor et virtus procedunt remittendo et humiditas continue fit consumptibilis, ergo nulla causa ad famem faciendam fit fortior, quia nec membrorum [illegible] nec attractio tam membrorum quam venarum, et sic de aliis ut patet discurrendo. Respondeo: potest esse [illegible], quia ea de antecedentibus famem naturalem debilitat in processu senectutis, et consequenter continue difficilius et tardius cadit in famem. Hec dicta [illegible] alio[rum] posita [illegible] concludit veritatem quod quilibet decrepitus tardius incurret in famem quam primus senex, quia aut dicit decrepitum citius famescere, et quia aliorum non ponit paritas, quia decrepito datur minus de cibo quam primo seni, et ille datur magis digestibilis, et ideo citius stomachus eius evacuatur. Sed servata paritate tardius in famem naturalem incurret. Sed non est dubium quod possibile est omnem esse paritatem inter decrepitum et primum senem, nam si ponimus equalitatem in virtute digestiva, ut est possibile, non erit paritas vel in [illegible] vel in complexione; et si paritas in correspondentia ad [illegible] posita, quod utraque debite habet, non erit paritas in quantitate et qualitate ciborum, non erit paritas

in adequatione virtutis et proportione ad virtutem digestivam. Non quod intelligimus audiendo aliorum posita paritate quod intelligant quod quilibet in quibus inter decrepitum et primum senem potest inveniri equalitas sit equalitas; hoc enim est impossibile semper, quia si aliorum equalitas ponitur sequitur in aliis inequalitas. Quod sensus est quod sint reliqua secundum denominationem sub una correspondentia, verbi gratia: decrepitus temperatus comparatur seni temperato in correspondentia, quia uterque parum et gentibus [illegible] rebus gentibus [illegible] seni, et sic ulterius. Non enim possibile est cetera esse paria simpliciter, quia non modo patet dicendo et superius posita procedit et sic ultra.

Et tunc ad tertium [illegible] factum: famis continue in illo processu debilitatur quod tardius incurrit in famem; nec constat non [illegible] potentia motiva quod crescit quod motus velocitatur, et causa est quia et [illegible] cum expeditione est incursus in famem debilitatur. Et per totum tempus illius processus propter virtutis forte debilitationem magis proportionabiliter magis fit causa quod tardet dissolutio plus quam minorare cibum quod tardet membrorum dissolutio, et ipsum fieri in quantitate facilius digestibile, et sic minori tempore potest perficere incursus in famem. In principio autem prime senectutis plus tardabatur proportionabiliter dissolutio quam virtus minoraret, ideo in una hora potest cibum digerere, sufficiet per maiori tempore quam prius, et ideo tardabat [illegible] incursus in famem. Et hic est proprius modus, et hoc est causa quare decrepiti sepissime famescunt, nam in hora una non sufficiunt digerere cibum nisi per modico tempore sufficientem; et quia membra continue sunt macra, tamen non sufficientes ad hoc ut attrahant, statim famescunt. Neque valet argumentum si consideras; negatur enim quod tardius dissolutur et intelligit tardius proportionabiliter, tamen non est propter remotionem causarum prohibentium, ut puta cibi et humiditatis consistentia in stomacho et multi sanguinis in venis. Contra primo dictis venio ad conclusiones de facilitate tollerantie necto puta nocumenta sequentia ieiunium. Et sit ista prima conclusio: respectu nocumentorum sequentium ieiunium tollerantia primi senes facilius tollerat ieiunium quam aliqui in precedentibus etatibus constituti, patet quia minor fit in eis dissolutio, minor in fame [illegible], minor spirituum et humorum talis factio et consumptio, etiam minor malarum materierum ad stomachum attractio ex equali ieiunii tollerantia, patet et ex [illegible] in commento. Secunda conclusio: in etatibus prioribus prima senectute constituti illi qui sunt a senectute distantiores aliis paribus difficilius tollerant ieiunium, patet quia omnibus compensatis plus nocet ex ieiunio equali tempore tollerato, ut experientia docet quod pueri magis quam iuvenes leduntur et citius pereunt, et precipue infantes, et causa omnium nocumentorum maius videtur de dissolutione spirituum et membrorum, et hoc nocumentum absque dubio maius incurrunt propter subtilitatem et humiditatem, sunt multo magis dissolubiles quam iuvenes, plus quia sit iuvenum caliditas, quia est acutior magis dissolutiva quam puerorum. Tertia conclusio: aliqui decrepiti omnibus senibus ceteris paribus ratione nocumentorum difficilius tollerant ieiunium, patet quia aliqui tales sunt parati ex omni modica dissolutione quod cadent in caliditatis extinctionem et mortem; aliqui vero tales multo citius moreretur ex ieiunio quam primi senes. Quarta conclusio: probabiliter ponitur aliquem decrepitum necto nocumento consequentium ieiunii tollerantia ceteris primis senibus facilius tollerat ieiunium, et consistentibus et aliis ut est conclusio [illegible] 2 3a. Nunc sequuntur conclusiones de relevatione a nocumento, et sit ista prima conclusio: ab equali nocumento sequente ieiunii tollerantia velocius melius et facilius relevatur quam minus in etate processerunt, patet quia relevatio fit a virtute naturali, que in eis est fortior, et virtutes eius naturales in pueris sunt fortissime, ut [illegible] de regimine sanitatis conservande. Secunda conclusio: a nocumentis consimilibus sequentibus equalem ieiunii tollerantiam peius relevatur senior iuvene et iuvenis primo sene, patet quia per equalem ieiunii tollerantiam citius cadit in defectum incorrigibilem et mortem puer iuvene et iuvenis sene primo. Tertia conclusio: aliquis decrepitus aliquo primo sene et consistente aliis paribus a nocumentis sequentibus equalem ieiunii tollerantiam in eis facilius relevatur, patet

quod aliquis talis modo nocumentorum ut facilius tolleret illud ieiunium. ¶ Ad quintum dicendum dictoris/ quando calor naturalis precedente consumendo in sene primo et in iuvene deducta consumptio que fit propter inflammationem a nocumento consumptionis sequente ex equali ieiunii tollerantia facilius alleviatur iuvenis primo sene propter quod citius restaurat consumptum in iuvene quam consumptum in equali tempore in primo sene quam vel assumptum quod quia restaurativa iuvenis habet maiorem proportionem super suam dissolutivam quam restaurativa senis supra suam/ tamen in iuvene restauret sicut ei quod deperditur equali et in sene minus. hanc tamen [illegible] ex [illegible] et dicatur quod licet sene et iuvene stantibus in naturali dispositione maior sit proportio restaurative iuvenis ad suam dissolutivam quam restaurative senis ad suam/ tamen potest ita minorari virtus iuvenis quod in fine habebit minorem proportionem ad dissolutivam, plus enim valde debilitatur proportionabiliter virtus iuvenis quam senis in consumendo quod fit in tempore.

¶ **Ad argumenta principalia contra.** Ad primum negatur quod citius cadit in resolutionem incorrigibilem vel/ Et ad probationem/ maiorem habet proportionem restaurativa iuvenis ad suam dissolutivam quam restaurativa in sene ad dissolutivam/ [illegible] aliis paribus in naturali dispositione/ verum autem ab aliquo nocumento sequente equale ieiunii tollerantiam dissolutione facta tamen a calore naturali videtur magis ambiguum/ sed potest dici quod prius incipit virtus debilitari in iuvene quam in sene/ et ideo quando senes incipiunt contra nocumentum ex ieiunio infinite magis incipit esse nocumentum ieiunii iuvenis quam senis [illegible] fit prius esse nocumentum senis et iuvenis [illegible] magnum quia licet esset multo fortior virtus restaurativa in sene/ tamen quia in maiori proportione nocumenti est magis nocumento quam restaurativa maior dicta/ ideo difficilius totali nocumento allevabit iuvenis sic perdite ieiunio in vel quod minor virtus iuvenis multo plus quam virtus senis/ ita quod in fine minor est virtus restaurativa iuvenis ad restaurandum quam virtus senis. ¶ Et ad confirmationem [illegible] quod melius aliquid tale nocumentum recompensabit/ sed non se [illegible] nocumento ita faciet quia virtus plus proportionabiliter debilitatur. ¶ Ad secundum dicitur/ et confirmationem eius patet quod non dicta est contra/ in primo enim sene dato non est tanta virtutis debilitas quin in [illegible] sufficiat digerere cibum sufficientem pro [illegible] respective magis temporis licet tarde digerat illum respectu iuvenis/ sed in decrepito debilitata est virtus quod licet non potest facere neque in parvo neque in magno et opportunum ipsum modicum sumere [illegible] et digestibilius. Aliqui tamen credunt quod primi senes sunt sepius cibandi in recto regimine quam iuvenes ut Avicenna videtur innuere 3a primi capitulo de comestione senum et Rasis 4° Almansoris de regimine senum/ hoc tamen non puto esse mentem Galieni. ¶ Ad tertium principale/ negatur assumptum quod in sene sit dispositio calida ad resistentiam propter humidi maiorem proportionem quam in puero vel iuvene/ et dicatur quod forma terre amplioris quantitatis in sene est que resistit amplius dissolutioni/ vel 2° dicitur quod siccitas terre plus resistit ut videtur G. velle [illegible] quod humidum facilius consumitur sicco sicut aqua oleo. ¶ Ad 4am cum dicitur quod autem per senes intelligit seniores scilicet decrepitos. ¶ Ad quintum negatur similitudo de complexione etatine sicca et naturali tali quia etatina est terrestior non sic autem naturalis. ¶ Ad 6um negatur quod propter frigidius semper citius cadat in famem nec illud sonat auctoritas sed quod intensius famescit ex proportionali causa/ vel aliter ut [illegible] dicitur quod propter frigus bene apparet [illegible] digestionis quia minus [illegible] a bonitate appetitus optimi quam a bonitate optime digestionis. ¶ Aliud tamen dixi in ista questione intentione esse sortis generalis quod senes tamen primi quam ultimi facillime tollerant ieiunium scilicet modicus cibus fit contentus [illegible] comparatione ad proprii corporis quantitatem/ nam [illegible] in aphorismo sequenti [illegible] Galieni reddat causam eorum que dicit in 13° aut dicit eos qui crescunt plurimo indigere nutrimento et senes paucho propter caloris [illegible] multitudinem et paucitatem/ [illegible] in primo aphorismo quod facile tollerant ieiunium intelligit modicum cibum eis sufficere. Tunc dicitur quod primi senes tardius incurrunt famem et sepius sunt cibandi ut 3a primi capitulo de comestione senum/ nec possumus ibi dicere quod Avicenna solum loquitur de decrepitis [illegible] in fine capituli ut [illegible] nominet/ et rubrica sit generalis. de tollerantia famis cum paucho nocumento et dicitur quod non omnes primi senes cum pauciori nocumento tollerant famem/ senes autem tamen primi quam [illegible] nocent ex equali famis tollerantia plus quam consistentes/ Et hoc videtur Avicenna innuere primo 4e capitulo de cibatione febricitantium ubi dicit quod omnis cuius calor innatus est valde fortis aut plurimus aut debilis valde non potest dimittere cibum/ ibi enim videtur innuere adolescentes et decrepitos/ et dimittere iuvenes et primos senes in dubio. Sed post addidit et senes quidem et debiles et infantes sunt ex illis qui non tollerant famem/ loquens de senibus in generali/ et [illegible] facit exceptionem dicit/ de primis, cum senibus sunt qui sunt vehementis tollerantie famis et propter hoc [illegible] in hora et [illegible] in [illegible] frigido/ ¶ Ex istis colligebatur quod quo ad pauciorem nocumentorum sequentium famis tollerantiam quod consistentes facilius tollerant famem senibus primis sibi correspondentibus/ quod autem primi senes non minus ipsis consistentibus tollerant sed magis adolescentibus ita quod autem magis quam consistentes aut saltem equaliter cum eis/ et ista dicta Avicenne ut sonat et dicta Ypocratis etiam ut sonat non contradicunt/ sed G. in primo commenti videtur velle similiter quia in ordine primo expressi/ ideo illa cum [illegible] sequor.

¶ Utrum **complexiones tendentes ad latus caliditatis vel siccitatis** difficilius ferant ieiunium complexionibus in fine vel humide dominantibus. ¶ Arguitur sic/ Corpora humida velocius consumuntur [illegible] et minus tollerant famem eis quam non facilius tollerant ieiunium [illegible] quia magis nocumentum videtur incurrere si velocius consumuntur/ assumptum autem est Avicenne 3a primi capitulo de regimine eius quod comedit et bibit/ ad [illegible] licet corpora humida cum humiditate naturali habent velocem consumptionem sunt apta [illegible] tantum famis tollerant quam corpora sicca [illegible] habent/ Et idem videtur [illegible] capitulo de cibatione febricitantium velle/ Et idem videtur sentire G. in commento 10° [illegible] ad literam dicit. Quod [illegible] de [illegible] humida dissolvitur multo est magis quam quod de sicca et si in calore sunt paria et ibi probat per exemplum olei et aque quia ab eodem calore ignis multo plus ex aqua dissolvitur quam ex oleo. ¶ Confirmatur/ illa corpora citius cadunt in famem aliis [illegible] paribus in quibus fit dissolutio maior et digestio velocior/ sed in humidis corporibus fit digestio velocior et consumptio maior quam humida corpora citius cadunt in famem/ maior clara est et minor arguitur/ primo quod consumptio fiat maior ex hiis que nunc dicta sunt/ sed quod digestio [illegible] sit velocior arguitur quia virtus digestiva iuvatur caliditate et humiditate [illegible] capitulo de virtutibus nutritivis [illegible] ¶ Confirmatur 3° quia habitantes regiones calidas ut [illegible] et calidi multo sunt abstinentiores quam habitantes frigidas ut Teotonia et Anglia ut notat [illegible] sed potest dici quod hoc sit quia sunt [illegible] sunt [illegible] valde [illegible] quam qui sunt [illegible] ¶ Et videtur confirmare id quod apparet in heremitis [illegible] complexionibus [illegible] ¶ Et corpora calida et sicca habent humidum magis compactum et dempsum propter caliditatem consumendo subtile et propter siccitatem quam difficilius consumitur ¶ Et complexio etatine sicca facilius fert ieiunium quam humida ut senes pueris ut sunt [illegible] aphorismorum 13° aphorismo. ¶ 12° primi et sic/ corpora frigida ex abstinentia a cibo citius cadunt in nocumentum quam calida aliis paribus quod difficilius tollerant ieiunium assumptum [illegible] primo sic/ minus habent de sanguine quam citius cadunt in nocumentum et famem [illegible] quia tamen non esuriendi [illegible] est oppositum

¶ du[bium]

sanguis in epate ut 3o naturalium [?]. 2o quia calida sunt
longioris vite et non nisi quia tardius dissolvunt. 3o
per illud est auctoritas opposita G. 2o de complexionibus ca. 2o
ubi dicens quod signa complexionis naturaliter calide sunt venarum
latitudo et naturaliter fine venarum [?] / subdit / cum
vene sunt stricte eius sanguis erit paucus et
non plurimum abstinet a cibo quin ipsum consequitur
nocumentum. Sed cum vene sunt ample eius sanguis
erit multus et plurimum abstinebit a cibo quod ipsum
non consequitur nocumentum. //

Ad oppositum

et affirmativam partem arguitur. Primo de complexionibus ad calidas
declinantibus ex .v. particula prima afforismorum 13 quia per hoc
quod infantes ...ores difficilius ferunt ieiunium
videtur intelligi complexiones naturaliter calidas ut dicit G.
in commento. Item de siccis videtur esse mens Gal. 3 tera-
peutice capitulo 8o ubi semper siccas ponit facilius
tollerare in febres quam humidas. //

In questione

erunt duo articuli. In primo tractabuntur termini et divisio ad
questionem. In 2o tractabuntur quedam specialis modo re-
spondendi de quesito. // Quantum ad primum premitto quod com-
plexionum quedam est temperata, quedam distemperata, et distempe-
ratarum quedam simplex, quedam composita, et compositarum quedam
sunt cum equali lapsu in ambabus qualitatibus a tempera-
mento, quedam cum inequali sed tamen proportionali, et quedam lapsu
inequali et improportionali. // Premittitur 2o quod loquitur
de difficultate et facilitate tollerantie ieiunii me-
diante graduali proportione calidi ad humidum aliorum
paritate supposita ut puta in subtilitate et grossi-
tie in omne [?] materie et aliis accidentibus iuvamentis
vel impedimentis licet hoc signum magis colligi possit.
Premittitur 3o facilitatem ieiunii in fame dicit
nocumenta famis attendi penes velocitatem reso-
lutionis humidi quia velocitas resolutionis consequitur ma-
gnitudinem proportionis maioris equalitatis calidi ad
humidum cum quadam constantia ad hoc disponentibus
scilicet subtilitate humidi raritate pororum et consuetudi-
ne comedendi etc. // Premittitur 4o quod nomine magne
intelligi de fame naturali consequente potentiam membrorum
resolutionem et non de illa que apparata stomachi di-
spositione consequeretur. // Ultimo dico istas complexiones po-
sse comparari adinvicem vel in difficultate casus in fa-
mem et nocumenta vel in difficultate elevandi a
nocumentis. Nunc tamen de prima difficultate loquimur.
Hiis positis, lapsibus existentibus equalibus, notata hac
positione hic est ordo complexionum in facilitate tollerantie
ieiunii: quia prima et facillime tollerans est frigida
et humida, 2a humida tantum, 3a frigida tantum, 4a calida et
humida, 5a temperata, 6a calida tantum, 7a frigida
et sicca, 8va sicca tantum, nona calida et sicca que
difficillime omnium tollerat. Conclusio patet posito quod in
complexione temperata sit calidum ad humidum in propor-
tione maioris equalitatis et etiam caliditatis ad
frigiditatem ita quod sit calidum ut 8 et humidum
ut 6 et patet considerantibus quod si omnis complexio la-
psa in una qualitate vel in ambabus sit lapsa
in illa vel illis tantum per unum gradum a temperamen-
to quod secundum illum ordinem quo scripte sunt se ha-
bent adinvicem in magnitudine proportionis ma-
ioris equalitatis calidi super humidum. Nam minima
est in frigida et humida et in aliis prius posita ma-
ior quam in posteriori ut constat est calculanti. Et modos
quos calculandi causa brevitatis obmitto. // Dicit 2o doctor
iste quod lapsibus equeproportionabilibus existentibus
iste est ordo complexionum in facilitate tollerantie ieiu-
nii: quia prima et facillime tollerans est frigida
et humida, 2a est frigida tantum, 3a est humida tantum, 4o lo-
co sunt sequenter temperata, calida et humida, frigida
et sicca, 5o calida tantum, 6o sicca tantum, ultimo
calida et sicca. Est autem verificatio ordinis ex hoc
quod in frigida et humida proportionali existente lapsu est
minima proportio calidi ad humidum. 2o minor in frigida tantum
quam in humida tantum, quod probatur [?] ab illo doctore in expositione,
sit humida tantum lapsa per 4am partem totius humiditatis
que fuit temperata, tunc in ea erit humiditatis quanta
in temperata est 4or ut supponit. Sit autem frigida tantum la-
psa per 4am partem caliditatis temperate et patet quod calor in ea
erit ut 6, cum in temperato sit octo, modo clarum
est quod octo ad quinque est maior proportio quam 6 ad 4or,
et prima est in humida tantum, alia in frigida tantum lapsibus
equeproportionabilibus. Igitur in frigida tantum est minor proportio
quam in humida tantum. Clarum est etiam quod minor est proportio in
humida tantum quam in temperata, sed in temperata et calida
et humida et frigida et sicca est proportio equalis equeproportionabiliter
proportionabiliter maioritatis extremis relictis proportionibus vel
minoratis sed proportio remanet eadem. Reliqui tres
etiam patent in ordine dicto probando quod in sicca
tantum est proportio maior quam in calida tantum lapsibus eque
proportionabilibus per calculum ut dictum est de humida tantum
et frigida tantum. Nam lapsu existente per 4am totius latitu-
dinis caliditatis erit in calida tantum proportio 10 ad 4or. Modo
constat quod maior est proportio 8 ad tria quam 10 ad 4or. Verum
si lapsus non fuerint equeproportionales nec equales
semper ille qui declinat ad latitudinem caliditatis vel siccitatis
aliis paribus difficilius ieiunia ferunt. Non tamen est
ex hoc aliquis duorum prepositorum ordinum in illis ser-
vandus ut ex varietate casuum contingit, unde quod in
aliqua humida et calida est maior proportio quam in temperata
et in aliqua minor, et sic de multis comparationibus aliis qua-
nti sunt calculanti. // Contra hanc positionem arguitur. Si
proportio quod proportio calidi ad humidum quam consequitur resolutionis
velocitas est proportio potentie resolutive calidi ad potentiam
resistivam humidi ut clarum est. // Suppositio 2o quod frigi-
ditas est magis resistiva actioni caloris subtiliantis
aliis paribus quam humiditas. Primo quia humiditas non repugnat
naturaliter esse in subtiliori quam sit vapor ut patet in aere
naturali dispositio quod est humidior hoc et suis humoribus
et subtilior vapor. 2o quia est qualitas magis activa
et magis resistiva. 3o quia caliditas subtiliat calefa-
ciens cum calefactori magis resistit frigiditas. Hiis quibus
suppositis sequitur quod maior est proportio calidi ad humidum in
calida et humida quam in temperata sive lapsibus equa-
libus sive proportionabilibus existentibus cum caliditas sit
potentior et frigiditas removet [illegible] qualitas
est potissime proportio agentis potentie ad resistivam in tali
resolutione et in calida tantum proportio erit maior quam in
sicca tantum lapsibus existentibus equalibus cum ibi sit inten-
sior caliditas et remissior frigiditas et plus facit ad ma-
gnitudinem proportionis remissio frigiditatis quam remissio
humiditatis que est in sicca tantum. Verum 3o quod in frigida
tantum proportio est minor quam in humida tantum ut patet eodem
motivo sive lapsibus equalibus sive equeproportionabili-
bus. Et plures ex ordinibus positis ex hoc mo-
tivo infirmari videntur. // Preterea complexio est quia
humida naturali humiditate sit apta velocius resolutio-
ni et non tamen famis tollerat ut sicca quia humidi-
tas potius preparat materiam resolutioni quam resistat
et siccitas magis resolutioni resistit et assumptum est
super positum ex 3a S ca. 8o de regimine eius quod
comedit et bibit. // 2o et principaliter insufficiens saltem
in conclusionibus illatis quod stantibus fundamentis ponentis
sequitur quod frigida tantum facilius tollerat ieiunium quam
humida tantum lapsibus equeproportionabilibus existentibus. Patet
et quod calida tantum facilius tolleat quam sicca tantum. Proba-
tur, si lapsus sint equeproportionales quod tamen proportiona-
bile in frigida tantum distat per remissionem caliditatis a
temperata in frigida tantum quantum per intensionem humiditatis
distat humiditas in humida tantum ab humiditate tem-
perata, aliter non lapsus non erunt equeproportionales a
temperamento et sic sic tunc proportio calidi ad humidum in utro-
que erit eadem, nam utrobique proportio erit minor quam sit proportio

calidi ad humidu in temperata / per tanta proportione per
contra sive qualitates lapse distant a temperamento in temperata
dum proportio calidi ad suum humidu est conposita ex propor-
tione calidi temperati ad humidu humide tm et humidi
humide tm ad humidu temperatu ut extra proportione que en
clidis quia quibuscumque duobus terminis intus posito medio
proportio primi ad ultimum conponit ex proportione primi ad
2m et si ad 3m conponit et proportio in temperata ex propor-
tione sui calidi ad calidu frigide tm ad humiditatem
temperati / Cum ergo tanta sit proportio temperate caliditatis
ad caliditatem frigide tm contra humiditatem humide tm ad hu
miditatem temperata sequitur quod ambabus istis demptis
a proportione que est in temperata remanebit precise equa-
lis proportio per eandem conpositionem / Si ab equalibus equalia de-
lis proportio per eandem conpositionem / Et similiter demostraret quod in calida tm lap-
sus et proportionabilibus non est minor proportio quam in
sibus equaliter proportionabilibus non est minor proportio quam i fri-
gida tm sed est precise equalis / Error autem est in fi-
batore illorum omnium quia supponit quod lapsus ad cali-
ditatem addita est per totius latitudinis caliditatis tem
perate est tantus proportionabiliter contra lapsus ad sicca
dempta est per temperate humiditatis quod est impossibile / nam
dempta est per ab aliquo minorat per frigiditatem
addita autem est per variat ad frigiditatem / ut si
pars veniat ad 3am fit in frigiditate minor / et si veni-
at ad quartam fit in frigiditate maior / Sed ille subtilissimus
doctor minus consideravit dixerat ¶ Secundo pone ar-
guendo quod non omnia corpora in quibus velocius
fit resolutio aliis paribus citius incurrat in fame
sit in sortes ex conplexione naturali sanguineus qua
lesus ad extra ut flobotomatus vel ex alia cau-
sa debilitatus sit tamen in eo calor intensior quam est
in plato flatico qui habeat ut possibile est vinc dige-
stiva virtute stomachi et attractiva venarum posse
eque fortem ei digestiva et attractiva platonis nam in
sanguineus habeat has virtutes fortiores flaticus
potest esse possibile quod veniat ad equalitatem per minorationem
ne illarum virtutum in sorte / et tunc ponamus quod so-
rtes et plato in ieiunio post sit habentibus equalibus et precise
eque resistentibus digestioni et potest quod eque cito eva-
cuabit stomachus sortis a chilo sicut stomachus platonis et in
per continuitatem ita attrahent vene platonis sicut sortis
ut ponit casus stomacus eque sunt / potest quod precise eque
cito cadet in famem cum eque cito fiunt attractiones
venarum / stomacus vacuus et te prohibente famem et
alia paria dicta ptica et tamen velocior fiat reso
lutio in sorte cum calor sit intensior et humidum
aptius resolutioni ut patet ¶ Tertio per non salvat ordinem
positum a Galieno 8o terapeutice capitulo octavo ut co
stat legenti / Nam iste videtur ordo G. in difficultate
tollerantie et facilitatis casus in febre ex fame /
prima est conplexio calida et sicca / 2a calida et humida / 3a
calida tm / 4a sicca tm / quinta temperata / 6a frigida et si-
cca / 7a frigida tm / octava humida tm / nona et ul-
tima frigida et humida / que ordine non salvat hic
ponit lapsibus equalibus nec lapsibus proportionalibus
contrariis ut patet ¶ Quantum ad 2m. Alias deter-
minando questione dixi hunc ordinem querunt quod quo merito
casus in fame propter resolutionem humidi vel proportionis
calidi ad humidum contra virtutes qualitatis manifestas
quibus calidum agit et humidum resistit dixi hunc
esse ordinem facilitatis tollerantie ieiunii aliis paribus
prima conplexio frigida tm et frigida et humida et frigida et sicca
nunc se equaliter sunt tollerantes et maxime 2m aliarum 2o
loco sunt temperata sicca tm et humida tm que inter
se equaliter sunt tollerantes ieiunium et minus precedentibus
primis et magis aliis 3o loco erat calida tm
calida et humida / calida et sicca que inter se equaliter et
difficilius aliis ieiunium tollerant / iste ordo probat
supposito quod dissolutioni humidi et conpositionem eius in vapo-
rem non resistit humiditas vel siccitas cum iste non
resistant calori et calidi et calor calidi subtiliat
simpliciter quod humiditatem aut siccitatem inducat / et iterum probat
quia tm summa humiditas quam summa siccitas cum maiori sta-
tu subtilitate naturali quam sit vaporis subtilitas ut patet
de summa humiditate aeris et summa siccitate ignis /
ex hoc sequitur quod qualitas manifesta in humido resistens
dissolutioni est solum frigiditas et quod causa agens que
sit manifesta qualitas est solum calitas / quare proportio
tione istarum duarum qualitatum erit magnitudo et velo-
citas dissolutionis de qua loquimur / Cum ergo in tribus
primis conplexionibus nondum sit calitas ad frigiditatem equalis
proportio intense sequitur quod merito huius equevelox
debet esse dissolutio / et quia nullus primis est minor
proportio quam in sequentibus / ideo dissolutio tardior quam i
sequentibus et casus in fame merito eius tardior /
Et similiter modo alie conpositiones manifeste probant ¶ Hunc
autem modum determinatoris non puto sufficere me-
dicum artificem operative quia per illum non habeo quid
absolute credam / ideo per alio modo nunc medo
¶ Suppono primo quod paribus aliorum pertinentium supposita plus de
solvitur a calido de humidiori quam de sicciori / hec
suppositio est contra ad litteram primam afforismorum / vbi
dicitur / Quicquid autem de substantia humida dissolvitur mi-
nus est magis quam quod de sicca et si in calor sit pa-
rum / Et probat hoc experimento quia plus ex aqua
quam ex oleo dissolvitur ¶ Suppono 2o aliorum pertinentium
supposita maiorem fieri dissolutionem in conplexione
calida quam in non calida vel minus calida / patet
quia calidum est principale agens ad dissolutionem ¶ 3o suppono
velociorem fieri digestionem et nutritionem in cali-
da et in humida quam in contrario non dispositis pertinentibus
lapsus se porta ita quod ibi tm distat conplexio fri-
gida a temperato contra calida aliis paribus ve
locius digeret calida et ita dicitur de humida /
hec suppositio patet quia digestiva magis indiget hu-
miditate et caliditate quam frigiditate et siccitate / ut de
doctrina 6a capitulo de virtutibus ministrantibus /
et idem potest colligi a G. 6o de accidenti et 6o
de regimine sanitatis ¶ 4o suppono in corporibus
habentibus calorem naturalem multum / maior fit dissolu-
tio digestio et nutritio aliis paribus quam in habentibus pau-
cum patet quia iste operationes a calido naturali fiunt ergo
cum est fortior aliis paribus erunt operationes iste am-
pliores / Et videtur de mente ypocratis in afforismo
cum dixit quod pueri plurimum habent innatum calorem et
intulit quod plurimo indiget nutrimento / Et quasi nota
dicitur consumit corpus / certe nunc in illis videtur
et plus posse digeri et fortiorem fieri dissolutionem
in hiis qui habent plus de naturali calore ¶ 5o su-
ppono / Corpora humida et calida sive diminuta sive
conposita plus sibi in naturali dispositione determinat de san-
guine et naturalibus humiditatibus aliis paribus quam corpora alio
modo disposita / hoc patet primo quia illis sunt magis similes con-
plexiones proportionales / et patet inductive / nam in sangui-
neis est plus de massa sanguinea quam est naturalis dispo-
sitio quam in flematicis et quam in colericis et ita in fla-
ticis plus quam in melancolicis et in humidis tm quam in si-
ccis tm et in calidis tm quam in frigidis tm et sic conmuniter de
aliis conplexionibus ¶ Suppono 6o quod ad famem naturale
concurrunt quinque motus in precedenti dubio sunt ne
cessarii et quod illis concurrentibus sit est fames ¶ 7o sup-
ponit quod facilitas tollerandi ieiunium attendit
vel penes difficultatem cadendi in famem / vel pe-
nes paucitatem nocumentorum consequentium ieiunium / vel pe-
nes facilitatem relevandi se a talibus nocumentis et
patet ex glosa in 9o particula quo ad 2as partes primas ¶
8o supponit quod cum dicimus corpus sanguineum corpus
colericum et alias et addimus ista particula aliis pari-
bus quod non sit intelligendum omnia reliqua preter conplexione
omnino esse similia quo ad decoratiorem vel quo ad men-
suras / nam hoc est impossibile ut dixi in precedenti que

Si enim tantum de sanguine in sanguineo inveniatur comparando
in colerico et sanguineus habeat mediocrem mensuram
et sibi naturalem colericus minimum habebit et ita in multis
aliis intelligamus quod aliis paribus ut in quibus quo
ad omnia est possibilis paritas sit. Sed in aliis que sunt
ita illa que in uno inveniuntur proportionalia sibi sicut
illa aliqua que in alio inveniuntur sunt sibi proportionalia
ut in corpore equali quo .4.or humores habent mensuram sibi
convenientissimam sunt pares quo ad humores et sic de uno
et de aliis. ¶ Aliis quod habitis primo loquendum de com
paratione complexionum in facilitate tollerantie quo ad
tarditatem casus in famem. 2° quo ad nocumentorum
paritatem. 3° quo ad elevationem. ¶ Quantum ad primum
sit ista conclusio. Stante equali multitudine humorum in cor
poribus calidis et frigidis aliis paribus difficilius tollerat
ieiunium calida quam frigida. Probatur ista, maiorem multi
tudinem humorum sibi debitam inveniat quam frigida ut dicit
quarta suppositio quod si ponitur equaliter habent plus defi
cit calida a sua naturali mensura quam frigida aut mi
nus habundat, minus 2a sive proportionaliter habet de
humoribus in isto casu et consolutio fit in eo fortior
ut dicit suppositio 2a et 2 digestio velocior et multo quod
in istis citius membra vacuantur et citius attrahunt
a venis et citius vene a se et per consequens citius fit
fames, ex quo sequitur quod calida tamen difficilius tolle
rant quam frigida tamen et calida et sicca quam frigida
et sicca, et calida et humida quam frigida et humida stante
semper paritate in quantitate humorum et in aliis quantum
est possibile. ¶ 2a conclusio si ponitur equaliter existente quantitate hu
morum in humidis et siccis aliis paribus complexiones humide
difficilius tollerant ieiunium quam sicce, probatur ista, paritate
posita iste minus proportionabiliter ad mensuram sibi na
turalem habent de humoribus ut patet ex suppositione quarta, et in eis
fit dissolutio fortior et digestio velocior quod aliis pa
ribus fient citius illi motus ad famem comparati(?) et
sic citius cadit in famem, patet assumptum ex suppositione
prima et 3a. Et hanc conclusionem vult Avicenna prima primi capitulo
de cibatione febricitantium ubi dicit, Et sunt de corporibus
quedam que sunt exsolubilia(?) ramis(?) sed non absciduntur(?)
ab erroribus debilitantur et exterminatione incurrunt
quia non tollerant prohibitionem cibi quo ad facilitatem
tollerantie merito ponitur nocumentorum consequentium ie
iunium. ¶ 3a conclusio corpora calida et humida in naturali
ssima sua dispositione existentia citius post sentire a
brevi famem quam sicca et frigida, stante proportione
lapsus, patet quia in istis fit dissolutio maior et
digestio velocior tam prima quam 2a, et ideo citius inci
piunt membrorum attractio et venarum cum secundum varie
tatem quod citius incipit in eis fames. Et dico no
tanter in naturalissima dispositione existentia quia si haberet hu
miditatem extraneam vel superfluentem staret oppositum. Et
hanc conclusionem vult Avicenna 3a primi loco allegato in
primo argumento. ¶ 4a conclusio generaliter corporibus siccis
famis aliquid humidum sanum facilius tollerat ieiu
nium quam(?) quamquam tale corpus siccum aliquid tale hu
midum multo plus habet de humido crudo digestibili
convertibili ad benignum ita ut merito illius tardius
cadat in famem. Quod assumptum videtur ad experientiam,
2° quia tales humiditates coacervat in sanitate vide
velle G. octavo terapeutice capitulo penultimo, et quia
illarum merito confert eis ieiunium et humida in ista
conclusione ponitur in 2° loco, nam sic dicit ad literam, Sed
considera eorum qui contingerit multitudinem coacervasse hu
morum sine corruptione coacervat aut quando et ieiu
nium et humidis 2a non
quando humida 2a non non cum habet quod frigida, est non quando
frigida et sicca hoc quod. ¶ 5a conclusio Corpora humida sa
na quibuslibet corporibus siccis facilius posse aliis
paribus hoc modo tollerant ieiunium patet quia multo
maiorem quantitatem humiditatis crude convertibilis nocu
menti ieiunii potest in corpore humido quam sicco sicco

coacervatam quo facto maiori tempore sine nocumento absti
nebit. Preterea et ea contingit magis habundare sanguine
etiam ut magis sine nocumento ieiunet, hanc conclusionem videtur
velle G. primo(?) particula 4a illo afforismo, corporibus humidas car
nes habentibus famem adhibere remedium est, fames
enim exiccat, et Galienus 8° terapeutice humida po
nuntur loco 2° in difficultate casus in febre ex fame,
Et hoc puto voluisse auctorem 6° colliget ubi dicit
et vult complexiones humide indigent inter refectionem
et refectionum mora longa complexiones sicce indigent
breviori, intelligo ego vult id est ut plurimum in sanitate. ¶ 6a
conclusio stante equali multitudine humorum complexio cali
da difficilius tollerat ieiunium aliis paribus, patet quia citius
dissolvuntur ~~et citius~~ fortius ad minus sibi proportiona
biliter mensuram deveniunt humiditates et humorum. ¶ 7a conclusio
non posita paritate in multitudine humorum contingit calida
complexionem frigida magis tollerare ieiunium. hoc patet quod mul
to plus proportionabiliter habere de humore puta de sangui
ne hoc vadit 9° et Galienus 2° comm. tertio(?) dicit, cuius
cum vene sunt plene eius sanguis est pauculus
et non plus abstinet a cibo quam ipsius consequitur nocu
mentum, sed cuius vene fuerint ample eius sanguis
est multus et plurimum abstinebit a cibo quod ipsum non
consequatur nocumentum. Et ideo volunt quidam quod complexio
sanguinea prima senectute in naturalissima sua dispositione
existens est maxime tollerativa ieiunii, sed hoc ego non
credo, illud tamen confirmat auctoritas Avicenne prima 4a capitulo de
cibatione febricitantium illo paragrapho, Et de primis cor
poribus sunt &c. ¶ 8a(?) conclusio licet aliqua complexio frigida
et sicca in naturali dispositione existens absolute maiora
nocumenta sit apta incurrere ex dato ieiunio quam da
ta calida et humida ceteris paribus, tamen calida et humida
est facilius ex ieiunio ceteris paribus apta febrem in
currere, prima pars est suppositionem(?) et 2a est Galieni octavo
terapeutice secundum unam translationem capitulo 6°. ¶ Ultima conclusio
Non quibuslibet complexio citius nocumenta ex ieiunio in
currens consummato ieiunio velocius in fine magis ex to(?)
moderat(?) et sic magis ledatur lederit. ¶ Quantum ad
3m supponunt primo quod hic loquimur de nocumento
dissolutis(?), supponunt 2° quod ab illo nocumento elevatur
corpus per oppositionem virtutis naturalis, supponunt 3° quod in
calidis et humidis virtutes naturales sunt fortiores quam in
contrario modo equaliter lapsis. ¶ Prima conclusio ab equali nocu
mento facilius elevatur complexio calida et humida
aliis paribus quam frigida et sicca patet quia in contrariis no
cumentis virtus remanet maior et alia patent(?) ut
&c. ¶ 2a conclusio non existente equali nocumento quamvis faci
lius elevaretur frigida aut sicca quam data calida
vel humida a suo, Quoniam tamen G. tamen duos
modos difficultatis tollerantie tetigit, ideo de hoc 3° ta
ceo cum difficile sit universales conclusiones de aliqua
una complexione respectu aliarum non stante nocumento eq
uali ponere. ¶ Nota ulterius me hic nihil dixisse
de temperata quia quod G. posuit quodammodo medio fa
cilius in febre cadere et quantum ad dimittendum(?) 2 aliarum
difficultatum, ideo puto et modo medio se habere in velo
citer digerendo et complexionum non multum lapsarum
et velociter famescendo et velociter ad nocumenta veni
endo. ¶ Aliis habitis restat ad argumenta in oppositum facta
Ad primum patet quia probat veritatem posita paritate
humorum in quantitate aut utrobique existente naturalissima
sua dispositione. ¶ Pro 3a tamen confirmatur quod complexio hie
mis et calidi ex consuetudine et complexione corporum
plus abstinet nostro sed et sanitas complexionis vivet.
Ad 2m argumentum dicitur quod posita paritate in humoribus cor
pora frigida tardius cadunt in famem, sed stante natura
lissima utriusque dispositione frigida tardius famet et tar
dius nocent, in dispositione autem non naturalissima stat
calida magis tollerare ut quando multo plus excre
verunt in sanguine quantitate quam in calido fortiter ut

quod multum Galienus in commento loco supposito. ¶ Ad argumentum contra, cum habent de sanguine, quod difficilius tollerant ieiunium, negatur. Aut quid voluit in illa auctoritate dictum est supra in questione de fame atletarum. ¶ Ad 2m confirmatione nego quod ideo sunt longioris vite calida [illegible] tardius dissoluatur et causa dicta est 2o tegni in questione de longitudine et breuitate vite. ¶ Ad 3m confirmatum versum est quid Galienus multum 2o complexionum. ¶ Ad 4ta alteras potest patet primo de calidis ex gressum quod in naturalissima dispositione difficilius ferunt, sed Galienus voluit quod citius cadunt in febres [illegible] sunt magis accendibiles, sed antequam ista cadant in febre humida ceciderunt in alia nocumenta. Et ideo dictum est supra in questione ultima 2e partis, [illegible] quod licet humida citius nocumenta ieiunii incurrant in continuato ieiunio plerumque sicca maiora incurrit nocumenta ut febre et sincopi et morte quam. Cuius causam vide prima [illegible] c° de ratione febricitantium, et hec de questione sufficiant.

Ventres ueris et yeme.

Ypocras in isto aforismo intendit vna conclusione [illegible] que est ista: In tempore veris et tempore yemis corpora plurimum dare de cibo, probatur quia in illis temporibus ventres sunt calidissimi secundum naturam, et sompni longissimi, igitur plurimum debet dari de cibo, patet consequentia, quia vbicumque est calor natiuus multus multo indiget nutrimento; sed in illis temporibus ventres sunt naturaliter calidissimi, in eis est calor natiuus multus, igitur in illis plurimo indiget nutrimento, et quod vbi calor natiuus est multus plurimo indigemus nutrimento patet per signum ab etate et complexione, quia etates calidiores vt pueritie et iuuentutis indiget plurimo nutrimento, et complexiones calidiores et corpora atletarum que sunt calidiora. Quod autem ventres vere et yeme sunt calidissimi supponit ypocras. ¶ Circa aforismum nota primo quod per ventrem hic intelligit omnem concauitatem interiorem corporis continentia ut dicitur in aforismo 2o. Quid autem intelligi debet per vere et yeme vide 2a parte ab auctore. ¶ Nota 2o quod ventres hiis temporibus esse calidissimos intelligi potest duobus modis, vno modo intensiue, i. gradualiter, et hoc non est verum vt apparebit in vna questione. Alio quia plus eis assistat de spiritu et sanguine et corporibus calidis naturaliter innatis ad operationes naturales, et hoc modo intellexit ypocras, et ideo non dixit absolute non sunt calidissimi, sed calidissimi naturaliter, id est habundantes plurimum naturali calido, et hoc est verum dicto modo. ¶ Nota 3o quod causa sompni est vaporatio mulcebris ad cerebrum, et inde sequitur spirituum retractio [illegible] illo tempore sunt longiores sompni in quo plurima [illegible] fit euaporatio et diutius antequam dissoluatur perseuerat, hoc autem est in vere et yeme [illegible] vapores eleuet, et temporum [illegible] diutius stet antequam dissoluatur. ¶ Nota 4o quod causa quod ventres isto modo sunt calidissimi ~~vere~~ et yeme est quia propter frigidum aeris prohibet exitus spirituum a corpore clausis poris et ideo ad interiora magis mouent, vnde fortificant calorem in membris interioribus, tamen magis multiplicato sanguine fortificat etiam membra exteriora. In vere autem sunt calidi propter sanguinis et spirituum multitudinem factam tempore yemis, et quia tempore moderate equalitatis veris perseuerat fortis, et tunc patet causa [illegible] conclusionis, nam calor existente naturali plurimo merito hic digestio est apta sed est melior et superfluitatis dissolutio velocior, et ideo plus cibi potest, vnde tollerat et decenter digere, sed et quia sompnus adiuuat digestionem, ideo longo existente sompno plus cibi digeri potest. ¶ Nota 4o quod ad verificationem conclusionis quod tempora seruent sua naturalia, ita quod yemis sit frigida sed non [illegible] tunc enim debilitaret et extingueret calorem

Et vero temperatum requirit 2o quod corporis sit robustum, nec corpus valde tenue [illegible] et expertum infrigidaret, et ita corpus valde senile, et ita complexionibus huius valde frigida. 3o requiritur isto corpori vti debito regimine et administrat [illegible] non naturalium. ¶ Nota 6o quod corpora atletarum sunt calida cum sint audatia et ad motus fortia, ideo si multo cibo indigent hoc est quia multum habent calorem. ¶ Nota vltimo quod per calorem natiuum non intelligit sic in presenti aforismo, vnum permanentem intelligit vnumquemque calorem conuenientem et naturalem corpori humano. ¶ Nota octauo quod plurimo indigere nutrimento potest intelligi aut quo ad vnam refectionem aut quo ad omnes in eo tempore sit aggregatas. ¶ Huius autem aforismi concordia sunt, pa. 4 c° de ratione febricitantium, 22a particula, et est vtilis in recte ordinando dieta secundum varietatem temporum anni, et ampliatur ad regiones et [illegible] calorem conuenientes. ¶ Circa hunc aforismum dubitatur.

Utrum corpora humana sint

calidiora in yeme quam in estate naturaliter. Et arguitur quod non. Aliquod corpus temperatum est calidius in estate quam in yeme et non est calidum nisi naturaliter, igitur tale est calidius in estate quam in yeme naturaliter, consequentia clara, et assumptum patet quia omne corpus recte est in estate calidius quam in yeme ut patet per signa talem caliditatem significantia, scilicet pulsum velociorem, vrina citriore, feces magis albas colericas, igitur et temperatum corpus est calidius in estate quam in yeme. ¶ 2o sic, si ita esset sequeretur aliquem senem temperatum esse temperato iuuene [illegible] temperatum calidiorem naturaliter, consequens est falsum quia quilibet senex est frigidior 2o suo iuuenis, et arguitur consequentia quia sit sub temperatis in vltimo [illegible] consistentie et sit in principio [illegible] yemis regitur regimine conuenienti oportuno. Tunc sic quod iuuenis post hoc erit calidior naturaliter quam nunc sit et iuuenis post hoc erit senex [illegible] temperamento [illegible] non conseruaret et nunc est consistens [illegible]. Et ex eodem sequeretur quod non esse stante debito conseruatiuo regimine caliditas post etatem consistentie minueretur contra auctorem c° de etatibus, et contra dispositionem senectutis patet [illegible] conclusione ex eodem tamen. ¶ [illegible] 3o ex illo quod in etate senectutis posset fieri verum augmentum, consequens impossibilitat, et patet consequentia in casu [illegible], quia sub per totum autumpnum fuit consistens contra, sufficiens tamen restaurare quantum dissoluebat et continue post hoc restauratiua fortificatur et sufficiet plus restaurare quam dissoluet et sufficiet facere verum augmentum, cum non aliud videatur esse augmentum [illegible] quod restauratio secundum quantitatem maiorem deperdita. ¶ [illegible] quod saltem in ista etate consistentie posset fieri verum augmentum, nam sit nunc vltimum instans adolescentie et sit principium yemis et sic quod calor incipit habere maiorem proportionem super humidum quam nunc habebat cum merito incipiat fortificari, igitur cum nunc [illegible] habet proportionem quod sufficeret ad augmentum faciendum sequitur quod nunc post potuit idem facere et cum nunc post erit consistens igitur in consistentia posset fieri verum augmentum. ¶ Ex eodem sequitur 4o quod non continualiter qui [illegible] plurimum habent natiuum calorem nec difficilius tollerat cibi abstinentiam quod non est verum quod est contra ypocratem presenti aforismo, et patet consequentia quia in isto casu iuuenis post hoc in dato hore calor natiuus erit multus quam nunc fuit, cum iuuenis post hoc erit in yeme, et in yeme calor natiuus est multus quam autumpno, et homines plurimo indigent nutrimento ut dicitur in aforismo. ¶ 3o principaliter arguitur sic in yeme frigus aeris non calefacit nec ab intrinseco calefacit spiritus saltem quod spiritus non sunt calidiores in yeme quam [illegible] cum maiore merito spirituum hoc sit calor naturalis, assumptum patet quia non agit in se nec

I

vnu[m] con[tra]riu[m] agit [con]t[ra]ria[m] q[ua]litate[m] p[er] sibi [con]t[ra]ria. ¶ 2º. Sit quilibet
humor in yeme e[st] frigidior q[uam] [in] [ve]re [illegible] / [illegible] [illegible] /
assu[m]p[ti]o[nem] p[ate]t / q[ui]a sunt [et] mag[is] coagulati q[uam] frigidiores ass[um]-
ptu[m] p[ate]t / q[ui]a hec sola causa difficilius farmacho
conueniunt [et] flobotomia ut h[abe]t videri. q[ue]d p[rim]o. ¶ In
oppositum est ypocrasi afforismo. ¶ In ista
questione erunt duo articuli / In p[rim]o determinabit[ur]
p[ro]p[ositum] / In 2º videbit[ur] utru[m] p[er] yemis adue[n]-
tu[m] in p[ri]n[cipi]o senectutis vel [con]sistentie possit [illegible] aliq[ua]
illaru[m] etatu[m] fieri [illegible] augmentu[m]. // ¶ Quantu[m] ad
p[ri]mu[m] notand[um] q[uod] corporu[m] humanoru[m] q[ue]da[m] s[un]t fortis
caloris [et] robusta / q[ue]dam debilis caloris aut iberlia
siue hoc sit merito [con]plexionis / ut flatua / siue merito
etatis ut senes valde / siue ca[usa] alicuius acc[identi]s ut p[ro]-
cedentis dissoluc[i]o[n]is / aut f[ebri]s / aut nimie mater[ie].
¶ Nota 2º q[uod] hec t[em]p[or]a .s. ver / estas / autu[m]pnus /
[et] yemis q[ua]n[do]q[ue] s[er]uat p[ro]p[ri]a[m] na[tura]m q[ua]n[do]q[ue] no[n] / ut si estas
e[ss]et frigida / aut nimis rabide calida [et] sic ita e[ss]et de
yeme / [et] in p[ro]posito i[n]telligat[ur] de istis t[em]p[or]ib[us] s[er]ua[n]tib[us] na[tura]m
s[er]ua[n]tib[us]. // ¶ Nota 3º q[uod] [con]t[ra]riu[m] p[ro]pter [illegible] [con]pone q[ua]n[do]q[ue]
aliud [con]t[ra]riu[m] fortificat ut ypo[cratis] notat / q[uod] vapor
ascendens in aere t[em]p[or]e estatis [con]uertit[ur] [et] fit glacies
cu[m] sit grando / qui tu[m] vapor cu[m] mediu[m] no[n] est
vehem[en]t[er] calidu[m] no[n] ita in glaciem [con]u[er]tit[ur] s[ed] fit
pluuia / h[oc] ecia[m] videmus q[uod] aq[ue] puteales sunt
estate frigidiores / yeme uo[ro] calidiores / [et] tale
fortificacionis [illegible] d[icitu]r fieri p[er] antiperistasi[m] .i. [con]t[ra]rij pos[i]-
tione [con]t[ra]rij. // ¶ Nota 4º q[uod] hec [con]t[ra]rij fortificatio duo-
b[us] modis [con]tingit / vnus e[st] q[uod] [con]t[ra]riu[m] [con]gregat a
[con]t[ra]rio vnq[ue] ab illo fugiens s[ed] oes suas p[ar]tes
petit centru[m] [et] ita vniunt[ur] sue p[ar]tes / [et] ideo vna
queq[ue] ab alia recepit mag[is] iuuamentu[m] aliis p[ar]tib[us]
q[uam] p[ri]us / [et] hoc modo d[icitu]r q[uod] virtus vnita e[st] fo[r]-
tior se ipsa dispersa / hec aut[em] fortificatio fit a na-
tali corpor[e] q[uo]d refugiunt [illegible] p[ro]pter [con]t[ra]rio / tales
aut[em] na[tura] in corporib[us] vaporosis maxie inueniunt[ur]
na [illegible] [et] lapis [et] cor[por]a dempsa no[n] videt[ur] hac
tale v[ir]tute h[ab]e[re] / s[ed] vapores [et] venti videntur / [et]
res vaporose subtiles / [et] h[oc] e[st] mag[is] videndu[m]
in lib[r]o methau[rorum]. ¶ 2º modus fortificationis e[st] quia
no[n] solum p[ar]tes mag[is] vniat[ur] s[ed] q[ua]litas [con]t[ra]ria q[ua]-
litati [con]gregat fortius q[uam] si [con]t[ra]riu[m] [et] no[n] app[ar]a-
ret / [et] tunc istud in reb[us] diffor[mi]b[us] facile [illegible]
q[uia] p[ar]tes minus intense p[ar]tib[us] intensiorib[us] ap-
p[ro]pinquat ab eis assilant [et] intendit ita q[uod] to[tu]m
redit[ur] intensius q[uam] p[ri]us erat. [et] supposito vaporu[m]
vniformi [illegible] vide quo p[er] antiperistasi[m] inten-
dat no[n] e[st] ta[m] facile / [con]uida tu[m] ymaginat[ur] hu[n]c
modu[m] q[uod] q[ua]litates p[ri]me agant sibi [illegible] q[ua]litates
p[er] sp[eci]es sp[irit]uales q[ue] s[un]t alie a q[ua]litatib[us] p[ri]mis
sicut lumine a luce / h[ab]ent tu[m] v[ir]tutes [con]iuandi [illegible]
illis a q[ui]b[us] decidunt / ymaginat[ur] 2º q[uod] q[ue]madmo[d]u[m]
sp[eci]es visibiles [con]flectunt[ur] a speculo t[er]so [et] o-
paco / ita sp[eci]es calit[atis] [illegible] [et] aliaru[m] q[ua]litatu[m] re-
flectit[ur] a corp[or]e [con]t[ra]ria q[ua]lit[at]e fort[iter] informato / [et] io
iste sp[eci]es sup[er] [illegible] [illegible] [con]flexe talia corp[or]a
intendunt. ¶ Quida[m] vero dicit no[n] [illegible] [con]t[ra]ria
h[ab]e[t] modo p[er] [con]t[ra]riu[m] iuxtapone e[ss]e apta fortificari in
sua q[ua]litate q[uo]d s[un]t a d[ictu]o [illegible] [illegible] aqua
calida p[er] iuxtapone vel [con]pone [con]t[ra]rij siue fortis
siue debilis no[n] calefiet s[ed] potius infrigidaret
nisi forte p[ro]pter p[ro]hibitione[m] exitus calidi vaporis [et]
fumi / s[ed] illa q[ue] s[un]t apta e[ss]e sub intensior[e] q[ua]li talis
q[ua]litatis q[ua]n[do]q[ue] p[er] [con]t[ra]rij [con]positione[m] intendunt ut va-
por qui e[st] [illegible] aqua q[ui]a adhuc e[st] sub for[m]a
vaporis frigidi / e[st] tu[m] aptus sub intensior[e] fri[gidita]te
e[ss]e / talia q[ue] h[ab]ent in se p[ri]n[cipiu]m intrinsecu[m] [con]ductiuu[m]
ad maiore[m] intensionem / [et] ideo cu[m] p[er] antiperistasi[m]
vniunt[ur] [et] [illegible] pot[er]it totu[m] vna p[ar]s aliam
iuuare redita ei[us] ad p[ro]pria[m] na[tura]m [et] intendi. ¶ 2º
[illegible] no[n] d[icitu]r no[n] [con]tinge p[er] antiperistasi[m] fieri talem

intensione[m] vniformi[ter] nisi alio agente [con]currente / [et] tu[n]c
2[us] modus d[ic]tus p[ate]t no[n] repugnat ymaginator ca-
loris sp[irit]us ho[min]is t[em]p[or]e yemis p[er] antiperistasi[m] intendi
[et] sic [et] in[illegible] [et] humore calidoru[m] / quod vt[rum] sit
ver[um] videbit[ur] in [con]t[ra]rijs. ¶ Nota q[uod] q[ui]d alius e[st] v[erum]
vnu[m] ho[min]e[m] e[ss]e alio caliore[m] ab[solu]te / [et] e[ss]e calidiore[m]
s[e]c[un]d[u]m na[tura]m / na[m] ad e[ss]e calidius ab[solu]te e[st] ip[su]m inten-
sius calidu[m] denotari p[er] q[ua]litate[m] q[ue] e[st] calitas / e[ss]e aut[em]
calidius s[e]c[un]d[u]m na[tura]m vel nat[ur]al[ite]r e[st] e[ss]e ita in calidi-
tate [et] corp[or]ib[us] calidis [dis]p[ro]portiona[tu]s ut merito illoru[m]
sit fortius naturaliter op[er]a[tiuu]m [con]pletiu[m] / siue h[oc] sit
merito [con]plexionis caloris / siue merito multitudinis sanguinis
[et] sp[irit]uu[m] / l[ice]t gradus e[ss]et [con]missior. // ¶ Notius no[n]
q[uod] t[em]p[or]e yemis q[ui]a aer e[st] frigidus cutis [con]stipat cu[m]
aer occurrit [et] pori claudunt[ur] [et] sp[irit]us q[ui] e[st] calidus
petit intiora ut d[ici]t G[alienus] in [con]mento / p[ro]pter q[uo]d [con]t[ra]ria [con]p[ro]hibe-
tur sp[irit]uu[m] [et] sanguinis dissolutio [et] cibi [con]sumit[ur] [et] q[ui]a
stomachu[m] maior [illegible] calit[atis] caloris nat[ura]lis fit di-
gestio melior / [et] in epate amplior sanguinis [con]t[ra]rietas /
[et] in corde sp[irit]uu[m] [generati]o / [et] io co[n]t[ingi]t accidit [con]t[ra]riu[m] v[ir]-
tutu[m] naturaliu[m] fortificatio saltem 2[us] e[ss]e q[uo]d e[st] intri[n]-
secus actus nat[ura]les [illegible] cu[m] sp[irit]us s[un]t ad ista op[er]a-
bile aie instrum[en]ta vel saltem multu[m] adiuuas / [et] h[oc]
i[n]telligat[ur] e[ss]e ver[um] in corp[or]ib[us] robustis [et] fortis ca-
loris / [et] debite tectis / [et] t[em]p[or]ib[us] s[er]ua[n]tib[us] na[tura]m s[er]ua[n]tib[us].
¶ Tunc sit p[rim]a [con]clusio / stante debito regimine [con]ser-
uatio sanitatis aliis p[ar]ib[us] corp[or]a s[un]t frigidiora ab[solu]te
ta[m] intra q[uam] ex[tra] [et] ta[m] q[ua]ntu[m] ad humores q[ua]ntu[m] ad me[m]-
bra in yeme q[uam] in estate aliis p[ar]ib[us] q[uam] o[mn]es
alij humores [et] [con]t[ra]ria me[m]bra / tu[m] q[ui]a q[ui]a colera est
aliis humorib[us] calior ut p[ate]t ex eius diffone q[uam] s[ed]
p[er] aliq[ue]m modu[m] debet p[er] antiperistasi[m] aliis hu-
mor[ibus] intendi ipsa intendet[ur] / [con]t[ra]ria p[ate]t [con]siderat
modos / s[ed] p[rim]a assu[m]p[ti]o p[ate]t ex mente auic[enne] 2ª p[rim]i do-
ctrina 2ª ca[pitulo] 9º [illegible] vult ad lit[er]am q[uod] i[n] yeme
colera maxie [con]primit[ur] t[em]p[or]is fri[gidi]t[at]e [et] noctiu[m] lon-
gitudine / [et] diei p[ar]uitate / s[ed] despm p[er] ista no[n] est
nisi in calor remit[ti]t q[uod] [illegible]. // ¶ Confirmat[ur] quia
adueniente vere sanguis elliq[ue]fiat a calit[ate] aeris [illegible]
calefiat / [et] p[er] [con]t[ra]rius calior q[uam] in yeme cu[m] est
quodam[m]o[d]o coagulatus. // ¶ 2º [con]firmat[ur] q[ui]a in estate [con]-
t[ra]ria signa app[ar]et intensioris caloris vt d[ici]t i[n] [illegible]
arte. ¶ 2ª [con]clusio / Corpora humana robusta / yeme
s[er]uante na[tura]m / [et] debite tecta / i[n] yeme aliis pa-
rib[us] s[un]t calidissima s[e]c[un]d[u]m na[tura]m / p[rim]o / talia vehementio-
res [et] fortiores exercent actus nat[ura]les ut plu[rimum] [er]go
s[un]t calidiora s[e]c[un]d[u]m na[tura]m / [con]t[ra]ria nota ex [illegible] nobili / assu[m]-
ptu[m] e[st] G[alienus] in [con]mento [et] p[ate]t ut ip[s]e assu[m]psit. ¶ Ex
h[is] duab[us] [con]clusionib[us] seq[ui]t[ur] aliq[ua]s [con]positiones q[ui]a
calido sunt multo tu[m] fieri a [con]t[ra]rio calo [con]missior
velotius q[uam] ab intensior[e] v[er]o. d[ic]o fit velotior
in sano [con]misse calo q[uam] in febriente acute / [et] ve-
tositatis dissolu[ti]o [et] sanguinis ex [illegible] [con]t[ra]rio. ¶ [illegible] i[n]
q[uod] caloris in cor[por]e n[ost]ro intrinseco e[st] intensiores causa
[con]t[ra]rius fiori p[er] actu[m] / na[m] nimia intensa calit[as]
e[ss]e[t] ita ut sit p[er] na[tura]m [con]t[ra]ri[u]m q[ua]n[do]q[ue] [con]sum[i] a
[illegible] veniente no[n] digeri nisi modicu[m] / [et] residuu[m]
eligi [et] dimidi / ita ut inde multe [con]ueniet aquo-
sitas ut in ydropice e[st] videre / [et] e[ss]et calit[as] remissa
[et] ad na[tura]m redacta no[n] [con]ueniabit. ¶ 3ª [con]clusio licet ca-
lidiora sint corp[or]a nat[ura]l[ite]r robusta yeme q[uam] vere /
no[n] tu[m] ab[solu]te [con]t[ra]ria talia melius s[un]t dicenda e[ss]e di-
sposita / p[ri]ma p[ar]s e[st] q[ue] p[re]dixi / 2ª p[ro]b[atur] q[ui]a ver est
t[em]p[u]s sanissimu[m] s[ed] in sanissimo melius disponunt[ur]
corp[or]a v[er]o. ¶ Confirmat[ur] q[ui]a in meliori t[em]p[or]e corp[or]a
saltem t[em]p[er]ata debent melius h[abe]re / s[ed] ver e[st] me-
lius t[em]p[u]s ut 2ª p[rim]i doctrina 2ª ca[pitulo] allegato
[illegible] d[ici]t / Et ver q[ui]de[m] e[st] melius t[em]p[u]s [et] p[ro]p[or]-
tionale [con]t[ra]ri[u]m sp[irit]us [et] sanguinis. ¶ Cont[r]a i[n] yeme
calor innatus e[st] amplior q[uam] [illegible] fortior [et] p[er] [con]t[ra]rius

1.ª al' [illegible]
2.ª 9.ª
1.ª al' [illegible]
3.ª 9.ª

corpis dispositio melior / tz qua quia ex augm̄
to mat caloris no accidit nocumtu nz virtus
diminutio q̄ accit accit augmentu ni aliquo
modo variatur / s fortitudo virtus sequit temperantiu
q̄ ex augto caloris se 2 fit cor temperatus / q̄ in
yeme e melius dispositu / et q ex augto mati
caloris no accidat nocumtu aut debilitas pz
2a p doct na 3a · fumia de pulsibus ca° · 8° vbi
ad hanc dicit · et nz extimes q si calor in
natis fuit contristitas / minuat ex virtute ymo
ex eo peruerit in sba sperus fortitudo / z i ua audacia
tia · // ¶ Et dicit q fortitudo virtutis dr̄ duobus
modis vno° dicit virtus vna fortior alia qa ap
tior p̄ducere operaciones proportionatas intentioni acui
nae / z ista fortitudo insequit t'prametu / 2° mo dr
virtus fortis qz fui pt nali nocumto oponitur /
opones a / na intetas e apta facere intensiores quo
dicit sepe a. G. digestiua fortior calite 2 hu
iditate nali / mo 2° mo virtute in yeme ex forti
ore hoc 2° mo / z hoc mo dicit aunt loco allega
to q no minuit ex virtute calor matus / mo aut
p minuit / pzni addat in audatia q no e ita
proportionalis forme hois sicut fortitudo vel medio
critas · // ¶ **Quantum ad secundum arti**[lu]
cula intendu p° q p pueritia 2 consistentia 2 senectute
intelligamus ut fuit descriptu in qone de tollerantia ie
iunij sexam · // ¶ 1° suppo q core debite recto et
deductis cais pt nali impeditiua otio° ul qo ctinue
in pueritia fit vim augmentu pz ex aunt p° p
ca° de etatibz vbi ad lrãz dicit / puer naq augmen
no cessat s ystendo gradit / si q no cessat se
q ctie auget · // ¶ 2° intendo 3° q ad hoc ut di
cat fieri vim augmentu requit q fm mbra sp
matica fiat maior restauratio q dissolutio ni appor
tionali corpis quo ad hu̇idu extensiones extension
s3 quilibet dyametrum / na ni no fiat augmentu p
sola impositione s p intus susceptione pz q q
libet cor° ctinet fm omes dymensione e. appor
tunu pcpus humidi extendi s hoc unde melius
p° de ctione z p° p doct na · G · // ¶ 3° intendo e°
quilibet q cui ḡnalis caloris dutsa correndere
limitata extensione totalis humidi sui cois fm va
rietate qualitatis humidi 2 ḡnis eius / na ni calor
nalis no intendat corpis augere in infintu ut 2° de
aia / s ctui intendat terminu pz q limitate de
talis mensura 2° quilibet totius hud a / ra in
tento / pz 2° q qz dūse st nales hominz qualitates
ta s3 ḡne q 2° hud qualitate q differen sunt
hg extensionu a / na intent s3 diuersitate · ¶ 4°
suppo q cuiz humido inbrali hois correndere limi
tata extensione sub qua pot ee nalz / 2 sup
tata extensione sub violenta · // ¶ 5° q° pz
quia si extenderet eet sub violenta / s ni ad tale extensione deuenerit multo amplius
volutor extensionu q an extensionu resistebat / ex q°
se 2° no ee ignis p ctinua paulatina hant
extensione calor remanente eq forti subito vam
extensione calor · remanente eq forti subito vam
dep prportione ad humidu extendend · // ¶ Suppo
· 6° q ni humidu peruenerit ad tata extensione q
volutione no pot ira / no ex qlibz exercitatione ctra
hit ymo extra tollerat exercitate / ho pz manifeste
in rebz extricabz / 2 stati p° adolescentia respicitur
diminutio ni humidi ctie perdat exercitando · //
¶ Volo primit q quadmodum ad vim augu
mtu requit 2 plus qualitate restaurari q dep
dat 2 humidu pcpus extendendi / ita eq ad vam
diminutoem requit q minus restaurer s3 me
bra spermatica q dissoluit 2 q remanens humidu co
trahat proporcionali fm omes dimensione / ista pz pz
ex motiuo quo dictum de augmento / Ex q° patet
ee pole in consistentia quia plus restaurari quo ad mebra spermatica q dissol
uat / qz minus liceat in ea no fiat vacuu

augmentu nec va diminutio / ni pcpus humidu no
extendat qd requit ad augmentu vim / nec rea
nec contrahat qd requit ad diminutione vam · //
¶ Hys habitis sit hec prima 9° / in corpore deni
recto deductis cais pt nali impeditiuis p totam
adolescentia i qualibz fuit am tpre e restauratio
spermaticorz ma° dissolutoe / pz qz e vim augu
mentu q maior restauratio dissolut · ¶ Ex quo
pz ta in autumpno q in estate fieri restauratio
one maiore dissolut / core in adolescentia constituto
saltem quo ad spermatica mbra · // ¶ Sed 2° ipole
ee in pueritia core existente nalz disposito fieri ve
ram diminutoem · // ¶ Sed 3° p celiter estatis
plus proportionabiliter 2° dissolut remitti restau
ratina carnsformia q spermaticorz / pz qa i estate
nalz multi pueri denascunt · // ¶ 2a 9° impole
e in senectute fieri vam augmentatione uel i con
sistentia nalz / p° qz sic e in consistentia core pucit
ad fine augti q mebra spermatica hnt t'minu
quantitatis qua vltius excede / 2 ni e ipm viole
tas q no amplius extendit / 2 p qns no fit
vim augmentu · // ¶ 3a 9° impole e p causas
ne nalt impedientes fieri in consistentia vam dimi
nutione / p° qz no fit va diminutio ni hu
midi de exercitato ita ut ctrahat proporcionali i suis
dimensionibz ctibz quo ad mebra spermatica / s tata
siccitas no accit nisi in senectute q i / maio
siccitas no accit usqz ad q dicit siccitatis senectu
pz qz p exercitatio usqz ad q du siccitatis senec
tute stat humidu no ctrahitur q p nulla tata
coheret · // ¶ 4a 9° impole e ee sene p tempus
in quo no fiat diminutio / na p nullu aduuto
cui pot ita fortificari ut plus s spermaticorz
sbam restauraret q dissoluat / ul saltem spmati
corz ctio impediat alr no eet senex cuius
illo mo disponet · // ¶ Ex quo sr in quolibz an
tpre quo ad spermatica in sene ctie fieri maio
re dissolutoem restauratoe · // ¶ Sed 2° q licet
in tpre yemis in aliq° sene fiat maior re
stauratio q dissolutio / hoc tn no eet quo ad mbra
spermatica s carnsforma solu · // ¶ Sed 3° ctinge
in vo consistente quo ad spermatica maiore fieri de
solone restauratoe / vt pz si qo incipiat ee
senex in pno yemis ni incipit calor fortificari ·
// ¶ Sed e° no 2° quilibet mbri nerino fo
tiore ee intitua tempore yemis q fuerat in
estate prete / stat ni · plus ut in spermaticis debi
litata ee intitua ex pressu etatuo / q ex o
yeme fortificata 2 in robusto 2 tpibz sua se
cundibz nalz · // ¶ 4a 9° · 2 si fortior sit carnifica
yeme q prete estate i corporibz robustis 2 tem
poribz sua secundibz nalz / no tn oz melius q
rans humidu aut q corporibz aut p vita re
staurari q in estate / pa pz pz qz calor nalis
e fortior / 2 pz ex galo in 9 / 2a pz pz vbi
in estate fuit consistens 2 in yeme sit senex / de
aut calor fortior / no qz melius humidu possit
restaurare s ad esse suz suppositu no tn hos pro
igenti melius ta p vita q oportz restau
rari humidu q fuit dissolutu / ut dicit in prima
// ¶ **Ad argumenta principalia** ·
Ad primum / ne ḡna / cone° · ni · q e calidus 2
q no e calidu nisi nalz / 2 nego q e calidus
nalz / 2 ro pz in logica · // ¶ Ad 2m cone° ctio
2 dr q senex no e frigidior iuuene nisi q
alijs pibz / ino no st alia paia verisi vim e
in yeme reliqui in estate / dico tn pp a° maz
q senex in yeme no e calior q fuit i estate
sed e calior nalz · // ¶ Ad 3m cone° q stat
aliquem nalz dispositu 2 deni rectu regimine

conservativo et ita continue reget deducta dispositione post naturam inspe ad senem et inspe calefieri, ut si ultima in statu consistentie sit initium estatis aut inchoandi consistentiam secundum hoc modo dicimus continue diminui caliditatem post consistentiam quia corpus est continue diminutus calore, posset si aliis partibus esset consistens, et ita est in proposito. Ad confirmationem, concedo conclusionem, et admisso casu dico quod si incipit esse senex immediate post hoc, medicus quantum ad spermatica membra restaurabit quam dissolvet, et cum dicitur plus restaurabit quam faciebat immediate ante, potest concedi quod in autumpno non tamen restaurabat quantum dissolvebat licet esset consistens. Ad confirmationem nego consequentiam et admisso casu dico quod immediate post hoc non augebit et concedo quod plus restaurabit quantum ad spermatica quam dissolvet, et tamen non augebit ut dictum est in principio articuli, et proportionaliter videatur ad istas confirmationes eiusdem articuli. Ad quartam dico quod qui crescunt plurimum habent innati caloris et plurimo indigent nutrimento aliis partibus quod non sit in illa comparatione cum ponat adolescentes in autumpno, consistens in yeme. Ad 3am in principio articuli conceditur illud quod concludunt quod in yeme corpora sunt frigidiora et corpus humores, et per primo articulo tamen sunt calidiora secundum naturam.

Tempora anni etc. Galenus in hoc commento primo ponit utilitatem in summa generali aphorismi, 2o specialiter exponit, 2a ibi, Neque calorem. Dicit primo quod tempora anni cognita quo ad eas dispositiones quas faciunt in corporibus humanis dant magnum adiutorium in ordine cibi quod patet, nam yems facit esse oppotuna maiore cibi porcione et appetitum et facit esse maiore digestione sicut innuet in sequentibus, et in estate contrarium, quod hoc verum est quod ypocras hic diffinivit, id est declaravit cum dicit quod ventres yeme sunt calidissimi natura et sopni longissimi, et causa assignat quia calor innatus est multus et ideo cibo multo indiget nutrimento. Nota quod quod digestio pauciscatur in yeme secundum assumptorem quia plurima pars deducit in sanguinem licet alie carnes generat videri 2a prima doctrina 2a cap. 6o. **Neque calorem.** Commentat specialiter et dividit in 3as. Primo verificat ea que dicta sunt de yeme. 2o propter finem quod verificat de vere, ibi 2a, ypocras non ita. Prima in tres. Primo exponit particulas aphorismi. 2o ponit conditionem unam requisita ad verificacionem aphorismi, commonendo omnium dicentium. 3o arguit contra sententiam eius et solvit, ibi 2a, sed hoc non valet, ibi 3a, quibus in temporibus. In prima primo dicit quod primo quod ypocras non dixit hic absolute in yeme plurimum esse calorem, sed cum dicit innatum quod apposuit innatum, id est naturalem, et ita habet expositio caloris innati et intellectus primo propositionis aphorismi et talis caloris naturalis ypocras alibi dixit. 2o dictum est quod hoc dictum capitulum ad yeme alibi ab ypocras est dicta, nam dicit quod in yeme calor naturalis petit interiora corporis, et ideo fortificatur fugiendo contrarium, sed in estate modo ad superficiem, et ita in corpore minoratur et dissolvitur. 3o est quod in yeme multum digerit, ideo multus cibus est necessarius. Dicit 2o quod sopni sunt longissimi propter noctis longitudinem, et bonum est comprehendere sopni utilitatem quia ad digestionem iuvat. Dicit 4o quod etates et athlete quam ponit in fine aphorismi ponuit ad declarandum quod ubi est multus calor innatus ibi multo indiget cibo sicut in pueris et athletis, et hec omnia sunt declarata in aphorismi expositione. **Sed hec non valent.** Primo facit quod dictum est, 2o ex illo verificat sententiam aphorismi, 2a ibi, Cum igitur humana. In prima parte dicit primo dubium remotivum quod istud, scilicet plurimo indigere nutrimento in yeme non est verum in omnibus, alibi ymo sunt expirienda animalia frigide nature in yeme in cavernis accubantia quia istis si multum cibum daret non digereret. Dicit 2o quod hoc ideo patitur quidam homines debilis nature cum lavatur frigida aqua quia infrigidantur et debilitantur et non indigeant multo cibo. 3o dicit quod homines fortes cum lavantur in frigida aqua primo calor corporis trahitur ad interiora et postea fortificatur ita quod sunt tandem ampliores caloris naturalis calor redeunte ad interiora, et ex hoc hemus conditionem requisitam ad aphorismi verificacionem quod congruit homines tales esse robustos ut dixi in expositione aphorismi. Dicit 4o quod animalia frigide nature sustinent asperitatem yemis, ut que inveniantur accubantia in cavernis immobilia et quasi mortua, et multa corpus pereunt, sed alia calida multum sanguinem habentia patiuntur ex yeme illud quod homines robusti cum frigida lavantur aqua in quibus calor petit interiora, licet a principio videatur infrigidari, non tamen debemus dicere aqua frigida penetrare intus sed potius intus ingrediunt sanguis et calor, que est causa inspissitudinis carnis. Tamen nota primo in istis aliis tempore et statu naturali multiplicari flata et crudos humores que in yeme tenent locum cibi, et propter tempus frigiditatis eorum vapora non dissolvunt, et ideo dormiunt tota yeme et nutriuntur dictis humoribus. Nota 2o homines firmos non ita posse stare sine quia subtiliores sunt humores quam dicta alia in cavernis accubantia. **Cum igitur humana.** Nunc ex dictis verificat aphorismum dicens quod cum hominis corpus consistat ex spermate et sanguine menstruo et spiritu ut consuetum in libro de spermate in quo est dictum sperma esse substantialem carnium membrorum et quod ex ipso corpus augetur et nutritur, manifestum quod melior fit digestio si spiritus et sanguis aggregentur in interioribus in quibus maiore debet fieri digestio, et ideo ypocras in isto aphorismo non solum testatur hoc quod melior fit digestio sed preter in hiis temporibus hanc causam multum cibum esse dandum. Circa partem commenti nota quod sperma quo ad partem eius corpulenta fit ex sanguine aliquo modo appropriato nature spermaticorum ut habet videri 16 de tempore, et ideo sanguis isto modo appropriatus potest dici quoddam sperma saltem in principio potentia, de tali quo velit commentator quod ex ipso corpus nutritur et augetur, et hoc modo habet dubium an corpulenta pars spermatis naturalis generatur ad fetus generationem, et quo parte probabilis in quo Galenus tenet partem affirmativam. **Quibus in temporibus.** Hic arguit contra predicta et dividit in 4or. Nam primo arguit contra dicta proprie contra hoc quod in yeme sit plus dandum de cibo. 2o verificat dictum ypocras per sensum et rationem. 3o ondit ad veritatem continuari in arte facto. 4o complete solvit rationem, 2a ibi, unde ex ipso, 3a ibi, in quibus non solum, 4a ibi, propter hoc ne. In prima parte ondit intendit talem rationem in dictis temporibus non est dandum multum cibi si dissolutio est pauca quia cibus est necessarius ad dissoluta restauranda, sed simpliciter in istis temporibus dissolutio est pauca in estate quo in istis est modicus cibus dandus et non multus, hinc rationis non potest in minore in probatione sua. **Unde ex ipsa.** Dicit ex ipsa et causa verum esse dictum ypocras dicens quod ex ipso sensu comprehenditur ypocras dixisse verum quia in istis temporibus non solum si male digeratur ut in quibusdam debilibus contingit, sed et si parum comedant corpora infrigidantur et maxime in suis operibus, et multus cibus debet vel modum non patiuntur illud quod in aliis temporibus. Tamen nota quod plus ondit paucum comedentes in yeme infrigidari et impediri, et ex hoc per rationem concludit quod debet corpora multum in yeme, non tamen ad restaurandum dissoluta sed ad multum sanguinem et spiritum generandum et carne per quos consistat fortitudo yemis, et ideo non oportet quod si minus dissolvatur minus de cibo detur. Nota 2o quod si cibus in yeme detur vel modum ita quod et plus sanguis generetur quod sit oppotunum, tamen non est talis lexio sicut ex superfluitate vel proportionali cibi exhibitione in alio tempore, nam primo illi propter virtutem non esse ita fortem non ita bene digerunt et peiores humores generant.

2° etiam tales humores generant non ita faciles movent ad putredinem propter virtute ex fortiore / et minore ex calidi tate accidentali. // **In quibus non solum.**
Ondit argumentatione factam habere aliquid coloris dicens quod in istis dictis quod sunt vera non solum a quibusdam conceduntur sed et fallunt omnes idem fatientes / et ratio est quia nullus est qui non fateatur corpus animale .i. animalis esse dissolubile / et sic comprehensibile apud omnes saltem intellectum hoc concessit / et hoc sic verum ondit necessitas resti aurandi quod est in quolibet tempore / Nam si aliquid continue in eodem statu permanet et non dissolvetur non sibi esset necessarius cibus saltem quolibet tempore / Et ex hoc vi detur verum esse quod cibus est necessarius ad dissoluta restau randa quod erat assumptum in articulo. // Ubi nota quod si aliquis arguat dicta istius partis cum dictis partis pre dentis probat solutio articuli / nam in parte questione conceditur quod non sit utilitas multi cibi in yeme ad resistendum frigori sed non sit tunc multa dissolutio / et in ista parte tunc dicit quod tantum dissolvitur cibus non fuisset necessarius saltem in qualibet etate ut in etate perfecta cum tunc non esset per augmentum necessarius nisi ad dissoluta restauranda in quolibet tempore anni et in qualibet etate / igitur [illegible] minus dissolvitur et minus dandum / quia stat minus non dari propter necessitatem / sed ut sit melius / et hinc est quod G. interrogative concessit oppositum in sequenti parte sequenti. // **Perpendis ne.** Hic ponit G. integram solutionem et facit tria. 1° narrat opiniones caloris naturalis multas. 2° addit unam conditionem ex parte temporis comportata ad aphorismum verificandum. 3° tangit causam quare multus cibus est necessarius in yeme / ex qua apparet manifesta articuli solutio. 1° adaptat tertia aphorismi 2ª ibi. cursus igitur. 3ª ibi. tota sit quantitas. et ibi. que omnia. In isto aphorismo dicit G. in parte prima contra impugnatorem suum respondens perpendis ne ex dictis te non ex digerim / et non est sed ego ver ypo. nolo tibi unde. dicit 2° quod quod consistunt anim [illegible] a principio et complet augendo / et regit minuendo sit a principio complet [illegible] .i. aliquid tunc virtutis. generative augmenta tive et nutritive quorum tamen omnium unum est principium quod est calor naturalis generale opus unus instrumentum ad omnem virtute ut sit opinione. dicit 3° quod iste calor precipue yemalis .i. fortificatus per yeme ut dicit supra an gmentat appetitum / confortat digestionem / sanguinem auget in corpore et dissoluta superfluitas a corpore restaurat. dicit 4° quod propter exterior non tamen dissolvit superfluita tes sed et re naturale qui custodit corpus. quod dicit quod dissolutio que a medicis vocatur occulta a solo calor naturali quod in solis alibi invenit ut est dictum in libro naturali virtutum / et iste non solum appetitum facit convenientem et digestionem et assimilationem / sed et expellit corporis superfluitates / Ex quo sequitur quod quando calor naturalis est fortior dissolutio tunc est [illegible] .i. superfluitatum eius est occultior / et inde dicitur de [illegible] quod [illegible] sudor est praeter naturam quia si cursus corporis .i. [illegible] in corpore fiunt contra naturam et ipsa vomitum cibum tunc ad huc non madent humiditates sensibiles corporis / et [illegible] quod sudor accidit in laboribus et in nimis exercitiis quod calor extraneus fit ex fatigationibus .i. debilitatio naturae. // Ubi nota quod generatio augmentatio et regimen fiunt per naturales operationes / et ideo maxime per ministerium virtutes naturales complet quod sunt tres dicte quarum instrumentum in omni operatione est calor naturalis ut sunt per [illegible]. // Apparet 2° per notam est sensu calorem yemalem augmentare sanguinem sed utrum fortificet appetitum videtur dubium / et similiter utrum magis dissolvat quam extraneus contra hoc dicitur habetur.

Utrum in yeme fiat maior dissolutio / et maior fames quam in estate / primo arguitur sic / in yeme fit minor sitis quam in estate quia minor dissolutio et minor fames / consequentia / quia sicut fit minor sitis quia minor humidi corruptio dissolutio / cum sitis ista sit dissolutione / sic et ultra quia minor humidi substantifici / tamen consequentia quia non videtur quare plus proportionaliter consequens esset / verum religio dissolvitur / et ultra sicut minus de substantifico dissolvitur quam minor fit fames quia fames illa dissolutione consequitur. // 2° sic in estate cibaria sunt magis inanita et magis calida quam fortius dissolvuntur et magis a frigido constringuntur et per consequens maior fit fames, tamen prima consequentia quia sunt magis calida quam aptiora dissolvendi / quia calidum existente intensior magis dissolvitur / et ultra magis dissol vitur et plus an dissolutione sunt inanita quam cibus in sorte corpore appetitiva cum cibus ad paucitatem quia appetitus excitatur deveniat et sic [illegible] quia appetitus excitatur devenit et sic [illegible] non fit fames / et assumptum probatur est notum cum tactu sit calidiora et visu macilentiora. // 3° virtutes sunt debiliores in estate quam resolutio maior cum non nisi propter dissolutionem sit virtus debilis / assumptum est Avicenna primo doctrina 3ª capitulo [illegible] summa de pulsibus / capitulo de pulsu temporum. // 4° alia debilia possunt estate in yeme sine cibo et sine fame tota yeme et non in estate / quam estas est magis augmentativa famis quam yems. // 5° calor in esta te est intensior tam intus quam extra et magis naturalem humiditatem dissolutivus et cibaria et liquores magis dissolvuntur propter quod maior saltem fit naturalis humiditatis dissolutio. // **In oppositum videtur esse Galienus in commento.** // In questione pono duos articulos / In primo videbo utrum in yeme sit maior dissolutio / In 2° an sit maior fames. // **Quantum ad primum.** Sciendum de hac questione mentionem duos modos faciemus supponit quod hic nomen resolutio sumitur multis modis primo per corruptionem ut 2ª hic 9° 13. 2° modo per rarefactionem ut 2ª primo doctrina 2ª capitulo 3°. 3° modo per separationem superfluum a [illegible] - et generaliter per quamlibet corruptionem corpulenti in vapore insensibiles expellendum. // Supponit 2° quod resolutionum quaedam sunt humidi corpulenti in vapo re qui sunt indicatores [illegible] oblationem cum [illegible] resta urandi ut quod fit a forti calido naturali / quaedam non indicat restaurandi potius ut quod fiunt a calore prenaturali. // Quod ista sit prima conclusio resolutio superfluitatum a [illegible] fit fortior in yeme / probatur quod fit a calore naturali sed calor naturalis in yeme igitur etc. // 2ª conclusio Resolutio est fortior in yeme non dicta solum fit proprie a calore naturali et non hoc modo dicta non solum fit propter quod accidentalis calor non intendit non accidit. probatur quod dictum superius hanc separationem et hoc modo intelligatur / quam dictum supra quod dissolutio que vocatur a medicis occulta fit a solo calore naturali. // 3ª conclusio simpliciter resolutionem generaliter pro qualibet conversione rei corpulente in vapo rem maior fit resolutio undique rei corpulente in estate quam in yeme / probatur per plura adducta in oppositum. // 4ª conclusio resolutio que est conversio in vaporem insensibilem et separatio a nutrimento est maior in yeme / probatur quia virtus naturalis est fortior in yeme propter quod superflue magis superfluum separat et in insensibilem vaporem convertit / sed et ex alio quia calor estatis re solvit in vaporem et fortiore et per consequens sensibile / non sic autem calor yemis. // 4ª conclusio. Resolutio cum possibilitate restaurandi cibus est maior in yeme probatur quia virtus est fortior in yeme quam plus potest restaurare de dissolutione / sed bene perspiciatur / hic [illegible] non valet nisi resolutio est maior in estate sed possibilitas est maior in yeme / sed tunc restat ad hunc solvere articulum sibi in quaestione factum [illegible]. // Ad opinionem supponit quod non quod calore intensiore magis dissolvere posset ut in prima questione istius aphorismi. // 2° supponit quod quanto calidum est potentius ad dissolvendum tanto est eius resolutio magis occulta

Margin: quod per omnem conversionem corpulenti in vapore insensibiles expellendi
Margin: conclusio prima 9°.
Margin: conclusio 2ª 9°.
Margin: conclusio 3ª 9°.
Margin: conclusio 4ª 9°.
Margin: conclusio 4ª 9°.
Margin: conclusio 2ª opinio - de calore intensiore.

I

quod tanto magis subtiliat in equali tempore. // Item 8o primi
tit quod corpora conformiunt et naturalis se habite secundum totam
habitudinem quanto membra manuunt tanto citius fit fames
etc. // Prima distinctio quod tamen calidum intrinsecum
quod est nostrum triplex corpus contingit dissolui aut enim
dissoluuntur spiritus sive calor naturalis, aut humiditas in
sensibilis sub illa comprehendendo superfluitates, aut
humidum membrale vocatum quod est humidum radicale.
// Tunc est prima conclusio. // Secunda distinctio tribus mo
dis contingit aliquid corporis fieri magis manifestum quam
aliud, aut quia magis dissoluitur, aut quia minus
restauratur, aut propter utrumque, ex quibus satis patet. Est
tunc prima conclusio, calor naturalis magis dissoluit estate quam
yeme, ista patet ex conclusione. // 2a conclusio humiditates na
turales sub forma intrinseca fortius et magis di
soluuntur estate quam yeme, probatur quia cum calor extri
secus sit fortius estate sed quod plus de tali humido
trahit ad superficiem et illic tractum magis dissoluit
cum ipse sit estatis tempore magis parate dissolui et
pori sunt etiam magis aperti. // 3a conclusio plus dis
soluit in corpore robusto debite recto de radicali
humido tempore yemis quam tempore estatis temporibus suis
naturalibus, probatur quia cum talia tempore yemis in
currunt famem sed quanto magis incurrit famem dissol
uunt et citius dissoluuntur membra quo ad radicale
humidum. Causa autem quod fiat dissolutio est maior quia
calor naturalis in multa quantitate amplior radica
li humido applicatur et vehementius intenditur cum
illo, et ideo non obstante membrorum natura taliter intensiue
in estate tamen fortior fit radicalis humidi dissolutio
in yeme. // Contra hanc ponitur quod calor
naturalis ut sic dissoluit superfluitates et accidentalis re
naturalis, ergo ex contrario caloris accidentalis debet
magis esse dissolutio rei naturalis, tale autem maxime
est radicale humidum ergo etc. // 2o membra sunt magis
dissoluta in estate quam unquam in yeme cum minore
habeant sanguinis et carnis quantitate ergo si aliquando
in yeme propter dissolutionem attenuantur, sequitur quod in
estate semper appetitus aut saltem semper attenuantur
ergo non citius merito talis dissolutionis incurrit fa
mem in yeme quam in estate. // Preterea sepius sit
abundantia corporis estate quam yeme debite regendo sed
non sepius appetitat ergo sepius appetit. // Pre
terea in illis locis magis multiplicatur spiritus in
yeme in quibus maxime est aptus consumi et digestio
fieri et plurima eius quantitas inuenitur sed hoc est in cor
de et arteriis et venis ergo in istis magis forti
ficatur super intrinsecum metale humidum ergo si merito huius
sit maior dissolutio humidi substantifici, multo for
tius fit maior dissolutio humidi intrinseci metalis.
// Pro soluendo ista difficultate dico in suppositione
quod calor est dissolutiuus humiditatis naturalis magis ut
est calor accidentalis quam ut est naturalis, vel ut na
turalis non dicitur dissolutiuus naturalium humiditatum. Hec
suppositio patet ex modo loquendi Galieni in commento, vbi dicit
quod calor extrinsecus non dissoluit tamen superfluitates
sed re naturale quod custodit corporis omnes, quod in hoc
differt a calore naturali, ideo patet ratio quia calor ut
naturalis intendit istarum naturalium humiditatum conser
uationem ergo non tamen appetit earum dissolutionem. // Sup
pono 2o quod membra et humores corporis sunt in
tensissime calidiores tempore estatis quam tempore yemis
patet in prima conclusione huius auctoris. // Suppono 3o quod su
perfluitates 3e digestionis calor ut naturalis dissol
uit, patet quia illas naturaliter intendit ut naturalis habet
expellere cum per poros cutis euacuari debeat. // 4o
suppono quod calor naturalis cum istas superfluita
tes dissoluit, magis proportionabiliter eas dissol
uit quod calefaciat patet quia multum intensiue habet
eas subtiliare ut insensibiliter euacuentur et non
multum intensiue habet calefacere, propterea

sicut calor naturalis multo magis eliquat proportionabiliter
quam calefaciat, ita debet esse de calore in superfluita
tibus agente ut naturali, ex hoc patet causa quare magis insen
sibiliter iste superfluitates euacuantur cum agit solus
calor naturalis, nam agente accidentali quia ille calefacit
et leuigat antequam per subtilitatem faciat insensibiles
ut est videre in aqua calefacta, ideo sensibiliores euacu
antur a corpore calore accidentali agente. Et ex hoc patet quod
Galienus dicit a solo calore naturali fieri dissolutionem que
vocatur occulta a medicis id est solus calor naturalis
est ille cuius merito dissolutio multum corpulenta fit
occulta, nam tamen humidum ab accidentali calore dissoluendum
a corpore sub forma grossioris vaporis educeretur quia
si educatur cum antequam ad tantam subtilitatem veni
ret, fieret leue et non corrumperet, non tamen volumus
quod nullo modo aliqua possit fieri occulta ab accidenta
li calore. // Hiis habitis sit hec prima conclusio. Cuiuslibet
humiditatis naturalis corporis secundum speciem sit maior dis
solutio in estate quam in aliis partibus, patet quia quelibet
talis de se est magis apta dissolui, cum sit calidior
et subtilior et calor estatis est eorum magis dissolutiuus
cum dissoluat a calore accidentali magis, ut dicit
in suppositione, et calor estatis est magis accidentalis
et est intensior et amplior quam in aere multo et me
dius et humoribus. // 2a conclusio dissolutio superflu
itatis 3e digestionis in tempore yemis in corpore robusto
conuenienter recto et temporibus suis naturalibus sua est vehe
mentior quam tempore estatis, patet quia illa est vehementior
cum calor fortificatur ut naturalis et hoc maxime
est tempore yemis. // 3a conclusio cibi non dantur pro resta
uratione superfluitatis 3e digestionis sed pro restauratione
humiditatum naturalium, hoc patet quia tales sunt superfluitates
abiciende ergo illarum restauratio non per se intenditur
natura. // Corollarium nulla est dissolutio propter cuius maiori
tate in yeme quam in estate dandus sit amplior
in yeme cibus, quia cibus propter nullam restaurandam
dissolutionem est dandus amplior nisi propter dissolutionem
naturalium humiditatum et talis non est amplior in yeme
quam in estate. // Vltima conclusio cibus amplior est
oportunus yeme quam in estate, probatur quia yeme oportet san
guinem et carnem augeri ad debitam corporis proportio
nem sed non augentur nisi ex multa et ampliori
comestione ergo oportet amplius in yeme comedere, et
intelligatur conclusio in corporibus robustis et in conditionibus
suppositis, et hanc conclusionem inuenit paulo post Galienus
in commento. // Quantum ad secundum. Non
quia dissolutio humidi membrorum sit causa famis tamen
multotiens fames accidit membris magis restauratis
et plus de humido habentibus quam prius habebant cum non
adesset fames, hoc patet in vere conualescentibus
in quibus continue membra restaurantur et in adolescen
tibus in quibus continue sunt augmentum, patet et ex alio quia
sumpto cibo 12 aut 16 horis post in consistentibus
insurgit appetitus ut apparet de distantia que
est inter cenam et prandium, et tunc propter hoc sunt membra magis
restaurata quia tunc est completa digestio membrorum et
nutritio. // Ex quo sequitur hanc conclusionem non vale
re sit velocior humidi substantifici dissolutio ergo ve
locior fames nisi ponatur alia causa. // Nota
2o quod diuisa est mensura paruitatis humorum merito
cuius excitatur virtus attractiua venarum in yeme
ab ea propter quam in estate, probatur, sicut se habet naturalissima
mensura humorum et conuenientia in yeme ad conuenientissi
mam in estate ita mensura in sua paruitate faci
ens attrahere ad mensuram yemis sui paruitate
faciens attrahere sed minor est conuenientissima mensura
humorum estatis in corporibus robustis quam yemis, igitur
minor est mensura sui paruitate excitatiua mediorum
attractiua. // Nota 3o fortiore esse attractiua yemis

nota quod fames a fortiori attractus [illegible] partibus.

primo.

2o.

3o.

minuit famem

in dictis corporibus quam estate patet propter spirituum multitudinem.
Nota .2o. quod fortior virtute attractiva fortiore
fiet attractione aliis partibus plura ab indiget ut
sedetur quam illa que fit a debiliori. Prima 9o stante
proportionali necessitate in yeme et estate, maior
fit fames in corporibus dictis in yeme, quia virtus attra-
ctiva est fortior et fortiore facit attractione aliis
partibus et fortior fit sensatio in ore stomachi, accidit
aut quod os stomachi frigidius yemis est magis corrugatum
et multitudine spirituum magis sensitivum. 2a 9o non
maior fit stomachus tempore yemis quam tempore estatis, patet ad
spiritus, et quia non fit tanta humidi consumptio
nec tanta intensio. 3a 9o probabiliter ponitur
stante virtute digestiva debita abundantia in dictis corporibus ca-
lidi estate quam in yeme patet quia sepius sunt ci-
bandi, et non misi in famem [illegible], sed de hoc
magis infra videbit. Ad argumenta prin-
cipalia. Ad primum conceditur quod fit minor dis-
solutio sed non ex hoc minor fames ut patet in pone-
re. Ad 2m conceditur quod membra in estate sunt magis disso-
luta sed non sequitur quod fortius attrahunt quia virtute
habent debiliore et minore quantitate humoris sibi de-
terminat. Ad 3m conceditur totum. Ad 4m negatur
maior, nam estas auget famem in aliquibus debilis
caloris yemis aut in robustis de quibus hic loqui-
mur. Ad 5m conceditur totum aliud negatur, reperitur nat-
ura dictis. Ad auctoritatem Galieni patet alia pro dubio dicat
quod Galenus non dicit in textu maiorem fieri dissolutio-
nem yeme quam in estate nisi superfluitates 3e digestionis
nec dicit quod in yeme sit plures cibi dandi propter
restaurationem plurium dissolutorum, nam illa tra-
mit ducit propter vim attractivam supra, et non pro determinat
vino. G. opponitur intuitu ut patuit et patebit, et
tamen hic modum nota exponendi 9tus. 2o solet
hic dubitari utrum omnis sudor sit preter naturam et
potest dici quod sudor fit concurrente aliqua dispositione
preter naturam, nam corpore naturalissime disposito, virtus ea
que sunt per poros cutis expellenda expellit insensi-
biliter non in forma sudoris, ideo in omni sudore aut
virtus est preter naturam debilitata, aut materia preter na-
turam habundans, aut qualitas preter naturam [illegible].
Cursus igitur. Hic ponit unam conditio-
nem regimini ex parte temporum dictorum ad verificatio-
nem affforismi repetendo conditiones caloris yemalis, dicens quod
cursus corporis .i. dispositio in ex transmutabili corpore
est in yeme et de quemlibet quia bonus si est
temperatus .i. si habet tempora servaverit sua naturam et
mediocritate in genere suo .i. ita quod ver non sit ex-
in caloris aut frigoris aut alterius qualitatis,
et ita yemis et de ceteris yemis, nam si habet tempora
non fuerint temperata tunc sequitur contra hiis que
dicta sunt, quia ypocras blasfemat hec tempora
in fine huius libri dicit contra tussis, sed iam burgu-
dionis dicatur in sequentibus et est verior, et hoc fit
prima 3a. et ideo si stomachus bene digerit in yeme, tunc
virtus naturalis que hac actione facit indicat se bene
habere, quia hoc tempore calor in interioribus auget et pro-
longat superfluitas 3e digestionis dissolvunt quamvis non
sentiat fumosa superfluitas est amelius yemis quam
estatis, ypostasis urine feculentior est quam esta-
te, corpore illam per debitum locum madante in yeme sed
in estate multum de ea ad cutim mittit, quantitas urine
minorat ea tamen, et corporis magis mittitur et raro
auget et sanguis multiplicat ordinarie modo non
excedente .i. corpore non crescit recto, et est 3m addendi
ad affforismi verificatione, et tunc insurgit dominus Jo. dicens
quod nam dicit est modus, unus de virtute aie, 2o de
forma .i. de compositione, 3o de complexione est de consuetudine
et hec omnia patent. Galenus significatas. Hic
specialiter narrat causam propter quam est necessarius multus cibus
in yeme ex quo apparet anteriori solutio dicit quod si igitur

corporis quo ad multitudinem sanguinis et caloris in tempore ye-
mis invenit quod est multa et minus quam est in estate,
et hoc non fit nisi ex multa comestione et digestione non
solum stomachi sed venarum et membrorum corporis, et ista est
causa multe necessitatis cibi in yeme ut multus
sanguinis et spirituum habeat ultra mensuram conveniente in e-
state, et hoc expertum vulgus, et ideo purgat sanguinem
in fine veris et an initium estatis sit .n. quod ma-
ximum periculum subit adveniente calor estatis si
non purgaverit se modo dicto quia calor estatis
dissolvit sanguinem et humores ebullire facit et ve-
ne generant humoribus [illegible] et quandoque crepant
et humores quandoque putrescunt, aut ad debilia membra
mittit, quibus missis fiunt flegmones aut consi-
milie, aut alii morbi, summa quod est quod in yeme
plus corporis habent sanguinis et humoris quam in estate et
in estate minus, quia si tanta haberet quantitas patet
erit morbos dictos ut vulgus conspicit, per fleg-
monem intelligendum est apostema sanguineum, per
erisipila colericum. Que omnia. Nunc
adaptat dicta in affforismo dicens quod omnia dicta ypo-
in isto affforismo testatur quia in hiis horis naturaliter
plus digerit sed plus cibi est dandum quia cibus
est dandus ad conpone caloris naturalis .i. secundum posse
caloris naturalis in digerendo .i. subit calor extra
caloris naturalis in digerendo .i. subit calor extra
nens ut sit periculum de sibendo, nam illa experientia
loco gnato in humoribus cibus minorat ne mali-
chym augeant. Ypocras uero. Hic G.
commentatur affforismum quo ad ver et dicit breviter quod
tractat de vere sicut de yeme in libro super allegato
quod Galenus non vult relinquere itaque, dicit 2o quod ini-
tium veris est sicut yemis, sed finis eius sicut est esta-
tis, dicit 3o quod quandoque ver totum est frigidum quandoque totum
calidum. dicit 4o quod in vere .s. quo ad eius initium or-
dinatur cibus sicut in yeme nisi sibi silet. 5o dicit
quod si totum ver frigidum fuerit erit ordinatio cibaria
tum sicut in yeme. dicit 6o quod in fine eius et
toto tempore calido est ordinatio sicut in estate, si fu-
erit mediocre tempus mediocritas servanda erit, et
ista omnia intelligant in sanis, de egris dicet statim
ypocras post.

Humide diete omnibus etc. Ypo-
in isto affforismo docet qualitate diete conve-
de secundum varias indicationes, et dividitur
in tres secundum tres conditiones, 2a ibi, insuper non, 3a i-
et aliis. Primo 9o est ista, omnibus febricitantibus conveniunt
diete humide, quia per tales dietas removet aut p-
habet similitudo preter naturam apta fieri a febre, conveniunt
ille conveniunt, tenet quia dispositio preter naturam est
abstinenda et prohibenda. Circa hanc textum nota, primo
hic dieta sumitur proprie per administratione cibi et po-
tus, licet vitare possit de administrare omnium rerum
non naturalium. 2o nota quod triplicantur conveniunt dieta
humida, uno modo actualis et non potentialis ut decoc-
tio aromatum aut vinum potens, 2o modo potentialis
et non actualis ut fungi et psilium, 3o modo ta-
actualis quod potentialis ut aqua ordei et decoctio
lactucarum, et hoc modo magis intelligit vel 2o.
Nota 3o quod licet dicatur omnibus febricitantibus conferre
dieta humidam, non tamen intelligit omnem humida
dieta conferre febricitantibus sed proportionata necessita-
ti humectationis vel prohibitionis siccitatis. Nota
6. et frigidas dietas conferre febricitantibus sed ypo-
tacuit quia est notum. Sed dubitatur breviter.

Utrum in yeme omnibus febrienti-
bus conveniant diete humide.

Et non, dicitur sic, quia paletico vel ydro-
pico febricitanti conveniunt sicce diete ut 2a 3i

et etiam 16 contra .3. Tertio aliquis est febries preternaliter
aut naturaliter minime humidus et tali conveniet extraneus contra ibi
non competit diete humide, alioquin est possibile quod ad esset in extre-
mo latitudinis caliditatis in sanitate et in eodem humi-
de incipiet calefieri preternaliter, tunc enim natus febri-
ret quod preternaturaliter convertetur quia talibus corporibus est generis
extranei ut in commento illius affor. Corporibus humidas carnes
habentibus famem adhibere et medium est. Tertio in flatica
febre non competit humida tamen laudetur decoctio origani
et piperis et huiusmodi ut patet eodem cap. de cura flatice, et etiam ibi
patet de effimera ex opilatione, et de febribus sincopalibus
quibus datur vinum, et de febre pestilentiali cui confert dieta.

Ad oppositum est affor.

Circa dubium nota primo distinctionem de dieta humida supposita. Secundo
nota febrium quedam est cum materia, quedam sine materia ut effi-
mera et ethica, prima est malum pendens a materia in
suis naturalibus qualitatibus proporcionata febri. Quedam a
materia contrariarum qualitatum naturalium, quia febris malis in qua-
litatibus actualibus, vel saltem una ut puta caliditate,
semper sive materie proporcionata, aliter enim non fieret febris
a tali materia denotanda, vel illa esset calida preternaturaliter.
Tertio nota quod in febribus quedam sumuntur indicantia a mor-
bo ipso qui est febris, quedam a virtute, quedam a materia vel
causa, quedam ab accidente. Exemplum primi est febris malis
et utrumque constat. Exemplum secundi quando virtus deficit ut in pesti-
lencialibus sepe. Exemplum tertii ut in sincopali vel a sincopi
sumitur indicatio. Exemplum quarti ut in flatica quando materia est multa
et ipsa febris non est valde intensa. Quarto nota
quod quando cum febre coniungitur alius morbus a quo etiam
indicatio diete est sumenda, et cum variant iste indicatio-
nes oportet sequi fortiorem altera non neglecta, et cum
erunt pares oportet equaliter contraria convenire et in hoc oportet me-
dium ex solicitum et expertum. Quinto nota quod quamvis fe-
bris est calor extraneus qui est igneus naturae, eius autem
talis est operatio, ideo febris dicitur morbus siccus
potentialiter et si non actualiter, et ideo quia talis res pre-
ternaturalis indicat de sui remotione, ideo indicatur siccita-
s a febre debemus contrarium prohibere. Sexto quod cum
plures coniungitur indicationes cum febre contingit febri-
entibus exhibendum esse dietam siccam vel calidam, patet in
pluribus exemplis in tertio, quia stat alias indicationes febris
indicationem superare ut in ydropico et paralitico et ve-
hementer in febribus malis quarum materia est naturalium qua-
litatum contrariarum qualitatibus febris. Septimo sequitur semper
indicationem siccitatis a febre competit diete fere humide
patet quia semper habet indicare convenientia ea que febre
et suum preternaturalem effectum sunt apta removere, cum res
preternaturalis indicet de sui remotione, ipsa autem est
calor et suus preternaturalis effectus, aut est apta ex siccita-
tes preternaturales, hec non removentur per frigida et humida.

Ad argumenta

patet solutio, et patet quod fe-
bris dicatur morbus siccus potentialiter scilicet quod est apta
sibi preternaturalem siccitatem copulari, quod autem contra-
indicatione primo potest convenire in contrariis indicantibus
patebit statim in tertio.

Maxime uero.

Secunda conclusio
est hec, humide diete maxime competunt pueris. Probatur
quia per tales dietas conservantur et restaurantur humiditas
proporcionalis deperdita, quod patet quia in illa etate membra
sunt humida et ideo illud quod resolvitur est humidum. Cir-
ca partem nota primo quod littera potest dupliciter intelligi. Uno
modo quod humide diete maxime competunt pueris febrientibus
et hic sensus non est de mente Galieni in commento cum dicatur
quod in isto affor. prius tractat diete infirmorum, secundo sa-
norum. Secundus sensus est quod pueris sanis competunt diete hu-
mide et iste est de mente Galieni. Nota secundo quod ly
maxime potest construi cum ly pueris, et est sensus quod
humide diete competunt illis qui sunt magis pueri, id est infantibus.
Secundo cum ly humide, et est sensus quod diete humidissime competunt pue-
ris. Tertio cum ly competunt, et est sensus quod inter diversos in etate
diete humide magis competunt pueris, et hic sensus tertius est
proprius. Nota tertio quod naturalia conservantur per similia, et ideo
complexio etatum conservatur per similia ut puericia que conservatione
indigeret, quomodo autem hoc sit intelligendum vide in commento
longa, tertio tegni qua fere. Quinto nota quod ad huius veri-
tatem supponenda est certa paritas cum puerum minorem
comparat ut in nulli complexione et aliis rebus. Et alii-
is, tertia conclusio est humide diete magis aliis a pueris
competunt consuetis et facit. Probatur quia consuetudo est tamquam res naturalis
sed res naturales conservantur per similia, ergo et consuetudo, et per consequens
per humidas dietas, ista conclusio potest habere triplicem intellectum
ut precedens, sed istam intelligit et de sanis, potest et hic
ly magis construi tribus modis ut superius dictum est, et intelli-
gatur prout ly competunt construitur ut dictum est in precedenti commento.
Quid autem sit consuetudo et quomodo operatur, dicta illo affor.
Ex multo tempore consueta, vinum autem doctor. Hic affor. totus
est utilis in arte practica, et ampliatur ad naturales omnes
complexiones in ultimis complexionibus cum luxuriosis, quod sunt per similia
conservande, et in primis ad omnes complexionales morbos quod sunt
per contraria abicienda. Concordia huius affor. sunt primo e-
iusdem de ablatione febricitantium et .8. tegni terapeutice et
16 de conservatione et tertio tegni.

Afforismus precedens.

Continuatur dividitur
in duas partes. Primo exponit affor. secundo obiciat et
solvit, secunda ibi Omni uero. Prima in tres, primo continu-
at ponendo utilitatem et divisionem affor. secundo premittit
quedam ad declarationem, tertio declarat, secunda ibi res preternaturalis,
tertia ibi in febribus. De prima dicit quod precedens sermo fuit de quali-
tate diete, hic est de qualitate, et in isto affor. multa
innuit dicens propter brevitatem. In quo primo quantum ad primam
conclusionem loquitur de infirmis, secundo quantum ad secundam et tertiam conclusionem
loquitur de sanis. De secunda parte dicit quod res preternaturalis est
abicienda per contrarium adducendo corpus ad propria, sed res
naturalis est conservanda per similitudinem id est per similia. De tertia parte
dicit quod febrientibus morbus est calidus et siccus id est febris
est morbus calidus actu et siccus potentialiter quia est calor
igneus naturae et ille est exsiccativus, et ideo debet per
contraria humida removeri eius mala qualitas introducta
aut prohiberi ne introducatur. Sed in propria etate humida
et complexione humida et consuetudine, non solum debet contra-
dari, sed per similitudinem dabitur humida dieta, quia naturalia
debet custodiri non minus sicut debet dietari in morbis
ad remotionem preternaturalis dispositionis. Et nota quod res pre-
ternaturales magis removentur contrariis potentialiter et ita conservantur se-
cundum vera similibus potentialiter, res naturales. Utrum autem hec
potentialiter sint similia secundum formam aut secundum correspondentiam
situs in propria latitudine illi situi in quo est corpus in
latitudine humane sanitatis, unde loco supradicto. Nota
secundo contra per quod removetur dispositio preternaturalis debet in effica-
cia in contrariam dispositionem remotam quia tamen remotiva contrarii
est illa preternaturalis dispositio, non quod sibi equaliter distet secundum distantiam
nimiam a temperamento in propria latitudine. Nota tertio
ex dictis in affor. quomodo febris sit morbus calidus
et siccus, et quibus glosis dicendum sit in febre conferre
dietam humidam.

Omni uero.

Hic obicit et dividitur
in tres, primo obicit, secundo solvit, tertio ampliat, quarto expla-
nat, secunda ibi sed in megategni, tertia ibi ydropisis, quarta
ibi quomodo corporis. Dicit primo quod quidam obiciunt ydropisis
quia in ydropisi cum febre non convenit humida sed sicca die-
ta, illi tamen qui hoc arguunt decipiuntur in ordinanda

dieta quia non intelligunt niete ypo. ¶ De parte 2a dicit quod in ingatigm .i. in terapeutica dicit plenius de hac re. Videtur quod simplex morbus curatur simplici medicina, compositus composita, et aliis ex aliis, contrariis aliis plus capiendo de uno et minus de reliquo. Ydropisi cum febre curant sic illi quia sunt simul ptisici .i. stercantes sanie et pleuretica, pleuretici ad digerendum colice materie danda est dieta humida, ptisici ad exsiccationem ulceris danda est sicca, et istos sunt contrarie indicationes et ideo indiget contrariis mediis. Et oportet in istis ut unius prius mederi et alterum non negligat et ita in ydropisi cum febre sunt duo morbi et oportet quod contrariis admiscet sicut in egritudinibus compositis.

¶ De 3a parte dicit quod licet yporas sit reprehendendus tamen non negligit hoc sed ponit partem pro toto ut fe. ad ostendendum quod dicis dispositionem sit naturam debet curari contrariis in dicat supra a bipa, sicut contraria contraria administranda, et ita hic et dixit de etate et consuetudine quod sunt per silicia gestanda debemus intelligere complexione naturale et tempus et regionem. Ideo contra quod hic sanius debite intelligitur yporegionem, ideo obviatis quia omnia sunt fatendis in aliis locis et non ypo.

¶ De 4a parte repetit et patet. ¶ Nota hic primo dixit quod per morbos simplices intelligit morbos non cunctos quia per morbos simplices indicantes pro morbum non compositum illum simplicem rei a qua sumatur indicatio intelligimus cum aliorum alteri rei a qua sumitur indicatio contingit sive illa res fuit accus sive causa sive alius morbus.

¶ Nota 2o quod morbi contrarii complicantur sepe dantis contraria quia non ad unumquemque morbum mandat sibi proportionatum per curam contrarium si epar est calidum et caput frigidum dabo contraria ex endivia et frigidis quia frigidis a proprietate petunt caput et endivia epar, sic et in eodem membro contineat ut frigida indiget digestione per calida et membrum sit calefaciendum de medicina composita ut ptisana cum pipere, sperans quod quia utrius ag. in magis calefaciendo addito pipere potentior erit utile calefacere magis, nam membra respiciunt piper et illud in calefacere magis, nam si ptisana sive pores adaptat vel quod genitum ex ptisana habet sanguinem, et ita infrigidat. Contrariis non damus ita composita in eximis contrariis sed ad medium approximamus .4o. non ut sic mente morbi acuti non sit non sit dandus cibus calidus, oportet morito utilius desiccatus sit optimum uti vino dabo vinum sed non ita sicut si morbus non esset.

¶ Nota 3o quod complexos morbi complicantur et unus est alterius complexus a causa incipiemus, hic tamen aliquis fallit, quia sicut causa curari non posset nisi effectu remoto ut cum est ruptura siphac per intestina descendens, vel 2o si effectus esset periculosior ut si mala debilitate oris stomachi sequatur, vel 3o quia effectus fiet independens ut si ex catarro facta essent ulcera. ¶ Nota 4o quod una littera dicat quod ptisici indigent humidis et hoc videtur quia sumpti et plectici sicci ad magis minime. Alia littera habet ut dixi contra. Et utraque potest salvari, nam nec ptisici conveniunt simplici morbo ad siccum dictum ut pleuretica, id ambo indigent contrariis et humectatis variis intentionibus.

¶ Ultimo nota quod ypo. alio dedit intelligi complexione naturale. Alio tempore et regione, nam a tempore sumitur indicatio de conveniente dieta, et ita a regione lapsa ut 3o regim. et 8o terapeutice et pluries alibi, et aliqua sunt satis superius notanda in dubio.

¶ Solet autem hic moveri dubium utrum a morbo sumenda sit indicatio de qualitate diete. Et videtur quod non quia morbus indicat cibi ablationem. In quo dubio certum est morbum aliquem indicare de cibo dando ut morbi de inanitione et ita aliqui morbi complexionales stomachi a mala potentia eos stomachi sunt qui indicant per sui remotionem potius cibi mala qualitate removetur ex oppositis. Patet 2o quod febris malus et si indicet nullum cibum dandum, indicat tamen quod si

datur quod pro cuius parte est febris sit frigidus et humidus. Ex quo infert propositio indicans de cibi ablatione indicat tamen cibi qualitate esse offerenda, nec hoc contingit. Nam non mente illius cibus offertur sed cibus qui propter aliud exhibetur mente illius ita debet qualificari.

¶ 2m dubium utrum a causa sumatur indicatio. Videtur dicendum quod a causa tamen ante contracta sumitur indicatio qualitatis diete, sed causa antecedens non sufficit quod est frigida nisi prohibeat morbum. ¶ 3m dubium utrum ab accidente sumatur indicatio. Et conceditur quod sic, cum sepe talia accidentia de qualitate diete. Et que qualitatem cibi removeat ut patet de sincopi, de siti, et ardore stomachi et pluribus aliis.

¶ Et quibus semel aut bis.

-e. In isto affor. docet quomodo sit ordinanda dieta quo ad numerum vicium quibus cibus administretur. Et dividitur in 2as partes secundum duas conclusiones. 2a ibi. Et finitur in 2a parte. Prima conclusio est ista, quod ultra ea que dicta sunt de quantitate et qualitate diete considerandum est quibus cibus est dandus semel aut bis aut amplius aut minus, probatur illud quod ultra dieta considerare sunt ... non possimus dietare sed considerare quibus semel aut bis vel est hiis vel maior est cura et hoc patet quia non sufficit scire quanta et qualis dieta debeat offerri in generali regimine nisi sciamus numerum oblationum et quantitatem particularis cibarius ut patet de se.

¶ Circa istam partem nota primo quod cibus exhibendus in toto tempore secundum statum vel in tota una die posset ita offerri in uno oblatione et uria vias quantitatis inde recipit iuvamentum, quantitatem unius vias quantitatis inde recipit iuvamentum, posset autem ita dari quod potius impediret. Verbi gratia si sex possent in die dari hec ad sui sustentationem libras duas cibi, posset totius dari in vice una et tunc forte non digerere quia totum simul non sufficit digerere, et posset dari in duabus vicibus et tunc et non digeret quia an dari in duabus vicibus supponit quod impedit eius digestionem primum, sed si tendens supponit quod impedit eius digestionem primum, potest autem dari in tribus vicibus dando 3. 8. digerendum, potest autem dari in tribus vicibus dando 3. 8. digerendum, potest ... in duabus vicibus si 3. 16. in prima vice et in 2a aliis 3. 8. et non convenienter digeret prima vice. Et hoc patet quod ultra illud quod est scitum de quantitate cibi exhibenda et qualitate oportet scire quibus semel aut bis aut amplius in quantitate in vice una, et quod ista consideratio est necessaria. 2o quod aut plus aut minus non intelligitur de numero vicium sed et de numero quantitatis in vice una. Et hoc ut dicit G. prosequitur in commento.

¶ Nota 2o quod regimen istorum habet partes a virtute et causa morbi sive humorum dispositione et hec tacuit ypo. volens quod hoc sunt ita considerare. G. autem modum indicandi per ista in commento explanat et dicit in commento. ¶ Nota 3o quod pro virtute et morbo et causa eius sunt certa particularis indicatio quod explicant in 2a particula affor. etiam non ita recta sequente super proposito.

¶ Et secundum partem.

2a conclusio In indicatione de numero cibationum et quantitate unius cuiusque indicatio particularis sumenda est a tempore, regione, etate et consuetudine. Probatur ab illis est sumenda particularis hec indicatio secundum quarum varietatem vires exhibitionum et quantitas unicuique varietatis sed hec dicta sunt hiis contra ab istis particularis sumenda est hec indicatio.

¶ Nota primo quod quia ista non significant super quantitatem cibi aut numero nisi per principio significant virtute aut in se aut in comparatione ad morbum sic se habere vel talem virtutem. Et ideo ista dicuntur rationes significativa et non primarie aut quia significant morbum vel eius causam sic se habere vel talem ad virtutem virtutes, et ex hoc patet quomodo hec littera et patet.

debeat exponi. Vel ab istis dictis particularibus colligitur hoc iudicium communis posset dici secundum premissa, scilicet limitate, quia virtus et morbus distincte sciuntur vero, secundum istos considerationes distincte. Tertio hec particula secundum partem a quarta iungitur cum fine primi, ita quod sit sensus quod medicum cognoscere quibus semel aut bis aut amplius aut minus est dandum de cibo, supple quo ad totale regimen, et secundum partem quarta quo ad particulare regimen puta vinum [illegible], et secundum istos vinus erit. Et tunc secunda conclusio aphorismi erit ibi dandum vero, et summa eadem. Postea nota quod tempore estatis sepius frequenter cibandum et modicum per vicem, et contra yemis. Propterea sunt regiones calide estati, et frigide yemi. Etas autem pueritie requirit multum et sepe, et consuetudo requirit varia secundum suam varietatem. Et ex hoc apparet quomodo istorum cognitio iuvat ad hoc iudicium habendum.

Quum superius de quantitate. Commentator dividit in duas partes: primo continuat aphorismum, et post eius utilitas in generali exponit. Secundo specialiter ostendit quomodo ex virtute et materia sit iudicandum de multitudine et paucitate tam quantitatis quam districta cibationum. Secunda ibi: Si virtus. De primo dicit quod superius determinatum est de quantitate et qualitate cibationis; hic volunt dictare ordinem quo ad numerum et quantitatem specialium cibationum. Dicit secundo quod non solum sufficit ad recte dietandum multum dare de cibo aut paucum secundum [illegible] vel [illegible] in suis [illegible] oportet dare et vel amplius aut minus per vicem, et hec habet hic aphorismus utilitas, et prima conclusio. Dicit tertio quomodo ad hanc partem quod tu hoc intelliges ex tempore etatis et regione sicut supponis de quantitate et qualitate, et in [illegible] per positionem dandi vero aliquid horum regionum vel cibi [illegible]. Hec est consideranda ad cognoscendum si multotiens aut paulatim aut et non dandum sit de cibo. Et ista est secunda conclusio aphorismi, et tota est clara. Dicit quod ad hec cognoscenda bene oportet considerare qualitatem morbi et virtutis infirmi primo, deinde tempus, etatem, consuetudinem et alia sicut infra dicet. Nobis tamen nota quod G. hic non innuit ypo. Pone ista omnia per prima, oportet considerare virtutem infirmi et qualitatem morbi ad sciendum quibus semel aut bis etc. et probatur ut in glosa quia consideratio de quantitate et qualitate non sufficit. Videatur cognitio habeat. Dicit in secunda volens per principaliora virtutis scilicet et materia considerationis ex dictis.

Si virtus. Ostendit specialiter quomodo sit iudicandum de quantitate tam quantitate quam districta, et dividit in duas: primo ostendit hoc considerationem virtutis et cause morbi; secundo considerationem illorum etc. que in textu sunt expressa. Secunda ibi: Sed non tempus. Prima in quattuor dividit secundum quattuor conditiones. Secunda ibi: Quod si virtus. Tertia ibi: Similiter virtute. Quarta ibi: Virtute non forti. [illegible] Si non virtus fortis. Prima conclusio est ista: Si virtus est debilis et corpus extenuatum vel habens humores corruptos, multotiens et parum per vicem est dandum. Quod parum per vicem sit dandum probatur quia virtus est debilis que non potest multum cibum in vice una digerere, secundum non plus est dandum quam digerere possit etc. Quod multotiens sit dandum probatur quia corpus est extenuatum et caret bonis humoribus que indiget multa confortatione, secundum non potest in vice una quod oportet vires multiplicare. Quod si humores erunt corrupti et mali, est etiam necessaria eorum restauratio, scilicet quod loco eorum habeant bonum; habeat tamen oportet fieri cum temperamento, scilicet cum cautella et arte, ne cibus exhibitus corruptione augeatur, vel temperamento, scilicet temperando malos aut per evacuationem aut cum alterantibus. Nobis nota ista conclusione implicare duo: unum est quod virtute debili paucificatis humoribus et non corruptis modicum et sepe cibus est dandum ut in convalescentibus, et de hoc non est dubium. Secundum est

virtute existente debili et humoribus existentibus corruptis est et cibandum modicum et sepe, et hoc habet modicum ambiguitatis, quia ista sunt corpora non pura, et corpora non pura quanto magis intres, tanto magis ledes, et quia ista sunt evacuanda non videntur reficienda. Nota quod quando humores sunt corrupti intelligitur malitia non sufficientes ad corporis nutritionem, virtus vero dicitur debilis per materiam consolutam. Et tunc patet quod in istis corporibus quia virtus sine cibo stare non posset, oportet cibare frequenter quia non possit multum simul in vice una. Et in istis est ratio [illegible]. Quod autem dicitur non pura corpora, intelligitur quod si intres ultra illud quod regulariter accipere debet, ledes, et etiam ex omni cibo leduntur quia aliquid humoris mali generatur secundum nutrimentum est maius in cibando sicut dicitur. Concedit tertio quod sunt evacuanda et ita sepe cibando, nam mali humores educi debent et boni generari. Attende tamen hic quod humoribus corruptis et quantitate et virtute debili existente non oportet plus dare de cibo in vice, nec est verum quod sit virtus sit fortior cum humores sunt corrupti, et illo modo virtuti [illegible] ex [illegible]. **Ad si virtus.** Hec est conclusio secunda: virtute existente debili, corpore non extenuato et habundantibus humoribus laudabilibus non corruptis, parum et raro est exhibendum, quia cum omnino sine cibo stare non possit virtus non indiget multa refectione et per exhibitionem cibi ultimus [illegible] parum et raro est exhibendum cum omnino etc. Circa conclusionem nota primo quod virtus cum multitudine humorum laudabilium potest esse debilis aut quia multi spiritus sunt dissoluti ut multotiens accidit in pestilentialibus, aut gaudio nimio, aut nimia fame in corporibus athletarum. Alia est debilis non per materiam dissolutionis spirituum sed per materiam aggravationis ab humorum quantitate ita et ut in digerendo impediatur et [illegible]. Nota quod humores possunt dici dupliciter laudabiles: uno modo quia optime quo ad qualitatem dispositi, et hoc modo videtur ex toto possibile cum virtutis debilitatione; secundo quia ratione sue qualitatis non removentur corporis a latitudine sue sanitatis, et hoc est possibile et sic intelligatur, nam virtus non potest istos bene regere in non sunt omnino in temperamento, non tamen oportet in malignitate esse ut per suam qualitatem corporis a sua sanitate educerent. Nota tertio quod causa quare isti cibant est eadem cum causa quare corpora athletarum repleta cibantur vel ad spiritus generandos. **Similiter virtus.** Tertia conclusio: virtute existente forti cum multis bonis humoribus debemus parum et raro cibare, quia non indiget multo cibo et multum potest expectare. Et nota quod hoc intelligatur in egris mali consuetudine, nam in sanis tempore yemis cum virtus est fortior plus cibi damus ut in aphorismo quintodecimo. Et si arguatur quia non similiter est faciendum virtute existente forti sicut debili, dicitur quod non omnino similiter quia cum virtus erit fortis et raro in tali morbo cibamus quia plus potest expectare. **Virtute vero.** Ponit quartam conclusionem et dividit in duas: primo illam ponit, secundo illam moderat. Secunda ibi: [illegible]. Conclusio est ista: virtute forti, corpore extenuato vel in humoribus paucificatis aut corruptos humores habente, multum et multotiens erit dandum de cibo, quia virtus est fortis que potest multum digerere et humores sunt paucificati vel corrupti que indiget multa confortatione que debet frequenter exhiberi. Nota pro intellectu omnium istarum conclusionum quod cum dicitur virtus fortis aut debilis non intelligitur ita in istis omnibus in comparatione ad sanitatem, nam nullus eger habet virtutem fortem, sed intelligitur respectu virtutis alterius infirmi cum comparatione in multitudine et paucitate

[illegible]

Et si interpolata

[illegible]

Si uero virtus

[illegible]

Secundum uero tempus

[illegible]

[illegible] **Secundum hoc etiam consuetudinem** [illegible]

Estate et autumpno

[illegible]

Hyeme

[illegible]

mo sunt intelligende conditiones vere indicant supra a/ virtute ut est ab digestiua. Na quando cibus melius digeritur minus mali humores generantur. - ¶ Vere.

3a conclusio In vere post yeme plus dandum est de cibo quam in alijs temporibus. Primo in vere post yeme facilime tollerant corpora cibum et aliorum temporum quia etc. / probatur assumptum quia virtus in vere est fortis 2o loco post yeme ut patet ex hijs que dicuntur afforismo 19o et intelligatur omnino in corporibus glosis ut quibus predictas conclusiones intelligunt / ista est conclusio afforismi intentio que videtur multi quod medici. G. et Avic. - ¶ Suppono quod primo coram dicta experientia quod morbus indicat de cibo subtiliore et virtus de cibo oblac / sed et omnino non fortificat indicationes a/ morbo et a/ virtute / na per augmentum morbi fit fortius eius indicatio / per decrementum uero virtutis fit indicatio fortior et non per augmentum. - ¶ Suppono 2o quod aliquis est morbus in quo virtute existente forti cibus non est dandus / et tamen virtute existente debili tunc eodem morbo et alijs paribus cibus esset dandus indicante supra a/ virtute hoc patuit supra. Tunc sit fortis eger in estate egritudine pacuta in quo tamen virtus sit ita debilis ut cibandus sit / sed in yeme virtus eius sit fortis ut tunc eodem morbo non sit cibandus, casus patet ex predictis / tunc yeme virtus sit fortior / et egro sic indicante supra a/ virtute minus est dandum forti in yeme de cibo ymo non est dandus et in eodem in estate indicante supra a/ virtute quod talis est merito estate cibus est dandus quam minus dandum est de cibo in yeme quam in estate indicante se supra a/ virtute alijs paribus in omnibus glosis quas ponit ¶ Ergo conclusio introducit conclusiones istas, ita quod prima conclusio sit ista / de equali superhabundantia cibi super illum quam virtus ut morbo et tale ... conclusio in vere una plus ledit corpora in estate et autumpno quam in alijs temporibus quia in illo tempore plus quam virtus ... digerit sed hoc est in estate et autumpno quia etc. / assumptum patet per maiori quia tunc peius digeritur equalis excessus a/ debita mensura in peiores humores convertit et difficilius eius superfluitates expellit et minor patet ex dictis afforismo 19o. Quartus gradus ibi ponitur. - ¶ Et 2a conclusio est, quod ... cibo sumpto super mensuram convenientem virtuti ut est morbo convenientia in yeme sumpta corpora minime leduntur alijs paribus et aliorum temporum patet quia virtus digestiua facilime tunc dictos cibos digerit et superfluitates expellit / et intelligatur alijs paribus et in corporibus robustis et temporibus sua naturam servantibus / et proportionaliter intelligatur conclusio 3a. Quod autem hec sit mens Avic. prima pars probatur considerata. - 2o in hunc afforismum in summa predictis conclusionibus / dicunt volunt / dixit enim ibi. Estas quando propter sua resolutione indiget additione ciborum et separatione eius na virtus non sufficit illud quod multum est semel digerere. - De yeme dixit - Et in yeme res est contra ... uitas resolutionis eius non facit indigere multo cambio amplius si multum dederit cambium subito, erit virtus tollerans ipsum et fortis apud expulsionem eius. Non dixit quod plus ... dandum / sed minus nocent, ergo patet dico. /

H[ec] uerba ut quidam dicit - Galenus in commento facit 2o / dicit non esse hunc afforismum repetitionem ... ut quidam extimabat. 2o commento differat afforismum duas a/ predictis ponendo / 2a in Cum enim superius. - de prima dicit quod hec verba afforismi non sint duplicata ut quidam putant qui extimant ... velle hic quod afforismo 19o cum dixit ventres vere etc. sed non est ita / et quod verba duplicata intelligantur repetita. - ¶ Cum enim docendo duas differat / et primo comparando yeme ad estate 2o comparando autumpnum veri et econverso / 2a ibi. - De alijs temporibus - primo dicit quod cum superius dixit complexione dicte debere ordinari secundum anni tempora in infirmis et sanis tha sint optimum dicit quod cibus datus nocet ultra mensuram convenientem infirmo, sed tamen hunc multum cibum ferunt in yeme facilime et in estate difficilime ... minus isto nocet yeme a/ debita equalitate mensura recedentes / et causa est quia calor in estate ... corpus et virtus naturalis debilitatur et econverso in yeme et si bene compositus ista est summa secundum intentionem quantum ferentur. - ¶ Hic tamen cadunt due difficultates / una propter quod emplastra calida et cerota et unguenta et similia et talia que exterius applicantur iuvant digestionem stomachi / Calor autem aeris impedit et debilitat cum utrumque sit calor exterior ¶ Hic dicitur quod ista talia com dicitur ... applicantur et sunt corpulenta poros obstruunt et calorem naturalem intus reuberant / quia quod ad una parte approximatur ad illa tamen tenuit calorem naturalem et sanguinem / unde fortitudinem tunc non sit rigidatur ... caliditate, tunc enim evaporat et non fortificatur in aliquo loco, et quia obstruunt prohibent dissolutionem vel exitum caloris naturalis quod non facit aer / Et quia sunt corpulenta reuberat intus calorem quod aer non facit. - ¶ 2a difficultas / Cum caliditas aeris adiuvet ad digestionem nocturnum in tempore estatis ... morbi naturales abreviat / quia eadem caliditas non adiuvat ad digestionem matutinam / ... videtur esse digestivum in nocturno et matutino / Cum utrobique sit solus calor naturalis, calor enim naturalis digerit et ... ut primo prosterioris ... ultimo. ¶ Hic dicitur quod calor accidentalis non iuvat fortificando actione caloris naturalis et coagendo cum eo in digestione humorum, sed iuvat per accidens preparando materiam quia illa subtiliat et eliquat et merito huius preparationis calor naturalis potest melius et facilius digerere / Et ideo si omnes eque subtilis esset humor in yeme sicut in estate citius in yeme digeritur. - In matutino autem hoc non oportet esse quia sunt iam preparatus ad ... ad patiendum ut oportet / Et minus cholus convenientem operationem preparatus. - ¶ De alijs uero - hic comparat ver autumpno addendo alia duas intentione predicte afforismi et predicte / et dicit quod de alijs duobus temporibus a/ predictis scilicet yeme et estate quia sunt ver et autumpnus / ver proportionatur yemi et ideo minus est nocumentum sumendo cibum in eo superhabundantem equaliter super convenientem mensuram / Et autem ver proportionatur yemi et autumpnus estati primo quia in vere incipiunt pori aperiri et dissolui corpus et in autumpno incipit corpus constringi et pori claudi / et hec dicta sunt ... quod non duplicatur vel reiterantur / postea hic loquitur de infirmis super ... in afforismo 19o de sanis ut patet ¶ Contra istam partem nota quod quia in autumpno incipiunt pori claudi et precessit ... et debilitatio / In vere aut et si incipiant pori aperiri precessit yemis repletio et fortificatio quod in vere equedistante ab yeme vel estate est corpus communiter fortius quam in parte autumpni equaliter propinqua yemi aut estati / ideo in principio veris videtur fortius quam in principio yemis / ... quod ad virtute et plenitudinem ver proportionatur yemi et autumpnus estati. - ¶ Nota 2o quod licet autumpnus ... omnibus partibus sit tempus in calore et frigiditate temperatum / tamen non est ita bonum sicut ver / immo propter suorum dierum magna inequalitatem valde, na matutina sunt calida et vespertina sunt frigida / Et hec

requalitas e ta magni nocume[n]t[um] / na[m] a[n]tis p[r]ocis
a caliditate vespertina supueit frig[us] matutinale
et ideo e t[em]p[o]r[e] [illegible] [illegible] - Ca[usa] aut[em] maioris reg[ula]-
litatis i[n] autu[m]pno e aeris [illegible] p[ro]p[ter] qua[m] fr[i]g[i]-
ditat[em] infrigidat[ur] [et] calefit [illegible] - Ult[im]o nota
ex dictis dicta[rum] i modo dictu[m] t[em]p[o]r[um] [et] regionu[m] / na[m]
regio temp[er]ata no[n] o[mn]io indicat sic ver q[ui]a ver
p[ro]p[ter] veniat p[re]dicte s[u]t [com]plone / no[n] p[ro]p[ter] q[ua]litat[em] tem-
p[or]is in se / Et ita regio f[ri]gida [et] sicca no[n] e[st] ita ma[la]
[com]p[ar]atione in se / Et ita regio f[ri]a [et] sicca no[n] e[st] ita ma-
la sic autu[m]pnale t[em]p[u]s cu[m] no[n] nemo s[ib]i a[d]sc[ri]bit
debilitas estatis ac[c]epta [et] p[ro]p[ter] diu[er]sa tanta diu[er]sitas.

His qui in creatibus.

In h[oc] aph[orism]o
po[n]it du[as] [con]clusiones - 2a ibi - Sed auferre - p[rim]a
[con]clusio e[st] ista / medicus nec[essario] volentibus rigoribus
debet aliquid dare de alio hora exacerbationis infirmus
qui calidit[ate] exacerbant[ur] q[uia] in illa hora dando
multa sequent[ur] nocume[n]ta maiora inna[tu]ris q[uam] ice
assu[m]p[tu]m patuit aph[orism]o [illegible] Circa p[ri]m[a]m nota q[uod] per
exacuitione vel exacerbatione itelligimus hic tam [illegible]
[illegible] [illegible] q[uam] exacuitione [com]p[ar]ativ[a] p[ro]portionalis -
Nota 2o quid p[ro]ducis / quid [con]ducunt / [et] quid po-
tissimu[m] [et] q[ui]a sit nocume[n]ta ubi exhibita in paro[xismo] et q[uod]
t[em]p[o]re mag[is] noceat in notatis aph[orism]o [illegible] - Sed
auferre - 2a [con]clusio [con]potet medicu[m] [et] mone[re] illa ab
infirmo q[ue] fuerit s[ib]i data an paro[xis]m[um] [et] q[uod] q[ui]a istaru[m]
ablatio multa [re]mouet nocume[n]ta [et] multa fact[a]
inna[tu]ra q[ue] e[st] fatenda - Nota hic q[uod] a[p]portata
aut comesta an paroxi[s]m[um] aut s[ib]i multo ante bibita
vel sup[er]ta ita ut sit [illegible] ea ee digesta / aut mo-
dico - Si multo an no[n] o[porte]t q[uod] auferat[ur] [illegible] no[n] mo-
dicu[m] o[porte]t te offerre vomitu[m] in p[ri]ncipio paro[xismi] vel modico
ante - Nota 2o q[uod] al[iqu]is pot[est] int[e]ndere q[uod] s[cilicet] q[uod] in-
tendat ista / medicus no[n] debet dare an adue[n]tu[m]
paro[xismi] cibos q[ui]b[us] assent [con]suet[is] [et] q[uod] si[mi]l[ite]r illo t[em]p[o]re
cibu[m] e[st] nocivu[m] / [et] sic forte itelligit potius - 3o
nota q[uod] crisis p[ro]p[ri]e dicit[ur] de motu vehemti morbi
que infirmus ad salute[m] vel ad morte[m] ducit - q[uon]i[a]m
no[n] p[er] om[n]i paro[xism]o eo q[uod] in paro[xism]o [et] multu[m] mouet
morbus [et] h[oc] m[od]o s[u]m[i]t[ur] hic - Quere utilitate[m]
[et] ampliatio[n]e [et] [con]cordia aph[orism]o [illegible]/

Omnis ordinatio diete.

Gal[enus] i [com]m[en]to
duo facit / p[ri]mo o[ste]ndit utilitate[m] aph[orism]o - 2o
exponit - 2a ibi - Si enim interpolate - dic[it] p[rim]o q[uod] o[mn]is
ordinatio [illegible] diete est aut circa q[uan]titat[em] aut qua-
litatis aut ad stringend[um] an d[ebet] dari / s[ed] ad [secu]ndu[m]
litatis aut ad stringend[um] an d[ebet] dari / s[ed] ad [secu]ndu[m]
de duobus p[re]cedentibus s[cilicet] q[uan]titate [et] q[ua]litate diete ab [illegible]
hic nulla dat[ur] auct[orit]as int[er]polantibus i[d est] no[n] docet
hic q[ua]n[ta] [et] qualis
ex int[er]polat aut modicu[m] vel multu[m] [et] [et] quale
sit dand[um] / s[ed] quo ad 3m nichil nos admonet s[cilicet] ad
cog[no]scend[um] q[ua]n[do] d[ebet] dari cibu[m] int[er]polantibus i[d est] de
int[er]polantibus ab ip[s]o - dic[it] h[oc] m[od]o [con]tendit int[er]po-
lantes quo t[em]p[o]re cibus debet dari / Et ex isto p[ro]-
aph[orism]o utile ad docendu[m] q[ua]n[do] cibus debeat dari / et
ista ee ip[s]o - intentione i isto aph[orism]o / Et [con]siderat q[uod]
no[n] sit hec p[ri]m[u]m [illegible] ad coro[llari]u[m] q[uod] de duobus p[re]ce-
dentibus no[n] d[icit] hec de duobus p[re]cedentibus aph[orism]is.

Si enim interpollate.

Modo exponit aph[orism]um [et]
diuidit in 2as p[rim]o exponit p[ri]mo p[ri]ma[m] 2o 2a[m] 2a
ibi / [illegible] dixit - p[ri]mo dicit q[uod] si febres int[er]polla-
te fuerint una hora i[d est] q[uod] semp[er] ead[em] hora inuadat
aut saltem unu[m] modu[m] fuerint anticipationis au[t]
p[ro]positionis tunc in illo t[em]p[o]re [et] p[ro]p[ter] ip[su]m in quo ex-
p[e]ctat[ur] exacerbatio no[n] debet dari - Si no[n] no[n] fuat
aliquo m[od]o ordine tunc p[er] int[er]polatione no[n] poss[umus]
c[er]tificari t[em]p[o]ra exacerbationum et io hoc innuit [et] p[ro]p[ter]ea
notis q[uod] nec[essari]o incipientibus int[er]polantibus nec

p[ri]nc[ipi]b[us] in nichilo app[ro]pinq[ua]ntibus debemus dare aliq[ui]d -
Circa p[rim]a 2a dic[it] q[uod] p[er] crisim p[ri]ssimus itelligere
t[ri]b[us] modis / vel an accessione / vel an statu mor-
bi vehem[en]tem / vel an crisim p[ro]p[ri]e accepta / [et] quocu[m]q[ue]
modo itellexerit e[st] b[e]n[e] dictu[m] / s[ed] tu q[ui]a supi[us]
d[ixi]t de statu [et] [et] de crisi io credendu[m] e[st] q[uod] [illegible]
loq[uitur] de accessione [et] totu[m] e[st] claru[m] / Et si quid d[e]-
ficit vide ad [illegible] - dum tu [con]siderat q[uod] cog[n]oscibiles
necesse ad debite admi[ni]strandu[m] dieta s[unt] diu[ers]a s[ed] p[ro]-
necesse ad debite admi[ni]strandu[m] dieta s[unt] diu[ers]a s[ed] p[ro]-
titas [et] q[ua]litas offerendor[um] in quibus duabus diffi-
cultas [et] q[ua]litas offerendor[um] in quib[us] duabus diffi-
t[ri]b[us] [con]fectis includit[ur] [et] t[em]p[or]is cog[nitio] [et] p[ro]pa-
rat[ur] ordines / Na[m] si dieta e[st] talis qualis o[port]et
[et] debet q[uia] nu[n]c e[st] t[em]p[u]s quo debet offerri. Et
[illegible] p[ro]p[ter] hoc e[st] t[em]p[u]s i quo no[n] d[ebet] offerri q[uia] no[n]
e[st] talis [et] tanta qualis [et] q[uan]ta debet offerri q[ui]a
no[n] d[ebet] dari [illegible] q[ui]a cibus d[ebet] qualis d[ebet] offerri
[et] [con]petens sim corporis indigentia / multotiens
ex t[em]p[or]e [et] eius cibus cog[no]scit / [illegible] t[em]p[or]is [con]side-
ratio e[st] utilis ad s[er]uand[um] debita q[ua]litate [et] q[uan]tit[ate]
[et] merito h[ec] q[uon]i[a]m ad faciliore[m] o[perati]one[m] exprimit.
p[ro]p[ter] 3a [con]siderand[a] [con]ditione [et] p[ro]p[ter] hoc volunt
[illegible] 3o tegni cu[m] solu[m] duas posuit [con]sideratores
in rebus no[n] naturalibus admi[ni]strandis - 2m no[n] mult[um]
hoc [et] ibi [et] ut p[atet] legenti -

Ea quorum crisis fit et quorum.

In h[oc]
aph[orism]o ip[s]o - p[rim]o intendit hanc [con]clusionem
medicus no[n] debet aliq[ui]d mouere vel aliq[ui]d
mouere facere nec uti farmaciis vel aliis [illegible]
tionibus / s[ed] debet n[atur]ae dimittere corp[or]a in quibus est
facta crisis [et] p[er]fecta / aut i quibus p[er]fecte fit /
q[uia] [illegible] p[ro]p[ter] talia faciend[o] [et] no[n] dimittend[o] n[atur]e p[ro]-
[illegible] mag[is] nocet [et] no[n] expectat[ur] [illegible]
inna[tu]ra notabile q[uod] no[n] d[ebet] illa facere / nota est
[con]clusio [et] assu[m]p[tu]m patebit in notatis - Nota q[uod]
p[ri]mo q[uod] crisis i[m]portat motu[m] velocem [et] vehe-
mente[m] morbi in quo infirmus ducit[ur] ad morte[m]
aut ad salute[m] i [illegible] morbis maxime / [illegible]
si s[unt] tres notamus t[ra]nsmutationes quar[um] q[ue]libet
d[icitu]r crisis a doctoribus / p[ri]ma e[st] n[atur]ae agitatio [et] quo
[illegible] mag[is] ductorum sive cu[m] illo sit separatio mat[eri]e
tum a nociuo sive no[n] / 2a e[st] ip[s]ius mat[er]i-
e expulsio a loco in quo p[ri]mo [con]tinebat[ur] ad t[er]m[inu]m
vel ad q[ue]m [illegible] inuadat[ur] sive [illegible] i crisi q[ui]a
inuadat[ur] [illegible] sive int[er]ior ut i crisi p[er]mutatio-
3a e[st] alt[er]atio [illegible] hanc expulsione[m] sive ad bonu[m]
fiat sive ad malu[m] - Nota 2o q[uod] crisis fit
d[ebe]t iste motus s[un]t in fieri. Et p[ro]p[ri]e [illegible]
d[icitu]r eni[m] d[ebe]t facta cu[m] iste motus [com]plet[ur] s[un]t
Nota 3o q[uod] crisim quedam e[st] laudabilis [et] ad sa-
lute[m] / q[ue]da[m] no[n] mala [et] ad morte[m] vel deteriora-
tione[m] / Crisim laudabilium q[ue]dam e[st] diminuta /
q[ue]dam p[er]fecta / q[ue]dam sup[er]flua / na[m] [con]tingit natura[m]
ma[teri]a[m] [illegible] no[n] tota[m] euacuare [et] p[ro]p[ter] relinq[ui]
q[ue] facilius vincet[ur]. Et [con]tingit plus q[uam] o[porte]t eua-
cuare p[ro]p[ter] irritatione[m] membri [illegible] / in quo fit eius disposi[tio]
Et [con]tingit p[ro]p[ri]e illud q[uo]d o[porte]t euacuare ea[m] [com]-
possibilitate que cu[m] isto fit [illegible] alios [illegible]
tionibus in [illegible] dicendis erit p[er]fecta ista q[uod] talis
d[icitu]r facta equalis [et] de ista loquit[ur] ip[s]o q[ui]a poss[umus]
largo m[od]o sic describere / Crisis e[st] illa p[ro]p[ri]a t[ot]a[lis]
m[ateri]a morbi tota a corp[or]e educit[ur] ut inde sequit[ur]
morbi remotio sive p[ro]p[ter] [illegible] ad [illegible] [illegible]
talis n[atur]ae [illegible] fiunt illa q[ue] dictu[m] morbu[m] [illegible]
Et tunc d[ebe]t ea [illegible] aph[orism]o[rum] na[m] cu[m] [illegible] ita
fiunt no[n] e[st] ultimus agendu[m] [et] illis n[atur]ae a[illegible]

I

q̄ nc̄ illa op̄o superfluet si cursus fiat p̄fc̄a op̄ulū
Et si nā ita faciat nō ē a medico stimulanda uel
impedienda q̄ p̄iculū eēt aut diminutiōis cursus
aut ex superfluitate ex me' op̄one. Apparet ergo
ita glosari debere affo' cōuenit q̄ medicus nō d3
op̄ari in dictis tp̄ib3 circa māam mor' cui' sit uel
facta ē p̄fc̄a cursus euacuando uel mouendo uel p̄uocā
do. Cum quo tamē stat q̄ circa aliam māam pos
sit op̄ari. Cum post unius morbi p̄fc̄am cursum
ōtingat morbū remanere. ¶ Nota 2° q̄ dicit
nō moue' pōt intelligi plib3 mōis. Vnus q̄ me
het cor' nō moueat motu locali. q̄ tale posset
cursum impedire debilitando uirtutē aut māam
nimis agitans. 2° nō moue' .i. nō curare. Secū
dū' mīus noue' facere. pōt gnalit' intelligi
de eī ab op̄atione me' ut cibatione alteratione
clisteri in solia. Vel 2° sumit' sp̄ialit' p̄ alteratione q̄
medicus hoc tp̄e nō debet alterare et cur' sp̄ius
Medicus māam corp' in p̄fc̄a cursi tamē q̄ fit q̄
q̄ est sī nō debet curare uel alterare. Et hic resi
duū negat farmacijs uel alijs p̄uocationib3 sed stab
ad sp̄ecificandū ly moue' euacuando sine talem cura
tione facit q̄ farmaco aducente p̄ uentrē vel uo
mitū siue me' p̄uocantib3 .s. aut sudorē aut uri
nam aut menstrua. Nam istis sp̄e sit nō in me'
p̄uocatiuū. Et eē est clara ex dictis q̄ tota ma
p̄fc̄a ē curata. Debet aut sinere q̄ nā dimittes
et nō op̄ari sp̄e ad aliquo' dictor' sc̄ remouendo ipse
dimenta op̄onū ne hīt op̄ari ut p̄hibendo cla
mores et motus et cā impedire possūt de q̄b3
dicit .G. p° de regimi' ca° 2°. Item q̄ odoramē
pōt uirtutē ōfortare. Et io in aliquo mō.
¶ Circa affo'm dubitatur.

Utrum medicus debeat curare

uel alterare corpus q̄ perfecta fit cursus
uel facta est. Affirmatiue arguit' sic. Nō
q̄ pōt in infirmo nā cursum facere p̄fc̄am sine
adiutorio medici ig' re'. Ant' p̄' q̄ nō pōt in p̄n°
morbi nec in aug'to ig' nec in statu. Ant' ē gli
in q̄to q̄ p̄fc̄a cursus sc̄' signa perfecte digōnis
que ē in statu uel post p̄' cū q̄ uirtus in statu
ē debilior. ig' si in p̄n° nō pōt nec in statu pōrit.
¶ 2° sic māam peccante nō sufficit uirtus expel
le' ante morbū ig' nec in morbo nec ualet si dicat
q̄ hoc ē p̄p digōnē. p° q̄ sanguinē solo q̄to peccā
tem nō sufficit expelle' qui tamē ē sūme digestus
¶ 3° q̄ in morbo sinctho' uirtus māa nō digesta
ut sepe in cursi mala pellit extrinsec'. g' causa
expulsionis nō ē sola digō. ¶ 4° p̄ adiutoriū
me' ōtingit cursū p̄fc̄am uelocitari et infir'mi
citius ad salutē p̄duci. sz talia sūt a medico faci
enda ig' re'. Ant' p̄z q̄ pōt medicus alia dē admi
strare que māam nō adducenda p̄ cursū nō ōcernat
nec euacuare potuit sz tm̄ uelocitare mē est
expellende motus ad quē ¶ Confirmat' q̄ cursi fu
tura p̄ fluxū et p̄fc̄a si intestis sunt fetē dure
sūt euacuāde p̄ clistria q̄ inde remoueat impe
dimētū sine ulteriori p̄turbatione. g° alq° est
curandū ¶ 5° q̄n nā ōpletur dig' tunc fortius

debet iuuari. g° et in cursū uirtus faciens cursum agit
mōre nālit'. g' in cīrcā ōsilit' dispositū agit bono
mō. Cum g° māa cursi expellenda sit uno° dis-
posita sc̄' q̄ uno° transmutabit' mō hoc uidet'
fieri in cursi p̄fc̄a q̄ p̄mo hīt māa in cursi p̄fc̄a a
benigno sepat' deinde expellit' ad uiās ductum de-
inde ex corpus. Si ig' fieri nō possūt sine adiu
torio me' a nā sc̄' p̄positū ¶ 6° sic. ōtingit ultra
māam expellendā cursi aliq̄ aliā māam peccare. Et h̄
stante medicus d3 curare aut alterare g° re'. ¶ In

oppositum ē p̄por. ī affo° ¶ Pro dubio notus p° q̄
~~cursus~~ hoc nomē cursus in greco signi' iudiciū uel litis
separatione. Et sic illos qui sūt expectantes separatō3
seu sententiā p̄sonalē aut absolutoriā aut ōdēp
natoriā alic' et uidētur sc̄ hr̄e usq3 ad latā suaz
Ita cont' illos qui sūt in cursi uidem' plurimū anxi
ari et medicos p̄cipue inp̄atos uidem' dubitare
de fine corp. Jō sicut p̄mi dicunt eē in iudicio uel
sb iudicio ōstituti. Ita medici antiq' adducientes eē
dicebāt ōit' illos sb iudicio positos eē. et io cursus
signi' iudiciū p̄p quod separatur lux sepe. Et in me'
transitiue motū celerē et fortem in morbo p̄ quē
infirmus deducat' ad salutē aut ad mortez. Et
tn̄ sc̄ istis methaforijs delectatur lege ca'm p̄mū
p' de crisis. et p' ca'm 2° q'. ¶ Nota 2° q̄ iste
transmutatoēs celeres et fortes p̄ quas infirmus
ducat' ad salutē uel ad mortē sūt ōit' tres. Vna
ē separō et ōmotio me' antecedens eius ad expul
sionē 2ª ē expulsio 3ª est alteratio ut dicit' su
pra. Et hoc mō dicit' hic de cursi prout aliq̄
de istis trib3 motib3 importat/ aut agregatum
¶ Nota 3° q̄ calor nālis agens ut nālis agit p̄p fi
nem a nā intētū. et io ōagit in benignū hūi
tatē aut reducibilē ad benignū et in nutri
tam corpus agit dispōz sinquā patitur a cor' ex
pelli. Cum aut in superflūi'tz uel hūorē nō redu
cibilē ad benignū agit. tunc agit dispone p̄parāte
ad hoc ut illa a cor' facilius expellat'. et hec p̄pa
ratio nō tn̄ ē merito mōi sp̄e. sz et merito mōi
p̄pētā' cuentes inter uirtutē mebro' et hūorē
tam in benignū q̄ in nociuo. ¶ Exq'
sc̄' q̄ licet sanguis et alij nāles hūores sint digesti
occasione māa' tp̄e sanitatis q̄ morbi. tamē alius
ē modus digōnis quā recipit sanguis in febre si
nocha. Xag' de putredie. Et alius que hīt in cor' nī
bsstē disp̄o'. Nā p̄ digōnē 2ª recipit p̄pētārē ut
a membris expellat' facilius. ¶ Nota quarto q̄ fōt
mete nālit' agentes et simpliciū corporū diuisis
tporib3 sm̄ uarietatē circustanciar' agūt p̄se et
ex intentiones diuersos imo ōtrarios diuersos effectus
et nālit' Xag' aer suppositus aque quiescat in sp̄a
sua. quod si supponat' sibi aqua q̄nd' iam ac
rem ascende' nālit' et nō ē dub' q̄ sūg' in tēo aq°
ōtra motū ab illo ut sūt' 4° phīco' et multa
exª poni possent 2ª et diuerso' obiecto' diuso
mō op̄ant' ut de diuisis me'nis et ueneris ē ma
nifestū imo ignis coagulat lutū et liquat plū
bū ¶ Sz summa ig' nō ē iniquis uirtutes nāles in no
bis mete nālit' agentes sm̄ circustanciar' ōtrarie
agē 2ª eiusdē obiecti diuisimode et in diuisa obiecta

ytice dans dispones et motus. ¶ Ad 4m dico quod non est i-
nuenitur vivam virtute naturale fugiens magis conari sup
minus. et ipsa non fortificata vel debilitata. Nam
videmus quod vapores in aere ascendentes in aere calido frigidus
ad glaciem redeunt quod fiunt in aere frigido vel spatio
ut patet de illis que in grandine quercuntur tempore estatis
et non in yeme. Non tamen dico potest tamen immediate
infrigidari aerem calidum. nec reflexione
corporum frigidatur ab illo vapore ad aerem multipli-
catarum consistit in quarto descensu nec super se reflecte-
rentur nec solam fugam vaporis a contrario per causa
possumus ponere hic tamen. Que tamen si ponetur
causa sola. tamen illa fuga fit a pars interiore ... et
leviter propter illas propinquae frigidantes ... contrarii
iuxta ponendo. Hoc idem in membris spasmatis
manifeste videmus quod fit rigor et motus vibratus in-
voluntarius quod materia mordicativa super ipsum movetur
quod aliter non fieret. ¶ Ex quo sequitur quod aliqua virtus eadem
motus fortia quanto debilitatur absolute. et tamen quantitate in-
tensive sufficiens ad illum motum intrinsecus tandem
¶ Ex 2o quod quamvis virtus vibrosa non multum stimu-
lata a materia non sufficiat eam expellere. quia non potest
consistens resistencijs tanto conari conari quanto est cop-
portunum. tamen eadem virtus cum materia multum molesta
venit potest expellere. et si absolute sit debilior. ¶ Non
omnino crisim laudabilem aliquam laudabile aliquam non
et hic de laudabili loquimur. Et ita laudabi-
lium alia perfecta diminuta et alia superflua ut
dictum est supra in afforismo. Et hic ponere dictione perfecte
Hic igitur de perfecta loquimur. Unde sex conditiones
in isto afforismo intendens. ¶ Una non quod evacuatio vel al-
teratio. aut est in die in quo fit crisis 2a huius
aut crisis perfecta aut 2a alterius huius vel
rei ut dicitur in exponere afforismi. ¶ Unde fit prima conditio.
Contingens est etiam aliquam crisim laudabilem completam
patet ex hijs que dicuntur in illo afforismo. Que relin-
quitur a morbis. ¶ Sed quod. pars vero evacuata in crisi
laudabili crescat proportio virtutis ad materiam resi-
duum et sic fit crisis completa. Assumptum probo quia non
plus decrescit virtus quam materia ex quo crisis est
laudabilis igitur proportio virtutis ad materiam crescat
patet consequentia quia maioris et minoris ... alicuius proportionis
decrescentibus. dummodo maior non plus decrescat
proportio inter illos terminos crescet. ¶ Hic potest dici
quod virtus habet maiorem proportionem ad materiam remanentem
quam ad illam prius non habuit proportionem talem quod illam non
posset expellere et ita non habet unde vel si materia fuit
difformis et parte subtilis digesta poterit evacuare
et grossam non. ¶ Ex hoc sequitur habere materiam non
naturalem. ... materia plus resistit quam b. et virtus p
potest a evacuare igitur et b. aliquorum posita paritate
¶ 2o dico potest quod virtus proportio absolute virtutis ad
materiam crescat. sed propter quod virtus habet et corpus
totum multum purificato ... intendit regi-
mine diminuta evacuatione. Videmus tamen sepe
facta evacuatione fortem fieri sincopim eo quod
retrahente ... ad se. Virtus igitur et si maiorem
habeat proportionem absolute super materiam non tamen sufficiat
magis evacuare. Unde quia non ita applicat aut quia
non ita conatur. 3o dico posset quod virtus absolute prima

resolutionis plus proportionabiliter debilitatur quam materia
minoratur et tamen crisis est laudabilis quia virtus
et si non habeat in fine evacuationis maiorem propor-
tionem quam in principio. tamen est habilitas unde proportio-
nem ad materiam quam in principio habuit. Unde facta spiri-
tuum restauratione poterit virtus residuum eva-
cuare quod si pars prima evacuata non esset. Non enim
dicitur est plus proportionaliter debilitata virtus fortis
portantis lapides centum notatur annuelis in die
portandus in anno. Cum fortis in die forte
in die ad subduplum portare. Veniet et tamen
ad aliquod totum ferendum utile et conveniens est una
die consumata debilitatione portare quia virtus
postea quiete et cibo restauratur sed non simul
proportionaliter igitur imaginari possumus de materia evacuan-
da et de virtute. ¶ 2a conditio. contingit virtutem
sine adiutorio medici perfectam crisim facere
patet ad experientiam et ex conditione. ¶ 3a conditio post crisim
perfectam contingit medicum recte operando ab eodem
tempore evacuare. patet in commento 4ti articuli. ¶ 2a conditio medicum
recte operantem non factura perfectam crisim contingit
recte ad a tempore evacuare. patet de febribus diuturnis in
tanto intestino existentibus consueti fluxu ventris est
futura. Attende tamen quod hic tamen loquitur evacuantis
respiciente materiam crisi evacuandam. ¶ 4a conditio Non de-
medicus non factura perfectam crisim aut post
quam fiat. alteri aliquid evacuando operari aliquid
alterando materiam crisi evacuandam. aut eius ...
mutando vel roborando vel eius evacuationi re-
sistendo. hanc conditionem vult ypocras in afforismo. ¶ Ad
argumenta. Ad primum negatur assumptum. Et
consequenter non potest virtus ... facere perfectam crisim quod vel
in statu. negandum est quia vel valet virtus est
debilior quam ante in statu. quia vel tamen non potuit. igitur vel
postremus potuit quia in statu materia est digesta
digestione ad expulsionem preparata et non in tempo-
ribus precedentibus. Et tunc hic considera dicta mea ...
actione sinthomatum. et evacuationem criticam veram vel
bonam quam dicunt multociens naturales ypocras dicimus sicut
ante naturalis operante crisim perfectam sed non digestam
materiam sinthomatis vero materiam non digesta non expellit
materiam nisi per nocumentum et ideo propter sinthomata sed materia
digesta est. causa expellendi est proprietas conveniens inter
materiam et naturam mediante qua virtus est naturalis productiva
qualitate movet materiam ex corpore. Et materia est
receptiva eius et natura sicut cuius proprietas inter
... et ... trahens naturalis ... ¶ Ad
2m dicitur quod non repugnaret in sanitate aliquam
materiam digestam expellere ut colligitur 2a parte summe de vi-
ribus. Dico tamen non semper talem materiam factura
morbum expellere in sanitate. Et hoc aut quia non
stimulat aut si stimulat non est digesta digestione
que in morbo et patet tunc solutio de sanguine.
¶ Ad 3m argumentum concedo quod hoc est contingens quia tamen medicus
non potest hoc scire immo plus verisimile credere se aut
augmentaturum aut impediturum ideo non debet facere
sicut patet vel indigestione consistit ut prima quarti capitulo de
cura putridarum in generali non tamen debet facere. ¶ Ad
quartum negatur similitudo quia digestio non ... sed hic
evacuatio consumatur sed conceditur ...

ꝟ. 9ª

Ad quintum responsum est in ponte et similiter ad sextum.

Post quam de ordinatione. Galienus in isto textu duo facit. Primo continuando ponit generalem intentionem. Secundo specialiter exponit aphorismum, secunda ibi: Dixit igitur. De prima dicit quod postquam Ypocras de ordinatione diete dixit, hic ostendit quando natura debet dimitti operari ut facit medicus illud quod est infirmo opportunum. Et vult in summa in aphorismo ne occupemus naturam festinanter per aliquod adiutorium nisi de dictis ordinationibus, et ostendit quod natura non est permittenda operari sed potius debet adiuvari.

Dixit igitur. Exponit magister specialiter et dividitur in duas. Primo ponit sententiam aplicatam [illegible] affo auctoritate Ypocratis. Ostendit que sit perfecta crisis et que imperfecta, secunda ibi: Unde illud. Dicit primo Ypocras [illegible] quecumque crisis sit perfecta aut [illegible] est equaliter natura est permittenda operari si faciat sicut oportet. Nec nos intromittamus de ea impedienda scilicet intromittendo in sua operatione circa illam aut augendo aut diminuendo. Sed si natura moveatur ad crisim imperfectam oportet quod de motu eius deficit intromittamus nos ut compleamus. Ubi notandum primo ex isto [illegible] tunc velle Ypocratis naturam dimitti operari cum sit crisis aut cum facta est. Sed si crisis non sit ymo simus in morbi principio et credamus crisim futuram die xxª, tunc non negat medico aliquid curare aut digerere ut morbus abrevietur quia ex istis operationibus natura non impeditur in suis operationibus, ymo fit fortior ad crisim faciendam quoniam vel fit potens ad materiam insensibiliter dissolvendam ante tempus crisis quod melius est quam crisim in illa die xxª facere. Sed si crisis fit [illegible] est in commotione antecedente vel in actu crisis tunc nos debemus dimittere naturam operari et non administrare tunc nisi dietam debitam sicut victus indicatur [illegible] videamus naturam perfectam crisim fore facturam. Nam in isto casu magis est dubitandum de nocumento per huius opera quam sperandum de iuvamento ut dictum est [illegible]. Et si forte quoniam per aliquod adiutorium facilitaretur crisis et velocitaretur tamen propter dubium dictum talia sunt dimittenda. Ex hoc patet solutio ad contrarium [illegible] quod natura factura perfectam crisim non convenienti adiutorio [illegible] debeat medicus vel digerendo vel evacuando aliquid facere. Nam concedendum est quod sepe est faciendum antequam natura incipiat crisim ubi multum longinqua sit futura crisis et actio nature in materiam debilis et precipue ubi dubitamus de perfecto opere nature quod accidit sepissime. Et ideo [illegible] in pluribus morborum utitur minorativis et digestivis et in augmento. Si autem crisis futura sit de prope non puto si certi sumus de eius bonitate artificialiter aliquid tale esse agendum sed solum ordini diete esse insistendum propter dictum de nocumento [illegible] naturam ab opere suo.

Unde illud. Hic docet que crisis est perfecta et que imperfecta et dividitur in duas, secunda ibi: Si autem minus. In prima [illegible] dicit quod hoc est [illegible] in libro de crisibus dixit hoc ad declarandum que crisis sit perfecta indiget sex conditionibus. Prima ut sit per evacuationem. Nam crisis que est per evacuationem est perfectior ea que est per apostema. Secunda ut sit purgans humores nocivos qui sunt [illegible] morbi et [illegible] quia tales sunt meliores simpliciter crises oppositis. Tertia ut purgatio fiat recte a loco ubi est minera

materie morbi que melior est sibi [illegible]. Quarta est ut fiat cum quiete et leuitate, hec enim melior est opposita. Quinta et ultima est ut fiat in die cretica que etiam est laudabilior opposita. Cum igitur concurrunt iste conditiones [illegible] crisis est perfecta.

q. pª [illegible] sig° [illegible]

Circa premissa notandum primo quod crisis perfecta de qua hic loquimur est completa laudabilis et manifesta, ita quod conditionibus hic repositis quedam sunt requisite ad crisim manifestandum quod bona et non sint conditiones ab aliis differentes pertinentes ad ipsam esse bonam, sicut conditio tertia [illegible] addit super secundam ad faciendum crisim bonam sed cognito eius fiat [illegible]. Et ideo additur ad manifestandum tamen bonitatem crisis. Secundo notandum quod conditiones perfecte crisis [illegible] magis explicate quam minus [illegible] ab auctoribus [illegible] tertio de crisi [illegible] secundo solum quatuor conditiones [illegible] videntur [illegible] dixit enim primum igitur signum bonitatis crisis [illegible] et manus [illegible] digestio. Et signum secundum est ut fiat crisis in aliquo duorum [illegible] et indicant dies indicationis [illegible] tertium est natura [illegible] et [illegible] intellexit quod sit facilis aut maligna et paulo post [illegible]. Post hec considerandum [illegible] crisis sit [illegible] ad ista quatuor signa ista sex posita a Galieno reducuntur ut [illegible]. Similiter [illegible] quod signa vel conditiones bone crisis que etiam ad hec sex reducuntur. Modus autem reducendi est quod [illegible] ut sit salva et pulsus et bonitas dispositionis [illegible] reducuntur ad quartum scilicet quod fiat cum facilitate et quiete. Nam ubi opposita ponuntur in eis non fit crisis quieta facilis sed molesta difficilis [illegible]. Crisim autem esse indicatam reducitur ad sextam conditionem [illegible] quod fiat in die cretica radicali et prius indicata. Quod autem sit [illegible] includitur in secunda et tertia signis bone crisis et [illegible] dicuntur signa [illegible] per que [illegible] perfectam et ideo de istis eisdem per signis [illegible] est sicut hic et in loco allegato. Ex quo patet hic non ponuntur tanquam [illegible] crisis perfecte sed posita sunt superius que ex dictis [illegible] sufficere [illegible] patet loco allegato scilicet tertio de crisi et etiam [illegible]. Ex quo patet secundo [illegible] superfluum et si per aliud [illegible]. Patet tertio aliqua bona crisim contingere et completam non omnibus istis signis precedentibus ut [illegible] in prima die vel quarta. Quia cum non precesserit indicatio non sumus bene certi de completione eius. Ultimo notandum quod [illegible] ista significant perfectam crisim est quia significant dominium completum nature super materiam morbi. Unde et ex causa declarari potest. Nam melius est materiam pellere [illegible] quam ipsam facere apostema et melius humores qui sunt causa morbi educere quam [illegible] et a loco [illegible] educuntur significat ex isto materiam morbi educi et [illegible] quiete et leuitate est signum quod naturam non [illegible] debilitatur [illegible] propter bonum quod [illegible]. Et quando apparent signa digestionis [illegible] materiam perfectam [illegible] expulsioni et in die cretica. Item [illegible] a superioribus aspectibus.

Si autem minus. Ostendit que crisis sit imperfecta dicens quod si una vel altera deficiat de istis conditionibus aut signis

aut alie excedant istos i. que nō sūt pfcā et recta q2
saltim nō sūt recta et legitꝰ quātum recta et pfcā
q2 ut dixi stat cū pfcām in pīma. et sic nō in dic
cretica. Et sic in sūma colligatur q hec signa req
ruūtᵘ ad secundū cursum cū bonum et pfcum. pot aūt
cē bona et pfcā sine istis. sz nō sciretᵘ.

Que educere oportet. Conclu af
fori est ista. humores quos oz cuāre me
dicus deb3 p illa loca euacuare p que
nā temptat dūmō sūt ɔferētia. q2 ita faciendo
iuuat et oppoᵗᵒ nō iuuat. ... Pro intellectu
affo' nō q dictū sit in pteᵗ afforᵒ q nā nō pfēt face
re cursum sz diminute medicus debet residuū cuāre
io ypo. hic voluit docē p quā viaz talia que a nā
nō inceptᵘ cuānda sine adiutorio debeant a medico
duci. Nota 2º q talium incep aduertētiā
quā cognoscatᵘ. Nam temptare aliquid educē p q
dam corꝰ eductionē regionē ut si nā cursum ip
sius ferret fluxum ventris. Videamus sicut inge
in intestinꝰ sigue q nā hāc viam agitat versus
intestina. Si nō videro fluxum sanguinis narium
indicabo viam versus nares declinare naturam et hic
motū recipe qꝛ ē nō ɔpletus pp admōz alia sine pe
dib3 se mouētia dicūt recipe hūria impfcum motum
localē in quē aliū in hys crudi3 ē euānda p loca p
que nā conatᵘ si illa sūt ɔfertiā. et tūc p3 cā q2
multo melius cuārēᵘ cuāre et iuuare nā q
illa remittente. sz ad cuōnē p talem locum vē
nā conabatᵘ iuuat nā ad aliam dūām ɔuītere
q̄ᵘ aliqs paribz melius p talia loca fiet cuātio q
si dicatᵘ quid faciam si nā nō temptat educē
dio q educens p locum qui cēt p se ɔueniēz illi hu
mori ɔ illis circūstanciys. Nota 3º q multociens nā
cuāt humorē p locā inɔfertē aut q2 ipā stimulatᵘ
et nō agit nisi pcūro agitatᵘ a re pterinam et
tūc quīz nō sē recta inueniet bonam cuāndi.
Sz ppinquiorē et paratiorē licet p tūc vadat
humōz ad nobilius membrū ut ɔ nām iuuat
peller ad sbam cerebri faciendo quīz ibi apā ut
ɔ nām plēsis peller ad pulmonem vel forti
ad os in ileos. Aut 2º q2 via que dz valet cē ɔ
ueniens eugium humores in tali loco exitꝰ p actus
facta ē inɔfens ut scrola ɔtineatᵘ in gibbo epis
et in vesica sūt vlcera tūc nā mittit viam
ad vesicam q2 nō hē viam ꝓ tunc locus ē in
ɔueniens euācōni pp vlcera et ɔsilibz mōis ɔtingit
quācuato nē fit p inɔfertia loca. Medicus gᵘ
nō deb3 p talia loca cuāre ꝓ diuertē ut fugat
nocūᵗᵃ et cuāre p loca ~~ɔfertia~~ ɔferētia. et hoc
innuit ypo. in affo' ɔ dic3 vndecūqz nā recipit inde
et p loca ɔfertia. Ex quo p3 q illud ad verbū
vndecūqz nō sumitur hic ut importat uel huius
a quo. Sz via p quam et terminz ad quē que duo
oportet ɔsiderare vtrū sint ɔferētia aut nō. Et
si ɔfertia ~~fuerint~~ sequi viam. Si aūt nō diuertē
et phibē. Nota q loca ɔferētia euacuationi ma
terie sūt diuersa sm diuersitatē mē et loci ubi
ɔtinetᵘ talis mā. in gibbo epis ɔueniēs melius
p secessū. ɔtenta in gibbo melius p vrinā. ɔtenta

circa musculos melius p sudorē. ɔtenta in vasis
inferioribz melius p emoroydas. ɔtenta in sup
ioribz vasis melius p venas nasi. que in spalibz
aūs morboꝝ sūt legenda. Et hoc nisi in aliquo
istoꝝ locoꝝ sit lexio membro aut eductio p ipm
noceret. Omnium tamen locoꝝ ɔferētia sūt uie duc
tum a nā ordinate ut anus et uie vrine et sto
et cutis. nam ɔ illa loca sup fluitaᵗ ꝓ pellendis de
dicauit illa natura ut melius aliqs locis eua
cuationē tollerent et transitū humoꝝ maloꝝ. et
ex hoc p3 quālitᵘ ratiōne ɔueniens loci euātionis cē
q euātio p illum facta sit innatiua sine nota
bili nocumento membro loci p que euāt. Ex quibz
oībz colligendum ē pº q illi sūt humores quos oz ducē
qui ɔsunt euāndi nō sperantur naturam p se depe
euacuaturā. Colliᵍ 2º corꝑ euātionē si pripi
naturam teptare p aliquā viā que nō sit inɔfens
debem p eandē facē. Colli 3º q nā euāute vel
temptante p loca inɔfertia euāre medicus nō
deb3 eam ymitari sz ꝓpedire. Ultimo nō q bonitas
euātionis ex multis solet argui q2 bonitas eius
pº q2 euenit humoꝝ peccans. 2º q si ē alius a
sanis euētur post digestionem. 3º q p ɔferētē locum
4º q sequatᵘ leuitas et bona tollerantia que
quo ad ptes hic tangūtᵘ. Nam ɔ dicatᵘ q ducere
oz datur intelligi de humore peccante quez nā nō
posset depe euāre et digestos. Et p ly vndecūqz
ɔdatur intelligi debitus locus ad quē sēᵘ tolle
rantia z leuitas. postea ɔcordia affo' colligitur
pīma q̄ est de cura putridarum in quali crescit u
tilis in pītica et ampliatᵘ nō tm ad motum uie
ex corpus sz et ad declinationem de loco nobili ad
locum ignobilem. Vnde ypo. petrus ponitur ve
tose sup locum incipientē apare ut via a
membris pncipalibz ad mēbra ignobilia trahatᵘ.

In hys rebus inuit. Comentū. 6º diuiditᵘ
in 2ºˢ ptes pº ɔtinuando ponit affo' sentam. 2º
docet que loca sūt ɔuenientia euātioni. 3º que sū
inɔferentia. 2ª i. loca nō. 3ª ibi. curreē q i. vrgū
et maxiē. Primo dicit q ypo. in isto affoᵒ
innuit duo. vnū q purgentᵘ humores qui sūt
mā morbi illᵃ quoꝝ inpfcā crisis est futura
Aut supple fuit. Aut nullo crisis ē futura.
Sz ꝑ pque loca deb3 hoc mā euāre. In quo
debit 2º intelligi duo ɔsideranda. Vnū naturam
membri p quod deb3 fieri purgatio a. p quod
deb3 transire mā purgationis. 2ᵐ ē quo i.
tamen ad quē humores fluerē debeant. et hoc mō
intelligendo ly vndecūqz sigt viam et tm ad
quē. dixit vndecūqz nā maxiē ducit cē du
cendos rec. i. si loca sūt ɔfertia tali euātioni
Circa quā ptē nō in mēbro p quod fieri dz
euacuatio ɔsiderandū cē ppinquitatē ad loc
ubi ɔtinetᵘ mā. Rectitudinē aspertus ad cā
lantitudinem uie ɔuenienᵗᵉ sz virtutes expulsiē
eius. Ignobilitatē mēbri. Et paucitatē sen
sibilitatis et passibilitˢ et deputatione a nā ad
expellendū quibz oībz ɔcurrentibz locus ē ɔueniens
simus euācōni. Et si sūt ɔtra fit tm ɔtrariꝰ
sicut a ɔtrarijs indicatᵘ maxᵉ tm sūt euāde vobiᵗᵘˢ

ral' euitande

I

ribu p(ro)p(ter) quod t(ame)n sit mala vi(rtu)s et eius passibilitas et passibilitas. et dicis nominare passibilitas q(ui)a p(ro)p(ter) illas stat ...es a mala vi(rtu)s.

Loca vero dicit. hic que loca sunt convenientia evacuationi dicens q(uod) ista sunt intestina stomachus vesica vulva cutis. Iterum fluxus et narium cum cerebro debet purgari maxime purgabitur per fluxum sanguinis narium directa opposito non loco incongruo quod si non fiat istomodo tunc non bene purgabitur. Sed contra

Videtur q(uod) ista omnia membra sunt a natura expulsioni deputata aut communi aut alicui membri particularis. Nam intestina tamquam cloacha corporis omnes superfluitates apte expellit superfluitates tamen primae digestionis que et stomachus expellit ad intestina. Et vesica in eo virtus expulsiva per urinam forte invenitur. Iterum ita et de superfluitatibus 2e digestionis expellendis deputatur matrix et superfluitatibus totius ut p(atet) de sanguine menstruo. Cutis per poros pellit superfluitates 3e digestionis. Quod cum dicit 2o de accidenti q(uod) cutis non habet operationem nisi quod est receptivum. Intelligitur de quadam parte subtili que vocatur panniculus. Sed hic de vera cute intelligimus in qua et virtus tactus invenitur. 2o sequens post mortem. Ceterum autem et vene narium expulsioni deputantur cordis et cerebri. **Nota** 2o istorum quedam p(ro)p(ter) deputata expulsioni ut intestina et vesica. Quedam aliis operationibus principalibus sunt ut matrix et stomachus et alia. et ideo alia duo sunt expulsioni aptissima

Ceterum hic ostendit que loca sunt convenientia et posset dividi in duas q(ui)a hic ponit ex(empl)um sed dicto simul. Dicit igitur primo de parte prima q(uod) tunc dicimus evacuare per convenientia loca humorem cum membrum sit nobile et valde sensibile cum sit susp(ec)tum ad patiendum ex aliqua s(e)c(un)d(u)m sive male sive non. ita q(uod) sit dampnum in evacuatione. q(uod) si evenisset absit. **Dicit** 2o q(uod) ex(empl)um convenientis q(uod) evacuetur evacuationibus incerto loco est hoc ponamus q(uod) in corpore sunt duo morbi evacuandi tunc locus conveniens est stomachus et pulmonis [?] est p(ro)p(ter) inferiora stomachi et p(ro)p(ter) intestina q(ui)a superiora convenire et per os q(ui)a iste partes sunt nobiliores et sensibiliores

Nunc et loca convenientia erunt renes et vesica nam materia existente intus et grossa ubique sit in corpore convenientiori erit ad intestina vel ad stomachum cum pauca est et subtilis. et sic est in gibbo materia convenientior erit ad vesicam. Cum erit in concavo materia convenientior est ad intestina et stomachum secundum propinquitatem. Et hoc vult auctor prima quarti primi can(onis) post et 3o. Sed si iste locus diminutiva moveatur ad pectus et currat ad pulmonem vel cor non est signum bone crisis vel laudabilis evacuationis q(ui)a locus est nimis nobilis. Et ex hoc ponas contrarietatem loca convenientia ut sunt dictum in aff(orism)o et ita limita **Unde et maxime** ostendit quid faciendum natura non evacuante per debita loca dicens q(uod) ex hoc s(cilicet) q(uod) oportet medicum maxime investigare per quam viam natura humores destinare velit et si nomini sentit per loca apta medicus preparet illis humoribus viam aptam et succurrat ac etiam ad viam aptam vocatam. q(uod) si non potest saltem q(uod) non impediat et repugnet et vitetur ad apta loca ducere.

Digesta medicare non oportet cruda non
in isto aff(orism)o intendit y(pocras) q(uod) convenit 2a i(nstructio)
et monet 3a negat q(uod)a i(nstructio) nisi fuerit.
Q(uod) i(n) multa prima conclusio est ista medicus debet curare materias peccantes digestas. primo q(ui)a materie digeste sunt expulsioni parate et sufficienter separate a naturalibus. Sequitur curatur contrariato sive notabiliter non q(uod) sunt curande. **Circa** istum processum notandum q(uod) generaliter digestio est perfectio in mixtione humida completiva composito facta a calore naturali et per perfectionem intelligimus complementum huius mixtionis sive mutationem caloris naturalis naturaliter agentis intelligendo per calorem naturalem calidum agens ut subordinatur forme alicuius mixti ut dirigatur ad productionem alicuius naturalis forme mixti. Nam cum humida ita passiva fuerit habet mixtionem composito et calor naturalis agens in hoc consequitur finem que intendit et hoc dicimus esse completam actionem calidi et illud tale completum actionis est digestio. ex quo patet primo q(uod) non oportet illud quod per digestionem generatur esse perfectius eo ex quo generatur. Nam lacte comesto generatur chilus per digestionem et ex chilo sanguis in corpore et ex sanguine lac in mamillis igitur non est possibile in qualibet istarum digestionum generari perfectius cum incipimus ab uno et redeamus ad idem. Et ideo hoc nomen perfectio positum in diffinitione digestionis secundum intellectum nostrum non importat dispositionem meliorem perfectius in humido. **Sed** 2o q(uod) non oportet illud quod per digestionem generatur esse magis mixtum eo ex quo fit eius generatio et probatur ex simili non commoto nunc dicto. Nam ex magis mixto et magis perfecto contingit datum naturalem calorem incidere et generare tam aliquam mixtum que erit minus mixta et minus perfecta sicut calor naturalis stomachi ex carne intendat generare chilum. **Nota** 2o q(uod) digestio apud medicos quedam fit a calore naturali in humido innaturali et benigno. quedam vero in nocivo. Ex(empl)um primi ut cum ex cibo fit chilus aut ex chilo fit sanguis et sic de talibus. Ex(empl)um 2i sicut cum sanguis in sanie convertitur. Digestio autem in innaturali sic describitur. Digestio est conversio humoris in contrariam aptam operationi naturali in ea permutationem faciente tamen et complexionem que conversioni naturalis est effectum est operans. Sed digestio in nocivo aut est eius conversio ad naturalem et in contrariam aptam reddit. **Aut** preparatio ad expulsionem per remotionem dispositionum tamen prohibentium. Et de hac proprie digestione intelligimus que est preparatio ad expulsionem. Sed de ambabus videtur quaestione ubi et videbitur quomodo cum digestione proprie dicatur ista convenit. **Nota** 3o q(uod) per digestionem quandoque intelligimus transmutationem per quam dicimus aliquid digeri quandoque non dispositionem per talem transmutationem acquisitam per quam res denominatur digesta et hoc etiam duobus modis. Nam quandoque solum per completam actionem naturalis digestionis. quandoque non actum illius cuius perfectionis transmutationis per quam res digeritur dicimus digestionem et hoc 2o dicit medicus q(uod) quedam materia est oculte digesta et est primus gradus notatus. quedam manifeste sed incomplete et est 2us gradus. quedam non complete et est 3us gradus. Et y(pocras) maxime intellexit de gradu 3o. **Nota** 4o q(uod) principaliter medicari dicitur quandoque de qualibet operatione parte medicine quandoque de quali operatione evacuationis per medicinam solutivam

hec sunt tamen. Sincius vt inportet curatione firmam a me curante exsoluendo et de terminando humores et ligando. Ex hijs verificatur 9o. Nam quia materia digesta preparata est expulsioni quemcumque curet eius curatio et materia ipsam facilius attrahet. Et mouere. 2a conclusio medicus non debet curare materias crudas primo quia tales materie sunt curationi inepte. ita ut inde per earum curationem plurima sequantur notabilia nocumenta quia non sunt euacuande saltem naturaliter regulariter operando. Circa conclusionem primo nota quod crudum sunt duabus modis. Vno quia diminute digestum quia vt fieri naturale 2o sanius possumus dicere crudum. 2o quia carens dispositione quam intendit in ipsis calor naturalis et hoc modo sumitur hic pro humore malo nocivo non preparato a naturali calore ad expulsionem. Nota 2o in humore crudo inuenitur dispositionem fortem merito cuius resistit curationi et separationi a benigno si sicut fuit et non currit proprietas inter virtutem membri et humorem illum crudum merito cuius virtus posset ipsum sufficienter alterare alteratione mouente ex corpore. Ex hijs non patet causa conclusionis. Nam contrarium humorem crudum curare per firmarium ipsius euacuatione difficile est et non multum ex eo curatur sine lesione notabili virtutis. Item quia non facile separatur a benigno et de eo multum curatur. Item quia agitatur residuum et quies est magis necessaria in digestione ideo impeditur magis digestio residui. Et sic sunt ista quatuor notabilia nocumenta. primum est debilitatio virtutis. 2m est euacuatio benigni. 3m est prohibitio digestionis residui. 4m est permixtio minor benigni cum maligno. et ita illius maligni diuersio. Alio non ut in quone patebit quod materia cruda quia est in vijs ductuum et non permixta inuento quia non longe. et permixta que non nisi per firmarium exsoluendo et euacuans educitur. et de ista materia habetur 9o veritate.

Coitum in principijs. 3a conclusio est ista Medicus non debet curare materiam apparatam morbi in principio quo ad digestionem materie. primo quia in tali principio materia est cruda. Aliud cum non est principio non dicto. Circa istam partem nota primo quod hic intelligitur de principio vli distincto quo ad materie digestionem in quo materia propria morbi est cruda. Nota 2o quod materie que inueniuntur in morbis quedam sunt proprie. quedam coniuncte. Proprie dicuntur a quibus morbus specificatur ut cola est propria 3ane. Coniuncte dicuntur que in pluribus morbis diuersarum specierum inueniuntur morbum augmentantes sicut materie que in vijs ductuum inueniuntur quarum curatio in principio fit. ut patet in capitulo de cura putridarum in generali hic loquitur de materia propria. 3o non intelligitur de regulari euacuatione.

Nisi sint. quarta conclusio est ista materia existens furiosa et sine esset digesta debet tamen curari. primo quia per talem curationem vitatur mors aut magis notabile periculum quam vel ... Circa partem nota primo duplicem materiam esse furiosam vnus large quia in quouis tempore magis notabile illatam et hoc fit per multas causas ut materia preparata parata. Quedam per qualitates ut materia calida acutissima vel venenosa aut per locum ut materia sanguinea siue a quacumque alia causa. 2o dicitur furiosa stricte et appropriate modo que dicitur in 9o quia est mobilis de membro ad membrum acuta leuis maligne qualitatis licet de 2a videatur intelligere tamen verificatur et 9o de materia primo modo furiosa. 2o ut in 9o dicitur materiam stricte dictam furiosam dici per similitudinem alicuius furientis ad corpus quia in uno loco stare non potest. sic hec materia cum sua malignitate stimulat membrum in quo est et sua subtilitate et leuitate non multum resistat expulsioni membri sepe de loco ad locum et ideo immineret periculum mortis vel maxime nocumenti in principali membro. Cum igitur curatur curatur huiusmodi periculum licet non sine forti nocumento. Accidit etiam per suum motum eam facilius reduci. Exquo sequitur talem curationem esse conuenientem.

Multa vero. quarta conclusio non sunt multe materie furiose in corpore humano patet quia sunt plurimum non inueniuntur materie ita extreme malicie per virtutem gubernatam. Et quia aliquando ad hanc extremam maliciam veniant plerumque aut curantur aut corriguntur ut notat experientia. Concordia assertio sunt conclusio. primo capitulo de ... et qualiter curare oportet. Et secundo capitulo de cura febrium putridarum in generali. Hic cadit quod utrum in humorum curationibus sit expectanda digestio. Quam questionem hic separatim applicabo.

Dubitatur utrum sit expectanda digestio in materia antequam curetur. Negative arguitur primo sic si sit esset maxime esset quarumcumque aut in declinatione quia est finis et per consequens quia materia non est digesta nisi in statu vel in declinatione igitur non est curanda nisi in statu aut in declinatione sed in statu silentium habere melius est quam ... 2o sic Nulla materia non reducibilis ad benignum non digeritur a naturali calore vel potest digeri sed aliqua talis est curanda igitur in aliqua curatione non est expectanda digestio. Maior probatur quia omnis digestio est semper intenta a calido naturali digerente sed dispositio que acquiritur in materia non reducibilis ad benignum non est a calido naturali intenta igitur talis non est digestio maior patebit infra. Minorem probo quia nulla dispositio omnino corrupta desperata et non est propria a calore naturali intenta sed quelibet talis dispositio in materia non reducibili ad benignum acquisita est omnino vel desperata igitur omnino talis materia sit abicienda igitur nulla talis est a calido naturali per se intenta. 3o sic in multis humoribus ex curatione est expectanda digestio qui est sanie aut superflue digestus sed sanguis est perfecte digestus et cola est superflue digesta igitur saltem in istorum curatione non est expectanda digestio. maior patet et minor est auctoris primo capitulo de ... Confirmatur tunc sequeretur quod corpus posset ... qui est ... et per consequens nam sanguis potest fieri crudus igitur ... maior patet. nam posito quod ille sanguis incipiat fieri ... ut est ... in principio illius morbi esset materia cruda et non nisi iste sanguis ... crudus que nunc est sanie digestus.

4o sic aliqua cola que non ... digesta regulariter est euacuatione ... igitur non semper est expectanda digestio. assumptum probatur Et suppono primo quod ... cola est ... curationis ... et ... cola ... in ... Hoc suppositum patet quia colera est ... et non sit ... et ... non prohibente euacuatione ut suppono. 2o suppono

quia fleuma sive digestum potest regulariter operando a radice
eradicari evacuari. 3° suppono quod illam dicimus regularem
~~operationem~~ evacuationem per quam dicimus scilicet innani-
tum sine nobili nocumento. Et sunt sortes et plato
in quorum primo unum sit ~~falsa~~ fleuma primo complete digestum
et in 2° unum digeratur colera. Et arguatur sic: diffici-
lius evacuatur fleuma hoc quam colera. ergo aliis paribus maius
est nocumentum in eius evacuatione quam colere. Sit ergo quod per a sit
maius nocumentum et a 2° sic. Non nunc ante per a se-
rat maius nocumentum evacuare hanc coleram quam unum sit.
ergo alia ante cum minori nocumento poterat hec colera
evacuari quam hoc fleuma. Iam potest evacuari sine notabili
nocumento quia evacuatur regulariter. Igitur nunc ante
potuit colera evacuari sine nocumento et nunc ante
fuit incomplete digesta ergo etc. ¶ 4° principalis materia apparet
ante complementum digestionis est evacuanda ergo fleuma a[?]
[?] quia ponitur resoluta in augmento ad maiorem e-
vacuandam que tamen non est digesta ¶ 6° in flatica
non oportet expectare digestionis complementum vel in aliis
terminis quia fleuma est difficile eradicabile. Et auctor est
auicenna primi quarti capitulo de cura flatice ubi dicit: ego
non diligo expectationem digestionis et lenifica-
tionis in eis que diximus prius. Imo oportet ut evacuetur ex
ea aliquid. ¶ Septimo materia exeunte multa a principio
est evacuandum minoratione ergo et eradicatione quam quia
parte evacuata virtus sit potentior super residuum
et ergo cum minori nocumento illius evacuatione tollerabitur
Et cum equali innanimento ¶ Confirmatur materia exeunte
multa evacuatur quia maius existit innanitionis nocumento sed
illa exeunte pauciori nocumento fuit valde minora
ut constat evacuatione eius et equalia innanimenta. ergo a
principio materia exeunte pauca evacuanda erit ¶ 8° flatica
vacua colica causativa fuit evacuanda ergo non semper
est expectanda digestio ¶ 9° evacuatio dicitur precedere digestionem
ut xi° terapeutice. Et a florentia est incipiendum non
expectando digestionem. Et auicenna primi quarti quod in evacuatione non
semper est expectanda digestio. ¶ **In oppositum**
est ypo(crates) in afforismo. ¶ In ista questione faciam duos
articulos in primo declarabitur quid est digestio et cruditas
cum suis speciebus in 2° respondebitur de quesito
¶ Quantum ad primum premittendum quod aristoteles 4° metheororum
hoc modo diffinit digestionem. digestio est perfectio in unoquoque
humido a proprio et naturali calido ex oppositis passivis
vel coniacentibus passivis ¶ Nota 2° quod hec descriptio
a diversis diversimode intelligitur. Primo ergo ponam alberti
magni intellectum cum eius explanatione. 2° ponam
illum qui michi videtur verius ostendendo omnia que
de digestione et cruditate dicuntur secundum intellectum
meum. Dicit ergo albertus in hac diffinitione perfectione
esse genus et per eam intelligimus complementum dispositionum
humidi. per hoc autem quod dicitur in unoquoque humido
intelligitur subiectum digestionis quod est humidum. per hoc quod
dicitur a proprio et naturali calido intelligitur agens digestionis
quod est calor agens proprie et ex intentione et ad
formam mixti introductivam vel suarum dispositionum perfectivam
sive sit calor celestis sive calor generabilium
et dicitur hic calor proprius quia proprie et dictatur in
tali humido complementum intendens. Et hucusque videtur
michi albertum optime dicere sed id quod additur in coniacenti-
bus passivis vel oppositis passivis secundum mentem alberti im-
portat dispositionem humidi a qua debet removeri digestione
per quam opponitur vel mixti vel generandi vel complendi
Cum enim humidum debet digeri necessario habet aliquas dis-
positiones a quibus coniacet vel opposito vel mixti generande vel
complende et remotio et deductio ad complementum est digestio. secundum
ipsum ergo qualitatem humidi retardantem dispositione forme
mixti si per talem calidus ab illa dispositione removeatur et
reducatur ad dispositionem cum qua completur illius humidi
convenientia ad mixti formam hoc complementum vocatur digestio.//
¶ Huic modo salva sua tamen reverentia auctoritate non
video conformem aristoteli et averroys. Primo ex isto sequitur
quod simplex calefactio esset digestio. Nam cum steterit humidum
per siccitatem retardatum a complemento intento a naturali calore
tunc sequitur quod eius calefactio a proprio et naturali esset digestio
¶ Sequitur 2° quod non repugnaret rei digestionis que esset
huiusmodi consisteret per nimiam siccitatem humidum esset forme
mixti ineptius. et per consequens non procederet ingrossando
¶ Sequitur 3° aliquam esse digestionem propter humidi defectum et pau-
citatem contra aristotelem in eodem 4°. Nam cum sit digestio dicatur de
omni tali incompleto et multotiens ex paucitate humidi
non potest virtus complere ad mixti formam ipsum deducere
sed deficit. Igitur esset indigestionem propter humidi paucitatem et
sicci habundantiam ¶ Sequitur 4° quod esset possibile totum inu-
dari ut se compleat humidum in calido et cum incipit
in sicco ¶ His et pluribus aliis motivis videtur michi aliter
esse declarandum illam particulam ex oppositis passivis ¶ Pro
intellectu ergo istius ultime particule notandum est non omnem
operationem calidi naturalis in humidum per quod fit forme
mixti conveniens dici digestionem ut inflatio liquefactio
calefactio et multe tales dicuntur digestiones. nec merito
harum formaliter aliquid dicatur magis digestum. sed humidum
proporcionatum forme mixti oportet quod a sicco terreo et igneo
patiatur. Et cum ita agat in mixtione ut merito
istius consurgat in utroque complexio que est qualitas in
media inter humiditatem et siccitatem que dicitur complexio ad
aliquam tamen illarum magis declinans ut patet primo primi capitulo de complexionibus
¶ Cum ergo humidum hoc modo patiatur a sicco quod sequitur
per actionem calidi naturalis commisceatur ad complexionem dicimus ipsum
digeri et passionem eius complexionem ex parte oppositio passivo id est
per actionem passivi quod est oppositum humido. Cum illud
in rei veritate est sic. ergo ponitur hec particula ad ex-
primendum complementum passionis humidi est digestio quia non esset.
Et est complementum factum a calido naturali ex opposito passivo id est per
commixtionem sicci quod est oppositum passivum humidi et
hoc modo sit exposita diffinitio digestionis ab aristotele posita.
¶ Ut tamen sciantur multa que dicuntur de digestione concedun-
tur sunt aliqua notanda. Primo quod non quelibet actio calo-
ris naturalis ad generationem mixti ordinata est digestio. Nam
applicato cibo in quod calor naturalis potest agere multo
tempus primo liquatur et ante omnia superfluum terrestre separatur
quia quod complementum naturaliter coniunctum esset nimium terreum. dif-
ficile esset ipsum separare a separatis partibus aliquam partem
limitat calor per consequens ad digestionem recipiendam et
illam incipit agere digerendo ¶ Nota 2° quod ille modus

quam a pte sibi limitat calor nālis tamq digerē
dam nō intendit cala quīgl aliquā que ꝯ pma
vel cius ptē ita miscear ita ut inde sit apta ꝯ
pa a nāli calore in mā intenta ꝫ ꝑsequit mistioꝰ
ꝑtem hui mē sm suas exigentia et ꝯplonis pe
in illa mā intente. Nō 3o ꝙ hī mase mē ꝑs ter
restris maxīe tenet a calido nāli tamq fūdamētū
mixtionis. Et io nō ē amplius de nā caloris nā
lis agēl ad ptes terrestres separationem ꝫ ꝑs humida
qz sūt opportunū ipam cel multam in ꝑtiō ꝑ faci
litate mixtionis hnc usqz ad certū tm paulatim a
nāli calo desoluit et residuū ꝯtinue magl et magl
a sicco ꝯmixto ꝯplonalit ꝑant et hoc ē causa qz
omnium mixtoꝝ que p digonē grauāt pa sūt hu
mida et produt post generatione exiccando ut ī
plantis et in aliīs licet aspicere et in aliīs et lapis
Nō 4o ꝙ postqꝫ cīa incato nō mixtionis et ꝑporne
sūt ꝯiuncta ita ad inuicē ut certa sequat ꝯplo nō
oz ꝑ simplicē quāqꝫ alterationē illam ꝯplonē ꝑmu
tari in gradu sic caro ht certam ꝯplonē sṁ
istorū mixtionis et hac ꝑporne eloꝝ que nūt
ē licet aliqua sibi vel alia res ꝯtū oqꝫ ꝯxmarē
humida stante ista eloꝝ ꝑporne et mō et ꝯstāte
sbali ꝯplonis huitas sepe hūe moꝫ mixtionis
ꝯ eloꝝ tali ꝑporne vel intendit vel remittit licet
intendatur huitas elaris que ē in carne. Et hoc
est quod dicim multociens huitam aliquē qua
litatē ꝫ nō sbstantifice. Nā huitas ꝯplonalis
ē illa que vocat sbstantifica qz ab illa magl cel
forme in mā pendet qꝫ elem ab humitate eltari. Nō
cūn solum qualitatū ꝑmariꝫ gradus ꝯcurrit ad ꝯ
plonem generandā ꝫ plura alia que dixi pa ꝑmi
cao de ꝯplonibꝫ in ꝑtiō. Patet 2o qz inpole ē aliq
huitam ctatīue vel sbstantifice. Pꝫ 3o qz ethica 2e spēi
ē incurabilis quo ad sicctm. Pꝫ 4o nullam mētā
ꝯploꝫ ꝯfirmatā cel curabilē et que debꝫ dici ꝯfirta
et que nō. Pꝫ 4o quō pot aliqua mala ꝯ sicca
curari et nō cel ꝯfirmata. Quoꝫ differentiam ꝯ innuit
Go de regie sanitatis cao 3o dū dixit. Qualitatū aūt
aliqua cogitado ē dotrinalē hēbit cognitionē qui scrip
tum meū de marasmoē et tabe leget nō semel
vel bis vel transcurrens vel assistens. et attendet
mente unūqqꝫ corꝫ que dca sūt. Et hys distis
sequit ocm digonem precedentē ingrossando hoc mō sum
do digonem ꝑspectu eius quod digerit sive illa ꝑpa
ret ad formā mixti ꝯtari sive nō licet aliaꝫ sup
pa ꝑ loquens de digonē ad moꝫ medicoꝫ dixerim ali
quam digonem precedel sbtiliando. Sē et ꝙ ē inpole
coctū ipo remanente eiusdē spēi intendat. Nā nullus
calor ht humidū dissolutū codꝫ mō remitte huitas
sicut iam ē dissolutum ꝯ exiccatione ꝯplonali sive sit
calor nālis sive accitalis. Ex re tamen cocta corrupta
stat grāri chillum crudū. nō tamen ita ꝙ sanguine exi
stente in stoico ꝯ ad chillum ꝯuertitur vel acquirat ta
les dispones quales in chillo reperit ꝯ in cpē ad sangui
nē ꝯuertebat. Sē et cum indigonē sive cruditatē
cel ꝑ inpotenciam caloris que aut sē caloris defectū aut

humidi habundantiā vel resistenciam ut arꝫ vult lo
allegato. 3o principali quantū ad hunc articulū notā
dum ꝙ hoc nōīe indigestio utimur valde equiuo
ce quia cum accipit hic terminꝰ ꝑprissime ut impor
tat ꝯplecturā passionis humidi a sicco ꝑ eius ꝯmix
tionem in eo factā a calido nāli rone illius quod prin
cipaliter tale calidū ut sic intendit. verbigratia calor
ꝯplonalis epatis ut calor ꝑ toto generans huorū
intendit sanguinem. Ista calam vitiam sm
mentē medicoꝫ. Sz inter istos huores principalissime
intendit sanguinem. Complum igr passionis humi
di a sicco secum a calo nāle ꝯmixto rone illius dispones
humidi quam intendit iste calor in sanguinem
ē ꝑprie digestio nam vere ꝯpletur ultimata caloris
intentio. 2o sumit magl large ut importat ꝯplm
passionis humidi a sicco secum ꝯmixto sm aliquē
finē ꝑ se intentū a calido nāli ꝑprio sive ille
sit principalissime ab illo calore ut sic intentus sive
nō principalissime. Et hoc mō dispones humidi in ꝑlate
nālissime genito ab cpē que ē acquisita in ꝑmix
tione sicci sm ꝯplonalis dicimus digestam. Et sīle
dicendū de humido cole et humido uīe. Et hoc mō
nullus huorꝫ nālissimus in spē sua generatur
aut ꝑ superfluā decoctionē aut diminutā quod
aut dicit ꝑma sīla ꝑ diminutā. Colera ꝑ super
fluā generari digestā intelligit in operatione ad digestā
in sangue ab cpē intentā. 3o mō sumit digo magl
large prout ꝯplm talis passionis humidi a sicco
nō solum rone eius quod ꝑprie intendit nālis calor.
ꝫ et rone eius quod ꝑ accns intendit. Sicut urinā
digestam secum et urie et huorꝫ maloꝫ nō ꝯuertibi
lium ad benignum in qua ꝑlime similitudines ꝯ nā
libroꝫ acquirunt ut sumitur pe ꝑno eorum ꝯto ultimo
Et dico calorē ꝑ accns intendere tales dispones qz
nō intendit eas nisi ꝑ dissimilitudinē dispones in cpē rep
tum. 4o sumit digo ꝑ oi ꝑparatione humidi sive
a calo nāli sive a calo accitali sive quocumqꝫ alio
ꝯpleta rone ad aliquod opus faciendū. Sicut laterē
dicimus coctū aut crudū. aquas cibos aut duros aut
assos et huorē sbtiliatū et incisum dicimus
digestum. Nam later coctus ē ꝑporcionatus muro
ꝯstituendo ꝯstruenda et cibus esui et huor expulsi
oni. Et omes isti mōi quos ponit sbo analogo differē
ius posite ab arꝫ quodammō analogice reduci. et
tangit 4o methaurorum ab arꝫ. Pꝫ ꝑter istos mōs
medici transsumpserunt nomē digonis ad duas
sm genus maneries transmutationis. Unam
quam facit natura in mām benignā et aliā
quā nō facit nisi ꝑ vie malignas. Et qz nā
benigna que digerit quāz parat ut ꝯuertat in
suam nutrī ut sanguis ꝯ fit rone huitas. quāz ꝯu
tetur ad hoc ut sit instrumentū ꝯ eius operationi
uirtutū nālium ut ꝯ ex sanguine fit spūs aut spā
io digonē in unatro dimes describit ꝯ distinctē
dicens. Digo ē ꝯuersio huitatis in certitā apta
operationi uirtutum in eā transmutantem. Sicuti aut
ꝯuersio que ꝯsistit intrē rei effectū est ꝯpetens. Sꝫ

I

quia maligna mã quz sit maligitate corrigi
bile quz incorrigibilem ita q ad benignu possit
humor reduci, io 2 digonez i noritiuo desisti
post cu digoe. Sz digo in noritiuo aut e illa
q e statu dictu de immatio aut eius ppatoez
ad expulsione vgr subtilia° si ipediens est
grossitudo, incisio si ipediat viscositas, et
sic ult. Et gstat q capiend° digoez put e
digo i immatio sit dicut medici in multis
dicit a digoe ppe accepta sm phm 2 i mel
tis gt. Comment p° q utraqz sit a calor
nali, quest 2° q utraqz e alicui forme mno
tz gens, Sz no ois digo ad modu loqndi pho
ru e digo 2m medicos, na opletu qd acquit
humido nutrimtali cu i sbaz mutti guttit no
dr apud medicos digo, dnt 2° q apud me
dicos digo e trasmutatio, apud phos digo e
trinimus trasmutatiois. Ex quo sequit 3a dica q
sm medicos dicimus aliqd diminute digestu
aliquid manifeste, aliqd oplete, sz sm modu
loqndi phoz solum opletu vocamus digestu
cu digestu sit ipm opletu. 4a dicta q sm
medicos digo e tantu acqsitio modi sbe
q hmoi corp sive in humidi sive i sterilitate sive
i ligditate sive i gsistie, sm phos e sola
oplemtu passiois humide a sicco terreo sibi
gmixto p actione caloris nalis. Ex q 4a
seqt multe alie, p° q digestu 2m modu me
dicoz pot icrudari, 2° q no semp immia
tio ul noritio perdit digo 2m modu loqndi
medicoz ut ostendit ut dixi p° p ca° de vir
tutibz. 3° q cruditas digoi opposita sm me
dicos intelligitur e ex habundantia caloris aut
siccitat, quoz nlliz e in digoe de q loqt
pho ppe, vel cruditate. Et hys plures alie
assignari possunt. Oppositio q° ad istu artlu
nond q in digoe noritiua no solu 2monet o
mnes dispones mate phibentes eius explsioez
ut calor, grossities, viscositas etc, Sz acquiritur
p illa ppetas cuius merito eius pstans mebr
pot tale maz altare alteratione monete eam
optimus. Et prius no poterat ita q humor multo
ties 9 ssitus i hac digoe sit tm facilior 2
pator explsionem pp hac ppetate acqsitam.
Tm titulo q quois iure intelligamus de digoe ad
modu loqndi medicoz i noritio no reducibili ad
benign. Tertio no q sz varietate talioz digois
variant modi cruditatis q e privatio dte digom
na sz ppu modu loqndi phoz de humidi no oplete
passu a sicco terreo p tali nalis actione e crudu
si e ita passibile, sz modu medicoz de recepti
bile alterius spei digoe ca cares aut eius oplem
to pot dici crudu, sive aliqo no passu fuerit
sive no. Et q plures alie res hac maz gstat
p hoc satis dictu e ut videtur, vemo q ad 2m
artlm. Quantu ad 2m articulu. Sit ista
p° distinctio, materiaz peccatiu q debet a cor°
evacuari, qda sunt in vasis ductuum, ul valde vicie
illis, vel valde remote. Exm p ut gtente in
sto ul intestinis. Exm 2 ut gtente in venis p°
epar. 2a distinctio talium mez qda sunt valde p
mixte cu nutrio, qda no. 3a distinctio mez
talium qda sunt vores, qdam ppe, et intelligat hic
mas illas ee vores q no dant mor° specifica
denoiatoez, nec sunt ille q pre peccat, sz cu prin
palibz peccantibz ipe ul sibi siles inveniunt inale
augmentates morbu, 2 pcipue febre sic flata in
sto 2 i intestinis inventa. 4a distinctio mez talium
qda e sanguis, qda ab eo divisa. 5a distinctio
humoz alioz a sanguine, qda sunt sanguini valde pmixti et
cu flobotomia educibiles tum sanguine. Et qdam no. 6a
distinctio talium mez qda sunt furiose, 2 qda no, et p
furiosa large mo suppleexponita. 7a distinctio evonz
qda sit a farmacho gsolutiue, qda alys modis
sz farmatia lenitia, balneo, frica°, stausfrac° 2
multis alys modis. 8a distinctio evonz q fiut qda
e minoratiua, qda eradicatiua, intelligendo p eradica
tiua illa q totalem maz morbi ita a cor° educit
ut morbus gmoueat. p minoratiuaz no illa per
qua pos morbi educit 2 no tota ul tanta ut ide
morbus gmoueat. Pa suppo ma ppinqua vasis
ductuum ul in vasis vasis exns qmuis no sit di
gesta intelligitur tn sine notabili nocum° educi pt.
2a suppo i evoe mae idigeste cu farmaco solutiuo
virtus debilitatur, 2 gsidim malignu cu bono pmisce,
2 vomitus gsidiu digo pp agitaone ipedit 2 beni
gnu i malignu guttit, vel si hec no fiat, tn
apta sunt hec nocum° ad tlez evonez sequi, ista pz
ex suppositis. 2 pot colligi p phe. p°. p. ca° c°
cu dic, ois ptea medicina ventris solutiua cu
no solvit aut si solvit, no tn solvit humorem
materie mouet humore que debet solue 2 dila
tat ipm in corp°, superat q° corp° 2 guttit ad ipm
humor alius. 3a suppo, nulla evo qua e melius
dicte q fac e regularis, ho pz ppe. 4a suppo
nulla evo q fit cu forti medicat ad ore re
gularis pz de mente doctoz. Qa suppo ma colica
facilius e evois q alij humores p farmacum solu
tiuu alijs paribz pz q an digoez evo i gsimilia e mi
noris erroris q i alijs ut pz 4e. ca° de cura gsime
2 no ri obstat caz, 2 q fortior medicina indige
in alioz evoe ut pz 4e. ca° q. cu dic, illis ptea
q statis bibunt aquas 2 hntibz splenes fortes me
dicie sunt necce. 6a suppo me in venis exntes
facilius alijs paribz evant farmaco solutio q exntes
i medijs regionibz aut intestinis pz 4e. sz ca° 2°.
7a suppo me febriu q st oplete digeste aut i
venis aut i ambitu totius sunt regulant deductis
alijs ipedimtis farmaco evacuande si na no evat et
dixi noiat in venis aut ambitu totius exntes qa
ille q sunt i aptitudine ia ad sanie deducte no sunt farmaco
solutiuo evande, 2 dixi deductis ipedimtis, na esto
q ma eet digesta, tn stat pp multa alia eius evone
no debe fieri farmaco solutiuo p ventre ut sunt
pz 4e. ca° 2°. Suppo hec pz mo hoc intellto ex
q° 2° 2 21° ho ph. 8a suppo alijs paribz ma
iora sunt nocumta expulsionis farmaco soluti ma gexnte
multa digesta 2 i mor augmento sz ipplete q ma gexi
stente cruda, ho pz sicut sup dicimus q abalie
na ipedit opo ne q e valde velotior q prius
erat, 2 sic maius fit ipedimtu. Ex ijs q° sit
sit hec pa q°, Jn aa evoe mae ppe no furio
se, ppe vel voit electiue no e expectanda digo
ho pz p° in eg ne sanea, cu ma p flo° gcnat
a pnosticare nobili nocumto. Pz 2° de ma i vasis
ductuum exnte ut sunt mae vores i febbz. Vgr.
flata i intestino gntia. Pz 3° de ma apostemat
ipplete digesta sz pte evanda p emplm cuius
pore resolutiua, 2 tales evoes sunt lenificatiue
ne effec aut medicina lenitia facta i pnijs
febrium. 2a q° aliqua ma i venis 2 motiva a
vasis ductuum existens notabilis gtitatis no

fu[m]osa pot[est] a/ror[e] [illegible] nobili nunciamento et sic nob[ilis] no-
nito e[ss]e [illegible] p[er] me[dicinam] solutiva[m] ecto q[uod] no[n] e[st] [com]plete
dig[esta] p[er] m[ateri]a [illegible] in istis [con]ditionibus pot[est] [com]plete
dig[esta] e[ss]e [illegible] p[er] [illegible] solutivam sic nobili nonito [illegible]
[illegible] posit an [com]plementu[m] dig[esti]o[n]is [illegible] sic no[bi]li no-
nito [illegible] q[uod] [illegible] p[ro]portione e[st] [illegible] [illegible]
[illegible] simile dig[esta] q[uam] colerica / et in nulla p[ro]portione e[st]
[illegible] simile dig[esta] colerica q[uam] no[n] simile di-
gesta ut deductu[m] e[st] i[n] [illegible] an [illegible] / assu[m]p[tu]m e[st]
[illegible] suppo[situm] [illegible] p[ro]positis. ¶ Contra m[ateri]a [illegible] si-
me digesta i[n] [illegible] pot[est] sine nobili nonito p[er] fa-
[illegible] e[ss]e ut [illegible] suppo[situm] .i. q[uod] [illegible] in [illegible]
an [com]plementu[m] dig[esti]o[n]is in [illegible] sit difficultas tale
[illegible] q[uod] illa q[uae] e[st] i[n] [illegible] [illegible] suppo[sito] [illegible]. ¶ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p[ro]p[ter] expectatione[m] dig[esti]o[n]is
magnu[m] imminet p[er]iculu[m] [illegible] alijs i[m]pedime[n]tis
m[ateri]a an dig[esti]o[n]e[m] e[st] evacuanda, [illegible] e[st] p[er] me[n]te[m] autor[um]
[illegible] e[st] [illegible] vel fu[m]osa ut [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] vel venenosa vel [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] a p[ro]-
[illegible] vel aliud notabile [illegible] / a/ p[ri]mo p[er]p[er]unt
[illegible] ¶ [illegible] m[ateri]a [illegible] notabilis [illegible] m[ateri]a
[illegible]

2[am] [illegible] quando ¶ Ad [illegible] p[atet] q[uod] [illegible] no[n] pot[est] [illegible]
[illegible] cruditate [illegible] illi dig[esti]oi ad [illegible] p[er] [illegible] / [illegible]
[illegible] alti dig[esti]o[n]i [illegible] p[atet] et q[uod] [illegible] ad mo[dum] medico[rum]
h[oc] no[n] e[st] [illegible] ¶ Ad [illegible] p[atet] q[uod] no[n] val[et] h[oc] [illegible] / [illegible]
[illegible] e[st] [illegible] nunciamentu[m] nobile [illegible] notabili
nonito [illegible] e[st] [illegible] q[uod] sit [illegible] ea facere
q[uod] ea dimitt[ere] q[uo]d no[n] e[st] h[ic]. ¶ Ad [illegible] q[uod] evacuatur
[illegible] p[er] [illegible] agitatione[m] multiplica[tur] humor
[illegible] et illa [illegible] / et [illegible] intendit ypo[cras] in
[illegible] p[atet] q[uod] [illegible] no[n] val[et] ¶ Ad [illegible] p[atet] aut[em] [illegible] ¶ Ad
[illegible] m[ateri]a sit multa q[uae] [illegible] e[st] a/ p[ri]mo.
[illegible] no[n] [illegible] ¶ Ad [illegible] p[atet] ¶ Ad [illegible] q[uod] illa
[illegible] sit in [illegible] ¶ Ad [illegible] [illegible] p[er]
[illegible] no[n] [illegible] e[st] expectanda dig[esti]o / [illegible]
[illegible] de [illegible] p[er] [illegible] solutivu[m] / [illegible] auctor
[illegible] de flebotomia / ut [illegible] de [illegible]
[illegible] q[uod] sit in [illegible] aut dig[est]e /

Q[uu]m medicari dicat.

Gal[enus] [illegible] [illegible] afforismi [illegible] p[ri]mo exponit duo notabi[li]a [illegible] 2[o] [illegible] afforismi [illegible] afforismi [illegible] [illegible] aut[em] afforismi [illegible] [illegible] [illegible] ypo[cras] [illegible] medicari [illegible]
[illegible]

Cu[m] sit h[ic].

[illegible]

Si aute[m] gestat.

[illegible]

[illegible]

Aliter

I

Que egeruntur etc. In presenti afforismo ypocras intendit docere per que signa cognoscitur decens quantitas purgationis. Et dividitur in partes tres: primo removet dubium unum quod videtur contingere fronte magis considerandum; secundo ponit signa similia ad debitam quantitatem significandam; tertio removet dubium. Secunda ibi *Sed ut egerantur*, tertia ibi *Et nisi oportet*. In parte prima vult istam conclusionem: ad cognoscendum purgationem esse debite quantitatis non oportet medicum considerare absolutam humoris evacuati quantitatem; probatur, quia in omni morbo in quo humor est evacuandus nulla est quantitas absoluta humoris per quam ut sic significamus decentem esse quantitatem purgationis vel significare possimus, ergo illa non est consideranda. Assumptum patet, quia quantitate debita data materie purgande stat sub illa quantitate evacuari humorem non evacuandum, et sic evacuationem factam in illa quantitate non esse decentem. Intelligenda qua propter nota quod evacuationis quantitatem esse decentem potest dupliciter intelligi: uno modo quia evacuatio bona pro infirmo in quantitate illa; secundo quia evacuatio sit sufficiens ad humorem peccantem totaliter vel quantum evacuari debet, et isto modo evacuationis quantitas non tamen dicitur decens sed sufficiens. Ad propositum in isto afforismo non ponit signa sufficientis quantitatis sed decentis; modo primo [illegible] quantitas absoluta considerata non habet illa significare, sed bene habet talia que in secunda parte afforismi ponit. ¶ Secundo nota quod per ea que egeruntur intelliguntur quecumque sola emissa per secessum et per vomitum, quia non dicit omnia que a corpore emittuntur qualitercumque sive vomitu sive flobotomia sive fluxu menstruorum et sic de aliis, et hoc non fuit hic. ¶ Nota tertio per mentem ypocratis intelligere quantitatem in se consideratam sine circumstantiis qualitatis et aliorum, et ita ut [illegible] non proprie significat super decentem quantitatem evacuationis, et ideo ad habendum signum talis decentis quantitatis non oportet considerare proprie quantitatem humoris egesti. ¶ Nota quarto quod experientia sua quantitate multotiens significat aliquas dispositiones ut cortices intestinorum, significat etiam ulceris magnitudinem et quod sit in grossis intestinis; verumtamen talis quantitas in se considerata non potest esse signum decentis quantitatis evacuationis. Et ideo dicit secundo [illegible] predicta accidentia et significationes [illegible] dicit quod experientia significat sua quantitate non contradicit huic loco, quia hic vult ypocras quantitatem experientia non [illegible] ad quantitatem determinatam humoris non posse significare decentem quantitatem evacuationis, sed tamen potest alia significare, et ita solvitur dubium. Querens vero in evacuatione sit consideranda quantitas egestorum, dicitur quod sic, sed non tamquam significans sed solo potens significare quantitatem [illegible] evacuationis. ¶ **Sed ut egerantur.** Secunda pars afforismi est ista: ad cognoscendum evacuationem esse decentis quantitatis oportet considerare qualitatem egestorum et bonam tollerantiam et constantiam; probatur: illa sunt consideranda per que comprehenditur evacuationem esse [illegible] et non superflue; ad hoc ut cognoscatur quantitas decentis evacuationis [illegible] vomitus [illegible] ista sunt consideranda. Vult ergo in summa ypocras quod hec sunt tria signa consideranda ad cognoscendum evacuationem esse quantitatis decentis: unum est qualitas humoris, scilicet notitia quod possit evacuare, id est sit dignus evacuari; secundum signum est constantia quod infirmo conferat; tertium est quod bene tolleret, et hoc significat non superfluam evacuationem. Quo autem differat constantia et bona tollerantia dictum est afforismo secundo. ¶ Nota tamen quod qualitas secunda est specialis quedam generalis, et de utraque continet afforismus utramque, nam si comprehendo humorem esse nocivum ita ut sit dignus evacuari, eius comprehendo evacuationem esse decentis quantitatis evacuationis

nullum tamen eorum per se nec omnia tamen simul significat decentem quantitatem evacuationis; stat enim evacuari humorem talem qualem oportet et conferre, et infirmum bene ferre, et tamen non esse completam evacuationem. ¶ Nota tertio quod non oportet in omni decenti quantitate evacuationis concurrere hec tria signa, nam stat esse decentem quantitatem evacuationis et infirmum non bene ferre, id est sine nobili nocumento, ut patet de evacuatione usque ad sincopim, sed ista signa bene significant decentiam evacuationis, et cum quodlibet eorum per se. ¶ Nota quarto quod ad cognoscendam sufficientem quantitatem evacuationis ultra hec tria ponuntur hec signa alia, ut sicut dicitur in particula quarta illo afforismo *Quecumque famatiis (?) [illegible]*, de quo quarta parte, et innata exponitur quod hec non ponuntur quia non sunt per se signa significantia decentem quantitatem evacuationis, cum [illegible] illorum possit esse cum purgatione [illegible]. ¶ Nota quinto quod bona tollerantia significat decentem quantitatem evacuationis quia significat non evacuari nobile de innatis, sed constantia significat evacuari malum, et sic ambe simul significant evacuari malum non evacuato bono nobili, et tamen hunc modum intelligentis afforismum considera diferre a [illegible] exponentium modernorum; omnes enim dicunt ypocratem velle hic ponere signa sufficientis quantitatis, dicunt secundo quod in prima parte vult quod quantitas egestorum non considerandam per se ad cognoscendum sufficientem quantitatem evacuationis, sed tamen videtur in quo oportet dicere eodem modo quod nec tollerantia nec constantia nec qualitatem considerare oportet, quia nullus istorum hoc sufficientiam significare, sicut videbitur in [illegible] intentione ad quam expono, conmetat (?). ¶ **Et ubi oportet.** Removet hic dubium et dividit in partes duas: in prima removet unum, secundo aliud ex prima declarat consequens, secunda ibi *Et hoc facere*. In parte prima intendit istam conclusionem: quia propter necessitatem infirmus est evacuandus usque ad sincopim, probatur, quia ex tali evacuatione evitatur mortis periculum, [illegible] assumptum probatur in multis conmentariis et patebit ex notatis. ¶ Nota primo quod inveniuntur ista vocabula sincopis, lipotomia, defectio animi, defectio virtutis, et sunt propinqua in significando unum modum loquendi medicorum, nam lipotomia dicitur defectus animositatis sicut animi defectio in latino, et est cum corde retinente multum spiritus deficit magna pars audendi, ymo homines cum difficultate ambulant, sed tamen non tollit maior pars operum sensus et motus; defectus autem virtutis significat omnem nobilem virtutis vitalis privationem, sed sincopis aliquando accipitur [illegible] describitur, aliquando ab aliis, nam a [illegible] sic describitur duodecimo terapentice (?): quod est casus virtutis subito factus, vel valde nobilis defectus virtutis cordis subito factus dicitur sincopis; sed apud alios sincopis est destructio maioris partis plurimum virtutis sensibilis et motive propter debilitatem cordis et retentione spiritus totaliter ad ipsum, propter tamen movere ipsum ad interiora, et propter tamen [illegible] ipsum intus quod non veniat [illegible], aut propter debilitatem aut [illegible] debilitatem suam quod non supplent ultra illum veniunt in minima, et secundum modum sincopis cordis est debilitas, sed unum modum secundum sincopis est actus consequens istam cordis debilitatem. ¶ Nota secundo quod sincopis quedam est reparabilis, quedam non, nam in sincopi cor quandoque remanet ita debile ita ut non possit quoquo modo regenerari novos spiritus ad totius regimen necessarios, et ideo in tali moritur homo; sed quandoque remanet cor tante virtutis ut possit post sincopim regenerare tantos spiritus ut iterum sufficiat ad totius regimen, et ista sincopis est reparabilis que enim habet cordis dispositionem contrariam ad [illegible]

intelligatur quod medicus debet ducere infirmum usque ad defectionem reparabilem. ¶ Nota 2° quod sincopis tunc evenire accidit quando fit propter visum alicuius rei ad occasionem, quandoque ex timore vel aliis accidentibus, quandoque ex nimia spirituum dissolutione propter quam cor cogitur retrahi et residere ex aliis causis ab evacuatione, ut in contextu notatur, modo hic loquitur Ypocras de sincopi contingente medicamine. ¶ Nota 4° ex hiis tale evacuationem usque ad sincopim non esse electiva sed coacta ad modum loquendi medicorum quod nobili nocumento sed propter nimiam timendam maius. ¶ Ultimo vide quod hoc quo removetur dubium possset enim quis querere utrum sit evacuatio generans quantitatem que non bene tolleret, et videtur quod sic quod alique est talis usque ad sincopim, et patet quod ista non bene tolleratur.

Et hoc facere. Ponit 4am conclusionem remotiva alterius dubii et dicit quod evacuatio usque ad sincopim non debet fieri nisi infirmo valde forti existente, quia aliter non evaderet a sincopi; tali modo medicus nunquam debet usque ad sincopim irreparabilem evacuare. ¶ Nota quod cor robusta quod habet cor forte in complexione et membra robusta et etiam hoc habet sanguinem laudabilem, ideo facile a sincopi relevatur, sed debilia propter oppositas causas non ita relevatur. ¶ Nota 2° quod hoc valde raro fieri debet propter talem magnum timorem in tali evacuatione, huius autem concordia colligitur ex primi de evacuatione et qualiter evacuare oportet quantum primas duas sed quantum ad alias nono terapeutice et particula 4 capitulo de cura febris sanguinis.

Oportet purgandum. Galienus primo ponit generalem intentionem affor 2° quantitatem affor specialem, 2a ibi: Si enim tantum. Dicit primo quod materie purgande habent limitatam quantitatem generaliter sive sint purganda naturaliter sive artificialiter, et ideo tunc Galienus sit super de qualitate purgati, in principio ponit signa quantitatis purgandi generantes quia de hac nunquam dictum est supra.

Si enim tantum. Commentat specialiter et primo dividit has primas conclusiones, 2° 2as, 2a ibi: Quod dixit. Dicit primo quod si evacuetur materia tantum, et tunc confortatio quod supple non sit utilis ad conservare virtutem, quod addo propter humores pessimos et sanguinem purificatum sinochia tunc infirmus gerit levius, nam quando removetur causa effectus desistit talis materia evacuata egritudo et accidentia minorantur et virtus exhonoratur et per consequens infirmus gerit levius, sed si tunc materia purganda ministrat et sit evacuatus humor bonus et naturalis tunc infirmus [illegible] et angustiatur quia debilitatur sua virtus. ¶ Ex hiis duobus sequitur quod ad sciendum generantem quantitatem purgatoris non oportet considerare quantitatem alterius humoris evacuati sed oportet quod considerat ex aliis signis predictis ab Ypocras, scilicet levitate infirmi id est confortatio et generante eius id est bona tolleratia, et ex qualitate nocivorum exeuntium, nam quandoque quantitate data quod esset generans stat tunc in ea educuntur humores naturales, et quando in ea humores naturales educuntur non esset purgatio generantis quantitatis ut dicitur, ideo quantitate in se non oportet talis generantis considerare, et quia dum purgant humores digni purgatione bonorum vel saltem virtutis confortantur, ideo virtus alleviatur et bene tolleratur, non bene autem tolleratur tunc boni et naturales evacuantur, ideo bona tolleratia generalis et specialis qualitas et confortatio sunt signa generantis quantitatis purgationis. ¶ Nota tamen ut supra dictum quod ad sciendum quod purgatio sunt generantis quantitatis alia ponit signa 4° primi capitulo de sciendo quantum curatum est generandi, et ita ex modo quantitandi videtur generans supposita ex positio. ¶

Quod dixit. Nunc commentat alias duas conclusiones et dividit in duas: primo quantitat eas, 2° exponit notatum, 2a ibi: Oportet tamen. In parte prima facit 4or: nam primo ponit intentionem, 2° ondit de qua defectione Ypocras loquitur, 3° specificat quosdam casus in quibus oportet evacuare usque ad sincopim, 4° verificat conclusionem per causas et experientia, ibi 2a: Unde prius, ibi 3a: Sicut in acutissimis, ibi 4a: Non tamen timemus. De prima dicit quod utile est dictum Ypocras cum dicit quod oportet usque ad defectionem ducere, sed tamen oportet primo videre de qua defectione dicat et ponere sibi rationes per quas cognoscimus necessitatem esse evacuandi usque ad sincopim. De parte 2a dicit quod oportet considerare sincopis accidens si accidat propter flobotomiam vel aliam medicinam id est evacuationem a medicina facta ut accidat non propter quantitatem purgationis sed propter humores acutos currentes ad os stomachi. Et quod item accidit cum sufficientes purgationes sepe ut notat experientia, ideo non est complectiones de istis intelligat Ypocras, et similiter non intelligit de illa sincopi que accidit febricitantibus propter suos incoordinatos motus, ideo concludendo est quod Ypocras intelligit de sincopi que est post sufficientem quantitatem et iste omnes non semper sunt cum sufficienti purgatione, ideo intelligit de illa que fit propter purgationis quantitatem. Dicit de 3a parte quod usque ad talem sincopim ducendum est in acutissimo apostemate aut in febre ardenti aut in dolore fortissimo, et in istis casibus. Dicit 4° quod nos debemus in dictis casibus evacuare usque ad sincopim sed non timemus nos intromittamus ad tale evacuationem faciendum si virtus custodiatur id est nisi eger sit fortis ad talem evacuationem tollerandam et quod hoc sit faciendum confirmat experientia que facta probabiliter multum contulit evacuatio usque ad sincopim, et causa est quia in febre ardenti facta evacuatio usque ad sincopim puta flobotomia cor statim refrigerat et febris extinguitur et in multis ventres solvuntur, et alii sudores patiuntur et multi perfecte sanantur, et ideo in maximo dolore nulla medicina est perfectior ista evacuatione usque ad sincopim, de quibus statim videbit in quo.

Oportet tamen. Ponit documentum dicens quod oportet discernere utrum evacuatio facienda sit flobotomia aut farmacia, nam vel humor peccans sit sanguis aut ita sanguini inmixtus quod tunc flobotomia possit educi non remanente magna ratione qualitate facienda est flobotomia, si non sunt aliter danda est medicina laxativa.

Dubitatur utrum in aliquo casu conveniat evacuatio usque ad sincopim reliquenda, Nota quod primo ex autoritate commentatoris colliget ex intentione volente nunquam esse evacuandum usque ad sincopim, et sunt eius due rationes: prima quia nunquam natura evacuat usque ad sincopim nisi in casu malo, medicus qui non debet tale evacuationem facere tunc debet at imitari naturam bene non sinthomate operante, 2a ratio est quia medicus non debet evacuare nisi humorem peccantem sed quantum talis solus evacuatur infirmus bene tolleratur et non sequitur sincopis. ¶ 2° probatur quia in tali evacuatione non conservatur virtus, ergo non est facienda, tunc in intentione communi ut usque ad [illegible] sit virtutis custodia. ¶ 3° probatur si esset talis evacuatio facienda hoc esset maxime in casibus expressis a Galieno in littera, sed ait primo quod non de febre ardenti nam in ea evacuatio talis non est facienda farmachia quia materia est in venis cum sit colera et per consequens materia est sanguis vel sanguini mixta, et ideo flobotomia est facienda, sed quod non flobotomia arguitur quia talium febrium materia est colera citrina ut plurimum sed tunc non est facienda flobotomia ut primo de capitulo de cura putredinem generat, in contrarium dicit quod flobotomia est melior et res et propter cum vena sint rubea consequens non citrina ignea ex quo timet a flobotomia ebullitio colere et acutas eius, 4° primi capitulo de flobotomia, Caveat ne

2ª

2° ¶ 2ª q° medicus debet cavere errorem humorum [bonorum] quia hora purgationis fieret contime, et expone totum ut in 2° affor° sup. ¶ Iste afforismus. G. in q° dicit istum esse repetitionem, 2ª causa est quia ia locutus fuit in tribus affor° de artificiali purgatione, sed non modo fuit ei grave repetere qualiter fieri debet. 2ª causa est quia multi quod oro [illegible] ponis dicti sui. Et sic est finis scripti primae particulae compillati per archiorum principem dominum Magistrum Ugonem Senensem, ad laudem illius et in dei qui venit per ista secula.

Explicit scriptum super prima particula afforismorum Ypocratis, secundum medicorum principem dominum Magistrum Ugonem Senensem. Sequitur scriptum super 2ª particula secundum eundem.

IN quo morbo &c. Ista est 2ª particula afforismorum in qua ponit multa signa pronostica boni vel mali salutis vel mortis in morbis [illegible]

[illegible]

¶ Sic restituit sicut quod [illegible] non [illegible] calor ut naturalis est, sed ab eo patitur ut calor [illegible] ad [illegible] nocumenta. Ex quo sequitur [illegible] non posse [illegible] materia et per [illegible]. ¶ Circa hanc partem afforismi dubitatur.

UTrum in omni morbo. Nocumentum [illegible] sompnum sit signum mortale. Negative arguitur sic: sompnus est res non naturalis quod potest [illegible] in morbo [illegible] ex qualibet [illegible] eius sequitur mors [illegible] non [illegible] sompno nocumentum [illegible] non idem sequitur mors. ¶ 2° sic aliqui sunt [illegible] non mortales in quibus omnis sompnus nocet [illegible] non [illegible] signum mortale [illegible] de apoplexia [illegible] litargia [illegible]. ¶ 2° [illegible] sompnus [illegible] naturalis nocet [illegible] non omne nocumentum sompni est mortale in morbo [illegible]

[illegible]

¶ In oppositum est Galienus [illegible]

[illegible]

vt vita pmaneat / Et qa silem port Ars p° de sopno ca° q° tim dicit / Quare manifestu ex hys q dicta sut q sompnus e qda gnetus caloris int riseris 2 nalis rerepta° pp dictaz causa s. nap°ane intrinseti ad cerebru / 2 Aueroys dicit in de sompno / sompnus e retroytus sensus ad mebru qd e sum pn^m. Nota 2° pnti q in 2ª pte sompni pdpa spus multi ft regnatia ad extiora mebra spus multi trasmittunt 2 e tunc xpansio spuu / hoc sunt plane ab auic 2ª pma Scimia de pulsibz / ca° de pulsu sompni ubi dicit Cum aut abilsia digestus e in sompno reddit pulsus 2 fit fortior pptea q redit illud qd ad fudi descendat ad regendu intens ad extiora. / 3° nota q sompnus e passio sensus cois ut sunt p° de sompno ab dicit ca° e° 2 4° 2 6° 2 ab Aueroys in de sompno 2 vigilia / Ex hys infero q illa res q in vitate e sompnus no e motus spus sine nalis sine aialis sine vitalis ad sum pnripm s potius e expansio ut dixi 2^m nobile / s ta tit e sompni q^o tl. Talis motus cautigatus no e pa° pmi sensitiui q no e sompnus. Sequitur 2° mag ee ppas descriptiones sompni illas que dnt sompnum ee aut vehiculu pmi sensitiui ita ut no possit agere sent p exteriores sensus / q sunt ille q dicunt q sompnus e motus spus ct. Et nota q in expmida ca talis disponis me rito cuius talis dispo debet dici sompnus ue nunt q°daz smm phi discrepaz / na Ars p° de sopno vult q sola illa ipo^a pmi sensitiui que evaporatione intrinseti ad mebru in quo e pmu sensitiuu est sompnus / Vn sic dicit ad litam / Sz ut diximus non ee sopnu ois ipo^a pfitiuu / s evaporatione ex intrameatu passio fit hec. Aueroys aut in de sompno 2 vigilia plures videtur pone gnetus huius talis rus nalis ad int^a facti in sompno merito cuius illa ipo^a dr sompnus / Aliq em apud ipm fit pp forte cogitatione na sic dicit / Et no ois sompnus fit ex debilitate vtutis sensibilis / fit. n. maxie a / cogitatione in aliqua re qn sensus cois pfundat ad innadum cogitatione non pp debilitate ptingentem. 2ª ca e pp infrigidatione facta a / intente cerebri 2 vaporibz intrinseti merito cuius vtus nitit istos spus ad se trahe. 3ª ca e necitas digerendi / na qa aia e vna 2 ht multas vtutes qn e necem plus uti vna vtute / aia cogregat spuz ad locu illius opois / vg si e necitas digerendi no obstante q no sit facta infrigida° tn fit retractio. 4ª ca e pmotio q si vaporis cu spibz ex quo turbantur spus 2 turbati nalr recurrut ad sum pncipm ut ibi purificet. 5ª ca e diminutio spuu i qntitate vnde retinunt intius ad alioz opnes. 6ª ca e infrigida° ptingens pp spuu diminutone vn 2 fit 2manentu retractio a / toto corpore / 2 hec sma auroys videtur mag ofomas cu sma auic / p^a 2^a ca° de sub 2 locutionibz medicoz / s ut ex oibz istis tandem sz hec via medicoz colligamus alia vaz sompni 2 vlem sompni diffinitone debetis scire qd ad hoc q ut ne dispo pmi sensitiui dicat sompnus requi q p ipam pmus spus sibilicois sit ipotes recte pcipere p sensatones mediocres extioz sensuu / 2 q cu ea ciungat retractio spuu aialiu ad cebru a / mebris extioribz spus 2 motus talis ut p ea mebra pruent ab exitu in opones n sint necia ad hoc ut vita pmaneat qualia st intra spus / et p retractione no itelligo q actu retrahantur ul moveat ab extioribz ad intiora s aut q sic moveant aut q sunt moti ul retrati ul ita retenti ut merito illius mebra extiora pruet ab exitu in opones sensibiles 2 motiuas volutarie / recte perz mediocria pmouentia 2 hic ponemus descriptione homo / Sompnus e cphensio ul dispo pmi sensitiui p que e isufficies ad pcipiendu recte p mediocres sensatoes extioz sensuu cui assotiat reditus spiritus ab intus sensus 2 motus merito cuius illa pruat ab exitu i debitas opones p mediocria pmouentia / exceptis intus que sit intra aperte pmanentia sic intra anelitus. In hac g° descriptione dr dispo pmi sensitiui p pone / hec aute dispo aut e qualitas, sic vg ca° apposita in cebro ul evaporatoe / aut e modus opois ut opilatio ul coartatio ventriculi cebri 2 viaz q st medie ab ipo 2 intra sensus ul spuu i grauitate vel sensus cois pfirit pturbatio ul agrega° ex oibus istis / qmcqd eni tales fuit disposes ita organi vt no sufficiat mo dicto sentire cu sibi giugitur reliq in descriptione posita e sompnus. 2° dicit pmi sensitiui sine sensus cois ad declarandum quid e sbm sompni 2 in quo mebro debet ee, na si pp cordis defectu ul oium extioz mebrorum nulla fca mutatione i cerebro no sufficiat cerebru ul organu sensus cois pcipe obiecta talis res no dicetur sompnus / 2 dicit 3° p que e isufficies ad pcipiendu recte p mediocres sensatones extioz sensuu ad duaz aliaz dispoñ q no sunt sompnus specificandu / ad quod sit in sompno ipotes p^m sensitiuu / na qa sompnus e qda sensus vehiculu 2 ppe p ut dr p° de sompno / no phibetur aut pmus sfitiuus i sompno recipe ab ymaginatione / ul memoria ul cogitatiua ut notat expositor / io no debemus dice q sensus cois sit i sopnoz / io no debemus dice q sensus cois sit ipotes abe in sompno 2° oiu opoñ / 2 hoc 2 vo lunt Aueroys loco allegato s impotes 2° sensatios recipiende ab extioribz / 2 qz in sompno videmus q vocatus rudet ad ppom sepe etc q no exite... / ideo no possumus vlz dice q sensus cois i sompno no pot p sensatones extiores pcipe / sed addit p mediocres / 2 quia qnz in sompno levia sensibilia pcipiut p sensu extiore 2 eadem et apparent maiora ut dicit de sompno ca° p° q ex debiliori flatu dulces p os videbit qnz in sopno dulcia magna gustare / io non dixi abte p sensatones mediocres q no possit sentire / s dr recte sentire / na appz q in isto error pcipiunt iste mediocres. 4° addit cui assotiat redditus spus aialis ab intus ref / ad denotandu q de roe formali sompni e eo notare hunc reditu 2 hanc isufficientia extiorum sensuu ad sentiendu / 2 p reditu itelligo ut dixi no solu motu / s redire aut rediuisse aut retinere / ymo in vo 2 pfecto sompno redyt de pfecto spus ad pmu sensitiuu / 2 p ista pte dr sompnus ab ipo^a q e in sincopi ut apoplexia ul alia defectoe no ciuncta sompno licet ut plurimum ciungant illius dispones sompni. 5° addit merito cuius reddit pruat mebra ab exitu in opones p mediocria sensibilia pmouentia / na si redditus eet ita pauchus ut adhuc mebra coia obiecta recte prepent / no diceremus eu dormire nec fuit ex toto pruati opone ut e dictu in 3ª qone declarada. Ex p^a 2 2ª qone sr q stat sompnu ee mobu cplonale aut cponale dut no simpr s cponit. Ex 2° q stat sompnu ee actiuo. Seqt 3° q sompnus no e ppe ipo^a cuius illa no sit n vtus ipotens / sed dispositio p qua vtus e ipotes. Ex 4° q no e motus spus ut vt sup dr. / Ex 5° q talis motus et redditus spus no vlz e ca sompni s qnz ccs cat a sopno / Ex quo vltio sr autene differentia no ee tale

aliaz

ut dicit Jacobus a forlivio sup isto affor° nec ee
cpletissima z optima ut affirmat Gentilis p
3ª z in plima. potes inferre. ¶ Ego declarat 3
ptes pz p° quo in sompno ctingit sopmare qz
p rpsentatione fantasmat ab alias poti vtute
ad sensu coem, na 2ª illarz no oz ee ligatu sen
su coem. ¶ Patz 2° vtute locali motiua prope
te moti posse opari z prope instus motus vo
luntary ut moueant. Et qa ista instra no ex
toto sunt pnata i vo sompno. vtute motiua
z spitiua ut dr in expplanat q. gdons, io forti
exnte prepio tales dormientes vere possunt
mouer ad motu vigilatiu, s tn isti motus in
vero sompno no fieret a/ medior pmouete.
Et io in sopno nobis putatibz natar aut
ambulare, no tn mouem, sed in forti timor
mouem z in forti tepiditate pp fortitudinez p
cepti vtutis pipuetis z pmouetis motus ex
tioz mbioz. ¶ Et clare betis quale fuit ista
opa silia opibz vigilantiu i sopno exnte vo
sompno. Et q in istis instis moueli st spus
sensitiuu qadmodu pp pauitate spus non
obediut vtuti motiue inpunt q e apetitus
ni sensu vel itellctu ut dr 3°. de aia z. eª pte
6. nalm. Et in libro de ca motus aialu,
ita z no sentiut recte ex mediot obiecto sen
sibili applicato. ¶ Nota tn no ee idens ali
quos no ex toto dormiz, nec ex toto vigilare
ut in sibet vigilatiuo. hec sut dicta aliqlz
difusius q medico aptinet si pauis nalibz stu
dent iuuenes anq ad medicina veniret. ¶ Circa
g hitis pono aliquas distinctoes, pª distinctio q
da e sompnus nalis, qda uo no nalis et qda
pt naz, hac distinctoez intellexit auic pª 3ª, in
volut q alius e sopnus nalis, alius nali
ppinqsmus lz no sit abte nalis, alius abte no
nalis, 2m g. de istis ego sequendo modu expoi
toz voco no nale, z 3m pt naz. ¶ P sopmi
g nale itelligit auic illu qui fit no gru
ente alias ca pt natz cpmete ad ipm caudu,
et in quo e rtractio spuiz a/ na inc nalit
opante z lz auic e zbz mois, vno° q re
ditus spus aialis ad suu pn^m ctingat pfo
dicionu spus vitalis fcte ab aia ut cibus di
gerat deducto quoqz alio ad hunc reditu pro
mouente. ¶ 2° modus e ut spus rethat ad z
staurand illud de spu qd fuit dissolutu i na
li z gent vigilia. ¶ Sopmi aut vicinu nali
q abte no e nalis itelligit auic illu q post
nimia spuiz dissolune z pt nale sic illu q
accit post potu medicine z cualescetibz, et p
multu exercitiu, sopnus pfudus, hic aut no
dr nalis abte, qa ca pp qua cmoneda fit
no e nalis ut puta spuiz pauitas z dsso
lutio nimia, s tn io no dr abte pt naz, qa
ppe effectue ad reditus spus in tli sompno
no grurrit, ca pt naz s vtus mediatibz sius
nalibz instis sine po° mutate pt nam.
¶ Sopmi vo vocat pt naz ut abte no nale
oez sopmu fctuz pp caz pt natz ipmete
et ut sic positie grurete ad reddith spus o
caudu sine talis ca fuit cibus sine potus
sine medicina, sine exp^nus aer, sine grqd a
pt natz positiy ipmes z p illa ipssione gru
rens ad redditu caudz, ex quo sequitur no

io dca sopmi no nale qz illius ca sit aliqª res no
nalis intra tn latitudinez sanitate corpore cma
nete ul qz fiat a/ cibo frigido sic lactuca aut po
tu vini, na oes isti st in 3° cibro lz auic ut p
pate legenti capitu. ¶ 2ª distinc° duplr possumus
ymaginari sopmi noce aut p se aut p accns.
¶ 2ª distinc° sive p se sive p accns duplr possumus
dce aliqd ee caz nocut, vno° qz aliqd se nocu
intu ex ipso no obitte q z sequit nimietis aut
maius aut minus sine nocu^to. 2° mo qz abte noceret
sequs ipm no seqt ni ecu ul maior nimieto.
¶ Sic ut sit pª g, pole e pt nale sopmi p se noce
p pole e ttez sopmi ee morbu aut mala cplo
ne vel mala cpone cebri ut dr g pole e per
se noce, 2° sopno supfluus p se noc infrigidando
g vel ¶ 2ª g, no nale sopmi ctingit z p se
noce no p°, pz qz p ipm exterioza mbra plus
debito ifrigidant, in. i. sint i vigilia nimis fri
gida, z i sopno ifrigidant pp maiore retetione
plus q i nali sopno g plus debito infrigidant.
¶ 3ª 2°, pole e sopmi nale p accns noce, pª pole
e sopmi nale ex cnisu alcius rei ee nocium
ut abi mali supti, vl qz hora nalis sopmi supue
nat paros cane ita q in illo sopno cuigat su
posi ¶ 4ª g°. cont pont, Impole ee sompmi
nale p se ee ca nocui, pª qz si e p se ca noci
g e res pt naz z p gns no e sompnus nalis.
¶ Cont ar, z suppono q i forte sint mebra ext
ioza ita frida q p cpinnqz modica ifrigidatioez
addita exg diant latitudinez sanitatis, z p tunc
pono supuenire sompmi nale z pz q p se ext
ioza membra p se infrigidant z p gns a/ latitu
dine sive sanitat excunt. Et sic ppe fit a sop
no nali nocitiuz. pterea sic ctingit aliq fame
nale ee nimis intesa, z aliq nimis cmissa
ita ctingit aliquè sopmi ee maiore nale alique
miore, pono g q i forte fiat nalis sopmus illo
maior opotuno, z seqt q ille p se nocebit, puto
g potius tenenda ee oppo^tuz ciue, nec naz hoc
m az, sompnus e res nalis, g no pot p se noce
ria vtus uolutaria motiua e nalis z pot p se
noce faciendo q vnu mbru aliud offendat, nc
e idens re nalez ee caz pt naz. ¶ Quantu

ad 2m articulu. pono aliqs distin°es z cnes.
¶ pª distinc° e ista, morboz qda st in quibz de na
cor sopnus e aptus obesse, quida uo i quibus
aly podesse, z aly noce. exm p° ut litargia, subet
apoplexia, epilia z siles. exm z ut febris, nam
i pn° noc, z i declinat podest, et nota q no di
co in illis morbis semp sopmi obesse qa semp
sit in eis peius dormire, na z i illis p vtutis
cfortatoe e opotuum dormire, s tn aliqd fit no
cumtu merito nae mor. ¶ 2ª distin°, tpiuz mor
qda st in qbz merito nae eor sopnus e aptus
obesse, qdam in quibz e aptus podesse, qda medio
mo, exm p°, pn^m ptic. exm z declina°. exm 3m
status aut po augmt statu vicina, lege ista i
g° istius affor. ¶ 3ª distin°, nocumentoz sequtiuz
sopmi, qda sequat sopmi ex dispoe intinta
cor dormienti ctingeze stante debito regie rez
no nalium. quida uo pp idebitu regime. ¶ Vl
tima distin°, nocumentoz sopmi sequtiu qda st
magna z psenerata, qda uo pua aut no per
seuerata. Et itlligo illa ee pseuerata q plibz
vicibz facto sompno seqt, z dm p° exortatione

2 manet. Ex hijs littera sit hec prima conclusio. Non omne nocumentum factum in sompno in morbo est signum mortale, probatur primo de sompno facto in morbo in quo semper de natura sua debet sompnus obesse sicut solet aut litargia aut stupor, patet secundo de nocumento facto in principio paroxismi ut dictum est in conclusione, patet tertio de nocumento principio non perseuerante, patet 4o de nocumento facto per indebitum regimen uel aliquam rei extrinsece occursum. Secunda conclusio. Omne nocumentum magnum et perseuerans factum in sompno in morbo finali in quo non debet semper sompnus obesse de natura illius morbi, et in tempore in quo merito temporis non debet sompnus obesse non pendens ex indebito regimine uel causa extrinseca occurrente est mortale signum, ista patet de mente ypocratis. Et quia si solentia iuuare suo tempore non iuuerit est mala et mortalis significatio, et per contrarium conclusionis. Et palam quod in hoc sequitur tangentem. Et per hoc patet ad argumenta facta an conclusionem. Ad primum patet quia dicitur ibi omne nocumentum factum ex sompno signum mortale non est debens administratio regiminis, modo si indebite sompnus administretur, non est debens administratio. Ad 2m patet responsio per primam conclusionem huius articuli. Ad 3m concesso antecedente quod possibile, non tamen illud tale nocumentum est magnum et perseuerans de quo hic est sermo. Ad 4m patet quia non valet ex ultimo dicto in primo articulo. Ad 5m patet ex prima conclusione et articulo quod potest esse verum sed non est contra conclusiones dictas, quas ypocras intendit hic.

Si uero iuuerit. Hic ponit conclusionem 2am aphorismi et est ista, iuuamentum factum ex sompno in morbo non est signum mortale, probatur quia non significat virtutis succubitum que non significat mortem. Circa conclusionem nota quod non semper iuuante sompno ex hoc possumus recte prenosticari salutem, nam contingit aliquando in cepto diuino contingit tamen sompnum multotiens iuuare et tamen infirmus moritur. Et ideo debet hec conclusio non ita intelligi sed sompnus iuuerit significat mortale. Nota 2o aphorismum maxime verificari in morbis malis et proprie febribus et vere mitigatis aut continuis pro potentiabilibus ut dicitur in conclusione. Nota 3o iuuamentum esse vel remissione morbi aut accidentium aut virtutis confortatione. Collectio circa totum aphorismum nota quod conclusio concordia est et continens 2as eius et 2a conclusio.

Monstrat quod. Galienus in commento facit 2o. Et primo exponendo unum vocabulum ponit sententiam generalem aphorismi. 2o narrat duas opiniones circa aphorismum maxime. 3o specialiter declarat mentem ypocratis quo ad ambas opiniones aphorismi. 2o ostendit patet de opinionibus recitatis reprehende ypocratem. 2a ibi. Redarguimur. 3a ibi. Multum autem. 2a ibi. In fine conclusionis. Ex sompnus. In parte prima dicit quoniam primum est in 2a conclusione dicit fuimus 10 ypocras fuit nos intelligere quod in prima per laborem intelligit nocumentum. 2o dicit quod nocumentum accidit ex sompno duobus modis, uno modo quia in morbi exigentia in tali tempore sompnus est aptus nocere, 2o modo est specialis quia accidit ex sompno in certo morbi tempore in quo non debet sompnus generaliter obesse, merito dispositionis illius temporis, exemplum sicut in principio et proprie paroxismi, exemplum ut in declinatione. 3o dicit quod hic ypocras intendit nocumentum 2o modo eueniens scilicet in speciali. Et ratio est quia primum nocumentum non significat mortem nec notabile malum sed potius significat quod sompnus iuuerit naturam morbi et tempus eius ad nocendum, quod non est vehemens malum. Dicit primo quod calor in principio paroxismi petit interiora sicut in humoribus et proprie in venis contentis. Et hoc proprie si febris incipiat cum rigore et frigore aut tremore in exterioribus, quod dicit ostenditur quia dicitur in principio

paroxismi sompnum obesse, quia si isti qui hoc modo patiuntur dormiant in principio, tunc ista dicta accidentia prolongantur scilicet frigus rigor et tremor, et febris non peruenit ad statum nisi post magnum laborem infirmi, et si haberent interim aggregata in interioribus illa crescunt retentis huius humoribus ad locum aggregationis. Et similiter dolor crescit, si non mali humores in fundo fuerint non digerentur sed augentur, et ideo infirmus patitur in tali tempore non dormire ut exteriora membra habeant spiritum et sanguinem laudabilem sicut interiora. Circa partem nota quod in principio paroxismi intemperate febris materia expandit super musculos totius, et ideo ad cor retrahuntur spiritus et sanguis, et non tamen ista sed et aliquid de malis humoribus qui mouentur in eodem principio et exteriora remanent depauperata calore. Ex hijs colligere potes quod istis diminutionibus in principio frigus et rigor crescit intensiue et extensiue, sed rigor et tremor ex sompno non oportet quod intendantur, nam quia in sompno diminuitur sensus exterior ideo membra non percipiunt nocumentum, modo non ita tremunt in sompno, et ideo in rigore multum molestatur dormiens. A principio sompni interiora ut patet. Verum prolongatur dispositio membrorum sed quia est apta facere contrarium dispositionem, et ad hunc sensum dicit Galienus hic rigorem prolongari, et quia ad stomachum attrahitur noua materia cum illa que in stomacho erat iungitur ideo potius impeditur quam iuuetur digestio talium membrorum, patet quod in principio sompnus non est aptus facere nocumentum de natura principii, licet contingat aliquem quia facit iuuamentum aliquando maius suo nocumento ut dictum est in fortissimo rigore, et ideo nocumentum sompni in principio paroxismi non habet significare vehementem malitiam, et sic non significat mortem.

Redarguimur. In hac parte 2a ponit opiniones circa aphorismum maxime, et sunt due. Una dicit quod sompnus nunquam nocet sed illud quod nocet est febris vel aut causa est quod febris minus nocet si eius gelatur infirmus. Sed ergo non excitat non est causa nocumenti sompnus sed quia non excitat. Circa quod isti mali dicunt sompnum non nocere in principio sed potius dicunt quod auferens sompnum iuuat scilicet facit iuuamentum. 2a opinio dicit quod sompnus nocet sed addit quod hic ypocras non tamen intendit de nocumento facto in principio sed de nocumento facto in quocunque tempore fiat quod eius nocumentum est signum mortale. Istarum opinionum reprobatio patebit quia statim primo falsitas 2e et in fine conclusionis ostenditur prima esse contra ypocratem.

Multum autem. Hec est 3a pars conclusionis in qua specialiter commentatur aphorismum, et diuiditur in 2as nam primo commentatur primam conclusionem eam limitando et limitatam probando, 2o 2am, 2a ibi. Et si non. Prima in 3es nam ponit primo quandam preambulam, 2o ponit sensum prime conclusionis, 3o probat, ibi 2a. In declinatione, 3a ibi. Et enim solentia. Dicit primo quod sompnus videtur multum iuuare in declinatione febrium, et alij multum iuuat in statu, alij iuuat in augmento statum uicino eius, ergo ad mortem non est fortis, scilicet non multum possimus arguere infirmum moriturum. Nota quod per tempus modo h[illegible] quia sit uia, quia prima, hec quoque loquitur Galienus de particularibus. Nota 2o quod in augmento statui uicino causa facta est multa materia decocta et ideo quandam morbus pendet ad materia acuta paucha contingit quod in augmento plus conferat sompnus confortans virtutem super residuum quod nocet per vaporum repletionem proprie cum tunc per sompnum causa facilis esse habet materia que uel est in poris et cutis vicinioribus in principio. Et tunc mouetur per calorem actiualem ad exteriora

contingit quod in augmento statu vero conferat et confortet propter duas causas quod conferat in statu aliquo, sed tamen plerumque tamen in statu quam in augmento nocet plus quam conferat.

Nota 2o quod in declinatione propter iam materia actu putrefacta et paucificata multum et vapores iam paucificati, et illud quod remansit est tenuissimum et ad poros magis expulsibiles, ex quibus causis accidit quod licet spiritus et sanguis retrahantur ad interiora in sompno hoc tempore tamen paucissimum de materia trahunt cum illis, et illud paucum est valde subtiliatum ut facile vincatur, et quia virtus indiget confortatione propter debilitatem acquisitam in precedentibus temporibus, ideo sompnus in talibus temporibus scilicet declinationis multum est aptus conferre et minime obesse merito nature temporis, et hoc vult auctor per hoc cum dicit: In declinatione vero est innate valde scilicet sompnus, quod dictum sit et dictum. Hic autem intelligatur quod absolute merito dispositionis temporis posito ut est tale tempus sompnus est aptus conferre, aut intelligendum est comparative quia aliis partibus magis est aptus conferre in declinatione quam in alio tempore. 3o nota quod si multis vaporibus intus retentis et humoribus sequitur nocumentum magnum, non tamen est timendum de sompno quod illi nocere possint, et quia dissolvuntur in die vero multotiens ideo non multum est de morte timendum, sed si nocumentum accidat quando pauci vapores et pauci humores intus retinentur simul et cum calore naturali, et sit hoc nocumentum non propter extrinsecam et incorporalem causam, tunc signum aut illos esse vehementissime malitie, et ideo materia a qua elevantur signum malitie vehementissime, et tunc signum quod considerandum nature non [illegible] agitatum non potest vincere, aut quod nocumentum ex alia causa accidit, scilicet quia aliqua maligna materia latet que in sompno agitatur et nocet. Et hoc itaque est signum valde malum. In augmento quoque statu vero quia multi vapores ut plurimum et male materie non multum subtiliate retinentur, ideo plerumque accidit nocumentum quod non est valde forte signum ad signandum mortem, cum totale sit ex illis nocumentis accidens. In declinatione. Hic limitat quod prius asseruit et intendit quod sompnus nocens in declinatione merito nocumenti est signum etiam ad mortem, et nocumentum sompni in declinatione firmum est certum signum ad mortem. Et nota quod per declinationem intelligimus declinationem particularem non universalem, et proprie declinationem propriam declinationis universalis. Hic autem dubitatur.

Utrum nocumentum sompni factum

in declinatione sit signum mortale. Quod non arguitur. Nocumentum factum in principio non est signum mortale, sed ipsum est maius nocumento declinationis aliis partibus, ergo nec nocumentum declinationis est signum mortale. Antecedens est Galieni; sed minor declaratur, quia merito temporis plus est aptus nocere sompnus in principio quam in declinatione aliis partibus, ergo nocumentum principii erit maius. 2o sic: in declinatione quibusdam sompnus nocet, ergo cum non quilibet sit mortalis, sequitur quod nocumentum sompni in declinatione non erit mortale. Assumptum patet quia retinet vapores vel putridos intus aut multos aut paucos. 3o si esset signum mortale esset propter rationem Galieni, quia si solentia innatare etc., sed probatio hec ideo non est ad propositum, nam aut loquimur de vera declinatione, et tunc nocumentum non est mortale signum, quia non contingit in illa nocere, aut de non vera et in tali non solet innatare sompnus, nec est de sua ratione quod noceat, quod Galienus non concludit. 2o sic. Et suppono quod aliis partibus in eo tempore est nocumentum sompni deterius signum in quo minus est aptum sequi nocumentum ex sompno, et patet in eo morbo minus malum est signum in quo sompnus est merito nature illius morbi magis aptus nocere aliis partibus. Hec suppositio patet ex modo loquendi Galieni qui vult quod in principio nocumentum sompni non est notabilis malitie, non dicit mortis, et augmento statu vero non est signum forte ad mortem, sed bene in declinatione, et hoc propter causam dictam. Suppono 2o quod in [illegible] nocumentum sompni aliis partibus est maius quam in [illegible], et in illa que pendet a multa materia magis est aptus sompnus obesse quam in illa que pendet a modica. Suppono 3o quod nocumentum factum in statu febrium non est certum signum ad mortem. Tunc sic: febricitat febre [illegible] a multa materia pendente, [illegible] a materia in 2o pauciori, et sint ambo in fine status. Et arguo sic: nocumentum sompni in priore est signum deterius quam nocumentum sompni in [illegible], quia in suo morbo minus est aptus sequi nocumentum; sit ergo in duplo deterius. Et arguo sic: non in duplo deterius signum esset nocumentum factum ex sompno immediate post in [illegible] quam immediate post hoc non ita malum signum esset nocumentum sompni in [illegible] sicut est in priore, sed immediate post hoc in priore non est signum mortale, ergo immediate post hoc esset [illegible] non erit signum mortale, sed immediate post hoc esset nocumentum in declinatione, ergo non est tale nocumentum est signum mortale. Et hoc argumentum potest fortificari [illegible] glosetur dummodo ponatur verbis. In oppositum est Galienus in commento. Pro dubio nota primo duplicem esse declinationem, particularem et universalem. Nota 2o duplicem declinationem, quedam est vera, quedam non vera. Declinatio non vera est manifesta morbi remissio cum [illegible] concurrentibus cum vero dumtaxat super morbum et causam eius sed causam habent. Non vera autem est manifesta remissio morbi non tamen cum vero dumtaxat, sed cum aptitudine ad deteriorationem. Nota 3o talium nocumentorum quedam sequuntur sompnum propter causam corporalem, quedam propter causam [illegible]. Nota 4o quod talium nocumentorum quedam est magnum et perniciosum, quedam non. Nota quod morbus [illegible] sompnus [illegible] est aptus nocere, in quadam non. 1a suppositio sompnus deducta causa extrinseca nocet notabiliter nocumento aut quia mala materia et mali fumi per ipsum intus retinentur, aut quia ipse spiritus et sanguis sunt mala qualitate infecti, aut quia intus latet materia vehementis malignitatis que a calore adiuvato in sompno non patitur [illegible] a naturali, sed [illegible] a [illegible], aut propter corporis nimiam [illegible]. 2a suppositio in declinatione [illegible] merito eius non multa materia retinetur per sompnum, patet quia non est multa materia. 3a suppositio hic loquimur de sompno qui administratur generaliter [illegible] aliarum rerum non naturalium et in quo non contingit dispositio faciens aliud morbum quam illum in cuius declinatione sumitur, vel causa extrinseca vel [illegible]. Certum est enim quod in declinatione aliquis posset sentire aliud [illegible] et merito illius posset sompnus in declinatione obesse, sed de tali non loquimur hic, nec de aliis aliquo modo [illegible] contingentibus. 4a suppositio non omne nocumentum factum in declinatione ex sompno est signum mortale, patet quia factum in principio [illegible] post declinationem verbis non est signum mortis, verbi gratia factum in morbo in quo naturaliter debet obesse, verbi gratia in declinatione alia causa alterius morbi contingat. 5a suppositio omne nocumentum magnum et perniciosum factum a sompno in declinatione particulari verbis declinationis morbi malis

no [illegible] in alio modo [illegible] mitiue [illegible] signum mortale [illegible]

[illegible] sompnus innuere [illegible]

Confirmat [illegible]

Ad alia argumenta [illegible]

[illegible] talia nocumenta non ex magna [illegible]

[illegible] Caue [illegible] ne [illegible]

Si solentia innuat [illegible]

[illegible] Nocumenti [illegible]

Si enim calor [illegible]

[illegible] in sompno [illegible] calor [illegible] vapores [illegible] coadunatione

Si ergo calor [illegible] fortificata non posse [illegible] calor [illegible] Sed si natura [illegible] sompnus innuat [illegible] signum mortale [illegible] Et sompnus [illegible]

Ubi desipientia sompnus sedat bonum.

[illegible] duas [illegible] sompnus [illegible] desipientia [illegible] bonum [illegible] sedatio desipientie [illegible] sompno [illegible] talis sedatio desipientie [illegible] victoria virtutis [illegible]

Nobis vero [illegible] desipientia [illegible] sompni [illegible] signum malum [illegible]

Circa [illegible] nota [illegible] virtutes [illegible] ventriculis cerebri [illegible] vapores [illegible] humores malos [illegible]

Nota [illegible] sapientia [illegible] virtute [illegible] bone complexionis [illegible] sapientes.

Nota [illegible] desipientia [illegible]

Nota [illegible] calor [illegible] sompnus [illegible] sedare desipientia [illegible] vapores [illegible] desipiente [illegible]

al. humores

Hic affor[illegible]

[illegible] Intendit autem [illegible] sompnus mitiget dolore / aut minuat febrem [illegible] bonum [illegible]

Circa [illegible] nota [illegible] desipientia [illegible] febre [illegible] apostema [illegible]

Sompnus et vigilia utraque

Conclusio [illegible] est ista [illegible]

ut dicit Jacobus de forlivio super isto afforismo necesse est complete tissima et optima ut affirmat gentilis prima tertii / et tu plurima potes inferre. ¶ Hic declarat 3a particula probat primo quod in sompno contingit sompniare quia per representationem fantasmatum ab aliqua potentia virtute ad sensum comunem / nam 2a illarum non est ex ligatu sensu comunem. ¶ Pro 2o virtute locali motiva proprie motu possit operari et proprie instrumentum motus volum tarii ut moveat / et quia ista instrumenta non ex toto sunt privata in eo sompno virtute motiva et sensitiva ut dicit in explanatione quarte particule canonis / ideo forti existente precepto talis dormientes non possunt moveri ad modum vigilantium / sed tamen isti motus in eo sompno non fieret nisi mediocriter commovente / et ideo in sompno nobis putantibus ambulare vel natare non tamen movemur / sed in forti timore movemur et in forti cupiditate. ¶ Tam sompnus quam vigilia mediocritatem quemvis excedens est malus / probat utrumque istorum habentem mensuram excedens nocet et facit mala dispositionem quare utrumque istorum est malus / et probatur via causae / et per via signi / assumptum totum declarabit in notatis. ¶ Circha hunc afforismum nota primo quod retractio spirituum in sopno et quies sunt causa refrigerationis exteriorum et interiorum ut omnia supra 3o tegni / similiter et causae retentionis superfluitatis / et proprie prime et 2e digestionis quae expelluntur preter sensationem intestinorum colli vesice / quare retentio est causa multorum nocumentorum / Et ex isto patet quod sopnus mediocritatem excedens est causa mala. Vigilia vero nimium dissolvendo et spiritus ad exteriora propellendo est causa dissolutionis et male digestionis / et ideo est causa mala. ¶ 2o sciendum sopnum longiorem debito fieri plerumque ex frigiditate cerebri aut putta humoris vel vaporis grossi alterantis cerebrum plus debito. Vigilia autem plerumque sit nimia sit a calidite vel humore mordicante cerebrum nisi a causa primitiva sicut accidens aer vel dolor aut alia tali dependebat / Et quia effectus signat super suas causas / et ideo tam sompnus quam vigilia ultra modum fieri signat malum. ¶ Nota 3o quod in sopno considerantur quantitas quae est longitudo aut brevitas / 2o qualitates quae est profunditas aut levitas / 3o tempus ut quod in die vel nocte / 4o causa ipsum continua / et pariter in vigilia. hic autem ex quantitate solum docet ypocrates. ¶ Nota 4o quod longitudo in sopno causa est aut frigiditas spissa in cerebro forti / et dum stamus antequam exire possit / vel multa fatics retentione et non emittente principes ad membra debita spirituum quantitatibus pro sensu et motu aut est multa evaporatio opilans vias intra cerebrum / et membra et grossa dissolutioni consistens aut continue evaporantis / Causa autem sopni profundi est eadem sed causa differt contrariis / iste autem sunt aut fortitudo qualitatis ipsius in cerebro menstruus retrahit spiritus aut multa oppilatio propter quam cerebrum forsitan fecit contractione / Aut putta multi grossi vaporis opilantis / et humoris et viarum strictura. ¶ Ex quibus patet quod plerumque contingit unum longius sompnus et profundus / sed tamen aliquando contingit unum ab alio absolute / nam ut habetur a Sapione in libro de simplicibus in capitulo de madragora quod est madragora quedam que facit sopnum trium horarum et valde profundum ita ut incidatur membrum et non sentit sensu / Sompnus quidem ille non est longus sed profundus / Et causa in hore quia fumus et vapor ab illa madragora elevatus

et ipsimus forte qualitas est in cerebro / sed quia est subtilis cito dissolvitur / eo dissoluto qualitas mala a cerebro fatale et cito evanescit. ¶ Ultimo nota quod contingit in aliquo sopnum esse debito longiorem et similiter vigilia ut si quis una die integra dormiret / deinde una vigilaverit utraque est longior debito / quod tamen plerumque sopno longo existente fit brevius vigilia et econtrario non fiunt nocere quod ex ypotesibus istorum docet ypocras sique qui includitur in parte. ¶ Ultimus nota quod sopnum et vigilia esse factos magis sunt dicimus intelligi / Quo nomine quod excedant mensuram convenientem temperato corpori / et hoc modo non semper sunt mali existente in via / causa / patet quia sopnus longus per medicinam restituit hominum virtutem suam ut prima 3a capitulo de febre / et vigilia multa in catarrosis et humidis et flebilibus. 2o modo dicuntur factus magis modo quod longior quam competit ei in quo est / et hoc modo intelligatur afforismus. ¶ Ex quibus patet quod aliquis sopnus excedens quantitatem debitam modo primo est bonus / sed non modo 2o. ¶ Sequitur 2o quod idem est causa mala et signum malum / Sequitur quod aliquis sopnus et aliqua vigilia est res preter naturam quae est causa morbi / Et si arguitur ut supra predicte afforismo primo / patet non esse inconveniens aliquid esse naturale et non naturale et preter naturam ut omnia supra 2o in 3o tegni.

Quidam medici arbitrati.

Galienus in commento facit / primo ponit duas opiniones / unam comprobando circa hunc naturam de longitudine sopni et vigilie / 2o resistat afforismum / 3o ponit unam aliam opinionem / 2a pars incipit ibi / 3a ibi / Si autem. dicit primo quod quidam medici putant nimis longas vigilias esse malas / sed non ita putarunt de sopno / quia eis videtur nullum esse nimis longum sopnum. dicit 2o quo ad primam partem quod quidam alii sunt qui dicunt sopnum longum esse stuporem. dicit 3o quod isti et erraverunt tamen nunquam fuit consuetudo vocare stuporem sopnum longum. ¶ Hic quod nota quod hoc nomen stupor sumitur dupliciter quia eam significat quandam distemperantiam organi tactus per quam accidit nocumentum putta diminutio aut ablatio in sensu tactuali / Et de hoc dicitur 2a 3a capitulo de stupore / et de isto non intelligebant hic medici quia nimis stultum fuisset / 2o modo sumitur pro quadam duricie sentiendi per omnes sensus quae vocatur cathelensia in quarto / sive congelatio / et ista quidem minima est brevi sed secundum similitudinem inertem cum et per quam sunt vigilie, dure sentiunt / dure audiunt / et dure moventur et de ista loquuntur illi medici hic et cetera. ¶ Nota 3o quod causa huius stuporis est esse mala complexione frigida et sicca cerebri propter quam membra a cerebro non perfecte recipere possunt virtute sentiendi / et dicit a sopno / quia in sompno est retractio spirituum a membris exterioribus quod in isto non oportet retrahi / ymo esto quod existent et exterius emittantur / tamen propter indebitam spirituum complexione vel paucam quantitatem non sufficiunt membra debite sentire / Et in huius modo satis fieri dubio utrum sopnus longus sit stupor / nam ego non credo quod intelligit quod nec quae est sopnus longus sit stupor hic modo / stat enim ista cerebri complexione merito cum est ipotens ad sentiendum et tamen que tamen retractionem spirituum propter quam illa membra privatur ab exitu in corpores modo dicto / et tunc dicitur sopnus / Stat autem alius stuporem illum non esse sopnum / et esse longum sopnum qui non est stupor / Et hoc sufficit Galieno / quod non sit alterius stuporis et longi sopni. ¶ Cum igitur. hic comentatur afforismum partem / et primo de sompno / 2o de vigilia / 2a ibi. Ex

2

vigilie. dicit primo quod quemadmodum fuit sompnus sine stupor
excedens modum in qualitate / sic dicitur sompnus lon-
gus / Cognoscitur autem esse sine stupor per congelacio-
nem stupor et in vigilia impedit sensum ut dixi
supra stupor modo dicto. / dicit 2º quod quo ad hoc
quod sompnum longum faciat frigiditas primi
sensus i. cerebri quod est organum primi sensus ad
mentem Galieni. dicit 3º quod talis frigiditas si fuerit
fortis valde et congregatur humiditas fiet litargia i.
oblivione et apud posteriorem partem cerebri flatum /
ubi autem congregatur multa siccitas fiet cathelepsia
ut congelacione quia ergo paulo ante dixi stupor
eorum non esse nisi fiunt 2ª 3ª ut esset dictum. Tertio quod
patet quia sompnus longus est malus saltem propter causam
signum quod fiat frigiditas nimia cerebri. Nota
...tamen non esse mentem Galieni quod sompnus sompnum
fiat a frigiditate non concurrente alia qualitate ita quod
vellet ad sompnum causandum sola frigiditate concurrere /
sed vult quod aliquando humiditas concurrat ut est de acci-
dente / hic autem sufficit quod frigiditas non coniuncta ali-
cui aliarum qualitatum temperamentum excedentium sufficit
ad sompnum longum causandum. /

Dubitatur hic utrum sompnus
longus fiat a cerebri frigiditate / Nota-
ri sic / Aliquis sibet fit propter dominium san-
guinis et talis non fit a frigiditate contrarium / avicenna clara, minor
est autem prima 3ª capitulo de cura sibet ubi dicit in
illo autem qui factus est propter dominium sanguinis oportet ut mi-
nuat a flobotomia cephalica / quod maius facit aliqua
fieri a dominio sanguinis. 2º sic aliquis sibet fit ab
humiditate pura absque materia contrarium vel / assumptum est autem eodem
capitulo ubi dicit / Illud autem .s. sibet quod est factus
propter dominium humiditatis qui non est cum materia oportet ut nares
cum emplastris factis ex karabe et flore sinapis /
hic autem multum fieri sibet propter humiditatem puram et
sic non propter frigiditatem. 3º aliquis sompnus fit ex
sola forti cogitatione et talis non oportet quod sit propter
frigiditatem contrarium vel / antecedens est avicenne loco allegato
allegato illo affore. 4º aliquis sompnus gravans
fit percussione capitis aut depressione ossis super
panniculo cerebri contrarium aliquis fit non propter frigiditatem / et
per consequens aliquis sompnus longus fit non propter frigiditatem
antecedens est autem prima 3ª capitulo de sompno sibet. 5º si
sompnus longus esset propter frigiditatem sequeretur quod mo-
tus non essent in eo leviores sensibus / consequens est
contra autem capitulo de sompno sibet / ubi dicit / Et dicam
quidem inter sibet et apoplexiam est quod habens sibet
possibile est intelligere et expertum est motus eius
leviores sensibus eius / Et causa est quia frigiditas est
magis impeditiva motuum quam sensuum cum multo maior
caliditas exigatur ad movendum quam sentiendum / Item
maior spirituum quantitas. 6º in febre fit sompnus
calefacto nimis cerebro contrarium fiat sompnum esse cum
nimia caliditate contrarium et sompnum longum / antecedens declaratur
primo in frenesi aliqui dormiunt infirmus febre forti
continue et capite vehementer calefacto contrarium sompnus lon-
gus fiat cum mala complexione calida et per consequens non
fit a frigiditate. Ultimo sompnus fit ab humiditate sola
contrarium vel / antecedens patet quia medicine que sompniferae sunt hu-
mectative non infrigidative / ut est de accidente ultimo
capitulo ubi. Et dicit medicina non quam humectat
est signum ut dicatur sompnifera / quia autem sensum
obtundit et congelat non est dicenda sompnifera. In
oppositum est G. in quarto / in parte dicta nunc. Ad
eandem partem est autem prima 3ª capitulo de sibet

ubi sic dicit ad literam / Omnis autem sibet ex complexione
pendens est propter frigus primo / Idem facit averroys in de
sompno et vigilia ubi dicit contractio caloris naturalis
ad interiora corporis accidit propter suum contrarium quod est frigi-
ditas et humiditas quemadmodum expansio et motus
ad exteriora accidit ei propter calorem et siccitatem / necesse
est ut non accidat ei hoc accidens apud sompnum nisi
propter humiditatem et frigiditatem que dominantur cerebro. Idem multum
averroys primo de sompno et vigilia capitulo ultimo
ubi movet quaestionem / Et quo sompnus est generaliter
in fieri quando fiat sompnus per calidam evaporacionem
ubi dicit / Et forte dubitabit aliquis quia propter quod cerebrum fit
fortissimus sompnus et est sompniferum vinum et alia
habentia hanc caliditatem / est autem non rationale sompnum
quidem esse in frigiditate causa autem dominantem
caliditatem hic dicitur / Et patet intelliget capitulum
quod dicit multum in omni sompno esse propter causam infrigi-
dationem cerebri ut testatur. Ista Questio est
visa est in ambigua / et in qua varie philosophorum
sive repiuntur. In eius contrarium determinatur faciam duos
articulos / in primo ponam notabilia et distinctiones. In
2º conclusiones de quaesito. Quantum ad primum nota
primo quod de racione formali sompni sit impotentia primi
sensitivi ad sentiendum recte per mediocres sensaci-
ones exteriores / et reditus spirituum ab instrumentis sen-
sus et motus ad suum principium simul cum reditu ut
impotat reditum aut redisse cum prohibitione expan-
sionis quemadmodum est dictum in questione prima huius
partis. Hoc .n. primum sit de racione sompni colligitur
ex dictis primo de sompno / et de 2º colligitur ab avicenna
prima 3ª et averroys. 3º colliget. Nota 2º ex ea
de questione quod omnis passio primi sensitivi cum debeat
esse illius virtutis primo ad quam sequitur ligamentum
omnium sensuum sit. Nota 3º quod ille due dispositiones
que sunt de racione formali sompni a sompno non per se sed
per accidens contingunt / patet quia cum sompnus sit dispositio
naturalis ... ... intentus et tales per se contingunt
et non solum per accidens sed quod iste due dispositiones in
sompno per se contingunt. Impotentia contrarium primi sensitivi
et spirituum reditus vel prohibitio expansionis eius
oportet quod non per accidens sed in sompno proprie contingunt.
4º nota quod dispositiones quarum coniunctio est per se oportet
quod una sit altius causa / aut quod ambe ab eadem causa
apte sit naturaliter dependere cum non videtur alius
modus contingendi per se tales vel alias dispositiones.
Nota quinto quod nec impotentia primi sensus est propter re-
tinacionem spirituum nec reditus spirituum per se facit primum
sensitivum impotentem / primum patet quia impotentia cum dicat privacionem
puram non erit per se causa positivum / 2m patet quia
horum spirituum reditus potius facit sensum vero po-
tentiorem propter multam habundantiam quam ipsum reddat
impotentem. 6º suppono / omnis dispositio primi sensitivi me-
diante qua est insufficiens ad percipiendum recte per
mediocres sensaciones exteriorum sensuum est complexio-
nalis aut compositionalis aut ad unitatem pertinens / probatur
in eodem quia sunt dispositiones membrorum quarum operationes
suas debitas sufficiunt facere et merito quarum
leduntur cum contra lapsum sunt eadem hiis que
volunt complent / contrarium a simili in eodem cum debet
esse dispositio membrorum mediante membrum reddens
insufficientes si illa insufficientia non sit propter naturam
cum dispositione cum sit membrum est sufficiens ad operandum

sompnus e.

sed dispositiones per quas primum sensitivum sufficit operari
nunc dicto scilicet complexionales, compositionales aut unitatis
¶ Ex ista sequitur quod omnis sompnus est dispositio complexionalis
aut compositionalis aut unitatis primi sensitivi, per
quam omnis sompnus est dispositio primi sensitivi merito
cuius est insufficiens ad percipiendum etc. ut ostendit ¶ Secunda
suppositio licet de ratione caliditatis sit nunc are
attractiva et sibi desuere, tamen principalia membra nostri
corporis transmissiva spiritus ad consilium cordis vel
ad alia sibi conmixta per augmentum caliditatis non
inclinantur ad spiritus retrahendos sed potius ad spar-
gendum ipsos extrinsecus, hec suppositio colligitur hic de
ca vigilare et primo 3i et nona 3i de disposi-
tionibus cordis ¶ Tertio suppono quod qualitates per
quas obtunduntur operationes cogitative maxime
sunt frigiditas et humiditas, hec suppositio colligitur
ex Galieno 3o de interioribus capitulo 9 ubi dicit con-
stans quod humiditas in complexione activorum ... in 2o
gradu frigiditas, i p. ¶ Suppono quarto quod maior
et fortior retractio spirituum aliis partibus contingit propter
frigiditatem augmentum in principalibus quam propter aliam qualitatem
ista suppositio patet per hoc quod sincopis fortis timor
fortis sompnus indormire videtur posse in corporibus
frigidis accidere ¶ Prima distinctio sompnus quidam
est naturalis quidam non naturalis quidam preter naturam hoc
patuit supra in sua declaratione ¶ Secunda distinctio ad
est aliquam esse causam sompni profundi et aliud est
esse causam sompni, sicut aliud est esse causam fortis albi
et aliud esse causam fortis. Non omnis ille dicitur esse
causa sompni profundi qui sit causa dispositionis exercitationis
nos stat aliquas esse causas dispositionis exercitationis
quae non sunt causae sompni ut postius patebit.
¶ Hiis habitis sit hec prima conclusio, omnis dispositio primi
sensitivi a qua primum sensitivum redditur impotens
ad recte percipiendum per mediocres sensibiles exte-
riores sensum et per quam ipsum inclinatur ad spiritus
retrahendos ab instris sensus et motus est so-
mpnus. Ista conclusio probatur sic, sompnus est dispositio per
quam primum sensitivum redditur impotens ad recte
percipiendum, sed ab eadem dispositione in sompno fit primum
sensitivum impotens et spiritus retrahuntur et nulla
est alia dispositio preter sompnum in sompno, necnon hec
duo facies ... in sompno spiritus retrahuntur, quod autem
ab eadem dispositione in sompno dependeat iste ar-
guitur quia per se in sompno contingit ut dicit 3a suppositio
igitur vel una ab alia pendet vel ambe ab eadem
3a, in sompno contingit ex suppositione 3a sed una
istarum non pendet ab alia ut dicit suppositio quarta
restat igitur quod ambe iste dispositiones ab eadem depen-
deant, sed autem nulla sit alia dispositio corporis
in sompno currens eius a qua sic pendeat patet
discurrendo ¶ Secunda conclusio aliquis sompnus est complexiona-
lis dispositio primi sensitivi probatur ex modo loquendi
auctoris primo 3i in dicto capitulo de subet, omnis subet
ex complexione pendens est propter frigus probatur ubi videtur
innuere quod aliquis talis est qui non est ex complexione
pendens ¶ Consideratio 2o de sompno propter compressionem
cerebri ab osse et propter percussionem et propter fortem
cogitationem ymaginationem enim quod cerebrum constrictum
et contractum in se merito huius corporis fit impotens
ad percipiendum recte et in hoc inclinatur ad ad-

retrahendum spiritus ab instris sensus et motus. Et in
talis constrictio est sepe sompnus, et ideo sompnum acci-
dit ex percussione in capite circa tempora et in stoma-
cho quia. Ex ista sequitur non omnem longum sompnum fieri
ex nimia frigiditate primi sensitivi. Nam dominus
Jacobus bonimus ex percussione in capite usque ad
remotionem ossis stetit in continuo subet ¶ 3a conclusio
nullus sompnus est complexionalis calida, probatur nulla caliditas ta-
lis complexionalis cerebri est per se factiva impotentie primi
sensitivi ad percipiendum etc. et retractiva spiritus ab
instris sensus et motus ut patet ex suppositionibus igitur etc.
¶ 4a conclusio patet est cerebrum calidum complexionaliter patitur so-
mpnum complexionalem, patet de febricitantibus et freneticis
in quibus sepe accidit sompnus et proprie in frigidato
capite cum oleo rosato et aceto, non obstante quod post
tale infrigidationem etc. et maneat cerebrum calidum preter
naturam ¶ Correlarium non idem membrum pati simul
et semel mala complexione calida preter naturam et malam
complexione frigida preter naturam patet de cerebro patiente
karabitum per opium dormiente ¶ 5a conclusio omnis naturalis
sompnus est frigiditas aut a frigiditate primo dependens, ista
conclusio probatur videtur de mente Avicenne primo de sompno capitulo ultimo
allegato ubi dicit sompnum esse naturalem infrigidationem,
et constat quod loquitur de sompno naturali, et probatur ratione quia
omnis sompnus naturalis aut fit cum profundatur vital
spiritus ad digerendum cibum aut propter restaurationem
spiritus in vigilia dissoluti ut dicit primo 3i capitulo de su-
bet, et hoc sine consensu aliorum rerum preter naturam agentis
ad sompnum causandum scilicet quia sic est cerebrum trahit spiritum
propter frigiditatem primi igitur etc. in more probatio, aut talis
retentio est propter cerebri contractionem primi, aut propter
humiditatem sed non fieret primi a frigiditate, sed non fit cerebri
talis contractio non exponite frigiditate seu causa primi in prima ...
ut constat discurrendo per causas contractionis cerebri igitur etc.
patet propter humiditatem sed arguo quod non quia humiditas non facit
retrahere spiritum a cerebro sed videtur contrario facere ad sompnum
causandum, quod adiuvat ad faciendum cerebrum impotens
ad operandum ipsius poros relaxando. Aliter enim insuffi-
ciens valde fuisset Avicenna ponendo modos quibus
humiditas facit subet. Cum tamen ex ea fieret quia
membra relaxat ita ut cedant et claudant porre
et prohibeant spiritus transire, infrigidare autem po-
tuit quod est causa redditus ... propterea si ita esset
ergo primo posset humiditas esse causa subet complexionalis
sicut frigiditas cum posset esse mediate causa et impotentie
retractionis spirituum et longo tempore duraturum, contra
quod Avicenna loco allegato statim ubi dicit quod omnis subet
complexionalis fit a frigiditate primo et ab humiditate 2o quia illa cum
frigiditate concurrit ad ipsum vel quia humiditas ... facit su-
bet non facit immediate sed mediate, putans membrorum ...
relaxatione ut cedat et prohibeat ... dummodo primo
ab alio sit facta retractio ¶ 6a conclusio propter humi-
ditas sine consensu non potest esse causa subet com-
plexionalis, licet sit ipsius sola humiditas sine con-
cursu alterius qualitatis esse causam sompni complexionalis,
... propter humiditatem cerebri contingit sompnum ...
... esset naturalis fieri profundum et longum etc. Stat
humiditatem per se esse causam quare aliquis sompnus est subet,
... patet ponendo quod per infrigidationem naturalem evapora-
tionis ... cerebrum retrahit spiritum ut debet per sompno
naturali, sed postea contingat humiditas et absque ulla ...
to cuius infra spiritus ita relaxentur ut cedat et
prohibeat spirituum penetrationem longo tempore et faciat

sopnu difficl' excitatus / totu pz exo. Et hec pz p'a po'nis / 2a p' q2 pura humitas sine ex cussa no pot ee ca retētionis spus ab instris sensus 2 motus ad spu'm ī mediate mala ppone / 2 p ons no faciet sopnu 9plonale / ant'n sup patet. Nota q° ois sopnu longu 9plonal' ca e cbri frītās, hec sit p'michi. G. 2 pz p p'ncs. gnes / ymo ois sopnus longus 9ploalis prius e frigiditas aut siccitas a p'dominio.

Ad Argumenta principalia. Ad p'm qn ans 2 ons q' aliqs sopnus no fit a dominio frigiditatis / s; talis sopnus no est 9plonalis. Nota tn ista gna; no valet iste sopnus fit a calite q° no fit a fri'te / na sopni nales pz dñe fiut a calite eleuate vapore 2 illi inde fiut a frite illis vaporis aggregata i ea i cbro, sic vapores i media regione aeris fugefiut. Ad 2m ne q' aliqs sopnus 9plonalis fiat ab humte pura .i. sine 9iuctu alterius qlitate. Ad 3m ca d' s; libet aliquis fit ab humite pura absq; ma q° sopnus fit ab humite a2m no valz ad spuz medicor; / na aute no vlt plus ī aliqs pura humitas absq; ma e ca q' aliqs sopnus e sub libet / q2 est ca q2 difficult' excitet / pt'ea q° fit gradere 9mitates aliorz t'minatas ad p'mu spititum / 2 ita difficult' penetre sensatiue ad bonu sensu exterior sensitiui ad organu sensus cois nec plus volunt aut. Ad 3m d' q' sopnus ons forte excitatiue aut fit pp ma; attracta ad locu p' sensitu opilate / aut ifrigidate / aut fit q2 ytrahit p'mu ventrulus vel sensu / 2 sic 9stringit meatus ad organa sensuu / 2 sopnus no fit p'me 9ploalis. Ad 9. pz q' illi sit sopni 9ploales. Ad qm ne arm / et tn d' frites e mag' ipeditiua motus q' spus d' gradere aliqs p'ibus / s; ca q2 motus fiunt lemores spibz e q2 in sopno plez q' tn 9ploe 9ingit opilao / 2 maioe in p° ventriculo vn oriut ntn sensitu aliqs sensibz a tactu 2 aliqu alicui tactu / Illoz q° sensuu opo e 9tinuoz s; nuc motiu q2 a posteriori cerebro 2 mucha oriut tn illas ptes no 9pnte tanta opilat plus d' spu aiali ad eos penetre pot et sic leuius possit moueri / Cq s; dica q° idem potuit 2 leuius sentire gredit si tangibile eq fiat applicaret / mic aut motu nerui sit multu cor intrinsic / 2 io tantum no illa illis ita occurrit / Vel dicitis q' in p'ncipio sentiendo no e pp frites retētione fatiede / s; 2 pp de fectu spiuz in mēbris ta ī p'ncipio q' pp corporu lubricha / vn fiut recepta ad opa sensus plus q2 ad opa motus / Sz p'a e melior. Ad 6m 2 1m ne ista gna / sopnus longus 9ploalis stat cu mala 9ne calida q° no e frites / na no 9uenit in eo 9c positiua calite pt ma; 2 positiua frites. Ad vltm d' q' medicina frigida e mag' sopnifera / q2 tn medicine denotant a fortiori effectu que sufficiut facere in corpe humani / Et fortior e stupor de q° hic loquit. G. qui fieri pot a frigida medicina

q' sit sopnus io sic sit denoiande s; denoiande stupefactiue no obstat q' sit multo mag' sopnu iducitiue q' humide. Cuius etz dubitat q' e mag' sopnifera opium q' aq' tepida, Sed humide q2 no pnt stupefare s; sopnu inducere / io dicitur sopnifere / Cq s; dicat hic. G. dicat auctor dñe q' ois sopnus fit huertato cbro / idz 3° de interioribz ca° 9. dic q' sopnus fit ab humite 2 vigilia a siccitate dz q' ista sit uera ab'te plata / 9terius tn dñe fiut q' fit ab humite .i. p'senta mae humide in cerebro q ma tn ifrigidat d' fac) sopnu ut mult dñe p° de sopno. Et h° de 9one ista / Et tn ex hac 9sidera q' vigilia e dispositio meritu cuius spus cois est potes p' exteriores spāues p' opor 2 spus de instra a p'ncipio spus 2 motus trasmittit / ita pnt opai p' mediocra pnomina / Et vide quo hec vigilia sit 9ens cerebro / 2 nali sua 9plio 2 de 9po dicj nalis e. pt nalis aut pot ee 2 9plo 2 9po no 9ens p' spititu sin'plm e calitas / aut calitas cu siccitate ut hec p'a 3a ca° de sahara. Segt in 9to. Ex

Ex tra uigilie. hic describit de vigiliis dicens Cq vigilie fiunt ex calite p' spus .i. organu spus cois / 2 ista aut fit pp sup'fluitate 9ne i cerebro sine ma / aut pp p'rita mei mediocrite puta cole aute flatus salsi / Cq dr. G. in aliqs libris explanasse / et io suffic' h° abreuiare. Et h° totu sit clarz ex hiis q sup' dixi.

Sicut aute. hec e 3a p° p'ncipalis in q narat opione quorzda dicetiu Cq vigilia imq e excedes modu / sicut aliqs de sopno dixerant / 2 pz.

Non plenitudo, nō indigētia.

Hypo. in isto affo° intedit duas 9nes s; eas ita 9iugit q' textus no vult diuidendus / Et p'a 9° e ista / Nulla 9plio ul euo 9grdies mesa; nale 2 9ente 2 cor' i q° e / e bona. / 2a 9° e ista / Nulla alia res no nalis cor' uro applicata exo mesa; ne 9ente e bona / Ambe 9nes sic pbant / Nulla d' spo apta duce cor's exo latitudie; dispoiz nalium e bona / s; ta 9plio excedes nale mensura q' euo q' d' 9libet res no nalis 9grdies mesa; uno dicto e hm q° ul / 9na e no a'm i notat patebit. Circha hunc affom p° nota q' plenitudo 2 euo 9niz signit p' humore quo mēbru e 9pletu / ul paucitate / ul p'uar humoris i euato. Aliqs .n. fiut 9plio p' dispoe mēbri replēti puta extēsione ei' Et inanitio p' dispoe mēbri inanit / Cuz no fiut p' opoe virtutu naliu ut motus attrahetiu humoru ad mēbru dica mēbru 9plio / 2 eor' 9plessio dica euo / 2 q°mq; mo capiatur affo° e verus. Nota 2° p'hoc n° idigentia q' signt fame nale / ut i 1° affo°, vbi indigentia no oz laborari. Cuz pro fame canina ut i potus indigentia solut. hic no p' inanitioe sue euoe fiut. Nota 3°. q' rex? circha corpus humanu a medico

considerata. Tria dicit premittenda: res naturales, res non naturales et res preter naturam. Res naturales sunt sicut genus et res ordinata proprie ad corporis integritatem vel conservationem effective corporis secundum naturam, et ista sunt elementa, complexiones, membra, humores, virtutes, operationes et spiritus. Res non naturales sunt illa que sunt sicut genus non descendentes medio conservationis consideratione necessario occurrunt corpori debentes per suas etates devenire, et possunt fieri [illegible] convenienter vel inconvenienter corpori applicari. Et dicuntur sex: aer, cibus et potus, sompnus et vigilia, motus et quies, inanitio et repletio, accidentia anime. Res vero preter naturam ut sic est illa que est preter sanitatem vel suarum operationum deterioratio aut nocumentum in sanitate consequens. Vel aliter que ut talis est nata corporis humani destruens, et sunt tria genera: morbus, causa morbi et accidens. Quia igitur res naturales ut sic sunt corpori convenientes et res preter naturam sunt corpori disconvenientes, de illis non fuit sic oportunum quod exponeret quare sunt naturales, sed quia res non naturales sub ratione qua possunt corpori applicari convenienter et inconvenienter, ideo illa posuit affor[ismus], nam aliud contingens fuit vel intelligendum de rebus non naturalibus, ut exponit in commento afforismorum. Nota 2° quod licet ista tria genera differant inter se, non tamen est inconveniens unum et eandem esse naturale, non naturale et preter naturam, nam sanguis repletus in venis pro quanto est humor est res naturalis, pro quanto est repletio est res non naturalis, pro quanto est nocens est res preter naturam quia est causa morbi. Ita potest dici et de gaudio et timore nocentibus, quia pro quanto operationes sunt res naturales, pro quanto accidentia anime sunt res non naturales, pro quanto nocent sunt res preter naturam. Ex quo sequitur quod non est inconveniens repletionem esse rem naturalem et tamen nocere et preter naturam. Et quia non est inconveniens idem esse morbum, causam et accidens, nec est inconveniens eandem rem esse cibum et repletionem. 3° nota quod repletionem vel inanitionem esse magis naturalem convenienter intelligitur esse excedentem in ipsa convenienter corpori applicatur vel in quo est, et ita alligat in 2ª parte sive in [illegible] convenienter in mensura excedat per augmentum sive per diminutionem, ut quod non [illegible] res omnes [illegible] non sunt bone. Nota quod repletione vel alia re esse extra mensuram naturalem vel magis naturam potest intelligi duobus modis: uno modo quod sit extra mensuram convenientem corpori sano, 2° modo quod sit extra mensuram per tunc corpori in quo est vel cui applicatur, et hoc 2° modo intelligitur, nam quamvis est bona evacuatio usque ad finem pro quo modo primo est una magis. Ultimo nota quod iste res omnes tamen [illegible] quod repletio et alie res non naturales corporibus [illegible] obviant permutari, et ideo cum mensuram naturalem excedunt sunt apte inconvenienter permutare, et ideo dicuntur magis naturam et non aliter, et ideo hoc propter assumptum videntur convenientes affor[ismus] quia talia sunt apta corpus a sua naturali ducere. Nota ultimo de repletione et evacuatione esse talis quo ad vasa quia per ea vasa multum extenduntur, quantum dico repletio quo ad virtutem quia per ea virtus aggravatur et debilitatur, exemplum ut si quis bono sanguine plenas habet venas et tumidas, [illegible] et ut contra parum humoris sed mali in stomacho. Concordia affor[ismus] habet 2ª per dicit ibi [illegible] hoc quod [illegible] pervenit ex intentione et errore. Hoc [illegible] uolo soluta esse dubia hic inducta soluta. Primo

~~[illegible]~~ et repletio al. plenitudo

utrum [illegible] magis ut sit mala. Certum est enim quod si intelligatur magis ad sensum dictum scilicet quod excedat mensuram convenientem corpori in quo est quod ipsa est mala. Et si dicatur quod atlete sunt hac plenitudine que est bona, non quod sit bona, vel presumantur fortes atletarum disposito ut dicit dispositio prima parte. 2° dubium utrum plenitudo et inanitio magis natura modo dicto sint cause morborum vel esse possunt. Dicendum enim quod sic quia plenitudo sequitur. Et possunt esse morbus sive sumatur pro membri repleti dispositione sive pro humore replete, nam sicut lapis in vesica est morbus sic vero repugnat humore in oculo esse morbum et tamen potest esse causa ut dictum est et postmodum vel accidens.

Omnium in precedenti. Galenus in isto commento primo ostendit quid generaliter intelligatur in affor[ismo], 2° tangit causam ipsum verificante, 2ª ibi, corpus [illegible] dicit primo quod hec in presenti affor[ismo] intelligo in hac specificavit et voluit dare intelligere quod sanitas est temperamentum et equalitas, et ideo non debent sanitatem conservantes excedere mediocritatem. Secunda parte dicit quod ex dictis sequitur quod corpus excedens temperamentum et equalitatem procul dubio incidit infirmitatem ex quo egreditur sanitatem. Et addit quod si iste egressus a temperamento est multus est morbus, si est paucus tunc est causa scilicet salutis preparativa ad hoc ut corpus facile egrediatur. Circa primum dictum attende quod sanitatem esse equalitatem est intelligendum sanitatem esse dispositionem equalem scilicet ad iustitiam, est enim dispositio proportionata perfectioni operationum, et ideo ab illa perfectione ad operaciones perficiendas omnino corporis dispositio dicitur corporis infirmum aut non sanum ut statim dicetur. Circa 2m dictum attende quod hoc nomine infirmitas significat omnes dispositiones non firmas sicut est sanitas, et quia neutralitas est dispositio non firma ideo neutralitas dicitur infirmitas. Ex quo apparet hoc 2m non valere, hoc corpus est infirmum ergo est egrum, propter 2° quod illud quod hic dicitur excedens sanitatem incidit infirmitatem et tamen non repugnat hoc neutralitati quia neutralitas in infirmitate continetur. Et ideo sequitur illa distinctio de peius et magis excedenti. 2° nota quod aliud est membrum aliquid in suis operationibus impediri et aliud est ipsum ledi secundum modum loquendi medicorum. Ipsum enim ledi est prohiberi a recte operando inerito defectus principalis in aliquo instrumento naturali requisito in corpore humano ad tale operationem, verbi gratia ad visionem in cornea tunica requiritur complexio et compositio cristalline et albugineus et cornee et nervorum opticorum et spirituum, in quorum aliquo si fuit defectus aliquis praeter naturam in dispositione requisita ad visionem tunica inerito cuius cristallina non sufficit videre recte et perfecte dicimus cristallinam ledi. Sed membrum impediri est aliquid quod prohibetur a perfectione operationum sine propter tale defectum sive propter causam extrinsecam sive quomodocumque, ut si faciendo unam operationem propterea quod illi vacat virtus non potest simul alteri vacare. Verbi gratia istis modis dicimus membra impediri, unde motus impediunt a visione recte quod prius impedit et anima a motu et phlegma a saltu et fumus a motu manuum cum ligatur, et tamen per nullum istorum dicitur lesum membrum. Et quia egritudo est dispositio ledens operationes et similiter neutralitas in nulla istarum rerum est egritudo aut neutralitas et

multum talium corporum est egrum vel neutrum modo huius.
¶ Ex quibus sequitur primo quod non omnis dicimus horum ligaturam non esse egrum quia dispositio impediens sit dependens a causa primitiva, sed ideo quia non ledit operationes, licet impediat. ¶ Sequitur 2° illum qui patitur nulla omnino pendentem a causa primitiva quamvis mala complexione ledit sensibiliter operationes esse egrum. ¶ Sequitur 3° dispositiones aliquas ex toto esse pendentes a causa primitiva esse egritudines aut neutralitates. ¶ Sequitur 4° quod quilibet exiens sanitatem et remanens in vita incidit in infirmitatem quia aut egritudinem aut neutralitatem, et tamen istas transfacto [illegible] licet amplius primo tegni [illegible] ipsas declaraverunt. ¶ Propter 3m dictum nota quod ille est multus exitus a sanitate a quo possunt effici et immediate leduntur operationes, et per consequens est egritudo, sicut aut primus aut est complexionalis aut compositionalis aut unitatis et quilibet talis, aut est causa morbi firma corporea aut est causa preparativa corporis ad facilitatem morborum [illegible] tamen neutralitates a Galeno primo tegni.

Labores spontanei narrant.

Conclusio huius aphorismi est ista: lassitudines spontanee sunt signa pronostica morborum. Probatur: iste lassitudines sequuntur in corpore [illegible] factive morbum, ergo etc. Antecedens [illegible] notatur patebit. ¶ Nota primo quod hic in labor sumitur pro lassitudine, licet supra in [illegible] et alibi pro multo [illegible]. ¶ Nota 2° quod lassitudo est ipsorum virtutis motive gravitas sensata tactus in cute et in totius ambitu musculorum, quod ipsius sensatio [illegible] motum et compressione comprehensione est maior apta excitari. ¶ Nota 3° quod lassitudinis species a Galeno ponuntur 3es simplices 3° de regimine sanitatis, scilicet extensiva, ulcerosa et apostemosa sive inflativa. Est autem extensiva lassitudo [illegible] in sensu in membris extensionis [illegible]; ulcerosa est in sensu mordicationis; apostemosa est in sensu extreme [illegible] qualis in apostemate sentitur. Sed 4e sunt composite, scilicet extensiva ulcerosa, extensiva apostemosa, et extensiva ulcerosa apostemosa, ut eodem loco ex Galeno colligitur. ¶ Nota 4° quod iste lassitudines que contingunt a causa extrinseca [illegible] exercitio vel simili que [illegible] et iste dicte labores spontanei hic ab Hippocrate, ita quod per spontaneos intelligit eos qui fiunt sine causa extrinseca, non quia fiant a natura. ¶ Unde nota quod labores qui fiunt ab extrinseco non sunt malum signum ut habetur 6° de regimine sanitatis et 3a particula. Sed quia labor sive lassitudo ab intrinseco proveniens si est ulcerosa significat pluralitatem humorum malorum pungitivorum, si vero est extensiva significat presentiam humorum in corpore peccantium, si apostemosa significat plenitudinem humorum peccantium in quantitate et in qualitate, et ideo quelibet istarum significat plenitudinem cum factive egritudinis, hec ergo modo iste sunt male per ista signa quod sunt signa pronostica malorum futurorum, et ita est verificata conclusio Hippocratis. Hic dubitatur.

Utrum labores spontanei sint signa pronostica futurorum morborum.

Videtur quod non, quia si sic, lassitudo sequens exercitium non significat morbum futurum, ergo nec spontanea lassitudo. Antecedens patet per Galenum 3° de regimine sanitatis ita dicentem: in exercitiis moderatis natus labor sanativus est sinthoma. Quia aut sine hoc consuetudinum, et omnia per quod labor extensivus [illegible] exercitium significat plenitudinem [illegible] et ulcerosus plenitudinem mordicative sive in facto [illegible] proponitur. Ergo sequitur propter hanc causam spontaneus est pronosticus morbi [illegible] quod potest non spontaneus et [illegible] morbi. Antecedens probatur quia nulla alia causa [illegible] assignatur [illegible] ut habetur per Galenum 3° et 4° de regimine sanitatis. ¶ Secundo sic: talis lassitudo est signum demonstrativum presentis morbi, ergo non est pronosticum. Probatur consequentia; antecedens probatur quia significat dispositionem preter naturam sensibiliter ledentem operationes, [illegible] cum sit talis operationum lesio, sequitur quod in eo significat presentia causa talis lesionis. Et quod in lassitudine sit sensibilis lesio patet quia sensitiva operatio sensibiliter leditur cum ibi sit dolor. Et ex isto sequitur talia corpora non esse sana sed egra cum sint in suis operationibus sensibiliter impedita. ¶ 3° lassitudo apostemosa non est lassitudo simpliciter nec lassitudo composita, ergo ipsa non est lassitudo, et per consequens saltem in ipsa, ergo ipsa non est lassitudo [illegible] non sit non erit signum futuri morbi. ¶ 4° et ultimo talis lassitudo non est accidens, ergo non est signum. Antecedens patet quia primo non est [illegible] imitatum nec qualitas imitata ut patet nec actio lesa cum non sit in operationum privatio vel virtutis motive impotentia que non est operatio.

¶ **In oppositum est Hippocrates.** In ista questione faciam duos parvos articulos: unum de proposito, et alterum de materia [illegible]. ¶ Quantum ad primum nota primo quod licet Galenus distinguat signa in demonstrativa presentis dispositionis, et memorativa preterite, et pronostica future, non tamen ponuntur distinctio illa taliter quod nullo realiter distinctorum. Nam non est inconveniens unum et eundem esse demonstrativum presentis egritudinis et future sanitatis, sicut urina in febre cum hypostasi alba levem et equalem et cum colore citrino significat presentem febrem et futuram salutem. Et labia ulceris boni coloris significant presens ulcus et futuram sanitatem. Multo minus est inconveniens significare unum presentem morbum et alium futurum vel presentem neutralitatem et futurum morbum. ¶ Nota 2° quod cum doctores medicine dicunt quod accidentia morbi aut sunt actio lesa aut qualitas imitata aut excretiones et retentiones, per actionem lesam non tamen intelligunt operationem que recedit a perfectione operationis, sed per actionem lesam intelligunt et tales operationes et virtutes et corpus ut est impeditum vel lesum in operando, nam ipsi dicunt quod actio est lesa ablata quando non fit, et constat quod tunc nulla est talis actio, sed dicit corpus esse lesum et talis actionis faciende, vel virtus corpus esse lesa quia tale operationem non potest facere. Sub actione ergo lesa intelligunt et operationes hoc modo recedentes a convenientibus et virtutes ut impotentes ad sic vel taliter operandum. Et quia dicitur actio lesa est accidens, ideo non est inconveniens virtutem esse accidens morbi et per consequens esse res preter naturam, non sequitur quod virtus [illegible], sed sequitur quod est actio lesa ad sensum dicta. Omnia virtus lesa vel impedita. ¶ Ex quo sequitur quod aliqua est res preter naturam que non indicat de sui remotione. Probatur: virtus est res preter naturam et virtus non indicat de sui remotione, ergo etc. Conceditur tamen quod omnis res preter naturam indicat ut removeatur ab ea ratio preternaturalitatis vel ut ipsa removeatur. ¶ 3° nota quod ad hoc ut corpus denominetur egrum non sufficit quod aliqua eius operatione sensibiliter ledatur, sed oportet ledi simpliciter totum

aggregatum consuetarum operationum vel debitarum in toto vita.
Corpora que lassitudines inveniunt eo quod non notabiliter 2ª omnium operationum sit superata ledunt in operationibus non obstante quod tactiva operatio corporis sit sensibiliter impedita et lesa, non tamen dicitur egra, quia si illius sit egrado quo ad quedam specialia membra. Solutio non per nunc teneri hoc quod lassitudo non est in potentia virtutis ad movendum connotando utroque dicta. Et constat quod talis potentia est virtus impotens secundum cetera vera habere curiosa. Quando tamen per lassitudinem intelligunt tale tristitie sensationem, secundum per nunc sequitur in hoc corona dicta quia non est magna vis. Ex hys que habita sunt hic primo sequitur: omnis lassitudo est res per nam, quia est accidens aut morbi aut neutralitatis.
2ª sequitur: nulla lassitudo est egritudo primo, quia nulla talis non est in virtus, secundum constat quod virtus non est egritudo vel. 3ª sequitur: Non omnis lassitudo indicat de sui remotione cum virtus non ita indicat. 4ª sequitur: Et si in qualibet lassitudine sit specialis lesio alicuius operationis particularis, non tamen omne corpus patiens lassitudinem est egrum. Prima patet per primum articulum, et 2ª patet per 1ª quia licet quo ad speciala operationes sit specialis lesio tamen a consuetis operationibus tale corpus non est sensibiliter remotum. 5ª sequitur: omnis lassitudo spontanea est signum pronosticum futuri morbi, probatur ut est probata in notatione aphorismi. Quantum
ad secundum articulum, notandum primo quod in lassitudine est potentia vero motiva et sensativa tristis hoc patet ex G. 3º de regimine sanitatis, propter primum per media columpna. Ex hac sequitur nullam lassitudinem impotentiam tactivam simpliciter dispositionem secundum plus.
Nota 2º quod lassitudo ideo dicitur composita quia includit in se rationes lassitudinum simplicium, verum si esset unum corpus in quo membra tenderent et sentiret dolor extensionis et cum accedo quia puncturam tamen tunc si nulla lassitudinis ratio coniungat diminutiue quia ista est lassitudo composita.
Simplex autem dicitur lassitudo que habet rationem lassitudinis alia ab aggregato ex aliis lassitudinibus et si in ea aliarum lassitudinum non includat. 3º nota quod in apostemosa lassitudine sentit acsi membra essent confracta cum inflamat et inflammatio non est de ratione ulcerose nec de ratione extensive. Ex quibus patet responsio ad difficultatem que dicente circa materiam 3ª articuli ponendo duas conclusiones.
Prima sequitur: lassitudo apostemosa est magis composita quam ulcerosa vel extensiva, patet quia plures includunt conditiones ad hoc ut dicatur apostemosa quam ad hoc ut dicatur alia aliarum. 2ª sequitur: lassitudo apostemosa est simplex lassitudo, patet quia habet rationem non tamen aggregata ex rationibus aliarum lassitudinum. Ex hys habitis arguitur ad argumenta in oppositum. Ad primum negatur consequentia. Ad 2m negatur ut patet in positione. Ad 3m patet ex 2º articulo.
Ad 4m dicitur quod est actus, et ad sensum medicorum est actio lesa ut dictum in primo articulo. Nomen
laboris motu etc. G. in commento facit 4or. Primo ostendit quid hic intelligere debemus per laborem. 2º ponit distinctionem laboris hoc modo accepti. 3º ostendit causas cuiuslibet membri divisionis. 4º verificat aphorismum ex dictis. 2ª ibi: Qui labor. 3ª ibi: Causa primi. 4ª ibi: Ex cum ita. Dicit prima parte dicit quod

hoc nomine laboris non significat hic nimium motum sed effectum consequentem nimium motum scilicet lassitudinem que lassitudo si contingat sine motu non dicitur labor vel lassitudo absolute, sed cum ista determinatur sine causa scilicet sine causa manifesta, et de isto intendit Ypocras hic cum dicit labores spontanei et sic habetur quod spontanee significat prout sunt hic sine causa manifesta.
Qui labor. ponit distinctionem suppositam que habetur 3º Tegni de regimine sanitatis, et quarto de accidenti et morbo, et 2ª particula quod lassitudinum quedam est ulcerosa in qua cum potentia movendi sentit mordicatio similis mordicationi vulnerum puncturarum. Et Johannitius insequit dicens quod ulcerosus est solutio continuitatis in carne aut separatio intrinseca scilicet solutiones continuitatis quocumque modo fiant. Lassitudo autem 2ª est que dolor tetani scilicet extensionis membri et intelligas quod lassitudo non est iste dolor sed potentia movendi connotando hunc dolorem. 3ª species est in qua sentit dolor similis dolori apostematis scilicet cum tensione et cum inflamatione. Causa primi
ponit causas harum specierum dicens quod causa primi sunt mali humores scilicet speciali qualitate mordicativa peccantes. Causa 2e sunt multi humores quia humores peccantes in quantitate. Causa 3e sunt humores peccantes in quantitate et qualitate.
Ex cum. Infert ex istis quod cum est ista quia isti labores significant futuros morbos quia significant pericula male materie que tandem morbi est factiva. Et quia hec omnia satis in aphorismo dicta sunt, non oportet amplius dicere.

Quicunque dolentes.

Conclusio quam intendit Ypocras in hoc aphorismo est ista: In quibus hominibus quorum membris est applicata causa fortis doloris factiva, eo modo quo est eius factiva, et cum hac tamen non sentiunt egrotat mens, probatur quia in omnibus talibus operatio mentis est sensibiliter lesa et per naturalem que mens est egra, alterum stanti videbit.
Circa hunc aphorismum nota quod hoc nomen dolor quandoque sumitur stricte pro actu dolendi, quandoque large pro causa doloris factiva, ut cum dicimus aliquem dolorem esse calidum aut frigidum quod non est verum de actu dolendi sed de causa, et hoc modo sumitur hic ut patet in commento, tamen utroque modo verificatur aphorismus. Nota 2º quod hoc nomen mens quandoque sumitur pro intellectu, quandoque pro virtute memorativa que est cognitiva per species in memoria conservatas, quandoque largius pro omni virtute interiori cognoscitiva, et hoc modo sumitur in proposito. Nota 3º quod sive sumatur dolor pro causa doloris illativa sive sumatur pro actu doloris, virtus interior dicitur quando ita apponatur causa doloris factiva dolorem percipere, nam naturaliter virtus interior debet percipere obiecta et operationes exteriorum virtutum cognoscitivarum. 4º nota quod si talis causa apponatur et non percipit hoc est quia exteriora membra sunt indisposita ad sensum sentiendi, aut quia virtus interior in se est impedita ab huiusmodi perceptione, et hoc est tribus modis, aut impedimentum est ex nimia attentione ad alia operatione – in aliquo factore notabile sic sompnus profundus, aut impedimentum est ex nimia attentione ad alia operatione sic accidit in forti cogitatione, aut propter impedimentum particulare scilicet merito defectus in aliquo naturali instrumento requisito, aut in

exteriori organo / aut in organo virtutis interioris ad recte operandum. ¶ Ad propositum ergo intelligit aristoteles quod ubi sentire non pervenit ad eam intentionem propter naturam. ¶ Secundo nota quod licet galienus dicat de membro vivente et corpore ... ut colligendum est in libro de sensu et sensato tamen quodammodo ipse possunt dici virtute cognitiva quia ledit sensibiliter in sua operatione. ¶ Tertio nota duplex dicitur aliquid membrum cognoscitivum / uno modo per proprietatem / secundo modo per contrarietatem. Illud ledit per proprietatem quod ledit per se sensibiliter in operatione merito defectus / i. in sensu sibi subponere naturaliter debentis in illa operatione. ¶ Ex hiis concludit veritas aristotelis quod si est applicata contrarietas fortis doloris causativa membris sensitivis eo modo quo est doloris causativa et non percipit deducto impedimento naturali ut sopitum / et impedimento propter advertentia ad alia operationes est oppositum quod sit propter naturalem dispositionem aut in organo exteriori aut in organo propre virtutis / Si primo modo vero quia membrum est stupidum tunc membrum cognoscitivum per contrarietatem quia merito defectus in se sumente sibi. Modo secundo tunc cognoscitivum per proprietatem / et illis constantibus supraddictis quod causa sit fortis doloris causativa / et quod sit sufficienter membro sensibili applicata eo modo quo est doloris causativa et quod non sit impedimentum naturale propter sopitum nec propter diversionem ad alia operationes. Sed hoc est verum ad sensum datum. ¶ Ex hiis inferre potestis quod aliquid potest per contrarietatem cognoscitivum esse quod non potest per proprietatem ut in tali cum non habeat corporeum organum. ¶ Ex hiis ergo habentur dicta plura dubia contra maiorem premissam sunt notanda. Primum dubium est.

Utrum dolor sit qualitas sensibilis.

Et videtur quod sic / ex auctoritate secundi. Ergo naturalium. Ubi dicitur capitulo de tactu / dolor ergo et etiam medium doloris sunt de sensibilibus tactus. ¶ Secundo ad idem videtur sententia huius aristotelis cum declarat dolorem sentiri. ¶ Tertio per hoc videtur experientia cum multotiens doleamus nullo alio obiecto per exteriorem sensum percepto. ¶ In oppositum arguitur. Quia nulla passio est sensibilis proprie per exteriorem sensum. Nunc ergo dolor sit passio sequitur quod non est sensibilis. Et quod dolor sit passio potest colligi secundo primi de causis doloris / et avicenna sexto secundo de anima.

¶ In ista questione. De re que est dolor / et quomodo resistit primum. Tres positiones / et unam addam. ¶ Sed pro intellectu primarum tamen notandum quod in animali inveniuntur virtutes cognoscitive et appetitive animales que in appetendo sequuntur cognitionem / nam ultra rei perceptionem videmus ex timore spem delectationem existimativam quia non sunt cognitiones et per consequens non sunt operationes virtutum ut sunt cognoscitive sed sequuntur cognitionem virtutum cognoscitivarum / Quedam dicuntur interiores quedam exteriores sive manifeste comprehensive. Interiores virtutes sunt ille quas ipsa est cognoscere non precedente alicuius virtutis cognitione in eodem animali ut sensus communis et cogitativa et existimativa. Sed exteriores sunt que possunt non precedente cognitione alicuius virtutis cognoscere. ¶ Prima ergo positio videtur quorundam auctorum dicentium quod dolor proprie sumendo dolorem non prout interiori tristitia est qualitas per se proprie tangibilis et per consequens proprie sensibilis et fundamentum eius maxime videtur experientia / nam nullus vulgaris certius diceret se videre nunc / aut sole quod se sentire dolorem et in exteriori organo / cum nulla potest haberi maior certitudo de sensibilitate alicuius qualitatis quam habetur de dolore. ¶ Et augetur tamen quasdam alias rationes non multum molestatis / ymaginatus ergo quomodo habeat opinionem quod sicut lumen non fit a sole mediante corpore sed in dyafano ita et visio non fit in vino sed in oculo / ita concedunt hec qualitas que est dolor non fit in quolibet re sed tantum in membro in quo est virtus tactiva / et non et semper est dispositum tale membrum ut sit aptum dolere ut patet in membro stupido / Cum ergo membrum preparatum est et applicata causa doloris sufficienter tunc fit dolor et percipitur a tactu sicut proprium eius obiectum non obstante quod sit in membro subiective sic percipiente quia sensum dicunt sensatio nec est illud quod in organo recipitur ut dicit primo ... tamen conciliator quod dolor est tristis sensatio sed negat ex illo sequi quod est sensatio sicut non sequitur rosa plurima ergo rosa est plurima / et ratio est quia hoc nomen tristis contrahit illi vocabulo sensatio distinctum eius a sua specie ita ut significet dispositionem in organo sensus existente que non est sensatio / Et istam opinionem puto satis probabilem. ¶ Secunda positio est quod dolor est operatio virtutis appetitive / nam sicut se habent dolor et delectatio interiores et intellectuales ad intellectum / ita dolor et delectatio sensitiva ad sensum / sed constat quod dolor et delectatio interiores apud omnes ponuntur passiones sensitivi appetitus ut videtur in secundo ethicorum / ergo dolor exterior erit passio sensitivi appetitus exterioris / dicit ergo positio quod tactu percipiente obiectum per modum disconvenientis in preventis statui naturali ordine insurgit in appetitu sensitivo sequens quedam passio inclinans ad non consentiendum sub tali dispositione que dicitur dolor / sicut obiecto percepto per sensum sub ratione convenientis fit delitia sicut est in virtutibus exterioribus mediante convenientia rei facta per existimativam est naturali ordine complacentia interioris que est passio appetitus / et ergo de dissentientia seu displicentia. ¶ Sic ergo iste dolor est passio appetitus sensitivi conveniens cum exteriori sensu. Et quia quilibet sensus aliquid obiectum potest percipere per modum convenientis / et aliud per modum dissonantis / ideo in quolibet sensu large accipiendo potest accidere dolor ut videtur posse colligi. ¶ Sed quia tangibilia ut sunt per suas impressiones que sunt materiales multo magis dissentiunt quam alia sensibilia aut magis conveniunt / ideo ista sentiunt ita ut maior dolor consequatur valde et altius moveri et maior delectatio et hinc est quod consequenter alii nomen doloris ad importandum dolorem tactivum et non alios secundum modum loquendi medicorum. Et non est dubium quod tales passiones ponuntur. ¶ Sed utrum dolor sit talis passio vel non / videtur mihi non posse clare probari volendo dicere quod sit passio exterioris sensus. Sed apud aliquos quomodo ista opinio perdidit auctoritatem facta per aliam opinionem. ¶ Tertia opinio dicit dolorem esse passionem obiecti tangibilis quia subito et naturaliter corrumpentis ita quod obiecto approximato in membra tangentia corrumpente naturaliter contrarie et velociter illud percipitur perceptione que dicitur dolor et est operatio tactus / et pro ista opinione videntur omnes auctores medicorum ut avicenna ... de accidenti dicentes quod hic dolor est sensus tactus

i. sensatio

et alibi quod est sensus tristis. Et delitia est sensus illarum.
Et Avicenna 2a primi quod dolor est sensatio rei contra-
rie sentire, et in libro de viribus cordis. Si quis
autem velit tenere positionem dicat quod omnes iste diffi-
nitiones sunt causales quia exprimentes causam
immediatam doloris que est talis sensatio. Ista tamen
opinio est minor, et quia quasi omnes moderni sen-
tiunt. Contra istam positionem arguo, et
suppono quod dolor est perceptio per modum disconvenientis.
Hec suppositio patet ex Avicenna 2a primi, capitulo de causis
doloris, dicit enim dolor est sensus rei contrarietatem
sentire. Suppono 2o quod delectatio et tristitia
sunt passiones apte sequi cognitionem rei per modum
convenientis vel disconvenientis apprehense ita quod quelibet talis
cognitio est apta sequi delectationem aut tristitiam secundum
genus alterius cognitionis, tunc arguo sic: si dolor
est sensatio tactiva tunc sequitur quod sensus posset perci-
pere per modum disconvenientis, et patet consequentia ex suppositione
prima. Sed consequens est falsum, nam ex illo sequitur quod non ubique est
sensus ibi est fantasia, quod est contra Aristotelem
2o de anima textu commenti 20, sic dicente de anima-
libus anulosis divisis. Et enim sensum retinu-
erunt partim et motum secundum locum. Si autem sensum
fantasiam et appetitum. Et adducit pro ratione quia
ubi est sensus ibi est delectatio et tristitia. Secunda
autem sequitur quod non ubique est sensus ibi sit fan-
tasia, probo, quia si oporteret esse fantasiam maxime vi-
deretur esse delectationem et tristitiam, sed hoc posset esse per
solum sensum ut patet, maior patet per rationem Aristotelis ibi
factam, et minor patet quia solus sensus est suffi-
ciens ad percipiendum per modum disconvenientis vel convenientis
et ista virtus cognitivas sufficit ad delec-
tationem et tristitiam ut patet ex prima et 2a suppositionibus,
ergo stat istud, quia nihil aliud requiritur.
Fantasia requiritur ubi est delectatio et tristitia
nisi ut res percipiat per modum convenientis vel disconve-
nientis, sed propter hoc non requiritur cum sensus hoc
sufficiat ergo non oportet esse fantasiam in talibus ubi est
sensus, quod est contra Aristotelem loco dicto, et maior patet
discurrendo per causas et processum Aristotelis ad probandum
ibi esse fantasiam, et minor est positionis istius.
Alias contra hanc positionem adduxi plura argumenta
que pertinent non multum, nam 2o tegni dixi diffu-
sius. Mihi autem videtur bona positione, licet
quod in post prima videt probabilior, pro cuius
intellectu suppono quod in exteriori sensu in toto or-
gano est virtus fantastica imperfecta, et virtus ap-
petitiva, hec suppositio patet ex Aristotele 2o de anima loco
allegato et ex Averroys commento 20, nam in cauda la-
certe ubi non est organum constitutum proprie ta-
ctui est tamen fantasia ut Averroys vult illo loco, sed
imperfecta. Suppono 2o quod fantasia ista imper-
fecta non requiritur ad operationem appetitus existen-
tis in organo tactus nisi ut percipiat rem per
modum convenientis vel disconvenientis, patet suppositio cum nul-
la alia causa assignari posset. Ex istis sequitur
quod sensus ut sic non est cognitivus rei per modum
convenientis vel disconvenientis, tunc enim fantasia non
esset ad opus appetitus necessaria. Sequitur 2o quod do-
lor non est operatio sensus tactus ut sic, quia dolor
est perceptio rei per modum convenientis. Sequitur 3o quod do-
lor est operatio huius fantasie imperfecte, nam dolor est
in organo exterioris sensus ut notat experientia
et est cognitio, aut erit ergo sensitiva, aut huius fantasie,
sed non est sensitiva, restat ergo quod erit huius fantasie

imperfecte operatio. Sed si queratur utrum in omnibus aliis ista fan-
tasia imperfecta reperiatur, dicitur quod sic, nam primo in
tactu, et in imperfectis animalibus, deinde in perfectioribus
in quibus fantasia perfecta et fortis extimativa viget
et tamen est hec imperfecta fantasia ut patet in probationibus dic-
tis que conveniunt. Et si queratur 2o que sit huius fantasie
operatio, dicitur quod sunt percipere rem per modum convenientis
vel disconvenientis, non tamen potest eo modo percipere omnes
intentiones insensatas nec ita discurrere ut
extimativa. Et si dicatur quod tunc interiores virtutes
sunt plures quam poni solent, prima primi, dicitur quod me-
dici non curant istas virtutes a sensibus exterio-
ribus ponere distinctas cum ab illis non curant
si habent vel temperamento quo mediante operantur
secundum dicunt ratione, et hinc est quod medici omnem
dolorem proprie dictum, dicunt tactus passionem que
est proprie fantasie tactus consequentem, et illam non con-
siderant a medicis tamquam distinctam. Per istam quod prima
positione patet respondendo ad dubium quod dolor non est
qualitas sensibilis per se tactus, sed iuxta alias
2as positiones licet dolor non sit sensibilis exteriori
sensui, est tamen sensibilis secundum viam eorum sensui
interiori, et ita assertio potest verificari, non solum
de causa doloris sed et de dolore. Ad argumen-
ta igitur principalia secundum has ultimas vias
dicitur primo quod Avicenna ibi vocat fuit illius opinionis, vel
quod per dolorem intellexit causam doloris. Ad 2m dicitur
comprehendit in causa illo obiectum sed non distincte ut
calidum vel frigidum sed ut contrarietas et dolor
non comprehendit sensu exteriori sed interiori.

Secundum dubium est quia videtur
quod applicata causa fortis doloris organo
et non sentiat quod mens egrotat, nam si non
percipit dolorem mens egrotat, et si hoc sit propter
defectum membri exterioris egrotat per contrarietatem quia mem-
brum desinere debens egrotat et est impeditum ut dicitur
supra. Si non dolor. Item mens egrotat, quod sic arguo
si membrum exterius esset ita stupefactum et lesum
ut diminute sentiret mens egrotaret per contra-
rietatem iuxta dicta, igitur si membrum est ita lesum
ut corrupte sentiat nec sit magis lesum debet
a fortiori dici mens egrotare per contrarietatem. Hic
dicitur quod causa fortis doloris posset ita indisponere or-
ganum ut merito huius desineret sensu
interiori sensibilia representando, et tunc mens
egrotaret, aliter non ita faceret et tunc non egrota-
ret mens merito illius. Et cum dicitur dispositione mem-
bri diminute ledente operationem mens egrotat, ergo
per dispositionem magis ledentem a multo fortiori egrotaret
sed magis ledit per dispositionem dolorosam quam per diminutam
hoc negatur a multis, ymo stat quod minus ledat
membrum cuius operatio est corrupta ut stupidum magis
est egrum quam dolens ex levi percussione. Ex quo sequitur
quod non omnis actio lesa corrupta est magis lesa
quam diminuta. Vel aliter dicitur concedendo quod in certo do-
lore magis leditur operatio sensus exterioris quam in una
data sensibili diminutione, et tamen lesio diminu-
ens ledit mentem egram, nam levis complexio in nervo
non obtico multo plus ledit visionem quam fortis
mala complexio cuiusdam unius. Et ideo stat per unum
primum morbum nervi obtici dici oculum egrum
per contrarietatem, et alium magis non. Nota tamen quod me-
bro exteriori diminute percipiente obiectum propter egritudine
sua virtus interior et diminute percipit

Sed exterior membro corrupte percipiente quia dolor sequitur non oportet quod virtus interior corrupte percipiat, nam dolor non dicitur actio lesa corrupta quia obiectum percipiat aliter quam percipi debeat a sensu taliter applicatum obiectum, sed quia est sensatio ita excedens convenientiam et proportionem ad speciem tactus quod immediata talis potest inmerri in organo mero se habitudinis, sed non virtus interior percipit obiectum ut dolorosum ipsum meos percipit ipsum qualiter debet in illis constantiis, et in hoc stat organum eius esse quo ad intrinseca in naturalissima dispositione, et ideo dicimus illa perceptione virtutis interioris ex lesa actione diminuta, aut non sic contingit ut patet.

Tertium dubium est. Quia videtur sequi ex dictis quod aliquid simpliciter sanum est egrum, nam capitis cerebrum optime complexionatum et optime compositum et sint stupide manus illius hominis sicut cerebrum iuxta dicta et tamen est simpliciter sanum quia optime et maxime curatorum et maxime necessarium quia optime et maxime eius, sed G. in hoc quale. Tunc dicendum quod distinxit primo termini locutionis est de talibus per proprietate vel dicitur 2o quod loquitur de totali homine et non de partibus ut patet ex uno loco qua coniungit sanitate simplicium et organicorum.

Cum dolorem sepe appellare etc. G. in contextu tria facit, primo docet quid intelligamus per dolorem, 2o ostendit quod sit causa egritudinis mentis in fortibus doloribus, 3o docet quid intelligamus per dolore mentem, 2a ibi apostemata, 3a ibi, neque distat. De prima dicit quod cum ypo. dicit dolore consueverint intelligere causam doloris ut facit in epidimiis ubi dicit quod primi dolores quos passus fuit Craton ille vere fuerunt frigidi et fuerunt calidi, ibi vero intelligit ibi .n. intelligit manifeste causam tamen dolor in se non sit calidus aut frigidus, et ideo intelligit hic sic causam doloris per dolorem. Unde primo 2a dicit quod in apostematibus talis ut erisipila que est apostema colerica, et flegmone quod est sanguineum et in vulneribus et incisionibus et excoriationibus et contusionibus que solet esse causa fortis doloris contingit quod ista eadem sint causa egritudinis mentis quia fatuit in his modis ita patientes egrotare mente, et ita vult G. nos maxime notare aphorismum in isto tamen sic nam tunc est malum signum quia sequitur nocumentum magnum esse cerebro concitatum nisi fuerit a causa superficiali puta vino vel similibus. Ulcus vero est solutio manifesta in carne sine putre. Excoriatio est solutio continuitatis in cute. Contusio non est solutio continuitatis multum iam attriti ossis vel alterius membri ut dicitur 2a parte capitulo de egritudinibus solutionis continuitatis, et 2a [illegible] capitulo de contusione tractatum 2o. Unde 3a parte dicit quod non dicamus mente egrotare sive intellectum sive memoriam nam de omnibus potest verificari modo dicto supra in expositione aphorismi. Ex quo videtur velle quod per mentem omnia ista intelligere possimus, et tamen nota quod hoc nomine memoria quandoque sumitur pro virtute reservativa, quandoque pro virtute cogitativa per species in illa reservatas et illa est estimativa, et tamen unde hoc clarius in 2o textum et in prima parte summa de virtutibus.

Que in multo tempore extenuantur. Ypo. in isto aphorismo intendit duas conclusiones, prima ponitur ibi. Que vero. Prima conclusio est ista, corpora que extenuantur in multo tempore tarde consumuntur ad pristinam dispositionem, 9o patet, illa tarde resumuntur restaurantur in quibus est oportunum restaurare partes difficiles restaurare, et in quibus virtus restaurativa est debilitata, sed illa que in multo tempore extenuantur sunt huiusmodi vel causa est clara et residuum probatur in notatis. **Que vero.** 2a conclusio, corpora que in modico tempore extenuantur consueverunt et restaurari in modico, patet quia in istis virtus remansit satis fortis et id quod restaurandum est de facilioribus restaurationibus. Circa istum aphorismum nota primo quod per extenuationem intelligimus diminutionem humiditatis substantifice aut nutrimentalis, aut humorum aut humiditatum, sed per restaurationem intelligimus reditum ad pristinam quantitatem talium humiditatum naturalium per earum regenerationem in corpore proportionalium depositis. Nota 2o quod extenuatio aliqua est naturalis ut in quibusdam senibus et ... aliqua in quibusdam iuvenibus et pueris, quedam vero accidentalis in quibusdam per causas extrinsecas ut vigilia, fames, labor aut tristitia, et quandoque nimia quiete, ut dimittes consumptio quando cadit in ethica ut 2a parte. Quandoque per causas intrinsecas, ut ex generis male complexionis aut egritudinis prohibentis digestionem aut nutritionem, et de accidentali quomodocumque contingat intelligitur aphorismus. Nota 3o quod restauratio sive consumptio fit per cibum a virtutibus digestiva et nutritiva cum sibi deservientibus, et per causas istas virtutes confortantes simul cum administrantibus alie generis ad illud. Nota 4o quod non ignorit una causa que non esset extenuativa alteri consumptiva. Nam homini flata habenti in carne et vinis digestione prohibentia, balneum sulfureum et fricatio, et exercitium essent causae resumptive, sed colerico valde calido dissolubili ista essent cause extenuative, et eis quibus ista 2o esset consumptiva et primo attenuativa, et ex hoc patet virtus problematis primi. 1a particula, propter quid idem hos impinguat alios non demacrat. Nota quod cause demacrantes corpora operantes in modico tempore non multum de radicali humido dissolvunt quia plus consistit radicale humidum, sed plurimum dissolvunt sanguinem et humores, sed quia multo procedit extenuatio et humores dissolute et pauciores sunt facilius de radicali humido consumitur. Et quia in eodem tempore non potuit fieri restauratio convenientis talis humidi, ideo multum durante extenuatione, multum remanent membra a radicali humido depauperata, et ideo et multum debilitata. Unde nota quod iste radicales partes difficilius restaurantur quia plures transmutationes ad earum restaurationem sunt necessarie.

Tunc enim patet causa veritatis aphorismi quia illa que in multo tempore extenuantur indigent regeneratione partium radicalium que difficilius regenerantur quam humiditates nutrimentales, et in hoc membrorum virtus est valde defecta, et ideo et merito huiusmodi fit tarda restauratio, sed in corporibus que in parvo tempore consumuntur aliis partibus nimius est de radicali restaurandum et virtus est minus defecta ideo facile ista corpora resumuntur et in modico tempore ut predictum. Et huius aphorismi concordia colligitur 1a [illegible] tractatu [illegible] capitulo primo, et est vult ut patet.

Mature parvo tempore. G. in isto

comedo p° ondit in quo differt macies in multo te-
pore facta et in modico, 2° diffirat ambas questiones.
3° ponit diversitatem affor., 2ª ibi Vnde cum necesse
3ª ibi Et finis. De pª dicit quod macies in parvo
tempore acquisita redeuns corporaª tenuia intelligit ex
propter defectum humiditatis innaturalis. s. quia in carnibus po-
rositatibus non est tanta ut consueverit, tamen solida
membra non sunt multum proportionabiliter dissoluta,
Sed illa que multo tempore extenuat est propter defectum
ut plurimum membrorum radicalium, et ideo in istis mul-
to tempore extenuatis bene deficientes sanguis per
corpus et ipsum epar et stomachum et alia membra in
quibus fit digestio cibi sunt corrupta. i. in virtute
sua diminuta et in quantitate humiditatis ita quod non pot
cibus digeri in quantitate cor sufficiente. Vnde
cum necesse. Diffirat affor 2m per causas di-
cens quod quia oportet quod si corporaª debent conservari quod restitu-
antur cibo, ideo ista 2ª sunt multi temporis et propter vir-
tutes membrorum debilitatas et propter difficultatem regiminis
deperditi nisi in multo tempore restituitur, et hoc inten-
dit ypo. quia corporaª extenuata per solam vel quasi
quasi solam humiditatis innaturalis deperditionem
conservari possunt ex cibo quia in illis membra appeti-
tiva et digestiva sunt fortiora quam in primis, non
oportet quod citius reddant quam dematerabantur sed citius e contrario
forte. Et finis. Ista per se patet etc.

8 — Si ex egritudine cibum accipiens.

Ypo. in isto affor° intendit duas questiones
et 2ª ponit ibi, Si uero non. pª quo est ista
Cum aliquod corpus exiens egritudine accipit cibum
sufficientem cum appetitu et non confortatur ex cibo sig-
nificat quod corpus utitur nimia cibi quantitate. pro-
batur. In isto casu significat quod utitur cibo quem digerere
non pot sed omnis talis est nimie quantitatis ergo etc. hoc
patet quia non propter aliud calor non sibi dominatur, et maior
patet quia aliter consumeret. Si uero non. 2ª dicit
corpus exiens egritudinem quod nec sumit cibum cum
appetitu nec confortatur significat quod ipsum indiget evacuatione
quia significat malos esse humores qui sunt causa
non appetendi et non digerendi, et tales sunt evacuandi
ergo etc. Circa affor.m nota p° quod per corpus
exiens egritudine intelligitur qualescens ab egri-
tudine que est apta extenuationem facere sicut febris et
apostemata et multa talia, et sunt ista corporaª convalescentiaª
quia nec sunt ex toto in statu egrorum perfectione
nec ex toto sensibiliter lesa in suis operibus
ut dicunt medici. Nota 2° quod horum qualescen-
tium ex egritudine quedam sunt vere qualescentes in quibus
manet patris dispositio non est dispositio preparans ad
recidiva, quedam autem non sunt qualescentes vere quia
in eis est dispositio preparans ad recidiva, multo-
tiens enim contingit aliquem egredi febre, et ma-
nere materiam propter aliquam causam per tunc inepta ad
faciendum febrem que materia propter aliquid aliud morbum est
apta facere nisi evacuetur, et ista potius sunt
convalescentiaª recidentie. Nota 3° quod cum corpus est ex
morbo qualescens et appetit cibum et sumit bene
signum est corpus esse bene modificatum, et ideo
ut plurimum quod si bene regatur resumetur, nam in
talibus membra debent esse sufficientia ad ita di-
gerendum cibum quem sibi exhibitum ut consumatur

cum non sit impeditum malorum humorum, et ideo si non re-
sumunt stante debito regimine in quantitate cibi et
aliis rebus non naturalibus, puta exercitio, actibus aeris,
sompno etc., significat quod defectus est quia nimia cibi
sumunt quantitate cum illa calor digerere non possit
et ita est diffirata pª 9° affor. Nota 9° cum tale
exiens egritudinem non appetit cibum et cum hoc non
consumit impedimentum debet esse plerumque propter malos hu-
mores si debitum adhibeatur regimen, et quia illi hu-
mores sunt male regulabiles a virtute oportet quod e-
vacuentur et ita diffirata 2ª 9° affor. Alio nota quod aliqui
qualescentes in quibus non sunt mali humores vel plene
evacuatis non appetit cibum sufficientem ipsum resu-
mere a principio, nec si capet posset digerere et hoc
contingit duobus modis aut propter malam qualitatem
relictam ex morbo in aliquo membro, aut propter
caloris nimiam debilitatem, et ideo contingit in quibusdam
casibus quod qualescentes non capit cibum nec resu-
mit et tamen non indiget corpus evacuatione, quia hoc est
aut ex nimia evacuatione, aut ex qualitate mala, ita et
quandoque contingit quod in qualescente non vere remanet
appetitus ad cibum propter humorem acetosum irritantem
appetitum, et ipsum non consumit et non erit propter nimiam
cibi quantitatem sed propter humorem evacuandum. Nota quod
6° quod cum dicimus quod tale signum non est rem volumus
dicere quod necessario illo signo existente sit illud quod
dicimus significari, tunc et omnia signa essent necessario ve-
ritatis quod dicitur 2° p° doctrina 6ª 3ª cap° p° acci-
dentia et signa nes. Sed sufficit si ut plurimum ita contin-
gat. Hiis ergo non obstantibus quia pluribus statibus con-
dicionibus significantibus positis in affor° sequitur significatum
ideo questiones ypo. sunt vere ut iacent quia dicit significat
et non dicit necessario sic sequitur. Similiter autem similiter
hunc colligere possumus 2ª est ratio de ratione
qualescentium, hic leviter dubitatur.

Utrum quodlibet corpus exiens
egritudinem accipiens cibum cum appetitu quod non
confortatur utatur cibo ampliori. Ad primum
... sit, ... est appetitus ex forte ex mala
materia in stomacho contenta et sumet cibus debitam quantitatem
et tamen non resumetur, sed in isto casu non utitur cibo
ampliori et sumitur cum appetitu et egreditur egritudinem
ergo dubium falsum. 2° possibile est in qualescente
membra alia a stomacho esse infecta mala qualitate
stomacho bene appetente que mala qualitas prohibebit me-
brorum debitam resumptionem ut patet sed hoc stante non
erit necessaria nimia quantitas et corpus egrediens egri-
tudine sumens cibum non qualescet ergo etc. 3° si
corpus sumit cibum notabiliter ampliorem quam possit di-
gerere et ita appetit sequitur quod appetitiva ex eo erit
lesa sensibiliter, aut digestiva, cum non sibi
invicem proportionentur ut debent ergo corpus erit egrum
ergo non erit qualescens, et sic videtur clauda contra-
dictione conditionalis ypo. ans. In dubio te-
neatur pars affirmativa que est ypo. ad sensum exposi-
tum quia non oportet in casu dicto signum esse necessarie
veritatis sed raro contingunt opposita sic raro contin-
gunt casus quos arguta supponunt et sic le-
vem posset formari de 2ª conclusione, et dicendum quod est vera
ut in pluribus ut dictum est paulo ante.

·/· f. p restauratione

Hec affforismus ex breuitate etc. Gal. in isto commento facit .3. primo docet quod intelligendus sit per accipientes cibum .2. verificat afforismum per rationem .3. remouet dubium .3. ostendit similitudinem huius affor. ad sequentes duos .2a. ibi Si quis igitur .3a. ibi ypo. autem .3a. ibi que cum ipse dicit. Primo dicit quod affor. iste est obscurus propter breuitatem vnius verbi s. istius verbi accipiens, nam assimilitatibus vsuale fuit per accipientes intelligere illum qui sumit cum apetitu, et ita sumunt hic, et ita apud ipsum locutio, nam qui cum apetitu sumunt accipiunt, sed qui sine apetitu tunc potius eis datur quam accipiant et patet quod qui cum per accipiens voluit intelligi quod sumens siue cum appetitu siue non, ideo ita intelligendus affor. videbatur falsus, et hec erat obscuritas affor. ex breuitate illius verbi accipiens. **Si quis igitur.** hic verificat affor. dicens quod si quis accipiens et desiderans cibum cum exstudierit exit, et non consumit corpus ad id quod prius erat, tunc signum quod corpus non nutritur cibo accepto, sed potius aggrauatur eo indigesto, et ideo signum quod voluit ampliori cibo quam virtus digerere valeat, et ad hunc sensum dictum est quod voluit cibo ampliori, sed ille qui nec desiderat nec accipit quantum sufficit, signum quod apetitus est deiectus propter humores malos a quibus si non purget corpus non reuorabit ad pristina salute, nam non reddit corpus per cibum in digerat non tamen in epate sed stomaco et membris, et ideo quia non in casu primo corpus et tamen apetit, merito apetitus signum corporis non esse mondum et ideo non impeditur in eo digestio per malos humores, sed quia non consumit signum quod digestio impeditur, et hoc non est nisi propter nimia cibi assumpta quantitate stantibus aliis rebus decenter administratis ut qualitate cibi et rebus aliis extrinsecis. Restabit ergo quod hoc sit signum nimii cibi assumpti. Sed si non appetit, tunc signum dispositionis impedientis apetitum cum membra ieiunia multum debent appetere nisi impediant, et hoc impedimentum est plurimum propter malos humores et ideo signum opportunitas euacuationis. **Ypo. autem.** remouet dubium posset aliquis dicere quo sunt isti euacuandi farmaco aut flobotomia. dicit quod hic in isto libro ypo. ostendit humores cum peccant multitudine in venis s. existentes proporcionales sunt euacuandi per flobotomia, sed cum peccat humor vnus alius a sanguine non existente sanguine peccato merito humus humor est euacuandus farmaco, et ideo est quia multitudo humorum per flobotomia euacuatur ut .3. primo capitulo de flobotomia, sed si vnus humor peccat alius a sanguine tunc per flobotomia non solus ille euacuaretur verum et sanguis qui est nature tesaurus, et ideo non debet merito huius flobotomia euacuari, et ideo euacuandus est farmaco. **Que cum ipse.** hic facit quod dictum est et patet.

Corpora ubi quis uult. Conclusio affor. est ista, oportet volentes purgare corpora prius eadem bene purgatorum preparare, per ista preparatio purgatio confert et benefert ab eis quod non preparando non bene fertur aut non confert quod est assumptum statim patebit. Circa hunc affor. nota quod est differentia inter purgatione et euacuatione, nam euacuatio est generale nomine cuiuslibet eductionis humoris a corpore siue per flobotomia siue quocumque modo aliter libet, sed hoc nomine purgatio dicitur tamen de euacuatione humoris cum farmaco et proprie expoliente siue electiue euacuando, et hoc modo sunt facta siue fieri debeat vomitu siue secessu, et hinc patet quod hic affor. non loquitur in sanguinis eductione per flobotomia in qua pluries digestio non est expectanda. **Nota** 2 quod humores peccantes in quantitate 2 hoc modo per purgatione educuntur, quidam peccant ita ut non dent tempus indicandi, immo ante indutias preparandi maximum inferret nocumentum ut in e fluxe aut fortis aut large, et in istis non oportet prius corpora preparare. **Nota** 3o quod preparatio corporis ad purgatione est duplex, quidam enim disponit membra corporis vt dupl. ut apertio pororum relaxatio membrorum per que membra euacuantur et talis, quedam disponit humore euacuandum .s. si est viscosus quod incidat, si est grossus quod subtiliet et breuiter quod digerat, et de vtraque preparatione intendit hic ypo. ut patet in commento, ex quo apparet differentia inter istum et 2um primi partis .s. digesta medicinis etc. quia iste est generalior. **Nota** .3o. quod non fit euacuatio ante preparatione dicta sequuntur multa nocumenta nam virtus multum debilitatur quia euacuat plurimum de vmatino, et non ita bene euacuatur nociuum quia multum resistit et residuum insistit cum vmatio ita ut illud malignet, et quia agitatio conuenientes prohibet a facilitate siue digestionis, et ista sunt nocumenta generalia talis euacuationis quorum omnia fiunt si prius corporis modo dicto prepararetur et hoc propter humoris obedientia et viarum preparatione, specialia autem nocumenta dicentur in commento et ibi reddetur causa. Ex hoc colligitur affor. verificatio nam cum fiunt fluxa corpora modo exposito tollerat facilius et mala minora euacuatur vt inde morbus et mala accidentia remoueatur, et confert et bene fert, et alii non propter nocumenta dicta. Concordia autem affor. colligitur .3a. primi capitulo de regulis curationibus vniuersalis et solutorium ventris, vtilitas patet.

Multi medicorum flura. Gal. in commento facit .3. primo ponit intentionem vnam causa intentione ypo. in affor. ea dicendo falsam, 2o ostendit intentione ypo. ostendens vtilitatem quam sequitur operante secundum eius intentione, 3o ostendit nocumenta que sequuntur si euacuent alii corporis quod secundum hanc doctrina. primo ponit affor. simam, 2a ibi sed hic aliud 3a ibi Ex qui neglexerit .3a. ibi. hic intendit de parte prima dicit quod quidam medici putant ypo. velle in hoc affor. quod corpora purganda sunt preparanda purgationi hoc modo, quia si vomitu purganda sunt, preparent prius cum aqua calida et cum cibis humidis fastidiosis ad vomitum inclinantibus, et si fluxu ventris purgari volumus sunt prius molienda eorum ventres ut sunt parati ad solutione, et licet ista sunt vtilia multoties ut habet videri infra illo affor. Ad elleborum etc. tamen ypo. hic non intendit re istum. **Sed hic aliud.** hic facit quod dictum

est dicens quod ypo. hic intendit racione magis necessariam quia ipse multis experimentis probavit quod humores grossi sunt subtiliandi et viscosi incidendi et pori per quos habet transire materia sunt aperiendi et utilitas horum est quia hiis factis poterit humor facilius expelli per medicinam preparata id est non multum fortem que hodie vocatur benedicta ut cassia/ manna/ reubarbarum/ agaricus/ per quam medicinam non turbetur natura/ hec igitur est huius preparationis utilitas. **Quod qui neglexerit.** Ostendit nocumenta que sequuntur si omittatur hec doctrina dicens quod qui neglexerit hanc preparationem sed tamen dederit medicinam solutivam sine preparatione reddit humores dissolutos angustiosos primo quia non facile penetrat ideo eorum nocumenta ledent membra per que transeunt et durat diu/ et angustia fient/ et cum inmisis tortionis id est cum immisis tortionibus quia ventosant et extendunt membrum in quo clauduntur et cum defectionibus id est sincopis quia fumant male membra multum agitate antequam educatur et vexus cor et vexus cerebrum/ et ideo et cum vertiginibus et inordinatis expulsionibus fiunt illorum humorum solutiones/ et cum et nocumenta generalia super in afforismi expositione dicta secuntur/ Et causas horum dicat se alibi dixisse. Nota tamen quod hoc habet veritatem ubi humores a viis ductuum fuerint distantes multum/ non si in ipsis viis contineatur/ et ubi sunt multum viscosi et grossi. **Hic intendit.** hic ponit afforismi sententiam/ dicens quod ypo. intendit corpora purganda per vomitum vel solutionem ventris debere fieri mollia ut dixit primo exponendo/ et cum hoc quod pori aperiantur et materia subtilietur et dissolvatur id est incidatur ita quod hec preparatio respiciat humorem et corpus a quo debet fieri evacuatio./

Non pura corpora. Conclusio istius afforismi est ista. Corpora non pura non sunt nutritione resumptiva et multum nutritiva nutrianda probat/ Quanto magis tali nutrimento nutriuntur tanto magis leduntur/ ideo non sunt tali nutrimento nutrienda vel nutrienda/ ?generalia patet/ et assumptum declarabit in notatis. Circa afforismum/ nota primo quod corpora non pura intelliguntur illa in quibus est notabile peccatum humoris in totius ambitu proprie quo ad interiora membra vel interiora et exteriora simul/ et hoc ostenditur in afforismo viso "ubi fauces". Nota secundo quod huiusmodi notabile peccatum aut est in quantitate specialiter aut in quali specialiter, aut in utroque ut supra declaratum est/ et si est peccatum in quantitate non in quali specialiter/ tunc dicitur a medicis plethorica id est valde repleta/ Si vero peccatum sit in quantitate et qualitate aut in quantitate tantum, et dicitur kakokimia a kalos grece quod est turpe/ et kimos quod est humor. Nota tertio quod huiusmodi peccatum existente magno ut dictum est omnia corpora aut omnia egra quia illi humores citius faciunt egritudinem/ aut saltem omnia convenientia dependentie quia sunt parata illa corpora cadere in egritudinem. Nota quarto quod nutritio est duplex quedam que fit cum nutrimento nutritivo pure operante in materia ut sunt carnes pullorum/ vitella ovorum/ panis et similia in quibus aut nulla est medicine ratio/ aut paucha de qua non multum curatur sed sola virtus nutritiva in materia operans/ quedam est cum nutrimento medicinali aliqua scilicet notabili qualitate habente corporis alterativa/ hic autem intelliguntur de sola nutritione per nutrimentum absolutum. Quinto nota quod duo nutrimenti nutrientis/ quedam est resumptiva cuius virtus est augere corporis plenitudinem et virtutem/ Quedam est virtutis custoditiva ne destituatur/ de prima est proprie sermo in afforismo. Ex hiis colligitur sensus afforismi/ Corpora non pura id est in totius ambitu saltem quo ad interiora notabile peccatum humoris habentia non sunt nutrienda nutrimento nutritivo resumptiva. Sexto nota causam veritatis esse quia nutrimenti nutritivi operatione patiendo facilius convertitur ad qualitatem quam invenit in humoribus corporis/ et ideo si peccatum est in quantitate per nutritionem resumptivam auget illud peccatum humoribus auctis in quantitate. Si vero peccatum est in quali et peccatum auget cum nutrimentum ad naturam dominantis humoris convertitur/ non igitur sunt talia corpora tali nutritione nutrienda. Septimo nota quod lesio superposito nutrimento supervenientes quantum est ex intentione defertur nutrimenti quia peccat aut in quali/ aut in quantitate/ aut mala proprietate/ aut malo ordine/ quantum non ledit nutrimentum ex dispositione sibi extrinseca ut dispositione aeris et humorum corporis/ et propter omne corporis mala/ et de lesione hoc modo intelligit ypo. Ultimo nota quod licet afforismus preferatur corpore totali existente non puro etiam potest intelligi ubi membrum impurum sit unum/ sed huius pro toto digerere et toti mandare sicut stomachus/ cor/ epar/ et vene etc. potest et verificari ubi membrum impurum sit unum quod quanto membrum amplius magis nutriret modo dicto/ tanto magis illud membrum ledet. Concordia non afforismi colligenda est tertio tegni/ et est utilis et ampliat ut est dictum. Sed contra hanc due leves oriuntur instantie/ primo quia particula prima/ afforismo 9. 10. dicitur quod corruptionem humorum est restauratio necessaria cum temperamento/ Cum igitur corpora sint non pura que corruptione humorum patiuntur sequitur quod in illis est necessaria restauratio et nutritio cum temperamento/ temperatus autem nutrimentis magis videtur nutrimentum nutritivum. Secunda instantia quia tertia particula de regimine eius quod comedit et bibit dicit Avicenna/ Sepe contingit ei in cuius corpore humores corrupti ut rem bonam largiter comedat et proprie cum non patitur ventrem sibi solvi propterea quod est debilis/ videtur quod non semper contusamque magis nutriens magis ledens. Ad primum dicendum quod superpatitur non esse de intentione. Et quod ista corpora nutrient nutrimento nutritivo resumptivo et ideo addidit ista particulam cum temperamento. Ad secundum dicat quod ille textus potest verificari multis modis/ nam talia corpora cum non patiatur se purgari propter debilitatem ideo contingit eis ut comedat largiter rem bonam tamen quantum oportet ut virtus foveatur sed ex hoc non sequitur quod nutriunt nutrimento nutritivo resumptivo/ Nam nutritio resumptiva habet corporis virtute et plenitudine augere/ sed hic non in corporis virtute quia res erit valde sterilis. Et posset secundo dici quod afforismus intelligitur regulariter operando/ modo ista nutritio fit propter necessitatem debilitatis virtutis irregulariter. Tertia expositio est quod per rem bonam Avicenna non intelligit nutrimentum nutritivum temperatum sed nutrimentum illi corpori conveniens quod est aut alterativum/ aut stercossimus/ Nam ex quo iste non

patit ventris sibi solu dabimus abu secessum
nulte qlitat aut alteratum sm exigentia mor
qui sit nulte qlitatis ut multu alteret mala
ma / 2 iste sunt res bone illi infirmo / 2 ho re-
pugnat galeni Vel · 2° dicas q e costio reiuz
ipratuz coarta ad pparandum corp purgatu /
vel eiz cuertat vie 2 vtus fortificat / 2 io
si po no erat purgatu patu / p abu pabitur
iuxta ea que dicet illo affor° · Ad elleboros · //
Nota tn ultimo nulla ee cor no pura que
sint aut sana aut neutra quibus no possit
stante ipuritate dre aba° sive sint pletorica
ut · 2° de regie sanitat / sive cacochima ut
scabiosa 2 leprosa / tz no gt aba° abalis re
septiua regulant / 2 ho mult affor /

Sibi subeuntes cor.

Quals m 9to fa-
ciant / p° ondit quid sit assuptione abi
in cor no puro / 2° ondit cuius nibu i
puritas hoc maxie fac / 3° repetit dom aliud
nocumentu istor supius dictu · 2a ibi · hoc pluri
mu / 3a ibi patiunt · de pa dic q abi ingredie
tes cor no modificata a malis humorib cor
pruit / 2 io illor malor humor qlitas auget
& qlitas cor p hoc no mutatur suple ad me
lius · Nota q q q abus abalis a nra opa
no facile trasmutat ad naz rei in ipm agentis /
q q calor nalis illos abos a ppa forma im
tat ut qutat i chimu / tn eligndi sunt iam
2apiut mala qlitate malor humor facilz / et
phibet calor nalis agere ut debet 2 fine que
intendit / 2 io no gnat ex abo res a calore
nali intenta & res humoralis alia no nalis
2 io hec lesio cpoius dr corrupta / 2 abi digt
a medicis corp p 1 · nali trasmutatione corrupta
trasmutari / Si tn totus illis malis humorib
dnaret no oz ita sequi tz no pfecte abus
mutaret · Nota 2° p ex multa abor assupe
posset aly p nia indigois gnari multu et
multa cola in sto expnte / 2 tuc qlitas humoris
mutaret & no ad melius q totus humor
det ad hoc magis q pus / qlitas
q gnalis q e nocibilitas no mutat · s · melius
licet ctingat speale notabile trasmutatu · Ex

plurimum ·

fact q dictu e dicens q istam
abor corruptone 2 ad malor humor naz cor°
re qusione abi / maxie illi patiunt in q°r stoa
cos mali humores habundat · Nota q abus in
sto pa digone dig it / 2 epar in chilum e aptu
opari ex eo bonos humores / ni q pa digo ipe
dit 2 corpit / omes postiores corrupit et
ipediunt pipue si pm impedimetu fuit noble /
na secds digo 2 si p dimimitone possit com
q / tn corruptione noble nullo° pot corrigere /
nociture q in sto exnte maxie mali humores
fiqut · Et si dicat in quo mebro / isti mali hu
mores gnant / pot dici q hoc in epe / na sto
malu chilu gnante ni tnit ad epar pp ter
necitate t ite digo epat corpit 2 mali
humores gnant / cu patos no sit pat pat
debita epat opone / 2 ho possumus dice silia
do auerroym · 3° colliget / qui videt vello ide

mebru bonor 2 malor humor / Vel 2° q i sto
gnant mali humores no eiusde spei scali
ssime ni nalibz ut sentire videtur · Aut
pr p 2° de humorib de cola prassina et e
ruginea / nec oz mebru qd no pot bonos hu
mores gnare no posse gnare no bonos /

Patiuntur ·

dicit q patiunt aliud istis
qd fuit dictu sup illo affor° · Si ex ctitudine
2 e q no cuorant ad pstinu vigore nisi
pus purgent /

Facilius est repleri ·

Contento affor //
e ista / Cor assumda facilius assumi
tur p assupta in forma liquida pota
bili q in forma solida masticabili / 9° pbat
sic / res ista no in forma potabili sumpta
e facilius in sbaz cor qutibilis 2 sm plures
suas ptes a nali calore cor q facilius tha
cor p re tale assumit / qua nota / 2 assup
statim declarabit · Nota q p° q in affor°
p replone debemus itelligre assumptione in
qua e humtuz augmentacio nutrimentalu 2 humi
mebralis 2 io i ea oz repleri vasa 2 poro
sitates mbror / Sumit q replio p assuptoe.
Nota 2° q assuptio qplet pmo p digone
2 nutricone / 2 ideo illa digt facilz repleri
ex quibz cor e apti facilz 2 sm plimas illo
z partes nutri / na q de rone replonis
e nutrico no abt & sm multas ptes / io ad
facilitate oz ambas rones qcurre / ex quo
sic hoc aer no nale / a / e facilius digestible
q & q e magis 2 facilius repletiui & oz
adde 2 sm plimas ptes i sbam cors fac
lius trasmutabile · 3° nota q hoc nome
dr aly potus abt qui e res liquida meito
modi sive sbe sine masticat deglutibilis et
solu abi elisione 2 penetratione ministraz
ptas ut sic sine hoc q sit in sbam cor
trasmutabile 2 iste e aqua · 2° sunt potus
p re mixtia meito mor sive sbe sine masti
cat deglutibili / 2 ho mo vinu e potus et
visrula 2 ho mo sunt hec · Nota · 2° · q ad
facilitate digois 2 nutricois videt qcurre
qplio / modus sbe / 2 ppetas / na meito qplois
calida 2 humida facilius digunt / ni no nl
tn excedunt q sint pportionata agenti dige
stione que fit a calite 2 humte / meito no mo
di sbe / illa q no sunt nimis subtilia sic aqua /
nec nimis grossa sic panis sut facilz dige
stibilia / na ni ad hoc ut sint debite digesta
sit oppotunu ea ee qusa i chilu sulte digo
ne pma / Iste aut in modo sbe ptisane sila
tur sc q sibi pporcinalis meito modi sbe
facilime in ipm trasmutat licet facilius
id qd e facilius subtilius q id qd e grossius
alijs pibz / & pp ppetate cuzete nuc abu
2 abatu illa digt mag nutritia nut que
2 cor cuzzit melior ppetas pparas ea
ad patiend hoc mo passiois qui requitur
ad digone 2 ista no cog sunt n p experietia
na tn deuidit aialibz qusitumi tags nalem

- / al. gnant -

nota totu · istu affor

nota hic ·

iudicem ad talia discernendu de quo plenius
infra dicet. ¶ 2° nota q p cibu intelligimus re
i cor nro in calore naturali trasmutabile sm
totu aut ptem in sbam corpor nror. Orz
no strictius rem dicta sm hoc medio modo
sue sbe no sine masticatione digestibilem,
et hoc no sunt hec / Ex quo se omez ci-
bum hoc modo suptu p grossitie 2 duritie
excedere potu ut hec sunt / Seqt 2° omem
tale medio modo sbe citalius digestibilem
aliqo determinato potu. ¶ 3° nond q licet
aliqui cibi sint alys citalius digestibiles non
tn oz q in quolibet cor humano citalius di-
gerant q cano porcina / tn in stoaco vehe-
menter colerico no citalius digerut q i illo
corrupunt unde ea que dicunt 3° tegni de
signis gnis calide stoi vbi dicit / corru-
punt in eo facile mutabilia / Sz in corporib
mediocris caloris aut remissi 2 paruu ista me-
lius digerut. ¶ 4° nota q cor consumeda st
conit gnalescetia vere 2 ianita sine plenitu-
dine malor humor ut dictu e prest affor°
2 i istis calor e debilis / Et ø io pz q dictu
e i gne q cora consumeda st restaurada potu
rel / 2 no fuit dictu absolute q oia cora citalius
replet potu q cibo. ¶ Vltius nota q qq
cibo assupto ad sensu dictu ptingit attipere
aliquem potu sm modu sbe ppingore chilo
et io alys pribz citalius in chilu corpori
pportionatu gutibile 2 sm plimas ptes ¶ Ex
quo seqt q quoqz cibo sumpto ptingit atti-
pe potu quo corpus consumedu citalius re-
pleat. ¶ Et hac gne vlt ypo. no q qlibet
potu mictio citalius rpleat cor q cibo / na
ptingit memme potu a / quo plures supflui-
tates aquee 2 aeree st abiciende i pra digoe
q sint supfluitates terree cti i cibi illi po-
tui equalis / 2 io no sm plures ptes est in
cor substatia trasmutabilis ¶ Causa vo vi-
tatis gnis e qz qualiqz cibo ad sensu dati
supto ptingit attipe potu qui medio modo
sbe e ppingor optie disponi chili / 2 est
2 passibilior sua subtilitate / 2 io sm plures
ptes alys pribz i cors sbam citalius gutet.
¶ Cocordia ho affor colligit . 13°. ptinetis 2
2a p. ca° de regimine gnalescetiu. 2 3a p
ca° de regimine eius qd cedit 2 bibit / et
e vtilis 2 ampliat ut pz. / Circha affor 2m
dubitat.

Utrum cibarijs i forma liquida

citalius cor humana rpleat q in
forma solida / vt videt velle 9° affor.
Ad pre ne 112 ar sic / citalius cors replet
istis cibarys q citius alys pribz assimilant cor
sz cibaria sicha citius cor nunem 2 hui gne
sicha assimilant q in istis cibarys citalius
hec cora rplent / a° pz qz nutric° est
assimilatio nutrimenti ad nutritu ut p ptu-
ti natiui ca°. 6. illa q citius assimilantur
citius nutriut 2 p gns citius corpus /

replet / hoc no e. 6. 6° de regimine sanitatis
ca° 3° sm vna correctione vbi sic dic / Nut-
ratio no fit assimilato eo qui nutrit cibo ei
qd nutrit cor / Citius aut assimilat sicha
quide sicis / humida no humidis ¶ Cofirmatur
2 sic / Corpora calidi stoaci no citalius re-
plet humidis 2 liquidis cibis q no saltem
vlz oia cora no facile replet cibarys liquidis /
a° p sic / Ex illis no facile replet hec cora
q in illis .s. corpibz facile corrupunt q ita / hoc
p° qz i istis facile mutabilia corrupunt 2 li-
quida st hu ut sup dictu e i affor° ¶ Cofir
2 sic si ita eet tuc oia cora deberent cibari
cibis i forma potabili / gns e fltm 2 9 expe-
rientia / tuc .n. na no debuisset nobis dare
dentes nec iuueribz cibi q fores q pueris
quenmet / 2 ar gna qz oia cora ex illis st
cibada ex quibz alys pribz citalius resu-
munt ai cibus no sumat nisi ad dissoluta
restaurada. ¶ 3° pnr ar sic / Ex illis cibis
citalius cors nutrit qui minori indiget
trasmutatoe ut i sbaz cors gutat alys pa-
ribz sz sicles mebris st hu q citalius illis
nutriut / maior e nota 2 mior pz qz per
minore latitudinez distat a na mbri q mi-
nori indiget trasmutatoe ad cors nutiendu
2 citalius cora eis replent / St gnsio i ge-
ne pporoli e citalioz ut 2a p ca° de signis
gnu / 2 no videt alia ca nisi qz paucio
ri indiget trasmutatoe ¶ Consr 2° sic / Nu
tratio 2 digo fiut vg stando q illa q mini
p gstie a / na mebri distat alys pribz
citalius nutriut. ¶ 3° pnr ar sic / illa fa-
lius nutriut q st mag gfortatia sz cibaria
grossa mag vtutes gfortat q it / maior
pz qz vtus p nutritane maxie gfortat
2 mior e auic 3a p. ca° de regimine eius
qd cedit 2 bibit ¶ Confir illa no facilis
replent q cor dant modicu nutrimtu sed
humida 2 liquida st hu ut p° colenito 2p ca°
8°. vbi sic inquit / quibz humidiora gsiste-
tys modicu alimtu cor 2 velet euaporas
2 euanesces ut alio rursus opus sit i tre
ui. dura aut 2 terestra masium 2 difficile
rsolubile / 2 paulo p9 in fine stdit / sz qn
vita fuerit relaborata alimtu multu dat
cor. / ¶ In oppossitu est ypo. i affor°.
2 auct9 sup allegati p affor gcordia. ¶ In
ista gne p° pona pambula 2 notabilia /
2° pona gnes ad qsitu. ¶ Quatu ad pm su-
ppono q p cibu 2 potu 2 replone 2 faci-
litate replonis itelligam9 ut e dictu sup /
Ex quibz appz q p cibu 2 potu itelligim9
hic fictura nutrimenti qd e ex 2 p coctio
ne ul potu corpibz nrm applicabile ¶ No-
ta 2° q ad hoc ut p cibu 2 potu ho mo
acceptos fiat restaura° rgut fieri digonez
ei9 / 2 pcea cors nutrione / p° eiz in stoaco
coqt 2 ibi ppazat ut facile i epate gu-
tat ad sang 2 in epate 2° gutit i sang

In hyemis autem et in membris continetur ad 2as humiditates
per quas est preparatus ad nutriendum ut habetur videlicet
per 3m capitulo de complexione humorum. Fiunt autem hoc necessarium
ut natura hoc modo ordinaret quia ea que sunt extra
parabo multum distat a natura membrorum et proprie
nutrita eorum et non potest nisi per multas transmutationes
nec converti in substantiam membrorum quod in stomacho in quo
ad naturam chili convertitur. Ex hoc sequitur tres fieri di-
gestiones in nobis aut mutationes per exteri-
ore cibum, una in stomacho, 2a in epate, 3a in membro.
2o sequitur quod si sanus complexionis bene digestivus
reciperet per cibo exteriori oporteret tribus transmu-
tationibus transmutari antequam nutriret sicut alim-
entum. Nam stomachus cum in eius gravo recipit nutri-
mentum in ipsum agere digerendo ipsum et ad chili naturam
convertendo, et continet ipsum. Et quia non est naturale
aliquem cibum sanus proprio non multum quemadmodum
currit proprietas nutrimentum sanus sed est et stomachum a-
gente per toto et per consequens est difficilis digestionis
ideo plerumque in eo coagulatur et fiunt accidentia
venenum ut potest colligi. 6o et 7o. 10o sequitur quod istud
argumentum non valet, a cibus est virtualiter similior
membris, ergo habet quod utroque eius applicatus co-
stituit per mutationem et digestione facilius assimi-
latur, a quia habet natura sanus corporis est virtualiter si-
milior membris quam caro pulmonis, et tamen si ille
sanus in stomacho reciperetur difficilius digeretur, et per
consequens illa applicatione stante tardius assimila-
bitur. Nota 3o quod calor stomachi cum agit in cibum
receptum in eo non tamen agit ut calor absolute, nam
eo quo non potest absolute calor naturalis ab ista
actione in mixta et humidum substantialiter sequitur
quod non possit absolute ab ista actione in
alia substantia applicata. Nota 2o quod actio caloris
ut calor est quia est ita proportionata eius actio ut
naturalis, ut per ea naturalis actio iuvetur, et hoc modo
dicimus quod digestiva iuvatur a calido, quia non actio
est ita proportionata et minus velox et minus
fortis ad dissolvendum ita ut merito velocitatis
sue actionis impediat et corrumpat digestionem et loco eius
fiat adhustio. Istud notatum patet quia aliter non
possemus assignare causam quare in stomacho calido
caro vaccina bene digeratur, et ea que sunt in se facil-
lis digestionis corrumpantur ut sumitur 3a 3e capitulo de
corruptione digestionis ad finem digestionis ad finem ca-
pituli vbi. Et cum stomachus est calidus absque
materia, aut cum materia colerica effusa ab epate ad
ipsum propter multitudinem choleris in ipsum per viam follis
pellicitam corrumpitur in eo cibi leves, et dige-
runtur fortes grossi sicut caro vaccina. Con-
firmatur quia nisi ita esset non posset assignari ratio
quare contingit defectus in receptione cibi scilicet in stomacho
paucitas cibi est causa corruptionis cibi in stomacho
nisi quia modicum resistit actioni caloris actua-
lis stomachi temperati, et tamen hec paucitas est causa
corruptionis stante debita qualitate et proprietate et modo
ponderis ut colligitur capitulo statim allegato 13a 3e
ad principium capituli vbi de cibo dicit Aut est minus
quam oportet et patitur de digestione supra quam oportet quia ad-
huritur et in cinere convertitur. Sequitur 10o quod hec
consequentia non valet, a cibus inerto modo, scilicet

2o quantitatis et proprietatis occulte est facilioris digestionis
quam b, ergo ambobus equaliter applicatis et in complexionato
equali stomacho temperato melius digeretur a quam b,
aliis paribus si a sit levius digestibilitatis in modo
dicto complexionato applicatum ita ut aduratur, b autem
qui est durioris digestionis tardius patitur a calore
actuali ita ut non comburatur nec eius digestio
prohibeatur, et possibilitas causis patet ex notato.
Sequitur 2o quod non complexio aliquid nutrimentum est faci-
lius passibile a vero calore naturali tanto aliis
paribus est aptius suas partes assimilari vero cor-
poribus. Ita illud nutrimentum modicum est leve passibilius
a calore naturali et aliis paribus non ita transmutatur
sicut illud grossum. Preterea sicut est passibile
a naturali calore ita stat ipsum esse passibile ab ac-
tuali et per consequens ita magis vaporabile. Et sic sub-
tiliores partes in substantiam membrorum convertibiles.
12o sequitur quod nulla claudit repugnantia stante
debita complexione et qualitate et proprietate occulta, nutrimentum
per subtiliacionem et rarefactione eo remanente in
forma potabili fieri receptum nutricatorum et
digerendum in stomacho temperato, per nimia passibilitas
et paucitas resistentie sicut cum corruptio cibi in
stomacho et impedimentum digestionis ut patet de cibo modico
quantitate quod non bene digeritur quia patitur de di-
gestione plus quam oportet et aduritur ut supra dictum
quod cum propter raritatem et subtilitatem possit eque
bene fieri modicum resistens sicut 9o. 13o sequitur
quod aliquis est generis cibus corporum debilium qui in temperato
corpore est digestionis receptus ut patet de cibo subtili
valde qui a forti calore ut est calor temperatus
evaporat et a debili convenienter digeritur. Nota 1o
quod nullus est stomachus sanus cum et aliquis
cibus in forma liquida assumptus et proportionate
passibilitatis ita ut in eo digeri possit, hoc
notatum et si propter causam non possit, tamen est ad experi-
mentum in stomachis fortissimis tisana de fabis
vel in stomachis fortissimis ... de lentibus aut de carne bovina facta dige-
runtur et nutriunt forti nutrimento ut patet ad expe-
rientia. 15o notandum quod cum quelibet cibum
modo dicto nutritivum sit optimum an in-
crassatione conversum in chilum qui est subtilis potissima-
ne et liquida non aliis paribus illa facilius in-
fluit que in hoc substantiam facilius transmutant
et illa suas plurimas suas partes convertit, hoc suppono
est nota de se. Et per alia parte intelligo quod
in chilum subtilis modo subtile et subtilis qualitatis in
corpore suas omnia membra subtili. Et sic de aliis ex-
ceptis illis in quibus fit operatio. 16o nota quod
aliorum paritate posita illa facilius in chilum
convertitur et suas plures partes quam subtilitatem actuali magis
proportionatur patet quia subtilitudo ista est causa facilis
conversionis ut dicitur 2a parte loco supra in aphorismo
allegato. 17o nota quod corpora qualescumque de-
bile habent calorem naturalem, hoc potest colligi
3o tegni et 2a et 2o in eis est debilis di-
gestiva 2ii similiorum aliis paribus. Sequitur 9o quod
quod ad equalitatem digerendi requiritur minime resistentia
quam in similitate. 19o nota quod aliis paribus

chilo

humida sunt facilius passibilia et liquida qa humiditas e preparas ad passione ut pieda ut e 4° methaur' et p° de gnõ. Cetio nota q' i cibo no tm requiri mutacioe s' robur virtutis et pmanentia eius qd p mutacione restaurat ut in illis in quibz e multu necessariu exercitiu. Et io solet dici q duplr pot dici aliqs cibus alio mag nutriens, vno° qz sm plures sui ptes sit i corp' fbaz trasmutabilis, 2° qz nutrimetu ab illo exibitu e gstatius, p° mo sit vini vitelli ouorum et testiculi gallorum sunt multu nutritiui ut e p ca° p°, 2 2a p ca° de eo qd cedit 2 bibi. 2° mo porcina caro e multu nutritiua ut d' .1°. terapetice. Ulius [illegible] sit hec pa q°, no oia cibaria liquida alys pibz i qntitate 2 gne 2 qlitate oualibz, orbz solida sunt sm plures ptes nutritia, ista q° p°, vinum subtile e cibariu liquidu qd no e 2m solidum ni sm modica pte nutritiuu. Et stante qnqz mlt' paucitate q° ref assuptu e Galy i c° isto, dixit etiam vini etiam aqua subtile atqz albu virtualz aque e vinum et illius virtus vincat ad intendu forma puocat nec corpus inde nisi paz nutritiui, vnde d' q no sunt cetera paria. s' vbi sunt cetera paria sm plures ptes nutrret.

Conia ideo alr argno gnie sic, stat i cibo liqdo alys pibz plures aqueas ptes superflue ab illis q regunt' in sane q' i cibo duro superflui terree 2 aquee q° stabit superfluitates pauciores a duro alys paribz reperai, 2 sic sm plures ptes nutrit. Et ista se q no gnialz ex oibz cibarijs liquidis facilius alys pibz possit corpora resuptione indigentia repleri q solidis. Et ho vult G. in illa pte g°, no tm abte. Ce 2a q° e ista quoniqz cibo solido dato ctingit dare cibu liquidum i tprato corpe facilius digestibile, 2 2 sm plures ptes eius nutritiuu alys pibz p° ho quoniqz tali dato ctingit repire cibu potabile mag vicinu dispoi chili i paritate aliorum 2 oia talis e ratus 2 sm plures ptes gutibilis i chilu q° ref, vtraqz ps antis pz ex probatis sup. Ce 3a q°. quoniqz corpe dato apto mutri ex cibo ab eo ctingit dari cibu potabile in eo facilius cibo duro digestibiles. Et sm plures ptes i illo corpe in chilu trasmutabile, pz qz qnqz stoaro forti capto ctingit repire cibu liquidu potabile pportionate 2 no nimis passibile ab eode, q° si in illo sunt alia paria puta dens qntitas 2 oplio 2 debita ppetas se q ille facilius i illo stomaco gutet in chilu 2 sm plures ptes nunquam sit vicinior dispoi chili, 2 dixi hac scie pbabili. Cea q° seques ex 3a. Qdlibet corpe humanu resuptibile 2 repleri aptu e aptu facilius repleri potu q cibo licet no quolibet potu alys pibz facilius possit repleri, q° quo ad ambas ptes pz ex dictis, na ni 2m singlz talis sit dare cibu potabile sm plures suas ptes 2 facilius aptu i chilu

gutit, 2 oia talis facilime 2 sm plures ptes alys pibz pibz e aptius nutre q° ref. Cea q° oine corpus qualescuqz resuptibile e facilius potu resumptibile ad sfiz dictu q cibo, ho sit p media G. 2 ypo. 2 pbet ut in affor exponere. Ad argumeta. Ad p™ qredo q cibaria sictha citius alys pibz similat' iuueni 2 corpori sicho q humido s' itelligit' de sicis virtualz q stant ex potabilia sicut gtusu factu ex carne edi facilius assimilabit corpori sicho q gtusu factu ex carne agni alys pibz. Et ad qfrz 2m ne q oia liquida in stoaro calido 2 sicho aduriit, nega 2 q oia talia inezeant dici abte facile mutabilia, vnde insculu factu ex plure carnium bonarum qpratarum no e ta facilis mutacionis sicut vitelli ouorum aut pulme carnes vel edine. Ad qfrz 2m ne arm, na no som gra restaurac sunt cibus s' 2 gra roboris ut d' in vltio notato. It 2 talia insicula sut multiplicatia superfluitatu in venis 2 io no sep illis e vtendu. Ad 2m pnt ne bor ptes etiam mebris indiget maiori trasmutacione ad ho ut p'ma cibi i mebra gutant', q res valde vicine dispoi chili qz oz q pmo in chilu gutant' nec valet arm minus dr stat a/ mbri na q° inon indiget trasmutacione 2 ho sine loqm de distanti virtuali sine forali ut dictu fuit i 2° notabili. Ad qfrz 3m d' q gusio in gne pportionali alys pibz e facilior vbi intet aliquid i sibi pportionale gutat, ul itelligere ut i p° ar°. Ad 2m 3m no d' q pp digone indiget cibus masticabilis eliquatone q no pcedit vg ssado. Ad 3m pnt ne maiore ad hoc sfiz q illa facilius nutrit q pbent inutintu gstantius. Et ad hoc solu itellectu vult Aui. loco allegato q grossa mag qstitat virtute. Ad qfrz 3m dicit q G. vlt humida dare modicu alimentu qz modicu psenezas ut d' in vltio notabili, sed no alr, 2 eo vult dura dare multu.

Johanitius liquida cibaria.

In isto textu p° ponit dictu Johanitii expo, 2° Galy 2a ibi. Hic intendit. Dicit Johanitius q ypo. itellexit p potu cibos liquidos i fora potabili. Hic intendit. Comtu Galy diuidit in ptes .2. p° gnale senaz poit affor, 2° aprbat affor™ aucte ypo. i alio loco. 3° mouet dubiu. 4° excusat se ab assignat cae cuius dicit q a qbzdam vident' assignada, 2a ibi. dicit n. 3a ibi. no tn abte. 4a ibi. quaqz aute de pte pa dicit ypo. intendit hic de corporibz qsticedis ut rediat ad illa plenitudinez i q fuerat sanum, 2 voluit onde hic cibaria ad ho sufficietia. De pte 2a d' q ypo. i alio libro .s. de cibis dixit q ille qui vult reintegrari ad id qd prius fuit, optimu e q reintegret ex cibis humidis, si no vult celeriq reintegrai .i. resumi, tnc oz q reintegret potu, 2 p hoc humidos itelligamus actu humidos, no tn in tanta hit' ut i fora potabili possint assumi. De pte 3a dicit

q hoc no e itelligendu abte. s. vlz q ora abaria humidiora facilius repleat q2 pp tas dictas in cor otingit ovu et sbdit q hic p potu no debemus itellige solu potu. s. aq sed illa q sit corõs mutbilia 2 vinna i inferendo grossos abos, s simmit in fora potabli sic vq vinu grossu na de istis visitat affos 2o 2 no de alys q2 vinu albu aquosu sbile e in colore sile aque 2 vrinat viz tutu eius 2 puocat vrina 2 cors ex eo no mutt nisi par, s3 vinu grossu ruben e altis vinis suple mutbilius 2 implet cora q sut obnoxia facili resolom. — ¶ De pte ca dicit q quicuq itelligit modu quo fiat nutrio itelligit 2 q2 humida abaria sunt mutbilioa 2 faciliora ad digendu quorz omz modu, glosandu 2 cae, ex gone sup dicta sunt clara. ¶ Tame restant duo pana kalia dubia, pm si e ad vinu fim puocas vrina, et 2m vtm vinu ruben sit ceteris mutbilius. ¶ Ad pm dr q aliqd vinu e frigidu et ideo in febre aliqa pot gcedi, sed de puocatone nota q duplr dr aliqd puocatium eius ul diureticu, vno o ppe q2 hutes habet oligie, 2 vsus vias vrine moue sic melius solis 2 cantarides 2 isto mo no puocat vrina nisi cala aut i qbz aliqne ptes sut calide sic sut sena coia. — ¶ Aut 2o mo dr aliqd diureticu ppe q2 ca q2 multu migratur q2 transit ad epaz ru multa pte aqsa 2 q2 2 pmistendo se qubusda grossis ea eliquat non calite ß obuiat 2 mixtione sua cu illis, 2 isto o no ignemit fua puocare, 2 ho mo dr hic. — ¶ Pro 2o dubio dicendu q dupr dr vinu alio mutbili ut dixi i gae, vno o q2 sui ptes ptes e aptu guti i sbam cors, 2 isto mo vinu ruben e mutbilius ceteris ut hic dicit, 2o mo qd gstatus pbet mutiuz, 2 ho mo vinu nigru mag mutt ut dicit Gals infra.

12

Que relinquuntur i morbis ec.

Ipo. — I isto affoo intendit hac gone Matirie relicte in morbis p9 esi gsuenerit facere recidiua pt. Tales mre plerumq sunt maligne no bene supabiles a virtute ß tales coit faciut morbi 2 recidinaz qm ref totu in notatis appebit. — ¶ Nondu p p e sis ut pposito spectat sut duobus modis, vno o p esi pfca eo mo quo dictu e sup pnla affoo 2o. 2o mo sut esis pro omi vehamti 2 velon moti in morbi per qua ita notabilz de ma euat ut morbus valde notabilz remittat, 2 isto o sut hic. ¶ 2o nond q i tlibz esibus mo dicto otingit no euari tota maz nulla ex multis causis aut q2 ma e disformis, 2 vtus vna parte sufficit vince 2 alia non, Et ho e ut plim, aut q2 ma in diuisis locis gtinet, 2 illa q e in vno mbro sufficit pelle, alia no, aut q2 vtus in euando itm debilitat ut ma regitiua spus retrahat ad totius regime,

aut pp infirmi opera ut si faceret aliqud esis queadmouz in fluxu sanis narium si faceret fortes ligaturas in extremitatibz, ul abi 2 potites valde fim sumet, ul caput ifrigidaret et sic de multis q possut esi impedire, vel 3o ex rebz p accns occurrentibz ut nono australi asperitu supueniente aut accnte die vel dolore forti a, s. frigz ca otingat, affo gtiet vitate. — ¶ 3o nond q mrez q inueniut in morbis 2 dut illorz morborz cae, qdam dicut cae antecedetes, 2 qda guncte, 2 cause guncte so. sut ppe actu putrescetes, aut ita pt natz calefacte ut ab eis cor calesi at pt naz sine medio alterius mei cuius no sut pos, Ille no dut anredetes que nondu sua calite facta faciut febre, ß sut pate fare 2 putrefie, Ex quo se vnaquaq tlem esse mala et ut plim no supabile a vtute ita ut ad benignu reducat. — ¶ 4o nota q tales mre cu i corpe 2mansint q2 a calor nali no sunt rectificabiles io ab eo fagi ab actuali calore patiut 2 tande ad putredine mouet 2 q2 infitut humore qui tiisinutit ad loca vbi sut io mre ille augent 2 tande itiz faciut morbu. — ¶ 5o nota q recidiua sigt morbu no sim se totu existete pte alicui9 vlis declinare ul volem declinane eueniete p9 manifesta volem declinane alterius morbi ex ca corporali ab illo morbo pendete. Dr pmo morbus no exns declinatio aut p9 declinaco mis vlis alit morbi qui paroxismis qui redeut i declinat vli 3tne, alz gueniret defi ptio recidiue, 2 dr 2o accns p9 manifestam declinane alterius morbi ad dandu dram int recidiua 2 paroxismos in alys tpribz redeutes, 2 dr ex ca corporea ref ad declinand p morbi qui p9 alios otingut aut pp erro re inte aut ex ca extrica no gruzrete ca corpea ex alio morbo relicta no sit recidiue, Ex istis pz vitas affoz, ma mae ille q relinquut ut dr in 3o nobli 2 malignat ut plim qi morat inta cors et augent 2 io plerumq mouet p9 declinane appete ad faciedu morbu qui no e declinatio ul p9 declinanis, 2 io faciut recidiua ut plim. — ¶ 6o nota q recidinaz qda e vera qda no vera, Recidiua vera e recidiua eiusdem specifice denoiat a sua radice, ut si p9 3ana accidat 3ana No vera e morbus no eiusdem specifice denoiat a sua radice vt si p9 3ana fiat 4ana. — ¶ 7o nota q ma relicta quz e ita modica ut a vtute supat 2 2solunt aut sensibiliter expellit antequam aliu morbu ecet, 2 io no semp ex tlibz mebus sequit recidiua sed ut plim, Et io dixit ypo. fare gsueuerit 2 no dixit faciut. — ¶ Vltio nota q quius ypo. loquat tm de ma q remanet ex morbo q ipa gsueuit fare recidiua, tn quz sola mala qlitas relicta ex morbo sic vtz mala go epatis sufficit fare recidiua regnando maz

vel al. predete.

nom morbi / Et quo pz q plura ex morbo
relicta possunt ee causa residue. p° n. mala
ma relicta / 2° mala qualitas. patet 2° q
quia residua seqt~ cito p9 radice sive morbu
pncipale quia tarde / quia fortis / quia debilis /
Ita q me quia reliquunt multe quia pauce
quia valde maligne / 2 alij i longs talis 2 alij
no / 2 quia ca forti vtute / 2 quia no. Ideo pz
istoz varietate otingit varietates dicte in
residua. ¶ Ex 3° qz quia residua e vera
quia no vera / na si ma remanes sit eiusde
spei cu illa a qua morbus dependebat tuc
plum e residua vera / sic si ex 2ana reliqt
cola / Aut si ex ea reliqt mala qualitas cole
generativa q p cole generatione faciat morbu /
Si no ma non sit eiusd spei fit residua
no va / ut si ex 2na remaneat multa ci
neritia q i melancolica gutrint cu humore
que ad se trahunt p9 2na redibit. e. 2ana q
e residua non vera. /

Dubitatur utru ea que reliqu
untur in morbis / post crisi fa
ciant residua. Et az p° q no / nam
ma relicte p9 csim no pmanet tpe notabi
li q no faciunt residua / p3 a^m qz vtus p9 csi
fuit potes expelle nobile pte mei 2 i fine
sup residuu maiore ht pportione q in pncipio ha
buit sup tota q in fine csis suffic nota
bile ptem residui expelle q no 2tinebit
notabili tpe maior e nota 2 mior patet
qz in csi si sit laudabilis reficit pporo vtut
ad ma morbi. ¶ 2° sic ma relicte p9 csim
no sufficiunt face morbu statti p9 csim vtpz
q nec p9 sufficiet / p° qua qz p9 vtus forti
ficabit 2 ma minorabit i qtitate 2 malitia
q nuq potit postea face morbu si nuc
no pot / q aut ma minorabit / p3 qz calor
aget i ea rectificando 2 resolvendo. ¶ 3° sic
si ex mebris relictis post csim fiet resi
dua sic q illa cu radice facet morbu vnu /
quo e fim / 2 p° qua / qz febris mt polata
ideo dr morbus vnus qz ex eadc coz^ea ca
pendet ei9 ptes no obute q mt paxismos ca
dut quies media / Et pait residua et
radix ab eadc coz^ea ca depenleret q resid
ua 2 radix eent morbus vnus / cu fiet re
sidua ee platica 2 radice exeunte 2na /
Et os. Seqret 2° q eiusdem morbi vni9
eent octo volia tpra a se inuice p intra
cisionem altius tpris volis eiusde morbi di
stincta / quod e fim cu tm 4or tpra pondat
2 p° qua qz radicis fuit 4or tpra volia et
residue 2 4or q 10. ¶ 4° az sic si matie
relicte i morbis p9 csim eent ca residue
seqret q residua otinges ex error regis
eet debior q regis sine error / quod aut
2a 4. ca° de viditys residue vbi ad lram
dixit / Et ut eveniat residua cu errore
regis ei9 e salubrius q ut eveniat p se cu recti
ficat regis / p° tn qua qz evenies cu er
rore regimis eveniret cu maior maligte
me / error .n. ht ma malignare ut colligi

tur ex textu vbi ca^a tu p°. G. in tra dic / Et de
bz q quiescunt si prona fuit deinde repens q
firmius hoc regimine s. totali qd premisit / possi
bile ut sanet ex ea sanitate integra ita ut
nunq redeat 2 si fuit egritudo malitiosa re
dibit q prius egri repens hoc regimine / si no
redibit cu malitia 2 timor vehemti / q si
neglexeris eu 2 dimiseris ipm q ipe sit sana
tus sanitate integra 2 certa / redibit mag
malitiosa q fuit in pncipio / Error q in regie
facit egritue redire mag malitiosa 2 minus
salua. ¶ 4° az sic / Si residua posset fieri
ex ma relicta p9 csim / sic q posset fieri resi
dua p9 pfecta csim / quod e fim / 2 p° qua
q p9 csim pfecta possibile e remane malam
qlitate nove mae reagregativa / 2 p tale ma
reagregata otinget residua eq bene sic per
remanete q rce. ¶ In oppositum e ypo. i Affor°.

¶ In ista questione faciam duos
articulos / In p° tractabit qsitu / In 2° videbitur
de cpatone residue ad radice in malitia 2 vm
tate. ¶ Quanti ad p^m supponendu p° q no omis
morbus eveniens p9 aliu morbu debet dici
residua / Nullus .n. dicit q si febri.e ex vno mo
bo integre sanatus ita q nulla ex illo morbo
dispo pt nat remasit q ille cu ex nova ca
egrotet residuet. ptea in febre mt polata
no dicimus sequente paroxismu ee residua cu tn sit
morbus acis p9 aliu / ex ca i altius morbi
coz^ea relicta. ¶ Videt q ad hoc ut aligs mo
bus dicat residua requir q ipm prefuisset alig
qui ad manifesta declinane devenerit vlem quo
ad acca. ¶ Requirit 2° q ille morbus q e resi
dua sit factus ul fiens ab alig ca pt nat
coz^ea relicta ex alio dicto precedete / 2 p hoc
differt residua a morbo qui nouit accidit
p9 aliu sine gnisu cae relicte ex p° / 2 a
morbis qui superveniunt augto ul statu al
terius morbi ex ca coz^ea illi9 morbi / unde neo
dicit variolas supvenientes febri otinue esse
residua / aut apostema i inguine supveniens
i peste / qz ista no accidunt p9 vlem declinao
nem predicti morbi. ¶ Requirit 3° illud morbum
qui dr residua no ee declinane vlem vel
pte volis quo ad ma altdine alius morbi / et
p hoc dr residua a paroxismo febrium mt pola
taz q accidit in fine declinare / 2 quedam po
tissimus q tardat accessione sua p aliquos
dies in declinae pp mae paucitate / 2 collige
de his 3as descriptiones ht descriptio residue
posite sup tex affor^m. ¶ 2° nota q residua
quia e morbus cu pncipii eius mt morbos spe
cifice denoiatur / 2 tuc vocat residua vera
ut si p9 vna 3^anam redit alia 3na. quis
no e morbus no eiusde spei denoiare / 2 tc
e residua no va fim coez modu loquendi
medicoz / vtputa si p9 3ana residua sit aut
apa aut e^ana. ¶ 3° nota q ex morbo mo
vente ad manifesta declinane quia remanet
ma q in preti morbo fuit pr cae antis / quia
no remanet ma q in preti fuit pr cae co
niucte / quia no remanet mala qlitas i mebus /
Exemplum pmi ut si sit febris vna pendosa / una

mixta cum colera et flate et digesta cola expellat
in crisi et remaneat flegma malum, quod per mixtionem non
coniunctum colere est insufficiens facere morbum. Exemplum 2m
ut si in terciana continua expellatur post quam putrefit
et ea accedens sed inveteratum partes putrefacte rema-
neat. Exemplum 3m ut si totaliter materia expulsa remane-
at mala caliditas in epate que non sit febris, re-
generativa colere. Secunda quod accidit ex uno horum
aut pluribus simul. Et modus est quia per mixtionem materia
non est sufficiens facere febrem que prius ex certis causis
sufficiens erat facere febrem sive sit inveteratum sive
post crisim antiquam. Secundo nota quod iste cause remanentes
quandoque sunt ita debiles ut debito stante regimine non
sufficiant inducere recidivam, tamen indebito stante regimine
faciunt recidivam ut potest colligi ex commento loco su-
pra allegato. Et hinc est quod dicunt doctores
recidivam fieri ex errore regiminis, non quod morbus
ex solo errore regiminis sine concursu cause corpo-
ree ex priori morbo relicte debeat dici recidi-
va, sed quia fit simul ex malo regimine cum
causa corporali relicta. Tercio nota, hec de relic-
ta multum sunt diversa in quantitate et qualitate et situ,
ideo contingit diversitas in reditu recidive, nam
quandoque cito redit, quandoque tarde, quandoque fortior et prima
longior, quandoque non, secundum relicti et virtutis varietatem.
Quarto nota quod causa quod materia remanens post crisim que
prius faciebat morbum puta febrem, non facit morbum
stante post crisim sed bene post, potest esse multiplex.
Primo ex parte materie quia grossa ex remanet tamen frigida
tamen grossa quod non sufficit ad putredinem morbi
ubi tamen prius cum erat coniuncta materie subtili calide
que evacuata est in crisi sufficiebat, aut quia talis materia
est innerata ita ut non sit vehiculum putredi-
nalis caloris sed postea sibi reagregat novam
materiam que ab ea inficitur ita ut moveat ad pu-
tredinem et faciat morbum novum. Secundo potest esse tamen
ex rebus accidentibus sicut ex opere medici. Verbi gratia si
medicus exhibuerit medicinam opiatam, que sui
frigiditate inmobilitet materias ut non moveat ad pu-
tredinem. Vel 3o ex causa supercelesti ut si luna
coniungatur illo tempore cum aliquo planeta benigno
et cum in hora nativitatis infirmi aspectu amicabili
eum aspexerit et fortunatus fuit. Verbi gratia veneri
aut iovi tunc enim merito influxus in dato idem
dies receptum stat naturalem calorem posse prohibere
motum materie ad putredinem, et luna redeunte
ad infortunium ut saturnum vel martem redibit
morbus. Vel 4o materia est tamen paucha tamen modice
malignitatis ut nisi accidat error non sufficit
facere morbum sed errore in regimine, ut in usu
rerum calefacientium sicut cibi et potus, et me-
dicine, exercitia, accidentia anime potest excitari.
Ultimo nota quod ad hoc ut crisis sit perfecta
requiritur quod fiat cum quiete et corporis levitate et ita
sine preparat ad recidivam sine errore, crisis
aliqua est imperfecta ex defectu alicuius supradictorum
in positarum in commento 2o, patet per prelibata. Ex hiis igitur
habitis sit hec prima conclusio: possibile est disponere
relicta post crisim perfecta facere veram recidivam.
Ad hanc probandam suppono quod post perfectam crisim
infirmus non revertitur statim ad sanitatem, ymmo prius
venit ad neutralitatem, hoc saltem est possibile.

Suppono 2o quod in neutralitate tali stat esse mala
qualitate preternaturale, hoc patet de se. Suppono 3o
quod aliquod regimen sufficit cum tali mala qualitate
esse causa regenerationis nove materie male, quod
sine illa mala qualitate non sufficeret hoc facere,
hoc patet quia illa mala qualitas aliquo modo iuvat
ad mala materia generanda. Hiis igitur positis pono
quod fiat crisis perfecta propter remaneat qualitas
in latitudine neutralitatis et simul cum malo regimine
sit causa recidive, et patet conclusio ex hiis que dicuntur
in 2o notato. Secunda conclusio stat aliquam esse crisim
completam et perfectam quia tamen non sequitur recidiva
propter quia stat residuum materie esse ita modicum ut
stante debito regimine vinci possit a virtute
ut patet ex notato 3o. Tercia conclusio ut plurimum in morbis
notabilis quantitatis relicte post crisim in morbo faciunt recidivam.
Probatur quia ut plurimum tales sunt ita maligne ut ad
benignum duci non possint, et ideo in corpore stantes
tandem a calore movebuntur ad putredinem et fa-
ciet morbum. Ex hac sequitur quod prudenter de parti-
bus per subversionem facta consueverunt ad declarandum
quod ut plurimum hec faciunt cum purgetur tales materie sed
non nocivo et cetera. Quarta conclusio causa relicta materia que erat
post crisim antiquam quod relicta materia que erat post crisim
coniuncte, quod et relicta mala sola qualitas contingit
quandoque sequi recidiva vera, quandoque non vera, prima
que erat mixta propter motum colere et faciebat terciana
et non potest recidiva non veram facere, quod possit fa-
cere veram, patet de se. Item materia que erat post crisim
coniuncte stat quod sit inveteratum remanens ex me-
lancolia faciente quartana per recidivam, quandoque non
ritum remanens erit ex materia colerica faciente terciana
et tamen ipsum prius prohibebit quartana, et sic de mo-
do de mala qualitate potest ostendi.

Quantum ad secundum articulum. Notandum primo quod due
sunt opiniones que ponunt de recidiva et ra-
dice, prima vult quod sint unus morbus ad hunc
sensum scilicet vult aggregatum ex radice et recidiva
sit unus morbus, et ideo si consideras generaliter
in isto quesito non proprie dicitur. 2a est
ut sit alterior recidiva quam radix. Primo pro
modo nota quod aliqua possunt dici constituere
unum multis modis. Primo quia ex illis fit unum
continuum sicut recidiva et radix non sunt unus
morbus continuus, vel saltem non est necesse sit
morbus continuus, vel saltem non est necesse sit
nec aliqua febris interpolata ex pluribus paroxis-
mis distantibus composita est una vel unum. 2o modo
dicuntur aliqua constituere unum quia unum aggregatum
ex pluribus eiusdem speciei denotatur continuitate aut
contiguitate, vel multa vicinitate unum facien-
tibus sicut ea que vinculo aut vase faciunt
pondus unum, et grana que vicinitate faciunt
cumulum unum. 3o modo aliqua dicuntur constituere unum
quia constituunt aggregatum ex multis quorum unumquodque
ad unum principium vel unum finem habent attri-
butionem sicut dicimus exercitum quia omnia ad du-
cem habent attributionem. Et bellum dicitur unum in
quo fiunt plurimi diversi motus ad finem tamen
unum scilicet victoriam ordinati. Et hoc modo 3o quae-
libet recidiva potest quodammodo dici unum facere
cum sua radice sive sint recidiva vera sive

pa. pri^te

no/ est . n . agregatu ex pribz q^a / vot^a qz respir
veria et eande tam tiq, sua tam pnale et
h^o suffitit medicis dicentibus residua ex mo
bo vim in radice. ¶ pro 2° nota qz residua
que e appns in actibz qz ita maligns sic
erat actu^a radicis / que no f in valde remi
ssioibz. ¶ Nota 2° qz residuar que accidit
plus in error regis victino / que plurimu
ex ma relicta ex radice. ¶ Nota 3° qz egri
tudine hic dicimus mala qz mag pirilosa
¶ Tunc sit p^a 9° / Contingit residua sua
radice ee minus seua / ista 9° p^o ad exp^a
pz / qz sepe post fortes et pirilosas febres
cotingit febres leues vnius aut duorum dierum /
et pz ex ea qz otingit smaz ee valde pauco
rem qz fuit ma radicis. ¶ 2^a 9° stante pitate
te in seueritate actiu residua qz ex vino
tpre alys deductis e detior sua radice / pba
ipa accidit vtute existe debilior qz qn radix
accit / qz alys positis paribz ipa e detior
sue pirilosior / Item eiz morbus debilis e corporis
pirulosior qz fortis / Et hanc smaz volunt o
Auic 2^a 4^e ca^o de inditijs red residue ai
dixit / detior e residuatio illa q e velotior
et e in vtute debiliore. ¶ 3^a 9° / plus residua
ua diu perseuerans e sua radice detior / p^o
qz plus pendet a ma mag seua et malig^a /
plurimu eiz pendet a ma q io no fuit vi
cta in morbo precedente / qua multu actoni ca
loris nalis plus resistit qz illa q fuit causa
quieta morbi precedentis q p tuc potuit a vo
tute supari / et ista sit p mente Auic p^a 4^e ca^o
vltio. ¶ 4^a 9° alys paribus stante malo re
gimine detior sequit residua / pz qz malu
regimine addit in malitia. ¶ 4^a 9° stante
equalitate actiu appitu mag dubitand
e de residua accite no precte malo regie /
p^o qz stante illa pitate i residua q accit
p^o bonu regimine surgit malitia ex fiducia
i ma multu rebeli vtuti q diu stetit i corpe
nec potuit corrigi / et io dubitand e qz
vtus ea vincere nec corrigere possit / Sz qn
accit p^o malu regimine signu e plus ma
litie pendere a ma vincit gemita q no pot
inebrus ita ex affixa / et de eius resistentia no
debemus multu visib dubitare / Ex hijs az
concordia int apparente contrarietate eius qd dr
p^o de crisibus a Galieno et i 2^a 4^e ab Auic.

Hic gpat residuas adinuicem ... que posuit
quomodo residue ad radice

¶ Ad argumenta principalia. Ad
p^m vide plures rones sup affor^o 2°. ¶ Ad
2^m pz ensio ex dictis i co^o notabili. ¶ Ad 3^m
credit qz residua e morbus vnus cum
radice sua / et qn qz vnus morbi mo dicto
sint plura qz . e^m tpra vlia quo ad ine al
tatione / sz no plura qz e^m speci defficta sub
rone vlius tpzis. ¶ Ad . 5^m pz ensio ex
dictis i 2° articulo. ¶ Ad . 6^m qn 9° q infer
tur ut patet in pmo articulo.

Hic affor superiori otinuat. Galie
in cmto duo facit / p^o otinuat affor^m

ai vno pte ponendo eius smaz / 2° visitat affor^m
p tam / 2^a ibi / Que relinquunt. De p^a dic qz
iste affor^s e otinuadus illi supiori / Si ex eg
tudine quis vel / et mult onde p tam qz ona
lescentes no accipientes cibu indiget euacue / et
ca e qz in illis sut mae relicte ex morbis
et iste mae osueuerunt facere subuersione / nec q
illa fatiat senciande. ¶ Que relinquunt.
visitat p tam dicens qz illa q relinquunt sut
male mae ut mali humi .i. humores q no
possunt a vtute ad benignu reduci / et ideo in
longo tpre remanet putrefiunt et fatiunt mor
bu q vocat residua / et modus fuit supra
datus i notatis affor / na cu humor exciens
qui no e nalis cori ymo valde malignatus
ipse e ut mutat corpus qz no ht ppetate
p qua patiat a calore ut e nalis sz potius
patit ab eo ut e calor absolute et p ons
putrefit / Et si talis humor otineat i locis
calidis fit putrefactio fortior et velotior / qa
calor ut dixit no pot agere ut nalis pp
passi indispositione fortius q agendo ut
calor e / e ea fortioris et velotioris putrefac
tionis / et h^o mo itelligat / Sz si humor eet
ad benignu reducibilis no oz qz i locis calidis
fortius putrefiat / ymo stat qz digerat et
qz ad benignu reducat.

Quibuscumqz crisis fit. ypo. i i^o
affor^o duas intendit qones / 2^a po
ibi. Supponimus. p^a qo e ista / In qbz
cuqz fit crisis in die / nox ante e crisim est
difficilis / pbat in istis in nocte tali adsunt
cae difficultatis actiu sufficientes q vel a^m
i notatis declarabit. ¶ Circha affor^m nota
p^o qz sex modis in gne otingit morbu ter
minari / vno mo ad salute subito pfecte /
2° mo ad morte oplete / 3° mo ita ut subito
pmutet eger ad dispone multo meliore / et
pbea paulati veniat ad pfecta salute . 4°
ut subito pmutet eger ad dispone valde
peiore pbea paulati ad detiore quousqz
moriat . 5° qz paulatime altet eger usqz
ad salute . 6° qz paulatime altet usqz ad mo
tem . Omes aut iste pmutaones possunt dici
pmutaones morbi sm denoiatione maligni
vel minus malig / na cu infirmus ad salu
te mouet fit morbus minus malignus /
aut abte aut i opone ad egru / Cum vo
pmutat ad morte fit morbus malignior
aut in opone ad egru aut abte / Ex quibz
appz qz licet morbus no sit subiectu vere
hui motus / tn qz e illud a qo eius vaiat
denoiatio i tali denoiat / io large / et modo
loquendi medicorum possimus dice qz omes isti
motus sint motus morbi qui sunt aut su
bita eius remissio in malitia usqz ad nouu
gradu / aut subita eius intensio usqz ad mor
te egri vel malignitate aut abta / aut respecta /
et sic de alys / Et io et isti motus dicunt ter
minatoes morbi quia p illos tande morbus
desinit ee morbus siue ad salute veniat eg

13

sive ad mortem. ¶ 2o p(ro)bl(ema) nota q(uod) licet c(ri)sis po-
ssit dici de qualibet tali p(er)mutatione morbi
p(ro)p(ri)e tamen dicit(ur) de duabus. primus ab(usive) plato
vocabulo, nam due 2a dicit(ur) c(ri)sis diminuta 2
q(ui)a 2a s(e)c(un)do dicit(ur) p(ro)p(ri)e c(ri)sis s(ecundum) c(on)su(m)ptiones et
morbu(m) ubi duo notata sumu(n)t(ur) a G(aleno) 3o de
c(ri)si ca(pitulo) p(rim)o, nam p(ro)p(ter) istas s(e)x morbi t(er)mina-
tiones posuit ita dix(it). Et p(rim)a istaru(m) sp(eci)er(um)
e(st) melior q(uod) n(on) fit n(is)i na(tur)a do(min)ante i(n) o(mn)i-
bus ex na(tur)a(m) c(on)ditionibus. Unde non(n)e c(ri)sis
mo(r)te(m) sola simp(lici)t(er) appellat(ur). Alteratio mag(is)
manifeste d(e)clinat(i)o fa(c)tos c(on)tingit ul ad salute(m)
ul ad mortem quaru(m) media c(om)plet p(er) ipsam de
c(ri)sis diminuta s(ecundum) alt(er)atio q(uod) fit i(n) diminute
c(on)tingit aut d(e)bilis paulatim n(on) c(ri)sis sed
c(on)su(m)ptio nota(tur). ¶ 3o p(ro)bl(ema) nota q(uod) licet in(ter)
o(mn)es autores dicat c(ri)sim euacuationem qua c(on)sequit(ur)
t(er)minatio subita morbi aut c(om)motione(m) p(re)-
cedente(m) euac(uationem) tu(m) p(ro)p(ri)e n(om)i(n)e c(ri)sis debet dici
de alt(er)at(ione) p(er) qua(m) t(er)minat(ur) morbus 2 n(on) de
tali euac(uatione) aut c(om)motione, h(oc) notatu(m) p(atet) quia
G(alenus) mult(ociens) hanc alt(er)ationem quam vocant c(ri)sim s(ecundum)
e(sse) ab euac(uatione) tam(en) a(lia) ca(pitulo). Na(m) ita dixit 3o de
c(ri)si eode(m) ca(pitulo) alt(er)atio q(ue) subito q(uod) fit ad sani-
tate(m) aut fit eu(ac)ua(ti)one manifesta aut exitura
brevi c(on)stitute. ¶ 4o nota q(uod) p(ro)pt(er) raro c(on)tingit
in t(er)minatio 2 s(e)c(un)do fit subita n(on) c(on)sueu(er)unt
vocari c(ri)sis n(is)i c(ri)sis i(n)fluet audit(ur) 2 p(ro)p(ri)e
i(n) p(ro)p(ri)e p(er)iculosa 2 dubia ut colligit(ur) p(rim)o de cre-
tis 2o 3o de c(ri)si ca(pitulo) statim allegat(o) sola
q(uod) t(er)minatio magnoru(m) morboru(m) d(icitu)r c(ri)sis. ¶ Ex
his ap(p)ar(et) q(uod) c(ri)sis aut describit(ur) hoc modo
p(ro)p(ri)e accepta a G(aleno) i(n) g(lo)s(sa) cu(m) d(ici)t c(ri)sis
velox 2 vehemens motus morbi cu(m) i(n)firmus
ad salute(m) ul ad mortem ducit(ur). Est e(ni)m tra(n)s-
mutatio p(er) qua(m) morbus variat(ur) in sua de-
t(er)minat(ione) quo ad eo malu(m) ab(solute) aut i(n) c(om)pone
ad v(ir)tute(m). Et io c(ri)sis motus morbi tam s(ecundum) subie-
cti denoiatio qua t(er)minat(ur) ad n(on) tradimus
eo morbi aut p(er) sanitate(m) introducta aut
p(er) mort(em) ut nouit(er) [illegible] p(atet) 2o q(uod) motus hic
sumit(ur) largo p(ro) o(mn)i tra(n)smutat(i)one s(ecundum) d(e)clina-
tione(m) 2 e(st) hic loco g(e)n(er)is d(icitu)r aut morbi ad
specifica(n)du(m) s(e)c(un)do 2a q(uo)d p(er) hunc motu(m) va-
riat d(e)noiatio malig(ni)tat(is). d(icitu)r aut velox
2 vehemens ad d(iffere)n(tia)m motuu(m) d(e)bilium q(ui) sunt
paulatine morbi aut v(ir)tut(is) c(on)su(m)ptiu(m) dici-
t(ur) quo i(n)firmus ad salute(m) ul ad morte(m) du-
cit(ur) p(er) forte ad d(iffere)n(tia)m i(m)p(er)fectaru(m) c(ri)sium de q(ui)b(us)
hic n(on) intendimus. ¶ nota q(uod) hanc alt(er)a-
tione(m) subita p(re)cedit duo motus. Unus e(st)
eu(ac)ua(ti)o m(a)t(er)i(e) aut c(ri)sis [illegible] aut de [illegible]
minati loco [illegible]. Alius 2 e(st) p(ro)p(ter) m(a)t(er)i(e)
agitat(io) 2 c(om)motio vi(r)tus nat(ura)e ductiu(m) Unde
m(a)t(er)ia debet evacuari 2 in istis duob(us) motib(us)
q(uia) m(a)t(er)ia multu(m) c(om)mouet(ur) 2 fumi plures m(a)t(er)e
d(e) male vi(r)tus p(ri)ncipalia membra mouet 2 q(uia)
v(ir)tus multu(m) c(on)natur mouet c(on)tingu(n)t accide(n)-
tia difficilia 2 subita 2 p(ro)p(ri)e i(n) c(om)motio(n)e
n(on) i(n) eu(ac)u(ationem). Et sunt ista acc(iden)tia i(n)gratitudo, dolo(r)
aliquoru(m) membr(orum), sincop(is), t(re)mor cordis, 2 plu-
rima n(ar)rata a G(aleno) 3o de c(ri)si ca(pitulo) p(rim)o 2 p(ri)mo

de c(ri)tic(is). ¶ 5o nota q(uod) p(er) acc(iden)tia c(ri)sis intelligi-
mus actuale euac(uationem) m(a)t(er)i(e). Ex his ap(p)ar(et) ca(usa) v(er)i-
tatis afforismi. Na(m) q(uando) fit c(ri)sis an(te) q(uam) e(ni)m fiat
p(re)cedit c(om)motio q(ua)m dicimus p(er) die ut s(e)c(un)dum die(m).
Et io s(i) c(ri)sis fit in die, i(n) nocte p(re)cede(n)ti fuit
c(om)motio an(te), 2 p(ro)p(ter) c(om)motio(ne)s fuit fierit tale acci-
d(e)ntia illoru(m) difficiliu(m) q(ue) sequu(n)t(ur) nocte c(ri)sis
difficilis ante accid(en)tia. ¶ 2a nota q(uod) s(i) c(ri)sis
futura in nocte accid(en)tia difficilia erunt i(n) no-
cte p(re)cede(n)te ut d(icitu)r G(alenus) i(n) g(lo)s(sa), s(ecundum) tu(n)c yppo(crates) ma-
i(us) c(on)p(ro)sit de nocte aut q(uia) pluries c(ri)sis
c(om)motio fit in nocte ut h(abe)mus i(n) c(om)pone aut
q(uia) cu(m) de nocte mag(is) accidit app(are)t illa acc(iden)ti(a)
mag(is) molesta, quia accidit i(n) t(em)p(o)re q(uo) d(e)-
bet do(r)mire i(n)firmus, 2 h(oc) c(on)p(ro)sit G(alenus) i(n)
g(lo)s(sa). ¶ Supveniens. 2a p(ar)s afforismi e(st) ista
et in plurib(us) n(on) seque(n)s accid(en)tia 2 euac(uationem)
c(ri)sis e(st) levior nocte p(re)cede(n)te, 9o p(rim)o, quia
tu(n)c ita ut plu(rimum) e(st) evacuata m(a)t(er)ia p(ro)p(ri)a que
erat ca(usa) accid(en)tiu(m), 2 io illa accid(en)tia 2minu-
tur, aut ex toto tollu(n)t(ur). d(icitu)r aut p(atet) q(uod)
ut plu(rimum) c(ri)sis fuit ad salute(m) ut d(icitu)r in g(lo)s(sa).
In talib(us) aut m(a)t(er)ia mala e(st) evacuata. ¶ Huic
affo(rismo) c(on)cordia sunt 3o de c(ri)si ca(pitulo) 2o 2 2a
G(alenus) ca(pitulo) 2o. Et e(st) utilis in arte p(ra)ctica
ut p(atet).

¶ Crisis est velox et c(etera). Galenus in
g(lo)s(sa) p(rim)o p(re)mittit descriptione(m) c(ri)sis,
2o v(er)ificat affo(rismi) p(ar)tem 2a 2a
e(st) aut dicit p(rim)o q(uod) c(ri)sis e(st) velox 2 vehe-
mens motus morbi quo suple tra(n)smuta-
m(a)t(er)ia ab(solute) s(ecundum) sui d(e)noiatio(ne)m aut i(n) c(om)pone
ad v(ir)tute(m), ea i(n)firmus deducit(ur) p(er) illu(m)
uel ad morte(m) uel ad salute(m) s(ecundum) p(er)forte. Et
ego sup(r)a explanam ista(m) descriptione(m) o-
ste(n)dendo q(uod) e(st) sup(er)sit p(er) alt(er)ato(rem) 2 p(ro)p(ter)
p(er) c(om)pleta 2 q(uod) illius alt(er)atoris morbus e(st)
s(ecundum) d(e)noiat(ur) quo ad ee malu(m) plus uel
minus, 2 o(ste)ndit v(er)ificatio(n)e 2a p(ar)tis p(re)u(ia).
¶ Est autem. Nunc v(er)ificat affo(rismi) p(ar)-
tem, 2 dividit(ur) in duas p(ar)tes, p(rim)o v(er)ificat q(uo)d
ne p(ar)t(is) 2o 2a 3a ab(solute) dixit postea p(ar)s p(rim)o
i(n) tres p(rim)o d(icitu)r ca(usa) difficultatis accid(en)tiu(m) 2
o(ste)ndit q(uod) yppo(crates) sp(eci)ali(ter) dix(it) de nocte, 2
n(on) de die, 3o 2mouet d(u)bi(um) c(on)tingens 2a
ib(i), nocte aut 3a ib(i). Ubi aut dicit p(rim)o d(icitu)r
q(uod) c(ri)sis e(st) q(uan)do an(te) ea(m) n(atur)a dividit nociva
a bonis 2 facit ea(m) app(ar)ata ad expulsione(m)
aut suple s(i) dividi n(on) pot(est) ut m(a)t(er)ia sema-
ta c(om)moueat m(a)t(er)ia(m) v(ir)tus loca expulsionis.
Cu(m) aut illud fiat q(uod) m(a)t(er)ia mala agita-
ta, multo plus nocet q(ua)m quieta necesse est
fieri q(uod) i(n)firmus patiat(ur) [illegible] angu-
st(ia)s s(cilicet) difficilia acc(iden)t(ia), 2 q(uod) morbus [illegible]
stat s(cilicet) appareat molestior, ca(usa) aut e(st) ut
sup(r)a dix(it) d(u)pl(e)x. Una q(uia) humores mot(i) plu(r)es
h(abe)nt 2 plures fumos mittu(n)t ad p(ri)ncipalia me(m)-
bra, 2a q(uia) v(ir)tus i(n) h(oc) actu laborat. h(abe)-
mus aut tu(n)c q(uod) cu(m) acc(iden)t(ia) c(ri)sis accidit mo-
lesta 2 difficilis i(n)firmo. ¶ Nocte aut(em)
o(ste)ndit q(uod) sp(eci)ali(ter) yppo(crates) sp(eci)ali(ter) de nocte molesta

[illegible] faciunt mentione(m) [illegible]

faciat mentionem, dicens quod ideo hoc facit quia in nocte
plus apparet molestia, quia consuetudo humana est dor-
mire in nocte. Et si tunc propter angustiam auferatur
sompnus magis manifeste percipiunt paroxys-
mum quia illa est hora quietis ab aliis, propter quam
contrarietatem(?) posset molestia occultari. Et nota quod
hec est una causa non totalis; alie autem cause
dicentur in questione sequenti. **Aliquando autem.**
movet dubium; posset quis dicere non apparet
hec molestia nisi de nocte, et videtur quod aliis
apparent hec accidentia de die quando crisis est futu-
ra in nocte, sed aliis pluribus videntur molestio-
ra in nocte propter causam dictam. **Dixit postea.**
Commentator 2a questione, et dicit ... primo est quod in
multis libris habetur 2a pars non inventa. Dicit
2o quod ista pars intelligenda est de crisi que
est ad salutem, nam de crisi que est ad mortem non
verificatur. Dicit 3o quod hoc est bene dictum, quando
evacuantur mali humores in tali crisi; necessarium
est quod subsequatur quietem remota causa malorum
accidentium. Dicit 4o quod bene dixit ut in pluribus
quia plurimum crises terminantur ad salutem nisi
in morbis pestilentialibus. Causa autem quia crises
in pestilentialibus sunt plurimum ad mortem est quia in
illis morbis corrumpit principium vite, quod est
spiritus vitalis et humores cordis, nam ut dicitur
[?] in illis putrefiunt humiditates cordis
et spiritus vitalis a veneno deficit. Contra
dicta primo Galienus videtur quod nomen crisis non
dicatur proprie de alteratione sed de commotione
antecedente ex G. primo de crisi capitulo ultimo
sic dicente: et illa quidem dicta commotio apud
me dignior est nominari crisis quam alteratio que
advenit per ipsam. Hic dicitur hoc nomen cri-
sis significare alterationem dictam connotando commo-
tionem antecedentem ut vult G. 3o de crisi circa
medium libri ubi consumptionem morbi no-
minat crisim, non omnem sed illam que fit cum
ista commotione diversa, ubi postea posuit plu-
res modos consumptionis morbi ad salutem,
dicit quod consumptio paulatina dicitur sanatio et
non crisis. Addit tamen dicens: Et cum crisi quan-
doque necessarium est ut sit cum plurima vel exitura egre-
diens in aliquo membrorum cum diversa commotione
et maligna. Et patet cum ponat tres species
alterationis ad salutem quarum due sunt cum
evacuatione et una sine evacuatione vel apostemate, et ponit
tres species alterationis ad mortem, quarum due
sunt cum evacuatione vel apostemate, et due non, et illas que
sunt cum evacuatione vel apostemate vocat crises quia
ipse vult vocare alterationem ex crisim, sed nomen
crisis sumitur principalius ab illa connotatione quam ab
alteratione; talis enim alteratio absolute dicitur aut sa-
natio aut mortificatio, sed quod dicatur crisis est propter
commotionem illam. Et ad hunc sensum dixit G.
primo de crisi loco allegato quod commotio est dignior
nominari crisis, id est illa a qua forte(?) a forti
significato aliquando denominatur crisis, et ideo dignius
a quo sumitur ratio nominis illius, non tamen quod illa
sit res que sit crisis. Attendendum tamen quod pluries
inveniuntur per doctores quando sumunt crisim pro

commotione antecedente, quandoque pro evacuatione, quandoque pro alte-
ratione, quandoque pro aggregato, sed magis et proprie
dicitur de alteratione. Et ad hunc sensum diffinit G.
2o quia crisis ut plurimum est ad sanitatem, re-
spondendum quod plurimum natura insurgit ad evacuandum
materiam cum dominio et inde sequitur salus, sed in mor-
bis pestilentialibus quia radix putredinis est
in humiditatibus cordis, ideo natura evacuante simul
deficit virtus ut plurimum et moriuntur. 3o
quia virtutis commotio causa et evacuatio semper fiat in
uno paroxismo hic sine argumentis dicitur quod contingit
in eodem paroxismo ambos motus, et contingit 2o contingens
oppositum, videlicet quod si virtus magis agitat quam propter
hoc moveatur ad putredinem, et ita inveni
ut per istas contingentias [?] auctoritates autorum
[?] quia G. facit mentionem quod accidentia sunt in no-
cte seviora dubitatur.

Utrum crisis nocturna sit
perfectior quam diurna. Et dicitur quod non,
illa crisis est perfectior aliis paribus que
est cum maiori lenitate ut supra affirmatur. 2o pre-
2e sed diurna est huiusmodi cum accidentia in nocte sunt
seviora, tunc diurna crisis est perfectior. 2o
sic: Ex tempore accidit perfectior crisis quo tempore
virtus est fortior, sed in die aliis paribus virtus est
fortior, tunc in die crisis accidit perfectior. Maior
patet quia crisis fit a virtute et minor patet quia
in die virtus vigoratur ab influxu solis qui deficit
nobis in nocte. 3o Tunc fit crisis lauda-
bilior cum humores facilius moventur, sed in die
humores facilius moventur tunc etc. Maior est manifesta
et minor dicitur quia tempore vigilandi et motus fa-
cilius movent humores, et tempore sompni difficilius,
eo quod sompnus retinet evacuationes excepto su-
dore, sed nox est tempus dormiendi et dies vigi-
landi, tunc etc. Confirmatur quia in die vie sunt
magis aperte et pori propter aeris caliditatem, tunc humo-
res facilius evacuantur. Confirmatur 2o quia dies
proportionatur estati, nox vero yemi, sed estivales
crises sunt perfectiores et faciliores et humores
ad currendum faciliores tunc etc. Confirmatur 3o
quia frigus impedit crisim ut 2a e. circa 2o ap-
paret, et propter hoc tamen impedit frigus vehe-
mens crisim. 4o arguitur sic: quia crisis nocturna a-
liis paribus plus debilitat virtutem quam per diurna,
quia plus contra consuetudinem movet, cum consueti
sunt homines in nocte quietari in die vero operari.
5o crisis tunc fit laudabilior et magis [?] cum
paroxismi sunt fortiores et molestiores ut 3o de
crisi et 2a e. circa 2o, sed in die sunt paroxismi
molestiores quam in nocte, unde primo e. febris
diurna dicitur esse longior et deterior quam nocturna.
Ultimo crisis mala et ad mortem fit
sepius in nocte quam in die, tunc bona ergo fit se-
pius in die quam in nocte. **In oppositum
arguitur sic.** Tunc fit perfectior crisis
cum virtus magis stimulatur ut 2a e. circa 2o
dicitur quod fit in statu, sed magis molestat egritudo
in nocte ut dicitur hic in textu tunc etc. Confirmatur
quia tunc fit perfectior crisis cum calor est magis

fortificatus sed e magis fortificatus i nocte/ cu
tu e mag' unitus i inferiorib; g° vel- Vel-
timo tu fit pfectior c̄sis cu sepius na
movet ad c̄siz/ q2 illa fac de possibilibus
illud qd e melius/ g° cu in nocte sepius fiat
c̄sis io in ea fit c̄sis pfectior-// In ista
questione faciam tres pvos articulos/
In p° videbit quo tpre mag' ctingat c̄sis an
de die an de nocte/ In 2° ponet opio galia-
tois i isto c̄sito- In 3° videbit posito alia
illi c̄tria- Quatu ad pm no[n]du p° q' c̄sis
pot sumi p alteratoe morbi ad salute vel q
morte/ pot 2 sumi p evacuatoe vel prmutatoe me/
pot 3° sumi p c̄motione antecedete evacuatione/
2 q°libet istoru modoru sunt hic- 2° nota
q' c̄sis quedam q e c̄pleta/ qda ic̄pleta/ et
de utraq' e smo- Nota 3° q' causare c̄sis
qda sumunt a supiorib;/ qdam ab inferiorib;/
a supiorib; fit vt- influxu lune amica
bili uniate ad expulsione me/ na q2 luna
e mat' huiuz mondi ut dicut astrologi/
io movet maxie a luna ut apz de influxu
maris 2° methau/ et io ymaginadu e vir
tutes i diebz c̄ticis recipe influxu a luna
uniate ad expellendu humore nocivu- Ab
inferiorib; sit ut- vtute 2 dispone mae
na cu ma mltu molestat irritat vtutem
ad expellendu/ 2 iteruz cu ma e digesta
digoe in nocturno mo supdicto in ptica pa
aff°r° 22°- vtus p ppetate irretem inter
ipam 2 maz altatone movet ipaz eptius
vel inclinate ad tale motu/ possut 2 ee alia
multa uniatia ut colligit- 2a c. ca° 2°/ et
p° de creticis/ 2 possut ee mlta ipedictia/ na
c̄si fitura p sudore ipediret a/ forti frigo
re a/ forti timore a/ forti fluxu ut plures
pa c. colligit pot 2 p° de creticis- Nota
talor
q' q' in nocte renoratus ad intra maxie na-
rat natalib; opib;/ p° q2 e unitus magis/
2° q2 hi e absolutus ab alib; opib;/ Et
ho pot p pte collig. 2a c. ca° c. cu dixit/
Et sicut q' c̄gitudies 2 acca fortiora st
i nocte pptea q' calor e occupatus in di
gerendo maz- Cu sit ista c̄° infima
ad a2m/ pluries c̄tingit c̄sis in nocte q' in
die sicut pai longiie vtiussz sinnedo c̄siz
p evacuoe 2 c̄motione antecedente/ p c̄°/ In no
cte plures 2 fortiores sut cae facietes ad
hoc ut sit c̄sis q' i die g° rc/ a'm p p° ex
pte supcelestiu q2 luna maxie dnat in
nocte/ 2 ipa pbet suo influxu adiutoriu
i movendo plus q' in die/ 2° vtus caloris
e mag' intenta opom nali i nocte q' i die/
2 cu expulsio sit nalis opatio/ se illi na
ture mag' in nocte q' in die-/ 3° ma ma-
g° molestat 2 stimulat i nocte q' i die/
tu q2 agitat a/ calor/ tu q2 ide motus fa
ctus ab ea e mag' i nocte molestus ppt
c̄suetudine quiescendi- Ex istis potest is
inferre p° tamen q2 pluros moriut i nocte
q' i die/ p° q2 i illa pluries c̄tingit pugna
fortis q e int se/ 2° q2 ma mag' movetur
ppt lune dnium/ 3° q2 ille motus e mag' mo
lestus 2 nocivus q' in die/ c° q2 desr̄ influxus
solis p que vtus c̄sistit ipssioni male/ 5°
q2 illa hora mae male simul cu spu movet
ad intra versus mebra nobilia 2 sic magis
sut lesive-// 2° pz q' vondanes/ tremotus
maxie fiut i nocte- 3° apz alia ca q2 acca
st sena i nocte alr q' ponit- Cz i c̄° - Cz
c̄ c̄tie ar sit/ si nos pportionat vomi/ in
vomo aut pauciores fiut c̄ses g° i nocte p
paucoires fiut c̄ses- Hic di q' nos ppor
tionat vomi i quibzda/ no tu e omnoda
silitudo- Na i veme pp frigus dru durar
st humores frigidores valde 2 grosiores q'
estate 2 mobiliores/ ita plus fac ho ad cor
gete q' eor quiete q' revocatio caloris ad cor
motus/ h in nocte e ec/ ne g° c̄na a2t.
2a c°/ crisis p altatione sepius fit in
nocte/ pz q2 stati p° evacuoez icipit alteratio
g° cu evacuo sepius fit i nocte/ se sepius
incipit alteratio q e c̄sis/ 2 io alijs pribus
sepius fiet in ea.- Quantu ad 2m ar
ticulum- nota p° sequendo ma galiatoris
q' ad pfectione c̄sis requirit ipaz ee c̄ple
ta p totale evacuoez ine morbu facietis-//
Nota 2° q' hic no loqm cu de c̄si salubri/
na ex quo c̄paimus in pfectione/ mortiere aut
no st dicende bone se q' hic solu de salu
bri itelligatur- 3° nota q' i c̄si salubri
vtus dnatur maei 2 no ec/ alr .n. c̄sis non
erit salubris- Nota c° q' influxus lune fac
mag' ad expellendu mala maz q' solis in
fluxus/ h solis influxus facit ad hoc ut
vtus mag' resistat ipssioni male mae-//
Nota 5° q' ma subdnante alijs pribz plus
facit ad pfectione c̄sis id qd adiuvat ad resi
ste expulsione q' id qd adiuvat ad resi-
stendi maei/ pz na vtus no indiget tli
adiutorio ad expellendu na sepe videmus
na digesta/ naz no posse ea cito expelle
et io morbu paulatine t'minat- Cu sit
sit ista c°/ Aliozu pitate posita/ c̄sis
e apta fiei pfectior i nocte q' in die/ p°
q2 uniantia q hnt i nocte omnia faciut
ad cita 2 c̄pleta victoria maei/ 2 illa que
hnt i die faciut ad resistendu maei ut pz
ex notatis/ na calor retrahit 2 unit/ ma
fit mag' mobilis/ lune adiutoriu ad move
dum advenit/ h pp pma uniantia magis
pficit c̄sis salubris q' pp 2a g° rc-//
Confirmatur dies ut sic no videt fortificar
nisi crises ubi ma movet ad cute/ h ille
no sunt pfecte int alias ymo debiles/ nos
aut hic alias q sut pfecte c̄fortare/ g°
se q' pfectior absolute fiet c̄sis in nocte q' in
die/ 2 sup hoc multu se fundat galiator-
Tamen g° sequentes opione rndent ad a2a
facta an o'm/ Ad p'm rndet galiator ne a'm
q2 ut dit no coronat cu fortissie agoniza
tes/ 2 ita no vincit na nisi fortit pugnas
c̄ qua pugna acca st fortia- Cz responsio

repugnat Galenus primo huius commento 20. sic una ordine
ponit esse perfecte quod sit cum lenitate et quiete
infirmi, et Avicenna 2a quarti capitulo de sexto signibus
esse bona idem vult cum dicit. Et illius scilicet
sis perfecte complemento est advenctus tranquillitatis
et lenitatis, hic dicit esse perfecte ordinem esse
ut sit cum quiete et lenitate corporis scilicet in eius com-
plemento quia materia est evacuata totaliter ita ut ista
quies est post evacuationem, sed ante et in ea sit actio for-
tis si esse debet esse perfecta, et hoc insinuat
dicta Avicenne loco allegato. ¶ Ad 2um dicitur quod
ans est verum aliorum posita paritate, non valet
et si in die sit fortis ad expediendum causis in
membris propter solis influxum, in nocte virtus est
potentior ad expellendum materiam malam propter lu-
ne adiutorium. ¶ Ad 3um negatur assumptum quod maior
nisi aliorum ponatur paritas, nam quamvis humores
difficilius moveantur, si virtus expulsiva sit
fortior stat perfectiorem fieri crisim, immo etiam
est falsa quod in nocte difficilius moveantur, nam quanto ma-
gis per frigiditatem immobilitatur, tanto magis per in-
fluxum a luna receptum ad motus habilitatur,
cum dicitur quod sompnus immobilitat humores dicitur quod in
commotione ante tempus non obviante quod sit nox infir-
mus non dormit. ¶ Ad confirmationem dicitur negando
quod omnes cause sunt magis apte die, nisi ponan-
tur, ut 3o dicitur quod plus facit lune iuvamentum
et unio caloris et stimulatio virtutis ad perfecti-
onem crisis nocturne quam magis aptior ad perfectio-
nem crisis diurne. ¶ Ad 2am confirmationem patet
in positione. ¶ Ad 3am quod frigus impedit est
cum fuerit nimium sed tamen in nocte sunt alia que
magis promovent quam frigus impediat, propterea mul-
te sunt noctes non multum frigide ut noctes
estatis. ¶ Ad 4um negatur assumptum quia si plus consue-
to permittitur tamen ex alia parte ex celeri materie
expulsione magis alleviatur. ¶ Ad quintum dicitur quod sta-
te paritate ex parte materie possunt fieri fortiores in no-
cte. Auctoritas autem Avicenne non vult communiter de diur-
na et nocturna, sed tamen hoc inde. ¶ Ad ultimum
negatur consequentia. ¶ Quantum ad 3um articulum
supponendum quod aliorum posita paritate virtute exi-
stente fortiori et habilioribus ad motum existentibus
sit perfectior crisis. ¶ Supponendo 2o quod in nocte non
potest haberi tam bonus solaris influxus sicut in die
quia in nocte semper sol est sub emisperio nostro. ¶ 3o
supponendo quod non repugnat de die influxum cor-
poris lunaris esse bonum sicut de nocte, nam de die
luna stat ita supra nostro emisperio sicut de no-
cte. ¶ 4o supponendum humores in die a solis
caliditate mollificari et a vigilia corporis agitati-
one, nam aliter non assignaret causam quare sompnus et
quies prohibet opponere catartica et vigilia et
motus augent ut in commento illius afforismi, cum vo-
lueris elleborum. ¶ Ex hiis ponitur prima conclusio respo-
nsiva, perfectior potest contingere crisis in die quam in
nocte, nam ex parte lunaris influxus potest con-
tingere esse bonus de die sicut de nocte, et virtus
propter solis influxum est fortior, et humores ad mo-
tum sunt esse equaliter parati, igitur plures et fortiores cause
ad perficiendam crisim possunt congregari in die quam in
nocte aliis paribus. ¶ Ad argumenta. Ad primum
quando aliis paribus, non stat quod in die virtus in
die est fortior quam in nocte, est minor igitur

stimulo poterit esse perfecta crisis fieri. ¶ Ad 2um dicitur
calorem esse fortiorem in die propter solem quam in nocte propter
clausionem. ¶ Ad 3um negatur maior quia crisis non fit
a natura nisi stimulata, et ideo agit ut stimulata
id est quando stimulatur, et sepius agit cum sepius stimu-
latur. ¶ Ad 4um non propter alia positione patet finaliter
conclusio.

In ventris fluxibus. Continuo afforismo
est ista, mutationes egestionum cum non sunt ad res
peiores significant bonum in fluxibus ventris, quia
iste significant coctionem completam aut quasi completam modifi-
cationem, tales autem scilicet sanitas in fluxu ventris
igitur iste significant sanitatem et per consequens bonum, antecedens cum consequentia
in notatis declarabitur. ¶ Circa hunc afforismum nota
quod per ventrem hic plura intelliguntur in diversis ab
Ypocrate ut dictum est afforismo 2o, hic intelligimus ventrem
inferiorem scilicet intestina. ¶ 2o nota fluxum ventris
importare omnem expulsionem rei preternaturalis fecalis a
corpore per viam intestinorum ex ano. ¶ Nota 3o quod per
egestiones debemus intelligere omnem talem rem per viam
ani a corpore egredientem ex concavitate intestinorum
sive fuerit superfluitas prima digestionis, sive humor, si-
ve quecumque alia res ut partes membrorum. ¶ 4o nota
quod istas egestiones mutare intelligitur per unam significationem
quia sunt signum bonum ut dicit Galenus in commento. ¶ 5 nota
quod mutationes egestionum possunt dici quia aut simul
plures res varie, aut in colore, aut in modo substantie
expelluntur, aut quia successive expelluntur primo aliqui
quorundam morum, postmodum alie aliorum morum, et
puto Ypocratem intendere modo 2o propter modum lo-
quendi dicit, si non ad mala se transmutat, non enim
dicimus egestiones transmutari ex una dispositione in
aliam si simul expellantur diversorum morum. ¶ Expo-
sitio hic afforismus solet ita verificari notando quod
ista mutatio egestionum, aut est ante signa digestionis, aut
post, si sit ante signa digestionis dicitur ex malis
quia significat peccatum plurium materiarum contra quas aliis
paribus difficilius pugnat virtus, sed si apparet post
signa complete digestionis tunc significat bonum, quia significat
materiam malam multiplicem secundum omnes suas partes va-
rias victa a virtute, et hec expositio potest roborari
ex Avicenna 2a quarti capitulo de signis sumptis ex egestione
ita dicente, diversitas coloris eius quod egreditur ex
egestione est laudabilis in duabus horis non aliter, quarum
una est diversitas contenta post digestionem in die
critica et signo critico. Et alia est post potionem
solutivam preciosam forte, et significat in duabus disposi-
tionibus mundificationem corporis expectata. In aliis non
significat adhustionem et multitudinem humorum corruptorum.
¶ Nota secundo quod post signa digestionis stat malam
materiam que prius latebat moveri, aut ex nova
causa fieri forte adhustionem membrorum ex quibus causis
illa que egrediuntur in fluxu erunt peiora quam illa
que egrediebantur ante signa complete digestionis. Et cum
isto ad deteriora fiat mutatio erit signum malum
ideo ad hec cavenda addit Ypocras si non ad ma-
la se transmutaverit, et intelligo generaliter de omni
vehementi malitia que in commento explicabitur. ¶ Hic
modus expositionis est clarus et roboratus auctoritate
Avicenne ut vidistis, sed quia Galenus non limitat re
ideo fortasse dici posset quod cum accidit fluxus hu-
moralis et plurium est non humoris et peccant sunt
illi qui evacuantur (?), sinceri (?) et non solum peccans

14 hec fuerint ...

humor evacuatur sed cum alio permixtus, scilicet sua
nimia quantitate tegit alium et occultat. Cum
autem pauci humores fuerint quod totus evacuatus quasi
in fine relaxata fuerit membra propter modicam
diuturnitatem et satis de alio humore non multum
paucitate sed valde commixte paucitate evacuatur. Et
propter paucitatem humoris primi paucitas iste mi-
nus tegit et potest manifestius apparere, hoc igitur
non est talis mutatio cum non est ad maligniorem
humorem significamus purgationem corporis ab humore cum
magna erat quantitas et paucitas, et ideo speramus
certam salutem, quod cum non sit secundum Ypocratem tamen quia
quamvis uno plurimum verificatur, ideo Ypocras posuit
istum aphorismum. Sufficit enim ad hoc ut ad dicatur
signum bonum sit ut plurimum signus bonum. Ego
istud multotiens sum expertus quod cum primo incipit
fluxus valde colericus acutus interdum in
sua acuitate perseverat non sum veremus finem,
sed quando ex mordicatione habet minus et in colore
video minus manifesta signa cole quia flamma ma-
gis apparet, appropinquat sanitas. Hec in verbis [illegible]
expositoris. Ergo si dicatur diversitatem colorum in egestio-
ne non esse laudanda nisi in casibus ab Avicenna
descriptis, credatur de diversitate simul apparente,
sed cum apparet successive non oportet. Nec oportet quod plures
humores paucitates significent ut patet ex modo
assignato. Sequitur commentum.

Diversitates egestionum. Galenus
faciunt duo. Primo verificat partem primam,
secundo verificat exceptionem, ibi: nisi
tamen. Dicit prima parte dicit quod diversitates egestionum
et mutationes earum significant purgationes multorum et
diversorum humorum et dant fiduciam mundificationis cor-
poris et sanitatis. Sed intellige hic de mutatione
succedente. Et intellige quod hoc facit ut plurimum.
plurimum enim in principio quando mutari debent egestiones hoc
modo non unus humor evacuatur sed plures et diver-
se mutantur egestiones in colore et modo sed non per
nomine humores exitus sed semper a potentibus diu-
tius sed per diminutionem malignationis evacuatis ut
dictum est in 2a expositione. Vel dic istud esse verum
post signa digestionis. **Nisi tamen.** Hic ve-
rificat expositionem dicens quod hoc dictum est verum nisi
iste egestiones in hac mutatione ad malignas trans-
mutentur secundum predictum. Tunc enim staret hac
mutatione signum, sed cum multis et variis modis
contingat ista transmutatio ad malum fieri de duabus
valde malignis transmutationibus fecit mentionem ut
per illas tamen per omnes intelligamus. Volens alias
dicens quod si mutetur ad malum significamus membrorum
solidorum eliquationem et totius corporis dissolutionem aut
corruptionem et putrefactionem nimiam sunt male. Sic
hec egestio unctuosa de qua facit mentionem
Ypocras primo prognosticorum qua dicit significare dissolutionem sta-
bilis humiditatis. Et fetens de qua dixit significare corporis
putredinem et corruptionem. Alii autem sunt mali ut
si ex flava mutatur ad fuscam aut eruginosam.
Et sic de aliis quos oportet per istos intelligere.

Si fauces egrotant. Ypocras in isto
aphorismo intendit duas conclusiones, secundam ponit
ibi. Si non fuerit. Conclusio prima est ista. Corporum quorum fau-
ces egrotant aut pustule nascuntur multe si
egestiones habeant humorales non sunt intenda nu-
tritione consumptiva. Primo ista corpora sunt egra aut ap-
ta egrotare mali egestionem igitur sunt non pura et tunc
sic sunt non pura igitur non sunt intenda nutri-
tione consumptiva. Antecedens in notatis videbitur. Et
conclusio ex aphorismo 10o. **Si vero fuerit.** Conclusio 2a
est ista. Corpora dicta si corporum superfluitates fu-
erint similes preservantes superfluitatibus sanorum
sunt intenda. Probatur quia mundus sunt pura igitur sunt
intenda. Antecedens et consequentia in notatis videbitur.
Circa aphorismum nota primo quod hoc nomen fauces
primo et proprie importat quasdam carnes glandosas po-
sitas iuxta radicem lingue et in capite gutturis
natas superfluitatum cerebri receptivas, et dicun-
tur 3a aphorismorum faringes, et conclusio 3, dicuntur autem
fauces sicut vestibula a fando vel fodendo noce,
2o modo applicatur hoc nomen ad significandum omne mem-
brum quod est emunctorium principalis, sicut pudenda sunt
cerebri et sub ascelle cordis et inguina epatis.
3o accipitur hoc vocabulum pro omni membro debili
2o altius, quamvis modo sumatur verificatur aphorismus
maxime primo modo, quia plures egrotat cum sit emun-
ctorium membri plurimas proprias superfluitates con-
tinentis scilicet cerebri quod est totius quasi caminus va-
pores undique recipiens et in flegmatum fri-
giditate redigens. Secundo nota quod fauces egro-
tare aut pustulas in corpore nasci debemus intelli-
gere a causa humorali corporis non a causa primitiva
solum ut percussione vel occursu rei pustulas
facientis sicut urtica. Nota 3o. Dicitur esse et
pustule ad denotandum quod non loquitur hic de illis
que sunt manifeste venenose aut sana in qua iste pu-
stule apparent ut in scabiosis aut salsis loquitur
de venenosis. Pustule enim dicuntur prava apostemata que
ab Avicenna dicuntur bothor. Nota 4o. Per egestiones hic
intelligo non solum superfluitates per digestionis sed omnes
superfluitates sensibiliter expellendas sicut urina et su-
dor et sputum et talia, et tunc per egestiones cole-
ricas intelligitur humorales scilicet cum permixtione
maiori quam debeat vel in sanis appareat. Colera
enim alii sunt per omni ut infra ad omnem humorem.
Si febris a colera non habeat. Et ita hic propor-
nabiliter sunt colerici generaliter pro humorali. Nota
quinto quod corpus egrotare potest intelligi duobus modis,
uno modo quia sit actu egrum, alio quia sit paratum ab in-
trinseco cadere in egritudinem, et hoc secundo modo sumitur hic.
Sexto nota quod si fauces egrotat vel pustule
nascuntur, modo dicto est signum quod materia est mala in
corpore stimulans virtute ad expellendum cum ad ista
membra mandetur, sed si tota materia ad hec membra
mandetur, scilicet stomachus et epar et alia principalia remanent
munda. Et ideo cum digestio et superfluitatum expul-
sio debet esse similis sanorum et egrorum. Si ergo est
similis egrorum sanorum significatur quod corpus est inter[illegible]
mundificatum per hanc transmissionem humorum ad fau-
ces vel cutem, et sic corpus debet nutriri, sed si materia non

tota materia transmisit remansit de ea in venis et principalibus membris. Et iterum in aliquibus superfluitatibus ut fecibus vel urina aliquid de ea egreditur ita ut inde egestio dicenda sit humoralis. Et iterum humorositates superfluitatis significant corpus esse intrinsecus habundans malis humoribus et sic non parum nec minimum. Attende tamen hoc verificari cum duabus condicionibus, una quod egestiones sint plures perseverantes non una vice vel duabus, nam in pestilenciali febre quandoque non apparent egestiones colerice primo sicut sanus, 2a condicio quod talium superfluitatum exitus non fiat a causa extrinseca ut puta medicina assumpta vel cibo medicinali vel errore aliquo.

In hoc afforismo duo contraria. Galienus in commento facit duo: primo complet hunc afforismum per supplementa, 2o verificat eum, 2a ibi Nunc autem ypocras. Dicit primo quod ypocras posuit duo contraria quod dispositionibus corporis super quibus significat in afforismo, et iterum oportet quod eis correspondeant contraria significata, sed quia ipse unumquodque signorum posuit unum significatum, nec illa posita contraria iterum per ista que posuit dant intelligere due partes supplende per afforismi complemento. Nam primo signo debet apponi per significato ultimum id quod est oppositum oppositi significati expressi in 2o signo et econverso, dicendo quod isto supplendo ubi fauces egrotant et pustule in corpore nascuntur oportet considerare egestiones quia si fuerint colerice corpus egrotat et non sumus certi quod ipsum debeamus mittere, sed si fuerint sicut sanus corpus non egrotat et ipsum debemus mittere. Unde autem. Modo verificat afforismum et dividitur in tres partes, primo ostendit quomodo fauces egrotant et unde pustule nascuntur in corpore, 2o ostendit quare ad significandum propositum oportet considerare egestiones, 3o verificat ambas conclusiones, 2a ibi oportet igitur, 3a ibi ypocras autem. De prima dicit se alibi monstrasse quod natura regitiva animalium que est virtus naturalis corporis et propterea in hoc opere virtus expulsiva expellit humores malos de membris principalibus ad loca debilia, et quia a corpore expellit fluxum ventris aut vomitum aut sudorem, sed multotiens cum materiam movet ad cutem pori sunt clausi et materia est viscosa, iterum adheret cuti et ibi causat ulcera et pustulas, quia vero ad fauces mittit quia faciliter recipiunt humores a capite transmissos. Causa igitur harum egritudinum est humor in corpore peccans. De parte 2a dicit quod oportet considerare virtutem, hec virtus totam materiam peccantem a membris nobilibus expellit ad ignobilia et debilia aut non totam, sed remansit multa pars in membris nobilibus, et hoc intelligitur per excrementa, quia si non tota expulsa est necesse est egestiones vel alia excrementa apparere humoralia cum permixtione humorum. Cum ultra illa in cute sint ex colera vel sanius mixtione, que mixtio fit per coleram, et simpliciter si toti humores sunt defluxi ad hec ignobilia membra tunc interiora sunt munda et superfluitates sicut sanus. De parte 3a dicit ypocras hoc voluisse quod corpus habet in quibus hee superfluitates viderint prius debet mundificari quam mittere, sed si mitteretur immondificata magis fieret lesio.

Sed si excrementa corporis sint sicut sanus ut dicitur corpus est mundificatum et debet mitti ad sensum datum.

Dubitatur utrum per egestionem colericam pustulis nascentibus in corpore significetur super corporis impuritate. Nota quod arguitur sic: egestio non significat nisi super membra infra diafragma contenta ergo non significat totius corporis impuritatem. Antecedens est Galieni primo pronosticorum capitulo de egestione et primo de crisi capitulo 20, et 2a primo capitulo ultimo. Minor sic: egestio sumit formam in intestinis tantum ergo super intestina tantum significat. Antecedens est Avicenne 16 3i capitulo primo. Tertio egestio significat solum super stomacum quia est superfluitas prime digestionis et solus stomacus facit hanc digestionem superfluitatem quia solus ipse digerit digestione prima. Confirmatur quia si intestina possent prima digestione digerere sequeretur quod corpus possent genere mittere, quod est contra experienciam. Item in separacione musculorum meri non esset multum periculum contra Avicennam quarta 3i. Quarto stat egrotos esse puritas cum corporis impuritate et econverso, primum in pestilenciali patet in quo urina erit bona et infirmus tendet ad mortem primo De crisi et 3o pronosticorum, 2a primo capitulo ultimo, illa parte Sanus qui non excitatur multotiens egerent ventus. In oppositum est ypocras hic. In ista questione primo ponet notabilia, 2o respondebit de quesito. Notandum quod primo quod nomine egestionis debet multiplicari ut dictum est supra, hic tamen dicitur de superfluitate digestionis prime. Nota 2o quod cum in stomaco genitus est chilus ex cibo transmittitur a stomaco per portanarium ad intestina et sic mixtum cum superfluitate que erat recepta cum in chilo, ab intestinis per meseraicas attrahit epar chilum parte superflua relicta et illa est egestio cum commisceret in naturali dispositione colera a cisti fellis ad intestina transmissa. 3o nota quod intestina sunt quoddam receptaculum superfluitatis totius corporis propter venarum stomaci et epatis, et iterum multis contentis superfluitatibus in diversis membris cum fere permisceretur ut plurimum ita quod sic diu perseverat humorum talium multitudo in corpore quod propterea notabilius ad intestina transmittatur et cum fere egrediatur. 4o nota quod licet stomacus habeat virtute digerendi digestione prima maiore quam alia membra ab ipso, tamen in intestinis recipit hec virtus tali digestione digerendi, sed hoc notatum colligitur plane 4o De utilitate particularum et ab Avicenna 16 3i capitulo primo et specialiter de intestino monoculo. Et quia digestio fit a membro a quo superfluitas generatur et separatur, iterum ex istis patebit quod contingit feces sumere suam formam formaliter in stomaco contingit et illam sumere in intestinis cum in illis contingat prima digestione fieri. Contra arguitur quia stomacus est ille qui separat a cibo feces et expellit et non intestina, Avicenna sicut 4o de interioribus capitulo primo tractatu primo ubi dicit. Et virtus stomaci est que separat cibum cum decoquerent ipsum et modificat ipsum et separat ab eo feces et eicit eas ad inferius. Hic dicitur concedendo stomacum hoc plurimum facere, sed ex isto non sequitur

quod numquam fiat ab intestinis / ꝟo alii fit ab eis / et hoc plane concipit ex modo loquendi auicenne 16a 3i capitulo primo. ¶ Quarto nota quod non est inconveniens unum signum significare super plures corporis dispositiones / unam significando mediate / aliam immediate / nam effectus habet plures causas / et immediatus super immediatam significat / et mediate super mediatam. ¶ Nota 5o quod licet fex numquam fiat a stomacho tamen ipsam esse humoralem potest fieri a stomacho et a multis aliis causis, ut si in stomacho generaretur fleuma quod egestioni commisceatur fit humoralis a stomacho, si vero ab epate vel splene vel toto corpore [illegible] talis humoris ad intestina tunc dicimus quod fit humoralis ab illo membro. ¶ Ultimo nota quod egestiones esse humorales potest intelligi praeservari et multis modis, aut non praeservant / et ita eas esse similes fecibus sanorum. ¶ Ex hiis habitis sit hec prima conclusio, omnis egestio humoralis significat immediate super dispositionem intestinorum / probatur quia omnis talis significat immediate illos humores in intestinis fuisse cum fece. ¶ 2a conclusio / multe humorosarum egestiones significant super aliorum membrorum dispositiones mediate / ista patet quia cholerica significat super epatis oppilationem aut debilitatem, alba super oppilationem pori fellei / compressa super humiditatem capitis / et sic de multis aliis colligendis. vide 3i. ¶ 3a conclusio. Et si egestio que est superfluitas primae digestionis plurimum formam suam fecalem recipit in stomacho tamen plurimas eius dispositiones accidentales acquirit in intestinis. prima pars omnibus patet quia in stomacho generatur chilus et idem est continens superfluitates et chilum / 2a pars patet quia croceum colorem acquirit in intestinis a colera profluente a cisti fellis, constantiam et soliditatem acquirit propter expressionem partis fecalis cum commiscebitur et separationem ab illa / et hoc fit in intestinis / et ita apparet de aliis. ¶ 4a conclusio. Et si contingat egestionem humoralem esse factam corpore modificato, plurimum tamen significat habundantiam talium humorum in membris contentibus intestinis cum ipso et venis / prima pars patet in textu ultimo allegato auicenne / 2a pars patet quia plurimum non totaliter humoralis materia que erat in corpore in una vice expellitur. ¶ 5a conclusio egestiones praeservatas humorose significant habundantiam malorum humorum quo ad interiora patet quia non possent praeservari esse tales nisi propter habundantiam / et intelligatur conclusio deducto errore in victu et cum permittitur hoc faciente sic erit continuus potius medicinarum aut palliar[illegible]. ¶ 6a conclusio superfluitates praeservatae similes sanis colore, odore, modo, substantia, tempore exitus / et puritate a re extranea significant interiora membra esse pura a malis humoribus patet quia si essent isti mali humores non possent notabiliter stare quin aliquo modo commoveret / et a natura expelleretur. ¶ **Ad argumenta in oppositum.** Ad primum respondeo [illegible] s. G. voluit quod super alia membra non significat immediate et ita dicit 2a s. ¶ Ad 2m dicitur quod egestio in intestinis sumit plurimum formam accidentalem licet et quam fecalem s. respondeo ad 2m. ¶ Ad 3m respondeo quod solum

fit in stomacho / respondeo et quod solus stomachus digerat digestione prima / nam auicenne 16a 3i capitulo 2o expresse vult quod in intestino monoculo perficitur digestio eius quod in stomacho efficitur digestione / et patet quod loquitur de digestione prima cum dicit / et intestinum monoculum est intestinum in quo completur digestio eius quod fuit inobediens stomacho. ¶ Ad 4m patet quod constat ita esse praeservatae sine cum permittuntur.

Ubi indigentia non oportet laborare. 16

Conclusio quam intendit ypocrates in hoc aphorismo est ista / corpora famelica fame naturali cum paucitate nutrimenti non sunt exercitanda regulariter / probatur quia per exercitium tale notabiliter virtus dicti corporis debilitatur et perimitur quod non est exercitandum regulariter assumptum et quia sicut patebit in notandis. ¶ Circa aphorismum nota primo multis modis sumi indigentiam ut supra de illo aphorismo cum non plenitudo etc. hic tamen sumitur pro fame que coniungitur paucitati nutrimenti / ¶ 2o nota quod hoc nomine labor sumitur multis modis ut dictum est aphorismo primo huius partis hic sumitur pro forti exercitio. ¶ 3o nota quod exercitium sumitur quandoque generaliter pro omni operatione virtutis non voluntarie motive / et hoc modo dicit a. G. in libro de timore et retigatione quod stare est species exercitii. 2o modo sumitur stricte pro illo motu voluntario propter quem expiratio in aliqua sua parte permutatur / vel est apta corpore in suo proprio temperamento permutari ad maiorem velotiorem vel frequentiorem / et hoc voluit dicere G. primo [illegible] exercitium est motus voluntarius propter quem anelitus magnus et frequens [illegible] erit corpore sano [illegible], et isto modo describendo videtur G. dixisse 3o de regimine sanitatis quod exercitium est vehemens motus in tantum quod alteret respirationem in magis vel minus velotius vel spissius / nam si alterat minus motus sui vehementia hanelitus in minus tunc corpore in sanitate conservanda erit ille motus aptus alterare in magis. ¶ 4o nota hora famis que coniungitur paucitati nutrimenti consolutio fit fortis / nam humidum minus consistit eo paucioris, nam [illegible] calefit calor aliis partibus / et corpore a fame calefit ut plurimum / et propter [illegible] sensationem spongis [illegible] nate movet / unde dissolvunt, [illegible] solutio contingat paucitati nutrimenti non potest applicari aliqua cum fortiter dissoluta nisi cum non exercitium tibi nutrimento et per omnis numquam apportaret regulariter. ¶ 5o nota quod per exercitium fieri dissolutionem forte fortificato calore et spiritu agitato. // Ex hiis patet aphorismi veritas intentio. ¶ Ultimo nota istum aphorismum posse ad ambo exponi istos / corpora famelica fame naturali non sunt exercitanda regulariter / sed ergo quia teneo quod stat in corporibus ultimate repletis laudabili nutrimento fieri famem naturalem / concedo quod stat famelicum corpus sine nutrimento maiori [illegible] exercitari quia stat dissolutione facta fame et exercitium esse utile, sed tamen nullum famelicum [illegible]

intrinseci paucitate est regulatur exercitandum et hoc vult Galenus in commento.

Certa fames. Galenus commentando afforismum duo facit: primo exponit vocabula in afforismo posita et sensum ponendo; 2° verificat per causam, 2ª ibi **Omnia huiusmodi**. Prima in duas, quia primo quod dictum est, 2° amplificat afforismum, 2ª ibi **Quod universaliter**. Prima in duas: primo declarat istud vocabulum indigentia, 2° istum terminum laborare, 2ª ibi **laborare**. Circa primam partem licet alii exponant quod Galenus dicit ypocras vocare hic indigentiam naturalem cibi appetitum, non tamen michi videtur ita, et ideo exponam modo meo. Dicit ergo in prima parte tria: primum quod carentia cibi cum qua sequitur intensus appetitus est certa fames, ita quod hoc nomen fames non solum significat apetitum cibi vel tristem sensationem ex multotiens indigentia cibi vel nutrimenti, quod est idem, connotando quod illam indigentiam sequitur appetitus. **Dicit** 2° quod talem famem vocat ypocras indigentiam in pluribus locis, primo in 2ª particula epidimiarum cum dicit Elenos cum propter indigentiam comederunt leguminia sequitur eos pedum debilitas. Tunc indigentia vocat famem dictam scilicet carentiam cibi cum apetitu, sive hec carentia fuit voluntaria sive coacta in fermis 1ª particula cum dicit, humidum habens corpus oportet ut indigentia mediocri qua humores exsiccentur. Et in libro pronosticorum dixit quod oportet indigare equitate sicut hunc solutionem vel aut nimia indigentia id est cibi carentia nimia. **Dicit** 3° quo ad hanc partem quod cum ypocras nominavit indigentiam intellexit paupertatem cibi scilicet quamvis sit apetitus, et ideo sensus afforismi est, ubi indigentia non oportet laborare id est qui non habet manducare non oportet quod laboret, et hoc propter causam dictam in afforismo notatis. **Laborem.** Hic exponit illum terminum laborem, dicens primo quod per laborem intelligit omnem motum voluntarium qui alibi vocatur exercitium, et ideo ex afforismo sententia colligimus quod cibus semper debet exercitium id est coream non sit exercitanda nisi cum presentia nutrimenti. Vel aut pars ista intelligatur similiter hic cibus non pro futuro nutrimento sed pro presenti nutrimento aut vero nutrimento id est non debet exercitari corpus in quo non est sufficiens venarum vel quam venarum nutrimenti quantitas. Non autem intelligas quod cibos in stomaco existente exerceam, quia in digestionem fieri prohibet ut 3° particula capitulo de regimine eius quod comedit et bibit. Et si dicat in illo capitulo incessus hic in placet post prandium cum bonitate cene preparat. ~~Galenus~~ [?] de incessu sua in qua non est exercitium ut patet legenti ibi.

[margin: scilicet ita ut cibus [...] digestidat]

Quod universaliter. Amplificat afforismum dicens quod hoc est universaliter faciendum a sanis et infirmis regulatur, quia sanus non est ingendus quod ieiunet, et quod laboret regulatur cum tunc fieret notabile nocumentum dissolutionis, et intelligitur sententia [...] na in 2° causa sanus sed lapsus indiget simul et exercitio et fame et

ieiunio ut multa fiat in eo dissolutio. Ista infirmorum corpora non sunt nimio motu exercitanda et hec ieiunia cogenda. Similiter regulatur intelligendo per famem dicta ieiunia, similiter nam farmatia id est medicina ventris solutiva et flobotomia sunt necnon ieiunatibus id est carentibus nutrimento cum frequentant et coacte quare. **Omnia huiusmodi.** Verificat per causam, et dicit duo: primo primum est quod causa quare ista non sunt similiter ingenda est quia per istos motus deficit corporis sive virtus id est debilitatur multum et ypocras ad hoc intendit in isto afforismo ut virtus custodiatur sicut est scriptum in libro de dieta. **Dicit** 2° quod virtus est quodammodo una et quodammodo non una est enim una genere et multis formis id est multis rationibus sibi convenientibus, quia est una sub hac ratione anima, et sub hac ratione forma, et sub hac ratione virtus, sed speciali denominatione non est una id est non habet solum unam specificam denominationem, nam vocatur visiva, auditiva, nutritiva, generativa, et augmentativa etc. quod omnia sunt res una scilicet anima, et huic credo huius loci intellectum, licet multi intelligant de spiritu vitali qui est virtus una generaliter ad omnia opera generales multarum formarum diversorum membrorum, sed virtus in spiritu id est speciales spiritus determinati ad certa opera sunt plures scilicet animalis, naturalis, visivus, auditivus etc.

Ubicumque cibus preter naturam. 17

Sentencia afforismi est ista: in quocumque corpore cibus ingreditur preter naturam in eo est aptus facere morbum, primo quia talia corpora propter cibum assumptum preter naturam sunt apta incurrere morbos qui non curatur per evacuationes eius quod ex tali cibo in corpore remanet. Quia talis cibus erat aptus facere egritudinem illa, tamen omnia quia talis cibus non curatur nisi per oppositum per illa educatur causa morbi que erat remanens ex cibo assumpto. **Circa** hunc afforismum nota primo quod per cibum debemus hic intelligere nutrimentum quod corpus ingrediens est aptum in illo operari, nam convertitur in substantiam membrorum sive fuit in forma potabili sive non. **Secundo** nota triplicem inveniri cibum, nam quidam dicitur verus cibus et est ille qui immediate in substantiam corporis convertitur ut vina de 2° humiditatibus. Quidam dicitur quasi nutrimentalis, et est omnis humiditas naturalis in vase corporis per digestionem generata apta non immediate sed tandem nutrire per ulteriorem actionem caloris naturalis, et istorum chilus et sanguis est quasi nutrimentalis. 3° modo dicitur cibus vel nutrimentum quod ab extra ingrediens corpus est ita aptum pati a calore naturali corporis ut tandem in substantiam corporis convertatur, et qualibet istorum trium modorum verificatur afforismus ut patebit. **Nota** 3° quod talis cibus hic dicitur ingredi corpus naturam cum ingreditur ut corpus oportet. Consistit autem convenientia maxime in sex conditionibus scilicet in quantitate, in qualitate manifesta, et qualitate occulta sive proprietate, modo sumendi, tempore et ordine debitis, licet ista sex comprehendit a Galenus 3° tegni sub quantitate et qualitate. Et ideo dicimus cibum intrare corpus ingredi quando in aliqua istarum conditionum disconvenit. **Quarto** nota quod cibum ingredi corpus preter naturam, potest

intelligi duobus modis / uno modo quod in aliqua dictarum sex
contradictionum sit dissens puta in contis qualitatis
aut quantitatis aut id. 2° modo dicitur ingredi corpus preter
naturam quia potest posse nature id est quod a virtute naturali regu
lari non possit / Et hoc modo 2° sumpsit. G. in glo
et constat quod hoc sic / Cibus ingreditur corpus preter
naturam modo 2° quod ingreditur preter naturam modo primo / nam
nunquam cibus est talis ut a virtute regulari non
possit in modico defectus aliqua illarum sex contradictionum /
Sed bene potest esse defectus in aliqua illarum sex rerum /
et tunc cibus obtinebit a virtute / Verum perveniet in
quali 2 est in modica quantitate quod virtus ipsum superat
et vincit. Aliquo nota quod hoc nomen egritudo
quandoque sumitur stricte pro dispositione corporis humani preter
naturam per se 2 immediate certa lesione operationis le
sivam ut dictum est / quandoque large pro dispositione preter
naturam lesiva operationis per se immediate 2 certe
sive sensibiliter sive non cum ex latitudine exeunte
id est pro qua corpus ex latitudinem propter sanitatem sumitur
3° sumitur pro omni dispositione imperfectiva operationis sive
intra latitudinem sanitatis sive extra / 2 hoc 3° modo
sumendo non est dubium quilibet cibus preter naturam corporis
ingrediens facit egritudinem quia facit dispositionem lesivam
operationum aliquo modo sive multum sive modicum per
maneat / nam statim sit corpus applicatur incipit a
quadam dispositione tali / Si ideo sumamus egritudinem primo
aut 2° modo intelligendo quod facit egritudinem id est si
superaverit 2 in nobili quantitate sumatur et aptus
facere egritudinem nam ex unica assumptione non fa
cit egritudinem modo dicto semper / Sed est apta scilicet ex eo
ex multis talibus fieri. Et hunc sensum videtur
intulisse G. in glo. Sed hic solet qu

Hic solet queri si cibus facit

egritudinem in quo genere cause est cibus / utrum
est causa primitiva aut corporea / et si corporea
utrum antecedens vel coniuncta / nam si cibus in eo quod talis
esset causa corporea tunc talis cibus esset causa corporea quod
repugnat locutionibus auctorum dicentium cibum esse
causam primitivam 2 incorpoream / Si non dicatur cibum
esse causam primitivam ut sic / tunc sequitur quod si quis potaret
sanguinem proprium ille esset causa incorporea / quod si tamen est sanguis
sit causa corporea cum sit causa humoralis 2 omnis talis
est corporea. Pro huius dubij intellectu

Nota apud auctores medicine inveniri istos
terminos causa primitiva vel incorporea / causarum corporearum / quedam
est causa antecedens / quedam causa coniuncta. Causa describitur 2a
primo quod causa est id quod primo est / extra quod pervenit inductio
alicuius dispositionis in corpore humano / aut fixionis eius /
per causam scilicet media propter intelligitur causam efficientem
tem / efficientes autem aut producit de novo dispositionem
unius est causa aut conservat / 2 hoc modo vult Avicenna
que extra causa pervenit aliquam dispositionis inductio quia
producat ab ea aliqua dispositio / aut fixionis id est con
servationis vel permanentie 2 hoc pro causa conservante / quia
aut causa est prior naturam / 2 non est prior tempore suo
effectu / 2 quo conservans reducatur ad genus cause
efficientis sunt res magis pertinentes ad 2m phi
corporis. Causa non a medicis vocatur incorporea quia sunt
cause extra substantiam corporis humani / 2 intelligitur esse
extra substantiam corporis humani omne id quod advenit
ab extra / aut imprimit ac si ab extra adveniret / aut
si ab intra advenit 2 ab intra imprimit / est tamen
non pars corporis sed anime denominatum / 2 dico notanter
quod advenit ab extra aut imprimit sicut ab extra ad
veniencia verbi gratia si quis digito percussit oculum
diceremus illum digitum esse causam incorpoream non obstante
quod non adveniat ab extra / sed quia eo modo imprimit /
quo ab extra venientia consueverunt imprimere / ideo
dicitur causa incorporea / 2 sanguis proprius bibitus 2 hoc
modo est causa incorporea / sed non lapis in vesica. Alij
tamen solet hoc modo causam incorpoream describere quod est causa
que non sunt in corpore generata humano / aut aliquis
que non est pars corporis denominata
sunt extra corporis / aut non est pars corporis denominata
2 hoc ultimum addunt propter anime accidentia / sed
hoc non puto verum propter digitum percutientem qui est
causa primitiva 2 sibi non convenit descriptio ista. Alij
non describunt causam incorpoream quod est causa corpori
exterior aut interior / procedens tamen ab ea ut est
contingentia / 2 patet quod contra hoc arguitur sicut de percussione de
membro percutiente / 2 item cibus cum est intra corpus
est tamen causa incorporea quoniam non permutatur in corpore /
Videtur igitur melius dicere quod est causa extra corporis generata
vel eo modo alterans aut permutans quo solet extra
inserta permutare / aut operatio vel passio pen
dens ab anima ut est virtus cognoscitiva. Per causam
autem corpoream intelligitur causam generatam in corpore 2 eo
modo quo in corpore generata alterare solet / primo
modo 2 non principaliter opus vel passio anime ut est
cognoscitiva sicut verbi gratia compositiones / oppositiones / hu
mores / inbria 2 putrida. Causa autem ante
cedente hoc modo quidam medici describunt quod est
causa corporea inter quam 2 effectum cadit medium /
2 per medium intelligitur aut tempus medium / aut
alia causa media efficiens utrimore / Ita
quod verbi gratia flegma nunc existens non putridum / quod
tunc ad causam cadit egritudinem / 2 nunc non cadit
est nunc causa antecedens illius future egritudinis scilicet febris /
quod dictum est volutarum / tunc enim oportet dicere quod in
corpore de 2° modo equalitatis est causa morbi patet quia
in eo est humor qui tunc ad causam cadit mor
bi ut constat esse possibile 2 tamen omnis talis sit preter
naturam sequitur quod in corpore de 2° modo equalitatis est res
preter naturam quia omnis causa morbi est preter naturam. Ideo
igitur non quod adhuc ut sit causa antecedens requiritur
quod sit causa 2 tamen hoc inter ipsam 2 effectum cadat
causa media / verbi gratia si cibum est repletum humidi
tate stomachi 2 post humores descendit ad fora
mine vene / tunc dicimus quod illa repletio vene
cibi est causa oppilationis / nam propter illa repletionem
contingit quod ille parcius humor ad foramen
descendit. Et si dicatur contra quia tunc in febre de
multorum non esset nisi causa coniuncta / quia non
est causa nisi humor qui actu putrefit qui est
causa coniuncta / Dicitur quod humorem qui non est putri
dus stat esse causam putride febris mediante pu
trido verbi gratia si sola una vena colerica male
esset non movetur ad putredinem quia regularet
sed quia contingit cum alijs illa non movetur
ad putredinem / sic alie non putride sunt causa
quia ista putrefit / 2 sic sunt causa febris mediante ista.

Causa aut coniuncta e illa que cor^ea int qua et effectum no cadit medium / sic vapor putridus e ca coniuncta febris putride, ut^m aut humor putridus q no pervenit ad cor / sed sicut vapore cor mutatur cordi sit ca coniuncta, e quod alibi videnda. Ad propositum g^o intendendo dicatur q cibus intrinsecus permanet sub forma qua ab extra immissus e cor e ca primitiva / sed postquam transmutatus e a calore nostro post prima applicatione per modum cibi extrinseci et propria perdidit formam et acquirunt nova / tunc e ca cor^ea aut primitiva / aut antecedens.

+ inter dic.

Quod hic dicit. Galenus in commento facit duo p^o ponit habitudinem huius afforismi ad precedentem, 2° continuat afforismum, 2^a ibi / Quod preter naturam. Dicit p^o quod ypo. alibi expresse de quod hic exponit s. in alio afforismo ubi dicit / Non plenitudo, non indigentia etc / sed hic solum loquitur de plenitudine i. repletione excedente posse nature / et ideo iste est preteritis 2us de afforismis. Quod preter naturam. Exponit afforismum et dividit in 2as partes p^o ondit quid intelligendum sit per cibum preter naturam cordis intratem, 2° verificat 2am partem afforismi s. illa manifestat non sanatio 2a ibi / Quod aut subdit. Prima in 2as p^o ponit unum generale intellectum cibi implicando unam distinctionem, 2° specialiter ondit intellectum ypo. 2a ibi / Quod aut cibum. Dicit p^o quod cum ypo. exponit cibum preter naturam intellexit cibum faciente repletionem que dicitur preter naturam in comparatione ad aliam rationem que e naturalis nam membra debet esse aliqua repletione natura repleta. Dicit 2° quod ad hanc partem quod repletio preter naturam e duobus modis / uno modo in comparatione ad largitatem vasis / et isto modo illa dicitur repletio preter naturam quia vasa plus debito extenduntur. 2° modo in comparatione ad tenorem virtutis / et isto modo dicitur repletio naturalis in loco continet cor quod a virtute regulari non possit / nam si in stomaco esset cibus multum extendens s. nimio modo sive sibi forti existente virtute possit bene et faciliter digeri / ista e repletio quo ad vasa et non quo ad virtutem. Et si in stomaco paucus ponitur cibus sed malus ita quod virtus eum vincere non possit ita e repletio quo ad virtutem / sed non quo ad vasa amplioris non habent quantitatem quod naturaliter capere debet. Quod autem. Modo specialiter aliter exponit / et dividit in 3es partes, p^o ponit veram expositionem, 2° unam falsam et improbat / 3° unam falsam et improbat eam, 2a ibi / Aliter aut / 3a i. Alii aliter dicunt. Dicit p^o quod cum ypo dicat cibum preter naturam intrantem cor facere egritudinem non exposuit illud ut intelligeremus quod cibaria extendentia stomacum nocent / et illa que sunt minoris quantitatis que capere potest stomacus non nocent sed simpliciter ut intelligeremus quod cibaria facientia repletionem in comparatione ad virtutem sunt illa que faciunt egritudinem / Et quod non omnia illa que faciunt repletionem quo ad vasa faciunt egritudinem sed bene repletionem quo ad virtutem /

et probat tribus exemplis. Primum e si virtus sit fortis et cibus multus extendens stomacum facilis digestionis, virtus eum superabit et digeret et non faciet morbum / Sed si cibus fuerit paucus male digestibilis virtus quod sit debilis non poterit eum superare et faciet morbum / 2^m exemplum e de digestione epatis nam forti existente virtute et chilo faciliter ad sanguinem transmutabili / et si multe vene epatis impleantur potest tamen digeret et in bonos transmutabit humores / sed ubi virtus epatis sit debilis valde non obstante quod chilus sit paucus precipue si male fuerit digestibilis virtus epatis eum superare non poterit et erit facere egritudinem. 3^m exemplum e de sanguine ad exteriora membra transeunte nam illorum membrorum forti existente virtute et si in quantitate superet digeritur et in substantiam membrorum convertitur / Sed si membra sint debilia quamvis sanguis esset paucus tamen non digeritur et e aptus facere egritudinem, ex quibus patet quod repletio quo ad virtutem e aptior facere morbum quam plenitudo quo ad vasa / et ideo verisimile e ypo. intelligere hunc modum repletionis que est secundum tenorem virtutis humana corpora regentis. Aliter autem. Hic ponit unam expositionem non veram illius partis dicte / et posset dividi in tres quia p^o ponit expositionem / 2° rationem pro illa / 3° improbat. Dicit p^o quod possibile e illam partem aliter intelligi ab aliis quam sit dictum et e ut dicamus cibum preter naturam illum qui excedit naturam et virtutem ratione alicuius sue qualitatis. Dicit 2° quod hoc apparet ratione naturali et ratio e quia ex quo omnia membra ad sui nutrimentum appetunt cibos sibi convenientes, non illi cibi dicuntur naturales qui convenientes sunt ad nutriendum ea / Sed si cibus fuerit alicui membro conveniens et alteri non adveniens cibus contrarius / tunc procul dubio dicemus cibum ingredi preter naturam corpus et proprie membrum cui non convenit. Dicit de parte 3a. Dicit quod ista expositio non e ad mentem ypo. ratio quia ex cibo in qualitate peccante non e necesse membrum contrarium, quod statim ipsum ex ita modicum ut digeri possit / et ideo ex eo non generabitur morbus / nec si multiplicetur hoc non multiplicamus e aptus facere morbum / hoc aut probat p^o quia medicina membrum corrumpens ut opium vel mandragora vel euforbium non facit morbum nisi in quantitate notabili detur / 2° probat quod humor ad membra transmissus non facit morbum nisi fuerit notabilis quantitatis quia cum e paucus nisi sit extreme malitie potius ex eo nutritur membrum cum quo sit / nam si membrum ex illo esset aptum nutriri non diceretur cibus et tamen habetur in afforismo loquitur de illo qui e cibus. 3° probat quia aer cum anelitu tractus ad stomacum sit paucus non ledit licet non conveniat et humiditas paucha ad canam pulmonis descendens non ledit igitur et non quilibet cibus qualitate peccans ledit. Sed quia Galenus hic dicit quod opium et mandragora et euforbium non ledit nisi augmentata quantitate / et omnia dicuntur aut venena aut medicine / ideo dubitatur.

Utrum venenum possit nutrire.

Ad pte ne^{am} az sic / Illud qd e pemtus sm tota sbaz dissens no pot nutre hoiez / venenu e hmoi g re / aoz e .G. 2o gnu cao 2o dicentis / oz g ut sit nut tota sbaz nutentis / 2 tota sbaz nutri [illegible] aut qa / et silitudo / boz az qz id qd nut tota sbam e mtfites 2 gnuz e pemtus sz tota sbaz dissens / 2 venenu e hmoi g id / mnor e aut. 2a p cao de eo qd comedit 2 bibit vbi dixit / sm no tota sba q motificans e venenu. 2o sic illud qd non pmutat a / core 2m tota sbaz no nutrit / sed venenu 2m tota sbaz no pmutat a / core / sed mutat ipm g venenu no nutrit / mnor e clara / boz e aut loco allegato vbi dixit illd no qd nullo a / core mutat 2 mutat ipm e venenu absolute. 3o sic venena putrefatientia 2 corrodentia nullo pnt nutre g nec fria nec calda venena potint nutre / pbo gnaz qz si corrodentia no possint nutre cu ipa sit calda sz qp a / pai alia calida venena no potint nutre / s qp seqtur qp fria no pnt nutre az qz calida venena ut corrodentia a / core nro tusmutabilia st s fria ut opiu nec sz qlitez nec sm sbaz sut a / nobis tusmutabilia cu g tusmutabilia a / nobis mag videant posse nutre qp no tusmutablia sz ista gnaz vale / ista corrosiua no pnt nutre g nec fria / sed qp corrosiua 2 putrefactia a / nro core tusmutetur colligitur a / G. 3o gnu cao 9o cu dixit / Et illud ideo qm cu cor calido occurrint 2 aliqntulu ad incipiedu altae icl mat qda vltimu calitis gsequit / 2 qda corpi putredine vtit / 2 pp illud tusmutat cora malos s qp fria venena no pnt a / core pmutari nec sz tota sbaz nec sz qlitez colligit / 2 pmo de lacte papaueris eodem cao cu dixit / 2m aut huic mouz cors hois gtrauz e lacti papauenis qm no e eis ut i ipm pemtus aliquid effitiat nz sz actez qlitez eis nz sz volem eis sbaz / Cu aut ista corrodentia nullo nutre possit cora nra colligit a / G. 3o de sipla medicina distinc. ea cao 3o du dixit / In medis aut q mtfitiut p id qd fatiut acidi de corrosione 2 putrefatio no e pole ut mutat pemtus / 2 si quititas eaz sit qntitas vna m fimo pmutat.

In oppositu arguit.

po auct Gali 3o de siplic loco allegato du dixit / Et ex oibz istis rebz sciz qp vna medicinaz q mtfitiut p sua infrigidatiez qn sunt ex ea quititas pua pole e ut mutat cors sicut fumus lattuce. Rone az sic pole e ut nutens a / core nro spoliet sua venenositate 2 pra potit i sbaz cors gutrari g venenu potit nutre gnaz / am p qp m tmetu pot sua venenositate cors spoliare et mag suffic cors mutare metuz qp ey g nutrimetu potit a core spoliari sua venenositate gna clara / 2 am pz de arbore tusplatata de persia i egiptu de qua lo. G. 6o de accitu 2 moro q i psia erat venenosa / 2 i egipto sunt no venenosa q mutatio no fuit ni pp mutatione dnsu. Confirz qz i hoie stat mentu ppe tate nale corrupenti venena 2 venenositates s ita stante potit ille ho venenu a / sua venenositate spoliaz / ane aut i .A. de aia libz v dic i parta sua fuisse hoiez quem cu modent serpentes no ledebat nec veneni ipssione ppiebat. Confirz 2o qz per vsu medicinaz tyriacaliu cor acquit ppetas resistendi veneno ut pz i cao de tyriaca q canone / 2 i .6a e cao de mitdate. Cofirz 3o qz ex paulatina assuefatoe sunt aly potentes sumere venenu sine nocuto ut de .G. de mulie q p hac assuefatiez puenit ad ho ut ex iusqamo sumet sine nocuto qp titate magna 3o de sipr medicina distinc ea cao pmo. 3o pr az de puella mitta napelo de qua dz .6a e. qp ita facta est venenosa qp ei no appiabat galia. Ce az sic / In core nro pot venenu gnari / ut pz de salima hois coleira iuuim. ea de in tioibz cao .6. g pot veneno nutri.

In ista questione sunt

/ varij moi inuendi / 2 io fatia tres articlos / In pmo onda qd e venenu / qd e medicina venenosa / 2 i qbus differut / In 2o ponia q m vident isuffitietes de qsito. In 3o 2ndebo uya simaz .G. Opu de pm nota po qp ho nome venenu qnz sunt large p omi eo qd applicatu cor ul mbro tpramento vicino i dosi qa denoiat tale ee mebu ul cors corruptiuu sine qlite, sine ppetate / 2 ho mo large dm venenu .6a e. cao 2o. i venenu opatiuu a / qlite, 2 venenu opatiuu a / ppetate / 2 ho mo lo galo 3o gnu cao e. v pz nazauit venena q ppetate gnantur / subdit / venenoz quide e aliud gnus pnum altatus sue ex talite q e i corbz incipiens. Et ide Auroys 9o colliget. Quz no hoc nome sunt stcte put ipotat cors aliquod huam cors ul mebu oculta ppetate sue a / tota sba pemptuu invte gnie eis corpedo / 2 ho mo distinguit g medicina venenosa / Et aurea describit 2o cam cao e cu dixit / et venenu e medicina q corrupit gne .s. huana no cu gnetate sua s cu ppetate q e i ipso / Et ho mo distinguit g medicinaz venenosaz 2a p cao de eo qd comedit 2 bibit loco sup allegato. Nota 2o qp hoc nome medicina venenosa qnz sunt large sic venenu po mo dictu ut dz ta de opante a ppetate qz de opante a / qlite motificando 2 ho mo legit .G. 3o gnu loco allegato dicens / Sz res q amanet sz diusas sbas suas absqz pmutatione 2 pmutat cors sunt medicine / Sz sut medicine male corruptes naz aialis ppt extimo genus omz medicinaz esse venenosi / Et ita vtit sepe 3o de sipr medicina

distinctione .4a. capitulo p° 2.3. // 2° modo sunt stricte et hoc modo sunt .2. per quod opposito medicinarum .2a. ergo divus est proprietas medicinarum venenosarum et hoc modo su-mit 2° canonis capitulo allegato cum describit medicinam venenosam aut venenum, ut superius scribitur in opinione ¶ Sed tu dices si esset una medicina agens a qualitate ut napellus qui est calidus in 4a, proprietate interficiens utrum debeat dici medicina venenosa, Dico quod res huius proprietate occulta corrumpendi, quia omissa qualitate per se sine proprietate mortificativa, et talis dicitur venenum absolute, et medicina venenosa diversis respectibus quia utrumque ratio et venenum et medicina venenosa sub qualitate. ¶ 2° modo contingit quod cum proprietate mortificativa sit non per se peremptiva, et tunc erit venenum absolute et non medicina venenosa, nec valet argumentum est medicina et est venenum ergo est medicina venenosa, quia napellus est calidus in 4° et a proprietate interficit est ergo venenum propter proprietatem, et est medicina propter caliditatem, sed non est medicina venenosa quia non est talis id est .4°. contra, nec merito qualitatis per se perimet. ¶ 3° dubium utrum medicina per suam attractionem interficiens ut elleborus debeat dici venenum aut medicina venenosa, quod aut dicatur absolute venenum arguitur quia perimit per suam virtutem attractivam et talis est proprietas occulta ut mesue vult ergo est peremptiva a proprietate, quod autem sit medicina venenosa habetur a mesue capitulo proprio, et patet quia antequam corporat indiget notabili transmutatione ergo est medicina venenosa et non venenum. Ad oppositum est avicenna 2a primi capitulo de eo quod comedit et bibit ubi hac viam ponit inter venenum et medicinam venenosam. ¶ hic dicitur supposito quod elleborus educendi et attrahendi humores tantum ut mesue sequitur spasmus et non habeat proprietatem interficiendi corruptivam contra naturam humanam et cum hoc non habeat qualitatem .d. ergo dicitur quod elleborus est venenum largo modo accipiendo venenum, et est medicina venenosa largo modo accipiendo, et sic computatur .6a .4. inter venena et quoque colliget, sed stricto modo sumendo utroque modo dictis nec est venenum nec medicina venenosa. Et sic apparet quod venenum et medicina venenosa stricte accepta non sufficienter dividit venenum largo modo assumptum. ¶ Quantum ad secundum. prima opinio ut brevissime dicatur stat in duabus conclusionibus. ¶ prima possibile est venenum aliquod accepti in tanta modica quantitate corporis ut inde corpus mutatur, propterea tanta potest esse proportio corporis ad unam partem veneni quanta est corporis ad magnum cibum sed tanta potest esse corporis proportio ad magnum cibum quod ipsum in substantiam transmutando gubernet ergo pariter de veneno. ¶ 2a conclusio impossibile est corpus nutriri veneno sumpto in quantitate tanta sicut cibus debet per confortationem sustinenda per unam integram saturativam comestionem, hoc patet quia venenum aliquod accipiatur in tanta quantitate interficeret prius quam nutriret, et ad hunc intellectum dicunt intelligi quod venenum mutatur et non mutatur a corpore mutatione de qua sit credendum. sed quantum in tanta quantitate sunt in quantitate capitulo de cibis per unam integram saturat, et ad hunc sensum intelligunt doctores dictos venena non posse nutrire. ¶ hec positio leviter fundatur, nam ex motivo primo conclusionis ondetur quod ex pane invenitur corpus nutri cum in tam parva quantitate posset poni iuxta corpus ut ad illud tantam haberet proportionem quantam habet ex saporem quo nutritur, et constat hoc esse falsum, sed credo quod ista positio hoc non negaret et multa alia absurda. 2° habet positio est contra .G. 3. de simplici medicina loco superallegato ¶ 2a positio primo ponit has distinctiones venenorum quoddam est a tota substantia peremptivum, quoddam a qualitate, hoc sunt .6a .4. capitulo 2°. ¶ 2a distinctio venenorum a qualitate peremptivum quoddam est calidum, quoddam frigidum, hoc patet 2a primi capitulo de eo quod comedit et bibit et .6a .4. tunc ponit tres conclusiones ¶ prima impossibile est venenum ab occulta proprietate interficiens nutrire, quia mutat, et non mutatur ut 2a primi capitulo allegato, et 3° canonis capitulo .4. ubi dicit quod non mutatur in qualitate nec in substantia. 2° quia inter tale venenum et corpus non crescit familiaritas nec concordia ex proprietate cum sit contrarietas, Et iuxta hanc conclusionem dicunt puellam non fuisse napello nutritam sed assuefacta assumptioni eius ita ut eius superflue humiditates remanent insecte et interficiebant. ¶ 2a conclusio impossibile est ex veneno calido corpus nutriri quod per manifestam qualitatem est peremptivum, patet quia vel tale est aut adustum aut corrosivum aut putrefactivum aut inflamativum, nullum autem tale potest nutrire quia non potest corrigi a proprio calore, potius enim auget illorum dispositionem a calore. ¶ 3a conclusio licet aliquo veneno frigido non possit corpus nutriri, tamen non repugnat aliquo tali nutriri corpus, prima pars patet quia aliquod tale venenum frigidum est ita proportionatum in modo substantie ut nutrire non possit sicut lapis, 2a pars patet ex .G. 3° de simplici medicina distinctione .4a. capitulo p° 2.3. ¶ hec positio primo repugnat et auctoritati de veneno a forma specifica operativo quod dicunt nutritam esse puellam, 2° repugnat experimento, nam plante tempore pestis et fructus in loco producti sunt venenosi et infecti ut simul potest 2a primi capitulo de hiis que proveniunt ex mutationibus dispositionum aeris, et tamen talibus nutriuntur plurima corpora ut constat, et patet quod sunt venenosa huius a proprietate. preterea non videtur quia calor naturalis taliter intensiore non possit vincere quod cum urina exeunte in balneo quia magis est calidus confrigerat. ¶ 3a positio supponit primo quod non minus potest nutrimentum transmutari nutritum quod econverso, patet quia nutritum habet rationem agentis et nutrimentum. ¶ 2° supponit quod nutrimentum sufficiat corpus transmutari de dispositione venenosa ad non venenosam patet de arbore transplantata de persia in egyptum. ¶ Ex hiis sequitur quod nutrimentum venenosum potest a corpore transmutari et expoliari sua venenositate. ¶ Sed 2° quod non repugnat auctoritati dicto esse eiusdem speciei specialissime in quo uno erit

una pprietas q non est in alio ut captis duabz
talibz arboribus una transplatata et alia non

Tercia suppo quod non repugnat inveniri in eodem
mixto rone abi et venenum 2 unus et eiusd
pz qz napelus e hmoi 2 tiri ut vult Avi 3°
canonis, hoc 2 pz de cane vipe q lepsis dat pro
cibo, et pz de fongos malis qui quosdam nut
riunt unde scribit mens habuit famulum teo
tonicum qui oes malos fongos quos malefi
cos in civitate senarum vocamus comedebat in
plurima qntitate qbz nutriebatur, cu alij inde periret

Quarta suppo quod non repugnat aliquam dispositionem
per paulatinam assuefactionem fieri eo naturale que
tamen si subito imprimeret esset eiusdem corpis peremptiua
pz de qdam sclavo 2 quod inde comes, pz 2° de mu
liere que assuefacta comedebat iusquiamum sine
lesione 3° de simp medicina

Quinta suppo tam
naturaliter quam ex arte pot acquiri disppo veneno a for
ma specifica opante et eiusdem peremptiva
hoc pz de metridate rege qui per usum sive me
dicine quam metridatum appellamus se reddidit ab
usu venenorum securum, et de usu boli armeni
et tyriace in loco pestifero, pz 2° de illo hoie
ab aut nominato q speciebz se sine lesione
obtinebat

Ex hiis post 1° conclusio ad que
situm quod tamen veneno a pprietate quam veneno a
qualitate opante pot humanum corpus nutriri, pro
quia pot humanum corpus illud sua venenositate
spoliare per primam suppone et ideo potest illo
nutriri

2° capio inventum quod hoc rone ve
nenum et nutrimentum et pz quod hoc aliquis pot per
pprietatem illam sua venenositate amovere et
ea amota remanebit sola ro abi et ideo
potest corpus nutrire

3° possibile est tale di
sponere venenosum alti per assuefactionem paulat
ina fieri naturale ut dicit 4a suppo et non re
pugnabit nutriri ex habente illam

4° contingit
capere hoiem habentem pprietatem peremptiva veneno
sitatis ut dicit 5a suppo quod potest venenosi
tate spoliari, et pterea nutrire

Hec positio si
intelligatur conclusione particularit est in se vera, si non li
mitat tota materia. Si aut intelligatur voluit est
falsa et quod mente dicit ut patebit statim

Preterea
prima suppo et si sit vera nichil facit ad conclusionem per
bada nam non sequitur, nutrimentum pot a nutrito spo
liari sua venenositate quod humanum corpus pot illud
quod est sibi venenum spoliare sua venenositate
na galina ex gratia comedit araneas que non sunt
sibi venenum et eas spoliat venenositate q sunt
venenum hoi ut ita quod illud quod ex araneis fit
ex gratia omne pot hoiem nutrire, sed non sequitur
quod hoc possit hoc facere. Et si tu dicis quod prima
suppo intelligit quod hoc pot venenum hoi spo
liare sua venenositate, hoc non pbatur, nam
nutrimentum quod transmutavit arborem persica non
erat venenum illi arbori nec ejus, et ideo in me
ru si unum potuit reliquum transmutare, et ita
galina transmutat id quod est hoi venenum ad non

venenum. Illa quod longa ro de arbore egipti non
valet ad ppositum sed alie suppones sunt utiles et
visibiles ex qbz ad ydeo posita non sequitur nisi
particulariter

Gentilis dicit in quodam qua sunt
utrum velocius nutriat venenum calidum quam
frigidum aut ne vult quod impossibile est corpus nutriri ex
eo quod sibi est venenum et de res non digna
tanto doctore

Dicit ergo videtur veritas oppo
nentis, et habet fit a conclusione premittenda, prima quod suppo
quod impossibile est calorem naturalem absolute ab opone
eius ut est calor hoiis stante vita et nutrimento ca
ne ista pz qz si nutrit hoc tunc calor regit
ut calor hoiis gubernando humiditates in corpore m
brorum

2a suppo aliqua sunt corpora que quanto ma
gis a calore nro ut calor humanus est
patiuntur tanto magis a natura nutrimenti humani
removentur qz non gubernantur a nro calore in
re corpis nri augmentativa, sed aut dissolvun
tur in elementa, aut ad nro magis fiunt dis
conveniencia nutricioni. Hec suppo pz de medicina
putrefactiva, nam ex quo putrefit a nro ca
lore, deinde putrefactum merito pprietatis cuiz
dam nutrimentum ipsarum et corporis nostrum sed quod quanto amor
quantitas eius sumatur tanto velocius putrefiet.
Preterea sic nutrimentum mira pars et aliud cuiuslibet
pprietas merito cuius raro est a pane putrefit
et non gubernatur in corpore pars ita non repugnat
inter una alia re et nrum calorem cuius sit
mite pprietate. Item posset dici de medicina
corrosiva

3a suppo non est repugnans ad
esse invicem in quo sil sint venenositas et
possibilitas nutricionis pz ex dictis in oppo
sita

4a suppo non repugnat alicuius medicine
putrefactive virtute putrefaciendi remota a
calore naturali, prima non est impossibile virtute adustivam
removeri a medicina per calorem nrum et naturalem
quod nec est impossibile de putrefactiva, dz qz ars
quod aleu est adustivum et tamen ipsius virtus per
nrum calorem removetur cum nutrimentis assumitur quod
rof, ars est aut canonis 2° capitulo de aleo et hoc
pz 3° de gradibz a Galieno

5a suppo medicine
sive stupefactive venenose possunt a calore
nri corporis corrigi et in veram nutrimentum
tandem redigi pz 3° de simp medicina a Galieno
distinctione 6a capitulo 3° supra allegato

6a suppo
ad hoc ut aliquid sit cibus corporis humani
non sufficit quod per multas transmutationes tandem
in corpore nrum nutritum possit sed requiritur quod a ca
lore nro agente ut naturali possit mediate vel
immediate in corpore nri gubernari, prima pars pz quia
tunc elementa, et omnia generabilia corrupta et corru
ptibilia possent dici cibus nri quod est contra
mentem omnium doctorum, et qz tunc non esset cibi
divisio diversorum animalium, et 2a pars pz qz nulla
alia videtur ro fictum nutrimenti

7a suppo
sicut ad chilum vel sanguinem generandum requiritur cer
ta agentia, ita ad eadem generanda requirunt
certe medicine merito occulte pprietatis in illas res
a calore nro transmutabiles, prima pars pz quia

chilus aut in stomacho aut in intestinis generatur et non in corde, et sanguis in epate et venis et non in cerebro, 2a pars patet ex dictis et in illo afforismo, finaliter complexio potius quam cibo. ¶ Contra hos habitos sunt hec: prima quia constat aliquid mixtum non venenosum esse quod tamen non potest esse corporis humani nutrimentum ad sensum datum in quantitate, suppositione patet quia constat aliquid esse tale nutrimentum quod corpus non attraxit debita proprietas occulta mediante cuius possit in substantiam corporis humani converti, assumptum patet quia aliter omnia mixta que non sunt venenum essent cibus hominum quod manifeste repugnat experientie de lapidibus et metallis talibus, dicitur patet quia actio est medicina absolute et non cibus ut dicitur 2a particula circa de eo quod comeditur et bibitur, et constat quod talis non est venenum, si enim esset venenum, non esset medicina absolute contra textum. ¶ 2a quia non repugnat aliquid esse venenum frigidum, et aliquid calidum, et aliquid a tota substantia perimptivum, quod tamen sit corporis nostri futurum nutrimentum, hec consequentia habet 3es partes, prima est Galieni loco allegato in 3o de simplici medicina, 2a probatur quia non repugnat ab aliquo tali substantia venenosam taliter a calore nostri corporis auferri, et ratione alia remanente in substantiam corporis converti contra textum, assumptum probatur prima parte patet ex suppositione est de adustivo et putrefactivo, et 3a pars de puella nutrita napello patet, et per rationes que fiunt per 3am opinionem pro illa conclusione ut particulariter intelligitur. ¶ 3a quia possibile est aliqua esse venena calida, et aliqua frigida, et aliqua a proprietate occulta, quorum nullum potest humanum corpus nutrire, patet quia possibile est aliqua talia esse nutrimenta que et nostrum corpus nulla attraxit occulta proprietas convenientis, mediante cuius sint in substantiam corporis transmutabilia, assumptum probatur quia alii tales proprietates in re que non est venenum non inveniunt, contra multo verisimilius in veneno non inveniret. Tale potest ad experientiam unde quia adamas nunquam nutriret in quantumcumque parva quantitate caperetur nec [illegible] nec caro basilisci. ¶ Venena que ideo putrefaciunt quia de proprietate sunt a calore nostro putrescibilia nec in parva nec in magna quantitate possunt esse corporis nutrimentum, ista sit pro [illegible] patet quia calor noster possit spoliare ab eius acuitate stante vita, et ista sint de sua proprietate putrescibilia, sed quod si sumatur in parva quantitate putrefiet et sic acuta putredine tandem in elementa dissolvetur, et nullo modo per solius nostri caloris actionem poterit in substantiam corporis converti, sic contra in summa dicet quod tamen aliquid venenum calidum quod frigidum, et quod a tota substantia potest esse corporis humani nutrimentum, et 2 dicit quod aliqua venena calida et aliqua frigida que non possunt esse corporis nutrimentum, et similiter aliqua a tota substantia operativa, non quia sint venena sed quia carent occulta proprietate preparante ad talem [illegible] modum passionis qualis requiritur ad corporis nutritionem. ¶ Contra hos habitus contra ad argumenta. Ante oppositum ad primum dicitur quod aliqua secundum totam substantiam i. a proprietate occulta contraria hominibus sunt tamen a proprietate convenienti sed ab illa proprietate, et ideo stat corrupta proprietate mediante cuius disconveniunt humane proprietate convenienti. ¶ Ad 2m dicitur quod venenum

absolute est a corpore permutabile permutatione nobili sed non permutatur a corpore ita quod proprietate acquirat permutabile a corpore vel saltem ad eius operationem ab occulta proprietate non requirit in se magna transmutatione, et hoc vult dicere 2a particula 2. G. 3o complexionum. ¶ Ad 3m [illegible] sunt particulariter [illegible], et nec [illegible], si non sunt [illegible], nec hoc voluit G. ¶ Ad 4m non ultimus partis probat particulare quod aliquod venenum potest nutrire ex quo non sit [illegible]. ¶ Sequitur quamvis. ¶ Alii aliter dicunt. Hic Galienus dat 3am expositionem illius textus prime partis et dicit quod prima est quod alii per cibum ingredientem corpus preter naturam intelligunt illum solum per quem excedit ultimitas nature i. per que ultimitate exprimit virtus, hoc enim idem est quod preter naturam. ¶ Dicit 2o quod iste non est intellectus ypocratis et ideo quia non fuit consuetudo antiquorum cum dicunt aliquid nocivum intelligere ita particulariter, nam dicunt generaliter ut calor, cibus, plenitudo ciborum, corruptio humorum, labores generant morbos et non ita limitate exprimunt quantitate nec est necessarium ponendum. 3o quod non est necessarium quia nemo dubitat cibum excedere naturam in quantitate valde modicum [illegible] si minimus denarii ponderis excedat consuetum non illico fiet morbus sed si iteret [illegible] morbus, vel [illegible] ypocratis hec esse factiva morborum, non quod nemo [illegible], et ideo non est necesse isto modo limitare. ¶ Dicit 4o quod ex dictis patet quod licet ipse dicat veram sententiam, tamen intentio eorum est superflua in limitando illud quod non oportet. ¶ Dicit 5o quod sicut supradictum quod non intelligit de cibo peccante in qualitate ita hic est intelligendum quod non fuit intentio ypocratis de cibo mali saporis. ¶ Quod autem. Hic commentator 2am partem afforismi et dividit in 3es, primo exponit partem, 2o declarat expositionem, 3o removet quandam dubia, 2a ibi ponamus hominem, 3a ibi sed cum ypocras. Dicit primo quod ypocras bene dixit cum dixit manifestat non sanatio quia non solum sanatio sed qualitas sanans declarat cibum ingredientem corpus preter naturam facere morbum, et similiter omnis actio futura a medico comprobatur esse utilis ex suo effectu i. ex effectu qui secutus est in preterito similiter actionem, et ideo ypocras in dictis verbis intelligit sanitatem sequentem [illegible] rei nocive ex illa que fecit rei nocive presentia facere morbum, et hoc idem voluit [illegible] plurimis in libris quos fecit de digestiva virtute quod totum hic explanabit. ¶ Considera [illegible] ypocras velle quod effectus rationabiles sequentes contra actiones faciunt manifestum esse cum intendimus tale effectum in simili similiter esse operandum. ¶ Ponamus hominem. Nunc declarat expositionem dicens ponamus hominem comedisse plus debito et consueto et se exercuisse plus consueto, et quod sentiat gravitatem post ista in toto corpore, et quod cum rubor et timore venarum febricitat in isto casu non vane ymo rationabiliter cogitamus per signa dicta egritudinem esse de plenitudine, sed tamen si purgaverimus eum et viderimus profuisse purgationem tunc erimus securi ita esse, et securius poterimus de hac infirmitate aliud curare, nec expectabimus quod alii expectant [illegible] aliis certificari, quia hoc sufficit, nec erit hoc optimum quod certificatum quia in contraria operatione contingit

egra ut puta q no euacuando no sanat / qr hec
ẽtitudo sufficit sz mete ypo. ¶ Sed cu ypo.
hec 2mouet dubitacões 2 dim ip. e° 2a e°
dubitacões / 2a ibi. humor aut. 3a ibi. Sz tn qda.
e. ibi. ai. ii. corrupo. De pa dicit q ypo. euacuacõe
humoꝝ peccãtiu cecidit a vocat 2mmoracõe / s
qn vinu defectus humor peccãs vnat illa no
cat purgacõe / 2 ho dictu e plures ¶ De 2a pte
dicit q 2mmoracõ fit pricipalissime p flora / 2°
p scarificacões speciales i spatulis qr sut vna
ne venis magnis a quibz sugit / deinde exer
citia / deinde fomentatones q sit calefactões cum
re humida vaporosa corpulenta / balnea 2 et fri
cacões 2 iemmia accidetalia ista no inmuut
cato sic superior s. flora 2 scarificacõ 2 hec pro
isto loco sufficiat / nã alias fiet libru de plem
tudine ¶ De pte 3a dicit q subiungendu e qd sit
dictz de plenitudine sz tenore ptuit meito qua
litate male / 2 dicit q oz peccãte humore pur
gare s. faceo nã pte illa purgata id qd re
stat e bonu ¶ De pte 4a dicit q no oĩs putre
factio dz dici isto mo humoꝝ corrupo / ymo q
notare debes q sic accidit i vino / ita accit i
sanguine qui qñz intense putrefit / 2 no pot redu
ci ad benignu a calor nro sic cu vinu leuit
acessat pot ad vinu bonu reduci / 2 io tlis
corrupo ad benignu reducibilis no dz hic corr
upo s p corrupne itelligimus tn ita corruptus
e ut ad benignu reduci no possit ¶ Circa
ista cadit breuit dubiu / vtrũ sanguis putridus
ad benignu reduci possit. Et sine argumentis
nondu e ex hijs q dixi in qõe de putrefacõe /
q i putrefacõe e calitas extranea fixa i humidite
putrefacti / 2° oz calore nale ee debile. 3° q
hec calitas agat ad mixti corrupcõe 2 elementoꝝ
separacõe / no pparando ad alie forme mixti in
troductõe p se ¶ 2° nota q in quolibet mixto
pfecto e ps subtilis spirituosa i qa fundat
suus intrinsecus calor nalis cuius e conservativus
2 humidi ¶ 3° nota q quemadmodu deficiente ra
dicali humido cu ad senectute vadimus / ad hoc
venimus ut ad pfectione iuuentutis amplius
redire no possimus / Oz tn stante adhuc debita
mensura illius substantifici humidi ad pfectione pro
ssimus attinge no obstante infirmitate 2 altacõe
ptnali / ita e i mixtis inemre mensaz hui9
humidi aerei qua deficiente no pot amplius na
lis calor ad illu vigore redire ut possit q
suu humidu debite in sicho retinere ¶ Nota 4°
p putredine tale substantifici humidu spirituosu
depdit / s p° fieri altacõe / 2 subsequet dissolucõe
2 paulati / istud pz qr dissolucõ fit p altacõe /
Et qr alr mixtu p tps aliquid putrefiet ¶ q°
nota qlitate p altatione introducta posse re
moueri corpe eode 2manente ¶ Ex hijs pz q
humor multis putrefactus puta usqz ad tanta
dissolutu sit eo mo sua humiditas aerea ne possit
amplius satis hre de nali calore / no pot ad
benignu reduci / s humor putrefactus citra illam
mensura pot ad benignu reduci cuius p altacõe
qlitates malas depdidit / Et iste e vnus modus
satis clarus ubi humor sz se totu putrefiat q
aliqd sit mod usqz incipiete trãsmutacõe i modu
mixtionis vel dissolucõe no possit reduci qr ia
reductio no fiet n a calor nali illius modi
mixtionis dicto que prius hnt humor / 2 ille
calor epatis dicit. hz mixtionis no e opatiuus
n i determinata mãz ppa q no e iste humor
putridus ¶ Secundus e q putrefactio qñz est
i oibz ptibz humoris aut pluribz / 2 tuc no est
humor ad benignu reducibilis / qñz i paucis
2 tuc p illas separ i reliqs reducit / s hec
ultimus no e ad mente G. / Sz tuc isto stante
vi sequi p° q cã e febris putrida salubris
ad salute tmnãda no hns e° tpra q° ad mei
trãsmutacõe sic eet febris incipies a tali pu
t'do humore ad benignu reducendo / qn. n. erit
cõpleta digo 2 ad a benignu reducto no erit
amplius febris 2 sic febris illa no hebit sta
tu aut declinacõe ¶ Dico 2° q no i qlibet fe
bre putrida erit huõ 3es intetiones / digo
euo / 2 altacõ / q. G. 3° tegni ut i ista i qua
humor q putridus e no eet euacuandus ¶ 3°
sic q aliqs e humor putridus 2 pt naz q no
indicat de sui 2motione / Et ista tã 2 mlta
silia sunt 2cedenda de febre pcedente a ma ad
benignu reducibili / 2 de tali humore /

Horum qui nutriuntur. Corto

He affor e ista / superfluitates corporum
q nutriunt copiose 2 velocit cito a corpe
expelluntur / 2° p° qr tales superfluitates cito a
benigno separant 2 cito generant / q alioꝝ puritate
porta cito expellunt / a'n 2 q° declarabit in
notatis ¶ Ad itellectu affor nota p° q in
tracõ e assilacõ nutrientis ad nutritu / 2 vltra
ta opo qua virtutes nales faciunt i nutrito
ppe accipiendo nutricacõe / s tn qñz sunt nutri
tio p oi opone nutritiue virtutis ccã nutritu /
Tales aut opones erunt pount 3es a docto
ribz s. appositio / vnio / 2 assilacõ / nã nutritu
p° ponit in poro membri debentis nutriri / 2°
unitur 2 vnit cu ptibz 2stantibz / 3° assilat
2 i sba 2 i qlitatibz / Quibz q istoꝝ actuu
large accipiendo nutricãe pot dici nutricio.
¶ Nota 2° q nutritiue virtuti e° deseruiunt v
tutes nales q vocant ab auicẽa ministrates
s. attractiua / retentiua / digestiua 2 expulsiua /
de attractiue 2 retentiue opibz alibi dicetur /
Nu de digestiua 2 expulsiua oz attendere q di
gestiua agit i mãz nutrimetale i tbz pricipue
locis ipaz trãsmutando s. i stomaco / i epate / 2
in mebris / 2 i oi tali digone separat aliqua
superfluitas / 2 virtus eo tpre quo generat be
nigna humiditatem p digone generat 2 superfluitatem
s inter du remanet mã superflua mixta p
mixta benigno no multu stimulat ad expelle
du / ante 2 q digo 2pleta sit no separat
nalr superfluitas a benigno / s p° 2plemetu
digonis separat benignu a superfluo 2 superfluu
solu 2manes 2 grauas tãq dissimilis expellit.
Ex quibz pz q corpora q digerunt cito aliis ptbz

al. opti.

18

cito superfluitates a benigno separantur. Ubi 2° quod corporibus aliis prius citius superfluitates a corpore expelluntur. Nota 3° quod velocitas nutritionis maiore contingit ex velocitate in omnibus tribus digestionibus precedentibus nutritionem aliis prius vel saltem alicuius illarum, nam secundum quod velociores sunt iste digestiones ita velocius cibus est preparata nutritioni quam aliis prius velocius fit nutritio. Ex hiis apparet verificatio auctoris quod corporum que nutriuntur velociter fiunt digestiones velociter et velocius eorum superfluitates expelluntur, quod de primo ad ultimum, eorum que nutriuntur corpore et velocius superfluitates cito expelluntur. 4° nota quod velocitas nutritionis et digestionis potest contingere ex parte nutriti quia habet fortem complexionem et debita compositione in membris digestivis et nutritivis. Ex parte vero nutrimenti quia nutrimentum habet conditiones ad facile et cito transmutari a corpore et humiditate naturali, ex parte quantitatis et qualitatis manifeste, et proprietatis occulte inter ipsum et cibatum, modi sumendi, et ordine, et hore convenientis assumptionis, sicut dictum est supra illo auctore. Facilius est repleri. Nota quod differentia est inter nutrire copiose et nutrire velociter. Illa enim dicuntur nutrire copiose que secundum plurimas sui partes sunt apta converti in substantiam corporis. Illa vero dicuntur nutrire velociter que in modico tempore ita transmutantur. Contingit quod aliquid copiose et tarde nutrit cum esse ut porcina caro, et aliquid copiose et velociter ut ova sorbilia et testiculi gallorum et vinum, quedam pauce et cito sicut quedam olera et aqua ordei, quedam pauce et tarde sicut caro vaccina. Hic et si vinum sit de velociter nutrientibus, tamen intellexit de hiis que velociter et copiose simul nutriunt. Nota 5° quod quedam signa comprehendimus ex parte corporis ipsum cito nutriri ut fortificatio virtutis citra in debilibus et cita pulsus elevatio, quod in commento dicetur. Quedam vero cognoscuntur ex parte dispositionis nutriti ut quod illa superfluitas evacuata. Ultimo nota quod auctoritas intelligitur aliorum paritate supposita, nam si cito nutritum et cum hoc tamen multa fiat in eo attractio ut feces expiret magis quam in alio, aut in alio sit virtus retentiva debilior, aut colera amplior ab epate ad intestina transmittetur, non oportet verificari.

Quod dixit velociter. Galenus in commento primo generaliter exponit, 2° specialiter, 2a ibi: Omnium velociter. De prima dicit: ypocras intendit per velociter et cito nutriri in hora qua cibum accepit, aut in hora qua parum succedit, ita ut in illa cibum per totum corporis disgregant. Dicit 2° quod ad hanc partem quod illi qui hanc fuerunt nati velociter expellere superfluitates et maxime si illa cibaria fuerit acuta, quia eorum superfluitates magis stimulat virtutem ad expellendum, sed si cibaria fuerit viscosa illa tardius egredietur, sed cibaria superius dicta scilicet acuta sunt velociora in exitu suarum superfluitatum et hoc vult ypocras in afforismo.

Omnium velociter. Commentat in speciali, et dividitur in 2as. Primo exponit contra propriam opinionem, 2° ponit veram non vero exponere, 2a ibi: Quedam sophiste. Prima dividitur in quinque, nam primo narrat quedam nutrientia tarde aut cito, 2° ponit signa per que cognoscimus corpus cito nutriri. 3° verificat afforismum per eam. 4° redit ad narrandum ciborum varietate in nutriendo, 5° ponit quedam conditiones attendendas ad afforismi verificationem. 2a ibi: Unde corpus. 3a ibi: Cum enim hec cibaria. 4a ibi: Vinum autem. 5a ibi: Artificialiter tamen. De prima dicit vinum esse inter omnia velociter et cito nutriens et hoc propter modum sue substantie et proprietate quam habet inter vinum et corporis naturam, sed caro vaccina et quedam alia in commento posita tarde nutriunt quia non nisi post multum tempus nutriunt. **Unde corpus.** Ponit signa cite nutritionis. Et dicit quod corpus cito nutriri cognoscitur ex magnitudine pulsus et fortitudine cito post cibum acceptum. Ex hoc cognoscitur in corporibus quorum virtus est debilis quia primus expressus in eis est magis manifeste apparens, et talia sunt infirma aut debilitata, ieiunio, coitu, aut labore. **Cum enim hec cibaria.** Verificat afforismum dicens quod in cibaria per que corpus tarde nutritur tarde digerantur, necesse est eorum superflua tardius expelli ut dictum est supra in afforismo exponendo, sed si contra cibaria accipiant que facile digerantur tunc eorum egestio facilius et prius exhibit quia prius separabitur. **Vinum autem.** Narrat diversitate ciborum in nutriendo et dividitur in tres. Primo narrando nutritionem ponit diversitate vinorum, 2° diversitate similium vinorum, 3° ondit conditionem observandam ad verificandum hanc diversitatem operis ciborum, 2a ibi: Ita de aliis. 3a ibi: Eadem in aliis. De prima dicit quod vinum et quoniam hiis que tarde nutriunt quia cito nutrit, sed tamen vina sunt diversa in hac actione, et alia in hiis vino similia, sed prius dicet de vino, 2° de similibus. Et dicit quod vina alba subtilissimum liquoris sicut aqua sunt pauca nutrimenti, sed vina grossa rubea sunt plurimi nutrimenti quam alba, sed paucioris quam nigra, et alba grossa minus nutriunt quam rubea grossa, sed grossa vina generaliter plus nutriunt quam subtilia. Subdit 2° quod secundum diversitatem vinorum sunt diversitates exitus corporis, nam alba cum urina quasi ad suum superfluum egrediuntur, sed rubea nigra cum egestione. Subdit 3° quod prius tempora nutritionis sunt tempora expulsionis, et hinc per nutriendi intelligantur tempora digerendi nam transmittuntur alii. Circa istam partem nota primo quod vina rubea minus nutriunt quam nigra cuius oppositum dictum est supra afforismo 11°. Hec regula fuit ibi soluta quod hic intelligitur de comparatione nutrimentorum, sed patet quod non est ita. Secundum est quod vinum rubeum minus dat nutrimentum in equali quantitate sumptum quam nigrum, sed citius et plus expedit in velocitate nutritionis quam expedit in multitudine nutrimenti a nigro. Et non procedit nigrum in velociter replendo, et hoc voluit hic Galenus. Et tu nota hanc solutionem. **Idem de aliis.** Narrat similes diversitates in similibus vino dicens quod tipsanum quod est aqua ordei collata nutrimenti corporis cito sed modicum dat nutrimentum, sed fasseola de frumento dant nutrimentum multum, sed post longum tempus. Et ex hac narratione vult nos

ophendendo diuisione nutrimentorum sub proposita in expositione afforismi. Queda[m] .n. sunt multu[m] et velo-
cis, queda[m] multu[m] et tarde, queda[m] paru[m] et velocis,
queda[m] paru[m] et tarde. **Eadem in alijs.** ponit
questione suada[m] in verificando opiniones doctorum
adducit dicens quod cu[m] dicimus cibaria alia abun-
dare in nutrimento, sed quod alia ponat parum propter spe-
cificas diuersitates. Vbi cu[m] dico ordinem nutrimenti
et citius mutet quod firmamentum intelligatur posita
paritate ut si vnum in musculo reliquum in mus-
culo, et si vnum assum ita et reliquum, et ita de
legumibus et carnibus quod si vnum elixe administratur
aliud et si vnum assum aliud et assetur. Istud patet
per rationes opinionis posita in 2° commento. **Arti-
ficialiter autem.** hic ponit questiones re-
quisitas ad verificandum afforismum et diuidit in duas
partes. Contra tamen dicit primo quod ad verificandum
quod citius nutrientia citius egrediunt superflua
oportet considerare quod si qua corporum sunt que habeant hu-
mectaciones et partes nociuas et pugitiuas me-
dio quarum virtus ad expellendum stimulatur quod
illa talia artificialiter purgent ab istis partibus
vt lentes habent partes solutiua que in brodio tu-
sit finaliter, et residuum quod est nutrimentum tarde
nutrit, vel quod si comedat lentes citius
egerit quod si comedat ordeum quod citius nutrit
nisi a lentibus iste partes purgentur et sic est de
caulibus et multis talibus. Modus autem purgandi
est quod ista talia coquantur in aqua et elixatura
proiciatur, deinde coquatur in alia aqua et comedatur
et isto purgato illa que citius nutriunt corporis super-
fluitates citius expellent. **Corpora tamen.**
ponit 2am questione obsuada, et est ut dentur
in corporibus, in omnibus generalibus similibus quod sunt aliqua nutri-
menta que sunt velocissima in nutriendo, tamen facile
impedit corporis superfluorum exitus propter dispositione cor-
poris. Ad hoc autem intelligendum debes intelligere
quod in libro .G. de virtutibus naturalibus dicitur ibi enim
dicitur quod stomachus rapit cibum et retinet sibi sicut
ad suum nutrimentum .i. ad suam voluptuationem, et
cum voluptuatus fuerit emittit residuum ad in-
testina, vnde trahit vtile ab epate, sed tamen epar
alij per venas mesaraicas propter nimium desiderium
prius trahit ad se quod stomachus transmittat, sed si
stomachus non indigeat voluptuatione cito transmi-
tit, et ideo citius epar illa diget quod citius tra-
bit et rapiet. Eodem modo ymaginandum est de
epate 2° totius corporis quod epate auaro cibi quod
diutius retinet et ideo tardius membra nutriunt.
Ex quibus patet quod non solum secundum varietatem digestionis
cito aut tarde fit cita aut tarda superfluita-
tum emissio, ymo et 2° varietate indigentie
membrorum in retinendo, et ideo hac varietate sta-
te in corporibus contingeret error in iudicando de cibis
qui tardius digerunt aut velocius per exitum
superfluitatum, vel cum temptamus cognoscere supra-
dicta probemus illud in corpore sanito quo ad v-
trumque nutrimentorum et non vnum in sanito et aliud
in repleto, et inueniemus ita esse sicut est dictum.
Quidam sophiste. ponit falsam opinio-
nem ipsam improbando dicens quod quidam sophiste dicunt
ypocratem in afforismo intendere quod velociter dissoluat

nutrimenta que cito nutriunt, et hoc voluit concordare
cum eo quod dicit in libro de dieta .s. quod cibaria
que tarde nutriunt tarde dissoluuntur, et velocia e contra,
quod est certum verum, sed non est intentio ypocratis. hic
dicit illud quod alij intelligunt quod dicit secedunt
aut exeunt quod dissoluuntur, et hic dixit de secessu,
consueuimus .n. dicere quod res exit quod cibus assu-
mptus sed partes superflua exit de ventre vel
de alia corporis parte, sed tamen verum est quod tarde
nutrientia dant nutrimentum non cito, et e contra velo-
citer nutrientia, ut caro porcina et similia gene-
rantia humores grossos viscosos, sed liberantia
et pisces petrosi et omnia subtiles humores genera-
ntia cito dissoluunt.

Acutorum morborum non certe.

19

Continuatio afforismi est ista, prognosticationes
de salute vel de morte in morbis acutis,
non sunt omnino certe, primo sic, morbi a quibus isti mor-
bi procedunt sunt materie acute mobiles finaliter et
ad malum et ad bonum, vel significationes salutis
vel mortis non sunt omnino certe, contra et a[lia] in no-
tatis videbimus. Concordia afforismi colligitur
16° commentis circa primo. **Circa** afforismum primo nota
morbum acutum includere duo vnum quod sit magis
et difficilis, aliud quod sit cito terminans ut
dicitur in commento. **2°** nota quod plurimum terminatio cita
morborum acutorum pendet ab acutiem difficul-
tate propter quam virtus ultimo conatu pugnat
contra morbum magnam, et ideo aut cito vincit aut cito
vincitur ut dicitur in commento illius afforismi. Quomodo acute
tanto apprehendunt etc. **Nota** 3° quod morborum
acutorum quidam sunt ex toto genere mortales sicut
fortis apoplexia, et talium sunt certissime significatio-
nes mortis, et de eis non intelligit afforismus, quidam
ex suo genere sunt indifferentes ad salutem vel mortem
terminandi, et de istis loquitur afforismus. **Nota**
4° quod tres faciunt morbum acutum aut facit illum
acutum propter suam multitudinem, aut propter suam occultam
qualitatem ut pestilentiales morbi, aut propter locum
vbi peccat materia, ut apoplexia, squinantia,
et similes, aut propter manifestam qualitatem .s. caliditatem et
subtilitatem illa consequentes, et de hac proprie verifica-
tur afforismus. **5°** nota dicta talem materiam esse mobilem
motu locali sua subtilitate finaliter, et quia multum
est infesta membris in quibus continetur, ideo membra
conantur multum ad eius expulsionem. Et ex hoc
quandoque contingit quod a membro nobili ad ignobilia
aut ex corporis ad exteriorem expellatur et salus se-
quatur quamuis prius signa mortalia apparu-
issent. Contingit et contra quod ab ignobili ad
nobile moueatur et vbi signa salutis appare-
bant sequitur mors. Est et hoc materia mobilis in
qualitate vel quamuis intentum gradum digestionis
recipiat levem opilationem superueniente contingit
quod eius putredo excandescat finaliter, vnde de
facili moritur. **Ex** hijs apparet cum verificatis afforismus
materia istorum morborum sunt mobiles ita ut
quod alia que indicatur moriturus euadat, et quod
indicatur euasurus moriatur, et ideo illa signa
mortis vel salutis sunt incerta, ex quibus patet quod sine
afforismus intelligatur quod non omnium morborum significationes

salutis vel mortis sint incerta, sive intelligatur quod tales significationes non sint valde certe, utrique sensus est verus. ¶ Secundo nota morbos cronicos ideo dici cronicos quia diuturni sunt et quia eorum causa pendet a materia non faciliter mobili, et ideo signa que apparent in eis de salute vel morte sunt certiora quam in acutis, et hoc videtur velle G. in commento, sed de hoc erit dubium statim.

Acuti morbi cum velocitate. Galenus in commento primo ponit preambula quedam, secundo verificat aphorismum, secunda ibi: In acutis etc. Prima in quatuor: primo declarat quid est morbus acutus, secundo ostendit causas morbi acuti, tertio dat causas morborum cronicorum, quarto ponit quedam in aphorismo complicata, secunda ibi: qui acuti morbi, tertia ibi: diuturni vero, quarta ibi: In quibus Ypocras. De prima dicit quod morbi acuti sunt illi qui cum velocitate sive cursu sunt magni, et ideo efimera non est morbus acutus quia non est secundum accidentia, et intelligatur magnus quia secundum accidentia. ¶ De parte secunda dicit quod morbi acuti aut pendent a materia per totum dispersa sicut febres, aut pendent a materia collecta in loco uno sicut pleuresis, peripleumonia, squinantia, et febres quedam inveniuntur cum acuto morbo, ut cum acuto in apostemate fiunt continue et calidissime, et raro fiunt acuti morbi sine febre, quia raro sunt nisi a materia calida, et talis est status ut fiat febris. Alii tamen fiunt ut apoplexia que est acutus morbus propter locum in quo materia peccat. ¶ De parte tertia dicit quod morbi diuturni fiunt de humoribus grossis viscosis frigidis tarde digerendis in loco morbi, id est in loco uno in quo maxime viget morbus vel eius minera, et ideo difficiles sunt mobiles sicut potest fieri aut flegma aut melancolia continuant febres longe. ¶ De parte quarta dicit quod in istis morbis cronicis Ypocras testatur prenunciationes, id est signa pronostica salutis vel mortis esse certa. Et constat quod Ypocras hic non dicit expresse, sed G. vult Ypocratem hoc intendisse implicite quia voluit hic comparare ista signa in morbis acutis ad signa in cronicis, sed de hoc videbitur statim in dubio. ¶ Deinde cum dicit In acutis etc. hec est secunda pars commenti, in qua verificat aphorismum primo sententiam ponendo, secundo causam, secunda ibi: quod contingit. De prima dicit quod in acutis morbis pronosticationes salutis vel mortis non sunt omnino certe, et intelligitur quia non semper sunt certe, sicut si diceremus quod non omnis homo est iustus quia aliqui sunt iniusti, nam iste significationes non omnino sunt certe et maxime in acutis. ¶ De parte secunda dicit quod hoc contingit quia materia est calida acuta et plurimum de loco ad locum mobilis et in se ipsa transmutabilis, et ideo potest fallacie contingere ut dixi in expositione aphorismi. Hic dubitatur.

Utrum signa pronostica salutis vel mortis sint certiora in cronicis quam in acutis. Videtur quod sic: In illis morbis sunt certiora signa salutis vel mortis in quibus manifestius comprehenditur dominium virtutis supra materiam aut econverso, sed in morbis acutis est ita, ergo in acutis signa sunt certiora. Maior potest colligi ex G. tertio pronosticorum commento quarto, ubi ponit simile, videlicet medicum in iudicando de victoria futura in pugna duorum bellantium, et dicit: Significatio enim prudentum in lucta super illum qui vincit ex duobus luctantibus non est nisi secundum modum, quia cum quis videt superfluitatem virium eorum super opus suum in virtute superante magna spes est ei victorie. Et hoc est Galieni in eodem commento. Quia ita velociter terminatur non est nisi magnum dominium virtutis super materiam aut econverso. ¶ Secundo ad idem arguitur sic: Illorum sunt signa certiora qui facilius cognoscuntur esse salubria aut mortifera, sed acuti morbi sunt huiusmodi, ergo etc. Maior est per se nota. Minor est Ypocratis tertio pronosticorum textu commenti [illegible], et Galenus in eodem commento dixit quod que in brevi finiuntur facilius cognoscuntur. ¶ Tertio sic: In illis sunt certiora signa salutis vel mortis in quibus differentia inter salubres et mortales est maxima, sed in morbis peracutis, id est quarta terminandis, est differentia magis maxima quam in cronicis, ergo etc. Maior est manifesta, quia talis differentia non est manifesta nisi per signa salutis vel mortis apparentia, et minor est Ypocratis statim allegato, cum dicit: differentia enim illarum, scilicet egritudinum peracutarum, quia una est salva, alia est mortifera, est evidentissima. Et G. in commento, nam dixi enim in eis qui presunt quod diversitas in egritudinibus de apertissime est ut continuatur in morbis spatiis inter illas que salvantur ex eis et inter illas que interficiunt est magna valde. Egritudinum autem quarum spatium prolongatur non est differentia inter salvas et penerabiles valde. ¶ Quarto arguitur sic: Eque certa possunt esse signa mortis in cronicis et salutis sicut in acutis, ergo non certiora sunt in cronicis. Antecedens probatur primo quia in apoplexia maiori sunt certissima et infallibilia signa mortis, secundo quia cognoscimus recte vitalia signa et mortalia pronosticorum rectitudine. Offense propter quod dicit secundo pronosticorum. Tertio quia continuitas potest esse proportio morbi ad virtutem in cronico aut equalitas potest esse in acuto, et non apparet, ergo eque certa signa possunt apparere. Contra clara quia ex manifestatione talis proportionis signa certa fiunt, et quarto quia in cronicis ad salutem terminandis continue sit proportio virtutis ad morbum, cum morbus ad non gradum commutatur, et in cronicis ad mortem terminandis ista crescit proportio morbi ad virtutem quia virtus ad non gradum terminatur stante morbo, et talis et non plus certa in acuto ergo etc.

In oppositum est Galienus in commento aphorismi. ¶ In ista questione sunt due opiniones digne veritati. Una est opinio quam sustinet quondam excellentissimus vir Bononiensis, et Albertus de Zacharys, quam Jacobus de Forlivio etiam colorat modicum   firmus. Secunda est Gentilis et communis hodie. Et ideo in questione duos pono articulos, in primo narrabo primam, et in secundo secundam. ¶ Quantum ad primum, premitto primo quod signorum pronosticorum multe sunt species ut longitudo, brevitas etc., hic solum loquimur de istorum significationibus certitudine ipsorum signorum aut salutem aut mortem. ¶ Secundo premitto quod hic loquimur de cronicis in morbis que

no sint ex toto gñe mortales ut fortis apoplexia.
Tertio principaliter dico q circa facies morbi acuti
fiat hoc aut rõe qualitat manifeste / aut rõe qualita-
tis occulte / aut rõne quantitat aut rõe loci 2
totius pz ex notata auctor. Tunc e pria suppo
ma facies morbi acuti merito qlitat manifestaz
e ma mobilis valde / ꝫ eo mẽ morbi cronici
faciestes / pz qr pe st acute leues calide subti-
les / 2 alie st opposito mo grosse viscose frie
ut dr in qto. 2a suppo mobilitas mae q
e cã morbi mutificat indiciu pz qr ipo ea
contingit variari effectu alicq p signum ondat.
3a suppo q aliud e signum aliqd salutis aut
mortis ee certius / 2 aliud e ee manifestius na
signum dr ctu qn signat certe rẽ futura / tunc
aut dr manifestius qn i se facilius apprehenditur /
2 qn facilius appz ee / 2 manifestius ee signum.
Tunc ponit qda cõnes. pa signa salutis vel
mortis in cronicis no st mẽo certiora signis
sibi proportionatis i acutis merito loci ubi generat
ma / vel merito multitudinis eius / p qr si eent certiora
hoc eet pp mẽ mobilitate vel nulla alia caz
assignet qo / ꝫ ma i talibz no e mobilior
q i cronicis cu sit fria grosa / ut pz de apople-
xia / 2 spasmo vel / 2 pipleumonia q̃oz morboz
mẽ st flatice. 2a qo signa prostica salut
aut mortis in morbis acutis merito malitie mẽ
solu occulte st incertiora q signa i cronicis ap-
parentia / hoc pz ad sensu in febribz pestilentialibz
i qbz signa salutis aut mortis sut ietissima / o
appet .n. pulsus bonus 2 urina 2 tn eger te
dit ad mortem ut pz ex. 3a qo signa longitudinis
aut brevitatis morbi st certiora i acutis q in
cronicis / p qr evident appet in acutis accidentia
vehementia cu quibz virtus diu no pot stare que
no appet i cronicis. 4a qo oia signa mortis
aut salutis apparentia i cronicis st certiora q
sibi silia apparentia i acutis / p qr ma acutoz
e mag variabilis merito cuius cadit error in
certe iudicado de illa / et hoc voluit. G. 2 ypo-
crate intelligit de acuta procedente a / ma faciete
hnt 2 intelligit de acuta procedente a ma faciete
morbu acutu merito manifeste qlitatis. 4a qo
bz ita sit / In oibz tn egritudinibz acutis manifestio-
ra st signa salutis vel mortis q i cronicis / p bz
accidentia i acutis st vehementiora 2 actio e
velocior valde i eis aut mẽ i membra / aut de
tuti i maz / 2 so fiunt signa mag manifesta.
In hys stat questio. Contra hac pone
dr 2 po q hoc no st intentio ypo. 3o pnosticoz
loco allegato 2 G. 4 .a2 sic egritudines sal
ne a mortiferis distinguntur facilius i illis in
qbus st signa certiora salutis aut mortis / no
q signa sint manifestiora i se ut pz ꝫ fac
ilius distinguntur salue a mortiferis in pparti
tis ut vult ypo. ibi / q̃o i eis st signa certi
ora salutis aut mortis / maior pz qr hoc ta
lis distinctio no fit n ꝫ certitudine taliuz
signoz ut st talia signa / 2 hoc ad intento
sufficiet unde hac no ee mente ypo. et
G. illo loco. 2o arguitur de ordinibz
i se considerativis. 2 pos pria / et suppono q ma
alys pibz ni mag noceet mag stimulet q
virtute ad expellendu hoc pz de se 2 qr no videt qr
alia eius i pno febrium eet signum multimus me.
2o suppo 2a pria mag stimulat ad expellendu
alys pibz facilius movet / hec suppo pz q
minor virtus posset hac move ni agat cu
maioi conatu. Ex istis sequitur pria cõne no ee
vera vel / na mẽ morboz acutoz alys pibz
sive sit morbi acuti pp virtute mẽ sive
pp loci mag stimulant q facietes morbi
cronici q st mobiliores ꝫ mobilitas e ca
infectionis signoz ut vult positio / q̃o 2o pria f.
Contra 3a cõne arguitur qr in pnosticis cronicoru
vbi st certa signa salutis / signa longitudinis mor
st certissima qr salutis st certa ut vult posi-
tio 2 sequitur q salus no pot ee certa / dum signa
no longitudinis st certa. pterea fortitudo accidentiu no
semp e signum certu brevitatis ymo ecolumni-
tas ut hic vide. Et signa q indicant 3o p
nosticoz textu q .a. Evasuri quide sunt quibus
aures vero dolor aliquis 2 quies nocturna
naturalis etc / ꝫ eqcolumna sunt ee i cro-
nicis / Itez signa certe mortis i cronicis sunt
appe eq certa sic i acutis cu propter futura
mala esse / ymo ista st certiora indicata positionez /
ꝫ ista signat eq certe morbi brevitate sicut
morte certa q se q i mortalibz no oz ee
certiora signa brevitatis aut longitudinis i acutis
q i cronicis. 4a qo e fla / tu i acutis
merito qlitatis mẽ manifeste / vel ia plima
pos mẽ e expulsa precedentibz signis digonis /
certiora videntur signa salutis q silia i cro
nicis / qr mẽ mobilitas agunt virtute possi
ea facilius expellere 2 sanitate facere. Con
4a cõne arguitur / In cronica eg̃ne stat tanta ee
malitia i ma sic i acuta ut i statu cro
nici mortalis vel urina apparet magna cruus
virtus tn sit debilitata sic i acuta / q̃o no
manifestiora sunt ee mortis signa i una q
i reliqua. pterea certissima signa de morte
st virtutis debilitas 2 manifestissima / ꝫ virtus
pot ee debilis ita i cronicis sic i acutis q
q fla / nuq eiz caliditas pot ee ita certus sig
mortis aut dolor fortis sic virtutis certa 2
iseparabilis debilitas q tanta pot ee i cronicis
sicut i acutis / Eque q̃o manifesta signa sunt
mortis signare in cronicis sic in acutis. Quantum ad secundum. Noto po q certius
2 maius signum de morte vel de salute e illud p
qd signat aut virtutis dominium sup morbuz /
aut eo / na ut dixi ex. G. 3o pnosticoz to. q.
q illa e vera prudentia i iudicado / vel vi
de morte dnie 2a. e. cao de signis mortis
vbi principalissima signa posuit debilitate
virtutis i operat ad eg̃nez cu dixi / de illis e
debilitas virtutis 2 defectus eius ad sustinendum
egritudinem. Nota 2o q i morbis tã cronicis
q acutis maius e dominiu virtutis sup mor
maz i statu q i aliquo precedentium tpiz / aut
eo maius dominiu mẽ morbi sup virtute / et
hoc loquendo de statu quo ad digestionem mẽ vel
putrefactionem, hoc pz de se qr sume digesta materia

mag durat sibi virtus alys partibus q̄ ante / et
pessime putrida mag durat virtute. Nota
3° q̄ qn prius ē expressus virtute sup māz /
aut eq̄ pura fit pugna / z si fiat no multu
cog̃scit dominiū vnius earū sup reliqua. Nota
4° q̄ morbi ideo sunt acuti q̄r ab ipso morbi
initio multu durat virtus mei / aut eq̄ / nam
hec sola ē cā cito t'minare hoꝝ morborū /
In cronicis aute ab initio morboꝝ ē eq̄ / et
hec ē cā longitudinis pugne / Et hec totu colli
gi pot 3° pnosticoꝝ 9° c. Vltio suppono
q̄ hic no loqm̄ de morbis ex toto gn̄e mo
talibus. His visis ē hec pª cl° / Certiora
sunt sigª salutē vl mortis in pn° morboꝝ
acutoꝝ q̄ i pn° cronicoꝝ / pª q̄r i illis mo
bis sunt certiora signa salutē vl mortis in
pn° i quibus eo tpre multo notabili manus
z manifestius ē dominiū virtutis sup māz at
eq̄ / s; ho ē in pn° acutoꝝ q̄ ic / a° est
nota ex p° notato / z 2° pz ex 2° notato.
2ª 9° certiora sunt signa salutē vl mortis
in statu z ppe statu cronicaꝝ q̄ i statu z
ppe statu acutaꝝ / pª q̄ equalit pot apparere
dominiū virtutis sup māz i cronicis in illo
tpre sicut i acutis ut p pte pbatu ē i a°
q̄ predicte pªne / s; equali apparente dominio
certiora sunt signa cronicaꝝ q̄ ac / 2° pz q̄r
sunt stabiliores z minus merito sunt mu
tabiles. 3ª 9° abte signa salutē vl
mortis i cronicis i statu sunt signa certiora
q̄ sigª salutē vl mortis i acutis i statu
vl ante / pª q̄r talia signa i statu sunt sigª
certiora q̄ sunt talia i statu acutaꝝ ut dic
2ª 9° / z i statu acutaꝝ sunt talia sigª cer
tiora q̄ in pn° eaꝝ dc̄ vl aug° ut dic
2m notabile q̄ 9° va / Et p' istaꝝ omni
vlt ypo. z. c. 3° pnosticoꝝ loco allegato
z 2ª z 3ª vlt hic. c. i 9° Ad ar
gumenta q̄ principalia. Ad pm
nc̄ minor / Et qn ar̄ auctē c. 3° pno
sticoꝝ / dr̄ q̄ hec ē vm in pn° / et ita ex
pssit ypo. i textu / vn dixit In quibz valitu
dinibz t'minatio ē tarda pnostica i illis in
initio sunt latentia / Expssit q̄ initiū in
quo ē tale dominiū mai°. Ad 2m ar̄m dr̄
cedēdo mi° q̄ acute egritudines i initio sunt facili
ores ad cog°scendu / an sint salue aut mo
tales / s; no sic q̄ absolute sint faciliores
ad cog°scendu / Et io. c. i 9° a° ni dcunt
q̄ intendit ypo. dixit p9 locu supra
allegatu i 3° ar° / dr̄ eaꝝ sig°nes s.
cronicaꝝ pnecabiliu z saluaꝝ sunt similes
ab initio eaꝝ / manifeste dictu textus q̄
q. 29° a°. sit de sig° in pn° q̄ vno de
2° tpribz morbi vlibz q° ad inci alt dne.
Ad 3m dr̄ cedēdo mi° q̄ hec dña in pn° ē
maior / no aut in statu. Ad 4m ar̄m lo
de morbis no ex toto gn̄e mortalibz pot
dici q̄ assumptu ē falsum / z tuc pª io

no prodit de apoplexia. Ad 2m ar̄m q̄ recte co
gnosces ista signa ppr dict i fosse s; ipe no
pmitabit ita absolute de morte aut de sa
lute i acutis sicut in cronicis. Ad 3m de ppor
ne no gna / q̄r ista ē firmior ppor° in cro
nicis q̄ i acutis / vl si vis sentēciis dig
fatias 2ª z 3ª cl° no vles sunt i plibz
verificat. Et h° de qone ista.

Quibuscumq; iuuenibus. ypo. in
isto affor° intendit 2ª 9° nes / z 2ª
pont ibi. Et quicumq; pª ē ista / Cui
libet hns ventre fluxibile z lubricu i iuue
tute / i senectute hit ventre stipticu. pª in
istis i senectute adsunt cae stipticitat q̄
vl / qua clara z a° patebit in notatis.
Circa affor° p° notadu p ventre hic
itelligi intestina l; multis modis capiat
h° nome ut dictu ē affor° 2°. Nota 2°
q̄ venter dr̄ humidus ad sensu ypo. q̄r emi
tens ex cibo assupto i forā superfluitates p°
digestionis re humida nalr no ex altius hu
oris pmixtione / vz si qs a / toto corpe ē
mitteret humores ad intestina merito cuius
venter fieret lubricus z egestio humida ppr
illoꝝ pmixtione no diceret venter humidus
ad sensu ypo. s; q ex osuetudine emittunt
feces molles no merito pmixtionis molli
ficatis humiditas eas / tunc dicimus istu ventre
re humidū z eq̄ siccū. Nota 3° q̄ iuue
nes itelligit omnes a / pn° senectutis usq;
ad pn° vite / z p senescentes no tm itelli
gimus p°s senes s; equalr omnes a / p° pn°
senectutis usq; ad fine vite. Nota 4° q̄
ventre p° humidū i senectute fieri siccū / ite
lligit duobz modis / vno° q̄ fiat siccus 2°
ventris tpratu i sua etate / vl q̄ fiat stip
ticus q̄d ide ē in gpat ad se iuuene. Nota
5° q̄ vlis cā huius ventris modo dicto, est
q̄r de toto cibo sumpto modica trahit humiditas
pporcionabiliter ad epar / ita q̄ merito huius id
q̄d remanet emittendu p intestina ē humidu /
h° aut gmgeraris nalibz pot ctingere / pª pp
stoi frigiditate merito cuius plus appetit
q̄ epar possit attrahe. 2ª ē epis frigiditas per
qua epar no ē aptu ad attrahendu ita q̄ no
tantū pot attrahe q̄ntu stos tpratus appetit.
3ª ē virtus expulsiua fortis i sto pp forte
humidū. 4ª cā ē pp debilitate retentiue me
ritis siccitatis z humiditatis stoi. 5ª cā ē multitudo cole
a epe ad intestina transmisse ad stimulandu
ea ut expellat. Nota 6° q̄ 2m c. i 9°
de istis quatuor plurie pmutat de iuuentute ad
senectute i ꝯtrariu / z ideo faciunt effectu ad
ꝯtrariu tedente / nā p° si stos ē i iuuentute fri
gidus i senectute infrigidat totu corpus, et z
stomacus remanet frius / z io apetitus decrescit /
nā corporis frigiditas facit debile apetitu q̄r
vene debilit attrahunt a stomaco / Sil; si venter

20 ·✠·

Nota totu hunc affor° z 9° ... ꝯtra sup eo ...

e lubricus in iuuentute pp multa colarz transmissa ad intestina / In senectute qz pauca fiat pp frigiditate expulsiua venter fit mag stipticus / Si uo sint vent humidus pp debilitate retentiue / alij mutat ad stiptici / alij no / Na si vehement e humidus i iuuentute / merito hum2 erit 2 in senectute mag humidus qz deficiet virtus xtetiua / multu autem frigiditate / Sz si fuit multu calidus et humidus merito aug pp humitz fit debilis xtetiua / In senectute mutat ad stiptici / qz in senectute 2manet sat calidus nec plus fuit valde calidus 2 fit siccus / 2 io virtus retentiua fortificat / Sz si fuit pp epar debilitate eodz mo 2manet i senectute ul c'spit humitas magis qz ep mag debilitat / Jt si fuit humidus pp expulsiue fortitu'nez 2 expulsiua p actus minet a fiuit / tn plus debilitat in senibz debilitato calor / 2 io 2 i stiptitate mutat merito hums cae / Ex qbz appet q ut plm cae fluxibilitat ventris i iuuentute mutat i senectute ad stipticitate Sz 2° 9ne affor2 itelligeda ee ut i plibz no vlr ut dic G. in 9to Sz 3° cu verificas affor'm Sz e° q itelligit vent sicus i senectute no i 9par ad tpratu / S in 9par ad id qd fuit i iuuentute Vltimo nota q dispitate regis posita 9tige oia falsificari ut si sil cu etate pmutaret dieta ad illa q eent magis apta ventre lubricu redde. **Et quibz aliqz.** 2a 9° affor2 e ista / Qmqz i iuuentute hnt ventre sicciu / i senectute habet ventre lubricu / p' qz cae stipticitat i iuuentute merito pmutat ita etatiue ut inde venter fiat vent lubricus q' ist / a'' i notate patebit. Nota hic q cae stipticitat i iuuentute st quqz oppossite illis caus ppe fluxibilitate. p'a e paucitas apetitus ppter stoi caliter. 2a e fortitudo attractiue epatis pp caliter. 3a e fortitudo retetiue epis pp stoi caliter 2 siccitate. e'a e debilitas expulsiue pp siccitate stoi. q'a e paucitas colere transmisse. 2° nota q 2 ut i plibz pmutat iste cae / na si apetit e debilis ppt multa calitz i iuuentute / ho maxie e ep multa cola generata 2 multo colerico fumo eleuato ori stoi / 2 i senectute pp frigitz 9stat q hec cu minorata sit 2 stoi 2 epis / 2a cu itiz pmutat / qz epar in senectute debilitat i attrahendo. 3a cu 2 pmutat qz 9tetiua debilitat duobz mois / vno p augm'tz frigiditas 9tz 9parez ipsi retetiue / 2° pp mimin augm'tz siccitat q quqz actus ppe virtut diminuat / 2 hec pmutatio no nto accid si tarde ut i 9to dicit. e'a cu 2manet 2 c'spit c'stedo frigi. q'a etia 2manet aut augetur. Sz 9' q 2 ut plm i tre cae pmutat. verificat 9' 2a 9° ut i plibz 2 no vlr / Et affor2 9cordat 10° 3° ca° de fluxu ventris omnium modoz. /

Hec non semper contingere.

Et alis in 9to duo facit / p° pmittit quedam pambula ad expone / 2° exponit verificads ambas 9nes. 2a ibi Ventres igr. p'a diuidit i e'or ptes i p'a ondit affor'm itellige dii ee ut i plibz / i 2a ondit de q'a lubricitate 2 stipticitate loquit. 3° ondit q'st 9siderande ad affor2 verificatoe. e° ponit intencione sua / 2a ibi hnt'z sen. 3a ibi. i quo 9siderada e'a ibi. Et ego hoc. p° dicit hnt affor'm no ee semp vm s ut i plibz / et ho pbat de mote ypo. q itadit i vltio affor° hu'9 ptile 3 qr repetit. Jde 2a pte dicit q hic no oz itelligi de lubricitate 2 stipticitate ventris quomolibet 9tingentibz s de illa q st seruato eodz ordie i dieta i oibz etatibz / Na si quis i iuuentute vtat dieta laxatiua i qua in pri° prandij sumit scebdu ctiua ventris ut pisces saliti 2 porri et vinu dulce / 2 p'ea i senectute moueat ad vinu dulce 2 capiendu stiptica ut nespula 2 sorbe et vinu stiptica aut si ecc fiet mutatio in dieta / sit lz i iuuentute lubricus fiat stipticus i senectute / Jsta no e mutatio qua ypo. intendit / s si fuet idem ordo diete / tic debemus mutatioe talez advtere / 2 de illa maxie verificat affor's / 2 e intetio ypo. Jde 3a pte dicit q ad ho verificadu oz 9siderare differetias dispoim rones p quas fit aut lubricitas aut stipticitas / et hoc no accit q multi medici ho inuestigauerut ut veritas istius affor2 cognosceret. Jde pte e'a dicit q ipe e facturus illud ide qz inuestigatur9 cas dictas p demostratoe / s qz vidit opus 9ti quale e istud ad ho no sufficere pposuit face vnu volumie solu de hoc tractatu. s. cas fluxibilitatis 2 stipticitatis / 2 addit q hoc no vlt recordari. i. tangere ea q st dicta i libro de virtutibz naturalibz 2 de accitibz / s mult nos illa hre in mete. **Ventres ingz.** hic verificat affor'm 2 diuidit i 2as ptes. p° 9nie p'az 2° 2az. 2a ibi In senectute vo. p'a i 2as na p° dat cas humitis ventris i iuuentute 2° ondit ex illaz mutatoe etatiua verificari 9nie p'ma ut i plibz / 2a i. Ventres 9ta p'a pos posset diuidi i multas ptibz s in sumna dic quqz / p'm q vlt. ventres sunt humidi eo mo q hic loqm diminuta humiditate q venit a sto ad epar de humiditatibz ciboz. i. qz paucha humitas transmittit ad epar de cibo 2 ho s cibi pporcoe. Dic. 2° q ca qz paucha humitas transmittit ad epar e aut qz stomachus plus sumit de cibo q epar sufficit attrhe / aut qz cito cibi a / cor' expelliur anteq epar tota humit'z ad se possit attrhe / Na si plus recipit q epar possit attrhe 2manet multu de illo sic subcocto / et si cito expellit no pot epar de humite cibi multu cape. Dic. 3° q ca qz cibus uelociter egreditur stomacu 2 intestina e multitudo cole

transmisse ab epate

transmisse ab epate ad intestina aut fortitu-
do virtutis expulsiue istorum membrorum / aut debi-
litas retentiue. Dicit 2º quod causa quia plus desi-
derat de cibo accipere quam epar possit attra-
here est ex parte stomachi, et hoc quia os stomachi sit fri-
gidum, aut ex parte epatis quia sit debile propter frigiditatem.
Dicit 4º quod debilitas contentiue est propter humiditatem stomachi /
Ex quibus patet venter in iuuentute humidus causas esse
quatuor naturales / frigiditas stomachi, multitudo colere, humiditas
stomachi, frigiditas et humiditas stomachi, frigiditas epatis. Ve-
tres igitur. Hic ostendit veritatem questionis in se-
nibus. Et dicit 2º primo quod ventres humidi propter
frigiditatem stomachi multum cibi appetentis sunt in senec-
tute siccus / Ratio quia cum ventres sunt frigidi toti
corporis in senectute infrigidatur et stomachus et corpore
infrigidato et extenuato, et propter frigiditatem stomachi appetentis
deficit attractiua totius et sic appetitus stomachi de-
ficit duobus modis. Vno quia infrigidato quod
est propter humiditatem substantialem et spiritum desiccatur mul-
ta corporis non auget appetitum sed minuit et
talis est in senectute, 2º est totius corporis frigiditas propter
quam non fortis fit attractio. Dicit 2º quod venter
humidus in iuuentute propter colere multitudinem fit in
senectute siccus quando est ex parte istius cause, quia
propter frigiditatem extatiue argentum oportet diminui colera.
Dicit 3º quod si venter est humidus propter eius complo-
nale humiditatem non oportet in senectute semper esse siccum /
Nam si est humidus tamen fit in senectute frigidus hita
in iuuentute non amittit / Si enim in iuuentute stomachus
infrigidatur id est frigidus / in senectute frigiditas augetur
et ideo debilitatur / quia omnes corporis in quo humidat frigiditas
et proprie consequens paucitatem innati caloris
necesse est quod actiones habeat defectas / probatio quia
non necesse expirat / Sed si in iuuentute fuit hu-
midus et calidus stomachus tunc in senectute fiet stip-
ticus qui prius erat lubricus / patet quia contentiua
virtus vigorat / et causa est complo stomachi quia 2º causis
est frigida et sicca tamen sit nervosus / Si igitur est mul-
tum humidus in iuuentute quod oportet si debet esse lubri-
cus merito istius humiditatis oportet quod in senectute con-
sistet contentiua quia stomachus expirat / et non fit mul-
tum frigidus ymo remanet satis calidus tamen in
iuuentute multum fuit calidus. Ex hiis dicit
2º constare quod ut pluries venter in iuuentute lubricus
ex extatiua mutatione fit stipticus in senectute /
nam si est humidus propter epatis frigiditatem paucitatem attra-
hentis patet quod non oportet merito huius fieri siccum /
sed tamen hoc toto plures restat modus quibus fit con-
tinuitas quam complexionibus non. In senectute.
Nunc explanat questionem 2º et diuiditur in partes primo
ponit questionem, 2º causas stipticitatis in iuuentute /
3º ostendit quod iste cause in senectute ut plurimum per-
mutatur ad causas lubricitatis. 4º imponit finem
dictis excusando se, 2ª ibi Dictus non. 3ª i-
bi hec omnia. 4ª ibi Ista propter breuitatem. Dicit primo quod
in senectute sunt humidi illi ventres lubrici qui
in iuuentute sunt sicci ut plurimum. De 2ª parte dicit
quod cause stipticitatis in iuuentute sunt aut pauci-
tas cibi in comparatione ad illud quod epar est aptum
attrahere / aut propter paucitatem colere ad stomachum et
intestina venientis / aut cibi causa est caliditas

stomachi propter quam festinat saturari stomachus / sed siccitas stomachi
qui per se deberet humidus fit ab epate temperato et
calido / et hic per temperatum intelligamus mediocriter
calidum in quo virtus attractiua est fortis / et causa
paucitatis colere est frigiditas epatis vel et contingit
ventrem esse stipticum tamen propter contentiuam stomachi fortem
quam stomachus factus est siccior temperato / In summa igitur
cause stipticitatis iuuentutis sunt. Quarum prima est caliditas
stomachi propter quam stomachus modicum appetit. 2ª est pau-
citas colere ad stomachum et intestina venientis. 3ª est
fortitudo attractiue epatis. 4ª est fortitudo re-
tentiue / nam expulsiue debilitas non est hic enumera-
ta / potest tamen intelligi ex dictis in questione primo.
De parte 3ª dicit quod venter stipticus propter stomachi
caliditatem, causa temperata in senectute fit lubricus
quia appetitus consistit / Sed si sit venter stipticus
propter siccitatem constantem contentiua proprie quia
est coniuncta caliditati iuuentutis / tunc ista virtus
contentiua debilitabitur in senectute minime existen-
te stomacho / et sic volentur egredietur cibus / hec tamen
debilitatio fiet tarde quia tarde adueniret tanta
siccitas ut dominat contentiua / Sed si in iuuentute
venter est siccus propter colere paucitatem in senec-
tute fiet siccus eodem modo quia epar infrigidatur
et non generat multam coleram ymo stat quod tantum
augeatur frigus ut humiditatem cibi epar non possit
attrahere / et sic etiam fiat humidus et lubricus /
Ex quibus patet quod ut pluries venter in senectute iuuen-
tute stipticus est in senectute lubricus. 4º dicit
4º quod ista sufficiant propter breuitatem operis qui
videat ista ex difficilia illis qui legunt librum
de naturalibus virtutibus tamen videtur hoc posse
sufficere tendentibus ad medicinam. Tunc dubitatur.

Utrum omnes habentes ventrem

in iuuentute lubricum habeant ipsum in
senectute stipticum. Arguitur quod sic ho-
mines frigidi stomachi naturaliter aliis paribus tamen in iuuentute
quam in senectute habent ventrem lubricum, igitur con-
sequentia / antecedens probatur quia omnes tales plus appetunt propter
attractiue epatis quam temperati et ista est causa lubri-
citatis / igitur aliis deductis ventres erunt lu-
brici / antecedens declaratur quia tamen in senectute quam in iuuen-
tute frigidus stomachus facit magis appetere aliis pa-
ribus. Contra dicit hic quod antecedens primo non est verum
verum est in multis lapsus quia omnis immoderata desi-
deria deuiant actum proprie virtutis / saltem hec quae ha-
bentes stomachum frigidum non multum a temperamento la-
psum deductis impedimentis habent ventrem lubri-
cum tamen in senectute quam in iuuentute / et sic consequentia non
erit valida, nec est quo ad illos qui habent
ventrem lubricum in iuuentute merito istius cause
erit verum ut in pluribus, quia lapsorum a temperamen-
to plures sunt ita modicum lapsi ut non deuia-
tur actus proprie virtutis merito lapsus illius
quod alii conditiones non habentes, et de istis est verum quod tamen
in iuuentute quam in senectute habent ventrem lu-
bricum. 2º sic habentes multam coleram ad intestina
transmittendam deductis impedimentis tamen in senectute
quam in iuuentute habent ventrem lubricum, et tales
habent ventrem in iuuentute lubricum, et in senectute
non stipticum / tamen in senectute habeant etiam non

lubricum, quod secundo non valet verba, autem patet quia impedimento
deducto multa cibaria transmissa, hoc modo est causa
lubricitatis, in quibusdam tamen incremat deducto ipse
deinde, et ego ita pono. Sed forte diceretur quod habentes
multa cibaria in iuventute non habent multa in sen-
ectute, et sic non est verum quod habentes multa cole-
ra in senectute habeant ventrem lubricum quia
multi sunt tales. Contra: stat aliquem esse
sanguinis calidum et quilibet talis naturae dispo-
sitionis habet multa cibaria, ergo etc. Secundo sic: habentes
ventrem lubricum propter corporis fortitudinem modicum attra-
hentis, in senectute debilitas est maior, ergo etc. Tertio:
habentes ventrem lubricum propter humiditatem
contentiva debilitate habent et debilis eadem causa in
senectute et magis propter debilitatem additam in eo
senectute et magis debilitate caloris, ergo etc. Quarto sic: habentes ve-
ntrem lubricum in iuventute propter fortitudinem expul-
sive virtutis caloris et humiditatis vero, eodem modo
habent in senectute, ergo etc. Patet assumptum quia tales
in senectute permanent calidi et humidi, sed re-
gimine consuetudinis continuatur, et sic videtur quod nulla
causa assignatarum aliis. Cum igitur venter in iuve-
ntute lubricus ut plurimum permutatur ad stipticum in
senectute. Et per hanc patet ratio moysi
et auctoris qui hunc aphorismum exposuit dicendo esse falsum.

In oppositum est ypocras in aphorismo et G.

in commento. Cum ista questione intendo salvare mentem
et verba G. in commento et ypocratis in aphorismo et faciam
duos articulos: in primo ponam preambula quedam,
in secundo ponam conclusiones de questione ad mentem expositam.

Quantum ad primum.

Notandum primo quod dupliciter
possumus ymaginari ventrem in iuventute lu-
bricum in senectute fieri stipticum: uno modo in compa-
ratione ad temperatum sene, secundo ad seipsum iuvenem ita quod
dicatur stipticus minus lubricus quam fuit in
iuventute, et ita intelligatur de quasi mutatione.
Nota secundo quod ut tertia ratio tangebat venter
habet non dicitur lubricus quia fluxum patiens proprie
habet non dicitur penultimo aphorismo quod isti in iuve-
ntute melius commutatur habentibus siccos, et G.
videtur in commento dicere quod in istis bene eveniunt superflu-
itates, quod non diceret si isti essent hoc modo pa-
tientes, per ventrem igitur lubricum intelligi-
mus illum quod superfluitates propter vigoris expellit
modicum per defectum attractionis partis humide sive
excitatas, et ergo per sensum. Tertio nota quod certe
causas assignatas causae huius lubricitatis quae ponit
G. in commento, una est siccitas stomachi per quam plus ap-
petit quam expedire possit. Secunda est fortitudo virtutis
expulsive propter caliditatem et humiditatem stomachi. Tertia est debi-
litas retentive propter humiditatem stomachi caliditatem aut
frigiditatem. Quarta est multitudo colere ab epate trans-
missa. Quinta est corporis attractive debilitas, et non
quibus faciat lubricitatem dictam habitum sunt in expo-
sitione aphorismi. Contraria autem cause sunt causae contrarie
stipticitatis in iuventute, una est caliditas stomachi
diversus appetitum. Secunda est fortitudo retentive propter
stomachi siccitatem. Tertia debilitas expulsive propter
frigiditatem. Quarta attractio corporis propter caliditatem. Quinta pau-
citas colere ab epate transmisse. Nota quinto quod
licet dicte cause sic se habeant quod unaqueque per
se sit apta facere ventrem lubricum, aut est

tamen quod multotiens contingit in dispositionibus ad contra-
rium declinantibus, ita quod lubricitatis cause cum stipticitatis
contingunt, ubi igitur quo ad istos duos effectus
predictos eque potentes concurrant, effectus sequitur
ad nulla earum magis quam ad aliam declinans, sed si
una potentius, tunc effectus ad naturam potentio-
ris declinabit. Nota quarto quod aliquando una et
eadem qualitas unius membri ad stipticandum et ad
mollificandum, verbi gratia caliditas corporis per quanto est
multe colere generativa est causa fluxibilitatis ventris,
et per quanto vigorat attractiva corporis est causa stipti-
citatis aliqualis, et ita stomachi siccitas per quanto facit
cibum ampliorem appetere est causa fluxibilitatis,
per quanto facit cibum multum morari in stomacho et intestino
et minutionem digestionis et debilitatis expulsiva est
causa stipticitatis. Ex quibus sequitur quod non oportet omni-
quemque iuvenem calidi corporis habere ventrem flu-
xibilem aliis paribus, aut unumquemque habere eum
stipticum, sed stat aliquem esse stipticum ubi plus
vigoret attractiva quam maioret quantitas colere
ad intestina transmisse. Et stat esse fluxi-
bilem ubi econverso. Et stat esse medium graduale
inter fluxibilem et temperatum ubi utrumque equa-
liter fatiat. Sed contra hoc dubitaret aliquis,
quod est epar plus de colera transmissum sua
caliditate quam attractivum per eandem. Hic credent
aliqui quod epar per calidum modicum recedente
a temperamento vigorata est attractiva, et non
multum vigorat colere generativa, Nam ge-
neratur a caliditate ignea sufficiente superflue de-
coquente, et ideo dicunt quod licet per augmentum ca-
liditatis super temperamentum tam attractio quam generatio
colere possit diminui, quia omnis immoderata dis-
crasia debilitat actum proprie virtutis, tamen plus potest
augeri caliditas stante potentia multe colere
generativa quam stante virtute forti ad multum attra-
hendum. Et ideo non epar fuit multum lap-
sum in calidum ita ut incipiat remitti in attractio-
ne, tunc adhuc multum colere generat, et procre-
ando in intensione caliditatis ad hoc pervenit
ut plus possit improporcionabiliter multa colerarum
generare quam attrahere, sed modica excitate dicta
causa contingit oppositum. Epar igitur per caliditatem multum
a temperamento distans facit ventrem fluxibilem,
sed cum modicum distat facit stipticum, in aliquo
gradu contingit quod fatiat medium inter utrumque.
Habet tamen positio est voluntaria potest ponens
quod cetius per augmentum caliditatis incipit debi-
tus attractiva quam colere generativa, Nam quamvis
colera a caliditate ignea generetur tamen in flatuoso generat
et temperato epate, ubi igitur restat ista caliditas
videtur colere augmentum ita a principio improporciona-
biliter sicut attractionis. Preterea epate virtutis
attractive restat per dictam caliditatem ut patet in apa-
tibus et frigidis et in calefactoriis. Colere
autem naturalis generatio non ita, cum multo igitur maiori
intensione caloris tam naturalis quam preter naturam stabit attra-
ctio forte quam multe colere generatio. Preterea in
ydropisi a siccitate a multa corporis caliditate facta
est proporcionata ad attrahendum, aliter aquositates in
epate non generarent et non potest ad multam
colerarum generanda cum generet aquositas, naturalis

ig debilitabit votus ut gnata cole q ut attra-
tia. Puto g no ee bene determinabile, vot
p solu calit augnt plus vna istarum o-
pom itedat aut remittat q alia, sz mihi
sit visile om predcts positiois, sz pot
otingere ex alys q ni forte attrahe habit
no ita pporcnalis multe cole tristissio,
vt si epar e calidu et humidu, et ni multa
cole gnatoe no tanta pporcnali attrachio ut
i calido et sicho. Itm ex pte latimis, et strictue
pori fellei potest hec dispacitas otingere,
et no suffcit q multa gnata cola venter
sit lubricus, qz no no, pporcnalr et dnu
posset de stoi fric. Ito nondu qta i se-
nectute q i iuuetute otingit epar plus
cole tristmite ad intestina q tprati i eadem
etate, pz q i oi etate otingit inuenire
epar calidu no multu a tpramto distas
et et multu distas, et ita multu de cola
ru tprati gnans, Et ita ppor dicatur
de apetitu stoi frics, na ex quo caninus ape-
titus pot etia i sene p fric stoi otingere
se posse inuenire stom sene mag mcito
fric apetente q tpratus, et et pot stantu
augeri frictas q minus apetat. Ito nota
q corpor lapsorum a tpramto plura inuen-
iut ita modicu lapsa ut mcito lapsus
no dicat actus ppe vtute dicta, q eo. o
istud dec experientia. Ilys hitis sit hc
pa go, No quilibet hns ventre lubricu
i iuuetute ht illu stipticu in senectute, ista
go e. G. i gto qu dic affor grie no ee vle
vaz, et patebit statim. Ita go, No ut plin
vent i iuuetute lubricus e i senectute stip-
ticus, ru tprati eiusdem etatis, go pc distinzedo
p omes casus, na qui e lubricus pp debi-
litate attrahue epis, remanet mcito hic et
lubricus in senectute. Cui no e lubricus
pp retetiue debilitate tanta, senectute frit
et remitete, remanet et lubricus. Restat
go videre de alys tbus casus, et po de fric stoi,
Et aro sic, ut plin stos frus e modicum
distas a tpramto, et tlis i senectute non
ht apetitu cuertu, ymo intesiore tprato
sene, go ut plin vent lubricus ista de ca
remanet lubricus. Si no dicamus de multe
cole tristmissioe pz q ut plin ep calidu
e calidu et humidu, et no multo a tpramto
distas, tlia aut remanet plus cole gnanta
q tprati ep et plus tristmitetia ut dictu
e sup. Si no vtus expulsua sit fortis pper
calorem et humtem gnuta ut ostat ex go q ru
tprati senis adhuc remanebit adhuc forte
et sic i plibz casibz plus falsifica q veri-
cat go in opar ad tprati itelligendo stipti-
cu et lubricu. No ut plin vent i iuue-
tute stipticus sit i senectute lubricus ru
tprati senis, hec go e et manifestior prete,
na sic e stipticus pp fortitnem attrache epis
gnite calitem no multu a tpramto distatem
in senectute remanebit

3a

Si no sit ra ca s paucitas cole pz no fieri
pmutatio ut plin ex go, Si sit 3a ca remissio
apetitus stoi remanete calo i senectute adhuc
apetitus erit remissus ru tprati senis, Si
no sit 4a ca s debilitas expulsiue pz ista in
senectute remane, ostat go no ut plin i opa-
tioe ad tprati tale uetre fieri lubricu. Ita
go ut plin vent in iuuetute a tprato distas
p lubricu aut stipticu e aptus i senectute
remitti ru eius qd fiut i iuuetute, ista go sit
p mete G. et hac pbat rones G. tprat
aut mcito tpramti i oibz mebris et tprat
maneat, si puto mag stchu fieri, vnde o
nos videmus senes similitate vents labo-
rare. Ton dr q G. intetio sit q hec
pmutao sit ru tprati senis ex hys q dicit
i gto hu ptle, vbi dicat q hntibz ventrez
lubricu i iuuetute senectus e grauis vo-
lenior, ni q mult pmutau ad grum ru tpra-
ti senis. Ptea tales ut plin in senectute
detus hnt q hntes ventre stipticu i iuue-
tute ut dr i affor, go oz q in eis vent
sit sitior i senectute q i hntibz uetrem
stipticu i iuuetute, qd fieri no pot vbi i
alto ul ambobz fiat pmutao ad grum ru
tprati senis. Constat go Galin itelligere
de opar ad tpratu no ad id qd fiut i iu-
uetute, ptea tpratus dz lubricari, p q
stoi fric acquisita intedit apetitus, alr no
videt q quo remisso apetitu pp calitem in
iuuetute i senectute pura intendat et attr-
tiua epis debilitat, go si i iuuetute suffi-
tin attrahe qm stos apetit i senectute suffi-
ciet minus attrahe et p ons fiet venter lu-
bricus. Multe pt sites dificultates quas
ego nolo solue nec moue, s vos cogi-
tate. Ex hys redeo ad arta pncia. Ad
pm et alia excepto 3o pz q ondut no fieri
pmutaie i opatie ad tprati et ho nolut
gnes. 3m aut arm pbat vitate absolute.

21

Potus indigentiam soluit.

Concedo quia intedit ypo. i isto affor
e ista, Vinu curat apetitu caninu nz
p sic, Vinu debito mo exibitu remouet canin
caninu apetitus go ic, gna clara, et aym i notatus
pbabit. Nondu go po silez sententia collig
i3a 3y cao de cura canini apetitus et go no
almasoris, et 3o breuiay sapioris. Nota 2o q
hoc nome potus quz sumit p illa re fluida
q corpus nrm attracta debita mesura ingredies
no e apta corpus notabilr altare nec apta
et i corpus sbaz gnti s cibi pmixtione et pene-
tratioez siu fluxibilitate iuuare, et iste est
aqua, et ho mo sumit potus put g cibu disti-
guit, 2o mo sumit p omi fluxibili. 3o mo
sumit p vino, et hoc 3o mo sumit hic. 3o
nota q ho nome indigetia sumit quz pro
caritone, quz p fame nali, quz p apetitu
canino, et ho 3o mo sumit hic. Nota eo q
lz fames distinguat i fame nale, no nale
et pt naz, et fames pt naz sit illa ad qua can-
dam oturrit pt nalis disposo, tn solet dupl

a doctoribus notantur species famis preternaturalis. Una est
fames sincopalis, et est illa que est apta sequi
sincopis. Alia est fames bovina sive bolismus,
et ista est defectus apetitus stomaci cum gravi me-
brorum depredatione. Tertia est canina et est appetitus
ita intensus ut in nullo individuo speciei hu-
mane ita intensus possit inveniri in individuo
mere naturaliter disposito, vel modo sive intensiore
transcendit conveniam et proportionem ad hominem naturaliter
dispositum, et propter hoc tamen hic apetitus vocatur
caninus non quia sit ad cibaria diversa a cibis
convenientibus hominibus ut ad carbones aut lutum, sed
dicitur caninus quia videntur semper vorare
fame. Similiter aut apetitum caninum hic 3° modo
aut plures ponit racio. 13ª. 3ᵘˢ loco allegato, quia
una est fortis membrorum que propter multa evacuatione
perdita, aut propter multa dissolutionem factam
in membris a multa membrorum caliditate, aut fit
propter nimia corrugatione oris stomaci, et impressionem
similem impressioni quam facit humor melancolicus hanc
famis naturalis, et hoc accidit propter privationem humoris
frigidi in ore stomaci ipsum corrugatis, aut propter
complexione mala frigida stomaci, et de isto proprie loquitur G.
in commento et ypo. in afforismo, nam quamvis sint canino
apetitus non ita large, sed pro apetitu intensiori
quod correspondeat attractioni membrorum, et hic ape-
titus caninus cum non est nisi propter privationem frigidi
humoris in stomaco modo dicto vel frigiditas stomaci, et hoc
secundo modo verificatur afforismus et id quod in commento dicitur quod
canini apetitus species causa est frigiditas. ¶ 2° non
quod vinum debens caninum apetitum removere non
est quodcumque vinum, sed vinum calidum potens, acutum,
et debet prius ventuosa exhiberi. Nam illud vinum
sua caliditate subtiliat et dividit illos humores illum
caninum apetitum facientes et ypos a stomaco separat,
et stomacum relaxat sua humiditate, et hoc modo removet
et curat caninum apetitum, sed aut esse multe quan-
titatis ut sua quantitate superet materiam. Oportet quod
vinum curans caninum apetitum esse potens ut sit
calidum virtualiter, esse et calidum in actu ut magis
humori contrariet, esse multum ut vincet, esse dulce
vel acutum ut non corruget stomacum sua dulcedine.

Descendo potum. Galenus in commento facit
tria: primo ondit quid per potum intelligatur a
ypo.; 2° quid per indigentiam; 3° verificat
afforismum. 2ᵃ incipit: Et removet unam secundum expositionem; 2ᵃ ibi:
nam tamen; 3ᵃ ibi: caninum quoque apetitum. 2ᵃ ibi quod
ratio tamen; 3ᵃ ibi: caninum quoque apetitum, quem solvunt
bolismi. ¶ De prima dicit quod per potus ypo. consuevit
intelligere vinum, et hoc probat auctoritate ypo. in li-
bro de humana natura quod ponit in commento. ¶ De 2ᵃ parte
dicit quod non intelligit per indigentiam quamlibet cibi ab-
latione sed non fame naturale sed illa fame que
est cum nimio et canino apetitu quam medici
vocant caninum apetitum, et quam solum vinum curat,
nam fame ex nimio ieiunio aut ex corporis ina-
nitione vinum non solvit sed magis impedit, ita
famelicos et si eis detur et si accipiunt ab eis
aut cito incurrunt aut spasmum ipso penetrante
in nervos oris stomaci, et dolore cordis, aut alienatio-
ne mentis ipso vino vaporante ad caput, patet
ergo per indigentiam intelligi caninum apetitum et non

omnem famem. ¶ **C**aninum igitur. Verificat
afforismum et dividit in 3ᵉˢ partes, nam primo ondit
quod vinum solvit caninum apetitum; 2° quid non;
2° docet quo est administrandum ad bene solvendum
et curandum nimium apetitum. 3° infert versi-
ficatione afforismi. 2ᵃ ibi: cibaria quoque; 3ᵃ ibi: hoc ypo-
crates intendit. ¶ De prima dicit quod multum comedere
non tollit caninum apetitum sed tamen vinum ipsum to-
llit quia calefacit stomacum et humores in eo contentos,
sed vinum album non tollit hunc apetitum quia non
est calidum; ex quo sequitur quod ad solvendum hunc apetitum
oportet dari vinum scilicet aureum aut rubeum quod non sit
acidum sed supple dulce vel acutum quod calefaciat.
¶ De parte 2ᵃ dicit quod primo debet cibaria ventuosa et
pinguia que si non habentur naturaliter fiant artificialiter
cum permixtione scilicet olei vel pinguedinis, et cum ista
sunt assumpta detur supradicta vina, quia si ista sitire
incipiat bonum est signum scilicet quod calefacit stomacum.
¶ De parte 3ᵃ dicit quod hoc est illud quod ypo. intendit
et bene quia caninus ex frigida complexione stomaci aut frigidis
humoribus sed in stomaco existentibus, et quia vinum dictum
curativum est virtute, ideo necesse est quod solvat cu-
rativum apetitum ab aliis dependentem. ¶ **C**anib bo-
lisimum. Nunc probat una non valet expone-
dicens quod illi qui dicunt ypo. hic intellexisse per
indigentiam bolisimum errant duobus modis: primo quia illud
quod ypo. dicit hic particulariter putant ipsum dicere
universaliter; 2° quia bolisimus fit ex sola frigiditate ex qua in
utroque, ita ut desistat
primo facit famem et in fine remittit, ita ut desistat.
¶ Hic tamen est dificultas primo quia dicit quod isti volunt ypo-
crates dicere ut ipse dicat particulariter, nam non videtur
dicere universaliter cum ipse dicat particulariter. ¶ 2° ex quo
velior bolisimus quam apetitus caninus. ¶ 2° ex quo
bolisimus fiat ex sola frigiditate exteriori cum auctoritate 13.
3ᵘˢ capitulo de bolismo dicat quod fiat a causa interiori
et a caliditate quoque. ¶ 3° videtur quod caninus apetitus
non solum fiat a frigiditate et frigidis humoribus ut dicit G.
in commento. ¶ Ad primum dicit tadeus duo primo quod litera
debet dici confuso modo scilicet quod isti exponunt particulariter
ubi ypo. vult loqui universaliter, et isto sonat translatio
burgundionis et est apetitus caninus velior boli-
smo quia in eo apetit stomacus et membra, et in bolismo
non, et istud putat verum. 2° solvit quia bolismus
est velior quam apetitus caninus, non bolismus incre-
mentatur cum fami nam ut in suo principio et sine fame ut
in fine, sed caninus non videtur nisi cum fame. ¶ **M**u-
lla istarum videtur vera, nam licet diferentes universaliter vel
particulariter non videtur quod non intelligendo particula-
re vel vole esse reprehensio exponentium, ideo puto
istos dixisse ypo. intelligere de omni fame preter
naturam cum frigiditate ita ut comprehendat et bolisimus fit
ab exteriori frigiditate, sed quia tantum mortificat stomaci virtute
propter eius nimiam intensionem ut sit oppositum, non cum
solo vino curare, vel addere aromata ut dicit 13.
3ᵘˢ. Et ita apparet hic non obstatio istorum facit
expone erronea quia facit credere quod continue sit
intensa frigiditas stomaci vinum ipsam curaret. ¶ **A**d 3ᵐ
dicit concedendo quod non solum fit bolisimus a frigiditate ex-
teriori ita quod non ab eo, nec illud vult G. sed
vult G. quod per actionem exterioris frigoris non concur-
rente alio ad hoc particulariter agente fit bolismus,
homo quia illa frigiditas intendit et fit tunc fames,
et ideo est bolisimus vero potius attinens canino ape-
titui, sed cum ultimatur frigiditas facit bolismum et tollit

appetitu. Ad 3m dicitur per distinctionem de ca[illegible] appetitu posita supra in afforismo exponente.

Ex plenitudine non quecumque.

27 Ypocras in hoc afforismo intendit tres conclusiones, et ideo hic afforismus dividitur in 3es partes. 2a ibi Et quecumque. 3a ibi Et aliorum. Prima conclusio est ista, quod egritudines fientes a repletione sanabiles sunt per evacuationes, probatur quia omnes tales sunt apte sanari per remotionem sue cause, sed causa per evacuationem est apta removeri, igitur etc. Totum assumptum patebit in notatis. Circa partem primam nota quod duplex est plenitudo, est enim plenitudo quo ad vasa et plenitudo quo ad virtutem ut supra dictum est illo afforismo Ubicumque rubus etc. Et de utraque intelligitur utraque n[illegible] istarum esse potest in habitu totius, aut in determinato membro, aut interius venas, aut extra, aut humorum, aut ciborum, aut potuum, aut superfluitatum, et omni modo verificatur. Quid autem in re sit plenitudo, aut humorum replens, aut membri extensio, vel aliud dictum est supra illo afforismo Non plenitudo etc. 2o nota quod egritudinum quedam dicuntur a medicis fientes, et quedam facte, et utraque istorum dicitur duobus modis, uno modo dicitur egritudo fiens quia 2m partem producta et secundum partem producenda, sic de tempore et sufficientius diximus. 2o modo dicitur fiens quod spiritali dependentia dependens in conservando a causa sua, sive ipsa sit tota producta sive non, verbi gratia, calor febrilis actu inventus in medio instanti porosi[illegible], in illo etiam est fiens quia a causa producta spiritali dependentia dependens sed non est per tunc fiens primo modo. Et hoc 2o modo dicitur de fiente hic. Egritudo et facta dicitur duobus modis, uno modo quia totaliter in se producta, 2o modo quia non dependens spiritali dependentia ab aliqua causa non [illegible] esse [illegible] in quo est vel membri eius. Verificatur igitur afforismus de fiente ut in commento patebit et non de facta hoc 2o modo, nam licet repletio fecisset unum morbum ut verbi gratia solo[illegible] commutatione non oportet per evacuationem talis repletionis removeri morbum. 3o principaliter nota quod evacuationes sunt [illegible] per omnem eductionem humoris a corpore sive artificialis sive a natura verbi gratia flobotomia, fluxum ventris, vomitum, sudorem, evaporationem, menstruis et morroydibus et omnibus aliis modis quibus a corpore potest res repletionem faciens educi. 4o nota quod hoc verbum sanare dicitur de omni operatione medici per quam presens egritudo removetur et sanitas inducitur, sive per illud opus immediate sanitas inducatur sive non. Et isto modo remotio cause morbi ad cuius remotionem tollitur morbus dicitur sanatio et curatio, licet non sit ipsa sanitatis inductio sed opus per quam mediate sanitas inducitur. 5o nota quod licet quelibet talis egritudo sit apta per evacuationem sanari, non tamen per quamlibet neque quolibet aut in quocumque tempore facta, sed per aliquam per quam commode materia illa faciens egritudinem a corpore educitur. Et intelligatur de egritudinibus pendentibus a plenitudine humoris peccantis in quanto spiritali aut in quali non reducibili ad benignum. Et ita si in uno membro sit plenitudo faciens morbum et transposita materia ad aliud membrum non educta materia a corpore. Ultimo nota quod ad debite faciendas evacuationes oportet primo cognoscere ea que dicuntur in canone de quantitate et qualitate evacuationum, oportet etiam per 2am commentatores solutiones ventris et vomitum et regulas flobotomie et omnium medicinarum quibus fit evacuatio et in hoc proficientes et conservantes sunt practici egritudines corporis vel membri et modum egritudinis que omnia hic non ordinantur. Et quecumque. 2a conclusio afforismi est ista, Omnes egritudines pendentes ab inanitione curabiles sunt apte per repletionem curari, probatur quia per repletionem est apta curari seu tolli causa talium egritudinum igitur etc. Circa hanc partem nota primo quod in conclusione prima dixi quod plenitudo quedam est quo ad vasa et quedam quo ad virtutem et conformiter ista distinctio intelligitur de plenitudine per [illegible], sed igitur per plenitudinem non intelligimus aliquid de illis sed resumptione per acquisitionem naturalis humoris vel partis. Nota 2o quod facilius est aliis partibus repleta corpora evacuare quam evacuata replere, et ideo quod in evacuatione non est oportunum multum operari, sed in repletione de qua est sermo oportet humoris vel membri generationem fieri a virtute, et hoc satis est habitu supra in particula prima. Et aliorum. 3a conclusio est ista, Omnium aliarum egritudinum sanatio est per suam contrarietatem, id est per suum contrarium, probatur quia omnes tales sunt per suum contrarium removibiles intelligendo semper de salubribus. Et sine dubio istud potest dici quoddam immediate et assumptum ad predictas duas conclusiones. Nota igitur primo quod contrarietas dicitur multis modis, nam quandoque dicitur contraria que ab eodem genere posita a se invicem maxime distant, et in hoc satis largo modo comprehendunt alii strictiores ut habetur in decimo [illegible] altioris scientie scilicet 10o methaphisice, quandoque non contrarium sunt magis large apud medicinam per omnes quod per se vel per accidens mediate vel immediate est alterius remotivum sic verbi gratia scamonea calida existens habet tamen proprietatem per quam est cole remotiva seu evacuativa et sic se remotio sue que a cola procedebat ideo dicimus largo modo scamoneam contrariari febri licet scamonea sit tamen calida quod febris contraria, et hoc modo sunt contraria hic, quo omnis dicta possit contraria morbo quia per ipsam removet. Cum autem dicitur dixi de egritudine per reliquias partea quod non omnis egritudo suo medicamine contrario sed quia multa regiminis bonitas intellexit de contrario stricte et secundum denominatione. Concordia huius afforismi colligenda est 3o tegni et primo 2o canonis tarapetice et est utilis ut patet.

Si morbus aliquis.

Galienus in commento facit 3 partes primo ostendit de quibus morbis loquitur Ypocras in 2a parte exponit afforismum in 3a parte ponit opinionem quandam falsam contra mentem afforismi et reprobat. 2a incipit [illegible] quandam sophistarum, 2a ibi Quod si causa. Et 3a ibi Quidam tamen, et ibi Sed tamen volo. De primo dicit quod si morbus factus est de plenitudine, et cessante plenitudine remanet, quia scilicet iam erat factus independens, tunc de illo non intendit Ypocras sed solum intendit quod evacuatio facienda est quamdiu non cessaverit habundantia scilicet esse causa a qua morbus dependet, nec in commento est amplius morandum ad ostendendum hoc esse verum quia omnis morbus suo medicatur contrario, et hoc est sepissime dictum, et hoc ostendit causa materia morborum quod accidentia morbos concomitantia. Contrarium autem large sumatur hic ut supra. Ex quibus concludit quod disputatio istius afforismi non est nisi de morbis sequentibus suas causas et qui ad illorum remotione removentur. Quod si causa. Verificat afforismum exemplariter dicens quod causa morbi est fuit calor, curatio scilicet causa curativa erit frigus, et si fuit plenitudo sequitur ad curationem evacuatio, et si fuit inanitio oportet corpus nutriri cibis facilis digestionis et multum nutrientibus, et ita repleri corpus nostrum scilicet per cibum. Quidam tamen

ponit falsam opinioez cc^a maz dices q quidam
arbitrat^r q nullus e morbus de iamtice/ s
isti p morbu iudent itellige sola febrem/
Na si p morbu itelligent oez dispone ptez
naz p se 2 imet^e ledete opones/ ipi tuc no
dubitaret q nimia iamtie eet ca morbi/
na uidemus q nimis fluxus san^is siue de
menstruis siue de emorovdibz siue p flobotomia
nocet i multis opationibz ut aliq inde
fiat ydropici debilitata digestiua epis/ et
aliq patiat^r fastidiu debilitata attractiua
stoi/ aliqui 2 calida ad febres veniat ¶ Sz

tamen uolo. 2ndet instantie sophi
stice 2 dic. l^o q pⁿ e q ipe uult 2ndere sta
tibz semp i vbis/ et ho mo arguit q ypo.
eius plenitudis e cae morbi remotio/ s
cae 2motio e p^o mo no sanatio ul curatio
q no bn dic ypo. sanatio ¶ 2° dicit q isti
solu arguit de noibus i qbz 2 no bene
itelligit ¶ 3° dicit q si remoue ca morbi
ia existis/ 2 p illam morbus remonet^r id
uocat^r curamentu morbi/ Si uo remo ca
morbi factiua q nondu facit morbu/ illud
uocat^r puisio ne morbus accidat/ Sz si ca
morbu faciat i pte 2 factura sit/ tuc e
ibi 2 puisio 2 cura^o. Ex quibz pz q remo
tio cae a qua pendet morbus existis est
sanatio 2 curatio 2 ptinet ad pte cura
tiua medicine ¶ dicit l^o q istud sit vbz
pz ex locutioibz autoz qui i morsu ra
bidi canis quz dicit puide ne rabiositas
accidat/ na 2^u morbi accident ni ca reo   / al' exponit
uet^r dicimus curare/ Sz 2^u rabiositate que
no stati e p^o morsum dicimus puidere ne
accidat.

Acute egritudines. Corlo
afforz e ista/ Acute egri^nes i l^o. xiiij.
diebz iudicat^r i. cretice t^rminat/ p   2-3
iste tales sut otinui 2 ordinati 2 fortis mo
tus a/ siu pn^o otie^e perdendo sine remisione
notabili q t^rminat cretice i l. xiiij^ia. diebz/
a^m patebit i descriptioe egritudis acute abso
lute/ 2 oua tz qz na tales otinuos fortes
2 ordinatos motus tollerare no pot ultra
dies. xiiij^m ut notat expia 2 i gto dicet^r.
¶ Circa afforzm nota p^o q dupl^r possimus
itellige afforzm/ Vno^o q iste acute egri^nes ter
minat^r i. 14^a. die. Alio^o q t^rminat^r i. 14. di
ebz i aliquo s. 14° dierz/ et ho mo itellig
ab. i gto/ na stat t^rminari acutu morbu in
4^a. ¶ 2° nota q ueniunt^r isti t^rmi acutus
morbus 2 morbus cronicus/ 2 dictu e afforz^o
l^o. supius quo abinuice differat/ Sz morbi q
dicunt^r acuti st diuersoz modoz/ qda. n. dicunt^r
abte acuti/ 2 isti sut q i pn^o hnt motu forte
2 otinuu 2 sine ouisione nobili ad debili
tate fortitue certe mesure cognite apud me
dicu/ 2 oz ista fortitudine ee tanta ut o
nenio ho mo predendo i. 14^m. diebz ul pau
tioibz vtus ouet ad sue expulsione ita ut
notabil^r minoret ul oio morbus 2moueat^r
aut ita ad peius notabil^r deueiat^r ut moriat^r.
Alij aut dicunt^r acuti oulsim/ aut qz no ta forte
hnt motu otinuu sic isti/ aut qz lz heant

ita forte/ qz tn notabil^r debilitat^r/ 2 ouenit^r ad
remisione maiore/ 2 istos no oz i. l^o. dierz cre
ticare, sensus q^r afforz e i acutis abte ¶ 3° no
q istoz q sunt absolute acuti qda dicunt^r acu
ti sine additoe 2 isti i. xiiij^m t^rminat^r ¶ l^o
nota q vsita^o afforz no hz p raz demostra
tiua visu e. n. q tales morbi nuq^r trasseut
14^m. dies qn a^co no crisis veniat/ 2 ca est
qz motus e ta fortis q na eu amplioz o
tpore tollerare no pot otinuitate mo dicto.
¶ 4° nota q ca q aliqui morbi st ita otinui
afflitioe/ aut e na me q e apta otinue in
putredine trasire ut san^is/ aut vnitas mei
aut locus vbi peccat ma sic acuit i cau
sone vero in quo ma colerica int^a venas
cordi vicinas putrescit/ 2 io no hz maifestas
exacerbaones. Cotr^a aut ca ouisions ad acuta
te 2 ad molitie e na me que e apta cuz
intuialis moueri 2 locus vbi peccat qa
no sit ita forti calori vicina ut ab ordine
suo ipediat/ aut mei diformitas ¶ 6°. no
q ma facit morbu acutu ut sup dicit^r aut
p solutione/ aut p qlitate maifesta/ aut p lo-
cu/ aut p malig tate oculta 2 p pla istoruz/
2 quonia mo sit vsitata afforz^s ¶ Cotodia
no sunt^r 2° cretico^z ca^o. 10. 2. 10. alinas ca^o
de cog^oscendis horis febris/ et e afforz^s vtil
ut pz.

Acute egritudines. Istud otiuz di
uidit i. 3^es ptes/ na i p^a. G. expoit
afforzm/ i 2^a 2monet dubones isrcedo qdam
i 3^a 2uertit^r ad vsitand afforzm/ 2^a ibi, alij
tn crisis. 3^a ibi. s ipa vitas. In p^a pte dic
quia p^a e q acute egri^nes st magne 2 ve
loces motus 2 necce e ut cito t^rminet^r. o
¶ 2^m e q crinus motus e l^o. mois/ tn subito
ad sanitate oplete/ aut qz subito infirmus
moriat^r/ aut qz mo ad salute iqplete/ aut qz
mouet^r ad morte iqplete ¶ dic 3° q iste mo
tus e optanams f. l^o. mois ut dictu e/ qd
pz auite ypo. ptla p^a epidimiaz vbi dicit
q iste motus aut e ad morte/ aut ad uitaz/
aut ad melius/ aut ad peius ¶ dic l^o q ne
cce e tale motu otinge in istis egri^nibz pp
pitilositate suoz accidentiu pp qua aut
cito vincat^r vtus 2 subito morit^r infirmus/
aut vtus mo ad expellendu maz morbi/ In
qbz expellendis si vtus pualet fit bona et
laudabilis crisis/ Si uo vincat^r fit crisis pe
ssima et mortalis/ 2 io crisis in morbis a
cutis no p multu tpis morat^r qn veniat.
¶ dic q^o q i istis morbis abte acutis/ no infra
limitatis ypo. limitat duas ebdomadas qbs
egri^de acuta no ptrasit qn crisis alia de dicts
sept^a. ¶ Ex qbz appz q licet i gne assignata
sit ca qz crisis cito venit spale tn quare
i duas septimanas no e assignata. ¶ Cum
quando crisis. Nuc 2monet duo dubia
qda inferendo/ 2 diuidit^r i duas/ p^o remonet
duas dubones/ 2° infert qda correl^a/ 2^a ibi
Aporbos ig^r. De p^a dic duo/ p^m e si quis
qrat vt^m acuti morbi an. 14^m. die t^rminat^r
2ndet q sic qz alij t^rminat^r i. xi^o/ alij in. 17°.

Cadebos igitur.

[illegible]

Septime. et est indicatiua.

[illegible]

#170

Leaf 1 (not i) both sides

" 2 "

" 3 recto only

" 193 both sides

194 "

195 recto.

1951

These must have been photo'd for Lockwood – see his #16942, pp. vii, 202 etc. – when??

W.W.J.

p. 203 he says he has photos of several folios at beginning & end.

ponit fallaciam oppo(sitam) et magis dicens q(uod) quidam
arbitrat(ur) q(uod) nullus e(st) morbus de iamtica(?) s(i)
isti p(er) morbu(m) vident(ur) intellige(re) sola(m) febrem/
Na(m) si p(er) morbu(m) intelligunt o(mn)em disposi(tionem) p(re)ter
na(tur)am [illegible] oppo(sitionem) [illegible]
[illegible] q(uod) [illegible]
[illegible] flebotomia [illegible]
[illegible] ut aliq(ui) [illegible]
[illegible] debilitata digestiua [illegible] / et
aliq(ui) patiat(ur) fastidiu(m) debilitata attractiua
[illegible] / aliq(ui) 2 [illegible] febres vomat. [illegible]

tamen nolo. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

/ al(ias) [illegible]

2-3

Acute egri[tudines] [illegible]

[illegible] dieb(us) [illegible]
iste tales sunt [illegible]
[illegible]
notabili q(uod) t(er)minat [illegible]
[illegible]
[illegible]
2 ordinatos motus [illegible]
dies. [illegible] ut notat [illegible]
Turba affo(rismi) nota [illegible] possimus
intellige(re) affo(rismum) [illegible] q(uod) iste acute egritudines ter-
minat(ur) i(n) [illegible] die. [illegible] q(uod) t(er)minat(ur) [illegible]
[illegible] et [illegible] intellig(ere)
[illegible] q(uod) [illegible] t(er)minat(ur) acutu(s) morbu(s) in
[illegible] nota q(uod) [illegible] acutis [illegible]
morbus 2 morbus cronicus / 2 [illegible] affo(rismi)
[illegible] dicit(ur) acuti [illegible] morbi
alte acuti 2 isti [illegible] motu(s) for-
te 2 [illegible] ad debili-
tate(m) [illegible]
[illegible] ista fortitudine [illegible] tanta ut [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ad [illegible] expulsione(m) [illegible]
notabile [illegible] ut [illegible] morbus [illegible]
aut [illegible] ad peius notabili [illegible] ut moriat(ur).
Alij aut(em) dicu(n)t acuti [illegible] / aut q(uia) [illegible] forte
[illegible] motu(m) [illegible] isti / aut q(uia) [illegible]

ita forte / q(uia) [illegible] notabile debilitat / 2 [illegible] ad
remissione(m) maiore(m) / 2 [illegible]
[illegible] sensus affo(rismi) e(st) i(n) acutis [illegible]
[illegible] q(uod) sunt absolute acuti [illegible]
[illegible] 2 isti [illegible] t(er)minat(ur) [illegible]
nota q(uod) [illegible] affo(rismi) [illegible] demostra-
tiua [illegible] q(uod) tales morbi [illegible]
[illegible] dies [illegible] crisis vomat / 2 [illegible]
q(uia) motus e(st) [illegible] forte [illegible] amplior(i)
[illegible] no(n) pot(est) [illegible]
[illegible] nota q(uod) [illegible] aliqui morbi [illegible]
[illegible] / aut e(st) [illegible] apta [illegible]
[illegible] / aut [illegible]
[illegible]
[illegible] in quo [illegible] colera [illegible] venas
[illegible] manifestas
[illegible] ad acuta
[illegible] que e(st) apta [illegible]
[illegible] mouet 2 locus [illegible]
[illegible] ut ab ordine
[illegible] / aut [illegible]
[illegible] morbu(m) acutu(m) ut sup(ra) dicit aut
[illegible] / aut p(er) [illegible] manifesta / aut p(er) lo-
[illegible] malignitate(m) occulta [illegible]
[illegible] affo(rismi) [illegible]
[illegible]
[illegible] febrib(us) / et [illegible] affo(rismi) [illegible]

Acute egritudines. [illegible]
[illegible]
[illegible] 2 [illegible] dubio(n)es [illegible]
[illegible] ad [illegible] affo(rismi) / 2 [illegible]
[illegible]
[illegible] q(uod) acute [illegible] magne 2 ve-
[illegible] motus 2 [illegible] t(er)minet. [illegible]
[illegible] motus [illegible] / [illegible] subito
[illegible] / aut q(uia) subito infirmus
[illegible] / aut q(uia) [illegible] ad salute(m) [illegible] / aut q(uia)
[illegible] ad morte(m) [illegible] q(uod) iste mo-
[illegible]
[illegible] epidimiaz [illegible]
[illegible] motus aut(em) e(st) ad morte(m) / aut ad vita(m) /
[illegible] melius / aut ad peius [illegible]
[illegible] motu(m) [illegible] in istis [illegible]
[illegible] accidentiu(m) [illegible] aut
[illegible] 2 subito morit(ur) infirmus /
aut [illegible] ad expellendu(m) mat(eriam) morbi / [illegible]
[illegible] pualet fit bona et
laudabilis [illegible] / si no(n) [illegible] fit [illegible] pe-
ssima et mortalis / 2 [illegible] in morbis a-
cutis [illegible] multi [illegible] morat(ur) [illegible].
[illegible] in istis morbis [illegible] acutis / no(n) [illegible]
[illegible] duas ebdomadas [illegible]
[illegible] acuti [illegible] crisis alia [illegible]
[illegible] / affo(rismi) q(uod) licet [illegible]
[illegible] crisis [illegible]
[illegible] duas septimanas [illegible] **Cui**
quando crisis. [illegible] dubia
[illegible] duas [illegible]
[illegible] dubio(n)es / 2 [illegible]
[illegible] q(uod) [illegible]
[illegible] acuti morbi [illegible] t(er)minat
[illegible] q(uod) sit [illegible] t(er)minat(ur) [illegible]

alii in 4°, alii in 5°, alii in 6°; sed est ut plurimum in eo crisis mala sicut dictum est in libro de crisi. Sed ille qui vult ypo. dicta intelligere oportet ut in libris se exerceat. ¶ Dicit 2° quod si crisis accidat hiis morbis impleta in die 14 et non complet ad aliquam partem, et tunc istorum morborum crisis complebitur in aliquo tempore determinato quod tempus non transit 20 dies. ¶ **Morbos igitur.** Hic infert duo correlaria et dividitur in duas partes; 2a ibi: non igitur taliter. In prima dicit quod morbos qui complete per crisim in 14 diebus terminantur vocat absolute acutos, et morbos qui non complete terminantur in illis sed prolixa eorum crisis complet ante 20 vocat ipse acutos non absolute sed cum quadam determinacione dicendo acuti tropica vel consimili; et hoc confirmat ex modo loquendi ypo. in epidimiis et in pronosticis, sed hic ypo. loquitur de absolute acutis qui in 14 terminantur. ¶ **Non igitur taliter.** Hic infert 2m correlarium et est quod ypo. non intellexit hic ut quidam dicunt quod acute egritudines in 14 diebus terminantur vel in 14 creticis diebus; quod si ita esset, tunc quia est idem ypo. qui in pronosticis dixit quod terminus acutorum est in 14 die, tunc deberemus intelligere in 14 diebus creticis, et sic morbi acuti transirent valde diem 14 quod est falsum. Et isti qui videntur eundem dicere hic in 14 diebus iudicantur acuti morbi et in pronosticis dicere in 20 non potentes sic intellectibus comprehendere hanc veritatem inciderunt in hanc prodigiosam suspicionem. ¶ Sed hoc dicto colligitur per distinctionem acutorum absolute et non absolute.

¶ **Sed ipsa veritas.** Hic redit ad afforismum exponendum et dividitur in 4or partes. Primo verificat afforismum per experientiam; 2o removet dubium; 3o infert ex dictis correlarium; 4o concludit veritatem afforismi. 2a ibi: alii autem; 3a ibi: morbi quod illi; 4a ibi: sic igitur aliquis. In prima dicit quod ipsa veritas testatur nullum esse morbum ab initio acutum et continuum et ordinatum motus qui diem 14 transeat quin veniat crisis aliquo modorum 4or quia in istis venit completa ut est dictum supra. ¶ In 2a parte dicit removendo dubium quod alii sunt morbi qui non sunt ab ipso initio acuti sed molles et in 4o incipiunt et ita perseverant, et isti terminantur in 11. Si vero incipiunt in acutie die 4a et perseverant continue et ordinate ad 20m pertenduntur; sed illi qui ab initio sunt acuti ordinati et continui motus non transgrediuntur 14m diem. ¶ In 3a infert ex dictis quod inter morbos acutos soli illi terminantur in 14 die usque in alium postius veniente qui habent diversos et inordinatos motus, intelligendo per motus diversos et inordinatos qui quandoque confortantur quandoque debilitantur, et hoc tamen dicta est supra in afforismo. ¶ In 4a concludit et patet.

24

Septime 4a est indicativa.

Ypo. in afforismo intendit 4or conclusiones, et 2m hoc dividitur in 4or partes; 2a ibi: altius non; 3a ibi: contemplari; 4a ibi: contemplata. Conclusio prima est ista: dies 4a est indicativa 7me, probatur per ea que apparent in 4a medicis, potest iudicari utrum debet esse futura vel non futura in 7a, vel [illegible] et amodo patebit in notatis. ¶ Circa hanc conclusionem nota primo quod dies cretica apud auctores medicine dicitur dies in qua est apta multotiens evenire crisis; dies autem indicativa sive contemplativa sive manifestativa est dies in qua solent egritates signa portendere in die cretica, et illius diei dicitur indicativa in qua significat dispositio in ea apparens futuram vel non futuram esse crisim. ¶ Sed dierum creticorum quidam dicuntur cretici radicales et quidam cretici per incidentiam. Creticam autem radicalem describunt quidam quod est illa dies in qua ut plurimum solet evenire perfecta crisis; sed isto modo describendo nulla potest 14 dies esse cretica radicalis cum illa sequente ut plurimum soleat hoc fieri. ¶ Per diem igitur creticam radicalem intelligimus diem creticam que magis est cretica quam alia precedens vel sequens in sua septimana illius, videlicet septima est cretica radicalis quia nulla precedens vel sequens in 1a septimana nec ipsa post sequens est magis cretica, et ita 14a et ita 20a; sed 4a non est cretica radicalis quia alia secum comitans in 1a septimana est magis cretica. Vel si hoc non constat per vicesimam 2a 14e dicitur illa esse cretica radicalis que est cretica nec cum aliqua sibi per medietatem septimane vicina ante vel post est equalis cum illa cretica. ¶ Dies autem cretica per incidentiam est dies cretica non radicalis, indicativa nec cretica radicalis. ¶ Indicativa autem radicalis est illa que prima 2a alicuius cretice radicalis est indicativa, et hoc modo vult ypo. 4am esse indicativam 7me; et licet cretice radicales quandoque sint aliarum indicative non tamen primo, et ideo non dicuntur absolute indicative. ¶ 2o primo nota quod licet virtus et materie dispositio et celestis aspectus concurrant ad crisim faciendam in die cretica, tamen non sufficit [illegible] specialis celestis aspectus morborum confortativum aut virtute concurrente ad crisim, cum aliquando fiat crisis in die non digna dici cretica ut potest colligi primo de creticis ex G. Sed quia in quibusdam diebus pluries et multotiens valde accidit crisis et in quibusdam tamen antecedentibus vel sequentibus hoc non accidit nisi raro, hoc diversitas tamen non potest reduci in virtute infirmi et dispositione materie; primo oportet quod hec ordinata diversitas fiat a supercelesti aspectu in communi in cura tam virtutis quam materie, aut eo quod supercelestis vel sibi similis reddit ordinate, et ideo non obstante aliarum rerum varietate est tamen quod in tali die sepius accidit crisis. ¶ Nota 3o quod licet alii planete et alie stelle multum operantur in ista inferiora, tamen inter omnes maxime propinque variant dispositione secundum motus solis et lune, et ideo maxime secundum motum istorum planetarum accidit quod aliqua dies sit cretica et aliqua non; et hoc sunt a G. 3o de creticis per multa exempla que longum esset ponere. ¶ 4o nota quod cum acute velocis motus plurimum ex motu lune recipiunt varietatem, et quia motus consistunt [illegible] et quia sunt cum motus, ideo luna magis appropriat in suis [illegible] manifestius quam sol, quia luna etiam est velocioris motus quam sol et minoris vigoris, sed maxime tardi motus quia multum cum hoc sunt consistentes [illegible] proportionaliter tamen magis in suis manifestis [illegible] sequuntur motus et aspectus solares, et ideo

in morbis acutis dies cretici maxime computantur secundum lu-
ne aspectum. In cronicis autem magis solis motus se-
quitur. ¶ Nota quod aspectus lune de quibus consideramus
ad cognoscendos dies creticos sunt aspectus ad illum
gradum invenitur hora inactionis a morbo. Et quidam
eorum sunt confortatores nature inimicitie, quia est nunc ad mo
dum autem eorum quidam non sunt corroboratores amicitia
et concordia rerum amicarum. nunc primum sunt quatuor op
positionis, nam luna distat per 4a partem zodiaci
a loco ubi erat quando egritudo incepit tunc est aspe
ctus quartus. Quando vero est distans per medieta
tem tunc est aspectus oppositionis, quando transiverit
ad tres 4as zodiaci redit ad aspectum quartum.
Et ideo si in principio morbi luna fuit in loco fortu-
nato egroto aut iuncta cum aliqua fortunarum vel
puta venere aut iove, aut aliquo benigno a-
spectu perspiciatur ab illis accedente luna ad oppositum
aut ad quadraturam quod est quando est media virgulat
inimicitia virtutis ad morbum cum augmento virtutis
nature consequitur motus ad bonum, et erit egritudo est
bone terminationis ut dicit G. 3o de creticis. Si
non fuit ergo in illis diebus movetur ad malum,
et fit morbus quando est merito istius male termi-
nationis. Et in istis diebus confortata inimicitia fit
pugna fortis, et merito istius in istis fit maxime crisis.
Dies autem isti sunt ut dixi .7. 14. 20. licet
non integre. ¶ Cum autem redit ad eundem punctum
et inimicitia confortatur et fit pugna, et iste dies
est 21. Et ita per 4as circuli procedendo usque ad
diem 28um. Et isti dicuntur in morbis acutis cretici
radicales, sed quando luna transivit medietatem 4e
circuli merito istius inimicitia confortatur, sed non tamen
quantum in fine 4e partis. Et ideo in medio quadre contin
gunt motus et agitationes in pugna sine complemento
victorie ut dixi, sed indicat illud quod futurum
est in fine quadrature. Dies autem isti in quibus luna
invenitur in medio quadre sunt 4s. 11s. et 17.
Aliqui quod veniat 20s. Et alii post ipsum secundum hunc or
dinem quia luna existente in medio quadre est a-
spectus confortans inimicitie sed imperfecte, ideo accidit
pugna ut plurimum sine complemento victorie sed talis
quod declarat futuram victoriam alterius partis in fine
illius quadre quando fortius pugna contingit, et
ideo isti dies dicuntur indicativi, et hoc modo verificatur
in probatione omnis astrorum posite .f. quod per ea que in 2a.
apparent medicus posset indicare de crisi futura
vel non futura in 4a. Sunt autem alii duo aspect(us)
quorum unus est trinus, alius est sextilis, et
isti sunt confortatores amicitie et ideo corroborant virtutes
per confortationem amicitie et conformitatem inter ipsas et
materiam suam. ¶ Est autem aspectus sextilis quando
distat luna a loco primo per duo signa que sunt
6a pars circuli. Et tunc est trinus quando distat per
4or signa que sunt 3a pars circuli, et contingit quod in die
bus in quibus isto confortatur virtus fit crisis, sed
licet est ideo quia in crisi requiritur fortis pugna, et ideo
dies in quibus merito istorum aspectuum fit crisis nec
dicuntur cretici radicales nec indicativi principales sed
cretici per incidentiam sicut 6. 9. et 4. ¶ Et
nota quod quando sine confortatione inimicitie inter mor
bum et virtutem fit crisis quia natura in die propter mo
tum stimulat virtutem et contingit quod stimulatio est tanta
quod non expectat diem adiutorii sed conatur ad materiam

expellendam et expellit, et dies in quibus hoc modo acci
dit crisis dicuntur cretici per incidentiam quia virtus expe
llitur ad illud faciendum ab acuitate, quando autem fit
hoc quod natura est digna et parata expulsioni, et ideo
levi bello potest expellere virtus quod nullus morbus
non expectans adiutorium materiam expellit, et isti dies
dicuntur cretici per accomodationem quia natura accomodat
se virtuti ut vincat, et tales crises in omni die
contingere possunt, ut potest colligi per creticorum de
quibus diebus non propter hoc dicitur est quod sunt cretici. ¶ Ad-
nota quod 4or aspectuum superiorum quidam dicuntur
vere amicitie ut aspectus trinus, quidam me-
dio amicitie ut aspectus sextilis, aliquidam
vere inimicitie ut oppositionis, quidam medie
ut quadrature, quidam autem inchoate inimicitie
ut in medietate quadrature, et secundum horum varietatem
merito supercelestium variantur virtutes dierum in cu-
si licet dispositio materiarum aptarum creticarum etiam
multum faciat ut dicetur. ¶ Ho. nota quod non tam
merito istorum aspectuum confortatur virtus, sed multa
sunt alia que sunt accessus lune ad planetam beni
gnum ut venere aut iove in aspectu benivo-
lo aut eius conjunctio cum fortuna patientis et mul
ta alia que magis pertinent ultra generalia ad astro
logos nam variantur secundum mutationem
egrotorum. Et hoc iam sumus longe a proposito quia
secundum tales crises merito illorum contingentes non
dicuntur dies cretici quia dies in quibus multotiens
accidunt crises, et sunt 3s. 6s. 9s. 5s. 7s. 9s. 11s.
13s. 16s. 19. 17s. 18. et 20s. usque ad primas
tres septimanas. Octavus autem et 10s. et 12s.
et 15s. et 19s. non sunt cretici licet in hiis possit
crisis accidere, sed de 6o qui superius nominatus est non
multum G. quod alio notabili dicatur creticus, nec
dicatur absolute non creticus, sed creticus ad malum,
et ita erit medium inter primum ordinem nunc dictum
et 2um ordinem, et hoc colligitur per creticorum a
G. ¶ 2o sumus qui sunt cretici radicales et sunt
illi qui se invicem consequuntur per 7nos a principio egritu-
dinis, et qui sunt indicativi principales sive radicales,
et sunt illi qui sunt in medio septimanarum, et hoc usque
20m. Nam post illum diem, dummodo de 20o in 20m
postmodum, aut per menses et annos et horum assignata
est causa. Et quia dies cretici incidentes dicuntur in
quibus tamen causis superioribus quam inferioribus potest crisis
accidere, in qua die et quo ab aliis causis non
dicuntur dies cretici quia ille plus non in certo modo
a principio egritudinis contingit quam in alio. ¶ Alter
ius vero. 2a 9o est ista octava dies est primum
2e ebdomade prout quia 8a existente primo 2e ebdomade
14a erit cretica radicalis, sed si 7a ponatur
primum 2e ebdomade cretica erit 13a cum cretice
radicales sequuntur se invicem per 7nos sed modo ita
est quod 14a est cretica radicalis et non 13a, quare 8a
erit primum 2e ebdomade, totum assumptum declarabitur
statim. ¶ Nota quod post certam ista conclusio quod computato
dierum 2um medicos secundum quod cretice ra
dicales sunt in finibus septimanarum et indicative in
medio .f. in 4a die ebdomade, Nunc autem quia in
xx^ti diebus sunt tres dies cretici radicales et per
consequens fines 3e ebdomade et quod 14a sit prin
cipium 3e septimane et finis 2e et ita 3a et 2a

contat i vna die / non sit pa 2 2a ymo sint separate et hoc e q G. dic i 9o / Cuius tamen stati dicimus. ¶ Nota 2o q ista cognitio creticorum dierum radicalium habita p expientiam i qua antiqui doctores ahre maneruut modo t immateri cognitudinum 2 dies / 2 oz auch G. 2 ypo. credere q dies xxa sit radicalis cretica plus q 21a 2 20a plus q 13a ¶ Nota 3o q hec expientia dz i istis inferius observari supposito q non sit error i regimine infirmi / nam p istum errore contingit variari creticos dies ut ondit a Galo po de crisi. Sz hic dubitatur. /

Utrum 20a dies sit cretica

radicalis / Affirmative arguit sic ex Galieno 3o criticorum / 2 ypo. 3o pnosticorum 2 aut 2a e. ¶ 1o sic 20a die complet 2 finitur 3a 4ne s in fine trium septimanarum e dies cretica ut consentiunt omnes q res / ant p / q 3e septimane finitur cum luna complet 3am quartas temporis quo influit sufficienter / hoc aut tempus e majoris mensis apparitionis cum 3a parte complet i xxti diebus minus tribus horis ut patebit ista q re. ¶ In oim e astrologorum mens / Un ptolomeus i centilogo dic medicus ponit 21a cretica 2 non cretica. ¶ Confirmatur dies i qua complet sufficitus fuit. e cotrarium e magis cretica q illa i qua non complet alius quartarum sufficitus / Sz hec dies e 21a sine computando mo G. sine aliter q res / aor e clara q in die illa e confortata imminentia virtutis q morbum ut pz ex notatis hoc non pz q computando sz via Gali. 3e septimane complent i xxti diebus 2 e horis cum dimidia ut stati patebit. ¶ In isto dubio

primo narrabo positione Gali. 2o rones q eum. 3o positione plus q 9ne ¶ Quantum ad pm nota po q licet i qlibet die possit esse crisis / tamen inveniunt quida dies in certo mo computati a / primo egritudinis in quibus multotiens accidit crisis 2 bona laudabilis ut 14 et 11 Quidam i qbz aut nunq accidit aut raro sic 12 et 16 de quibz G. dicit se nunq in illis vidisse crisim. ¶ Nota 2o q hec varietas semp durans et sinas unum ordinem non videtur posse reduci i causam nisi i motu aliquem supcelestem / Illi enim sunt ordini uni adherentes. ¶ 3o nota q int supcelestes motus majore sz varietate solis 2 lune videtur fieri varietates in humiditatibus istorum inferiorum / 2 majore quam ad humiditates magis mobiles ex motu lune ut ondit fluxus 2 refluxus maris i augmentum humitatis crescere in lune / 2 eg dec motu / ex qbz videtur velle G. q cum dierum creticorum 2 proprie usq ad 20m sumenda e ex motu lune ¶ 4o. In Galien est supponendum p ea q ab ypo. p expientiam sunt inventa 2 ipe testatur se invenisse q dies 14 e cretica magis q 13a et 20 magis q 21a ¶ Ex hijs appz q si procedimus ad creticos dies p fine 4narum q e i ipsis medietate esse completa capiendo aliquid circa num diem naturalem sic expresse dic ypo. 3o pnosticorum. ¶ Nota q q crisis non videtur magis accidere nobis ex motu lune nisi sz eius mensis / aut 2m medietate eius / et io oz

vide quis e mensis sz cuius e eius iste crises contingunt. ¶ 5o nota q triplex invenitur mensis supra s. mensis conjunctionis 2 e tempus interceptionis int unam lune conjunctione cum sole 2 alia. 2s mensis e peragrationis 2 e tempus mensurans motum lune i suo deferente describendo totum zodiacum incipiendo ab aliquo puncto quousq ad eundem punctum redeat / et dicitur 2 iste mensis ppe ipssionis. 3s e mensis apparitionis i quo lumen lune recepto nobis appet 2 iste vocatur mensis cois ipssionis. Po aut mensis e 29 dierum cum dimidio / et io cretica dies non debet esse sz fines eius hic mensis / na tunc e hic mensis eet 14 dies 2 nove hore / 2 sic due parte 19m dies 2 18 hore / et ita 19a eet plus cretica q 20a cuius oim not expientia 2 finis 3e 4ne eet i 23o die tribus horis po initium eius / 2 sic 20a non eet cretica. ¶ 2s aut mensis e 27 dierum 2 8 horarum. e q ps hic mensis eet 14 dies minus e hore ut pz computanti et io 3a p istius mensis vel 3a 4ne complet i 20 diebz cum dimidio / 2 p ons 21a dies habet tm de cretico q 20a et 21a pa eet ita cretica sic 20a qd e fm. ¶ Tertius aut mensis apparitionis e tm 26 dierum cum dimidio quia deficit a mense conjunctionali p tres dies nam luna occultatur tribus diebz in conjunctione istius aut mensis e e 6 dies 2 hore 19 et due 4ne comprehendunt dies 13m et io eet magis creticus q 14 qd e fm / Nullus q istorum mensium e talis q sz eius dimensiones p quadras sequatur motus creticus dictus / Igitur G. ymaginatur mense medicinale compositum ex mense peragrationis 2 mense apparitionis constans ex illorum medietatibz et fit hoc mo q congregamus illos duos menses quorum unus e 27 dies 2 hore 8. Alter e dies 26 cum dimidio fient i toto dies 53 2 hore 20 / Capiatur q hor medietas 2 illa e mensis medicinalis continens 26 dies et horas 20. huius mensis 4a mensis e ps e dies 6 et hore 17 cum dimidia / Aggregando aut tres tales e his 20 dies / 2 horas e cum dimidia 2 ita 20a dies multo plus ht de cretico q 21a Et hoc mo fuit contentus G. computando dies creticos sz 4nas hic mensis / sex q pz medicinalem 4nas non esse integra ex aliquo completo mo dierum na ¶ pz 2o dic medicinalem non esse integrum lun dies nale / deficit 11 a nali p hora una q minus e pte hore. ¶ pz 3o q pz 2a 4na dz poi conjuncta cum 3a et separata a pa / 1o sz q e dz esse a 3a separata.

¶ Quantum ad secundum articulum po arguitur contra hanc positionem sic / Ex positione sequitur q aliqui esse egritudinis int mensem medicinalem / qns e fm / 2 tunc egritudines nobilis tempore staret qd tempus non esset computandum int creticos dies / qns e fm 2 contra G. 2 mediorum omnium doctorum q computando creticos dies a / primo egritudinis nullum relinquunt diem non computandum / una arguitur q tpre i quo luna non appet qd e trium dierum sz G. non e mensis medicinalis / na alio compositum deficiente / deficit 2 compositum / 2 p ons cum tunc non sit mensis apparitionis / non erit medicinalis / ex eo compositus. ¶ 2o contra

positione 12 / Et illa scilicet 13ª est magis extranea 19ª quam in 8ª et postea quia / quia prima medicinales continet 13 dies et 21 horas et 10ª 19ª non habet nisi 21 horas circiter scilicet 13ª habet 12 quam 13ª est magis extra / 12ª est sicut finis de 20ª quam mense peragrationis ¶ 3º ex ponere sequitur quod 8ª est magis circa quam prima nam 8ª habet 13 horas cum dimidia et prima non ymo modicum minus ut patet calculanti secundum Ptolomeum quam in quo ymo ¶ 4º 12 scilicet hic mensis [illegible] non consueuit aspectus amicitie uel inimicitie non merito quorum pugna consurgit / ideo iste mensis non est rationalis ad creticos inueniendos ¶ 5º hec positio fundatur super falso supposito quod sint tres dies occultationis / cum tamen luna aliquando in mane et sero soleat inueniri ut appareat ut docet experientia et asserunt [illegible] Ymo quando est 18 dierum dimidij ymo 6º secundum motum lune in suo epiciclo / quia uelociter et quando peragrationis / quia tardat / ideo quam [illegible] hic non diffiniuit uidetur fuisse insufficiens / Istius autem [illegible] peruenit consideratio ponere [illegible] non fuisse [illegible]

Quantum ad tertium. Est pro positi consideratione intelligenda / supponendum primo quod consideratione est ex parte lune maiorem contingit crises in diebus medicis aspectuum tam metorum innatis diebus merito aspectuum tam metorum Ista potest sumi lune ad locum principij egritudinis / Ista potest sumi ex Ptolomeo in centilogio et in primo quadripartiti et ab Albubate et theorice quam sequitur hos aspectus maiorem tamen crisis assignat / et [illegible] 3º creticorum quod est uult quod secundum aspectus quadrature fiunt magne mutationes ad bonum uel ad malum secundum uarietatem [illegible] ¶ 2ª suppositio isti aspectus maiores fiunt secundum motum peragrationis lune patet quia secundum istum motum luna transit circulum zodiaci totum in mense uno / et ideo transit per omnes tales aspectus / Et patet quod isti hic non considerat ab astrologis ¶ 3ª suppositio aspectus qui sunt causa crisis habent latitudinem et non consistunt in puncto / Istud patet ex astrologis qui dicunt istos aspectus esse in latitudine tot graduum quot sunt gradus luminis planete / uel secundum quantitatem orbis planete quod est luna est septem gradibus ante et septem post ita quod luna existens in primo gradu arietis aspicit aspectum [illegible] illud quod est a primo puncto cancri et retrocedendo usque ad 23 geminorum exclusiue / hoc patet in astrologia ¶ 4ª suppositio quod motus peragrationis corporis lune quo describit circulum zodiaci non est semper uniformis ymo aliquando uelocior / aliquando tardior / hec suppositio patet supponendo quod motus semper fiunt ad peragrationem lune in circulo signorum sunt 3 primo scilicet motus epicicli lune super centrum deferentis quod est 13 graduum et 11 minutorum in die naturali ¶ 2us motus est motus capitis et caude draconis cum minutis ad omnem punctum in die ¶ Tertius motus est motus diuersitatis quo mouetur luna in suo epiciclo 13 gradibus et 3 minutis de gradibus epicicli / Iste autem motus quandoque uelocitat transitum lune in zodiaco ut quando ambobus mouetur uersus oriens / quia retardat ut quando uno istorum motuum diuersitatis mouetur uersus occidens / nam luna existente sub epicicli uel motu diuersitatis retardatur describit peragrationem zodiaci / Et quando est in oppositis augis uelocitat / et quando in medio nec uelocitat nec retardat / Et quia in hiis motibus fit unius oppositus describens signiorum luna quia motus est difformis ut patet considerati dicta / Et contingit ex hac uarietate quod luna in die una describit circa 14 gradus zodiaci et postea uenit ad aspectum ex [illegible] Quando autem contingit quod propter retardationem non pertransit 12 gradus magis in die ut quando isti motus erunt ad [illegible] / et ideo tunc aspectus quadrature accidet in fine 8 dierum ¶ 5ª suppositio aspectus quos maiores crisis consequuntur sunt aspectus quadrature / aut oppositionis aut quinctionis / hec suppositio est Galieni de creticis et omnium astrologorum / Isti enim aspectus sunt inimicitie aut completionis aut medie ad illum morbum qui in tali die inchoauit et ideo mobilem extrem mouet / et tamen hoc monet inimicum mobilem extreminat / et tamen hic monet inimicum ideo de causa in pugna tanta ipsa augendo / et ideo de crisi in pugna tantum tat ¶ Hijs habitis sit hec prima conclusio / Mensis secundum quem sumuntur dies cretici radicales est mensis peragrationis / ista conclusio probatur quia aliquis oportet esse de 3 supradictis / et non est mensis medicinalis Galieni ut patet per rationes supradictas / nec mensis quinctionalis ut patet per rationes Galieni nec mensis apparitionis ut patet per predictas rationes contra Galienum facta quia equaliter aut procedit / restat ergo quod iste sit mensis peragrationis ¶ Conclusio 2ª quod secundum illum mensem computandi sunt cretici radicales secundum quos computauerunt aspectus qui sunt causa crisis / istud est mensis peragrationis ergo [illegible] / 2ª est per se nota quia hunc mensem non consideramus nisi ad inueniendum crises secundum quem mensis / hoc non per 2am suppositionem patet ¶ Ex ista prima conclusione sequitur 14 die plus habet de cretico quam 13 primo quia hic mensis est 27 dierum et 8 horarum fere / et ideo septimana est septem dies minus 2 horis / et per quam diem primum fatiunt constituunt ipsius / et per quam 13 dies et horas 16 sumitur et 13 pro parte 13 dies et horas 16 quarta hora cretice et 14 horis cretice 16 et 8ua hora cretice 21 et 14 horis cretice 16 Et in hoc ista positio excedit positionem Galieni / Galieni [illegible] inuenire mensem secundum cuius diuisionem 20ª plus habeat de cretico quam 14ª quod non facit ista positio ¶ Ex 2º 21ª et 20ª esse equaliter creticas / patet quia tamen habet una de horis creticus sicut alia / et ideo uidetur per comotiorem magis est cretica 20ª Et hoc fit propter hijs que uidet Galienus quod habet commotionem uocat crisis ut supradixi / Et in crisi per alteratione et euidens 21ª sicut erit magis cretica / Et hoc est Archigenes qui protulit protulit 21 esse magis creticam ¶ Dies cretici non sunt assignandi cum hoc uno / Ista conclusio patet quia aspectus creticus non tamen durat per horam sed notabili tempore / aut completum quod dicit / et postea puta per totum tempus transitum 11 graduum ut dicit 3ª suppositio ¶ Ex ista conclusione sequitur bene et non sine causa Ypocrates in primo epidimiarum in curis istorum morborum non locutum fuisse cum precisione ymo addendo istum terminum circa / unde dicit terminat circa 20um aut dicit terminat circa 14um et sic de

2ª [illegible]

alijs modis. ¶ 3a co contingit alij motu oppositis motus contrarii lune, 6a 3, ex cretica ad bonum, p° quod contingit in 6a pervenire ad aspectum, exemplum qui est tamen bone et laudabilis esse, et assignatur patet ex dictis in suppositione 4a et 5a. Et tamen computando ex hoc ordine 4° peragrationis mensis creticas radicales et indicativas per te, Et quo 1° sunt subiungende ut dies cretici, pro commotione aut inveniatur et vides quod 1e medicinales non sunt complete ¶ Ex quibus et patet causa variationis que videtur quotidie, nam videbimus quoniam in 6° laudabiliter creticare, et quoniam in primo 8° debet tamen secundum modum consuetum medicorum fuerit die 1° quia sunt p° 1me quod ponit a medicis extra dicta.

¶ Contra istam ponere sunt aliquae rationes, et primo contra 6. quod assignavi mensis peragrationis quod non continet a 6. albete mag cretica ex 20 3a 1a ypo. in epidimijs dixit de 21 et in pronosticis de 20. et utraque est accipienda pro vera quod utraque est cretica secundum non cum ¶ 2° contra hanc ponere arguitur quod tunc sequeretur quod 21 esset magis cretica quam 82a et non 20a et 80 contra ypo. in locis dictis. hic dicitur concedendo quod non repugnat menti ypo. quia non loquitur in provisione sed addit extra et notat spetialiter in uno magis perfecte. ¶ 3° contra hanc ponere arguitur, sed ex ponere quod in 20a nichil esset de cretica aut quod nichil radicali contingit contra ipsam, et probatur quoniam, et suppono quod in illa die non sit de cretica radicali in qua non est planeta preter lunam in aliquo gradu de tota latitudine aspectus quod esse sit. Et constat non est in latitudine aspectus. Suppono 2° quod cum luna transit tres 4tas circuli zodiaci est in medio aspectus hoc patet ex dictis in suppositione 3a ¶ Suppono 3° quod in 20 diebus cum dimidio complent 3es 4te mensis peragrationis, hoc dico posito. Tunc arguitur sic per totam 21a3 die erit in latitudine aspectus quadrature quia tota 21a erit cretica radicalis, Et quod in die 20a ut constat aut nullo aut paucissimo tempore stabit in illis gradibus, sed quod 20a non aut paucum habet de cretica radicali, et sic si computes 28 erit ut quod cretica radicalis, nam in fine 3e partis diei 28 erit luna in centro latitudinis coniunctionis, Et per 12 horas prius et plus cum non transeat 1am gradus in medio quod saltem 20a hor et 21. ypo. et omnes Et isto 14a habet plus de cretica quam 18a cuius contrarium dicit, nam centrum oppositionis est 18a die ante complementum eius per 8 horas, Et 10 12 horis ante a fuit luna in aspectu oppositionis, et 12 post erit, et sic 14a habet 6. horas de cretica et non 13a quod illa non, et prius 8a plus habet de cretica quam 6a ut patet calculanti. Ad ista aut et reliqua dimitto inquisitori diligenti, et ex hoc sit finis dubij.

¶ Contemplaria. 3a co afforismi est ista, dies 11a est indicativa 14e p°, ita se habet 10i ad 14a3 sicut 4a ad 1a3 contra et 11, 4m patet quod 11a est 4ta 2e 1e et per omnes ita se habet ad 1a3 eiusdem sicut 4ta p° ad 1a3 p°. ¶ Nota hic quod licet 1a sit cretica tamen multotiens indicat quod futurum sit in 14a.

quod tamen perplus habet creticare quam indicare, ideo non ponitur inter indicativas, sed cum difficultas ista contineat eadem cum difficultate precedentis afforismi. ¶ Contemplaria cursus. 4a co est ista .11a dies est indicativa .20e p°, ista est 4a a 14a et per omnes 4e 3e septimane, et ideo sicut 11a est indicativa 14e ita 11a est indicativa 20e p°. 2° quod 1ta est 1a ab 11a contra tamen quod sit cretica secundum unum consequitur per 1nos ita et indicative, istius contrarius vigor et probatio maxime exigitur ex dubio precedente. ¶ Nota ulterius ea que dicta sunt supra quod indicativa non tamen indicat si futura est crisis aut non sed qualis utrum bona vel mala erit crisis Et utrum per sudorem vel fluxum sanguinis narium vel vomitum vel alium modum. plura erunt hic dicenda que nimis longa et non necessaria expono dimitto.

Hic intendit nuntios.

Galienus in isto commento facit 4or p° ponit in generali sententiam afforismi, 2° specialiter exponit ipsum, 3° ad 3es contrarietates declarando 2a3 contrarie dat modum coniungendi vel septimandi. 1mas 2m medicorum. 4° confirmat dicta auctoris ypo. 2a ibi. Quorum namque 3a ibi. Sed tamen hoc. 1a ia 4a ibi. Sufficit contra nobis. De p° dicit quasdam dies emittit ypo. enuntiativas quia dies sunt prendentes futuras crises, et vocat nuntiativum sive monstrativum ab eo in pronosticis. ¶ De 2a parte dicit quod ypo. voluit horum dierum unum esse quartum a p° septimane, et divisa ebdomada bifaria iste est in medio ergo 4or est nuntiativus 1i et 11e 14e et 17e 20e et ita divisa septimana per medium, dies 4us est ille qui est nuntiativus ¶ De parte 3a dicit quod computo 1e 3a est coniungenda 2e hoc modo quod 14e est finis 2e et principium 3e sed 2a non est coniuncta p° hoc modo Et hoc quod in 20a die vult terminari tres ebdomadas, et hoc quod factum sit dicit se ostendisse in libro de crisi, et hoc est manifestum et probatum multis experimentis et variat egrorum de quibus ypo. meminit quos hic per brevitate non narrat, sed 2e 3e ebdomade terminat in 18a3 diebus et ita de ceteris intelligatur in 60 per experimenta ex probata ¶ De parte 4a declarat quod dixit auctor ypo. in 3° pronosticorum textu commento p° 1, 2, 3, que texti vide per te in commento, et iunge cum texti pronosticorum, et videbis.

Estiue quartane.

ypo. in hoc afforismo intendit 3es conclusiones. 2a ibi. antiquiales non. 3a ibi. longissime. p° co est ista. Estive estuales plurimum sunt breves, co probatur sic. Causa brevitatis morbi sunt in estate fortiores quam in alijs temporibus contra et 4m patet quod si morbus est mortalis, virtus in estate est debilior citius succumbet, Si salubris tunc humor estatis est salubrior et pori magis aperti, et aer iuvans ad resoluendum contra sed non ratione brevitatis morborum et proprie maxime sunt in estate fortiores. ¶ Huius afforismi concordantia est colligenda p° 4° capitulo de crisi et plures alibi. ¶ Circa hunc afforismum p° nota quod 4rta dicitur estiva duobus modis, aut quia in

estate coponis aut qr in estate in apries, et vt[illegible] mo ht virtute afforis. Nota 2o q p complexiones intelligere debemus non tm complexiones intemperata de q in affligente, sed omnem febrem a materia melancolica putrida procedente q merito loca in quo putrefit 2 ne eius e apta de complexione in complexionem aut provisinare aut materie exacerbare eius qualitate, unius propter talis c complexionem esto q non redeat de complexione in complexionem. Nota 3o q modi complexione variant, nam quedam e optima quedam intemperata, quedam pendens a materia melancolica putrefacta nali, quedam a melancolica genita per putrefactionem alicuius vel aliquorum humorum 2 per adustionem, et isti sunt multi modi materia quidam per adustionem sanguinis, quedam colere etc. Nota complexiones istas quartanas dicit breves in comparatione ad quartanas vernales aut aliorum temporum, et hoc aliorum posita paritate, et ideo dicit utpluribus qr non servata paritate aliorum contingit oppositum.
Nota causa brevitatis morborum proprie malis 2 a materia procedentis sumi ex parte materie a qua pendet qr potest a virtute superari aut qr potest non virtute superare 2 a parte virtutis 2 a parte administratione. Ideo certum e q virtute durante me ft com subtiliores estate q yeme 2 paucioris, ideo merito isti morbi salubres sunt et breviores, Et qr virtus e in estate plurimum debilior, ideo mortales sunt 2 breviores.

Autupnales. 2a 9o e ista conclusio autumnales sunt longe, qr qr adsunt cause longitudis 2u estate g is. qr assumptum qr materia e amplior ut plurimum 2 cum hoc grossior propter aeris frigiditatem et pori sunt minus apti. Unde per autumpnales intelligamus illas que in autumpno incipiunt aut q in autumpno repiunt. Et ut plurimum non verificat nisi in pluribus ut dictum est supra.

Maxime vero. 3a 9o affori e ista conclusio q yemis contingunt sunt longissime, qr qr in yeme cause prolongationis morbi sunt fortiores q in estate g vel.
Nota g po q materie in yeme sunt amplioes et magis grosse 2 magis resolutioni repugnant 2 virtute durante plurimum tardius vincuntur 2 cum hoc resolutio minus ab aere iuvatur. Unde dicit si non morbus sit mortalis sunt strictiores, Si non morbus sit mortalis qr virtus e fortior, ideo tardius succumbit aliis paribus.

Non solum. Galienus primo amplificat afforismum [illegible] verificat conclusionem [illegible] aplicat 3o 3a [illegible] 2a qr hoc tempore ibi 3a dicit n. i estate. De primo dicit q non solum conclusio ne sunt in estate breves sed omnis morbus 2 intelligatur de materialibus ut videbit in duo. De parte 2a dicit causam qr in isto tempore scilicet estate humores facilius solvuntur 2 sequitur per poros 2 annichilat scilicet dissolvunt 2 a calore ita educunt ut inthe corpore remaneat, et ideo si virtus sit fortis ad humores fuit morbus abreviat. Si non non sufficit humores vincere 2 cessat a purgat corporis fuit ipsa deficit opprimente morbo cum sit debilitata. Et ideo nullus morbus in estate nec salubris nec mortalis prolongatur simpliciter sicut in aliis.
De 4o [illegible] ypo. non intendit conclusio velez ut dux complexiones q e longissimus morbus proprie inter febres per exo. Et per hoc fundamentum ego soleo ponere quartanas veles 2 causas probanes per eorum complexionem ut vult hic ex de mente ypo. De parte 3a dicit q eodem modo sicut in estate cito aut humores dissolvunt ad bonum pro egro, aut virtus deficit ad malum, ita ergo in yeme sit q humores congelati gestat in interioribus corporis 2 virtus sit fortis, unde nec morbus cito fi nec q humores qui sunt eius cum maiora nec infirmus moritur cum virtus eius custodiat. Contra hunc afforismum dubitat.

Utrum quilibet morbus sit brevior in estate q in yeme, Videtur q non qr febris ethica primo specie brevior e in yeme q vel, dicit qr non curatur nisi per infrigidationem 2 humectationem, sed in yeme iste cetius complentur q vel. 2a sit apoplexia materialiter brevior e in yeme q vel. Ista interficit per viam suffocationis, sed citius suffocat in yeme q in estate cum vie sint magis anguste. 3o. Quartana e febris minus periculosa in estate quam yemis q magis periculosa in estate sic. Et ulterius est magis periculosa q difficilioris cure, 2 sic tanto diu ab ea liberat. 4o mala complexio frigida mortalis e brevior yeme q in estate cum fuit citius interficiat per additionem aeris. In oppositum e G. in textu. In isto dubio nota primo q morborum quidam sunt materiales q pendentes in esse 2 fieri a materia humorali vel illi proportionali, quidam immateriales qr sic non sit proportionali, quidam materiales q sic non sit. 2a sic 2 ut e thica, de utroque potest intelligi dubium. 2o nota q morborum quidam mortales quidam salubres. 3a distinctio morborum mortalium quedam interficiunt acuitate caloris, quidam per viam oppressionis a multitudine materie vel suffocationis. 4a distinctio morborum salubrium materialium quidam removentur per sive cause remotione 2 a calore separatione ut sunt febres pendentes a materia multum putrida, quidam non per alterationem 2 digestionem materie ut sinocha sive putredine vel morbi pendentes a putredine humorum corrigibili ut dictum e supra in 1o afforismo ob[illegible] ubique abus st. Nota q causarum longitudinis morbi quedam sumuntur a rebus naturalibus scilicet complexione, compositione, virtute, humoribus, membris, operationibus, spiritibus, 2 suis annexis. Quedam sumuntur a re preter naturam scilicet morbo, causa, 2 accidente, 2 a rebus non naturalibus 2 annexis ut medicis q educunt ad [illegible], 2 balneum quod reducuntur ad aere seu continente. Et sumuntur quo a rebus accidentaliter occurrentibus sicut cutellus vel fe[illegible] fere, vel operatione medica. Ex omnibus patet q non ideo dicitur morbus brevior alio q propter aliqua accidentales tamen possit citius removeri stante vita, nam scrofule etiam extrinsecus apparentes possunt morbi cronica 2 non [illegible] 2 tamen possunt morbus brevis 2 non e dubium q tales nodi possunt removeri ad libitum voluntatis cum cultello in [illegible] parte hore penitus eradicando. Tamen aut non ita, ex quo sunt ista conclusio ex concedenda, dicit morbus e [illegible]

et hoc acutus saluber acutus qui estate incipit et tamen post ortum citius liberat ab illa quam ab alia et plura talia possunt super isto cogitari. Ymmo quod aliquis morbus saluber tantum per dies duraturus in hieme novus. Nondum. n. incipiens talis tamen cautio. comoneri potest quod subito, et morbum quem illum dicimus alio longiore aut diuturniore alterius plato vocabulo quia stante debito regimine infirmum est aptus ad salutem vel ad mortem tardius terminari deductis accidentibus occurrentibus, sic extrema dicimus contraria. longiore, et hoc non comparatur in hieme et estate. ¶ Iterum nota quod iste res naturales et preter naturam non sunt eadem ratione omnino sunt causa longitudinis aut brevitatis morbi. Nam virtus debilis in morbo salubri est causa longitudinis, in mortali est causa brevitatis. Et econtra virtus fortis ut sic in mortali est causa longitudinis et in salubri est causa brevitatis. Et ita magnitudo morbi in salubri est causa longitudinis ut plurimum, in mortali vero est causa ut plurimum brevitatis, et hoc est contra de magnitudine accidentium. Et nota quod est dictum ut in pluribus quia stat aliquem morbum maiorem esse causa quia virtus stimuletur ad excitandum digestionem, et sic dicitur causa quia cito ad salutem morbus terminetur, si morbus fuisset minor, et cum morbis accidentibus non fuisset mota ad crisim faciendam, ymmo paulatina resolutione fuisset morbus resolutus, et longiori tempore durasset morbus, et sic contingit ex augmento morbi quia per accidens ipsum abbreviari. ¶ Ex quo sequitur ista conclusio de poros, et sic ex parte sit omnino similis conclusio contrario complexionis, etatis, et virtutis qui omnino consimili morbo eiusdem speciei egrotat, et precedentibus consimilibus causis. et in corporali loco portate quorum unus maiori morbo egrotat quam alius et a pluri materia precedente aliis paribus, et tamen ille qui egrotat maiori morbo citius liberabit stante virtutis complexione regimine. ¶ Secundo nota quod licet estas sit calida et sicca et yems frigida et humida, et plures humores inveniantur congelati tempore yemis et non ergo conclusio in estate non tamen oportet quod humores yemis sint grossiores humoribus estatis in aliorum paritate supposita, similiter et non oportet virtute connaturali in yeme esse fortiore vel in conclusione illius afforismi ventres yeme et yeme.
¶ Hiis notatis primo ponam unum correlarium modum in dicendi, secundo dabo aliud ut patebit inferius. ¶ Quantum ad primum. Supponemus quod cognoscimus unice egritudines eiusdem speciei et essentiales. Sit ista prima conclusio. Non quelibet egritudo mala curabilis est longior in yeme quam sibi similis in estate. ¶ Certe probatur primo quia mala complexio calida curabilis multo citius curatur in yeme quam in estate propter aeris adiutorium. probatur secundo quia complexio frigida mortalis multo citius interficit in yeme quam in estate. ¶ Ex quo sequitur et probatur primo correlarium quod egritudines frigide materiales curabiles citius curantur in yeme quam in estate. Et egritudines curabiles citius in estate yeme terminantur. ¶ Secunda conclusio omnes egritudines males curabiles estive citius terminantur aliis paribus quam in yeme, probatur quia tunc plures concurrunt cause brevitatis morbi et fortiores, nam materia tunc sit magis subtiles magis aperiuntur, et pori magis aperiuntur, et per consequens materia facilius evaporant

Et intelligatur conclusio ubi in tali egritudine sit intentio euacuationis, nam si pendet a materia reducibili ad benignum statum quam in yeme facilius reducitur ad benignum quam in estate. ¶ Tertia conclusio egritudines mortales interficientes suffocando aut infrigidando citius terminantur in yeme quam in aliis temporibus, conclusio probatur quia in yeme minus resistit ab aere actioni materie aut suffocantis aut infrigidantis. ¶ Quarta conclusio omnes alie egritudines males sive salubres sive mortales citius terminantur in estate quam in yeme aliis paribus. ista conclusio ponitur per mete. G. in isto contextu. ¶ Quinta conclusio ubi non sunt cetera paria indifferenter potest contingere in quocumque anni tempore egritudines fore longiores vel breviores, patet quia disparitas in aliis potest prolongare plus quam merito temporis brevietur. ¶ Contra hanc ponere arguitur, et primo ostendo quod non est ad mentem G. in contextu, dicitur ergo quod in estate virtus est debilis, et in yeme virtus fortis, et volunt quod sit mortalis in yeme longior, dicitur non intendit aliorum posita paritate, tamen ponatur in virtute disparitate, sicut humores yemis dicit congelatos, et constat quod intelligit de corpos comparando humoribus estatis. ¶ Contra quia ubi sunt cetera paria non videtur quia minus in yeme resistit actioni materie suffocantis quam si minus consistit oportet quod materie sint fortiores, et ideo cetera non sunt paria. Forte dicitur quod intelligit de ceteris paribus exceptis hiis que sequuntur, ymmo ad yeme consequitur humorum congelatio, et virtutis fortitudo et pororum constrictio, Et contra consequuntur in estate, et ita videtur mens G. in contextu. Sed si isto intelligitur adhuc conclusio est male ponitur vel quia multa sunt contraria quarto virtus est valde debilior in yeme propter yeme quam in estate ut hoc dicitur, et in talibus mortales egritudines que resolvendo interficiunt erunt breviores in yeme et in estate longiores.
¶ Secundo principaliter arguitur contra tertiam conclusionem sic, eo tempore citius interficiunt egritudines suffocando aliis paribus quo tempore est maior necessitas euentationis, sed in estate est necessitas euentandi maior ut vos creditis quam aliorum paritate supposita egritudines suffocando interficientes citius interficiunt in estate. ¶ Confirmatur quia sicut se habet complexio calida ad egritudines suffocantes ita tempus calidum, sed complexio calida est causa brevitatis morbi mortalis suffocando interficientis quam vel, a contrario est clara hoc patet de apoplexia ex hiis que dicuntur prima tertii capitulo de apoplexia in illis quorum anelitus non percipitur, nam causa est quia non indiget multa euentatione et mundificatione. ¶ Contra conclusionem quartam et secundam arguitur sic stat aliquam egritudinem malam curabilem per humorem a corde remotum, pendentem a materia penetrante minima subtilitate ut colligitur prima. Sed talis materia in yeme citius et facilius digeritur propter frigus congregatur seu tollatur eius subtilitas et caliditas, et propter virtutis fortitudinem facilius et citius possit curare expelli quam stabit aliquem talem morbum in yeme citius terminari, et sic patet ratione facta per secundam conclusionem non valet, non. n. semper materia est subtilior et citius

p[ro]p[ter] cor[pus] dispergit[ur] / q[uia] c[ali]ditas mor[bi] i[n] i[n]nat[ur] / o[mn]i[s]
cum ita e[st] subtilis ut merito h[uius] i[m]pediat[ur]
cu[m] e[ni]m 2a / na[tura] et ab arte ut d[icit] p[er]e-
ctio de n[atur]a putridaz in g[e]n[er]ali / et p[ro]p[ter] i[stu]d sp[asmo]
n[ost]re p[ro]paret expulsionem q[ue] fit c[ali]ditas i[n] yeme.
Alit[er] videt[ur] in r[espo]ndendu[m] supponendo
q[uod] l[ice]t multitudo n[atur]e possit e[ss]e ca[usa] brevitatis
morbi salubris p[ro]p[ter] actus n[atur]e ad e[xpulsi]o[n]em /
t[ame]n ut plu[rimum] multitudo n[atur]e i[n] morbo salubri
fit morbu[m] longu[m]. Suppo[no] 2o q[uod] l[ice]t do-
lior putridus poterit nimia subtilitate /
t[ame]n ut plu[rimum] humores digerendi indiget subti-
liatione / et ita ut plu[rimum] a[d] grossiori ma[teri]a aliq[ui]-
b[us] longior pendet morbus v[e]l fiunt
salubres. Ultimo suppo[no] q[uod] i[n] yeme ut pl[urimum]
virtus e[st] fortior q[uam] i[n] estate et humores plus
et grossiores q[uam] i[n] estate. Ex hiis s[e]q[ui]t[ur] q[uod]
ut plu[rimum] duob[us] morbis malib[us] exi[sten]tib[us] esse[n]-
tialib[us] i[n] yeme et i[n] estate longiores sunt
morbi yemis q[uam] estatis / p[atet] q[uia] ut plurimu[m]
pendet ex humorib[us] grossiorib[us] et minus mo-
bilibus / et co[n]iungit[ur] virtuti fortiori. Pro ut
plu[rimum] si s[un]t salubres s[un]t tardiores p[ro]p[ter] hu-
moru[m] i[m]mobilitate[m] / et si s[un]t mortales s[un]t tardio-
res p[ro]p[ter] virtut[is] fortitudine[m] / et hoc vult G[alienus]
i[n] 9o. De malib[us] aut[em] n[on] o[portet] dic[er]e q[uia] G[alieni]
intentio manifesta e[st] de malib[us] ut p[atet] ex
p[ro]batione. Ad argumenta princi-
palia. Ad p[ri]mu[m] p[atet] s[olut]io q[uia] ethica
n[on] e[st] morbus malus. Ad 2m d[ici]t[ur] q[uod] apo-
plexia e[st] diuturnior yeme q[uam] estate ut p[atet]
na[m] i[n] ea humores s[un]t minus mobiles / et
i[de]o si debet liberari tardius liberabit[ur] / et q[uia]
minus indiget eventatio[n]e cor[dis] i[n] yeme q[uam]
i[n] estate i[de]o [illegible] stante suffocat[ur] tardius
morit[ur]. Ad 3m dico q[uod] e[x]t[er]na estiva est
morbus p[ro]portionalis estati / n[on] s[e]c[un]d[u]m sanius fe-
briat cor[pus] melancolia e[ss]entiali estate q[uam]
i[n] autu[m]pno aut vere / et h[ec] de q[ues]tione.

Febrem in spasmo. Conclu-
sio affor[ismi] e[st] ista / melius e[st] febre[m] su-
p[er]venire spasmo q[uam] spasmu[m] sup[er]ve-
nire febri / p[ri]mo q[uia] p[ri]ma e[st] ca[usa] evacuativa spa-
smi / et 2a e[st] signu[m] mort[is] q[uod] ...; co[n]tra
e[st] nota / a[lte]r[u]m t[ame]n videbit[ur] in notat[is]. Circa
ista affor[ismu]m nota p[rim]o q[uod] n[on] q[ue]libet febrem
sup[er]venire spasmo e[st] melius q[uam] e[conver]so / na[m]
febris pestilentialis aut ethica 3e sp[eci]ei
n[on] e[st] bonu[m] sup[er]venire spasmo / aut melius
q[uam] e[conver]so. 2o nota q[uod] febris qua e[st] bonu[m] su-
p[er]venire spasmo e[st] plus humidas dissolvendo
q[uam] sit nocumentu[m] eius ex alio / h[uius] aut[em] s[un]t fe-
bres multe i[n]cessio[n]is quar[um] calor p[ro]cedit
n[on] a putredine humoris s[ed] a calefacto
eo vapor[e] et sp[irit]u ut dic[itu]r infra illo
affor[ism]o q[uo]d p[rinci]p[iu]m a spasmo vel tetano. Co[n]-
fer[u]nt et febres putride multe ut dic[itu]r
illo affor[ism]o a c[ausa] h[ab]entibus n[on] valde spas-
mant. 3o nota q[uod] h[oc] nomen spasmus

p[atet] sunt large p[ro] o[mn]i [con]t[ractio]ne n[er]vose i[n]me-
diate lacerti extensione p[ro]hibente / et isto e[st] co[mmun]is ad
spasmu[m] et tetanu[m] / 2o sunt p[ro]p[ri]e p[ro] eo qui
d[icitu]r spasmus / et h[oc] m[od]o describit[ur] 2a et 3a ca[usa]
de spasmo sic / spasmus e[st] egritudo n[er]vosa q[ua]
movet[ur] lacerti ad p[ri]ncipia sua et s[un]t i[n]obedientes
dilatatio[n]i / d[icitu]r in diffinitione egritudo / et p[ro]
loco g[e]n[er]is / na[m] o[mn]is spasmus e[st] egritudo. Per hoc quo
intelligit[ur] q[uo]sdam q[uod] spasmus n[on] e[st] ille
motus [con]tractorius lacerti / aut illud [con]tractu-
e[ss]e. Sed 2o q[uod] l[ice]t egritudo n[on] accipit h[ic] p[ro]p[ri]e
p[ro] p[er] accide[n]te / et q[uod] illud intendat auct[or] p[atet] p[er]
p[ro] idem vult G[alienus] in libro de rigore tremore
etc. / v[e]l c[apitul]o ultimo d[icitu]r. Dicemus q[uod] p[ro] o[mn]es
motus voluntariu[m] v[ide]l[icet] qui v[er]o musculi oper[ationes]
et sicut q[uan]do musculus corrugat[ur] seu [con]-
trahit[ur] versus p[ri]ncipium et radice[m] eius / p[ro]pter quem
contrahunt musculi quib[us] membra [con]iungunt[ur]
d[icitu]r n[er]vus q[uod] qui accidit egritudo p[ro]p[ter] qua[m] n[er]vi
tendunt[ur] recedit ab egestione illa motus i[n] mu-
sculo similis motui n[atur]ali hoc exemplo q[uo]d mo-
lutamus erit qua eg[ritudi]nem medici spasmu[m]
vocat. Ubi p[atet] q[uod] Galie[nus] vocat spasmu[m] ca[usa]m
illius motus et n[on] illu[m] motu[m] / et h[oc] modo
intendit auct[or]. Dicit[ur] 2o n[er]vosa / q[uia] n[on]
q[ue]libet egritudo causans ista[m] [con]tractione[m] d[icitu]r spasmus
v[e]l ap[osteme] fac[ta] [con]tra musculu[m] sibi vicinu[m]
et t[ame]n illud ap[ostema] n[on] e[st] spasmus. Dicitur q[uod] n[er]-
vosa ad denotandu[m] s[ecundu]m spasm[us] q[ui] e[st] n[er]vus.
Dicitur 3o qua movet[ur] lacerti ad p[ri]ncipia sua /
et intelligit[ur] q[uod] movet[ur] vel moti sunt et i[n] mu-
tatione tenet[ur] / na[m] n[on] o[portet] i[n] spasmo illos lacer-
tos moveri s[ed] sufficit eos [con]tractos e[ss]e p[ro]p[ri]a[m]
egritudine[m] / et ita teneri / [con]tinet aut[em] la-
certi versus sui p[ri]ncipiu[m] q[uia] id e[st] eor[um] n[atur]alis [con]-
tractio. Et i[de]o accidente ca[usa] [con]tractionis n[on] po-
ssunt ad o[mn]e [con]tra. Dicitur 4o et sunt i[n]obedientes
dilatatio[n]i ad declarandu[m] q[uod] multotiens p[ro]p[ter] egri-
tudine[m] n[er]vosa[m] lacerti [con]trahunt[ur] / n[on] t[ame]n rema-
net i[n]obedientes dilatatio[n]i / ut p[atet] i[n] rigore q[uo]d
sepe et c[ontin]gat i[n] quib[us] stante obedientia n[on]
dicimus e[ss]e spasmu[m]. 5o p[rinci]p[aliter] nota q[uod] duob[us]
modis i[n] g[e]n[er]e metuo dispositionis h[ab]entibus n[er]vor[um]
[con]tingit n[er]vos accitari et p[ro]p[ter] h[oc] ipos et la-
certos [con]trahi. Uno m[od]o p[ro]p[ter] h[umidita]tem i[m]bibita[m] i[n] poris
certos [con]tra logitudinalib[us] extendent[ur] n[er]vi s[ed] latitudine ita
ut [con]trahat[ur] in longitudine. Alio m[od]o p[ro]p[ter] de-
fectu[m] radicalis h[umidi]tatis n[er]vi merito cuius
[con]trahit[ur] et corrugat[ur] / et h[uius] ex[empl]u[m] s[ecundu]m G[alienum] vide-
[mu]s possumus i[n] cordis musicor[um] musicaliu[m] q[uod] cu[m]
tense tenet[ur] p[ro]p[ter] ignem / aut i[n] sole / aut in
vento septentrionali rumpunt[ur] / et p[ro]p[ter] ea[m] tenet[ur]
i[n] australi vento / et hoc q[ui]a in p[ri]mo ca[su] p[ro]p[ter]
evacuatione [con]trahunt[ur] / in 2o p[ro]p[ter] plenitudine[m]
h[umidi]tatis. Et sic o[mn]is spasmus p[ro]portionatus ad
ma[teri]a[m] aut e[st] de i[n]anit[ion]e aut siccus q[uo]d e[st] id[em] /
aut de replet[ion]e. Contingit aut[em] spasmu[m] fieri
aliq[uan]do n[on] p[ro]portionatu[m] ad ma[teri]a[m] et e[st] t[ame]n p[ro]p[ter] dolore[m]
i[n] n[er]vo [con]tingit v[er]a [con]passionis n[er]vi et lacertu[m]

contrarium videtur sentire primo. Tertio nota quod aliqui iste tres cause sufficienter concurrunt ad causandum spasmum, aliquando due ex eis, aliquando una, sed tunc est debilis, ponendo quod concurrat siccitas et defectus radicalis humiditatis simul cum habundantia humiditatis extranee, et concurrat dolor, utrum dicatur spasmus de repletione vel de inanitione, dico quod debet dici spasmus de inanitione et repletione simul et posset et singulariter dici spasmus de repletione et spasmus de repletione, unde non fit contrarium isti. Quarto dubitatur, pono quod spasmus fiat propter dolorem et propter plenitudinem ne ita quod nulla illarum causarum per se sufficiat ad spasmum sed ambe sufficiunt, utrum debeat dici spasmus de repletione et proportionatus ad maiorem aut non proportionatus, hic puto quod debeat dici proportionatus ad maiorem, non est facilis propter medium multitudinem licet illa non sufficiat sine dolore, non debet autem dici non proportionatus quia negatio negat totum. Quinto nota quod non obstante quod febris sit calor extraneus, tamen subtiliat et dissolvit non tamen humiditatem naturalem sed et extraneam, et ideo febris superveniens spasmo de repletione ipsum curat resolvendo materiam eius. Sexto nota multotiens propter febres fortes fieri spasmum, potest autem hoc dupliciter contingere, uno modo quia nimis multum eliquat a febrili calore, et fiant multum penetrantes in nervos in quos prius non penetrabant et talis erit de repletione, quoniam autem et hoc est ut plurimum spasmus causatur a febre, quia propter febrem dissolvitur humiditas radicalis nervorum et exsiccatur, et ideo contrahuntur, et hic est de inanitione, et iste est malus valde ymo nimis est confirmatus et incurabilis et de isto maxime verificatur aphorismus. Ex quibus colligere possumus verificare duos aphorismos, quia febris superveniens spasmo humido est bona quia cura eius, sed spasmus superveniens febri communiter est siccus et ideo iste significat ut plurimum se esse mortalem, quia autem spasmus de inanitione sit incurabilis videbitur in quinta particula. Septimo nota quod spasmus de repletione quoniam est universalis toti corpori vel quasi toti et tunc licet nimis provocare febrem, nam non videtur calefactio ita contrarii sicut ex febre, quoniam spasmus est particularis in uno determinato membro, et tunc possumus cum emplastris et unguentis facere curam sine febris provocatione, et ex hoc fit solutio ad dubium utrum liceat medico in spasmo de repletione provocare febrem. Ultimo nota quod tetanus quoniam est duo spasmi, quoniam est sine aliquo spasmo proprie dicto, quod quomodo contingat vide 2a 3e canone de tetano, et ego dixi in illo aphorismo Quicumque a tetano etc. Similem autem sententiam habemus huic aphorismo 2a 3e loco allegato, et applicatur etiam ad paralisim et alias egritudines nervorum de repletione factas.

In sequentibus. Galenus in commento facit tria: primo ponit unam distinctionem, 2o verificat quomodo febris supervenientes spasmo humido est cura eius, 3o quomodo spasmus sequens febrem est mortalis, 2a ibi Si sano, 3a ibi Si autem supervenerit. De primo dicit quod ypocras dicet infra in particula quinta quod spasmus quidam est de repletione, quidam de inanitione. De 2o dicit quod si sano subito spasmus supervenerit necesse est illum esse de repletione, nam causa sunt frigidi humores et viscosi implentes ipsum membrum nervosum et spasmum, et istis talibus si supervenerit febris acuta id est nimius calor, dissolvuntur illi humores et calefiunt quibus nervi fuerunt impleti, et sic ita curatur spasmus. De parte 3a dicit quod si supervenerit alicui febris acuta vel parvula tunc totum corpus desiccatur, et ideo si in tantum desiccatur ut inde superveniat spasmus hoc erit malum et mortale, quia nimis multum staret ad sanandum, et morbus est magnus cum impediat anhelitum, et ideo si non finitur breviter virtus non tolleraret et necesse est quod mors sequatur. Circa contextum nota duo, primum est quod spasmus siccus si ab intrinseco contingat non subito sed paulatine advenit quia consumptio humiditatis ex causa intrinseca non potest esse subito, ab extrinseco non puta ab igne vel cauterio potest accidere subito. Sed spasmus autem humidus valde cito post sanitatem venit, et ideo videtur quasi subito accidere. Secundo nota quod quia difficilis est consumere humiditatem nervi sed facilis est quod repleantur humiditate accidentali, ideo quilibet nervus facilius cadit in spasmum de repletione qui vocatur humidus, quam in spasmum de inanitione qui vocatur siccus, et quod spasmus humidus est proportionalis nervo, et non siccus, sed de hoc infra. Et quia non potest nervus ita substantialiter vehementer et cito sic exsiccari ut dixi in commento de digestione, ideo spasmus siccus confirmatus est incurabilis, sed de hoc magis in quinta particula dicetur.

Non secundum rationem. Ypocras in hoc aphorismo intendit unam conclusionem, et est ista, propter signa bona vel mala apparentia non secundum rationem nec oportet medicum multum sperare nec multum timere super infirmo. Contextus patet quia talia signa bona aut mala non secundum rationem apparentia nec perseverant nec morantur, sed per talia nec est multum sperandum nec multum timendum ut constat contextum commento Galeni. Circa contextum huius aphorismi nota quomodo per signa non secundum rationem apparentia intelligere illa que non fiunt a causa eorundem signorum naturali factiva, quod iudicio meo et ideo per talia secundum rationem apparentia intelligere illa que fiunt a causa eorundem signorum naturali factiva, quod iudicio meo non bene intelligunt, nam talia signa sive bona sive mala apparentia habent causam a qua naturaliter dependent, aliter non essent, sed ideo dicuntur talia non secundum rationem apparentia quia pendentia a causa non perseverante eorundem factiva, et hunc intellectum bene consonat aphorismus 2a contextus. Secundo primum nota quod multis modis contingere alleviamentum non perfectum a causa perseverante ea factiva, primo propter medii dispositionem quia materia subtili resoluta ante quam grossa compleat attrahitur videtur flamma minorari, 2o ratione permutationis materie ut quando est sinantia et permutatur materia ad peripleumoniam, membrum nam est minus nervosum non tantum ledit sicut quando erat in loco appropriato, 3o propter caloris naturalis resolutionem cum quasi videtur quies ab accidentibus sequentibus flammam, 4o propter ultimum conamen virtutis, unde in sincopi prope mortem levat caput.

C° pp astrale influxu nō ut qda
st quoz luna fuit qui i certa lune
quadra diuturna melioraț ⁊ i alia pseuerate
ca morbi desistit ut vidimus i dno lauro
veneto q̄ luna eunte ad angulu noctis fie-
bat sine sensu / ⁊ cu puenebat ad puctum
medy celi ita pspabat ut medici q̄ eu in
nocte nō uiderant ullo° putaret eu graui
egritate usq ad diem permultaz uite i egritudie
sua C° pp stupefactione ut in colica aut
alio dolore cu medicina stupefactiua – C° pp
cohibatione ⁊ congelatione iņe i loco pp aproxima
tione opiatoz ut i disentia aproximato fi
lonio – C° pp accidentia aie ⁊ multis talibz
modis possumus ymaginari cas tales – C° te
hys pz vitas affor̄ quo ad cōnes ⁊ pbone̅z /

Omnia de hys.

Gal° i c° fac. ex.
p° remitit nos ad aliu libru / 2° exe
plificat p pa pte cōnis – 3° exeplifi
cat p 2a pte – c° ite remitit nos / 2a ibi. In
magno – 3a ibi. Dilz coctionis – ca ibi. quod
qualit. De pa pte dicit se ronabiliz omna
de istis dicenda dixisse in libro de crisi – C° de
2a pte dic q si in magno ⁊ forti morbo fiat
alleuiatio nō pcedente purgat / aut vomitu /
aut egestione / aut apate / aut sudore / aut 9
fluxu sang nō appentibz signis digoîs nō
osider illi alleuiationi / qz cu nō appeat sig
digonis ul euois / ista nō otingit n a cais
nō pseuerant ita factiuis – C° de 3a pte dic
q appentibz signis pfecte digonis in vrina
⁊ egone ⁊ sputo / qinus infirmus incedit de
facilitate anelitus / ut metis alienatione / aut
duritie .i. intensione febris ⁊ virtutis pstrac
tione nō tn oz despare na ista cu dnist
tione apta pmane ⁊ multotiens signit esiz futuraz
laudabile – C° de c pte c° dic q qlr cogestimus
ista signa signe esiz laudabile / ⁊ qlit pui
dentes pmitemus dictu e i libro de esi /

Febricitantibus non omnino.

Ypo:
i affor° intendit ista oṅe / Corpus
pmane ⁊ oio nō diminui i febri
citantibz nō oio leuit / aut ide cors mag ota
besce q sz rone / utruq e malu, qr° i testu
sic p° / qz pm istoz signt longitudie egritudis
⁊ sz signt debilitate virtutis qr ic utruq e ma
lu oña i nota ⁊ am i notat declabit – C° No
ta p° q illi dnr febricitare nō oio i supfitie
qui nō febricit febre ualde leui / ⁊ modus
loquedi e methaforicus / qz supficialia sut
exilia / ⁊ nō multu refstiua sic pfunditate
⁊ soliditate hntia – C° 2° nota q cu dicimus
oio nichil minui cors nō itelligimus q nō
macerat nobiliz / sz debet correspondere inte
sioni febris – C° 3° nota q ho vbu otabesce
sunt hic ypo p macesci C° c° nota q tunc
dicimus mag otabesce q 2m rone aut mag
pmane q sz rone cu aut e maior macera
tio ul extenuatio q in cors mediocris dispois
i sua etate debeat ee statibz eisde cais dissolutiis
aut qn e nobiliz minor C° q nō cais dissolutiois
effectiuis ee multiplices / qda eiz st nales ut
oplio calida / qda nō nales ut aer calidus
⁊ cibi calidi / qdam pt naz ut qq nos calide
sic febris C° Ad rone q° indicandum osiderant
oia q̄ hnt face macredine i tanto tpre / Et
tuc si videt minus macerat febriens,
q debet medioris ho silibz cais / tuc indicat
q debet mediocris ho silibz cais / tuc indicat
morbus longus morbo stan dto / Si nō sit
magis dicat virtutis de defectu – C° Co nō q
multitudo humoz / ⁊ grosies coz / ⁊ densitas po
roz ympediunt dissolutione / na humores ypinqui
sic unice nuiat ad resistendu dissolui / vn
videmus q aq i caccabo calefit ⁊ nobili tepor
bulit anq nobile quid ex ea dissoluat cu
e multa / Tade dispsa cito dissoluit anq ta
tu caloris acipiat / Ideo si videmus corps
minus dissolui q sit ronale ho e qz multi
resistunt humores eius dissoloni / ⁊ ho erit pp fu
giditate eoz / aut pp eoz grositie / aut pp
eoz multitudinez / q̄ oia morbi signt longitudie
Et sic appz vitas pe pte cōnis – C° Co nō
q opo raza e ca multe ⁊ cito dissoluts ppt
modica resistetia cais dissoluetibz C° Et otingit
cors macesci ex defectu restauratiōis / ⁊ nō ex
fortiori dissolut / Et io si cais p se dissolutiis
occurrit maior dissolu / q sunt apte facere
in core mediocris disposis / ho e pp puu
tate resistetie cors cais dissolutis / aut pp
puitate restauratiois / Et qdruq istoz fuit
signt virtute debile in tollerado mor ipsio
ne / aut i releuado a nocumtis C° Ex quo pz
vitas 2e ptis cōnis – pz 2° q stat aliqu
hois hmudiz multo velotius dissolui q alteri
⁊ ipm minus extenuari – Diliz aut sententia
huic totali colligamus 2a e ca de signis
logitudis morbi /

In hoc loco dicit.

G. in c° isto
magno ta fac / p° expoit affor in litte
ralit / 2° dat cas vitates affor – 3°
finitat supplendo pprie 2a cōne – 2a ibi.
Corum aut eet – 3a ibi. hys subinferre – Cir
ca pma pte dic 2° pm e q cu ypo dicit
febricitatibz nō fortit / istud nō dz sumi ab
solute sz cu odoe q addit statim nequ oio
i supficie / ita q ho totu sit sbiectu copu
latu febricitatibz / dixisset febricitatibz non
fortit oio nō minui cors e malu, illud
dictu opbaret ee fm sic otingit aliquem
febrire nō fortit i tpre venus plenitudie
laudabiliu humoz exnte ⁊ cors nō minui
⁊ signu nō ee malu, sz si febris nō sit oio
debilis ho erit malu C° Dic 2° q si aliquis
minuat pluq q oz .i. extenuet plus de
bito ho e malu gnalz tn i forti febre q i
debili qz oino signt defectu virtutis C° Dicit
3° q hoc nomie otabescere sunt hic ypo, na
tabes signt osuptione radical humid inima
ualde ⁊ ofirmata siccitate / hic aut signt oez
extenuatione – C° Dic 4° q bn addidit ypo. 9
mag ee qd sz rone ad ho ut itelligatur

febricitantibus non fortis supple virtus omnino debiliter
sed corpus autem permanet plus quam oportet vtique est ma-
lum. Et tamen contra hoc commentum considera quod littera
sepe invenitur corrupta quam debet esse ista, in hoc
loco dicit commentator non fortis quia abstinentia si
dixisset febricitantibus non omnino fortis permanere
et in superfluitate et nichil minime corporis etc. sicut
comparet esse. Bonum autem. hic ypo-
crates assignando causam et divisionem in sex partes. primo
ponit prambulum, 2o enumerat causas facientes ex-
tenuationem, 3o declarat quomodo secundum istarum causarum va-
rietatem variatur extenuatio. 4o movet et remo-
vet dubium. 5o ostendit quomodo sit hic extenuatio
supra dictas causas in significando. 6o verificat commen-
tum. 2a ibi. oportet magis. 3a ibi. si non febris
maior sit. 4a ibi. debet non in febricitantibus. 5a
ibi. et multo horum. 6a ibi. si non in precedentibus.
Circa primam dicit quod esset bonum ypocrati posuisse istorum
causas quod non fecit propter brevitatem sed commi-
tit se explanaturus. Circa 2am partem enumerat de-
ficientia extenuationis, et tamen lege. Circa 3am dicit
quamque. et primo quod maior febris est magis extenua-
tiva. dicit 2o quod mentio etatis pueri propter forti-
tudinem dissolventis quia sunt multum molles. dicit pri-
mi propter debilitatem virtutis restaurative. dicit 3o
quod tempora et regio et aer si sunt calida et sicca
extenuant cito, ergo si sunt frigida et humida.
Dicit 4o quod de evacuatione sensibili scilicet per flobotomiam
aut farmaciam aut alia, necesse oportet dicere
quod extenuat quia et hoc sunt vulgares. Dicit
5o quod hoc idem facit nimia abstinentia et ex-
stitia, et minimus motus. Omnia enim ista
calefaciunt et exsiccant, et ideo extenuant. Circa
partem 4am dicit opponendo quod minimus motus
non est causa dissolutionis in febricitantibus quia ipsi quie-
scunt in lecto. Et solvit quod quamvis movetur mul-
tum ut si quis exiens patiatur incipiat febrire, et
vellit repausare, aut si in febre patiatur ali-
enationem propter quam inquietetur et motus in lecto, ideo
non talis motus est ut extenuet. Circa partem
5am dicit quod ista per quam fit extenuatio nimia
non sunt signa debilitatis virtutis, quia iste habent
hoc facere cum virtute quantumcumque forti, sed tamen ista
manifestatio facienda sunt causa quod virtus debilitatur quia
sicut manifestatur corpus ita virtus minuitur. Circa
partem 6am dicit quod si minuitur plus scilicet extenuati-
onem corporis quam oportet secundum patientiam, tunc signum quod hoc est propter
defectum virtutis non restaurativis ut oportet sicut
diximus supra de decrepito, et causa est quia nulla
potest alia assignari causa huius maioris macie-
rie, et hoc intendit ypocrates. Circa sub in
ferre. hic est pars 3a in qua vult supple
commentum 2um et aphorismum precedentem limitare, et
dicit in ea sensus primus est quod ipse vult hic dare ca-
usas propter quas contingit pati multum diminui ali-
as a partibus, una est subtilitas humorum que
facit corpus facile passibile, 2a est pororum
apertio quae idem facit, et iste due si coniungantur sunt
cause vehementis diminutionis scilicet dissolutionis que vo-
catur a medicis dissolutio occulta, quia reso-
lutio in vapore insensibile. Dicit 2o quod causa
istorum sunt causa quia corpus permanet non extenuatum

scilicet grossities humorum et pororum densitas. Dicit 3o
quod hoc voluit dicere intelligi ypocrates cum dixit ho-
mo longius sunt diminutus oppositum. scilicet ideo po-
nes signatur expresse contrarium signatur minime ex-
tenuatis, quod signatur contrarium est expresse medium.
Pro quo exponendo dicit 5o quod hoc oppositum est hic
ponendum ita ut dicatur, sed febricitantibus for-
tis si superfluitas corporis permaneat vel minuatur
plus quam oportet malum est, permanet plus quam oportet fa-
cit constipatio pororum et grossities humorum, et
corpus multum, et non signatur morbi longitudo, sed
minuitur plus quam oportet, aut facit humorum subtilitas
aut pororum raritas, aut sola virtus defec-
ta, Et ideo 2a pars commentum si sunt expressa comple-
te dicatur cum isto supplemento, cum quo tamen stat
quod semper signatur defectum virtutis ut supra dixi, Et
tamen ex hoc ultimo dicto collige descriptionem
eius quod est minimum plus quam oportet supposita in
exponendo aphorismum.

Inchoantibus morbis etc. ypo-
crates in aphorismo intendit duas conclusiones, et secundum hoc
dividitur in duas partes, 2a ibi. In statu
vero. De prima parte vult ista conclusio, si oportet magis in
morbo evacuare, bonum est evacuare eam in principio, pro-
pter quod tali evacuatione redditur virtus fortis super resi-
duum digerendum et expellendum, Residuum etiam
minus molestare potest quam materia tota quod vel
aliud statu declarabit. Circa istum aphorismum nota
primo quod principium sumitur hic pro uno de 4or temporibus
morbi. Nota 2o non esse intentionem ypocratis
quod generaliter in principio morbi sit evacuandum, sed vult
quod si sit evacuandum non obstante quod simus in principio
unde non repugnat hoc ei quod dicit prima parte
aphorismi 22o. Est quod sensus iudicio meo quod
si oportet evacuare aliqua hora dicitis melius est evacuare
in principio. Et ideo dixit si quid videtur movendum
scilicet si medicus iudicat quod oportet evacuare ante
consequentia tunc movendum inchoantibus morbis. Ex
tali enim evacuatione tunc facta maiora sequuntur iu-
vamenta et minora nocumenta quam si fiat evacuatio in
alio tempore. 3o nota quod ante digestionem non
est evacuandum artificialiter nisi materia sunt furiosa
proprie vel improprie, aut sit talis quod in ea non ex-
pectatur digestio sicut in sanie, Est autem ma-
teria furiosa proprie quam per manifesta qualitates scilicet caliditatem
et propter subtilitatem et levitatem est plurimum no-
civa et mobilis de membro ad membrum. Im-
proprie autem dicitur furiosa, aut propter multitudinem aut
propter locum, aut propter venenositatem vel occulta qua-
litatem, Talem quoque oportet evacuare non expectando
digestionem ut dicit prima parte aphorismi 22o. Nota
4o quod in principio non multum velociter digeritur materia
et virtus non multum est debilitata sicut in processu
et ideo propter evacuationem factam in principio licet materia cognite
non multum sit impedimentum virtuti digestive quod
ipse velociter digerebat. Sed licet ad de bono e-
vacuet tamen virtus constans multo melius potest
tollerare, quam virtus debilis. Et ideo humor pe[illegible]
in principio et si permisceatur cum bono tamen non tantum
facit nocumentum sicut postea cum magis maligniatus

est. Et h[oc] p[ate]t q[uia] tu[n]c an[te] dig[esti]one[m] sit virtus
debilior et ma[teri]a malignior / et dig[esti]o tardior
q[ua]m prius e[st] postius euacuare q[uam] in p[rinci]p[i]o / et p[ro]p[ter] q[ui]s
bonu[m] e[st] i[n] p[rinci]p[i]o euacuare ut dictu[m] e[st]. ¶ Q[uando] no[n]
p[otes]t alii[ter] in p[rinci]p[i]o q[uia] potest eradicatia q[uia] s[cilicet] ma[teri]a
fuit p[ro]p[ter] fluosa / aut ventosa / aut in loco
p[ro]p[ter] q[uem] mortis subito imminet p[er]iculu[m] /
s[ed] q[uia] ma[teri]a sui q[uan]t[ita]te indicat de euacuatione an[te]
dig[esti]one[m] tu[n]c s[ecundu]m minorationem euacuamus / et h[oc]
p[ro]p[ter] volt mag[is] cadit in pratica. ¶ Volo no[n]
h[ic] ex intentione de ma[teri]a p[ro]p[ri]a morbi / et
no[n] de macbus [illegible]. ¶ In statu uero.
Co[n]clu[sio] 2a affo[rismi] e[st] ista: in statu morbi s[cilicet]
ante co[m]plementu[m] dig[esti]o[n]is no[n] e[st] ma[teri]a euacuanda /
p[rim]o q[uia] virtus tu[n]c e[st] summe infecta dig[esti]oni /
et ma[teri]a e[st] multu[m] maligna / et virtus e[st] multu[m]
debilitata q[uia] tu[n]c ma[teri]a no[n] e[st] euacuanda / p[ate]t
q[uia] ex euac[uati]o[n]e virtus diuertet ab op[er]atione
q[ua]m q[ue] [illegible] et sit multu[m] erit impedimentu[m]. 2o ma[teri]a tu[n]c
bono p[er]misset et q[uia] multu[m] maligna est /
no[n] multu[m] infixet plus q[uam] in p[rinci]p[i]o / 3o virtus
e[st] debilis et passione dificili[us] tolleraret.
¶ Nota p[rim]o q[uod] status h[abe]t duas p[ar]tes / vna
i[n] qua dig[esti]o co[m]plet[ur] / et e[st] p[rim]a / 2a i[n] q[u]a fit esse /
aut no[n] facta esse ma[teri]a separat et moratur a[ut]
m[ino]r[e] insensibil[iter] / [illegible] valde nobil[is] ma[teri]a mor.
¶ Ad p[ro]p[osi]tu[m] i[n] statu q[ua]n[do] ad p[ri]ma[m] p[ar]te[m] bo-
nu[m] e[st] h[ic] silentiu[m] p[ro]p[ter] causas dictas / sed
u[bi] na[tur]a no[n] fac[it] esse i[n] 2a p[ar]te / et co[n]stat de
co[m]plemento dig[esti]o[n]is me[...] / tu[n]c ma[teri]a euacuanda e[st]
i[n] 2a p[ar]te status / et h[oc] voluit d[icere] p[rim]a e[st]
ra[ti]o de cura p[ar]ticula[ri] i[n] [g]enerali / tu[n]c dix[it] / et
tu[n]c na[tur]a no[n] mouet mone tu[n]c hora motus
eius. ¶ Nota 2o q[uod] u[bi] sit mortal [...]
[...] no[n] o[portet] in p[rinci]p[i]o euacuare q[uia] medicus [...]
illos n[on] d[ebe]t age[re] / v[e]l d[e]mitte[re] ut infamia
fugiat nisi morbus valde erit diut[inus] [...].
¶ Co[n]cordia aut[em] affo[rismi] colligit p[rim]a e[st] ra[ti]o
de cura p[ar]ticula[ri] in [g]enerali. ¶ Not[andum] aut[em] i[n]
p[rinci]p[i]o sit euanda disputatiu[m] e[st] s[upr]a affo[rismo]
3o p[rim]o / vide ibi q[uesti]one[m] magna[m].

Qua de causa. Talis i[n] co[m]mento facit
ta[n]ta p[rim]o ondit [c]ertitudine[m] istius affo[rismi]
ad se[que]nte[m] / 2o po[ni]t v[eri]tate[m] co[m]p[ar]ata[m]
ad v[eri]tate[m] affo[rismi]. 3o vis[ita]t [...] q[uesti]one.
2a ibi. Sil[iter] et in p[rinci]p[i]o. 3a ibi. quoru[m] nullu[m].
de p[rim]a dic[itur] q[uod] ca[usa] istius dicti po[n]it i[n] affo[rismo]
se[que]nti i[n] q[u]o p[ate]t o[mn]ia q[ue] dic[unt]ur [...] o[portet] intelli-
ge[re] a[ccidentia] / s[ed] ta[men] illa a[ccidenti]a fatiue o[portet] ex[...]
statu [...] si morbus e[st] salub[ris] / s[ed] de hoc
infra. ¶ Simil[ite]r et in p[ri]n[ci]pio. Po[ni]t
co[n]cl[usi]one[m] co[m]p[ar]ata[m] ad vis[ita]ndu[m] dicens q[uod]
dictu[m] e[st] q[uod] debet i[n] p[rinci]p[i]o euacuari d[ebe]t intellig[i]
i[n] morbo salubri q[uia] no[n] o[portet] aliq[ue]m medi-
cari i[n] q[u]o virtus sit defecta disp[osi]tione
mortali saltem tu[n]c i[n] p[ro]missione salutis / s[ed] p[ro]
hoc vide affo[rismu]m p[ar]t[icu]le p[rim]e [...] s[ed] si morb[us]
sit sanabilis tu[n]c intelligat illud q[uo]d h[ic]
dic[itur] [...] q[uod] faciamus flo[ri]u[m] aut exiberamus

forte fa[r]matia. ¶ Quoru[m] nullu[m]. H[ic]
vis[ita]t affo[rismu]m dicens q[uod] nullu[m] istoru[m] s[cilicet] fa[r]-
matia aut flo[tomi]a e[st] administrada i[n] statu q[uia]
tu[n]c virtus e[st] tota intenta [di]gestioni s[cilicet] di-
gestioni me[teri]e ut e[st] dictu[m] in lib[r]o de cr[isi] / ymo
o[portet] adiuuare in digerendo / et no[n] euacuare tu[n]c
flo[tomi]a u[e]l fa[r]matia / s[ed] i[n] initio morbi o[portet]
h[oc] facere ut na[tur]a adiuuet ad digerendu[m] re-
siduu[m] et corp[us] alleuiet / s[ed] in statu non
e[st] sic faciendu[m] q[uia] virtus a[nim]alis multum
laborat / q[uonia]m i[n] statu virtus na[tura]lis gestat
et q[uonia]m vitalis. ¶ Circha h[oc] co[m]mentum
nota p[ro]p[ri]e de hoc vltimo dicto q[uod] mul-
tipl[ici]t[er] exponit / na[m] q[ui]da[m] dicit q[uod] virtus
a[nim]alis laborat eo q[uod] p[ro]p[ter] ma[teri]e agitat[i]o[ne]m
et multi[tudi]ne[m] vaporu[m] elevatoru[m] fiunt t[ra]nsp[ar]se
[...] et dolores / s[ed] q[uia] i[n] 2a p[ar]te status
digesta ma[teri]a virtus no[n] multu[m] agit ut
na[tura]lis virtus io dicimus tu[n]c ea q[uiesc]ere.
¶ S[ed] tu[n]c no[n] videt[ur] q[uod] istud stet q[uia] virtus
expulsiua laborat / s[ed] ista e[st] na[tura]lis q[uia] v[ir]-
tus na[tura]lis laborat. ¶ Alit[er] q[uia] dicit ali[qu]is
q[uod] ma[teri]a digesta alt[er]at alt[er]a[ti]o[n]e no[n] i[m]pedie-
te virtute na[tura]le multu[m] a suo op[er]e / et io
co[m]me[n]t[ator] post p[ro]dit meliorad[um] / licet p[ro] tu[n]c
multu[m] ledat op[er]a virtutis a[nim]alis.

Circha principia et fines. 3o
Hypo[cras] i[n] affo[rismo] intendit duas q[uesti]o[n]es
[...] in h[oc] diuidit i[n] 2as p[ar]tes. 2a i[bi].
In statu uero. P[rim]a q[uesti]o e[st] ista: in p[rinci]p[i]o et decli-
natione o[mn]ia a[cciden]tia morbi sunt minora /
q[uia] i[n] illis t[em]p[or]ib[us] morbus e[st] minor q[uia] ac-
cidentia minora / q[uonia]m t[ame]n q[uia] a[cciden]tia seq[uu]nt[ur] mor-
bus sic[ut] vmbra corporis. ¶ In statu
uero. 2a q[uesti]o e[st] ista: o[mn]ia accide[n]tia mor-
bi s[un]t maiora i[n] statu / p[rim]o q[uia] i[n] illo t[em]p[o]re mor[bus]
e[st] maior. ¶ Circha affo[rismu]m nota p[rim]o q[uod]
p[rinci]p[iu]m augmentu[m] status et declina[ti]o ali[qua]n[do] dic[unt]ur
vlia t[em]p[o]ra / ali[qua]n[do] p[ar]ticula[ri]a / h[ic] su[mu]ntur p[ro] vl[ti]mis
t[em]p[or]e p[rinci]p[iu]m et finis et status. ¶ 2o nota
ut d[icitu]r sup[ra] q[uod] ista t[em]p[o]ra q[uonia]m distinguunt
penes alt[er]a[ti]o[n]e[m] me[teri]e / q[uonia]m penes a[cciden]tia /
et h[ic] loq[ui]m[ur] de talib[us] t[em]p[or]ib[us] ut sunt di-
stincta penes a[cciden]tia / et h[oc] mo[do] i[n]tellige[n]do
[...] no[n] h[abe]t dubiu[m] i[n] salubrib[us] de quibus
e[st] s[er]mo / cu[m] e[nim] morbus incipit a non
gradu sensibilis lexioris et ita t[er]minat /
p[ate]t q[uod] i[n] p[rinci]p[i]o et declinat[ione] h[oc] mo[do] distincta
a[cciden]tia s[un]t remissiora / sil[ite]r tu[n]c status q[uo] ad
a[cciden]tia sit tu[n]c labores et a[cciden]tia vltimat
no[n] e[st] dubiu[m] q[uod] in tali statu s[un]t a[cciden]tia ma-
iora / et h[oc] loq[ui]do de quibuslib[et] accidentibus.
¶ 2o nota q[uod] cu[m] co[m]paramus a[cciden]tia p[rinci]p[i]i vlis
ad a[cciden]tia status d[ebe]t intellig[i] co[m]para[n]do a[cciden]tia
p[ar]tiu[m] status et p[rinci]p[i]i sibi inuice[m] p[ro]porcionaliu[m]
vt supi[us] p[ar]ti[cu]la p[rim]a dictu[m] e[st] / vel intelligat[ur]
q[uod] co[m]pares aliis p[ar]tib[us] et h[oc] mo[do] sup[ra] p[ar]ticula
p[rim]a dixi credo q[uod] affo[rismu]s h[abe]t v[eri]tate[m] de o[mn]ib[us]
accidentib[us] co[n]trariis oppressione me[...] [...]

sine merito malignitatis, et tenendo hoc omnia col-
lectiue, nam si diuisiue teneatur non repugnat
aliquas esse maiores in principio quam sibi similes sint in
statu. ¶ Sed licet iste conclusiones sint quodammodo per se
note de statu quo ad actionem et de principio et de-
clinatione, tamen hic cadit nostra prima questio.

Utrum in statu morbi materialis salubris sit morbus maior
quam in principio quo ad materie digestionem ut
videtur assumi in probatione conclusionum. Et arguitur primo
quod sit maior in statu quam in principio quia febris pu-
trida salubris est maior in tali statu ergo et aliqua.
Antecedens probatur: calor preternaturalis est maior in statu
quam in principio, et talis calor est febrilis, ergo maior
est febris in statu quam in principio. Antecedens probatur ad tactum.
Secundo quia tunc pulsus est maior velocior et fre-
quentior, et anhelitus eodem modo, et similiter sitis, et
alia signa febris ut notum est experientia. ¶ Tertio talis febris
aliquando est in intensissimo suo gradu, et non in principio,
ergo quod in statu sit maior. Probatur quia ipsa est
finita, et hoc probatur quia si in principio esset in suo summo
gradu sequeretur quod augmentum fuisset in tempore
neutralitatis quod est falsum. Et probatur consequentia quia ex quo
tunc est in maximo suo gradu aliter cresceret, et
non nisi ante, ergo ante principium cresceret et sic fuit
in augmento antequam esset. ¶ Quarto sic in statu materia
actu faciens est amplior, et ista est causa prolonga-
tionis paroxismorum status ut sunt primo de crisi,
ergo tunc febris et morbus est maior. ¶ Quinto
in statu est maior pugna virtutis cum materia et
maior contra virtutem, ergo tunc morbus est maior. Probatur
antecedens quia virtus non magis irritatur nisi quia ma-
gis stimulatur, et non magis stimulatur nisi
a morbo maiori. Antecedens est Galieni primo huius aphorismorum oc-
tavo, et hoc colligitur ex hiis que dicuntur de cri-
sibus. ¶ Sexto tunc est morbus maior cum opera-
tiones sunt magis lese, sed sunt magis lese in statu,
ergo tunc morbus est maior. Minor probatur discurren-
do per omnes operationes, nam vitales ut pulsus
et anhelitus in statu sunt magis a temperamen-
to recedentes, similiter appetitus et digestio, et ratio
et sensus. Dicitur ergo videtur quod operationes in statu
magis leduntur. ¶ Septimo apostema est maior in statu
quam in principio, et apostema est morbus malus, et igitur
morbi mali sunt maiores in statu quam in prin-
cipio. Idem posset dici de opilatione et multis similibus.

In oppositum videtur esse Galienus
in commento primi aphorismorum, et precipue secundum translationem
aliam ubi dicit: dispositio qua sinthomata hec
sequuntur qua egritudinem novam non omnino est in sta-
tibus fortior, sed in hiis demum qui saluantur sunt
multo melior quam in principio egritudinis. Idem so-
nat in presenti commento. Et idem videtur sentire
rabi Moyses ubi dicit: ergo de necessitate in tempore status
de necessitate est melior quam infirmus debet
saluari. **In ista questione** faciam tres ar-
ticulos. Nam in primo ponam quedam preambula in quibus
debent omnes medici concordare, et ex illis quedam
in quo se remanet dubium. In secundo ponam opiniones tur-
siani et dicentium qui dicunt morbum maiorem in
principio quam in statu. In tertio ponam sententiam commu-
nem eius explanatam. **Quantum ergo ad
primum.** Suppono quod licet questio posset que-
ri de omni morbo mali, tamen limitetur ad fe-
brem putridam procedentem a materia non convincibili
ad benignum. Et hoc dico quia in ea que procedit a
materia convincibili status quo ad digestionem materie
est finis febris et post convenientissima. ¶ Nota
secundo quod materia que ponitur causa febris putride quedam
sunt cause continentes, quedam antecedentes ut patet in
paroxismo vltimo continue, aut in continua vena porrecta.
Ille sunt causa continua febris que immediate et actualiter
febrem causant, sed non mediate; materia ergo actu pu-
trescentes que aut per se aut cum alio constituunt
vnam causam immediatam febris sunt causa continua.
Verbi gratia pone quod in pectore sit libra vna colere
sed hodie propter multitudinem ista colera non posse bene
regulari a virtute, immo vna vncia colere
est actu putrescens, dico quod ille vndecim vncie
colere sunt causa febris que fit ab ista vna vncia,
sed antecedens. Non enim faciunt illa calidum
nisi per quanto sunt causa quod ista vna vncia veniret
ad putredinem. Sed ista vna vncia est causa
continua, nam quamvis ab ea elevetur vapor pu-
tridus, tamen totum aggregatum ex vapore et materia est
calidum caliditate preternaturali imprimente in corde et in-
ducente febrem. Sicut enim ignis mediate aerem calefaciendo
nos calefacit, et cum hoc constituit vnam causam
aggregatam que mediate nos calefacit, non per hoc
solum quod ignis calefacit aerem et aer nos, sed
quia ambo immediate concurrunt ad nos cale-
faciendo, sicut duo ignes mediate se ad agendum
iuvantes. ¶ Et tu ex hoc collige quod non obstan-
te quod vapor putridus sit causa continua febris,
tamen materia actu putrida a qua ille vapor e-
levatur, esto quod non sit in granio cordis, tamen
est immediata causa et continua caliditatis preternaturalis
cordis, nec est propinquior in tantum vapor quam
talis materia, directe sicut dato igne si modo
applicato alicui corpori medietas illius ignis
distans a combustibili agit mediate in combustibile
et quod mediate sit propinqua; non enim agit in illud
combustibile per quanto prius aliquid ut constat expe-
rimento in naturalibus. ¶ Nota tertio quod tu in febribus
continuis quod interpolatis putridis distinctio
temporum vniversalium sunt penes materie alterationem, nam
apud doctores eque dicimus quod materia est digesta
in statu continue interpolate sicut cocta et digesta
in statu causonidis. ¶ Quarto nota quod de facto
pauce inveniuntur febres in quibus ab ipso ini-
tio tota materia causativa actu febrem fuseat ad
putredinem, nam constat quod si interpollatis sint plurium
paroxismorum materia que facit in paroxismo non fuit mota
in primo quia illa est in ... in continuis
autem proporcionalibus probatur quod materia secunde exacerbationis

nō fuit mota ad putredinē ī pª. In colliqua sa-
guinea eodē mō / mā ī augmastica plus tn̄
sit ī putredine qꝫ dissoluat. In paugma-
plus ꝯsolūt qꝫ ī putredinē transeat / In ho-
motena est ſꝫ eorꝫ via / et videbis idē
discurrendo p alias. Alr tn̄ ꝯtingit qꝫ tota
sīl mō ad putredinē ut ē ꝯtīa vnio poro
Nota q° qꝫ hec transitus mē q ē sub forā
cal̄e antedēte ī caꝫ quieta nō ē ōis ī oībꝫ
febribꝫ putridis eidē spēi vniformis / In q-
busdā .n. ꝯtinue plus ꝛ plus dē mā usqꝫ
ad statū mō ad putredinē / In q̄buzdā ꝯtinue
minus / In q̄buzdā qⁱ equalꝫ / Nā ex q° hoc
ē pōle in ꝯtinua / sō videt qꝫ sit pōle in
intpolata / Et ex h° pꝫ cā / qꝛ sꝫ aliq̄ febres
intpollate p̄ᵐ poroᵘ breues scissimū / et
q̄ videt ī omī poro° inmorari / q̄dā aut
eiꝫ / q̄dā aut medio mō / quarꝫ diuīsitatū
cā possit ēē plīme ꝛ ꝓpue mē dispo-
cā ad putredinē ꝓparās. Exᵉ isto pꝫ qꝫ nō
oꝫ ī statu quo ad mei digerorꝫ semp plus
dē mā ēē sub forā cal̄e quiete aut ꝯtinue
vnio vtᵐ ꝯꝫ ē ꝯtingēs. Pꝫ 2° qꝫ mltē
mē ē cā maioritat morbi nō ēē dubita-
dū qꝫ aᵗᵃ febris putrida salubris ē maior
ī statu qꝫ ī pⁿᵒ ut paugmastica / ꝛ aᵗᵃ mā
ior ut augmastica / ꝛ aᵗᵃ ꝯslit ut homo-
tena / ꝛ ꝓporōnalr nō repugnat sīlr mē
morī in intpolat. Questio g° in q̄re ꝓ-
lata nō pot ꝓ vīa pre vōꝫ t'minarī /
ſꝫ vtᵐ ꝯꝫ ꝓtractat v'ificat. patet g° ad
hoc ut res ꝯmaneat ambigua qꝫ oꝫ li-
mitarī titulū / Et q̄dā hoc mō titulū lim-
tat / vtᵐ febris putrida salubris suas māꝫ
ad vnica expulsione t'tia sit maior in
statu qꝫ ī aᵗᵒ aliorꝫ tpūꝫ / ſꝫ ꝛ nō videt
in bona limitatio / qꝛ aᵗᵃ talis ē maior
aᵗᵃ mīor / ut pꝫ dē augmastica ꝛ paugma-
stica est t'minabilibꝫ / qꝫ si dicat qꝫ iste
nō ꝯsūat māꝫ ad vnica expulsione / cert-
caꝫ qꝛ ꝯtinue ēē aliq̄d ꝯsolūt dē mā / te
nulla ēēt febris usqꝫ ad statū hᵒ mō re-
suas māꝫ cū nemo fiat dissolutᵒ talis
mei. Vōt vg° limitet titulus nota. s.
qꝫ ī morbo salubri mā q ē sub forā calē
antedēte / ꝛ iᵃ q ē sub forā cal̄e quiete
multotiēs digerunt a / vtute / vīi sicut mā
fatiēs apta ꝛ actu putrida digerit ita ut
quietat ī same / ita nō repugnat ymo dē
facto ꝯtingit qꝫ mā q ē sub forā cal̄e quie-
te digerit / ꝛ ꝓpue accidit h° ī ꝯtinu-
is ī q̄bꝫ mā talis diutius stat anqꝫ ca-
neret ꝛ dissoluat ꝓp eiꝫ ꝯgregacionē in
loco vno qꝫ tn̄ tn̄ pot ī vtᵐ ſꝫ digo pre-
dē ex mēte Auicēne / p° dē quieta mā p'dē-
cā° dē cura putridarꝫ in q̄nali vult qꝫ sedi-
mē laudabile ē humor fatiēs febre q ia dige-
stus ē / ꝛ io cā quieta digerit. Vult ꝛ qꝫ poro

statu ī ꝯtīa sit a mā mag digesta qꝫ in
pⁿᵒ / ꝛ io talis mē digo fuit cū ꝯueniētia
sunsset ī caꝫ quieta / In vtᵐ qꝫ g° mā pot
ꝓcedē digo. Ergo tn̄ dixi multotiēs nō
dixi semp ꝓcedē in istis morbꝫ digerorꝫ / ꝛ ī
salubrī / Nā tn̄ mā poro ita putrefiat ut
oīo ī nunc° videt° ꝓsile qꝫ oꝫ venire
ad tale dispōne ut ī illa calor nalis nō
agat digerendo / Actus .n. actiuorꝫ sūt in
patiente disposito. Aᵒ. nota qꝫ ī febribus
putridis salubribꝫ ꝯtinuis māꝫ sub forā cal̄e
antis ꝑmanente illa mā p° febris initiū
usqꝫ ad statū ꝯtīe digerendo ꝓcedit. Ex quo
pꝫ qꝫ ꝯtīe pᵒ initiū talis mīor mā que
dē nouo transit ad putredinē ē mag digesta
qꝫ erat pⁱᵘˢ alia mā transiens ad putre-
dinē / Et h° ut plīm qꝫ .s. mā tota ī pⁿᵒ
fuit vniformis / Nō .n. repugnat ymagi-
nari ī ꝯpe febrē a / mā difformi cuiꝫ vna
ꝑs sit mag cruda ꝛ nō incipiat putrefīe
ꝛ alia ꝑs mag digesta q transeat a pⁿᵒ
in putredinē / ita qꝫ mā mag cruda 2°
transit ad putredinē / ꝛ h° multū ꝯtingit ī
flatica ꝓp flatus difformitatē. Ergo q° pꝫ qꝫ
nō oīs digo ī mā febris ē ī mā putri-
da. Pꝫ 2° ī plīmꝰ morbꝫ ī q̄bꝫ ꝓcedit
digo nō ꝓcedē putrefactiē. Pꝫ 3° plūi-
mū ita ēē qꝫ ī mā q ē ī statu sub forā
cal̄e quiete / nō ꝯtīe usqꝫ ad statū sīl ꝓce-
sserit digo ꝛ putrefactio / Nā ī statū ꝯtīe
nē mā q mō ad ꝑsuadendū ē sūme
digesta / q an febrē vᵒ in pⁿᵒ nō ē putri-
da / nec adūc ꝓ totū tpꝰ ꝓcedēs putruit /
Et ita ēēt ꝯtingit ī alijs intpollatis
ꝛ ī ꝯtinuis ꝓporōnalibꝫ logis / Et ī ꝯtīa
colliqua vſilr. Aᵈ. dic aut aeᵃ. nichil ēē
putrescēs dē mā q ab initio mota fuit
ſꝫ totū illud trāsiuit ad putredinē ꝓ duas
aut tres dies an̄ diē tale. Ex° e° qꝫ licꝫ
possibile ēēt digerorꝫ ꝛ putrefactiēꝫ sīl ītē-
dī / tn̄ ex h° nō ꝓbat putrefactiēꝫ ēē ma-
iorē ī statu qꝫ ī pⁿᵒ / nō .n. oꝫ qꝫ plūi
tpe putruit mā q ī statu ē cā quieta
qꝫ iᵃ q ē cā quieta in pⁿᵒ / nā poroˢ pⁿⁱ
sī durauerit duabꝫ horis ia mā eiꝫ ante
duabꝫ horis putruit / Et si sīmꝰ in statu ī
poro° eiꝫ pᵒ initiū ꝓ duas horas adhuc
ꝓpriʃ tāto tpe durauit putrefactio in
isto sic durauerit ī illo poro° pⁿⁱ hora
notata / ꝛ pᵗ ī ꝯtinuis pone eīn qꝫ pⁿᵐ
sit duorꝫ dierꝫ / in fine duorꝫ dierꝫ durauē-
rit putrefactio ī mā illa / duobꝫ diebꝫ / ſꝫ si
sūmus ī statu / forte nulla ē mā q duret tn̄
duobꝫ diebꝫ sub actu putredīs qⁿ ꝯnetᵒ
ꝛ ꝯsoluat / Et sic nulla ēēt mā ī statu
q tanto tpe putruerit sic putruit ī pⁿᵒ
aᵗᵃ. Ex° q°. vera vīa soluendi ista q̄one
nō ēē qꝫ putrefactio ꝛ digo possit sīl itedī

aut no que tenue putu putarunt Gentilis
ee clarum istius gomes. 8o nota quod non oz
mat mag putrefacta ee calidiore iam ay-
ma inveteratione vicina ipa e multo remi-
ssioris caliditatis quam cum multa habuit participa
bat / 2 tn tunc e mag putrefacta / quia mag
vicina ultimato termino putrefactionis / oz pro
hoc vide in qone de putrefactione. Et ex hoc pz
quo pot ee putrefacta materia in principio febris
sic in aliquo aliorum temporum / nam in prin mea ma
net multum in principio sic quod venit ad summum
putrefactionis. 9o nota quod plurimis modis
contingit mat putrefieri quorum unus e alio de-
terior / videmus enim mat febris quando putre-
re in membris putredine que non e membrorum pe-
mptiua sic apparet in salubribus / 2 ita mat fit
etc apstata que pervenit ad salua excitiva quando
aut putredo e membri corruptiua ut pz in hypete
esthiomeno 2 cancrena / 2 similibus. pt quod contingit
in febribus quod putredines sunt male mortifere. quando
aut 2 si p eas mat ultimate putrefiat non
tn sunt ita mortifere nec ita maligne. hoc
ideo contingit eorum in extremitatibus / quedam enim pu-
trescunt cum summo fetore / quedam cum paruo. De-
cimo nota quod digo facta in mat 2 si non prohibeat
putrefactionem futuram / tn facit mat pati putrere
minus maligno mo putredinis quam si non fuisset
digo / aliter enim digo in forma non esset nobis
signum salutis aut spei. Undecimo nota quod in-
terim dum mat putrefit calor nalis 2 agit in
mat 2 p actione sua contra pote resistit
malignitati putrefactionis ne s. maligniori mo-
dus putredinis induatur 2 ut contra pot benigni
reducatur. Ex quo pz non repugnare sil in mat
agere calore nale 2 calore pt nam ut vult
G. p. pronosticorum commento ultimo. De. 2o. quod
ista duo agere veniente ex toto nali calor in
febriente convincit mat / agat nalis digone bona
non obstante actione putredinal caloris / quando vero
venit putredinal calor ut cum mat cuius ex
toto maligtate / quando quodamo equat / 2 tunc sic
vicissim effectus usque ad quid / Et in hoc 3o mo
contingit quod sequitur contra alicuius rei p digonem ut
sanies / 2 tunc vincitur calor nalis 2 contrario
pt nam. Ex hijs 3o sic quod in tribus actionibus calo-
ris nalis / nam tn superat mala mat / unde est
cum calor complete dominatur 2 reducit mat ad be-
nignum. 2a cum p digone facta a nali calo-
re mat reducitur ad unum non ex toto benignum
quod e sanies aut res sibi proportionalis que e apta
in eius dissolutione obedire virtuti / 2 in eius ex-
pulsione. Tertia e cum agente putredinali
calore / nalis tn calor prohibet ne ad malum
modum putredinis transeat licet tandem putre-
dinali vincente in illo ope mat invenitur
2 dissoluatur / nam 2 calor nalis illius dissolu-
tione intendat / Exemplum p sic si in levi synocha
sine putredine multa / ex potu aque frigide certis
cum sanius ita quod a virtute postea ad benignum
ducitur / Exemplum 2. ut in apostematibus que ad saniem du-
cuntur / et in febribus in quibus digesta mat certe

expellitur / exemplum 3m. ut in febribus que p paulatinam
dissolutionem terminantur ad salutem / nulla facta mei
sensibili expulsione sic accidit in omni paroxismo salu-
bris interpolate quia tota eius mat inveterata et
dissoluitur p quod febris cessat a paroxismo quia tunc ali-
qua nova mat supveniat ut patet. e. De. e.
ex dictis aliqua ee febrem putridam salubrem ad
salutem terminadam quia tunc mat erit mag putre-
facta 2 mag inveterata quam ante 2 sic appro-
pinquabit illi inveterationi / appropinquabit termino
suo 2 non ee. Ex hijs omnibus notatis sil est
colligendum quod in febre putrida in qua est
aliquid mat sub forma cause antecedentis / illa semp
usque ad statum perdit digone dummo sub forma
cause antecedentis maneat / sed in ea non perdit
putrefactio n pq transmeit in coniuncta / Et io
in talibus febribus putridis salubribus cadit queo /
vtrum supposito quod mat a principio erit uniforme
2 quod perdidit digone in ca antecedente manente
sub forma cause antes / Et supposito quod tantum de
tali mat transeat in cam coniunctam quod in statu quo
ad pti ptibz principii correspondentem possit eqlis qn-
titas talis mei sub forma cause coniuncte sicut
in principio vtrum febris ista erit maior in statu quam
in principio / Dicimus n. ex dictis quod pot ee ita
paucior hec mat in statu quod erit febris minor /
2 pot ee ita multa quod erit febris maior /
sed posita paritate stat dubium / Si non febris fuit
talis quod tota mat transeat ab ipso principio in causa
coniuncta / sed ita quod febris fiat salubris 2 termi-
net p crisim e 2 dubium vtrum hec febris
erit maior in statu quam in principio dum non sit fa-
cta multa mei dissolutio / Et contra ad hec
duo veniunt duo contrarij modi dicendi / propter
de 2o / qui in sequentibus articulis videbitur.

Quantum ad secundum articulum

p intellectu plus completatoris 2 dicti / et se-
quentium ipos / nota po quod tpra volia morbi
distinguntur quando penes mei alterationem / quandoque
penes accidentia morbum sequentia / 2 hoc e prope
suppositum. 2o nota accidentia meliora in mo-
bo quedam fiunt facta vi morbi / quedam maiora
vi morbi / 2 ratione quedam ne ut sunt accidentia
certa. 3o nota quod licet accidentia consequentia
actione ne sil cum morbo sint maiora / non
tn oz morbum ee maiore directe si quis febri-
ens exierit lz maiore habeat pulsum 2 velocio-
rem 2 frequentiorem quam alius datus qui non sic ex-
tierit tn non dicimus febrem primi ee maiorem /
oz si accidentia sequentia apparent ee maiora tunc
bene oz morbum ee maiorem. Nota. 4o. quod
in ratione febris includuntur duo sz quorum ma-
ioritate pot dici febris maior / unum e
ipa caliditatis intensio / nam cum febris non
sit aliud quam calor / cum e intensior calor est
intensior febris alijs paribus / Sz quod considera-
tur e pluralitas istius caloris / nam calor
non tm e dispersus merito gradualis recessus
a temperamento sed 2 mali modi caloris 2 alijs
paribus ille calor febrilis que e pt nam magis

e maior morbus et maior febris. ¶ Quarto nota
quod aliis paribus materia digesta si transeat in putre-
dine minus mala putredine incipit quam non
digesta / aliter non videtur causa quare post declinatio-
nes sint minus mali / probo secundo quia nisi sic esset /
digesto in causa ante esset potius nociua quam inmatura /
cum peca peiori putredine putresceret materia
¶ 5o nota quod materia que putrida, si in causa ma-
[illegible] procedendo digesto et magis procedat quam putre-
factio ipsa fit magis benigna consequenter et minus
virtuti rebelli / hoc patet quia hoc est de ratione digestionis
¶ 6o supponit quod in morbo salubri consequenter post
principium materia que transit in quietam est
quam erat illa que in eodem morbo prius transiuit in
quietam et materia tota est sub forma caloris quiete /
tamen post principium consequenter magis et magis est digesta
aliter enim non esset saluber morbus ¶ Ex hiis
secundo concludo ad ambo dubia limitata ut supra
quod semper in illis limitationibus febris in causa parte
principii est maior quam in causa parte status. concludo
quod pluribus medicis sit / materia febris est
minus putrida et magis digesta in statu quam
in causa parte principii quare febris minor aliis pari-
bus / antecedens patet quia si febris fuerit a principio causa
autem quia oportet in statu transire in quietam /
ista que transibit in quietam erit magis digesta
tempore status quam illa que in principio putruit quare in
minus mala putredine transibit aliis pari-
bus quam illa que in principio putruit / tamen contra ex
4a suppositione / si non materia tota fuit ab ini-
tio sub forma caloris quiete / tamen ipsa consequenter
post initium magis et magis fuit digesta ipsa
fuit benignior / et ideo febris ab ea procedens
erit minor. [illegible] ex 6a suppositione ¶ 2o sic
in statu talis febris virtus habet maiorem propor-
tionem ad causam morbi quam in principio quare minus
vincitur ab illa causa / et sic minor morbus causatur.
¶ 3o sic accidentia propria morbi malis in statu sunt
minora quam in principio [illegible] sit prius suppu-
rada et patet quia facta famine non obstante quod ma-
teria sit multa circa eruptione febris tunc
minor et dolor similiter iuxta sententiam afforismi / Cir-
ca quintum famini [illegible] digesto ista est in aperte
videt erit in febre ¶ 4o arguitur et supponit quod
motus versus terminum alium plus sapit naturam
termini ad quem quam termini a quo / Suppono 2o
quod in tali motu consequenter plus acquirit de termino
ad quem et plus deperdit de termino a quo. 3o sup-
ponit quod quando incipit materia digeri / tunc incipit
infirmus moueri versus sanitatem ¶ Ex hiis
arguitur sic / a fine principii usque ad statum procedit
fortius in motu ad sanitatem quam per totum
tempus consequenter magis et magis acquirit de termino ad
quem qui est sanitas et consequenter plus et plus per-
dit de termino a quo qui est morbus / et ideo consequenter
morbus minoratur usque ad statum et per consequens
in statu est minor quam in fine principii. ¶ Quarto arguitur
quia saltem in acuto morbo videmus statum quoad
digestionem esse minorem febre ut in paroxismatica

febre / sed hec ratio modicum valet ¶ Contra hec
ponentes sunt quinque rationes facte in principio questionis, et
arguitur sic / in aperte tamen famines generatur accidentia propria
aperte sunt maiora / quare morbus dum generatur
famines est maior quam erat in principio, assumptum
patet ex afforismo / Circa quintum famini [illegible]. Et
ex consequente secundo quod proprie statu cum materia est magis
digesta morbus est maior / et sic non erit minor
[illegible] minus in principio. ¶ Sequendo hec videtur
ad argumenta / ad primum concedo quod calor est maior in
statu sed non sequitur quod febris est maior / Non
vero est ita propter naturam in statu. Preterea experientia
non probat quod in statu cum concoctionibus dictis calor
est maior / nam dicta hoc contingere vbi plus
valde de materia sit sub actu putredinis ¶ Ad
secundum cum dicitur alius talis morbus est maximus /
dico quod hoc est in principio quo ad digestionem materie /
et cum infertur quod augmentatio fuit tempore neutralitatis
negatur / nego antecedens / vero fuit post principium / Et si di-
catur post principium morbus non augebatur ymmo
minuebatur / quare tunc non fuit augmentatum / nego
conclusionem loquendo de augmento quo ad materie digestionem
ut patet de paroxismatica / dico quod morbus non
esse maximum in principio suo consequenter sed in fine principii
quia usque ad illud non apparent manifesta signa
digestionis / ideo tunc materia est plus maligna
sed postea consequenter melioratur / morbus quare crescit
in principio sed postea consequenter perdit decrescendo ¶ Ad
3um patet quia argumentum est fundatum in causa vero ¶ Ad quartum
concedo quod in statu est maior pugna virtutis
quam materie non quia materia de se magis stimulet sed
quia cum hoc virtus maiorem habet proportionem et
quia currit proprietas inter materiam digestam et vir-
tutem merito cuius virtus potest plus conari
agere in materiam / et ideo tunc fiunt fortiora accidentia
omnia penes que distinguntur a doctoribus
tempora morbi tanquam penes accidentia ¶ Ad quintum
negatur antecedens absolute placitum / sed si dicatur tunc est
morbus maior quia merito sui operationes ma-
gis leduntur / concedo / sed non minor / nec hoc
probat experientia / primo quia plurima talium accide-
tium sunt contra / 2o quia non videtur bene quid esset
quod materia esset eque multa in statu sub forma
caloris quiete sicut in principio ¶ Ad hanc rationem habet
facta dico quod dolores non fiunt maiores circa
famini generationem nisi propter solutionem continuitatis que
fit tunc quando materia elevatur in nigrum / et illa so-
lutio continuitatis est minor sensus nocumentis / vel dic
quod ibi concurrit agitatio materie et loci a virtute
illuc multum spiritibus transmittentibus qui fiunt pl-
sus magnum / et inde dolor et ¶ Quantum
ad tertium explanando positionem Gentilis
in causa nostro sit ista prima conclusio, possibile est in materia
febris putride salubris post eius instans
initiatum procedere putredine itendendo / ista
conclusio probatur pluribus rationibus / primo sic putredo in febribus

e similis putredini apostatis / sed in apostate incipit
ma modicu putrida et propterea intendit putre-
do quod pariter in febribus interpollatis, maior est G.
primo de differentiis febrium / minor patet quia in principio a-
postatis adhuc non est tanta putredo quod humor
possit mutare cum facta repercussione ma-
teria recurrit ad venas / sed quando materia gressa est
ad saniem tanta est putredo ut mutare non po-
ssit. ¶ Confirmatur quia in principio febrium sanguinearum
sanguis quia per flobotomiam exhibitus est rubeus et sine
fetore sed si fiat flobotomia in processu non est ita
rubeus et participat fetore quod putredo intendit.
¶ Confirmatur 3° quia febris potest intendi / aliter
in principio quam suum esse esset summa / quod similiter intenditur pu-
tredo. ¶ Preterea diversi sunt gradus putredinis
materiarum in febribus salubribus quod erit possibile aliquo
febricitare remissiori gradu, propterea quando febricitare
intensiori non obstante quod febris sit salubris, v°
quod ita contingit de facto. ¶ 2a conclusio possibile est quod
procedente putredine intendatur in eadem materia continue
intendatur similiter digestio. Ista conclusio est quia vigor
posterioris consequitur principium sic / positis sufficientibus
causis effectivis et sufficienti receptivo quanto magis
hoc non perseverat tanto magis acquirit et erit
acquisitum de transmutatione quarum ille
cause sunt sufficienter factive, et receptivum est
passivum et digestionis et putredinis et ibi est tam
factiva putredinis puta calor extraneus et
tam factiva digestionis puta calor naturalis quod
hiis statibus materia plus acquirit de termino
utrarumque causarum intento / sed una intendit
putrefactionem / alia digestionem quod etc. ¶ Confirmatur
2° auctoritate G. primo pronosticorum commento ultimo / Na-
tura sic arguit / calor naturalis membrorum est
digestivus / et calor putredinalis est putre-
factivus et ambo applicantur materie / quod materia
transmutatur transmutatione participante et putre-
factionis et digestionis / unde sic exponitur primo de di-
fferentiis febrium tale transmutationem comparo-
rat G. putrefactionem quam digestionem. ¶ Confirmatur
generatio saniei materia est alba et non nisi per dige-
stionem, quod digestio est inchoata, similiter est fetida
magis quam prius, quod magis putrida, vel in illo
contradicto in translatione greca intendit. G.
Si non salvet aliqua virtus permixta fit
transmutatio a causa que preter naturam / et ea que secundum naturam /
putrefaciente quidem ea tamen que preter naturam. ¶ 2°
principaliter arguitur sic supponendo primo quod est
ad passum quod inducit possit alterari ad
duas diversas formas a diversis agentibus
contrariis dispositionem potest acquirere illis duobus a-
gentibus applicatis / unio primo aliud ita
quod secundum non tota dispositione a primo introducta
corrumpatur / eadem potest ab illis duobus agenti-
bus simul applicatis, sed materia febris est inde-
ferens ad digestionem recipiendam a naturali calore /
et putrefactionem a preternaturali / Et potest primo

aliquo gradu putrefieri, propterea applicato calore
naturali digeri deperdendo aliquid putredinis, sic
non totam perderet putredinem quod erit possibile per
tales successivas applicationes acquiri dispositionem compo-
sitam ex quibusdam gradibus putredinis et quibusdam
digestionis / dico talis poterit acquiri ambobus agen-
tibus simul applicatis et per consequens potest intendi simul inte-
ndi digestio et putrefactio. ¶ 2° principaliter arguitur / possibile est
unum simul acquirere caliditatem et frigiditatem secundum eandem partem
quod erit possibile simul intendi digestionem et putredinem
continua a fortiori tenet antecedens probo supponendo quod com-
positum ex castoreo et opio equalibus partibus
habet plus de caliditate et frigiditate quam habeat compositum
de lattuca et meliloto, probo quia primum per caliditatem
est dissolutivum ventositatis, et 2um non, quod est
calidius, Et similiter primum est stupefactivum per frigiditatem,
et non secundum, quod habet virtutem infrigidativam fortiorem /
probat quod quando ista duo mixta in una forma
redacta apponuntur et secundum quod potentius agit
ad alterius assimilationem et non nisi calefaciendo
simul et infrigidando etc. / vel simul caliditatem et frigiditatem
inducendo quod etc. ¶ Contra 1° principaliter arguitur / Egestio nigra
apparens in statu est minus mala quam apparens
in principio ut in contradicto illius afforismi Egestiones nigre.
Et similiter ypocras / urine nigre / et 2a pars et ratio consequentie
est. urinarum sed nulla est causa nisi quia tamen ista
digestione que est in statu processit putredo. Et quia
tamen habet ita intensam putredinem est digestio in
statu et non ita tamen ea esset digestio in principio, secundo
quod propter potuerunt simul intendi tamen non apparente
urina nigra in principio non erit ita putrida
sic quando apparet urina nigra / nec ita est
indigesta ut erit in statu ut patet. Ex quibus
rationibus videtur supposito quod digestio et putrefa-
ctio essent due forme contrarie / quod tamen potest intendi
digestio simul cum putrefactione in eadem parte materie ad
extensive. ¶ Ex hac conclusione infert gentilis quatuor
correlaria / primum / similiter distinguuntur tempora quo-
rundam penes alterationem materie in mortali febre
et salubri, nam quando materia est parum putrida est
principium, et quando est magis putrida est augmentum et
quando est intensissime putrida est status, ita in
salubri sicut in mortali / quia in salubri quando est
magis digesta est et magis putrida ut dictum
est. ¶ 2um correlarium est quod digestio in materia putrida
non est proprie materie preparatio ad expulsionem /
Cum per digestionem sepe materia indisponatur / nam
sanguinis antequam ad saniem convertatur est paratior
fluxui magis quam cum factus est sanies / Contin-
git autem quod per digestionem preparetur expulsioni /
et quia per illam magis separatur ab humoribus a-
liis et fit commensuratus virtuti expul-
sive. ¶ 3um correlarium est in sicco ad conclusionem prin-
cipalem, et est febris putrida salubris est ma-
ior et fortior in augmento et in statu quam in principio,
hoc correlarium sequitur ex dictis quia in statu materia est

mag putrida q febris maior alijs pribz / Et
hoc corre ostr ab eo rationibz 2 autorita
tibz. Autas una e G. i libro de tpribus
particularibz / 2 pri in libro de tpribz uolibz /
na i utroqz libro dicit / q quemadmodu a
nial incipit / auget / stat / 2 diminuitur
usqz ad corruptione / Ita 2 morbus salu
bre incipit / auget / stat / 2 declinat / Et
ni declarat ista tpra dic de augmto q in mai
appet signa digonis / Statu uo qn digo
pficit / Dico uolt morbu augeri pcedente
digone / 2 stare i culmine du oplet digo /
Nec valet qd dicit plusqz 9or q. G. uult
ibi augeri quo ad actua coia / na coia
actua no st i cretica / 2 talia coit non
st n i augmto v° in statu / Oblu q q° ad
ho no e maior morbus i augmto q i prio
nus oin dic. G. Item sentit Auic. 2. p.
Cu dicit q in augmto manifestat oppetio
egritudis / 2 q i statu osistit ex oibz pribus /
Idc uult Aliebus 2°. teorice ni dic q au
gmtu e ni incipit maturatio 2 tuc au
get ptus morbi 2 ptutis debilitas. Uno
tn qult istu modu tres alios ymagia
gentalis qbz desidat q no obiite q signa
digonis oti e appeat in salubri / 2 i statu
sigd oplete digois / tn febris e maior
q in prio ymis corr e ymaginado q no
tota ma faties febre salubre / oplete di
geratur tali digoe qualis e i ypostaxi al
ba leui 2 equali et i fondo stante / s i q
busdam pribz mei morbu faciets / q patkos /
q2 i eas mag supat digo q putrefactio /
procul dubio fuit benignores s alie st pres
i qbz licet agat calor nalis / tn non pro
hibet qn multo mag fiat putredo qante
esset / 2 io no obiite q signa digois ap
pareat a / ma digesta deorsa / tn plume
alie pres st nequiores q i prio mesto qz
febris fit maior. Uit modus p expia
na est facta i statu salubris morbi plu
rime mie euant fetide maloz colorum
2 no dealbate ut ypostaxis dicta v° mlti
fetois / Idem appet i est q fit p fluxu
sanis narium in quo nulla v° po alba /
v° totus sanis aut q totus e rubeus
no dealbatus / q si dicat q ho mo signa
digois no cont signa salutis dco q si p
seuerat sicut ptus caloris nalis i opere
ad maz tanta q sufficiet no tn illam
q digit s alia scilt gmixta expelle.
Uo modus e ymaginado q agentibz sil
caloz pt nali 2 nali no fuit duo diu
si motus s unus ptcipas quodaz de
tute 2 digone 2 putrefactione / unde p huc
unu motu acquirit / 2 qda ont q se tenet
ex pte digonis ut albedo 2 deriata fora

mipti / 2 qda q se tenet ex pte putrefactois
ut fetor 2 actualis calor pt naz 2 multa
cu ptiu dissolu / Secu hy e q color viridis
e mediu int albu 2 nigru no opone il
loz vera v° quodaz° virtuali / In isto igr
mixto fumo trasmutaois e / 2 quodaz i
pfecta ro digois / 2 ipfecta putredis / Et
qto plus acqrit de isto / tato mag ma sa
pit de na utriusqz / sic plus acqredo de ru
bedie a / no gradu in corr no colorato / plo
acquirit de utroqz -s. albedie 2 nigredie v
tualz / ma q mag digesta e 2 mag putrida /
Et huc modu possumus dare fuisse qdaz
de mete. G. p° de differetijs febriu / q qnz
hac trasmutatione ad sanie vocauit digoez
qnz putrefactione. Quarta via e dco digo
2 putrefactio ee motus oppositos /
s tn aliqo no ptcipat na oriorz / na no
sub qbzlibet gradibus se inuice opatiut
sic nigredo calit 2 siccit / na igs multoti
ens calefaciedo 2 exsiccado denigret / sz tn
no sub qbzlibet gradibz siccitas 2 calitas
opatiut nigredine / na qn ad summu p
cedit res / tuc pdit nigredo / ut ostat i
cobustione carbonu ad cinere. Primu istoz
dictoz sic arguit / putrefactio e ordin sepa
ratiom / q no digonu / quia tz / q2 Auicen
e ordin / 2am e Aristo e° methauroz. 2m
ho2 p se pz q2 pfecta digo qual i re
pato corr e p quie huoz in sbaz mebri
gtitit excludit oez putrefactione / 2 silr
pfecta putrefactio p qua res i elemeta
dissoluit excludit omez digone ut ostat /
2 io quodaz° na oriorz ptcipat / possint
tn sub qbzda gradibz intendi / na cibus
i corr febricite i sbaz eius qutedo patitur
a calor eius nali / 2 tn nulli dubiu q oti
calefit putredinali calor / no q repugnat
digone 2 putrefactione usqz ad
qd -s. usqz ad illu gradu digois q in statu
habet. Multe st aut difficultates hac mater
ortinetes q huc p breuitate expono no
ponit / sz tn i duabz qonibz de digone
2 putrefactione inuenies plees / s qui ht uin
inen q res e putrefactio / q odictiones
egrant ad hoc ut alige res dicat putre
factio / 2 silr q res e digo / plane inue
bit q no repugnat usqz ad quid istas
duas trasmutacoes otie i eod sbo pcedere / Vl
timata aut 2 opleta digo q2 ponit i re
digta oplemetu eius qd intedit calor nalis
tn ad modu mixtiois q quo ad gna huc
modu nalz no opatit aliqne q du putre
dinalis caloris / lz 2 oppom posset pbabilit
defendi / et ita v° m ex hijs q dixi i dictis
qonibz q iste 4° modus e i radice verior / qd

enim repugnat quod in debilitate caloris naturalis in sanis
et propter humidi regulandi sit calor sicut magis fi-
xus agens ad mixti corruptionem, et non hoc
calor membrorum constitutum agat et in eundem de-
positiones ad contra mixti generationem preparatus per
se ut certe, et tunc simul et digestio et putrefactio.
¶ Sed tamen non videtur in complete probatum secundum aliquem
istorum modorum. 3m correlarium quod febris putrida sa-
lubris procedens a materia que tota a principio transivit
in causam coniuncta et nichil de materia additur alia,
debet esse maior in statu vel in augmento quoad materie
digestionem quam in principio, sed bene positus est modus
probabilis defendendus sicut mixta habent. 3m mo-
dum. Et ideo quia adducit res videtur ambigua
primo tenendo materiam pluries (?) solvitur 4ta pro
ista parte, et 2o ergo solvitur rationes plures (?)
¶ Concedendo igitur primam conclusionem quod possibile est in febre
putrida salubri putrefactionem per certum tempus inte-
rim in materia, 2o dico quod hoc de facto contingit
in aliqua tali in principio febris. ¶ 2a autem conclusio quod
possibile est putrefactionem et digestionem simul intendendo
procedere in eadem materia adequate, et concedo, sed dico quod
in salubri multo magis terminatur et contra hu-
midum vaporabiliter dispositum in materia per di-
gestionem quam constat ebullitio per putredinem,
et ideo licet conclusio putrefiat non oportet magis fieri
calidiorem ut in questione de putrefactione dixi, et
patet supra, et hinc est quod materia talis conclusio plus
principium fit benignior in salubri febre non con-
tradictionibus superdictis non obstante quod per certum tempus
restat putrefactio, nec valet 4m materia est
magis putrefacta ergo est nequior. Et sic omnes
ille rationes que concludunt quod possit digestio et putre-
factio simul intendi, non plus concludunt quam
quod dictum est, licet plurime illarum sint insufficientes.
Quomodo autem caliditas et frigiditas possit simul intendi
et quomodo possibile est dictum mixtum esse frigidius aqua
pura, et ad calidius igne sicut res dicte per
... de elementis, Unde ubi magis
non tollit propositum. ¶ Correlarium primum concedo quod dicunt
quodammodo, sed tamen est diversitas. ¶ Correlarium 2m pot
concedi, sed 3m correlarium non sequitur ex dictis quod febris
sit maior in statu quam in principio, et non dicitur in statu
materia est magis putrida ergo febris maior, pro-
ne 4m, nam licet putrefactio incedat certo tempore,
non oportet quod usque ad statum quando materia erit complete
digesta magis putrefiet, sed circa statum inci-
piet esse minus putrida, et conclusio non valet
ut dicitur supra. Sed ad auctoritatem G. dicitur quod G. dis-
tinguit statum ut est dictum, et quod distinguit tem-
pora ut dicitur. Sed postea non dicit quod status
est cum materia est complete digesta, hoc est dictum exem-
plando, et concedo quod hoc est verum ut plurimum, nam materia
ut plurimum amplior est sub actu putredinis in hora
status quam ante statum, et similiter in augmento quam in prin-
cipio in febribus continuis magis ad ... repletione
... Sed si dixisses Galieno ... quod sit

tata materia que erat sub forma ... coniuncta ab initio
et nichil est ei additum nec diminutum, sed
tantum est factum alteratio talis qualis fit in materia pu-
tride febris salubris que est expellenda, dico quod G.
dixisset quod in statu non est solum facta fuisset
quoad digestionem materie certa fuisset valde mi-
nora et dixisset in isto casu statum morbi
esse prope finem principii quoad digestionem materie, et pa-
ri modo videtur ad alias auctoritates, nam in per-
augmastica febre non est verum quod fortitudo
morbi sit maior quando materia est digesta, quare illud
dictum Galieni a nullo discreto ... nec
G. ipse limitat hoc modo limitationes que fere
nunquam eveniunt. ¶ Sed dico id quod plurimum solet
contingere. Si non loquimur de interpollatis, patet
quod hic modus Gentilis non probat, nam in principio
earum est tanta putrefactio sicut in statu ut dictum
est in primo articulo, et materia non putrefit nisi in hora
paroxismi, et sic non oportet plus tempore putruisse
illa que faciunt statum quam putruerunt illa que faciunt
principium. ¶ Et si dicatur ... materia pluries
quare status quoad digestionem et interpolationem est
intensior febris, dico quod hoc est quando materia est
digesta et valde multum paucificata, non
plus valde de ea movetur in paroxismo, unde licet
non sint fortiores non sunt paucitas dicta,
sed tamen durarent multo minores et breviores
erunt paroxismi status quam principii quoad digestionem
materie. ¶ Secundum positionem Gentilis videtur
ad 4ta ... opinione ... Ad primam materia
est magis digesta in statu ergo minus putrida
... 4m. Et si dicatur digestio facit cessare pu-
tredinem manente forma ut dicitur 3o tegni, dicitur
quod digestio facit cessare putredinem pessimam, nam
prohibet quod illa non accidat ut dictum est
supra. ¶ In interpollata ... hoc 4m ...
transiens in causam in statu est magis digesta quam
remissior putredine putrefit, ... intensior,
... sanius, et si sit magis digestus flegma
tamen ... putrefit quando transit ad putredinem
et de hoc plurima exempla ponere possum quod magis
digesta sunt apta facilius putrere minus digestis
ut sperma magis putret quam sanius. ¶ Ad 2m
dicendum quod possimus plures comparationes considerare
inter virtutem et causam morbi in resistendo al-
teram a causa in membra. Et quoad hoc mi-
nore habet proportionem virtus ad causam morbi in
statu quam in principio. ¶ 2o consideramus proportionem vir-
tutis ad causam morbi in posse expellere aut
dissolvere, et hoc modo concedo maiorem esse proportio-
nem ad causam morbi in statu quam in principio, sed econtra
non sequitur morbum esse minorem, quia et ... causa
morbi ad virtutem est maior proportio quam in principio.
Et tibi superest ut consideres si est possibile quod in
principio aliquis febris sit tota causa coniuncta disformis

ita q pos q p' mo ad putridine sit malignior
2 eit qn mouebit ad putridine. ¶ Con-
sidera 2° vlt'm sit nemini ces pt' me
q e ca ans digeri ante q transeat in
qiurta / 2 vi q no in tpre sanitat no
digat / 2 ho p rone dim. ¶ Pro ma ge-
talis qsidera q i statu hi e sima digo
no dz ee putredo q i same laudabilissia
no e putredo sine putrefac° oio / ut infra
illo affor° dica / ¶ Circha qo sanei rc.

¶ Et no p° q gradus qui e i statu stet
in augo putredis sup illa q fiut i au-
gmto. ¶ Ad 3m ne a' 2 pz q i plesi
no fiuat qdones me dicte / sipa p
spm qsoluat / s si suppuret pz q sb-
luto qtinuitat qne crescit usqz ad stati
meito nuo fiut dolores fortes / 2 alie eg-
tudies q st ca febris / dz nos hic no q-
ximo de mag'ne solonis qtinuitatis aut
apsats. ¶ Ad. 6'm admissis suppoibz pmis /
ne q qnriqz ma digat infirmus mo-
ueat ad sanitate / s qn qmitit morbus /
v° stat maz digeri / 2 infirmu egtare /
q2 2 putrefit ma. ¶ Ad. q'. pz ex dictis /
ex qbz colligedu mxa ma gnalis q oia
acnta ti ppa q cora i statu mor in qdo
mibz dicts st maioa ¶ Oz mxa ma mo-
nan ista acnta st maiora in statu aut
pp mlt'nez me p tuc sub fora cae qui-
ete quitis / aut no st maiora n acnda
coia vbi fiuet qdones limitates qone-
vl 3° d q intedit de statu acnti / et
ho v vim vlz / alz no eet status q°
ad acnta /

Hec omnia accidentia.

Gal° i
qto fac duo / p° ondit qd p ly oia
itelligat i affor°, 2° ondit quo
se ht morbus i statu / 2a ibi. ca hoz. dic
p° q p ly omnia itellexit acnta / sic int po-
lationes febriu .i. pozor accessiones sine
pria pozoz, dolor / sitis / vigilie / agustie /
Na ut dixi plerqz i statu plus de matia
e sub fora cae quiete / 2 io maior fit va-
pora° 2 maior motus vl 2m ma gen-
tal q2 ma e putrdior. ¶ Causa horu.
fac qd dictu e dices q nece e morbu
incipe diminui i statu si morbus dz
ee salubris, ho pz de se / de statu q° ad
acnta / na si morbus no incipit tuc dimi-
nui / nuq incipiet ¶ Cu aut oia plus
q p's morbus e mior i statu, 2 no in-
cipit minui ni qdoibz supdictis loqdo de
statu quo ad qi digone me / s oz dicere
qcera sustatie ee meliora q ab'te dict mo-
bu ee minore q i pnc°/

31 # Ex egritudine rc.

ypo. i isto
affor° intedit ista qne / Corpus qualescetes et
bene sumes cibu / no resumes e malu / pbat /
hoc sigt debilitate digestiue vtut / q est
malu / a'm stati pbabit / 2 ho gordia sutur
2a p. ca° de regime qualescetu ¶ Circha
affor'm nota p° q ly ex egritudie
qualescetes q2 mo-
uent ab egtudie i sanitate. ¶ Nota 2° q ba
refities dz sumes cibu cu apetitu q cibus
e qtitate / 2 qlitate ad refitiendu debite / na
posset minimi comede 2 no 2sumi / no pp
debilitate vtut / s pp ampliore cibi qtitate /
2 ita diceret de defectu cibi in qlite. // Nota
3° q cor° no 2suat / vl adde itelligit q cor° no 2suat
s3 ppor° assuptor / ita q no reddit ad pstin
na vtute. ¶ 4° nota q hy ca no e nisi
debilitas digestiue vtut aut i sto / aut in
epate / ul mebris / Et hec debilitas aut e
pp mala qne sine ma / aut pp huores
corruptos malos. ¶ 4° nota q ho non
resumi e malu / p° p ma signi ut pz / 2°
p via cae / q2 cibs illis no qusis ad me
broz sbaz / ex eis gnant' mali huores. /

Hunc afforismu.

Gal° i qto facit
duo / p° qtinuat istu cu secpt / 2° dif
cat istu / 2a ibi / hic nobis. de p'a pz. // de 2a
dic q ypo. innuit hic no 2sum, ee ppter
debilitate digestiue / q debilitas e pp mala
qne sine ma / aut pp malos humores. /

Plerumqz omes rc.

ypo. in 32
affor° intendit duas qnes / 2. 2a
ponit ibi / sz pn'a qde. p'a q° e ista /
plerqz oes qualescetes i pnc°, male hntes /
s multu cibo se 2stitietes 2 qui tali cibo no
resumunt / i fine puat apetitu / p' in istis
i fine st cae puat apetitus q z'r / a'm pate-
bit i 2a. ¶ Nota q pmo q p male hntes
itelligimus qualescetes q qnus uadat i sa-
nitate / dnx male hntes 2 li sanoz. ¶ Nota
2° q iuxta dicta i pcedeti affor° qn isti no
2sumut tali cibo, gnant ex cibo mali huo-
res pp debilitate digestiue / Cu aut isti ma-
li huores ccat'nat 2 vene aut epar iple-
tur eis / aut destruit attractiua mebroz / aut
obtudit sensus oris stoi, et io tade seqt' ape-
titus dectio. ¶ Ex quibz pz ca vificatio affo
rismi. ¶ 3° nota q dic plerqz / na aliq
rectificato regie vtus supat malos hu-
mores 2 eos expellit / 2 psenerat boni
tas apetitus. ¶ Secundu pricipia.
2a q° affor e ista, plerqz qualescetes i
pnc° qualescetie multu abstinetes, et in
fine bene assumetes cibu cu apetitu / i fine
melius digerunt cibu q in pnc°, p' in talibz
remota e ca pxibes cibi digone q r'c,
a'm stati declarabit. ¶ Nota p° q sz pn'a debes

intelligere principia qualescentie. ¶ Nota 2° quod fortiter abstinentes debemus intelligere illos qui sunt valde perstricti appetitus, et non hoc modicum cibi et totum repente ad consimedium sumunt. ¶ 3° nota quod causa istius fortis abstinentie propter pstractione appetitus in illis in quibus redit appetitus per hanc abstinentiam non potest esse nisi propter multitudinem malorum humorum, nam si esset ex sola debilitate caloris naturalis, per hanc abstinentiam multa non revenisset appetitus. ¶ 4° nota quod iste appetitus reddit ad istos post abstinentiam quia illi mali humores dissoluunt et consumunt aut in stomacho aut in membris existentes. Ex hijs apparet quod quia isti mali humores prohibebant digestionem debitam, in illis remotis ita ut redeat appetitus melior fit digestio, quia remota est causa prohibentes digestionem, et sic probatur veritas affori. ¶ Contingit aut plerumque quia quamque potest omnino contingere ut si mali humores qui prius erant in stomacho moverentur ad epar, et sic sensus stomachi non remanet obtusus, primo fiet appetitus et tamen digestio 2° fiet deterior, et colligitur gravedia 2°. 3° tractatus de regimine qualescentium.

Hec similiter.

Galenus in commento facit tria, primo ondit de quibus corporibus verificatur, 2° verificat commune primam, 3° verificat 2am 2a ibi. Dicens, 3a ibi Abstinentes sed primum. De prima dicit quod hic afforismus est adhuc de qualescentibus, quia ita solent intelligere antiqui cum dicunt ex egritudine. ¶ De 2a parte dicit quod bene abstinentes et non resumpti in initio, propterea privat appetitum, quia causa que facit quod non resumunt crescit cum mali humores multiplicentur, et tamen crescit ut deleat in fine appetitum, et hoc idem est dictum supra in illo afforismo ubi dicitur quod tales indigent evacuatione, quia sunt eos habere malos humores. ¶ De parte 3a dicit quod si in principio se abstinet fortiter et perdit appetitum, tunc melius comutat, quia natura tempore abstinentie fuit occupata ad digerendum illa magis quam fuerat cum abstinentie, et erat cum male digerendi.

33

In omni egritudine.

Ypocras in afforismo intendit duas conclusiones, et 2am ponit ibi Contrarium vero malum. Prima conclusio est ista, in egritudine est bonum confortari mente, et bene se habere ad oblationes, primo quia hoc significat bonam dispositionem cerebri et nervorum, sed membrorum naturalium sic stomachi et epatis quod est bonum, que nota, et assumptum declarabit statim. ¶ Circa afforismum nota quod afforismus verificatur in omni egritudine tam mala quam in mali, quia hoc significat bonum ut dicitur in probatione. ¶ Nota 2° quod confortari mente potest dupliciter intelligi, uno modo quod letetur et bene speret de propria salute, 2° modo et magis ad mentem Galieni confortari mente id est fortes et bonas habere mentis operationes scilicet virtutum cerebri interiorum. Et iste 2us sensus maxime verificatur, licet et primus sit bonus. ¶ 3° nota quod infirmum bene se habere ad oblationes includit duo, unum est quod bene et cum appetitu recipiat. 2um est quod bene minuet cibum, et licet non intelligatur, quia appetere sine digestione non est bonum signum. ¶ 4° nota ista duo esse bona signa quia significant animalium et naturalium virtutum sanitatem vel bonitatem, sunt et bona per naturam causae, nam ista talia ex quibus faciunt infirmum recte medico obedire, et bonos humores ex cibis generare sine dubio conferunt. ¶

Contrarium vero.

Contrarium dicitur est malum scilicet ledi in operibus mentis et male se habere ad oblationes, primo quia significat egritudinem et debilitatem membrorum animatorum in quibus est virtus spiritualis et motiva, et membrorum naturalium, et sunt ista mala, tam per naturam signi et per naturam causae ut predictum est in 2°. ¶ Hic solent duo tamen dubia moveri, primum utrum afforismus sit verus, et videtur primo quod non quia in morbis omnibus mortalibus multum est bonum signum ut in ethica 3a specie et in forti apoplexia. ¶ 2° quia bene se habere ad oblationes in ydropisi et in egritudine propinqua, in qua non est dandum, non est bonum saltem ratione causae. ¶ 3° quia spes alicuius est causa dilatationis sanguinis exterius, et sic nocet ubi timor facit corrumpi sanguinem, ut in forti fluxu sanguinis narium, et confert quia multotiens propter spem relinquit infirmi remedia. ¶ Ad hoc dubium dicendum quod ista supra sunt bonum signum. Dicendum 2° quod per bene habere ad oblationes intelligunt duo scilicet et bene recedere cum appetitu et bene intelligatur proportionate ad corporis indigentiam. Quamvis non dubitat in nimia repletione multa confortione obesse, et si bene digeratur. Similiter per confortari mente intelligit bonitas operationis mentis, aut spes non nulla nec supergrediens rationem. Et ista non sunt causa nocumentorum dictorum, licet puto per confortari intelligi debere non ledi in operationibus cerebri, nam quamvis timor qui fortissimus liberat ab accidentibus mortiferis, unde enim vidi fit predicarum ex cuius vultu mortis erat certitudine tempore venis et nullo medicamine sanguis restringi potuit nisi cum medicus dixit ipsum subito moriturum, timore incurrit. ¶ 2um dubium quod an melius sit confortari mente, an bene se habere ad oblationes. Et dicitur quod quantum ad significationem de vita melius est se bene habere ad oblationes, quia significat illius virtutis integritatem per quam perseverat vita immediatius quam per animalem virtutem.

Cum in quibusdam.

Galenus in commento tria facit, primo ondit quid intelligendum sit per bonum signum et non bonum, 2° infert unum corollarium. 2° ondit quid dicitur in omni egritudine. 3° verificat per causam afforismum. 2a ibi, Quod autem dixit. 3a ibi. Cum autem. De prima dicit quod per signum bonum non est intelligendum quod eo apparente sit necessaria salus infirmi, nec per signum malum est intelligendum quod eo apparente infirmus sit moriturus,

et 2o quia alii duo apparent signa quorum unum
est bonum et aliud malum, et bonum superat malum
aut econtra. ¶ Iste sententia quod ad recte iudicandum de
salute vel de morte oportet unire omnes signo-
nes in virtute et in unio. Et si videmus diver-
sa signa salutis, tunc secundum illud iudicemus, et contra
inxta dicta in prognosticis. ¶ De parte 2a dicit quod habet
dixit hic duo esse bona in omni egritudine, nam
quedam sunt signa que in aliqua egritudine sunt signum
bonum, et in alia sunt signum malum, et ideo ypo-
crates dixit in libro epidimiarum, bonitas spiritus est
forte signum et magnum ad salutem in omnibus egri-
tudinibus acutis, ad declarandum quod non est ita
bonum in aliis. ¶ De 3a parte dicit primo quod cum con-
fortatio mentis sit bonum et laudabile signum
non disponit subiungere tamen. Et est quia signat
sanitatem cerebri et suorum panniculorum, et nuce
et dyafragmatis, et omnium nervorum nervosorum
signum de sanitate principale a quo ista oriuntur. ¶ Secundo
bene se habere ad oblationes signat sanitatem me-
brorum digerentium, ut stomachi, epatis et aliorum ve-
rorum quae membra omnia cum sunt sana est magna
spes salutis.

In morbis minus. ¶ Ypocrates in afforismo
intendit hanc conclusionem. Egritudine in qua est
egritudo propria etati, complexioni, naturali, habitu-
dini, aut hore anni, minus periclitatur
quam egritudines in quibus est egritudo non appropria sim-
aliquid horum. Ratio est quia in istis est egri-
tudo a debiliori causa dependens, et minus a-
propter contrarium curatur contrarius cum assumpti
dicabitur status in notatu. ¶ Circa afforismum
nota primo quod quidam doctores hic per morbos
non solum intellexisse morbos vere sed morbo-
rum causas. Nam minus est periculosum si in
estate una veniat colera multiplicata quam si in
yeme multiplicetur. Et ergo de flate. ¶ Ergo
contrario istud est falsum, nam multo plus ledere potest
una veniat colera in estate quam venit una in
yeme ut patebit ex dictis. Ideo ordiam
quod sibimet contradicit in isto. Per morbos quod
intelligamus aut egritudines aut neutralitatem,
et non morborum causas. ¶ 2o nota quod morborum
quidam sunt mali, quidam mali, ita quod non-
sunt a sua mali causa dependentes in operatione,
exempla habenda sunt in illo afforismo. Ex ple-
nitudine corruptis. Hic proprie intelligatur de mor-
bis malis. Nam mala corporis sua est difficilior
ad sanandum in yeme vel fuit sine
ea. Et mala corporis colerica et sicca ut est
ethica primo speciei aut 2e est difficilior ad
sanandum in estate, et sic omnium aliorum proportio-
naliter ut dixi supra in illo afforismo. Estimo
autem intelligatur de morbis malis
similibus in suo esse a mala dependentibus. ¶ 3o
principaliter nota quod minus periclitari in morbo
potest intelligi duobus modis, uno modo

quod minus in morbis periculum incurrat, 2o quia
minus nocivus est morbus ex eo quod nullus
sit mortalis. ¶ Dicitur aut minus malus mo-
bus aut quia per ipsum minus leduntur operationes,
aut quia ab eo corpus facilius elevat aut abo-
et ergo dicitur totidem morbis modis morbus pe-
riculosior aut deterior. Et utroque modo in-
telligit hic. ¶ Nota 2o quod ideo aliquis mor-
bus dicitur proprius aut nature, aut habitudini, aut
tempori aut etati, quia in illum corpus merito alicuius
istorum facilius labitur dicitur morbus proportionalis,
ut corpus in yeme labitur facilius ad lapsum
frigidum quam in estate, et ideo lapsus ad frigidum dicitur
proportionalis yemi et econtra lapsus ad e-
statem opportune, similiter in lapsu calidum facilius
labitur iuvenis quam senes, et ideo lapsus cali-
dus dicitur proportionalis iuveni et senis, et
lapsus frigidus proportionalis seni et iuveni. Ex
hoc patet quod ideo non dicitur aliquis lapsus proportionalis
quia denominat similis quia neruo lapsus siccus
non est proportionalis secundum humidus cum in siccum di-
facilius cadat quam in humidum, et tamen lapsus si-
ccus est secundum denominatione similis complexioni nu-
cleus. ¶ Ex quo patet hic proprium lapsum nature aut eta-
ti etc. quemadmodum dicta proportionale quod similem
licet et communiter iste lapsus dicatur similis simi-
liter per illo quod est proportionalis. ¶ Ex hoc con-
sequitur 2o quod non est inconveniens aliquem lapsum merito
unius istorum esse similem et merito alterius esse contrarium
sive dissimilem, nam si sors sit iuvenis et in ye-
me, lapsus ad frigidum est proportionalis tempori sed
non etati, et ita multotiens iuvenes. ¶ Ergo 3o
sequitur quod aut nullus lapsus est simpliciter absolute
similis vel proportionalis, vel ille qui merito omnium
istorum. Exemplum est proportionalis ut ergo sit sortes
colericus iuvenis in estate habitudinis macilente,
lapsus ad calidum est isti proportionalis absolute
quia merito omnium istorum sic est. Aut 2o dicitur la-
psus absolute proportionalis quia omnibus compensatis in
illum lapsum corpus facilius labitur. ¶ Et te-
nere 2o non repugnare aliquem esse lapsum nec
absolute proportionale nec absolute disproportionalem,
nam ita difficulter in ipsum cadit corpus merito
quorundam sicut faciliter merito aliorum. ¶ Nota
quod ad verificandum afforismum debet intelligi partes
aliorum quod cum est possibile exceptis illis in quibus sunt
oppositum. Ergo si comparo lapsum proportionalem cum
lapsu disproportionali, et debet verificari quod est
minus periculosus intelligitur quod merito a-
liorum scilicet habitudinis temporis et etatis ambo sunt
equaliter proportionales, et quod in utroque virtus ponatur
equaliter fortis et tunc alie adiuvantes ad sanandum
equaliter fortes, hijs enim variatis contrariis continet af-
forismus veritatem, sed hijs non variatis multotiens
falsificaretur, oportet et intelligi istos lapsus

essentiales respectu proprii temperamenti / Unde non est dubium quod lapsus senis existente valde magno et discrasia valde parvo periculosior esset senis. 6° nota quod cum morbus pendet a causa in continuatione oportet quod per veram eius curam removeatur causa, et ideo ille lapsus cuius causa facilius tollitur aliis paribus est minus malus, ille vero cuius causa difficilius removetur est deterior / Unde cum aliorum ponatur paritas sequitur quod per istos eque leduntur corpora, et quia unius eorum alio difficilius removetur, ideo absolute ille qui difficilius removetur dicitur absolute deterior. 7° nota quod si morbus improportionalis debet esse equalis morbo proportionali oportet ipsum a fortiori causa dependere, unde quia plus resistit corpus lapsui disproportionali quam proportionali, ideo ad hoc ut equalis inducatur aliis paribus oportet quod fortior causa concurrat in continuatione.

Ex hiis apparet quod morbo proportionali et improportionali existentibus equalibus, loquendo de morbis fientibus a causa corporea in continuatione et esse dependentibus, difficilius removetur a corpore morbus disproportionalis aliis paribus quam proportionalis, quia difficilius eius causa removetur cum sit fortior aliis paribus, et per eius remotionem removetur morbus.

Ex hoc sequitur correlarie quod aliis paribus ad sensum suppositis, omnis morbus proportionalis complexioni naturali, etati, tempori, habitudini, dependens in esse a causa corporea, est minus malus et minus periculosus quam sibi equalis, quia aliorum supposita paritate difficilius potest removeri. Et sic patet afforismus [illegible] in limitationibus dictis. Ut tamen hec materia clarius intelligatur ipsa repetendo et aliorum narrando modos, hec itaque dicta [illegible].

Utrum quilibet lapsus ad simile sit minus malus quam lapsus ad contrarium, et minus periculosus.

Negative arguitur sic. Colericus equaliter in flegmatico febriente frigiditas debet colericus quam lapsus eius difficilius removetur, et per consequens aliis paribus est periculosior. Antecedens probatur quia plus resistit calor infrigidationibus calor colerici eque febrientis quam calor flegmatici. 2° sic lapsus ad contrarium facilius removetur quam lapsus ad simile, quare etc. Assumptum probatur quia si talis lapsus est ad contrarium complexioni naturali tunc corpus magis inclinatur ad recedendum a tali lapsu quam a lapsu simili propter contrarietatem complexionis naturalis / Si vero fuerit contrarius tempori et facilius removetur quia tempus adiuvat ad ipsum removendum ut vult Galienus in commento. 3° sit puer calide complexionis qui febricitet febre proportionali lapsu, et ipsum alias febre equaliter lapsu proportionali tempori in quo febriet, et tunc ipse febriet lapsu existente disproportionali facilius curabitur quam etc. Antecedens patet ponendo quod semel febricitat acuta febre et tempore calido, et ita perseveret, et quod alias febricitet eo incipiente febre in tempore ita calido sicut nunc, et equaliter sicut nunc aliis paribus. Sed pono quod superveniat tempus frigidum, et sequitur quod quando erit tempus frigidum febricitet lapsu existente contrario tempori, et tunc ipse facilius curabitur quam nunc quando febricitat lapsu existente simili quare etc., quod autem cum tempus erit frigidum facilius curabitur patet quod incepit febricitare acute in tempore calido ut Galienus in commento huius afforismi. 4° fit aliquis lapsus similis in sit dissimilis aliis paribus sit facilius curabilis quare sit minus periculosus. Antecedens patet ponendo quod febris acuta incipiat in tempore calido, et ea remanente consequenter fiat tempus frigidum, et patet quod ista febris que prius erat lapsus similis tempori fit dissimilis, et tunc aliis paribus fit facilius curabilis ut dicitur in commento. 5° sit flegmaticus in extremo sue latitudinis versus frigidum, et colericus in extremo latitudinis sue versus calidum, maius periculum incurrit ex lapsu ad simile quam ex equali lapsu ad contrarium ut patet quare etc. 6° quia extima est morbus disproportionalis tempori, et tunc minus periculosa ut dicitur supra. 7° causon est periculosior in corpore colerico quam paralisis, et tunc est morbus similis et ille dissimilis. 8° spasmus siccus est similis senio cum senium sit siccus, et tunc est periculosior humido cum sit dissimilis ut sumitur 2° 3° capitulo de spasmo. 9° apostema calida cordis aliis paribus est periculosior frigida, et tunc est proportionalis. 10° homo pectoris stricti et colli longi et humerorum elevatorum si incurrit ptisi difficilius sanatur quam alius, et tunc est ptisis morbus sibi proportionalis, ut dicitur ab Ypocrate in libro epidimiarum et Galieno in commento. Undecimo podagra vel sciatica sinistri pedis est difficilior quam dextri, et tunc est ille similis et dextri. Considero equalibus oppositum ex equalibus lapsibus quare sint eque mali. 12° quia facilius labitur corpus lapsu simili sicut contrario quia eque immediate unum sicut alterum, quare ab ita levi causa potest labi ad simile sicut ad contrarium, et per consequens non erit lapsus periculosior.

In oppositum est Ypocrates in afforismo et Galienus in commento. In ista questione non obstante quod sit multorum iam doctorum repetitio, tamen primo ponam notabilia, 2° ponam conclusionem Gentilis et Iacobi a Forlivio, 3° faciam quasdam rationes contra eos, et dabo modum qui michi videtur verius.

Quantum ad primum. Nota primo quod duobus modis aliquis morbus potest dici similis vel contrarius alicui istorum, scilicet complexioni, etati, tempori, et habitudini. Uno modo secundum denominationem, sicut morbus calidus dicimus similem tempori, complexioni, et etati calide, et sicut siccus sicce, et

contra dicimus complexionem talem sive et humidum siccum. ¶ Secundo modo dicitur aliquis lapsus similis non secundum denominationem sed quia corpus membra aliorum istorum dictorum facilius labitur, sicut homo cuius pectus est strictum et collum longum facilius incurrit ptisim, tamen ptisis est similiter per ulcera pulmonis secundum denominationem nec est similis, nec dissimilis ista strictura pectoris aut complexionis latitudo eiusdem, sed tamen quia talia corpora a levi causa veniunt in ptisim, ideo dicimus hunc morbum esse illis similem, et isto modo dispositus complexionem. ¶ Nota secundo quod licet morbus similis hoc modo secundo dicatur convenit similis, tamen melius est ipsum appellare proportionalem ut appellat Avicenna secunda primi. Et alium appellare disproportionalem vel oppositum ut ypo. hic. ¶ Tertio principaliter nota quod non est inconveniens unum morbum alicui istorum esse proportionalem et alteri disproportionalem, verbi gratia si iuvenis febrit in yeme, febris est proportionalis etati sed disproportionalis tempori. ¶ Nota quarto quod cum dicimus aliquem morbum esse proportionalem aut intelligimus absolute, aut limitate exprimimus illud cui dicimus morbum proportionalem, verbi gratia primum ut si dicam febrem in iuvene colericis in yeme esse proportionalem et absolute isto modo proprie, exemplum secundi ut si dicam istam febrem esse proportionalem etati et complexioni et dicam eam disproportionalem tempori. ¶ Quinto nota quod ad hoc ut absolute dicatur morbus proportionalis requiritur quod in omnibus talibus dispositionibus iam dictis vel in illum lapsum facilius cadat quam in illum quod secundum sit dicto proportionali, ex quo apparet ut supra dictum est non repugnare aliquos duos esse morbos etc. quorum dato homini neuter est proportionalis vel disproportionalis. ¶ Sexto aliquem morbum dicendum esse alicui membro simpliciter proportionalem qui tamen secundum denominationem est similis complexioni naturali membri, verbi gratia spasmus siccus nervi cum compatitur spasmo humido dicitur absolute proportionalis, et tamen est secundum denominationem similis. ¶ Ex quo sequitur tertio quod ad distractionem affectorum de morbo simili et dissimili communiter et proprie vel non proprie oportet ut sumatur simile modo secundo scilicet pro utroque proportionale. ¶ Nota septimo quod cum comparamus morbum proportionalem et improportionalem ad invicem, oportet ponere in omnibus paritatem exceptis illis in quibus fit comparatio et necesse sequentibus [?] ut quod morbi sint pares et virtutes sint pares, et non fortitudo cause sit aptius morbus fieri in uno quam in alio, et quod non sit aliud adiutorium cause vel aliud impedimentum cause in uno quam in alio, et quod sit paritas ex parte cause in membris illorum in quibus fit comparatio, nemo talis disparitas requiritur. ¶ Octavo nota quod morbum

dicimus alio periculosiorem, aut quia magis ex eo incurrit mortis periculum aut quia morbus est deterior aliquo dictorum modorum duorum ut supra, vel ambobus aggregatis. ¶ Nono nota quod similitudo vel proportionalitas complexionis, etatis etc. potest considerari duobus modis, uno modo ut est signum signans super talem morbum, et isto modo ista proportionalitas significat cause permutationem aliorum paritate supposita. Secundo potest considerari ut causa morbi reductiva aut augmentativa, et isto modo similitudo est mala quia simile facit simile fieri, et contrarium est contrarii curativum, ut dicitur in isto commento et in pluribus aliis. ¶ Quantum

ad secundum articulum. Dicit ista prima conclusio: Quilibet lapsus similis modo dicto est deterior et periculosior per naturam cause quam lapsus contrarius aliis paribus. Probatur quia lapsus plus disponit corpus ad ulteriorem lapsum quam lapsus contrarius, similiter minus reddit corpus promptum ad reditum ad dispositionem naturalem. ¶ Secunda conclusio quilibet lapsus contrarius per naturam signi est deterior et periculosior quam lapsus similis. Probatur quia sic quod quilibet talis significat causam fortiorem et maiorem causam dependentem [?] ceteris aliis paribus difficilius a corpore removetur, et intelligo in istis conclusionibus de lapsibus a causa dependentibus actualiter. Voluit quod iste conclusiones quod lapsus similis est peior causa, sed lapsus contrarius est deterior signum. ¶ Videtur tamen Iacobo a Forlivio non sufficienter respondisse ad dubium per istas conclusiones quod intendit Gentilis in solempnizatione principii [?] tractatus, ideo ponatur tertia conclusio. ¶ Ubi duo corpora consimilis nature labuntur, unum lapsu simili, aliud lapsu contrario ad sensum equalibus, deterior est lapsus contrarius quam similis aliis paribus. Probatur quia significat causam vehementiorem, et cum hoc magis evenit a proprio et naturali temperamento, et hanc conclusionem vult esse per ypo. intellectum. ¶ Ex qua sequitur quod si duo corpora contrariorum complexionum labantur lapsu eodem ad sensum pari, deterius labitur corpus cuius complexio contrariatur lapsui. ¶ Quarta conclusio duobus corporibus equaliter labentibus a proprio temperamento, uno lapsu simili, reliquo lapsu contrario, lapsibus actualiter a causa dependentibus, peior est lapsus contrarius quam lapsus similis aliis paribus, patet cum sit paritas ex parte lapsus, sed causa est fortior in contrario. ¶ Quinta conclusio aliquis morbus similis aliquo morbo contrario est periculosior, patet ubi multo maior esset morbus similis quam contrarius. ¶ Hec est intentio Gentilis et sequitur positio. ¶ Quantum

ad tertium. Suppono primo quod quemadmodum morbus est deterior alio, aut quia magis ledit operationes aliis paribus, aut quia difficilius a corpore removetur, ita causa morbi sequitur, ideo fit deterior aut quia fit magis permanens [?], aut quia fit diuturnius permanentia, aut difficilius removenda. Hec suppo

patet per similitudinem. ¶ Suppono 2o quod morbus similis
equalis in gradu cum contrario intelligitur morbus
equaliter ledens operationes, patet ex suo nomine probanda
conclusio prima. ¶ 3o suppono quod causa propter se re-
movetur remoto morbo, patet quia causa sequitur
morbum sicut umbra corpus. ¶ 4o suppono quod
ita unus morbus est alio deterior cum sic est
peiorum accidentium causativus patet, quia morbus non
videtur esse in nobis cum non accidentia. ¶ Suppono
5o quod morbus similis pendens a causa corporea facil-
lius removetur quam morbus contrarius sibi equalis. ¶ Ex
hiis arguo contra conclusionem primam sic. Quilibet
morbus similis a causa corporea dependens est facilius
curabilis quam morbus contrarius ut vult istorum
5a suppositio aliis paribus, et suppositio 4a est minus acci-
dentium malorum causativus quam contrarius, prima consequentia quia
si morbi isti sint equales in gradu, tunc equaliter
naturalia accidentia causant ut dicit 2a suppositio, et quia
morbus similis a causa corporea dependens facilius
removetur, sic quod causa ipsum sequentia facilius remo-
vetur ex suppositione 3a. Et quia ista accidentia equaliter
a naturalibus distantia facilius removentur illa
scilicet que sunt morbi similis, sic quod sunt minus mala ex
suppositione prima. Et morbus qui minus ma-
lorum accidentium et non peiorum est causativus est
minus malus cum ut dicit suppositio 4a, sic quod
morbus similis a causa dependens est minus ma-
lus cum. ¶ Preterea ille morbus ex quo minus peri-
clitatur egrotans est minus malus cum, nam
quanto magis periclitatur propter morbum morbus est cum
deterioris effectus, sed minus periclitatur ex
morbo simili cum constantibus ceteris, ergo est minus
malus cum, et sic prima conclusio istorum est falsa. ¶ Con-
tra 2am conclusionem arguo, et suppono quod morbus non tan-
tum significat causam suam, sed et suos effectus, et sic unum
significat plures rationes, patet suppositio ex hiis que dicuntur
super illo aphorismo "Propositiones et consistentias". ¶ Sup-
pono 2o quod si sint duo signa multa
signata habentia, unum dicitur alio deterius quod significat
deteriore dispositione quam aliud, non obstante quod utrumque
significet minus mala. Ista patet quia ab ha-
bitu sumenda est denominatio. ¶ Tunc arguo sic
morbus similis significat suam proximitatem et
accidentium quorumcumque causativus, et ista sunt deteriora
maiora positione cum morbus similis sit deterior
tam quam cum, ergo morbus similis erit deterius signum
mixta, non ergo videtur prima conclusio stare. ¶ Contra 2am
per probationem 3e conclusionis suppono mota
ea que a genitali sunt gerdenda et a Iacobo
Forliviensi, et suis sequacibus, quod cum corpora contra-
rie flatis lapsus ad calidum est alterius similis
2m lapsus ad finem, patet in corpore esse cum esse corporis
unius sit a domino calidum facilius labitur ad
simile, et ideo ille lapsus est ei similis. ¶ Suppono

2o quod per lapsus contrarios in corporibus similis naturalis
complexionis esse equales ad finem, intelligimus lapsus
a temperamento equedistantes graduatos, quod ista
suppositio sit de mente eorum, ego probo quia vel in-
telligunt lapsus equales quo ad sensum modo
dicto, vel quia nobis utrumque tangentibus similis
fiet passio, vel 3o quia per sensum lapsus in-
dicaret equales 2m proprii temperamenti. Non enim
videntur alii modi quibus quo ad finem lapsus
dicantur equales, non potest dici 3o quia tunc la-
psibus contrariis et similibus existentibus equalibus quo ad
finem, non oportet quod id quod labitur lapsu contrario
magis a proprio temperamento evitat ut ipsi di-
cunt esse equaliter, nec potest dici 2m
quia lapsibus existentibus diversis in eadem vel
simili naturali complexione non fiet similis passio propria
ut patet, nam si duorum equaliter calidorum unum
calefiat, et reliquum frigefiat, non similis
fiet eorum passio, ergo restat quod apud eos
intelligatur lapsus primo modo, ad finem equales,
et sic patet suppositio. ¶ Hiis habitis capio duo
corpora naturaliter a temperamento distantia per
unum gradum, primum sit a, et 2m b, et sit eorum
similia, et labatur a per naturale ad calidum super
temperamentum per unum gradum antequam b incipiat
labi ad finem, et simus nunc in hoc instanti in
quo a est lapsum super temperamentum per unum gradum
et continue ulterior lapsus in a super illum
gradum, et b nunc primo incipiat labi equivelo-
citer versus frigidum, sicut a continuat suum lap-
sum versus calidum, et sic quod ista duo corpora sunt
consimilis naturalis complexionis, et continue post hoc la-
bentur equaliter quo ad finem, probo quia continue post
hoc equegraduate distabunt a temperamento, et
tamen continue post hoc per magnum tempus a deter-
ius labetur quam b, nam a multo magis dista-
bit a proprio temperamento quam b, cum nunc distet
per duos gradus, et b per nullum, et per infi-
nite modicum immediate post hoc distabit
b a proprio temperamento, et a per duos gradus,
ergo immediate post hoc deterius labetur a quam
b, et continue post hoc equaliter ad finem labentur.
Et ultra arguo a labetur ad calidum et b
ad frigidum, ergo a labetur ad simile, et b ad con-
trarium, quod est contra suppositionem primam. ¶ Confirmo-
ne conclusionem puto esse veram si limitetur in la-
bentibus a causa corporea dependentibus aliis
paribus. ¶ Et 3am conclusionem puto esse veram.
¶ Contra 2 dictas conclusiones plures cadunt
instantie. ¶ Solvendo ergo ad dubium suppo-
no hiis que in primo articulo dicta sunt. ¶ Suppo-
no 2o quod hic loquimur de morbis naturalibus a causa
corporea dependentibus, patet ex notatis circa aphorismum.

3º suppono q talium morborum cause ille desistibus contineret nimis ca e fortior aliis probabilis.

Ex his porro hec solutio dicenda. Quilibet lapsus ad silentium contra naturalis, etatis, temporis, vel habitudinis naturalis, aliorum supposita paritate e minus malus et minus lesivus, ut patet ex dictis, et silentium ad rationem ca eius facilius curatio q e maior, et ultimo quia e minus mala q ca, et ultima patet ex dictis. Patet solutio dictorum articuli et ultima q e minus malum. Ad 9º morbus silentium dispositionis sit naturam et egritudinis contra non oportet q sit minus malus, patet de dolore in ydropisi, et febre pestilentiali in corpore repleto malis humoribus.

Ad 9º morbus naturales silentes non oportet q sint minus mali, patet de ethica in colerico, et ptisi in corpore cuius humeri sunt elati, et pectus strictum et collum longum. Ex his habitis respondeo ad argumenta. Ad primum negatur consequentia, licet ans sit dubium, nam non solum per alterationem contrarium removetur talis febris, vel pro evacuatione causam, colericorum in qua e flatico eius febricitantibus fortior e ca in flatico, et difficilius curatio. Ad 2m a2m negatur. Ad 3m dicitur negatur antecedens propter causam fortitudinis. Ad 4m dicitur quod omnes omnis sunt intelligendi cum morbus e silentium illis dictis quod sit a primo. Ad 5m dicitur quod in illo causam certa non sunt paria. Ad 6m dicitur q estiva e morbus magis proporcionalis tempori q autumpnal vel vernal, licet sepius accidat in autumpno. Ad 6m dicitur quod non sunt pares morbi secundum posita paritate. Negatur antecedens. Ad 7m dicitur q spasmus siccus non e morbus naturalis fieri. Ad 8m dicitur q apoplexia causa non sit in pueris, accidit propter fortiorem dolorem quem faciunt. Ad 9m patet primo vulnus in pulmone et vulnus non cor morbum facit secundum factum, 2º e ibi disparitas cum ex parte dispositionis seu convenientie plurimitis sanitatis. Ad 10m eodem modo, vel potest dici negando antecedens, ubi sit paritas. Ad 11m negatur a2m ut patet ex dictis in primo articulo. Ad 12m duodecimum negatur antecedens, nec valet a2m eius immediatum unum lapsum sic alterum, igitur eius facilius ad unum sic ad reliquum durat. Et hec de questione.

Natura multis modis. Istud contra dividitur in 2as partes, primo ponit contra. 2º additio constatim, 2a ibi. Vel ita q ex naturam prima in duas, primo exponit hoc vocabulum natura, et ponit afforismum, 2º ponit et solvit quandam instantiam, 3º ponit secundam exponere, 2a ibi. Diodisius autem. 3a ibi. Multi enim. De prima dicit q per naturam ypocras intelligit complexionem naturalem et habitudinem, unde afforismum patet, quia morbi qui sunt proprii complexioni naturali, etati, tempori et habitudini, minus molestant q morbi qui non sunt proprii. Et contra ... contrario modo se habent, scilicet quia sunt magis molestantes, et tamen hic considera q in pluribus convenientis

inveniunt diverse additiones ante illa parte, Diodisius, q non sunt de serie contra. Diodisius aut. In hac parte addunt et solvunt quasdam instantias, et dividitur in 3es partes secundum q sunt 3es instantie. 2a ibi. Quod aut de senioribus. 3a ibi. Quod testatur ypocras. De prima parte dicit q Dyodisius qui fecit librum de ederinodis arguit contra hunc afforismum, dicens q silentii additum silentii facit ipsum q fuere et augmentatum. Sed contrarium morbi e eius curamentum, ad curatio cum omnis cura fiat per contrarium. Et sic volunt q morbi temporis contrarii facilius curatur ut febris acuta in yeme. Dicit 2º q ad eadem parte q iste non concordat q febris acuta non fit nisi ex acuta materia, talis autem materia non posset vincere naturam eius tunc nisi esset fortis. Et ideo si virtus eius aut infrigidat nec natura temporis potuit consistere, multo minus virtus debilis in infirmitate potuit consistere. Et ideo morbus merito fortitudinis sue cause erit periculosior quam erit contrarius, et hoc et patet experimento, quia si sunt due febres equales una estivalis altera yemalis, tunc reperietur yemalis periculosior. Sed tamen bene credo q si febris acuta incipiat in tempore calido, deinde subito permutetur ad frigidum q illa facilius curabitur, quia utrumque tempus arguit facilitatem sue curationis, primum quia arguit ad lenem causam ipsum processisse, 2m quia e tempus morbi contrarium, et ideo adiuvat ad curam, et hoc modo verificatur dictum Diodisii q egritudo in tempore contrario curatur facilius, secundum hoc non e contra afforismum.

Ex hoc nota credendum esse aliquem morbum in tempore disproportionali minus periculosum sed morbus incipiens in tempore disproportionali et qui in eodem pervenit ad equalitatem cum morbo proportionali ille e periculosior. Quod aute. Ponit hic 2am instantiam et solvit dicens q id quod dicitur de senioribus scilicet decrepitis q brancus et corize in senibus non maturat non e contra eius quod hic dicitur, et ratio quia ille morbus non e periculosus cum sit de materia immatura et in digesta qui morbus non facit ita periculosos sicut colera qui generatur per nimia et superflua decoctione, et ideo in illis senibus et si hic morbus non maturetur, minus tamen periculosus e quam si esset morbus ex materia acuta. Vel 2º potest solvi q dicitur in valde senibus in quibus virtus est valde defecta, et in quibus morbus utrumque e periculosior quam in virtute forti. Et hec solutio stat super hoc quia non sunt cetera paria, quia si contingeret iste morbus in ista etate contingens ad silentium morbum contingente in iuventute. Quod testatur. Ponit 3am instantiam dicens quod dicta ypocratis in prima particula epidimiarum ubi dicit q plurimi illorum quorum natura fuit propinqua ptisi sunt mortui ex ptisi, ideo e contrarium huic afforismo, et ratio quia ypocras ibi per naturam intellexit

cōpone q plerāq uocat nā / sz hic loqt de mo-
bis pporciatis cōplom 2 nō cōpom / 2 solutio
e qz nō st certa paia, cū merito ist° cōpois
nihil ipedit vtus / qd nō e i hijs q oppo-
sito mō st dissposit / 2 iō multi errauerūt
i sua hꝰ affōr dicētes morbū cōuente nāe
infirmi / q e cōis sue cōm / q multū a mēte
ypo. recedit. **Multi enī.** poīt falsā
expōne 2 pz. Vel ita q ex naz. hoc e
addito cōstatim 2 pz.

In omnibus morbis. ypo. i isto 35
affōrº intēdit 3es cōnes / 2 pz hꝰ diuidi
i tres ptes / 2a pōit ibi / **Nimis uero.**
3a ibi **fallaces.** pa cōo e ista. In oibz mor-
bis bonū e hre ptes q st circa vmbilicū
2 pectine spissas / pꝰ qz ex hoc sigt boni-
tas digois i sto 2 epate q vs / cōna 2 am
stati pbabit. Circa hanc cōne nota pmo
q p ea q st circa vmbilicū 2 pectine debemꝰ
itelligē mirach vent's / 2 e panicls cōpositus
ex multis ptibz ut dica / infra dyafragma te-
gens nālia mēbra / Est aut mirach cōpositus
ex cute pmo / 2º ex pinguedie q sub cute ue-
nit / 3º ex musculis longitudinalibz duobz et
trāsūsalibz. 2 latitudinalibz duobz / 2 ex pa-
niclo duro sbtili q dr siphac. Nota 2º
q hic mirach ymaginat cōtinēs tres ptes /
vna e supior vicina costis medosis / 2a e
media que uocat sume / aut ps vmblical /
3a inferior q uocat pectinal / hꝰ ut totū
cōprehendit ypo. dicēs q circa vmblicū 2c. 3º
nota q spissitudo 2 tenuitas ht latitudine
i tali mirach / nā quida e multū sbtilis q-
da e multū grossus / 2 qda medio mō / et
nō dubitat q medius e melior / sz i recessu
a medio minus e malū recedē v̄sus grossius
q v̄sus sbtilius / 2 hꝰ volunt ypo. Nota
4º q hꝰ e melius p una signū / 2 p unam
cāe / pº sigt v̄tutē digestiuā 2 attractiuā
illoꝝ locoꝝ ee forte / 2º qz reuerberado calo-
re nāle e cā bone digois i sto 2 epate / ut
colligit i cōo / e cā bona. 5º nota q hec
spissitudo mirach quz e pp spissitudinē multe
pinguedis 2 modice carnis / quz nō pcr
spissitudinē carnis 2 pinguedis sil. pa se cōns
flātice .s. frie 2 humide dominiū / 2a se cōns
sanguine dominiū. Sil' tenuitas digest
pp tenuitatē cā spmaticoꝝ mēbroꝝ q carn
sorum quz / 2 ista corit sequit cōne frigida
2 sicca / quz nō e pp carentiā multe carnis
2 pinguedis / 2 ista e pp cōne colerica / Maxie
q v̄ificā affōr de spissitudine 2º mō dicta
ci habundatia carnis / 2 sequēs maior v̄ifi-
ca de illa q e cā tenuitate carnis 2
2 spmaticoꝝ / 2 hꝰ mō itelligedo pz v̄itas

affōr / nā talis nō nimiū ifrigidat stom
2 ep sit pinguedis / 2 cū hꝰ cōfortat calo-
re reuerberando ips ea q dr pa p.
caº de cōplone humoꝝ. **Nimis uero.**
2a cōo affōr e ista / vent nimis tenuis
2 tabefactus e malus / cōo pꝰ ille sigficat
malitia digois i sto 2 epate q e malus /
cōna clara e / 2 am pz ex dictis i predcī
cōne. Circa ista cōne nota q ventre
.s. mirach ee tenue cōtigit duobz modis /
vno° nāli / alio° pt nāz / vtrumq volunt
ypo. tangē / pm cū dix tenue / 2m cū dix
tabefactū / 2 pz q hic supsit tabefactū
ippe p cōtemiato pt nāz. Nota 2º hanc
tenuitatē ee mala p una sig / 2 p una
cāe modo supdicto. **Fallaces.** 3a cō
affōr e ista hntes ventre nimis tenui
e difficulr tollerat medicinas solutiuas ve-
tris / cōo pꝰ sic / in istis musculi vent's et
intestina st debiles q isti nō tollerat
farmacha vetris solutiua / cōna nota / 2
am pp tenuitatē / nā nemo tale tenuitate
pe debilitas ex cōsolut. Vbi notād q fa-
maci vent's solutiū e talim dissolutiū /
2 iō vent 2 intestina cū st tenuia / 2 res-
luē eis difficult tollerat / 2º tale far-
maci / maz quia debet educē mouet ad
ventrē / 2 ibi oppotet q v̄tute expulsi-
ua intestinoꝝ 2 musculoꝝ vent's expella
ut supdictū e / Cū q istoꝝ v̄tus e de-
bilis nō potens expellē tales humores
diu manet / 2 plima cāt / 2 iō tales q
hec loca hnt debilia / hanc duplici cāsā
ieptā ad farta vent's solutiua simeda.
Vtilis aut sua / huic totali affōrº colli-
git. 1a. 3e caº de ydropi / 2 e vtilis ut
patet.

Potum uentrem. Gal's i cōto fac
cōnes / pº ondendo quale debz ee vetre
i morbis poīt suaz pe cōns affōr. 2º v̄i-
ficat 2am p cāz / 3º 3am v̄ificat / cº mouet
2 soluit vnū dubiū. cº declat parte / 2a i
tabefacti. 3a i. quz inferiore. cª i. sz qre
dū e. q ibi / pectine. de pa dic q i oi-
bus q st pt nāz .i. morbis / oz totū ve-
tre ee salubre / ut dic ypo. i pnosticis
q loca sub ypocondria nō oz ee dolorosa
sz molia equalia 2 tenera / hic aut ve-
ter quz e grossus / quz tenuis / sz tn grossus
e melior / 2 itelligat ut i cōne pa limi-
tatum. De pte 2a dic q nimis tenuis
2 tabefacti st mali qz sigint mala fieri
digone i sto 2 epe pp nuditatē pigne-
dis illoꝝ locoꝝ quos oz ee pingues ut
reflectatū ab eis calor ad mēbra intrinsca /
oz q̄ illa loca st nuda ifrigidat facilit

stomacus et epar et corporis digestio impeditur et sic per contrarium visitata ergo patet. ¶ De parte 3a dicit quod ista ventres tabefacti difficulter tollerant purgatione inferiore scilicet cum farmaco, et ideo quia ista loca sub pectore, contra esse fortia et adiuuandum ad purgationem, nam quando non adiuuat multa sequuntur nocumenta ut supra in prohemio 3o commento dixi. ¶ De pro te ergo quaerit quare non dixit quod ista non sunt recepta ad vomitum per farmacum quam vomitus est ita, ...

pinilopus sunt secessus, et videtur quod in omnibus naturaliter secessus est facilior et vomitus difficilior, et ideo cum farmacum subductiuum sit cauedulior, et in tenui ventre, multo magis laboriosus vomitus erit cauedulus. ¶ De parte 4a dicit quod per pecti ne debemus intelligere illa parte ventris illi vicina, ita ut hoc modo venit inferior dividitur in 3a scilicet sub ypocondria id est partes sub costis umbilicus id est parte media et pecten-

36

Sana habentes corpora etc.

In hoc afforismo ypocras intendit duas conclusiones usque ibi celerius vero. Prima conclusio est ista, homines habentes corpora sana purgari farmatiis debilitantur multum, patet conclusio quia in illis euacuatur multum de humoribus bonis et multa fit spirituum resolutio ergo ipsi debilitantur multum, conclusio nota et antecedens statim declarabitur. ¶ Nota ergo primo quod sanorum quidam sunt inculpate sani in quibus nulla est prauitas dispositio, quidam inculpate in quibus mali humores habundant, licet corpus ab illis non reddatur egrum, hic ergo afforismus de inculpate sanis intelligitur. ¶ Nota 2o quod hic per farmatiam intelligimus medicinam euacuantem expellendo. ¶ 3o nota quod hec talis medicina euacuat humores et agitat eos et spiritus et agitat et mala ... comprimit in membra, et ideo quia in sanis modo dicto non sunt peccantes humores talis medicina euacuat solum bonos, et quia euacuatio bonorum humorum virtutem consistit, ideo multo magis contra illos agitari, et plus virtute debilitari per suum instrumentum scilicet spiritus consolutione. Et quia diu medicina permanet in sto corpore amplius humores ad ipsam trahunt quando sunt tamen ... quia ipsa cito a corpore educatur contingit quod talis medicina ipsa mediat amplius sicut mala qualitate. ¶ Ergo quibus patet causa difficultatis afforismi scilicet quod ista a farmacia debilitant tribus de causis, prima est euacuatio bonorum humorum, 2a est consolutio multa spirituum, 3a est alteratio membrorum a mala qualitate.

¶ Celerius vero. 2a conclusio afforismi est ista homines utentes malo cibo celerius debilitantur cum purgantur farmaco quam sani. Conclusio patet sic, quia talium virtus est debilis, et humores boni sunt pauci, ergo per spirituum consolutionem et humorum bonorum euacuationem magis debilitantur, conclusio patet, et antecedens statim declarabitur. ¶ Nota ergo primo quod homines utentes malo cibo possunt intelligi dupliciter, uno modo quia malum cibum exteriorem, vel fungos, cucurbitas et similia, 2o modo potest intelligi quia habent malum sanguinem qui est cibus magis propinquus et

uti modo visitatur. ¶ 2o nota quod talium cibo malo utentium quidam sunt habentes malos humores proximos per totum dispersos, quidam non consimiliter malos habent humores, non tamen per totum dispersos, nec corpus maioris ... totum occupata ... per ut lepra, carthaginensia, cancer et similes. ¶ Secundum 3 ut habentes ... afforismus ergo ... de primis visitatur. ¶ Nota 3o quod in talibus humor bonus est paucus et ideo ex eius euacuatione multum debilitatur, 2o mali humores istorum cum agitantur plurimum ad cor fumant, 3o quia corporis virtus est debilis facile potest farmaciam exprimere, 4o habent spiritus non multos bonos, ideo ex illorum dissolutione fortius debilitatur, patet ergo causa difficultatis afforismi.

Ex hys uerbis.

Galienus in commento facit 3a, primo visitat conclusionem primam, 2o visitat 2am, 3o exponit verbum scilicet malo cibo utentes, 2a ibi malo vero. 3a ibi cum cibo. De prima parte dicit quod ex hys verbis comprehendimus quod habentes sana corpora per farmaciam non proprie purgantur, cum proprie purgatio dicatur de eductione humoris peccantis in qualitate. Et in talibus isti humores non sunt, sed isti sani per ista farmacia consumuntur, quia euacuatur humiditas specialis corporis et virtus debilitatur et sic visitatur conclusio prima. ¶ De parte 2a dicit quod utentes malo cibo habentes corpora plena malis humoribus se intus membra occultamina, et ideo quando ista agitantur necesse ut corporibus, et ideo ... detegatur malitia et sic debilitet. ¶ De 3a parte dicit quod per cibum possumus intelligere aut cibum exteriorem aut cibum interiorem quem ex mittit alys membris quod est sanguis, et non est dubium malum sanguinem cum agitatur generare malum morbum et sic virtutem debilitare.

37

Sana habentes corpora uti etc.

Conclusio istius afforismi est ista, corpora sana inculpate non debent uti farmaciis quia talis usus est eis difficilis et nociuus, patet quia talis usus est eis difficilis et nociuus, conclusio nota et antecedens patet in littera, et tamen est ... conclusio declarata est, et similiter sicut humores et [illegible] statim declarata est, et similiter ... tamen ... dicit post. ergo patet ... ¶ Nota tamen ... istum afforismum quod intelligitur de inculpate sanis. ¶ Nota 2o quod usum farmaciorum esse difficilem istis possumus dupliciter intelligere, aut quia ex talium usu ledant, et hoc fuit dictum in precedenti afforismo, vel quia in ipso actu euacuationis sequuntur accidentia mala vel quia sequitur aut vertigo aut tortio magna in ventre et sincopis, aut tortio magna in ventre et hoc 2o modo intelligit Galienus cuius causam assignabo in commento. ¶ 3o nota quod farmacia euacuantia expellendo habent proprietatem consumptiuam determinati humoris et inertio illius, illum trahunt, sic magnes ferrum. Et dicunt doctores generatiua in proprietatibus humoris et medicina, quorum una est ad patiendum, reliqua ad agendum, fundari sunt super a... occulta similitudine, et ideo dicitur medicina similis humori

que attrahit licet i virtute p[er] max[imas] qualitatum mani-
festarum multotiens conveniet / quia medicina e causa
vel colliquativa / et humorum evacuativa sicut ut Fla /
Alii dicunt quod hec proprietas humoris ad patiendum
talem motum / et medicine ad agendum sine a[liqua] occulta
similitudine dicitur substantia a galeno / Et hoc non intelligendum
ex quo firmam solutum attrahit humorem sibi
similem /

In superiori affo[rismo]. Galenus i[n] 3o p[rim]o ostendit
affor[ismu]m in parte / 2o enumerat at[ten]ta difficultatem quam
sequitur usum medicine in primis - 3o dat ipsas rationes
2 ubi / multi enim / 3a ubi / Quia laxativa - de
p[rim]a parte dicit quod i[n] predicto affo[rism]o ondit ypo.
quod accidat sanis ex usu farmacorum / nam dissol-
vunt et non purgant / De parte 2a dicit quod multi
sani suscepto farmaco incurrunt vertiginem / multi ve-
ro fractura i[d est] dolore in magna angustia et
difficultate expellendi nociva / et ideo dissolvunt
et debilitantur - De 3a dicit quod medicina e attractiva
humoris sibi similis - i[d est] in [quo] est i[n] proprietate attrahendi
et ille ut attrahat / et in tali humore non inve-
nit / Sed collum in- Fla / melias / aut aquam /
tur vertit se ad sanes et carne sibi similes et
attrahit inde in magna infimi angustia / Vel
vaporibus multum cerebrum petentibus ex forti agi-
tatione fit vertigo / et i[n] ventre dolor / in magna
violentia inferat intestinis et vent[ri] a[ut] fa-
mato / Circa istud contra videtur aliqua diffi-
cultates / p[rim]a quia medicina attrahit humorem sibi
similem / 2a quia non invenies ipsum / ostendit ad car-
nem et sanguinem - 3a quia caro et sanguis
dicatur similes farmaco - 4a quia trahit carne per
soluta fiunt i[n] notatis affo[rism]o / Propter 2a3 no-
tate quod medicine fortes solutive / ultra pro-
prietatem quam habent ad humorem attrahendum / simul
et alterative mala et colliquativa alterate / sed
non faciunt [illegible] i[n] tempore / Cum quando inveniunt hu-
ore quem attrahunt sive [illegible] attrahunt / illum
trahunt / et ille humor medicine primo ortus facit
ea citius quod [illegible] quia sic in humore emittitur /
Et sic modico tempore remanet i[n] corpore / sed in
humore illum non invenit / stat diu i[n] corpore / et
alterat notabiliter membra et sanes / et ideo dicitur quan-
tum ad ea / [illegible] ageret / et etiam agat contrariis
humoribus similibus / Sed citius pellit quod intensi
actione possit i[n] prime / et ideo non apparet hoc
ita quod appareat humore invenit / 3o nota
quod medicina laxativa [illegible] habeat proprietatem primo
sibi datum humorem aspiciendi / et 2 omnium [illegible]
evacuativa / quod [illegible] quia quod dat i[n] dosi magna
et exhibitur i[n] opinio ita quod etiam sanes / Et
ideo lagge pot dicitur sanguis similis sibi quantum ad
proprietatem [illegible] / Pro e[?] dicitur carne primo elicit /
et humiditate ex carne generatam propter similitudinem

qua fit in humore et suffert attrahere / aut vere
membri ipsius expellit /

Parum deteriora cibus etc. 38

Conclusio affo[rism]i e ista / Cibus de-
lectabilior et parum deterior est
magis appetendus cibo indelectabiliori et
parum meliori / 9o primo sic / talis cibus melius
digeritur quia e magis appetendus / quia cum
ante stomachi delectabili / Et concordia istius
affo[rism]i colligit 2o regiminis acutorum textu
9a 22. 3a primo ca[pitulo] de regimine cibi quod
comedit et bibit / Nota quod primo ille
cibus exterior absolute dicitur melior quia
merito dispositionis sibi intrinsece e[st] potius
i[n] meliore humore [illegible] et melius digeri / et
hoc e quantum ex parte humoris aut propter qualitatem
manifestam / aut propter proprietatem occultam / aut
propter modum sui / aut propter plura istorum vel omnia
simul / et dico notanter merito intrinsecorum dis-
positionum e aptius i[n] meliore humore etc. / nam
cibus parum deterior [illegible] i[n] meliores
humores et digeritur melius quam cibus parum
melior ut dicitur in 9o / non quia dicatur melior
quia melius digeritur vel i[n] meliore humores
[illegible] / sed hoc accidit non propter merito dispo-
sitionis cibi parum deterioris intrinsece / sed merito
melioris applicationis [illegible] voluptuarie
[illegible] agentis / 2o nota quod causa maioris de-
lectationis i[n] cibo uno quam in alio / e aut propter
[illegible] [illegible] / sed omnes
[illegible] delectat [illegible] ut dicitur 2o te-
gni / aut propter [illegible] in eisdem manifestis
qualitatibus / sic dicitur 2o tegni quod [illegible]
[illegible] gaudet [illegible] / aut propter occulta pro-
prietate sic [illegible] magis delectari
[illegible] et minus i[n] [illegible] / aut propter modum
sui / aut propter saporem / Ex quo patet causa quare
multotiens cibus sapidus e[st] [illegible] non-
tumus / contingit [illegible] in uno istorum den-
tur in [illegible] et multis aliis posse obesse - 4o
primo nota quod dicitur parum deterior / nam de multum
deteriori affo[rism]us non [illegible] / [illegible] primo non
quod in cibus [illegible] in delectatione [illegible] ipsum
amplectitur et [illegible] sibi multum adheret et
ideo multum fortiter agit ipsum digerendo - Contra-
rium vero evenit quando cibus in abhominatur
capit quia [illegible] aufugit ipsum et agitat in
[illegible] ita quod non bene amplectitur nec ideo
bene digeritur / et sequitur rugitus et eructus
et similia / [illegible] quo patet quod hec meliorativa
applicationis [illegible] e[st] tanta ut plus iuvet
ad bonificandam digestionem quam noceat cibi prava
malitia / et tunc affo[rism]i causa est materi-
a i[n] cibo tali melius [illegible] digestio /

Non solum. Galienus in commento primo ostendit causam veritatis aphorismi in generali, secundo specialiter, 2a ibi omnis non cibus. Dicit primo dicit quod causa quia cibus magis delectabilis est magis appetendus, non est sola infirmi voluntas, sed quia ex tali cibo ipse magis iuvatur ad sanitatem consequendam. Deinde postea 2a dicit quod cibus magis sapidus magis a stomacho recipitur, et stomachus sibi melius adheret, et ipsum melius digerit. Sed cibum abhominabilem stomachus fugit, unde sequitur mala digestio, et rugitus et fastidium et inflatio et ventris conquirunt. Intelligendum per rugitum motus ventositatis in ventre cum sono ita ut tumescat omnia que de ventositate fiunt et malo et inordinato motu stomachi propter que motu non bene digerit cibus et in malas conquirit quia istorum accidentium cause.

39

Senes iuvenibus. Prima conclusio aphorismi est ista. Senes plerumque minus egrotant iuvenibus, probatur quia melior consuetudine regiminis vite, quia tamen quia plurime consuetudines ex malitia contingit regiminis, et 2a probatur quia iuvenes bonum regimen a malo non ...ent distinguunt, cum recepti sunt eorum qui ... vita sit actiua. Circha hunc aphorismum nota primo quod cum senes sunt duplices primi scilicet et decrepiti, hic aphorismus maxime verificatur de primis. 2o nota quod iuvenes intelliguntur aut iuvenes proprie dictos, aut capiendo iuvenem pro quolibet ante senectutem constitute, et hoc 2o modo verificatur maxime aphorismus, cum pueri sint qui maxime inordinate vivunt. Et ideo iuvenia hoc exponunt. Est prima ... de etatibus de pueris, non autem de iuvenibus. 3o nota quod dicit plerumque quia aliqui inveniuntur senes ita inordinati sicut iuvenes, et isti non minus egrotant iuvenibus immo magis, cum virtutes habeant debiliores. Nota et contra doctores intelligere aphorismum aliorum ... parte et quod ... iuvenis ad se ipsum senem, quia iuvenes proprie virtuti considerantes in cibis et potibus et veneriis actibus exorbitant, et non sepius in egritudines cadunt, sed non verum quod comparando iuvenem ad se ipsum senem stante ordinata vita ut est senum, non tamen est verum generaliter, quia nam quidam inveniuntur qui ex preparata facta seu contracta a principio ... apti ad podagra vel asma vel lapidem vel ptisim in senectute, et isti magis egrotant adveniente senectute. Sed dico verum esse ut in pluribus.

Et queaiqz. 2a conclusio est ista. Senes plerumque moriuntur cum egritudinibus cronicis que ipsis nascuntur, probatur quia talium egritudinum materia sunt difficilis digestionis, et virtus est debilis in senibus, quia materia talium egritudinum non superatur ab eis et per consequens senes commoriuntur ipsis. Nota quod hic maxime verificatur de primis senibus, licet et in omnibus senibus sit verum. Nota 2o quod cronicorum egritudinum quedam sunt pendentes a materia vehementer frigida et durante in membris frigidis, sicut flatulenta in cerebro aut renibus. Quedam autem pendent a materia que et si sit frigida naturaliter ut flegma et melancolia, tamen sunt calefacte accidentaliter ut cum iste materie faciunt febrem, verificatur conclusio aphorismi potissime de cronicis modo primo, nam a senibus multotiens liberantur ut a quartana et flegmatica febre. 3o nota quod senes commori istis egritudinibus potest intelligi duobus modis, uno modo quod moriantur ex istis egritudinibus, 2o modo quod moriantur ante quam iste egritudines recedant, et isto 2o modo maxime verificatur, et ita videtur commentator intelligere in commento.

Non omnis senes. Galienus in commento primo ... limitat precedentem inmediate ... ipsarum veritatem, 2o verificat eam, 2a ibi, Quorum virtus. De primo dicit quod non omnes senes non minus egrotant quam iuvenes, et non est quia non quilibet talis plus divitat mala dieta quam iuvenis, et non plus virtus sit debilis magis egrotat, et sic minus quam causa verificationis predicte conclusionis est quod iuvenes ut plurimum non ita ... dieta utuntur. Deinde 2a dicit quod quia virtus illorum est debilis non est causa quare commoriuntur cronicis egritudinibus, et proprie propter causam morbi a tali virtute non digeritur velociter, et in tempore multo virtus deficit. Ratio non quia cum mors non cito digerit est quia morbus diuturnus mors non ... est ... fuerit mors malus ... pendet a materia naturaliter frigida. Et hec est causa quare isti mors sepius accidit senibus quia sunt magis proporcionales sue etatum conveniunt.

40

Brancia et corize. Conclusio aphorismi est ista. Brancia et corize non maturantur in valde senibus, probatur quia ista sunt difficilis digestionis, et in senibus virtus digestiva est valde debilitata, et proprie in membro illo in quo multiplicantur brancia et corize ... non maturantur. Circha hunc aphorismum nota quod inveniuntur nomina in hac materia consueta, brancus, coriza, catarrus. Et catarrus communiter significat omnem defluxum materiei de uno membro ad aliud, communiter magis strictum fluxum humoris a cerebro ad loca declivia. 3o propriissime pro fluxu humoris ad pectus ex capite, 2o modo dicendo catarrum est communis ad branchum et corizam. Branchus autem dicitur descensus humiditatis a capite ad fauces, quia communiter brancos dicunt. Sed coriza dicitur defluxus humiditatis a capite ad nares quia ossa illa narium coza dicuntur. Nota 2o quod valde senes intelliguntur decrepitos quorum virtus est defecta multum et proprie digestiva et maxime in cerebro, quod naturaliter est

humidi et non multitudo superfluitatum suarum maturatarum. Ex quibus patet aphorismus divisio. Et si dicatur quod branca et corize et cetera sunt egritudines valde proprie vel senibus, et ideo minus periculose videntur solutionem suscipere. Similem sententiam invenietis quarta 3e capitulo de cataro.

Si superiori.

Galienus primo huic aphorismo continuat cum superiori, secundo ampliat ipsum cum divisione, 2a ibi Non solum. Prima patet, ex quo intelligere quod in precedente aphorismo senes cronicis egritudinibus commori intelligit maxime modo 2o exposito id est notabili. Et de parte 2a dicit quod senes non solum commoriuntur brancis et corizis sed et multis aliis egritudinibus, utputa podagra que est dolor iuncturarum pedum, sciatica que est dolor iuncture anche que iunctura vocatur scia, artetica que est dolor iuncturarum plurium sive pedum sive aliorum membrorum, frigiditas intestinorum de qua tu singulare capitulum ab avic. nam invenies sed te convertendum ad curam male complexionis frigide stomachi. Ego autem in prima vidi duos senes ad talem perduci ex hoc morbo quod semper flata mucilaginosa cum duro stercore et tunc egrediente emittebant, et curatam passionem statim pervenerunt ad ablationem digestionis et difficultatem deglutiendi. Et est egritudo in senibus mala valde. Asma et est egritudo officialis propter repletionem canalium pulmonis impediens et difficilem faciens anhelitum. Tussis et est motus pectoris et pulmonis conversivus ad res nocentes expellendas. Gibbositas et est torsio spine ad ante vel retro vel latus, et ceteri et alii morbi similes istis in hoc quod sunt duri ad sanandum in membris, et tamen magis in senibus. Et sic habetis causam et aphorismi et ampliationem divisionis.

Qui exsolvuntur frequenter.

Continentia aphorismi est ista. Illi qui sincopizant fortiter et frequenter moriuntur subito, pro quibus est fortis causa provocativa virtutis prope cor, et virtus impressioni cause non potens resistere et cetera, et quartam notam et 4am patebit statim. Et similem sententiam colligetis quarta 3 capitulo de sincopi et signis omnibus. Circa aphorismum nota primo quod per eos qui exsolvuntur intelligere debemus illos qui sincopim patiuntur. 2o nota quod sincopis describitur parte et supra prima particula illo aphorismo Que eveniunt non vulnerationibus. Et tu vide ibi pro me notatam in commento posita in quarto de sincopi et descriptione sua et causis. 2o nota duarum nominum lipotomia, casum virtutis et extasim ibi posita. 3o nota generales causas in quibus omnes sincopes conveniunt quod ut ibi dicitur sunt tres, aut enim fit sincopis ex motu spiritus vitalis ad interiora, aut 2o fit a provocatione eius, aut 3o fit propter subtilitatem et paucitatem eorum. Et quibus tribus causis videbis diversas in sequentibus aphorismis inter sincopim et apoplexiam, epilepsiam, et maxime provocationem, sed violentius cum provocatione maxime accidat sincopis. 4o primo notandum quod sincopis dicitur fortis duobus modis, uno modo quia valde auferat operationes

sensibiles et motivas, 2o quia ab hac ablatione operationum difficulter cor relevatur, et potest addi 3us modus in quo isti ambo conveniunt. Et secundum istum 3m modum magis videtur aphorismus. 5o nota quod sincopis dicimus frequentes propter pluralitatem temporis intervenientis inter unam sincopim et aliam, et ideo in frequenti sincopi includitur quod sint multe. 6o nota quod sincopis quandoque fit a causa manifesta scilicet per incisionem, fumum venenosum, potum rei habitos hostos, sic venenum, modo tale non oportet esse mortale quando non pervenit a causa corea, et hoc propter contrarietatem aut propter proprietatem, nam curat conflict, et tali colligantia coniungit cum eo ut materia mala coleica in eo contenta mordicative facientes forte, cor ad se trahat spiritum ut inde sincopis sequatur. Quandoque non fit per proprietatem quod propter nocumentum cordi proprium. Item cum per contrarietatem accidit, quandoque est per contrarietatem membri vicini, quandoque membri distantis ut in forti dolore, ad propositum maxime fit a causa intrinseca sincopis fortis et frequentis, que fit per proprietatem vel contrarietatem membri multum cordi vicinatis. 7o nota quod causa et materia sincopim faciens forte non curatur de eius. Et ideo si perseverat in faciendo sincopim frequentem signum est quod virtus illa materia non potest vincere vel a loco nobili expellere, et ideo significat hoc materiam dominium super virtutem. Ex quo apparet primo quod ypo. dicit fortiter et frequenter. Patet 2o causa divisionis aphorismi cum iste conditiones simul fuerint, nam quia sincopis est fortis significat fortitudinem cause, et quia frequens significat propinquitatem eius ad cor, et virtutis ipsius ad dominandum in eo, et quia illa facit sincopim significat quod pugna est fortis, modo cum pugna est fortis cito terminatur, et cum virtus sit subiecta, terminatur ad mortem, et ideo isti subito moriuntur id est valde celeriter. Circa hanc materiam primo querit propter quid sincopizantes fiunt lividi vel virides, videtur quod hoc est propter paucitatem caloris hora sincopis. 2o querit propter quid in sincopi torquetur collum. Dicit quod hoc est propter debilitatem virtutis motive colli, nam continere caput est opus virtutis motive ut hic videri alibi, et sumitur a G. in libro de rigore. 3o querit quia accidit sincopis in forti dolore membri exterioris, videtur enim quod debet prohiberi quia per talem dolorem moventur spiritus ad exteriora, et eodem modo querit de gaudio preternaturali. Hic dicit quod in istis casibus prius multum de spiritu dissolvitur, et cum ad multam paucitatem devenerit cor, tunc naturaliter cor depauperatum attrahit ad se, et reliqua membra depauperant eos spiritus, ita ut in operationes sensus et motus operare non possint. Et hic est quod causis sincopis paulatim approximatis tamen sincopis accidit quasi subito. 4o querit utrum in morte semper accidat sincopis, et videtur quod sic, cum semper ante mortem adeo tanta remaneat spiritus paucitas, et cordi totaliter defectum quod reliqua membra caret vitali

spu 2 puat ab exitu indictas opones. Et non az q2 i morte nali no debet ee sincopis cu nulla dispo pt nalz sit cu ea. Et sic videt qd q i oi pt nali morte e sincopis. In morte aut nali 2 si sit destructio maioris ptis plu rium vtutu vel; tn talis no e sincopis q2 no e pt nalis destructio, v° nalis, 2 io i diffoe sincopis oz adde pt nalis destructio. 2° pot dici q i morte nali sp pcedit sincopis q est nalis, nec mag repugt nale ee sincopi q morte, vl 3° dz q no sp ante morte est talis destructio pp defectu cordis dictu.

Non enim omnes. Gals i 9° fac ta, p° dec quo itelligat affo, 2° vi ficat affoz p expm 2 cam, 3° ondit q dicat mai cae, 2a ibi. ß ex solutis 3a ibi. Sunt aut. De p° dic q no omes q exsolunt fre quet ul oes q exsoluut fortit ul omes q exsoluunt sine mafesta ca, subito moriut, ita q si diuisive itelligat affos no e vez vns, ß oz q hec tria. s. frequet 2 fortit 2 sine maifesta ca apponat p vna odoe ita q oia verificet sil ad hoc ut inde seqt sincopis. s. q moriat subito, 2 hoc declarat p exa, na vnus fuit dissolutus i balneo pp finiu maloz liqoz, ex qbz balneu fue rat calefactu 2 no mortuus fuit. Alius fuit dissolutus i balneo ieiunus, 2 alius q modicu comederat, i qbz ca fuit defectus oris stoi q2 laxitas pp qua recipit hu ores facilz ad eu currentes, aut nimia illius loci sensibilitas pp qua ex qlibet insueto motu huoz i stoo fit valde tedio sa sensao no forti existete ca, 2 io omes iste tres odones ruet ad dictu seqt.

De pte 2a dic q illi q exsoluut sine ma nifesta ca freqt 2 velocit, moriut su bito sic acat vni qui cu sincopizaret tremore cordis passus e 2 mortuus fuit, 2 ita sp appet, 2 ca e q2 nimia dissolu° pp cardiaca. i. cordis ppa passione acci dens q sit fortis 2 freques 2 sine mai ta ca sp seqt nimia dissoluoe. i. lexione facta i locis pximis cordi q cu ad coz veneit seqt mors. De pte 3a dicit q maifeste cae st occasiones fluxus ve tris, emisio sanguis, 2 debilitas longe egr tudis, na istis existetibz a, lem alia cama pot sincopis otinge q potest facilz tolli ita qt inde no seqt mors.

42 **Apoplexiam forte soluere.** In pnti affo° v° p° intedit 2 ds nes, 2 2a poit ibi debile no. p° dic q° e ista, impole e curaz forte apo plexia, p q2 i forti apoplexia vtus cebri e valitate oppssa 2 ab opoibz suis aialibus phibita q 2c, 9a 2 dus declabit

statim et silez sinaz hetis p° 3° ca° de apoplexia. Circha hunc affom nota p° q nomie apoplio secodu ppa signoie signt letale pcusione, ß medici susciperut vocabulu ad ipotadu acci dens ul egritudiez q ita acut hoibz sic si p cussi eent letalz. Et sz modu acapiedi me dicoz describit vario modo ab eis, ß obmissis alys pona descriptione Gali 3° de acciti 2 xiii p° p 3. Gals hoc mo describit apo plexia e molities corporis cu ablatione re gitive vtutis, 2 p vtute regitiva itelligi gitive vtutis, 2 p vtute regitiva itellig ibi vtute aialez ogstitiva, 2 oz ad suple du q dicat pp opilaone cursum spus spilis 2 motiui vl ventriculoz cebri. Et hec si bn osidet ouenit cu illa q poit Avic p° 3° ca° de apoplexia, cu dicat, apoplia otiositas mbroz a sesu 2 motu pp opi laone otingete i ventriculis cebri 2 cursibz spus spilis 2 motiui. Vbi p otiositate no abte intelligo ablaone opom talu, q no tado q pp opilaone dicta eet hec otiositas, 2 si hec mbra. s. spus 2 motus no st qcta, na q2 i apoplia debet ee molities q e ipo na motiua sine spasmo, pz q no oz tlia me bra ee qcta, 2 h° mo Gali diffo explanat nobis illa Avic cu dicp moli ties loco otiositatis. Et illa aut limitat illa Gali ad molitie ex opilaone dicta otingete. Quod ut plenius itelligatur nota 2° q mebra quz phibet a sesu et motu pp opilaone cu vel spasmo ut acci dit i eplia, oz illa ablao opom aliuz no vocat applia v° eplia, na tuc non eet vez q debile appliaz solue no est facile. Quz aut puat hec mbra sensu 2 motu sine spasmo, ß aut pp mala oplone cu q° no e opila°, aut pp defectu p° m cordis. Et qui hys modis fuit no dicit ablatio opom applia, oz solu qn fuit pp opilaone otingete i cursibz spus spilis et motiui aut i ventriculis cebri sufficiete sine spasmo illa facie. 2° nota q hoc nomie spus spilis 2 motiuus quz sunt p oi spu quo aia tanq instro vtit vel e apta vti, ad sensu ul motu cauadu, et h° mo qlibet vitalis spus e spilis et motiuus, na ad oez opone gnraut tanq gnale aie instru. 3° mo dz spus spilis 2 motiuus spus aialis a cerebro generatus ul modificatus ult° vitale spuz p sensu 2 motu requisitus. 2° dz spus sensibilis 2 motiuus no ita large ut p°, nec ita stricte ut 2°. ß ut ipotat gnalz, oez spuz aiale, 2 omez spuz q a corde ad cebrum mitit ut ex eo spus aialis gnet, et hoc 3° mo sumit hic, quo mo vene apopletice 2

arterie que sunt inter cerebrum et cor, dicatur cursus
sine mo spiritus sensibilis et motivi, et oportet inter et
vie cerebri per quas ad membra animalis spiritus demanda-
tur, sed alie arterie et vene licet per eas tran-
seat spiritus vitalis, quia tamen per eas non transit
ille qui transmittitur ad cerebrum a corde ut in a-
nimale spiritum convertatur, non dicuntur cursus spiritus
sensibilis et motivi, propter quod cum est sincopis ex
opilatione aliarum arteriarum non dicitur apoplexia
nec sibi competit apoplexie descriptio, cum
non clauduntur vene apopletice, otiositas se-
quens dicitur apoplexia. ¶ 4º nota quod hoc nomen
apoplexia quandoque sumitur proprie, et tunc est solus o-
tiositas omnium membrorum a sensu et motu cum
constrictionis supposita, et de hac proprie intelligit
ypo. Quandoque non sumitur proprie, quodlibet membrum moti
mortificatur, ita habetur ab auctore parte 3ª capitulo allegato
gato, et infra illo afforismo, Quibuscumque lingua
repente interceptata sit, Et hoc 2º modo non
loquitur hic. ¶ 5º nota quod cause apoplexie possunt
esse multe ut colligitur ab auctore loco allegato
capitulo, sed tamen in hoc conveniunt omnes quod debet facere
apoplexiam non dicto quod per eas est solus otiosi-
tas membrorum sensus et motus, et quod illius otio-
sitatis causa est opilatio in ventriculis cerebri,
vel in cursibus spiritus sensibilis et motivi, Ille quoque
cause que talem opilationem cum dicta constrictione fa-
cere possunt sunt cause apoplexie, sicut frigus for-
te sine magna coangustatis meatus spiritus, aut do-
lor propter quem contracto cerebro clauduntur dicte vie,
aut repletio sive cum apostemate sive non tam in ve-
triculis cerebri quod in viis spiritus a cerebro ad cetera
membra, vel viis spiritus a corde ad cerebrum, et
hec sunt colligenda ab auctore loco allegato.
¶ 6. nota quod apoplexia quedam est a causa primitiva
ut percussione vel alia re comprimente, ut os-
comprimente panniculos cerebri ut erat in domino
Jacobo bonino, Quedam a causa corporea, ut re-
pletione, hic non loquimur de apoplexia a corpore
causa preveniente, nam illa que per percussionem et op-
pressionem variarum apopleticarum sequitur, et mala con-
nexionis curatur, Restat ergo quod solum loquimur
de apoplexia nata per proprium cerebri nocumentum
contingente que est ut plurimum. ¶ 7º nota quod huius
apoplexie causa est prima inter multe in ipso, nam
paucha non sufficeret tantum nocumentum facere ut
sequeretur solus otiositas etc, Ex quo patet quod ad
causam removendam multum temporis requiritur, et quia cere-
brum non est membrum calidum, et flegma in
eo plurimum non est facile digestibilis, ideo et am-
pliori tempore est opus ad dictam causam removendam.
¶ 8º nota distinctionem maiorum apoplexie quandoque sumitur
ex parte causarum, et sic non sumitur hic, quandoque ex
parte intensionis vel fortitudinis, et hoc modo intelli-
gitur hic ab ypo. distinctio in forte et debile, ac
si vellit volens omnem apoplexie speciem sub istis

duabus contineri, quod et videtur innuere Ga. in commento,
sed bene commendando dictam Ga. et auctor hic viden-
tur innuere 4or gradus quorum tres comprehenduntur
sub forti apoplexia, et unus sub debili, primus
et fortissimus est cum iste apopleticus nec movetur
nec sentitur, nec apparet in ore hanelitus.
2us est cum suspirat, ita quod raro anelat, et
tunc suspirat dure et angustiose, et eius vox
est similis voci stragulati, et tunc primo est in 2º
loco fortitudinis. Si non hanelitus sit du-
rus non tamen intrinsecus tunc est in 3º gradu. Si non
hanelitus remaneat unius ordinis quia durositatem
non habeat vehementem, tunc apoplexia dicitur debilis,
et solum hunc 4um gradum sub debili comprehendunt.
¶ 9º nota quod quia pectus movetur per musculos
in hanelando, ideo deficiente ex toto cerebri influ-
xu, et multum debilitato musculorum calore, privatur
motu, et hoc ex toto privatur hanelitu,
Et adhuc cum remanet ad virtus in muscu-
lis illis movetur saltem naturaliter ad pectus di-
latandum, sed multo existente impedimento modicum
movetur et inordinate, paucho non existente mo-
vetur ordinate. ¶ Ex quo patet primo quod licet cerebrum non
sit ita principale sicut cor tamen eius influxu de-
ficiente cor moritur quia deficit hanelitus et
calor cordis suffocatur, Ex hoc patet 2º quare
fortis apoplexia sit incurabilis, nam cum in ea
cor male eventetur ita ut diu non possit
stare vita cum tali defectu eventationis, et
in tam modico tempore potest cor preservare sed
ampliori eventatione, causa fortis apoplexiam re-
moveri non possit, ideo citius moritur quam ad
curam possit venire, et sic est verificata particula
9º. ¶ Debilem vero. Contexto 2ª.
afforismus est ista, Apoplexia debilis cum difficul-
tate curatur, 9º particula, hec apoplexie accidentia sunt
fortia, et causa ipsius difficulter removetur ergo
etc, cum ea nota, et 2ª statim patebit. ¶ Primo
ergo nota illa dicta facile apoplexiam in qua ha-
nelitus apparet ordinatus, et intelligo per fan-
lem illa merito cuius etiam in corpore temperat
necessitatis ad eventandum fiet inordinatus
ut dicetur in commento. ¶ Nota 2º quod licet talis
apoplexie accidentia et antrum aliarum sit le-
via, tamen absolute sunt fortia ut comprehendi potest
ex descriptione supposita. ¶ 3º nota quod causa
ipsius in cerebrum, ita ut inde sequitur apoplexia
nemo fortitur reprimit, cum causa fortia fuerat
accidentia, et ideo difficiliter est removibilis, vel
melius cum hic loquimur de apoplexia a causa corporea
preveniente, et per proprietatem in cerebro, talis aut
est a materia opilante cerebri ventriculos aut
cum apostemate aut sine apostemate, si cum apostemate quod-
libet tale in cerebro difficulter curatur, si sine
apostemate non fit apoplexia nisi multa existente materia
et talis a cerebro difficulter vincitur, et a virtute

precipue cum ut plurimum sit facta contra. ¶ Et ex hiis patet causa diversitatis opinionum. Et sunt similis sententie prima tertii tractatu quinto capitulo de apoplexia de iste auctoris allegatur.

Dubitatur utrum quelibet fortis apoplexia sit incurabilis. Videtur quod non sit. Apoplexia in qua hanelitus non apparet et homo iacet quasi mortuus est fortissima, sed multe tales sunt curabiles, ergo apoplexia fortis est curabilis. Antecedens totum colligitur ab auctore loco allegato cum dicit: Aliquando autem ut homo apoplexiam incurrat et non sit differentia inter ipsum et mortuum, et non apparet in ipso aliquis hanelitus, deinde revivisit et sanatur, et nos plures vidimus tales. ¶ Secundo principaliter arguitur: omnis debilis apoplexia est curabilis, ergo aliqua fortis. Probo antecedens quia stat tantam esse proportionem cause apoplexie debilis ad virtutem patientis quanta est in determinata forti. Et per consequens tanta possit esse proportio; antecedens quia tanta stat esse proportio in debili apoplexia ad debilem virtutem quanta est in forti ad fortem virtutem cum in istis contingat virtutem debilitari. ¶ Tertio sit fortis epilepsia est curabilis in qua sit hanelitus diversitas, ergo et apoplexia; consequentia nota, et antecedens patet, quia si negaretur consequentia daretur ratio diversitatis. ¶ Quarto sic: fortis subet est curabilis ut patet prima tertii, ergo fortis apoplexia; consequentia tenet quia subet et apoplexia idem sunt nisi quod in subet sit otiositas membrorum a sensu et motu remota. ¶ Quinto sic: fortis sincopis est curabilis, ergo fortis apoplexia; probatur consequentia quia non minora sunt accidentia in forti sincopi quam in forti apoplexia, et in membro principaliori est nocumentum, puta in corde, ergo citius ex sincopi tali deberet sequi mors quam ex forti apoplexia, et difficilius deberet removeri, cum propter nocumentum nobilioris membri virtus sit magis debilitata. ¶ Sexto arguitur quod debilis non quelibet curetur, nam per se quelibet debilis est difficulter curabilis, ergo quelibet apoplexia debilis est curabilis, quod est falsum. Item in fine consequentia est: aliqua debilis apoplexia cum ad non congruum terminetur et per consequens ab infirmitate removeri, ista cum potest accidere, et in isto casu potest aliqua apoplexia removeri, consequentia patet cum ante. ¶ Ultimo quia ex apoplexia impossibile est venire ad sanitatem, ergo non est curabilis, et antecedens patet quia apoplexia aut interficit aut in paralisim transit.

In oppositum est auctor in auctoritate, et auctor loco allegato, ut [illegible] pro brevitate. ¶ In ista questione faciam quatuor articulos. In primo limitabitur descriptio apoplexie. In secundo dabo verum modum incidendi ad questionem. In tertio dabo alium modum qui mihi videtur verior. In quarto movebuntur difficultates.

Quantum ad primum notandum quod de eo quid est apoplexia invenimus diversos modos dicendi. Quidam enim dicunt apoplexiam esse egritudinem secundum opilationem ventriculorum cerebri qua fit molitio [illegible] in ablatione voluntariarum operationum constitutarum, et hoc sive videtur fuisse Gordonius, et confirmat quod dignius est ponere causam egritudinis pro parte precedente. Nunc videmus doctores ponere causam opilationis doctores, et non est in eorum capitulo ponere causam opilationis talis, ergo apoplexia intelligitur talem opilationem. ¶ Preterea si apoplexia fuisset ista opilatio, non opilatio non oportebat determinare otiositatis, et non opilatio non oportebat determinare de ea prima tertii vel in capitulis de egritudinibus compositis, vel saltem [illegible] partis. Cum esset actus esse totum, vel saltem membris animatis. Cum tamen omnes faciunt autem [illegible] et alii, et Rasis, et omnes moderni doctores. Et si dicatur hoc non factum est, quia hic actus maxime pendet ex capitulo [illegible], sunt patet de febre determinandum fuisset in capitulis de egritudinibus cordis, quod non est factum. ¶ Et hoc modo describenda est secundum hanc viam: Apoplexia est opilatio ventriculorum cerebri ut cursum spiritus sensibilis et motivi, que sine spasmo per se et apte facit membra otiosa omnia in motu locali et in opere consequentia carentia, intelligendo hic per otiosa quod nullo modo moveat, cum in apoplexia movet ea existente debili, nam quis deglutivit ut potest accipi ex dictis auctoris prima tertii capitulo de apoplexia, ubi carentia spiritus et motus sunt per omnimoda carentia aut valde magna diminutione. ¶ Et patet per hanc descriptionem primo quod auctor 2. [illegible] in descriptione apoplexie, primo intelligendum est non quod apoplexia sit otiositas ut molitioes, sed opilatio que est huius molitionis causa. Patet secundo quod per hanc descriptionem differt apoplexia a sincopi, quia sincopis est propter cordis defectum, non autem ita apoplexia. ¶ Differt secundo ab epilepsia quia epilepsia est per spasmum, et non sine spasmo faciunt ablationem istarum operationum ut diceremus infra in apoplexia autem, et si aliquando sit spasmus, tamen apoplexia est opilatio sine spasmo sufficiens causare dicta accidentia. Differt autem sine subet, quia stat esse subet sine opilatione, secundo quia non oportet in apoplexia esse dispositionem per quam spiritus retinet spiritus animales ut contingit in omni sompno ut dixi auctoris tertio huius principale. ¶ Quidam autem dicunt apoplexiam esse istam otiositatem, sed ad hoc ut dici debeat apoplexia oportet quod hoc dependeat ab opilatione [illegible] apta sine spasmo per se talem otiositatem et ablationem operationum sensitivarum facere, et secundum hoc apoplexia est accidens ut diximus supra, et est esse morbus animatis membris, tamen quia egritudo quia hic actus consequitur est in cerebro ut plurimum, ideo in capitulis egritudinum ponit, sed febris quia est morbus totius non obstante quod dependeat a corde, tamen inter morbos communes connumeratur.

Quantum ad 2m. suppo(n)it q(uod) l(ice)t ablatio 2 dificultas hanelitus sint signa fortis apople-
xie, no(n) t(ame)n s(un)t signa (con)vertibilia, ul' neccie v(er)-
itatis, na(m) alias (con)stitutias oz adiungi ut ex
illis arguat(ur) apopliaz ee forte, h(oc) p(ate)z quia
(con)tingit ex p(ar)va opilac(i)o(n)e i cor(por)e debili valde
2 f(ri)gido modica indigente evetac(i)o(n)e auferri ha-
nelitu(m), 2 talis no(n) eet fortis apoplia, 2 (con)stat
q(uod) ibi no(n) eet fortis opila(ti)o. ¶ Ex h(oc) se(quitur) p(rim)o q(uod)
(con)stati(on)e (re)q(ui)site ad arguend(um) apopliaz ee
forte cu(m) ablac(i)o hanelitus s(un)t fortitudo vir-
tutis, 2 neccitatis mag(nitu)do ad respirandu(m). ¶ Se(quitur)
2o q(uod) ead(em) dispo(sitio) i vno e(st) debilis apoplia, q(ue)
si i alio fortiori eet diceret(ur) fortis. ¶ Se(quitur) 3(o)
ead(em) lexione opo(rte)is ul' eq(ua)le ee maioris
nocu(men)ti i cor(por)e fortioris v(ir)tutis q(uam) debilioris.
¶ 4o se(quitur) ab eadem ul' simili ca(usa) citius p(er)dura-
bile ee ad morte(m) cor(pus) fortioris v(ir)tutis q(uam) debi-
lioris. ¶ Totu(m) aut(em) fondamentu(m) e(st) q(uia) ablato
hanelitu citius ad morte(m) p(er)venit corpus
calidu(m) cordis q(uam) frigidu(m), 2 mag(is) ledit(ur), 2 apo-
plexia i eo d(icitu)r fort(is) q(ue) i f(ri)gido diceret(ur) debilis.
¶ Ex q(ui)b(us) p(ate)t po(ne)n(do) (con)cl(usion)es, p(rim)a (con)cl(usi)o e(st) ista, No(n)
o(mn)is apoplia cu(m) hanelitus duritie ul' ablac(i)o(n)e
eius e(st) fort(is), p(ate)z de illa q(ue) e(st) i cor(por)e f(ri)gido. ¶ 2a
(con)cl(usi)o, No(n) in q(ua)libet apoplia debili e(st) hanelit(us)
ordinatus, p(ate)z de ead(em). ¶ 3a (con)cl(usi)o, o(mn)is apoplia
p(er) qua(m) hanelitus p(ro)hibet(ur) i cor(por)e calido et
multa evetac(i)o(n)e indigente, e(st) fortis 2 incu-
rabilis, ista p(ro)bat(ur) ut i (con)cl(usi)o(n)e affor(ismi) p(ri)ma.
¶ 4a (con)cl(usi)o o(mn)is debilis apoplia e(st) dificulter cu-
rabilis, p(ate)t ut i 2a (con)cl(usi)o(n)e affor(ismi) 2. ¶ Cont(ra) ista(m)
(con)clusione(m) ar(guitur) p(rim)o sic, Ex illa se(quitur) q(uod) i(m)po(ssibi)le est
ee forte apopliaz i cor(por)e indigente modica e-
vetac(i)o(n)e, (con)s(equen)s e(st) f(alsu)m, cu(m) i istis plu(res) mortales
apoplie (con)tingat, 2 ar(guitur) (con)tra q(uia) v(er)na de (con)di(tio)-
nib(us) fort(is) apoplexie e(st) q(uod) sit cu(m) multa necce-
ssitate, q(uo)d no(n) e(st) i tali cor(por)e. ¶ 2o sic (con)tingit
q(uod) fortis 2 magna opila(ti)o pot ee i corpor(e)
forti 2 calido ta(m) magna 2 fort(is) pot ee in
f(ri)gido ut p(ate)z, (sed) ita magna pot ee i calido ut
inde dicat(ur) fort(is) apoplia, (er)go ita mag(n)a pot
ee i f(ri)gido ut dicat(ur) fort(is) apoplia, (con)tra t(ame)n
ex modo ar(guen)di positoris istius, na(m) arguit apo-
pliaz auferente(m) hanelitu(m) i cor(por)e debili ee de-
bile q(uia) e(st) cu(m) p(ar)va opilac(i)o(n)e, tu(n)c ab adeq(ua)-
ta ca(usa), (er)go ex opposito possimus inferre (con)t(ra)riu(m).
¶ 3o (con)tra vltimaz (con)cl(usi)o(n)e(m) ar(guitur), q(uia) stat alic(uius) debi-
lis apoplie, ta(m) fixa 2 multu(m) ee (re)siste(n)-
te ca(usa)z sicut e(st) dicte fortis, 2 tu(n)c erit mor-
talis, (er)go no(n) dificulter curabilis, na(m) ex p(ar)te alt(er)a
notat ho(m)i(ne)s debilis v(ir)tutis cu(m) debili apoplia
mori d(u)mmo multa sit i eis neccitas, nec
ypo(crates) ad hoc nos artat q(uod) o(mn)is debilis apoplia
sit curabilis, q(uo)d t(ame)n sequit(ur) ex dict(is). ¶ Consi(mi)-
lit(er) stat ex debili febre q(uod) salubris eet i vno,
aliu(m) mori, ita debet (con)tingere de apoplia (er)go stat

apopliaz debile ee incurabile. **¶ Quantu(m) ad tertium.** Nota p(rim)o q(uod) multoties dici-
mus actus forte (secundu)m ca(usa)e sue fortitudinez,
ita q(uod) silez disp(ositi)o(n)e dicim(us) ee fortius ca(usa)n-
des i multu(m) resistente q(uia) a fortiori ca(usa) (de)-
pendet. ¶ Nota 2o q(uod) ad mentez i p(ri)n(cipi)o arti(cu)lo
d(ictu)m, ablatio hanelitus no(n) e(st) signu(m) fortis
apoplie (secundu)m v(er)i(tate)m i plurib(us), na(m) o(mn)ez apopliaz
p(ro)cede(n)te ab opilac(i)o(n)e tali 2 ta(n)ta ut suffi-
ce(re)t in forti calido (con)c(lu)di(m)us auferre hanelitu(m),
2 ipm duru(m) 2 inordinatu(m) facere, dicim(us) for-
te(m) 2 solu(m) tale(m), Et iste modus e(st) dicen(di)
dificile ul' magna actione i (com)p(ar)ac(i)o(n)e ad ca(usa)z
sic motus lapidis sursu(m) centu(m) librar(um) ve-
locius ut .i. 2 durat(ur) p(er) hora(m) dicim(us) i p(ro)p(ri)a
maiore(m) actione q(uam) motus lapidis vni(us) li-
bre velocem ut duo, 2 durate p(er) die(m). ¶ 3o
nota q(uod) corpor(a) q(ue)da(m) s(un)t i q(ui)b(us) v(ir)tus motiua
mebror(um) hanelitus e(st) debilis 2 neccitas pau-
cha, i q(ui)b(us) 2 s(u)p(er)venie(n)te apoplia i(n)frigidat(ur)
cor ita ut paucissima indigeat evetac(i)o(n)e, in
h(u)i(u)s (er)go corib(us) debilis opila(ti)o e(st) ca(usa) duri ha-
nelitus, aut auferendi ipm. ¶ H(u)i(u)s (er)go h(ab)itis
pono (con)cl(usi)o(n)es p(ri)mas p(ri)ncipi(i) arti(cu)li. ¶ 3a (con)cl(usi)o est
ista, O(mn)is apoplia p(ro)cede(n)s a ca(usa) q(ue) i cor(por)e
forti multa evetac(i)o(n)e indigente suffice(re)t ha-
nelitu(m) duru(m) aut inordinatu(m) facere, ul' ipm au-
ferre e(st) fort(is) 2 incurabilis, et ista sit pro-
mente Gal(eni) 2 ypo(cratis). ¶ 4a (con)cl(usi)o aliq(u)a debilis apo-
plexia e(st) mortalis, p(ate)z ex motiuo (con)tra p(re)-
cedente(m) (con)cl(usi)o(n)e(m). **¶ Quantu(m) ad 3m articulum.** Sit hec p(rim)a dificultas, p(ro)p(ter) quid si-
copis i q(u)a aufert(ur) sensus 2 motus i forti et
calido cor(por)e e(st) curabilis, (sed) no(n) apoplia ut peti-
tur i vno ar(gumen)to p(ri)n(cipa)li. ¶ Videt(ur) q(uod) ca(usa) sincopis
no(n) e(st) ita fixa, na(m) ut ratio sp(irit)uu(m) retractio
ex cor(dis) paucitate tollitur cu(m) regnati fue-
rint, dolores 2 remouet(ur) i no(n) multo t(em)p(o)re,
(sed) cu(m) (con)tingit ca(usa)z ee (con)fixa fit 2 sincopis
incurabilis. ¶ 2a dificultas q(uia) i epi(lepsi)a cu(m) ha-
nelitus fit durus 2 mebra p(ri)vat(ur) sensu 2
motu no(n) e(st) ita mort(is) p(er)iculu(m) sic(ut) i apo-
plia, v(er)o cito a p(ro)xo(simo) libant(ur), p(ro)p(ter) q(uo)d cu(m) a
sili ca(usa) 2 sili (ma)t(er)ia pendeat. Videt(ur) e(ni)m q(uod)
sic(ut) i apoplia ex toto p(ro)hibet(ur) t(ra)nsitus sp(irit)us
a(n)i(m)alis ad instra(m)e(n)ta sensus 2 motus, ita i epi-
lenxia i q(u)a mebra o(mn)ia ab op(er)ib(us) istis p(ri)-
vat(ur), 2 p(er) (con)s(equen)s eq(ue) magna 2 fortis opilatio
debet ee i tali epilexia sic(ut) i apoplia, et
eq(ue) dificult(er) curari. ¶ Hic d(icitu)r a q(ui)b(us)da(m) ne(gan)do
q(uod) i epi(lepsi)a sint ab(la)ti o(mn)es op(er)ac(i)o(n)es sensus 2
motus ablate, v(er)o no(n) integre auferu(n)t(ur) ut (con)-
stat ex diffi(niti)o(n)e epi(lepsi)e posita ab au(ctor)e p(rim)a 3(i)
tractatu .9. ca(pitulo) de epi(lepsi)a, d(icitu)r 2 q(uod) i epi(lepsi)a opi-
la(ti)o i cerebro (con)tingens no(n) e(st) (com)plota, (sed) b(e)n(e) in
apoplia, 2 h(oc) pot colligi (con)tra thro(no) ab aliabat(e)
ca(pitulo) de epi(lepsi)a sic dicente, Ortus autem eius .f.

epilensie ab eisdem fit qbz z apoplia causis
nisi qz i magnitudie subsistit z gravitate / Ex-
pliaz namqz gnat causse i ventriculis im-
mine sicut cerebri oibz / quemadmodu i apoplia
dictu e / Oz fit opilaco i qbzda ventriculis z
nuoz meatibz mebra moventiu / qui qz hat
fac minor e humor qz qui apopliaz i qlitate
qntite z sba. s. minus frigus z minoris qnti-
tatis e / ac minoris grossitiei / Ideoqz epilesie
accessionis tpre cors z sentit z move / qd
no facit apopleticus. ¶ Contra hanc rnsionez
e mes Averoys 3°. colliget cao de eplia q
dicit de epilepticis / pivat omes sui sensus
z vtutes aiales aut diminuunt. ¶ 3° ad
idez e auctas. G. 3°. de intioribz cao. s. illa
pte dimt z alia h9 patins actia. s. eplie
qz n h° patiunt neqz audiunt nz alio sesu
sentiunt / neqz meorant nz itelligunt. Et
g istos pivant opones cognoscitive g et
auferunt motive. ¶ 3° g hoc az qz i levi
z debili apoplia no e totalis opilao et
ablatio sesus z motus ut dixi sup / z potest
colligi ex dicti Avic loco allegato z alie-
bat. 9° teorice cao de apoplia ni dicit
i debili eos deglutire. ¶ 4° g h° e expia
na videmus epilepticos i stati pos nichil
oio sentire z si pugat nec postea reco-
dari / Et tn videmus apopleticos multos
vocatos nutibz z vocibz aliqd sigre an-
qz ad oplim veniat accitum / imo i debili
oce videntur potentes z itellige z moveri
aliqo mo z deglutire z sonue / g positio q
nullo mo stare potest. ¶ Pro solue igit
nondu qz i apoplia q e p ppetate noci-
menti cerebri / opilao dz ee talis i eius
ventriculis ut sine spasmo sufficiat movere
mebra phibe a / sesu z motu / talis aute
e nervo pp maz valde multa sui corpu-
lentia omes meatus occupante / z si no sep
omez clausione faciat oplota ut i debili
apoplia / Et io tumbz talis apoplie sive
fortis sive debilis ea e valde fortis in opo
ne ad vtute cebri patientis / z no n cuz
difficultate remouenda / Sz i eplia mia tunc
fit posm qn nores parmelo ut originem
nuoz e ca gtractionis oiuz nuoz q a cere-
bro orint / z opilamis attenuatore gratis
ista gtractione / tale aut maz gtingit ee
valde modica zu me apoplie / na i gtrac
tione illa multu gstringit meatus illi /
Et z, de se st mag stri qz ille gravitates
q dnt ventrali cebri ¶ Gothys appa po
solu° difficultas qz i eplia pro multu so-
ti gronte ca zu cae apoplie gtingit tn
auferri sensu z motu pp opilaone q in
spasmo pp gstrictione neruoz vlanz q
spasmant / z io no e tatu piculu mortis /
qz hec mia epilepsis paucho vivunt faculi /
Et addut quida qiut plm gungit materia

epilesie plmie ventositati q dissolvit facili9
qz huor grossus / hec tn ca no e gnalis / Et
tn tn nota aliqne ee posm eplie mortalez /
¶ Ex h°. 2°. appet modus gnalis spasmi g-
tingentis i epilensia. ¶ Appz. 3°. quo pnt
giungi apoplia z eplia. ¶ Appz. e. qz licet
i vtta qz istaz phibeat ex toto sensitus sesi
z itus ad mstra sesus z motus / tn no ab
eqlibz causis / qz no oio i eisdem locis pec-
cat iste mia / Unde si mia eplie poniet
i illo loco vbi e mia apoplie no faceret
epliaz nec apopliaz / Causa eiz epilesia
faties ut dc e dimidia ea facies apopl
xia ut sunt .9°. theor ab aliebate / du
dixit / Unde z fortior ea epilensia faties
dimidia eius ee q z apopliaz infert ¶ 3°
difficultas e qz videt sequi ex dicti qz
no semp apoplexia sit molities oiuz me-
broz / po i solutione pcedenti difficultatis
dictu e qn giungi epliaz z apopliaz i q
e spasmus / z p gnis no molities. ¶ 4° qz
ex q° mia apoplie fortius z mai9 cat no-
cimentu qz mia epilepsie / sez qsi hec. za. fa
cit spasmu / z pa debet facere ¶ 3° qz in
apoplia facta pp frigus exdnu gtrahit
cebru z ei9 ventriculi / z io z gnit spasmari
debet nvm / quemadmodu ad gtrctione anteri-
oris ventriculi cebri i eplia se vlis spas-
mus ut sunt ex Avic cao alleto de eplia.
¶ 4° qz i apoplia q e pp clausione vena
in apopleticaz no videt ee aa nuoz
egtdo z p gnis nec molities / cu molities
videat ipotaz palisi. ¶ Ad h° indet ne
qz molities qpli pporto ptinet. qnz dicat
palisi / qnz ipotaz movendi gnotado qz pe
det a / ea q sine spasmo e suffites tale
ipotaz facere / z h° mo sunt molities a /
.G. i. e°. de accitn / z otiopitas ab Avicea
loco allegato / Quomo gre pole ee i eode
musculo molitie z spasmu / Dic nuc fiat
Anthos de ordine carmelitaz palitiis i
simistro late / tn spasmu patit in eode / Et
sic e i apopleticis i qbz mia nudu nimis
oritata e ¶ Tobedit 2°. oez apoplexiaz
ee vlez molitie. ¶ Ad pz g instaria gre
qnz giungi apopliaz z spasmu / Sz tn oz
tnc opilaone ee tale in ventriculis z ner-
sibz spus sensilis z motivi / q sine spasmo
h° sufficiat facere ut dictu e. ¶ Ad. 2m. ne
az / hia mai9 z fortius cat nocitum mia
apoplie qz eplie g si hec. za. cat spasmu /
z pina. ¶ Ad. 3m. gre qz pot ee spasmus
in tali apoplia / sz tn i illo cau si dz dici a-
poplia / oz clausione ventricloz cebri pp
frigus ee tatam ut z si ez sine spasmo su-
fficiat auferre mo dicto sesu et motum.

Ad .e.m p3 solutio ex dictis. Ca difficultas supposito q sine opilacione ventriculor cerebri fiat spus aiales insufficientes instrum sensus et motus pp malam compl cerebri calam vel frigid/ ita ut sit totum corpus otiosum / quo vero oit ista otiositas apoplia. Dico q non ut constat / sed actus congelationis vel alterius male compl. Ca difficultas vt in apoplia flatica nichil sit agendum usqz ad .12. horas / q sit vnum expresse Aliebas p parte ca 29. sic dicens / hec si non videris .s. signa sanguinis dicantis q proximi oio patiente non mouere nec aliquid aborre non adhibeas nec medicamini donec .12. transeat horas. Ca in oim tu e auic p a .3. et mesue i cao de apoplia qui volunt ab ipso rei initio fortes fieri euacoes et diuisiones / Et ita e coios modus curandi.

Ad dum indetur q i apoplia proprie debili ab ipso initio operandum e si possimus euando et diuitendo ut auic et mesue testat / Sed i forti non e medicandum p salute n cum prestatione / na ex particularib expe tantibus indiuiduor non vidi claudi repugnatia aliquem tale liberari / sic plerosqz volunt i plmone patientes liberati sunt. Ad Aliebate dico q fuit illius opinionis / cu meliores curant.

Ad argumenta

prin. Ad p m p3 q illa apoplia de q lo Auic e debilis, et sic negada e maior vel / Quomo aut intelligatur distinctiones gradu apoplie vidisti sup. Ad 2 m ne ans. Ad .3. m ne q a / et ca p3 ex superdict. Ad .e.m ne q subest sit apoplia salte gnalis / nam stat ca ex retentione sine opilacione sufficiente ad aufferendum sensum et motum. Ad .q.m p3 ex p a difficultate. Ad .6.m p3 p o ex dictis / Ad ofiz ne q ab infinite remissa causa possit apoplia fieri ut p3 / nec terminat apoplexia ad non gradum lesionis./

Accidentia apoplexie.

Gales i isto cto p o ponit distinc3 speciez apoplie / 2 o dat cas oes oi apoplie / 3 o ondit a q o pn sunt distinco speciez apoplie / e o vi ficat affor m q m ad cogn e prima p ca3. q inouet et soluit vna quez / 2a ibi / ca onms apoplie / 3a ibi / Om aut apoplectez / q a ibi / q mag e / q a ibi / et e mirandum. De p a dic q ista sit actiua pp e .1. p se i apoplia inuenitur q subito toti corpus sensu et motu aufert voluntarium n tm motus hanelitus / sed si istum motum auferat totaliter erit fortissima spes eius / Sed si apopleticus suspirat / et cum difficultate et angustia / passio e minus fortis q prima. Si no hanelitus e diuisus multe diuisitatis et passio e fortis minus q secunda /

Sed si anelitus e ordinatus passio e debilis / Et tu ista intellige iuxta nota sup affor o 2 q x. De pte 2a dic q ca oio apoplie e illa p quia spus aialis non pot descendere a cerebro ad inferiores ptes / Et tu e p propietate cerebri oz q sit n fuit ca primitiua aut flaica hui repleute cerebri ventriculos / aut pp apa. De pte 3a dic q magnitudo vel debilitas apoplie / beneficium sunt forti meus cause mor / quie moru m apoplia sequitur / Et hoc dictum e i qone precedenti. De pte .e.a dic q io fortis apoplia e incurabilis q ea sequitur impedimentum hanelitus / non quo sup dictum p3 cogne. De pte .q.a non uet qoez dicens q mirandum e q lacerti pectori mouet i hac passione / cum tu spus aialis ad eos transire non valeat / et ablatus sit o motus oium lacertor / Et soluit dicens q permanet i istis lacertis ex virtute motiua naturali non tu voluntarie q virtus excitat a / naturali appetitu cordis ad aerem attrahendum / et isti lacerti mouet qui e plenior hanelitus necessitas vel alior ipsos ad dilatandum pectus. Et hoc e ca q i apopleticis inueniunt omnes lacerti pectoris moueri / et non sic i aliis pa ssionibus n raro / qn .s. aut e multa necessitas aut alior debilitas / Et 2 mouet qui est o multum corpus exercitium / propterea q i illa hora vel tu desiderat hanelitum / Sed i apoplia dixit contingit ca ad faciendum q lacerti moueat via e multa necessitas q crescit pp defectum euentationis / 2a e debilitas virtutis aliorum lacertorum pp quia isti cu virtute naturali insurgunt ad adiutorium sic inueniunt mo i virtute deferta i febribus in qbz lacerti i pector mouentur / ut multa quantitas aeris attrahat vno impetu q paulatim attrahi ab illis non potest./

Strangulator dissolutor.

In prin affor o ypo intendit ista comne / strangulati nodum motum i quor ore spuma apparet non sanat / q o p. In istis e vehementissimum nocumentum i plmoe et corde cu maxima debilitate virtutis / q isti necessario morientur / et p quens non sanat / totum dns statim declarat. Circha affor m nota p o strangulacie ex id q pfocatione / pfoca o aut ut sunt q a .3. e phibitio transitus hanelitus ad plmone et cor, ex quaqz ca fiat sive exteriori ut laqus / sive inteoria venenosa / aut alia pfocatium / sive lexio i instris hanelitus vel sanguis congela o i qbz da visceribus ut stomacho et vesica. Nota .2 o q p hec p dissolutos debemus intellige plus debilitatos / Et io affor es loqt de illis i qbz iste due dispoes concurrunt .s. pfoca o et multa debilitas virtutis Et ho sive hec debilitas fiat ex pfocatoe sive no. Nota 3o q spuma e ut i q to

dicet aggregatum corpus ex pluribus ampullis que ex
vapore vento vel aere continentur et retorta cor
constante/ constituta et adinvicem copulata. ¶ Tertio non
quod multiplex contingit causam spuma circa os
strangulatorum quam aliorum, uno modo quia multum
velociter aer motus per vias strictas hanelitus
commiscetur salivali humiditati/ ¶ Secundo circa ora
epilenticorum multa humiditas a capite descendente cau
satur. Alio modo quod spuma non sit salivalis
humiditas sed aliquid de naturali humiditate pulmonis que
per nimium caloris incendio egreditur per et per
hanelitum aeri commiscetur ut Galienus dicit in 9o. Quarto
non contingit spuma apparere circa os strangula
ti et non mori. Secundo non moriuntur propter causam
dictam/ Et quia circa ora strangulatorum pluri
es apparet spuma non 2o dubitatur hic
auctor ut in pluribus et non semper/ Cum quam
attendat non primo ¶ Secundo quibus patet causa dubitatis
auctoris, nam ut in pluribus spuma circa ora stran
gulatorum non apparet nisi propter vehemens incen
dium in pulmone/ Cum autem hoc vehemens in
cendium contingit nisi strangulatio et pulmonia von
tis debilitate non possunt ita humiditas sanari
et si removetur causa strangulationis si fieri posset
nisi esset causa continua ut laqueus/ et hoc modo
possumus hunc auctorem ample intelligere/ licet
aliquis constringat ad strangulationem per causam intrinsecam
in quibus non possumus ita cito removere causam
strangulationis. ¶ Quarto nota quod ypo. per non refe
rri intelligit et non redeunt ad sanitatem. Quare
rit autem forte propter quid in strangulatis raro ap
paret spuma circa os nisi modo. ¶ Unde dicendum
quod strangulatio si fuerit in claritate virtutum cogi
tationum, fuit et timor vehemens a quibus causa/
Et in humiditates ad cor et inferiora movent
et exeunt os ut experientia notat/ et etiam
aer superius per os et velociter sursum loca illa
ab humiditate salivali exsiccat/ et ideo raro rema
net talis humiditas aeri ex directo commiscenda,
non sic autem est in apopleticis et epilenticis ut
constat multis de causis/ Restat ergo quod ut plu
rimum est ex calida humiditate naturali pulmonis dis
soluta. ¶ Solis sima hunc vel conclusio 3
autem dicte/ Et qui pueri constrictio hane
litus et necessitas expellendi vaporem fumosum
adhoc ut evitat virtus quam efficit haneli
tum humiditates ad exteriora in hanelitu et apparet
spuma/ tunc non est spes in ipso. ¶ Amplia
autem ad corporis speciem et etatem et tempus anni/ Et
est utilis in arte pronosticorum ut patet./

Spuma generatur. Galienus in
commento facit. Primo notificat spuma quo
ad materiam et modum sive compositionis. 2o hoc adaptat
ad modum quo spuma generatur in ore strangulatorum.
3o dubitat auctorem. 4o ostendit veritatem auctorem non
esse velle sed ut in pluribus/ 2a ibi/ Tu autem collu-

3a ibi Quod non appareat. 4a ibi/ Sed tamen aliud. Prima in
3es Primo notificat spuma ut dictum est/ 2o re
movet instantiam contra dicta sua. 3o ex dictis
infert opinionem quorundam errorum/ 2a ibi/
Unde nobis. 3a ibi. Unde arbitrantes/ In
parte prima dicit ergo primo est quod spuma generatur
ex commixtionibus duorum corporum scilicet in ventosita
te et humiditate/ et hic per ventositatem intelligo
aerem et vel vaporem/ et per humiditatem intelligo corpus
humidum ventositatem recipiens et corpulentia
grossior quam ventositas. ¶ Dicit 2o quo ad
hanc partem quod a circa corpora unumquodque hoc modo commi
scentur nisi partes sint multum divise, ita
ut inde corpuscula constituantur/ ita quod partes ven
tositatis recipiunt partes ventositatis/ Unde con
creatur quedam congeries parva et multa. ¶ Dicit
3o quod horum corpusculorum si via fuerit vento
sa et multa non cito dissolvuntur/ sed diu morantur
hoc modo composita sit possumus videre in ore
equorum fatigatorum multo cursu et in ore
porcorum silvestrium vastantium. ¶ Dicit 4o
quod causa divisionis et commixtionis horum cor
porum scilicet ventosi et humidi est collisio et
motus vel commixtio vel amborum/ aut est
propter nimium calorem. ¶ Ubi nota quod spuma
dissolvitur aut quia post illa est gradus dissol
vitur seu frangitur/ et ita corpuscula aerea
vel ventosa exeunt/ aut quia aerea pars
reflexa in aquositate convertitur
Unde totum quod primo erat spumosum fit aq
ua/ ut apparet in spumate/ frangitur autem post
gradus ventosa non super a parte ventosa
exitum petente quia multotiens inferius est
tangens frangitur/ non obstante quod aer inclu
sus non nititur ad infra movendum sed
a virtute dissolutiva que est in continente ex vir
tute stellarum ut vult 2a. Patet quod aer
non pervenit ad hoc nisi in terris habitantes quod non
dissolvitur/ Ex quibus patet primo quod non omnis
spuma cuius humidum est viscosius diu
tius durat/ nam dato quod spuma designat
esse spuma per virtutem calidi vaporis contenti
constat quod viscosius ceteris paribus cum sit
densius citius virtutem sabit contenta. Patet 2o
non sic frangi ampulla per cuius nexum
corporis subtilis contenti. ¶ **Unde nobis.**
Removet instantiam que fieri posset quia tu
dixisti quod spuma fit aut ex motu cor
porum ex quibus constituitur aut ex calore/
Contra ex calore sine motu non potest fieri
spuma/ ergo calorem non debuisti ponere per
se causam/ Dicit ergo Galienus quod per hoc non potest si
bi obviari/ nam ita dicentibus videtur quod 2m
se in dicamus spuma fit duobus modis/

vno° pp magnu motu 2 si ibi no fiat calor, ut fit spuma i mari pp nimia agitatione, quia fit pp nimiu calore ut i ola bulliente, 2 sic videt i alibi qr i atletis vtus sui motus generat spuma i oribz eoz, 2 i porcis silvestribz generat spuma fortitudo sui caloris, 2 i equis currentibz generat spuma vtraqz pp sic. Quia tuc aer movetur in eis intus spisso motu intus 2 extra, et subtiliat p hunc motu saliva, 2 dividit et commiscet aer, 2 hoc mo spuma creat 2 2 fumus pp caliditatez ad pulmone ascendes ad os equi commixtus saliva p calore augmentat spuma illa, Et sic ab vtroqz spuma illa creat. Et tu ex hijs modis itellige q cu spuma generat ex calor fit plerumqz motus q a calor creat sic i ola bulliente, sed denoiao e talis tamqz principalis, 2 ita ergo quia fit a motu generat caliditas a motu facta, 2 denoiatio e a motu, qn aut generat motus q no fit a motu tunc dicimus ab vtroqz fieri. Unde arbitrantes. Improbat ypo dictu vnu errore dicens q pp dicta illi q arbitrant spuma q e i ore vel a pectore conuenit errare, Et ro e qr possibile e tanta spuma conta i ore istoz videt ascende a pectore sine vomitu vel fastidio sine quibus duobz nichil sensibile a pectore ascendit, no i istis pforatis spuma appet sine vomitu 2 fastidio. Et qr possibile e fumu supplete spuma ascende a pectore sic ascendit a pulmone expellente cu flatu, 2 hoc manifestat sanguis screatus a pulmone q videt spumosus 2 qr substa ipsius pulmonis spumosa videt 3 no sic e sanguis q a pectore, 3 mittit fumu 2 sanguis a pulmone veniens, e dria qr sanguis a pulmone veniens qui e multus 2 subitus venit cu tussi, 3 fumus q exeundo cu explosione flatus venit paulatim, io venit sine tussi. Cum aut collum. Hic ut pdixit adaptat galeno dicta de spuma ad modu apparitie spume i ore strangulatoz dicens q cu collu cogdat suffocatoe i. cu prohibente anhelitu, necesse e fumosu aere expelli a corde 2 pulmone ut ipse monstrauit i libro de iuvamentis hanelitus, Et qr fumosus aer nequit exire pnimia suffocat, io angustiat pulmo aialis 2 cu maiori angustia expellit hic fumosus aer a pulmone emittete cu ipo aere pte aliquantula sue naturalis humiditatis sic contingit i screatu sanguis. Quod cu appareat. Verificat afforismu dicens q cu hec appareat s. q spuma exeat modo dicto scg pditione cu nimia sit angustia pulmonis pp suffocatione 2 pulmo angustiet p nimio calor a corde sibi misso, dico q ascensio

spume a pulmone e ex ebullitioe 2 duritie motus hanelitus 2 angustia pulmonis e signu mortale. Sz tu hoc dic afforismus vtz no ee positum s itellz ut i plibz quadmonz supra dixi i afforismo illo, Quibzqz i umeribz exoritur, 2 e ut dixi supra in afforismo exponere.

Grassi valde secundu nam. 44

Ypo. i afforismo vult ista sententia, homines valde grassi secundum naz moriunt citius gracilibz, q° p° sic, isti valde grassi minus hnt de sanguine 2 spu 2 venas hnt angustiores 2 artarias q° a levioribz causis moriunt, q° declinat statim cu ante. Nota q p° moiz expositor afforismus istu a marsilio quem se dicebz a forlivio 2 certi posteriores, pmitedo q crassi sunt plurimz modorz. quidam. n. sunt tales per habundantia pinguedis sup carne, 2 hec pprie dr crassities. Alij sunt tales p habundantia pinguedis 2 carnis sup tpatam hitudinez carne dnante, 2 isti mag pprie sunt dicti carnosi, hic itelligit de crassis mo p°. Secundo pmittit q grassi scdm naz dnt illi q sunt tales s° dne a princ° nativitatis ottam h3 2 de hijs q hnt dne artifitialz tale verificat afforismus. hij aut q tenus modicu sanguinez continent, tu pp habundatia humiditatis 2 caliditatis paucitate reservat multu de virtute ois sanguis qui i pinguedinez 2 adipe gutit, s calidi 2 humidi multu hnt carnis. Comittit 3° q alicui sine maior quidam sunt g°tales p puane pinguedis sic cu ista g°talitate stet spmaticoz mebroz plantitudo ut venaz 2 ossiu 2c. Alij no sunt g°tales p puane carnositatem in pinguedine q carne 2 i mebris spmaticis g°lis e gracilitas melancolicoz, 2 de istis no lo ypo. i afforismo s de pmis. Notat vltimo q licet mors sit alia nalis, alia violenta, maxime tn verificat de pricipali, licet 2 verificari possit de nali i no valde grassis. Secundo qbz p3 q hic comparat flatica grassi ad coleros macros, in q° comparat dr q flatica citius moriunt qr minus hnt de spu 2 sanguine 2 strictas venas mo dicto, Et 2 si ipsi ad nale morte venerit qr minus bene confortat q collica alijs pibz, io citius moriunt, Et sic hunc afforismum reducunt ad compone dnu naliu flatice 2 collice q sit longioris vite. Sanctus aut vide q ista no e itentio ypo. hoc mo restringere, nec. G. n° dnic. 1a 2 cta° de maculis pinguedis superflue, s amplia ut statim dicta alr expone de. Intelligendo q° p crassis valde illos q superhabundat i adipe 2 pinguedie, 2 p gracilos i illis duabz defitientes ut verba sonat, Est p° considerandu q crassorz quidam sunt tales a princ° nativitatis ita ut i adolescentia sunt

valde grassi / Quida no sunt tales p[us] ostetia,
et quonia sit ipole e fieri ho mo grassu nisi
ni dimo factos et hui[us] hora quia e crassi ita
vn auic. 1a. e. trctatu 9o. cao de manil pin
guedinis supflue dixit / Et ho qd no pueit ad
ultimu[m] impinguans n ni e sue 9[ple]xionis. //Et
q[uo]d s[ecundu]m q i adolescetia ad tale grasitie pue
nit et sit fuit nat[ura]l[ite]r tale 9[ple]xionis, tu fit fie
i tpre aug[menti] / et q[uod] factus q[ui] hbet spmatico[rum]
dilatatione io in illis q i adolescentia st pingues
vene st pue et gravitates / et sanguis pauc[us] /
Sed q illi q p[us] osstetia ad tale[m] pingue
dine deducunt stat ee latar[um] venar[um] et multi
san[guin]is s[ed] ille vene i su late a pinguedine co
hatat. Sc[dm]. 3o q i oibz tlibz opilat[ur] vie
spum[ent]s sive fuerit a pn[cipi]o pingues sive p[us]
osstenc[i]a / Cu arteriae et vene a supflua pin
guedine ostringat. Sco q in eis calor e
patis extinctor p via suffocatio[n]is ab oi leni
ta / et q spus et humores p via phibite tns
pirationis p adventu aeris et p via phibitois
transitus spus st pati corrupcion pprie 9[ple]xionis.
Sc[dm]. q. q st in piculo ne sanguis eis pellat
ad aliqu[em] locu ostritu / et sic fiat alit mag[is]
vene trepatia. Ex qbz o. sr q isti sunt
penitus expositi morti repetine / et si i eis
erumpat sanguis / et hec oia ponit Auic. 1a.
e. cao allegato. // 4o sed Ca. sr q illi q sunt
supflue pingues a pn[cipi]o nat[ur]e st mag[is] mo
ti repetine expositi / na i istis st vene mi
nime, et ult[r]a ho supflua pinguedine ostricte
et calor paucus, et ex psto frior / et sanguis
paucior et flema plus / Et io oibz pdcis
causis st expositi et ni hec st pati cade in
apoplias et palisi et plsu cordis et sincopi
et febres malas et difcltate hanelitus, et
no pnt tollerar[e] fame et multa alia / Et
ho e qd auic eode cao dixit / Et ad summu
mors sup ultimatos in pinguedine festiat
et ppe illos qui impinguat i pa etate.
Et pp hac ca. G. dic i 9o q ypo. in
tellexit grassos i pa etate, q de eis maxie
verificat. C. 2o nota huic modu nondu q[ui]b[us]
merito nimie malitie 9tingat ad tantu gra
du motis deveinre ut 9stat sic p impingua
ne / Vt q n. pot intende usq[ue] ad morte,
tn no 9tingit stante sanitate cors ad tantu
piculu cito mortis venire ex matie sic ex
pinguedine alys pibz in etate et sexu / et
ca e q[uia] macilentia infra latitudine[m] sanitat[is]
e ni 9statia vtut[is] ad oia opa / io p via
9soluc[i]o[n]is no e tanta debilitas, q[ui]n bene n
bn digere et humores regulare possit / Sz
ni sanitate stat talis replo ut nide pitla
dieta sequit[ur] / Et io etiu e q[uod] vltiata gra
sities q stat ni sanitate e valde detior di
spo q[uam] vltiata gracilitas ni lati[tudi]ne sanitat[is]
polis / Et io de valde grassis ypo. fecit men
tione q moriu[n]t[ur] valde cito mag[is] gracilibz /

intelligendo q sunt tales intra latitudine[m] sani
tatis. C. 3o nota q q[uam]vis grasities supflua
sit peior gracilitate mo dicto / tn grasities
no multu a tpramto distas, similiter e
melior gracilitate q e p pvatione pinguedis
et carnis / qd aut sit dicte sana cora ad gra
cilitate ducentes no st multu detiores dietis
eade sana ducentibz ad grasitie ut sunt p
tarla pa affor[ismi]. q. ad
que e detior / aut p[ro]p[ter] q[uia] sanis diete certe
tenues sunt amplius difficiles par[um] solid
oribz. Sz aut q[uia] dispo no abhorrenda melio[r]
e q[ua]m abhorrenda, s[ed] grasities paucha supra
tpramentu no e abhorrenda, gracilitas aut
sic 9ta / et pos minoris p[ro]p[ter] loco allegato q[uia]
sanis vtius e in eod 9s[er]vanda, aut augenda
et no diminuenda / pa pos minoris sunt ab
auic pa e. tractatu e. p[rim]o cao du dixit / dum
9o pservat pinguedo ita q no fac[it] acci
dere nocumentu / no abhorreas, vita nam[que] co
sistit i huius / Et i cao de manil pingue
dis in fine dixit / Et pinguia q[ui]vis laboret
et debilitet[ur] a motu / tn ipa p id qd asso
ciat[ur] eis de signe humidis, signt longitu
dine vite. Sz hys videt in colligendum
p[rim]o q vlr grassi valde citius mori st pati
gracilibz vlsq[ue] intra latitudine[m] sanitatis exi
stentibz, sive isti grassi valde sint tu pau
cho san[guin]e sive non. C. 2o q hec verificatur
magis de grassis valde qui et fuerit tales i
pa etate, et hec sive fuerit nat[ura]l[ite]r fleatica sive
ex usu cibi / hec mo impinguati fuerit, et
ho exponit G. i 9to et isti vlr parum habet
sanguis. C. 3o q no oz i grassis tepamtu
extendentibz no tu multu q ipi gracilibz n
tius moriu[n]t[ur] ymo sepe diutius st vivetes,
longevissimi eni st q humidissimi ut G. de
regimine sanitatis / Sz tunc vi huic repu
gnar[e] qd dr i 9to / na dic q si aliq mutet
a tpramto melius e mutari in matie q
i grasitie, et ho ponit gnal[ite]r. Et auroys. 2o.
cantice 9to. 24. dixit / Et ppterea pinguis
e brevis vite suscipies de facili corrupo
ne. Hic dr Galen intelligendu ee de mu
tatione ad grasitie supflua / de qua instabat
sermo. Auoys aut 9stat q loqt[ur] pticulare /

Grassos valde.

Galie[nus] i 9to facit
.o. oz. ponit p[rim]o de qbz grassis maxie in
telligit ypo. 2o laudat tprata habitudine[m] /
3o verificat affor[ismu]m de illis de qbz ypo. dixit,
e. 2m q[uo]d sda reddit ad laudem tpratorum /
et sz tadeu ponit tantu 9om / 2a ibi / bo
num e. 3a ibi / si no mutet / 4a ibi, tprat
intra. Sc[dm] dic p[rim]o q ypo. itellige grassos
maxie illos qui st tales a pn[cipi]o sive nat[ur]e
de qbz ut sup dixi maxie verifica. Sz ptc
ra dic q bonu e cora no ee nimis gra
ssa / nec nimis macilenta / q si hec mo

pseuerat durat usqz ad ultimu senectute/ nisi fiat aliud ipedimentu ¶ De pte 3a dic q si mutet corpa simple ad plimaz macilentia ul plimaz grasitie intra tn latitudinez sanitatis/ melius e mutari ad macilentiam q ad grasitie qr grasso2 mo dicto vene st anguste vnde no hndant spu necessaris/ et io in eo2 etas ptellat extingui pp pua acti° supuemetia mo sup declato. ¶ De pte 2a dic sm pnm q tpati viuets delectabilr ut cresit/ tuc eo2 vene pmanet 2 sunt large vnde eo2 calor no cito extinguit. ¶ Sz de ead pte sz tadeu 2mouet dubiu qd posset aliqs qre/ vtrum oīs grasities sit mala p vite longitudie/ et vndet q no qr illi sunt sz male gne tpati/ 2 pp delectabile vita cresit in grasitie no multu hnt venas q sunt late 2 pmanet/ 2 no cito eo2 calor extinguit sz simple du viuut/ 2 ho plus m placet/ p° qr de tepat dixit sup/ 2° qr fusti ponet delectabile ut constant./

41

Epilenticoz iuuenibz.

In isto affor ypo. intedit hac gne/ Mutaoes etatu/ 2 loco2/ tpruz/ 2 vita2/ .i. modo2 viuedi 2 administratios sex re2 no naes fatiut alt° neos .i. curas i iuuenibz de mo epleticoz/ 9° p° sit/ Mutacoes dicte dissoluunt 2 reouent caz eplesie q it/ gna clara 2 ad stati declabit ¶ Circa affor° nota eplecticu dici illu q epilexia patit aut est i pox° ul motu epletico aut qr disposio i hm motu cadē porismal2 licet de facto no sit in eo ¶ Nota epilexia plibz modis desbi a doctoribz/ na G. 3° de inrialbz ca. 1° in pn° Epilexia e spasmus toti cor° cuemes/ licet pute q G. no ponat ibi p diffinitoe/ sic nec videt q p diffoe sit hndu qd dr p. 3° de accidenti 2 morbo q eplia e spasmus vlis cu phibitoe vtutis 2egitie. Auic aut 3° colliget desbsit ea hoc mo/ Eplia e egrtdo q fac cade n tra patiete in pmo/ 2 tuc mouet oia mebra motu malo extneo/ deinde sic mouet quousqz ho cadit 2 puat omes sui sensus 2 vtutes aiales aut diminuut 2 ghnt/ 2 colligut oia ipi° mebra 2 sic spasmata/ Aliabas u° 9° theorice ca° 6° sic desbit/ Eplia e spasm° q toti cor° accit itm ut patiēs cadat sup tra/ Auic no p.a 3a/ tcta° ii. ca° de eplia i pn° dixit/ Eplia e egrtudo phibens mebra aiata

ab opoibz sensus 2 mot°/ 2 erectoe non integre/ 2 id e pp opilaone gtingete/ Inhis desptoes opletior reputat desptio Auic lz desptio auroys melius saluari possit iudicio meo. Sz redeo ad illa auic 2 9stat q i fine oz supple ad/ na ppt opilaone viaz q/ orde pcedetiu phibent mebra aiata ab opoibz ssus 2 motus no itegre ut pz in sincopa gda/ 2 colliz ex despt sincopis. iiia. 3i. 2 tn no e eplempsia/ Dz q° addi in fine pp opilaone ventriculo2 cebri ul origine nuo2 a cebro ¶ Sz hoc addito e difficltas/ na appplia pria e egtdo phibes mebra aiata ab opoe ssus 2 motus 2 erectoe no integre 2 ho pp opilaone gtingete/ i cebro 2 nervo2 origibz/ 2 tn no e eplia ¶ 2° qr i eplia forti inltotiēs phibet mebra aiata a ssu 2 motu 2 erectoe integ°/ cum videamo eos gburi 2 no sentire/ ut not expia nec 2cordari p° pox°m ¶ 3° qr subet ul sompnus pfundus e hm egtdo q hic desbit/ na p° e egtdo/ 2° phibet meba aiata a ssu 2 motu no itegre ut 9stat ex diffoe 2 expia ¶ 4° no va/ q° dicat ab ostupefactoe ni i illa eger qi mortuus iaceat ut sunt. g° tecnice ca° 9°// ¶ 5° se q 9gela° e eplia/ gnes9 os doctores sz gna pz qr i ea oīs gdtōes dicte psistat ut 9stat ex haliabate pdo ca° Cu 9gela° ex opilaoe postioris ventuli cebri accidat/ 2 i ea eg totu hēat cor° sensu 2 motu puatu. ¶ 6° qr eplia e spasmus 2 p gns accns ut sunt. G. 3° de accnti 2 morbo/ g° no e morbus ul egritudo.// ¶ Pro solucoe istius ut gplea desptionem eplie ponamo 2 videamo quo ab aliis desptoibz sibi vitiis differt. ponamo p° ea q oz oīs gcede/ qe cuilz epletico/ ut p eo2 collectoz dcaz illa videamo et vaietate 2 gentia. p° q in pox° epilexie/ aut auferunt aut minuut opoes sensus 2 motus/ 2 i ho gvnt apoplia 2 subet 2 9gela° 2 stupo2 9gelatiuus siue catima/ 2° epletici i pn° pox° mouet motibus extneis 2 inoluntays 2 phibent recti star 2 mbra eo2 9hut 2 ho no oz fieri i apoplia nec i subet nec i 9gelaoe nec in stupo2/ sz qr forte silia accna gtingut alyi a lexioe modis 2 2 aliq° nuo2 sl inctius/ ut pone q ds ex punctura incipiat spasmari 2 supueiat ei sincopis/ tuc maifestu est/ q lz in eo sit p° nibro2 9trio/ 2° amissio sensus 2 motus 2 phibitio surgendi/ tn

nullus dicit hic ex epilentia, io limita
uerunt doctores epilensia ad signis dispom
cerebri cu opilacione eius ad qua se amissio se
sus et motus cu hac contractione totius. Vel ista
amissione sensus et motus et contractione contin
cerebri opilacione, ita quod si non ex ista ca
procedat non e eplia. Vel quo quod eplia e
dispo preternaturalis cu qua contingit spasmus vlis
totius et prohibitio operum sensus et motus,
vel eam multa diminutio propter opilacione in
cerebro vel nervorum originibus. Sed quod spasmus
vlis non sit opilacione cerebri n propter contractionem
eius, nam q ab ipso oriuntur contrahant, io no
ledo expplicarum causam eplie magis i descriptione. Vi
in dicta p descriptione eplie sequitur via aut
quod eplia e egritudo in cerebro prohibens mebra
aiata ab opere sensus et motus, et velut spa
smum faciens propter opilacione contingentem i cerebro
et nervorum originibus non integre, ita quod lu i
tegre determinat lu opilacione, na forte i
arabico ita dicebat ut predicus termimus
illu determinaret posteriore, et hoc vide
aut pars post descriptione sentire cu dixi.
Restat ergo ut eius causa s. spasmum q e eple
tica sine eplie sit aut contractio cerebri ad expe
lendum re nocive q e vapor, aut res mo
dicata, aut huectatia male sbe, aut hu
mor faciens enim spasmum aut opilacione
non integre i ventriculis cerebri et principiis originis
nervorum. Et quod ad hoc ut sit eplia requirit
ut dixi spasmum esse io cu aliis predictis s. quod
apoplia et congelacione sibet contimua et stupor
hoc non requirat, patet mit ista dicta. Ex quibus
patet quod expositio istius partis non integre data na
rat et ipbat gentil non e bona, sed ea se
cundum hic Jacobus a Folimo. Dicebat enim
dicta particula positam esse i descriptione eplie
ad differentiam apoplie i qua e prohibitio operum
sensus et motus integra, na ut e dictum no
conveniret omni eplie quod s. epilensie i statu exi
stenti i quo s. statu eger nullo mo sentit
et non propter hoc differt ab apoplia, quia i aliqua
apoplia e prohibitio non integra ut patet ex
dictis in 1o afforismorum: Apopliam forte solvere.
Patet 2o quod nec gentilis expo super particula
supradicta passum e cuius, dixit n. quod esse p
hibitione sensus et motus non integre pot
intelligi i se absolute, et hoc mo non intelligit hic,
cum i eplia fiat quandoque prohibitio integra. Alit
pot intelligi quod non sit non integra prohibitio
vel opilacio in comparacione ad opilacione existente in
epilensia curabili, et hoc innuit Albabas dicens
quod apoplia e opilacio integra, quia maior quod i
aliqua epilensia curabili. Et hunc modum
putat Gentilis bonum. Iudicio meo hec
expositio e peior quam prima, primo quia si intelligam

non integre de opilacione i se, non propter a gentili
quod sit alia i eplia absolute integra opilacio ablacio
sensus et motus voluntarii, 2o quia stat i certa
apoplia debili minore esse opilacione quam in
data eplia incurabili, quod si dicat quod loquitur de
curabili, contra quod e idem quod describit epi
lensia curabile et non incurabile. Erit ergo
ut puto sensus partis quod i omni eplia e prohibi
tio membrorum ab opere sensus et motus et
exercitione propter opilacione non integre, aut quod
hic defectus sensus et motus non e integre propter
opilacione, sed contingit contractio, et hoc non pla
cet. Vel quod oportet opilacione non esse integra
i ventriculis cerebri ad hoc ut sit eplia,
nam quando e integra non e eplia sed sola ap
plia, quia cerebrum tunc non pot contrahi cum sit
debilitatum nimis, et hoc probabilis. Vel no
integre quod i eplia non semper integra opilatio
facit hac prohibitione. Esto ergo quod contra ex quo
esset integra tunc medietas eius sufficit hac
facere sed et accidat propter integra. Et hoc
e quod volunt Albabas quod causa faciens eple
prohibitorem sensus et motus in eplia e minor
opilacio ventriculorum cerebri quam i apoplia. Cotra
cuma valde minor opilacio quanta certo
in sufficit prohibere dictas operaciones quod non
quanta. Ex quibus ad 1a contra differentiam sua
indeo. Ad primum dico quod apoplia prima non
facit velut spasmum vel saltem non requirit.
Ad 2m dico quod i forti epilepsia licet stat
non e integra opilacio ventriculorum cerebri sed
propter contractione nervorum integre prohibet opo
et hoc non repugnat dictis. Ad 3m. con
2.q.m dico quod nec i sibet nec i congelacione
nec i obstupefactione nec i cuma e necessario
esse spasmum. Ad 6m hac sequitur dicendum quod e
plia non e spasmus sed causa spasmi, et auc
tores hoc dicunt ad hunc sensum sunt glozandi.
3o principaliter nota quod eplia quandoque e per proprium ce
rebri nocumentum et non per consensum, quandoque e per con
sensum. Tunc e proprium cerebri nocumentum cum
causa nocivi e i ipso cerebro, non sibi ab alio
membro principali commissa. Tunc aut per con
sensum e quando talis causa ab alio e sibi commissa.
2o nota quod eplia sive per consensum sive per
proprietatem quandoque e a causa primitiva, ut cibus vel
cibo vel potu vel aer aut medicina aut vene
no, quandoque e a causa corporea, ut humore, complexione
vel vapor, hic aut loquimur de illa q pro
venit a causa corporea humorali per proprietatem i
cerebro aut suis panniculis contenta, nam q est
a causa primitiva non oportet quod mutacione etatis vel
vite vel loci curetur, sed per sue cause remotio
ne. Item nota quod omnes humorales epliam fa
cientes possunt esse ex omni humorum specie, sed

potissime a pubertate, ideo ypo. hic loquitur de illa que a pubertate procedit. ¶ 6º nota quod per alterationes epilenticorum intelligimus curationes earum per mutationes non etatis magis humide ad sicciorem et non frigidiorem hec autem permutatio fit solum in iuventute, non post fit permutatio ad frigidiorem. Et per hoc patet quod per iuvenibus debemus intelligere pueros et adolescentes. ¶ 7º nota quod per vita debemus intelligere dieta. // 8º nota quod non omnis locorum vel temporum vel vite mutatio curativa est ditte epilentie, sed mutatio ad dispositionem effectivam contrariam epilentie quia ad locum calidiorem et sicciorem, et vita, et tempus similiter. ¶ Et hoc intelligendo patet assertio distractio quia iste mutationes cum sint ad calidum et siccum, per resolutionem causa faciunt epilentiam et plurimum sive regnantis, cum ille humor sit frigidus et humidus. ¶ Ex hac distractione nota cum assertoris utilitas in actu practico et ampliatio ad vertiginem scotomiam et alios morbos frigidos et humidos. ¶ Concordia autem sunt primi 3 tractatus. //

Epilenxia apoplexie.

Galienus in commento primo ponit convenientia et differentia epilensie et apoplexie, 2º distractat assertorem, 3º ibi

unde etas. In parte prima dicit tantum primum quod epilensia est vicina apoplexie et utrumque est causa vicina, et intelligatur quod est vicina in lexione operationis eodem .n. operationes ledunt in ambabus, vicina autem esse earum causam intelligatur de omnibus contingentibus que a materia frigida in cerebro causatur. ¶ 2º dicit quod tamen differunt quia in apoplexia tota virtus sensitiva ad nervos est ablata sed in epilensia non tota, et ista positio est ambigua et intelligatur in omnibus contingentibus fortibus in quibus membra exteriora similiter videntur privata operatione, nam in tali apoplexia virtus ad nervos currens est tota ablata quo ad actum, et quo ad posse redire ut dicitur supra, sed in epilensia omnibus contingente si aliquid secundum actum sit ablata a membris, non tamen secundum potentiam ut patet, nam per ea precedentia et causa patet ex dictis in isto, et in illo assertio apoplexiam forte dicitur. ¶ Dicit 3º quod ab earum istarum causa sunt flegma .l. humores grossi et viscosi, et intelligatur de omnibus contingentibus. //

Unde etas.

Distractat assertorem et dicit 2º primum quod etas iuvenilis que est calida et sicca est medicina epilentie, et non mutatio ad illam est factiva curationis. ¶ Dicit 2º quod mutationes regionum secundum hunc modum faciunt quoniam curationem epilentie quoniam .s. mutant ad calidiorem et sicciorem. ¶ Dicit 3º quod non mutationes omnium etatum curant epilentiam sed mutationes facientes corpus ad caliditatem et siccitatem. ¶ Dicit 4º quod et potest intelligi absolute quod mutationes vitarum conferunt epilentie quia hec passio semper est ex inordinata vita, non mutationes

eius debet esse ad meliora, aliter non intelligimus absolute proferendo quod debet mutari vita, hec enim aut meliora sit hunc morbum contraria. ¶ Attende tamen quod iste epilensie de quibus loquitur et si prius non ex indebito regimine, hoc est raro, et ideo intelligatur ut in pluribus. //

Duorum dolorum etc. 46

Conclusio assertoris est ista, fortior ex duobus doloribus simul in eodem tempore fientibus non in eodem loco denigrat debiliorem .l. occultat, licet forte non integre, prima causa, per fortiorem dolorem deducit spiritus quo est instrumentum sensitive virtutis a loco doloris debilioris et virtus interior dolorem percipiens fit minus attenta ad debilem, quare debilis denigratur, 2ª causa in natura in notatum statim delabitur. ¶ 3º causa nota dolorem aut ex complexione, aut continuitatis solutione, aut sensibilem contrarium. ¶ 2º nota quod denigrari dolorem est minus percipi, quemadmodum lucida cum minus percipitur denigrari videtur, et cum denigrat minus apparet aliis partibus, ita quod per quandam methaphoram illa que prius apparet multum, postea percipitur parum, dicitur denigrari, cum ergo ondenimus quod dolor fortior cum contrariis superdictis facit minus apparere debiliorem, causa assertoris erit clara. ¶ Nota 3º quod cum sensibile fortiter imprimit, naturaliter ad locum fortius impressionis plurimum de spiritu animali transmittitur a toto, ita quod alia membra illo spiritu depaupantur. Natura enim sicut instrumentum dirigit ad membrum in quo operatur oportet. // ¶ Nota 4º quod membrum cum certa spiritus multitudine sentiret aliquod obiectum distincte, et cum paucioribus in certa proportione, aut non sentit aut obtuse, hoc patet in sompno, nam spiritus retracti sunt ad cerebrum et cor, non exteriora membra mediocra obiecta non sentiunt et statim cum expergiscitur et si violenta sit contractio tamen obiecta sentiunt, et huius potissima causa est quia spiritus in vigilia ad membra tendunt et in sompno membra spiritum sunt spiritu spiritus depaupata. ¶ 5º nota quod anima cum circa ad obiectum operatur, prohibetur circa aliud obiectum ita intense operari sicut faceret si circa primum esset occupata, hoc patet experientia, quia duo nec distincte videre nec audire distincte possimus vel simul sicut unum. Nec et ita videmus cum debemus tacere, nec ita audimus cum ad obiectum visibile multum attendimus, et vehementer cogitantes delata sub oculis non videmus. Et potest hec summa colligi .6. Galienum et ab auctore in de sompno et vigilia. ¶ Ex isto patet prima causa distractionis assertoris, nam vehementior dolor attrahit spiritum ad locum suum, et ideo locus minoris doloris depaupatur spiritu, et ideo non ita sentit obiectum ibi sive ponamus

dolore ex sensatione sive sensibile, non erit ibi dolor perceptus, 2° quia anima multum vacat ad operandum circa maiorem dolorem, in minus vel non sufficit operari circa minorem, 2 in minor non ita percipit, 2 per consequens cum hoc fit 2ª minus valde dicitur denigrari minor. Ⓒ Dicitur 2° quod minor 2 quandoque maiore, 2 eius esse remittit, sed tamen non dicitur denigrari quia non multum nobilis fit hec remissio unius 2ª alterius, et denigrare est alterum in apparentia superare. Ⓒ Dicitur 3° id esse in delitia 2 omnem contrariam sensum vehementem commentum ypocratis aut id de dolore dixit quod molestior videtur omnium sensationum. Ⓒ Ceterum sed quod si sint plures duobus 2 valde vehemens denigrat alios. // Quod sed quod non oportet si non fiat simul tempore unum aliud denigrare, sed potest fit propter priorem dolorem priorem minus percipi. Ⓒ Ex probatione quia dicitur non secundum eundem locum, nam si sint in eodem loco aut sint valde vicini, stat quod vehementior non denigrat minorem vero ipsum augmentat, propterea quod ad locum tendit spiritus qui est virtutis instrumentum, 2 propterea quod tendit humores qui sunt doloris augmentum 2 hoc vult G. in 9. Ⓒ Volo sed dolorem fortiorem alium ex toto curare minorem, cum ex toto maior ipsum non curat divertit, plurimum tamen remittit potius quam ex toto curet, 2 in ypocratis dixit denigrat 2 non dixit curat. Ⓒ Qualiter autem accidit contraria sunt 16ª 3ª tractatus 3° capitulo de collica circa finem, Et tamen ex illo vide quo unus dolor fortis alium remittit tribus modis, uno circa dicto divertendo spiritum 2 occupando calam ut ita dicam, 2° divertendo humores ad locum suum, 3° resolvendo 2 consumendo humores qui causabat dolorem cum dolor sit resolutus. Ⓒ Totalitas aut est materia in cura, 2 amplia volligat in 3° correlario. Ⓒ Sunt tamen cadunt aliqua difficultates, prima cum omnis cura fiat per contrarium, 2 dolor non convenit dolori, videtur quod dolor non sit doloris curativus. Ⓒ 2ª difficultas videtur sequi quod dolor causa non sit solum mala complexio vel continuitatis solutio, sed spiritus animales 2 cetera, quod non videtur positum a doctoribus ut patet 2ª primi capitulo de causis doloris. Ⓒ 3ª difficultas quia simile contrarium non remittit equipotentem, nam potissima causa doloris remissionis ab alio dolore est spiritus divisio 2 recessio a membro dolente ad aliud, sed duorum dolorum omnino equalium, recedit a loco alterius spiritus tendit, tamen recedit alterius remittit, 2 per consequens minor non remittit maiorem. Ⓒ Ceterum difficultas est quia videtur ex dictis quod stat aliquid sedare dolorem, quod nec resolvit materiam, nec mutat complexionem, nec stupefacit, nec dolor divertendo spiritum dolorem sedat ut dicitur, sed nullum istorum trium modorum contraria, contraria vide Avicenna 1ª primi capitulo 30 de

sedat doloris, dum dixit, Et ad summam id quod dolorem sedat est aut id quod complexionem mutat, aut quod resolvit materiam, aut quod stupefacit. Ⓒ Ad primum istorum dicitur quod dolor in membro diverso est effective contrarius dolori alteri, 2 in curativus. Ⓒ Ad 2m dicitur concedendo consequentiam, nam anima 2 naturales dispositiones remanentes in membro, 2 virtus sensitiva 2 spiritus sunt dolori causa cum sine istis fieri non possit, sed iste sunt mala complexio vel solutio continuitatis, dicitur causa doloris secundum unam viam obiective quia per dolorem reputatur, vel secundum ea quae dixi in tegni sunt causa doloris effective eo modo quo modo sunt causa lexionum operationum 2 naturales, Et voluit doctores quod esse in membro doles aut solutionem aut proportionatur alterandum, ita quod nulla causa proportionalis potest esse causa doloris nisi propter aliquam istarum, sed multe sunt alie naturales causae de quibus non erat necessarium mentionem dicere, recte sicut febris non esset nec caliditas fortis, 2 sicut naturalis complexio calida 2 sicca conuncta existendo fortis est causa febris. Ⓒ Ad 3m dicitur quod si sit primus unus dolor, deinde fiat alter equalis illi, ille primus remittet quia divertet spiritus a loco suo, 2 sic erit remissior quam esset, nisi primus esset, quia propter primum plurimum spiritus remanet in membro quia ad aliud currerissent. Ⓒ Ad 4m concedo consequentiam, 2 dicitur quod aut plura alia possunt ut cantilena 2 gaudium 2 talia, sed tamen dolor materiam doloris resolvit, Et sunt contraria 16ª 3ª capitulo allegato.

Si per hoc quod dicit. Galienus in commento duo facit primo exponit afforismum, 2° dubitat, 2ª ibi Virtutes enim. // Dicit primo quod si dicat duos dolores esse similes quia accidit in certo loco sint, 2 unus ubi alter, hoc videtur ypocras velle, 2 ideo cum ypocras dicit non secundum eundem locum, non intelligimus quod quomodo non sit in eodem loco. Ⓒ Dicit 2° quod per esse secundum eundem locum possimus intelligere quod sunt in locis non valde distantibus ab invicem sicut si esset in loco habente tantum spatium sicut manus 2 brachium, aut humerus 2 brachium, aut sicut coxa 2 crus 2 huius similia, tunc simpliciter possunt esse duo dolores secundum eundem locum, sed unus alium augmentat, nec unus magis alterum sentit, 2 ad hunc sensum dixit ypocras non secundum eundem locum, sed si duo dolores fiant simul in corpore, 2 non fiant simul modo dicto, sed in duobus locis multum distantibus verbi gratia in brachio et in crure, tunc maior obscurat alterum. Ⓒ Virtus enim. Dubitat per tacitam confirmationem in simili, dicit quod quod causa est quia virtus sensitiva tota 2 quasi tota transit ad locum maioris doloris, Et in membrum minoris doloris remanet spoliatum virtute sensibili, Sicut 2 videmus fieri in extatica

q̄ e dolor a/ q si sint due t̄ſtitie vo de re una maior minore obstruat. ¶ Circha hanc questionem dubitatur primo.

Utrum in eadem parte

adequate possit esse duo dolores vel plures. Arguitur quod sic. Et primo possibiliter scilicet oriantur due cause distincte utraque quarum sufficit dolorem causare ergo duo dolores poterunt esse ibi causati, consequentia clara, quia sufficientibus positis causis ponuntur effectus, modo in hoc casu utraque erit sufficiens et obiecta sufficientia modo sufficienter applicata q sunt cause ad sensationem sufficientes. ¶ 2º sic in membro propter mala que dolere stat fieri in eo contrarietatis dolorem dolorosa ergo stabit in eo fieri scilicet duos dolores duorum obiectorum specie distinctorum et per consequens dolores illi erunt specie distincti, et per consequens non componet unum, erunt ergo duo dolores in eadem parte adequate non constituentes unum, antecedens patet experientia quia membro propter frigus dolente stat ipsum postea ledi et mordi. ¶ 3º sic in eodem membro stat esse dolorem gravativum et dolorem pungitivum ergo duos dolores distinctos, consequentia clara, et assumptum patet per se, et de lapsitudine apparata apostemosa in qua sunt duo dolores, nec dicte dicte sensationes magis opponuntur. ¶ Et possunt esse plures doloris scilicet ergo et dolores, antecedens patet quia stat idem membrum secundum plures qualitates equaliter ad naturam redire puta si preternaturaliter in frigiditate et opacitate scilicet calefiat et humectet. In oppositum.

In oppositum est

Philosophus in primo contra oppositum est, et patet clarius per translationem burgundionis que sic dicit. Siquidem contrarie intendit quo eodem loco numquam possunt fieri duo dolores secundum eundem locum. ¶ In isto dubio invenio tres expositiones prima est tales dicentes quod dolor potest multiplicari ratione obiecti in quo est, ut quando multa obiecta sunt dolentia ut caro et nervus, et hoc modo non intendimus in dubio. 2º modo ratione cause, et hoc modo possunt multiplicari dolores in eodem membro ut probant rationes. 3º modo dicuntur dolores multi differentes secundum fortitudinem et debilitatem et hoc modo non possunt esse in eodem membro duo dolores, quia primus est potius magnus, et videtur hoc mirum quod numquam sunt duo quin ex eis fiat unus intensive. Et in ista opinione in summa conveniunt alii sed in assignando causam differunt. Iste modus potest ad unum sensum deduci. ¶ 2ᵘˢ modus est marsilii supponendo quod dolorum pluralitas quia attenditur multitudinem obiectorum perceptibilium, quia penes multitudinem sensationum, quia penes multitudinem sensationum quia penes multitudinem adiectivarum. ¶ Supponit 2º quod duo gradus eiusdem qualitatis secundum speciem quamvis a duobus agentibus producuntur, tamen si in eadem parte adequate recipiantur constituunt unam totalem qualitatem, sicut si unus gradus caloris esset inductus a manu alius ab igne, hoc patet experientia in physica. ¶ Ex hiis duobus ponit conclusiones multas, colligo aut tres, prima est ista, stat in eadem parte esse dolorem pluribus distinctis denominationibus denominabilem, ex pluribus obiectorum actione, probatur quia tactus dicitur multi sensus per sensibilia eius esse plurium contrarietatum et non ad unam reducibilium, ergo a. probatur non obstante quod sensatio esset una potest tamen pluribus denominationibus et diversis appellari secundum variam habitudinem ad talia producenda. ¶ 2ª conclusio licet doloris in uno loco existentis obiecta sint distincta, stat tamen sensationem esse unicam, probatur quia sicut duo distincta agentia possunt unam et eandem qualitatem introducere, ita possunt duo distincta obiecta de se unam sensationem facere, et per consequens stat duo distincta obiecta unam tantum sensationem facere que est dolor. ¶ 3ª conclusio. Impossibile est scilicet in eadem parte esse duos dolores, probatur quia si sint in eadem parte constat quod sunt tactive sensationes, sed omnes tactive sensationes eiusdem partis constituunt unam sensationem et non multas ergo a. essent tales quod duo dolores constituerent unam sensationem et sic non essent duo dolores, quia non sunt due sensationes. ¶ Hec positio non sufficienter probat primam conclusionem ultima quia non ita stet per eandem partem scilicet sentiri caliditatem et humiditatem ut patet, et ille sunt due sensationes distincte secundum speciem, sequitur quod non omnes sensationes in eadem parte existentes sunt eiusdem speciei et per consequens non omnes tales unam constituunt, ut ergo stet duo obiecta secundum speciem differentia ut caliditas et solutionem continui sentiri dolorose per eandem partem illorum obiectorum non erit eadem secundum speciem sensatio, et sic ex illis non fiet una intensive. ¶ Tertius modus est Jacobi de forlivio. Et supponit primo quod sola specifica sensationum maxime attenditur penes distinctionem specificam obiectorum alia parte supposita quia quorumlibet obiectorum distinctarum specierum sensationes sunt specie distincte. Et hoc intelligendo de sensationibus que distincte, non confuse sentiuntur. Dicitur aut de sensationibus que obiecta distincte percipiunt, quia unde visum a. colore et nigrum a. per similem sensationem fatentur secundum speciem. ¶ Supponit 2º quod sicut ex gradu caliditatis preexistente in subiecto et novo introducto resultat unus aggregatus utroque intensior, ita ex duabus sensationibus eiusdem speciei quarum una precedat et alia fit in eadem parte resultat sensatio composita ex illis que est una. ¶ Suppositio 3º quod licet sensus exterior distincta obiecta percipiat non tamen percipit illorum distinctionem nec rationes contrarietatum individualium utriusque eorum, hec a. veritas sic non distincte comprehendunt a, 2, b, n

distinctus sunt situs aut figura aut magnitudo
aut distantia etc. Si n. i istis distinctio non
properet non posset visus unum ab alio di-
stinguere. Ex quibus infert quod a et b sunt una
qualitas et tamen a quod b e sensatio et a et b
non sunt una sensatio quia aliud e esse una
qualitatem quam una sensatione, nam ad hoc ut essent
una sensatio oportet quod essent unius adeq-
ti obiecti. In tali casu quo videas fortem et
platonem simul quia ille due visiones sunt eiusdem
speciei et sunt in eodem subiecto, constat quod sunt
una qualitas aggregata ex ambabus, sed non
sunt una visio sensatio, quia unius adequati
obiecti. Notandum supponit quod a duobus ob
iectis simul inequaliter immutato, quia illa duo
obiecta una faciunt qualitatem in membro est
a qua dependit species, non sensatio tactiva so-
lum e una ut si a duobus equis sun eadem
distantia positis oppositum calefiat manus
sentiret caliditate una, et non multe e-
runt tales sensationes. Circa punctum in
proposito attinet duas conclusiones. Prima e constat
in eadem parte adesse esse plures dolores specie
distinctos non facientes unum dolorem. Probatur
constat in eadem parte adesse esse plures dolores
specie distinctos consequentes impressione ob
iectorum specie distinctorum et tamen distincte cogni
torum per dolorem. Ergo stabit tales dolores esse
diversarum specierum, quia nota ex suppositione prima
et ante patet quia potest simul sentiri tensio
aggravatio et mala complexio cala et solo continu
itatis in eadem parte. Constat autem quod talia sunt
obiecta distincte comprehensa et distinctarum
specierum. Secunda conclusio non e possibile in eadem parte ad
esse esse plures dolores eiusdem speciei ex quibus
non fiat unus, et ad hunc sensum loquitur
Galienus. Et sic auctoritates que videntur arguere
quod plures dolores eiusdem speciei possint simul esse
in eodem probat conclusio prima, ut ostendit particulares
contra auctoritates. Et vult secunda. Circa hec conclusio o
mnino non videtur esse ad mentem Galieni. Nam Galienus
dicit esse impossibile esse duos dolores esse quod non
dicit de duabus sensationibus sed de duabus qualitatibus
in genere, et tamen ad eundem sensum dicitur non
tantum de duabus sensationibus sed de duabus qualita
tibus in genere quod non possunt esse simul duo dolo
res non constituentes unum dolorem, nam dicit quod po
ssunt esse simul duo dolores eiusdem speciei non
constituentes unum dolorem. Et idem e verum de
qualitatibus quod possunt esse simul due, sed non simul
due eiusdem speciei quin unam constituant, ergo non
est hoc dictum ad propositum auctoris. Ponitur.
Contra hec posito non sufficiet probat in-
tentum, supponit enim quod ea specifica distinctio
sensationum e distinctio specifica obiectorum cum

distincte comprehendantur sub propriis rationibus realiter
non ut ipsemet exemplificat de viridi a
longe visu et nigro a prope, sed dolores obiecta
non distincte comprehendantur sub propriis rationibus
quibus sunt sensibilia, ergo ex distinctione specifica
obiectorum doloris non possumus ex hoc ea
parte arguere specifica essentiale dolorum
distinctionem. Minor patet quia mala complexio que est
doloris obiectum ut sensibile tactu, habet rationem
calidi frigidi humidi sicci, sed per dolorem non sub
tali ratione comprehendit ut notat experientia
in magnis doloribus in quibus nec sub ratione calidi
vel frigidi vel humidi vel sicci percipimus. Et
idem patet de solutione continuitatis, ergo restat quod
ex dictis quod duorum dolorum obiecta essent
specie distincta, dolores et specie distin
guentur, videtur ergo aliter esse dicendum. Et michi
apparet duo probabiles modi dicendi. Primus
secundum mentem Galieni si ponamus quod solo continuita
tis sit causa doloris. Et secundum quosdam dicentes
secundum Galienum solutio sit obiectum doloris, nam
primo secundum hunc modum, quia impossibile est secundum eadem
parte adesse simul fieri duas distinctas so
lutiones continuitatis non constituentes unam. Ideo
impossibile erit duos esse dolores non constituentes
unum intensiue in eadem parte adesse. Solutio
secundo solutio questionis pendet ex isto. Suppo-
namus ergo primo quod quecumque comprehendantur sub quo
busdam rationibus, ita quod per illarum comprehensio
nem maiore intensione unius eorum pa
tiuntur, tunc ille comprehensiones sunt eiusdem
speciei, patet quia per comprehensiones diversarum
specierum quando multum intendunt deberent posse dua
rum comprehensionum percipi. Aliter non videtur ad quid
valet distinctio comprehensionum nec quod p
hat possimus arguere. Suppositio secunda quod per
fortissimos dolores ex intensis diversitas
obiectorum non sufficiat percipi, hoc patet ex
prima quia cognoscimus quod ex quocumque causa dole
amus, si multum intense doleamus res non
per modum infrigidante dolorem percipimus et
non per modum calidi vel frigidi humidi vel sicci
vel solutionis continuitatis. Ex hiis sequitur quod omnes
dolores quantumcumque essent diversorum obiectorum sunt
eiusdem speciei, et tamen intensiores comprehensiones eiusdem
speciei. Ex quo probatur sequitur quod impossibile e duos
dolores esse simul in eadem parte adesse, quin ex
illis unus intensiue componatur. Et hoc
est in isto contra mentem Galieni. Et patet solutio ad
prima argumenta.

Circa generationem etc. 47

Ypocras in hoc aforismo vult ista conclusio
maiores fiunt dolores et febres cir-
ca generationem saniei quam sanie facta, quod probatur sic. Eo
tempore fiunt maiores dolores et febres quo materia
magis ebullit et extendit membrum, sed hoc e

quando generatur sanies magis quam quando est facta, ergo tunc magis fiunt dolores et febres, ut innuit Galienus in notatis declarabitur. ¶ Nota quod primo ponit quod non precedat notabilis alteratio in humoribus antequam in saniem generatur, ideo non dicit ypo. in toto tempore huius alterationis esse dolores et febres magis, nam in principio non oportet, sed quia in tempore quo sanies generatur quia forma saniei inducatur, aut in tempore valde propinquo accidunt huius dolores et febres maiores, ideo dixit. Circha generationem saniei dans intelligi per illa dictione circha tempus ipsum generationis vel vicinum. ¶ Nota 2° quod per generationem saniei hic intelligimus specialem transmutationem humoris in saniem, que transmutatio et si non sit successiva quantum ad gradus forme acquirende que est ut puto specialis, tamen est successiva quantum ad partem materie que in saniem transmutatur, notatur enim experientia paulatine humorem in saniem converti. ¶ 3° nota hoc nomen sanies quandoque sumi stricte pro sanie laudabili cuius conditiones dicentur infra, quandoque large prout est commune ad virus et sordiciem, hic sumitur largo modo, et pro utroque verificatur modo dicto. ¶ Nota 4° quod sanies largo modo sumendo est corporis humidum in corpore vivente ex humore vel membro eius putrefacto putrefactione non reducibili ad [illegible] ut colligi potest ex primo prognosticorum [illegible] et primo de differentiis febrium capitulo 6°. Quod tripliciter contingit saniem generari ex putredine humoribus, uno modo vincente natura membrorum tollit putredinem, 2° modo vincente putredine naturam, 3° modo mixtim quia agente utraque non complete. Exemplum primi ut quando perfecte laudabilis sanies generatur. Exemplum 2i ut quando generatur pessimum virus. Exemplum 3i ut quando generatur virus vel sanies medio modo se habens quia non perfecta ad modum dictum, nec mala ut 2a dicta, sed participans dispositionibus utriusque. Et autem hec sit intentio Galieni primo de differentiis febrium capitulo 6° patet legenti litteram, dicit enim dicunt, putredo autem humorum que est in vasis similis ei que fit in flegmonibus et apostematibus et aliis pustulis, que dupliciter est, quedam secundum genus. Ex commixtione non horum duorum alia quedam, 3a putredo est et stat post, secundum hec duo dicimus contraria altera dominante natura, aliud non victa. ¶ 6° nota quod quamvis sanies laudabilis fiat a virtute mediante calore naturali, et generatur per digestionem, tamen tempore sue generationis fit motus materie ex quo fit sanies fortior quam in aliis partibus. Cum tunc natura maiorem habeat proportionem super materiam quia obedientior est, et ideo fit maior eius ebullitio, et maior vaporum ab ea elevatio, et ideo si materia in loco constricto sit clausa ut contingit in apostematibus, fit tunc maior continuitatis solutio et spirituum qui ad membrum mittuntur motus velocior.

¶ Ex quibus patet aphorismi declaratio, nam illa hora qua sanies generatur fit ebullitio maior et solutio continuitatis maior, ex quibus maior multitudo vaporum elevatur, et materia et humores et spiritus magis calefiunt, et ideo fiunt febres et dolores maiores. Cum autem sanies facta est, tunc calor non ita agit ad materie transmutationem, et non fit amplius fumorum malorum tanta elevatio, et ideo non fit tantus calor, nec tanta febris, nec tantus dolor, maxime si post ea sanies paulatim evacuatur ut pluries contingit. Huius autem aphorismi concordia habetur in libello de crisi 3° de [illegible] temporibus, et in 3° regiminis acutorum commento 62°. ¶ Utilis autem est in arte pronostica et operativa. Amplia vero ad omnia apostemata que fiunt per saniem terminanda, nisi fuerint conditiones dicende in dubio.

Dubitatur utrum quando sanies generatur fiant dolores et febres maiores quam ante generationem vel sanie generata. ¶ Et videtur quod non sit, possibile est generari saniem laudabilem, sed in illius generatione non fiunt maiores dolores et febres, ergo [illegible]. Minor probatur multipliciter, primo sic, in sanie laudabili non est putredo, sed in materia ex qua generabatur erat putredo, ergo in eius generatione putredo remittitur, et per consequens preternaturalis caliditas, et ideo febris. Prima propositio assumpta est autem Galieni 3° [illegible] capitulo primo ubi dixit. Et non generatur sanies nisi a digestione naturali, et non associatur ei malum ex accidentibus pluribus malorum, et propterea sanies laudabilis alba levis et equalis que consequuta est completam digestionem, et non associatur ei fetor, cum in ea non sit putrefactio. Et ex hoc probatur idem. ¶ 2° sic in generatione saniei non fit febris nisi quia generatur a putrefactione, sed laudabilis sanies non generatur nisi a digestione naturali, ergo [illegible] probatur in dicta auctoritate, et maior per causam assignatam in aphorismi expositione. ¶ 3° sic in sanie laudabili non est operata nisi caliditas innata, sed per operationem solius caliditatis innate non crescit febris, ergo in generatione saniei laudabilis non crescit febris. Minor est clara, et maior est autem [illegible] capitulo de iudiciis saniei. Cum dixit, sanies laudabilis est illa que est alba levis cum non est odor horribilis, et in qua non est operata nisi caliditas innata. ¶ 4° principaliter arguitur sic, circha generationem saniei non intenditur caliditas preternaturalis, nec maior materia, ergo non crescunt dolores et febres, tenet consequentia, quia per has duas solas causas dixit in commento crescere dolores et febres. Antecedens probatur quia per generationem saniei separantur continue partes subtiles et insensibiliter expelluntur, et residuum remanet spissius et grossius, ergo quantitas minoratur, tenet consequentia, et patet assumptum quia in digestione completa

fit superfluum separatio et ingrossatio cum digestio ignorancia procedat / sed sanguis laudabilis generatur
per digestionem completam ut patet per auicennam 2a 3 loco
supra allegato cum consequitur complementum digestionis
ergo non maior per idem crescit caliditas preternaturalis
cum sola agat caliditas naturalis ut predictum est. ¶ Ergo
sic hora qua fames generatur contingit magis
esse multo pauciorem quam prius ita ut inde dolor
et febris minoretur / ergo non semper fit febris
et dolor maior / antecedens patet in pluribus in quibus cum
digestio completa est / et dolor plurimum decreverunt et
in aliis apparentibus quibus facta est prius purgatio
et flebotomia inter cuo. ¶ Ergo sic fa-
cta fame remanet eadem febris et doloris sicut
ante ergo febres non fiunt cum maiores / antecedens patet
quia remanet fames. ¶ Ergo sic post complementum di-
gestionis interest febrium putridarum intenditur accidentia
ergo non pari post famei generationem tenet consequentia
et patet antecedens quia post huius complementum fiunt accidentia circa
quartam in morbo salubri fortissima. ¶ Preterea
post famei generationem fit apparens erupcio / sed in
eruptione et post eruptionem contingit materia
consumptam febre / quod liberius natura ad cor effu-
nabit ergo etc. ¶ Et tertia generatione famei male
contingit membrum esse mortificatum quod prius
dolebat / ergo contingit dolorem esse remotum. //

In oppositum est xix in aforismo.

¶ In determinatione istius questionis faciam duos bre-
ues articulos. In primo videbitur de diuisione mor-
famei admixte / et ab humore faciente febrem
cum intra venas dirigit / et de causis famem
generantibus. In secundo videbitur de quesito. ¶ Quanto
ad primum nota primo inueniri ista genera nomina
in hac materia communiter occurrentia scilicet fames vrina
prius / sordities / et tabes. Nomine autem famei
et nomine prius quia sunt communia pro fame lau-
dabili et illaudabili / quia non pro laudabilibus /
Et cum communiter sumuntur describuntur ut tangit
tertio bricam / Sed hoc nomine prius significat famem
illaudabilem propter nimiam subtilitatem peccatorum
Sed tales quod tabes dicitur / de fame illaudabili
grossa / quia solum de fame illaudabilissima in
qua non apparet caloris naturalis vestigium. Su-
mitur quia tabes non pertinet ad propositum pro
certis materias facit multa vel per consumptionem quam in
ethica recipit senectutis / ut 3o specie quo
sunt a galieno in libello de marasmo et
tabe. Sordes autem sunt pro fame mala ergo
ista. ¶ Nota 2o ut predictum est quod tres modi
in genere inueniuntur famei / vnus est famei ill-
audabilissime in qua caloris naturalis vestigium
non apparet. 2s modus est famei laudabi-
lissime que est alba lenis et equalis et non horri-
bilis odoris / quod consecuta est complementum digestionis.
Tertius modus est famei medie inter primam
et 2am / hec distinctio colligitur primo de differentiis fe-
brium capitulo 6 nam est dictum de pessima que ipsa

fit solo calore preternaturali / nam de media est dubium
quod ipsa fit operatione preternaturalis et naturalis caloris.
¶ Sed de optima et laudabilissima vtrum generetur
a solo calore naturali / aut a naturali et preternaturali
sic diuisi inueniuntur apud modernos modi
dicendi / Nam quidam super hoc aforismo volunt istam
conclusionem / Sames laudabilis non generatur a solo
calore naturali / nec a solo preternaturali / sed ab ambobus.
Ista conclusio dicitur esse de mente G. primo pronosti-
corum commento 2 et 3 et probatur ipsam sic per rationem
principie quo ad 3am partem et primam sic / In fa-
me inueniuntur dispositiones naturales et dispositiones
preternaturales / ergo ipsa fit per a calore naturali et
per a calore preternaturali consequentia patet / et antecedens quia
fetor est preternaturalis caliditas et inuenitur in
fame et est dispositio preternaturalis / et albedo et
equalitas quod sunt a natura intente ergo etc. ¶ Et hoc
vero sentit Jacobus a forliuio in hoc aforismo
¶ Et hoc videtur expositor in vno corr. tertia briam ¶ Et hoc de-
sentit super 2a 3 tractatu 3 capitulo primo ¶ Contra
tra hanc conclusionem arguitur primo auctoritate auicenne 3a 4 tra
de iudiciis famei vbi dicit quod in fame non
est operata nisi caliditas natura ¶ Et 2o 4 tr.
tatu 3o capitulo primo dicit / Sames laudabilis
non fit nisi a calore naturali. Et dicit 2o quod in ea
non est putrefactio ut supra allegatum est in arguendo
an opinionem ¶ Preterea ratione arguitur sic / Sames lauda-
bilis non generatur nisi a calore producente dispositiones
nes per se facientes ad formam famei introdu-
ctione / et introducente formam eiusdem / sed ille
dispositiones et illa forma non sunt facte a
calore putrediali ergo fames non generatur a
calore preternaturali consequentia clara et maior et bor.
quia calor putredialis ad nulla formarum e.
naturalium conducit magis quam ab eo prius fit ergo
non in famei magis introducit dispositiones per-
se ad formam famei facientes / antecedens est autem 2a
primo capitulo de causis calefacientibus. putredo enim
ita transmutat humiditatem ab eo quod conuenit
formam cum qua est quod ipsum ad nulla aliarum
formarum naturalium conducit ut ibi dicitur. ¶ Confirmatur
illud quod generatur in eius generatione dominante ex
toto natura preternaturali calor generatur a solo
calore naturali / Sed prius optimum vel laudabi-
lissima fames fit etc. ex toto dominante
natura ergo optima fames fit a solo naturali ca-
lore assumptum patet / quia si preternaturalis calor ge-
nerat ergo non ex toto domina naturalis hor
est G. primo de differentiis febrium capitulo 6 vbi dicit
dominante ex toto natura optimum fit prius visu
quidem album et grossum / et sibi vndique le-
ne / et tangentia minime fetidum. forte
dicitur quod optimum prius generatur dominante in actio-
ne naturali calore / quia fortius agente et magis
quam generaret preternaturalis calor / Non
tamen ex toto excludendo actionem preternaturalis ca-
loris. ¶ Contra si prius est generatum magis

agente nali calor ad eius dispones q pter
nali, no tn excludendo actione ptnalis
ad eius gnoz. Se q no sit optimu sed
mediu gnus ut pz ex G. loco allegato pau
lo postius cu sit mixt / Si no semp putdi
fiut 2 tn gens .i. tali trasmutatne qd
ante diximus gsistit / Et ad ondendu qd phs
no solu e illud i quo eqli vtriusqz ca
loris actio .s. nalis 2 putredialis licet
dicat semp putdo subdit / dictu e aute
q multiplex e hoc tale gens i eo enim
q mag 2 minus suscipit dgone inmabi
lis e dria / Multotiens .n. albu quod effe
ctu fz fetidu ul gsistetia / qz no no al
bu fz mediu appet / Et i hijs oibz mag
2 mag e ifinitu. ¶ Videt g in teneda
opposita oclo .s. nulla sanies laudabilissa
i gne sanei gnat totalr ul ptialr a
calor ptnali putredinali, pz qr putdia
lis calor no agit p se dispones sufficie
tes ad fore sanei introductione / nec ut
totale nec ut ptiale ages qr tnc agit
digendo 2 est nalis. ¶ 2a g dispones
appentes i laudabilissa sanie sut solu fcte
a nali calor / 2 no a putredinali pz ex
auctoritatibz suppositis 2 disiunctis de co
lore / de mo sbe / de odore / de lenitate.
¶ Sz g istas gnes ar multiplr auctibus
2 roibz p qr G. hac sanei gnone qua
vocat digone dicit ee putredine p de d
ffrentijs febrium loco allegato / s no esset
n agit calor putredialis g ul / aa pz
i textu cu dix / Sz alta putredo qua digo
ne dicimus ee iz una spem se pmutat
rl. Et pz gsiderati capliu dictu q p
distinguit i duo gna ecoma / quoz unu
e laudabilissa sanies qua putredine
vocat. ¶ 2a auctas e Auic. 4a 4. qui
cu dixisset ra p 3y tractus q sanies
laudabilis e sine fetore qr no e i ea
putrefactio / Et alia alleta in arto an
om / Et subdit / Et fortasse no euat a fe
tore puo / sanies .n. accidit cu adiutorio
calitis mate 2 altius extinee ¶ 3a auctas
e Auic 3a 4 ca de iudicijs sanei / na
p'q dixit qr i laudabili sanie no est
opata n calitas mata subdit / lz no sit
extrisatio a ctitate extince .s. calitas / g 2
ibi mult extranea caliditatez agere ad sa
nei gnonez. ¶ 4a auctas colle p pno
sticoz gto vltio cu G. dixit modu gno
nis sanei dic enim ita Et qn iste sanis
spissus i mebris apostemosis gtenlus in
ptes pnas ia egressus e ab intestis que
gponut ipz / na no e pole in eo ut re
deat ad naz pma / s gnat 2 putrefit.
hic mult q in trasmutatne sanguis i sanie

q putrefit / Et i eod gto paulo p dic / Et
hijs g rebz quas ondi in libris alijs pale
e ut sit altatio sanguis ad sanie gversi.
Altatio laudabilis in pmis no putrefit / s
recipit maturatne / s 2o appet in eo aliqd
putrefacts egresse a na. Constat g q lo
qlo de laudabili sanie volt q in ea sit ad
putfactoz. hoc id habet a G. i gto cum
dixit q gna sanei e int vtrumqz .s. pt
nale 2 nale / qr nz de solo calor e nali
nec no nali. ¶ Ratio aut ar sit / qa ad
sanei gnone no agit n calor nalis
sz q sanies gnat p opleta dgone gnis
e sm g rl / gna clara sz fflitas gntis
pz ex G. p pnoz vltio gto v mult q
dgo vltia fit p actione inutent cum
mixto 2 assiliatne eius cu eo / no gstat
q sanies no e assilata mixto. ¶ Pro istoz
solone nond q aliud e dice ad sanei ge
neratne necriaz ee pus opone caloris pt
nalis / 2 aliud dici sanie gnari a calore
ptnali. Sit aliud e dice / dum gnatur
sanies ei' maz altari a calor ptnaz / 2
aliud calore hoc mo agete ee cam gna
tiua sanei. Hoc g p dria aphendat g
siderandu q sy una drit ad fetus gno
ne necriu e pus ee digone cpis 2 ma
tras in sanguinez gnando / qr e ppa ma
fetus / 2 tn hoc vtus no dr age fetu.
Sit dgua cpis que sanguis gnat no dr
age mutatne / nec stoatus age sanguinez /
ul efferie gcurre ad sans gnandu / licet
no posset sanguis gnari n calor stoi pus
i maz gnois sans agete. ¶ Ex q pz hac
gnaz no vale. Ad hoc ut sanies gnet
necriu e pueisse in maz sanei actione pu
tredialis caloris 2 nalis g sanies aliq
mo ul sz pte gnat a calor putredinali.
¶ 2a aut dria sat pz cu fiet ages ipedi
tum itentiois altius agete gtume ager
2 tn agens pnle 2 dnans fine que itedit
duce / lz tardius q si no ipediret / hoc
notato dico p quo ad hoc ut sanies gnet
necce e pueisse actione putredialis calo
ris pz qr distintie sanies siue bona siue
mala e huitas ex putdo hnore genitu
ad benignu no guetibili ut dixi sup. ¶ Et ho
id pz ex G. p pnoz cu ponedo dnaz
int sanie 2 ypostaxi appete in urina in
fine gti dic q cae faciet ypostaxi no e
admixta disspo ptnaz. ¶ Ex quo dat itelligi
q gnat sanies ex re putda no sic ypo
staxis cu no videat quo pmixta sit
cae gnanti putdiez disspo ptnaz. ¶ Circa
2o q ma q i sanie trasmutat gtia a ptna
li calor altat / na cu p actione caloris

·/al. gprhedur·

nalis ptes quedam sbtiles repte gussior ad
same laudabile sequestrent sic fit i omi
digone, qz aliquid supfluu reseruat, do ille
ptes subtiles a putredo sepate p suu putre-
dinale calore gne in same agut du gna
tr in eis maz. Dico 3o q disso samei
2 laudabilissie e media int abte bonu
2 abte malu, na qz no e ita igens nec
ita de intentione nae sit disso humidi m
bri ul humis apte in mbro gntis, nec
ita pt nae intentione sic dorrus, io dr
media, 2 glit medie int bonu 2 malu.
Dico 4o q sames laudabilis gnat p dige-
ne nale a, na intenta in tli ma, et
illo digonis e ferita optim, ut aut dicit
loco allegato sup. Dico 5o q q gnita est
sames vapores isti putredi ab ea st sepati
pserti qn e gnita 2 in suu optia dispone
ponus. Eo quo p3 quo in ea putfactio
na i ipa p tue no mutat a, talis pt na
li mi sfera fixa ut alys gdorib3 dictis in
pone de putrefat. Ex quib3 in vi fanle
quo solus calor nalis gnat same lauda-
bilissima 2 no pt nalis, 2 tn omes aut
toritates soluunt, 2 rones dicte. Ad p3
g. dz q G. loco dicto putredinez vocaunt
dispone mei samei anq gnet, aut illam
maz vocaunt 2 putredine 2 digoez, qua
i ea st ambe ut dz sup. Et io dz q trns-
mutat in vna spem, 2 no q trnsmutata sit.
Patet 2o phis Aut. 4a e loco allegato, na
dig sub dubio, et itez q fit cu adiutorio
caliditatis exice no tacz gnantis, s tacz
maz ppazantis remote. 3o vide qo no
euat sames du gnat a, caliditate talis ex
nec qz patit ab ea ut vlt h9 Aut loco
allegato 3a e. et ita vidett q. G. p9 pno
storz gto vltio dz q sanguis corrupit
2 putrefit, s illa corruo 2 putrefactio no e
samei gnao, ymo digo q e pt illa corruonez.
Quod allegat ex G. in eod gto cu dic q
sanguis qui in pmis ad same gutit no
putrefit s recipit maturane, pea no apz
2o in eo aliqd putredis, pot itelligi q in
roe eius qd e gnti ad same, no p9 itelludi
q putrefiat p hac gusione, s secundario de-
notatur istud, p qto talis actio no fit ni ex
re in qua e putrefactio. Et itelligut de
ctu gti potis affoz, qz no fit sames s m
agente calor nali s pt nali. Ille tn pt
nalis no gnat same tacz agens tole ut
tacz ages ptiale. Ad rone gre q pfcta
sames gnat p opleta digoez i gne suo,
s illa no e vltia in qua intedit calor nalis
mbroz tacz in pnles 2 ho voluit Gal.
q sit assimilatio. Ex quib3 oib3 p9 hetur

ca qz sames laudabilis e alba qz radicalia
membra q ipaz p digone gnant st alba. 5o
het ca qz caret horribili odore, qz calor
nr no digendo gnat de nobis horribilis
odoris, 2 sames gnat p digone nostri
caloris. Fz het ca qz aliqd fetoris e i
ea qz in gnoe sua no absoluit a putrede.
Fo ex dictis colliz dria int humore sime
digestu i febrib3 pendetib3 a ma in venis
gtenta 2 same, na talis humor aliquid
remanet sub p pa fora s in samei gne
pdit forma pexntis humoris. 6o p3 d
ferentia int same laudabilissiaz 2 ypo-
stasi, na ypostasis fit p digoez 3az i
ma q no putruit loqndo de laudabilli
ssia ypostasi ut colliz 2a p vrino mala
in gne ypostasis. Et si gnat de yposta
si in febrib3 putridis q e gnita ex humo
re faciete febre, 2 p gnis putrido non
reduabili ad bngnu go e sames. Ethe
dr ut puto q no repugnat same i ve
nis putrefieri, 2 tande p digone in same
gnti s ista no erit laudabilissia ypo
stasis ut pdicit. Et q hoc gtingat co
lligit ab aut 2a p9 doct na. 3a suma
de vrinis cao 3o de sba vrine. Ego
aut testor me curamisse muliere ex febre
gta sine apste de masse sanguinee put
fate 2 curata fuit febris p vrina in
qua mirabile qntitez miqit vere sam
ei, hoc tn no obstate dico q ypostasis
laudabilissia i flib3 decendit a ma q est
sub fora nae auts 2 no gnicke. Et si g
tingat decedi a, ca gnita 2 ee lauda
bile illa erit ex gne samei, s pmu pu
to verius. Quod aut dz pa G. 2o de
cura putridaz i gniali q sedime laudab
le e humor faties febre q ia digestus e,
dr q lo de humore faciete febre p modu
nae auts, 2 no gnicke, vel de ho alias
et ho de pmo articulo. Quantu

ad secundum. Nota p9 q sames
laudabilis tacz illaudabilis quz gnatur
i loco gstcto sine materia 2 ampla grauitate,
quz i venis aut i alia ampla grauite,
Eom p sic i exitureis 2 i apostatib3, exm
2 sic i grauo pectoris, aut i venis aut
i spatio ex intestina gnut, ymo intedit
qn i loco vndiqz gstcto gnat. 2o nota
q apstata in qb3 sames gnat q sut
quorz ma an maturane mat valde
im mut sic plm acut in plesi, tn qb3
da aut hoc no gtingat sic plm i apo
steatib3 exteriorib3. 3o nota q apstata in
quib3 sames gnat quz apriut 2 sames
a, corpe egredit, quz apriut same gmota
2 mag libe ad cor effumate aut ad

loca magis cordi vicina transmittit quia re-
manet non apta. // 2º nota quod post famem
generatione et in ipsa famem generatione quia salvatur
virtus effectiva membri quia non salvatur ymo
corrumpit ut in cancrena et herpete estiomeno
apparet multotiens. ¶ 3º nota quod in tempore quo
sanies generatur sive laudabilis sive illau-
dabilis propter aliorum paucitatem plurima fit
ebullitio et maior latificatio et fumorum mul-
titudo tunc tunc calor habet maiorem proportionem
quam ante / sed in sanie laudabili post generationem
fervor remittitur et fumi sequestrantur / In il-
laudabili autem non videtur repugnare quin hec
omnia intendantur post eius generationem. ¶ Aliis scitis
dicit hec prima conclusio / Non necessario et semper circa
generationem saniei illaudabilis febres et dolores
sunt maiores quam facta sanie patet in multis
casibus / primo ubi circa generationem membrum esset
mortificatum / 2º ubi sanies maligna ge-
nita continue malignaretur. 3º ubi effunderet
ad locum ubi magis libere ad cor mitteret
fumum / 4º ubi nec post nec ante sufficeret
febrem vel dolorem facere propter sui paucitatem
et sic de multis aliis. ¶ 2a conclusio / Non ne-
cessario et semper circa generationem saniei laudabilis do-
lores et febres sunt maiores quam facta sanie
quod primo ubi facta sanie erumperet ad loca
cordi vicina / 2º ubi nec ante nec post
faceret febrem aut dolorem. 3º ubi generaretur
in loco non sensitivo / ita ut in eius generatione non
fiat solutio continui / et sic de aliis casibus
ymaginabilibus. ¶ 3a conclusio / Non semper circa ge-
nerationem saniei laudabilis vel illauda-
bilis sunt dolores et febres maiores quam ante /
patet ubi materia laudabilis saniei sit multum
innovata contra eius quod profuit / et ubi sit in
loco lato ubi non crescat dolor propter ebu-
litionem / et ubi decrescat fervor caloris
sic digestivi / et ubi membrum fiet minus
sensibile / In illaudabili patet in multis ca-
sibus. ¶ 4a conclusio stante paritate ex parte ca-
loris agentis et sensibilitatis membri et
multitudine materie / cum sanies in loco sensitivo
generatur sicut in apostematibus aliis paribus ex parte
loci / et aliorum in quibus fit comparatio / quando sani-
es laudabilis generatur dolores et febres
sunt maiores quam ante vel post / ubi racione
illius prius et post febres et dolores facti
fuerunt / et hoc puto voluisse ypo. et per
per eorum fratrem in litera exponenda / Quia ma-
teria magis ebullit et magis extendit membrum / et
ergo dolor fit amplior / et inde maior spi-
rituum et sanguinis ad locum attractio / et ma-
ior membri actualis calefactio / et per consequens ab ac-
tuali calore maior membri calefactio et effu-
matio. ¶ 4a conclusio plurimum tamen predictis concurrentibus aliis
paribus fortiores fiunt dolores et febres circa

generationem saniei illaudabilis quam ante vel post prout
procedens. Sed dico notanter ut plurimum / quia non
repugnat esse oppositum propter genitam esse multo ma-
ligniorem quam ante. ¶ Sed contra conclusionem 4am videtur
esse auctoritas Avicenne 2a primi doctrina 3a capitulo
7º de signis apostemata declarantibus / Cum dixit
Cumque illud quod collectum est fit maturum /
febris fortitudo et doloris pulsus sedatur
Cum autem dicit quod intelligitur quod sedantur propter
maturationem / unde mea litera habet fit maturatio /
et non fit maturatio. ¶ 2a auctoritas est Avicenne
2a primi doctrina prima capitulo 4º de egritudinibus com-
positis circa medium / Cum dicit eminato tempore
augmenti quod apostema habet / postea statum / tunc gro-
situdo eius maiorem pervenit statum in quo esse
debet postea incipit minui et maturatur
citius et declinat / videtur ergo quod matura-
tur in declinatione / et non tunc sunt minora accidentia
et per consequens dolores et febres. ¶ Hic videtur
taddeus quod tripliciter tempora in apostemate distinguen-
da / Uno modo penes timoris quantitatem / et
hoc modo status est antequam saniet / 2º modo
penes accidentia / et hoc modo sanies est dum sani-
es generatur / 3º modo penes membri dispositionem
et hoc modo status est cum genita est sanies.
¶ Sed hec conclusio non tollit difficultatem / quia
non videtur quod cum sanies generatur dolor
sit maior nisi quia materia magis extendit mem-
brum / et hoc oppositum dicit taddeus / quia magis
extendit quando timor est maior. ¶ Ideo
Marsilius quem Jacobus sequitur hic / locum istum
duobus modis exponit / Uno modo tamen dicit quod apostema
incipit minui et maturatur et maturatum iam
prius fuit sanies genita / Vel 2º quod incipit
minui quia materia resolvitur / sed non minuitur
quod fiat minoris dimensionis. ¶ Hic modo
non sunt ad mentem Avicenne / nam ibi enumerat
apostematis tempora et hoc erat declinationis // Pu-
to ergo quod apostema dicitur maturari duobus modis
uno quia materia sit in sanie conversa / et hoc est
plerumque quando est in maiori tumore / 2º modo
iuxta modum loquendi medicorum / quia aptiori
apostemati quando est mollius ad tactum / et hoc post
saniei generationem / et status apostematis / Et hoc vult
hic Avicenna / nam tunc apostema declinat apparet in-
cisionem per cutis sublimatione (?). ¶ 3a auctoritas est
Avicenne 3a 1e capitulo de signis exitus intrinsece
dicit enim / Et quando fit materia sanies que fit
et inflammatio fortis et calefactio / quia quandoque
sit febris / hanc autem exponunt com-
muniter tadeus Marsilius et dicunt quando fit sanies
id est quando est facta. ¶ Contra sed Avicenna eodem capitulo dicit
In principio exitus sunt fortiora accidentia quam in statu
eius / et in statu fit sanies / Ergo apud Avi-
cennam etiam quando fit sanies tunc minoratur
ista accidentia / quod est ibi tunc dicitur / Et quando fiunt
dolores isti in principio vehementiores et quando

f. expo [illegible]

plus approximat status minorat^r n^i q^n erup
tio fit in p^n^o 2 solutio otinuitatis 2 dolor
pueit ex ea q^n colligit. ¶ Videt aut^e
velle q^i i aug^to remittit in quo p^redi
bio no solum grata e fames s^z gnat
Et ideo videt aut^e mire q^n q^n fames ge
nerat^r fiut dolores fortes pp solu^one
otinuitat^r 2 pp dolores febris fiat fortior
no q^z ca fames gnat merito ho fiat ca
lor p^rnalis intensior / Dico g^o q^n auctas
no repugnt dictis q^z in p^n^o exitiue / ia
ma ad fame gnitit / 2 sil^r in aug^to Et
io i istis tpribz maiores accidut febres
2 dolores an^q ad exitiua ducat 2 p^r^s e
exitiua facta e / Et si q^rat q^z du fam
es gnatur remittit acci^a pseuerate fam
ei gno^e. Dic dic^r q^n e a p^n^o fit disrup
tio 2 grauitas in mebro in loco vbi fam
es colligit. ¶ Sz ista no e opatio tpris
in quo fames gnat ad prudentia famei
gno^ez / volo g^o q^n ca gnat fames getat
febris no 2^a eius q^n fiut an^q fames
incipet gnari // Nos aut opamus hec
tpra in q^bz gnat ad tps in quo no ge
nerat^r. ¶ Ad 2ta aut p^rlia an o^m re
spondet ex grlombz. /

Fames fit de sanguine 2c.

G. in isto gto fac duo p^o ponit modu
gno^is famei 2° visitat affor^m / 2a ibi dolo
aut. De pte p^a dic^r q^n fames fit de san^e
mutato in q^lda q^lites int bonu 2 malu
.i. int re n^ralissie intenta a v^rtute imu
tate mebroz / 2 re cria oio intentioni
v^rtutis 2 n^ralis caloris / Et ho declat q^z
imuta^o ad malu mo dicto e mutatio in
putredine 2 venis .i. in fame p^rnale
dio mala / s^z muta^o .s. sanguis ad bonuz
absolute mo stati exposito fiet / tpramtu
mebroz imutatum 2 p gnis res otente
no s^t put d^e / Et hic p tpramtu illiga
sanitas itepata / lz no sit tpramtu abte /
Oz famei gno e int v^rtus / et io q^z
no solu e de calor n^rali agente ad eius
gno^ez 2quisito / na 2quirit 2 calor pter
n^ralis no tam^e agens fame s^z tam^e remo
ta maz ad eius gno^ez ppara^s ut p^re
dictu^r. ¶ Ubi nota q^n lz ex alio h^uore
a san^e otingat fame gnari tn h^uor qui
plus fusit i fame e sanguis / 2 ho volut
G. hic sine sanguis fuat^r p massa san^ea
siue p mixta sba / 2 io fames dic^r q^n de
san^e eius.

Dolor autem. Hic G. visitat affor^m dicens p^o q^n dolor cu^a ge
neratione famei no intendit n^i pp me
bri extensione vbi e ap^a 2 illius me
bri calefat^ez / na cor 2 calefit calore
mebri ap^ati / 2 crescit febris / ho aut totu
e q^n sanguis moue^r ebuliens ut ex
po fames gnet^r. ¶ Dic 2° q^n q^z fames e de
san^e sic eius de incensione lignoz .i. q^n
admodu pp incesione lignoz ptes subti
les 2solunt^r 2 remanet cineres no ita cali
ita pp calore agete i maz ca fames ge
nerat^r 2moneut ptes subtiles eius calid
ssime 2 fames remanet minus calida /
2 ho maxie v^rificat^r de laudabili ut sup
dic^r / lz 2 de illaudabili v^rificari possit /
Et ex ho p^z ca / Quar^e genita fame
dolores 2 febres minorat / maxie aute
dolores 2 febres alleviat^r si ma cu cor^e
2g^rdiat q^z pauficat^r ma 2 calor re
mittit / Et tu nota modu loqndi G. qui
videt^r v^rificar^e affor^m solu de fame gn
ta in ap^ostembz 2 locis in quibz pp ma
ebulitione mebru extendit. ¶ Hic solet
dubitari vt^m fames sit de solo san^e sic
cinis de incensione lignoz / Et vt^m me
bru ap^atu calefaciat cor / 2 q^n febris sit
q^n intendit. ¶ Prima s^t clara ex g^ta expoe
¶ Sz de febre dicem^s infra illo affor^o / In
hiebibz omes febres 2c.

In omni motione.

Continuo
qua ypo. intendit i affor^o e ista / Q^r
i meste^e stati p^o p^rm laxitudis ex
sequtis motu corpis / e remediu i ei tali
laxitudie / p^o p quiete remouet cam la
xitudis i pn^o exntes q^r rel / qua clara
2 a^m stati cu^a notata declabit. ¶ Circa
affor^m nota p^o q^n p motione corpis itelli
git motu localis volutariu que exerc
tamus exercitiu. ¶ Nota 2° q^n ho nomie
exercitiu q^nz siut large p omi motu vo
lutario corpis huani / 2 sic sut a Galo
i libello de tremore 2 rigore 2 spasmo
i q^o aute ypo. dic^r stare ex spem exe
ti. 2° mo sut^r s^rcte p motu locali p
que oz hanelitu variari / 2 ho mo dic^r
bit a G. 2° regis sanitat^r / exercitiu e
motus volutarius vehemes itaut al
teret 2spiratione in maio^s ul mino^s ul fie
reret spissius. Et ab aute 3^a p^r sima 2^a ca^o
p^o de exercitio / exercitiu e motus volunta
rius pp que hanelitus magnus et
frequens e necius. ¶ Nota 3° q^n exercitiu g
mouet spuz ad mebra exercitata / 2 q^a
motus localis e / auget in gradu mem
broz caliter / 2 dissoluit supflui^tes 3^a d
gestionis q^a a / na sine eo no oplete ex
pellit / Cu hoc 2 aliqd de n^rali h^uite
dissoluit / 2 h^uites eliquat 2 spus pau
ciores reddit. ¶ 4° nota q^n laxitudo
q^n exercitiu sequit dissolutione spuz 2 n^ra
lis h^uiditate 2 v^rtutis debilitatione ma
iore q^n oz ad corpis defensiu. ¶ Ex quo az
ca cientissimu e exercitiu no dz vltra p^n
cipiu laxitudis durare na p^o plus

+8 nota totu

.i. ab. exercitata

dissolvit de humido naturali et de calore quod sit decens
in naturalissimo exercitio. ¶ Ex quo sequitur 2o quod temperati
corporis optime recti non est exercitandum ultra
principium lassitudinis quod sentitur a naturali dispositione
et hoc voluit. G. 3o tegni assignans mensuram exercitii corporis temperati ex hoc afforismo. ¶ 3o
nota quod cum corpus quietatur ab exercitio, primo
removetur tam resolutio multe, 2o tamen non tamen
sit principium lassitudinis virtus naturalis est fortis
ad restaurandum spiritus et humiditates deperditas, et
ideo per quietem solam haec talis lassitudo removetur. ¶ Nota G. quod quando propter exercitii immoderantiam corpus deducitur ad lassitudinem
tantam quod per solam quietem non removetur, requiritur alia et medicina mitigativa et proprium
adhibere. Et ideo ut puto non dixit ypo. in
omni motione corporis si homo doluerit, statim quies
sive remedium est, sed dixit cum incipit quies
dolorem id est fatigam, nam pro remotione principii
fatigationis sufficit quies debite administrata.
¶ Ex quo patet afforismi sufficientia, patet 2o quod afforismus
modo exposito concordat cum quod hemus in translatione
Constantini, potest aliter introduci et dividi,
dicit enim Constantinus in isto afforismo ypo. dat regulam
quantitatis exercitii dicens quod motus corporis mensurare pariter secundum debitum corporis non est protellandus
ultra principium lassitudinis, primo quia non est ducendus
nisi ad lassitudinem cum pro remedio sufficit quies, hoc autem est solum principium lassitudinis quo ad nec tamen dico hoc esse exercitium
ducens corpus ad principium lassitudinis esse sufficientes in quantitate sed ista est una de conditionibus
debiti exercitii. haec tamen plenius sunt videnda
3o tegni. ¶ Species autem lassitudinis quae sit
dictum est supra afforismo 5o huius particule labores
spontanei etc. ¶ Concordia huius afforismi sunt
3a p. cano de cura huius lassitudinis et 3o
tegni.

Exercitium utile est.

In translatione Constantini invenitur totum hoc
contrarium ut videbitis, in translatione burgundionis prius
in incipit comitum ibi. dolor hic. Aut
quo posterius particula diminuta est in burgondione,
aut in Constantino littera addita exponatur, tamen
ut iacet totum continuum dividitur in 2as duas partes
prima ponit exercitii utilitates et
qualis afforismus intentio, 2a dividit, 2a ibi,
dolor hic. de prima dicit duo primum quod exercitium
est utile cum est quia commovet naturalem calorem,
et facit validas virtutes naturales, animales, et
vitales quae sunt in membris, et hoc confortando
calorem et superfluitates purgando et poros
aperiendo, secundum dictum est quod in eo considerandum
sunt tempus scilicet hora aut repletio, aut evacuatio
corporis et quanta die hora et modus, an scilicet vle
aut particulare, aut velox aut tardum, an
uniforme, an non. Et quantitas scilicet duratio
eius, unde ypo. hic tetigit regulam sive quantitatis, et tunc exponendus est afforismus ut

dictum est circa litteram. ¶ Dolor hic. dividit
afforismum, et dicit primo quod hic dolor de quo loquitur
ypo. in lingua greca vocatur polos et significat
locum id est membrum cum fatigationibus id est fatigatum.
¶ Dicit 2o quod sive sciamus dolorem per fatigam,
sive per dolorem, dictum ypo. videtur verum, quia
cum homo se moveat donec sua membra doleat, et non cum magno dolore ea movere
possit, tunc si dolor incipit quies ei remedium
det, et nota pro ultima quod potest duobus modis exponi, unus quod lis si incipit, contrariatur
cum lis dolor, et erit sensus quod incipienti dolori remediat quies, et hoc modo expositum supra afforismum, 2o modo quod lis si incipit contrariam
cum lis quies, et erit sensus quod sive dolor sit
in principio sive non, quies tamen incipiens est ei
remedium, et hoc modo non differt nisi de tali
particulari remedio.

Dubitatur utrum cuilibet

corpori humano conveniat exercitium usque ad
lassitudinem. ¶ Movetur quod sic. Non
cuilibet humano corpori convenit exercitium quoniam usque
ad lassitudinem, arguitur patet de febrientibus et melancolicis et frenetias et chymaris et multis
aliis quibus est iniungenda quies quam potest esse
et non exercitium, et patet de patientibus dissenteria
et tenasmone, et multe sunt tales dispositiones
in quibus non convenit exercitium. ¶ 2o sic si exercitium conveniret maxime hoc esset propter dissolutionem superfluitatum 3e digestionis, aut ad caloris naturalis intensionem et vigorationem, sed propter istas non
convenit cuilibet corpori sano quoniam ideo, antecedens collige 3a p.
cano allegato in afforismo et 2o de regimine sanitatis, sed minor arguitur quia corpora valde colerica sunt
paucarum superfluitatum quae temperata et subtiliarum
quo facilius resolvuntur et calor eorum est intensior
quam calor temperatorum debite exercitatorum quoniam eorum
calor erit sufficiens superfluitates illas dissolvere et expellere sine adiutorio exercitii. ¶ 3o
sic exercitium plus dissolvit de spiritu et humiditatibus bonis proportionalibus quam de superfluitatibus quoniam non est conveniens assumptum patet quia
spiritus sunt dissolubiliores quam superfluitates, tamen
sunt subtiliores et magis inflammabiles et minus
a forti vaporis distantes, et calor per exercitium
acquisitum est calor accidentalis et per consequens rerum
naturalium dissolutivus. ¶ 4o sic aliqui corpora per
usum exercitii cadunt in morbos quoniam eis non
convenit, antecedens patet ex avicenna 3a p. doctrina 2a ca.
3o cum dixit. Est autem cum exercitium homines calide et sicce complexionis ad egritudines perducit. ¶ 5o homini
temperato sunt eque conveniens exercitium esset et conveniens balneatio resolutive fatigationes, cum exercitium ad resolvendum superfluitates et calorem intendendum
administretur, et haec duo facit dicta balneatio, quod est falsum contra mentem avicenne 3a p.
doctrina 2a ca. 5o cum dixit, hinc autem homini
cum in cunctis regimine maius consistit sermo de

balneatio resolutione faciens non est necessaria, cum
corpus ipsius est mundum, nec quod balneo indi
geret, egeret ipso etc. Constat autem quod loquitur de
temperato et sibi vicinis, quod autem exercitium sit ad
consolvendum patet quia est ad evacuandum superfluitates
3e digestionis quod per resolutionem evacuant ut patet
per Avicennam affo. 2o quod affo. 49o Avicenna est autem 3a 4 p.
loco allegato, et 2o de conservatione sanitatis cum
dixit utilitates exercitii sunt due, ad resolven
dum superfluitates etc. et non loquitur nisi de super
fluitatibus 3e digestionis. ¶ Sed si conveniret exercitium
tamen hoc esset cum aliis adiutoriis ad robur
corporis quo ad organa motiva consolidata
te corpus accipiendo, quod est falsum, sed consequentia
patet ex G. 3o de regimine sanitatis per primum, cum dixit
consequentia sunt exercitium est vehemens motus ne
cessarie et hoc tamen fieri ab eo in exercitato
corpore, duricies organorum virtutem attractoriam
quam sui impassibilitas corporis et ad actiones
robur, falsitas tamen patet quia exercitium soli
da molificat ut dicetur paulo post, solida
quidem molificant, humida non subtiliant
sed ab exercitio. ¶ 1o sequeretur quod exercitium in tem
perato esset retardandum statim cum sui digestione completa
et non esset ultius expectandum, quod est falsum
ut videndum et consequentia patet ex G. loco allegato
cum dicit: Tempus exercitii est optimum cum ex
tunc omnibus perfecte est digestus duabus
digestionibus et per 3 per totum, quia exercitium ante
factum propter aliud impedit non videt nisi quia
humores crudos trahit ad membra et vult
ibidem, 3a istis digestionibus completis non sunt in
digesti humores trahendi, ergo tunc non est
nocumentum exercitii, et ideo tunc inchoandum, falsi
tas tamen ab eo Avicenna 3a primi doctrina 2a capitulo
2o, ubi dicit quod hora incipiendi est cum urina
sit digestus in suo corpore et venis. ¶ 8o quia
quod non quodlibet corpus humanum est exercitandum usque
ad lassitudinem, primo lassitudo ex toto disposi
tionem naturalem inducat dolore, et temperata ad
talem dispositionem non sunt ducenda, 2o quia si tempe
rato sufficit exercitium usque ad primam lassitu
dinis statim non sufficit, immo erit ultius
quia aliis partibus cum ad lassitudinem pervenerit
plures habebit superfluitates expellendas, et
velocius cum erit prohibendus ab exercitio quia
pauciores habet superfluitates et plures pare
factione, et calor eius non ledit. 3o quia per
exercitium usque ad lassitudinem est faciendum si
tatis, et mediantibus balneum ut 2o de regimine
sanitatis, ergo iterum in primo lassitudinis re
manet superfluitates expurgande, et ideo
ultius exercitium confert. ¶ In opposi
tum arguitur saltem quod omne corpus
humanum sanum sit exercitandum usque ad primam
lassitudinis et non ultra, nam omne tale vitandum
citandum, quia indiget innato calor naturalis
ad superfluitatum expulsionem ab exercitio in corpore
temperato, ergo in quolibet alio sano et per consequens
exercitium confert huius corpori sano, sed non resol
vitur de naturali usque ad primam lassitudinis ergo
usque ad illud fit sine nocumento, sed post illud
virtus debilitatur ergo non est ultius in exercitio
procedendum. ¶ In questione ista primo ponam con
clusiones, 2o conclusiones, 3a questio. ¶ Quan
tum ad primum. Nota ex proemio
3a affo. nomen exercitii dicitur equivoce ad
tria apud medicos quia omnis sunt per oppo
situm membri, quo dicimus quod audire sonos
parvos et magnos est exercitium auris.
2o modo sunt fortius prout importat motum
voluntarium corporis, quo et membra que mo
ventur ab alio voluntario motu dicuntur ex
ercitari ut collum, 2o de regimine sanitatis.
3o modo sunt strictius ut importat motum
voluntarium tam vehementem ut inducet re
spirationem, hic erit sermo de eis maxime
tamen de 3o modo. ¶ Nota 2o quod exercitium
principalissime in conservanda sanitate propter tria
adhibetur, primum est membrorum robur, constat
enim quod temperantia membra habent duplicem ra
tionem, primo quia sunt multe passibilitatis ab ex
trinsecis, 2o quia fortes operationes motivas
facere non possunt. Exercitata autem exercitatione dupliciter
habent hec membra robusta et ad resisten
dum et actiones fortes operandum ut 3a primi, et
2o de regimine sanitatis. ¶ 2a utilitas est
expulsio superfluitatum 3e digestionis, que autem
expellitur a calore naturali sine alio adiu
torio, et hoc non potest perfecte fieri per integra
etate ut vult Avicenna 3a primi doctrina 2a capitulo
primo dum dicit: Virtutis enim nature solummodo non
est eius complete, immo procul dubio ex sup
fluitate cuiusque digestionis remanet absterso
sio et ipsis [illegible], et ista
est in multis nocumentis que ab ante consid
erarent, aut cum adiutorio balnei, fricati
onum, vel exercitii, vel aliarum rerum calore
excitantium. Et istarum nulla est ita generis
sicut exercitium ut patet distinctum. ¶ 3a est ut
nutrimentum fiat bonum quod in membris vigorato
calore per proportionalitate exercitii est multo
melior quam in hiis que nullo utuntur exercitio
ut ait G. 2o de regimine sanitatis et ab auctore
loco allegato statim est colligendum, nam in istis
reliquis quia non fit cordarum et nervorum
constrictio sicut in exercitio, ideo non ita indura
tur et roborat. Et quia si exterius appli
cantur ut balneum, sol, ignis, et unguenta
magis calefaciunt exteriora et minus interio
ra, ubi non medicine calide sumantur interius
magis interiora calefaciunt, et si ab ira vel
a verecundia, magis quedam determinate partes

in calefiunt / nec est ...

calefiunt / nec est ita naturalis motus spiritus
sicut cum movetur ad opera in que sunt
ordinati. ¶ Propter hec 9° et alia confert ipsum
exercitium calore naturali ad superfluitatum ex-
pulsionem et exercitium, et ad remittendum [illegible].
In exercitio autem convenienti facto calefiunt exteri-
ora et interiora et omnium membrorum superfluita-
tes. 3° digestiones melius expugnant, et
calor vigoratur et motu spirituum per quem
potest melius evacuant quam si calor intenderet
ita sine motu. ¶ Nota 3° quod licet exercitio
insint omnes iste utilitates, tamen exercitium
multipliciter potest nocere. Primo quia exercitium est mo-
tus fortis, et ille sit calefaciens corpus, contin-
git nimis corpus calefieri ut aliquam febrem
inducat. 2° per hanc calefactionem dissolvuntur
non tantum superflua sed humiditates naturales, spiritus
et membrorum solubile humidum. Et ideo aliquando cum
nimium fiet, corpus nimis debilitaret et
exsiccaret. 3° quia auctus calor in membris
exterioribus quam exercitatur fit attractio fortior ab
interioribus ad exteriora, et ideo cum chymi cruda
sunt in interioribus trahuntur cruda et sic inde no-
cumentum. 4° si humores mali sunt in corpore qui
agitantur per exercitium et multo magis nocent.
5° si coagulati sunt, eliquantur et discurrunt per
corpus. 6° si motus magis movetur. 7° si pa-
rum sit humor frigidus fit cole ebullitio
et similia ipsius generantur, et multa talia nocumenta
possunt contingere ex particularibus corporum dispo-
sitionibus que ab istis dictis pendent. Inqui-
sitor diligens multo melius hec videbit
in particularibus locis per ea que hic dicuntur. ¶ Ex
hoc correlarie sequitur quod nec semper nec in qualibet
dispositione sunt corpora exercitanda. Scilicet cum multo ma-
iora essent exercitii nocumenta quam iuvamenta. Un-
de completo exercitio debito non est exercitandum,
et cum adest ardentissima febris et fluxus
ventris et sic de multis aliis causis in quibus
tam fortis quam debilis motus voluntarius plus
noceret quam prodesset. ¶ Ex 2° quod ad optime
exercitandum pro sanitate conservanda, corpus debe-
mus ipsum considerare quoad dispositiones suas
tam naturales quam non naturales. Cum ex istarum
varietate sit diversimode administrandum. ¶ Ex
3° quod quedam sunt dispositiones corporis in temperato
ad hoc ut optime in illo incipiatur exercitium,
et quedam debilitate propter quas oportet exercitium dimit-
ti. Et ideo doctores docuerunt horam inchoan-
di et signa dimittendi exercitium. Quorum prima
sunt signa indicativa exercitium debere prodesse sine
notabili nocumento, et 2a signa significativa exercitium
non ultius esse continuandum sine notabili nocu-
mento. Sed attende quod et cum notabile sit nocumentum
stat tamen exercitium debere continuari vel inchoari
propter maiora iuvamenta inde sequentia. Sed hoc in
capitulis de exercitio regulas non omnes posuerunt

auctores, nec est possibile cum infinitis modis variari
contingat. Sed oportet hic sicut in cura facimus
cum sunt contrarie indicationes sequi fortiorem, et
hoc multum pendet ex usu et bonitate extima-
tionis cum generali doctrina que datur de exercitio
non notabiliter nocendo. ¶ Ex quo sequitur cum in generalibus
libris regulis de exercitio dicitur quod primo pruritus laxitu-
dinis est dimittendum exercitium, vel quod statim completa
digestione 2a inchoandum, vel quod non est exercitandum
cum mali adsunt chymi, totum debet intelligi
exercitio facto sine forti indicatione ad contrarium et
non generaliter. ¶ 2° nota quod licet exercitium sit mo-
tus ideo resolutivus quia calefactivus, tamen non
omnia exercitia equaliter calefactiva sunt equaliter reso-
lutiva, nam exercitium vehemens et breve plus
calefacit quam resolvat. Exercitium autem longum
et tardius plus resolvit quam calefaciat, et
hoc notat experientia. Colliget 2 a. G. 3° de
regimine sanitatis cum dixit: Durativum exercitium
laborum esse illud in quo fiunt motus maio-
res quantitate et minores qualitate cum multis quie-
tibus in medio, et constat quod tale quantitate exer-
citium parum calefactivum et multum resolutivum.
Est et similiter autem expressa 2a p. doctrina
2a capitulo de hiis que proveniunt ex motu et quie-
te. ¶ 4° principaliter nota quod ab exercitio plures species
laxitudinis fieri possunt, scilicet omnes, nam et laxi-
tudo extensiva, laxitudo ulcerosa, et laxi-
tudo apostemosa, et laxitudo arefactiva, que
a G. 3° de regimine sanitatis non vocatur la-
xitudo sed dispositio similis laxitudini. Iste omnes
composite fieri possunt ab exercitio. ¶ 5° nota
quod causa ulcerose laxitudinis est puncta super-
fluarum acuitatum que sunt ex humoribus aut ex
liquefactione carnis vel adipis. Et in hoc autem
3a p. doctrina 2a capitulo 12° de laxitudine que
sit extensiva, et G. 3° de regimine sanitatis conveniunt.
Sed laxitudinis apostemose causa sunt humores mul-
ti ita ut corpus tolleret in tumorem, et itaque
tali peracutes ut inflammatio sequatur eos. Quod
non est dubium propter exercitium ex venas in mu-
sculos inmixta causa talem ibi posse calefieri.
¶ De laxitudine autem extensiva alio modo vi-
detur 3a p. doctrina 2a capitulo 12° et aliter
G. 3° de regimine sanitatis, nam autem dixit
quod ipsa est ex superfluitatibus retentis in muscu-
lis cum sunt bone substantie, aut ex ventositate.
G. autem dicit quod hec causa est extensio villorum
longitudinalium musculorum, que postquam cessat, tamen
remanet sensatio talis sicut cum actu exten-
duntur. Et quod ista sit G. intentio patet ex
textu cum ita dicit: In quo labore tenduntur
membra solum ulcerosus non ita est sensus. In
hoc labore superfluitas, in hoc labor multa
superfluitas non continetur in corporibus, in musculis
vero et nervis dispositio quedam in vehementioribus tensionibus

quas fecerat in exercitijs consistit cum q id fit
virtute ordinis / contingit enim virtutibus fortiori-
bus tensis omnes quide musculorum tendi in
villos non similiter vero labore remissos sed
quorumdam maiore secundum rectitudinem tensionis sint /
et alij qui minus tendunt / ideo q in hijs illis
labor / oportet q amplius tendunt ut prope ad e-
mulsionem veniat reliqua quedam dispositio que est
similis ei quia secundum actus fit ut videat adhuc
tendi / et sit necesse tendat h. G. In quibus
verbis innuit q in simplici laxitudine extensiua
non sit multe superfluitates / et ideo non est prop-
portatum humorum in corpore / cum o[mn]i[u]m innuit de
ante loco allegato / nec sit portates in qua-
ante loco allegato / Et ideo sequitur
ut patet ex ante loco allegato / Et ideo sequitur
q non est hec laxitudo pedes a superfluita-
tibus / vult 2° q in hac laxitudine rea-
net quedam dispositio in musculis et nervis ex
fortioribus exercitijs que dispositio ostendit virtute
tale q ipsam fecit / quo sunt fortes vel non /
et quod agendo perfecit ¶ Dicit 3° declarando que
ista dispositio q in fortibus exercitijs contingit re-
de villos musculorum omnes secundum non equaliter / primo
illi qui sunt secundum rectitudinem tensionis magis
tendunt ita ut quasi veniat ad emulsionem
vel separatione ¶ Dicit 4° q in istis relinquitur
quedam dispositio sensibilis scilicet que est similis illi sensa-
tioni que fiebat cum actu iubatur propter quam e-
sto q iubatur non tendat / tamen videtur adhuc
tendi / Et hoc est simile sicut cum perspeximus in sole
vertentes nos ad umbram etc / quia tamen q habea-
mus ante oculos re lucida aliarum rerum
prospectum prohibentes / Et tamen hoc considera / plura
enim sequuntur ad hoc q ceteris opiniones de laxitu-
dine ¶ De laxitudine autem arefactiua / quia
G. non vocat laxitudinem causa est musculorum
exiccatio ita ut aridi in motu sentiant /
et difficulter obediunt virtuti / modo quia in exer-
citio eliquari possunt humores et aeri et mo-
ueri ad cutem et musculos / et musculi tendi
et excoriati constat quod ab exercitio omnes modi
laxitudinum possunt accidere ¶ Ex quibus patet q
omnis laxitudo est dispositio preternaturalis / nam cum omnis
laxitudo includit dolorem / et omnis dolor sit
ex toto genere preternaturalis / ideo omnis laxitudo est
preternaturalis ¶ 4° nota q non omnia corpora sunt per
exercitium vincenda propter hanc speciem laxitudinum
receptiua / nam illa que bene se habent et non
sunt multum repleta / per exercitium sepius et faci-
lius induunt dispositionem de similem labori quo vocatur
laxitudo arefactiua / et alia que acutos
non multos humores habent facilius incurrunt
ulcerosam / habundantia multitudine humorum cali-
dorum et malorum induunt apostemosam / et hoc per
se clarum est / Et sumitur per partem a. G. 3° de re-
gimine sanitatis / post vehementia exercitia bene
se habentibus atletis est totum fere tempus aqua bal-
neandum quia sepius inducit dispositionem similem

laboris scilicet arefactiuum ¶ Ultimo ex hijs ponam
conclusiones huic questioni pertinentes / Et primo declaran-
tes utrum omne corpus humanum sit exercitandum /
2° utrum calidiora et sicciora corpora sint fortio-
ribus exercitijs exercitanda quam frigida / 3° utrum nullum
corpus debeat exercitium quousque ad laxitudinem / 4°
utrum nulla laxitudinis cura sit per quietem
facienda / 5° utrum ab exercitio debito omnes de
facienda ... partes corporis fortificentur ¶ Pro primo sit ista pa-
tientes corporis fortificet ¶ Pro primo sit ista pa-
9° / Non omne corpus humanum est exercitandum / patet de
minus commotum per consuetudinem calefactiua ¶ 2a
9° / Non in quolibet dispositione corporis sani est opus
exercitandum / patet per superius notata ¶ 3a conclusio
libet humano corpori sano per aliquam etatem inte-
gram conueniens aliquam competit exercitium / Ista conclusio
patet / primo distribuendo per omnes etates / nam dicto
res hunc docent infantes exercitari per motum
cunabuli suspensi et per ploratum / Et pueros
usque ad 21 annum docent exercitari fortioribus
exercitijs / et iuuenes fortioribus / et senes re-
missioribus / ergo in qualibet etate competit exercitium / 2°
constat et quod in qualibet conditione sive temperata
sive distemperata ut patet legenti librum de
regimine sanitatis contum / et 2um 2. 6. colli-
get Auerois / Et hoc patet ex causa propter utilita-
tes quas facit exercitium superius dictas / nec
obsunt nocumenta eius / quia in qualibet etate et in
qualibet conditione sani debite recta / alij magis
prodesset ad sanitatem quam obesset / et in ista conclusio
sunt omnis ¶ Nota tamen q dicta conclusio ymagi-
natorium non repugnat aliquid corpus per aliquam
etatem integram manere sanum / et tamen numquam
in illa etate erit exercitandum / quia continue erit
repletum humoribus aptis ad nocendum ita ut
exercitium esset disponens / et istud per tunc non
erit debite rectum in illa etate ¶ Contra hanc
ultimam conclusionem / arguitur ex G. 6° de regimine
sanitatis capitulo 2° cum dicit / Quidam autem corpo-
rum qui vehementer calidi sunt conclusio / necesse in-
digent exercitijs ¶ Hic potest dici duplex / uno
q ibi sumitur exercitium per motum voluntario fo-
ti propter quem corpus permutat respirationem / et non
generaliter ut in conclusione intelligitur per omni motu
voluntario sive forti sive debili / unde G. sta-
tim post textum allegatum dixit q sufficit eis
ambulatio / et Auerois 6° colliget capitulo de gu-
bernatione distemperatorum dixit / cum dicit calida
et sicca corpora non esse exercitanda intellexisse
de forti exercitio / et non de debili / Et ex hoc
potest sumi 2us modus concordandi quia sunt exercita-
da propter accidens exercitium et non fortiter / Et hoc
vult G. loco iam dicto / nam deambulatio corporis ta-
lis debet esse ut altius vel anhelitu secundum paruu-
lis ¶ Ex istis vel in solutione ad 2am difficultatem
istius questionis / utrum calidiora velociori exercitio et
magis calefactiuo sit exercitanda per conseruanda de

sanitate, dicendo quod non, sed remissiori et tardio-
ri, unde de illorum consuetudine non persuasione lo-
quitur Avicenna. Galienus colliget tractatu allegato dixit.
Et non oportet ut corpus calidorum sit facile et
suave cum suavi ambulatione et extensione, sed
quod dicit ypocras quod corpora calida debent gesti-
re et non exercitari, debet intelligi in remisse, quod
est quasi omnimoda quies corporis non egreditur
via sanitatis. Galienus autem 6° de regimine sani-
tatis dixit. Et utique exercitari eos scilicet cali-
dos non acutum et extensum exercitium, sed vaca-
tivis et mollibus. Item valet si dicatur ut
sepius dictum est pluries, concedendo quod hoc intelligi(tur)
in preservatione regiminis quia isti quo ad usum exer-
citii loquuntur de consuetudine, et dicit exercitium
forte quale in temperato, et ita calefactivum
est eis egrotabile ut expresse videtur innuere
2a parte doctrina 3a Avicenna. Preterea si hoc in-
telligere voluissent, tunc fecissent mentio-
nem de exercitio consuetudine sicut in eis capitulis
de diversitate de ab reductum et consuetum
mentionem fecerunt. Sic corporibus et humi-
dioribus magis siccantia exercitia conveniunt ut
vult Galienus loco allegato, ubi dixit de calidis
et humidis, indigent enim exercitiis amplio-
ribus. De siccis autem in caliditate vult quod
remissioribus utantur quia calidi tamen quia ea que
denegat caliditas tamen magis denegat cali-
dos et siccos. Avicenna etiam de calidis et humidis
propter multa humiditate dicit. Et idcirco ne-
cesse est ut exerceant forte exercitio, et velo-
citer; de frigidis et humidis dixit quod debent regi-
mini multiplicare exercitium. Non enim videtur
apud Avicennam et Galienum dubium quod calida con-
minus calefactivo indiget exercitio et
consuetum, et frigida calefactivo magis. Et hu-
mida magis exercitio, et sicca minus.
Quomodo autem intelligatur quod consuetudo debet fieri
per siccam, vide 3° regimine. Contra ad 3am
difficultatem, que est titulus quomodo sit prima
conclusio ista. Nullum corpus in pura sanitatis con-
servatione exercitandum est usque ad laxitudinem
inclusive. Et ista est contra Marsilium et ali-
os ... exponentes. Qui dicunt
... omne corpus usque ad laxitudinem exer-
cendum, conclusio probatur sic. Nullum corpus propter puram
sanitatis conservationem est educendum a lati-
tudine sanitatis, sed omne corpus quod usque ad
laxitudinem exercitatur educitur a latitudine
sanitatis, igitur etc. Maior est clara, et minor probatur
per ... notandum, probatur etiam minor sic illa
... ad quam non perveniunt in regimine
sanitatis ... non est in latitudine
sanitatis, sed laxitudo est huiusmodi igitur etc. Minor probatur
per Galienum 3 de regimine et per Avicennam. Galienus colli-
get tractatu de regimine temperati corporis ubi dixit
Et scias quod exercitium simul est una ex
rebus que indiget correctione si in ipso

delinquatur. Et peccatum quod maius in exercitio
committitur est illud quod vocatur labor. Contra preterea
... est rasis in nono almansoris ... 2° ...
dixit. Sit ... exercitium deambulationis et vehe-
mentius quo utitur nemo tam diu exercitat
donec fatigationem sentiat. Contra 2a conclusio ad
corpus adaptandum laboriosis et fortibus exer-
citiis est oportunum et decens usque ad fati-
gationem et laxitudinem sepe deducere, probatur quia quan-
do ad talia non sumus apti ... sine
fatigatione facienda, est oportunum ea fieri
consueta ut sine fatigatione fieri possint.
Sed non fiunt consueta nisi multotiens sibi
similia fiant ante assuefactionem, igitur oportet ea
fieri cum fatigatione inducunt. Et hoc ...
... voluisse Galienus 3° de regimine sanitatis
ubi dixit. Et si quis maxime sit bone
constitutionis corporis, et negotiis secularibus sit
liber et sibi vivat, tamen impossibile est omnino ipsum
in posterum nunquam peccare, sed decens est
... exercitabile sepe peccatum vide-
tur quod labor vocatur. Quia igitur non videtur possibile
aut saltem difficile valde quod liber homo
exerceatur debite, ita quod nunquam erret, ideo
ut tales errores non sibi obsit est assu-
efaciendum eis, et perserte istis ...
... removet, et ex illis homo ita pau-
latim assuescit ut magnis laboribus de
necessitate quibusdam occurrentibus possit facere
et sine lesione tollerare. Ex quo sequitur quod de-
cens est per sanitatis conservatione licet non pu-
ra, sepe latitudinem sanitatis excedere.
Contra 3a conclusio per circa malam dispositionem aut pre-
servationem sepe decens est usque ad laxitudinem
inclusive et per notabile tempus exercitari, conclusio probatur
sic per circa laxitudinis ... adest
ipsa faciendum est apoterapeuticum exercitium,
quod est exercitium longum cum quietibus inter-
positis, non constat quod fit cum laxitudine igitur
etc. Antecedens probatur per Galienum 3° de regimine ubi dixit
de circa huiusmodi laxitudinis. Si non plus su-
perfluitatis in musculis est correctis quia sola
frictio non sufficit ad evaporandum, oportet pluri-
bus ex se ipso uti motibus. De laxitudi-
ne et extensiva constat per Avicennam 3a ...
... de medicina laxitudinum sequentium exer-
citium ubi dixit. Et hec quidem laxi-
tudine resolvit exercitium et rarificat.
Ex hoc sequitur quod non a quolibet exercitio
statim est dimittendum exercitium cum incipit
dolere vel laxari. Contra 2° solutio ad
difficultatem ... questionem, utrum cuiuslibet la-
xitudinis cura debeat per quietem fieri, nam
videtur quod non sed debet per quietem fieri, verumtamen per
motum plurem etiam consueto. Contra ... 2 ... quod in
cuiuslibet laxitudinis consequentis exercitium cura

e apta quadeqz oferre quies / na si aliqua
eet i qua no oferret maxime eet illa i
q ofert motus § ostat q i illa ofert q
es n ille motis quietibus dz ee imptis
ut pz ex . B . loco allet⁰ . ¶ Dz . 3⁰ q sma
ypo . q i nullz laxitudis in suo p n⁰
expntis / z i solo cor⁰ inulpate sano pue
motus ma suffit quies / na n e in
p n⁰ p quiete supralefactio remitit / et
n laxitudis plibet / et na e potes q
nondu a / morbo e uicta / ul re pt naz
io ipa na tu quiete suffint illud p n^m
remone / z ideo dixi in expone / hic dia
de p n⁰ laxitudis . ¶ p . q . z ulta dicedu
q ois cors vtus s3 spem e apta p exer
citiu fortificari / pz q glibet tlis pot ex
supfluit^e p n^a debilitari / z p illaz remo
tione eq fortificari / Nuc aut tles super
fluitates p exercitiu poss remoueri / no tn
de exercitiu conuent adminst^e tu qlibet vtute
fortificat ymo stat q aliquas debilitat
ut retentiua z expulsiua calefaciendo et
exercitando . ¶ Ex gbz pz apud dilige
te ad 12ta vtuscz p n^s solutio / Et tu
bene osidera q exercitiu conuent admist^e tu
exercitado z indurando mebra no tn fiunt
cors debite vtens x eo fiet situs sostan
tifice q si ab eo abstinet / Et quo no
fiat nimis ad silem ut sinitate deuenire
iuuenes . ¶ Sed aut dr q ypo dat i affo⁰
reglaz de q n^te exercitij q inuat q rescz ad
laxitudis p n^m sit expendiu no debet in
telligi n exclusione / ut qn motus non
eet ita leuis / s3 hot e an laxitudinez .

Assueti assuetos. In prin⁰

affoz⁰ ulr ista ote / hoies assu
eti ferre labores sibi assuetos q
uis eent ibecilles ul senes facilius ferut
illos q fortes ul iuuenes illis laboribz
isueti / p⁰ / In istis assuetis e vtus acq
sita p qua resistut labor^e osuetorum
ipressioni qm siliis no e in hoibz no
osuetis q ref a^m z qua in notatis de
clarabit stati . ¶ Circha huc affoz^m nota
p⁰ q illa q st hoi multotiens approximata
dir ea vsu osueta hoi / Et cotra hoc
dr illis assuetus / Et hoc siue ista admi
strata sint cora intus ul ex applicada
ut aer / aqua / cibus / zet siue opes acti
ue aut passiue cors ut motus z passio
nes . ¶ Nota z⁰ q ex freqnti approximatione
talium ad hoiez z freqnti vsu hoies in
talibz actioibz ul passioibz acqrit qda
qlitas dispones cors huam ad no ita le
di ex siliis altius occursu / Et qlitas p qua
habilitatur ad ita ul talz agend ul patiend

vocat^u qnz osuetudo qnz assuefactio / Et sil
n instris nalibz vtutes ocurrit ad agend
aut resistendu / et io osuetudo hoc mo
dicta no e freqns vsus § qlitas ex fre
qnti vsu derelicta / Et hec e illa de q dr
q e altra na ut p⁰ phicor q^to di . Et
3^a p . ca⁰ de succurrendo accntibz q pro
srcat morbos n dix / Cm vsus e sic
na . ¶ 3⁰ nota q p labores itelligimus hic
no ut sup illo affoz⁰ . q⁰ . hz pnte / p la
situdine / sed motu voluntariu que apta
sequi lassitudo . ¶ Nota . 4⁰ . q debiles sunt
ee altd tu modor . 1⁰ vno^u nalz sicut
qda graciles z melacoici st debiles in
motu / 2⁰ etatiue ut senes / 3⁰ pt^r nalz
ut eger z qualesces . Et ita egt^a t plz
otingit vnu ee alio fortiore / Et has
debilitates tetigit ypo . pma z 2^a / pma
n dix ibecill / 2^a n dix senes / Et eq
modos fortitudis n dixit fortibz aut in
uenibz / Ex qbz pz sensus ois ypo . et e
q qmus vnus eet debilis aut pp naz
aut pp etate aut accntz ipse tn facilis
ferret exercitiu sibi osuetu q ide exercitiu
ferret ille q eet fortior aut iuuenis . //
¶ 5⁰ nota q p facilr ferre exercitiu siue la
bore debemus itelligere minus ab illo mole
stari ul no molestari / et h⁰ vi itelliger
G . q⁰ . de regie sanitat n dixit / Con
suetudo maxima ht pte i electione spe
exercitior / Inlaboriosi eni / eis assueti st
motus / z delectant in eos opantes / sicut
eq in no assuetis anxiant . possset z in
telligi facilius ferut q cu minori moua
tu illos fatiut / ul pmptius / ul melius /
s3 pmus itellectus e verior / Ex quibus
tade pz ca ohie vificas / na i istis q
suetis z^u osuetor labor^e ult^a nalia in
stra ad resistend e qlitas adiuuas re
siste illius ipssioni / z facies pmptius
z cu minori conatu / z io posse plus tol
lerar talia exercitia q disueti alijs pibz /
Et io z poita disparitate in fortitudie
no tn tanta q supet vi assuetudis /
pz q z facilius ferunt . ¶ Ex quo pz ypo
no velle q ois asueti qlzlibet isuetis
qmunis fortibz facilius ferut / § ut plz /
Ex quo se vltius q exercitad p sanita
tis osuuatione alijs pibus st exercitadi osue
to exercitio potius q disueto cu p illud
vtilitates exercitij oseqnt^r sine nocu^to / et
hec e 9⁰ impliata affoz qua itendit y
ypo . sm exponem o^tm .

Hic afforismus. Gals i o^a fac
duo p⁰ opat huc affoz^m predcti / 2⁰
exponit vificando z^a ibi / Dat aute nobis.

Dicit primo quod hic aphorismus est continuativus superiori quia in utroque est sermo de exercitio conservativo sanitatis seu competente sanis. Secundo predicta dixit de repletione quia docuit terminum quem transgredi non debemus. In isto non docet qualiter exercitiis sunt corpora exercitanda pro sanitate conservanda dicendo quod exercitatos decet oportet ad consueta ducere gymnasia, et ut dixi super hac videtur communis esse intentione G. in aphorismo. Et nota quod dicit quod pro conservatione sanitatis aliis paribus consueta exercitia sunt meliora, non contingit insueta esse meliora, quia per ea magis utiliter corpus exercetur et magis moderate, supposito quod eque in se proportionata essent exercitia ad sanitatis conservationem deducta consuetudine, tunc dicit quod si corpus alterum est consuetum, tunc ad conservandum ipsum est melius uti per conservatione. Nam si exercitium fiat pro sanitate recuperanda aut pro membro magis fortificando, aut pro periculo vitando, stat potius utendum esse insueto exercitio, tamen ad hos fines magis proportionato ut dicetur in sequenti aphorismo. **Dat autem.** Hic exponit dicens breviter quod Ypocras dat nobis speciem exercitiorum medicinalem, id est docet hic in specie quali exercitio est utendum, sed non speciem simpliciter, scilicet ratione motus et diversitatis eius in se, sed ratione considerata a medicis, puta a consuetudine. Unde non dicit quod velocior vel progressivo motu vel de alia motus differentia, sed de consueto. Modo consuetudo non facit diversas species exercitii nisi in ratione que est a medicis consideranda. Causa autem quare consueto exercitio est utendum est quia omnis consuetudo prius habita est levior, licet alia sit melior, et est sensus quod omnis consuetudo antiquorum laborum, aliorum penalitatis supportata facit exercitium facilius tollerari. Et alii non oportet hoc esse verum, et ratio quare in aliis partibus est fortior consuetudo, quia quidam sunt assueti alio fatigari quam alii, et quidam ambulando, et quidam manibus, et quidam in aliis membris, et quidam in totis membris corporis. Et quidam exercitio corporis membrorum veteres utuntur cum vehementioribus motibus, ut faber, sutor, licet utrique manu. Hoc voluit Ypocras utendum esse magis consueto, quia membra magis exercitata ad laborem aliis paribus sunt constantiora ad eundem exercendum membris insuetis, et minus sunt in illo exercitio lesa.

50 **Ex multo tempore etc.** Ypocras in isto aphorismo primo ponit unam conclusionem principaliter intentam, secundo infert unum corollarium, ibi: Oportet igitur. Conclusio prime partis est ista: res consuete multo tempore quamvis essent deteriora insuetis, tamen minus corpora quibus sunt consuete molestant quam ille disuete. Hanc conclusionem quidam sic probant: res consuete ex multo tempore sunt facte connaturales corpori, et res disuete non; igitur minus molestant minus corpus, tamen connaturalia quia connaturalia aliis paribus minus molestant, ut declarabitur infra. Posset tamen melius argui: corpus acquirit virtutem ex frequenti usu per quam resistit molestationi rerum consuetarum, et non acquirit talem virtutem respectu rerum disuetarum, igitur minus molestatur ab eis, et non totaliter, stante in notabilibus apparebit. Pro aphorismi igitur intellectu nota primo ex dictis in precedenti aphorismo quid dicitur consueta, et quid non, quid etiam acquiritur, et quid res sit consuetudo. Nota secundo quod aliqua sunt consueta ex multo tempore, et aliqua ex pauco, et aliis paribus fortior virtus acquiritur respectu consuetorum ex multo tempore quam ex pauco, et ideo de illis specialiter locutus est Ypocras in aphorismo. Ideo quod sequitur quod aliis paribus assueta ex multo tempore sunt apta minus molestare quam consueta ex pauco, non tamen oportet semper magis esse innata ut in dubio tangetur. Nota tertio quod ista consueta non dicuntur deteriora insuetis illi corpori cui sunt consueta, sed dicuntur deteriora, aut quia respectu temperati essent deteriora, aut quia respectu illi [illegible] corporis deteriora essent deducta consuetudine. Nota quarto quod non est Ypocras intentio quod omnia consueta deteriora quibuslibet esse minus molestantia, stat enim talia tanta esse malitia consuetorum ut superet hic excessus facilitatem resistendi que est in corpore propter consuetudinem, sed voluit Ypocras non multo excedente excessu in malitia consuetudine aut existente ex multo tempore, quod habilitas acquisita ex longo tempore plus facit ad tollerandum sine molestia illorum impressiones quam faciat malitia eorum ad plus ledendum, et hoc modo limitando predicta dictas conclusiones, quia enim in corpore est talis virtus ad faciliter et sine molestia impressiones tales tollerandum consuetarum rerum, et non est talis virtus respectu insuetorum, patet quod per certum excessum minus molestat a consueto ex multo tempore quam a non consueto eiusdem malitie. Sit ille a, et patet quod stat aliquid esse maioris malitie, minoris illo consueto, minus quam per a, a quo magis molestabitur.

Oportet igitur. Hic infert Ypocras unum corollarium, et est hoc: oportet transmutationem ad res insuetas [illegible]. Primo illud oportet facere propter quod corpus fit minus aptum ledi, sed per transmutationem ad insueta fit istud, igitur etc. Totum statim declarabitur in notabilibus. Nota igitur primo quod transmutatio ad insueta potest fieri duobus modis: uno modo repente et cito, alio modo paulatim. Hec transmutatio non debet subito sed paulatim fieri ut dicetur in sequenti aphorismo. Nota secundo quod insuetorum quedam sunt vehementis malitie, ad ista igitur non oportet quod fiat transmutatio, sed alia sunt non multe malitie, et que quandoque de necessitate occurrunt, et de istis intelligit Ypocras.

Et hic patet ratio eorum, quia ii res consuete minus
molestant ut dictum est supra, et homo non potest vel val-
de difficile evitare quin aliqua occurrat istis
desuetis, ad hoc ut non ledat bonum est ut
paulatim se illorum occursui assuefaciat. Et
talis sima potest elici 3a parte capitulo de sufficientibus
accidentibus prostrantibus morbos, et hic est
utilis in regimine sanitatis. Et ampliat ad
omnem sexum et complexionem naturalem, et ad omnes
res victus corpori occurrentes.

Non solum hic. Galenus commento aphorismi
primo continuatur parte prima, 2o ratione, 2a ibi
quod dicit in fine. Prima in tres, primo continuando hanc
partem precedenti aphorismo ponendo ypocratis intentionem, et
rationem generalem, 2o specialiter dicit rationem partis. 3o ponit
finem, 2a ibi De omni alia. 3a ibi Sufficiat.
Unde primo dicit quod in ista prima parte aphorismi non loquitur
solum de exercitio ut in precedenti, sed generaliter de
omni consuetudine sive cibi, sive potus, sive bal-
nei, quietis, sompni, caloris, frigoris, et similiter
de aliis omnibus vult quod si sint consueta minus
molestant corpus. Et causa est eadem cum illa que
dicebatur in precedenti aphorismo quod membra magis exercitata
sunt confortatiora ad laborem, scilicet quia ex omni-
bus istarum rerum acquiritur corpori virtus ad facien-
dum earum passiones tollerandum quod dicitur consuetudo.

De omni alia. Nunc facit quod dictum est
dicens primo se dicturum de omni alia consuetudine
ratione. Unde dicit 2o quod cibus et potus dat sto-
macho naturam, et omnia alia membra de stomacho mut-
antur, id est omnia alia membra mutantur de eo quod
a stomacho mutatur, et ideo cibus et potus quadam
mutatione mutat totum corpus in sua naturam,
que mutatio longis temporibus augetur, et inter
cibum et corpus quoddam accidens fit medium
id est fit quoddam actus in corpore per quod corpus non le-
ditur ita ab illo cibo. Et hec omnia dicit se mo-
strasse in libro de assuetudinibus, in quo ostendit
quod omne quod alii assimilat cito, assimilans assi-
milatum transit in sua naturam, et potest hoc in-
telligi quod omne quod cito assimilatur sic ita
patitur quod assimilatum transit in naturam assimi-
lantis, hec res non esset dubia, sed non esset
ad propositum de modo quo cibus mutat corpus in
sua naturam quia assimilatur corpori, et non econverso,
2o modo potest intelligi quod omne alteri assimilatur cito
assimilatum transit id est transmutat assimilans in
sua naturam quia ei reagit, et hoc bene esset
ad propositum quia cibus qui assimilatur cito trans-
mutat corpus in sua naturam id est in eius suam
qualitatem, in eodem libro monstravit quod omne
mutabile mutando, econtra sibi simile mutat
mutandum facile, quia id quod est simile facilius
mutat. Unde dicit 3o quod ymmo generaliter omnia corpora
corpus humanum tangentia qualitatibus id est aliqua
mutatione illud mutant, ut si corpus tangeret
aer frigidus aut calor, pro utroque mutatur, quia
per frigus corpus constipatur et pori clauduntur, et
per calidum pori aperiuntur et corpus rarificatur. Et ideo
si aer frigidus tetigerit corpus assuefactum
aeri calido statim patefacit interiora, id est statim
manifeste operatur in interiora cum pori essent
aperti, et multum nocet illi. Unde dicit 4o quod hec omnia
ypocras hic monstrat que experimento probavit nam
ostendit rationem, sed nos dicimus G. satis expla-
navimus.

Sufficiat. Hic ponit finem
continuationum prime partis et patet.

Que autem.
Committitur 2a pars aphorismi dicens quod in parte in
qua dicit, quod ad insueta tradunt volunt
autem sua firmam regulam recipiendi sa-
nitatem id est consuetudinem sanitatis in omni casu
salutem equali modo consuetudine sub sanitatis de-
nominat. Et dicit quod debet corpus ducere ad in-
sueta quia si homo tamen una habuerit consue-
tudine stat in dubio de sanitate sua, quia
nullus est qui non aliquando ab uno consueto com-
moveatur ad aliud, et ideo bonum est facere
quod illud aliud sit consuetum ne sibi noceat
cum esset insuetum.

Dubitatur utrum consueta
ex multo tempore minus mole-
stent insuetis. Unde queritur quare sit.
Consueta ex multo tempore sunt magis similia
que velocius alterant, tamen contra quia inter habe-
ntia simbolum est velocior et facilior trans-
mutatio primo de generatione, 2a parte, permutatio in
contrariis proporcionali est facilior, et ad hoc sic arguitur
quia res assuete per approximationem eius ad corpus
ipsum in sua convertit ut G. in commento dicit
quod assimilat. Unde 2o sic corpora assuefacta bal-
neo aeri calido vel calidis medicinis, aliquibus
temporibus velocius calefiunt quam non consueta con-
tra, antecedens patet quia sunt calidiora, et cum hoc la-
tiora in poris que calefacientibus minus re-
sistentia, contra tamen ex 2o regimini capitulo de si-
gnis habitudinis totius, ubi dicit quod si de
facile frigescens sit parvis aut caliditate
aut densitate, et facile frigescens aut ra-
ritate aut frigiditate, videtur que velle quod
raritas facit corpus facile pati, et non plus
ab uno contrariorum quam ab alio, et ideo corpus rarius
et calidius maiori modo sicut considerat est
facilius calefactibile, et cum per consequens velo-
cius calefiet. Unde 3o mala multotiens appro-
priata plus debilitant virtutem quam semel tamen a-
propriata que cum sunt consueta magis molestant
tenet contra quia cum sunt multotiens approximata
sunt amplius consueta, antecedens patet ex [illegible]. Unde 4o cibi
mali consueti perducunt ad egritudines pre-
cautos, sed desueti equali non sic faciunt
[illegible], antecedens est auctoris 3a parte capitulo de regimine eius
quod comedit et bibit illo passo. Ille non in-
[illegible] mala [illegible] cibaria [illegible]. Unde
si ita esset sequerentur plurima inconvenientia, primum

quam magis ledit fortis a timore quam timidus
probatur quia forti timor est minus assuetus. 2o quod
a voluptatibus magis molestatur temperatus quam in-
temperatus, et patet ut prius. ¶ 3o sequitur quod possibile est tem-
perati corpus continuari per sola distemperatorum
approximatione et usus ad latus distemperamenti
tendentium, quod Galienus 3o Tegni, et patet quia per
assuefactionem longi temporis corpus reddit impassibile.
Sit igitur corpus a, et arguitur sic. Aliquod distemperatum
calidum minus quam per a supra temperamentum
alteratum, assuefaciat igitur temperatum corpus illis, et
sequitur quod per illa continuabit quia alterabit ipsum mi-
nus assuefactum quam si non esset assuefactum
per a. Sed si non esset assuefactum non diceret
ipsum per a ex latitudine corporis temperamenti, igitur
nunc relinquit ipsum temperatum. ¶ 4o sequitur quod ad
distemperatum omnibus equis causis magis resistet
temperato ubi distemperatus sit assuefactus contrarijs,
temperatus autem non, et plus excedit
in resistendo propter consuetudinem quam deficiat per
naturalem complexionem. ¶ 5o sequitur quod ad corpus equaliter sanum vel
temperato sibi sano, esse egrum ut nunc. Sit
a temperatus assuefactus laboribus ita ut
pro medio consuetudinis illos faciat sine nocumento,
b sit equaliter temperatus et non assuetus, et perdat
a consuetudinem alijs remanentibus, et sequitur a
esse egrum ut nunc quia est lesum complexionaliter et consuetudine
consuetudinem oppositam, b autem non est in temperatus,
et constat quod perdita consuetudine remanebit e-
qualiter sanum cum b, quod est temperatum ut tamen ponitur.
¶ Et ex hoc sequitur 6o quod a est temperatum et pro-
fecto per temperata gradum suo temperamento corre-
spondentia regeretur, et tamen incideret egritudinem,
nunc alijs omnibus impedientibus deductis ut patet
in casu precedenti. ¶ 7o sequitur egritudinem consu-
etam minus molestare insueta, quod est
falsum quia consuete virtus magis succumbit, ut
in arthetica, podagra, paralysi, epilepsia, quod quanto
magis fuit consueta tanto corpus magis ledit
ab eis. ¶ 8o sequitur quod non omnis medicina contrario
gradus in dosi debita applicata temperato ipsum
sensibiliter alteraret ut patet de consueta. ¶ 9o sequitur
quod stat humanam sanitatem stare cum calidi-
tate 8 gradus, probatur quia non plus repugnat huma-
ne complexioni caliditas 8 gradus quam dispositio vene-
nosa, sed per consuetudinem ad venenum cum sani-
tate stat venenositas ut dicitur 3o de
simplicibus, igitur et caliditas 8 gradus. ¶ Ex quo sequitur quod
et cum calidite super 8um gradum stabit vita.
Et ita insufficienter erunt gradus per 8o de-
visi. ¶ Et quo sequitur ultimo quod temperatus stabit
cum caliditate per gradus ita quod semper erit temperatus,
et est talis in primo quod replicat[ur] generatione. Et
probatur quia per assuefactionem ad caliditatem per gradus in
temperatus corpus minus ledit quam si non esset
assuefactum, sit igitur corpus a, et arguitur sic per 1a

caliditatem primi gradus minimus quia per a ledit [...]
oppositis 2u temperati indisueto, igitur in consueto 1a
caliditas stabit cum perfectione oppositorum temperati, et per
consequens cum temperamento, et tamen erit caliditas primi
gradus. Ex quo sequitur quod est ad corpus calidum 2u
temperati, quod per usum continuatum ipsum fiet tem-
peratum, tamen per talem usum, istud fiat complexio sibi
consueta. ¶ Et plura extrema falsa et impossibilia
sequuntur. ¶ Ultimo sequitur quod in cura male complexionis
debent medici permutare complexionem et contra primo
et patet quia, quia ex usu ille non minus alte-
ratur cum corpus sit magis assimilatum, et non fortius
alteratur non faciat omnia assimilitudine et magis
quam insuete molestat igitur consuetus erit videndum.
¶ 6o probatur arguitur sic. Res iuvatur per frequentem
approximationem contrarij non acquirit consuetudinem
per quam contrario magis resistat vel ab eo minus
molestetur igitur neque res dicta. Vel dicitur ca-
liditatis, antecedens patet de aqua que quanto multotiens sit
calefacta et ad frigiditatem reducta, ex hoc
non videtur melius tollerare impressionem ignis
neque ab aliqua calidite minus ledi, et hoc
innuit Aristoteles 2o ethicorum, cum dicit quod illud quod
est naturale non assuescit alteri. ¶ Ad opp-
ositum est ypo[crates] in aphorismo 2 Galienus
in commento. ¶ In ista questione faciam duos ar-
ticulos, in primo ponam preambula quedam, in 2o
videbo ad questionem. ¶ Quantum ad primum notandum
quod consuetudo solet ab auctoribus sic describi.
Consuetudo est habilitas quedam ex frequenti
opere in operante derelicta, et hic per opera-
tione intelligitur tam actio quam passio, nam
et ex frequenti actione derelinquitur talis ha-
bilitas, et etiam ex frequenti passione. Ex qua
descriptione patet non esse consuetudinem frequentia
agendi vel patiendi, sed id quod ex frequenti
actione vel passione relinquitur, tamen aliter non
videtur quomodo diceremus consuetudinem esse naturam al-
teram ut dicit Galienus 2o complexionum, 8o capitulo lauda
de antiquos. ¶ 2o nota quod in virtutibus virtute
voluntatis motiva notat experientia cum ratione
convicta ex frequenti opere acquiri habitum ad
faciliter operandum, nam hij qui consueti sunt
corizare, et citharizare, et suere et scribere,
hec opera facilius faciunt quam qui manum non
assuefecerunt, ergo quod non aliam rationem nisi
operationem manus habeat igitur acquirit virtus
alia quam consuetudine dicimus. ¶ 3o nota
quod in virtutibus cognitivis et manifeste videtur
per frequentem operationem acquiri habitum tam quo ad
ipsasmet virtutes cognoscitivas quam quo ad appe-
titivas virtutes consequentes cognitionem sicut vo-
luntas et sensitivus appetitus. Nam et scientiam
habitualem ex frequenti consideratione actuali et mo-
rales virtutes in appetitu et vicia acquiri non

negari potest. ¶ 3° nota quod etiam ex operationibus natura-
lium virtutum in viventibus acquiritur consuetudo ex fre-
quenti operatione, nam ut dicitur .1ª. e. puella propter
consuetudinem sumendi napellum potabat ipsum
in quantitate digerere notabili, et ex eo multi viri
alii mortui fuissent, et ex usu mitridati
mitridates factus est potens venena vincere,
quae tamen sunt naturales operationes. ¶ Nota 4° quod etiam in
rebus inanimatis modo dicto videtur acquiri ut
baculus ex frequenti plicatione fit facilius
plicabilis ut dicitur experimentum dicitur in arcubus
et balistis, et in [illegible] [illegible] [illegible]
redeunt et minus fortiter plicatur hoc modo
corda manu ducta facilius plicatur. Et
ita per consuetudinem exponendi se calori fiunt
difficilius a leni caliditate putrefactiva ut ap-
paret in multis fructibus qui siccabantur. Vocando
ergo consuetudinem ita large ut possibilitatem vir-
tute activa vel passiva est ex frequenti ac-
tione vel passione in agente vel patiente
acquisita, constat hoc 1° quod tam in rebus animatis
quam inanimatis potest esse consuetudo, et quod plures
qualitates sunt quae consuetudines, et colores odores
sapores, aptitudines formarum, durities, mo-
llities, et plures tales qualitates possunt esse consu-
etudines, ita complexiones et operationes. Nam ypo(crates)
in libro de aere et aqua et regionibus vult
figuram oblongam capitis acquisitam ex fa-
sciatione et ligatura et plasmatione circa principium
nativitatis puerorum ut in [illegible] est ho-
die esse consuetudinem quae in naturam tandem conversa
sunt in gentibus de quibus ibi loquitur, unde
[illegible] agente natura filii hoc modo absque repla-
smatione nascebantur. Et hoc modo durities
[illegible] in articulis propter frequentem passionem a-
[illegible] podagricam potest dici consuetudo.
Et mala complexio calida in epate ex frequenti u-
su calidorum genita potest dici consuetudo. Et
ethica ex frequenti [illegible] aut cogitatione
et ulcus in pulmone ex frequenti usu ca-
tarri salsi, et excoriatio vesice ex fre-
quenti transitu urine acute, sunt et consuetudines.
¶ Sed 2° non omnia insueta equaliter insue-
tis in se minus molestant, nam ex tali-
bus consuetudinibus ut tactum est in arguendo, corpora
multotiens fiunt parata ad magis pati et
magis molestari ita quod occurrente consueto
obiecto multo magis molestabuntur ut equaliter
humorum quantitate currente et equaliter malorum ad iun-
turas [illegible] flegma [illegible] in eis, ille
multo plus ledit illi [illegible] assuefit
quam sanum. ¶ Nota 6° quod in corporibus animatis
et in corporibus inanimatis per actiones virtutum
naturalium tamen non concurrente operatione virtutis
animalis cognitive vel motive non acquiritur
de novo virtus ad aliter agendum vel patiendum

quam prius, sed ex nova acquisitione dispositionis. Vel
quod sibi similis in specie acquiri potest, aut saltem
non fiat permutatio in virtutibus naturalibus quibus me-
diantibus res inanimata vel animal tales operationes
solebat facere, aut agenti resistere. Verbi gratia
lignum non acquirit consuetudinem ex frequenti
operatione agendo aliquid vel patiendo sed acquirendo
aliquas qualitates similes illis quas per naturam acquirit
ad sic agendum vel patiendum. Nam quantumcumque
multis vicibus sursum proiciatur tamen non
facilius ascendet nisi levitatem acquiret aut
gravitatem deperdet quibus similes per naturam acqui-
rere potest sine assuefactione, nec aliter facilius
ascendet nisi facta permutatione in gravitate
aut figura quibus mediantibus sursum moventibus
resistebat. Ita fructus qui siccabantur per
frequentem occursum caloris magis resistunt pu-
trefactioni per siccitatem acquisitam, cum similem
naturam sine assuefactione possunt acquirere, per
quam putrefactioni naturaliter resistebant et per
deperditionem humiditatis per quam putrefactioni pati-
erant. ¶ 7° nota quod ex operationibus animalium
virtutum frequentatis acquiruntur dispositiones ad a-
gendum vel patiendum secundum illarum virtutum opera
quae diverse sunt ab illis quas natura acquirere possunt
et a quibus natura talia opera fiunt, verbi gratia artes
mechanicales, virtutes morales, et theologicales,
nullo enim modo per naturam sine frequentia operandi
talia possunt acquiri, et non est difficultas quod artes
sunt [illegible] quod naturalia principia ad movendum
vel appetendum ordinata non permutata [illegible]
[illegible] complexione vel operatione vel virtute, a-
ssuetus multo melius operatur insueto. Nec
aliquis tamen optima [illegible] fieret eo modo quo
disuetus tamen disserit [illegible]. ¶ Ex isto et
precedenti notabili sequitur quod non eodem modo acquiritur
consuetudo in rebus animatis quo ad operationum
frequentiam quae sunt in virtute animali, et in rebus
inanimatis et in eisdem animatis rebus ex operationibus
naturalibus non concurrente operatione animali. ¶ Not-
tamen ista melius examinentur arguendo contra quedam pre-
dicta, et 1° quod in rebus inanimatis non acquiratur
consuetudo arguitur ex philosopho 2° ethicorum capitulo
1° dicente quod id quod naturale est non assuescit a-
liter ut si lapis decies milies sursum proici-
atur, nunquam tamen res omnes inanimate videbantur su-
as operationes [illegible] naturaliter facere sed quod non assue-
scunt. ¶ 2° sic, nullum quod est ad aliquam opera-
tionem faciendam naturaliter determinatum potest ad aliter
sine contrario assuefieri faciendum, sed omnia ina-
nimata ad suas operationes et omnia animata ad ope-
rationes sibi naturales faciendas sunt determinata a
natura ut constat ex inductione, ergo nullum tale
potest ad aliter faciendum assuefieri. Antecedens colligitur
ab aristotele loco allegato. Aliter enim non probaret
ibi quod virtutes non sunt a natura sed sunt per

assuefactione et maior e clara qr ad digerendum retinendum et attrahendum, et alia naturalia opera sunt omnia alia naturalia et a/ principio limitata per naturam. ¶ Et ex hoc arguitur quod ex operibus virtutis cognoscitive non generatur virtute voluntatis motiva non acquiritur consuetudo, quia omnis virtus cognoscitiva ut sic est ad suas operationes limitata, ut virtus visiva ad videndum et extimativa ad apprehendendum intentiones desiderabiles ex tali vel tali ymagine et memoria ad retinendum et ita ad credendum principiis primis et formis sillogisticis et conclusioni demonstrative naturaliter inclinatur ita quod talia credere non est in potestate nostra quia est omnis talis virtus ad suas operationes limitata. ¶ Ad secundum principale dico supposito sit eadem stante complexione, compositione, et unitate per assuefactionem fiunt infra ad quedam naturalia opera dispositio modo sufficientia vel insufficientia, quo acquiritur consuetudo sine permutatione priorum naturalium ad opera illa facienda, tamen quia principia ad illa opera facienda que a natura habent sunt complexio, compositio vel unitas, cum quo acquiritur principium ab istis distinctum scilicet intentum, et ad secundum patet ad experientiam in hominibus consimilis complexionis quorum unus est assuefactus coctionem et digestionem quorumdam ciborum, aut sompno diurno, aut potum certe rei, aut aliquem aerem, aut ad occursum aeris tali ut in fornaciis et vitrariis apparet, et alius non, quoniam assuefactus multo melius talos cibos digerit, et sine multo nocumento dormit, et rem illam potat, et aeri tali sine nobili lesione occurrit scilicet consuetus, alter vero non. ¶ Ad hoc videtur notandum quod consuetudo quandoque sumitur large ut supra describitur, et hoc modo in rebus animatis, quia in rebus inanimatis acquiruntur consuetudines ut videntur. Quandoque sumitur stricte ut importat qualitates que non sunt per operum frequentiam est acquisibilis, et que ad easdem operationes faciendas habilitat, et hoc modo non acquiritur consuetudo in rebus inanimatis, nec in rebus animatis quo ad operationes circa quas non convenit virtus animalis. Et de hoc ad primum argumentum dicitur quod Aristoteles 2° ethicorum sumit stricte consuetudinem et non large. Et in 2° argumento maior est neganda, si per assuefieri intelligatur largo modo, nec ad illum sensum dicitur ab Aristotele 2° ethicorum, et per idem patet responsio ad confirmationem. ¶ Ad 3m dicendum quod virtutes cognoscitive ad quedam opera sunt per se limitate, et ex operibus qualibuscumque non possunt ad contraria assuefieri unde per nullam consuetudinem oculus stante sua debita complexione, compositione, et unitate, et debite presentato obiecto, album iudicat nigrum vel econtra, quamvis tamen ex infectione organi sensus certus sapor non sentitur a consueto, qui a non consueto sentitur, ut patet in assuefacto potum vini insipidum saporem habentis, sed animales virtutes ad quedam

non sunt limitate et 2° quod propter consuetudinem per predicta acquisita fieri aliter operative. ¶ Ad 3m principale non dicendum, naturam immo mediante G. consuetudo que acquiritur ex cibi assumptione est per acquisitionem gravius proportionalis cibo, pariter ex sompno acquiritur aut corpore aut repletione regressus ut dormiatur, et merito cuius dimisso sompno magis noceret, et ita fornaciarii et vitrarii ex consuetudine standi in fornace non remanet ita plenum rorido humido apto bullire per ignem. Si quis diligenter considerat inveniet aliquam formam, attento et quod non solum per complexionem consequente forma sumus apti operari, sed per consequentem naturam et. Quod autem in talibus operibus per mutatam complexionem merito cuius permutatamus talia contraria facilius patiat patet ex mente G. in libello quem fecit de vi assuetudinis capitulo 2° 3° et cetera. Unde capitulo 2° post dicit quod quedam primo indelectabiliter et gravativ comedunt quosdam cibos, et cum paulatim sunt assuefacti comedunt delectabiliter et sine gravitate, dat causam dicens ita, causa autem istorum est talis quoniam alterant secundum qualitatem comestorum et bibitorum singulum ita ut disponit aliquid illud quod alterat. Et in capitulo 3° diversitate acquisitam corporis exposito calori et frigori potest causam quia assueti istis corporibus facilius tollerat quam insueti, quoniam durum difficulter patitur a quolibet contrario ea. Et in capitulo eodem multi partes exercitatas fieri solidiores et fortiores, et ideo facilius operari, et minus ledi, et hec de primo articulo.

¶ Quantum ad secundum articulum sit ista prima conclusio, Causa propter quam res non naturales que aliquam distemperate consuete minus molestant assuefactum quam eedem non consuete aliis paribus, consimiliter naturalis est experientia quam non tantum Ypocras et G. et Erasistratus, sed omnes racionales homines cognoscunt ut sunt ex G. primo capitulo libri de vi assuetudinis ubi sic ad literam dicit post multas auctoritates allegatas, hoc idem gloriosissimi medicorum Erasistratus et Ypocras dixerunt de virtute assuetudinis, non solum inventione eorum attribuentes sed ex apparentibus docti, quemadmodum quippe et alios homines quamquam non quemadmodum sues vel asini vivunt, sed asserunt a quibus iuvantur et nocentur, licet audire quotidie dicentes assuetos esse circa hunc cibum et hunc potum, et propter hoc non posse relinquere eos, et cum non conveniunt fieri tristes. Dicunt autem et in adventionibus autem puta in balneationibus, balneis, exercitationibus, venationibus, risu, lucta, vigiliis, sollicitudinibus, actionibus, inflamationibus, solitudinibus, et quibuscumque aliis hec G. ¶ 2a conclusio, Si conveniens rerum non naturalium contingit per assuefactionem

res plus magis molestates fieri consueto minus molestus, hec contra patet ex G. in libro alleg. et ex auctoritate statim scripta atque potest et in isto istius assercio in primo, nam et in aere, et in cibo, et in labore et vigilia, et solicitudine, et euacuationibus, siue repletionibus videtur G. illud innuere.

Tertia conclusio. Et si actio consueta minus sit molesta quia minus sufficitur alterare corpora eius assuefacta, multa tamen consueta ideo minus molestant quia et si equaliter alterant minus ledunt, conclusio quo ad primam partem patet de contrario minus enim alterat et dissoluit assuefactos, et ad primam patet de assuefactis aeri estiuo, quia propter illud sunt depressiores et duriores cutis et carnis, et minus calefacti vel infrigidati ledunt ut patet ex G. capitulo 3o libri de assuetudine circa principium nichil fine, immo in istis videtur innuere, et quia minus alterant et equales alterationes minus ledunt, ut sunt ibidem ita dicente G. rarum et molle corporis facile patitur calefactum et infrigidatum, densum autem et durum tollerat quidem et sentit extorsum ei incidentia omnia non solum si calefatiat vel infrigidet sed si et durum fuit quid et aspera. Quoniam etiam et ymas ambulationes tollerant econtrario dispositis non tollerantibus eas, et omnia facile comprimit et infrigidat, et de contrario patitur h. G.

Ex hac sequitur quod licet ab aliqua causa puta corpori consueta ipsum corpus insueto magis alteret, stat tamen ab eadem ipsum minus molestari, patet conclusio ex 2a parte precedentis, nam si consueta corporis equaliter alterent minus ledunt contribuit et aliquantulum magis alterare et minus ledere, quia patet intelligenti.

Et ex hoc corollario infert Iacobus a Forliuio 3o corollario primum quod ego puto verum esse hoc, quod per solam corporis assuefactionem ad contraria potest eius sanitatis latitudo augeri id est potest fieri quod inde corpus maiore tollerat et ipsius calorem et frigidum alterationem absque exitu a latitudine sue sanitatis quam ante assuefactionem, patet corollarium quia merito consuetudinis stat minus ex tali alteratione ledi.

2m corollarium est hoc, stat in aliquo casu quod sanior et prolixior sit equaliter temperatum omnino et contrariis ipsius idem excessum temperatie equeualent et equaliter alterabuntur donec egrotet, et tamen citius fiet sanior eger vel veniet in neutralitatem quam prolixior, corollarium videtur sequi de duobus eque temperatorum vnus sit assuefactus calori et frigori, alter non.

3m corollarium est hoc, non omnes homines eiusdem complexionis omnino habent sue sanitatis equalem, patet ex precedenti.

4m corollarium est hoc, sanior et prolixior sunt omnino equaliter temperati, et omnino a sua punctuali temperantia recedunt equaliter per caloris excessum, et sanior calefit in 3o et prolixior non, quia per aliqua equale caliditate sanior non assuefactus ledet sensibiliter per cum equale prolixior assuefactus non sensibiliter ledet, Michi vero videtur hoc esse contra ad sensum eius intellecta non esse vera, nam dispositio que arguitur ex assuefactione componenda se calefacientibus aut infrigidantibus, aut aliorum naturaliter alterantibus, est dispositio que arguitur non ex opere virtutis animalis, quod supra probata in alio, primo est eiusdem speciei cum dispositionibus que naturaliter arguitur, et per consequens erit dispositio complexionalis aut compositionalis aut virtutis, et ideo assuefactus qui in primo erat omnino dato non assuefacto similis aliis partibus non est omnino eiusdem complexionis cum illo alio, Et si ponatur quod is qui non est assuefactus calori et frigori sit omnino similiter temperatus sicut nunc est ille qui non assuefactus, sic oportet quod non assuefactus per naturam non per consuetudines habeat illas dispositiones complexionales compositionales quas habet, vel eis similes assuefactus ex consuetudine, Et primo non intelligatur casus in probatione, corollarium patet quod non sequitur quod illi duo sunt similiter temperati omnino, nec omnino similium complexionum. Si non primo modo ponatur casus constat quod non est verum quod vnus citius fiet neuter vel eger quam reliquus, nec est verum quod non habent sue sanitatis equales latitudines, Nec est verum in 3o corollario quod vnus illorum calefit in 3o alter non.

Credo autem verum esse quod duorum corporum eiusdem etatis eque calorem non sit in medio proprie temperamenti stat vnum posse magis calefieri reliquo, vtrisque in latitudine proprie temperamenti remanentibus, et sic quod duorum talium non sunt equales latitudines sanitatis, et patet quod per equale et equeualens calefactionem vnum calefit in 3o reliquum non, sed illa duo non sunt equaliter omnino temperata.

Quarta conclusio. possibile est de sponte venenosa vnum, ex consuetudine non fieri illi venenosa, istud patet de puella nutrita napello, et de muliere assuefacta iusquiamo 4o de simplici medicina, Ex hac sequitur quod non repugnat per paulatina assuefactionem aliquam dispositionem que subito acquisita esset mortifera fieri stante in latitudine sanitatis ut patet de illa proprietate venenosa, nam puella istum facta fuit venenosa ut inficerit coeuntes cum ea, et non apparaeret ei contraria.

Ex hijs duobus infert aliquis quod per paulatinam assuefactionem corpus temperatum posset calefieri usque ad 4m gradum constante in latitudine sue sanitatis, quia non prolixior repugnaret sanitatem et vite humane, conclusio tala in 4o quam dispositio venenosa, quod si hec, 2a potest fieri stantis in latitudine sanitatis, sequitur quod prior illa conclusio.

Ego non puto quod corollarium sequatur ex conclusione, nam licet proprietas occulta venenosa in maiori parte hominum staret in latitudine sanitatis, tamen hec proprietas non nemo remouet mensura primarum qualitatum contentum humane speciei, sed caliditas 4. gradus excludit ex toto

mensura qualitatum primarum necessariarum pro sanitate humana. ¶ 4a conclusio: non quarumlibet rerum non naturalium frequens usus reddit corpora assueta ad illarum omissionem facilius et cum minori nocumento tollendum preparatum/ patet primo ubi frequens usus esset in replendo et multum evacuando, aut implendo aut aliter alterando, patet 2o ubi iste frequens usus esset ad res multum de se nocivas, et multum virtutis prosternitivas, et hoc patet ex Galieno in libro de assuetudine capitulo 2o, in fine ubi sic dicit: Contrarium quidem utique exposuimus, non utique tamen et mensuras contrarias amplius intendere contraria ut dissolvatur virtus, Itaque et cibis et potibus et vigiliis et veneriis et contraria mensura utique imminente quod iam addente/ superexcellente enim dissolvitur virtus, defectus vero prohibet tamen a perfecta utilitate. ¶ Ex hiis formetur ratio hoc modo: Ex illius exercitii frequenti usu redditur corpus preparatum ad facilius tollendum omissionem fortis exercitii, ex quo virtus dissolvitur, sed ex eius nimii exercitii virtus dissolvitur, ergo ex eius frequenti usu non redditur corpus appreparatum ad eius intermissionem facilius tollendam, antecedens est clara, et hec conclusio ex hoc textu Galieni. ¶ Ex quo sequitur quod affor(ismus) non est totaliter intelligendus, et ideo Ypo(crates) dixit consueverunt, pro quo verbum denotat veritatem ut in pluribus. ¶ 5a conclusio: omnes res non naturales non multum a temperamento recedentes possunt per paulatinam assuefactionem ad earum usum fieri minus nocive quam essent si sine consuetudine occurrerent, hec sit per mentem Galieni in conclusione cum dixit sic de omni consuetudine esse dicturum scilicet secundum quantum rerum non naturalium. Et hoc voluit in auctoritate superius posita in libro de assuetudine capitulo primo. ¶ Notandum modernos doctores fere omnes velle quod ex frequenti usu ad quamcumque rem acquiritur proprietas occulta modo, cuius corpus redditur facilius tolerans huius rei omissionem quam si non fuisset consueta, sed ego non video hanc fuisse mentem Galieni. Et ideo hic alium modum teneo. ¶ 6a conclusio: Non solum ad rerum naturalium omissionem facilius tollendum corpus ex frequenti usu disponitur, omissionem scilicet rerum medicinalium, nam quia ex usu talium per intus corpus acquirit vel modum specialem vel mixtionis vel complexionis merito cuius in illa facilius agit tamquam cibus ea transmutando ut patet in medicinalibus cibis, ideo ab illis minus transmutatur tamquam a medicinis, et ob hanc causam in longis morbis medicinas transmutamus, et non super unam stat ut superius in 2a ad partes tactum est. Et ex istis diligens intellectus solvet argumenta ante omnia, que ego ut occurrat animus insoluta dimitto.

51 **Secundum multum.** Ypo(crates) in hoc affor(ismo) intendit tres conclusiones/ 2a in paulatim. Tertia ibi Ex alio. Prima conclusio affor(ismi) est ista: Medicus non debet evacuare corpus, aut replere, aut calefacere, aut infrigidare, aut quolibet aliter movere multum et repente, id est subito, patet quia medicus non debet facere illud quod est fallax et nature inimicum vel prosternitivum, sed ita evacuare vel movere ut probatur est fallax et nature inimicum, ergo etc. Consequentia est clara, et solum minor in littera ponitur.

¶ Nota primo quod cum sanitas consistat in temperamento membrorum et spirituum et humorum, et non sit possibile multum et subito aut calefacere aut infrigidare aut aliter movere aut evacuare vel replere sine motu forti aliquorum istorum a temperamento, ideo tales mutationes sunt semper cum notabili nocumento. Unde nunquam fit subita evacuatio cuiuscumque rei quin illa comitetur multa spirituum resolutio, et ideo illorum recessus a temperamento. Nunquam autem fit multa subita repletio quin multum sit de superfluo, et ideo virtus aggravaretur propter recessum a mediocritate in humoribus aut superfluitatibus. Si autem corpus sit vehementer calidum et subito multum infrigidetur, multo magis infrigidantur spiritus quia corpora cum sint passibiliora. Si vero sit frigidum et calefiat multum et subito, multum dissolvuntur spiritus et calefiunt, et ideo a temperamento recedunt, non quod videtur possibile aliquam talem transmutationem subitam circa corpus humanum fieri sine notabili nocumento, et hoc est esse fallax et inimicum nature.

¶ Nota 2o quod mutationum quedam est regularis, quedam irregularis, modo Ypo(crates) intendit hic non esse regulariter operando evacuandum multum et repente, sed irregulariter propter vitare maius inconveniens, fiunt quidem a medicis tales mutationes, et rationabiliter quia eligit homo malum propter maius evitandum, ut in sincopa flebotomat usque ad sincopim, Et in causone et sincopa dat de aqua frigida in potu usque ad tremorem, Et quandoque in aqua frigida infundit corpus totum/ Concludo ergo quod Ypocras in affor(ismo) intelligit regulariter operando. Ex quibus apparet quod in corpore sano nulla talis mutatio est facienda, sed aliter in sano lapso valde repleto, et ideo quod in illo non est dispositio de sua remotione tam forti indiget ut inde sit recipiendum nocumentum subite transmutationis.

¶ Nota 3o quod rationabiliter dicitur repente quia bene potest regulariter corpus multum repleri et multum calefieri, et multum infrigidari, et multum evacuari sine notabili nocumento, ubi fiet paulatine, quia ut patet intelligenti, non omnia inde sequuntur nocumenta de quibus superius dixi si subito fiat.

Paulatim vero. Ponit 2am conclusionem que est ista: Certum est medicum quandoque regulariter operando debere evacuare aut aliter movere corpus paulatim, patet quia quandoque corpus est movendum, quandoque evacuandum, quandoque replendum ut melioretur sanitas, vel prohibeatur futurus morbus, vel ut prio

remoueat / sed no est hoc faciendu subito sed paulatim / tota pz. Et ex alio. 3a 9o no
licz mediari alit qz paulatine moue / aut
alterare aut euacuare aut reple ut de vna
dispone in alia corpus deducat / 2 hoc reglaut
hoc pz ex dictis predictis. Quint totali
sine silis collr. 3a p' cio de succurredo ac
cidentibz q prostrant egritudines. // /

Hic nobis inuit.

Galienus in gto
sunt 3a. po declat pz gne affor /
2o 3a / 3o 3a / 2a ibi / que aut paulatim. 3a
ibi / de alio afforo. de pa dic ypo. innere
2 supponere tacite qz oia q sunt pternaturali sunt
molesta / ex eo qz sanitas gsistit in tpram
to / et io oia ducetia ad vltimitate in al
terando / aut mouendo / aut repledo / ul eua
cuado / qz tpramtu corrupunt sunt molesta
2 regulatore no admistrada. Ca 2a parte
dic q illa q fiunt paulatim aut replendo /
ul euacuado / ul in alys pmutaconibz sunt bona
2 secura qz no multu a tpramto pmutit
2 sunt mag gsueta .i. gsuetis vicina. Ca de
3a pte dic qz in alio afforo dix qz oz ad ig
sueta tnsdire / 2 isto collr go 3a affor p
sentis qz de alio in aliu oz tnsdire corpus
paulatine 2 non alit. /

Omnia secundu rationem.

52

Oz hoc afforo ypo. vult ista gne
medicu faciet oia sz rone no oz
tnsire ad alia meditaia lz no eueniat tn
cito illud qd sperabat ronabilz debet ma
neat cas illa q visa sunt a / pno / go p'
medico hoc modo no tnseunte impedit
actio ne g morbu / 2 recedit a / recta cu
ra medo / q no est faciedu / gn clara / 2
am declabit statim. Nota q po qz illu
medicu dicimus oia facere sz rone / q cog
ta spe egrius / 2 ca 2 vtute 2 gsuetudie
alyo qz pncibz ppetis applicat ea p cura
In applicada / ut despo passi tollat / 2
in debita tpris mensura. Nota 2o qz tuc
dicimus euenire sz rone qn ad opone sequt
effctus que ronalis medicus ex appentibz
iudicat debe euenire / cu no ita accit ut
iudicare hic ronalis 2 prudens medicus /
tuc dicimus no euenire sz rone. Nota
3o qz in opibz medicoz iuditiu de futuris
est iuditiu arbitriu / qd no est oio necessarium /
vo gtingit aliqn decipi / 2 psertim in tpre eue
tus rerum qz in certa mensura consistentie 2
morbi periculum no pot limitate gphedi.
Ex hiis pz qz pole est medicu facere sz ro
ne / 2 tn no venire sz rone qz no fue
rit matia sequa sigficata limitate qtitate
resistetie cae morbi / ul mor / et ideo tarda
effectus ultra iuditiu medici ronalis. Nota
3o qz tribus modis gtingit transire de vna
medicina ad alia contra pposito ptinet / po de vna
in gria vtualz / 2o in diuisa in vigor / aut
qz sit altius gradus ul mensure. 3o in diuisa
spe lz silis vigoris 2 vtutis / ut sunt exo
in calor taciuile 2 stricados / Ad ppositu
maiore de pmis duobz itelligit ypo. no
debe tnsire ad aliud / sz vltio mo in ead
egrne debemus medicinas pmutare ut. e'. p
cao po. Nota q ronabilz dictu ee remanere
eo qd visu est a / pno / nam si pmutat medi
catio / aut vtus / aut morbus aut accides
tuc sunt 2 pmutada 2 medica. Co. nota qz
si a / pno apponamus ronabilia qtraq in duobz
pmis modis recedit a / pmis remedys / re
cedit a / recta cura / 2 ipedit vtus in medi
catione in pposito / Et io illud no est faciedu.
Cocordia aut collr. e'. p. cao po. /

Sapientem no debemus.

Hic
est po gtez. G. 2o est adino gstatim / 2a
est ibi. tnsire. pa in duas po doc quo nos
heamus ad medicu / 2o dat caz qz no debet
medicus pmutare medicinaz in cau affor /
2a ibi. Sicut eni. Dic po qz no debemus
ifamare medicu sapiente si no cito sequit
effectus p q laborat. Sicut eni. Fac
qd dictu est dicens qz sic agua fac sicaut
effectu penetratois petre lz no cito appeat /
ita medicus in morbis cronicis tae sunt dure
ad digendu / no pmutare medicinaz si a no
appeat qz a / pno / qz .s. hec medicine quibus
est vsus sz rone ppazat maz occulte /
2 tande p ea ad intentu veniet sapiens. /

Transire ad aliud.

Costatinus fa
cit duo / po ponit vna distinctoez / 2o expo
nit affor ipm / 3o doc qz addit illa po vl
tima / 2a ibi / dico q 3a ibi / manente. Dic
po qz duplz gtingit tnsire ad aliud .s. in
qlitate ut si tnseamus de calo ad frm / aut
qtitate .s. vtute eiusdem medicine qlitatis / ut si
de calo ad mag calm. Dic 2o ypo. dixi
sse qz nullo istoz modoz oz fieri tnsitus de
vna medicina in alia / qz hoc faciunt methoyci
siue empici no rationales medici. // De
3a dic qz addit manete eo qd visu est
a / pno qz si pmutet egrdo ut de 3na in
quotidiana / mutade sunt 2 medicine. /

Quicuq; ueentres.

Hic affors 53
2 sunt gtez patet in afforo vice
simo 2. hopte vz sz gde. /

In magnitudine corporis.

54

In pnti afforo ypo. ponit duas gnes
2a ibi. senescentibus. pa go est ista / decens est
iuuene ee longu corpus / 2 no inutile / qz per
tale longitudinez corpus iuuenile redit decoru
siue plenu aspectu / 2 no ipedit in suis opibz

quod vero quarto statim patebit in littera 2a. Circa hoc autem textum nota primo quod duplex dicitur humani corporis magnitudo, uno modo proprie quia in tribus dimensionibus temperatum excedens, 2o modo communiter quia in longitudine sola, hic sumitur utroque modo, magis tamen primo modo. Nota 2o quod hec magnitudo dicitur decens quia non removens decorem rectitudinis quod decor in homine magis attenditur quam in aliis animalibus ut possit rectus celum aspicere. Ovidio dicente, pronaque cum spectent animalia cetera terram Os homini sublime dedit celumque videre iussit, Et erectos ad sidera tollere vultus, Et boetius de consolatione ultimo metro, Sola genus hominum celum levat altius cacumen, Et hoc autem propter suum calorem in pectore ipsum erigere, aut propter finem ut melius celum et astra intueatur. Sed G. 3o de utilitate particularum deridet hanc positionem cum non dicit. Opinati autem propter hoc rectum stare homines ut ad celum prompte respiciat, quod ad celum videt in laboriose facile hominum est qui numquam viderunt celi spectatorem vocatum piscem, hic tamen et si nolit ad celum suspiciat. Sed cum positionis recte organorum curis et corpore cum dorso in homine fiunt, quia propter hanc causam est aptus rectus stare et sedere. In quibus duobus situbus magis opere exercet. Tertio nota quod hec magnitudo non est in iuvenibus, quia eorum virtus potest fortiter corpus hominis ferre. Quarto nota quod quamvis hec magnitudo sit in iuventute decens tamen hoc non est in medicorum secundum veritatem, nec est ita decens sic magnitudo in qua propter longitudo aliis dimensionibus. Et hoc sunt homines secundum naturam lapsu duobus diversis lapsibus, a temperamento in huius labitur perfectionali quod si uno illorum tamen labet.

Senescere. 2a conclusio est ista magnitudo corporis in senibus est gravius et peior corporis quantitate pravitate, primo quia ipsa plus grauat virtute motiva quam pravitas, cum in senectute virtus motiva sit debilitata et tamen hoc etiam inflectitur corpus dorsum magis quam in iunioribus, ideo fiunt incurvantis figure, quod ipsa est inutilis et peior pravitate, et nota quod intelligit aliis paribus. Nota 2o quod hec corpora curvatur quia tanta est corporis quantitas, et virtus adeo diminuta est ut hominis totum vix ferre possit, 2o quia musculi in longis sunt graciliores debito ad ipsum rectum tenendum, et ideo lassantur in senectute. Et hiis patet primo causa quia magis flectitur illi qui solum sunt longi quam illi qui sunt magni proprie loquendo. Causa autem quia ad anterius flectitur est hominis capitis et pectoris cum aliquali naturali curvitate colli ad anterius ad melius honera portanda. Hoc autem affert quarta collecta est ab ipso primo elementorum.

Magnitudo corporis. Galien

conveniendo affert. Primo exponit quedam vocabula, 2o docet quid intendit ypo. per magnitudinem corporis. 3o distrat 2am partem afforismi, 2a ibi, ypo. autem, 3a ibi, hec enim in senectute. Dicit primo quod magnitudo corporis dicitur procul dubio et proprie de quantitate que egreditur temperamentum in longitudine latitudine et profunditate. Dicit 2o quo ad hanc partem, quod si corpus excedit solum in longitudine homines consueverunt tales vocare magnos. Dicit 3o quod si excedat in profunditate et latitudine et solet vocari magnum licet proprie debeat dici grossum.

Ypo. autem. Hic facit quod dictum est dicens quod ypo. non intendit hic de magnitudine hominis modo dicta vel primo modo, et ratio quia ille non sunt moleste in senectute vel pravitate, et tamen in iuventute fuerunt bone, modo hic loquitur de ea que in senectute est molesta, et ideo solum intelligit de longitudine in qua certificavit hunc sermonem dictum.

Hec enim. Distrat 2am partem afforismi dicens quod longum in senectute torquatur et curvatur et gibbosatur, et tale corpus vix ab habente ipsum portatur. Et illis qui sunt tales in iuventute, tempore senectutis contrahuntur musculi maiores tenentes dorsum rectum et curvantur deorsum ante non potentes pondus sustinere, et et peius stat in isto quod maiores tempore pars data causa maiores incurvaret, quia corporis musculi in grossitie non sunt ita proportionati honeri corporis.

Hic est finis scripti et questionum super prima et secunda particula afforismorum ypocratis summi Excellentissimi et famosissimi artistarum et medicorum nostre etatis principis, clarissimi quam monarcha, domini magistri Ugonem Senensem. Cui operi adhibui complementum et scripsi, Ego Alexander de Montaldo de Ganio Artium et medicine scolaris, Millesimo quadringentesimo [illegible]. Die tertia mensis aprilis, videlicet in Sabbato sancto, hora quasi tertia vel circa, Ad laudem et gloriam humani generis clementissimi redemptoris, dei omnipotentis, Cuius mihi scriptori huius operis concedat pietate sua ad optata scientie culmina feliciter pervenire, ac prestare dignetur corporis et anime integram sanitatem, cum meorum etiam veniam peccatorum per illam quam passus est sanctissimam hiis diebus passionem pro nobis peccatoribus redimendis. Amen. Amen. Amen.

Explicit secunda particula.
Deo semper refero gratias infinitas.

Incipit quarta particula.

Pregnantes purgare etc.

Ypo[crates] in isto affor[ismo] intendit tres conclusiones, et ita affor[ismus] dividitur in tres partes; 2a ibi, "minus vero"; 3a ibi, "minora vero". Prima conclusio est ista: Quod pregnantes debent purgari magis quando eis purgatio inest a quarto mense usque ad septimum, quia si in hoc tempore est purgatur minus incurrit pregnans periculum aborsus, sicut ista apparebit in notatis. ¶ Circa affor[ismum] nota primo quod pregnantes propter duas humores in matrice aut feti aut sperma agens ad fetus generationem. ¶ Nota 2o quod gravidadz propter pregnans quia propter fetus magnitudinem gravatur et in difficultate movere. ¶ Nota 3o quod purgari propter de cum medicina evacuante et dissolvendo, nam leviticatio potest fieri et in pregnationis mensibus. ¶ Nota 4o quod dicitur "si turgit" ad declarandum quod non ex levi causa sunt pur-gande, sed oportet forte causam intervenire, et ideo sensus est iste quod si magna urget causa ad purgandum pregnantes tunc magis fieri debet a quarto mense usque ad septimum. ¶ 5o nota quod in pregnante primo quod generatur est secundina continens fetum, hec autem secundina alligatur matrici per plura ligamenta que oriuntur a capitibus venarum matricis que ligamenta vocantur cotilidones, ista quidem ligamenta in primis mensibus valde te-nella existunt et ex levi causa rumpuntur, in fine non quando fetus appropinquat maturitati, ista ligamenta etsi sint in se duriora quam ante tamen minus fortiter adheret matrici, quia humiditas viscosa per quod adherebat matrici est consumpta et ideo a levi causa separatur a matrice, quoniam facere expellente faciente forte agitatione et mulier forte conatu faciente ad egerendum tamen in postremis mensibus quam in ultimis faciliter frangitur vel a matrice separatur hec ligamenta, et ad hec duo sequitur aborsus. In mediis autem mensibus hec ligamenta non sunt tenella nec adeo paucificata est eorum humiditas viscosa ut facile a matrice separentur, et ideo non faciliter abortiunt ex causis dictis, et sic patet veritas conclusionis. ¶ Co-no[ta] quod hic a et hic usque possunt teneri exclusive et inclusive vel unus illorum exclusive et aliquis inclusive, si teneatur utrumque exclusive tunc sensus erit quod purgande sunt in 5o et 6o tantum; si teneatur inclusive tunc sensus erit quod purgari possunt in 4o 5o 6o et 7o. Si non unus illorum terminorum teneatur

inclusive, alius exclusive, patet quo duobus modis potest intelligi videlicet, aut amittere istos terminos inclusive ut dicitur 3o capitulo de conservatione embrionis et cautela aborsus ubi dicitur: Et farmacum quod solvit est de summa illarum faciencium aborsum, quare oportet ut caveatur eius dare preter ante mensem quartum et post septimum. ¶ 2a nota quod licet in hoc tempore concedatur, tamen hoc est cum fortuna indicat ad omnem. Et in quantum sit talis operatio non est regularis sed incerta. ¶ Mi-

nus vero.

2a conclusio affor[ismi] est ista: pregnantes sunt minus purgande non pregnantibus, quo sensus est: iste quod purgat maiora possunt incurrere nocumenta quam non pregnantes aliorum suppositorum paritate, nam iste incurrit periculum aborsus ut est dictum supra, et aborsum plurima alia nocumenta sequuntur, hec autem nocumenta non sunt in non pregnantibus. ¶ Circa conclusionem nota primo quod hec conclusio potest pluribus modis intelligi, uno modo quod sint rarius purgande, 2o quod cum minus forti medicina, 3o quod fortitudo ad eas purgandas est expectanda, et quolibet istorum modorum est vera. ¶ 2o nota quod istud intelligatur aliis paribus, nam ex causa fortiori aliqua pregnans citius non pregnante magis esset evacuanda. ¶ 3o nota quod per hoc quidam intelligunt absolute de omnibus pregnantibus, quidam non de pregnantibus a quarto mense usque ad septimum, et utrique sensus est verus. ¶

Minora vero.

3a conclusio est ista: purgatio cum farmaco est verenda in pregnantibus minori spatio quam usque ad quartum, conclusio ad septimum mense, aut maiori quam usque ad septimum, conclusio quia in istis temporibus ex farmaco solvente magnum incurrit periculum aborsus. Causa ista conclusionis verificans sunt in notatis primo conclusionis et tamen collige. ¶ Nota 2o quod ligamenta dicta quibus fetus alligatur matrici similantur ligamentis quibus fructus ab arboribus pendet, unde experientia notatur quod concussa arbore in principio multi fructus cadunt cum sit valde non maturi, et similiter cum maturantur, magis maturi cadunt quod evenit ex causa simili illi qua dicta est de fractura cotilidonum in matrice. ¶ Ex his quidam inferunt notanda, primum quod a 7o mense usque ad 9m maius est periculum in abortu quam ante 4m quia fortiores sunt cotilido-nes et maiora inde sequuntur nocumenta sive accidentia, unde magis periclitatur quam si ante abortiatur. Et 2m quod licet in eodem per farmacum sit magis periculum de aborsu in postremis mensibus, non tamen oportet ita de flobotomia, nam in flobotomia non oportet ita fieri commotionem et agitationem cotilidonum, nisi forte a feto [illegible] te nutrimento, et ideo in postremis mensibus quia paucior indiget nutrimento fetus minus periculosa est flobotomia ut infra dicitur, quia autem aborsus est

mesis e pinlopior p matre ꝙ . q . aut . 6 .
aut . 7 . dicetur infra. Concordia non afforismi
tollitur ab aure loco suspalleto, et est vtilis ut
patet in practica.

His verbis ypocratis. Galienus
in commento 3a facit, primo ponit afforismum per
rationem ponendo quandam similitudinem ad propositum,
2o ondit quod dicit si conveniat, 3o exponit istum
terminum purgare. 2a ibi, non aut omnes.
3a ibi. Cum aut ypo. De prima parte dicit quod
ligamenta quibus fetus alligatur in vulva
in matrice similantur ligamentis fructuum ad ar-
bores, et quod in fructibus nouiter natis sunt
ista mollia, faciliter franguntur, unde ex levi
causa ut vento tunc plurimi fructus cadunt.
In fructibus aut ab arbore ligamenta separantur
sine vlla causa extrinseca. In medio tempore habent
ligamenta sunt fortissima, ita intelligatur de li-
gamentis fetus. Et ideo in primo primis mensibus
ex omni levi causa corrumpuntur, dummo illa sint
causa agitationis, et ita ex ira, exercitio, ieiu-
nione, et aliis causis quas in commento videbis. In
tempore medio sunt habent fortiora, et ideo mu-
lieres fortiores patiuntur motus sine nocumento
fetus. In ultimis mensibus fetus est gravius
et ligamenta sunt excitata et faciliter a matrice
separabilia, et hec est causa quod ypo. dixit hoc in
principio afforismi. De parte 2a dicit quod non omnes
pregnantes sunt purgande licet in eis essent aliqui
mali humores, et ideo addidit si conveniat, hoc aut est
si humores sint mobiles et furiosi aliquo mo-
do furiositatis quo modo possit sunt supra afforismo
22o primo particule, ita quod due concurrunt conditiones,
vna quod humores sint mobiles et possit far-
macum evacuari, 2a quod acto illorum motu furiosi,
quia si humores fuerint quieti non oportet per farmacum
commovere eos quod nocumentum esset maius uiua
mentis, et hoc concordat cum dicto ypo. alibi quod
si quis vult purgare membra apostemata,
non purget in initio quia morbi non sunt maturi
et commovibiles farmatie, ymo sana membra
que morbo repugnabant exhibito farmaco in tali
tamen debilitantur, et ideo isti humores in pregnate
non essent evacuandi nisi non sint mobiles ad
sensum dati. De parte 3a dicit quod ypo. per-
dat farmatia . i . purgari intelligit de eo quod
aut educunt superius vomitu, aut inferius per
secessum, nec est oportunum amplius repetere
dicta in aliis.

In farmatijs talia. ypo. in isto
afforismo duas intendit conclusiones, et 2a ponit
ibi, Que non. Prima conclusio est ista, medicus
operans cum farmaco debet tales humores eva-
cuare, quales a natura evacuaret, et corpus enim
esset vtilis, prima quia tales humores evacuando confert
evacuatio et bene fertur quando tales evacuare debet, conclusio
nota ex dictis in 2o afforismo prime particule, et 2a patet quod
si istorum evacuatio confert a natura facta, sequitur quod si similis
fiat ab arte confert. Circa afforismum nota primo
quod per farmatias debemus intelligere omnes medi-
cinas expulsivas aptas evacuare sive vomitu sive
secessum, licet afforismus et esset verus si applicaretur
ad omnem modum evacuationis ut dicitur afforismo 2o prime particule
primo et in commento. Nota 2o quod per talia et qualia
non tamen intelligimus humores peccantes in proprie-
tates, ymo et omnes peccantes in quali quantitate,
quia nocivos sensus quoniam conclusio est quod per farmacum
medicus evacuans debet evacuare humores ita pe-
ccantes quod si ipsa natura evacuaret, corpus enim
esset vtilis. Nota 3o quod per sponte evenientes
intellexit ypo. omnes humores a natura evacuatos sine
adiutorio exteriori ut patet per G. in commento, et ideo
non bene exponunt qui dicunt solum intelligi
de illis qui evacuantur a natura recte et naturaliter non
sinthomatice operante, natura quoniam quandoque fiat evacuatio a natura
humorum peccantium quod sit vtilis, corpus enim si
ab arte fieret aliis deductis esset vtilis.
Nota quod natura in evacuatione quandoque evacuat tamen nocivum
humorem, quandoque non natura stimulata a nocivo hu-
more ita irritatur ut et bonos evacuet, con-
tingit aut hec diversa quia natura quandoque dominatur
humori ipsum digerendo et separando, et quando ita
est non evacuat eum ante digestionem et separationem, et
tunc patet quod stimulatur insurgit ad humorem
expellendum, patet quod conveniens insurgit proportio in
virtute expulsiva et materia ut sepe dictum est
supra, et talis evacuatio est laudabilis. Quandoque aut
natura non vincente humorem in digerendo, humor
est tam malignus ut impressione membra non
tolleret quando insurgat vehemens virtutis co-
natus ad expellendum, et hoc loquendo de virtute
naturali expulsiva. Et ideo tunc ante separationem
et antequam talis debita proportio insurgat, natura co-
natur ultimate malum humorem expellere, et
tunc pellit malum et bonum secum mixtum, et
ideo plurime tales sunt malum signum ut dicitur
in commento. Medici quoniam istas hoc modo et 2o factas a
natura antequam talis conveniens proportio in virtute ex-
pulsiva et humore intueatur vocant sintho-
maticas, quia natura has facit propter sinthomata
vel accidens malum, non propter convenientem proportionem
acquisitam. Reliquas aut evacuationes, et si in illis
fiendis gravitate aliqua lexio ut in ventrem
expulsione vocant naturales quia magis videntur
virtus moveri propter debitam proportionem acquisitam
quam propter lexionem nisi fuerit bonitate alicuius
et recepit plus nocivum a benigno, propterea tamen
ille debent dici naturales pure in quibus non
gravitatem praeter naturalis impressio tamen causa ut in
expulsione naturali superfluitatum prime et 2e et
3e digestionis in corpore in vulpate sano. Ex quo patet
evacuationum a natura factarum quandam fieri sine gravitate
vel praeternaturalis dispositionis, quandam cum tali gravitate

duante 2 euertente naz a bonitate sui operis / 2 iste dur sinthomatice / quam fuit ni tali opi si non tm impediente naz a debito sui enois et de omnibz modis desistat affor° ut dixi sup. Nota 9° qd aliq sinthoma euo qui ofert qz tn 2 si na non pellat solu malu huore tn in ea multo magis e unanimiter p euoni nocivi qd sit nocitiz per euoez unatim. Et nota iux° illud qd i 9to dr qd ypo. i hoc affor° lo de spontanea euoe / dimus qd medicus in opere suo dz ymitari naz nali operante tu ag nali. s. facie opa opibz nae silia. Et itelligo qd si in aia spe operum na opat nali no incita a re pt naz 2 medicus i alio ul i eod corpe ex aro cau debeat operie silis speci face tuc dz i hoc seq naz .i. silem operie face / qto mag pot operum nae nali operant qui tale facit. Vg si medicus dz sanguinem euare in mulie pp retentione menstruor si pot dz illu euacuar puocado menstrua nisi fuit impediens. Silr si dz purgar patiet zra gtinua pp hm naz moz qz sit qd si na purgare hac facit no incita a re pt naz euaret colaz rubea / ut e visu i esibus laudabilibz / 2 euaret ea post diga eet / et io medicus cui videt opus sua euoe dz euare colaz 2 digesta. Sunt aut aliq qui p imitari naz itelligunt opari ita ut oferat no aut agendo / aut desistendo / s sine dubio hec no e mes. G. in hoc 9to dicet i pticula pa / Et ubi ymitadu sequt silitudinez. Nota. 1° qd licet habeamus regula qd debemus ymitari naz i euoe tm iudiciu de ymitatoe aliqn decipit nos ut i 9to dr / Et io facta operie ad ctifican utru bene opati fuerimus ul no oz gsiderar duo qd ypo. tetigit i sequti affor° / 2 i 2° p° s. gsrerentia 2 bona tollerantia qbz appentibz ctificat bonitas operis / s si gria appeat s mala tollerantia 2 deterio ratio tuc e signum errois i aia gdcone reposita ad bonitate euois / q sit qlitas gtitas / locus / 2 tps. Que vero

contraria. Conclo 2a medicus recte operans dz dimitte euare huores q euo no se hnt qd ia dicti s. illos qs si na euaret / corp euo no eet utilis / p° qz si no dimitat ymo illos euacuet infirmus male tollerabit 2 no oferret euo q° dz dimitte. Circha pte nota p° qd hec 9° duplicem ht sensuz / unus e dictus / 2s e ut itelligat qd si na fa cit euone huorz q no sit utilis medicus dz ista euone sistere 2 quietare / 2 ut iste sensus e ppus / 3z primus e de intetione ypo. Nota 2° qd quadruplez dicti e na stimulata / 2 sinthomatice opans aliqn ofert sed raro / Et io 2 medicus qui irreglarit hac operiez imitado euat an digoniem 2 ofert ut e dictu sup de ma furiosa. hic dubitat.

Utrum medicus debeat

ymitari naz. Et arr p° qd non p hoc qd na euante no dz medicus euare ut sup illo affor° 2° p° e p° ea quorp esse fit q tuc no dz ymitari naz. 2° sic. Qn na no movet dz medicus movere ut pa e. ra° de nra purgar i equali q no imitat naz. Ad

oppositu est Gal's in 9to. In ista qone sunt duo modi dicendi / unus pone do hac distinctionez / qd dicitur ymitari naz p istis duobz mois / uno° ita opari ut opa na / 2 ho mo no qp medicus dz ymitari naz. 2° mo ymitari naz .i. ita age ut nae ofrat / 2 ho mo qp medicus dz ymitari naz / et pz qp tuc arta no procedunt. Secundus modus dicendi e qp medicu ymitari naz itelligit duobz mois. Uno° qp operet ut opatur na in illo corpe cra qd agit medicus / 2 ho mo no qp medicus dz ymitari naz / na qn na euat suffitit non oz medicu euare / 2 qn no euat oz euare ut dicit arta facta. 2° mo pot itelligi qp medicus debens aliq operie exercere i alt corps faciat 2 operie silez illi qua i spe illa fac na qn e potes optime opari operie eiusd spei i cau sili. Vg medicus qn dz euare in zria qp euacuet sic faceret na nali euacuas i zria / qz colaz / et qn na e digesta / 2 ho intedit G. Ad argumeta. Ad primu gce do aiy / 2 nego qp ergo no dz ymitari nro dicto / na tuc no ez opptunum medicu euare i illo corpe / Et io no oz qp ymitet naz y° ea dimitat 2 no ipediat s qn dz euare / tuc unde fac operiem silez operi qua aliqn fac na recte opans. Ad 2m dr qp si na no movet diga na meus dz euare / 2 euando ymitari naz / qz na i euando i febre maz euat ea qn digesta e / 2 ita fac tuc medicus. Dubitatur 2°.

Utrum medicus debeat ymi

tari naz sinthomatice opate / Et sine artis dr qp sit aliqn irre gulait / no aut regulariter / Et i ho mayr de modo quorida doctore / na i prti duo dicut qp ymitari naz ad ssuz. G. no e ita opari ut opat na s ita opari ut oferat

4

nature / deinde in hoc dubio inducit ponendo
duas distinctiones / prima / sinthoma opo aliqua
e sup^a talis i qua plus inuati ip noniti
euat / alius e sz qd sinthoma i qua plus
de nocituo euat . ¶ 2a distinctio / medicus
pot dup^r ymitari naturam / vno regularit
Alio modo contra / tunc sunt due ones / pa e ista
nunquam medicus regulare debz ymitari naz
sinthoma opante / patz i tali opore e fortis
indicatio ad oppositum ¶ 2a ro / Aliquando contra debz
medicus tali operationi ymitari / prima quia quando
non obuiat nobili noniti tunc uniuamini est
magis ita opando / et hoc facit medicus quando
euat naz fuiosa in digone ¶ Ergo dicit
pricto hanc conclusione ee bona / sz ipa non dicit
quantum ad prudentia / Et arguit q medicus
debz regulariter ymitari naz quandocumque sinthoma
opante / nam medicus debz ita agere ut nae
oferat / sz hoc e ymitari naz contra rationem / patz 9o
q ipa non fuiat proportione . ¶ 3o dubitatur
utrum ois euo sinthoma sit prohibenda ¶ Et
sine arguitur / dicitur q aliquando sit ut qm p eam
cadet virtus et multum de innatio euacua
ret / et propter hoc cet ea prohibita virtute po
sse vincere . ¶ 2a 9o / non ois talis e pro
hibenda / patz primo in non sup^a sinthoma / patz
2o i tali i quo infirmus ois sit moriturus /
patz 3o i tali i quo ma cet venenosa qua
ante digone na pellet .

Spontanea. Galienus i 9to duo facit
primo exponit afforismum . 2o determinat de di
uersitate euacuationum corporee / 2a ibi . de cuius
diuersitate . pa i 3es primo exponit illud terminum
sponte / 2o ponit vna distinctionem de sponta
neis euacuationibus . 3o ponit afforismum sinnaz / 2a ibi
q aliquando . ibi 3a / vnde ypocras innuit ¶ De prima dicit
q p spotanea euacuatione intelligit omnem illa que
fit a natura sine adiutorio medici / quod est
intelligendum et sine occursu spali aliquo extrin
seco cae . ¶ De parte 2a dicit q ista spon
te educta duobus modis educuntur aut enim
educuntur a natura q tunc euat humores nociuos
aut hoc euenit quia humor e ita mordica
tiuus vel male qualitatis ipsissimus q natura
ipa continere non possit / et io ipm expellit
etiam ante maturatione sil et bonum ex
pellendo / et si natura solum euat nociuos hu
mores tunc euo iuuat / si uo euat pp
accidentia ipaz naz stimulata non e bonum
signum / quia signat naz maligna nimis stimu
latam . ¶ De parte 3a dicit q ypocras innuit
debere sequi actione nature / Et io dixit oz q
i morbo purget ea q sunt spotanee . i . a
natura educuntur cent utiliter euata / Et hoc
idem magis vult innuit i superioribus i . 2o prime
ubi dixit / dicit et iamtio etc . Sz hic spali
fact de purgat / Et hoc ex dictis i affori
smis quod sit intelligendum p medicum ymitari naz .

De cuius diuersitate. In ista parte Galienus
disputat de diuersitate euacuationum / et diuidit i
2as / nam primo ponit vna distinctionem de modis / 2o
ponit signa p que cognoscimus qualis humor
e euandus / ibi 2a / **Que possunt intelligi** / pa
diuiditur i . 3es primo ponit intentione / 2o ponit di
stinctionem euacuationum cum farmaco / 3o ondit diuersitatem
purgationis vlis cum farmaco / et ostendit alia / ponit
et concludit intentione ypocratis . 2a ibi . aliquando far
macia . 3a ibi . huius enim . 3a ibi / pala igitur
De prima dicit q ipse proposuit e disputaturus
de diuersitate euacuationum prout ad medicum perti
net hoc debente artificiale facere ¶ Dicit
2o q farmacis aut euat vlr a toto corpore
ut medicina p fluxum ventris / aut vomitum
euans / aut particulariter euat ut illa q ab
vno determinato membro sic euo a capite tunc
cum caputpurgio / aut euo a pectore / ut
i diuersis modis spectorum / aut a grano ve
ntris ut cum cauterio aqua ydropicorum edu
cente / aut euando p via vrine superflui
tate i vijs renum existente . ¶ De 3a dicit
q euacuationibus non totum corpus purgat equaliter sz
cum farmaco / quia non idem humores p vnum farmacum
q p aliud euantur / Et ita non oes huo
res sil p farmacum euantur sic fit i quibus
dam aliis euacuationibus / ut / fleobotomia / fluxum sangui
nis menstruum quandoque fluxum sanguinis s . emorroy
darum / aut nasi / quia p istos omnes e
humores educuntur sic sil in venis inueni
untur / Et similiter dicitur de euacuatione facienda
p exercitia / calefactiones / fricationes / balneationes
aque dulcis / intus / aut sulphureis / aut pices /
ut accidit frequenter / aut et aborum abstine
ntia / quia ista oia equaliter purgant quasi omnes
humores / nam si quis istas euacuationes exquisite
inueniunt vna non multum ab alia differe
i euando / sz quilibet omnes humores educit
sz i purgat fluxus aut vomitus videt
inter vna et alia magna differentia esse quia
vna euat quasi tunc flegma / alia quasi tunc
coleram ¶ Ex hoc colligitur q euacuationem qda e
vlis quia a toto corpore euat et hoc modo far
macum quasi e euo vlis / Alia uo dicitur
vlis quia totum corpus euans vlr et equaliter quo
ad omnes humores / et i hoc dicit euo per
farmacum ab euacuationibus quas ypocras hic nominat
¶ De parte 3a dicit q pala e de quibus euacuationibus
ypocras dixit quia de euacuationibus cum farmaco q non to
tum corpus purgat equaliter sz tunc ideo intellexit
in omnibus euacuationibus / nam intentio vna e q de
bet purgari nociua humores todos / Et tu
hoc modo limitat quo dictum e i afforismo 2e
parte ¶ **Que possunt intelligi.**
hic ponit signa humorum euandorum / et
diuiditur i . 3es primo ponit in generali illa a quibus
spales sequentes sumuntur / In 2o ponit vnius
cuiusque horum humorum spalia signa . 3o addit

qdam i gnali adiuuatia ad sig(nifi)cad(um) / 2o e-
mat errores spontaneas quasda(m) i quedam
morbis iuuates / nos remittendo ad alia
2a ibi Si enim cutis / 3a ibi / adiuuat ad ho
ea ibi / de spontaneis / de pa dic q humores
peccantes 2 cor dnantes possut itelligi
ex appetibz in suppositie cor(poris) / 2o ex qua-
litatibz sensibilibz / 3o ex accntibz / 4o ex
tpibz anni / 5o ex regionibz / 6o ex eta-
tibus / 7o ex cplexibz aeris / 8o ex na(tura) i-
ex oie infirmi / 9o ex sua dieta / 2 mo(dum)
qlz hec signit patet p(er) infra declabit

Si enim cutis. Nuc ponit spalia
sig(n)a humor(um) / 2 diuidit in 3es ptes / po
ponit signa dnij cole rubee / 2o sig(n)a
dnij melacolie / 3o sig(n)a dnij flatis / 2a
ibi / qd aut de colera / 3a ibi / Silr etia
de flate. De pa istarum ponit sig(n)a signa
dominiu cole 2 pz addedo / q qr nime
purgatio e fallax ni pfecta media ceret
indicado aliqd ex toto sile qd no e / 2
p(ro)pt ho tale opone fieri debe ni no debe-
at / io fuit opportunu aliq(ua) sequetia
erronee ponere / p q cognoscit ut erro fuit
bona uel no / 2 st ofentia 2 bona tollera-
tia / de quibz statim po dic. De pte 2a di-
cit q sic e dictu de cola rubea q qda
signa signit ipaz dnari / ita 2 itelligen-
de de cola nigra / 2 pz qd dr. De pte
3a dic q silr st alia sig(n)a signtia domi-
niu flatis / 2 illa ponit / q ni apperit
factu solutiuu flatis e dandu. **Ad-
iuuant ad hec.** ponit sig(n)a gnalia
dicens q etas infirmi / 2 regio / 2 cplo
adiuuat ad cognoscedu naz peccatis / 2
silr ars 2 regio fz q iste st approiata
te ad aliquem dictorum humor(um) / Bz ofentia
2 bona tolleratia nram opone bona
ee ofirmat / cotria uo errore detegit.

De spontaneis. hic remat ypo.
purgationes spontaneas i quedam morbis
iuuantes positas ab ypo. i affo(rismo) 2 re-
mittit nos p(ro) aliis uidendis ad libru
epidimiarum / 2 toti pz.

Si qualia purgari oz. hic
affor(ismu)m tacp exponit uide i p-
cedeti pte / 2 i affor(ism)o 2o pme
ptis / Et ita uide gtiz 2 cetera.

Purgare estate quidē 2c.
In hoc affor(ism)o due ponit gnes
2a ibi yeme. pa go e ista / tpre
estati maxie st purgada supiora / p(ro)pt i
illo tpre maxie hundat humor p superiora
educabilis puta cola leuis corio(?) 2d(?)
yeme. 2a go e ista In yeme sut
mag purgada inferiora / p(ro)pt i yeme hundat
maxie humores grossi p inferiora educabi-
les puta flla frigida 2 humida. Circa
affor(ismu)m nota po q estas sumit tribz modis
uno p medietate anni calidiori put cotra
medietate frigidiore diuidit. Et ho mo
ps uos puta finis origit ni estate 2
2 pn(cipiu)m autupni / 2 ho mo pot sumi hic
ut i cto hic. / 2o mo sumit p toto tpre
excessiue calo / 2 ho mo suspsit aurora
estate / 2a p doctrina 2a ni dys / Et
apud medicos qlz toti tpris calm e estas
ucl. 3o mo sumit p illa pte anni i q sol
e i aliq signo tn a pn(cipi)o cac(ri) usqz
ad pn(cipiu)m uirginis / 2 ho mo sumit astro-
logi / Ad ppo(situ)m sumit po aut 2o mo. 2o
nota q purgare itelligit ni farmaco
solutiuo. 3o nota q purgare supiora pt
itelligi tribz modis / po eius facieda e
p uomitu / 2o q eius facieda humoris
leuis apti supius ferri / 3o qr fiat eius
mbrorum supiorum / duobz primis modis itelli-
git hic / Et tuc ra dificns pz oe
e qr i estate mo dicto maxie hundat
cola calida 2 sicha appropriata estati / 2
q talis e humor leuis 2 2 aptus per
uomitu educi / io utroqz mo uificatur
q estate st purgada supiora. Alio mo
q qr i ista oe uidet itelligi cparatio
yemis ad estate i purgado supiora ideo
itelligat aliorum porta paritate / nia dispa-
ritas possit facere plus cole ee i yeme
i dato corpore. Co aut pfectio go 2a
Et totidem approxiata st ibi nonda /

Non solum. Conti diuidit i 3es
ptes po hic ofatim additione / 2o ex-
ponit / 3 hic alia ofatim additorum / 2a
ibi / cola nampz. 3a ibi Bz ho. de pa dic
q no solu tpra dispositionis ptrinaz puta
pn(cipiu)m augmtum 2c s(ed) 2 tpra anni e ofidera-
da p purgat ut sciamus humore peccan-
te. De pte 2a dic. Ex. qr cola rubea
hundat i estate 2 autupno q petit su-
periora / io in illis tpribz dz purgari ne
fiat dissipantia / 2 ho fit p supiora
facilz aliorum duorum morum supdictorum / Bz
qr i yeme hundat flla / io qr ipz grauis
eius petit inferiora seqr q inferiora st
purganda yeme 2 ue(re) / 2 sic pz hic
p estate itelligisse estate 2 autupnu et
p yeme no yeme 2 uer / 2 pprie go
ad pn(cipiu)m sequitur / Et io portez capit ad
defiue predictos. De pte 3a dic ofatim
nis q hic mo accipiendo autupnu pro
estate 2 uer p yeme erit annus diuisus
in duas ptes. Dic 2o q pot 2 accipi

p estate ppe 2 yeme / 2 ita affor° addedi
cit 2 sic i autumpno sic i estate, 2 i ve
sic i yeme qr humores graves dnantur
vel i ve pprea qr i yeme generati sunt /
2 hec no pot solum apprio odi° i dicte
ypocras, ni infra dicat gl3 far^tia aut
flo^ia ofert / hoc oz flobotomari i vere /
na ni toto stat qr in estate 2^u yemis
eit mag p supiora purgand / 2 eg in
yeme /

Sub cane et ante canem.

Consilio affor e ista, farmacha
expoluctiua st molesta sub cane
2 ante cane, p° qr i isto tpre virtus e mul
tu debilis / 2 cor° a/ far^e facl3 iflama^te
2 calitas aeis apta e opone far^a du
tere / g° farie tuc st moleste / totu in
notat appebit - C Alis sina coll3 amess
i de osolar medicinar intetoe / 2 9 ca° 10°
2 e^a p. C Nota hic p° qr p sb cane itlli
git tps vocatu caniculare 2 e tps quo
currit ista stella pazu an solis ortum /
Et incipit hoc tps ca 10^a iuly 2 finit
ca 20^a augusti ita qr otinet 40ta dies
ut coll3 a. C. 2° elementor ca° p^o. et
appellat hoc tps hora am / inde dicunt
fructe horary q hoc tpre maturat / ssus
g° affor e qr sub cane .s. i isto tpre et
an cane .s. p modicu far^ta expolucti°a
st molestia. C Nota 2° qr 3^es st p^n^e
cae hs molestie / una e virtus debilitas
q e i estate pp dissolutiue / 2^a e iflamatio
cois pp cois calitez aeis / na tuc 2 far
man calitas 2 agitatio huiox 2 spuu3 st
maiore apta iflamar cor^is / 3^a e qr aer
calidus opono thit humore ad extiora sic
balneu, 2 io far^e therente inferius fit gda
labor 2 mag^a agitatio 2 virtus debilitatio
ex quib3 i b3 appet affor vifico° C 3°
nota qr h3 tpre magni caloris ut dc sit
moleste far^e / no so° in 9rio no ee mo
leste ymo 2 in mag° frigore st cauede pp
huiox visositate 2 9° stre 2 imobilita
te / 2 qr vapores far^e no ita tuspirare
pnt a/ cor^e ni poro sunt clausi / 2 ideo plus
2manet 2 mag ledunt C Ex hoc pz qr gda
sequit ante cane .s. in tpre d^to canicu
lari pz 2° in istis tprib3 no ee euandu
reglant 3 by doarte /

Quod contingit.

Conti dum in
3°^es ptes 2^m q .C. poit 3^es cas dictas
2 pz restat .n. vide vt^m balneu iped
at opone far^e. Vbi dd3 qr balneu aq
calide admistratu an far^e expibitoz ple
tius apredo molificado 2humores eliquado
ppat ut farmacia melius opet / e3 post
opleta far^e opoer 9plet residuu morbi
euando p sudorem ul p vapore, e3 bal
neu admistratu tpre opois far^e trahedo

ma3 exptinus et sistit opone far^e 2 sic pz so
lutio /

Graciales et facile

p^a 9° istius
affor e ista, Graciles 2 facil3 vo
metes st purgandi p supi^a .s. vo
mitu / p^o qr i talib3 corpib3 hindat humor co
lericus lenis facil3 p vomitu educibil g° ist
a^m pbabit statim - C Timentes. 2^a 9°
purga° talis p vomitu 2 cauedo i yeme /
p° qr i illo tpre humores st repti euorm
2 ogelati 2 quietati g° ducio no fit sine
mag^a difficultate / 2 io e caueda / 9corda
sunt° .e^a. p° ca° .e°. C Circa affor^m nota p°
p 9tiles st ducox mox quida ni temp
itate omi3 inbiox ta caninforum qr ppa
ticox / 2 isti ut plus st melacolici, Quida
aut st ni paucitate carnis 2 pinguedis /
magna tn inbra ppinatiua hntes / 2 isti
st colerici / et hoc notu e sup i ptecula
2^a illo affor° crassi valde - Et de istis 2°
itllit affor^e - C Nota 2° qr p facile vom
tes itlligimus illos q a/ leui ca vom
unt / 2 ni hec no ledit eos actus vo
mitus / Et eg difacile vometes / aut qr
no a/ leui ca vomunt / aut qr a/ vomitu
multu ledunt - C 3° nota qr in dictis grac
libus q st colici multiplicat cola q e
humor lenis mag qr in aliis / 2 facilius
vomitu educit qr alius humor - C 4° nota
qr no vult ypo. istos mag purgados
ee vomitu qr secessu / na vomitus e di
facilior euo / ut i 9° illius affor. 2°. ptic
i ca agone cois ca 2°. e3 ult 2^u aliox
homi3 isti st mag vomitu purgandi / et
hoc no itlligedo p3 visitor affor qr illi
st mag vomitu purgandi q hindant
mag humore leui facil3 ppetit educibili /
2 q minus ledunt ex vomitu / si isti hnt
vtraq3 9dicone ut pz ex notatis. C 5° no
qr homies de ql3 visitur affor° st homies
hntes pectora lata no multu carnosa
certa 2 collu breve grossu / 2 stomacu temp
em fortis vtutis copulsiue 2 ad vomitu assue
facti - C 6° no qr oz itllig aliox posi
ta pitate na stat dati flatien ee ma
gis vomitu purgand qr dati colitu ut
si cola habundaret in venis longinquis a/
sto / 2 i flatico fla nataret i sto - C 7°
nota qr i estate cola multiplica 2 e lenior
2 sbtilior 2 mobilior qr in yeme / In ye
me aut e contra / 2 ideo cole eius pur
supiora caueda e i yeme ut dictu e
i affor° prot. C 8° nota qr i cog° sed
cora vomitu purganda no solu 9sidera
mus ista duo dicta .s. gracilitate 2 fac
litate vomendi 3 multa q p hec duo dant
itlligi 2 st dicta q duz ab auic. e^a p^o ca° 3°
2 i corib3 visibus sup ptla p^a allegat affor°

2° Contra predicta arguitur: graciles non sunt purgandi vomitu contra primam conclusionem istam, arguitur quia Galienus 2a particula afforismorum in illo afforismo "Minori etati" non est aliqua vi... vero dicit in illis qui habent tenuem ventrem cavenda est solutione et multo magis vomitu, propterea difficulter tollerat solutionem ventris quam difficilius vomitum. Arguitur ypocras afforismo dicto quia maxime est Galienus in quarto et vult quod non sunt faciles vomentes. Videtur quod ipsi cum aliqui sint graciles et ideo hoc facile vomentes. Hic ... videntur aliqui negando istam quoniam difficulter tollerat purgationem ventris quam difficulter tollerat vomitum. Et si dicitur ita se habent pectus manifestus ad vomitum sicut venter tenuis ad secessum, ne sibi fallo, nam omnis secessus per ventrem transit, non autem sic per pectus transit materia vomitu pellenda. Ad confirmationem quare quod difficilius tollerat vomitum quam secessum et ne quia ... difficilius tollerat vomitum quam pingues et difficulter vomentes, nam isti et multo magis difficilius tollerat vomitum quam secessum.

Contra predictam arguitur sic: tales habitus graciles ventre sunt faciles ad superiora et aliorum quam difficilius illas tollerat, quia maxime est Galienus, nam concedit quod sunt faciles ad superiores fortunatas eo modo quo concedit quod sunt faciles ad inferiores, et non est dubium quod primo concedit concretive ad habitus vetrorum ... quod predictum secundum concedit contrarie.

Ubi ergo aliter dicitur quod isti graciles et illorum quae non sunt ... non difficulter tollerat secundum naturam inferiora sed graciles melancolia, nam dixit ypocras minus non tenue et tabefactum et non dixit de modicum. Hic autem loquitur de colerico qui non est minus tenuis in illo, et ideo non confirmatio non procedit quia non loquitur Galienus de istis nec ypocras.

2° principale dubitatur quia dispositi ad fluxum non sunt nisi cum magna cautella evacuandi per secessum quam dispositi ad vomitum non sunt ad vomitum provocandi. Cum ergo isti faciles vomentes sunt ad vomitum parati quam isti non sunt vomitu nisi cum magna cautella purgandi. Hic videtur quod parati fluxum sunt cum cautella per fluxum purgandi quia non cum fortissimis solutivis aut in dosi magna et ita parati ad vomitum sunt faciendi vomere cum cautella sed non cum fortissimo vomitivo ut elleboro, sed ex hoc non sequitur quin magis ... sint purgandi vomitu. Vel 2° dicitur quod duplices sunt parati ad vomitum vel ad fluxum. Quidam enim ab intrinseco sunt apti in diverse dispositiones preternaturam per quas aut vomunt aut patiuntur fluxum. Quidam non dicuntur parati quia tamen sunt ab intrinseco nisi sine manifesta causa nisi ex sui erroris accidat vomitus vel fluxus, quidam causa manifesta ... fluunt eorum ventres aut vomunt, et hoc 2° modo intelligitur hic, et talibus parati sunt aliis corporibus magis per fluxum purgandi et sic per vomitum ad vomendum apti, sed primo modo nec parati ad fluxum debent fluxum purgari nec parati ad vomitum debent ad vomendum duci, primo modo ypocras loquitur de 2° modo facile vomentibus.

Malentis colera rubea.

Galienus in isto facit 3es: primo dicit de quibus manifestis dicitur et quare, 2° exponit illam partem "facile vomentes", 3° dicitur conclusionem. 2a 1° ponit exceptionem ab illi intellectu afforismi, 2a ibi "si autem", 3a ibi "hyeme", 4a ibi "hic tamen". De prima dicit quod gracilibus habundat colera rubea propter ... non posito supra. De 2a dicit quod si facile vomunt hoc est ... quod isti sunt purgandi per superiora. De 3a dicit quod in istis in yeme humores sunt quieti et coagulati in interioribus ... et ideo tunc vomitus est cavendus. De 4a dicit quod bonum fuisset ypocras plura addere ad veritatem afforismi verificandi quia aliqui sunt graciles melancolia ut dictum est supra quantum vomitus non convenit.

Difficile vomentes.

Afforismus habet duas conclusiones, 2a ibi "timentes". Prima conclusio afforismi est ista: homines difficulter vomentes et mediocriter carnosi sunt purgandi per inferiora scilicet per fluxum ventris. Ratio quia in talibus habundant humores grossi de ... edunabiles quam ... tamen omnia et ... patebit.

Timentes.

2a conclusio: ... purgatio cavenda est in estate quia sicut ... illi tempore minime habundat humores ... edunabiles et aliorum temporum quam in istis corporibus cavenda est purgatio in estate. Filius ... ponit ... Circa afforismum nota primo quod difficile vomentes sunt duobus modis ut dicitur in ... aut quia non ... aut quia ex vomitu multum leditur. Nota 2° quod corpora carnosa intelligenda sunt illa in quibus habundat caro. Modo talia sunt duorum modorum: quedam enim sunt calida et humida, quedam frigida et humida, sed calida et humida habent multo plus carnis quam frigida et humida, et ideo frigida et humida dicitur medio modo carnosa, et hoc modo facile dicitur afforismo quia in istis habundat fleuma quod per inferiora est educendum. Nota 3° quod aliqui dicunt ypocras non dixisse medie carnosos quia illi qui sunt ... pingues aut ... non sunt facile ... evacuandi ut autem loco allegato. Et ideo intellexit de illis qui sunt medii inter istos, magis tamen ad latus carnosorum declinantes. Isti enim sunt in humoribus habundant plerumque in humidis et frigidis, et ideo purgandi sunt per inferius

4° nota p 9° p[illegible]

C. nota q 9o p^a itelligeda e opatiue .s. q isti 2^u g^a alii de quibz sup dixi st euand mag p inferius alioz ptate supposita / 2 p^o ino dicto. C^o nota q cu sz alig difficulter vomit e multiplex / p^a e stoaci robur 2 q^o sitas q resistit siue expulsioi q i vomitu e necia. 2^a e debilitas expulsiue stoi. 3^a e pectoris angustia. 4^a e colli longitudo. q^a e venaz pectoris 2 plmois multa gracilitas. 6^a e multa pinguedo. 7^a. desuetudo. C 6o. nota q cu dicitur tymentes estate itelligend e q euo p inferiora ppoz^{tez} 2^u euois p superiora i estate e vendu 2^u eius qd e i yeme qz i estate nimis habudat cola / Et sic poz affoz dificile. C^oz. G. i 9to aliu sensu dat que stati ponit.

Si facile uomentes.

Gal. dissetit affoz^{in} p habitudiez ad p^{tez} dices q si graciles 2 facile vomentes st purgandi p superi^u i estate, ye 2 autupno, ut videt dices p^{tes} affoz^s cu dicat sola yeme ec cauendu / Sequitur q dificile vomentes 2 mediocriter nosi cu 6to modo sint disposit i yeme autupno 2 ye erut purgadi p inferius 2 si euari debet p vomitu, hoc erit solu i estate, qz sic ^o^{uz} i 9to ita ppositu in pposito.

Ptisicos uero.

Concludo affoz e ista ptisici no st vomitu euandi p^o qz ex tali euoe mag^a intrerut nocu^{ta} aut saltem st pati incurre q^a iste sibi sua colle. 4^a p ca^o allegato. C Circa affoz^m nota p^o q ptisis sunt multis modis primo p oi pnali totius corpis extenuat / 2° p oi tali extenuat gnite cordis gne qui sit. 3° p oi tali gnite mala gnie sicca cordis / 2 hec dicit ab ethica. 4° p omi tali facta p paulatina 2solutione ex quacu^q ca fuerit / 2 ho ino dic auic hanc 9seq accides aie. 2^a p. ca^o de hys q ex motu aiali puenit. 4 sunt p totius consup^e consequete vlcus plmois / 2 ho ino sunt in pposito, pp qd ptisici dnr omnes q st apti ptisici actu / 2 2 eos q sunt ad ptisiz pati. C 2° p^{to} notand q i vomitu ut dictu e i affoz^o 2° p^o pte musculi pectoris dilatat^u 2 p gnus pulmo fortit dilatat^u / Cu q^a pulmo e vlceratus, rupit vlcus / et si hoies st pati ad ptisi ex timore fracture vene in plmoe ul pectore, pz q cu pectus ho ino extedit^u, periculum e ne vena frangat^u / 2 ideo vomitus est istis valde periculosus. C 3° nota q no dicimus istos nullo ino faciedos vomere, s q no st faciendi vome regulariter pp forte medicamine ec ad o^m, qz ivuamtu e mag i vomitu nocum^{to}. C Vltio nota ptisici no

solu a farmacis vomitivis ec cauedi sed 2 a fortissimis, s a vomitis mag pp raz dictaz.

In ptisicis.

Gal. i 9to p^o ponit caim dificultate affoz^{m} / 2° dic qd itelligedu sit p ptisicos / 2 dic ibi ptisici / Et patet ambe ptes ex dictis.

Melancolicos uero.

Concludo affoz e ista / Melacolici st purgadi inferius vehementius alys, p huor i eis e gravior alys 2 dificilior ad movedu q^a dz inferius vehemetius dum tenet 9na cad roe qua sup^a i 9nco .s. colico huore diximus q eet sursu euandus. Ide ult dicit auic. 4^a p. ca^o 4°. C Circa affoz^m nota p^o q melacolia dr^r alio t^um mor, aut qz patietes melacolica egrituz ut accidens de q^a p^a 3^a tractat^u, aut qz 9nus nalit frie 2 sicce, aut q habudantes i huore frio 2 sicco dicto melacolia / 2 ho 3° ino potissie itelligat^u affoz^s, na illi q st 9nus melacolice nalz 2 meito hz graciles ut sup^a dr^u, nec st ad facilem forte vomitum n^c ad facilem forte secessum pati. C 2° nota istos p inferius .i. p secessu euandos. C 3° nota melacolicu huore 2^u alioz proporcionale situ obtinetu i sua latitudine ec grossiore ut dz i 9to, ex quo se^r q licz eo existe in recto intestino gra ex faciliꝰ descedat cto alio, ty cu e i locis distatibz ab istis vys difficilis e ipm ad illas ducere. Ex quo se^r 2° q fortior medicamina meneria ad ipm euandu q ad alios euandos alys pribz 2 oparand ipm alti proporcionale situ obtinetu i sua latitudine. Se 3° q iuus itellectus illius t^um vehementius poitu in affoz^o e q cu fortior farmaco st purgandi. C Hic cadut due dubitaciones / p^a cu melacolia afflluat ad os stoi hoc famis videt^u q facilius vomitu pugat^u / 2 cola q afflluit ad itestina nalz secessu facilius. C Hic dz^r q melacolia ab hoc ore stoi distas dificilius purgat vomitu q secessu 2 dificilius vomitu q colera alys pribz / Sz illa q afflluit ad os stoi no e euacuda vomitu ymo iusstitz dissoluitur / 2 si qd superest cu fecibz descedit. C 2^a du^m qz vomitus opetit i estiua ut 4^a p ca^o de estiua puepit^u. n. vomitus in pn^o pos 2 no e dubiu q talis ma e melacolica. C Dicz q p ma exite logi a vys ductum no opetit vomitus i estiua, s p melacolia q pnalz fluxit ad stom i teta estiua, s ho no repugnat dictis aut opetit euandi flata q i stoo multiplicat^u que sint ca longiimus morbi.

Inferius quidem.

G. i 9to p^o dividit affoz^m p ca^z / 2° infert dnum hoz^m. 3° ondit caim qz dic vehemtius

e. ondit quale intentione affo. istius et tum precedentium, 2a ibi, oz q. 3a ibi, vehementis ibi e.a intentio ¶ Dicit primo quod purgandi sunt inferius melancolici propter humoris terrestritate et grossitate / vehementius vero propterea quod melancolia est nequior et grossior humor qui sit et fex aliorum humorum et ideo potest corrumpere omnes alios humores. ¶ Est 2a dictis quod ex dictis sequitur quod per varijs humoribus evacuandis varie sunt dande medicine / alia enim est medicina evacuativa colere, alia melancolie ¶ Est 3a dat itaque causam quare vehementius facta indigent medicina melancolici, et quia evacuate per inferius et per os ... De pte dicit quod summa istorum affo. est ab illo e. usque ad partem est ut evacuatio fiat per loca convenientia ¶ Circa istud textum cadunt 3 dubitationes primo utrum melancolia sit nequior humor quam sit / et videtur quod non quia colera rubea est nequior nisi sit de genere venenosi. ¶ Dicitur tribus modis primo negando quod rubea sit simpliciter melancolia deterior / et ideo comparando pessima melancoliam pessime colere et alias illis que sunt malitie in latitudine malitie sui generis proportionale obtinet semper deterior est melancolia quam colera, et hoc non puto verum ¶ 2o dicitur quod melancolia non est nequior humor / sed eo maiore difficultate ex sua glutinositate et viscositate et nequitia / et de nullo alio sic ita habet tam difficile ¶ 3o dicitur quod melancolia non est nequior humor quia pessimus sed per hic dicitur intelligitur metaphorice quia est magis inobediens expulsioni, sicut servus nequam inobediens domino /

Medicari in valde. Iste affo. 6o et eius textus sunt noti ex affo. 22o primae particulae vero digesta medicari etc.

Quibuscumque tortiones etc.

Concito affo. est ista, Quibuscumque hominibus insunt tortiones et dolores circa umbilicum et lumbos, qui dolores nec solvuntur farmaco nec aliter, illorum dispositio tandem transit in ydropem siccam / primo contra quia in omnibus talibus est materia contorta et confirmata plurimo ventositatis generativa in loco unde fiunt ad gravitatem ventus pot transmutari ita ut illa gravitas constat contra rex, omnia sicca, et autem declabitur in notatis ¶ Concordia collis. in 3a. ca. de ydropisi textus e. et est affo. utilis ut patet ¶ Circa affo.m nota primo quod quia hoc in tortio sequitur inordinatum motum quo corpus se torquendo movet propter dolorem in intestinis causatum, quia non sequitur dolorem intestinum tortionum quod sequitur talis inordinatus motus ut aptius est sequi ut in pluribus hominum ¶ Nota 2o quod illi dolores

dicuntur circa umbilicum et lumbos qui accidunt in intestino in directo umbilici exponitur aut in loco sub ypocondrijs qui sunt vicini lumbis ¶ Nota 3o quod isti dolores qui in istis locis accidunt quia sunt extensiui, quia pungitiui, quia gravatiui, et extensiuorum quidam sunt mobiles, quidam immobiles ad sensum medicorum / ad propositum intelligitur de extensiuis doloribus et immobilibus qui sunt qui sunt ventorum ¶ 4o nota quod istorum dolorum causa est ventositas extendens / sed hec ventositas generat et taliter magis frigida subtiliate non tamen ita ut solvatur ¶ 5o nota quod farmaca solutiua evacuando magis frigida ex qua generatur ventositas multotiens commovet dolorem / sed calefactiva vero eius commovet dolorem / sed carminativa ventositate ut cimini dauci et multa similia sunt calefactiva exteriora. ¶ 6o nota quod si dolor per hec apposita non solvitur / significat quod mala complexio in membro quod illa ventositatem generat est confirmata quod per farmacum removeri non potest / et ideo includit quod multe ventositates generari possunt / et ideo ut plurimum debet in locis ventorum / et ideo ut plurimum debet inde impleri / et paratis fiet ydropicus timpanites / et istorum est difficultas curationis. ¶ 7o nota quod ydrops hoc modo in genere describitur ab auctore 3a. e. ca. de ydropisi / ydrops est error materialis cuius causa est materia exuberans frigida infrigidans membra et constituit per ea membra manifeste omnia, aut loca vacua partium in quibus est regimen nutrimenti et humoris, et quidam addunt hanc descriptionem additur et omnis epatis nocumentum. Et potest hec descriptio sub descriptione ... qui membra omnia tumet propter materiam frigidam in eis exuberantem, talem dicimus ydropicum, Et quia materia talis inflat tamen non gravitate in qua continentur stomachus, epar, ren, intestina, et vesica, adhuc dicimus hominem ydropicum propter primam partem descriptionis, cum qua constituit crebrat membra omnia, et propter 2am ... aut loca vacua partium, quia ista gravitas sistat in locis membrorum dictorum in quibus fit dicitur est regimen nutrimenti et humoris, addit autem aliquando quidam omnis epatis nocumentum quia contingit ista loca tumescere propter materiam frigidam non procedente ab epate, et tamen non est ydropisis, quia omnis ydrops est cum egritudine epatis licet non eius ut 3a. loco allegato. ¶ 8o nota quod ydropisis ponitur tres species scilicet asclites, timpanites, et yposarca, Est autem asclites ydrops cuius materia est frigida aquosa cruda indigesta implens gravitatem siphac et ab ascos quod est venter quia videtur venter inflatus, yposarcha vero est ydrops cuius causa est sanguis crudus flatiuus ...

vinum membris non possit, in omnibus manifestis
membris ita exubans ut tinusse videat, et
dicitur yposarcha ab ypos quod est sub, et sarchos
quod est caro quia sub carne apparens. Timpa-
nites aut est ydrops cuius causa est materia ven-
tosa per quam resistit gravitas membrorum in-
terius scilicet sufflat, et dicitur timpanites quia in talibus
percussus ventre pulsat ut timpanum. Hec
ergo 3a species ydropisis dicitur sitha quia in ea
non est aqua vel flegma humoris habundantia.
Et quia nomen ydropisis per ethimologiam
videtur signare egritudinem aque, ideo G. in commento dicit
istam non esse proprie ydropem. Nota nono quod
causa timpanitis immediata est ventositas, sed causa
ventositatis istius multiplicate ut ydropem
faciat aut est mala complexio calida super tempera-
mentum aut mala complexio frigida, ut dicit Avicenna
10a 3i capitulo de causis timpanitis. Frigiditas
aut operatur hoc modo est causa quia est causa debilita-
tis digestive, non tamen quia actio non agat
virtus in materia et per suum calorem debilem per-
mittit permutationem quandam, hec ergo materia cum ho-
mo a debili digestivo calore transmutatur
fit non debitum obiectum ut a calore naturali
in humore vel parte membri convertatur, et ideo
patitur a calore ut abstractum est calor, et in
hoc causa convertitur ad vaporem et ventositatem
grossam. Potest ergo mala complexio frigida corporis esse causa,
sed et mala complexio calida hoc modo quia ex
fluit nimis calidum, agit ut calor ignis
et ista actio est multo velocior quam virtus
actio ut naturalis, et ideo hanc materiam converte-
ret in ventositatem antequam virtus possit di-
gerere, verbi gratia scilicet calor fuisset temperatus et vir-
tus digestiva transmutavisset paulatim
hanc materiam et non fuisset in ventositatem
conversa immo in humorem naturalem. Et sunt lo-
co allegato ab Avicenna. Decimo nota quod quam-
vis incipit nocumentum corporis per cavitatem, nam stomacho
aut intestina aut mesarea in quibus omnibus est
virtus preparandi materiam corporis mala complexione
habentibus apta conversioni materie crude consumabitur
chilum crudum ventosabile, et per huius continu-
ationem leditur tandem corpus ut etiam per
hoc convertitur timpanites. Quia ergo in causa
Avicenna in aliquo istorum membrorum sunt de ta-
le mala complexione, tandem cavitatis corporis no-
cumento forti convertitur ad completam ydropem
timpanitem. Circa tamen materiam potius Avicenna
de timpanite tamen sunt alique difficultates. Prima
utrum possit fieri timpanites nisi causa non
sit mala complexio corporis. Et videtur quod sic quia potest
esse ex dispositione stomachi et intestinorum nulla
precedente ab corpore ventositate, verbi gratia gravi-
tas impleri ventositate ut tumescat ut
constat in inflatione stomachi, 12a 3i ut constat

sed quando ita accidit erit ydrops, ergo illud .. primum
arguitur, quia si ita esset tunc accideret ydrops sine
corporis egritudine, cuius contrarium habetur ab Avicenna loco allegato.
In isto dubio sequendo materiam generalius primo debe-
mus notare quod plurimi sunt membrorum tumores
qui non vocantur ydropes et totum corpus vel eius vel
gravitas sufflat, puta primo elephantia non
dicitur ydrops, nam specialia et diversa ponuntur ca-
pitula, secundo inflatio stomachi cotidie contingens non
dicitur ydrops et tamen constat et extenditur gravi-
tas membrorum multum. Ex isto infertur quod ad
hoc ut tumor dicatur ydrops requiritur quod
pendeat materia a mala corporis dispositione, et ca-
tum sunt quia quemadmodum medici nomen
febris non imposuerunt unicuique calori pre-
ter naturam sed illi qui procedit a fonte calo-
ris, ita non imposuerunt nomen ydropis ni-
si egritudini facienti dictos tumores et procedenti
a materia frigida preternaturali convertita per nocumentum virtutis
digestive, in quo loco masse sanguinee convertentis
grandem generatur talis materia. Et eo posito quod
corpore sano convertente omnia exteriora membra insu-
fficientia ut sanguis in eis includatur ita ut
non vivant membris et intumescant membra
omnia, illum non diceremus ydropicum yposarcham,
nec ydropicum quoquomodo. Ex quo fundamento pla-
ne potes elicere, et patet quod hec questio est de nomine.
Secundo dubitatur quia non videtur quod mala complexio sive
calida sive frigida possit esse causa ydropisis
timpanitis, quia contrarie partes de ventositate dissolvun-
tur a calore quam convertitur ergo ventositas contrarie immo-
ratur ergo magis venit flegma ventositate intume-
scet. Ad primum patet quia minus resistit ventosi-
tas dissolutioni quam flegma vel alia grossa ma-
teria conversioni ad ventositatem, et minus est tal-
is vaporis exalatio a natura distat ergo virtus
post ventositatem convertita absoluta quod nova
succedat. Et ut difficultas maior appareat
ponatur in eodem loco contrarie ita quod idem calor
utrique applicetur. Ad hoc argumentum dicitur ne-
gando ad propositionem eius nec argumentum generaliter
et ergo et non valet multis de causis. Primo constat
calore flatus dissolutum non esse flatus sub-
tiliatum, secundo quia constat ad flegma minus resistere
conversioni ad ventositatem quam ventositate di-
solvi. Tertio non sunt ventositates in loco ubi
convertuntur. Tertia dubitatio utrum timpanites
sit deterior quam alie, tamen eius materia magis a
natura sanguinis distent et per consequens magis in ea
leditur opus corporis. Secundo videtur quod yposarcha
quia in ea nobilioris virtutis opus leditur scilicet
imaginative tamen in ea unio et assimilatio deficiat
ut patet per doctrinam de virtutibus. Quod aut timpa-
nites sit peior videtur velle Avicenna 10a 3i
tractatu 2o capitulo de ydropisi. Ex omni missio

in dubio e q i quoniq istorum generum potest
ee alius ydrops ita piculosa sit i alio q
i qlz istarum specierum otingit ex ydropisi mo-
tale vomitus cont 2 ut plin deterior e asclites
q plerumq epatis pueit, et tota e frigidi-
tas i asclite ut maz gutedia in sanguinez
giltat i aquositate valde cruda, q i tim-
panite calor e adiu tantus ut sufficiat
maz ventosare, in tipanite no q sanguis
sit plerumq crudus ex no valde multo la-
psu ad finem, lapsus epis plerumq e minor
2 iste cont ponit ordo malitie int eas, ut
i plibz pessima asclites, 2a tipanites, 3a
yposarcha, argumentorum aut p3 solutio.

Tortiones autem. G. i 9to primo
ponit distinctiones tortionis, 2o distat
affor'm p taz, 3o ondit qd sit ydrops sicca,
2 quid sit ydrops, 2 quo alr nocetur,
2a ibi qi circa, 3a ibi Dicem. dicit pa dic
p tortiones aut sunt pp maz pingete aut
ex ventositate grossa iclusa i colloqo
intestino q no vz expire. ¶ De pte 2a di-
at q si iste tortiones circa umbilicum et
lumbos pseuerauerit signit malos huo-
res durantes male gm i fatietes mala
gne q si no 2mo fa ul alr cabitur
ab ea ydrops quia ypo. ydrope sicham
vocat, s modern ea tipania vocat. ¶ De
pte 3a dic 3a p q hec pa uocatur
tipania q2 si patiens ea pcutiat vent
2sonabit qi tipanum, 2 ca in sonio e ead
q i tipano pp pcusione aeris. dic 2o q
hec vocat ydrops abusiue pp timore
sitiz i ventre illi q appet i ydrope. s.
asclite ¶ De 3a dic q ydrops nascit ex
cans frigidioribz, 2 hec tipania ex cans
calidioribz, q2 ut dixi plerumq maiore fri-
giditate seqt asclites q timpanites ¶ No-
ta tn q epar dr frigidum duobz mois. vno
q2 ht 2missu gradu caloris, 2o q2 mo
dica qntitatez ht de spu ul calor nali. Et
vtroqz mo pp fritez pot ydrops gnari
hodic ro distinctionum videat. ye. 3y.

Quibus uero uentres.
Contl affor e ista, hntes ve-
tre lientericum i yeme no sut
purgandi vomitu, p sit, istorum nec pcta
tes no sut obedientes cuoi p vomitum nisi sit
flatus 2 i itestis q ref ad'm in notatis de-
clabit. ¶ Circha affor'm nota p q cufflu-
xum qda sit hmoralis dictus dyarria, qda

in cortiabz intestinorum dictus disenteria, qda
ci abus indigestus egredit dictus lienteria
ut sup patuit, hic tm de 3o e sermo. ¶ 2o
nota q cae lientie qda sut extrinsece ut
abus lubricus aut medna, qda intrinsece q
os 2duuit aut ad fortitudinez virtutis ex-
plsiue aut ad debilitate digestiue 2 gtetiue
2 iste intrinsece sut multiplices, na qnz est
ca vlnus stomaci ul intestinorum menti cuius
virtus no suffit diu tenere cibum, qnq em ad
expellendum stimulat, aut huor aliqs pu
gitiuus, aut fla stom aplenas 2 inte
stina, 2 ista ca e illa q plin accit et
pcipue i yeme ut dr in 9 to. Et ex h
p3 affor' verifica'o na lientia i yeme
accit plerumq pp fla i intestis expus
2 stomacho qd multo melius secessu q vomitu
educit. ¶ Nota 3o q euom q fuit p
cura talis fluxus, qda fuit ad diuertu
maz ne ad locum fluat, 2 illa q fluxit
ad extrahendum, 2 isto vomitus qnz curat
fluxum, qnz no fuit ad euadu a corpor
fluxum, 2 hoc mo vlt ypo. i lieteria
maz mor 2 ho mo vlt ypo. i lieteria
no ee vomitu in yeme puocandu.

Lienteria est. G. in isto 9to po
describit lientia, 2o ponit varias
eius cas, 3o distat affor'm, 2a ibi e autem
3a ibi vlnera. ¶ De pa dic q lientia e
ci abus 2 potus i ead qualitate egredit
2 qlite. i. sine nobili digone ¶ De 2a dicit
q ca istius. s. intrinseca e debilitas gte
tiue q e q pp mala gone stom, aut ppt
vlcera i stomacho ul intestinis, quorum vlcerum sunt
mordicatiui huores ca, 83 mala gone
cunt fla acetosum ul crudum i stomacho ul i
intestis reluxum ¶ De 3a dic q vlcera q2 sut
ex huoribz calis sut purganda vomitu
s no i yeme, q tuc no hndit yeme
no q2 mala go ca lientie e pedis a
flatu no e curada p euoez ci vomitu
ci ma i intestis expus difficulme vo-
mitu expellat, nihil em vomitu expe
llitur nisi qd in stomacho gtinet, 2 io si illud
qd e i intestis si vomitu expelli debet
oz q ad stom attrahat, 2 ho ci maximo
labore fit.

Ad elleboros qhis etc. ypo.
i hoc affor'o intendit ista gne
Corpora no facile vomitum tolle-
rantia debentia sumere elleborum sut phumecta-
nda plimo nutrimento 2 quiete, 9o p q qua
p tale humectatione purgatio ab elleboro fa-
cilius gplet 2 mag resistit malitie ele-
bori, q purgati elleboro no dicto sunt

phumectadi a^m^ i notatur appebit / Et filius
sina colli. a. p. ca^o. q^o. Nota q^o. p^o q^d
eleborus e plata q^d no multu a/ terra ele
uat^r s^c ca^a palmu vnu oplo e talat i
3°. vtus e euatiua ex solue^do humorum
grossorum siue sit colera siue flatna siue
melancolia / 2 e me^na q^r i eius euoe multu
agitat humidates ca^a spiritualia 2 ca^a ca-
put 2 in locis remotis 2 pp h^o cat diffi
cultas actua^a / ut sincopi difficultas anelitus
2 quasi spasmum / quo aut spasmum cat dicetur
infra p^o. q^o. Et sunt eius due spes s^c albus 2
niger / 2 lz niger sit calidior e tn ma
gis violus q^o albus 2 minus fena cat
acci^a ita q^d usq^z hodie admistrat^r / s^c albus
no admistrat^r moderno tpre / 2 niger mi
nus facit vomitu / s^c albus magis / ypo. aut
de vtroq^z itelligens dixit notant ad ele
boros in plurali. Nota .2°. q^d antiquitus
erat isti eleborii mag in vsu q^d hodie
q^r homines nunc erat fortiores / 2 q^r tpre
ypo. habitis mediane no erat ita vegete /
3°. nota q^r ca q^r corpora no facilz vomat
pot ee multiplex / p^o q^r pp ppara^ez fa
cture vene in plmoe ul pectore / ut ha
bentes pparatione ad ptisi / de q^bz sup dc /
2°. pot ee q^r habentes os stoi forte cop-
ti corpis motu ad vomedu / 3° q^r hu
mores habet g^lues / e^o q^r sunt nimis pingues
q^o q^r sunt nimium sicci / 2 io eorum humores
no obediunt fac^o euacuari nec transitus p
inbra e facilis. Ad ppoitu maxime de
illis q^i difficult^r vomunt qui no n a/
forti ca vsificata / na primus no e dandus
illis q^i ad ptisi sunt appati ut sup dc. //
Nota .e^o. q^d eleborus sua cali^te dissoluit
humites radicale mbrorum 2 ppue ne-
norum 2 alii quos videt respire ma
gis intizas sua vtute attractiua attrahit
naturales istorum mbrorum humites 2 ideo ci du
morat in corpe e ca valde difficilis acci-
dentium / et ideo medicus de summo stu-
dio conat q^d a corpore debita hora educatur
2 q^d eius opo euandi cito copleatur
na sicut ci humidibz medicina educatur.
q^o nota q^d cois huectat^o cu abis et
sete facilitat vomitu / p^o q^r inbra re
pleta non sunt ita a/ na ysisten^t euoi /
2° q^r vene 2 pori mbrorum relaxati
pp humites mag obediunt fac^o / 3° q^r
humores sunt mag rasibiles / 2 io alias
pibz citius elebori opo xplet cum
corpa fuerit huectata / Itizq^z nerui
humidiores existentes p mit^tuz no ta faci
le spasmat^r nec alia mebra ita assuit

de quibz ptera q^r huectat^o ofert debentibus
sumere eleborum na minus in eq^li tpre m
bra ledunt^r 2 citius eius oplet opo ita ut
a/ corpe educat. 5° nota q^d habi de quibz
intendimus debet ee cibi cibales no oplati
nec visco^i nec acuti ul alia opina
q^lit^r pti^t isti em sunt qui inbra spstatifica
2 q^bz ue huectat 2 q^li ue / Quos aut
huectat prohibendo dissolutione q^i fit p mo
tu quiz remittendo calore 2 debilitando
nutritiua 2 digestiua sit cu expirationis
2 casus in etherici / Ex q^bz sunt p^o q^libet
cibu q^lit^e 2 spstatifice ee huectatiuum /
ee 2^a eande re p actus ee eiusmodi effe
ctum pductiua ut quies humtz seruatur.
Dubitatur hic an eleborus sit dandus cu
cibo q^d sic e auicenna 2° can^o ca^o de elleboro
2 mesue de simplicibz ca^o de eleboro da cu
cu pulte. Iho m^o vi auicenna .e^a. p ca^o de re
gulis cuibz solutioi vomitus 2 vomitum
q^r cibus ipedit opone farmaci. Credo
q^d ut plurimum eleborus dandus e cu re cibo
li na p illu no ita pruus oca^sit m
bris et io no tm ledit stom 2 etia
facilius cibo agitato emitit^r / Si aut corpus
eet robustissimu 2 plima euoe indigens
dandus eet sto vacuo s^c h^o e raro
etz eo solo.

NATURAM ILLIUS. Cometu duu i duas
ptes / p^o e ctiz .G. 2° in fine addit^o
gstatim / i 2a / aug elli. pt^a i .e^o q^r p^o dt
q^o sp^e difficult^r vomentes / 2° exponit afforism
3° remouet vna q^one / e^o vnu alia / 2^a
ibi diebz / ibi 3^a / a multis em cibis / ibi
e^a / aqua no. de pt^a dic q^d illu q^i debet
sumere elleborum debemus p^re an facile vo
mat 2 h^o fit cu re mollitiua stoi sicut
oleu aq^a tepida decoctio aneti 2 silia
2 si ista no sunt ei facilz vomitus fac
tia tunc no demus eleborum u pius corpus
huectemus. Et tu ex h^o gsidera q^d ypo. i
affor^o p difficult^r vomentes no itellexit
solu mancolicos colicos quibz vomitus
cu re facili e leuis s^c cu ello diffic^t ut
exponit dat. De pt^a 2^a dic q^d huectat^o
pot itellige fieri duobz mois aut dado
cibu remolliti ois stoi assuefaciendo ad
voitu 2 h^o lz sit bonu no tn e illud
q^d hic intendit ypo. h em e minus
ville / 2° itelligimus q^d fiat totius corporis
huectatio 2 h^o e melius / ista aut hue
ctat^o fit plmo mit^te 2 2 p 2^a e / nam
quies huectat p actus prohibendo dissolutione

q fiet i motu ¶ de pte 3a dic q p plurimu
inspitz no itelligimus vinu qdaz nut meti-
qz no quilibz abus huertat absolute s
qtn ue 2 qlitte na abus ille hic itelligit
q caret acutie ponticitat salsedine et
amaritudie iste em forte no sit vocad
abi s abi medicinales ideo itelligat de
abo q e solu abus siu acitat virtutz
virtute medicinalis quae vna altera gtra
riat iste em huertat sbalit 2 2 cum
e multis qlitte quos aut huertat p
accns ¶ de pte 4a dic q aqua si bibit
ut cor m ea balneet no huertat sba
ha mebra silit statifice ut dr i libro
de virtutibz nalibz et pts addo qstatim
e nota.

Cum biberit quis elleboru.

ypo. i affo 2o intendit 3es qnes
3 2az poit ibi ad sopnos / 3a ibi
manifestat / pa qo e ista p assupez elli
cors e motu locali movens / qo p qa
ex tli motu elli euo actus qpletur
2 silr eius expulsio a cor e / qo ista e mo
ved / qua ut ante pbabit in notadis /
¶ Ad sompnos. 2a qo p assupez elli
cors mo e pducend ad sopnos 2 quietes
q ad motus 2 vigilia / p qua p sop
nu 2stringit 2 phibet opo medicine et
silr p quiete 2 ista cams 2 minus st
faciedd p assupez elli q ota qo ista a m
2 declabit ut qua in notadis ¶ Decla
rat. 3a qo motus e aptus cora ad vo
tu excitare p p expus qz in navigat
cora ad vomitu movet 2 no ii pp
motu / 2 silr ista sinaz colligit ex pmi
ta o q. ¶ Circa affom nota p o q assu
pto fa co 2 eo adhuc in cor e stante va
rie sit medica intentiones p em itedit
fa cz actuari no em agit i nos nisi
calor agat in ipm e a p / 2o actuato
faco itendis evoe mes / 3o qpleta e
evoe intedimus corrige actiua sit qa ex
fira operone mala remasint / qo ad p
ma intentione qt sopnius 2 quies
vn stati assupto faco pcipit dormire
2 quiescere e a p qpleta qo evoe inte
dimus ad quiete 2 sompnu ut dr i qto
2 e p / sz in tpre intmedio s dum me
dicina evat aut vomitu aut secessu
maxe vitada affo e ¶ 2o nota q qua
in sopno calor revocat ad intiora io
melius p sopnu fa cm actuat / sz qa
evo fit a virtute expulsiva q expellit
fortius nocito pcipit / et qz mie agitate
magis nocet / 2 ut hec vigilat melius
hic nocita pcipit / io p quiete 2 sopnu
faca opo qn e actuata / et hac de ca
nisi exobitet i operando aut nimium de
tur desitat intz du opat medicina
cors no e ad sopnu excitand / et quia
qpleta fa a opone virtus e debilitata
io p illud 2 cibi assupto qferit sopnus
reddes cors virtuti sue / sz ubi 2 ex
orbitaverit 2 e dormiend et si virtus
multu fuit debilis / sz quia hec e rao
io pauca ad quiete 2 sopnu sit cora
movenda / et sic pz dicitur qdm visitio
q maxe e p tpre quo fa cz educ.
¶ 4o no q lz mo dicto vom sit de ellebo
2 aliis solvendis vomitis provocatibz tn
i valde levibz vertitus in qbz no m
tendimus ii eis qd i grano stoi invenit
evus no oz stati quiescere ymo stati mo
veri 2 cito ut re assupta vomitus pvo
cet 2 medicina bibita no digerat. ¶ 5o
no q lz cors sit ducend ad motus no
tn ad quosctiqz s ad moderatos / na sup
flui ducunt ad motu fa a. ¶ 6o nota
q motus pribat cora 2 agitat et
excitat ad expulsione 2 pcipue navigae
i q ho sit fortit / hec maifestat / sz
dubi de mo 2 qda dicunt q i ea fit
humorz qmotio 2 qz ista agitati ad os
stoi qstillissim deducit / io tuc vul ad
vomitu excitat / pito aut pnuntare
sperz ebri magna addes pte 1 e /

Monstravit.

istud qtinz p o hr
ptes q 2a exponet affor / 2o
addes dubitas ponete veritas licaz /
3o pt addes visitat p raz / 2a ibi
volentes / 3a ibi / motoe nasc de pma
dic q y. pcepit p o elleboro sumptuz
s. p sz actuatus e elleborus cors mo
veri qz quos fac mane in suis qlibz
2 sic no stimulat ad expellend / sz motus
pribat ut ondit navigaco / 2 io sti
mulat ad expellend 2 qmicti sil potee
expulsiva 2 motu facto maior fit acto /
pos 2a e maita / de 3a dic q motus
qmovet humores quibz qmotis non
dat elleboro facultas quiescend ymo
a cor e ut fecabz 2 humoribz expellit q
si remanet longo tpre infferret mort
2 spasmu nimiu nimiu desiccado / et
hac ca y. pcepit moveri /

4

Cum volueris magis ducere elleborum etc.

Elleborus periculosus est.

Iste afforismus sicut notum primo huius exponi me ... [illegible] ... corpora.

Non febricitantibus fastidium, et cordi morsus.

... [illegible] ... Nota quod ... febricitantibus ... fastidium ... cordis morsus ... [illegible] ...

Nota quinto quod oculorum tenebrositas non ... [illegible] ... vapores ... Ultimo nota ista ... [illegible] ... superiora ... et ideo per vomitum ... [illegible] ... de signis declinare ... ad superiora.

Abstinentia.

... [illegible] ... abstinentia ... colera rubea ... fastidium ... cordis morsus ... amaritudinem ... Nota ... abstinentia ... [illegible] ... tenebrositas oculorum ... [illegible] ...

... [illegible] ... amaritudinem ... colera rubea ... [illegible] ... superiora ...

Super diaflama dolores.

In afforismo ... [illegible] ... Primo dolores ... super dyafragma ... medicina vomitiva ... Secundo dolores ... sub dyafragma ... medicina ... per inferius ... [illegible] ...

Circa afforismum nota primo quod per dyafragma intelligo panniculum ... [illegible] ... Nota secundo quod talium dolorum ... [illegible] ... Nota tertio quod talium dolorum ... [illegible] ... Quarto nota quod ... [illegible] ... Quinto nota quod dolorem talium ... [illegible] ... in dolore

capitis 2 in piplemonia ut p3 p aut 2
rasis 2 mesue i ppis capitlis ¶ Sed no
p euomi q̄da sit tn̄ g̃ra euand / q̄da no
di h° fiūt g̃ra dimsiois. hic aut itlligit
de euoib3 i q̄b3 intentio sola ē ad edu
cend 2 no alia 2 alys ipedimtis de
ductis / na in doloz zemi euamus ū voi
tu / 2 timor ptisis euamus ū vete sit do
lor exnte sup dyafragma ¶ Sed no q
q2 .y. videt no sp ita ēe opand p
dolor exnte sup dyafragma / sic p supi9
euand et g̃rio nō si fiūt infra / ymo
q i multis caib3 fit o̅tu3 dix q ista
sigt indige farmatia ssu nō tn̄ dixit
illa illico ēe exhibenda na pont esse
sigl o̅tu3 signtia fortiora / 2 p h° tollu
tur ones instatie g̃ hic affor̃m osuet. /

Hic nobis.

Comentu diui in tres
ptes / p° ponit affor̃ snia / 2° ondit
qui dolores / 3° vistrat p rat3 / ibi 2a
vnde indige / ibi 3a / et ideo de pa p3 / de
2a dic q dix indige q2 no omes tles
dolores idiget farmatia volut g̃° q
illi q indiget 2 sit sup̃ dyafragma indi
get voitu 2c. ¶ De 3a dic q dolores su
pra dyafragma indiget supiori farma
tia p3 q2 sit a / na leui 2 h° 2 dm
fuatis g̃donib3 dēs sups / s3 dolores in
feriores indiget infiori q2 sit a / na g̃ru
Tūc itlligimus infius q2 sit infra dya
flagma pp̃ mē g̃tinuitate / debet aute
g̃sideraī sl adest fēre q2 intotius p
ea isti g̃tingit no ū istis g̃titabus. /

Quicūq̧ i farmatijs non

sitiut. 2c.

Conclo affor
ē ista / oēs qui p farmatū dim
purgat no pducūt ad siti no debet ge
re donec sitiat / p° q2 purgao no est
g̃pleta donec sitiat / s3 no debet gesse
an g̃plemtū purgare g̃ 2c / am̃ statim
fiet clar3 vbis snia colligit. ē. prin
ca° e°. ¶ Circa affor̃ nota p° hic in
tellig. utus de far° euante ellecte ¶ 2°
nota q sitis fit ex g̃sūptoe zorid
humid in ore stoi / 2 quz ex eis nimia
calefcit / q̄d pot g̃tinge aut merito
nalis g̃plois puta ū ē calida vel
sicca / aut i potatione farmati pp q̄li
tates far° sic in potu medīae vehe
ment acute sic ē euforbiū / aut pp
humores acutos ad os stoi currētes sicut
cū far̃m3 attrhet colaz rubea / et g̃dlib3

istorū tn̄ morz sitis aduenies pm potū
far° no sigt g̃plemtū purgaz / quz
no sr far° euone na mera primo
trht humores ad stom / illis g̃° tra
seūtib3 p stom / phibet sitis p eorū
pntiā q2 tenet loni humid zorid a°
q2 ipmis phibet dissolu9ne / s3 postq3
sit a sto euati 2 humid 2 zorid stoi
resorgēt ita ut sitis seq̄t° / signū ē
q far̃m3 g̃plete opat fuit / et hec
sitis ē illa de q° loqt .y. na quado
zora ad sitiatis no pducit sigtur
q adhuc far̃m3 no g̃plet humores q̄s
ad stom trht fuit euamt ¶ 3° nota
plura alia sig° ēe g̃plete opois far̃
mati .s. leuitate / getl sopni de q̄b3
vide. ē°. p / s3 .y. hic solū de sit
fecit metione q2 ē forte sig̃m mag
ambigium ul q2 voluit. ¶ Nota. ē.
p affor̃s totū tlb3 mois possumus itelli
ge / p° q sumere farm̄ 2 i eius
opoe no sitētes no gestat .i. non
desistat tpre g̃rmo farm̃3 amplius
quousq3 p far̃m ad siti pducat. ¶ 2°
sitis ē q no agat ad g̃stringend rata
ticā nisi sitiat / 2 hc vitate maxie
h° 3° mo. 2° sitis ē q tles no ge
stat ymo localr moueat q̄usq3 sitie
at / Ex q̄b3 oīb3 infert d3 q cor p
via eruois far° ad siti pducto / s3
getare far° opone ut colligit. ē. p
de hora q° ratatiō ē g̃stringendū. /

Quidam.

Galo in g̃to p° ponit
q̄ona distinc3 declarab eius mebra /
2° ondit q sitis ē illa qua intēdit
.y. ibi 2a / in fine / si aut nime de pina
dic q q̄da p° q statī bibito far̃ s
tiut / q̄da uo no / pm aut g̃tingit
tbz de causis p° q2 g̃e stoi sit calida
ul sicca ul calida 2 sicca / 2a ca ē q2
medicina sit multū calida acuta / 3a ca
ē q2 humor q ad stom ducit sit multū
calidus acutus / 2 de siti h° mo g̃tin
gete no intendit .y. s3 aly q̄b3 g̃ria
infiut q2 nec caliditas nec siccitas
ex pte istorū tn̄ no statī sitiut ¶ De
pte / 2a dic q 2 p nimia euoez .i. p
g̃pleta euone sr sitis / 2 de hac ite
lligit .y. pot 2 dici nimia q2 non
euat totus humor purgandus qm aliqd
de nali humidi euacet / ē g̃° nimia 2u

4

illius pt' quia tamen est completa quia nichil re-
lictum est de humore post fine(m) attracto etc.

Non febricitantibus existentibus.

Concludit aphorismus et iste. Tortiones et genuum gravitates et lumborum dolor attenuatis corporibus non febricitantibus significat corporis indigere farmacia secessiva, quia significant corpus habundare in humoribus quibus gravitatibus corpus educentibus etc. Circa aphorismum nota primo quod dicit non febricitantibus similiter ra quia in 1a. Nota 2o quod genuum gravitas est aut dolor in genibus gravativus et multa materia aut corpus ipsum ad motum attendit aut ipsum movendo plus in genua pergit quia est locus multi laboris in ambulare. Nota 3o tortiones significare dolorem intestinorum ex materia corpulenta aut ventosa in intestinis pendente. Item nota quod per dolorem lumborum intelligimus dolorem attractus in directo renum iuxta lumbos ut in lumbis ipsis contentibus quibus renes adheret et pendent tales dolores plerumque ex materia qui in ut flatica. Nota 4o quod medicina laxativa quibus datur per eorum tamen, quibus aut cum intentione ad diutendum ut dictum est, et hanc intendimus de medicina quia contra eorum ex ibe. Et fuit prius aphorismus vicesima quia in istis casibus signum est magis peccare et cetera.

Egestiones nigre vel quasi sanguis.

In hoc aphorismo x. ponit signa ex quadam maniere egestionum et dividitur in duas. primo ponit istas significationes ex egestionibus talibus venientibus sponte 2o ex talibus cum farmaco deductis ibi 2a cum farmaco. In parte prima intendit duas conclusiones, 2 ibi 2a et quorumque. Prima conclusio est ista. Egestiones nigre sicut sanguis sponte evenientes sive cum febre sive non sunt pessime, quia per tales significat aut intendimus aut caloris naturalis membrorum mortificationem cum putrida plurime valde periculosa. Circa istam conclusionem nota 2a prima nota et ideo fuit maius. Circa aphorismum nota primo quod hic per egestione intelligimus generaliter quaslibet res corpulentas exitum ab intestinis naturaliter. Nota 2o egestionem nigram autem .ix. 3a. tertiam .e. circa primam est modus egestionis nigre scilicet nigra subtilis et ista est melancolia prima facta ex adustione melancolie subtilis aut colere rubee, 2a est nigra melancolia que est melancolia grossa generata per adustionem melancolie naturalis, 3a est canopia et ista est raro expuetur licet contingat interdum

inveniatur raro fit. Et est nigra sit sicca, nigra aut sit sicca est nigra quia grossa apta ad stand(um) in fundo ad modum feces et dicitur in grossitie, nigra subtili. Et nigra melancolia dicitur quasi ista non participat eorum neque super terra bullit quia melancolia sit ut intelligatur in prima parte capitulo de humoribus, dicitur aut canine quia ista est in forma humorali non coagulata coagulatione canina. 3o nota quod egestio nigra sit sicca debet esse grossa non habens talem et dicitur et super terram bullientes, et ista non est solum unius modi verum multorum, quedam enim est per permixtionem humoris melancolici naturalis quedam ex adustione sanguinis quedam ex congelatione et frigore ut colligi potest de egestione nigra primo de causa capitulo de ... Et illa que est ex permixtione melancolie naturalis aut ipsa naturalis melancolia prima dummodo cum ea non sit sanguis dicitur absolute nigra. Illa vero que est sanguinis per adustionem denigratus aut per congelationem dicitur nigra sit sanguis. Et de hac intendit dicens sicut in isto loco, et propter hanc etiam addidit quasi sanguis ut ostenderet se non intelligere de egestione prime nigra et dicit ista in colore a parte quia ista habet ruborem obscurum permixtum cum nigredine, illa vero est sine rubore tali. 4o nota quod cause nigre feralis licet ad istas tres reduci possent tamen ab autore tanguntur sex loco allecto. prima est eruptio, dubelatio sive excitatione qua sanguinis sit nigra, 2a est apertio opilationis quam scilicet ex opilatione materia fuit retenta in venis epatis et hoc modo ibi adusta quia ista ex apertione expellatur. 3a causa est corrosio sive ulceratio mala. 4a est adustio sanguinis. 5a est frigus congelans sanguinem. 6a est debilitas epatis. Quinto nota quod sponte veniens egestio potest intelligi duobus modis, uno modo quia egeratur sine speciali adiutorio rei exterioris ut cibi vel farmacie aut alterius rei, 2 hoc sive subito sive multotiens consuetudine sive precedentibus signis digestionis sive non, quibus non dicit sponte veniens quia apparet cum signa digestionis et precedens in vomendo, 2 hoc 2o uno magis verificatur aphorismus. 6o nota quod egestio nigra feculenta que apparet in eruptione dubellationis aut in apertione opilationis non apparet per multum tempus vero quasi ad modum est et in dictis non intendit ypocras. Ergo autem nigra que est per adustionem aut per congelationem

iste possunt apparere per multum tempus et cum signa digestionis. Illa vero que sine valida ubi perseveraverit fit nigra est mortalis propter malignitatem valoris in interioribus, et illa que sine debilitate

epatis propter quia permiscetur multa cum sanguine aut
fit propter nimia adustione aut propter nimia
congelatione et ultimum talium ...; nam et
si cum sanguine huius melius permiscetur utrius
non modo ad ipsum secessum expellendum vel propter plu-
rimum nocumentum cum non sit dictis predictis et
ideo non ex qualibet ... debilitate fit egestio ni-
gra dicta sed quando multa fuit et magis multa
malignitas. Ex istis patet quod 42 v. lo de egestione
nigra qualis sanguinis que est feculenta et ista aut
secundum modis tactis ab auctore qui ad tres ta-
ctos a ... primo de ... reducit et egestionum
illarum secundum modos venientium illa que est propter attractionem
debilitati aut propter attractionem oppilationem non
dicuntur ... venientes sponte. Reliquum autem
... istarum egestionum cum veniunt perseuera-
... sive propter ... sive propter adustionem
sive propter congelationem sive propter debilitatem et ante
signa digestionis, nemo significat mortem, immo
omnes ... quibus v. lo nemo significat mo-
... quo ... istas egestiones quo ad id
quod significant esse pessimas quia vehementer mala
... possunt esse peiora quia ...
mortis ut quia in senioribus ...
tatia.

Hic dubitatur utrum ille egestiones nigre de quibus lo. v. fit de
multa mali sive ... quod
... istarum egestionum est massa sanguinea
... ad quod ... sanguis et ... sunt
qualis sanguis ... aut per sanguis
... aut congelatione est ... ad nigre-
dinem tendens ... aut splene non mondifi-
cante ... accidit quia ... aut accidit congela-
... aut adustio, ex quo ...
... et fel nigrum et colera nigra.

¶ Secundo solet dubitari utrum omnes egestiones
nigre qualis sanguinis sponte evenientes sint
pessime cum febre et sine febre. Nemo ar-
... sanguis niger per emoroydas egrediens
... digestionis est bonus ... et egestiones nigre
... quia non est ... quia iste sunt malu-
... significant magis quam sanguis per emoroydas
egrediens et ... paulo post
... de sanguine ...
iste egestiones consequuntur ... aut
... iste non sunt mortales ... 3°
iste sequuntur debilitatem splenis ... sple-
nis debilitas non ponit mortalis ...
... iste alii sequuntur attractione oppilationem aut
debilitati et iste non comparantur ad ...
... lenitas ut ... tractatu ...
... de debilitate et ... de oppilationibus.

¶ ... Istud dubium posset longius
fieri repetendo multa dicta, sed ut expedi-
atur suppono per egestiones nigras qualis san-
guinis intelligi egestionem feculentam nigram
... sanguis rubeus. Suppono
2° quod non dicatur venientes ...
... digestionis et diu perseuerantes. Su-
ppono 3° quod ... tales ma-
... non expellit ... sentit
... et ... nocumento.
Tunc pono ... quod ... egestiones ni-
gre qualis sanguinis ... non sit
pessimum ... omnes tales sponte
venientes sunt signum mortis. ...
ex quo ... notatur in aphorismo. ¶ Ad
... non ...
tale conatu expectat expulsio per emo-
roydas ... expulsio sanguinis per in-
testina. Ad ... epat
et debilitatem splenis ... esse mortales
... propter eas ... modo dicto
... quod ille ... sequuntur attractione
debilitati aut oppilatione non sunt sponte
venientes ad ... dictum. ¶ Et quantum

aliquis. 2ª ... aphorismo ... ista egestiones
nigre dicte ... alio colo-
ribus pluribus est malum magis ...
... egestiones ... sit plurium colorum significant
... malignam ampliorem et magis ...
... et minus ... supabile

¶ ... nota primo quod non est
... quod ... plurium colorum
est deterior quam nigra ... est ...
quam egestio nigra qualis sanguinis ...
... plurimis coloribus est magis ma-
... ¶ Nota 2°
... ut ta-
... et quod omnes ...
... egestiones ...
... colorem ... appareat et per hoc tollit
... aphorismi ...
... 2ª ... quod appareat perseuerant
et per hoc excludit ... multorum co-
lorum. 2ª ... quod ista egestio nigra multo-
rum colorum sit tanta ... tota
... nigra ita quod includat malitiam
nigre pure et ... significat habundantiam
aliorum malorum humorum. Et sine dubio
hoc modo intelligendum ...
... in ... supponit ...
... illis in quibus fit ... Et
... egestio nigra cum similis

coloribus egestionum nigre unius coloris in
principio intelligit puritatem et simplicitatem eius
quod egreditur et utroque hac autem ponendo
puritate et uni in una parte loquitur de
simul venientibus et ante digestionem, nam quia
egestio est multorum colorum in principio eius non
fuerunt simul commixte quoniam quilibet earum propria
nocumenta inferret nec ex illis ita
unum agens stimulans conturbabat quoniam po
sset natura contra unam materiam irritati ea non
irritata contra aliam. Et in si natura ita ir
ritatur ut ante digestionem cogatur expelle
re humorem se quia quilibet illorum peccat
multum et multum affluat materia, et ideo
si natura expellit contra ea. 2. vii. de
morbis nigra 2 cum de atra nigra significat contra
de nigra quod de atra ita multum est ut
tante malitie utique illarum per se quod utrum
eius nocumentum non potest tollerari movens
sintomatice ad ea expellendum, et in est
dentus quod si solum nigra hoc modo sufficeret
remus ibi esse. Et si diceret minus ex
pellit de nigra quod si pura nigra expe
lleretur quoniam minor significat eius quod non generatio
na minor quantitas egreditur quando cum
alio colore significat virtutem ... et dicit
ab opere ab alio humore et minus posse
aliis partibus de nigro expellere et si par
quantitas de illo in tempore inveniatur, Tu vero
huius modi considera. Et quo 2 simus
apud intelligentem certo. **Tum ista**
maco. Consilio summa huius 2e partis est
ista egestiones egreditur nigras est melius in
statu quam sponte venire, quoniam quia hec
non significat tanta malitia nisi quando exeat
contra vel alia quia materia non stimulata
potest sanari educere et quia et talis ma
non est tritum est mala ut virtus sit ...
ea pellat. Hic quantum ad nigras egesti
bus nigras qualis sanguis de quibus sup
dictum est quod sit videtur ex modo loquendi
y. nam dicit in statu esse melius et
nichil aliud addit quoniam est ... ad per
..., contra non dicere quia sanitas non habet
tales materias educere cum sint sanguinee
vel de super, hic intra duobus modis
uno quod hic solum intelligat nigras ut
... et istas melius est egredi in
statu quam nigras quales sanguis. Secundo modo potest
et intelligi de eisdem 2a parte, ... quia sta
... potest talem materiam educere aut esse
aut 2 propterea quod per se ... sunt multi
in humore et, alium multum non ... in
in simul ... ita educat eo modo
quo dixi in parte 2a, illo aphorismo Sana

humores corporis. Nota 2o quod hic intelligitur melius
abusive quia nimis malum. **Et contra.**
9o, 2a, 2e partis aphorismo est ista, non opus si plu
rium colores egrediuntur in egestione nigra
in statu hoc esse peius quia si per se egreditur, ista
... quia non opus ex hoc significat amplius de
minum malorum humorum quod si solus nigrorum
egrederetur ... vel non ... et ... de
clarabit. Circa hunc locum considera quod
contra ponit contra alios. si ... multitudinem co
lorum nigrorum evacuatorum in statu est maior
tamen est minus malum, per ... tales multitudo
significat complementum indigestionis vel ...
... autem hoc 2o modo intelligunt quoniam ista
colorum multitudo apparet ... non sit et ...
significat materiam complete materiam malam eduxisse
Sed exponendo modo meo non dico quod ...
modo sit melius constat enim quod multitudo edu
cta quantum significat maior est ... ut
si in hac multitudine non affuit levitas et
bona tolleratio, quantum autem significat ut ista di
cunt ... complementum, sed ego dico hoc non
esse necessario ... significat quod si pura nigra
educatur nam licet isti humores educantur non
tamen significat eos esse ita multos et malos ut
significat quoniam sponte veniunt ante digestionem ut
... quia hic non cadit illa ratio quam ibi
dixi in ... 2a, huius aphorismo et collige huius summa
... 3. ... 2o. 2o, et decimo almansoris
2. 1o. ... 3o ...

Nigras egestiones.

Galenus in
... primo exponit summa ... 2o 3
alias ibi 2a ... in accepta pars 1 3
primo exponit ... aphorismo, 2o ponit ... cone
... ad veritatem ..., 3o ostendit et
solvit ... y. 2a incipit ibi, nos autem, 3
ibi, quod in y. prima in duas primo ostendit de quibus
nigris intendit dando earum causam, 2o quare
dixit qualis sanguis ibi 2a, qualis sanguis.
De prima dicit quod per egestiones nigras intelligit y.
... non species colere nigre simili
... per viam adustionis, quia iste egestiones
nigre ... habent illam ... quam
habent colere nigre ... egestiones ad modum
... ... quam in ... fuant
... ex eis ... cola nigra,
Et assignando causam unde quod sponte mundat
... illum naturam ... et ...
... quo ad partem meliorem et residuum
... ad ... in ... expellendum, et
ideo quoniam ... ... non mundat ex
de huius ... et ex multas tales

retineat tunc quando ex propter defectum non potest
istas retinere amplius tunc iste exeunt in
egritudinibus quas dixit ypocras hic de qua loquimur. Et tunc ex hoc
colligere primo quod nigra fluxus egritudinum est sanguis
saltem a domino et solum sunt ex isto dicatur
quod intelligat istas nigras egritudines accidere
sine adustione sanguinis aut infectione ut supra
in aforismo, nam non quamcumque desistit mundi-
ficatur solemus fiunt iste egritudines. ¶ Qua-

lis sanguis. Fatetur quod dictum est, et di-
uidit in 2° nam primo. 2° remouet una
falsa opinione et modum generatis istarum
libri a. Que enim dicit primo quod dicit ypocras talis san-
guis ad declarandum quod ille egritudines sunt quasi
sanguinis nigri species. Cum enim hic fuit quod
dixit intendens quod illi qui dicunt hunc san-
guinem fieri nigrum propter moram in intestinis
male cogitat, nam quia sanguis paruo tempore
in intestinis moratur ideo in tam paruo tempore
non denigraret ex rubedine. Vel sanguis
permutatus quia in fleumatica non tam cito mu-
tatur, et hoc voluit dicere cum dixit ipole
enim est egritudine non de nigra, et modo in sta-
tum an rubea quia ista egritudo non sit permu-
tatur in nobili tempore. ¶ Nos autem pertinet
egritudine reperita dicens quod in quadam pesti-
lentia vidit multos in illa egritudine et non
plures fuerunt mortui quam liberati, quia illi quibus
in statu iste egritudines apparuerunt fuerunt
liberati, sed quibus apparuerunt ante statum sunt
mortui. In febribus autem in principio aut
apparuerunt a tunissime aut rubigine propter
eius caliditatem, sed cum in statu iste
egrediuntur significant putrefactione et nimia
infesione, sed quia est in victoria virtutis
liberabat, sed iste in principio apparentes sunt mor-
tales et male cum significant magnam
epatis passionem. Cum autem apparet post statum
aliquando sunt bone quia significant naturam posse humo-
ribus spiritualibus et eos posse a natura pellere.
Quod tamen arguitur contra ypocras et soluit verbis
modis quia est contra ypocras. hoc non distinguit
hic de apparentibus in principio uel statu quod de-
buit facere, conclusio prima est quod debet intelli-
gi primo ex multotiens dictis quia semper debet
esse natura non posse bona euacuatione ante sta-
tum facere et ideo cum hic loquitur de mala intel-
ligenda erat ante statum, 2a solutio quod hoc
potest intelligi ex aforismo sequente ubi dicit
egritudinibus quibuscumque incipientibus ita quod hoc ad
ambos aforismos pertineat. 3a solutio quod debet
hoc intelligi prout hoc quod dixit sponte vomitus,
nam illud totum videtur significare egritudine perue-
nientis vomitus et non ad modum consilii, et
nota hic quod translatio constantini fuit vomitus

sursum sponte, sed translatio burgundionis
supra vomitus ita in greco sicut. ¶ Cu-
iusque prima in principio 2a est maioritas prout sunt et ex
dictis aforismum.

Egritudinibus quibuscumque

Contulo aforismo in generalibus egritudinibus
dixit in principio fel nigrum sursum aut deor-
sum egrediens est signum mortale, primo quia
significat habundantiam valde maligne mate-
rie virtutis dominari non potest contra quam
statim patebit. Concordia hoc aforismo est
supra predictis. ¶ Nota quarto primo hic men-
tione esse de grossis a cola nigra de-
pendentibus, nam staret quod in declinatione
egritudinis a cola nigra dependentis esset
in maltibus egritudinibus in quo continuus egre-
ditur fel nigrum a natura non esset mor-
tale signum. ¶ Nota 2° quod hic dicit
egritudines incipientes quia sunt in suo principio
vel quo ad inde digestione. ¶ Nota 3°
quod hoc nomine fel quamuis sunt proprie pro
cola naturali in cista fellis contenta propter
utilitatem et necessitatem portas propter quam
ratio de humoribus, 2° sunt post ante in quo
ista continet, 3° sunt pro cori ad colam
rubeam dicta et omnem alium humorem sicut
a domino per adustionem generatum, et hoc modo
sumitur hic. ¶ Nota 4°. quod hoc nomen
fel nigrum dicitur tamen de melia adusta gene-
rata per adustionem cole rubee aut me-
lancolie quam sit aut melie fetolis, et prima
et de cola nigra. ¶ Nota 5° quod ista
cola nigra est inter humores quos pessi-
mus ut dicitur primo per loco allegato, et ideo
si in principio morbi emitatur a natura est
signum quod plurimum habundat, aliter non
nam in expellendo expectaret digestione
modo hoc non facit propter forte lesionem
cum autem talis humor ita habundat vir-
tus nimio succumbet. ¶ Nota 6° quod post
istas egritudines peruenerant apparere, et quo
apparet aforismo dicta. ¶ Vltimo nota quod
fel nigrum exit per 4or loca solet enim
tamen aut per anum, aut mingendo, aut
vomitu, aut sputo, et per quodcumque horum egre-
diatur ante digestione est signum mortale quia
significat vehementes mederi aut in membris
naturalibus aut in spiritualibus. Et quia significat
talis ita maligne materie dominium magnum.
Et contingit quod iste continuus sit malus propter
via signum, et per via tunc etc.

In aforissimo. Commentum primo

dum indiuas ptes p° ponit hitudine isti9 affo2 ad predcta ponendo intencione suam 2° distruit affo2 p rem ibi 2a dum nigra de pa pz quid dicat dum nigra distruit 2 dum in 9° p° ponit pabulu 2° ostendit auctc y i alio loco 3° ondit qd signum mali humores p9 signa digonis expulsi e° dat caam affo2 se ficta 2 rem distruit ibi 2a dicit y i pa ibi 3a si aut primus ibi 4a si uero eg° de pa dic q nulla purgaco qua fac na i morbi inicio e 2n cisz ne ymo st actiales pp qlites mor dominatu i morbo que vtute ss ita stimu lat ut relicto ordie suo expedituendo expellat an digone et io ad hoc e q purgaco euidiata a na fcaz debet pcede digo 2 separatio nociuu a nu triatio mo ipole e naz tlem sui rasu suaz nisi maxie grauat a morbo 2 nichil de ma e digestu Et tu osideza vt9 in suo maxie qnuet a morbo 2 vt9 possit fieri euo fm cursu nale qm ad 2 no tota matia e digesta Cu y. In hac pte osti mat dcm auctc y. oncludens q h9 vlt h9 dice y. s. q illud fel nigru expies an digonez e signum malum 2 mortale ni fiat ista euo an signa digonis Si aut fiat qd dcm e dices q ista ego 2 alioz maloz humoru expulsio p9 signa digonis e bonum signu signis naz cor9 mundificare a malis humoribz Si no eg° fiat qd dcm e dices q siue cola nigra siue qsticqz alius humor exeat an signa digonis e malu signu ymo pessimu pp caz dicta 2 p qns st 2 pessimu signu si exeat inicio morbi ni i eo digo fca ee non possit y.

Quibuscumqz ex egritudinibus acutis 2c.

Dicto affo2 e ista quicqz ex tenuat ex acuta egritudie aut cronica aut aborsu aut qcumqlibet alz emittit fel nigrum siue aut deorsum aut exo ne nigra qualis sanguis sequitur dicit mo riunt p° qz in talibz e magna habundancia pessimi humoris cu multa debilitate vi rtutis 2c. a9 aut quo ad primaz pte pz ex dcis 2 quo ad 2m patz q st valde extenuati. Circa affo2 nota ipm de omnibz disferai valde debilitatis et io ut omis mos ophenderet dixit Ex acutis egritudibz aut multo te pore 2c. Nota 2° q 2 i aborsu sepe otingit vtute multu debilitari plus q i ptu nali ut 2a 3y. tetati 2 ra de aborsu et q dolores ci st maio res 2 q 2 disruptio ligamtoz est difficilior 2 io magis matrix debilitat et io 2 sepe p9 otingit malos humores ad extios pelli ut 9° h° notare de abo sibus spealz dixo y. Nota 3° q per extenuacone vbi fuit valde magna marie sigficamus vtutis debilitate et q 9° maxie visica vtutis e debilis io extenuacone noiauit y. No vltio q hic itelligit vbi isti humores egrediat an digone 2 pseuerant h° n. modo debet limitari ad malu signu. Cy no. q 2 p sequitur dic qda itelligunt i hoi q° purgaca exitat qda immediate sequitur qda tpe valde breue 2 pz hic cu affo2 v dicerat q vtus ita pstata ipssionem ita mali humoris no plu tpre potest tollerare Et siler limitatz .6°. 3y. de flu xu vetris cuiz mors 2 a° 9t de egoe.

Intendit in hec affo2°.

Galo p° ponit intencione y. 2° dat caam 3° ponit dciaz int egone sit sanguis et sanea 2 fel nigrum 2a incipit ibi na eum defiat 3a ibi monstrat aut de prima dic q pz 2 p sequitur dic itelligit sanguis ta vnde pz h9 affo2 sign9 ee limi tacione in pte q limitat dic et h° pp vtutis debilitate Cu na n. dic hec caz dicta ee q na deficit 2 io no valet dige 2 separ 2 purgar 2 maxie istos humores qui st valde ma ligni 2 ideo neces e q isti humores pualeat 2 q mors no diu moret atqz venat qdmodum alii in alio morbis moriunt Cognoscitur. dic q ego nigra sit sanguis dicit a sanguine q ista expellit coagulata aut calor aut frigor sz sanguis no e coagulatus. Dicit aut a cola nigra 2 propue sbtili q cola nigra e no coagulata 2 est nigra liuida purgitiua 2 puerta i tra bulit sic acetu sz ego nigra sic sanguis nullu ht hore 2c.

Dissinteria si a felle nigo.

Dicto affo2 e ista dissinteria incipiens a cola nigra e mortal p° q ipa sequitur cancru vlcatu i intestino

ille aut(em) e(st) mortalis g(alen)o 7° a(pho)r(ismorum) declarabit(ur) stati(m)
et filius sim(ilite)r colli(get) 16° 3a ca° de fluxu
ventris o(mn)i(u)m mo(do)r(um). ¶ Circa aph(orismum) 2m nota p(ri)mo
q(uod) disinteria absolute p(ro)lato vocabulo i(m)portat
fluxu(m) cu(m) excoriac(i)o(n)e vel ulc(er)e intestinor(um)
unde d(icitu)r a dis q(uo)d e(st) divisio vel separatio
et enteros q(uo)d e(st) intestinu(m) q(uas)i intestini divi-
sio vel [illegible] 6° ethi(corum) [illegible] s(ecundu)m q(uo)d d(icitu)r
disinteria epatica illa in q(u)a e(st) exitus san-
guinis p(ro)p(ter) epatis defectu(m) et si nulla sit inte-
stinor(um) excoriac(i)o ut sunt ex albedine no-
no theorice dispositionis regal(is) ca° de signis
passionu(m) intestinor(um) cu(m) d(icitu)r disinteria e(st)
epatica sanguis e(st) [illegible] cu(m) no(n) ad
misce(tur) [illegible]. Nomine g(ener)o disinterie hic po-
situ(m) i(m)portat fluxu(m) p(ro)p(ter) excoriac(i)o(n)e(m) vel-
ulc(er)a intestinor(um) [illegible]. ¶ Nota 2° disin-
teria [illegible] contingere a c(aus)a p(ri)mitiva ut fit ex
excoriac(i)o(n)e vel ab(scess)o [illegible] no(n) a c(aus)a antec(eden)te
ut humore et p(ro)venies a c(aus)a antec(eden)te [illegible]
p(ro)p(ter) p(ro)p(riu)m intestinor(um) nocu(men)tu(m) q(ui)a no(n) p(ri)
p(ro)p(ter) nocu(men)tu(m) alt(er)ius me(m)bri puta epatis vel
splenis vel cerebri (et)c(etera). Hic loq(uitu)r p(ro)p(ri)e
de illa q(ue) e(st) p(ro)p(ter) p(ro)p(riu)m nocu(men)tu(m) intestinor(um).
¶ Nota 3° q(uod) circa ulc(er)a i(n) intestinis q(ui)a
e(st) cola q(ui)a nulla q(ui)a fl(egm)a salsu(m) cu(m)
aut(em) e(st) nulla adusta ulc(er)a illa s(un)t cat(er)o-
sa cu(m) s(u)nt de q(ua)l(itat)e [illegible] cu(m) cancro et
q(ui)a in ulc(er)e nigro e(st) pus ideo s(un)t sic(ut) canc(er)
putrefactus. ¶ Nota 4° q(uod) canc(er) et i(n) me(m)-
bris exterioribus e(st) difficillime cure ut h(abe)t
videri 2° e(st) q(ui)a h(abe)t [illegible] corr(um)p(er)e me(m)bru(m)
apostemati [illegible] et mortificat et ideo in
intestinis exterius cu(m) me(m)bra sint satis nobi-
lia et medicinis ibi applicati bene non
possit et si applicat(ur) p(er)manet applicat(ur)
no(n) pot(est) p(ro)p(ter) [illegible] sup(er)fluitatu(m) ideo
multo magis e(st) [illegible] et h(ab)et de causa
ista ulc(er)a s(un)t mortalia. ¶ Ex quib(us) seq(ui)t(ur)
p(ro)la(tio) p(ri)me q(uod) disinteria a felle nigro
e(st) deterior q(uam) disinteria a cola rubea cu(m)
q(ui)a cu(m) rubea cola sit calidior p(ro)p(ter) eius
tamen penetratione(m) i(n) me(m)bra no(n) ita corr(um)p(it)
illor(um) [illegible] sit p(er) penetratione(m)
cole nig(re). ¶ Ex 2° h(abe)t(ur) nigra colam
q(uam) p(ri)m(o) merito nocu(men)ti intestinor(um) facit
fluxu(m) diu [illegible] i(n) intestinis cu(m) no(n)
subito ulc(er)at nec subito illa putrefacit.
¶ 3° sequit(ur) q(uod) disinteria splenetica sup(er)veniens
no(n) e(st) de ista maneria cu(m) ipsa e(st) p(ro)p(ter)
transitu(m) me(lancoli)e melancolice p(er) intestina meri-
to cuius excoriant s(ed) t(ame)n hic fluxus

no(n) e(st) p(ri)m(o) p(ro)p(ter) nocu(men)tu(m) intestinor(um) et io
d(icitu)r infra [illegible] splenetica disinteria
sup(er)veniens solvit eg(ritudinem) [illegible] (et)c(etera).

Plurima. Hoc e(st) in q(uo) p(ri)o dat
plur(imu)m mod(um) adventus disinterie 2°
ponit sm(?) aph(orismum) 3° verificat p(er) [illegible]
[illegible] s(ed) si sit [illegible] 2a q(ui)a si cancr(um) [illegible]
d(icitu)r q(uod) plurima disinteria fit ab humoribus
coleris transeuntibus p(er) intestina sin au-
tem [illegible] s(ed) t(ame)n ab eg(ritudin)e multi eva-
dunt. De 2a d(icitu)r q(uod) si sint ista ulc(er)a
de cola nig(ra) [illegible] e(st) q(uod) succedat sani-
tas q(ui)a ista ulc(er)a no(n) [illegible] a cancro
ulc(er)ato. Dic(it) 3° q(uod) si canc(er) i(n) longis
exterioribus no(n) pot(est) curari [illegible] difficul-
tate q(uan)to mag(is) nascens in interioribus
cu(m) ibi no(n) possunt apponi medicine
(et)c(etera). Et ite(m) dato q(uod) posset apponi
t(ame)n no(n) possunt [illegible] p(er) illa [illegible]
[illegible] transeant sup(er)fluitat(es).

Sanguis quidem s(ursu)m.

In aph(orismo) 2° ponit duo q(uorum) p(ri)mo
ibi 2a [illegible] no(n) [illegible] p(ri)ma e(st)
ista sanguis qualiscu(m)q(ue) egrediens ab ore
e(st) mali signi p(ri)° q(ui)a s(ecundu)m [illegible]
i(n) sup(er)iorib(us) aut [illegible] no(n) egredi p(er)
loca [illegible] et [illegible] deputata
g(alen)o (et)c(etera) a(pho)r(ismorum) stati(m) declarabit(ur). ¶ P(ri)° g(alen)o no(n)
h(abe)t sim(i)li(te)r sanguis p(er) massa(m) sanguinea(m) e(st)
humor(um). ¶ Nota 2° q(uod) p(er) sup(er)ius pot(est) san-
guis exire aut p(er) nares aut p(er) os
hic ma(xim)e loq(ui)t(ur) de eg(re)diente p(er) os
et io in q(ui)one [illegible] p(er) os et no(n) [illegible]
[illegible] cu(m) de sang(uin)e nariu(m) [illegible]
[illegible] ¶ 3° no(n) q(uod) p(er) os san(gu)is pot(est)
eg(re)di multus et paucus [illegible] et [illegible]
talis calidus vel frigidus et i(n) s(u)mma
laudabilis [illegible] vel illaudabil(is) [illegible]
sat(is) patet de [illegible] e(st) t(ame)n aph(orismo) 2° [illegible]
[illegible] e(st) multus. ¶ Nota 4° q(uod) san-
guis ab ore eg(re)diens aut e(st) cu(m) sputo
et e(st) tu(n)c de p(ar)tib(us) oris et lingue aut
cu(m) [illegible] et tu(n)c de gutture vel uva
vel epiglotu aut cu(m) tussi et tu(n)c eg(re)di(tur)
de cana pulmonis pector(is) vel pulmone a(u)t
cu(m) vomitu et tu(n)c eg(re)dit(ur) a [illegible]
e(st) p(ar)te vel p(ar)tib(us) [illegible]. Et sunt h(ec)
distinc(ti)o a mesue i(n) suo de app(ar)at(u) i(n) ca°
de exitu sang(uin)is ab ore et videte p(er) vos
ibi 2° e(st) 3° [illegible] distinctiva. ¶ [illegible] no(n)
q(uod) sanguis i(n) multa q(uan)t(itat)e no(n) emittim(us) per
os nisi aut p(ro)p(ter) ap(er)tione(m) vene in

pectore ul pulmone z tunc signat lexio-
nem magna aut a/ sto ul ex e z ho
iuz no e in multu stimulata virtu-
te ad expellendu pp malitia san^s uel
humoru seu gmixti, et ideo z significat
malu/ z sic pz affor^s vicesimo^o ¶ Qd
si obicit sanguis sputu in pleuresi est
signu bonu q^o ut/ dz q sanguineus
multi sputu in pleuresi no e bonu
signu ymo malu unde xp^a. zy ¶ Ite^o
no tantu san^s exitu signare qz ponte
mala dispom z futura bona iud per
modu causis p^o signa digonis appet
et io absolute aliq talis exitus sang^s
e bonus z io dz aut q^o ne ee vaz
vel i plibz/ aut q dz malus alijs pa-
ribus z^u exitus p emoroydas de
quo stati in alia q^one loqt/ z hoc
qz iste exitus e p loca inmg^a gen.
Aut z^o dic pot q itelligat an di-
gonis signa/ nam ut dixi i illo affor^o
egones nig^e sanguis p emoroydas
eg^dies an signa digonis no e ita
malu signu sic eg^dies vos alia p
alias vias qz no e necciu ad illa
expulsione melius ee conatu virtutis
z io no e absolute malus ¶ Deorsum
uero. z^a q^o e ista/ sanguis egre-
dies deorsu z niger e bonu signum
p^o qz signat potentia virtutis z corporis
mundificatione q^o vel. ¶ Nota q^o p san-
guinez deorsu posse eg^di aut p vri-
na/ aut p secessu aut p mestrua
aut p apertione venaru emoroydaz
maxio aute itelligimus hic e^o modo
qz sanguis eg^dies deorsu p aptione
venaru emoroydalu qn egredit mo
e bonu qz signat illud qd bonu e/ de
mestruali z vesicali posset ¶ Nota
z^o, emoroydales venas ee quinq q
ad anu terminat ad quas natura virtu-
tis regitiua trasmitit sanguinez cui
i corp^e habundat no p modu sintoe
z si no pcessit morbus z iste san^s
apto orificio alicuius illaz venaz
eg^dit z eg^ssio e vtilis qz pserunt
tle corp^e ab egritudibz mltis ut dice-
mus infra sup illo affor^o, Emoro-
ydas sanari antiqs/ Et pz q silis
san^s exitus p alia via ante sig^a
digonis eet malus qz signet tata
ee lexione ut na cogeret sintom^a
o pari/ s p hanc viam no e ita/ nc
z p mestrua/ Ex q^o pz q hic exitus
et si sig^at pns peccatu tlis huoris

tu pp sanitate qua signat debet potius absolute
dici bonus q malus ¶ Sed z^o, q hic exi-
tus e bonus p ma signu z p cona cae.
¶ Nota z^o. q qnz z p emoroydas eg^dies
e malus vbi supfluat z fiat mltus su-
bito vt dz in q^to, et io itelligat illa z^a
q^o ut i plimbz-//

In alio. Galis i q^to p^o gtinuat affor^m
z^o dic qd itelligat p ssu z infert
smaz p^e q^nis/ z^o dic qd itelligat per
deorsu z infert smaz z^e q^nis z pet de
z pma/ e^o monet instatia z soluit/ ibi
z^a vbi ai/ ibi z^a. de postiori. ibi e^a. Oz hic
pot.// de p^a pz. de z^a dic q p ssum
itelligat os z no nares qz p nares san^s
qnz eg^dies e bonus/ oma q^o e at si
dicat qlistinqz sanguis ut spissus ut so-
tlis spumosus niger siue sbrubens pur-
pureus ul assus p os egrediens est
malus ¶ De pte z^a. dic q san^s eg^dies
p postiora si fiat mltus z qn fluxus
no e laudabilis/ z io si laudabilis dz
ee p postiora eg^dies oz q paulatim
fit z paucus z q ad mg^dine vtatur
ac morat/ Si uo declinaverit ad inte-
stina erit malus/ Ex q^o itelligit q lo-
de eg^dicte p emoroydas ¶ De pte e^a. obi-
cat dicens q qs posset dic q sup dtz
e q egones nigre st male/ z hic dic
q san^s niger e bonus deorsu eg^dies/
Et znt q ibi dixit de illo q p intestina
tusit/ hic aut lo de illo q ex venaz
orifitijs eg^dit^u .s. q fit in ano/ de q^o
dixi in p^a pte la ondiaz q e mame cu-
ratium qz medicos mania optie curat
si san^s effluat p emoroydas z z su-
pples ad hunc morbu hic exitus p emo-
roydas no pmitit i mobu cade/ et io
y. intelligit q san^s ab ore eg^diens
e malus ss/ qz ss sunt aliqua eg^rez/
Oz si egrediat p emoroydas niger
e bonus/ z ho si na illius corp^s multa
optez tlis sanguis hunt/ Ex si i corp^e
tlis/ in q^o tlis san^s habudat no eg^e-
diat p emoroydas oz q primtamus
naz ad hac sanguis emissione assue-
fiei i tm q no multu violent apiamus
qz i tli corp^e vel spz e malu .s. nim
u emiti, z oio retinei-

Egestiones uero nigre. q^o
affor^s e ista/ Si patres dissintiaz
egerat qi cdnes intestinoz e sig^m

mortale probatur quia sicut ulcus ita magnum in
intestinis ut amplius curari non possit cum omni-
bus necesse est mortalis. Et filius Sina facit
16a 3i. ca° de fluxu ventris omnium mor-
borum. ¶ Nota quarto quod illi dicuntur habere dissinteriam
qui sentiunt patiuntur propter dissinteriam et est modus
loquendi communis. ¶ Nota 2° in intestinis inveni-
tur pinguedinem que dicitur mucilago intestinorum
et ista est in superficie interiori non ymagi-
nando ut quidam quod ista sit pinguedo su-
perposita superficiei ex parte interiori sicut super-
ponitur intestino ex parte exteriori, nam illa im-
pediret exitum feci, sed est permixta cum inte-
riori substantia inter villum et villum et maxime
in parte superficiei. Vicina vero anothomia osten-
dit quod interior pars intestini est polita non
habens tunicam visibilem separata sibi adheren-
te, 2a pars est pellicula subtilis valde interior,
3a est grossa pars que caro vocatur intesti-
ni. ¶ Nota 3° quod egeri rasuras aut ve-
lut rasuras a dissinteria dicitur exponit Galie-
nus intelligit quod quando egeritur illud quod est de
substantia carnosa illud est mortale sive in
magis frustis emittatur sive in parvis, quia
aut dicit medicus, quod si emittatur per
ultra aliquid nobilis substantie sit rasuras
frusta quod est signum mortale, et quod hoc sit
intento ... et hoc 2m parte ex ..., nam in-
testina componitur ex duabus tunicis villosis
rotundis habentibus et ille sunt rasure intestinorum
et ideo quando pellicule exeunt et ad ... rasure
egreditur et tamen non est mortale, sed si fru-
stum nobile egreditur sic oportet quod sit mortale
signum. Et ad hunc sensum exponit Taddeus
si ... ¶ Nota 3° quod ulcus tam ma-
gnum quod ... ex frustro egrediente non pot-
est intestinis curari maxime quia in medicine
applicari non possunt, et si applicentur non
diu morantur et ideo debilitatur et cadit virtus
et moriuntur ut dicit auctor sideroma. 3i. lo-
co allegato.

Dissinteria est.

Galienus in commento primo distinguit duas dissinterias, 2° dicit-
cat aforismorum libro 2a. Qui quo°. de prima dicit quod dissin-
teria est fluxus ex vulnere intestinorum, et ideo cum
tali fluxu ut sola pinguedo cum fluxu emitti-
tur sed in primo quando non pellicule emittuntur sed
ista vulnera in augmento quando emittuntur frusta
carnis sed in statu. Et non hoc quod non in-
tendit ista esse propria distinctio temporum morbi
dissinterie sed est distinctio graduum in malitia

nam si esset distinctio temporum, cum nullus
morbus veniat ad salutem nisi transeat per
statum tempora nulla dissinteria sanare nisi ve-
niret ad emittendum rasuras intestinorum et cum
tales non sanentur tunc nulla esset curabilis
quod est falsum. ¶ De 2a dicit quod cum veneris
ad hoc quod frusta carnis emittatur, tunc vulnera
talia non possunt curari propterea quod intestina
sunt membra debilia et medicina posset ap-
poni et si apponatur, non permanet super
locum, et sic patet veritas aforismi.

Quibuscumque in febribus.

Contextus aforismi est ista. Quibuscumque
hominibus febricitantibus effluit mul-
titudo sanguinis a quocumque loco fiunt illis
in consumptione ventres humectati. Primo in talibus
corporibus fiunt consumptionis. Virtus digestiva est
debilis et stomachi et totius corporis est debilis
et virtus attractiva est debilis epatis, quia
plurime in ventre remanent superfluitates
humide indigeste et propterea venter humectatur
ante statum declinat, gradia colligitur. 3°
canone Avicenne. 4°. ca° de fluxu sanguinis narium
¶ Nota quarto primo quod ... specialiter locutus est
de illis a quibus multus effluit sanguis
qui sunt febricitantes, et ideo est quia maxime
solet multus fluxus sanguinis accidere propterea
quod est causa multarum febrium, et propterea quod
sanguis multus ebulliens in eis calefit
tunc magis ascendit ad caput, tunc et
in non febricitantibus visitatur. ¶ Nota 2°
sanguis effluentes dicitur aut absolute quia est ma-
gna sanguinis quantitas aut comparatione ad sanguinem
in corpore a quo egreditur remanentem et
utique modo visitatur. ¶ 3° nota quod sive fluxus
sive decursus expeat sanguinis ex quocumque lo-
co quando est multus valde valet omnium mem-
brorum corporis per debilitatem, et ideo ... valet
dicere utrumque. ¶ Nota 2° quod hic in consumptio-
nibus dupliciter solet exponi. Uno modo quia
corpore existente bono cibo multo sed propterea
ad dissolutionem apto ad consumendum, nam quando
non multo cibo apto ad consumendum utitur
non oportet ventrem humectari. 2° modo in con-
sumptionibus id est in convalescentia, nam iste cum
ad convalescentiam veniunt utuntur regimine
consumptivo, et ideo tunc ventres humectantur.
primo primum modum meliore, quarto quod
nos per hunc aforismum docemur non post hunc flu-
xum subito multum cibum dare, sed cibum
paucum multum nutrientem et facilis digestionis. ¶
Non quod multo evacuato sanguine multus et spiritus

euacuat / et multu(m) remittit(ur) n(atura)lis calor et
v(ir)tus digestiva stoi et ep(at)is debilitant(ur)
et sim(i)l(ite)r attractiva, et io si multus cibus
sumat(ur) no(n) dig(er)it(ur) / 2o nec et sua h(umidi)tas
ad ep(at)is attr(activ)a attrahit(ur) / et illud q(uo)d ad epar
attrahit(ur) no(n) (con)v(er)tit(ur) in bonu(m) s(angui)n(e)m / sed ymo
i(n) h(umidita)tes flatuosas et aq(uo)sas q(ue) aut reti
net(ur) et sic infusse (?) 2m p(ar)te(m) mp(ri)ma ven-
tre fitiut (?) y(dro)p(isi)m humidu(m) / aut expel-
lunt(ur) ad intestina ita ut emitt(ur) / et
d(icitu)r et venit h(umi)ditati / na(m) duob(us) mo-
dis pot(est) intellig(i) v(er)bu(m) h(umi)ditati, uno
q(uod) fiat fluidus q(uo)ad ea q(ue) emittit(ur)
alio q(uod) fiat humidus p(er) putita(tem) mei
humide et utroq(ue) mo(do) pot(est) v(er)ificari (etc.) /

Calor n(atura)lis.

Iste aff(orismus) q(uo)d intenditur dep(ro)sp(er)at aff(orismo)rum p(rece)dentium et p(atet) / —

Quibuscu(m)q(ue) feller egros.

Iste aff(orismus) (con)tinet 2as (con)clusiones / i(st)a, et Quibuscu(m)q(ue). p(rim)a (con)clusio e(st) ista
Quibuscu(m)q(ue) corp(or)ib(us) assunt egros colerice
sup(er)veniente surditate ille egros gestit /
(et) h(oc) (est) / quia colerica q(ue) fit in illa egri-
tudini sup(er)veniente surditate diu(er)tunt(ur)
ab intestinis et movent(ur) ad loca superiora
q(uo)d tunc debent gestire ille egros, quia
no(n) et 2am statim declarabit(ur). Et q(ui)
busc(um)q(ue). 2a (con)clusio e(st) ista Quibuscu(m)q(ue)
corp(or)ib(us) inest s(ur)ditas sup(er)venientib(us) felleis
egritudinib(us) eis surditas illa gestit p(er)
illi medio q(uia) felleis egritudib(us) sup(er)veni-
entib(us) m(ateri)a divertit(ur) a loco superiori
ad inferiora, et io mebra auditus re-
manet munda / et surditas removet(ur).
Circa aff(orismu)m no(tandum) p(rim)o p(er) felleas egros
intelligendas esse q(uo)d cola rubea (con)tu(m)
No(tandum) 2o du(bium) esse surditatis q(uan)do con
in masina (?) ex ea organo auditus ap-
pata / q(uan)do aut(em) e(st) ex m(ateri)a ad illa loca
decurrente, q(ue) tu(n)c p(er) illis mei remotio-
ne remo(vetur) / et q(ue) m(ateri)a no(n) plu(s) e(st) fixa
et de hac 2a intelligit(ur) i(n) aff(orism)o, ut
dict(um) e(st). Nota 3o p(er) lz surditas
possit fieri ex flat(ibus) et m(ateri)a et cola
tu(n)c ista no(n) masina plu(s) accidit ex
cola p(rim)o q(uia) cola e(st) humor levis
2o q(uia) aures n(atura)l(ite)r recipiunt superfluitates
cole rubee capitis / 3o q(uia) cola e(st) hu-
mor mobilior / et io y(ppocras) potius dixit
de felleis egroribus q(uam) de aliis. Nota
4o q(uod) p(ro)pt(er) m(ateri)a p(ro)cedat colerica ita ut fi-
at fluxus ventris colericus m(ateri)a tu(n)c

currit inferius / sed q(ua)n(do) m(ateri)a ea movet su-
perius v(er)sus caput et tu(n)c gestit et cessat
eius motus v(er)sus intestina / et q(uia) q(uando) ad
caput mo(vetur) fit ibi surditas q(uia) de hac
m(ateri)a mult(um) i(n)stru(mentu)m auditus occupat(ur) p(ro)p(te)r
ea(m) dicta, io surditas sup(er)veniens significat
cessatio(n)e(m) fluxus. Sed no(tandum) q(uod) ille casus
maxime (con)tingit i(n) febricitantib(us) i(n) q(ui)b(us) ma-
xi(m)e (con)tingit n(atura)m p(ro)pter calore(m) n(atura)m i(n)quiete(m)
et p(ro)p(ter) no(cumen)t(um) magnitudine(m) et io i(n) feb(ri)b(us) co-
lericis (?) d(e)b(et) esse intelligend(um). Sed no(tandum) q(uod) sim(i)l(ite)r
i(n) febre multa m(ateri)a capiti (con)curata (?) co-
lerica fit surditas et cu(m) m(ateri)a hac n(atura)m ad
intestina movet / removet(ur) surditas / quia
ea euacuat(ur) et divertit(ur) a loco et sic p(ate)t
ea 2a (con)clusio v(er)itas. Vlterio no(tandum) q(uod)
fluxu(m) h(oc) no(n) s(olu)m sup(er)veniente surditate
removet(ur) nec solu(m) p(er) fluxu(m) hac surdita-
tem cessare / s(ed) multis aliis modis ut
doc(et) exp(er)ie(nti)a. Sed tu(n)c y(ppocras) h(un)c sp(eci)alem mo-
du(m) hic doc(er)e voluit ex q(uo) utilitate(m)
i(n) p(ro)nosticando ex h(oc) aff(orism)o collig(er)e potest.
Et (con)cordia sunt .e(st) a. 3o, ca(pitul)o de nocu-
mentis auditus. Sed s(un)t alique difficulta-
tes, p(ri)ma q(uia) modica m(ateri)a suffic(it) facere
surditate(m) et tu(n)c fluxu(m) facit multa / (er)go lz
surditas accidat no(n) debet solu(m) fluxo
ventris. Dic(itur) q(uia) illa paucha ad in-
strumenta vadens auditus sequit(ur) m(ateri)am
diversa esse ad loca sursu(m). 2o dubitat(ur)
quo mo(do) m(ateri)a causans surditate(m) vadit ad
intestina. Dic(itur) q(uod) descendit p(er) venas q(ue) s(un)t
i(n) collo et transit p(er) magna venia et
venit ad epar et ibi p(er) mesaraicas ex-
pellit(ur) ad intestina. /

In hoc affo(rism)o.

Continu(atio) du(m) i(n) 2as
p(ar)tes / in p(rim)a (con)tinuatio vna distinc-
tio (?) docet de quo mebro intendit y(ppocras) i(n) 2o
d(e)finitat (?) aff(orismu)m p(er) ea(m), ubi 2a, colera
&c. / et ambe p(ar)tes patet ex dictis. /

Quibuscu(m)q(ue) in febribus sextanis.

Continuatio aff(orismus) e(st)
ista Qui(bus)cu(m)q(ue) corp(or)ib(us) febricitantib(us)
fiunt rigores sequit(ur) (con)sequentia mortale aut
i(n)spissat(ur) (?) d(ict)a (?), q(uonia)m no(n) / et d(ic)i(tu)r statim pa-
tebit. Circa aff(orismu)m no(tandum) q(uod) febres p(ossun)t
dup(liciter) dici sextane. Vno(modo) q(uia) de .6. i(n) .6.
i(n)cadunt / et h(oc) mo(do) lo(quitur) au(ctor) p(rim)a e(st). de fe-
bre sextana. 2o mo(do) dic(untu)r febres esse sex-
tane q(uia) i(n) .6. die a suo initio et h(oc)
mo(do) d(icitu)r hic / et e(st) sensus q(uia) in quibus
febricitantib(us) fiunt rigores die sexta ille
su(n)t difficiles. No(tandum) 2o q(uod) rigor q(uan)do

e ante ad febrem in principio. s. paroxismi cuius causa di-
cunt phisici. causa de rigore et eo dixi et
iste rigor si sit in die .6. non oportet esse distrec-
quia non est in fine febris factus de quo
infra illo aphorismo/ In causone habito .3. est
modus in febre quia accidens post febris in-
tus interpolata aut paroxismi et circa fine de
quo infra illo aphorismo/ Si rigor inciderit
febri/ et de isto loquitur hic. ¶Nota 3° quod cum
accidit rigor non initio paroxismi nec propter
causam extraneam quod significat quod materia peccans a/
virtute pellitur ex [illegible] super spiritualia membra mo-
tu critico quo natura intendit hanc materiam
expellere per viam crisis ut colligitur per se.
causa de rigore et inde iste rigor factus
die .6. et non in principio paroxismi significat crisim
diei .6. ¶Nota 4° quod crisis diei sexte est
crisis mala ut plurimum non accidens cum debito
dominio virtutis super materiam ut vult .2. c.
et post de creticis a/ Gal. et ideo significat aut
mortem in tali crisi aut recidiva/ Cum ergo
rigor accidit febre existente sextana significat
crisim .6. diei et illa sit mala ut dictum
est quod iste rigor significat [illegible] mala crisi
[illegible] fuit intentio .y. ¶Nota .4. quod talis
rigor quamvis appareat precedentibus signis di-
gestionis et tunc quamvis est bonum signum plurimum
tamen quia signum digestionis precedit non fit crisis
in .6. nam non expectat septimum a quo
fit crisis bona propter adiutorium superceleste
aspectu/ Ideo plerumque si rigor fit in
6a non precedit signa digestionis/ Non crisis
apparens non precedentibus signis digestionis non
est bona et ideo talis rigor plurimum significat
crisim non bonam/ Ex quibus patet per verba
aphorismi .p3. 2° quia amplius possit addere
de non parvo [illegible] talis rigor ap-
pareat non precedentibus signis digestionis/ In
orbibus enim illius ut dicta .7. y. 16. 18.
apparens est signum male crisis/

In febribus. Causa in [illegible] fa-
capitulo/ primo ponit unam suppositionem/ 2° aliam
eius declarat autem .2. y. et sua. e. ponit
3m aphorismi/ Dicit [illegible] quia dicit distinctione
[illegible] quod in febricitantibus in quibus ri-
gores superveniunt quia non sunt apparentes
in principio nec in fine sed in eorum medio
oportet expectare crisim secundum illos quia iam
natura materiam a virtute expellit mate-
riam de .2a. parte quod si rigores fuerint in
die critica laudabili et precedentibus signis
digestionis significant bonam crisim si non non

precedentibus talibus signis significant crisim malam
aut incompletam. De parte 3a confirmat hanc
totam suppositionem autem .y. et sua. De parte 4a
dicit se ostendisse in libro de crisi et de diebus
creticis quod crisis 6e diei est mala/ et
hoc est quod y. hic voluit dicere quod rigores
accidentes in febribus septimanis [illegible]
quia ista significant crisim diei .6. que est mala
crisis. In 4a parte dicit quod per discreta [illegible]
[illegible] quod habeant malam crisim quia aut incura-
bilem aut accidentibus [illegible] aut sequentem
longitudinem aut recidivam/ et ideo quia crisis
6e diei est huius et venit cum pessimis
accidentibus ut dictum est in libris pronosticis
in quibus ea dicere quod minus longum esset
repetere etc./

Quibuscumque exacerbationes paroxismi fiunt si.

Continuo aphorismo est ista. In quibuscumque
omnibus febricitantibus paroxismi aut exacerbationes
sunt equales [illegible] eorum febres sunt [illegible]
lis vel male terminate quia omnibus illis na-
est ita rebellis virtuti ut virtus eam nobiliter
vincat non sufficiat et ideo morbus est male
terminatur vel differtur/ contra tamen quia cum tali
dispositione materie aut virtus est fortis et sic
morbus est longus aut virtus est debilis
et moritur infirmus utique ideo male
terminatur. ¶Et concordia huius aphorismi colligitur
per se. causa de cognitione horarum quotidianarum.
¶Circa aphorismum primo nota quod est paroxismus quid
exacerbatio proprie accepta ex hiis que dicit
super particula prima aphorismo .11. ¶Nota 2° quod
sit febris continua que interpolata que conti-
nua que continua proportionalis ex eodem loco
Ex quo colliges quod proprie accipiendo exacer-
bare est in continua proportionali. paroxismus autem pro-
prie est in interpolata. ¶Nota 3 quod
iste aphorismus potest habere duos sensus/ unus
est quod in illis febribus que habent aut paroxismos
aut exacerbationes si febris dimittat ea
hora et cras eadem hora qua inter de-
mittit incipiat quod illa est male terminatur
et ille intellectus est [illegible] in commento ¶2°
intellectus est quod si in febre sunt exacerbationes
[illegible] in continua proportionali aut paroxismi in-
[illegible] est si que hora .i. si alia hora
febris ex toto cessaverit et in hoc febris
talis in crastinum eadem hora qua hodie in-
cipiat erit discreta febris .i. male termina-
tionis et ille sensus est verus et ad mentem
Galieni in commento. ¶Nota 2° quod per diem crastinum
intelligere debemus diem sequentem paroxismum/ non

solu die imite sept~ puit. Nota q~ q
pox ul exacebaties quz pcedit anti
cipando quz pponendo quz eglr ma
dendo z ca e diusitas dispoui me
i multe z paucie subtilite z g~ostite c~u
ditate z digone put fatto ul eius
pratoe, z quz ex subtil~ glutinidie ad
maz z minoz multa ul pauca sste
na pauca tardius pox~at, multa cele
rius, fria tardius calida celerius g~o ssa
tardius subtilis citius ni minoz ssite citius
ni puaue tardius. Ex isto pz q q~n
incipit prius put fiori pox g~o ssa mei
z pcedit ad subtile gtie anti~ pcedit
pox meito ista z ex si fiat pcessus
a subtili ad g~o ssa eglr aut madit
q~n ma vniudmoi manet. 2o pz qz
vnifor existe ma q e sub fora~ tac
antus erit pox vnifegle madut, au
g~ta anticipat, status eglr madut, de
clinat pponit. No 6o q ad vi
tate affor~ rquit q ista eglis ma
sio sit pseuerans an signa digois na
pura vnica no suffitiet argueimus.
Ex dcis g~o visra affor~s, q si ante
signa digois pseuet ista eglis ma
sio ma tut non noble a vtute p~t
varian z io e multe rsisten~ z dure t
difficile fusez q~n aut sic accidit et
e longa egr~do aut mortalis mois sus
dectis. Nota tn q aly me st diso
mes mult g~o sse exponut ita ut meito
h~n quz d~z. in z~m quz de e. i. e~m
madat z iste st longe z plus ad e
nas redigit, s tn adhuc st minus
male q si ni egli g~ostite eglit
affligent, et io gsa glosat q hic af
for~s hz vitate ut i plibz d ma q
rmanet sb fora~ eac antus e vnifor~s
aut gi tcl.

Sin morbi initio. Comtum
dum i. e~o p~o exstit poit sjuz af
for, 2o poit sjuz f~m ipm ipbado, 3o po
nit sjuz vbm gnalz. e~o visitat p
caz, ibi 2a aly dicut, ibi 3a, mtedit
aut, ibi 4a. ca e. de qa dic qsi fe
bus i ara die hora 3a. incedit z
finat aca hoa diei qncqz sit illa,
deinde m rstinu incipiat eade hora
3a, z finat qnqz voluit z ita fiat
plibz diebz hic morbus plogat mags
eo nuq intinu dica~z, z hoc voluit

dice v. Aly dicut. poit alia expone ni p
bane z pz. Intendit aut. poit simaz affor
dando cam z dic q v. i h~o loco intedit at
si dicet si tps inasiois 3ane ul 4a. eue iste
febres distretant z multu mozant horis
et illi q h dnz eppria z roe gfirmant.
Ca aut e q si accessio morbi i. ca acce
ssiois morbi sit instabilis no suat vnu
tps inaden vno vocat, Sz si ista sit
firma z stabilis z multi vtuti rsistens
no dimitit vnu tps inasiois z io sig
ficat ex egli tpre inasiois q dissolutio
talis febris erit dura. i. diffil. Sz q~n
e istabilis inasio de necitate e facilis
et h~o ptpue vbi in pn~o ma fugit
vniformis, Sz si ma febris fuit stabilis
z firma z suet vna hora intpolatois
tuc necia erit fort medicina q ipam mo
ueat z spatiu febris erit longu, hoc
intedit v. in affor~o tcl.

Laboriosis in febribus i arti
culis et circha maxillas.

Conclo affor~e e ista, In febribz laboriosis
maxie fiut apsta in articulis z circa ma
xillas, p~s qz i talibz febribz st me apte
rare apsta z articuli z loca circa maxillas
z st loca maxie apta ad recipiend istas
g~o tcl, a~m statim patebit. Et colligi gro
dia h~n 2a e. ca~o de csi ni exoticza.
Circa affor~m nota p~o q h~o nome labor
q~nz siut ppe z sigt laxitudiez gnt
exitu quz siut ppe z sigt laxitu
dine spotanea q ht 3es spes apostemosaz
exotesima z vlcrosa h addat inefactiua
z quo mo hec dest~bant z distin vide
affor~o q. z~e ptle hic pot sumi abolz
modis. Nota 2o febres dici laboriosas
qz gnerat labori aut vo aut spontaco
z vtqz mo visra affor~s h Galin i gto.
Nota 3o p articulos itellig iuncturas qz
em st pui artus i. pua mebra. No
4o. circa maxillas ee qsda rnes spongo
sas rarias ad suppliut cerebri recipi
endi deputatas, z io st cebri emucto
ria ut sb asselas. Et io gsa h p circa
maxillas intelligut z emuctoria ut
sub asselas z epatis ut inguina potest
tn apsta dici de locis circa maxillas qz
plimu humores calefa i febribz laborio
sis petut caput z io pcea descedunt
ad cerebri emunctoriu. q~o no q cum

Vtus e debilitata aut ma e valde multa si cesis fiat coit no e pfecta s potius cesis p mutatonis na no potente qr tota maz pellere. ¶ Et no qr si febris gingat multo labori ppe accepto vtus multu debilitata ita ut hypst cenois fieri non possit maxie cu ma agitetur pp motu et multo mag stimulet et cu digo phri qr digo pficat gete. Si no febris gingat magno labori spontaneo sig huorz multu a quibz febris pendet et multa vtutis molestatio de quibz pz p ca qr i febribz laboriosis quoqz dicatur laboriose expectatur cesis pmittatur ad apa aliqu mebri. ¶ Mo nota q illa mebra st maxie apta ad mas recipiendas q st lassa gravitate hntia magna debilitata et loco inferiori posita ut dr. 2a p. de causis apatis, nio ostat qr iuncture st hntes magna gravitate et sunt debiles ppue in acre in quo multus fuit labor et cu ho st decosid poite, Sili loca circa maxillas st lassa et posita sub cerebro et debilia io pot mo ca qr hic mebra facilius apant, et sic hnt distratio affor et qr fiut apata in istis locis maxe et qr in febribz laboriosis distra aut ut in plibz ut ostat ex mo cae assignate./

De labore.

Gals in cto p ponit quedam pambula ad expone, 2o ostitat ibi 2a, hic aut affor. In pte pa poit, co pambula p ponit labore distinte, 2o ostendit quo ex vo labore fiat apata i articlis. 3o quo apata fiut i articlis labore spontaneo, co ponit morborz distinte i quib apata ibi 2a, labore ex nimio ibi 3a labor no. ibi ca. in qbzdam morbis. ¶ Ce pa dr qr labor quida sequitur nimiu motu et ho e de quo absolute dr h no labor, sz alius e labor de quo no abte dr h nome labor, s cu determinat ista spontaneus et de ho dictu e i illo affor labores spontanei. ¶ Deinde cu dr laborem ex nimio qd dtm e qr labore qui fit ex nimio motu sev nimia victurazz calefto cu ipe multu moveatur et io no e mirab si tunc fiut apata i iunctus qr iunctus calefactis plus opotimo venire ibi colligi mas apata facientes. ¶ De pte 3a dr qr i labor spontaneo huores trahunt ad gravitudinez .i. iuncturam et hoc ca e gravitas mag et spatiu i gravitenar exino. ¶ De pte ca dicit q quida st morbi in quibus paucha fiut apata s in morbis factis ex labor fiut plurima apata, et pcipue si labor fuit spontaneus a multitudine huorz sic apasus aut testimo. ¶ Hic aut affor, ista e 2a ps ctri i qua dicit qr i affor debent itelligi isto qr in febribz laboriosis quorumqz mo fiut laboriose segt apata i articlis et circa maxillas, ¶ Ca aut apatis i iuctus dicta e. Sz ca apatis circa maxillas st febres q plurimos humores ad caput transmittunt qo humores deinde recipiut canes moles q st circa maxillas et io ibi fiut apata, sed si recipent i sub asellis aut i. carne moli ignium necesse ibi apa fieri./

Quibuscumqz resurgentibus ex morbo etc.

In pnti affor. y. intendit ista que, si aliqa ps ex dolor doluerit resurgentibz ex morbis i pte ista fiut apata, co p in talibz resurgentibz st materie que male pate flue ad ad mebru et id aparie, et ps q dolet e pata recipe co in pte illa fiet apostema, qua nota qr iste st sufficiet cae ad apama ptis et am patebit. ¶ No qo p r resurgentes ex morbis itelligit qualescentes et maxie ex febribz. ¶ Nota 2o qualescentiu qda st vi qualescentes quida no vi, et illi dnt no vi in quibz ad huc ma sit de ma et de istis itelligit affor. ¶ Nota, 2o iuxta mete ctri hic itelligi si ista doluerit ad mebru ex labor na ille affor videt loqui in sili ma cu prete in quo de labore d gnit febre dixit, 2o mo pt itelligi et si in sili mebro incipiat dolor qd sigt si illic fiut apa et vtqz secus e vnus. ¶ Nota 3o qr mebru d ideo fatigatu ut doleat e supra lefactu et debilitatu, io illud mebru duabz de cais attrahit, p qr calidu, 2o qr dolens, 3o qr e debile recipit superfluitates aliorz mebrorz, ex quo pz ca distrai affori na i istis st me male apte facere apata cu sint no vero qualescentes et mebru doles ex cais dictis e patu recipe maz et apostemati etc./

Si fatigatio. Iste aphorismus in tres partes dividitur. Primo ostendit de quo dolore intelligatur. 2º ponit exemplum virtutis aphorismi. 3º dat causam dicte sententie. Primo ostendit quod intelligendus sit aphorismus de dolore de quo galienus dixit, ibi 2ª ego autem, ibi 3ª dolor enim signum, ibi 4ª potest autem. De prima dicit quod quia fatigatio nimium motum habuit pro causa et hec eadem fatigatio est labor et portendit dolorem sicut dixi[mus] in principio, intendisse, ideo hic tamen dicit doluerit necesse est quod intelligatur de illis qui nimium moti sunt et inde passi sunt dolorem. De 2ª parte dicit se vidisse multos convalescentes laboratos qui doluerunt in aliquo membro et propterea membrum fuit apostematum. Et tunc hic ideo quia in convalescentibus seu egrotantibus timent pedes et crura. De parte 3ª dicit quod hic dolor est signum laboris nimii motus et ubi nimius fit motus ibi necesse est quod virtus debilitatur et calor augetur et ideo humores descendunt ad illa membra, et ideo hec sunt signa apostematis incipientis quia calor et defectio virtutis tunc in via est in motu sunt causa apostematis. De 4ª parte dicit quod licet possit intelligi aphorismus de omni dolore tamen vult sibi intelligendus de dolore generante labore propter continuitatem cum precedenti, et quia in sequenti loquitur de dolore precedente membrum.

Si vero prius aliquid doluerunt. Conclusio aphorismi est ista, si aliquis prius vires ex labore doluit ante egritudinem in illa parte confirmatur apostema, primo quia in illa parte confirmatur apostema que est debilior et magis apta ad magis apostemata recipiendas, sed pars que dolet est huiusmodi, ergo etc. Nota primo quod aphorismus prius intelligitur de dolore generante nimium motum, ut dictum est in precedenti aphorismo, tamen potest verificari et de dolore alio modo contingente. Nota 2º quod hec ante egritudinem potest intelligi duobus modis, uno quia si homo doluerit ante febrem, 2º modo si doluerit ante quod fiant apostemata propter febrem et utroque modo est verum. Et nota quod ad aphorismi veritatem requiruntur due conditiones, una quod febris sit de illis in quibus expectatur excretio ut dictum est de laboriosis. 2º requiritur quod non precessit nobilis evacuatio sensibilis cum esset expectata, nam in isto 2º casu contingeret quod non remanet materia apostemandi membrum. 3º nota quod dicitur

confirmatur egritudo ad huiusmodi sensum quia ibi complexio apostematis in esse permutatur et sic confirmatur egritudo. Causa autem dicta est quia in tali febre est materia apta fluere et cum hoc illud membrum dolorosum est aptum recipere etc.

In illa namque. Continuatur dividitur in 2 partes, primo est adiectio continuativa, 2º continuatur galieni, ibi 2ª, in illa. In prima ponit causam dicte sententie quod in parte que doluit ante egritudinem ne inceperit initium distemperantie sit 2ª pene conturbatio humorum, et ideo in illa egritudine que initiatur ex parte doloris in loco doloris confirmatur egritudo, id est aggregatur causa egritudinis et ideo quia ad locum prius lesum superflua congregatur, agregatur ergo quo locus prius doluit ut illi diligentior cura adhibeatur. Nota glosa primo ponit quomodo ex istis tribus fiat unus aphorismus et patet, 2º, ibi quod autem omnia ponit duas conditiones ad aphorismum existentes necessarias et remittit nos ad librum de crisi, et patet ex dictis circa aphorismum.

Si a febre habito tumore non existente in collo. Conclusio aphorismi est ista, suffocatio subito superveniens cor obsessum a febre sine tumore in faucibus est signum mortale, probatur quia ita sequitur pessima species squinantie cum multa est necessitas cor necessitate 2º sequitur mortem, tamen quia talis squinantia cum tali necessitate evenerit, ideo est mortalis, antecedens certa declaratur. Primo quod non per habitum a febre intelligitur ubi omnes febricitantes tamen maxime debemus intelligere fortiter febricitantes in quo propter multa necessitate eventiendi suffocatio est magis nobilis. Nota 2º quod per tumorem intelligimus omnes maneries apostematis. Nota 3º quod per fauces intelligitur caput gutturis illud scilicet quod aperiendo bene os potest videri, sensus est quod si in homine habito a febre apostemate non apparet in capite gutturis et homine bene os aperiente suffocatio etc. Nota quod suffocatio non est cum prohibito transitus aeris ad cor, nam ablatio hanelitus ex lesione instrumentorum spiritus sunt operationes vitalium non est suffocatio immo de hanelitus ablatio ut dicit glosa in 9º illius aphorismi, et ideo non bene dicit qui dixit generalitur omnes hanelitus prohibitione esse suffocationem, dicit 2º quod suffocatio fit propter apostema et propter impedimentum in musculis pectoris. Est 3º suffocatio prohibito transitus aeris aut ex

toto aut valde nobili, ab ex ad cor pp opi
latione i vijs hanelitus seu constrictione
earum ita vult glo in con. ¶ Est no consu
ffocatiu quedam fit a pura ex...ca sicut
manum vel laqueo, quedam fit a causa ex...ca mo
uente tm intrinsecus sicut fumus et instrumento
mg°. Quedam a causa intrinseca tm, et ho
aut e pp compressione spatij pectoris in quo
continetur pulmo pp quod prohibet transitus ae-
ris constricto pulmone ut accidit i empi
matis et multotiens i casuali vulnere vbi sa
guis ad illa granitate fluat. 2° contingit
a repletione canaliu pulmonis sine apostemate
ut accidit i asmate. 3° contingit pp apostema
magnu i sba pulmonis ut i pipplemonia.
4° contingit pp apostema in canna pulmonis
5° contingit pp apostema in capite gutturis et
istud vocat a medicis squinantia ¶ Nota
8° quod apostematu quedam sunt in capite gutturis
quedam sunt in musculis epiglotis aut guttur
nisi, quedam vero in carne molli circa illa
loca existente musculorum aut epiglotis q
dam sunt anteriores mouentes duas lata-
les cartilagines eius aut posteriores mo
uentes totu epiglotu concsu et isti sunt me
dij int epiglotu et meri et dicitur quod
musculi meri non quia i rei ueritate primo
adhereant meri vel sibi sint intrinsece.
Sed primo mouet epiglotu tenendo ipsum
versus os et illi magis adheret et continuit
quod meri est colligatu cu epiglot sicut
meri ut sunt a glo in libro de mo li
gat et dicitur de musculi intrinseca meri quia
sunt intrinseca int epiglot et meri, Alij
sunt musculi epiglote q sunt in eius conca
uitate et sunt illi qui mouent fistula aba
lare apiendo et claudendo, Cu g° acci
dit apostema in primis musculis ledit ha
nelit sed non deglu°, cu vero e apostema in
musculis q dicitur intrinseca meri ledit
deglutiatio oris sed hanelitus non ita le
dit, Sed cu e in tertijs .s. in illis q sunt
i concauo epiglot totaliter aufert hane
litus et oris, et ista e pessima species squi
natie, ex q i mea ho vidi mori
et paucissimi liberant, na cito moriunt
ex eorum qui illorum musculorum continuet e valde
propria et io pauca existe ma sunt multe
in sua opera lesi et quia i modico tempore
int se ambo possit fieri illorum apostemas
cura io non curat ex hac squinantia
et io dixi supra quod ex hac squinantia mori
unt subito et non subito sed subito fortit

...tibus quia plus hanelitu egent ¶ N° no
quod alie species suffocationis excepta illa q fit
pp apostema i capite gutturis non fiunt su
bito ab intrinseco quia non fiunt cu multa
existente ma q multa non subito fluit,
Sed i capite gutturis pp loci strictura
modica ma facit suffocatione et pp g° no
subito pot, et io cu d. de ex compete
per quod voluit p ho significare suffocatione
hoc apostema gutturis. ¶ Nota 8° quod cum apostema
e aut i carne glandosa aut i exterio
ribus musculis epiglotis illud appet at
tamen aut aperto ore, Sed cum e aut i mu
sculis i concauo epiglot aut i mu
sculis int meri et epiglote non appet
et iste due species sunt mortales, maxime
illa q e i concauo epiglote q oio continu
tus augeat non appet, et io suffocatio
compete supuenies non apparente apostemate i
faucibus significat illa pessima spem squi
natie videre, et sic e mortal, Ex quibus
colligit aforismus verificatio, et tu vide glo
sa nona tertij.

Quod autem a febre. Galienus
hoc afforismus primo exponit vocabula
affor, 2° verificat ipsum, 3° mouet dubiu
2a ponitur ibi Si aut fauces videris
ibi 3a Sed tm i hora prius dum i 2° et
quia primo exponit a febre habito, 2° expo°
ho nom suffocatio, 3° expo° ho nome
fauces, 4° ho nom timor, ibi 4a mors
em q ibi 3a homenis inq, ibi 5a
antiq oe. ¶ Et prima dicit quod a febre ha
to pot intelligi absolute de quolibet patien
te febre aut solu de patiente febre forte
et hec verificat de vtroque tm maxime de
2° quia ille indiget multo hanelitu q
cu pp strictura prohibe in suffocatione nemo
morit. ¶ Ergo em q declarat hoc
nomen suffocatio p differentiam int ipsum et ab
latione spus, Et dicit 2° primo e quod mors
q non venit ex angustia vel constrictione
viarum hanelitus non dicitur venire ex
suffocatione sz alij dicunt ex ablatione
hanelitus qua non quelibet hanelitus abla
tio e suffocatio. dicit 2° quod cum ex de
fectu virtutis mediante mouentis lacertos
pectoris morit aut ex defectu caliditatis
in primo parte defectu hanelitus dicitur hane
litus ablatio non suffocatio. dicit 3° quod
suffocatio e solu cum hanelitus prohibetur
ex constrictione viarum hanelitus. dicit 4° quod

hec constrictio aut fit propter repletionem spatii pec-
toris aut propter repletionem spatii pulmonis
sine apostemate aut propter apostema in pulmone
aut propter apostema in canalibus pulmonis / aut
propter apostema in capite canalium quod dicitur gu-
tur / aut propter apostema in spatio quod est an-
te guttur vel in faucibus quia in eiusmodi glandes sunt
¶ Thomerus tamen dicit quod per fauces intelligit
dicens quod Thomerus dixit quod arabes et potius
per fauces intelligunt / hic per fauces intelligit
guttur scilicet epiglottum et vicina guttur / et
ideo hunc eundem locum vocamus fauces in illo
aphorismo et in hoc loco voluit dicere quod in homine
habente aperto ore locus iste certissime potest
videri et suple et timor ibi existens propter
quod de guttur non fit talis quod illud quod
intus est videri possit / et ideo aphorismus est ho-
mo intelligendus / Si a febre habito timor
non apparente in faucibus suffocatio repente su-
pervenerit mortale. ¶ Antiqui dicunt quod intelli-
gamus per timorem dicens quod antiqui dicunt
timorem et apostema idem quod apostema contingit tribus
modis aut est cum dolore et vocatur flegmon
et constat quod hec sunt flegmon per eum ad
erisipila et flegmone sanguinem aut
durum et sine dolore et vocatur sclirosis aut
molle et sine dolore et vocatur timor aut
molities / sed moderni derelinquentes anti-
quum modum loquendi vocant omnem superfluitatem
collectam in membris consistentialibus que fit de cor-
pore supra timorem ut de ventositate et de
aqua / hic autem intelligamus ut antiqui ¶ Si
autem fauces. In hac parte ponit differentiam
aphorismi dicens quod si tu videris fauces non
apostematas et suffocatio subito supervene-
rit tunc patet et apostema solum est in guttur
id est in grano epiglotti / nam cum suffocatio
ex alia causa possit venire tamen si subito
supervenit non erit de parte in guttur
nascitur / nam apostema in pulmone non subito
suffocat quia non suffocat nisi sit magnum
et non subito fit magnum similiter ulcera pul-
monis non subito suffocant nisi impleat
concavitates pulmonis sanie / similiter repletio
spatii pectoris non subito suffocat quia sani-
es ad illud spatium currit apto apostemate
sed tamen non suffocat nisi magna fuerit quan-
titatis / similiter apostema in canalibus pulmonis
licet faciat durum spiritum id est difficultatem ha-
nelitus tamen quia non implet subito canales
ideo non subito suffocat / et ideo necesse est
subitam suffocationem de solo gutture lesso
fieri vel vere sic forte quod vere apostematis

lacertis aut pellicule ibi existentibus oppilatur et hec
apostema vocatur a quibusdam medicis squinantia et
alii vocant thimata (?) et alii sinanchi (?) nam
si est in lacertis post fauces est sinanchi sed si
est in lacertis a gutture exterioribus est thimanchi (?)
Ex quibus patet quod situat eiusdem aphorismi necesse
et ut dolor dictus sit ex gutture id est apostemate
in loco interiori gutturis ut patet testimonio Ypocratis
in libro pronosticorum ubi dicit fauces dolentes
et non timidas cum angustia et molestia cito
suffocant et occidunt / sed tamen in hoc hic mo-
vet dubium solvendo et patet totum.

Si a febre habito collum conve- tatur ut vix deglutire.

¶ Tercio aphorismus est iste / conversio colli cum dif-
ficultate deglutiendi sine timore apparente in
febre forti est signum mortale / propter quod conver-
sio contorsio sit aut magnum apostema in ter-
tio aut nimia eius et radicale exsiccatione
vel apostema magnum in musculis interioribus me-
diis sed quodlibet istorum est mortale igitur illud a-
dire (?) habebit stati (?) contra ... similiter hunc sinanchi
colligitur nonam (?) ... de squinantia ¶ Primo
igitur nota quod habitum a febre intelligere debemus
forte febricitantes. ¶ Secundo nota quod signum quod
ponitur mortale non est solum contorsio colli sed
aggregatum ex omnibus dictis dispositionibus / vel secundo
dicas quod contorsio colli est signum sed in dispositionibus
sequentibus ut constat ibi limitatur signum
¶ Nota tercio quod collum torquetur aut propter convex... gra-
vitatis facta in posteriori aut propter retro ibi
facta contrapositionis / aut ad alterum latus et de
quibus potest aphorismus intelligi ¶ Quarto nota quod tortio
colli fit multis de causis quia enim fit a
causa primitiva ut percussione / quia a causa corporea
aut fit ex defectu in spondilibus aut ex a-
postemate in locis vicinis scilicet musculis colli
aut apostemate in locis intrinsecis ut in meri
vel musculis vel eius et nervis qui a nucha
oriuntur aut ex nimia siccitate in meri /
nam cum meri sit valde cum collo ligatum
ex eius apostemate contractis nervis qui a colli spon-
dilibus oriuntur / spondiles moventur a
loco suo / et si apostema sit tamen in dextro latere
contorquetur collum versus dextrum / si non in sini-
stro versus sinistrum / sed si in utroque fortior
quantum intus ita ut ex contrario remaneat gra-
vitas quam tarditatem pessima dolet ¶ Quinto nota
quod ista colli contorsio alii suffocat / alii
solum deglutitionem impedit / hic autem Ypocrates loquitur de
illa que deglutitionem impedit. ¶ Sexto nota

qz si apostema in musculis meri ad spondiles po
siti in precedente affor° sit magnum ita ut
collum inde torqueat aut 2 i sba meri sit
ita magnum ut collum torqueat non e spes
qz i quinque aut sex diebus curet in quo tamen
tpre minor si no aliar/ Si no similiter
sit tanta ut collum ita torqueat existente febre
que similiter augent nulla penitus e spes.//
Nota quod quando e apostema i musculis exterioribus
timor appet i ata pte colli aut posterius
intus aut extius s. quando no appet et
collum torquetur 2 deglu° impeditur nemo
e apostema aut in meri aut in musculis
interioribus aut e fortis exitatio spasmosa/
quomodo qz apostemata ista no possunt curari in
tanto tempore quanto pot hic stare sine cibo
ie cibo destituere qz deglutire no possunt
nemo infirmus moriet. Sed si sit a sin
tate illa e oio incurabilis sic spasmus
siccus confirmat 2 maxime cum febre forti qz
febris continue addit in siccitate etc.

Cum tumorem.

Gals i co° po diffirat affor in uno/ 2° alio/ 2a ibi hunt torture. pa in co. po monet 2 soluit una dubonem/ 2° ponit affor similiter/ 3° dat cas tortue ex qbz pz diffira affor. co° illud confirmat duabus aut. y. ibi 2a, quod cum fiat/ ibi 3a fit aut. ibi ea quod melius de pa dic quod y. in affor° superiori dixit timor no existente i faucibus hic aut dicit timor no apparente/ 2 non specificaunt locum. Dubium est de quo loco dicat/ 2 2nt quod intellit quod timor nusquam appeat in toto collo. De pte 2a dicit quod quando ita e et infirmus deglutire no possit e mortale signum. De pte 3a dicit quod talis tortura fit ut pp apostema in musculis meri ut pp apostema in sba sua quod sit signum qz i isto loco multa sunt nobilia membra. s. meri mita nerui pelicule ligatura/ 2 ideo a postemate existente in dictis iuncturis aut pelliculis ita ut contraha se inde colli contractio cum quo ligat ita quod spondiles monet aut anterius aut ad latus/ 2 apostemate in uno late existente contrahunt spondiles versus illud latus s. ubi sit in ambobus contrahunt intus contrario fra extius et ex hijs pz timor no apparente quando contrahit collum cum ipo deglutire sig magnum apostema i locis dictis et qz illud e mortale sec modus. De pte ca. ponit consilia ex dictis y. sed totum e in libro de dislocationibus/ 2m aut e de 2° libro epidimiarum 3 pz. Cum tortura hec e 2a pp... quod i qa poit 2a3 diffirat 2 sine dicione dicit po quod cum de hac tortura loquit y. i libro epidimiarum addit dolore 2 hic no addit. Est quo° dubium qz et 2nt duobus modis uno qz hic e maior quam ibi e dolor/ io no posuit/ ul 2° dicit quod hic ultra torturam pp apostema contingens intellexit de tortura contingente pp sola sinti/ ita quod illa dicat mortale/ na ista e magis mortalis quam illa que e de apostemate 2 illa que e de apostemate in locis dictis no e ita mortalis sic suffo de ql in pte affor° e dictum/ Ista aut tortura de sinitate maior si cum febre fuit e signum 2 cum motus cum febris multum gravat./

Sudores febricitantibus si ceperint boni sunt.

Ptus affor 2m duas em conclusiones dividitur in 2 ptes/ ibi 2a Cum uo no/ co° pte sunt ista sudores incipientes in febricitantibus die creticali aut p impares terminos no radicales sunt boni. po qz signum bona crisis et creaturas egritudinis. Cum uo no. 2a co° sudores q no accidunt incipiendo modo dicto sunt mali/ po signum dolore aut diuturna aut longitudines egritudinis contrarium. cum nota 2 utiusque conclusionis assupta sunt declarabitur.// Sibez aut sententia hec est. 2a e Circa affor po noz quod sudor z ab auc 2° can/ co° de sudore ita describit/ sudor e aquositas sanguinis cum pus coleum e admixtum et suppleri debet p poros cutis i forma aquositatis emissum/ in qua descriptione si intelligimus solum de sudor in corporibus sanus pp expoum contingente possemus dicere quod p aquositate intelligit aquositatem put ab humoribus 2° distinguntur. Sed si generalis debet ee descriptio pz quod p aquositatem no oz intellige cum sudor in morbo contingens plurimum sit ex ma morbum faciente/ Ideo p aquositate intellige debemus humore ad subtilitatem proximum sbnt aquositate redactum ma mlta 2 sla 2 alij humores p sudore no expellunt nisi in subtilitate sic uenerit/ Oz aut admisceri sudori pus colerum. s. pte colerica putrido aut calori accidentali propapat na illius merito penetrat mag/ 2 non sit sine ymaginatione aliq tlez maz sine pte colerica in forma sudoris emitti. Ex quo appet quod no oz in quoque pot ee sudor ab exterio in eo sanis in venis p9 epar assitatem

4

vrinale prinspr s3 de ho mag p' p cu°
de humoribz. ¶ 2° noz q lic p sudorem
plurib3 modis signe possimus. s. quantitate
ut i illo affo° sudor multus / aut per
qualitatez ut in sequente aut ex modo fbe aut
ex loco ti hic post signum supra a/te
pore exitus. ¶ No. 3°. q sudores quadrup
st a/ta primita qnz a/ta intra 2 de
2s maiore e fino. ¶ 4° no q ista sudo
res qnz fiunt precedentibz signis digois
qnz no / 2 hic intelligit de illis q fiunt
precedentibz signis digois ¶ Quinto nota
q sudores multotiens otingunt paroxismales
ut appet in fine pap. 3ne. aut ene.
2 de istis no o3 q significet esiz egmo
qnz aut st ctra 2 de istis magis in
telligit / dicunt aut paroxismales a/ctras
qe ctra incipiunt in statu pap aut ex
acerbans aut st in ctinua / s3 paroxles
incipiunt in fine pap aut exacerbatois. //
¶ 6°. no p sudores. 3nos. intelligendos
q fiunt i. 3a. die ab initio egritudinis
2 ppor p. e2nos ¶ 7°. no q si sudores
ctra appent p' signa digois 2 i die
ctra signum e q virtus ordinate mo
ad expulsione mei expertato superflexu
adiutorio 2 disposone me 2 io signt esiz
futura bona 2 isto° dixa p' 9° affo
q terminanda e q sudores ctra in febre
appetes p' signa digois pseuerata radi.
aut intendente ctra ipaz st signum bonum
2 psignt se indicare. s. terminar egrie
¶ Nota. 8°. q m sudores no fiunt ctra
boni nisi in die motus egritudis neqz
fiat nisi subtiliata ma / io si otingat
q ma mo ad esiz p sudore in die qui
no e motus egritudis aut in die no c
tra signt q ma no fuat ordine suum
in tetino euando 2 io agit tanqz irri
tata / irritatio aut e pp dolore aut
multitudinez me aut pp malignitate eius si
sit pp dolore breuis q sudores no fu
modo dicto signt dolore, si sit fin signt
egritudis longitudinez / si virtus ostet qz
a/ ma multa sit ctra egritudis si a
aut ma sit maligna signt 2ndiua /
na signt q virtus no bene purgabit
cor° 2 q relinquunt i mobris post
esiz ptusione facte ostuenerat ¶ Sed
hic cadunt alique dubitatioes qz i ga
die sudores accititos no st boni / Dnt
ex mete gali i 9to q me quaz esis

futura e an x iiij° 2 proprie p sudore de
bet ee subtiles acute / ma non posset in
ta modico tpre ee digeste 2 ita subtile
ut p sudore bn expellerent / Restat ig
q omnes tales esiz p sudore laudabiles
fuire an. xe.m st a/ dmo colerice 2 ideo
istaz morborum motus e i diebz disparibz
s3 esis no otingit bona n in die mot
egritudis io no otingit esis i illis egri
tudinibz nisi in disparibz 2 hac de ca non
otingit in. ea. 2 nota q ego dixi de e
st p sudore qz no intendit sinocha i. ea. te
rminat p fluxum sanguinis / Ex ho p3 qz
i. xe. 2 p' in diebz paribz pot otingere
esis laudabilis p sudore qz me qst
de na mobiles in diebz illis posset i ta
to tpre ee subtiliate 2 digeste / Nota
tn alij i. 9°. posse tale esiz bona oti
gere s raro ut p3 ex auic. 2. e. ¶ Et
colligenda e hic affo° ex dicta 2. e. cu°
de diebz sudoris. /

Non solum sudores. Galienus in
p' pte otra ampliat affm 2 reo
uet unum dubium / 2° rephendit illos qui
no fatiunt dierum i virtute dierum ad esiz /
i 3a mouet duo dubia / 2a incipit ibi
Experimenta aut. 3a ibi / In ho aut ¶ de
prima dic q no solum sudores s alie esis
q fiat i die ctra signt ee bone ex
ho / 2 si ita gnalit dixisset sufficeret / 2
si qra qz non dixit / Dnt q no fuit
eius intentio hic n ponere dies ctros
p sudores an. eom 2 io qz in ctinuis
raro otingit q fiat esis p sudorem /
s3 aut paulatim sine esi osumunt / a°
terminat p exortiza / de pte. 2a. dic q
experimenta testant q no ois dies est
cretitus 2 io mirandus e de negantibz
de qbz cet bonum q gesserit expta et
inuestigaret eas in diuersis spatioz te
poru ad esiz sicut fecit Galienus / Et relique
patet. ¶ de pte. 3a. mouet duas dubita
tiones / p'a qz no notauit hic. e.m et
sunt duobus mois / primus e q forte p°
scriptor dimisit l3 y. dixit / 2a 2no
e ca quia dixi sup ca. affo / 2 tu
vide. ¶ 2a dubo e de fine p' 9nis
affo de q dic q quida hunt. 3i. p
vltio / qda. 3e.m s et .3a.m e ctris
in q° accidit sudor s i. 3e°. mag q in
3i°. quia est cretitus radicalis. eom aut
non ponit pp causam dictam. /

d' plene

Sudores frigidi cum acuti quidem febre facti &c.

Ypocras in afforismo duas intendit conclusiones
quarum prima ponitur ibi cum moliori / prima conclusio sudores fri-
gidi cum acuta febre significant mortem / probatur quia significant
aut extinctionem naturalis caloris aut materiam non
superabilem a virtute nimia (?) cum ... acute fe-
bris &c. / conclusio nota et ante (?) ... declara-
bitur. ¶ Secunda conclusio est ista / sudor frigidus cum
febre non acuta significat longitudinem morbi /
probatur quia significat materiam multum resistentem virtuti et
virtuti caloris naturalis debilitatis ¶ Et silem (?)
sumatur textus secunda e. ca. de signis sudoris.
¶ Nota quod primo quod per frigidos sudores intelli-
gimus illos qui non sunt frigidi a / causa primitiva
ut flabello et illos qui frigidi egrediuntur a
corpore secundum tactum cum adiutorio / ¶ Secundo nota quod
sudores quandoque fiunt frigidi ratione dispositionis membro-
rum / quandoque ratione dispositionis materie / Ratione
dispositionis membrorum ut si cutis et membra
cuti vicina sint frigida non obstante quod ve-
ne tota habeant caliditatem ut materia que expe-
llatur calefacta et subtiliata tamen illa materia
membris vicinis cuti obviando quod membra
sunt frigida ibi infrigidantur. Ratione autem dispositionis
materie hoc contingit vel quia materia est multum frigida
naturaliter / vel quia ipsa est multum ... aut quia
ipsa est multum maligna materia multum fri-
giditatis ... subtiliata et ad cu-
tem et membra sibi vicina propulsa que non
sunt ita calida ut interiora membra et vene
... ad frigiditatem valde
maiorem quam sit frigiditas membrorum per que transit
... illis membris ... calidis reducitur
ad frigiditatem / Sicut vapor aque ascendens ad mediam
regionem aeris in estate non obstante quod illa
sit absolute calida ibi infrigidatur et ad naturam
aque convertitur / Si vero materia sit valde multa
contingit quod virtus antequam expellatur quod subti-
liet ... et ita ubi sit multe
malicie contingit quod expellatur antequam subtiliatio-
ne ... frigida ... expellatur ... ¶ Tertio
nota ... posse contingere febre ... ex-
stente acuta nam per se fit febrem esse acutam
et non multi caloris ut est pestilentialis ...
plus materia ... quam intensione caliditatis /
... febrem esse acutam exterioribus exi-
stentibus frigidis ut ... in acutis morbis
frigiditas ... malum / et ... cutem ...
frigida et membris sibi vicinis fit acuta esse
febris precipue quo ad interiora ... Tertio non
repugnat valde ... esse febre calida et
tamen membrum esse ... febris quia ...

plus in caliditate naturali quod habundare in febrili /
et hoc videtur velle commentator / sed hoc non videtur
nisi apud ponentes naturalem calorem non esse per-
febrilem ... Ex quibus patet quomodo
in acuta febre contingit sudorem egredi frigidum
ratione ... membrorum dispositione et multo magis
potest frigidus sudor contingere propter materie dispositionem
nam materia acute febris potest esse multe fri-
giditatis naturaliter et potest esse multa et stat quod
sit multum maligna et sudorem causet fri-
gidum ¶ Nota secundo quod sudor in febre acuta
frigidus quandoque est ex materia propria illi acute
febri / quandoque ex alia / non enim repugnat duas
febres invenire a / duabus materiis procedentes /
ut in emitriteo constat / Sed ... conclusio in-
telligitur maxime ubi sudor sit frigidus
ex materia febrem acutam faciente / nam aliter sta-
ret materiam febrem facientem acutam in tempore
brevi digeri et expelli sed postea ... manere
materiam facientem febrem ... et tandem ...
egrum sudore frigido post apparente. ¶ Ex hiis
videtur ... quod ... si in acuta febre appareat
sudor frigidus et hoc non propter causam primitivam
et quod sudor sit de materia febrem acutam fa-
ciente tunc aut sudor est frigidus propter membrorum
dispositionem et tunc significat extinctionem naturalis calo-
ris aut quod extinctio ... exterioribus mem-
bris infrigidatis per remissionem caloris
naturalis ... interiora multum debilitata esse
et ideo non poterit virtus vincere materiam
febrem facientem / Si vero sudor est frigidus propter
materie dispositionem tunc significat quod materia a virtute
non potest superari in tam modico tempore
in quo modico ... acuta febris quia est
materia multe caliditatis agentis resistens et ideo
... febris ante maturationem materie et ...
... male et ad mortem ¶ Sed hic cadunt
duo dubia / primum quia si febris est acuta
tunc calor est valde intensus per totum et
per consequens sudor non est frigidus. ¶ Ad hoc dicitur ne-
gando primam consequentiam ut patebit statim / ...
... conclusio non valet ut patuit supra. ¶ Secundum
dubium quia si materia expellitur per sudorem ...
subtiliatur / stat enim virtutem ... rigorosa
... materiam per quam ... ratione ipsam di-
gessit ut colligitur ... de crisi ...
... in generali / scilicet non ... materia
subtiliatur ... calefit ut patet de aqua cali-
da flante borea sparsa super politum mar-
morem quam ... vapore subtiliata
... et sic multa que calefiunt ...
... calefacta sunt et grossiora / ita sta-
bit subtiliari et infrigidari ut patet de ...
aque ... ¶ Tertium dubium quia

materia faciens febrem acutam est putrida ergo in ea est caliditas preternaturalis fixa quia patet ex dictis in questione de putrefactione ergo cum per sudorem expellit non infrigidat ab intrinseco, nam si infrigidat sequitur quod caliditas non est fixa. Contra quod materia putrida habet caliditatem preternaturalem fixam que est putredo, sed illa non est tanta nec tamen quanta est caliditas in corde humano sano ut constat de talibus motiuorum animalium putrefactibus que tamen apparet frigida. Et si dicatur putredinalis caliditas faciens febrem est fixa ergo caliditas fixa in humore est intensior caliditate cordis naturali alias cor non calefaceret. Contra dicitur quod dupliciter possumus ymaginari aliquem gradum caliditatis esse fixum, uno modo quia humore intrinseco ita disposito ut est existente in loco naturali disposito eius consuetudine et naturali dispositione deducta sed per aliam causam calidior humor sub tanto gradu caliditatis remanet, et si ab illo recedat et aptius statibus dictis ad illum redire et hoc modo in humore faciente febrem est caliditas fixa intensior caliditate membrorum naturali, sed cum humor a membro tamen calido separatur humor ab intrinseco infrigidatur et hoc modo sufficit humores putridos ponere in calore esse ad hoc ut febris sit humoralis. Secundo modo dicitur caliditas fixa absolute, quia quantumcumque humor infrigidaret et ubicumque poneretur esset aptus ad caliditatem iterum redire et hoc modo non oportet putridam caliditatem ita intensam sicut est membrorum caliditatem esse fixam in humore. Ultimo nota quod quamuis materia sit multum fortis tamen virtus potest eam in multo tempore digerere et si sit fortis virtus non vincat virtus cito nisi febris sit fortis. Ex quo patet si virtus est fortis et sudor fluens et febris mollis tunc morbus erit longus necessario et ita verificatur 2a conclusio. Si vero virtus sit debilis et febris mollis vel parua adhuc non valde cito deficit virtus nisi sit extreme debilis. Et ideo plus egritudo est longa cum debilis virtus non sufficiat etiam cito superare materiam et patet quod 2a conclusio est vera ut plurimum.

Quod hic dixit.

Continuatur in 2a parte, primo mouendo dubium ostendit quo possit esse sudor fluens cum febre acuta. Secundo visitat aphorismum ibi 2a, unde et morte.

Dicit primo dicta .y. esse per experientiam manifesta sed bonum est tamen scire, nam videtur mirandum quod febris sit calidissima et quod sudor sit fluens. Et videtur ante hunc dubio quod si loca unde iste sudor debet egredi essent calida procul dubio sudor esset calidus, sed non est impossibile interiora esse multum calida et exteriora per que sudor egreditur esse frigida propter defectum naturalis caloris et ita in acuta febre erit sudor fluens, et hoc declarat magis supponendo ex dictis alibi quod febres acute fiunt de humoribus putridis qui humores aut sunt in ambitu totius aut in vasis vel venis modo si sint humores in vasis et ibi sit magna caliditas, et cum hoc et calor naturalis membra spiritualia regens aut si sit extinctus aut extinctioni propinquus necesse est ut humor qui per cutem purgatur sit fluens, et ideo non repugnat quod calor febrilis sit acutus et tamen sudor sit fluens. Non et mortem. Visitat aphorismum, et diuidit in 2as partes, primo visitat, secundo infert correlarium, 2a incidet commentatorum tantum, ibi 2a, febris ergo. Primo dicitur quod sudor fluens propter causam dictam significat mortem quia ostendit naturam minimam et fractam scilicet membri dominantis cordis, quia naturam nec calor febrilis nec naturalis calefacere potuit. Sed cum molliori febre possibile est infirmum sanari quia natura materiam illam frigidam et humidam in longo tempore potest digerere et febris hic dat longum tempus sic tractare. Febris ergo infert correlarium quod febris acuta in istis est signum et causa mortis et patet quod dicitur. 2o dicitur incidendo commentatorum quod potest moueri quia cum molliori non significat mortem et dicitur hoc tamen esse quia hec materia dat spatia digerendi longa cum sit genita.

Et ubi in corpore sudor ibi egritudinem narrat.

Conclusio aphorismi est ista, sudor apparens in aliquo loco corporis significat in illo loco habundare causam egritudinis, primo sic ubi sudor apparet illic significat humorem peccantem et ille est causa egritudinis ergo etc. Aphorismus declarabit statim, et sillogismus similiter habet 2a e. de modis significandi sudoris. Nota ergo primo quod hic intelligitur de sudore non forti a causa primitiua et sudore perseuerante, nam a causa primitiua contingit fieri sudorem sine humoris peccato. Nota 2o quod ubi intelligitur in qualibet parte corporis, quia si in una tunc in illa significat, si non in qualibet significat et causa egritudinis peccare in qualibet corporis parte. Nota 3o quod sudor sine materialiter causa non est et quia natura superfluitatem non naturalem expellit, nam primo debet esse superfluitas, alias non expelleret, 2o non est naturalis quia non debet natura expelli sensibiliter

superfluitas per poros cutis. ¶ Nota 2° quod quia natura de possibilibus facit quod melius est et ideo ipsa per sudorem expellendo evacuat per locum corporis viciniorem membro, ex quibus apparet quod si in aliqua parte corporis apparet sudor signum superfluitatis non naturalis in loco vicino illi contenti, et quia a tali superfluitate aut fit aut apta est fieri egritudo ideo patet intentio veritas affor. ¶ Nota 3° quod sudor quando apparet ante egritudinem quando post quando durante egritudine, si apparet pronosticat futuram egritudinem, si simul demonstrat, si post ut in convalescentibus remouet egritudinem. Et sic patet quod nunciare egritudines est corporis ad hoc tamen prope accipiendo egritudinem. Patet 2° quod licet sudor appareat non oportet esse fuisse vel fore egritudinem quia stat etiam mutatione antequam fiat egritudo, non enim semper signum futuram egritudinem quod erit ¶ Contradicta ad primum quia in sincopi et prope mortem in toto corpore sudor fit tamen in fronte ¶ Dicitur quod et in fronte est cum egritudo, vel dicitur quod non fit perseveranter natura ad veritatem istorum affor requirit signa perseverantia, vel 3° dicitur quod veritas non constat et ad affor veritatem requiritur veritas constantia, quia aut in mortali sincopi fit sudor in fronte vide ... ¶ Contra etiam quando natura expellit in vno determinato membro fit crisis per sudorem vel in toto apparente ..., patet in pleuresi ¶ Dicitur quod cum in pleuresi si est in determinato membro ... et illa per vias sudoris expellit, vel dicitur 2° quod ille non fit perseverans etc.

Hic porro inuit.

Istud continet duas partes, primo ponit affor sinam, 2° causam ibi causa, sudor enim nihil aliud. et patet et tamen ex commento collige quod non semper natura sudoris est assiduitas ut quidam humores distinguunt.

Et ubi in corpore frigidum aut calidum illic egritudo.

Continuo affor est ista caliditas corporis aut frigiditas in aliqua parte corporis apparente signum egritudinis in eadem parte esse, probatur quia in tali parte est spiritus ... a fundamento quo ubi est egritudo, omnia patent et ... ¶ Et scilicet sequentia colligite, 2a primo causa de signis complexionum. Et ad veritatem affor requirit talem caliditatem perseverantem et non causa primitiva apparentem enim nervo se egritudine esse in tali parte

et ... tamen ledi oportes ¶ Potest tamen affor aliter exponi sic, consequens est calidas et frigidas naturaliter perseuerat appetet in aliquo loco corporis membro in egritudine innaturali signum magis continetur in illo et patet quia membrum in quo magis continetur materie debet alterari aut ad caliditatem aut ad frigiditatem, et ideo in febre volentes cognoscere locum materie aut ex sudore magis in vno membro apparente aut ex caliditate vel frigiditate propter tactum vero vel instrumentum relatum ad locum materie ¶ Et si dicatur contra quia in principio febrium extrema frigescunt et tamen ibi non est egritudo vel materia, dicitur 2m primum exponentem quod illa membra non egrotant egritudine frigida, 2 nec secundum quod dicitur quod illud frigus non perseuerat. ¶ Et si dicatur in acuta febre cum apparet in initio ... frigus appet in extremis perseuerant et ibi non est egritudo, dicendum, et ideo affor est ... ut in pluribus puta ubi non per accidens ex causa in alio membro aliud aut infrigidet aut calefiat.

Quecunque in membro.

Galienus dubitat affor et patet.

Et ubi in toto.

V. in affor intendit ista consequentia mutationes corporis fieri in toto corpore ut de calore in frigus aut de vno colore in alium signum longitudinem egritudinis, probatur, ille signum plures materias peccantes continetur magis quo signum longitudinem egritudinis, aliam consequentia declarabit ¶ Primo nota quod illas mutationes intelligimus ab intrinseco non a causa primitiva dependentes. ¶ Nota 2° quod intelligimus istas mutationes fieri sepius in die, nam licet semel tamen fiat mutatio de caliditate in frigiditatem ut in paroxismo non oportet ex illo signum longitudinem egritudinis. ¶ Nota 3° quod dixi in toto corpore quia mutatio facta in vna parte tamen non habet ita hoc signum. ¶ Nota 4° quod iste mutationes non fiunt nisi propter humorum motum qui diuisi sunt in virtute ¶ 5° nota quod isti humores qui diuisi sunt isto modo non sunt inuicem mixti ita simul ... vnius motu alterius moueat tamen non simul mouent ¶ 6° nota quod vbi sunt multi humores contrarii quorum non simul mixti, et quorum quilibet sufficit nobilem totum corporis permutare, virtus multum laborat in superando eos, primo quia dum vacat digestioni vnius derelinquit a digestione alterius, 2° quia isti sunt magis debilitantes virtutem vtrisque ipsi moventes simul alterum corpus tamen permutet, 3° quia materias est amplior

na sunt duo loco unius. ¶ Alio modo ad veritatem
aphorismi requiritur virtutis fortitudinem, nam cum de-
bili virtute inter rebellio agitur morbum
brevem ad mortem terminandum, sed ubi virtus
constet agitur inter malignitatem et multa
resistentia et ideo necesse morbus erit lon-
gus quia sive virtus vincat debeat tamen
devincere cum sit fortis sive materia vincat
debeat quod multum resistit. ¶ Ex hiis patet
aphorismi veritas quia terminus primo sequitur mor-
bi diuturnitate quam quidem sufficit totum corporis
nobilium privatione, et tertius diuturnitas ar-
guit tamen minus fieri superabilem a virtute
ideo et cetera. Considerandum quod quia tertiana non
pura est brevior quam flatica pura, ut
colligitur ex predictis. Respondetur quod in tertiana pura
ille morbus sunt redacti ad unam formam. ¶ Notandum
ultimo quod requiritur ad veritatem aphorismi quod fuerit
aliorum paritas exceptis illis que sunt
necessario consequentia.

Morbus habens. Continuando
in secunda parte primo est contra Galenum, secundo ad
dictorum Iohannitii, ibi 2a, multi namque humores
et vesica plena est clara. ¶ Secundo dicit quia mul-
ta et diversa materia tardius vincit virtus
quam simplicia et sit sit multa. Hic dicit
quod multa et diversa intelligitur multa quo ad
quamlibet partem sive dicitur puta multe cole-
re et multe flate, hoc contra virtus difficilius
vincit quam si sit multa simplex quia ista non
habet in una flegmatica multiplex vel secundo in-
telligitur aliorum parva paritate vero contin-
git inveniri colera non naturalis invenitur
sive contra similiter ita difficilius digestibilem
sit datum flegma, hoc posito dicit quod virtus
tardius digerit et vincet libram unam
humoris cuius medietas sit ex tali colera
et alia medietas ex tali flate quam si tota
materia esset flegma pura aut colera pura
simplex meo, et hoc propter causas dictas. Et tu
hec nota bene.

Sudor multus factus ex sompno sine aliqua causa.
In aphorismo ponuntur due conclusiones, ibi 2a Si vero
non. Prima est ista: Sudor multus factus
ex sompno sine manifesta causa significat quod corpus
utitur cibo ampliori quam oportet, causa tamen qua-
re tamen potest significare sua causa. ¶ Circa hunc
aphorismum primo nota quod dicitur multus quia paucus
aliquando est ex debilitate virtutis non potentis
superfluitates et digestionis insufficienter expellere. ¶ Nota
secundo quod et talis sudor in vigilia factus
significat quod corpus ampliori cibo utitur. Sed dixit
de sompno quia in eo plus accidit. ¶ Secundo dico
quod est causa quare contingit quod sompnus magis
facit sudare quam in vigilia; primo quia in vigi-
lia partes exteriores sunt calidiores ideo
possunt consolvere insufficienter humores ibi exi-
stentes quos adveniente sompno sufficienter expelluntur
in forma sudoris; calor non potest ibi
consiliari; secundo quia multus sompnus est
causa retentionis multarum superfluitatum que ex-
pellerentur aut egere aut alio cum
sompnus omnes fortes incipiat evacuationes
excepto sudore. Tertio quia in sompno virtus
digestiva est fortior et ideo plus de cibi
quantitate in leviores convertit, et plus
de nutrimentali humido ad membra transmit-
tit a quo plurime partes aliquando superflu-
it per sudores expellendo. Et tunc
sudor hac de causa veniens accidit post
digestionem iam in sompno celebratam. Quarto
quia in sompno fortior virtus in interioribus
et ideo magis ibi potentiam potest melius per
poros expellere quam in vigilia aliis partibus
et hoc est quod non maxime fit sompnus
in corde humidificari in cerebro et finibus
porosis, et tu hec tene menti, et vide
3o tegni quia sompnus omnes fortes re-
tinet evacuationes excepto sudore. Et ex
hoc vide quod sompnus qualiter facit
sudorem erit secundum modum exuberandi magis
non secundum modum consolvere [illegible] ut di-
xit Avicenna 2a primi capitulo de hiis que pre-
mittunt ex sompno et vigilia. ¶ Secundo non
quibuscumque aliquando est causa sudoris superflui multi
aliquando sive calidi, aliquando quia secundum plurima parte
est in aquositate convertibili, et ideo ad aphorismi
veritatem requiritur quod hoc non utatur
cibo multo sive calidis sudoris fermo-
veret cibo in multam aquositatem convertibili.
¶ Notandum ultimo quod non dicimus tamen multum su-
dorem per se significare multum cibi comesti, sed quando
est cum careria signorum repletionis prestite
tunc enim quia non potest esse multum significatur
multi cibi assumptionem. ¶ **Si vero
non.** Secunda conclusio aphorismi est ista: Sudor
multus factus ex sompno etc. Si accidat
in corpore non multum accipiente significat corpus in-
digere evacuatione, probatur quia cum hac constantia
significat humorum peccatum redundantiam contra etc.
¶ Circa partem nota quod cum sudor a virtute ex-
pellatur et non pure natura, nam superfluitas
tertie digestionis naturaliter debet expelli et insufficienter
ut exprimitur supra particula prima, ideo secundum omnem

sudore non cum primitiua expulsione ex su-
perfluitatibus non naturale proprium cum sit multus
quia quando naturalis superfluitas 3a. decoris propter
virtutis debilitatem expellit sudorem ut sup
dixi. ¶ Ex hoc quo sequitur quod si contingit aliquis
multus et non sit propter abundantiam multitudinis oportet
quod sit propter huiusmodi malorum habundantiam et
talis cum plurimum per sudorem non pleno a-
morbo euadit. sequitur quod sequitur plures
alios remanere. ¶ Nota 2o. quod superflui-
tas ex nouo aliquo genita quia non multi-
tas ex nouo cibo genita aut mixtus
cum alijs humoribus mixta aut nubus
iniustata / ideo per cibi abstinentiam potest e-
uacuari et ideo talis indiget purgatione. ¶ Ex
hijs videtur 2a. quod quia iste sudor non
dicto apparet sequitur quod in corpore habundat
humores ex antiquo cibo superfluum et per
genus quod corpus ut ab illis mundificaretur
indiget purgatione. ¶ Concordia afforismi
colligitur. 4o. p. cum de hijs quod peruenit
ex sompno et vigilia.

Quidam medicorum.

Commentum diuiditur in 3es partes, primo diuersificat sta-
tim contin, 2o ponit additionem statim / 3o
verificat afforismum 2m contin, ubi 2a / Sudor
nam, ubi 3a / multus nam. prima patet / 2a
prima et maior. 3a prima diuiditur in 2o. primo
dat causam quia multus cibus est causa su-
doris / 2o dat causam quia x. alij per talem
talis permittit sic maior causa. 3o docet
quod docet multum / 2o dat veritatem ambarum
partium afforismi / ubi 2a / Inuenimus. ubi 3a.
multum cum. ubi 4a multum cum. de prima patet /
de 2a patet. de 3a dicit quod ideo dixi multi
sudore quia paucus non sequitur illud stat
enim paucum sudorem in corpore non repleto
fieri propter virtutis fortitudinem / non propter hu-
morum uel cibi habundantiam et modus est
quia virtus et si sufficiat multitudinem assimilare
non tamen sufficit superfluitates insensibiliter expelle-
re. ¶ De parte 4a dicit quod sudor multus est
duobus modis aut enim propter multum cibum
in tempore morbi acceptum et sic ex modo
in tempore aut propter cibum multum aut non
bene acceptum / et si isto modo fuerit corpus debet
purgari / Si uero fuerit propter cibum nouiter
acceptum per abstinentiam sufficienter corpus
medicabitur.

Sudor multus calidus et frigidus fluens.

In isto afforismo intendit ista conclusionem
Si in aliquo tempore morbi quandocumque fuerit illud
currat sudor frigidus multus aut calidus et
frigidus, calidus sequitur minore cum grauem, et frigidus
sequitur maiore quam calidus / patet quia frigidus sequitur
maiorem magis virtutem rebellem ut colligitur ex
dictis in illo afforismo, Sudor in acuta febre
mortem. ¶ Circa afforismum nota quod intelligendus
est et de sudore non tali cum primitiua
¶ 2o nota quod dicit multus quia in pauco non est
multa significatio. ¶ 3o nota quod dicit superfluens
et potest intelligi duobus modis, Vno modo quia
contingit per totum morbum, et ego vidi mulierem
febricitantem quod quarto xiiij. diebus sudauit sine
mitigatione. Alio modo potest intelligi ut ego
dixi quia in quocumque tempore morbi appareat.
¶ 4o nota causam quia sudor fiat frigidus ex afforismo
allegato. ¶ 5o. suppone ad veritatem afforismi aliorum
partes exceptis nervis spiritibus / ut nouum
appetitur sudor frigidus in cumen ad calidum,
in acuta febre in cumen / et sic de alijs, hijs
enim stantibus sit frigidus est peior quia ne dixi
et magis rebelle maiorem sequitur.

Sudor diei cretice.

Commentum diuiditur in 2as partes primo ponit contin, 2o additionem
statim, ubi 2a / unde et hic. ¶ De prima dicit 2o
continue quod supra sequitur in illo afforismo sudores febri-
citanti si inceperint. locutus est de sudore cre-
tico hic loquitur de sudore apparente in toto tempore non
ad finem tantum in quocumque tempore morbi appa-
ruerit. ¶ De parte 2a, patet quod docet. Addo
et est maior tamen etc.

Febres quecumque non deficientes in die tertia etc.

In afforismo ponitur due conclusiones ubi 2a / Cumque
vero sit. prima quoniam sunt vna intentio, est
ista / Omnes febres non deficientes in 3. die
sunt fortiores et magis prolixe deficientibus
patet quia omnes tales sunt peiorum accidentium et
magis virtutis debilitatiue quo vel conclusiua
non 2am sunt patebit ex notatis contra
tractatum. ¶ Secundum quo hunc modum nota
primo quod per febres non deficientes 3a. die non
intelligimus tamen illas que in tota 3a. die perse-
uerant sed illas que non deficiunt in aliqua
die et sic omnes non continue perseuerat quia alij
interpolatiue et quere huiusmodi sunt in 3a. sui
in alia die sunt deficientes 3a. die Et erit
ac si diceret omnes febres continue sunt fortiores
et prolixiores interpolatis. ¶ 2o nota quod dicta
febris interpolata, ex hijs que dixi particula
prima afforismo x. et xj. libri et collige
quod sit continue et quod continuatur quanta est continua proportionalis
quanta continua continuat, et dictas istarum adinuicem.
¶ 3o nota ex illis quod plurimum inter febrium

intpolatarum putrefiunt extra venas et in loco
non valde cordi vicino, sed inde continuarum
putrefiunt in venis aut in locis valde
vicinis cordi. Secundo quod patet quia iste materie
alijs partibus magis infigitur corpori, et ideo vir-
tutem magis constringunt et seviora faciunt acci-
dentia. Tertio non quia hijs duabus causis sunt peri-
culosiores nam ubi est maior proportio morbi
ad virtutem ibi periculum est magis cum uiditum
de periculositate magis fiat ex tali proportione
ut visum est supra. Quarto non quod ad verifica-
tionem affor[is]mi requiritur aliorum partes, nam si ope-
rimus continua in suo genere valde leue ad in-
terpolata in suo genere quod hic non verificatur, sed
posita paritate in dispositione materie et complexionis et
e pole int continua et intpolata constat pre-
fata conclusio ex dictis. **Quecunque.** Secunda conclusio
Omnes febres desistentes, id est intpollate sunt
minus fortes et minus periculose continuis
quoque sic, per illas minus molestantur vires et
actiua corporis sunt leuiora etc. Alia declaratur quia
non, illi quod dictum est in conclusione prima. Contra
istum modum exponendi arguo primo quia ly tertia die
ponitur frustra cum ly non desistentes suffi-
cientes sufficiunt ad signandas continuas. Secundo dico
tertiana quia paroxismus est xxx. horarum ut contingit inve-
niri sunt in tertia die non desistentes et tamen
sunt intpollate, ponitur contra illa pro conclusione inte-
tione. Tertio quia secunda conclusio est falsa nam in secunda
conclusione dicitur absolute quod quecunque sic desierint sicut
quam non periculose hoc non potest comparatiuum
non constat quod aliqua intpollate sunt periculose sicut
cotidiana, ut dicit prima expositio ab auctore. **Ex hijs**
rationibus et propter modum loquendi Galieni in commento dico quod
per febres que fiunt in tertia die aut in diatritis
intelligende sunt febres que de tertio in tertiam facti-
unt paroxismum aut exacerbationem quia in illa die
magis fiunt et de istis solis loquitur Ypocras in affor[ismo]
et tunc est sensus quod omnes febres que fiunt modo
dicto in tertia die aut in diatritis et non sunt
desistentes, id est intpolate sunt fortes et periculose
et ratio est quia pendet a putrefactione materie acute
multum lesiue in loco nobili putrefacte. Se-
sus aut secunde conclusionis est quod febres que fiunt in
diatritis, id est in tertijs diebus et sunt desistentes
id est intpollate iste non sunt periculose quia sunt
tertiane intpollate, et hoc modo loquendi maxime
videtur exponere Galienus in commento, et tunc est verifica-
bunt conclusiones ut iacent, et patet solutio argu-
mentorum factorum etc.

Ypocras hic intendit: commentum
diuiditur in duas partes: primo ponit addictionem consta-
tim, secundo continuat, ibi, **Febres enim desistentes**.
In prima parte continuatio dicit talia, primum est quod per

febres non desistentes Ypocras intelligit eas quarum
intpolationes non sunt cum immutificatione corporis
et a quibus corpus non mundificatur, et in hoc patet expositio-
nem habere constatim quandam esse cum prima affor[ismi]
introductione, sed et secunda saluari possit cum hoc
dicto. Dicit secundo quod tales febres non permittunt
naturam quiescere nec dant spatium actionibus ambu-
regulandi, et ideo sunt periculose. Dicit tertio quod iste
febres in diatritis debeat minime fiant
fortiores et restat etiam est per eas potentia
malum. **Febres enim.** Galienus hic
verificat affor[is]mum per causam, et dicit primo quod febres
desistentes et quarum intpolationes, id est paroxismus quando
in tertia sunt intpollate, id est cum vera quiete non
sunt moleste. Et ex hoc patet glosam in secunda conclusione
intelligere de tertianis et per consequens de ciste in prima
ut dixit secundo. Nouus introducendi affor[is]mum. Dicit
secundo quod non dicit est quia ille febres sunt non
moleste nisi ille a quibus immutificatur corpus
et et quarum intpolatio non est longa et quia
simpliciter in tertianis intpollatis que in tertia die
quietant intpolatio non est longa non
enim transit tertiam diem ideo ille sunt non mole-
ste, id est periculose. Dicit tertio quod sicut inistis fe-
bribus intpolatio, id est paroxismus fiunt breuis
sic in vera tertiana in qua non transit duodecim
horas non solum febris non erit molesta
id est periculosa sed neque erit longa. Si uero
illarum tertianarum paroxismus sit longior febres
non erunt periculose sed longiores. Dicit quarto
quod hic est causa quia dixit tales febres, scilicet tertia-
ne modificant corpora in accessione sua non
sunt moleste quia iste nec sunt ex apostematibus in
terioribus nec sunt de pessima putrefactione sed
ille que non desistunt bene sunt istorum et ideo sunt
fortes et periculose etc.

Quibuscunque febres longe
sunt hijs pustule etc.
Conclusio affor[ismi] est ista, In quibuscunque
accidunt febres longe, in eisdem fiunt pustule
et dolores in articulis, id est in iuncturis, quia
in istis est materia apta causare dolorem in arti-
culis et pustulas et ista membra sunt apta reci-
pere quo de ratione iste effectus fieri, quia natura tunc quando
materia talis est ad talia membra transmittitur est
apta dolores et pustulas facere. **Circa**
affor[is]mum nota primo quod per febres longas intelligere
debemus febres cronicas. Nota secundo febres
intelligende sunt hic maxime putride ut patet in
commento, sed de ethica posset quodammodo verificari.
Nota tertio quod putride febres sunt longe aut
quia materia est multa aut quia est grossa aut quia

frigida aut quia vistoxat et in summa quia na-
tura resistit ne digerat. Ex quibus sequitur primo
quod talis materia est difficilis curationis ex hiis que
dicuntur in afforismo melancolicos non. Sequitur 2°
quod virtus in fine talium febrium est debilis
Ex quibus sequitur 3° quod si consumfatiat fatiet
consumptionem per mutationes per apostemata potius quam est
secundum curationis. Nota 2° quod articuli sunt mem-
bra maxime apta recipere materiam, recipe ut
notatur super illo afforismo laboriosis in febribus.
Ex hiis patet afforismi difficultas. Nam ex quo ille
febres apte sunt terminari per consumptionem permuta-
tionis et talis maxime fit in apostemate et mo-
tu materie ad debilitatum membrum et cum articuli
articuli sunt membra maxime ad hoc apta sequitur
quod in istis apte sunt fieri pustule in articulis
et dolores. Ex quibus sequitur quod quia multe ta-
les febres non terminantur per consumptionem vero imper-
fectionem, ideo afforismus non est verus
nisi in pluribus ut dicitur in commento.

Hec non semper.

Galenus in commento primo limitat, 2° vistoxat per causam, ubi 2a causa non, et ambe partes patent.

Quibuscumque resurgentibus ex febribus longis etc.

V.i. afforismi intendit ista conclusio: omnes illi convale-
scentes ex febribus utuntur cibis amplioribus
in quibus aut nascunt pustule aut dolores
fiunt in articulis. Conclusio patet, quia in omnibus talibus
generantur materie superflue que sunt causa illorum dolorum
aut pustularum, conclusio patet. Contra nota quia non
est causa generationis talium superfluorum nisi multi-
tudo cibi, et virtus per assumptionem debilitatur contra
labra. Nota contra primo quod per resurgentes a fe-
bribus quidam intelligunt non vos convale-
scentes, in istis enim ex cibi inordinatione
maxime sunt apte fieri et pustule et dolores
cum in istis sit materia multa apta ad faciendum
hos morbos, sed ut magister vistoxat de
vis convalescentibus in quibus imperium convale-
scentie non est huiusmodi peccans, sed virtus de-
bilis propter paucitatem sanguinis et spirituum et
materie caloris ut patet 2° tegni et in quibus
si ergo talis inveniatur oportet quod sit ex cibo assu-
pto que non bene digerit virtus. Nota
2° quod ideo dixit maxime de convalescentibus quia
ipsi propter forte appetitum sunt magis apti er-
rare in immo cibo sumendo. Nota 3°
quod per pustule et dolores de quibus hic loquitur
sunt males ideo oportet istis apparentibus signe
hic mas malas humidis quia contra in huiusmodi
convalescentibus non erat in principio quia sunt

generate ex cibo novo tunc accepto, et quia
cibo debite quantitatis existente non fierent, ideo
oportet cibum esse ampliorem quam scilicet virtus sufficiat
digerere. Nota non quod oportet ad veritatem a-
fforismi ponere debitum regimen in aliis rebus
et in cibo qualitatis, nam aliter contingeret falsifi-
cari. Vel dicitur 2° quod est verus afforismus ut in
pluribus quia maxime sunt apti isti convalescentes
propter virtutis debilitatem et appetitus fortitu-
dinem in quantitate cibi errare et... Contextus est
manifestum.

Si rigor inciderit febri non desitienti iam debili.

Contextus afforismi est ista: rigor incidens
in febre iam debili existente virtute et febre non
desistente signum mortis, patet quia talis rigor si-
gnificat extinctionem caloris naturalis aut
multum dominium male materie super virtutem, conclusio
est signum mortale, consequentia clara est quia ad u-
trumque istorum sequitur mors, conclusio a quo declaratur
statim in notis. Circa afforismum nota primo
quod sit rigor, est enim motus musculorum
involutarius contrarius ad rem nocentem
expellendam. Nota 2° quod rigor quidam
est precedens febrem, quidam sequens febrem, quidam
incidens in febre quod precedit ipsum principium
febris et sequitur ipsum febris fuerit, hic
ergo loquitur solum de rigore incidente in
febre, quia rigor precedens non est mortalis
ut dicitur super in illo afforismo Quibuscumque in
febribus continuis vide quod sit rigor in-
cidens in febre. 3° nota quod febre de-
sinente non desistente quia nec ex toto remo-
vetur nec et nobilis remittitur, et hoc modo
intelligatur hic. Nota non quod virtus dicitur de-
bilis aut in comparatione ad virtutem sanitatis
et isto modo non dicitur debilis nisi absolute
multum a constantia virtutis sanitatis multum
deficiat. 2° modo dicitur debilis in comparatione
ad morbum, maxime intelligimus hic primo modo.
Contra non rigore incidente febri alius a causa
primitiva, et de isto non est sermo, alius a causa
intrinseca et hoc causa sunt multe nam quia calo-
ris naturalis est iterum debilitatus quod membra se
tenere non possunt et ideo aer frigus imprimit
in musculos fortius quam si essent pleni spi-
ritibus et sanguine et musculi tamen ad rem
nocentem pellendam movent motum contrarium.
Nota quia materia male pungentes aut ca-
lide aut frigide aut alia modo qualitate movent
super membra sensibilia et ideo membra contrahunt
ut illa materia a se expellatur, et hoc aut est
in principio paroxismi aut non, si sit in principio de illo
non est sermo ut patet, si non sit in principio

tur sicut naturam mouet ad citius expellendum
materiam. Ex quibus patet quod rigor incidens febrem
non semper a causa prauitatis sicut aut caloris
extinctione uel propter aut motum materie facturum
a natura ut expellatur. ¶ 6o. notandum quod quando natura
mouetur ad expellendum citius materiam et eam expe-
llit quia si complete terminatur febris desinit. Si
febris non desinit sine dubio non terminatur uel
materie, et ideo si sit sudor est propter materie exu-
berantiam. Ex hijs 9o uerificatur aphorismus nam
sudor incidens in febre sicut aut defectu
naturalis caloris et iste est mortalis, aut mo-
tu materie ut citius expellatur et tunc si expe-
llit et febris non desinit significat quod non fit ex
bona 9o uirtute debili existente succumberet.
Si aut non expellit, tunc procul dubio materia
mota multo plus manifestabit et ideo illum
motum non tollerabit uirtus cum sit debilis
et ideo morietur infirmus. Ex quibus patet
quod iste rigor est signum et causa mortis. ¶ Vl-
timo notandum quod 2m glossam dicit incidit et non
dicit incidunt quia incidit uidetur impor-
tare quod pluries non tamen semel incidit et
hoc modo et multo magis uerificatur aphorismus. Et
hic aphorismus concordat libro 3o c. ca. de rigore.

Non dixit incidit.

Galienus commendans
[illegible] aphorismum facit [illegible] primo docet quare
dixit incidit in modo subiunctiuo et non
dixit incidit. 2o docet quod sicut rigores
multi incidentes in febribus. 3o uerificat apho-
rismum. 2a pars incipit ibi, si aut rigores,
ibi 3a. Si non rigore. ¶ De prima dicit quod ypocras non
dixit incidit sed incidat quia dixisset incidit
significaret quod si semel tamen fuit sed
dixit incidat significat quod multis uicibus incidit
et hoc modo intelligendus est aphorismus. Vnus
nam si semel tamen incidat rigor in febre hoc
potest esse aut propter caloris extinctionem et tunc
est signum mortem et potest esse propter crisim bonam
et non significat mortem. Si ergo dixisset in plu-
ribus incidit rigores adhuc manifestior esset.

¶ Si autem rigores.

In hac parte
2a facit quod dixi dicens quod si multi rigores
incidant in febre forti existente uirtute non
est bonum signum quia significat multas materias
agitari aut unam multotiens sed si sit cum
uirtute debili significat mortem. ¶ Si enim

rigorem.

In hac parte uerificat aphorismum
nam rigores isti aut sunt tales quod eos sequitur
purgatio aut non. Si primum tunc sunt mortales
duobus modis, aut quia uirtus defecta non potest
multos tales rigores motus et similiter materie
tollerare aut quia per purgationem uirtus prius

debilitata in toto dissoluitur. Si 2m scilicet quod non se-
quitur purgatio etc. est mortale duobus modis primo quia hoc
accidens scilicet rigor uirtutem quam prius destruebat nisi
esset debilis ex toto prosternit. 2o quia significat uir-
tutem esse impotentem super materiam quia mouet eam
ac si purgatio fieri debet et non fit propter
impotentiam nam rigorem talem scilicet febrem incidentis
solet sequi purgatio aut per sudorem, aut per
fluxum aut per uomitum et iste cum non adsit
significat uirtutis debilitatem.

Excreationes in febribus non desinentibus etc.

Iste aphorismus diuiditur in duas partes et prima
dicit quod ypocras intendit 3 conclusiones in eo, 2a ponit
ibi, egeste uero, 3a ibi, si uero non. Prima conclusio est
ista, excreationes liuide sanguinee fellee et
fetide omnes sunt malum signum in febribus continu-
is, probatur quia omnes tales significant aut uehementem
incendium aut mortificationem caloris naturalis aut
ad aliud ualde magnum nocumentum in spiri-
tualibus 9o etc. ¶ Circa aphorismum notandum primo per ex-
creationem intelligitur sputum cum tussi aut ra-
scatio emissum. ¶ Nota 2o quod excreatio aut
uenit a cana, aut a pulmone aut a pec-
tore uel inflammate et ideo super dispositiones
istorum membrorum significat. ¶ 3o notandum quod excreationes
liuide quando contingunt per nimiam adustionem sanguinis
per adustionem in naturam que multum contraria et
iste magis ad nigredinem tendunt quando uero
fiunt per nimiam congelationem sanguine congellato et
spiritibus in eo mortificatis et iste tendunt ad
plumbeum colorem magis et ideo liuide excreationes
significant aut uehementem incendium aut nimium
frigus sine mortificationem naturalis caloris significat.
¶ 4o. quod excreationes dicuntur sanguinee duobus
modis primo quia ibi sit ad sanguinis et isto
sputum subrubeum in pleureticis apparens est
sanguineum sed hoc est laudabile, 2o modo dicuntur
sanguinee quia uidentur continere sanguinis multum rubedinis
et de istis intelligitur hic in aphorismo. ¶ 5o. notandum
quod iste fiunt aut propter fracturam uene in
pectore uel pulmone aut propter apostema sangui-
neum magnum quod non maturatur aut inflamma-
mate aut pulmone et ideo semper tales excrea-
tiones significant magnum nocumentum. ¶ 6o notandum
quod fellee dicuntur excreationes quibus inest co-
lera actiua colore fellis sentitur et ille
significant quod multa cola talis continetur circa
et per consequens significat uehementem incendium. ¶ 7o. notandum
quod fetide significant saniem malam et est uel sunt ma-
lignum in causa dictarum partium et ideo sunt etiam
male. ¶ Egeste uero. hic ponit
2am conclusionem, et est ista, excreationes bene digeste

sunt bonum signum et similiter est de fecibus et urina
quia per tales expulsiones bene factas significant corpus
mundificari a mala materia. contra arguitur quia
aliquando non erunt bene digeste et erunt non cor-
poris mundificant a mala materia. Dubitatur non quod
per tales superfluitates bene egestas intelligimus
aut quia sunt dimisse post digestionem earum aut quia
in eis emittendis sequatur ille sex conditiones sup-
ius narrate in bona cura scilicet quod sint debite qua-
litatis debite quantitatis per debitum locum et debito
tempore quia post apparitionem signorum digestionis et cum
bona tollerantia et cum alleviatione et quodcumque
intelligatur erit vera conclusio quia istorum egeste sive
urine sive feces sive excreationes significant vic-
toriam virtutis super materiam et corpus per actionem
virtutis debere mundificari ab eis. Si vero
non. 3a conclusio est ista si per hec tria loca
egrediatur scilicet aliquid non utile est malum
signum. probatur quia significat materiam dominari virtuti
ita quod eius sit potius similitudo quam natura et
talis est malum signum ut pluries est dictum.
Nota tamen quod hec littera invenitur aliquando sine ne-
gatione et sensus est si per hec loca egeratur
ad utilem scilicet partem malum inferiorum ut partes
intestinorum aut vermes vesice atque amili-
cane plumosis et hoc est communis interpretatio.
Continuatur autem. 2o quod intendat tres conclusiones
ibi 2a et vermas. ibi 3a Si vero non
prima pars ista est conclusio quamvis excreationes livide
et fellee et sanguineae et fetide omnes sint male
tamen cum bene egerunt sunt bone nam iste sunt
male quia significant omnes partes fortes le-
sione in spiritualibus et sunt bone quia significant
in fine bonas dispositiones corpus cum significant
fieri dominium virtutis ad mundificandum corpus
ut dixi. Et vermas. conclusio similiter de
vermibus et de egestionibus malorum colorum per
se potentibus. Si vero non. 3a conclusio. Si in
morbo mali perseverat nichil emittat u-
tilium scilicet digestionis per aliquem dictorum locorum
est signum malum. probatur quia significat virtutis non
dominari materie et hinc est interpretatio consonat
textui etc.

Secundum quod. Galenus in commento conclusio facit
primo articulum quomodo modum dicti ypocratis 2o solvendo
ponit sententiam partis partis aphorismi et 2e. 3o ponit
signa bone purgationis. et ultimo diversificat litteram
ultime conclusionis. ibi 2a monstravit quod. ibi 3a
Significatio vero. ibi 4a finis autem. de primo dicit
quod quia totus est aphorismus ypocratis debuisset abe-
viasse hoc modo omnes purgationes quae sunt de
mala materia per quas ab illa bene purgatur
corpus sunt bonum signum future dispositionis lauda-
bilis. et ita videtur quod commenda redargutio de lon-

longitudine. et tamen ex hoc intellige. 2a conclusio
introducitur superius posita esse magis ad motum
gratia. De parte 2a dicit quod ypocras dixit per
plura verba quia ipse monstravit ex hiis quod
solum per consequentiam a tribus locis indicamus de
digestione materie scilicet per sputum. per egestiones et per
urinam. nam ex aliis non significamus inspi-
ratio super digestionem materie causis toti et febris
factis. Et 2o enumerat species male excrea-
tionis cum dixit excreationes livide sanguineae
fellee fetide omnes sunt male quia ista omnia
sunt purgamenta mala materia et significant pessi-
mum. sed tamen talis purgatio aliquando est mala sicut
quando emittitur erugo scilicet materia mali moris pu-
tredinis ab aperitivis quod non iuvat. quando autem
est sicut emissio saniei ab apostemate qua fit
laudabilis purgatio et ideo iste emissiones
malarum superfluitatum quando sunt signa futuri
boni quando non. puta quando bene egerunt non
expositio in aphorismo. De parte 3a dicit quod ma-
turatio materiei significat bona esse purgationem sicut
tollerantia et levitas pectoris et natura morbi
et tempus et etas et regio et natura scilicet complexio
infirmi ista enim significant humorem peccantem
et ideo quodammodo iuvat ad corporis bonita-
te cuius ut dictum fuit per litteram prima aphorismo
2o. De parte 4a dicit quod finis aphorismi invenitur
duobus modis et patet.

In non desistentibus febri-
bus si que quidem ex re-

Ista est conclusio aphorismi frigiditas fortis ex-
trinsecus cum ardore interiorum et siti significant
mortem in febribus continuis. conclusio probatur quia significat
magnum et calidissimum apostema in interioribus con-
tra ad statum videbitur. Nota primo quod
ideo dixit in non desistentibus febribus continuis gratia
quia hoc signum non est nisi in non desistentibus
ut dixi in commento et ideo ad hoc denotandum dixit y.
ita. Nota 2o quod per exteriora intelligimus
caput pedes crura brachia et similia de ta-
libus. Nota 3o quod per interiora intelligimus
pectoralia et naturalia et maxime ut cor pul-
monem epar stomacum et intestina etc. Queritur
quia in locis istis est calitas fortis ideo
consumitur totum humidum et ebulit ita ut
sitis fiat. Queritur quare ad virtutem aphorismi re-
quiritur quod hoc signum perseveret et per hoc
tollitur instantia de dispositione precedente. et
3e interpolatam nam non continue et perseve-
rant sunt in eis extrinseca frigida et interiora ar-
dentia requiritur 2o tanta frigus quod et interiorum
calorem esse valde intensum requiritur 3o quod fiat
ab intrinseco. Secundo vero quod in febribus pluribus

de causis contingit exteriora esse frigida et interiora calida / primo a causa primitiva et collis suprascriptis, 2o propter opilationem in venis et viis spirituum propter quam prohibetur transire spiritus ad exteriora sic accidit in sincopi / sed quando non est alia causa cum hac interiora non ardent. 3o non propter materiam valde naturaliter frigida a qua vapores mali elevantur non putridi et ubi ubi putrefit est calida / sed illi vapores ad cutem pervenient et loca exteriora minus calida reducunt se ad frigiditatem et infrigidant illa exteriora loca, hoc et 3o non interiora non ardent. 4o contingit quia materia colerica grossa putrefit in interioribus sed ab ea vapores non elevantur multum et illi pauci cito resolvuntur et ideo exteriora non apparent vehementer frigida quod tamen requiritur in conditionibus aforismi. Quinto fit quia materia retinetur non super spiritualia membra aut propinqua et calor retento ad interiora infrigidantur exteriora sed in illo casu non persevera(n)t sunt frigida exteriora. ¶ 6o contingit propter magnum apostema et dolorosum in interioribus ad cuius locum sanguis et spiritus movetur et quia ibi fit dolor et quia ad locum lesum natura transmittit spiritum et sanguinem et in hoc casu interiora vehementer calent propter apostema et putrida calidorum humorum et exteriora frigent fortiter quia multum sunt a sanguine et spiritu depauperata et de hoc proprie intelligit nunc, ex quibus patet aforismi visitatio.

Opportet inuestigare.

Galenus in commento facit tria primo inmovet questionem et solvit / 2o inducit cuidam tractatum questionem 3o visitat aforismum per tres / 2a incipit ibi Quod non scruxit. 3a ibi / causa aut. ¶ De prima dicit quod oportet querere utrum ista possint esse in febribus aliis .s. non continuis / Et inducit quod ipse numquam vidit nisi in acutis et paucis et quando sunt periculose et pessime et non in aliis / Ex quo patet eum dicere quod non contingunt ista in non continuis. ¶ De parte 2a dicit quod non dixit in non desistentibus febribus dicit ad differentiam febris liparios in qua frigus apparet exterius et calor intra propter 3am vel 4am causam supra expressas quia hac differentia assignare non oportet ut patet ex notis circa aforismum hunc sic dicendo spondiles dorsi voluit ponere differentiam inter quosdam spondiles et dorsi unde denotare quod spondiles non sunt nisi in dorso ita hic sic voluit quod ista signa non sunt nisi in febribus non desistentibus. ¶ De parte 3a dicit quod istorum accidentium causa est distemperantia simplex sed apostemata aut sanguinea que dicuntur flegmones aut colerica que dicuntur erisipile quia in illis sentitur calor ad interiora sic apparet in febrium initiis et hoc quando ista sunt interiora.

In non desistentibus uero febre si labium aut oculus.

In presenti aforismo .v. intendit quod si hac contorsio labii vel supercilii vel nasi vel oculi et ablatio visus vel auditus in febre continua cum debilitate virtutis signa sunt mortis propinque significativa, quo ista / prius sit cognitio istorum signorum aut magnum apostema in cerebro aut forte eius exsiccatio aut defectum quod ultimat virtutis animalis sed quorum illorum contingit cum debilitate virtutis necessario sequitur cito mors quia est cognita non et minor sed maior statim in nocumentis visitabo / Et huius sententiam similiter colligere potest ex 2o de signis scriptis ex parte nasi et oculorum. ¶ Nota quo primo quod hec accidentia dicta quando sequuntur nocumentum proprium membrorum dictorum puta nasi vel supercilii vel oculi vel aurium etc. et ista non necessario significant mortem nam propter opilationem vel cataractam vel humorem ad aures discretos tollitur visus vel auditus sine mortali nocumento, 2o non possunt hec contingere ex nocumento cerebri et proprie cum fit febre et de hec loquitur in aforismo ita ut sit sensus / Si ex febre tanta cerebro contingit nocumentum ut inde labium vel oculus distorqueatur etc. ¶ 2o nota quod hec membra faciei plurimum moventur per nervos qui a cerebro immediate oriuntur ut potest colligi 2o etc. et ut capitulo de anothomia nervorum cerebri et ideo hec membra maxime sunt apta pati contorsionem aut mala figura ex nocumento cerebri / Et hec est causa quare .v. de istis specialiter facit mentionem licet aliis dicat hoc ideo forte esse quia sunt membra magis innata et que lesiones facile percipiunt. ¶ Nota 3o quod ex cerebri propter febre non contingit illorum membrorum torsio nisi quia cerebrum contrahitur / Unde nervorum qui ab eo oriuntur sequitur contractio et musculorum ad radicem suam quibus contractis membra ista torquentur. ¶ 4o nota quod contractio cerebri non est nisi aut propter magnum apostema in eo aut propter plurimam et incorrigibilem siccitatem et hoc ex causa febris / Ex quo patet quod quando hec membra torquentur vel torta sunt propter nocumentum cerebri ex causa febris non desistentis quod signum magnum apostema aut ultimata cerebri siccitas sed aut cum debili virtute mortem vicinam significat. ¶ 5o nota quod non videre et non audire ex simili causa quia isti duo sensus sunt in loco valde vicino cerebro et satis clari in nobis non contingunt nisi propter ultimatum defectum virtutis animalis cerebri et ideo necessario mors est vicina debili existente virtute et istis apparentibus / ex quibus patet continuus visitatio.

Tortura fit. Galenus in commento primo dat
causam torture, 2° spasmi, 3° exponit
affo(rismum). 1° ostendit inter ista signa, ubi 2ª spasmum,
ubi 3ª quod si in renibus, ubi est maxime. De prima
dicit quod tortura fit in membris propter contractio-
nem lacertorum et nervorum ad sinum intrinsecum, nam
talis est colligatio lacertorum movencium ad mem-
brum quod non per lacertorum contractionem contrahatur mem-
brum ut apparet in motu voluntario. ¶ De 2ª
dicit quod renes patiuntur spasmum aut tetanum
ex apparatu calido aut nimia frigiditate aut si-
citate et tunc simpliciter renes patiuntur propter contrarietatem
cerebri oportet istas passiones esse in cerebro. // De
3ª dicit quod hec duo scilicet spasmus et tetanus
si eveniunt in renibus simpliciter ex nocumento ce-
rebri sunt molesta, et infirmo debilitato
et in febre non desistente sunt maxime molesta
unde quandoque horum apparet ostendit mortem
vicinitate. // De parte 4ª dicit quod inter ista
signa maxime mala sunt non videre et non
audire, nam ista significant vehementem defectum vir-
tutis animalis cerebri etc.

Ubi in febre non desistente disma supervenerit.

Dondo affo(rismo) est ista: disma vel
desipiencia supervenientes febri non desistenti
sunt signa mortalia, quia hec significant maxime
nocumentum circa spiritualia vel circa cerebrum ex
motu materie facientis febrem; talia autem sunt
mortalia quia etc. Omnia non; et 2ª in statu declara-
bitur. Et silem simul lectio 2ª est causa
de signis suspectis ab hac; et est 1ª almans(oris)
circa de signis malis. ¶ Nota quod primo per
disma intelligitur generaliter omnem anhelitus diffi-
cultatem et per desipiencia intelligitur corruptionem
operum principalium cerebri scilicet ymaginacionis cogi-
tationis et extimationis. ¶ 2° nota quod hec accidentia
quamvis sunt propter ea que ponitur ipsa in instrumentis ane-
litus vel in cerebro ut si quis erit asmati-
cus aut melancolicus et homo non oportet quod
sint signa mortalia; 2° contingunt ista
accidentia tamen febre continua quia ex ipsa febre
quod est calor exurens accidit nocumentum instrumentis
anhelitus vel cerebro propter quod sequntur ista accidentia
et hic 2° modo intelliguntur hic. ¶ 3° nota quod
hec accidentia non consequntur febrem vel quia materia
faciens febrem que est circa motum membris versus
instrumenta anhelitus ita quod apparando aut pl-
umone aut musculum aliquem pectoris aut
panniculos pectoris faciat difficultatem
anhelitus, et similiter apparando cerebrum vel panniculos
faciat desipientia, et non est dubium quod utrumque
horum est mortale, talia enim significant naturam non
posse bene reglare materiam cum tamen ad nobilia
membra transmittat eam, et 2° si febris est continua

significat mortem aut contingunt hec accidentia 2° propter
motum materie ad hec membra dicta non tamen fa-
ciendo apparatum et etiam si preveniunt hec accidentia
ita quod natura materiam ab hiis membris non expellat
est signum mortale quia significat materiam permanentem
in loco nobili fixam. 3° contingunt sine mo-
tu materie ad hec loca dicta quia propter febrem
multam exponentem necessitate non potest virtus
necessitati satisfacere et tunc difficultate ane-
litus vel vaporibus malis capiti elevatis
et permixtis spiritibus corrumpunt cerebri principales
operationes sicut in non vera frenesi contingit,
et hec significat ita mala magna materie mali-
tia et tanta febris intensione ut inde
videtur sequi mors. ¶ Ex hiis patet primo quod ad veri-
tatem affo(rismi) requiritur hec signa esse presente
continua, nam aliter ante crisim vel in ipsa ac-
cidentia si hec accidentia contingunt quandoque significant futuram
crisim salubrem ut primo de crisi etc. 2ª est
2° sequitur quod ad hoc ut dicatur signum morta-
le non oportet quod necessario inde mors sequatur ut
supra dixit Galenus sed sufficit ut in pluribus;
3° sequitur declaratio affo(rismi) et patet ex dictis.

Aliquando hec accidentia.

Istud contra dictum in 3° ex parte primo con-
dit continua et dictam in causis disme et desi-
piencie; 2° dat causam diversitate affo(rismi); 3°
ostendit quod dicitur in non desistente febre; 4ª
quomodo; ubi 3ª quod autem dicit. ¶ De prima dicit
quod hec duo quamvis ex eadem causa fiunt ut ex
passione cerebri unde anhelitus fit ma-
gnus et rarus ut dicitur in pronosticis et causa
in hoc est quod cum vehementi unum oportet sit
intentum ex fortitudine ymaginationis non
anhelat nisi multa cogente necessitate et
cum anhelat fit anhelitus magnus propter
necessitatem fortitudinis et hec eadem est causa
suspirandi in melancolicis et cogitationibus
fortibus. Ex quo potes elicere quod in ane-
litu occurrit occulta voluntas ut dicitur
de motu in lecto 19. 3ª. Et quamvis non fiunt
hec duo ab una causa unius disma fit
ex passione in spiritibus ut apparatu plen-
te vel plumonis vel in spatio pectoris col-
lectione facta. ¶ De parte 2ª dicit quod hec
omnia sunt molesta et periculosa id est periculum por-
tendentia et maxime cum sunt cum febre non
desistente et acuta quia hiis morbis quos
diximus semper conveniunt. // De parte 3ª patet.

In febribus apostema non solutum ad primas crises.

V. in affo(rismo) presenti intendit ista: quando
apostema evenientes in febribus non soluti

in primis crisibus significat longitudinem egritudinis,
quoniam primo quia significat materiam esse multam vel inobedientem
virtuti et naturam non complete super dominari quousque vel
non est grossa et aliquam declarabit statim. ¶ Circa
hunc aphorismum nota primo quod quidam per primas crises
intelligunt dies creticos qui sunt ante 20um et
tunc est sensus quod si apostema non solvitur in istis
erit egritudo longa et hoc est verum quia transit
20um et per consequens erit cronica. Quidam autem
per primas crises intelligunt illas que sunt ante 20m
et iterum egritudo erit longa saltem respectu illarum
in quibus solvitur apostema in prima crisi vel in illis
diebus dictis. Sed certe hoc non videtur dignum
dici ab y. cum nullam habeat utilitatem, quis
enim ignorat quod longior est egritudo si apostema
non curetur ante 20m quam si curatur. Sed puto
y. loqui hic de febribus sequentibus apostemata in
quibus si fiat crisis laudabilis in prima vel 2a
crisi non solvitur apostema ita quod dissolvatur significat
longitudinem egritudinis dummodo virtus constat et sint alia
signa salutis. Verbi gratia in pleuresi video namque
moveri in vim et facere sputum multum et
sudare et tamen remanet dolor significat longitudinem
egritudinis in genere suo. Et ratio quia significat quod natura
non fuit potens super partem materie que erat in
loco apostematis vel propter tamen adhuc restat
multa materia sub forma cruda antequam transit
in cocta et non permittit dissolvi apostema et
hoc significat multitudinem materie vel eius inobedien-
tiam et ideo significat egritudinem longam et ex hoc tu
intelligis sensum aphorismi et quomodo dicitur longa egritudo
significat quia longa in suo genere et quod apostema
quod est idem quod araam, 3o videbis quia de apostema
nobis dixit.

Quod in hoc aphorismo dicitur.

In contextu primo est expositio aphorismi et continuatio, 3o
additio continentium, ubi 2a prima crisis. In prima
parte quod dicit Galenus patet. In parte 2a additur
constat quod per prima crisis intelligit initium
fortitudinis crisis id est primum certum motum qui
est inicium totalis motus certe qui fit in
multis diebus ut tu potes notare ex pro-
cessu amborum plurimorum super principia pronosticorum
12o et ideo significat longitudinem egritudinis cum apostema
non solvitur quia significat multitudinem materie que propter suam
multitudinem non recipit cito ex toto certos anticus
scilicet longa morbi etc.

Quibuscumque in febribus aut aliis egritudinibus etc.

In presenti aphorismo intendit duas
conclusiones et dividitur in 2as partes, 2a incipit
ibi, Omnibus non. ¶ In prima parte vult ista quod
lacrime voluntarie effluentes ab oculis febri-
entium vel alias egritudines habentium non sunt

malum signum respectu illius morbi, probatur quia ille sunt ex
attinente aliqua alia contingente. Vel sic iste possunt
esse sine magna morbi malitia quo etc. ¶ Verbi
2a conclusio est ista lacrime ab oculis decurrentes in
firmorum involuntarie effluentes sunt malum signum
quoniam probatur ille aut significant apostema aut aliam magnam
cerebri lesionem quod in 4m patebit. Et similiter
significans hoc 3a 3i ca. de lacrimis et 2a
-e- ca. de signis sumptis ex parte oculorum et
9o almansoris ca. de signis malis. ¶ Circa
hunc aphorismum nota primo quod lacrime fluentes ab
oculis propter aliquam accidentalem passionem dicuntur fluere
voluntarie hic nam quia ille sunt passiones appetitus
qui ipse dicitur voluntas ideo iste et dicuntur vo-
luntarie ipse. ¶ 2o nota quod passiones accidentes quedam
sunt in quibus cerebrum naturaliter constringitur ita ut
aggressus humor qui in cerebro est versus oculos
exprimatur et effluant lacrime ut dolor. Quedam
in quibus agitatur spiritus ita ut et humores
in cerebro existentes commoveantur et ita eliquentur
ut contingit in risu et in gaudio et ex isto
motu fiunt et lacrime. Sed quomodocumque de istis
accidat non significant vehemens malum ex
parte morbi vel cause quia ex aliis possunt
esse et etiam morbus potest unus magis ap-
tari quod sit malus et ita patet veritas primi
conclusionis. ¶ Nota 3o quod lacrime preter voluntatem
possunt contingere aut ex nocumento proprio circa oculos
aut ex causa propinqua aut propter debilitatem cerebri,
exemplum primi ut in obtalmia vel ulcere oculi vel
percussione vel dolore propter que attrahitur materia vel
dominium carnicule que est in angulo lacrimali que
retinet suam spongiositatem contra lacrimarum
egressum ut passione, exemplum 3i ut nimia
cerebri humiditate vel debilitate vel apertione vel mo-
tu materie certe ad cerebrum. Sed lacrime per debili-
tatem cerebri contingentes, quedam contingit ex no-
cumento cerebri pendente a febre vel alia egritudi-
ne cum toti nocumentum simile inferente super quam
habemus significare bonum vel malum. Quedam non sed
alio cerebri nocumento, exemplum primi ut si materia fumos
febris cretice ad cerebrum moveat vel ita de
properitate ledat cerebrum ut multum debilitetur
exemplum 2i, ut si ex humiditate naturali cerebri fiant
lacrime, vel ex humiditate acquisita a cibo aliquo
vel loco vel dieta alia. Ad propositum hic in-
telligimus de lacrimis que fiunt non a causa
propinqua nec propter proprium nocumentum oculorum sed
per debilitatem cerebri ratione nocumenti cerebro debilita-
ti ab egritudine cum toti nocumentum inferente
nobis super quod significare habemus. ¶ Nota 4o quod
tales egritudines cum toti nocumentum inferente
non sunt cause lacrimarum in aut quia earum materia
ad cerebrum non certe aut quia ab illis vehement

cerebri debilitat aut quia ex eam materia apparet cerebrum, non concordans horum sunt valde mala et signum. Ex quo patet ratio conclusionis Visitatoris.

In pronosticis dictum est.

Galienus in commento facit tria, primo visitat autoritatem contra quam ... 2° ... 3° ... in afforismis sine aliqua ... ponitur, ibi lacrimare enim, ibi 3a, non aut. De prima dicit in pronosticis esse dictum lacrimas non esse genus signum et hoc ... lacrime fluunt sine obtalmia vel alia propria oculorum passione. De 2a dicit quod fluxus lacrimarum sine propria oculorum passione et sine infirmi voluntate significat destructionem virtutis contentive cerebri ... supra positas. De 3a patet quid dicat etc.

Quibuscumque in dentibus in febribus limositates.

Ista est conclusio affor. limositates apparentes super dentibus febrientium significant febris fortitudinem et diuturnitatem, quia iste significant forte calore et materie peccantis grossitiem et viscositatem ... quia nota et 2a ... patebit. Et Silis simul sunt ... de signis sumptis ex parte dentium. Circa affor. nota ... limositates esse quedam sordities adherentes dentibus valde viscosas et multum ... ad lapideitatem non sunt ...

Nota 2° maius hec limositates ex humore grosso viscoso, aut subtile cum per calorem forte evaporet grossum remanet dentibus adherens vel quia a pectoralibus locis vapores a viscoso humore elevati cum ad dentes veniunt, ibi ... parte grossiore remanet subtili resoluto. Ex quo patet horum causa efficientes esse caliditas fortem maius aut humore grossum et viscosum, non ex forti calore ... febris fortitudo, ex viscositate humoris longitudo et sic patet affor. visitatoris. Nota 3° quod ad affor. veritatem requiritur primo quod iste limositates fiant merito febris, nam aliquando sunt in quibus ... sunt et sine febre. Requirit 2° quod ... consistet non virtute deficiente fortitudo febris ... brevitatem vel limositates etc.

Commentum patet.

Quibuscumque tusses sicce et modice provocate etc.

Conclusio affor. est ista, ut plurimum omnes febrientes intense cum tussi sicca paucha modicum sitiunt, patet quia per istas tusses humectatur guttur et pulmo et merito humiditas proportionata ... etc. Silis simul colligit ... causa de causonide. Nota 2° primo quod tussis dicitur sicca que est sine screatu et ideo de ista fit mentione vel quia minus videbatur cum hac tussi auferri sitis cum non appareat ex materia humida et in ... vel quia in tussi cum screatu humiditas expulsa sitis provocatur et non in ista.

Nota 2° quod dicitur modice quia nimia tussis nimio et forti motu plus calefacit et exsiccat quam humectat et ideo siti provocat sed modice ... modo. 3° non quod per has tusses sicce sunt ... pulmone humiditas agitatur ita ut magis humectare possit ... a capite ad ea ... pulmonis ... 4° non siti et si causa ... ex siccitate et caliditate oris stomachi ... siccitas et caliditas pulmonis est causa sitis, ut ... 2° tegni et maxime in febribus in quibus ... est ... cor et ideo humectato pulmone multum de illa siti remittitur. Ex hiis apparet quod tales tusses sicce modice in febribus ... causa remissionis sitis et ideo isti non valde sitiunt et illorum in quibus tusses ille non appareant. Cor. 2° quod affor. intelligendus est ... et illorum in quibus aliis paribus non sunt tales tusses. Nota ... febres ... ardentes intelligit causonides quae dicuntur ardentes propter fortem caliditatem in eis existentem cum materia putrida sit in locis cordi vicinis aut dicuntur urentes vel aduste quia pendet a materia adusta non putrida ut ... 2° colliget, sed vide ... de putrefactione 3° tegni.

Sicce tusses.

Galienus in commento facit ... et primo ostendit quid intelligat per tusses siccas et earum ... 2° visitat afforismum ... ibi 2a. Et ... clara est.

In Bubonibus febres omnes male exceptis effimeris.

Conclusio affor. est ista. Omnes febres generantes bubones sunt male exceptis effimeris ... in aliis ... cordi putredo ... tales in bubonibus sunt male ... collige primo de differentiis febrium ... de febribus appostematis. Circa affor. primo nondum ... bubo ... solum apostema in ... quibus ... sunt ... apostemate ... in emunctorio ... ut sub asellis vel post aures. Nota 2° quod febres cum bubone ... febre ... in bubone ... intelligit. 3° non quod ... bubo ... febris. Primo quia per simplicem alterationem materia bubonis ... putrefactionis et ... calida ... calefacit ... per simplicem alterationem ita ut ponatur ... in caloris ... cor calefit

et ista dr̃ co̅it effimera / 2º nõ q2 fumi put
di a bubone surgentes spiritibz ɋmiscent̃ z
ipos i calefacto ee ponit lz fumi nõ co̅i
cent cordi / 3º nõ q2 pp dolore agitat sps
ita ut calefiat. ¶ Lº q2 fumi putridi a bu-
bone eleuati usqz ad cordis grauitate pene
tret z ista co̅it dr̃ putrida / nõ ɋstat mi
nus malas ee illas i qbz putredo nõ co̅ita
cordi qɱ illas in qbz co̅itat z io ille affo
rismus intelligendus e ɋpatiue q2 aliqe ab
effimeris st̃ deteriores effimeris ¶ Lº nõ
q bubones sequentes febre quã accidũt post
signa digestionis z signãt ɋsiz pmutacionis
quã nõ nõ precedentibz signis z signãt mul
titudinez mãe cu ɋtrũ debilitate z ideo
st̃ mali / hec e affor̃ co̅is expo / in ɋto
dabo aliam rc̃ /

Omnis febris unius rei.

Gals in ɋto pº dic quid sit febris
effimera / 2º narrat quo ex bubone cau̅
3º ɋsificat affor̃m / ibi 2ª / q alii / ibi 3ª /
nisi em̃ - de pª dic q v. p effimera in
telligit febre co̅ing diei .i. q merito nãe
eius i quo sum calefactu ee e fundata
nõ e apta transire diem nale ¶ Lº 2ª dic
q hec febris quã st̃ apa q fiunt sub
assellis z inguinibz q̃a apa illud pd
e ca febris e manifestu ꝙ - dolor aut
minimus calor na qn ab isto ul aliqua
istarum disposiom apostemati pendet febris
ipa e eff̃ra ¶ Lº 3ª dic q si ca q2 apa
exntũ fatiat febre nõ sit mãta q2
nz pp dolore nz pp suu calore z sunt
ibi apata q sunt ca febris tñ oz illa
apata ee calida z intnª q2 extntª nõ
causat febre ñ iste due cae ɋiugant
nisi raro / z q2 omes febres in turore
apatum calidorum st̃ male / io iste st̃ male /

Febricitanti sudor super-uenieus nõ desitiente.

Conclo affor̃ e ista / sudor sup
ueniens febricitanti nõ desitiente febre est
malu / pº q2 iste signãt longitudinez egritudis
z multitudinez humorum qº rc̃ / qua nõ / z
aª patebit rc̃ lrãm / Et silr̃ smãz het
2ª e. cª de signis suptis ex pte sudoris
¶ Nõ. q pº q sudor quidã predit febre
qda st̃ / quida mndit het de moderate
lo. ¶ Nota. 2º q p sudore ɋna morbi
euacuat cu l q̃ hoc e ɋnante ɋtute
ɋna ita expellit q febris desit / oz sic fe-
bris nõ desinit signt q sta pma eioe

adhuc plus de tali mã ɋmanet ita ut sit
eq potens sup ɋtute ut prius / z io signt z
mei multitudo ex qº pz p idem z signãt ɋm
p oez alia signãz euenire qua nõ st̃ alleui
atio. ¶ Nota. 3º q p febre nõ desitiente in
telligr possimus q febris nõ ex toto su
fficiat / aut 2º q febris nõ sst̃z minua
z hº 2º nõ itelligit hec / na multotiens in
ɋsibz euãt ɋnt s nõ in uce ɋna lib
at / z tn salus e ppe. ¶ Notto nõ q intel
ligt affor̃s in salubribus q2 i mortalibz
abreniat. /

Ad hunc affor̃m.

Gals in ɋto pmo
ondit ubi bn het affor̃s ponet
2º ɋsificat / z incipit ibi 2ª / ɋn cam / et
ɋtqz ps e mãta. /

A spasmo aut tetano habito feb's supueniens

Conclo affor̃ e ista / febris sup
ueniens spasmo ul tetano curat ɋtm pz / pz
q2 dissoluit cãz eius / z hic afferat nota
sup illo affor̃ 2º pticle / febre i spasmo rc̃ /

Tetanus.

Gals in ɋto pº docet
qd e tetanus ɋnu infendo cor̃m / 2º
dat cãs spasmi ɋm suos modos diuersos /
3º ɋsificat affor̃m ibi 2ª / ca spasmi / ibi 3ª /
Et hunc. / de pª dic q tetanus e spẽs
spasmi s tn nõ ita appet q2 mbru eqlr
an z retº ɋtendit ɋn ɋmanet rectu
Et pp e tetanus debet dici extensio nõ
spasmus s large lo de spasmo tres erunt
eius maneres. /

A causon habito rigore superueniente solutio.

Conclo est ista / rigor supueniens causo
ni signt solone eius / pº iste rigor signãt
ɋsiz z mei expulsione a uenis ad ex re
mas q̃º rc̃ / qua nõ / z aª patebit rc̃ lrãz
Et grõtia sumenda e pª e. cª de rigor
z 2ª e. cª de signis declinat mei ad
sudore. ¶ Circa affor̃m nõ st̃ q causon e
febris ɋtinua ɋtluxa pendens ex putre
factoe cole aut salsi flatis in uenis
cordi uicinis / Est aut causon ɋtlusa
febris sine mãta exacbaone pptea q
putredo e in loco ta cordi uicino q sst̃z
minui calore qº putredo facta e ut non
appeat nobis febris remissio ex ppetate
humorum / Tamen rasis xº almansoris dic ee ei
exacbaones ɋtinuas q2 sumpsit causonem
large ut iportat febre ɋtinua ¶ 2º nota

q2 rigor e motus grossissimus inolutamus lac-
torz ad rem nociua expellenda. No 3°
q2 ma causonides putrefit intra venas
et ibi manete no fit rigor p° q2 vene
modice sunt sentit/ 2° q2 ma e illi loco gsu-
eta/ 2 3° q2 ipa e intra venas no moue-
tur ipetuose ita ut mereto motus fortius sen-
tiret. No 4°. q2 na hanc maz vincente
tur motu extra expellit ea velocit et
ex venas ita q2 pueit sup sensibilia mebra
velei motu 2 io illa mebra pp tiste 2 mo-
dicitatua ssacne gratuit 2 rigent. Et
hijs colligit ea Vificans affor²m/ na si gs
patit causone supueniente rigor signi-
q2 ma ipetuoso motu mo ex venas, et
io q2 tuc fit cesis 2 p gns q2 saluabitur
na plima cesis fiat ad salute ut dr
i affo 2° 2e partic/ Quibuscumque cesis fit.
Nota. 4. ex dictis affori no ee vlr v2
p° q2 posset causo vidi gingi febs
intpolata huis rigore/ 2° q2 cesis posset
ee mala ut non appentibz signis dige-
nis ne i die ctiuc, s2 ubi appeat
rigor pp maz causonis 2 ho papperit
bus signis oplete digonis 2 i die ctica
tuc affors vlr Vifica gstante Vtute
tuc em fit cesis ad bonu re/

Ubi de rigore.

Galo in gto fac-
ta/ p° ondit rigore ex huore acu-
to cum causa/ 2° Vificat affor²m/ 3° ondit
cam acuitas febrium i estate/ ibi 2a/ gin
gpatiuc/ ibi 3a/ fit .v. de pl dic se mo
strasse in locis in qbz disputauit de ri-
gore .s. i .4°. de acutis 2 morbo 2 i li
bello de rigore t tremore 2 ietigat re/
q2 rigor qui fit ex motu ipetuoso me
acute sup mebra sensilia. Et 2a. pte dr
q2 in causonizatis isti rigore patiut
necce e q2 venit soluat eis aut super
neniente sudore aut colico vomitu/ Et
ca e q2 isti huores egrediut venas
2 tuc mundificat corpus a/ tali ma 2 fit
salus. Et 3a dic q2 vene ex sanitate i
estate attrahunt huores calidos ex qbus
fit febris acuta ut alibi dixi .v./

Tertiana uera iudicatur in septem periodis longissima.

Conclusio affor e ista. Tertiana
vera q no finit i vij. pºodis e logis-
sima/ p° gz sic se hit tertiana gtia ad vij.
dies ita tertiana intpolata ad septez
pºodos q2 tm gsiut in die vna i gtinua
sicut i vna pºodo i intpollata/ s2 tertiana
gtinua si trasit septem dies e longissima
ut notat expienca g° re/ totu declabit
stat 2 silem sima2 p²a .e. ca° de dria int
tertiana pura 2 no pura. Ep° g° no q2 ter-
tiana e febris pendes pn ex putrede
huoris q meito lon 2 ne ppe i quo
putrefit e aptus de 3° i 3m mag affli-
gere 2 talis humor e cola rubea. Et
dco ,nont meito lon in quo putrefit q2
ls causon 2m coem vya sit febris pe-
dens ex putrede cole tn q2 meito lon
no fac illa ma exacerbanes maitas ideo
causon no dr 3na ut sunt p²a e. No
2°. q2 tertiana dr vera q2 pendes a/ co-
lera pura rubea no pmixta alti hu-
mor 2 intpollata ut a/ glo sunt i gto
ista em dup²e vr saluat rone 3ne. p°
q2 de 3° in 3m affligit ut uera intpo-
lat/ 2° q2 pure pendet a/ putredine
cole. E 3° no quid e pºodus e em re-
ditus febris ad dispone pori s2 (?) m
illis glossis quas posui in prtica pma
affor°. ps°. E 4° no q2 tertiana intpolla-
ta pura no trasire vij. pºodos 2 gtia
no trasire vij. dies e cogitu p expiaz
s2 tn ca pot ymaginari talis q2 na no
tolleat ang3 febrem fatiat talis ma to-
ta eius quantitate agregati ut plus septem
pºodos facre posset/ Et si amplior gg-
geret nemo aliu huore sibi in putre-
dine sotiabit et fiet no pura. E 4
no q2 tali facre maz ctra maz intpo-
llate i vna pºodo sicut ctra maz gtinue
i die e dictu ad expiaz gg tn quia
visu e ratit i tot pºodos tiam intez-
pollata in quot diebz gtia tiat nec
tm repugnat q2 tm i vna pºodo de-
soluat de ma ex venas sicut i vna
die i gtia de ma intra uenas s2 ho pbar
ul ipbare eet ualde difficile/ ex qbz
colligendu e q2 iste affors debet pom
poti9 not9 p expiaz q2 roe aliqua p-
batus 2 itelligat ut i plinbz 2 debito
infirmi suato regie./

Nolla est inter causonem.

Galo i gto 4or fac p° gpat tertia-
na causonide/ 2° doc q sit tertiana ua
2 eius quasda gdiones/ 3° Vificat affor²m
4° remouet dubiones/ ibi 2a/ Va ttia-
na/ ibi 3a/ Vn .v. 3na/ ibi 4a/ et sic
possibile. E p² dic q i ma no dent
tertiana 2 causon, s2 in loco vbi putrefit

q2 in tausonide put^e fit cola sanguini
mixta 2 in locis suple cord vicinis
Oz i zua spgit ma p corpus t. put^e
fit in locis a cord distatibz ¶ Ide 2 ... dr
q zua va e illa q sim sruat prodim
2 q ex pura cola rubea pendet et
maxie i estate in regioe 2 etate 2 gne
calidis 2 sicis 2 incipit cu rigor et
finit cu sudor ul fluxu ul vomitu
coleico ul plurbz istoz sil 2 ht parox^m
multo minore qete q2 quescit 36.
horis 2 mo 12. ¶ Ide pt 3^a dr. y. sz
intende hac viam zua no transire
septimu prodi q2 qtu fiet qt^t i una
die tm, nit pollata in una prodo et
io t'minat 2^m sinz prodoz sic 7.
i pnostic dr de zua 2 io puidey^o
esse zue aut eue indicamus 2^m
prodos no sz dies 7^m aut produ z^a
na finit i xiiij diebz 2 no expec-
tat 10° ad finiend zua pura 2 ideo
sic acuta i 14. diebz t'iat paruta
i xiiij. ita zua i vij prodis ¶ Ide e^a
pt dr q pot aut t'minai sic acuta
an septimu 2 q h dz zua abte et
zua vera qd 2 id 2^m modu loqdi
antiquoz./

Quibuscumque i febribus aures surdescunt etc.

Iste affoz^s declatus e supra
i illo Quibuscumque febre egroes etc. / In
alio affoz^o qntz pz./

Que iudicantur i pibus discreta sunt 2 amica.

Conclo affoz e ista febres q
t'minat in diebz paribz st male i'ucal
2 pelta ad recidiua 2 2^m mete qn
i q^to e pta q2 i. 14. et 20. et. 28.
bn t'iant q dbusset forte dice que
t'minat in die no recetica etc./
¶ Hunc affoz^m fuisse y. glo i q^to dr
hunc affoz^m non fuisse y. 2 pt ipm
non verum./

Quibuscumque in febribus ycteritia supuenit

Conclo affoz e ista / ycteritia
veniens an die vij. e signu malu / q^o
v^o sic / ttis yctitia sigt aliqd spale no
tumentu supadditu febri aut esz no
bona q^o e signu malu / qua no 2 assup^m
patebit i nondis ¶ Et silz sinaz hec
2^a e. ca^o de signis suptis ab yctitia et
e^o febrium ysat 2. e^o bremay sap ¶ Cir-
ca affoz^m no p^o q yctitia e altatio co-
loris fedda ad citrinitate ul nigredine pp
cursum huoris nigri ul citrin ad cute
sine put^e fac. hec desc'ptio ponit ab
Auic 4^a. 3^a ca^o de ictitia i p'n^o. // Ex
q desc'ptio pz p^o q yctitia no e mor
bus s actius .s. qualitas mutata. Ap-
paret 2° q no qlibet defedatio colo-
ris i cute e yctitia / na multe possut
ee tales defedaties ut i morfea et
alijs qbz hec desc'ptio no qvenit ¶ Ex
3° vide q i Auicua vocat qstatius
agriata pegaselencos no ee yctitia
¶ Se. e^o nale citrinitate qbzda 2 tincti
ra solis no dra yctitia cu no sint
fede na p fedda itlligit aliter pt nale.
¶ Sz c^a hac desc'ptione cadit dubitatio
q2 dr absqz put^e fac / vi. n. q huor
citrinus putridus faciat yctitia / nam
qda e yctitia critica ex ma faciete
febre 2 tlis e a ma putrida cu ma
febris fuit putrida ¶ Dicit st duo mod
quida em dicut maz colica put
rente no care yctitia na merito pu
tredis no adheret cuti s cpi ad cute
madat dissolvit agete calor put^e dra
li 2 expncta notat maz coleicam
a putredie ex venas ut plim i. 12. ho
ris ul 14. dissolui / Et io Auic hac
pticula tacq pte desc'pe posuit ¶ Ad
act^l dr q yctitia critica no e ex ma
q fuit sub for^a cae qurete febris / sz i
q si ca qurcta expellit ita ut tande
dissoluat / Illa no q nucd put bat et
erat sub for^a cae aut 2 no e putrida
ztinet^r ma cute 2 fac yctitia / alis
mous e q desc'ptio yctitie e ista
Altiatio coloris fedda ad citrinitate ul nigre
dez pp cursu huoris nigri ul citrin
ad cute / et zsidum no e pos desc'p
y^o explicat dispon 2^m qua tlis huor
pluimu fac yctitia ¶ Sz hunc opi
moi vi sat zcia mes aut loco di
cto si qo bn zsitiat ¶ 2° p'n^2 notand
q ho nom yctitia sint trsuptie a no
mie auis que dr it ina ysu capi
viatoz iter sub albore gemit iter / auis

anus color e citrinus et vocatur hec passio quia aurea quia regalis. Et hoc patet quod ppe h° nomine yctiria dicitur de citrina et non de nigra. ¶ 3° pri° no q cause generales yctirie reducuntur ad duas. una e multiplicatio cole alia e phibitio eius emis. Cause multiplicationis sunt aut dispositio membrorum generantium sicut epatis vel aliorum calefactorum aut ex parte ciborum sicut sunt acuta vel untuosa dulcia aut ex parte rerum extrinsecarum sicut venenum bibitum vel medicina vel morsus ut morsus pedi culi silvestris. Cause aut prohibitionis emissionis sunt aut in cista fellis quia e debilis attractiue ab epate aut debilis expulsiue aut propter opilationem in poro felleo ad epar vel in poro ad intestina aut propter debilitatem distentiue et expulsiue epatis que potest sequi mala eius complexione vel apparata. aut ex parte intestinorum ut accidit in colica quia sic yctiria debet considerari quod colicam sequitur phibitio emissionis cole aut quia flatura faciens dolorem in intestino conpressa opilaret porum felleum ad intestina tendente vel quia intestina et cetera intestinorum dolorosa colica. 2° quia intestina dolentia trahunt et receptione materie colice acute. et ideo phibet expulsio materie ad intestina.

¶ 4°. pri° no q cola multiplicata in corpore sive propter plurima generatione eius sive ex phibitione emissionis eius materie ad cutem quia paulatim tamen sanguine ut cutem tingit in yctiria opilatiua quia non fit cetero motu quo materia ad cutem ab aliis membris movetur et hec est causa quia e post materiei digestionem quia non ante. et e causa non bona. ¶ 5°. no q quia accidit yctiria in febre sine crisi ipsa e mala. nam significat novum morbum sine nunciamento ad 2 febris exitus. Si non fuit citra pot ee bona si significat crisim bonam. si non non. e mala. ¶ 6°. no q materia que facit yctiria debet ee grossa nam aliter evaporaret et a corpore egrederetur aut adheret cuti quia grossa e. ¶ 7° no q crisis que ad yctiria terminatur e crisis pmutatiuus et non e tamen non multo dormo vertitur super materia. ¶ Et q° patet tamen diversas affore nam quia materia e ita grossa et virtus non multum materie dominatur non pot ante diem .7. virtus illa materia vincere. Et ideo si accidat yctiria ante .7. non e per modum bone et laudabilis crisis quo aut significat motum sitomatis aut aliud nocumentum. Et q° patet

veritas affore. ¶ 8 no in veritate hoc affore auctores medicine non ex toto fuisse concordes ymo duos contrarios invenimus modos dicendi. nam g. in commento et aut. 2ª. l. c° de signis sumptis ex yctiria credunt afforismus. Sed Avenzoar .l3°. theysir c° de yctiria in fine dicit posse venire in 2ª die et in .l. laudabiliter unde sic dicit ad literam. Sed ego dico q eo quod yctiria fit ex humore acuto debet esse veloces motus in omnibus suis accidentibus et passionibus. unde non vidi ee longinquum neque experien si corrupit digestionem in .2ª. die et magis in .l. et maxime in iuvenibus et in regione calida et in tempore calido. et quando flant venti orientales vel meridiani. Et hec summa sententia avenzoris .l°. colliget dicit dicat dum aut dixi q yctiria ante .7. diem si venerit in egritudinibus acutis e mala et probat experientia in terris nostris et si venerit in .g°. laudabilis multum e una rone et maxime in corporibus calidis tempore calido et hoc e summa colligendi omnium medicorum pensare et inde maiorem et per maiori parte illorum de nandalisi et probe e quia illud quod dixi locus in grecia habuit et cetera. Sed ego puto yctiria dicere venit ut in pluribus sed tamen non video .7orum per .aca. istarum potest mai concludere. Tu g° elige et ex pietatea si occurrit considera.

Icteritia aliquando est. glo

in commento fac. e°. pri° dat plures causas yctirie. 2° diversificat afforismum. 3° inducit dubio tanto. l° diversificat sive afforismus. 2ª ibi duas aut. 3ª ibi quod aut. 4ª in venit aut. De pª dicit q yctiria quandoque e quia materia colica diffunditur cetero per totum corpus et maxime per cutem et quia non e citrina. Sed ex apostemate duro aut calido in epate aut constipat in opilat. De 2ª dicit q duas apostema non accidit subito. et ideo si yctiria accidat ante .7. diem erit propter alterum duorum .s. aut apostema calidum aut constipatione quia ante .7. non pot tractare distributionem cola per corpus. et hoc e malum. ¶ De parte 3ª dicit q quamuis ante .7. sit mala yctiria tamen post .7. non neuo e bona nisi cum quibus dam constantiis ut dicitur in sequenti afforismo. De parte 4ª. patet quid dicit.

Quibuscumque in febribus cotidie fiunt rigores et cetera.

Conclusio affore e ista. In quibuscumque febribus fiunt cotidie rigores in illis

cotidie febres soluuntur .i. separantur, quoniam posito quod sit hic istis omni die resoluuntur ex toto, nulla febris continua igitur non et ad statum declinabit. //

Circa aphorismum notandum primo quod rigores qui accidunt in febre aut sunt continua aut paroxismali ut plurimum, sed continua non fiunt cotidie, et ideo plurimum rigores omni die accidentes sunt paroxismales. Nota 2o quod in principio exacerbationis continue non est rigor et proprie fortis ut sunt prima 2 capitulo de signis quod febris est inseparabilis, et causa est quia rigor fortis fit ex motu materie super membra sensibilia et materia non movetur in continua ex venis. Ex quo sequitur quod febres in quibus cotidie rigores fiunt et proprie fortes non sunt continue et ideo sunt interpolate. 3o nota quod febrium interpolatarum materia cuius paroxismus finitur ante alterius adventum ut plurimum ex causis assignatis ab auctore prima 2 capitulo primo 2 tractatus. 4o nota quod ut plurimum febres interpolate fiunt ut paroxismus in una die quod colerica complet paroxismum in 24 horis et tertiana in 12 et flegmatica in 18. Ex hiis patet quod ad veritatem aphorismi primo requiritur quod rigores sint fortes, 2o oportet intelligere ut in pluribus, nam quedam sunt interpolate quarum paroxismi sunt 20 vel 28 horarum in quibus non verificaretur aphorismus.

Rigores sunt. Galienus in commento facit tria: primo dicit causam rigoris, 2o verificat aphorismum, 3o removet dubium, ibi 2a: Et in unaquaque, ibi 3a: Omni autem febris. De prima patet. De 2a dicit quod materia cum rigore effluens purgatur .i. evacuatur in paroxismo et hoc est illud quod intendit ypocras, et ideo colerice et 3ane et flegmatice soluuntur secundum naturam sue interpolationis, quia colerice in 24 horis et 3ane in 12 et flegmatice in 18 horis. De 3a dicit quod non obstante quod materia purgetur tota per paroxismum infatiens tamen ipsa relinquit qualitatem in membris que est causa reditus paroxismorum sequentium.

Quibus in febribus in septimo aut nono aut etc.
In aphorismo ponit duas conclusiones, et ibi ponitur 2a: Si vero non. Prima conclusio est ista: yctericia superveniens in 7a aut nona aut 11a aut 14a est bonum signum ubi appareat sine duritie dextri ypocondrii. Conclusio patet: yctericia tali modo apparens est signum crisis laudabilis, igitur vel continua nota et ad statum declinabit. Si vero non. 2a conclusio: yctericia veniens infra dictos terminos et non in die critica non est bonum signum, patet quia aut signum nocumenti ut dictum fuit in precedenti aphorismo aut sicut ... non critica ex oppressione. Concordia aphorismi sunt 2a 2 capitulo de signis supradictis ab yctericia. Nota primo quod septima die materia colerica ... ad 12.

post accidit yctericia tamquam terminus bone crisis, licet non perfecte. // Nota 2o quod ut plurimum in febre yctericia accidit aut ex apostemate epatis aut opilatione aut crisi. Si accidat ex opilatione vel apostemate epatis, dextrum ypocondrium fit durum ad tactum, et ideo si non fiat durum restat quod ut plurimum fiat crisis. Crisis autem in die critica vomes ... et ad salutem totalis yctericia sequens crisim salutifera. Et ex hiis patet veritas aphorismi ut in pluribus, nam et ad veritatem eius requiritur virtutis constantia et quod precesserit signa digestionis. 3o nota quod quando accidit motus materie velox in die non critica arguimus potius virtutem stimulari a materia quam materiam per virtutem vinci, et ideo arguimus malum. Et hinc apparet veritas conclusionis 2e. Non ultra hunc aphorismum de una intelligo yctericia.

Hic aphorismus superior. Galienus in commento primo continuat aphorismum superiori, 2o dat causam contrarietatis ... in commento primo, 3o ostendit quomodo ex parte epatis fiat yctericia, 2a ibi: Nam epar, 3a ibi: Cum enim sanguis. Prima pars patet. De 2a .... De 3a dicit quod sanguis non mundificatur in epate a colera nisi fel trahat ad se materiam coleritam per vias que sunt inter fel et venas epatis, ideo si interveniat constrictio .i. opilatio aut merito apostematis vel aliorum necesse est sanguinem transire non mundificatum ad membra ita ut membra fiant yctericia propter colere citrinitatem.

In febribus circa uentrem cauma forte et cordis etc.
Conclusio aphorismi est ista: morsus fortis et cauma forte circa ventrem et tremor cordis in febribus contingentes sunt malum signum, patet quia sic sint signa putrefactionis colerice materie in ore stomachi aut in corde, sed utrumque istorum est malum, igitur vel continua nota et ad statum pervenit. Et similiter sentit Galienus 2a 2 capitulo de signis supradictis ex parte stomachi et 10 Almansoris capitulo de signis malis. Nota primo quod per ventrem hic intelligimus stomachum et per cor os stomachi et morsus cordis dolorem mordicativum in ore stomachi et per cauma vehementem incendium et per tremorem motum tremulum aut in corde aut in ore stomachi ad modum .... 2o nota quod tremor cordis ita ab auctore ... 3 describitur: tremor cordis est eius motus tremulus ex dilatatione et constrictione compositus, ita ut inter unum motum et alium non sit perceptibilis quies et sit quilibet illorum motuum parvus valde. 3o nota quod cauma et dolor mordicativus circa os stomachi maiores comprehenduntur a medico relatu infirmi sed cauma posset

etiā cogit̄ tacti ⁊ siti ⁊ lingue ariditate·//
Nota·ē· q̄ ca h9 nō ē nisi p̄uita mei cole-
ric medicatīs ⁊ calefacītē ī ore stoī· Et
nō q̄ tremoris cordis due st̄ gñales cause
vnā ē initatio vtutꝭ ad expellend̄ illud
qd̄ p̄cipit p modū nociui ⁊ sub ista ꝯphē-
dūt/ oīa q̄ ledūt sbāz cordis ul̄ meb̄
circa cor ultiū cecat sic panicłs ei9 ⁊
os stoī sic vōg humorales mē aposite
ul̄ nō aut solutōes ꝯtinuitatꝭ aut ve-
nena aut vapōes mali ad ip̄m eleuati
⁊ mim9 ꝑꝑᵒ· 2ª cā ē debilitas vtutis
na ī vtutꝭ debilitate agitatū cor sic si in-
tenderet se nocua a se expelle ut sunt
i. 3ª· loco alleᵗᵒ/ Ex quib3 p3 cordis
tremore ex vtutꝭ expulsiue nalis cordis
aut vtutꝭ naᵃˡᵉ eius motiue/ Ex q̄b3 oīb3
p3 q̄ siue sint forte cauma siue dolor
medicatīs siue tremor ī corde accnīs/ hō
signt putrefacᵗᵃᵐ cole in ore stoī ⁊ ī loco
cordi vicinis aut ī cord̄ debiᵗᵃᵗ vtutꝭ
⁊ vsqꝫ ꝑ ē malū·/

Cum uero cor· Galꝰ ī ꝯᵗᵒ p̄mo
declarat qd̄ itlligim9 p cor 2ᵒ qd̄
intelligat p morsū cordis/ 3ᵒ qd̄ p cau-
ma forte ⁊ sua cām/ 4ᵒ vbificat vnō mo
afforᵐ ꝯ mō alio/ ibi 2ª dnīq aut/ iꝫ
cauma/ ibi 3ª/ h̄ ꝯᵒ accnā/ ibi 4ª· Si aut
ee· De pᵃ p3 ⁊ 2ª· q2 ⁊ᵐ aliquos cordis
morsus ē tremor cordis/ ⁊ᵐ alios dolor
oris stoī· De 3ª dic̄ q̄ cā caumatis
ē uehēs ebullitio cole in locis sinis
ex q̄ ⁊ fit morsus cordis capiend̄ morsū
p dolore· De 4ª· dic̄ pp̄ cāz dicta h̄ec
accnā st̄ mala q2 signt̄ tlis mei putre-
dinē in tli loco· De 4ª dic̄ q̄ si p mor-
sū cordis intelligim9 tremore ip̄i9 cord̄
⁊ erit peı9 q2 signt̄ fidatꝭ vite ee cale-
factū igne ⁊ calor·/

In febribus ex somniis timores aut spasmus malū·

Concło afforꝫ ē ista/ timores aᵗ spas-
mi facti ex somp̄nio in febre st̄ signᵃ mala/
p ista signt̄ mala mag latitāꝫ intrinsecū
nō pot vtus fortificata ī somp̄nio dnari
ꝯ eoꝫ/ quia nō ⁊ qᵃᵐ patebit statim· Et
silleꝫ simaꝫ h̄etis ab aliis· 2ª ē ī caᵒ
de signis sumptis ex somp̄nio ⁊· 10· alima
sois caᵒ de signis malis· No ꝯᵒ p̄mo
q̄ cū dꝫ timores ⁊ spasmi st̄ signum malū
ī febribꝫ ex somp̄nis ē itlligend̄ q̄ h̄ec
accidūt in febre merito somp̄nii· 2ᵒ nō

q̄ oꝫ istū afforᵐ restringi ad somp̄niū q̄ nō
fit ī p̄n̄o pax̄ ul̄ augᵗᵒ ſꝫ ad somp̄niū fa-
ctū in declinat ut dꝫ ī pᵒ afforᵒ ⁊ē p̄ticle
na iste quodaꝫ specificat nociᵗᵃ somp̄ni aᵗ
q̄ ā in illo gnalꝫ ꝯp̄hendit· Nota 3ᵒ· q̄
timor fit ex somp̄nio cū pp̄ somp̄niū va-
pores inei melācolici aut orribiles pe-
tūt cerebrū nam nalꝫ isti vapores ꝯ͠tāt
fanᵗᵃˢ terribiles· Spasmi nō fiūt matia
attracta ad caput ⁊ neruis contracta aut
repletis malis vaporibꝫ sed dolor/ aut
q2 vapores mali q̄ putrida ⁊ maligna mā
eleuati ı̄tꝭ mot calefaciūt ⁊ dissoluūt
humores neruoꝝ ut fiat spasmus de iam͠
Ex q̄b3 p3 cā afforᵐ vbificas ⁊ h̄ suff-
ficiūt pp̄ illa multa q̄ dcā st̄ afforᵒ p̄mo
ē p̄ticle·/

In alio afforismo·

Galꝰ ꝯᵗᵒ afforᵐ
pᵒ ꝯfirmat ip̄m p dicta ī alio/ 2ᵒ ponit
ꝯ͠ᵃ h̄c diuisitates/ 3ᵒ ondit quō ex so-
p̄nio fiat dicta accnā ī afforᵒ/ ibi 2ª/ loco
aut/ ibi 3ª/ multotiens eīn· De pᵒ p3
⁊ de 2ª/ ⁊ 3ª dum in 3ᵒ p fiat qd̄
dictū ē/ 2ᵒ ponit simitudieꝫ/ 3ᵒ inducit du-
bitaᵒm/ ibi 2ª/ sic q̄ p̄us/ ibi 3ª/ oꝫ tm͠
id3· De pᵃ dic̄ q̄ nos videm9 multotiens
in morbis mortalibꝫ in somp̄nio fieri tre-
res ⁊ dolores ⁊ spasmū ⁊ ista fiūt q̄a
mali humores q̄ st̄ mā morbi ascendūt
caput ꝯᵒ timores ꝯᵒ signt̄ istos inol-
uisse caput .i. occupauisse cerebrū/ spasm̄
nō signt̄ unitione .i. debilitate vtutꝭ
q̄ nō pot dissolue ꝯplete humore ⁊ ideo
fiat spasmū aᵗᵒ tū dolor/ mor/ nā
ī somp̄nio motus nāe ē ad interiora ⁊ io
si eet fortꝭ dnaret· De 2ª p̄te ponit
simitudieꝫ ⁊ p3· De 3ª dic̄ q̄ isti sop̄in
p9 cibū nō ita nocet q2 iuuat ī dige-
rend̄ cibū ⁊ humore ⁊ io dormientes p9
satiutate nō tm͠ pp̄ h̄ magis nocimtū
patiunᵗᵘʳ ꝙ alıȷs p̄uita febrientibꝫ ī q̄bus
male mā latet ⁊ mltē nō solū ad capᵘᵗ
mala mā mōᵉ ſꝫ ⁊ ad os stoī ⁊ tūc ⁊
fumus mag ascendit ad caput/ oꝫ si
humores sint digesti somp̄nius erit bonus
facies dissolueᵒ si nō nō/ nec fanlꝫ
vomitibles tūc nocet·/

In febribus spiritus offendens malum spasmum.

Concło afforꝫ ē ista/ spūs offendēs
ē malū signū ī febribꝫ/ pᵒ q2 signt̄ spasmū
fieᵗ/ 2ª ē caᵒ de signis sumptis ab h̄aneᵗᵘ

4

et 4. particula 3ª capitulo de hanelitu duplo. ¶ Nota quod primo quod per spiritum offendentem possimus intelligere spiritualem omnem malitiam haneliti et isto modo sumitur hic. 2º possimus intelligere hanelitum duplum quia constat pulsu bis percussum et est quia primo natura elevat pectus post aliquantulum de medio quiescit et sine reditu ad depressionem iterum elevat et similiter modo in depressione et constat hanelitum ploratus. ¶ 2º nota quod iste hanelitus quandoque accidit ex causa febris quandoque ex alia causa ut gemitu punctura ventositate etc. hic intelligitur cum accidit ex causa febris. ¶ 3º nota quod causa huius hanelitus est inobedientia lacertorum in motu et propterea non potest virtus tamen in unica vice una elevare quantum est oportunum ideo postquam gessit partem complet motum sine depressione media. ¶ 4º nota ista inobedientia est propter spasmum si est ex febre nam si esset ex apostemate vel alia causa cum dolore non oportet quod sit ita malum sed si est ex febre lacertorum sunt inobedientes propter siccitatem eorum nimia propter febrem et ista facit spasmum. Et quia patet primo vicesimi aphorismi. 2º patet quod hic spasmus est malum signum et mala causa etc.

Oportet aerem etc. Galenus in commento declarat primo quid intelligamus per spiritum offendentem. 2º verificat aphorismum. 3º ponit unam distinctionem motuum qui sunt in hanelitu ostendit quod de omnibus verificatur dictum Ypocratis. ibi 2ª licet vero non. ibi 3ª motus haneliti. de prima patet quid dicat et de 2ª et de 3ª dicit quod duo sunt motus in hanelitu emissio aeris et attractio et potest offendi utrumque motum ita ut sit una attractio aeris et appareat due et ita in emissione quod ostendit Ypocrates autem et sciendum quod de quocumque istorum motuum intelligitur locus Ypocratis.

In febribus acutis spasmi et circa viscera dolores malum.

Conclusio aphorismi est ista: spasmus et dolores fortes circa viscera sunt malum signum in febribus acutis. quod patet quia signant aut nimiam exiccationem aut plurimam materiam que sunt mala que nota ratio statim patebit. Et sic est sua continuatio. ¶ Nota 2º quod licet hec sint mala signa et in febre et sine febre et in acutis et in aliis tamen de acutis quia de illis maxime intendit. ¶ 2º nota quod spasmi in febribus acutis aut sunt propter nimiam exiccationem aut quia materia obligata et nimis vexata dolores aut fortes circa viscera fiunt etc. ex spasmo multotiens licet

alii ex humoribus viscera petentibus et ex hiis patet causa verificatis aphorismi.

Fortes namque. Galenus in commento dat causam fortium dolorum primo. 2º spasmi. 2ª ibi: similiter spasmus. et utrumque patet.

Quibus urine grosse globose pauce non sine febre.

Ypocrates in aphorismo intendit duas conclusiones et 2ª ponit ibi: maxime. Conclusio prima est ista: multitudo urine tenuis venientis in febribus post urinas grossas globosas et paucas est bona. quia talis multitudo significat naturam vicisse et digessisse materiam et eam expellere quod significat bonum. que nota et 2ª in declaratione licet patebit. ¶ Et sic est sua continuatio 2ª quod in summa de urinis in capitulo de signis sumptis a substantia urine. ¶ Circa aphorismum primo nota quod urina est colamentum sanguinis ut dicitur in commento. Et sic magistraliter describitur: urina est aquositas sanguinis segregata in epate et ab ipso ad renes transmissa ibique decolata et ad vesicam delata. nam ut ostendit Ypocrates primo capitulo de generatione humorum ut intendit in vidis sitis epatis perveniret et fuit oppositum multa aquositate sibi commixta que humorum non est generis materia et ideo in epate hec aquositas aut generatur separata a 4 humoribus aut ideo segregata licet ipse innixa dicitur aquositas simpliciter potentia transire ad epar non generari et necessaria debet hec aquositas urina et ad renes prius demandata per epar ab eisque collata in vesica descendat sub alio nomine dicitur aquositas. ¶ 2º principaliter nota quod urina dicitur grossa que non fragilis in partes parvas separetur. dicitur autem globosa quia in se continens res grossas ad modum globorum. pauce non dicitur quia pauciores hiis que 2 [illegible] dispositionem innixi debent. ¶ 3º nota quod hic per multitudinem intelligere debemus quantitatem mediocrem excedentem. ¶ 4º nota quod per tenuem non intelligimus tenuem mediocrem sed 2ª grosse. itaque sensus communis est quod multitudo urine subtilioris preter consuetum pauca grossa globosa est bonum signum. ¶ 5º nota quod in febribus cum urine expelluntur grosse et globose signum est naturam non esse digestam quia nimis grossa et regula signum est 2º quod virtus non est valde potens si minguntur pauca urina ut sumitur 2ª primo capitulo de signis quantitatis urine. hoc autem in febribus plerumque accidit ex ista opilatione quia humores grossi sunt opilationum causa. ¶ 6º nota quod dico mei grosse et subtiliatio cum egestione ut sumitur primo 4 capitulo de causa putredinis in generali

et ideo si hec grossa urina subtilietur signum est quod digestio in grossitie prius peccavit. Nota non quod subtilis humoribus et digestis opilationes aperiuntur et virtus fit potens ad plures materias emittendas. Et hec modo colligitur versus Afforismi nam multi de post paucas grossas sequitur mors de ratione et opilationum apertione et virtutis dominium super materiam et propter hoc est signum bonum / Ex quibus intelligitur quod hic non dicimus tenue absolute sed in comparatione / Secundo, quod non repugnat propter exeunte opilat mingi urina grossa quia materia est grossa et opilatio est tanta ut per illius exitus perhibetur non possit et paucam tamen multam exeunte materia quia virtus non habet maius dominium a parte oppositi mingere subtile quod materia subtiliata est / et multa quia virtus super materiam dominatur. Secundo nota quod licet y. in febribus tamen restringunt Afforismum tamen et sine febre visitatur. Nota novem multitudinis urine posse multas causas attendi: primo propter qualitatem naturalis humoris eligendi / 2o propter renum attenuatione fortitudine / 3o propter expulsive fortitudinem / 4o propter retentive debilitatem / 5o ex dominio virtutis super materiam victa / 6o ex nimio potu / 7o ex medicina diuretica / 8o … quod accidit in febribus post incisuram urine grosse globose et ex dominio virtutis super materiam que prius erat grossa et per digestionem subtiliata est / Ex quo sequitur hanc conditionem Afforismi visitari ut in pluribus et maxime si urina … et secundum levitas infirmi post dictas urinas.

Maxime vero. 2a particula Afforismi est ista: talis urine multe tenues post grossas globosas in febribus maxime fiunt illis corporibus in quibus urine habent y. a / primo ut patet post / 9o … in talibus maxime fit … multe grosse precedentes non … tanta opilatio ut prius virtus ab eius illarum conditionum … nam 2 … patebit. Nota … quod hic expono potest exponi duobus modis / uno modo i. in principio / 2o i. statim post principium sic dicimus quod ex nocte fit dies et … primo modo sumi. Nota 2o quod y. sunt large per omnia et cum urina egrediente grossioris substantie quia angustias ad … et in urina separata apparente / et hoc modo flata emissa cum urina in fundo residentia dicitur y. Nota 3o quod quamvis in principio morbi urina cruda … non possit apparere y. digestio merito actionis ne in materiam morbi tamen potest apparere y. non bona quia non est in humorum indigestis cum urina expulsus aut quia materia exeunte multa virtus in regione venarum expellere vel quia in … a grossitate urinali aliquando post mane per … per viam … excreatur et dicti intelligimus hic quod potest apparere in principio morbi et patet post principium. Nota 4o quod in talibus in quibus iste y. sunt in principio causa est grossities materie venarum … ut exitus eius non impediat … causa … 2a conclusione.

Quod urina grossam. Continuatur i. 2e partes: prima est continuatio cum / 2o additio constatim / 2a ibi urina est solacium Galieni primo ondit quod due grosse et additio globose / 2o dicit tamen quod non due sine febribus / 3o visitatur Afforismi 4o ondit quid intelligatur per tenue / 5o ondit quod dixit multa / 2a ibi multi enim / ibi 3 … cum aliis / 4a ibi hec aut planius / 5a in … est ut. De prima dicit quod y. non fuit contentus dicere grossas quin et addidit globosas per quam voluit dare intelligi quantitatem grossitiei quia multa grossarum aut … densitate in grossitie sua quasi in ea apparet fuisse similaribus i. globis dicit 2o quod ad eandem partem quod in quadam libro loco raribose inveniuntur limose ut in libris timotei et dyonisii et hoc quia intendunt omne in humore cum sua grossitie … desinit de … dissonum quia visitarunt dicit 3o quo ad illam partem quod y. in hijs verbis noluit in onde urina paucam et grossam quod … per sermonem sequitur in quo dicit multi tenues et non potuit aliquid … ca-ribose / … conditionem … si diceret quibus urine pauce grosse et non plus. Nota 2a parte dicit quod iste mutationes de grossa natura in subtile multa possunt fieri sine febre / sed non oportet quod mutationes contrarie ista puta de subtili in grossa sint male quia plurimum in febribus salubribus fit ista mutatio de subtili in grossa et alia i. e contra fit raro / et ex hijs sequitur quod y. illud terminum non sine febribus posuit ad ondendum ex quadam ratione contingentis quod sequitur debemus. Nota dicit 2o quod ad eandem partem quod alii in principio mingit urina pauca et grossa in febre que est grossa in fundo quia habet fundum grossum et ista non est bonum signum et non est laudabilis sicut si in principio morbi … digestionem humorum appareat in tenui urina y. et non est laudabilis / Et tu hoc attende primo quod causa quia sepius urine mutatur in febre de subtili ad grossam non est ut quidam putant quia digestio plurimum

ingrossando pdit / 8z quia ut plurimum i pn⁹
febrium st oppilaciones fortes 2 no possunt
grossi humores egredi 2 me st cruda ita
ut nichil de eis cu aquositate mittat / uno
aquositas de se e subtilior q humores et
io in pn° subtilis egredit vrina / 8z cum
virtus digerit humores 2 apit vias pdicte
tpre emittit humor ps cu vrina 2 io sg°
sat ut plurimum ipsis tn humoribz p digone s
tiliatis ¶ Attende / 2° q h' rao eueniat
het multo° in febribz tn qn euenit ut
plurimum sigt bonum / 2 io affor° e verus ut
i plibz ¶ de pte 3ª dic q cu aly hu
res pigeret 2 illud qd remanet digit
tur necce e ut egrediat p vrina sub
tile 2 io qn appet talis subtilis vrina
2 multa p⁹ grossam sigt q illi humores q
remanserunt st digesti / 2 ista e ca verit
tas affor ¶ de pte 4ª dic q h' diu
plurimus q ab. v. ria cu dicimus subtilem
itelligimus cparatoe ad grossa pdicte s termi
is abte plata sit dic .v. e 2 nalis
q nalis no e grossa ut turbosa nec s
tilis ut aquosa s media - // de pte. 5ª
dic q necce e ut sit multa / qz humor
qui prius no potat exire pp oppilacione
nuc inuenit apta via / Et itelligimus h'
multa aut cparone pdictis aut abte q2 i
ca affor oz multa ee pcedat nei ut
dictum fuit

Quibuscumque in febribus urine conturbate velut.

In pnti affor° / v. intedit ista
cone / vrine cturbate velut vrina subiu
galium sigt in febribz dolores capitis
pntes aut futuros / p° 9° iste sigt p
sente aut futura multa elevatione cfor
vapor ad caput ad qua st ul ut plurimum
se capitis dolor / Et sectz simaz textis ab
aiur 2ª p / ca° de sigoibz sbe vrine .
¶ No. 9° 1° q p vrina turbida itelligit
illa q opponit clare ul tislucenti ¶ 2°
no q prius turbida vrina 2ª plurimum
ppor grosse 2 tislucens 2 clara subti
li no tn necio csegt / na pot ee v
rina turbida subtilis 2 clara grossa dz
9° grossa q in pnas ptes sepat difficlt
teninus no q eq in pnas ptes facile
sepat 2 cognosca istud cu vrinale c
ntit q pnas vndas 2 plenas et
facile recipit teninus / Sic no grossa
¶ Nota 3° q vrine dnz cnsb q2 i hue
a / sua nali dispoe tismutate 2 sic tales
quales no cueniunt hoibz i nali dispoe

rept ¶ 4° no. q p subiugalia intelligimus
aialia sub iugu ceit ab hoie missa ut
asini equi 2 silia quor ut plurimum vrine
i nali dispoe st turbide pp grossitie hu
mor 2 viar exitus latitudinez ¶ 5 no
q i hoie nalr ex ca cnia vrine non
st turbide s qn turbide appet ho e pp
putrefer 2 ebulicoe humor pmixtione
aut plurimum grossi vaporis p nimia ebu
litione ab humore sanguin mixto elevati
¶ 6 no q mixtio humor multos e per
motu cretica nei ut sepe i crisibz est
vide / alia e ppterea q humores illi ad
vias vrine ex attnite ut 2ni debit
dennnt ut aciit pat ad caculu siue
renase lapide duri ¶ Ex quibz p° appet
q aliq ctingit iste vrine grosse ctu
bate in febre 2 no sigt pntis ul pte
ritos capitis dolores ut si eet etice
aut vesice aut renu ul viar vrine
vicio sed affor° no ee vere hm - sed
3° q ad veritate affor 2quirit q sint
iste vrine no pappentibz sigis dignois
2 sine renu ul vesice vicio 2 q psene
rant no sol tn appeant 2 q remote
sint cae dolore capit phibe potest
hic oin svatis st tales vrine pp ve
hemte putredine 2 ebulitione humor
2 vapor grossor plurima cu aqsitate
pmixtione qb° fit necce e ut aut
ia caput petierint aut q i futuz pe
tent 2 io deducta ca pntie aut fac
unt aut faciet in futuz capit dolores
¶ 7 no q ca vrina turbida ul clara
ceit - e° cobmatoes ymaginat ut sunt
p° de cesi .12°. ca° 2 2ª p' alleto caplo
qnz em vrina mingit clara 2 clara p
manet / qnz mingit clara 2 cito turba
2 qnz mingit turbida 2 turbida 2manet
qnz mingit turbida 2 clarifica ¶ Nod
octavo q p assignacne cae h⁹ dicstatis
ceit suppoit p° q2 i vrina qn emitti
adur 2manet nobili tpre virtus caloris
q i ea 2 massa humorale a / qua decedit
opat int venas / Et hoc sc q ptpos
pg emissione calor opat actoe ppo
tionale action qua facit calor intra
venas ¶ Suppo° 2° q calor ageis i hu
mores qnz remisse agit 2 modica ul
nt pmisceret de humoribz aqsitate vriali
2 i ho° ca q aquositas e q pura io
vrina no turbidat s sic clara mingit
ita 2manet / qnz no calor fortius agit
fitiendo aliqle pmixtione s inq tales
faciat ut inde vrina turbidet ipa

emittit et in hoc casu mingitur clara et statim post turbidatur quia calor remanens facit residium minutatim quod regrediebatur ad turbidandum urinam, quia non calor fortissime commiscet humores sed eos non unit ita ut separi ab aquositate possint. Et in hoc casu urina mingitur turbida et turbida remanet, quia non virtus unit magis ut ipsam fortiter commisceret et tunc non mingitur et aliqualiter turbulenta secundum eius quod est prius et clarificatur humores collecti in fundo per modum .y. Et tu per te vide hoc in [illegible]. ¶ Nono notandum quod aliquis [illegible] hoc causam assignat supponit primo quod turbulentia in urina non per unam partem facta sit, quia permiscent humores grossi oppam cum aquositate urinali vel quia vapores et ventositates oppam cum humoribus coniungit. ¶ Secundo supponit quod stat aliquem vapore et aliqua ventositate sub actu caloris incessanter esse per unum qui sub maiori comprimatur et operatur et ideo sicut videmus in sepo quod cum est calidum est transparens cum autem coagulatur fit opacum. Ex quo patet quod cum urina cum [illegible] humorum permixtione mingitur adveniente frigore turbidatur. ¶ Suppono 3° quod calor forti actione actuali multum grossi et opaci vapores ascendere elevat quia ubi unitur virtute egrediuntur et non permanet cum urine aquositate permixti, sed ubi non sit completa digestio aquositati urine permixti remanet. Ex quo patet quod cum calor actualis multos vapores urine miscuit et emittit antequam naturalis calor poterit digerere urina mingitur turbida. ¶ Nota: ex quo completa digestio naturalis multum magis cum urina emittit et ideo apparet turbida. Et huius apparet quod virtus non commiscet vapores humorum cum urina vel ipsos humores quodammodo est plerumque in principio morbi urina mingitur clara et ita permanet. Patet 2°: quod cum [illegible] plures vapores miscet sed non valde [illegible] [illegible] immo qui calidi [illegible] prius urina mingitur clara sed turbidatur et hoc est plerumque in augmento. ¶ 3° patet quod cum calor actualis [illegible] magis transmittat ita ut grossos vapores cum urina commisceat sed non ita ut unitur facile ac residuo virtutis in urina remanente mingitur urina turbida et remanet turbida et sicut stat ebullitio. Cum non [illegible] virtus vincit et digerit magis mingitur turbida propter humorum permixtionem et clarificata [illegible]. Ex quibus patet causa quare urine per frigus conturbate rectificantur in [illegible] et

patet quod non plene ex illis scire possumus. Patet ultimo quod in aphorismo intelligitur de illis que turbide mingunt et turbide remanent non [illegible] sed [illegible] urine. ¶ Ultimo scio non [illegible] 2° in [illegible] varietate in modo sequitur [illegible] urine varietates in claritate et turbulentia sed contingit ita esse ut patet ex meo assignato.

Hunc quidam cum superiori etc.

[illegible] in 3° facit quinque: primo dicit quod .y. intelligat per istum terminum iumenta; 2° [illegible] aphorismum; 3° addit quedam signa urinarum turbidarum; 4° [illegible] ad [illegible] quod removet dubium; ibi 2a [illegible] omnium urinas; ibi 3a quedam autem hoc; ibi 4a hoc est si urina; ibi 5a non tamen necesse est. Dicit primo [illegible] putat huic aphorismum superiori continuari et [illegible] volunt quod cum .y. dicit iumenta intelligat urine tenues quia sunt [illegible] grossas, sed alii per iumenta intelligunt turbulentas. Dicit 2°: quod primi istorum fallunt quia putant urinas tales signare capitis dolore et simpliciter non turbulenta quod est falsum quia [illegible] urina turbulenta que apparet aut antecedit aut subsequitur dolorem capitis et non intelligo quod quilibet dolore capitis antecedat urina turbulenta, sed fallunt quia .y. [illegible] se intendere turbulenta cum velut iumentalium [illegible]. ¶ Deinde cum 2a dicit quod istas urinas conturbatas facit aut humorum conturbatio aut aliorum [illegible] et istorum humorum [illegible] ascendens ad caput facit dolore capitis et hoc fit cum fortis calor agens in materiam quam [illegible] non complendo sua operationem et [illegible] in [illegible] vide ut in [illegible] et [illegible] cum [illegible] aliquid quia tunc grossi et opaci fumi ascendunt ac turbidantes [illegible] commiscentur. ¶ Deinde cum 3a dicit quod quedam urinarum turbidarum sunt que diu permanent turbide quo ad fundum quia non [illegible] ipsam turbida facit descendit [illegible] dolorem et [illegible] hoc fit et urina signat quod morbus dolorem cessabit ex causa supradicta. Sed quedam sunt turbide quod .y. non fiunt quod cum forte virtute signat longiorem morbum sed cum debili mortem signat eo quod [illegible] forte ebullitione sed ista sunt ex aphorismorum aliqualiter tamen ad ipsum explanandum attinentia. ¶ Deinde cum 4a dicit quod hoc dictum .y. quod si urine fuerint turbulente sicut iumentalium et simpliciter ita manentes signat quod dolores capitis aut adsunt aut aderunt aut affuerunt quia cum iste ventositates fiunt a calore ad caput petunt unde fit dolor. ¶ Deinde cum 5a dicit quod non est necessarium in omni dolore capitis hoc signum accidere quia pot

4

dolor capitis esse ex aliis causis quam ex ascensu
fumositatis ad caput ut ex causis aliis que
in quarto narrantur etc.

Quibus septima die iudicatur hiis nubem etc.

In isto
afforismo ponit duas conclusiones, una est
Et alia. Conclusio prima est ista: Nubes rubea
apparens quarta die in urina est signum futuri crisis
in septima. Probatur hoc significat quod in septima erit
complementum digestionis materie sed ubi erit complete digesta
materia in morbis acutis fiet crisis, ergo etc. Probatur
est maior ex multis dictis et quia est nota
maiorem non in nonidis manifestabo, et similiter
similiter tractatur secunda. Probat dictum 3a causa de signis
suppositis ab ypocrate et secunda est causa de signis suppositis
a Galieno et 3o dicitur. Nota quod primo quod nomi-
nantur ista nomina ypocrate enorima nephilis nu-
bes et nebula quibus medici utuntur pro rebus
in urina apparentibus et est ypocrati communiter nomina
omnia ad que habet quia constringantur ad omnem
rem maioris grossioris substantie quam urina in fundo
tam urinalis residentis. Nubes autem et
enorima idem sunt et significat ypocrati non ad fundum
descendentem sed in medio pendentem. Nephilis vero
et nebula pro eodem sumuntur, scilicet pro illa ypocrate que
valde levius existens quam in superficie urine
natare videtur. Causa autem quare et nubes et
nephilis natat est quia cum ista parte humorali
ex qua constat partes ventose et aeree per-
miscentur et illa humoralis pars non
multa quantitate participat et quia per digestionem
humor caret et ventositatem dissolvuntur ita
completa digestione ypocrate apparet in fundo ut patet
sed cum non est completa digestio ymo manifesta
tunc ypocrate pendet quia autem adhuc ven-
tositatem participat ideo non potest ad fundum
descendere sed pendet vel natat secundum quod magis
vel minus est a ventositate privata. Ex
quibus patet quod in ypostasi laudabili cum est in
fundo vel fundo propinquior tanto significat digestionem
et quanto magis natat significat minorem digestionem.
Dicit secundo quod nubes pendens in medio significat
manifesta et non diminuta digestionem. Nota
secundo quod dies quarta duplex habet comparationem attinet proprio
proporcionem septime unius quia est indicativa
eius ex quo intelligimus quod motus qui in
ea inchoant ex superfluitate aditionis sunt
apti compleri in septima. 2o comparatur ei per rela-
tionem ad propinquitatem principii morbi quia quarta
dies est media inter initium et septimam
et ideo in duplo minus distat ab initio
quam septima. Merito ergo quod si in quarta incipit
digestio materie et merito superfluitatis aditio
in materia cum urina apparuit in septima motus
complebit et digestio terminabit et ypostasis laudabilis

complete in urina debet apparere. Merito et visibile
est quia quare virtus digestionem in materia cruda potuit
materie facere in medietate temporis multo fa-
cilius residuum complebit in alia medietate
deducto impedimento. Nota 3o quod in acutis
morbis quia eorum motus est fortis ideo virtus
stimulatur ad citius expellendum materiam solutam
cum est digesta et proprie in die critica. Ex quibus
patet quod non si sequitur crisis in septimo nube appa-
rente rubea in quarta. Primo quia stat impedimentum super-
venire, 2o quia stat morbum non esse acutum
sed ubi morbus sit acutus et infirmus
debite regatur nec impedimentum ex parte specialis
constellationis aut novi morbi aut alterius
rei interveniat tunc bene sequitur crisis et cum
hiis conditionibus patet veritas conclusionis. Dicit 2o quod
nubes alba apparens in quarta in urina et significat
futuram crisim in septima. Cum istis conditionibus quia
maiorem digestionem significat nubes alba quam rubea.
Notandum non quod quamdam coloribus tres conditiones no-
minamus in ypostasi laudabili scilicet cum significat comple-
mentum digestionis et cum significat manifestam digestionem
et cum significat principium digestionis ita contingit in ypostasi
illaudabili quam quandoque significat completam adustionem
vel caloris extinctionem ut ypostasis nigra multa
manens in fundo, quedam non manifesta putre-
dinem mala sine digestione sicut nubes nigra
aut livida quedam principium talis putredinis ut
nebula sublimis natans et huic inspiciens ex
quo scitur quod sicut ex rubea nube in quarta apparente
significamus salutem in septima in morbo acuto
ita ex nigra livida significamus mortem in eodem.

Et alia secundum rationem.

Conclusio
2a est ista: alia signa digestionis materie a
rubea nebula significant sicut rubea nebula
post talia in quarta apparentia in se habent ad sibi
proporcionabilia in septimo significantia completa
digestione sicut nubes rubea ad ypostasim
digestione significat, ergo sicut ista significat in quarta
completa digestione ita alia. Consequens quoque huius
de se notum est quia specialia signa digestionum ma-
nifesta in pluribus visu in quarta significat com-
plementum digestionis in septima et ita de egestio-
ne et sudore et aliis signis digestionum signi-
ficantibus. Nota tamen huic continens duos alios
assignavi intellectus unus est et alia ratio
sit in et in aliis diebus indicativis similiter
ta causa ratione quam inter quartam et septimam significat
sit scilicet quod cum in eis apparet ypostasis rubea in
radicali cretica erit crisis et 2us huic mo-
dum non intelligimus quod si ypostasis apparet in un-
decima crisis futura sit in quarta decima quia non est
similis ratio nam quarta est medius inter principium et

septimu q̄d no e de undecio 2ª .ie. s̄ si
ↄficiat ex ho c̄sis i .xo. ¶ 2e modus ex
ponēdi e / 2 alia 2ª roez sic .i. alia
sigª zolia 2 bona ut sompnus quies
ↄsilia sic sigīt si i .eª appet q̄ mobz
i .dª. timat s̄ hic modus n̄ pbat i
ↄtorq̄.

Plurimi hui' libri. Cāls in
ↄto .e. oz fac pº expoīt illā pt̄e 2ª
et alia reā. 2º expoīt affoz' / 3º int
ↄom tacite .eº monet 2 solūt duam
quone / 2ª ibi .eª em dies / 3ª i. dr hoc
aut̄ affozº / ibi eª / 2 ob hoc. de pma pt̄
dr̄ tā pma e q̄ quidā putauerūt
y. p alia 2ª zone rel̄ intendisse q̄ sigª
alia ab y. s. somnꝰ hanelit assūptio me
dicīe aut̄ vomitus ul' alia sigīt c̄siz
i .dª. cū appet i .eª. dr̄ 2º q̄ isti igno
rat fūdamtū pnos 2 ro q̄ infirmi
vigilat 2 angustiat 2 augē febris et
multū hanelit / mlt̄os fūtua c̄si et
io no e nece q̄ appētibz sigīs istis
i urina sigītibz c̄siz i .dª. isti sūt
libati .i. imunes ab hijs accntibz malis
quoz s. carētia isti dicebāt c̄siz sigª ē
dr̄ .3. q. y. intendit alia sigª multa
sepꝰ appētia 2 c̄siz potencia q̄ isti
ignorauerūt 2 q̄ isti dicē stati sūt
em sigª digois alia a / nube rubea ¶ Cer

Certa enim dies. fac q̄d dictū est
dices q̄ q2 .eª. e indicatiua .dª. cū hoc
eq̄ distās .a / .dª. sic a / pn̄º io oes sigª
nes digois appētis i .eª. c̄si sigīt
futura i .dª. et io no solū nebula ru
bea sigīt istud s̄ alba q̄ ad hoc sigīdū
e fortioz. pp̄tue si fūit pendēs 2 eq̄l
2 unita 2 si mobīs fūit paruꝰ so
la mutatº in coloz cū sba vo si de sb
tili pmute ad mediocre ↄsistē aut̄ de
alba pmute ad citrina silez pº mo cit̄ua
sigīt futura c̄siz i .dª. q̄ parum mobi
actio e uelox ualde p̄ q̄ incipit exoq̄º
appet q̄ y. in pª ↄ̄ne affoz unū sigⁿ
posuit pūta ypostasi rubea das per
illud intelligi alia signa coctois i .2ª
ↄne pūta spūtū 2 alia silia q̄ paru
mo hīt sigª e ↄplemtū coctois i .dª.

Cum hec affozº. de 3ª pte dr̄ q̄ y.
solū noiauit y. rubea q2 e rara
valde na sepꝰ appet alba s̄ de rubea
nisi noiati dixisset nemo cdisset ta
ta ee ei' ui in sigīdo q2 rubea. y. et

si sit salubris tn̄ sigīt longitudiez mobi
ut dr̄ autē .y. ¶ **Et adhuc.** mouet
2 ↄmouet dubiū 2 diuit i .2as. pº mo
uet / 2º soluit / ibi 2ª / hoc aut̄ fac
le dr̄ pº q̄ e dubiū si ista .y. rubea
appet i alia indica q̄ tūc pr modo
i cretica radicali illi vēntē sigīt
c̄sis ¶ **Hoc aut̄ facile.** soluit dicens
q̄ no oz s̄ oz hoc urine rubee si ap
pareat i alia die ita sigīe c̄si sic
i .eª. q2 qn̄ i .eª. appet motus e ve
lox in digōe 2 io i .eº. reqūtibz diebz
pot ↄplei sit i .eª. 2 .dª. tn̄ est
tps q̄ int pn̄ᵐ 2 .eª. 2 io eª huīs
nube rubea tn̄ sigīt c̄sim i .dª. s̄
nubes rubea in .xvjª. appēs no sigīt
c̄siz i .iℓª. q2 i tā modico tpr non
pot ↄplei digo i ma i c̄ ita tarde
recesit s̄ erit aut̄ i .20. aut̄ i .iℓª. 2
io ista nubes cū appet e bonū sigᵐ
s̄ no oz q̄ c̄sis ueniat i die c̄tā me
sepcs ung̃ vidit ea i .eª. 2 c̄sis fuīt
i .dª. 2 vidit i .dª. 2 c̄sis fuīt i .iℓª
et vidit i .xvjª. 2 c̄sis fuīt i .20. et
aly i .iℓª. rel'.

Quibus urine limpide aut albe oīēs male

Ia affoz' dūe ↄnes ponūt / ibi
2ª / maxime no pª pº urine lipide al
be clare in corporibz egris st̄ male / ↄº
q2 iste urine sigīt cruditatē mei vl
tima aut̄ fortissimas opilaes aut̄ ra
ptū mei ad nobilia loca ↄº it / ↄna no
2 assūptū a2 stati / Et silem sīnaz colli
ↄē potestis .2ª p. dort'ua .3ª. sūma de
urinis cāº de sigoibz coloz 2 cāº de si
ↄficātibz sbe urine 2 .pº. almasorio
2 sepē theorice 2 mltis alijs locis.
¶ No ↄº pº q̄ urine dr̄ lipide q2 subtiles
2 clare / albe aut̄ dr̄ q̄ duobz moōs ut
ab aut̄ sūt .2ª p. loco allegato aut̄
q2 ut hēnt albū colore ut lac et
de istis no loqr̄ hic aut̄ q2 careat
tinctura sic aqua 2 ho mo itelligit affo
rismꝰ / na pº mo albe no st̄ clare ¶ 2º
no q̄ urine iste qn̄ puenint a / ca p
mitiua ut si q̄s mlta aqua potauerit
ul' potu aliū indigestibilez ul' mltos ci
bos crudos comederit / 2º a / ca cōtea
et ho aut̄ pp epat / sicᵗ pp q̄d debili
exnte digīna no ↄ̄ iusce hmoz cū
urina / 2º pp debilitatē retetiue epatis q2

4

non tamen retinet ut omnino fieri debeat. 2° propter fortitudinem attractiue renum ut [illegible] quia tam cito attrahunt ut digeri non possit. 6° propter debilitatem attractiue eorum quia solum subtile attrahere possunt. 7° propter debilitatem expulsiue eorum quia solum subtile sufficiunt expellere. 8° propter forte oppilationem. 9° propter raptum humorum tingentium ad alia loca. 10° propter humorum cruditatem ita ut nullo modo vincatur a virtute uel propter eius aquositatem permisceat. Ex hys patet quod non conuenit ille urine a tanta permutatione propter significat malum ex quibus tamen fiunt. Sed tamen in aphorismo intelligimus quod non fuit vitio renum urina uel a tanta permutatione. Aut enim est aut propter ipsius virtutis super materiam dominium aut propter raptum materiei ad alia loca ut patet discurrendo. Ex quibus patet tamen [illegible] [illegible] non tamen in urina sed [illegible] in omni alio [illegible] [illegible] [illegible] quod significat [illegible] [illegible] est malum ut in [illegible].

Maxime uero. 2a conclusio est ista. Iste urine dicte sunt pessime in freneticis [illegible] in istis cruditas est magis suspecta in [illegible] sit acuta et plurimum significat urina tota ad locum raptus tendere [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] declarabit. Et huius [illegible] [illegible] [illegible] vbi ad [illegible], et nullo modo visus est [illegible] apparet in [illegible] [illegible] [illegible] urina fuit aquosa quod [illegible] et [illegible] colligitur tamen aut est quod significat cruditatem materiei et digestionis difficultatem [illegible] in tempore modico digeri non valebit. Quia ista est morbus acutus et in modico tempore terminandus vel terminabitur [illegible] digerere et vel ad mortem. 2a causa quia multa materia petere caput [illegible] et [illegible] ut sit [illegible] mortale. Nota tamen quod freneses [illegible] est [illegible] et est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible] vocatur [illegible] loco [illegible] quia non vera et est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propter calidos vapores ex febre caput petentes et [illegible] de primis loquimur. Nota 2° questio hac 2a. [illegible] ita ex [illegible] quod iste urine maxime appareat in freneticis [illegible] hac [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] dicat [illegible] ista [illegible] [illegible] [illegible] quia ista [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] urina videtur.

Urine huius multa. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod

autem de [illegible] [illegible] [illegible] quod iste urine significant multa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] digeri et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est mors in freneticis et febre acuta. Ita [illegible] [illegible] se nullum [illegible] [illegible] freneticum in quo [illegible] urina apparuit [illegible] [illegible]. Dicit 3° quod cum est [illegible] iste morbus sit acutus et materia non potest nisi tarde digeri et [illegible] [illegible] ante maturationem. 2a causa quia in freneticis significant ex ista urina multa materia loco [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] albe et clare quia potest [illegible] [illegible] sine aliis et in omni [illegible] [illegible] significant maiorem cruditatem. De [illegible] 2a [illegible] [illegible] est quod intelligit [illegible] urinas [illegible] [illegible] [illegible] in freneticis ex causa dicta. 2m est quod non est intelligendum ut [illegible] ut iste urine [illegible] appareat in freneticis quia sic [illegible] non intelligit [illegible] [illegible] [illegible] 3° quod [illegible] [illegible] [illegible].

Omnibus ypocundria suspensa subfugientia sunt.

[illegible] in aphorismo [illegible] [illegible] [illegible] 2a in febribus. [illegible] est ista [illegible] in quibus ypocondria sunt suspensa subfugientia [illegible] [illegible] [illegible] significat quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ventositatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolor iste in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] humoralis [illegible] ventositatis [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] uel [illegible] materia humoralis uel ventositas pura uel ambe [illegible] ventositas pura [illegible] ventositatem [illegible] si humoralis aut per vias urine et tunc erit optimum [illegible] multa aut per [illegible] et sic solutum uel [illegible] [illegible] [illegible] ille dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquid [illegible] tamen [illegible] [illegible] ventositatem [illegible] [illegible] urine fluat [illegible] [illegible] 3m [illegible] solum uel humor [illegible] tota [illegible] non est et 4m [illegible] in [illegible] [illegible]. Circa hunc aphorismum [illegible] [illegible] quod [illegible] sit locum in [illegible] sub [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ab [illegible] [illegible] et sub [illegible] [illegible] est [illegible]. Auctor non [illegible] [illegible] [illegible]. Nota 2° quod ista [illegible] suspensa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] non quod hec [illegible] sequitur aut [illegible] ventositate aut [illegible] materia humorale aut [illegible] [illegible] [illegible] loco aut [illegible] uel aliqua istorum. Nota [illegible] quod cum pura ventositas non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est ventositas humoribus [illegible]

qz tādiu frangit ex eius motu fit sonus
qui no e ita clarus z dicit subrugitus
De ho pz p͡ ni ypo. sunt subrugen significa
motus mez i loco illo ventosi q huius
sit permixte z sic sigt q illa tensio e ex
ma ni ventositatibus mixta. ¶ Nota q p
dolor lubor h' sigt dolore no illu qui
subiectus e i musculis qbz alligat re
nes qui nc dne lubi / oz dolor i ventre
i directo illor lubor z ad p̄ra tendes ita
q infirmus putat se lubos dole. ¶ Et
no qtlis dolor z si possit ex alijs cais
appe tu ni istis ondibz in affor° ventis
q sep accit qz na multu fortit illa maz
agitat z monet p mas exit ut ipaz
expellat / z io hic dolor sigt aut exitu
pure hu^tis aut ventositatis aut ambaz
Et no e dubiu q qz porri ventides sint
sup lubis p na monente illa maz sup
illos fit dolor i directo lubor z p dns p^t
alu multu^u vrina oz si hoc non fiat eit
p intestina i directo lubor lateria transit
ut plu / z io aut pura ventositas eg'dit^u
aut humiditate z sic pz affor° vrificatio
q no e sp nec necesse. ¶ A. nota q vento
sitas permixta hu^ti quz e ca expulsionis
ei^s qn ipedit exitu ei^s ut i colica ven
tosa accidit / Iuuat aut ad expellendum
dilatando via / 2° stimulando virtut / 3° maz
rarificado / 4° ipaz agitando / q° qz i pulsu
facile i ipa recepto pellit alia ut i mul
tis instris z machinis pot videri / nig°
ipa expellit^u tu^c hu^tis quz retinet^u pt
deducta ista ca sue expulsionis s alu p acc
ut i collica e ca retentionis ma quz ita
vehemte cat dolore ut plicat membru
ab alijs corporibz z ita extendit ut velud
rotundus q comunem dz in expulsioe ho fier
no possit quz z dilatando via pt alia
sibi vicina ita vehemt constringit ut n^l
egredi possit ut pz in sacho ex corio q
i vna pte fortissime latificat i alia em
sibi vicina constringit^u. ¶ In febribus
2^a q° e ista h suspensio z subrugitus ypo
condrior max^e fiunt i febribz .s. humoralibz
pz qz i febribz cont^e habudat me huo
rales alz em no eet putredo ut plu
z isti fit multe ventositatibz plene qz calo
actual febrilis i maz viscosa ages ge
nerat ventositates g° in febribz sit apte
me tles ventositatibz permixte habundar
¶ No p° q p febres itelligimus humorales
¶ Nota 2° q i febribz habudat huores pe
catis z hoc plu oz i ma mu^tna mbra

habudare cu digna debilitat^u. ¶ 3° no etia
i febribz ventositates habudar p° qz calo
subtilis agit ut calor actual i maz vi
scosa / 2° qz in febribz multe fiunt idigestes
ex quibz humores multi viscosi gnant
q sunt vento^s ma / Et sileg sinaz hetis
.ic. 3^a. tetatu .e. et .15. contt ca° pmo.

Hic ypocras ypocundria. B.
i oto p° comitat p̄ma pte affor / 2°
ibi 2^a qd in febribz ... i tres p°
ondit qd itelligedu sit p ypocundria suspe
sa z caz ho / 2° q ca fiat dolor lubor
i isto cau / 3° verificat pte p̄ma / ibi 2^a h
aut ventositas / ibi 3^a aliu quoq. de p^a pte
dic q p ypocundria suspensa debem^s itelli
gē extensa / h aut tensio e duobz mois
supple sm aptate aut pp multa ventositate
inflantaz i locis illis mixta / aut pp ven
tositat hu^ti permixta / z de hac 2^a loq
y. i affor° et / hec 2^a fit duobz modis
vno° ul qz ventositas cōti i concauitate stoi
z locis vicinis q no e cito dissolubilis
z supple ex actoe nalis caloris i maz viba
le aut ex ca accntli .s. ca° famaro ul
pt nali accnte istud faciete oz ypo .m.
p̄ma q e a ventositate pura z 2^a de
qua intendit q e a vento^te hu^te pmixo
ta posuit dicaz z e q ci p° no e sub
rugitus vno si e sonus e clarus z ypoca
dria sit qsi tetanata z dura cu tumore
Oziu 2^a de q locutu cu qua e humiditas
e subrugitus q e qsi uox illius ventosita
tis cu mo q nec no e maga nc multa.
¶ De pte 2^a dic q ista ventositas de q
hic sermo mo ad inferiora cu hu^te cu
commixta e i loco sub ypocondrijs usqz ad
fine dorsi ubi fac dolore tuor illuc
z distedet n cu illa mbra distedu s
ut dolorosa q° dolor hic sigt inei
illius distesu. ¶ De 3^a dic aliu h hu^tas
distedit cu ventositate in venas z largo
facto foramine mixto vento^s egrit expi
re i intestina z tuc ventres humectat
.s. soluut hu^te p intestina egredicte
n iste hu^tes festinet mouei ad venas
vento^te remanete i intestis z ille vento
sitates cu no sic festinat ad venas tre
egrediut^u p anu s cu ad venas hu^ti
vadut cu ventositate egrediut^u p̄a p
venas vrine z h de visitine p° pt.

¶ Quod in febribus. In hac pte
exponit 2^a pte affor dicens dico p̄mu
e q cu dixit i febribz eet intellexit
febres sm aptate z iudice qz antiquor
consuetudo fuit cu qs febrit ex tli causa
no dicere eu febrire s q ex freneti ul

plerezetice / Et quod dat intelligi hic sm suspensione no ex pp apta. ¶ Dic 2° q hec 2a pte affor ht altiz duoz sensum aut qz h visita in febribz q sunt sm apte ex dictis sup aut q accidit i febribz istas humiditates z ventositates retinei ita q cu ad h mbra venerit stat ille nc dm sm h° q ex illis puocet vrina ul emittat ventus ul fiat fluxus z rō e qz iste retinet ex rugositate intestinoz z stoī maior q sit naturaliter eo m rugositas qua oz ee ex mobo et ppue excitatio z ista e febris ul alz 2° vellit q hec nc venerit i hec mbra sm aliq illaz euacuationem qz eaz rugositas .i. rugitus ho e ex motu ne .i. virtutis nalis s vi mobi agitata z no expellet.

Quibus spes ad articulos apostasim converti etc.

In affor° ponit due ones / 2a ibi Si no san. pa q° e ista vrina multa grossa alba cui° solutio incipit fieri in die indicatiua sigt q no accidet apta i illis mobis i qbz dubitat de apte futura i inctius sic st febres laboriose q° p qz p tlem vrina euat ma futu ra illoz aptum q iīl. ¶ Circa affor no q mlti st egritudies in qbz dubitandu e rōabilr de futura aptate q incurrant ut febres laboriose de quibz sup i alio affor° et febres longe de omnibz q° gnalr itelligit affor°. ¶ No 2° q vrina q fuit sernitate q tle apta no erit dz hie tria ut i affor° dr q sit grossa q sit alba q sit multa z rō qz tales febres in qbz e hec suspitio pcedet a ma multa sntate ptincipate z qz tlis sta e albu z grossu io si debet purgari p vrina oz vrina ee multa grossa z alba ut i affor° dr. ¶ Et nota q euacuationes incipientes i diebz indicatiuis merito h° signt se hre ee regulares a virtute ni ipi superlestr adiutoriu expectauerit z io signt futura e suis p qua nc plene mudificat. / Colligs sz oms visitao affor. ¶ No e° q febres laboriose ut i q° dr ponit p exo mobi in quo e timor de apte i inctius. ¶ No q° q vrina incipit si i eius no solu itelligat incipe in pa e° s in qcunq indicatiua incipit na indicatiue dies st e° suaz edomadaz

z ideo dr in illo affor° 1a e° manifestat q io pa i e indicatiua qz e e° 2e edomade z io. qre e° a. ie. ¶ Si uero sanguis. 2a q° affor e ista / sanguis fluxus a naribz e sectim carioris i innuar tales mobi q vrina / p qz sigt euacuaz mei p ma p qua totius corpus mundifica q° rl. ¶ Circa pte no p q mltos ni ma peccat i istis mobis gingit sans peccat z fuit na mag p fluxum sans euat mag tota ni sit ille fluxus ouz e° humoz euo qu no solu fla peccat fuit na e uacuat ni vrina. ¶ Nota 2° q qz aptio vene e p ma ppinquore q euo p vrina io na celerius cplet tlez euacz ut pz i q°. / Et silis sma colligi 2a e° ra de sigs esis ni exitura etc.

Dixit antea in articulos etc.

Hic visitat ambas ones 2° spalr pte affor declat / 2a i Et febres laborio sas / pa po dum i tres pa e visitatio pe oms 2a galim / 2° otiz gstatim sm additio / 3° visita° 2e gnoscu / 2a i tlis em vrina / 3a i Quod aut dix. dicit p° q .y. dix sup in articlos laboriosos an venire morbi pra apta / Et dixit q si q mbru laborat i morbo i illo nascit apta z i illis febribz q plongat z io de illis itelligit ni dic qbz spes e apta etc. hit aut vlt q si na gfortat ad expellend hoz mobor maz no vrina tn infirmus euadit ab apte qz s purgat eius ma / Addi° gstatim pz. ¶ Quod aut fac galienus qd dctm e dicens q cu dix san° ex naribz etc. dedit itelligi vlem purgatione s. ouz e° huoz p qua euat fiata cura ad apta reind et io sigt ad salute. ¶ Et febres / In hac pte 2a fuit e° p° exponit illu tmin laboriosi i febribz / 2° ondit quaz apta fiat aliq i supioribz corpis aliq i inferioribz / 3° ondit qz celerius fluxum sans q vrina soluit / e° exponit illu tmmu e° ms gtzda / ibi 2a aliq apta ibi 3a qd qlr aptu velotius ibi e° qd dix. dc p° dic q vocauit febres laboriosas p vno sili ouz morboz in qbz e timor de apte atictoz ut per illas daret omes itelligi. ¶ Dc 2a dt q ma currete ad inferiora fiut morbi in inferioribz s multo existente calor plurim tendit ad supiora et fiut h° apta p°

aures . de 4a p3 . de 6a dic q per eminas intelligere debemus non tm punt . e3 sed qlibet indicatiua dieru /

Si sanguinem aut pus minxerint renum aut.

Dicendo affor e istu, minctus sanguinis uel saniei psenerans multo tempore significat ulcus in renibz aut vesica uel in vijs vrine quia p qz tlis minctus pendet a re 9o p qz tlis minctus pendet a / ab vlcre tanq a ca ot 9o 10 . Et sibez simz tli vlce tanq a ca ot 9o 16 / Et silr sicut habetur 19 . 3a . ca o de vlcibz renu . C Cir tha affor m nota po q p sanem itelligimus massa hnorale / na p minctu no solu sa guis sin alys hnoribz emitit . C Nota 2o q p pus intelligimus omez sanie siue laudabile siue no . C 3o no q mul tis cais pot mingi sanies po ex sanie i pector qteta ut sicut 10 . 3a . 2o ex ruptura apat in gilbo epat lz alii 2 i grano / 3o ex vlce in vijs vrine ul renibz ul vesica . Silz minctus sanis e multis mois aliu ex habundatia san guis in toto ut ex dieta plimum san gnatiua / qz ex habudatia sanis quia forte retenta e aliq eius qsueta euo ut emoroydarum ul alia / qz no hret habudatia ex intlatoe mbri e qz sa guis q solebat in sbaz mbri tnsire re suatur / qz no p modu csis egstu dini sanguearum 3o ex debilitate otetiue epat / vn ad renes tnsmitit multus sanis cu aqsitate vrinali / 6o ex debili tate distie epat 2 fit eo mo mala seque stra / 9o ex fortitudie attrtiue renu ita ut plus de sanie attrahat qz sit oppo tunu p eo nutrito 6o ex debilite qte tiue renu / 1o ex fractura re vene i re nibz ul vijs vrine q e cu vlne ul vlce . C 2o nota q quoqz istorum modorum mingat sanguis aut sanies no psue rat multo tpre n ex egre puta vul ne ul vlce i vijs vrine 2 renibz ul vesica / na habudatia sanguis ex qcuq ca sit no diu psenerat, cu minctu sa guis csis no diu durat / 2 ita debili tas epat 2 renu ul fortitudo attr tiue eorum / restat 9o q solu ex hac ca i affore notata sit minctus sanguis psenerans ul saniei / 2 sic pz affor ve rifica o intelligendo mo dicto . C 4o no q diuersitas int cas minctus sanis sciut

ex alys signis quibz sue cae signt et ex loco doloris et ex mixtoe de puris cu sang 2 ex qtitate sanis 2 ex qmixtoe sanis cu vrina q oia sunt colligenda locis allegatis . C Vltio no q vlcera renu 2 vesice qz fatiut mingi sanem qz no / na qn sunt i loco vicino venis aut p ipa ve ne corrodut tuc mingit sanis / qn aut sunt a venis distan no mingit p ea sanis sz solum sanies etc. /

Cum ulcera in renibus sunt.

C Hals i 9to facit qmqz po ondit qz ex vlce renu qz manat sanguis qz non / 2o ondit q sanis 2 sanies mi gitur ex vlce viarum vrine q sunt int re nes 2 vesica / 3o ondit quid sit dicti mo inint / 4o 2inlet talite qoi / 9o ondit qd de vijs vrine sit dcm / 2a qa / et ali etia / ibi 3a possimus 2 itellige / ibi ea pot 2 itelligi / ibi 9a intedamus aut . De pa pz ex dictis 2 2a . C de 3a dic q dicit inint 2 no dicit mingit ad deno tand q ho sit inlto / na ex vna vice mingere sanis no signt qnt ulcus i re nibus sz si mingat plurbz diebz 2 men sibz tuc oz q sit ex hys locis 2 ideo debet 9o intelligi ut dixi . de ea pz 2 qa /

Quibus in urina exeunte carnea modica velut.

Q v . in pnti affore intedit ista qne frusta camu 2 res pilis similes cu vrina pingui 2 grossa signt q ista exeunt de renibz / 9o p sunt ista cu istis 9 dicioibz no possut ab alio loco exire 9o iste / qna no 2 am stati declabit . Et simlis sima sciut p . 18 3a . ca o de vlci bz renu 2 19 . ca o de minctu sanis et saniei / 2 20 . intioris ca o 2o C No 9o po q p uias vrine qadmouz p alias vias p qs mat a sunt expulsio ut ois 2 ani qz egerut supfluitates pure ut vrina 2 v . qz hnores q sunt aliude na les ut sanis qz hnores corrupti qz mbrorum / in pposito 9o v . p exitu ptis mbri 2 rei qrnte ex hnore ptinali doc signe . C No 2o q tlia frusta camis q mingut sunt pt ssbe renu q sepat ab alys ptibz p corrodentia i vlcibz C 3o no q qz mingut aliq silia frustris camis q sunt ex adustioe forti ptiu sanis in venis sz dria e int ista qz i pmis

e dolor aut pruritus in renibus et sanies
in urina sed non in 26. etiam e alia differentia
ex parte aquositatis urinalis quia urinalis
aquositas e subtilis quia e ex venis non
mediocris quia vene que digerunt aquositatem
sunt potentes ad bene digerendum et infirme
in illis non quia sunt a renibus sanitate sta-
te inbiorum aliorum aquositas urinalis e me-
diocris quia digesta in vene sunt sane et
epar et ideo 25 dicit in urina quasi intelli-
gendo mediocre in non subtile. ¶ No. e. quod
ista frustra carnium cognoscuntur colando
urinam et saniem quando in ea e per panum, nam
tunc videtur quod ibi sit caro dura minu-
ta et inusta et rubei coloris sic et caro
renum. ¶ Tertio non quod ista verba in quibus hec
frustra apparent sunt talia ut in colatorium
sit disruptum unde penetrare possunt in po-
ros urinales aut quia una mult conatu
aperit una et aperiunt pori colatorii renum
multo conatu ut talia frustra emittantur sic
quod sanies a pectore in venas transit ut
ad vesicam descendat. ¶ Quarto non quod a re-
bus non egrediuntur veri pili, nam pili sunt
de fumo adusto ad cutem misso a frigore
aeris coagulato quod non fit in renibus sed
intelligunt aliquam quedam filamenta tenuia longa
et plurimum alba que sunt sicut pili, hoc autem
una e filamenta viscosorum et acres e calor co-
agulans et movens quando e quia filamentum illo
ingrossato emittit a virtute per unam strictam
viam recipit illa figura oblonga cum sub-
tilitate. Ex quo patet istos non esse de substantia re-
num sed esse ex corruptis humoribus existentibus
in renibus, sed non repugnat et in venis
generari et sunt accutus quia ex eis mutatur
et sunt ex toto genere sunt nam. ¶ Quinto nota
ut sunt ex .g. in 9to quod duobus signis cogno-
scimus quod isti pili non sunt de substantia renum
aut vesice primum e quia illi qui curarunt
hunc mictum pilorum curat aut utuntur regi-
mine grossorum generativo humorum viscosorum,
secundum quia curat cum usu rerum subtiliativarum et
incisivarum que obessent in alio non curaret.

Frustra carnium.

Continuatur duin
in 2as partes in prima exponit affirmat, in 2a
assignat causam ibi nec quo dicta, prima in quibus primo ex-
ponit frustra carnis, 2o sunt pili, 3o ista
patet de renibus exeunt, e ponit urina talem
liberam affirmat, quarto ondit quid intelligere debemus
per urinam quasi sana, ibi 7a sicut pili, in 3a locus
etiam determinant, ibi e hic aut affirmationes
ibi quarta ego aut in renibus. De prima parte patet. De
2a dicit primo quod sicut pili non possunt esse

de substantia renum aut vesice ut quidam extimant
nam substantia renum non e viloxa et illud quod a
vesica separat per ulcera e latum ut infra dicit
dicit 2o quod ista sunt sicut ipse vidit multotiens
quia vidit multos mingere talia et unum qui
minxit pilum longitudinis semibrachii et causa
fuit usus dicte grosse valde et ita fuit in
alio visa ab eo. dicit 3o quia quia isti curat ab
ista passione cum subtiliativis incisivis et dissolu-
tivis, ideo credendum est quod non sunt ex vulnere quia
vulnera ab talibus leduntur. ¶ Dicit quarto quod mirum e
hanc passionem ignorari a modernis cum .y.
ea ita posuerit. ¶ De parte 2a dicit quod cum dicit
de renibus exeunt intelligit locum unde exeunt
non quod velit ista esse de eorum substantia. ¶ Quinto parte
patet. ¶ De quarta dicit quod non vidit ista urina
cum frustis carnis ex egestione renum sed bene ex
adustione sanie inita in venis accensi a ca-
lore operante et renum, et ideo per urinam pin-
guem et grossam possumus intelligere urinam na-
turalis consistentie quam operata subtili recepit nomen
grosse nam mere abusive quia nominant non
membris extremorum, et tunc patet ea discretio quia quando
exeunt ista frustra in ypostasi quam dicit oro-
bina propter sanie adustione tunc urina est
tenuis non sana. ¶ De 2a parte principali assignat
et patet etc.

Quibus in urina pingui existente et furfurea.

Quarto affirmat e ista, sedimina
furfurea in pingui urina subsidentia significant
scabiem vesice, pro ista in pingui urina exi-
stentia non possunt esse sine scabie vesice quo-
niam quia non hec a. patebit. Et similis sima
sunt .19. 3e cum de scabie vesice. ¶ Primo quo-
niam per urinam pinguem hic intelligere debemus
mediocrem quam dicimus subtile aquositatis sive
quia nec nimis subtile nec nimis grossa.
Et ratio e quia talem vult .y. esse urine substantiam
ut ex illa arguamus sanitatem inbiorum in quibus
digeritur urina non ista inbra sunt vene
et epar in quibus digeritur aquositas urinalis
completur commiscendo ei humores non sanitas
horum inbiorum e maxime apta facere mediocre
et ideo per pinguem intelligenda e urina sub-
tilis compositive ut dicit in 9o. ¶ 2o non quod fur-
furea sedimina dicuntur sedimina urine in quibus
inveniuntur aliqua ad modum furfuris quia quedam
frustra parva lata ad similitudinem furfuris
et ad modum squamarum albarum non multe lati-
tudinis. ¶ 3o non quod pluribus de causis possunt talia
sedimina apparere primo ex adustione in venis
ita ut partes quedam interius venarum ad modum

pelliculaꝝ aduste sepetur sic accidit i scabie ve-
sice / 2o ex adustione in venis humorꝝ 2 hac
urā sepe in febribꝫ fortibꝫ in qbꝫ peccat fla
3o ex adustione in epate / Sꝫ quomodo ex tli
ca accidit grossitas urinal no e nalio
qr mixta qbꝫ dicit et infima / Sꝫ 2o
pot ex dolore accidere ul scabie i viis
urine 2 renibꝫ si sit ex renibꝫ tunc e
rubea 2 p grās no alba ut furfurea ymo
potius sunt sic frust^a carnis ut dictu e
precedente afforo si de viis urine / et no
hunt tales latitudines pp mod̄ ꝯpois illaꝝ
viaꝝ g^o restat ꝙ cu ista generac̄ de aq
sitate no sunt n pp scabie vesice 2 ita
pꝫ veritas affor. ¶ Octavo no. ꝙ dicta urīt
scabie renu 2 vesice 2 viaꝝ urine
cognoscitur ex loco doloris / Nam dolor in
scabie vesice est in pectine / sed qn scabies est in
renibꝫ quandoqꝫ est ibi dolor quia pruritus ut dicta
3a tractatu 2o ca^o de scabie renum Et hoc cc^a
renes 2o ex colore qr ille que a renibꝫ veniunt
sunt rubee Sed squame a vesica sunt albe
3o ex forma qr renales sunt grossiores et vesi
cales magis tenues / et ideo ille dicuntur sicut
frusta carnis / iste uo sicut furfurea

Urina tenuis

. G. in 9to primo ondit qd intelligit p urinam pinguem. 2o docet velut fur
furea quando alia de ca ꝙ a vesica venire. 3o
docet ex scabie vesice sive venaꝝ mingitur
velut furfurea quando alia de causa ꝙ a vesica
venire 3o docet ex scabie vesice 4o ostendit
signum distinctivum int illam ꝙ ex venis
mingitur et ea ꝙ ex vesica / et p illud
pꝫ veritas affor. / 2a ibi aliqn tn 3a ibi sic
in scabie. 4a ibi post aut. ¶ De prima
dicit ꝙ urina tenuis no est cu sanie venaꝝ
et hoc deducta ca pinguia / sed no tenuis ymo
mediocris e hꝫ de venis sanis et ista vocat
hic ypo. pinguem na cum tali signe sanitas
mbroꝝ urine ptinentium exceptis viis / et
io quidqd ptervenit cu tali urina egredit signt
ee au de renibꝫ aut de vesica / et io in ill
signe ee passio et pp hac caꝫ dicit ypo.
ꝙ ista scda furfurea signt ee de vesica qr
ꝙ non sunt de renibꝫ pꝫ ex dictis supra
qr de renibus exeunt sic frusta carnis
Sed ꝙ non sint de venis pꝫ qr qualitas u-
rine est separata ꝙ ondit passionem no ee i ve-
nis ¶ Aliquando tn. sicut ꝙ dictu est
et dicit ꝙ aliqn ista furfurea ypostasis e pp
incensione sanguis in venis et maxime qn
est grossus et vocatur fex nigra. ¶ De 3a
dicit ꝙ ex scabie exterioꝝ mbroꝝ removet
cortex a pelle sic in tyria et squame furfu-
ree siles et ita contingit in scabie interioꝝ sive
sit vena sive sit vesica. ¶ De 4a dicit ꝙ signum
distinctivum ꝙ sint hec furfurea de vena
vel de vesica e qualitas urine ꝙ cu est sana
signt ꝙ est ex vesica / sed urina tenuis signt
ꝙ passio n est in vesica / licꝫ sepe et cu tenui
pavem ee in vesica.

Quibuscumque sanguis

. Conclusio affor. est ista / sanguis mictus spontaneus
signt rupturam vene in renibꝫ. g^o pꝫ sic. Nulla
est alia causa ꝙ sine ista ruptura possit facere
mictu sanguis spontaneus igitur etc. / quia ten
qr effectus sensibilis caꝫ sine qua ee no pot
signt et argumentu statim patebit Et sumit
similis sua in 3a tractatu 2o ca^o de mictu san
¶ No. igitur p^o ꝙ mictus sanguis accidit multis de ca-
usis et multis modis ut dr in affor^o sup 3o ab c^o
ics ¶ 2o no. ꝙ hoc nom̄ sponte multis modis
dr p^o idē ꝙ naliter ut in affor^o 2o pme ptle
quā idē ꝙ sine manifesta ca ut in affor^o 4o
2e ptle hic signt idē ꝙ subito no precedentibꝫ
aliis pternalibꝫ accidentibꝫ Et hoc mo itel-
ligendo affor. verificat / qr in quolibꝫ alio cau
pcesserunt accn^ia pt mictum sanguis sig-
ficantia Si n. ex ulcē in vesica istud fer
acci^ia simult pus pcesserunt ex multitudie ul
ceris / vel debilitate epatis au renu Sꝫ qn pp
sanguis habundantia in venis renu accidit rup-
tura / tunc no pcedente alio alio accidente sequitur
mictus sanguis / et iste tal no accidit n pp tale
rupturam vene ¶ Si dicitur utrum possit ru-
pi vena in vesica sic in rene dr ꝙ no pot
rumpi ex sanguis habundan qr modicus sanguis
ad venas vesice mittit / solū ille q e ne-
cessarius p vesice nutritione / Sꝫ ad rene
mittit sanguis colland / et io pot facere vena
crepari. ¶ 3o no ꝙ sut multa signa ponitur
dra / int mictu sanguis ex vesica et ex reni-
bꝫ p^o ille qui a renibꝫ est amplior / 2o mag
pximiores. 3o est sine dolore i pectine 4o ut plu-
rimu iste spontaneus est sine fetore sed qui
a vesica est cum fetore.

Quod sponte

. G. in 9to p^o expo ly sponte
2o pot dictam mictu sanguis p crepatiu
venaꝝ et p foraim earum / 3o ondit cu quibꝫ
condictionibꝫ exit sanguis ex venis vesice / 4o
concludit quomodo intelligend sit ille text. sponte i
affor^o 1o ꝙ ondit ꝙ sanguis pot mingi
sponte in proposito p rupturā vene i renibꝫ
ibi 2a vene aut ibi 3a aliqn tn ibi 4a
bonu est / ibi ꝙ aliqn tn ¶ De p^a dicit ꝙ
signt sponte au idē ꝙ sine manifesta ca exteriori
au idē ꝙ subito no precedentibꝫ signis malis
vel accidentibꝫ sic hic pcedunt accn^ia aliquu san
pp ulcera in vesica qr impole e ibi vena p cre-
pari cum vene vesice no hent sanguis colare s
i renibꝫ hꝫ colatur / ita ꝙ pot vena multu sanguis
recipere et crepare ¶ De 2a dicit ꝙ cu vene crep-
antur sanguis exit sanguis et clarus et subito / s qn pfor-
antur no exit sanguis sic in forāa sanguis a fle cura
Sꝫ paulatim stillatim et qr sit urina sanguis mixta
¶ De 3a dc ꝙ aliqn sanguis mingitur pp corrosionē
ventris vesice s hoc sit pcedentibꝫ signis hoc

significantibus sicut vulnera vesice dolor in pectine famesque cum urina egrediens et frusta de substantia vesice quasi petala. ¶ De quarta parte infert ex dictis quod ista ad vtilitatem aforismi est bonum quod sponte intelligamus subito et non precedentibus signis, non debemus autem intelligere sponte i. sine causa manifesta. Nam hoc modo intelligendo non esset verus aforismus cum aliquando a vesica veniret. ¶ Et quod dicit quod aliquando exit sanguis de renibus multus sine corrupcione causa quia vene crepantur propter sanguinis multitudinem quam videmus ex subito multus sanguis a renibus ex saltu uel casu vel percussione et sic per causam corrupcionem.

Quibus in urinis arenosa

In primo aforismo ypocras intendit ista que est Sedimina arenosa in urina substancia significat lapidem renum aut vesice et causa eius. Ista significat materiam lapidis et causam efficientem igitur significat lapidem qua nota et dicendum declarabitur statim. Et similiter similiter habetur 18 3i. ¶ Circha aforismum nota primo quod textus ypocratis debet sic dici Quibus in urinis arenosa sedimina substant hiis lapidem habent quem testimonium G. in commento dicit esse manifestum errorem quod lapis in renibus genitus et a renibus egreditur urina cum arenoso sedimine. Et ideo ypocras mediantem aforismum posuit. Causa igitur quod describitur in renibus aut vesica exprimendo utrumque est ad faciendum sensum verum et hoc colligitur ex commento. ¶ 2o nota quod sedimina arenosa sunt res in fundo residentes similes arenis. ¶ 3o nota quod materia arenosarum materia est humor terrestris et causa efficiens est calor adurens. ¶ 4o nota quod cum hec granula harene primum congregantur et glutino forti conglutinantur tunc fit lapis directe sicut videmus artificialiter in factione lateris. ¶ 5o nota quod arene materia est etiam materia terrestris grossa et viscosa et agens est calor adurens siue assans. Ex quo patet quod cause lapidis et arene sunt proporcionabiles secundum materiam et efficientes. patet 2o quod in membris in quibus arena generatur adsunt cause lapidis generatiue et materia proporcionata eius generacioni. Ex quibus sequitur quod in talibus membris est aptitudo ut in eis generetur lapis. Et sic ut plurimum aut lapis est genitus aut est in generari aut generabitur. Non. n. ad hoc ut sint signa lapidis non est semper opportunum lapidem esse. ¶ 6o nota quod arena descendens cum urina aut generatur in renibus aut vesica aut in venis. Nam et si in aliis membris contingat tamen lapidem quasi arenam generari ut in intestinis quemadmodum 16a 3a ab auicenna sumitur et in 6o de interioribus aut in naribus ut 2a 3a. aut in stomacho ut michi per eximium medicum magistrum philippum de ancrolatio relatum est de quodam stipendiario qui de ciuitate sua curabat qui tandem lapidem vomuit gipseum aut est in iuncturis generatur tamen ab istis locis ipse videtur uel quod tales materiam cum urina emittit. Restat igitur quod arena cum urina emissa aut significat quod egreditur de venis aut de vesica aut de renibus. Sed cum arena veniat a venis est subtilis propter vias strictas per quas transit et leuis et ideo non substat in urina. Cum igitur substat oportet quod veniat aut a renibus aut a vesica.

Ex hoc cum precedentibus sequitur quod iste harene descendentes ad fundum urine significant cum lapidis generatiuam aut esse in renibus aut in vesica aut fuisse et sic lapidem in eis modo dicto. ¶ 7o nota quod differentia est inter arenas venientes a renibus et venientes a vesica. Nam venientes a renibus sunt rubee et venientes a vesica sunt albe vel liuide, et causa primarum est quod color renum est rubeus, et materia ad eos veniens non est ex toto depurata a sanguine. Contrarium est in illis que veniunt a vesica quia materia ad ipsam descendentes ex quibus fiunt arena generatiue est a sanguine depurata et cum hoc vesica est alba. ¶ 8o nota quod differentia est inter arenas que precedunt lapidem et arenas que sequuntur ipsum. Et propter eius dissolucionem. Nam arene precedentes lapidem sunt communiter aliquantulum participantes viscositate et urinali adherentes et sunt ad modum minuti salis. Sed arene que ex lapide confluunt communiter sunt subtiliores et simores et magis ad fundum urinalis congregate non adherentes parietibus urinalis. Ex quibus omnibus colligere est quod ad lapidem generandum requiruntur ille cause que requiruntur ad arenam generandam. Et cum hoc oportet materiam agregatam nobilem quantitatis fieri et aliquo glutinoso detineri quod glutinosum calidum et induretur quod quasi tanto tempore simul 2m partes in loco uno retineatur, ut adinuicem omnes adhereant. ¶ Nota 9o quod est differentia inter lapidem renum et lapidem vesice in pluribus primo in colore ut dictum est de arena 2o in magnitudine quia lapis vesice cum generetur in membro habente maiorem concauitatem est maior quam lapis renum, 3o in duricie quia lapis vesice est durior communiter quia maiorem moram ibi trahit. Sunt lapides vesice est differentia in duricie quia multi sunt ita duri ut medicine dissoluere non possint. Et hoc colligitur a rasi in diuisionibus. Et tu vide ibi signa distinctiua. Ex quibus omnibus tanquam fundamentis soluuntur quedam difficultates. Primum est quo concordetur textus auicenne 18 3i tractatu 2o capitulo de lapide renum dicentis. Et in illo in quo est sedimen arenosum non aggregatur lapis quia materia non est coadunata. Et non induratur et cum iterum pluria. Et alius textus auicenne in capitulo de signis lapidis cum dicit. Et confirmatur significacio in omnibus illis si videris arenas residentes et est arena tendens ad citrinitatem et rubedinem. Et similiter cum primo aforismo. Et commento in quo cum dicit. Quia utrobique lapis percatur ex necessitate urina arenosa quod fit. Et hoc idem videtur sentire sapientes in breuiary cum dicit. Et propter hoc inuenimus semper in eo qui curatur ex urina in principio aduentus lapidis grana arenosa. ¶ Tunc dicendum notandum quod illi in quibus est apta generari lapis sunt illi in quorum urinis multum sal generatiue i. multa pars induratur cum urinali vel uase quiescit quod significat quod multa terrestritate participat ut dicit ab auicenna in eodem capitulo. ¶ Et ideo pariter illi in quorum urinis apparet arena multa sunt apti ad lapidis generacionem. 2o dicendum quod cum lapis generatur tunc materia arenularum cum sit eadam cum materia lapidis agregatiue et retinetur ad lapidis generacionem, et ideo ut plurimum dum multe arene mingunt lapis non generatur

ita ut materia aggregetur et hoc propter fortitudinem virtutis expulsive que cito expellet quod multa materia aggregetur et ideo quia urina que prius erat grossa vel turbida clarificatur significat quod est futurus lapis in calculosis ut notat Copretina. Dico 3o quod hora generationis lapidis aliquando pauce arene et pauce expelluntur quam cum urina exeunt ut plurimum sed non sunt multe ita ut dicatur inde sedimentum arenosum. Et auctor aphorismi primo vult 2m dictum Relinquo primum et 2m et sic patet intellectus solutio.

¶ 2a difficultas quia in senibus generatur lapis in renibus et non in vesica. Et quare autem generatur in pueris in vesica et non in renibus. ¶ Hic respondetur quod in pueris propter gulositatem multe materie generantur superflue et cum hoc non sunt multum grosse. 2o habent pueri virtutem expulsivam renum satis fortem et collocativam, ideo materie ad puerorum renes misse ibi non retinentur sed ad vesicam descendentes que debilior est tali tempore retinentur ut in lapidem generari possint. In senibus autem materie que multiplicantur sunt grossiores et virtus expulsiva renum est debilior quam in pueris et ideo materie ille ad vesicam non mandantur sed in renibus aggregantur et ibi fit lapis. Et hoc videtur auctor loco allegato. Et sapiens Bremari sic solvit. Et communis doctorum omnium. Sed tu hoc intelligas ut sit cum forti contra expulsiva renum in dato sene sicut in puero in vesica senis magis generetur lapis.

¶ 3a difficultas quia in mulieribus si sint puelle magis generantur in vesica quam in pueris et si sit senes minus generantur in renibus. ¶ Respondetur quod hoc est propter brevitatem et latitudinem colli vesice earum et quia per matricem plures earum materias purgantur superfluitates expurgantur cum fecum et in maribus.

¶ 4a difficultas est quia in pinguibus magis generatur lapis in renibus. In macris non in vesica. ¶ Hic respondetur causa est quia in pinguibus vie renum sunt stricte et ideo non penetrat materia grossa usque ad vesicam. Sed in macilentis vie sunt late et ideo non retinentur in renibus sed ad vesicam currunt et in retentis generantur in lapidem. ¶ 5a difficultas quia in habentibus ventrem stipticum multiplicatur lapis in renibus. ¶ Respondetur quod trahuntur ad epar grossa. Plura et particularia hanc materiam circumstantia que in commentis resolvuntur.

¶ Contra istum aphorismum primo ostendit divisionem littere. 2o sufficit suppleta littera et divise partes patent etc.

Si sanguinem mingunt. Conclusio aphorismi est ista. Quicumque sanguinem et trumbos cum dolore in pectine et sub ventre et in piteneon significat patiens esse circa vesicam. Quod probatur quia hec accidentia non possunt fieri sine nocumento in membris circa vesicam etc. Et similiter sententiam colligere possumus in 4a 3e loco allegato. ¶ Nota primo per sanguinem intelligimus sanguinem in forma liquida emissum. Sed per trumbos intelligimus sanguinem nigrum in frusta congelatum et coagulatum ad similitudinem parvarum sanguisugarum. ¶ Nota 2o quod per pectinem intelligimus loca ubi nascuntur pili circa genitalia. Per sub ventre intelligimus locum infra umbilicum in ventre. Et per piteneon communiter intelligitur locus inter anum et virgam licet G. per ipsum intelligat sifach. ¶ 3o nota quod stranguria est difficultas autem ut infra dicetur prima 2 sepissima minctura quod prius possit multis de causis fieri tamen ipsa numquam accidit sine nocumento collo vesice concitato autem corpus vesice. Aut nocumentum proprio ei. ¶ 4o nota quod cum ista omnia aggregantur oportet quod passio sit in instrumentis per quod transit urina et quod sunt sub pelle que est in fine ventris. Et quia instrumenta urine ibi consistentia sunt circa vesicam ideo passio esse circa vesicam. Ex hiis patet veritas aphorismi.

Finis huius aphorismi. G. in commento primo ostendit diversitates littere aphorismi. 2o ostendit quo intelligatur hic circa vesicam 2a ibi Cum Hyppocrates. De primo patet. ¶ De 2a dicendum quod cum Yppocrates dixit hic circa vesicam non intellexit quod solum patiens esset in vesica sed quia hec signa significant patientem communiter in aliquo istorum fuerit aut in renibus aut in viis urine que sunt inter renes et vesicam aut collo vesice aut ipsi vesice. Ideo intelligitur circa vesicam quia in loco vesice vicino. Et hoc modo intelligendo aphorismus est planus. Hoc idem confirmatur quod voluit dicere de ulceribus vesice proprie ubi non dixit circa vesicam sed in vesica etc.

Si sanguinem et pus. Conclusio aphorismi est ista. Quicumque sanguinem et saniem cum fetore et squamis significat ulcus in vesica. Quod probatur ista accidentia simul sumpta videntur hanc solam causam posse consequi, igitur habent istam significare quam notatur et aliter patebit statim. ¶ Concordia huius aphorismi colligenda est in 4a 3e commento de ulceribus vesice. ¶ Circa aphorismum nota quod esse potest sine ulceribus vesice quod mingatur pus cum squamis et odore gravi sine tamen passione vesice. Unde pus non est nisi generatum squamas de renibus ut dictum est supra. Et pus est saniem magis fetidam a renibus aut epate, nam in istis potest mala sanies generari et fetida que cum urina emittatur. Ex quo patet primo aphorismum non esse verum dixit. ¶ Nota 2o quod squame egredientes ut plurimum sunt a vesica et ita raro ab aliis quod G. in commento dicit omnes esse proprie a vesica. ¶ 3o nota quod fetor in sanie est propter malitiam putredinis et imperfectionem digestionis ut habetur in 3a 4e in commento generali de ulceribus fetor in sanie significat putrefactionem et digestionis diminutionem. ¶ 3o nota quod renes quia sunt membrum carnosum et satis habent de calore naturali et vicinum epati. Ideo superfluitates nutrimenti transmissi satis convenienter digerunt et ulcera non maligna contra fiunt saniem laudabilem quia bene digestam. Sed vesica quia est membrum exsangue et diu superflua retinens ideo non potest digerere talia superflua presertim cum propter ulcus est debilitata. Et ideo sanies in ulceribus vesice generata emittitur cum fetore. Ex hiis patet quod sanies vel sanguis emissi cum fetore et cum

squamis sunt ut pluries ex ulcere vesice, ita quod quandoque alia de causa. Et ideo patet aphorismus intelligendus quod ut pluribus verificatur.

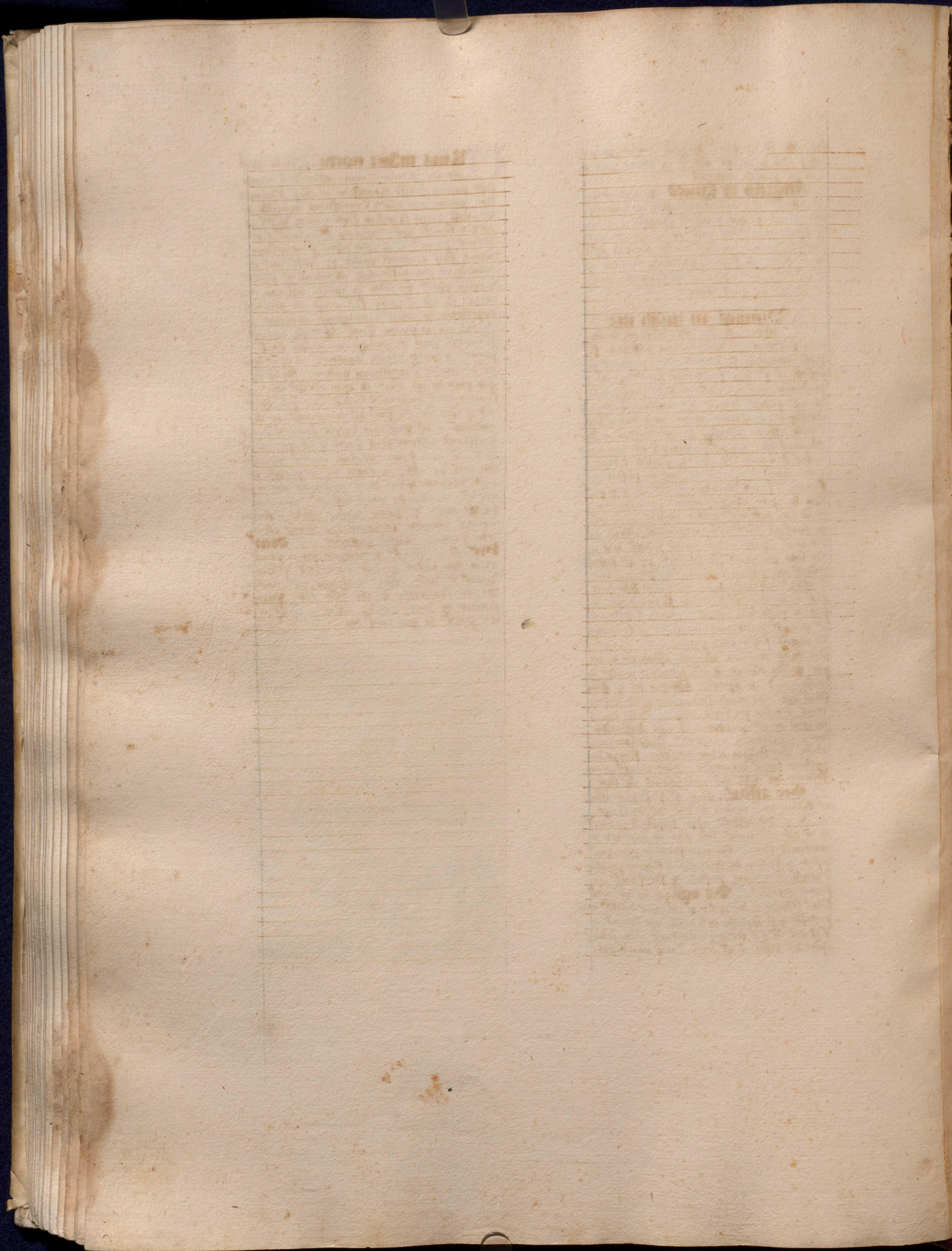
Sanguis et sanies. G. in isto primo verificat aphorismum, 2o declarat litteram, 3a in fine aut. ¶ De prima dicit quod mictus sanguinis et saniei sunt signa communia ulceris renum ac vesice et aliorum [illegible] urine ut supra dixit. Sed fetor et squame ex eo dicta sunt signa propria ulceris vesice ad sensum data et [illegible] litteram quia quandoque semper illa genera. De 2a patet quid dicit.

Quicumque in urinali via f[ymata]. Aphorismus est ista. Sanies facta et corrupta a pustulis in urinali via nascentibus significat remotionem stranguirie illas pustulas consequentis. Primo patet: ista sanies significat sanitatem ex illis pustulis, igitur remotionem stranguirie. Glossa nota et aliorum patebit statim. Et concordia est collecta ibi supra. ¶ Circa aphorismum nota quod via urinalis in proposito aphorismo dicitur illa que inter vesicam et virge extremitatem est. Nam ex pustulis in tali via natis nascitur stranguria, et non ex pustulis in tali via natis nascitur stranguria, et non ex pustulis nascentibus in poris urinalibus. ¶ 2o nota quod ex pustulis ibi natis constringitur meatus propter tumorem et ideo cum difficultate transit urina. Et etiam quia urina [illegible] constringens vel movens [illegible] extendit locum apatum, unde sequitur magnus dolor in illo loco qui valde est sensibilis, propter quod difficultas mingendi tali pustula existente. ¶ 3o nota quod licet in aphorismo non exprimatur aliquis modus, solo intelligatur ex emissione saniei, tamen quia si intelligeret de solutione pustularum aphorismus maneret superfluus, ideo G. in glosa vult nos intelligere quod solvatur stranguria scilicet per tales pustulas. ¶ Nota 4o quod sanie facta materia est minor apostematis et ea corrupta evacuata est, et ideo apostema delitescit et mobilis extensio removetur et opilatio. Ex quo patet quod [illegible] solvitur apostema. Et causa stranguirie ipsum consequens removetur. Et sic patet veritas aphorismi. ¶ Ultimo nota ut tangitur in glosa quod licet alio apostema dissolveretur, ut per paulatinam evaporationem, nichilominus etiam ista stranguria removeretur. Sed Ypocras hic posuit signum remotionis apostematis magis manifestum, dans intelligi alium modum solutionis [illegible].

Iste aphorismus. G. in glosa primo supplet aphorismum, 2o solvit unum tacitum dubium, 3a ibi sed ego. ¶ De prima dicit aphorismus apparet superfluum propter brevitatem quia non dicit cum modo solo fiat ex hac tali emissione saniei. Sed post subtiles perscrutationes vidit quod intelligit de stranguria que sequitur pustulas que removetur remota pustula per suppurationem et saniei emissionem. ¶ **Sed ego.** [illegible] dicit ut alio solvitur stranguria et dicit quod fit per paulatinam dissolutionem talium pustularum, quod sophiste ex hoc volunt Ypocratem increpare quod hoc non dixit. Dicit quod hoc fecit quia per manifestiorem modum solutionis apostematis dedit intelligi id quod accidit in modo occultiori.

Urina multa noctu. Conclusio aphorismi est ista. Multa urina emissa in nocte significat paucum fuisse secessum et econtra. Primo patet. Hec urina significat paucam cibi humiditatem in intestinis mansisse et econverso multus secessus significat paucam humiditatem ad epar transmisisse. Igitur [illegible] in [illegible] significat alterius paucitatem. ¶ Circa aphorismum primo nota quod licet urina que emittatur multa propter humorum corporis eliquationem et eorum transmissionem ad vesicam, tamen pluries urina pluries fit multa ex multa aquositate tracta ab epate, que postquam sanguis in epate est genitus expellitur per venas emulgentes ad renes. ¶ 2o nota quod multa quantitas aquositatis quando trahitur per multum potum, et contingit ita multum fuisse potum quod potest multa aquositas ad epar trahi et etiam multa in intestinis dimitti. Sed tamen sequitur quanto plus de tali humiditate ad epar trahitur tanto minus [illegible] dimittitur in intestinis aliis paribus. Et in illo quod remanet est sicut dum ibi retinetur, et ideo exsiccatur a calore dissolvente amplius. Hinc est quod magis minoratur humiditas fecalis quantitas quam ad epar trahatur. Et quando autem cum pauca attrahitur multa remanet. Ex quibus patet aphorismus verificari ut in pluribus et hominibus utentibus temperata dieta in quantitate cibi et potus qualitate. ¶ 2o patet causa aphorismi [illegible]; patet 3o causa quare provocatio urine confert in fluxu ventris curandis, et lenificatio ventris confert ubi paucum mictum querimus. ¶ **Dicitur hic.** G. in isto glosa primo verificat primam partem conclusionis, 2o ostendit quare dicit nocturna, 3o verificat ambas, 4o ducet aphorismi utilitatem. 2a in nocturna. 3a ibi Nulli n. 4a ibi hoc autem. Partes patent ex dictis circa aphorismum. ¶ Et finitur 4ta particula, de quo laus deo.

Explicit Quarta particula. Deo gratias.

Incipit quinta particula.

Spasmus ex elleboro mortale.

Sicut dixi pera in particula prima ego non intendo in commentatore separatorum aphorismorum ponere librorum nisi illos qui credidit ypocras separatos esse voluerit. Ponatur ut hunc sequitur simpliciter modum videatur apparere. Et ista est quartus primus aphorismus. Spasmus contingens ex potu ellebori est signum mortale, primo quoniam talis spasmus ut plurimum consequitur nimia corrosione et dissolutione fibre nervorum, et spasmus ab hac causa procedens est mortalis, quod secundo quia spasmus ex elleboro est signum mortale, quoniam tamen quidam dixerunt illud signum mortale quod ut plurimum fit mortem, licet non semper. Assumptum vero circa litteram patebit. Similem hunc sententiam habetis a mesue de consolat. medicinarum, et auicenna, et galieno tertio, et rasis et phar. primo breviatorum, et rasis .iv. almansoris. Circa aphorismum specialiter notandum primo quid est spasmus, et quot modis dicatur, et tres suas maneries scilicet de replecione, de inanitione, et non pertinet ad materiam, quia omnia vide supra in particula secunda. Secundo aphorismo, febre in spasmo. Secundo nota quid sit elleborus, et duas eius species albam et nigram, et differentiam earum quia vide supra particula .4. illo aphorismo ad elleboros hujusmodi non facile etc. Et ista licet decreat dicte legendo repetere non tamen oportet in scribendo folia multiplicare, et idem dico de similibus. Tertio nota quod ex elleboro quolibet trium manerierum spasmi possit accidere scilicet de replecione, de inanitione, et non pertinet ad materiam. Primo de replecione elleboro multa flata movente eleuate et nervus male repletis. De inanitione ut elleboro plurimum evacuante ita ut nimium exiccent nervum, non pertinet ad materiam aut primo quia elleborus sua mala qualitate ledit nervos ad os stomachi venientes, ita ut spasmetur et per compassionem cerebrum contrahat, aut quia moveat ad stomachum materias malas que morditatem nervos faciant spasmum. Plurimum tamen spasmus accidens ex elleboro in primo purgationis est non pertinet ad materiam, sed accidens in fine et post multam purgationem est ex inanitione, accidens autem post vehementem agitationem sine dolore, sine purgatione plurima, fit quasi de replecione. Nota quod ut in quarto debebit quod non oportet spasmum non pertinet ad materiam et consequenter potus

ellebori esse mortale, nec spasmum de replecione, sed spasmus de inanitione ille est mortalis modo dicendo. Quarto nota quod spasmus de inanitione, quidam est particularis ut spasmus digiti vel brachii quos sepe ex combustione videmus, et istos non oportet esse mortales cum videamus plurimum non ex illis mori. Quidam non sunt vel est totius comprehendentes et isti spasmi de inanitione sunt mortales propter causam dicendam. Quinto nota quod spasmorum de inanitione quidam sunt confirmati et isti sunt incurabiles, quidam non confirmati et isti curari possunt. Sed dicit confirmatus a non confirmato, quia confirmatus est remota causa existente in suo vigore perseuerat, sed non confirmatus est qui remota causa existente non permanet. Nam in primo consumpto est facta substantia ut per qualitatem huiusmodi tamen causa non tollat. In secundo non qualitatem corrosivo est multa, sed non tanta est substantia corrosivo quin per qualitatem huiusmodi removeatur. Sexto est quia causa et per flatum venti corrugate non possunt in loco humidi extendi, sed quin per ignem tangeret corrugatum fortius prius frangitur quam ad pristinam extensionem veniat. Spasmus quod de inanitione confirmatus ellebori sequens purgationem et vlis est mortalis, et causa quia non potest rehumectari ita cor eius ista nervi contracti permaneat et sic non tantum permanet quod prohibet respirationem, et ita per viam suffocationis moriuntur infirmi, et tamen sic vide. 2a. 3a. Et sic glosa per quod spasmus sepe potu ellebori est de inanitione, quod ipse plurimum infert mortem, et ideo dicunt signum mortale. Non enim oportet quod ad omne signum a medicis dictum mortale sequatur mors, sed sufficit quod ut plurimum. Secundo quod spasmus est signum mortis, et causa suffocationis.

Dubitatur circa aphorismum.

Spasmus quilibet ex ellebori potu contingens sit mortalis. Non videtur quia spasmus non pertinet ad materiam contingens ex potu ellebori non est mortalis quod tertia aphorismo sexta particula in quinto, et sic spasmus de replecione. Secundo sic spasmus de inanitione non est mortalis, quod non quilibet ex elleboro contingens, nota quod cum maxime sit mortalis propter illum de resolutione dicitur, sed ex auicenna 2a 3a et in curatione ponitur, et mesue in suo de appetitu curatione de spasmo. Confirmatur quod in infantibus spasmus subitus commovetur velociter, et ita auicenna loco allegato quod dicit de infantibus, et propter liberantur a spasmo subito velociter propter humiditatem membrorum suorum, et propter humiditatem cerebri eorum. Tertio sic spasmus

de repletione difficilius curatur quam spasmus de inanitione
spasmus est curabilis quia 2us minor et quia satis
patet, sed maior autem singultus est nervum hume-
ctare quam exsiccare, sed spasmus siccus removetur
per humectationem / singultus autem per exsiccationem quia
etc. / 4m patet quia alter singultus cadit cor 2us in spa-
smum siccum quam singultus cuius omnium dicunt omnes.
¶ 10o sic / nullus est spasmus de inanitione quia nul-
lus spasmus ex eleboro est mortalis / quia
tamen quia de spasmo elebore sequentibus solus iste
qui de inanitione est mortalis / dicendum primo quia spasmus
aut esset proportionatus ad materiam aut non proportio-
natus / Non potest dici 2m quia primum scilicet quod est propor-
natus ad materiam / Et talis spasmus est spasmus
inanitionis quia non proportionatur ad materiam / quia non
2am patet quia non pendet a materia dependente spa-
smi dependentia / quod requirit ad hoc ut mor-
bus apud medicos dicatur malus ¶ Confir-
matur nervum puerorum stante etate pueritie non
possunt ad tantam siccitatem deduci ad quantam deduc-
ti sunt nervi senum, sed per tantam siccitatem quanta est
apposita senibus non contingit vel spasmant
quia nervi puerorum per nullam siccitatem acqui-
sitam in eis debent contingere stante etate pue-
ritie / et sic nullo modo stante eorum etate spasma-
tur spasmo sicco ¶ In omnibus est ypo. in afforismo
¶ Pro solutione questionis primo ponet notabilia /
2o conclusiones de quesito ¶ Nota quod primo quod hoc nomine
spasmus tribus modis invenitur. G. et avicenna usus /
quandoque nominat generaliter pro omni egritudine nocumenta
qua lacerti prohibent ab eorum dilatatione / et
isto modo est nomine commune ad spasmum proprie dictum
et tetanum / et hoc modo locutus G. in libello de tremo-
re / et rectigatione / et rigore / et spasmo capitulo vl-
timo circa finem ubi dicit / Graves et post hoc
quod omnes homines concordantes in hoc quod spasmus
vocatus in greco ansbonius est extensio a parte
anteriori. Alius vocatur epistonius et est
tensio a parte posteriori. Tertius vero vocatur
tetanus in greco et est tensio absoluta materie
quod voluit nomen spasmi dici de tetano et
idem vult 3o de interioribus capitulo 3o in principio ubi
dixit / Oportet epilempsia non est nisi spasmus
toti corpori eveniens / non est enim sic tetanus spasmo
mus et epistonius. hoc et avicenna G. dicit spas-
mum de istis tribus. Quandoque autem dicitur spasmus
magis stricte ut distinguitur ab aliis, et sic 3o
capitulo de spasmo ubi dicit / spasmus est egritudo
nocumenta qua movetur lacerti ad principia sua et
inobedientes sunt in dilatatione / Cuius diffinitionis ex-
planatione vide supra in primo tractatu 2a, illo afforismo
febre in spasmo / et patet legenti capitulum de

tetano quod autem vult tetanum proprie dictum
quia non est divisio spasmi non esset spasmus, vero contra
sibi / dicit. n. Tetanus autem secundum veritatem est
contrarius spasmo. Differunt autem spasmus et
tetanus hoc modo sumendo spasmum stricte et
tetanum, quia ad spasmum sequitur nervo contractio lacer-
ti ad suum principium quod non fit in tetano ymo
in illo dilatatur lacertus secundum totam suam longi-
tudinem non contrahatur ¶ 3o sumitur hoc nomine
spasmus pro motu involutario contractionis
membri, et lacerti contracte spasmi / et non dic-
tum / non quod nervo fiat talis motus sed
cum violentia aliqua dilatatur membrum spas-
mati redit involutarie ad contractionem /
et ille est spasmus / et hoc modo locutus G. quod de
accidenti et morbo in principio ubi dicit / spasmus
tremor / singultus / sed tussis / eructuatio
sternutatio / pandiculatio / rigor / oscitatio / ora-
tionum quando supponit scilicet malo motu et
paulo post ubi dixit / actio quia a solo
morbo fit est contractio et spasmus / sed
etiam per spasmum intellexit spasmum proprie
accepti actionis scilicet motum contractionis dictum /
Videbas autem / contra / teorice capitulo 9o pro spa-
smum vult quoddam commune spasmo et tetano ut
patet legenti, vel enim intelligit per spasmum
diminutionem membri a naturali longitu-
dine / et ita ambiguam ponit descriptionem /
sequendum quod [illegible]. ¶ Nota 2o quod teta-
nus describitur hoc modo ab aliis / Te-
tanus est egritudo officialis prohibens contrac-
te motiva a contractione membrorum de quarum
aptitudine est ut contrahant propter nocumentum
in lacertis et nervis / Cum quod propter nocumentum
lacertorum et nervorum ex aliqua officiali
egritudine membrum prohibetur membrum de cuius
aptitudine est ut possit contrahi a contractione /
illa egritudo est tetanus. Contingit
autem hoc duobus modis / Vnus est cum membrum
habet diversos musculos oppositos motu posi-
tos et motivos [illegible] / manus quod muscu-
los habet motivos ad silvestrem partem et do-
mesticam / et ad dextrum et sinistrum, tunc
si omnes isti musculi ex equalis parte porti
spasmentur egra manus in natura rema-
nebit extensa prohibita a contractione et dicitur
tetanata, sed in isto casu iste tetanus est plures
spasmi. 2o modo fit musculus in vno
musculo cum ventositas ita egra per omnes
poros ingreditur / et ibi coagulatur / quod absque
nervum vel musculum abreviatur musculus te-
net rectus / et prohibet a contractione / et iste

e tetanus / qui no e aliq spasmi nec ds
spasmus pprie dictus / z dr pprie tetanus
q a / spasmo distinguit / Et tn hec ora
tene mea pp dca i ca° de tetano ab a
auic ¶ 3° noz q tribus mois otingit i
oie spasmari mebru pprie / Vno° pptez
nimia reploe ex hu[illegible] exnea / sicut
videmus cordas instrum musicalium aucz
tas pp hu[illegible]tez. 2° mo pp defectu hu[illegible]
nalis hui / vnde nimis acuitat sicut
corde qn exicat sole ul igne. 3° mo
pp re nocete .s. mordicate ul doloroze
ipmete aut venenosa qlitate agente /
na isto casu vtus nalis hui z lacti
mit exprime a / se re mala ipmetem
q ita propet ac si eet infrta directe
sicut i rigore ontiut / Sz qz in spasmo
ca otie affligit ita ut otinue sit cona
tus fortis ad expellendu / io otie mebru
tene otru i spasmo isto mo cato / Et q
hic spasmus fiat vtute conate expelle
colligit ab auic / 2a / 3i / ca [illegible] ca° de
spasmo / Et qz fit spasmus / q ad naz
no pportnat euenies ca rei pdictis /
a / qua hui fugiut z oo[illegible]gant ad expe
llendu ipaz. ¶ Sed hic cadunt
dificultates. Vna qz capiendo spa
smu stricte put e otrido ad mete Auic / vi
tpole q tetanus sit duo spasmi / na i teta
no mebru ipm e extensuz no otractu ut
pz ex diffoe sua / z i expo / q ibi nulls
e spasmus / oa pz ex diffoe spasmi p
pe accepti / na oz q in eo lacti moue
ant ad sua pri[illegible] z sic otrahant ¶ Ubi
dr q ad ee spasmi requit lactu esse
otractu s no oz otractu ee mebru cu
copulat pp ipediuntu ab alio lacto ad
otrariu tr[illegible]hente / et ideo i tetano q e duo
spasmi ymaginad vtiusqz latis lacertos
ee otractos / s corde ad membru tendetes
st elongate pp forte vtiusqz lacti ten
sione. ¶ 2a dificultas qz .G. i. q° de
acnti dic spasmu ee motu ois factu
a / morbo no a / vtute / Sz otriu vidr
de spasmo no pportnato ad naz q fit
pti a / re pt naz / pti a / vtute ut
stati dictu e. ¶ Ubz q .G. ibi itelligit
de spasmo pure nali / ul pure a / sia
tate / no de illo q no e pportnatz ad
naz. ¶ 3° nota q morbus io dicit
nalis qz e dependes spali dependentia
a / nra corpulentia z itelligimus spali
dependentia depende q[illegible] p remotione

mei pt nalis otinuaqz eet loco illius humoz
q nalz debet ee remo morbus / na no alia
de causa dicimus ethica ee mala oploez
absqz nra / z effimera / z alias / Ex hoc.
p° sr q ds spasmus no pportnat ad naz
e morbus malis qz pendes ora ex a / co
lera mordicatiua ul alio huore ledente
hui no tn ibibito / z ds talis .s. no ppoz
natz e morbus malis / ut factus ex vlne
re abs huoz pecco ¶ Ex. 2° q spa
smus siccus purus e morbus malis /
Et qz huic oit dicimus spasmu ad naz.
pporcnatz e morbz malis / s tn spasmus
malis no dr n spasmus de reploe ut
pot vidi ab Auic / 2a / 3i / ca° alleto
de spasmo cu dicit / Et nra ql oio spa
smi malis aut e ophensa sup lactum
totu z illud e ca spasmus e sine apdite
aut e ophensa i loco vno que reliquie
ptes sequit sic in spasmo facto pp apla
smuit q Auic spasmu no dicit malem
n na sit ophensa i lacto / no ois tal
e de reploe / Ex ho sr q ds spasmus
e morbus malis qui no e spasmus ma
lis ut spasmus ds no pportnatz ad naz.
Sr. 2° q no quilibz spasmus pportnatz
ad naz e spasmus malis ut dictu est
de spasmo sicco. ¶ q° pri nota q spasmus
siccus qz sequit resolutione roride hu
miditatz valde subtilis no osupta hu[illegible]
substancia ita ut merito illius sequet spas
mus. qz no se substantifice huit et
corrupte resolutione z osuptoez / ita qz otin
uaqz irrorare[illegible] debite tn adhuc nervus
otractus remanet. Primus e no ofirmatus.
2s vocat ofirmatus. exe e carta ul cor
da ex vento exicate otrahit / s si i loco
humido ponit ad pstina latitudiez aut
logitudiez reuertit / Ecora z / ut cu igne
corrugate fortit carta otrahit no redit
p humectacione ad pstina logitudiez quia
osupta e radicalis humitas. Itm i spasmo
sicco qz sola exorta° qlitatia q pcedit
a / ca actuali ipmete e ca / z humectatio
qlitatia fit fialz ca remota aut ab in
trinseco aut ab extrinseco. ¶ 6° nota q h[illegible]
spasmus siccus qz e circa toti corz / z i
hoc pirilu pp pnacione anelitz / qz vo
e i pti[illegible] membro no corcante nobilz su
u nocitz pnli mebro / z i ho no est
piculu ut appz i spasmo dicto ex obu
stione ignis ¶ Nota .1°. q lz sequu

oez opione qlibet nerius sit humidus 2u
equalis ad pondus cu oe venes sit a/ dno
calidu 2 humidu ut e ois fama/ tn non
oz q pp ho faalus curet spasmus siccus
q spasmus humidus/ na spasmus siccus cofir
matus no curat p pura qlitatiz huecta
ne/ s curatur p humectaone sbstantifica si
curari possit/ 2 ista e valde difficilior q cor
rcio qlitatia q e p resolutione me humid
cuo ebibite ul' eius euone/ Et ro qr istius
mei resolutio fit a/ calore ut e calor abte/
2 eius euo fit a/ medicis euantibz a/ for
spensfica tale maz/ no facile e nobis me
me tale cam calefactaz multu dissolutaz
2 facile e inuenire medicinas que euant a/
fora spera maz i nuis otenta/ s sbstan
fica huectao no fit ni vi caloris/ ut est
nalis/ 2 nalz agetis/ cui no ta facile ma
gnu adiutoriu afferre possimus ad agendu
ut nalis/ 2 io lz nerius i nali dispoe
exns facilius curat spasmu humidu/ qsi
thu qr humidus e pp maz neruo imbi
ta/ 2 siccus pp resolutione ptis sbstanti
ta/ 2 siccus pp resolutione ptis sbstantifi
ce no multo facilius 2 a/ leuiori causa
replet nuus q sua humtas sbstantifica remo
ueat/ tn nuus spasmatus spasmo sicco co
firmato qr pp resolutione sbstantifica grosse
humtis no dicto multo difficilius redit ad
sua huectaone nale q nuus huectatus
ul' spasmatus spasmo humido redeat ad
nale sua dispone p illius humtis euonez
2 resolutione. **Aliis habitis.** sit pa
oo ista. Aliqs spasmus no pporcionatus ad
maz e incurabilis lic plerique tales facile
curet. pa pos ois pz de spasmo a/ ma
venenosa pendente 2 de multis aliis ppt
mordicaone male me ita infixe ut prius
sit oppotunu mori q ma possit remo
¶ 2a oo/ Aliqs spasmus de replone e incura
bilis/ lz multi tales sint curabiles/ qo
quo ad pma pte pz qr ta resistes pot ee
ma ut prius p ma suffocatois moriatur
ho q possit curari/ 2 silr 2a pos pz ex
auc/ 2a/ 3a/ 2 oibz meis 2. G. i cto.
¶ 3a oo/ lic aliqs spasmus de ianitione curari
possit/ spasmus tn de ianitione ofirmatus et
cois tota e incurabilis/ pa pos ois patet
ex multis dictis autoz 2 p expertia
2 ea vlt auc/ 2a/ 3a/ de spasmo prie
rore/ 2 de spasmo sicco cuius poit cura/ 2a
pos e oiuz doctoz/ na. G. in libello de
spasmo/ tremore/ 2 rigore/ sic ad lram
dicit/ Ois aut spasmus ex siccitate isana
bilis e/ 2 etiz cui accidit isto spasmus
perit antequ medicina fuit pparata nedum
anteq cu ipa curet. et certo loquitur
de spasmo ofirmato vlt. ¶ Ex 4a oo/ no ex
quolibet spasmo sequente potu elebori mo
ritur infirmus/ pz ex. G. in cto de spasmo
no pporcionato ad maz ho potu sequente.
¶ 5a oo. plerunque spasmus seques potu ele
bori e mortalis pprie pos pncipalem
forte/ pa/ talis e spasmus siccus ut plurimum
ofirmatus vlis q ul. ¶ 6a oo/ omis
spasmus seques potu elebori e signum
mortale/ lz no semp mors inde sequat
pa pos pz ex. G. in cto/ et 2a. ¶ Ex
quibus ad argumenta in oppositu
facta rndet/ Ad pm rndet qredo spas
mu illu no ee mortale qr ad ipm se
quatur mors numo/ 2 ho vult. G. in
cto/ oz e mortalis qr signu indicas
mortis suspitione/ Et ad hunc sensuz dic
vltra oo. ¶ Ad 2m nego nullu ee spasmu
de ianitione mortale/ s ofirmatus e mortalis/
quoz cura no ponit/ ut pz in pone/.
¶ Ad 3m nego ans ut pz in. 1o. notando.
¶ Ad. 4m silr nego ans ut in pone dctze./

Consuetudo fuit antiquoz.

Galis in cto po dicit de quo ellebro
intelligatur afforismus/ 2o ondit no quelibet
spasmu ex potu ellebori seq morte/ 3o on
dit modos spasmi q possunt osequi potu ele
bori. 4o rndet duabz obiectionibz tantus
q oncludit afforismi veritate/ ibi 2a scd hoc
dictus/ ibi 3a/ pote e q/ ibi 4a/ alij etia
spasmus/ ibi qa het sit oia. de pducit
q osuetudo antiquoz fuit abte plato vo
cabulo p elleboro intelligere album/ ex cuius
potu spasmu ontes dicit mortale. ¶ De
2a dicit q quiz in multo potus elli an
purgaone fit spasmus q no e mortalis/
hic etiz accidit pp modicaone in ore
stoi/ sicut accidit quida vomem q vomu
stoi/ sicut accidit quida vomem q vomu
it eruginem/ 2 ni ommota e sup stoo pp
nuos magnos q ad os stoi veniunt a/
cerebro pacientis incurrit spasmu/ s purata
erugine cessauit febris 2 spasmus ¶ De
3a pte dicit q eleborus pot facere spasmu
pp colligantia oris stoi cu cerebro/ 2 ibi
exorite forti dolore gpatitur cerebru 2 otra
hitur/ 2 inde omnes nerui otrahunt/ pot
2 ipm seq spasmus de ianitione multu pie
purgat/ 2 simplr 2 spasmus de replone/
Spasmu aut de plenitudie/ 2 2 illu simplr
qui e pp colligantia. y. dixit ee curabile

sed ille qui est de inanitione est incurabilis, et intel-
ligant ista modo dicto in expositione afforismi. ¶ De
parte 2a dico primo quod Ypocras primus dixit de spas-
mo de repletione, et de inanitione, nec dixit de
spasmo facto per colligantiam quod non debemus
credere ipsum fecisse per negligentiam, sed voluit
quod istum per illos duos intelligeremus. ¶ Dicit
2o quo ad eandem partem quod alii sicut singultus
propter puncturam meri, vel stomachi, qui est communis
spasmi potentis ex elleboro accidens, sed
hoc Ypocras non dixit hic. Possumus tamen intelli-
gere spasmum de quo hic loquitur Ypocras esse de
inanitione, quia omnis res purgativa est desicca-
tiva, et ideo non de spasmo tali re sequente
dicat sed quod potest intelligi de spasmo de ina-
nitione. ¶ De parte ultima dico quod ista sunt
dicta contra spasmorum qui possunt sequi potum
ellebori et non est eorum aliquis incurabilis
nisi qui non punctura est vel propter colligantiam
propter motus vomendi, sed ille qui est ex sic-
citate est incurabilis, et ideo bene dixit Ypocras
non dixit quod est mortalis, nam quidam spas-
mi ellebori potum sequentes sunt duri ad
sanandum et unus eorum est incurabilis, sed tamen
hoc limitatur quod quoniam dictum est supra patet.

In vulnere spasmus.

9o affor. est ista, Spasmus ulceris sequens vul-
nus est signum mortale, probatio primo talis
spasmus sequitur maximum nocumentum in princi-
pali membro, aut per cerebrum, aut per cordis, et
a tali pauci evadunt, et plurimi moriuntur
ergo spasmus talis est signum mortale, quia
et anus contra illam declarabunt, et similiter simili-
ter habetis ab auctore 2a 3i, capitulo de spasmo.
¶ Nota quod primo quod ulcus proprie ut distinguitur
contra vulnus est plaga sive solutio continui-
tatis propter naturam in carne, largo sumendo
sine pure et sanie. Et ulcus est solutio
continuitatis in carne cum pure et sanie, sed
hic sumitur ulcus pro eo ad ulcus et
vulnus. ¶ Nota 2o quod ex vulnere quando sequitur
spasmus particularis membri ut manus vel
digiti, et hic non oportet esse mortale, quia
non est spasmus ulceris totius corporis et de
isto est sermo in proposito. ¶ 3o nota quod ex
vulnere potest sequi spasmus de repletione,
ut membro multum dolente multe materie
ad ipsos attrahuntur et non proportionatur propter
dolorem et compassionem, et de inanitione ut cum
multa est sanguinis evacuatio in proposito de quo-
libet potest verificari afforismus, maxime autem de
illo per colligantiam tamen contingit verificari
quia plures iste contingit. ¶ 4o nota quod

spasmus ulceris non accidit ex vulnere nisi propter no-
cumentum principalium membrorum per se aut per colligantiam
et quia hec nocumenta tardius removeri po-
ssunt quam mors ipsa sequitur, ideo contrahunt incu-
rabiles, et ista est causa verificationis afforismi. ¶ No-
ta 5o quod non oportet ad hoc ut signum dicatur mor-
tale quod semper mors sequitur ut dictum est in commento
sed sufficit quod ut plurimum. ¶ Ultimo nota quod ad veri-
ficandum quod semper mors sequitur spasmum
sequentem vulnus requiritur quod spasmus sit for-
tis, 2o requiritur quod virtus sit debilis, 3o
requiritur quod sit perseverans. His enim concurrentibus
semper sequitur mors, quia virtus debilis tam
fortem causam non potest depellere ymmo succumbit.

Sicut antea spasmum.

Galienus
in commento primo ondit quid intelligat Ypocras per
mortale, 2o docet modum per quem spasmus
ulceris sequitur vulnus. Et iste sensus verificatur afforismi,
ibi 2a, Spasmus ex vulnere. ¶ De prima dicit dicit
tale spasmum mortale quia plurimum sequitur mors non
quia semper. ¶ De parte 2a dicit quod primo membrum
spasmatur vulnerato facto apostemate in eo, 2o
ipso existente principali, aut multum nervoso, communicante
nocumentum aliis membris, et tandem principaliori
quod est cerebrum, unde ipsum contrahit, et inde sequitur
totius contractio.

Sanguine multo fluente.

Decimo afforismus est ista, Spasmus aut
singultus natus cum multo fluente
sanguine est signum malum, probatio quia sequitur in-
ma corporis exicatione et defectum virtutis, ergo
quia nota, et tamen statim patebit. ¶ Et similiter
simili habetis 2a p. capitulo de fluxu sanguinis
et 9o almansoris capitulo de spasmo. ¶ Nota
2o hic fluxum sanguinis quandoque fieri a natura ut
fluxus menstruorum, quandoque a causa principali in
trinseca ut fluxus sanguinis narium vel
per aliud locum, quandoque a causa accidentali extrinseca
ut vulnere, flora, vel cum de omnibus verifi-
catur afforismus. ¶ Nota 3o quod talis fluxus
quandoque est de sanguine venali, et quandoque arteriali
et ille qui est ex arteriis est deterior, de
utroque tamen intelligitur in proposito. ¶ Nota 4o quod
sanguis aliquando fluit multus subito, et
iste facit quandoque spasmum, quandoque autem fluit mul-
tus paulatine, et iste non adducit cortez
spasmum, et causa est quia per fluxum paulatinum
corporalis saltem accidentalis rehumectatur cum cibo
et potu, sed cum fit subito fit magis exicatio
sine restauratione. ¶ Nota 5o quod ex fluxu san-
guinis potest fieri spasmus de repletione et de

inanitione et non approximatur ad mortem, ita quod ipsum aliquis intendat secundum illa in nervis expensis et durum fit, ita ut inde nervum spasmetur. Quando autem exacuit colera et non ad stomachum et facit spasmum non approximatum ad mortem, sed plurimum facit spasmum de inanitione, quia exsiccatis venis exinanitur corpus et corpus ita ut cum fortitudine a membris attrahat, et ideo musculi depauperantur corporis naturali humiditate ita ut inde siccitas sequitur, et corporis corrugatio que est spasmus fit. Et quia hoc non fit nisi multo sanguinis fluente, ideo dixit multo ad denotandum quod maiorem intelligit de quo spasmo siccho. Et ex hiis patet sententia prime partis aforismi. ¶ Secundo nota quod singultus est motus compositus ex contractione et extensione partis nervalis stomachi qui valde similatur motui spasmali, et ideo ex similibus accidit causis cum spasmo, et ideo de ipso simile est intentum, sed de isto in sequenti aforismo videbitur in corpore. Iste autem singultus quamvis est in stomacho per proprietatem quam per [illegible], et omnia in sequenti aforismo clarius explanabo. Sufficit autem hic quod cum propter forte fluxum multum sanguinis fit singultus significatur membri nimia exsiccatio et totius corporis, et ideo est signum malum. ¶ Ultimo nota quod hic spasmus est minus malus quam ille qui ex elleboro quia fit inanitione eius, ratio est quia ex isto non ita exiguntur(?) grossos et radicales humores deficere in nervis sicut ex illo, cum hic non sit medicina fortis attrahens sicut ibi, et alia sunt parva. Et hoc vult Galienus in commento.

Non est intelligendum. Galienus in commento duo facit: primo enim ostendit quid intelligit per malum, secundo ostendit cuius est spasmus sequens multum sanguinis fluxum, secunda ibi: hic autem spasmus. De primo dicit quod licet hic spasmus sit malus non est ita malus sicut superior sit ex potu ellebori, et tamen simpliciter dixit. Et si bene consideras verba, quod non videtur velle quod dicat mortale. De parte secunda patet quid dicat.

Spasmus et singultus. Consequenter aforismus est iste: Spasmus et singultus accidentes post nimiam inanitionem est signum malum. Continuatur sic: Quia iste sequitur multa membrorum exsiccatione cum virtutis debilitate, consequenter ideo patet, et autem declarabit similem sententiam habetis in precedentis aforismi. Propter consequenter almasorius capitulo de spasmo. ¶ Nota quod per inanitionem intelligitur vero evacuationem, dicit autem nimia quia sicut illud quod tollerari potest virtus. ¶ Nota secundo quod cum propter huiusmodi evacuatione concomitatur resolutio spirituum et virtutis debilitatio, et ideo cum propter huiusmodi evacuationem potest esse causa spasmi, sive ille fuerit colera sive flegma sive aliud, per quanto cum eo concurrit spirituum resolutio et membrorum per consequens exsiccatio. Vel aliter ostendi quod per solius colere evacuationem non sequitur spasmus saltem siccus, sed si multum superfluat evacuatio non solum colera educitur sed flegma, et cum hoc naturales humiditates membrorum, ut dixi precedenti, secunda in commento illius aforismi, sana humores corrupta. Et ideo talem inanitionem evacuationem est aptus sequi spasmus siccus vel cum exsiccatis membris. Ex quibus patet sententia aforismi, nam talis spasmus est malum signum et cum hoc malum causa.

Quod autem dixit. Galienus in commento facit tria: primo comparat hunc aforismum ad primum hic positum, secundo comparat hunc spasmum de quo hic est sermo ad spasmum de elleboro factum, tertio describit singultum; ibi secunda: neque tamen minus; tertia ibi: singultus autem. De parte prima dicit, hic dicit vel quod cum purgat dicta dicit [illegible] ad ultimum illud quod in primo fuit dictum specialiter de elleboro, et sic hoc hic. ¶ De secunda dicit quod hic spasmus de quo hic loquitur non est minus periculosus quam ille qui est ex potu ellebori, sed est vel loquendo periculosior, quia spasmus hic est de inanitione, sed ibi sepe spasmus cum elleboro est de repletione vel non approximatur ad mortem. ¶ De tertia dicit quod singultus est spasmus quem patitur os stomachi aut vene, ut alias monstramus.

Dubitatur circa duos predictos aforismos utrum singultus sequens nimiam evacuationem aut fluxum sanguinis multum sit malus. Videtur quod non sic: Ex nulla artificiali evacuatione potest singultus provenire, consequenter ideo; consequentia nota et antecedens, quia non potest tanta siccitas in membris per solam artificialem evacuationem acquiri quanta est in ethicis, sed siccitas ethica non facit singultum, consequenter nec siccitas per artificialem evacuationem acquisita. ¶ Secundo sic: Ex siccitate sola non fit singultus, consequenter ideo. Antecedens probo, quia hoc vel fieret quia stomachus se contraheret ad expellendum rem nocivam vel ad fugiendum a nocivo, vel quia naturalis siccitas in illo membro haberet talem constrictionem facere. Prima non, quia non videtur alius modus [illegible] qui premens stomachum in singultu aggravaret ad evacuationem, sed quod non fiat hoc fugiendo a re nociva vel conatus ad expulsionem patet ex [illegible] tertia [illegible] de singultu. Et hoc non sit propria quod siccitas in tali

membro tale corrugationem equat. Ad primum quod quilibet gradus siccitatis cum sua raritate potest stare et cum sua densitate ut patet de ligno et terra. Quando in eodem gradu siccitatis, hoc non convenit inesse membri quod in tanto gradu siccitatis hoc limitat quia post talem constrictionem virtus membri insurgit ad dilatandum, quod non faceret si in eodem sive inclinaret prima constrictio facta fuisset. ¶ Confirmatur quia si siccitas vel membra non cum illo gradu siccitatis ista talem constrictionem limitaret, in maiori et limitaret, sive illo subito sive successive acquisita esset, sive confirmata sive non, vel aliter detur ratio diversitatis. // Tertio sic aliquis singultus de siccitate est facilis curabilis quod non sunt omnes simpliciter multum mali, quod est Avicenna 13.3 loco allegato ubi dixit: Et quando fit a siccitate, et curatur cum eis humectare et removeri. ¶ Ultimo sic quilibet siccitas confirmata est potentior ad faciendum singultum quam aliqua non confirmata, sed aliqua confirmata non potest ut patet de ethico, ergo nulla non confirmata, et sic sequitur quod quilibet singultus ex siccitate sequens minima inanitione sit ex siccitate confirmata. //

In oppositum est Ypocras in Afforismis. ¶ Pro isto dubio primo nota quod singultus describitur multis modis. Nam in uno dicitur quod est spasmus quem os stomachi et meri patitur, et a medicis de consilio medicinarum dicitur quod est motus spasmosus partium stomachi factus a re nocente qua fit contractio partium eius aggregatum se in se ipsis forti motu, et hoc potest salvari intelligendo re nocente ... re primam ad nocumentum facientis stomacho sive fuit qualitas sive corpulenta materia vel vaporosa, sed Avicenna 13.3 considerans quod singultus quando fit propter materiam corpulentam vel vaporosam ad alia proximiter [illegible] et male, quando non inest expeditus stomachi sive congruentia talis expulsionis rei quae stomachat ut poneret descriptionem completiorem ita descripsit: Singultus est motus diversus compositus sic spasmus contentivus cum expulsione dilatativa expulsionis in ore stomachi aut in toto corpore eius aut in meri, ex quo aggregatur ad se ipsum cum spasmo fugiens a re nocente si fuit nocens, et praeparatur ad motus fortes expulsionis sequentes ipsum sic accidit ei qui vult, aut si non fuit nocens propter sit ipsum servitia supplentis siccitatis [illegible] ad [illegible] sic spasmus, et natura movet et non obediat illud et suaviat ei. Et patet intelligenti quod vult dicere Avicenna in singultu esse duos motus quorum primus est

constrictio et aggregatio partium stomachi principalis ad se invicem ad similitudinem spasmi [illegible] et secundus est fortis motus expulsionis eius quae continetur a se ad [illegible] sic fit quando a pannis volumus plures excutere primo facimus plicam deinde forti dilatatione extendimus. Hoc autem [illegible] fit aliquo trium modorum in singultu: aut primo quia est ibi res nocens stomacho et ab ipso expellenda non sufficienter in eo expulsus sed vel ibi habita vel stomacho alio modo applicata, et virtus propter magnitudinem nocumenti primo constringit partes stomachi ut fugiat a re tali; secundo est quia existente re nocente modo predicto virtus constringit non immediate propter fugam a re nocente, sed ut sit membrum praeparatum ad motum fortis expulsionis puta dilatationem, nam per hanc unionem praeparatur stomachus fortiori dilatationi sic accidit in motu voluntario, et hoc intendebat cum dicebat sic accidit ei qui vult. Aut tertio non est res extranea nocens stomacho immediate in ipsum stomachum [illegible] mala forte sed est stomachus exsiccatus superflue et intense ita quod haec siccitas constringit partes stomachi, siccitas enim in pellibus terreis facta et [illegible] est causa maioris densitatis et per consequens constrictionis, sed virtus membri quae intendit membro debitam dilatationem insurgit et dilatat membrum, et quia membrum non sufficienter obedit iterum ad constrictionem redit. ¶ Ex quo patet quod descriptio posita est communis cuilibet singultui, et explicat causas a quibus potest singultus accidere. Patet secundo quod singultus est actio lesa. Patet tertio quod singultus factus a re nocente secundum modum loquendi Avicennae est singultus cuius dilatatio quam constrictio fit a virtute, licet constrictio fiat [illegible] re nociva, sed in singultu facto propter siccitatem constrictio fit a solo morbo, et dilatatio a virtute. ¶ Patet [illegible] quod licet in singultu sit motus similis spasmo, non tamen est ipse spasmus quia spasmus implicat ut per eum sit latus motus versus suum principium, quod non requiritur in singultu cum stomachus non habeat lacertos. ¶ Secundo principaliter nota quod licet siccitas quae subito et velociter acquiritur sequatur et celerius consumptio, tamen illa quae paulatim acquiritur [illegible] quae sit paulatina. ¶ Tertio nota quod [illegible] virtus et forma membri retinentur [illegible] dispositio [illegible] qualitas non fixa, tamen quia qualitas fixa est facta [illegible] sit naturalis, ideo virtus non ita [illegible] contra illa ad quam inclinat qualitas fixa. ¶ Ex his apparet primo quod cum in singultu sit subita contractio, et talis non sit in paulatina acquisitione siccitatis, ideo non oportet in illa fieri singultum. Patet secundo quod in ethica et in aliis febribus [illegible]

sinitatibus confirmatis continuus esset stos paula-
tine contractus tamen non fit singultus quia cum iste
qualitates sint fixe non conat nitura destruere
dispositiones que illas qualitates sequitur / Et hec
possunt satis quo de actoris colligi / Ex quibus
patet causa quia siccitate non confirmata / et non existe-
nte singultu / sed non ita siccitate existente et
confirmata. ¶ 2o nota quod quemadmodum spas-
mus potest fieri de repletione et de inanitione et
non proportionatur ad materiam / ita et contingit in
singultu. ¶ 3o nota quod singultus quando est cum
confirmata siccitate et valde intensa aut tamen
ad gradus est fiens / et ad factus / et aliquando
est singultus sequens sola facta siccitate ita
quod non est ibi gradus siccitatis sicut per materiam. //
¶ 4o nota quod multotiens per colligantiam fit sin-
gultus / quia epate multum magis aperto pa-
tiente et ita nervos quia cum stomacho colligantur
extendente / et illi qui habent vilos oris
stomaci tamen res extranea nociva percipiuntur
unde fit singultus / quia non fiunt pungitivi
mali cerebrum / et quia contra debilis sunt con-
tra nervorum qui ad os stomaci veniunt ¶ Con-

tum ad 2m. Dicit ista propositio que / Cuius
singultus abstinentie est signum malum patet quia quando
talis est signum dispositionis pravis per materiam ¶ 2a
que non quilibet singultus sequens siccitatem stomaci a con-
trarie supporta est deterior quam sequens repletionem
patet quia non deteriore dispositione sequitur ¶ 3a que et-
si non quilibet singultus sequens siccitatem sit mor-
talis / tamen quando talis sequens siccitatem confirmata
est mortalis / 2a patet per hoc quod omnis patet quia talis
mala quo sicca confirmata est incurabilis ¶ Sed
contra ista cadunt dubitationes / primum quia sternutatio
curat singultum / videtur quod in sternutatione fit
fortior concussio tamen stomaci tamen partium eius et hu-
morum quam in singultu / et ideo illud quod per sin-
gultum expelli non potuit per sternutationem
removeri / et sic singultus cum remotione ¶ 2o quia
non quilibet singultum sternutatio curat / nec
tamen est quia illum qui est de inanitione et per colli-
gantiam nec quia illum ubi non sit expellenda
materia non curat tamen ubi non sit expellenda
materia. ¶ 3a quia singultientes plurimum timore
provocato curantur a singultu / nec quia calor
provocato ad stomachum ille tales ... singul-
tum provocabat dissolvunt et plurimum tamen tamen
per te ymaginari potes. ¶ Ad primum arguitur
ad primum cum dicitur de siccitate ethica nec dicitur / et
tamen patet in positione ¶ Ad 2m quia siccitas non facit
singultum nego / et cum dicitur quod hoc est aut propter
siccitatem / aut propter debilitatem patet ex dictis contra-
ria a siccitate fieri / dilatationem ... a vir-
tute / Nec sunt siccitas cum summa desiccatione
et cum summa ... stare potest / contra ipsa cum
hoc desiccato stomacho non narrat graduum

desiccatione. ¶ Ad 2m concessione dico quod in ma-
iori gradu siccitatis fit maior contractio / sed
paulatim quia non sequitur singultus si sit fa-
cta et non quieta fieri / quia tunc non fit per ...
contractione dilatatio / sed remanet stomachus con-
tractus et corrugatus / vel non quia siccitas
de spasmo. ¶ Ad 3m et 4m ex dictis patet
solutio. /

In inmoderata purgatione.

Iste aphorismus est idem cum precedente. /

Spasmus est involutarius.

In isto G. primo declarat quid est spasmus / 2o
quid singultus / 3o dicit aphorismum / 2a ibi / si
ultus / 3a ibi / omnis enim / et omnes patent. /

Inebriatus aliquis.

In parte
aphorismi nota vero introductione
p. intendit tres conclusiones / 2a ponit
ibi / si non / ibi 3a / aut ad horam. ¶ Con-
clusio prima aphorismi est ista / si quis inebriatus
subito fiat sine voce ille moritur sup-
veniente aliquo spasmo / probatur in isto ultima-
tus quia cerebri repletur et nervorum capita de
... plus repletur ... patet quia et assump-
tum videbitur. ¶ **Si non febris.**
2a conclusio supveniente febre solvi est tale re-
briatum non mori / probatur quia per febre ma-
teria est apta consumi et quia supveniente
febre curatur / antecedens colligitur ex dictis in 2a
particula illo aphorismo / febre in spasmo / et con-
sequentia patet de se. ¶ **Aut ad horam.** 3a conclusio
talis inebriatus non moritur si loquitur cum
venit ad horam in qua crapule solvunt /
probatur quia si tunc loquitur signum est quod natura su-
peravit materiam tamen illa que in nervis quam illa que
in cerebro / sed natura superante materiam infirmus
non moritur ... vel / quia patet et assumptum vi-
debitur in notabilis. Quidam hunc aphorismum con-
cordia ponunt ex 3a particula problematum ... a
quod ego quia dicat non video / sed melius 3a
... colligitur ... de regione aque
et vini. ¶ Sed contra totum aphorismum non probo
quod ebrietas solet oriri magistraliter sic descri-
bi / Ebrietas est lesio operum cerebri cogno-
scitivarum et motivarum propter vinum vel sibi pro-
portionalis rei vaporem / et hoc vix licet
non tamen explicite intenditur. G. in commento / et addi-
tur propter vini vaporem ad denotandum quod tales
lesiones ex alia causa ut humore vel
apostemate vel vapore humoris non dicuntur e-
brietates sed aliis nominibus nominantur ut cor-
ruptio ymaginationis / stoliditas / desipientia
etc. et dicitur vel sibi proportionalis quia multa
sunt inebriantia alia a vino ut colligere
potest / 3a / particula commento de regione aque et vini d

¶ Nota 2° quod vinum cum ab eo plurimi vapores
elevent(ur) et illi sunt calidi et mobiles cum primum
steterint spiritibus cerebri illos perturbat et facit
ut non esse ita bonus instrumentum virtutis
animalis sicut debet, et hoc modo leduntur iste
operationes, et ita ledit cerebrum et inducit e-
brietatem. ¶ 3° nota quod musculi possunt
deficere a modo mediante nervo proprio illis, ut
vino, apoplexia, spasmo, et similibus, quia non
propter nocumentum primi, hinc cum dicimus repen-
te fieri sine voce constat quod musculi qui
movent in emittendo voce sunt lesi, sicut musculi
pectoris et epiglotis sunt lesi, et a motu
impediti, et sic intelligatur affor(ismus) ubi fiat iste
sine voce propter cerebri defectum non solum propter
apparatum nocumentum in instrumento locali. ¶ 4° no(ta)
quod per nocumentum cerebri ultimum musculi qui
ledunt sunt musculi pectoris, nam quando
totum consilium nullo modo moveri in apoplexia tamen
musculi pectoris movent(ur), ut dicitur in illo
affor(ismo) / Apoplexiam forte solvere etc. Ex hiis
patet quod cum repente fit sine voce, tunc omnes
musculi fiunt sine motu, et sic fit validior
oppositas, et propter cerebri oppilationem, et ideo
tunc est apoplexia ut patet ex dictis apoplexie sup-
posita. ¶ Nota 4° quod in corporibus quibusdam
ebrietas potest facere apoplexiam, primum in qualitate
de repletis flatibus circa caput, nam vinum
calidum existens multos vapores mandans cere-
bro, eliquat ita materias et facit eas cur-
rere ad ventriculos, et cursus spiritus prohibet
motum, et sic facit apoplexiam. ¶ 5° no(ta) quod
vinum in istis eisdem modis multas materias
ad capita nervorum, et iste modo replet ner-
vos et facit spasmum ibi. Ex hiis patet
primo conclusio textus, quia si inebriatus fiat per
cerebri nocumentum repente sine voce ipse fit
apoplecticus, et cum hoc per vinum incurrit spasmum
etc., et moritur et ideo moritur quia virtus
istis duobus morbis durare non potest.
¶ 6° nota quod febris est dissolutiva materie
flatuose, et ideo si supervenit febris possibile est
quod materia spasmi et apoplexie dissolvatur et per
consequens possibile est ut curetur, nam febrilis ca-
lor est per totum multo melius applicatur
quam alius ut dicitur 5 particula 2a illo affor(ismo) fe-
bre in spasmo. ¶ 7° nota quod crapula et
ebrietas quamvis sumuntur pro eodem, et ita videtur
quod sit. G. in commento, nam loco de solutione e-
brietatis ubi in affor(ismo) dicitur de crapula
sed quamvis sunt crapula non pro ebrietate
modo dicto, sed pro omni repletione cum calore
et pulsatione consequente multa quantitate cibi vel
potus. ¶ 9° nota quod iste crapule dicuntur
soluti quando removentur ita quod materia dissolvente in totum

vapores et digerente cibum et superfluum expellente
crapula solvitur. Terminum autem dissolutionis cra-
pularum non est idem in omnibus, nam in quibusdam in
una die solvitur, in quibusdam in duobus, et in
quibusdam in tribus et iste communiter potest ultimus
terminus. ¶ 10° nota quod loquela que est vocis e-
missio nisi sit deartículata significativa ad placitum
significat potentias nervorum ad movendum, et ymaginacionem
ad comprehendum, et ideo significat solutionem tam motive
quam cognoscitive virtutis a sui vinculo per ebrieta-
tem causato, et ideo si cum venerit ad horam qua
solet crapule solvi loquitur significat quod natura ta-
lem materiam vincat et dissolvit. ¶ Ex hiis patet omnium
commentum affor(ismi) verificatio sed secundum expositionem. Sed quia
ista expositio multiplicat omnes illos qui fiunt sine
voce repente propter ebrietatem fieri apoplecticos, et
2° implicat istos quamvis per se curari a virtute
in tali tempore in quo crapule solvuntur, videtur
ex dictis sequi quod certa apoplexia finaliter curatur 5,
.y. in affor(ismo) super allegato. ¶ Preterea ex potu vini
multiplicatis vaporibus contingit spiritus qui sunt
instrumentum sensus et motus fieri inhabiles instrumentum quia
tamen multiplicari potuit etc. quod nulla fiat for-
tis oppilatio mediante aliquibus membra fieret otio-
sa quod tamen membra moveri non potuit quare sic
quod fieret iste talis sine voce ex defectu cerebri
propter ebrietatem sine apoplexia quia non ex dictis
de apoplexia. ¶ Confirmatur quia ex potu vini potest
mandare subito ut fit sepe sine apoplexia, sed tunc
fiet repente sine voce, et tamen non fiet apoplexia
quare etc. Et patet hoc quotidie in experientia. Ad ista
quare affor(ismus) aliter intelligendus notando quod ex
potu vini quamvis ita multi vapores ascendunt
caput ut sine oppilatione reddat cerebrum
impotens ad operationes sensus et motus, isti quare va-
pores si contingunt cum multitudine flatuositatis vel alterius
humoris in cerebro vel corpore toto in tanto tempore
in quanto solet crapula multotiens advocat apo-
plexiam et spasmum secundum modum dictum in prima
conclusione inter alios et ideo in prima et moriuntur cum
spasmo. Si vero multos humores non inveni-
unt hoc non sufficiunt facere, sed in isto casu si
pervenerit hora qua crapule solvuntur quia isti
vapores soluti sunt cum non habeant permixtio-
nem humorum impedientium, ideo et virtutes inferio-
res possunt operari et exteriores, et hoc autem si
quosdam humores invenerit non sufficientes ad
apoplexiam faciendam, sed certo tempore continuanda eva-
poratione tunc illi humores attenduntur et cum
supervenit febris que est adiuvat ad illorum dis-
solutionem. ¶ Ex hiis patet quod quamvis aliquis inebriatus
fit repente sine voce aut accipit cum fe-
bribus, et hoc cum aliquis sed non plurimi sunt in humoris

aut supveniētes hoā q crapule solūt loqt
aut morit īnato spasmo ¶ Et ex hac dist
inctua se ista 9ª omīca affor / Quīb ebri
ateß repete fin voce q nō lo supue
mēte hoā ena crapule solūt / nec febre
patit morit tande supveniēte spasmo / et
istud patz intēde .y. in affor° sʒ que moz
nō nō dr̄ illu statī sic fit sine voce se
appoz̄ ƀ tn̄ patit̄ attīa silia attributis
q̄ ctinua plū tpe q̄ crapula durare so
leat fieri appo̾ e spasmū / 2 to morit
¶ Moz tn̄ sʒ ctraq exponē q̄ lʒ apoplia dr̄
cat molites totius corpis q̄ ē otiositas a
motu nō tn̄ dr̄ molites q̄ palaxis vlis
nō nō ē igons īde mēbrū ex otiosū a
motu volūtario 2 ē spasmatū / 2 ideo nō
ē igons eiūde pati spasmū 2 appo̾ - sed
q̄ hyo vide ptīla / 2ª illo affor° appo̾ sʒ
tem̄ etc /

Hic spasmus. In 9to p° in gnāli
apm ǫmetat / 2° in spali / 2ª ibi ōz q̄
¶ Dō pº dr̄ q̄ hic spasmus ē de plenitudie
q fit in hyo q iebrīati sʒ / 2 modus est
q̄ cū vinū sit calm 2 sbtile / to ei9 vapor
ē pforatiuus nuoz / to penetrāo p fora
mīa nuoz / 2 ideo implendo nuos cito fac
spasmū / Ctingit tn̄ q̄ vinū ex sua bo
tate .i. ex ei9 passibilitate a calor nāo q̄
cito restaurat ad sanitate mēbrū ex ipo
infirmatū / 2 i ho° expmit modū sʒ que
adueit febris / 2 cū p calore sr nalem
dissolut hec infirmitas omī gnō / Sed
si locus sit talis .s. cbrū merito multoz
alioz hūoz q̄ restaurat tle mēbrū per
vinū infirmū nō possit / q̄ si nō solū
vinū vapore oz vnoū ƀ hūores quos
vinū eligit / Tūc in illis vinū
infert eo q̄ mag̃ cmonet 2 augt ita ut
citius suffocatio fiat ¶ Oportet g.
Nūc B. in ista p̃te spalr expoit 2 dui
m̃ dr̄ / p° expoit repente fieri sine voce /
2° ebrietat / 3° ad hora veniēs etc / p°
colligit omīe affor / ibi 2ª / ebrietat / ibi
3ª .y. nō / ibi .eª. si aut febris - dō pª dr̄
q̄ ideo dr̄ repente sine voce fieri q̄ hoc
accidens signt vlem ablatione s̄ns 2 mot̄ /
q̄ actiōis .y. solet vocar apoplia / 2 hoc
mostrauit .y. nasci p̄p passione fudame
toz nuoz .s. cbri / q̄ ipole ē totū corps spas
mari n̄ patiete fondamto .s. cbro aut per
ppetate aut p colligatiā ¶ Dē 2ª dr̄ q̄
ebrietas ē tipnts passio / 2 expone ut
dictū ē sup affor° / 2 vocat in gco crapu
lios a / crāneo / ƀ in rei ṽitate dr̄ ab ē qd
ē ex 2 buos qd ē mēsura q̄ sic mēsura

et eod nō sobrius a / so / qd ē cū 2 buos mē
sura ¶ Dē 3ª pte dr̄ q̄ .y. cū dicit ad hora
veniēs in qª crapule solūt itendit ibi te
pus qd nō ē dabile eqlz in oī homie /
Na nō oēs ad ebrietat in eod tpe sol
uūt q̄ qdā i die vna / qdā in duabz / qdā
i tbz / 2 ista ctingūt p̄p ṽietate cōm
2 vim / 2 to oz expectar longius tpus
soluēs crapule .s. tres dies anq̄ de eox
morte iudicem9 ¶ Dē pte .eª. 9t q̄ sīus .y.
q̄ cū ad ho tpo venimus 2 illius ebrietas
nō dissolūt / neq iste loquit nz febris su
pueit tūc morit spasmo inato / et ego
noto h' ebrietate dū dissolūt 2 nō ap
po̾z a / .G. 2 ho° p 2ª it dut affor /

Quicumq a tetano. apphen
In pnti affor° .y. poit duas ǫ
nes / 2ª ibi / si nō pª 9° est
ista / Quicumq moritur ex tetano rapiunt
ab eo pnt i .eª. diebz / p° q̄ tetanus ē
egr̄do ppanita cui9 actīa vtus nō pot
vlt .eª. tollerar / q̄ si moritur sʒ pnt
i p̄a die c̄tra / q̄ sic i .eª. ¶ Et silem
sinaz lctis / 2ª 3ª / caº de tetano - // Si
nō - 2ª 9° Quicumq capti a tetano tra
seūt die .eª. libant ab eo p° q̄ tales
obtinet i eīi 2 vtute supat morbū
2 ei9 mag̃ ǫ etc / gnā nō / 2 assup̃ sta
ti patebit ¶ Circa hūc affor notā p°
q̄ tetanus hoº mō descbit ab auic 2ª 3ª
caº de tetano / Tetanus ē egr̄do offitial
phibes vtute volūtarie motiua a ǫtoe
mēbroz de quoz ppetate ē ut ǫtant
p̄p nonitz in lactis 2 nūs - dr̄ aut
egr̄do offital sʒ quosdā q̄ i ná offitali /
ƀ nō ē ita / nō ei ē tetanus egr̄tudo in
figura q̄ figa recta mēbri nō ē p se
cā q̄ phibet mēbrū a flexiōe ul ǫt
tōe / ƀ dr̄ egr̄do offital / q̄ egr̄do p se
phibatiua opoīs mēbri offital q̄ loca
lz mobilis ¶ Dr̄ 2° phibes vtute etc
ad specificad quā opone ēentz ledit hec
egr̄tudo q̄ flexione mēbroz q̄ sʒ apta
volūtarie mouei 2 flecti / ex q° pʒ q̄
satirasis nō ē tetanus ¶ Dr̄ 3° - p̄p no
nitz i lactis 2 nūs ad declarandū q̄
nō qlz egr̄tudo phibes vtute volūtariu
a ǫtoe mēbroz etc / ē tetanus / nā inetu
us mēbroz repletis corpis flatr nō po
ssūt mēbra illa flecti ƀ tn̄ nō dicunt
tetanata ¶ 2° pn̄ nō q̄ mēbra ad va
rias duas positiōis / 2 oppitas mouēda
usos hūit musculos qlz hn̄ motus ǭ
cant quoz vnus ē flexiuus mēbri

ad unam partem / sed contra non potius ad aliam / Ex
quo patet quod ambobus equaliter existentibus musculis tetanizatis
membrum ad nullam partem potius flectetur / sed
rectum permanebit extensum / Ex quo patet quod
ambobus musculis contrariis non potius
spasmatis membrum fit tetanosum nam ibi erit
equaliter prohibens virtutem voluntariam motivam
et ideo aliquis tetanus est duo spasmi / et
sic contingit ambos musculos spasmari una
spasmi maniere ita contingit unum muscu-
lum spasmo de replecione / alium spasmo non pro-
porcionato ad maiorem spasmari / vel unum spas-
mo sicco / alium spasmo humido / contingit ergo a-
liquem esse tetanum qui sit simul equaliter sicca
et humida / et non proporcionata ad maiorem. ¶ 3o
pro quo nota quod musculi et corde membrorum
quando uniformiter implentur tam quo ad poros
secundum longitudinem quam quo ad poros secundum latitudinem pro-
funditates, et illa replecio uniformiter procedente
contrahit quod nec lacerti nec neruum abreviatur /
immo illorum indurata magis fit impositio aut
valde difficilis illorum lacertorum et neruorum fle-
xio vel dilatatio amplior / et hec dispositio est
tetanus contra spasmum distinctus / Et quia membrum
quod pluribus talibus musculis est mobile flecti
non potest ad unam partem potius quam mu-
sculi ad oppositam partem potius aut flectatur
vel extendatur / ideo uno illorum musculorum
hoc modo tetanato / totum membrum dicitur tetanatum
quia prohibitum flecti a virtute voluntaria
motiva / ¶ Ex quo patet aliquem esse tetanum
qui non est spasmus proprie acceptus tamen in ratione
spasmi includatur quia lacertus contractus sit pos-
sibilis prius et prohibeat dilatacionem / et hoc non
est in ista dispositione vero contrarium quia prohibet a
flexione ¶ Patet 2o ex dictis quia dum
in diffinitione tetani / non dixit quod per tetanum
lacerti extenduntur nec dixit quod prohibent
extendi simul contrahi vel prohibent contrahi sed
sufficit ad hoc ut sit tetanus quod sit equaliter
per impedimentum in lacertis et neruis prohibens
virtutem a contractione aliquando membri et quia apertissime
est ut contrahatur quod potest contingere contractis lacertis
et neruis et ita tensis et induratis ut fle-
cti non possit ¶ 3o patet quomodo sit tetanus
est contrarius spasmo / nam sicut per spasmum contrahitur
lacertus / ita per tetanum contra spasmum diffe-
renter extenditur ¶ 8o sequitur quod tetanus iste et
spasmus sunt in genere eodem sed contraria / quia
ambo continentur sub eodem genere ¶ 4o patet
quod tetanus quando fit a ventositate grossa
replente istos neruos / et tetanus quod hoc modo
fiunt subtili quos dicimus [illegible] ¶ 6o sequitur
quod differentia inter tetanum et paralisim est in mollitie
et duritie flatus replentis neruos / nam in paralisi

neruus est repletus subtili flatu quo ad omnes partes e-
qualiter / propter hoc membrum fraccidum flectitur / aut est differentia
in multitudine materie ¶ 7o sequitur quod idem est membrum non
tetanatum nec spasmatum quod per solam complexionem
alteratam non fieret tetanatum tetano de replecione
ut si primo materia esset ita mobilis quod contractionem
prohibere non posset / postea ita induraret quod
non possit flecti a frigore congelata ¶ 8o sequitur
quod talis tetanus de replecione et per complexionem alteratam
non removeri posset / et patet modus / Ex quo
patet quod non oportet omnem egritudinem male per eandem
curari ¶ 9o patet quomodo multi tetani componuntur
ex duobus tetanis nam utroque musculo teta-
nato / membrum est duobus aut tribus tetanis teta-
natum ¶ 10o pro quo nota quod quemadmodum nomen
spasmi / ut supra dictum est equivocum ad motum
lacerti qui est accidens morbi / et ad ipsam egri-
tudinem / ita et motum tetani quando importat mo-
tum membri tetanati quod cum violenter flectitur
et postea sibi dimittitur redit ad rectitudinem vi
morbi / quando non importat ipsum lacertorum mo-
bilitatem / in afforismo vero sunt pro morbo ¶ 11o non
tales tetanos quosdam esse velud totum corporis
quod contineret / quosdam autem particulares determinata membra
occupantes / sed talis tetanus est periculosus
ex eo quod per ipsum prohibetur opus anhelitus sine
quo nullo tempore longo stare possumus / et quia
lacertos fere omnes ad omnem tetanum in aliis
sequitur vehemens dolor / quem et virtus diu to-
lerare non potest / et ideo oportet quod aut cito vin-
cat / aut cito vincatur / Et ideo talis est etiam
egritudo preparata in prima die critica terminanda / et
hoc contrarius non sit necesse nisi quod est flatum
est necesse locum in quo materia hec peccat propter
quem locum talia et ita pena sequitur acuta ut
virtus eam tollerare non possit / et ideo toto co-
natu insurgit ad ipsam expellendam / oportet ergo quod aut
virtus vincat aut vincatur / et quod pugna
sit in prima die critica si virtus potest tamen ex-
pectare ¶ Et ex hiis patet afforismi sententia quo
ad ambas partes / nam pugna contingente in prima
die critica aut virtus vincit aut vincitur
et ideo oportet quod aut moriatur in ea vel ante
si mortuum sit ex illo / aut quod in ea vel post die
superiorem obtinendo vivat / et liberatur tandem.
¶ Ex hiis sequitur 2o quod egritudinum eiusdem speciei supreme
una est cronica ut tetanus determinata membra
alia preparata ut tetanus talis ¶ Sequitur 3o quod
temore morbi multotiens tardius vincit-
ur quam fortiore / et hoc quia non tanto conatu operatur
contra temore unum tetanum dicit nam non vincit in
mense / et tetanum curabilem vincat in quarto decimo dubio /

¶ Sed circa hunc aphorismum aliqui difficultates cadunt. primo
non videtur quod tetanus sit duo spasmi, primo quia te-
tanus est contrarius in spasmo, 2° quia in tetano nul-
lus lacertus est contractus, non enim potest lacertus con-
trahi nisi cum membrum cui colligatur contrahatur, et
tale membrum remanet extensum in tetano.
hic dicendum quod aliqui tetanus est duo spasmi ut
iam dictum est supra pluries. ¶ Ad argumenta, ad primum
dicendum quod non videtur tetanus est contrarius spasmo
nisi fortassis tetanus dicatur contrarius spasmo
simplici quo ad effectum, quia videtur simpliciter spasmus
contrahit membrum cui colligatur lacertus spasmatus
tetanus prohibet eius contractionem. ¶ Ad 2m dicendum
quod lacertus sunt contracti versus sua principia in tali teta-
no licet non multum, sed corde quibus alligatur mem-
bro quod ab illis lacertis motum sunt elongatur,
sed secundo dicitur quod de ratione spasmi est quod sit con-
tinuus lacertorum apta facere lacertorum contractionem
deducto impedimento, et quod non oportet in spasmo la-
certum contrahi ut esse contractum constat enim quod per ma-
gnam violentiam membrum spasmatum potest recti-
ficari, et ita violenter teneri quod non sit nisi
extensus lacertus, et tamen nemo diceret quod tunc mem-
brum non esset spasmatum. ¶ Et ideo mirandum est de
istis doctoribus qui negant tetanum esse duos
spasmos cum in veritate expresse ab auctore dicatur
2 modis est clarissimus. ¶ 2a difficultas
est posito quod sit aliquis tetanus salubris
salubris in quo omnibus compensatis sit maior pro-
portio virtutis ad materiam quam sit in hoc morbo
cronico, et hoc sit, probatur potest colligi 3°
pronosticorum commento 4°, ubi vult Galenus quod con-
tingens debet cito terminari in eis superfluitas
virtutis super morbum est magna, et
in illis debet tarde terminari superfluitas
virtutis super morbum est parva. Et pono an
hoc quod ex ordinato regie paulatim ista
materia tetani restat quousque tetanus sit
mortalis, et tunc secundum Galenum in acuto tetano
proportio virtutis ad materiam erit tanta sicut nunc
est in hoc morbo cronico, et non tamen acutus erit
mortalis quia in quolibet mortali acuta est
superfluitas morbi super virtutem maior quam
in cronica mortali ut in eodem loco sunt,
si ergo sit maior superfluitas morbi super
virtutem, sed quod non est ergo maior virtutis
super morbum ergo restat quod erit proportio equa-
lis cum tetanus erit salubris, sed quod tunc non
erit nisi tarde terminatus secundum hoc cum eque
proportione habeat in eo virtus super materiam sicut
in hoc materia consilii in se disposita ergo aliquis
tetanus salubris est cronica contingens
quod repugnat dictis. ¶ hic dicendum acuta conceditur quod proportio
est in acuto tetano salubri vel in aliis pluribus esse tanta
proportione virtutis ad materiam sicut in dicto mor-
bo cronico, quia hoc implicat, sed hoc casu ex
casu tollitur ergo, ideo dicendum aliter quod quando dum
erit salubris proportio virtutis ad materiam erit
in eo maior quam in hoc, quia si aliter erit tanta
tunc erit iste vel iste tetanus mortalis.
¶ Contra iste vel iste tetanus est mortalis
ergo maior est proportio morbi ad materiam propor-
tionis resistat cum sit morbus salubris
sed in acuto est proportio minoris resistentie quia est
mortalis. ¶ hic dicendum quod non est inconveniens quo
ad quod maiorem esse proportionem virtutis ad
materiam in acuto quam in hoc, scilicet quo ad eam dissolven-
dam, et cum hoc ad quid maiorem esse propor-
tionem materie ad virtutem in eodem, scilicet ad opprimen-
dum, et hec per ista materia sufficiat intelligendum.

Tetanus est.

Galenus in commento primo declarat quod est tetanus inferendo causam
brevitatis morbi, in 2a parte ostendit cau-
sam, crisis autem. dicit primo quod tetanus est
morbus compositus ex duobus spasmis an-
terioris et posterioris, et ideo est morbus acu-
tus terminandus quia natura non potest hunc mor-
bum diu tollerare. In 2a dicit quod iste
morbus crisis est in 4° die in quo
si non liberet est mortalis, et iste est sensus
et sic patet sententia aphorismi.

Quibus epilensie.

In parte aphorismo ponuntur due conclusiones, 2a ibi
quibus non. prima parte est ista, epile-
sie que nascuntur ante iuventutem sunt curabiles
aliquando, primo in corporibus talium patientium possunt
adesse cause consumptive materie epilepsie ergo
et cetera. ¶ 2a nota, et 2am patebit in notatis.
Et secundum Galenum sic ad materiam colligitur primo 3°, tractatu
4° capitulo de epilepsia. ¶ Circa hunc aphorismum
nota primo quod sit epilepsia et maxime
secundum differentiam ante limitata. parte 2a, illo
aphorismo, epilepticorum iuvenibus. Et in dictis
illius aphorismi ampliatur forte. Est enim epi-
lepsia contingens prohibens membra animata a
proprio motu et erectione et videtur spas-
mum facere propter oppilationem contingente in cere-
bro non integram, Nam secundum quod ibi dicitur in sona
oppilatio si esset integra oppilatio, non fieret
vel spasmus. ¶ Nota 2° ut in illo aphorismo
habitum est, epilepsia quedam est a causa cerebri, quedam
primitiva ut ab aere et potu, odore et cetera. Et
contingenti a causa cerebri quedam sunt per propriam cerebri
nocumentum ^ quedam alie interius curantur in

^ quedam non per contrarietate alterius membri, et hic intelligitur
de facta a causa cerebri per proprium cerebri nocumentum.

senectute et in iuventute. // No. 3° q p hy an iuventute itelligim9 oez etate post 3 iuventute. ¶ No. 2° q multiplices sunt epi^e cae et cebrales et a/ca cor^ea pedet s q sz plin e a/flat^e ut sup affor^o illo allegato ondi / hec solu e simo de illa. ¶ 4° no t in pueritia et an iuventute flemata q multiplicat ee frialiora plerasq q sint postea et dissolu^ta / sic et cor^a ipa / et et a/leui ca posse cor^a incurre epilesia cu sint humida et no copleta / io sicca receptacula humida ¶ 5° no i pau^ou etatibus an iuventute cor^s excitat^o ca p puadie supfluitati q fortitudine / et calor ore fit acutior. Ex hys appz ca hac prima gne ductas / na cu ante iuventute mastut^o pendet epilepsie a/ma frialior et pautior et gnt advenut cae ipi9 remo^ue / et q cor^s fit minus a/leui ca receptiu hy pa^o nis / et q calor fit cae ei9 dissolutis mag^s ¶ No. 4° no itellig vlz epi^e accidetes an iuventute sunt incurabiles / h^o em eet fm / s aliq et p ppu^u nonuliz cebri nascentes curat^u bz non des ut cu ca fortis eet et vtus debil / ut itelligo plimas tales ee curables.

¶ Quibus vero.

2^a 9° affor^z e i^ta hores expites xxv anore qbz epilesie mastut^o plerasq moriut cu ipis / p° q iste epilepsie pcedut a/forti ca et no succedut cae eorz curative g^o uel a^m / et gna declabit ca^a liam ¶ Nota g° p° q epilepsia i dicta etate accidens s. p9 anos. 25. e a/fortissia ca / naz q tuc cebru e maxie siccu p puadie supfluitat^e / et vias ht ampliores et vtute expulsiua forte merito etat^e g^o no pot n a/forti ca puemz et hoc an senectute / In senectute aut cebrum e nalz supfluitati multiplicatiuu et ty no n a/forti ca patit pp etatina siccitate et largitate viaz ¶ No. 2° q p9 h^o tps no vigorat ex etate calor nalis y° potius debilitat^e et humores h^o tpe gemit sunt g^o siores / Ex quibz appet ca q2 iste p9 hac etate difficile curat^u. Et dz plerasq ad denotadz q quz gtingit o^tz / s curat^u cu vtus cor^is e radicalz valde forte. pz 2° q2 cu moriut^u q2 moriut cu illa epi^a aut actu porsinat^e / aut cu aptitudine porsinat^e dr ut dixi affor^o illo et^e pticule /

In mutatio morborum.

-Et. m° 9to fac ta / p° declat illu tminum mutacie / 2° dicitat affor^m ampliado. 3° repetit affor sinaz ipaz limitado / ibi 2^a ma epilepsie / ibi 3^a quaz aut. Dicit i pma tria / p^me q dz^o ppe ogtudo mutari cu de mebro ad mebru trasit ¶ Dic 2° q qlibet morbi alt^a° quz dr^o mutato s abusiue q2 no ita sigt vocabulum ppe sumptu. Dic 3° q qda h^o p limitatone no itelligit ab q. pmutatione s potius sanatioez / ita q p9 us q. eit q iste epi^e sanat^u.

¶ Materia.

dicitat aplicado et dic p° q ma epi^e e grossa et fla^ca et fria / dicit 2° q ex h^o appet q ei9 cura^o e p mutatione etat^e de hut^u in siccitate et cu exercitys / et dieta exercitatia / et medicina gtrria huic morbo ¶ Dic 3° q q. hi no exposuit n etat^e mutatione / s si bene investigaverimus ex ei9 dictis facilz inveniu^s hy morbi medicina / q2 p illud qd dixit debet itellig alia huic morbo gtria / qt et i 2^a ptla hy dix q mutat^o etatis tpis locor et diete curat huic morbu. Et io intetio hec e q epi^e cu venut an pubtate mutat^o cu pubescut / ez si p9 25. anos accidat gmoriut q2 hic itelligit tps pubet^e incipies a/ puis sine i. 25.

¶ Cuiuscumque autem.

fac qd dictu e et dic q quicumq hnt epi^as an hac etate euadut si fiunt adulti s q oz ita q si epi^a veniat an pubtate et trasit ad alia etate / pot sanari si volut adiuuari / et suple multotiens / et si no sanat^u e ex neglige^tia ¶ Dic 2° q cu dr qbz aut 25. anos et^o itellig si nascat^u p9 25. anos / Ex qbz patz hac ee q. intetione q epi^e venut an 15^m dissolunt i pubtate / si i pubtate venut pot dissolui / si u no neglexerint usq p9 25. anos moriut^u / et i qbzda libris dz pole e in ea gmori .1. i ea gmoriut solum /

Dubitatur utru affor^s sit verus / Neue dz sic / q p°a gtinges i pueritia curat i pueritia g^o gtinges i iuventute pot curari in iuventute / a^m pz hec et ptla 2^a / gna tz q2 a/fortior ca gtingit in pueritia / et tae ei9 curatiue sunt liberaliores i pueritia g^o minus e curabiles / a^m pz q2 a/pluri fla^ta gtingit / cu i pueritia plus de fla^te multiplicet / et calor pueri no e ita dissolutiuus flat^e sic calor iuvenis q2 ebr^or / et regime no fit ta bonu i pueritia

pp corp gulositate / 2 qz siccitas adiuuat
taliter ad maz humida dissoluenda ¶ 2º sic
i illa etate nimis curat i qua plures ex
ea moriunt sz ho e i pueritia g nimis cu-
rat in pueritia / 2 pz minor ad experiaz cu-
rat puerorz dr 3ª p cº de epiª ¶ 3º
applia i iuuentute curat g epiª / 2 gna
qz fortior morbus e applia 2 a fortiori
ta pedes q epiª ut sup patuit potissi-
ma ¶ 4º spasmus humidus 2 tetanus cu-
rat cu accidut i dca etate g 2 epil
tz gna p hº q facilius fla epiªz fat
eius dissoluit q fla i neruis imbibitu cu
cius sit frigidiores cebro / 2 minus humi
dum sit // Ultio sic passes epie cerebro in
dispone iuuentute 2 senectute ut dr experia g
pot curari epiª / pbo gnaz qz epiª non
e morbus qui potesmate debeat recedere
na si sic hº erit pp mala disponi i prin-
cipali mebro relicta ¶ 6º 3º tuc cu
appoª debet potesmate recedere cu mag
debeat mala dispone i mebro relinqre
pendet ez a sili ma s apliori ut 6
2ª ptica G i gº illiz affor epilen-
corp iuuenibz ¶ Confir gna / 2º sic
ptus iuuenis i appoª suffic amouere
prox^m 2 cam 2 bez dispone q ab eo
relinquet g suffic sibi oia het remo
ue in epiª cu mora sit ista i epiª q
i appoª.

¶ In oppositu e ypo.

in affor 2º ¶ Pro hz solone nota primo
q epid ds q hic loquit ·y· e epiª acci
des a ca corea 2 p pprie cebri no
cumetu / na epiª gtingns a ca primi
2 p cotatem mebrorz ut q manus ul p
forames matris ul de retentione prima
tis / ul q in purgat / ul pp vomes iste
fere sz in genus sui i ca etate sut cu-
rabiles / 2 dico notat pz genus ad de-
clarandu q no nego istaz curatas ee incu-
rabiles. Ex aut hº no intelliga pz ex
ante pª 3ª tetanus qº cº de epiª vbi
smaz hz affor referes / dix de epiª qui
no fuit pº 29 anos pp gstudiez
in cebro / 2 ppe in sba ipius erit
comitas / 2 in separabit / 2 sbdit ·y·
qd dico q epiª gmanet cu eis usq
quo moriunt. ¶ Nota 2º ut de sup
i notat affor hz q i pueris plime
gtingunt dispones acquedos curates epie
ex pte cae eius e q fla e resolubile
facile / 2 q pua eius qtitas suffic epi
lenxia face pp strictura meatuum

cebri pueri / 2 qz ma sbalis corpis leui-
ter agitat / 2 i betositate gutit / et
qz pamcli cebri 2 sba eius pp molitie
sua a leui ca fortit altant / 2 ideo
gtingit a leui 2 variabli ca fieri epiaz
i puero / Ex pte aut caz curatuaz se
qz calor e forte / 2 mutaº gtatua est
ad siccitate dissoluendo 2 calore acuitore
fatiendo / co p legu tpo pº gtingit de
applicati caz curaªaz forte ¶ Nota 3º q
i iuuenibz cae fatientes epiaz cz qsint
multu forti multa resistentes dissolutoi
2 multa male qlitat na qz no sit am
ple no ex pua qtitate cao sit oppilaº /
2 qz mebra sit duriora no recipiut i
passione male qlitatis ita facili causa
sic i pueo vº cz q maligniore heat
qlitate / Et qz humores illi etatis sit
grossiores io gtingit q difficilis dissol
uunt / 2 accidit cibz q pauco pº tpre
sit simile frigus / Ex qbz cibz fel sit
q no ita e curabilis epiª i iuuene sic
i puero ¶ Nota 4º q no igt epiaz in
q cor i qº ut plin e minus curabilis
minus / tn ut plin mote infirmo / Na in
pueris 2 infatibz plures epiª mori-
unt q i iuuenibz / na vbi a ma multa
puenerit 2 maligna pp gstitut debi
litate 2 mebrorz ipplemitu facilius
moriut q i iuuene pp pdcas cas /
Cz 2 plures accidut i eis curabiles
q a leui ca gtingit. In iuuene de
aut 2 si accit incurables / tn no ita
ex eis gtingit mor mitu du sit iuue
nes pp gstitu fortitudinez 2 mebrorz
gplementu ¶ 5º noz maz facientes epiaz
plin debe ee magis maligne qlitatis
q e ma i eadz etate facies appoªaz cet
ta maligna tuc ant tata cet qtita
requirit appoªa ipa faciet epiaz cu esset
qtitatis 2 qlitatis 2 i loco suffitietibus
ad ea candam no gstat q no ut
plin ita gtingit. Ex aut ita sit pz
ex varietate sigrz epiaz predetu
2 illorz q predicut appolaz / na mutaº
gmis totius 2 viriditas venaz sb
lingua 2 sopma mala 2 pauor /
2 isflaº ventris / 2 lenitio solitaia / et
gstrictio pectoris 2 anitas ire hz significat
maligna qlitez flatus / no solu sui qti
tate peccate / no talia aut sit predicta
appolaz / sz sit i flatu gruidez q attinet

inflationem, et dolor capitis qui est propter multa flatu fieri pot, et vertigo scotomia, et tenebrositas visus que fiunt propter solum capitis nocumentum, et tremor que fit a subtili flatu in neruis et grauitas et prostratio ut sumitur primo 3i. ca° de signis istarum passionum. ¶ Vero non quod materia pauca existens maligna et facile formata reddit epidemiam sicut ex vetustate ab ea eleuata possit corpus contingere, non sit autem pauca materia relicta ex appositione que materia non sit ultra maligna et formata sufficiens ad faciendum reddere apostemata aut ad faciendum epidemiam quia non pauca eius agitatio vel in vetustate contingit ... sufficit ad alterationem corporum tendendam. ¶ Ex

hiis ponantur omnes.

Et respondetur ad 2am. ¶ Prima conclusio est ista. Epidemia plurimum minus est mortalis in iuuene quam in puero, ad hunc sensum quod ut plurimum ex epidemia ... contingit mors in iuuene quam est in iuuenis quam puero quam est puer. Hec conclusio est colligenda ab Auicenna primo 3i. ca° de epidemia cum dicit: Et illa quidem que apud quosdam propter cogitationem mater puerorum interficit multum. Idem et Vi sententie in fine capituli cum dicit: Epidemia autem mulierum et infantium, et omnium quorum sanguis est paucus est praua propter constrictionem venarum. ¶ 2a conclusio: Omnis multe epidemie cum prolixitate nascentes sint curabiles, aliqui tamen sunt incurabiles. 2a pars patet ex precedenti conclusione, et prima est ... nam non intelligit quod omnes epidemie in pueritia sunt curabiles. ¶ 3a conclusio: plurimum epidemie curabiles non procedentes a causa primitiua sunt incurabiles. Hoc est ... in littera, et est per Auicennam loco allegato, et Rasis conclusio Almansoris, et Haliabbas conclusio theorice dispositionis regalis. Et tamen pro notata vide solutionem ad 2am partem.

Quecumque pleuretica fiunt.

Dominus affor. est ista: In quibus cumque pleuresis non purgatur in 14 diebus pleuresis transit in empimam. Pro ... quia in morbis talibus in 14 diebus materia faciens pleuresim saniatur et fit empima tamen, quia empima non est aliud quam sanies in pectore collecta ut patebit, et assumptum probabit statim. Et hoc sententia colligitur 10a 3i. tractatu 2° ca° primo. ¶ Circa afforismum nota primo pleuresim esse apostema calidum panniculorum pectoris sicut sunt pleure, aut diaphragmatis, aut mediastinum, et hoc loco de vera. Nam pleuresis aliqua est non vera ut est apostema in musculis pectoris aut panniculo involuente costas ut 10a 3i. loco allegato et conclusio Almansoris et ex mesue in de apostematibus colligitur.

¶ Nota tamen 2° quod licet omnis pleuresis sit apostema calidum tamen aliquando est a flatu, sed tale flatu est calidum propter putredinem ut ex Auicenna allegato ca° colligitur. Ex quo sequitur quod de omni humorum specie pot esse pleuresis, licet minus sit a flegmate et melancolia, plus autem a colera et sanguine colerico. Et causa est quia cum panniculi sint membra solida non facile penetrantur in eos materia grossa. Hic autem maxime loquitur ypocras de illa que est plus contingens scilicet vera a sanguine colerico dependente. ¶ 3° nota quod pleuresis vera diuersimode terminatur ut sumitur 10a 3i. de signis pleuresis et a mesue loco allegato, nam aut resoluitur aut suppuratur aut permutatur ad apostema alterius loci aut ad apostema alterius speciei putrida durum, sed hoc est raro aut cum sputo in quo id quod a pleuresi residuat emittitur et hoc est plus. ¶ Nota 4° quod empima quamuis sumatur pro omni collectione saniei in loco vacuo pectoris in spatio scilicet medio pectoris et pulmonis quod mediastinum est quamuis vocatur, et utroque modo pot afforismus verificari. ¶ Cum non quod pleuresis transire in empimam, pot intelligi duobus modis: vno modo quod in 14 diebus transeat in empimam, alio modo quod si non purgatur in 14 diebus transibit in empimam alias autem in 14 aut post; 2° modo verificatur. Et causa quia si pleuresis non purgatur per sputum in tempore dicto signum est esse multum debile virtutem, et esse grossa non respondente, talis autem materia cum sit calida et in loco valde calido debet in saniem mutari. Et non quod est ut in pluribus, nam quamuis resoluatur et quamuis permutatur sed raro.

Consueuit ypocras dicere.

Galienus in commento primo exponit hunc terminum purgatur, 2° dat intentionem afforismi, 3° distinguit empimam, 4° docet de quo intelligitur difficultas loquitur ypocras ibi et, hic autem, 3a ibi, sed tamen. De primo dicit ypocras per purgationem in pleuresi intelligit mundificationem cum sputo, et hoc non vocat nomine illo epidimia et pronosticorum. ¶ 2a dicit quod hic terminauit tempus illius purgationis, quo transacto transit in empimam scilicet tempus 14 dierum. ¶ 3a dicit quod empima sumitur duobus modis ut in afforismo dixi, et utroque pot verificari. ¶ 4a dicit quod quia loquitur de sanie per mundificationem scilicet non completa in intelligit de empimate modo 2°.

Ptisis fit maxime.

Conclusio afforismi est ista: ptisis maxime hominibus accidit ab anno 18° usque ad 35um, in hoc tempore maxime occurrunt cause ptisis facientes conclusionem, assumptum statim patebit. ¶ Primo conclusio hoc nomine ptisis quamuis sumatur pro omni pter-

Marginal note (left): curabiles

Marginal note (right): in quocumque loco, quamuis autem sumatur collectione saniei.

nali cordis/ et multa consumptiones ut .11a. 3i capitulo
de signis egritudinum cordis/ et ysaac/ 2o fe-
brium capitulo po./ 2o sunt quia patet naturali multa con-
sumptione totius a sanitate perdente/ et hoc nomine
et sunt ab autore loco allegato. 3o per consump-
tionem aliter sequente/ ut 2a parte capitulo de hiis que
pervenerunt ex acutis morbis -4o per consumptione se-
quente ulcus in pulmone- 5o per ulcus quod de hoc
consumptio sequitur/ et hoc nomine sunt hic- ¶ 2o nota
quod licet ptisis multis de causis possit contingere
sit premittatur aptius ut in squinantia ad pe-
ripleumonia convertitur et ex maturat aptius sic
in peripleumonia/ et ex corrosione saniei sic ex
empimate sequente pleuresim/ et ex catarro acu-
to corrodente ut salsus catarrus aut quo-
cumque sui distemperantie infatiit ut sepe (?) stat
aut fractura vene in pulmone/ et ex catarro
acuto/ Et ideo illi qui ad vene fracturam sunt
aptiores/ et catarris acutioribus sunt aliis pa-
tiores ad ptisim ¶ 3o nota quod etas a .18. anno
ad annum .34um. est illa in qua sanguis est magis
patiens bulliens et amplior est in corpore/ nam in
anno .18o. non sit ita completa receptacula san-
guinis/ et calor non sit ita ab humiditate superflua
absolutus et et ideo tunc sit sanguis in corpore
fortior et multi per multa et augmento ideo non
multum suprest sanguis in venis sic post
post autem .34um. incipit calor minui et
ita sanguis in quantitate et fervor decrescit/ Et
quia sanguis calidus nutrit pulmonem/ et ca-
lidum sanguis nam ita decurrat naturaliter ad pulmo-
nem et pectus/ sic grossum ad emoroydales
venas/ ideo contingit hac etate venas pul-
monis et pectoris esse plenissimas et per consequens ap-
tiores et fracture patens ¶ Nota 4o quia in eta-
te dicta homines se exponunt fortioribus labo-
ribus quam in alia etate ut cursum et saltu-
m et vigilare et rixare/ et ire et propinquum
et ordinate et comedere et potus quam in alia etate -
¶ Nota secundum G. in textu particula 3a afforismo 29o
30o- quod in ista etate sunt patientes ad ptisim per causas
ex causis assignatis in .2o. nobili et non per se
nam illa etas sit sanior per se ut dictum est
illo afforismo/ 2e particule/ Senes iuvenibus- Auc-
tor autem .10a. 3i. capitulo de preparatis ad ptisim non
videtur istud hoc modo limitare ymo totaliter
volunt quod ex causis in .3o. nobili et patet in
.4o. contingat quod ptisis maxime fiat a .18.
anno usque ad .34um. nam in hoc tempore ex illis
causis maxime fit sputum sanguinis quod ptisis
sit/ nam sanguis prius fiat et corrodat pul-
monem et et labia vene fracte/ saniem proprie
solutione continuitatis faciat ¶ 6o nota quod in hac
etate maxime ptisis accidit preparatis qui sunt
pectore strictorum et acutorum et habent humeros

elatos/ ut alas/ et qui longa habent colla/ et
sunt subalbi et flavi coloris/ nam in istorum pec-
toribus sunt vene debiliores et substantia pulmonis
putrebilior/ et pectora minus bene modificata
in eis ex compositione dicta ¶ Ego autem testor me
plurimos et mares et femellas vidisse in hac
etate factos ptisicos/ et pancassios ex illis
nimis motibus/ et saltibus usos/ per quos et
cetera hoc incurrisse predicte ptisicula -Con-
cordia hic colligitur .10a. 3i.- loco allegato-

In anteriori afforismo

In anteriori afforismo. Galenus in commento
facit tria/ primo ponit dubitationem usque ad .30.-
particule .3e. 2o dissolvit/ 3o ondit quod dicat
particula .10o. usque ad .34um. 2a ibi/ ptisis- 3a ibi/
hoc non dico- ¶ de prima parte ¶ 2a dicit quod ptisis
sic est ulceratio pulmonis vel consumptio totius
quod est ex pulmonis ulceratione/ sed sanguinis spu-
tum est causa huius passionis .s. ptisis quare
causa facit/ quare quod sunt causa sputum sanguinis
et sunt causa ptisis/ quare quod huic etati con-
gruum est sputum sanguinis quare et ptisis/ sed magis
sunt ei apparentia quod sunt toratorum curvorum/ et lon-
gum collum habent/ et pectus tenue ¶ de 3a
dicit quod hic .y. licet dicat hac parte ve-
nire a .18. anno usque ad .34um. non in-
tendit quod spatium medium in ptisi in con-
tinuo sit equale/ licet tamen dictum .y. indebite
vim sibi spectaverunt tandem/ nam loco de eta-
tibus in quibus maxime sanguis habundat
talis quod sunt etas puerilie et iuventutis
nam etas puerilie .i. adolescentie est ab
annis .18. vel .20. usque ad .25. sed a .25.
usque ad .34um. est etas iuventutis/ erit supple-

Quibus squinantiam

Quibus squinantiam. In hoc afforismo intendit .y. duas conclusio-
nes/ et 2a ponit ibi/ Si vero. conclusio
prima est ista/ Quibus in quibus permutata materia squinan-
tie ad pulmonem pervenit in .7. diebus conclusio propter
sic/ in morbis istis superveniunt ex quo patienta
in virtute debilitata quare moriuntur/ et de ratio-
ne patebit ¶ Si vero hos. 2a
conclusio Illi in quibus permutata materia squinantie ad
pulmonem sed non moriuntur in .7. diebus
fiunt empici per quam quia in illis materia in pul-
mone contenta convertitur in saniem quare fiunt em-
pici quia tamen quare empima est sani-
ei collectio in pectore ut sepe supra
dictum est/ et 2a causa licet ratione patebit ¶ Nota
quod per permutatam squinantia hic intelligimus omne
apostema in capite gutturis contingens de quo
vide super .4a. particula afforismo .37o. et 33.-||
¶ Nota/ 29 per effugientes squinantia non

intelligit illos qui de sinthomata ad sanitatem
moventur / sed eos in quibus materia sinthomatis permu-
tatur ad pulmonem in casu in quibus post sinthoma-
ta fit peripleumonia, materia sinthomatis materia ad
diversa loca permutari potest ut 9a 3i / si
enim ad cor permutatur facit sincopim / si ad
stomachum facit vomitum / si ad nervos spasmum / si
ad pulmonem peripleumoniam / et de hac loqui-
tur hic. ¶ Nota 3o non esse intelligendum
quod omnes tales in 4o vel ante 4um moriantur
ut patet ex commento 2a / contra multi quod ut plurimum / Et
ratio est quia materia facit casum permutationis quam
non bene curatur medici / Alias non fieret casus
erroris / et ideo in isto casu natura non curat
medici sufficienter / et per consequens materia est rebellis
recepta resolutionem / et contra multa modo quando
peripleumonia contingit ex tali materia plurimum imper-
fecta / et hoc in 4o vel ante quia est morbus
acutus ut habetur videri 10a 3i. ¶ Nota
2o quod quia non fit tussis 4a quando aut
natura digerat aut infirmus moriatur /
ideo si isti non moriuntur in 4 diebus tunc
natura sanat / Et quia empima sequitur
collectionem saniei in pectore / ideo sunt ho-
mo empimus 2e [illegible] 2a [illegible] / et
solet saniem colligere 10a 3i capitulo de pe-
ripleumonia.

Hec ypocras.

Galenus in commento facit
[illegible] primo ponit [illegible] saniem / 2o signum
permutationis sinthomatis ad peripleumoniam. 3o
[illegible] in sinthomata ad sanitatem /
[illegible] / [illegible] / ibi 3a, molis autem / de
[illegible]. De 2a dicit quod permutatio mei sin-
thomatis ad pulmonem cognoscitur quia tunc
pulsus fit durus et inequalis et inordi-
natus [illegible] [illegible] [illegible] pulsus prin-
cipale membrum, puta cor. ¶ De 3a dicit
quod de liberatione sinthomata pulsus fit mol-
lis equalis et ordinatus [illegible] [illegible] respirare
sequitur integra dimissione.

Circa hoc commentum.

Dubitatur primo utrum in transitu materie
de sinthomata ad pulmonem fiat pulsus
durus inequalis et inordinatus. Et primo non
videtur quod transeat materia de sinthomata ad pulmonem
quia nulla videtur colligantia musculorum epi-
glotis cum pulmone, nec videtur via cum per
ipsam canna transeundo per gravitatem suffoca-
ret, aut sputo et tussi ejiceret, per poros
autem et [illegible] tamen non videtur quomodo quia est val-
de dura. ¶ 2o videtur quod in hoc transitu pulsus
non debet fieri durus, quia apud medicos
mollis facit pulsum mollem sicut peripleumonia. Patet
ergo pulsus in peripleumonia est undosus et

lenis ut 10a 3i capitulo de signis peripleumonie quare non
est durus. ¶ 3o videtur quod non est diversus et inordinatus
nervus quia [illegible] [illegible] [illegible] se hoc et nervus
et instrumenta obedienta et per consequens non diversificabitur.
¶ [illegible] non videtur quod in [illegible] liberatur a sinthomata pulsus
fiat mollis quia molities sequitur lapsum ad humi-
ditatem iste corda [illegible] liberatur sunt per resolutionem
[illegible]. ¶ 4o non potest esse equalis et ordinatus
quia hoc replicatur cum pulsus ordinatus contineat
sub diversis / modo non potest esse diversus et equalis
et assumptum est autem 2a prima de pulsibus in
capitulo de generibus pulsuum. ¶ Ad primum dicendum primo
quod sit spacialis colligantia inter membrum a quo
materia pellitur et illud ubi mandatur. Unde autem
motus talis materie fit pori [illegible] nec hoc est
magis mirum quam cum materia saniosa et [illegible] transmit-
titur a [illegible] per [illegible] ossis ut infra patet 4a.
¶ Ad 2m sunt multe [illegible] [illegible] negant
textum esse correctum. Alii dicunt [illegible] quod pul-
sus potest fieri durus pluribus [illegible] aut
[illegible] quia arteria exsiccatur ut in ethicis / aut quia
tenditur ut in spasmo / aut quia repletur / aut quia
[illegible] [illegible] sibi [illegible], aut quia congelatur
frigore ut potest colligi in [illegible] pulsuum libro 2o
[illegible] pluribus / et patet / 2a [illegible]. Cum ergo permutatur
sinthomata ad peripleumoniam quia materia magis [illegible]
natur cordi ideo plus [illegible] arterias [illegible]
et [illegible] istius pulsus dicitur durior. ¶ 2o [illegible]
natura fuit [illegible] quia [illegible] [illegible] et sic co-
municat arterias / ideo pulsus fit durus quando
magis multiplicata in arterias ut in peripleumonia.
Quod autem dicitur quod peripleumonia facit pulsum mollem
intelligitur ut in pluribus quia pulmo est [illegible]
aut dicitur quod facit pulsum mollem non absolute sed 2o
[illegible] quod fit in [illegible] aliorum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. ¶ 3o modo dicitur quod G. intelligit
hic per pulsum durum [illegible] pulsum quod [illegible]
[illegible] fit quia cum magis conatur / et ideo fortius
[illegible] in digitos licet sit mollis arteria /
et hoc modo non loquitur de duro [illegible] locutus
allegato. [illegible] autem 9a 3i capitulo de signis
sinthomatis videtur sentire in hac permutatione pulsum
fieri plenum / [illegible] dicit / deinde oportet ut [illegible]
[illegible] pulsus in ea / nam si sit undosus magis
et accidit cum ea tussis tunc ipsa permutatur ad
peripleumoniam / et ideo durus apud ipsum non
[illegible] bene exponi [illegible] modo [illegible]. ¶ Ad 3m
dicendum quod nervus vel quia nervus in hac permutatione
[illegible] fit [illegible] virtus [illegible] magis et
[illegible] in qua non est equalis [illegible] virtus ad
magis [illegible] non equaliter conatus / et ideo pulsus
fit diversus et inordinatus. ¶ Ad 4m dicendum quod mol-
litie intelligitur laxitas quod est per [illegible]
talis autem accidit expulsa et resoluta materia.
¶ Ad 5m dicendum quod ordinatus sunt duobus

modo [illegible] vero predicte / et sic oratio ordinatus est dictus / secundo modo non sunt hic. 2o modo per hanc hunc ordinem quem est equaliter placitum et hoc modo est equalis / et ita intelligitur hic. Galenus. /

Quicumque a ptisi. In aforismo presenti intendit hanc conclusionem: sputum gravem fetens quod super carbonem effunditur et casus capillorum sunt signa mortalia in ptisicis. Quia per primum istorum signatur vehemens putrefactio in partibus cordi vicinis / et per secundum signatur inveteratio defectum humidi substantifici membrorum quod virtus est mortale in ptisicis. Nota quod per hanc per ptisim intelligimus ulcus pulmonis. Nota secundo quod per sputum possumus signare super infirmum pluribus modis scilicet quantitate colore modo secundo et odore hic non. tamen dicit per odorem signare. Nota 3o quod littera dicit quod sputum quod eius exprimit grave fetet etc. / et hic exponit grave grave fetet per gravat ita quod sit sensus quod sputum multum gravat intense fetet / ita ratio contingit quia cum sputo proiecto super carbones sit dolor fetor sed intensus est quod signat vehementem putrefactionem. Alii tamen possunt intelligere grave non per adverbio sed per nomine. Est tunc attendite quod quando volumus per sputum in ptisi signare tunc colligimus in vasculo plena aqua tepida / et tunc considerabimus utrum descendit ad fundum / vel non / et si quod descendit / illud proicimus super carbones / et facimus odorari ab aliquo propinquo vel alio infirmo utrum habeat horribilem fetorem / non constat quod capiendo solum sputum descendens / illud est aliud non descendens gravius. [illegible] loquitur solum de sputo cuius fetor est signum mortis in ptisi / et utrumque exposito tolleratur potest. Nota quod non proiciat sputum super carbones quia quando est talis putrefactio vel corruptio in sputo ut nisi super carbone ponatur non manifestatur eius fetor / quando est in se non multum est fetoris nisi ustum vel calefactum / quia sanies laudabilis non est orribilis fetoris / sed si calefiat super carbones / et pars habeat immota multi fetoris illa procul dubio manifestabit cum super carbones proiciatur / quia odor rei magis manifestatur cum fumalis evaporat. Nota quod non quod sanies signat in sputo non solum per odorem sed per descensum ad fundum quia signat calorem congressum in materiam ita quod velocitate propter quam flamma super natat exclusit / et subtiles et levioris partes exalaverit grosso terreo remanente sed hic descensus non est certum signum saniei cum aliqua flamma multum compactum descendat in aqua. Haly commento 3. in tractatu de pure et sanie dicit quod quedam sunt sanies quod spuit et flamma sit in fetore et descensu in aqua. Nota quod non hoc signum debet intelligi esse verum cum perseverat non statim quando primo sanies ex tali causa generatur putredinis

et tunc infirmum non debet mori. Hec hyppocras cum persona generalis / quia sputum grave fetens signat mortem signando multam et intensam putrefactionem in loco cordi vicino. Nota quod quod in ptisicis capilli cadunt deficiente humido cui pilorum radices adheret et deficiente nutrimento / ex cuius superfluo pilus generatur / et ideo iste casus capillorum signat maximam digestive virtutis debilitatem et per consequens mortem. Contingit autem ut cadant quando propter materiam malam corrosivam in cute existentem quod radices pilorum corrodit / aut inter pili distorsionem tollit / aut ipsam materiam exterminat / quando propter compressionem talem et sicca tale materia quando dissolvitur / quando propter frigus gracillas / quando propter pororum stricturam / sed ista non accidit inde ptisis in capite / et ideo id quod accidit inde ptisis in capite / et non dicto. Ex quo apparet et partis secundi in modo dicto. Ex quo apparet quod capilli cadentes a capite sunt signum mortis in ptisi / Et hic gerardia colligit 1a 3e non ex toto integre. /

Hec ptisim. hoc continet duas et 2 dicit partes in contra Galenum / et adderes in ista littera 2a in fine / capillus. Galenus dicit tantum / quod hic per ptisim intelligit ulcus pulmonis. Primo quod hic per ptisim intelligit ulcus pulmonis / 2o quod in istis dicit ut mostrant nos debere probare sputa proiecta super carbones quod sic fetet / et capilli fluunt dicit esse mortale. Dic 3o quod hoc est verum quia ex casu capillorum signatur nutrimenti defectum propter virtutis debilitatem quia paucius naturalis spiritus et vitalis ia re stat ad membra nutriendum / sed fetor signat corruptione fortem in pulmone. Capillus ponit ex qua ratione fit capillus et per 3. /

Quibuscumque ptisicis. Conclusio aforismi est ista: diarria superveniens ptisicis a quibus capilli defluunt est signum mortale / probatur quia ipsa signat ultimam defectionem contentive virtutis membrorum / et quia ad paucitatem plurima nutrimenta signat eius nobilem diversitatem minimorum futura causa contra unde necesse est mors / assumptum autem littera patebit. Nota quod primo quod hic sunt diaria generaliter pro omni fluxu ventris sive cibali sive humorali sive cum excoriatione intestinorum / licet nomine diarie stricte accepto non signet nisi fluxum humoralem. Nota 2o quod hic fluxus multas possunt consequi causas / sed hic proprie intelligit de diaria que signat defectum contentive virtutis quod autem hic intendat patet quia dicit quod diaria superveniens ptisicis a quibus defluunt capilli / et est intelligendum quod supervenientia meliora in processu in ptisi / non constat quod si iam capilli defluunt virtutes naturales sunt plurimum

debilitate ut dixi i pri affo° supuenies
g dyaria e pp maiore debilitate qua
so virtute nibrorum gtetiue debilitas, et
io hu[illegible] nales eorum ad intestina mo
net ¶ 3° no q dyaria ut i gto de et
no so e signu mortis sz 2 ra q ad
dit in debilitate / Ex quo pz ra q
ptisi cauemus a farmacis soluentibus ptri
possimus / 2 q fluxus ventris e de mo
talibus nonu ¶ Ultio no q dyaria sup
ueniens ptisicis qn capli ia cadut no
so e signu mortis sz sept mortis ex va
rna q virtus ia debilis no pot diu
hac tollerare ./

In hoc loco

Galo i gto p° pont
sinam affo, 2° distrat / ibi 2a / Et
vm q2 - dic p° q y. in ho dic ptisicos
morti vicinos / 2 pus mostrauit quid
signit illi i qbz capli cadut - s. desiccat
humorum q st nut^tiz capilorum - hic suplo
dic q si dyaria supuenerit istis, ipi
st vicini morti ¶ Ex pte 2a dic q ho
e vm q2 talis dyaria no e n ex dese
ctu virtutis gtetiue nibrorum / 2 hinc de
fectu q multu mag augmentat / Et io
vlt - G. q h dyaria e signu 2 ra mo
tis iustis -/

Quicumque sanguinem

Textus
affor est ista / Sanguis spumo
sus egrediens cu sputo egredit
ex plmoe / p° q2 egredit a mbro sbi p
porcnato in mo sbe / quod nullu e me
bru i corpe nro ita spume 2 spogie pp
tionatu sicut plmo q uel / ass[illegible] declabit
ra haz - Et sile z sinaz hetis lo 3. ca
de sigis spuenti sanguis ¶ Circha affor
no p° q spuma 2 qbz de caus fiat
hic e 2a / affor de gto - ¶ No 2° q sa
guinez dica spumosu duobz modis / vno q
p tota sbaz sit spumosus / 2° mo q2 i
supsitie eius appareat spuma ¶ No 3°
q ab ipo nont expuit ad denotand q no
vomitu exit sz spuendo 2 maxime cu tussi
¶ 5° no q sanguinez venire de plmoe p
itellig duobz modis / vno q2 plmo e
locus vbi aliu an exitu gtinebat / 2 ito
mo no e dubiu q sanus egrediens cu tu
si e a plmoe / eo q si e ex pector tn
no exit qn pus venat ad plmonez
2° mo itelligit q plmo sit primus locus
vbi sanguis incepit nale sum locu egre
di / 2 ho mo dicit media sanez cu
tussi venientez exir quz de plmoe / quz
de pector / quz de capite - hic aut y.
dic exir de plmoe, mo / 2 ¶ No 6°
q ho 2° mo venire de plmoe / potest
duplr intelligi vno q2 veniat de ipa pul
monis sba / aut capilaribz venis i sba eius
ibibitis - 2° q2 veniat de venis magnis
i plmoe contentibz ¶ 7° no sanguinez q est
mbru aliquid mitturus no solu p 3 di
gestione paulatim assimilat mebro i gene
re 2 i modo sbe, 2 io sanguis mitturus m
bru spogiosu a natura digerente ipm ad spu
mositatem trasmutatur / Et io sanguis in
magnis venis plmonis altrutus p pte
digoe 3a fit aliqualr spumosus ita q i su
psitie eius cu egredit talis spuma apparz
sanguis aut mag apparatus qui ia nale
prime humiditatem de eo e valde vicinus 2
q inerit i capilaribz venarum contentibz
e spumosus p tot ¶ Ex hys pz q sanus
veniens a plmoe e spumosus proprie autem
2 sanguis de venis plmonis egrediens est
spumosus primo supius posito / 2 large dicedo
¶ 8° no q sanguis 2 aliud egrediens est
quz spumosus 2 q cu sputo emitit ut sa
guis a pector veniens i pleuresi / 2 hoc
qn vehement bulliuerit pt nalz i plmoe
ut colligit ex - G. 1a hh gto 3° - 2 ab a
aut - 10. 3. loco alleto / Et tn ho e raro
2 io affor dixit ut ipliz 2 q semp /
¶ Ex 9 sup videt q2 aut - 10 3. ca de
cto dix q sanguis a vena plmonis veni
ens no e spumosus, dic ergo 2 ille q est
veniens ex venis eius s. plmonis no e spu
mosus / - hic de aut ibi intelligo q
no e spumosus, mo 2 9 hz no negauit
de p° // 2° ar q2 egrediens a cana no
e spumosus ut aut dix ibidem - Videt q
e ho gtra no sp ut qn feruor vehemens
eet i loco, no aut valde ho, na 2 i p
nostico 2 i aiza e magna dria int spu
ti sanguis ex plmoe 2 ex pector / et
ex venis plmonis ut colligit e - 10
3 - ref - In qbzda libris [illegible] -/

In quibusdam libris

Galo
i gto p° pont vna falsa lraz affor
2 falsa ipetaue / 2° vaz sinaz / 3° on
dit no ee velz vm / ibi 2a / spumosus
ibi 3a / nec tn cu veriza - dic p° q in
qbzda libris loco istius vbi extricant
inenit ho vbi vomit 2 qdm it ptes
multa loqntes p vomit itelligit no ve
vomitu sz multa sanis qntate emitut
ita q sensus eet affor q q multu sanguis
spumosuz ab ore mitit / hic egdit de
plmoe - Dic 2° / quo ad hac pte q ista
inetiut / 2 io q2 nos videmus multos
spuentes sanez a plmoe modica tn pcita

in non est ex vena sed ex radice / et 2° metuit quia
non omnis sanguis spumosus si sit multus / nam fuit
etiam ex vena / et hic non dicimus exit spumo
sus esse ut supra dictum. Sed ipse Theo. hoc sic dicit
quod si sit paucus non erit inde sed de pulmo
ne. **Spumosus.** ponit quedam ad veri
tatem aphorismi ponentes quod sanguis qui vere
spumosus spuitur est ex vene pulmonis putre
facte et in sola radice. **Nec tamen.** fa
cit quod dictum est dicens quod non semper vene exi
stente in pulmone sanguis exit spumosus
et hoc experimento probat quia vidit multos cor
ruentes ab alto / quorum quedam se in aliis colli
sos et alios se unum percutientes et alios
super alios cadentes ut athletis in quibus vene
ra ex hiis causis fracta sunt in pulmone et tamen
in multis sanguis spueretur boni coloris et sine
fetore simpliciter fuit non spumosus et exivit
de vena rupta in pulmone etc.

Aptisi hito. hic aphorismus satis est
manifestus ex 12° et commentum similiter et
ideo aliter non laboro.

Antea dixit. commentum est manifestum
ex 12°. hic particule etc.

Quicumque ex pleureticis.
In parte aphorismo intendit duas
conclusiones / et tertiam ponit ibi Si non no.
Conclusio prima est ista. Quicumque facti empi
ex pleuresi purgantur in 40 diebus a die
rupture liberantur / post in diebus istis materia saniosa
a pulmone a corde antequam alia nova superfa
ciat / quoniam per ipsius remotionem ipsi liberant
quamvis in ante declaravi etc. Galieni. **Si
uero.** 2a conclusio pleuretici facti empi si a
die rupture pleuresis usque ad 40m non
purgantur transeunt in ptisim quia in hoc tempore
sanies stat continue iuxta pulmone et ea
sit intensa ipsum corrodit et per consequens fiunt
ulcera et ptisis. Nota quod conclusiones similes sunt 10
3a. tertia capitulo primo. **Nota** 2° hic
per empicos intelligit solum illos qui saniem habent
in grano pectoris vocato mediastino quia
per loco de illis qui fiunt empi per rupturam pleu
resis quando ipsa rumpitur sanies ad illud spatium
vadit / quia 2° quia alias empima staret longo
tempore sine hoc quod sanies pulmone tangeret
et sic ipsum non roderet. **Nota** 3° quod dicit
de empicis qui fiunt ex pleuresi et non de aliis
bus / nam qui fiunt empi ex peripleumonia
non solvitur communiter una saniosa purgaretur
quia stat in ipsa apostemate ruptura fuit ptisi
si similiter puto et quamvis contingat empicos ex
catarro descendente ad spatium pectoris fortassis

diutius manent antequam fiat ptisis quam illi qui
fiunt empi ex pleuresi quia istorum sanies
est acutior et magis corrosiva / specialiter quoniam
intelligit de empicis qui fiunt tales ex pleu
resi. **Et** non quod non sine causa dixit a die
rupture / nam dicit dominus Gentilis de Fulgineo
tamen esse quod pleuresis et empima sunt di
versi morbi et a diversa materia procedentes in
empima a sanie pleuresis ab humore non
saniato / et quia in diversis locis peccat in pleuresi
peccat in costis loco apostematis / peccat in spatio
pectoris / et ideo non sunt idem dies termina compu
tandi nec ab eodem initio / et ideo vero hic vo
luit quod in 40 diebus computandis a die ruptu
re fiunt ptisici si non purgantur quia in iste
sit fortissimus acuitas et credimus si in isto non
non vomat materia tunc credendum sit de conve
nientia et per consequens multo tempore tangit sa
nies pulmonem et ideo corrodit ipsum. Sed
salva hic doctoris auctoritate computatio et in hoc a
radicia sit a principio morbi ut patuit supra
de amoris et in istis permutamus verba credo
valeat computatio a principio morbi / et ideo si debet
tuo loquendum non est dubium quod facienda esset
computatio a principio pleuresis. **Alii** commentum dicunt
aliter quod hic sanies debilitat et excitat pul
monem sua intensitate et per experientiam cogitu
est quod quia xl. 40 dies sed quam pulmo re
sistit antequam corrodatur / et si purgatur isti
in 40 diebus post die rupture isti evadunt
saniem quia ex illa materia non remanet disposi
tionem mala / si vero non purgant in istis die
bus a die rupture apostematis tunc post 40
continuos dies sanies tetigit immediate pul
monem in quo tempore expertum est quod ipsum cor
rodit / et ideo fiunt ptisici. ponit commentum a qua
die ruptura sit ad denotandum quod 40 dies
sunt tempus esse pulmonis ad resistendum saniei
ipsum immediate tangenti ne corrodatur / nam quando
non tangit pulmo a sanie multo pluri
tempore resistit / Et sic per ambas conclusiones
vitas. **Quinto** nota quod licet ypocras dicat
de 40 diebus tempus tamen hoc sit quedam latitu
dine in varietate pulmonum et saniei modi
quod plus et modicum quod minus. **Ego** autem
testor me vidisse tres pleureticos qui
facti sunt empi et liberati integre quorum
quilibet saniem spuit ultra 49 dies / nam
primus quidam medicine doctor aragonensis ma
gister Johannes de Castiliono 50 diebus con
de manifeste ultra saniei quantitate spuit.
2° Thomas de Petris primus 60m transiunt
sanie screando et primo uxor Jacobi
50m transiunt in hoc saniei screatu ex ple
uresi. forte autem contingit hoc defendi

quia multi sunt usi hoc tempore loco de pulmone vulpis et aliis pulmone confortantibus. Ultimo nota quod hec sunt intelligenda ubi istis manentibus empimas natura contingit eos mori antequam in ptisim transeat.

Quorum prius. Iste est quintus aphorismus in quo dicit de quibus empicis loquitur; secundo dicit -rat aphorismum; tertio ex causa remittit ad alium librum, secunda ibi Cum ex his, tertia ibi quorum dierum. De primo dicit quod prius in alio superiori aphorismo locutus est de fluxu saniei ad spatium pectoris, hic nostrum ut supple hunc sermonem de empicis solis illis attinere in quibus apostema in latere rupitur et sanies fluit inde ad spatium pectoris. De secunda parte dicit quod si isti non purgantur in xl diebus moriuntur ut multum quia pulmo corrodatur et tabescat et supple ita fiat ptisis. Et ratio est quia sanies in longo tempore fit corrupta et acuitur, et ideo ypocras supra pleureticis terminavit debere mundificari in xiiii diebus, sed empimia in xl. De tertio dicit quod ypocras de terminis horum dierum et diuturnitate monstravit in libro de creticis diebus etc.

Calidum nocet. ypocras in presenti aphorismo vult istam conclusionem, calidum actuale nocet hiis qui frequenter eo utuntur, quia tale calidum facit carnium effeminationem et nervorum incontinentiam et mentis stuporem et fluxum sanguinis et spiritus resolutionem, et ista quandoque sequitur mors ut est, quia tamen aliquid in littera ponitur. Et huic sive simile colligere potestis secunda parte in capitulo de balneo quodam benate loquitur. ¶ Nota primo quod licet apud medicos aliquid dicatur calidum actu aliquid in potentia, hic loquitur de calido actu. Ut vult de quolibet sed de aqua calida in modum balnei administrata, de hac enim vult ypocras quod effectus nominatos faciat, licet satis bene defendi possit quod omne excessive calidum est aptum talia facere. ¶ Nota secundo quod antiquitus multum utebantur homines balneo ut patet legenti librum G. de regimine sanitatis et ideo ypocras apparate loquitur de hoc calido non totaliter conveniente. ¶ Tertio nota quod usus iste balnei potest esse ratione qualitatis aque ut quod sit nimis intense calida; secundo ratione mo- re ut quod homo plus moretur in eo quam sibi sit oportunum; tertio ratione temporis sive hore usus ita quod statim post cibum quis balneum ingrediatur; quarto ratione frequentis usus ut quod plu- ribus vicibus quis balneum ingrediatur debito et homo est nimis solummodo fit mentionem forte quia error multorum et non subito facit

notabile nocumentum sed paulatim et in processu de appositis. ¶ Quarto nota quod cutis caro mulierum est mollior carne virorum eo modo quo declaravimus in prima primi capitulo de etatibus, et virorum ra- rior. Caro igitur virorum dicitur effeminari quando sua durities perdita fit mollis et parum resi- stens ex nimietate caloris, et quia aqua calida nimis frequenter administrata rarificat carnem et ipsam aqua humiditate humectat ideo ipsas carnes perdita solitudine effeminare, sed quia caro hoc modo passa est rarior et habet multorum pororum, femininea non caro paucos poros habet ideo effemi- nationem dicitur in quandoque abusive posita. ¶ Quinto nota quod virtus motiva confortatur siccitate et durities ut sunt -8- de accidenti et ideo cum nervi mollificantur et rarefiunt eorum motiva virtus debilitatur quod cum accidit nervi dicuntur incontinentes quod aut quia non tenentes suum vigorem, aut quia alii ex hoc sunt impotentes ad membra in proprio situ tenenda. Calidum autem predictum rarificando et humectando nervos reddit eos debiles, et ideo illorum facit incontinentiam. ¶ Sexto nota quod sanguis per usum balneorum calefit et rarificatur et fit mobilis et potentia virtus superioris, et venarum orificia relaxantur, et ideo ex frequenti usu balnei fit sanguinis fluxus. ¶ Septimo nota quod spiritus eadem calidi et pororum apertione resolvuntur, quod autem fluxum sanguinis nimium et spiritus defectionem quandoque mors sequitur est res quod declarari non eget. ¶ Octavo nota quod per stuporem mentis intelligitur diminutio in operibus virtutum interiorum, hic autem causa est ex usu balnei, quia resolutis spiritibus cerebrum sit communis frigidum et humidum facile infrigi- datur et humectatur, et ideo post virtutis animalis debilitas in operando quia debilitate sequitur diminutio propter defectum instrumenti puta spiritus et propter frigoris dominium. ¶ Contra dicta videtur quod calidum non facit carnium effeminationem, calidum corrugat et constringit igitur non rarefacit, quarto autem secunda primi illo capitulo quorum ornate loquitur ... aqua nimis est calida nervos ex ea horripilat et inspissat eius poros. Forte dicitur quod balneum nimis calidum inspissat, sed balneum oportune calidum frequenti usu rarefacit et sufficit hic ypocras. ¶ Contra tamen calefit nervorum ... qui moratur in balneo mediocris caloris quam ex paucitate in balneo calido multum igitur ad istam dispositionem debet reducere ideo si in multi

calidis compescat, et in multo usu inspissabitur.
Quare dicit nedum habet quantum ad tanta caliditas
durant cutis ex longa mora in balneo quod
mediocris caloris sit ex data prima mo-
ra in balneo multi calo[ris] . ergo oportet ad solu-
dispositionem ducet / iam in balneo multi calo[ris]
impressio humiditatis est pauca / et in longa mo-
ra et frequenti usu impressio humiditatis est multa /
porro omnino ad aquam multi calorem corru-
lat cutis et constringitur propter sensationem do-
loris / et ita pori clauduntur quod non fit
in longa mora in aqua delectabilis caliditatis.
Secundum dubium est quod non videtur quod balneum debe-
at facere fluxum sanguinis quia ex balneo hu-
mores trahuntur de venis ad cutem et sic
ex venis ergo deducitur a loco unde flu-
ere debet sanguis, ergo potius balneum
prohibebit sanguinis fluxum quam ipsum provocet.
Respondetur in fluxu sanguinis humores a
loco ex venis in venas concurrunt ut
sicut patet primo canone in capitulo de evacuatione et
in capitulo de flebotomia / hic non / Respondetur
quia non plus provocat fluxum cum et
mobilitatem sanguinis et venarum horificia
relaxando quam prohibeat a venis trahendo
ad cutem.

Alibi ondit ypo.

In quarto canone A-
fac tantum / primo in quo ponit hanc affor[ismum]
et quantum secundum intencionem / secundo continuat
parte huius aforismi. tertio ondit veritatem
huius aforismi / ibi 2a / efficiat / ibi 3a
sensus istius aforismi / ibi 2a efficiat / ibi 3a
hic aut affor. primo patet quod dicat secundum pre ca-
liditatem in ultimate intelligamus in usu ex-
cessivo quantum ad vires. Sed 2a dicit po-
tam calidum effeminat carnes id est mollificat et
quod calidum effeminat [?] efficatio potest
relaxare / et in hoc debium efficatio potest
abusive / sed quia fere mortuos sunt debiliores
in quia caro per balnei frequentem usum fit
mollis / et non sunt consistes sicut an dicat
effeminat iam in veritate fit magis poro-
sa sicut mulierum caro est minimus porosa
ut supra dictum / dicit secundo / quod vim dissolvunt
quia rarificat et mollificat / dicit 3o quod
inducit nervis stuporem id est aliquem defec-
tum que fit calo fumo ascendente caput .de
cetera 6o quod facit sanguinis fluxum quia cum
sit calidus et calor eius per balneum au-
gmentetur et ipso magis augmentat magis
fluit / et hoc ex longo usu / et contrario
magis quanta minus. In prima ultima
patet quod dicat.

Frigidum vero spasmos.

Conclusio istius aforismi est ista.
frequens usus frigide aque sicut in ea balneando est no-
cinus per hunc usus facit spasmos tetanos
nigredines febres et rigores febrium ergo est no-
cinus. Patet consequentia / et ante solum ponit in tra-
ctatu huius sive simile quantum ad spasmos et teta-
nos habetur 2a 3i / capitulo de spasmo et quantum
ad nigredines. 4a sexte / et quantum ad febres primo 4a
capitulo de effimera ex frigore et quantum ad ri-
gores 1 2a / primo capitulo de causis motuum nor-
malium. Nota quod primo per frigidum in-
telligit abusum frigide aque. Nota
2o quod frigida aqua potest facere aut spasmum
aut tetanum de replecione duobus modis / uno
modo quia humiditate nervorum imbibita ita congelat
quod ipsa prohibet eorum extensionem aut ipsam
extendere facit / vel 2o quia debilitando virtutem
facit multiplicari flegma quod nervos impinguando
facit spasmum / quia sicut propter nimiam frigiditatem
absque nocumento nervus ipse condempsetur et abreuia-
tur sic sequitur prohibitio vel inobediencia la-
xacionis in dilatando, ille spasmus erit non
appropinquatus ad mortem / et non erit propter dolorem
ita et ante ex veneno scorpionis. 3o potest
facere spasmum de inanitione vel ex prius medio hu-
miditate nervorum vel prohibendo eorum nutrimentum
per opilationem aut propter distinctionem et attractionem
defectum. Nota 3o per nigredines intelligit co-
lores cutis ad nigredinem tendentes / fuit
aut quia congellatis sanguine in cute / et spiritibus
continetis ille qui prius rubens erat ad in-
ferius vergit ut yeme unde contingit in
frigidis sanguineorum. febres non facit frigidi-
tas per accidens claudendo poros / et prohibendo
exitum fumorum aut vaporum calidorum quibus
clausis quandoque faciunt effimeram quandoque putre-
factam quandoque faciunt humores quia faciunt putridam quandoque
faciunt continuam aut interpolatam. Nota quod non
per rigores intelligendum est motum illum con-
fusum involuntarium lacertorum quo monet
natura ad expellendum rem nocivam. hoc aut
a frigore puro quandoque accidit ut apparet in ye-
me / quandoque frigus est causa quod putrida humo-
res ipsum cadunt.

Hec nimium frigidum.

Presens
contra dividit in quinque partes. primo verifi-
cat de spasmo et tetano / 2o de nigredinibus
3o de febribus / 4o de rigore quod fiat
a frigido / ibi 2a / unde / et nigredines / ibi
3a frigida aqua per se / ibi 4a / rigores aut
et patet partes legenti.

Frigidum inimicum.

In
aforismo presenti intendit ypo. duas

9nes / 2 2a3 ponit ibi / Calidu uo. 9o pma
e ista / Aqua frigida e inimica neruis of-
sibus dentibz cerebro 2 spinali medule /
pa / id quod extinguit hoz mebroz nale
calore / 2 phibet ea ab opibz sibi debi-
tis e istis mebris inimica & aqua fug
e hs 9o etc / a p mon stat patebit
in notatis / Calidum uero. 2a
9o e ista / calm e istis mebris utile et
ami pa q e 9ni frio 2 q p ipm 9s
nate istoz mebroz calor. Concordia
affor. phi ad pma pte colligit de neruis
2a, 3a / ca p / de dentibus. 1a. 3a. de 9
suacone dentiu / de cebro 2 spinali me-
dula collig pot pa. 3a. ca de caionibz
ulibz et egritudini cebri / Aliq alie qo-
de ponit q sit in 9ne p caliditas est
mag amica nae q frigiditas sit pa p
ca de 9mbz / 2 2a p de tna 3a / ca de
signis 9mi 1. 6o. 9ne senoz 2. 0a p
ca 2o / Circa tn affor. hiam 2 smaz
no po q hz ypo. i affor p fim itel-
legit aqua frigida ut G. uult i 9o
fn de or actu 2 pot frio excessiue uifi-
cato / Nota 2o q oia mbra hic noi
nata sit exanguia 2 paz caliditis hntia
indigentia tn multo spu eis imbibito et i
fluxo ad opes nales eoz psticdas / na
po oia ista sit fria 2 alba 2 sic uero
at artays manifestis in se / Et tn quia
eoz opa calido pfitiut io reqrutur
spus spirita / Ergo hs se q illoz mebroz
opes ledut p illud quod spuz i eis ad
opa expositu extinguit / Et q aq fria
2 oe 9tuale frm excessiuu e apti ai
hys mbris occurrit in eis spum extingue
pp hoz mbroz nale frigiditate. Et
io fm e hys mbris inimica / Et io
dix aut 2a / 3a / po ca in fne / Et sic
as q aq fria noc neruis pptea q fac
eos desicca a / digoi hntes q sit in eis
q i humore indigen pnuitat. De 2o
q hec mebra ai sint carne distopta ma
gis a / frio ledut / q ibi no e caro ca-
lida defendes / 2 fm mag mediate
occurrit / Unde in ulneribz nuoxoz lo-
coz 2 in osse distopto 2 i fractura 9uei
ppit q caueamus a / frigore ut collig
p. e. tetan e ca 2o 2 po / 2 q calida
appoamus / 2 ide i ca de fractura ca-
uei 2 de cura fracture ai ulne / No
3o q pms fm dentibz noceat extra
dicta tn 2 q sit nalr distopti / et io
in nali dispone mag q alys ossibus

eis noc 2 eis mag q pressit calm occu-
ssu ut. a 3a / Cto no q ut / 2 q 9o di-
ferit ista p utile 2 ami itelligit illd
quod occurres eq distepatu ai frio minus
ledit / 2 ex aug equali altaione mebru
minus ledit / na si utile 2 ami simat
ppe hec 2a / po no e uera q calm diste-
patu occurres noc / & ta calm q fm
tpate occurretia sit ami q 9suatia /
no 9o dr calm distepatu ami q 9ser-
uas dentes ul ossa & q minus ledes
ea ex eqli altaione / Ca aut q minus
ledit e q lapsus ad calm e minus
malus 9uale q sibi eqlis ad fm na-
ralitas mag attineat simitati 2 eq q fri-
giditati ut pa p ca de 9mbz / Sancti
aut uidet q ypo. aliqd spale in iste
mbris uoluit 2 no 9uale oibz ut
iste putat / q tuc multo melius fuisset
dce fm inimica e mbris oibz 2 calm
ami / 2o no pto pm fondamtu hius
expois ut sup pa p 2 2o teom dispu-
tam / Ideo alr ponito dz / Et po 9su-
gidu dr istis mbris inimica 2 uerius
q e alys mbris / 2 abte quide q aqua
fria ut pdiat eoz calore extinguit
ai sit p maioi pte fm tis in spu / nuq
2 si uisibile 9prite regiat no tn plm
ut oculi / 2o 2 alioz mbroz q ai
sit calidiora mag actioni frigoris
resistit. calm aut no oe & paz a / te
pamto 2cedes e hys mbris utile 2
ami absolute aut 9pat eis q e alys
mbris / absolute aut pot dri amm
q plm talm mbroz e innatum / na
plm hec mbra in lati ue sue sanitat
contra distat a / ppo tpamto p fm
2 hndu qn lapsus p calm remouen
dut / 2o q plime hoz mbroz egres
p calm remouet ai plime sit frie
uel 3o / q calm pm gradus h mbra
a / ppo tpamto no trahit 2 spuz i eis
in debita dispoe 9suat / Copatoe aut
alioz mbroz q calidu pm gradus et
no ultra a / tpamto 2cedes no ita
9feret alys mbris sanis exonbz sicut
neruis 2 mag noc / Ex quibz uidet
in 9cedendu q res aliq calide horum
mbroz 9ne 9suaret 9uit cordis calit
q tn p accides eoz calefaciunt / 2 ita res
aliq 9suaret 9uenet cordis calitz que
neruos ifrigidarent / Constat uiz q aer
9nalis no sufficient 9suaret 9plonem

cutis et nuoꝝ deducta altāe vestiū ymo
hec mēbra infrigidaret qꝛ inde fit nō
ꝯfirat/ et sic p illū coꝛ debite euētat̄.
¶ De quibꝫ 3º sc̄ꝫ q̄ ꝯfirūaº nō fit ꝑ sua
in forma et gradu/ s; de hoc amplius
dixi 3º tegni/ tn̄ sic hec breuiā tenē
mēti/ pot ꝛ itelligi p calidū balneū
ad delicas et nō ē ambiguū./

Ostensis lesionibus. Galē.
i ꝯto pº ꝯtinuat cū precedenti p̄nte
afforꝫ, 2º visitat, ibi 2ᵈ **Et nota.** tota
ē clara./

Queciqꝫ infrigidata sunt.
In p̄nti afforꝫ ypo. intēdit 2ᵃˢ
ꝯnes/ et 2ᵃᵐ ponit ibi, **excepto.**
Conclo p̄ma ē ista/ omīa mēbra p̄t nāl
infrigidata oꝫ recalefacē, p̄ qꝛ via tlia
sꝫ ad p̄pū tp̄amētū reducēda ꝛ nō n̄
p calefactiua ꝯ ic. ¶ **Exceptis.**
Conclo 2ᵈ/ ē ista mēbra p que patiēs
ē sanguis fluē ex corpore ꝛ sunt infri-
gidata nō oꝫ recalefacē, p̄ qꝛ talia
calefaciēdo maiꝰ eēt nocitiuꝫ iuuamēto cū
p calefactoēꝫ sanguis fluxus ꝓuocetur
¶ Circa quē afforꝫ nota q̄ infrigidata
dix hic solū p̄t nāl infriata, nā si
nālr infrigidata sꝫ nō oꝫ recalefacē.
¶ Nota 2ᵈ q̄ hec recalefactio pot fieri
p cala actiualia/ ꝛ p talia ꝯtuālr uel
effectiue ꝛ de ābobus ꝯtinet afforꝫ. Circa
te ¶ Nō 3º. q̄ nō qlibet recalefactio
ē ꝯgrūs uel sufficiens infrigidati nisi eo
mō fiat ut tāde calitas remanēs sit
nālis/ ꝛ tantū gradus sit calitas acq̄si-
ta p q̄tā corꝰ a tp̄amēto distabat/
Et ꝓp̄ p̄mū infrigidaº mēbroꝝ febricitū
p̄ut fit q̄ fiet cū aqua frīa nō ē su-
fficiens ymo ut plin oꝫ mēbꝫ p̄ut dcā re-
moue ꝛ calefactio nuoꝝ plenoꝝ fla-
sie flatꝰ eioꝛ nō ē sufficiēs ꝓp̄ 2ᵐ nō
cū calefacto fuit defectiuꝰ a gradu debi-
to nō dt mēbū debite sanitati dr̄ resti-
tutū/ Et fidat ista p̄ᵃ gº sup ꝯuali p̄mo
p oīs cura fit p ꝯrīu ¶ Circa, 2ᵃᵐ nō
ꝯclē nō ex hijs q̄ dix. eᵃ p̄ raº vltio
q̄ q̄n ꝯiūgūt due intentiones ꝯrīe aut
ꝛ indicantes ꝯrīe medicus dꝫ sequi
fortiore nō neglecta alia subīuꝯº p
qd patiēs ē sanguis ex corꝰ fluē et
ifrat ex pte frigiditatis indicat de sui
calefactione s; ꝓp̄ timorē de fluxu sanguis
indicat q̄ nō calefaciat cū ꝓp̄ calitēꝫ
sanguis sbtiliet ꝛ vie apiat̄ indicat
q̄ nō calefiat cū ꝓp̄ calitēꝫ sanguis sbtiliet

et vie apiat̄/ ꝛ qꝛ maius ut plin ē nocu-
mētū fluxus sanguis q̄ nocumētūꝫ frīcus, io nō debe-
mꝰ ut plin talia loca calefacē/ Ex quo
pꝫ ypo. loq̄ hic de fluxu sanguis que
oꝫ cohibē, nā si sanguis fluxꝰ ēet naīs
ut menstruoꝝ, aut vtilis ut ī flobotomia
ul emoroydibꝫ, multotiēs accidit nō dꝫ
calefactio dimitti ¶ Nota 2º q̄ calefactio
q̄da ē pura calefactio cū nō ꝯiūgatur
astrīctiō ꝯriatio, et de ista hic itelligimꝰ
nā q̄nqꝫ mēbrū ē cauterizandū ad sanguinēꝫ
restringendū et ꝯstat q̄ tūc cauterizatur
calidō, Siliꝫ sinaꝫ colligit. eᵃ p̄ raº pº
q̄ntū ad p̄mā ꝯclē, et q̄n ad 2ᵃᵐ pte col-
ligit. uᵃ 3ᵃ, raº de fluxu sanguis narrā-./

Hec nō est ꝯtrariū. G. in ꝯto
reddit cāusā instantie ꝯ, 2ᵃᵐ pte afforꝫ
2º visitat illā p t̄ꝫ, ibi 2ᵃ, **Oꝫ vnde fluit**
Instātia possēt eē talis, q̄ oīs cura fit
p ꝯrīu cū ꝯº illa mēbra infriata p que
sanguis fitis ē fluē patiat̄ morbū
frigidū curabūt calidō/ ꝛ p ꝯnis cale-
faciēdo/ ꝛ aᵐ ē p̄n̄ posituȳ in medicā,
tūt ꝯº. G. q̄ illud qd hic dr̄ nō ē
ꝯrīu ei q̄ dictū ē q̄ ꝯrijs ꝯrīa curant
et hoc satis inuestigatū ē in libro de inge-
nio sanitatis vbi nostitū ē q̄ necessū
ē ut ī medicina exibenda incipiamus
an curare illa q̄ sꝫ magis instātia et
molestatia ꝛ q̄ sꝫ duriora .i. deteriora. Si-
milr hoc itelligimꝰ hic de fluxu sanguis
q̄n mēbrū ē ifrigidatū et fiturꝰ ē ut
currat sanguis ab illo incipiamꝰ p̄mo
adhibē medicinā ꝓhibitiua fluxus sā-
guis deinde reducamꝰ mēbrū ad suum
tp̄amētū. Tu tn̄ nota q̄ nō solū si di-
spo vna ē periculosior ab illa ē incip̄i-
endū alijs p̄ibꝫ/ s; ꝛ si vna nō pot
curai n̄ precedēte altius cura incipie-
dū ē ab illa sic cuiꝰ cura alia curai
nequit/ et si vna fuit altius cāua
ꝯseruatiua ut eᵃ p̄ raº vltio. ¶ **Sed
vnde.** visitat afforꝫ 2ᵃᵐ pte dicēs q̄
io nō apponūt calīa ī loco vnde ē
fluxus sanguis qꝛ calīa apīt ꝛ auget
fluxū, et hoc nisi ꝯbuerīēdo fiat ē-
thara, adde ꝛ q̄ caloꝛ sbtiliat sanguinēꝫ
ꝛ facit eū magis mobilē ꝛ qꝛ resoluit
illud qd inuenit ī locis vnde attrahit ꝯ
alia attractione vacuū ic./

Ulceribus frigidū. In afforꝫ
p̄nti ypo. intendit. eᵃ ꝯnes

et sic dicit in .e.o. patebit postea legendo. Prima conclusio est ista. Aqua frigida est mordax ulceribus. Conclusio probatur sic. Aqua frigida penetrando in profundum ulcerum causat dolorem in ulceribus. Ergo aqua frigida est mordax ulceribus. Quia enim ante statim declarabitur. Ubi notandum quod mordicatio est penetratio ad profundum membri cum solutione continuitatis multum minima et ordinata sicut ut colligitur ex auctoritate in canonibus ulcerum. Apud quosdam autem mordicatio dicitur passio bina penetrationis et solutionis continuitatis, quoad ratio quia penetrando in profundum membri frigidum pars secundum contrarietas partes facit dolorem cum solutione continuitatis in locis illis cum dolor autem sit aut plurimum fiat propter solutionem continuitatis. ¶ Nota 2o quod aliquando mordicat calidum et aliquando frigidum, nam calidum corrodendo et eligendo partes facit mordicationem sed frigidum condensando et uniendo ita ut solvat continuum sic premendo cum digitis carnem dolorem per solutionem continui causamus. ¶ Nota 3o quod frigidum nisi fuerit quod ultimum non facit mordicationem in parte cooperta carne quia propter densitatem cutis prohibetur penetrare et mordicare. Unguentum oculum nares et alias partes intrinsecas ulceratas autem mordicat quia cutis ut aer frigidissimus in yeme ut colligitur .e.o. de simplici medicina capitulo 2o. Unum mordicare est corrodere calido expressivo et frigido expressivo licet per alium et alium modum. ¶ Nota .e.o. quod licet ulcus quia fiat propter solutionem continuitatis in carne ad putre et sanie, et hoc modo distinguitur contra vulnus, tamen hic sumitur ulcus pro communi ad ulcus et vulnus. Ex hiis patet primo quod ulceribus aqua frigida est mordax quia propter abscissionem cutis obviantis potest faciliter penetrare in profundum et mordicare. Et patet 2o causa quare apparet hoc in primo in ulceribus, nam et si aliis membris sit quia mordax tamen raro et non nisi cum est in ultimo vel proprie. Ex quibus patet et quibus licet .G. mentionem capitulo 2o intelligatur de aqua frigida tamen potest verificari de aere et aliis liquidis actu frigidis occurrentibus. ¶ **Cutem indurat.** 2a conclusio frigida aqua indurat cutem. Probatur quia constringit illam ipsam inspissando et congelando humiditatem quod in illa continetur. Conclusio tamen quia quod probatur hoc fecerit ... cutis magis resistit comprimenti. ¶ Ubi nota quod fiem non solum cutem sed plurima humiditas condensat et indurat quorum que sunt aqua et terrea sed que sunt multum aerea coagulata a calido quia emollit sicut spuma et albumine ovi, hec enim a calido ingrossantur et a frigido liquescunt ut in quarto dicitur .e.o. methaurorum. ¶ Nota 2o indurativum quia cutem et alia a calido plus dissoluntur, de humido aereo et aqueo quod subtiliat et manens fit etiam induratio a calido naturali quod digerendo agit ut plurimum in extremitatibus quod dixi in quarto de digestione et aliis a calido mollificatur in... modum infra dicendum, licet hic de actuali frigido loquens dixerit quod cutem indurat scilicet condensando propria partem et exprimendo humiditatem superfluam per quod est mollis. ¶ **Dolorem sine sanie facit.** 3a conclusio frigidum facit dolorem prohibendo saniei generationem. Probatur sic. Frigidum subito et naturaliter contrarie immutat membrum per ... causas saniei removendo, conclusio tenet, assumptum statim declarabitur, et causa est nota de se. ¶ Ubi considera quod frigidum naturaliter immutat organum tactus disponens inquietos inducendo duobus modis, unus est alterando et reducendo qualitatibus contrariis et proportionalibus. 2o est solvendo continuum per viam nimie compressionis. Et ita hiis duobus modis dolorem causat in mobili ... ¶ Considera 2o quod sanies laudabilissima generatur a solo calore naturali ut supra dicendum et colligitur plane .e.o. de simplici medicina a .G. capitulo 2o distinctionis, et cum dicitur Alteratio que est apud saniositatem agitur a calore naturali, sed non est alteratio in qua caliditas dominatur naturalis vere, et illud est quia est alteratio accidens in via non bona bonitate pura neque est itiis extra via negata in ultimo naturaliter sic est alteratio accidens a... naturali propterea quod ipsa non accidit nisi a caliditate naturali sed quod ipsa adornat et subsistat per caliditatem simpliciter caliditas naturalis, vide et est res in alteratione facta quando saniositas fit. Hic enim expresse vult quod a sola caliditate naturali fiat. Et ideo aqua frigida plurimum calorem naturalem remittendo prohibet saniei generationem bone, quia tamen per accidens in apostematibus multum feruidis adiuvat ad saniei generationem per accidens remittit preternaturalem caliditatem ut patet 3a et capitulo de cura flegmonis potest et vilitates impedire generationem illaudabilis saniei per ... male calidum removendo remittendo, sed hic puto de

laudabili intelligi. ¶ Rigores rigo
res. Causa 9° est ista, frigida aqua facit
rigores et rigores et spasmos et febres
et tetanos, hec 9° quo ad omnes sui partes
probata est supra afforismo 10°. ¶ Sed circa ma
teriam huius afforismi, cadunt aliqua dubia. Primum quare non
dicit quod frigidum est mordax vlceribus, nam
est mordax vlceribus et medicina modifica
tiua, sed omnis medicina modificatiua est cala
tiua, ergo omne mordax vlceribus est calidum, maior
est clara, minor colligitur ab auctore, 2° ra
tione causa est vbi medicina mordica
tiua ponit speciem medicine calide. ¶ Ergo si
frigidum mordicat vlcera et calidum et mo
dicat vlcera ergo tam a calido quam a frigido
fiet modificatio, et per omnes conuorum obortum
corporum eadem erunt secundum speciem sensationes
quod videtur impossibile. ¶ Confirmatur omnis
medicina modificatiua est penetratiua, aliter
enim non modificaret sed nullum frigidum est pene
tratiuum, ergo nullum frigidum est medicina mo
dificatiua. ¶ Ad istud dicitur ex mente Galieni in
primo commenti non dixit quod nociua 2m ? nam
dixit quod mordax solum intelligit calidum.
¶ Ad hoc dicit quod tam calidum quam frigidum valde in
tensum est modificatiuum ut sunt ex Galieno de
complexione ca° 2°, 2 3° sed tamen calidum est ma
gis modificatiuum. Et ideo dicit Galienus quod in
telligendo mordax 2m veritate .i. illud
quod vere modificat per dissolutionem partium sed ut
intense solum calidum est mordax, sed
sumpto vocabulo secundum suam acceptionem in cor
pore est modificatiuum. ¶ Ad primum ergo dicitur
quod licet autem modificatiua nocet in calido
quod licet vlcera talis ex calido sed plu
rimas tales et magis coordinatas et contra
¶ Ad 2m. quod ergo non ista non sunt distincte
sensationes illorum oborum ut supra dicitur
supra illo afforismo duorum dolorum. ¶ Ad 3m
negat minorem, nam frigidum aliquod sua subti
litate penetratiuum est. Et idem Galienus autem
p3 sed dicit. ¶ Secundum dubium quare non vi
detur frigidum induret cutem, primo quare coagulata
a calido soluuntur per aquam frigidam non induratur
cutis dicit esse coagulata a calido fermi
nali quantum. ¶ Ideo 2 quare cutis a forti ca
lido induratur quare in crusta et escharam
conuertitur et quare videmus exportorum soli ni
tere valde duriorem consistentiam in vmbra
ergo non induratur a frigido, tamen contra quare in eadem
materia consistit disposita non est possibile ideo vbi
contrariorum effectus. ¶ Confirmo aqua frigida remo
uet vmbrorum congelatione ut 3a p. dicitur

quia causa quare sume eius consuadere experimentum
et dicit, dicit preterea quidam homines qui ponunt ea
in aqua frigidam et sentiunt vtilitatem ac si non
tantum ab eis remouetur quemadmodum fru
ctibus accidit congellatis nisi aqua enim
ponitur frigidam fiunt quemadmodum si ab eis
extraxeret congellationem et ab eis labitur et
lenium reequatur et si ea igni applicantur
corrumpuntur. ¶ Pro dubio notandum ut dicit
4° metheaurorum ab Aristotile quod ea que sunt coria
aquea et terrea quo ad materiam sunt coagulabilia a
calido et a frigido multa sicut corpus lateris
nunc adhuc mollis ut lutum potest a frigido
coagulari et a calido sed non eodem modo, nam
a calido coagulatur educendo humidum, et a
frigido ipsum comprimendo. Tunc ergo caro nostra et
faciens ipsum comprimendo ... et
cutis sunt coria aquea et terrea, ideo possunt ab v
troque .s. tam calido quam frigido coagulari. ¶ Nota
2°, membra congellata ex constricta et compressa
et ideo solum continuitatis aut vera separatione
partium aut distractione earum abiunctae modo
quae dixi in quae de causis doloris, 2° te
gni. ¶ Nota 3° quod quandoque contingat vnam
et eandem rem simul infrigidari per totum et
rarefieri ut constat in aere quando in yeme
permutatur tempus de australi ad boreale
et in aqua calida sparsa super aliquod planum quod
conuertitur in vaporem et infrigidatur ? frigiditas
ipsa de se est potius apta condensare, vnde
aliorum deducta opere ut influentiarum et
formarum impetorum res que infrigidatur et
sunt moles aut currentes condensantur, ergo
dicit calitas tales res per aliam actionem de
ducta rarificat et subtiliat. ¶ Ergo non quare res
a diuino frigida approximata frigori agit ipsam
infrigidat remittendo. Tunc ad dubium quare
quod aqua frigida aliquam cutem indurat putandum
te molle et temperatam aut calidam, sed quare
agit illa infrigidando et condensando, et
humidum sumi in profundum comprimendo. ¶ Ad 2° ergo
aliquando frigida aqua aliquam cutem remollit
istud patet ex auctore dicitur loco allegato
supra, sed modus secundum opiniones meas que teneo
quod cutis et multa membra possunt esse stante
dita frigida 2a eglio ad pondus est fac
lis, nam dico quod in cutis est congelata ipsa
est frigidior circa aquam frigidam, et ideo ista aqua
frigida agens in illa inducit in ea caliditatem et
rarificat et quare remissior paulatim hoc
facit quod non faceret aqua calida vel aer
calidus ideo magis iuuat inquantum sinaz dixit
.8. particula problematum 18 problemate circa

etiam quod sui humiditas remollit et quod ipsa non facit
euaporare sive exalare spiritum sive naturalem
calorem ut facit calida et sui corpulentia
claudit poros prohibens exitum illius. Un-
de lutum congellatum positum in aqua frigida mo-
llificatur et eliquatur sive dissolvitur. Et non di-
camus quod omnes est calidum et humidum
tur dicas quod intrinsece congellata sunt multe partes
flatus et aeris humiditatum que sunt iniate et
sunt congelate et sunt dure dure quod per aquam
frigidam eliquantur et se unumantur per alia
et hoc modo dico. Dicit autem ut Jacobus
quod aqua frigida ratione sui frigiditatis non venit
frigus in partibus interioribus congellati membri.
Et ideo magis congregat calor. Et quod humi-
ditas lenit humiditates congelatas membri, primo
non colligitur ab dicto problemate super allegato ut
ipse dicit, nam dicit ibi assignat causam quare in
convenit membra patiuntur quando ea deferuntur in pro-
ignem, sed si paulatim tepefiat non leduntur
et dicit causam esse quia calor in membris congelatis
est aggregatus intus et constringit humidum ex
et frigiditate in modo contrarium est corruptionem
et ideo si calidum approximatur paulatim cale-
factus fit calidum intus exiens paulatim
egreditur et minus laborat partes, sed si
non tepefaciendo agat et paulatim ymo
fortiter educuntur plus. Constat igitur quod hec
non dicitur calorem confortari quia non facit nec
profundas lenire ab humiditate frigida aque,
secundo hoc essentiam nam frigida aqua sui frigiditate
intendit membri frigiditatem et facit calorem
magis extingui et suffocari ab humido fri-
gido constante causa. n. intrinsece est contrarius ut
amplior unio et contrarietas extinguntur me-
lius est igitur dicere ut posui. Ex hiis patet
dubii solutio nam abluto loco aqua frigida idu-
rat cutem scilicet sanat vel temperata. Ad argumentum
autem in oppositum ex dictis patet solutio et patet
modus per quem aqua frigida fructus congela-
tos reducunt, non debet autem ad hoc
reducendos aut congellata membra sananda
esse frigidissima, nec sufficit solum tale
aqua approximatio nam eius opere completa oportet
paulatim calidiora approximari ut colli-
gi potest ex dictis 3a. parte ratione allegato.

Que nominasecundum. Et ... Questo facit. Primo dicitur. Primo declarat primam conclusionem
2o 2am, 3o 3am, 4o remittit pro 4a. Decla-
rat ibi 2a nam ulcerosi, ibi 3a dolor
sui, ibi 4a alia autem. In prima dicit sexto primum
est quod si quo vult intelligere nominasecundum

veritatem .i. de potiori significato intelligit mordax
esse solummodo calidum quia ut dixi supra calidum
intensius et citius mordet quam frigidum. Dicit 2o quod 2o
frigidum dicitur mordax quia sensus horret omne sibi
contrarium naturale precipue imprimens sed frigidum non dicitur
mordax quotienscumque tangit corpora sed cum corpus habet
ulcera. Dicit 3o quod causa dicti est quia id dicitur mordax quod
mordet et perforat ut morsus et facit morsionem a
superficie ad interiora. Dicit 4o quod quamvis aqua frigida non
possit perforare cutim solidam et duram vel subtilem tamen
ipsa potest penetrare usque ad interiora ulcerati membri
propter illius raritatem et ideo perforare. Et ideo supple est verba
prima partis huius. Et patet quare de ulceribus apparet dicta.
Dicit quarto quod in libro de simplicibus medicinis ostendit naturam cuiuslibet
medicine mordicative scilicet in 4to. Et tu ex isto
collige quod frigidum est mordax ut aer frigidus et est
calidum sed alio modo. In parte 2a dicit quod propter
frigiditatem aque induratur cutis ulcerati membri.
De 3a parte dicit quod facit dolorem sine sanie quia in
frigidatur calor naturalis qui in ulceribus facit saniem.
De 4ta parte patet quid dicit.

Est autem ubi. Conclusio aphorismi est
ista. Contingit infusione multe aque
frigide in tempore medio estatis liberare teta-
num sine ulnere in iuvene bene carnoso propter quod con-
tinet per infusionem aque frigide calorem revocari
ad intra et huc calorem liberare a tetano quod
est totum aliud prius in littera et patet conclusio.
Circha aphorismum nota primo quod quemadmodum dictum est supra
tetanus aliquis est malus aliquis non propter ad malum.
Et hic loquitur de malo. Similiter quidam est com-
muni toti corpori quidam particularis indeterminato membro et licet de
utroque verificari possit tamen de communi magis intentio mei
auctoris fuisse. Nam avicenna in 2a 3a capitulo de cura spas-
mi ita dixit de hoc aphorismo: Ex hiis autem que iuvant
humidum spasmum communem qui vocatur tethanus et tethanum
factum a malo est ut subito in aqua frigida immergatur 2m
quod dixit ypocras. In particulari autem membro plurimum
peius est infrigidationem prohibere ipsius sanguinis et spiritus
ad ipsum et magis ex illo infrigidari quod timetur
per unionem caloris intus. Circa 2o nota quod licet
aqua infusio curet aliquem tetanum dicit, oportet tamen in
hac administratione considerare dispositiones ex parte
corporis et ex parte intrinsecorum que ab ypocrate exprimuntur.
Et primo quod iuvenis sit bene carnosus nam in isto
est multus calor quia ut plurimum est sanguineus. 2o frigidum
non potest faciliter penetrare ad interiora propter carnis
multitudinem quod in macilentis non fieret et precipue
ad interiora nervorum que sunt in isto multum cohoperti.
2o quod sit iuvenis nam in hoc multum et activum
calidum naturale vel spiritus currentes que spiritus potest uniri
in interioribus. In senibus autem propter paucitatem
caloris calor ipse vincetur. Et in pueris propter multum
humidum et carnis nimiam tenuitatem calidum
suffocaretur a tali infusione plurimum. Et ideo non
ita in aliis conveniret. Circa 3o nota debet corpus esse sine ulcere
quia frigidum est mordax ulceribus et quia in loco ulcerato

sum penetrat ut statim dicitur. Et ideo dubitandum esset
in illo de maiori nocumento. Et hic addit quod cor
sit forte et firmum dans per hec intelligi densitatem
que est texture structura et multitudinem spirituum loco
allegato. Unde non est dubium in aliquo proximo sed
ne magis hoc contra quam in dato iuvene subtilium
humorum et calido et humido. Ex parte vero
corporum oportet quod aqua frigida sit multa ad hoc ut per
eam possit fieri multa revocatio caloris et quod su-
bito et non paulatine approximetur ut Avicenna
expresse vult loco allegato nam per paulatinam appro-
ximationem non fit talis revocatio, et omnia quod fit in media
estate cum assignat quando quia hec plus patitur
nocumentum frigidis. propterea quod aer calidus corrigit eius
impressionem vel nocitivum. Et hoc non videtur mihi verum.
nam aer calidus pro tunc non prohibet frigidi impressionem
sed eius prohibet non unitur calidum propterea si
hec prohibitio iste impressionis esset causa quare hec
approximatio fieri debet in estate sequeretur quod melius
esset pauciorem esse aquam quam multam. Sequitur 2o quod
in yeme ubi in stufa vel in balneo aeris calido
ista administratio aque frigide esset conveniens et hoc est esse
falsum non est valet quia esset nimia adunatio caloris
quia iam est adunatus propter yemem et adunaretur propter
aquam frigidam. Nam tunc saltem pauca infusio in frigida
aqua tamen fieret in yeme quantum in multa estate eo
quod ad equalem coadunationem deduceret. Sed causa quare in
estate hoc fieri debet est quia ut dixi supra particula prima
spiritus et sanguis in estate sunt calidiores et sunt
magis dissolutivi corporis quam dissolvitur a calore ut
est calor aeris. et humores corporis sunt subtiliores magis
parati dissolvi et ideo revocatio caloris in estate
est sufficiens frigida in nervum dissolvere et non in yeme.
Nam et si sit multe quantitatis in yeme et magis dis-
solutivus superfluitatum 3e digestionis et tamen minus aeris
dissolutivus quam calor estatis et humor ipse minus pre-
paratus dissolvi. Ex quibus apparet primo quod non se-
per taliter spasmatum liberat infusio ista quia stat
eam esse fortiorem quam possit dissolvi per illam revoc-
ationem caloris naturalis patet 2o quod administratur hoc
remedium cum timore quia dubitatur ne tale corpus habeat
multam latentem materiam materiam quam exprimatur ab exterior-
ibus ad interiora et tamen plus sit de nocumento.
Dubitatur igitur de sensibilitate et passibilitate
nimia in ista ex signis videamus habeant corporis in exterioribus
non habitudine frigidate et comprehendam corporis habere
membra et non multum a frigore passibilia prohibetur
per experientiam talia remedia non administrabimus
et si sit iuvenis carnosus tetanatus in media estate.
Considerande esse sunt conditiones balneandi in
aqua frigida posite ab Avicenna 3a primi capitulo de balnea-
tione cum aqua frigida. et sunt preter etatem et tempus
quarum prima quod balneandus non patiatur fastidium 2a quod
non patiatur vomitum. 3a quod non patiatur fluxum ve-
tris 4ta quod non nimium vigilaverit. quinta quod non patiatur
reumatismum. et tu per hoc collige quomodo quedam
squinantia sinantia frigida et quare quidam raucedinem vocis
patiuntur per infusionem parum in aqua frigida cuius
positionem circa collum liberatur et quidam non, collige

etiam aforismi verificationem et concordiam. Utilitas autem patet
in actu practico et ostenditur ad spasmum.

Cum frigidum. G. in 9o primo ponit continuatur
et patet in 2a parte ibi et hic omnes ampliat
aforismum et patet in 3a ibi et in media verificat
aforismum et dividitur in tres primo ponit aforismi
sententiam cum aliquali expositione 2o probat dictum suum
verificans duas conditiones positas in aforismo scilicet quod de-
bet fieri in estate et in iuventute. 3o dat causam quare
dixit sine vulnere 2a ibi hoc autem ibi 3a prohibetur. dicit
primo quod in ista media estate et iuvene bene carnoso in
spasmo vel tetano sine vulnere frigida aqua multa sub-
ito infusa facit quod calor reddeat intrinsecus in corpus
propter quod solvitur morbus. Sed aqua frigida non facit
istud essentialiter id est per se ymo per accidens cum
revocet calidum in carnosum corpus nam non
est intentionis frigidi unire et fortificare calidum
sed extinguere. Sed circa hoc cadit dubium
quia frigidum infrigidando nervos non per revoc-
ationem caloris curat spasmum de materia frigida. Et
arguitur sic, frigidum per infrigidationem nervi sine
caloris revocatione curat palisim a materia frigida
pendente ergo a pari curabit spasmum consimilem nota
quia non videtur ratio diversitatis antecedens est Avicenna 2a
3i capitulo de cura paralesis in fine Cum dixit quandoque
vero iuvantur plures eorum scilicet patientium paralesim
cum eis que infrigidant et confortant et prohibent
materiam et cum modificantur calidis augetur egritudo
et illud ideo quia materia subtilis dilatatur per ea plurimum
Cum vero membrum infrigidatur et confortatur a frigido
minoratur quantitas materiei et pervenit ad hoc ut
evanescat. Constat hic quod loquitur de membro
patiente quod infrigidatur et induratur a frigore.
Et forte concedendum est concedenda in spasmo licet in palesi
sit manifestior modus sed tu considera.

Hoc autem hic probat dictum suum scilicet quod aqua
frigida facit dictam operationem per accidens Et simul
verificat dictas duas conditiones dicens quod hoc
certificatur scilicet quod aqua frigida facit hoc per accidens
quia aqua frigida non iuvat in aliis etatibus a iu-
ventute nec in omni tempore sed in estate media
et si hoc faceret essentialiter iuvaret in quacumque e-
tate et in alio tempore. causa autem est quia quando
frigidum pervenit corpus nostrum necesse est aut
vincatur calor naturalis aut adunetur per frigidum
circumstans id est vincitur cum est defectus et debilis
Et adunatur cum est fortis et causa sue adunati-
onis est quia recluditur et non permittitur dissolvi.
Sed contra arguitur si frigidum prohibet dissolutionem calo-
ris naturalis igitur prohibet dissolutionem humoris
frigidi multo magis et sic per revocationem calo-
ris non fieret solutio morbi. Hic neque pars
secunda **Prohibetur autem** dat hic causam quare
dixit sine vulnere dicens quod aqua frigida prohibetur in
spasmo vel tetano ex vulnere et si alie
affuerint conditiones dicte, Et causa est quia frigidum
mordet vulnerata loca et facit dolorem sine
sanie, et ideo quia spasmus ex vulnere est

ex apterit aposte[m]ate nervosi m[em]bri aq[u]a frigida
dolore[m] intendo multu[m] obesset n[on] mitigare dolo[rem]
n[ec] removere ap[ro]pa. Ex quo patz G[alenus]. intellig[it]
de uulne[re] a quo est spasmus, lic[et] dicat largi[us]
de o[mn]i uulne[re] indicat inte[llig]i 2a 3m loco allegato

Calidum faciens.

In isto affor[ismo] ypo[crates]
intendit noue q[uesti]o[n]es et p[ar]tes patebu[n]t
i[n] legendo p[ri]ma ig[itur] q[uestio] est ista calida aq[u]a facit
sanie[m] in om[n]i vulnere q[uia] sanies e[st] maximu[m] signu[m]
ad certitudine[m] salutis. q[uestio] h[abe]t duas p[ar]tes p[ri]ma est
q[uod] aliq[ui]d calida est faciens i[n] o[mn]i uulne[re] .i. est
iuuatiua ad faciendu[m] saniem in o[mn]i uulne[re]
et p[ro]bat[ur] sic aqua calida e[st] vigoratiua caloris
na[tura]lis et multiplicatiua caloris simil[is] calori
na[tura]li ergo e[st] iuuatiua ad g[e]n[er]andu[m] sanie[m] i[n] uul
neribus. an[tecedens] patz q[uia] calor aq[ue] cal[id]e est delec
tabil[is] et suauis ig[itur] est simil[is] n[ost]ro calori
p[ro]p[ter] q[uo]d ip[s]e illi[us] vigoratiuus. q[uonia]m aut[em] sanies
ex G[aleno] q[uin]to de simp[licibus] me[dicinis] cap[itulo] 3o cum dixit
Sic q[uod] alterio actus a virtu[te] na[tura]li p[ro]pt[er]ea q[uod]
ip[s]a n[on] acc[id]it nisi a caliditate na[tura]li sit q[uod]
adiuuat[ur] .i. sustentat[ur] p[er] caliditate[m] simile[m]
calidi[tati] na[tura]li. Similit[er] et e[st] res in alteratione
s[ecundu]m q[ua]m saniositas fit. Et sum[i]t[ur] 2o ex dictis
3a et 2o de regimine maturationis ad facien[dum]
pus in p[ri]ncipio ubi int[er] medicinas hoc
facientes mittu[n]tur embroca cu[m] aq[u]a tepida //

2a pars q[ue] dic[it] q[uod] est maximu[m] sig[num] ad cer
titudine[m] salutis uulneru[m] significanda q[uia] sic
arg[uitur] hec sanies sig[nifica]t dominiu[m] virtutis
sup[er] mat[eriam] et mat[eriam] obediente[m] e[rgo] signi[fica]t
certitudine[m] salutis. q[uonia]m est nota arguen[tum]
colli[gitur] a G[aleno] p[ri]mo de differentiis febriu[m] et q[uin]to de
simp[licibus] loco allegato. Nam p[ri]mo de differentiis
febriu[m] dic[it] G[alenus]. ducente q[ui]d [e]ti[am]ssime na[tura]
optimu[m] sit pus nisi q[uo]d[dam] album ore[n]s.

Circha t[ame]n q[uestio]nem no[tandum] q[uod] licet aqua de se
sit factiua saniei m[od]o dicto. In quibusda[m]
t[ame]n uulneribus n[on] facit sanie[m] ut dic[it] G[alenus]. i[n]
q[uin]to q[uia] i[n] illis m[ateri]a est tam mala aut virt[us]
tam debil[is] q[uod] sanies laudabil[is] ab h[oc] adiu
torio n[on] sit sufficie[n]s. licet ig[itur] calidu[m] m[od]o
dicto sit iuuatiu[m] ad sanie[m] facie[n]dam in q[uo]cu[m]q[ue]
uulne[re] sanies fieri possit aut sit apta fieri
n[on] t[ame]n o[portet] q[uod] semp[er] cu[m] applicat[ur] hoc faciat.

Sed [contra] s[e]n[ten]tia[m] dic[tam] q[uesti]o[n]is plures s[unt]
instantie p[ri]mo vid[etur] q[uod] aqua cal[id]a n[on] sit f[ac]tiua
saniei i[n] o[mn]i uulne[re] q[uia] in quibusda[m] n[on] fac[it]
sanie[m] ut G[alenus] dic[it] in q[uin]to.

2o aliq[u]a s[un]t
uulnera cu[m] erisipila in quib[us] aqua cal[id]a ap
posita n[on] facit saniem ut G[alenus] dic[it] in q[uin]to
cu[m] ex illa i[n]flamaret m[ateri]a.

3o q[uia] aq[u]a
calida n[on] est me[dici]na maturatiua e[rgo] n[on] fac[it]
saniem. tenet q[uonia]m q[uia] medicina faciens
sanie[m] debet e[ss]e maturatiua et a[ntecedens] patz q[uia]
i[n] o[mn]i medicina maturatiua e[st] virt[us] stiptica
ut 2o cam in diffinitione eius cu[m] dic[it]. et i[n]
ip[s]a est virt[us] [con]tractiua retinens h[um]ore[m] usq[ue] q[uo]
digerat[ur] et n[on] resoluat[ur] laboriose. et sepe[m] h[u]
midu[m] ab eo sicco et eo adhusto. P[ro]p[ter]ea aq[u]a cal[id]a
est me[dici]na ap[er]itiua ig[itur] n[on] maturatiua. [et] q[uonia]m q[uia]
me[dici]na ap[er]itiua ut sic resoluit humiditate[m] sup[er]
flua[m] que est i[n] locis uanus ut q[uin]to de simp[licibus] ca[pitulo]
3o sed maturatiua deb[et] retine[re] humore[m] usq[ue] q[uo]
digeratur et n[on] resoluat[ur] ut statu[m] dictu[m] e[st]. et
argumentu[m] patet q[uin]to de simp[licibus] loco allegato. //

Pro solutione hui[us] dubii est notan[dum] ex G[aleno] q[uin]to
de simp[licibus] ca[pitulo] allegato q[uod] t[ri]plex e[st] op[er]atio i[n]uenta
in humoribus queda[m] na[tura]lis q[ua]n[do] nutrimentum
digerit[ur] et i[n] s[ub]st[anti]am m[em]broru[m] [con]uertit[ur] q[ue]da[m] pure
p[re]t[er] na[tura]m ut corruptio similis putredi[ni] cada
ueru[m] q[uonia]m me[dici]na q[ue] fit i[n] m[ateri]a mala que n[on] est
redu[cibi]lis ad bonu[m] sed fit na[tur]a vincente totalit[er]
m[ateri]e malitia[m] et ista e[st] saniatio et fit a solo
calore na[tura]li ut sepe dixi et p[otes]t [con]fortari per
medicina[m] addente[m] in q[uan]titate caloris et n[on] i[n] g[radu].

2o no[tandum] q[uod] tal[is] me[dici]na et si agat i[n] humo
rem ip[su]m resoluen[do] q[uonia]m t[ame]n n[on] resoluit la
boriose ut faciat separatione[m] silem illi q[ue] fit
in adustione remanente cinere adusto. //

3o no[tandum] q[uod] in medicina u[er]e maturatiua deb[et]
esse virtus aliqua p[ro]hibens h[um]ore[m] ab exitu
a m[em]bro ut humor tollet[ur] digestione[m] u[e]l ma
turatione[m]. hac ig[itur] virtute[m] dicu[n]t uocat
[con]tractiua[m] n[on] q[uod] sit virt[us] stiptica imo
plurimu[m] e[st] uiscositas aut unctuositas cla
udens poros et sui corpulentia p[ro]hibens exitu[m]
uaporis et humoris.

Hiis notat[is] di[cendu]m q[uod] aq[u]a
tempate caliditat[is] est me[dici]na maturatiua.

Ad
p[ri]mu[m] d[icendu]m q[uod] no[n] in q[uo]libet uulne[re] uel ulc[er]e fac[it] sanie[m]
sed i[n] o[mn]i est apta iuuare calore[m] na[tura]lem ad
sanie[m] facienda[m] cum addat in q[uan]titate caloris
et n[on] in gradu.

Ad 2m d[icendu]m q[uod] t[ame]n in
erisipila q[uod] in aliis iuuat ad sanie[m] fa
ciendam n[on] inflamat mat[eriam] ulceris erisipilati
imo remittit illa[m]. sed n[on] q[uod] o[portet] et ideo
medicine f[rigi]de iuuant ad sania[m] in talibus
g[e]n[er]andam ut dixi in affor[ismo] 2o.

Ad
3m neg[atur] a[ntecedens] ad p[ro]batione[m] dic[it] Jacob[us] q[uod] sum[m]e
medicina[m] maturatiua[m] p[ro]p[ri]e deb[et] e[ss]e stiptica
Et certe hoc [contra] G[alenum]. nulla e[st] me[dici]na magis
digestiua q[uam] temp[er]at[um] b[e]n[e] applicat[um] homini.
Et si mau[m] [con]tinue tene[re]t[ur] sup[er] m[em]bru[m] i[n] q[u]o
est ap[osteme] q[uo]d uolim[us] ap[er]ire citissime ap[er]iet[ur]
et citissime pus g[e]n[er]abitur. q[uonia]m t[ame]n et
t[em]p[er]at[um] b[e]n[e] n[on] sunt stiptici. Dico ergo alit[er]
q[uod] p[er] virtute[m] [con]tractiua[m] n[on] intellig[itur] stiptica[m]
sed ut dixi in notatis.

Ad 2m neg[atur]
q[uonia]m nec uult dicere q[uod] me[dici]na maturatiua n[on]
resoluat sed uult q[uod] n[on] resoluat laboriosse.

2a difficultas est q[uia] n[on] uidet[ur] q[uod] sanies
sit max[imu]m sig[num] certitudi[n]is salutis. p[ri]mo p[er] hoc q[uod]
sanies q[ua]mu[m]cu[m]q[ue] laudabil[is] i[n] multis uulnerib[us]
e[st] sig[nu]m malu[m] iuxta s[e]c[un]dam affor[ismum], In san[gui]n[eu]s sputo
saniey sputum est malu[m]. Similit[er] sanies
i[n] empimate e[st] q[uonia]m laudabil[is] na[tur]a potenti
digere[re] et t[ame]n i[n]firmi mori[untur] q[uia] na[tur]a materia

expelle no pot. ¶ Confirmat qz i aliq
ulce sanies est signu malu g ipa no e
maior sign certitudis salutis nota qua et
ar pz i ulcibz oculoz et conee ut pz p me
sue in suo de appat pprea meli est mag
supflua a calore resolui isensibilr q ipaz
sanat g aliqd e mai sign ctitudis salutis
i ulce q sanies laudabil g ipa n est maior
sign ad certitudiez ¶ pro i pte no q
no e necessariu i oi uulnre an ei sanatio
ne fiet sanie multa eiz uulna q no posse
hoc mo ogluntinar an saniei gnatiez aut
pp cureis depditiez aut quia labia alia de
causa multu ab iuice distat aut pp alias
cas Et licet illa q osolidar an saniey gna
tione aia sanent q illa q samant tn stat il
loz q samant eq certa ee salute futura
sicut illoz q no samant ¶ 2o nota q
aliq st ulcera q no samant aut p debili
tate uirtut immutatiue mbri aut p mei ma
litia uel mltitudie. Alia sut q no sanat pp
accidentalia ipe ta osolidationis et icarnationis sic
mot et copositio ratione cui sanies a mebro
pulsa no tn ab ipo ita recedt quin mebrum
tangat aut quia no debita adhibet cura ut
si tanto tpe dimittat sup mbro q ossa putr
fiant maga uel mbru notabile aliud a
mebro ulcerato ¶ Ex quo patz q duplicit
oting esse certitudine de uulnez sanatione
vno mo abta q sanie q stante uia deducto
extrinseco ipedo fiet saniers ulceris sanabi
Hec eiz cognitio et si sit odictional tn apud
medicu dr abta qz odictio i oi signe e p
supponenda 2o mo otracte qz s. ex pte cau
saz essentialit pertinetiu ad osolidatioez non
repugnat sanari ymo deducto impeto fit
sanies ulceris ¶ hijs hitis dr q sanies lau
dabilis no semp et abte signt mo p salute
ulceris tn otcte et 2o mo semp 2 cer
timus signt Et hanc 2a pte uolunt ypo
¶ Et ad arm in opm ad primu dr q sanies qtu
cunqz laudabilis e mag sigm i ulce pulmonis
et no signt abte certitudiez et hoc pp plmonis
mobilitate et cuis alias q ponit in 3y
ab Auic Sed tn illa signt salute otcte mo
dicto Merito eiz imutatiue pulmonis et
mei deducto impeto fiet tal ulceris sanatis.
Sed necessario alia ipedimita ocurrit. et
simile dr ad 2m ¶ ad 3m dr q auctores
medicine sepe sumit ulcus i cornea p pu
stula ut fac mesue et i pustula cornee
sanies est malu sigm no qz no signt salu
te futura illi ulceris sed signt q propter
cicatricem oculus a uidendo ipedietur uel dr
q sanies est malu sigu reu ei qd est apa
ubari absqz sanie qz ista e pa apatis et
directa curatio. Cum aut est sanies
fit pmutatio ad aliu mbru et no curat
apa p uia pr interioris. ¶ ad 4m negt

q in ulce faciente sanie meli sigm sit tale mam
resolui nam illud signt aut nimia caliditate
loci aut nimiu defectu nutrimti aut ofusioez
humoz ad aliu loci. Et io ut dicet G in uul
neribz spasmosis no fit sanies ymo modificatio
taliu ulcez e malu sigm ualde i spasmo

¶ Autem mollit. 2a oo e q calidu dictum
remollit et attenuat cute no cando dolore.
pr tale calidu sui huiditate actuali ocurrit
cuti et sui caliditate resoluit aut attenuat
huiditates i cute otetaz. ig no cute mollit. e
quia no subito pter naturalem dispoez et natale
ipmit non cat dolore g etc. dem o qua stat
declabunt. Et q ad pma pte simil sua ht
qto de simp ca ultimo distinctois 2e. Quo
aut ad 2a pte ca de sedantibz dolore in 3a p
et 2e o qta ca de doloribz ubi dic Ois dolor
mitigat p calefactioez ¶ Sed circha pma
partem nota po q cutis mollit ab aq cala
s. tempate caliditatis duobus modis uno
mo ex parte cutis qz illa sui huitate lenifit
2o ex parte otenti sub cute na humorem
ibi existente soluit, et hoc mo cuando re
manet cutis mollior ¶ 2o no q hoc dz
intelligi nisi cor s fuit ualde repletu nam
cor e existente repleto otinet q aqua cala
plus attrahit q resoluit. et io otingit q
indurat cutem. ¶ Circha 2a parte no.
q aqua cala mollit no faciendo dolore
aut ipm remouen aut mitigan qn hent
administra na recipiente apate calido in
pleura si ma calida sit i cor e pauca
calefactoriu resoluendo mitigat dolore.
Si uero sit ma multa auget apa et dol
ut 2o regimis Acutoz io 3a de cure ple
uresis Simile et apa vhemt calidum
dolorosum no indiget p sedatioe doloris
aqua cala sed potius frida. Et simile i do
loribz a ma pungete factis ex obustioe ignis
no ig intelligimus q semp cute molliat
nec q semp dolorem sedet sed deducta
plenitudie cor s et aptitudie me ad cur
rendu et ubi no vehemt sit cala, ma
faciens dolore tuc aq cala cute mollit et
attenuat ¶ Dubita tn circha pma pte
qz calidu resoluit sbtile et relinqt grosu
g indurat no ora et pz arm qz similius
est subtile resoluere q grossu pprea resol
uit huore et dimittit mbru qd e grossu
mbru g debet remanere duru ¶ Confirmat
qz aq cala id opat in corporibz nris qd i
rebz q elixant sed res q elixant fiut siccores
tu elixa sunt sicciora assatis Confirmat ul
timo qz mollitio fit p frida sicut sic actu
mollificat ossa in eo posita no g fit mol
litio p aq calaz ¶ pro 1o notandu q
duro sumit large p illo qd no facile
cedit tangenti. hoc aut otingit aut pp siccitate
aut pp ogelationez aut pp repletionez.

exm primi ut cutis posita ad sole vel ignem.
exm 2m ut cutis man in yeme et fee. exm 3m ut
mbru apostematu a parte san et oia propter
plenitudine tensa et h sumi ex G. cs de sim
loco allegto. Et qz 2m G. mena dz mollitiva qz du
ritiei aut fesiois remotiva io mollitiva mena
no e unu modi h plures qz dix G. loco alleto.
Et pp illud fit q me mollitie no st unu spei
ymo quedam earu mollificant ex eo qa humectant
et qda ex eo qa leniunt. et qda earu ex eo qa
excitant. et qdaz earu ex eo q destruunt apa
accides post ceisiz nullon. et quedam earu ex eo
qa faciunt istas opones 2m obmu et pallit.
Ex quib pz q diuers 2e cau descriptes medic
mollitiva no suppsit ita large ut G. dix
eiz medicia uo mollitiva e cui ppetas est ut
ponat ecuitam mbroru humuz spissos poros
leniore cal et hudit sua et accidit ex hoc
ut pori fiat latiores et expulsio supfluitatu
q in eis otinetur facilior. Ex quib patz 2e
q utroqz mo aqua calida est medicina mollitiva
na cuat et resoluit et lenit cute caliditate
et hudite sua. ¶ Ad primu ig argu ne quia
na p resolutione subtilis reddit cutis mollior
qz minu tensa et hutatr aqua reddit e mollis.
Et silr dr ad ofir na fumen duru ut hic
sumit sepe remoto subtili hudo res remanet
mollis ut uepisca cuata urina et cutis
cuato sangu et intestinu eximinata uetositate.
¶ Ad alia ofir dr q licet cutis fiat siccior
spitate fit humor qualitate et ita elixa st
xu assatoru. Ad a dr q acetuz mollificat
actuali hutatr sua et tu arg no bz quia
mollificatoz hoc mo supra facit cucurbita
q st sicca sic lapis lazuli mollificat splene
curando illam. ¶ Rigoru spasmoru
3a oo e i caldu e mitigativu rigoru spasmoru
et tetanoru p sic caldu dictu e remotivu
causa istar dispoiuz g etc argu stati dec
larabit. ¶ Nota g p ut sumi p s et
i libo de rigore tremore yetigine et spasmo
a G. q rigor ab itusco pueniens est pp
mat mordicatem motum sup muscolos.
Ab intusco aut e propt ocursu rei fort
ut plurimu qz igit aqua calida facit ocur
rens extu remouet et mat intuseci mota
resoluit io remo rigoru cas. Cz si qu
q in pncipys febriu no administrami i ri
goribus aqua calidam dz q ut plurimu
tuc me sunt nile et plus agitaret qz
resolueret et io nocitu esset mag pruanit.
¶ 2o no q spasmu et tetanu qd e pporionati
ad mat de replone et i resoluit p balne
u quiqz qz resoluit mat. Aly est de yna
nitione et i remo p balneu tepate calita
qd humectat mbra i. ofotat ad intinetuz
attrahendu nam tal aq no resoluit ut calefac
nobile neruos licet sit apta mat fexam i nuis
resistete resolue ut ex G. sumit co d sim

distinctione 2a co 2o cu dic Medicie apitive ex
eo qa ipe calefaciunt resoluut hutate supflua
q est i locis narius. Sic fac aqua calida sic ia
diximus in tractatu i quo dixi de male ois dise
membris aut situz partiu q sut 2m aresti ne
sue no addunt me ite hudita neqz minuunt
utrar de hutatr coru diminutioe maifesta qua
ophendat sensus Et illud e qm q st eis siles
in one fuat super ea fbam coru neqz faciunt
accide eis aliquid alterationis. Ex quo patz q
aqua calida no dz h et ibi a G. calida qz ea
nri calefaciva sed qm corpis humani simil ut loco
allegto et dix G. Et h administra ethicis ut
qualitatie humectet. Spasmu est ad mat no
pporionati ut a forti fugitie ul ma purgete
fto remouet quiqz p aq calide debita administratione
Simile est patz de tetano. ¶ Foru uero
etia oo calidu remo capit grauedine p qz mam
hoc facientem resoluit. g etc. ¶ Nobi no dupx
sumi grauedine uno mo p ma grauat q
a ma multa et graui pendente 2o mo pro
obtusione uirtutis capitis aut sensitiuar au
motiuar uel p diminutioe illar operationu.
¶ 2o no q utraqz istar grauitatu quqz
pendat a ma no multu acuta neqz multu
resistete resolutioi ez cor no exute ibi
repleto et i isto cau aq calida infusa resol
uen mam remo grauitate. Si uero ma
fuit para fluer hic calum attrahens augeret
grauedine et io administrari no deb regulariter
ii pcedentib dolib acutis. ¶ Pluri
mis uero cs oo est ista tale calum plus
oferet fracturis ossiu et mag denudatoru carne
oo p qz i iste oseruat caliditat nalem aut
phibet illi extinctione g etc. Arg pz qz o
ossa sint pauci caloris facilit noceture a
fdo et multo mag cu sunt fracta et carne
denudata et silem sinam collige cs stu tractu
2o cm de administratioe aq calide et olei.
¶ No. ig p q ex ta one et sequte puto ego ypo
cratem in hoc loco no fuisse pticularit
locutu de aq calida sed de actuali calefactioe
cu re extiori no excedte ouem habitudi
tori nobile na omis pcedentes oes de
tali calo etiam alio ab aq calida uificat et
ofita et sepis no ita de aq calida uificant sic
de alia actuali calefactione et hoc pbat io
G a otu s. de calo in cei no se de articulando ad
aqua calidam dy et in pratica uideat q in
fractura ossis qu no timent tractu inferu
ad uiberum supponimi mbro panos calor
et no aq calidam. ¶ 2o no q si o ptiulr
itelliga de aqua calida no est itelligenda
q i oi tpe ueniat aq calida fracturis ossiu.
Sunt in fractura tria cosideranda tpra unu
est an restaurationez 2m e du fit restauratio
3m e cu ia fca e remanet qda restauratois
et fracture accidentia ut pruritus i loco
ligature uel durines alliqa. Aqa g calida

5

In duobus maxime temporibus et uno ante restau
ratione ut preparet membrum ad restaurationem su
scipiendam quia ipsum mollificat prohibens consolidationem
Alio post restaurationem aut ad abstergendum pustulas
et pruritum materiam. aut ad attrahendum materiam nutri
mentalem ad membrum et spiritum naturalem aut ad molli
ficandum duritiem et in omnibus istis temporibus fact
esse summam tuam quod in comuni probatione adduxi. Et
de quo G. loquitur in 9o prohibitione infrigidationem et caloris
naturalis in osse extinctionem quia tunc est fames propter ipsam
naturalem frigiditatem et accidentalem debilitatem acquisitam
ex fractura. In tempore autem quo fit restauratio non
competit ei administratio quia impediret restaurationem et hoc totum
colligendum est quarto 6ti ca. allegato. In tempore autem ante
restaurationem non competit cum est timor de fluxu sanguinis
magis aut de apostemate calido ut sumitur ab auctoritate eadem
quarta fractura primo capitulo de cura declinationis et dislocati
onis. ¶ Horum autem. G. 9o est ista
sunt patientes ossium fracturas calidum dictum
magis confert patientibus fracturam cum vulnere in
capite. Primo quia in illis magis confert in quibus magis
obest frigidum cum impedit prohibet sed magis obest frigidum
fractura contingente in capite ergo etc. Assumptio est clara
et minor quia frigidum obest capiti ita patienti
et propter ossa multo magis propter cerebrum et nervos
et panniculos cerebrum circumdantes. Unde auctoritas
eadem quarta 3a ca. de cura fracture cranei vult quod
caveatur frigidum et in estate. Et in fine istius
omnis concordia. Ego autem non memini me indistincte
administrasse aquam calidam in fractura ossis cranei
sed pannos calidos et tegulam calidam a longe
et io ut in precedenti omne dixi puto hunc afforismum
ita continue loqui de calido ut paulo ante dixi.

¶ Et quecumque a frigiditate. Aa 9o est quod calidum
confert omnibus membris que tendunt ad mortificationem
et ulcera propter frigiditatem. Ista quoque patet quia calidum
in dictis membris remotivum est male complexionis
mortificantis et resolvit malas materias a frigiditate
in membro congregatas igitur etc. Deinde patet cum omnia
sunt autem talia membra plurimum extrema ut di
giti et manus et pedes. Et tu recorderis quod dum
fuerint vehementer congelata non debet aqua multum
calefacta subito effundi sed incipiendum est a tep
ida et paulatim transeundum ad calidiorem.

¶ Et herpetibus. G. 9o calidum est conveniens herpetibus
comedentibus. Probatur quia tale calidum mondificat materiam
malignam et conservat et confortat talia membra natura
lem calorem igitur etc. ¶ Circa quam primo
nota primo quod inveniuntur penes medicos ista nomina
significantia dispositiones valde vicinas et quarum una est
via in aliam scilicet cancrena, sphacelos et her
pes esthiomenus. Cancrena est dispositio membri
per quam est in via ad mortificationem et corrup
tionem innate complexionis propter sui putrefactionem
adhuc remanente sensitiva in membro. Sphaceli
los autem est talis membri putrefactio ut sensus
eius iam sit putrefactione perditus. Sed herpes esthiomenus
est putrefactio membri ambulativa que continue
procedit corrumpendo partem vicinam membri, et

dicitur herpes esthiomenus ab herpete greco quod idem est quod
serpens et esthiomenus idem quod comedens quia corruptio ambulans
comedendo. ¶ Quidam autem dicunt hec
omnia esse apostemata et licet sint ut plurimum cum
apostemate calido sanguineo sive multitudine materie prohibente transitum
spiritus vitalis ad membrum et causam male materie putredine
corrumpentem complexionem spiritus. Tamen videtur mihi quod sit
aliquando dispositiones supradicte posteriori cum propter compressionem et
ligaturam aut venenum sive timorem possit contingere
ut colligitur ab auctoritate 3a 6a ca. de cancreis. De hiis igitur
omnibus loquitur auctoritas ypocratis. ¶ 2o nota quod hee dispositiones quandoque
pendent a frigore actuali exteriori ut sumitur ab eodem
loco allegato. Quandoque autem a materia adhusta calida veneno
quandoque a constrictura prohibente transitum spiritus ad membra
quandoque a multitudine materie oppillante vias spiritus. Posset ergo
intelligi ab ypocrate quod aqua calida competit omni herpeti aut
referendo ad particulam precedentem quod competat herpetibus
comedentibus in membris que a frigiditate moriuntur. Et si
hoc secundo modo intelligatur res non habet dubitationem quia
removet maliciam complexionis corrumpentem membrum et
abstergit materiam putrefactam. Si autem intelligatur
de omni herpete esthiomeno constat quod non puram administrandam
sed salitam aut aquam nucis ad abstergendum
et exsiccandum plures putrefactiones et licet in quibusdam
talibus materia sit calida multum tamen frigida multo magis
nocet impingendo materiam malam et mortificando
id de spiritu quod remansit et calida aqua faciendo illam
materiam currere et sui humiditate acuitatem removendo et la
vando confert et administranda embrocatio post in
scarificationes profundas diversorum morborum ut habetur in di
3o 6o ca. de cura cancrenarum per partem et 4a 6a ca. de
cura ulcerum putridorum et corrodentium. ¶ Ano
pudendo. Ultima G. calidum est amicum ano
pudendo vesice matrici et hec membra ad sua opera
determinantur et frigidum est eis inimicum et ea occidens.
Probatur quia filia membris est calidum conveniens et frigidum
inimicum que sunt frigida secundum complexionem innatam et
multo spiritu pro sui salute et operatione indigentia
sed dicta membra sunt huiusmodi igitur etc. Deinde patet
quia per frigidum talia membra cito leduntur cum parum
sue impressioni resistant et spiritus eorum quia subtilis
cito extinguitur et per calidum dictum spiritus ad ea
attrahitur et qui ibi est in suo calore conservatur.
Non igitur quod licet hec membra sint complexionaliter frigida non
tamen conservantur per approximationem sibi similium sed ca
lidorum et hoc est propter spiritum quo conservatione indiget
sed tu habes similia ad 3m tegni.

Sicut frigidum. G. in commento iudicio meo
exposuit novem conveniens afforismo illas sanctificavit non
tamen omnia eo ordine quo ponuntur ab ypocrate in afforismo.
Et 2m hoc dividitur commentum in novem partes. In prima
parte exposuit 3m conveniens dicens quod sic frigidum est ca
spasmum et tetanum et simpliciter rigoris et raro est illorum
curativum vel est curativa frigiditas calidum naturaliter est
rarefactivum et raro est quod non sit membrorum mon
dificativum et ita simpliciter spasmum de repletione et
tetanum et rigoris curativum. Et ecce dixi modum
statim sui. ¶ Vulnera vero. In hac parte
exposuit conveniens primam et dicit 2o quod primo est quod calidum

no iuuat uulnera corrosiua uel p et huor ad se
currentu susceptiua et hoc quia attrahit ¶ Dicit
2o q hoc pponit quia in sne ypo duo simul adu
nant i. dant intelligi s. iuuamtu i uulnerib
et no iuuam. 3o hoc declat dns q creaz same
i uulne est mag certitudo sanitatis qz impossile
est q uuln faciens same sit suspectu aut molestm
Et ita calim faciens same i uulne e iuuatiuu qz
bonu sigm et bona ca Et hoc iuuamtu tangit ex
psse in pa sne. Sed uuln quod e ca spasmi et
similr uulu qd est putrefactiuu uel corrosiuu in
circuitu no faciunt same et h e malu sigm et da
itelligi i pa sne a sco sensu s. q si calidu no
faciat saniem i uulne no e bonu signu na oia
uulna maturatiua i quor nra maturat faciunt
saniem illa igr q no faciunt no st maturatiua mo
do et sbdit q h uulnera hnt appata nomina
na queda dnr cancrosa queda dnr exugino
q hnt nom ab illo qui pa ea curauit sic sacra
et formicana et silia. Sig igr curonis uulner
st ea q dicta sunt s. q sanies gnet. Dic ergo q
tc hoc itelligat in aqua cala q cu no iuuat
uulna no fac saniez in eis et ita sigt malu
et simple qn fac saniez iuuat et e bonu signuz.
Et quo pz gnem pma affor 2m intem G. ee
ista. In quoqz uulne calidu e faciens same
s. laudabile in eo est max sig certitudis salut
qz sigt uulnus ee digestiuu s. digeri huores
ad uuln currentes et ca ipm consistentes. Et ista
parz dicit a poita in expone affor et e certo
qz sit illa ¶ Post hec ypo. Declat 2am
gnem dicens q ypo pt pma gnem noiauit uuu
iuuamtu caloris qd nos certificauit ee semp et
e qd p ipm mollit cutis qn est dura et sotilia
qn e grossa et mitigat doloz sic frm fac oppoita
p orribilitate nre nature i. caloris nral ad ipm
et hoc colle pmm ex dicts i affor 20 pmm i
2a sne huis et iste calo nralis e ille que dixim
alr esse nram. Et si tempate applicat extinsec
faciat illa q diximus i matat no maturanda i. q
sine eo no maturarent et nobona i bona mutat
dissoluit et purgat nociua q si ta no fac psectu
aliqn tn mitigat dolore mo suppposito i sne
2a intelligeo ¶ In paine adso declat gnem
3a dicens q soluit grauedinez capit dissoluendo
mam a qua pendet et digerendo ¶ Plurim
um. declat 4a et 5a et patet ¶ Et hys q
cunqz. hic declat 6a gnem et patet.
¶ Item et declarat 7a dicens q calim quoit
hpcbz comedentib q uulnera epius sit calida
iuuant tn a calo quia frm mordet ea na si
e frm impingit et constringit i eis mala mam
frc calim resoluit et lauat et sepat ab eis
ut hoc est 3riu ei qd in pncipio dr calidum
nocere ulceribz corrodentib qz illud no fuit dictu
n de huib duas odiciones giunctas quarz
una est ut sint corrodentia 2a ut suscipiat
humores ad ea currentia na cu ita e nocet
calidu attrahen Sed cu no ita e ut hic de

etia corrodentia ¶ Et similit declarat gne
ultima dicens q calim e amicus ano pudendo matri
uesice et frm e inimicu qz ista sut mbra ner
uosa et io multo spu idigentia ad sua opa et
paz frigida resistentia et cerebro et superioribz
coitate hntibz Ex quibz cuis cito a frio leduntr
et coicant superiorib nocumtu Calidu aute
p 3riu iuuat et sbdit q cu i fine affor re
petit ypo calidu ee amicu et frm adusum
intendit uniusaligare q no solu intelligat de
aqua cala de de alys calis tepate occurentib

In hys uero. In isto affor ypo i
tendit sex gnes e hec e pa Oportet un
aq frda i locis i quibz e uel pare est ee fluxs
sangis pternalis pa 9o Per humidi frd ad
ministratioez phibet fluxs sangs ig cura ae
patet quia p illa uie constringunt et sanguis
ingrossat Et hoc totu colle q 3a ca de cura
fluxs sangs nariu Et 4a 5a ca de cura fluxs
sanguis ¶ Nota tn circha pte q sex modis
in gne constringit retineri fluxs sanguis ut
eisdam locis collige post p p diuisione tra
hendo ad 3riu sic fluxu sanguis ex nare dxa
cu flo. de basilica dxtra et de sinistra opposito
mo et cu uentosis ponendis sup epar aut
sup splene Et mstruoro fluxs cu uentosis
q ponunt in radice mamillarz ¶ 2s mod
e cu stipticis sui stipticitate confortantibz m
bru et ipm confortantibz constringentibz ut gale
Balaustie et silia 3s mod est p glutinatiua
ut albume oui et farina uolantis molendini.
4s mod est p caustica escharam sup locu gnan
tia et ita claudentia siue sint actualia ut
ferru cadens siue potecialia ut arsenicu et a
tramtu et colcotar 5s mod e p operantia
a pprietate ut stercus asini et cerebela gallarz
6s mod est p infrantia q costringut uias et
ingrossant et hnt modu tn exprimit hic ypo.
¶ 2o no fluxs sanguis quosd ee pternales
quosda no ut fluxs mstruorz e nralis et ex
uulnere est pternalis pternaliu aut quida
st choibn quida no na certus no est cohi
bendus n multu debilitet et emoroydal
silitr Illorz aut qui indicat de sui remo
tione quida giugunt cu dissone indicante
de no infrando loci ut si eet uuln i capite
cu ossis fracta et sanguis a narib flueret
rone eiz illius uulnus indicam de no ifrando
caput Et cu est ista iudicatio 9 informa
atione quqz est fortio qz indicatio de rest
ringend fluxu p infridatione quqz nos
intelligam 2e gnem i fluxu sangs pternali
indicante de sui remotione et sui iducitur
fortiori ad oppo ifratione Cu iste cu ifra
tionib frda st appropriata qz ut dixi constringut
mbru et sanguinez ingrossat sz nocumto
¶ Non super ea. 2a 9o frda no sut
apponenda sup ipa parte p qua sangs fluit

p. quia ex tali aplicatione sentiunt nocumenta que possunt
uitare sibi exeunte sumatio g etc. qua. cla et
xi pz quia si pars e uulnata locus ipse modet
a fria aqua ut sup de Et ea oferet si frigidu
ponat est locu et intaui hac mordicatione
g etc. ¶ No. g hac quem mas [illegible] i
fluxu sanguis pp uulnus na sup uulne appl
icata sequitur mordica et uilta mbri [illegible]
ifcatio et tn no alie fluxus retinet n qz igssat
sanguis et gstringunt uene ajo ponen frm et
locu uulneratum At sile uuamt igrosatio
et gstrictois uenaz a frio sn illis nocumentis
In mbris aut no uulnatis quq sup mbra pon
frm ut sup capite et in naso i cura fluxus sangi
narui ¶ Et quocq. 3a coclusio ex uo
frio i quibuscq ptibus q hnt flegmones aut infla
mationes tendentes in colore rubeu aut subsan
guineu colore ex retento sanie g p qz frm
remittit iflamatione apatis et mam repercutit
g etc. et hec sunt colle 3a xi ca de cura fleg
mois et erisipile ¶ No g p q hec nom flegmo
quq accip p oi apate i quo e inflamatio et ca
lore nam flegmon interptat incendiu. quq sunt
scripte p apate sani et hoc mo sumit hic.
¶ No 3o q hii flegmones quq fit ex sangie nomitr
currente et io mundu multu a ppo calore altato
et tales sut coloris rubei clari aut subsanguinei
Nam qn no est amplius i pncipio et sang pm
utats i calore pp nimias altatione qua recepit
a calore extneo mbri apati ut stati dice no opz
aqs frigidam suppone nec fit coit rubei coloris sz
mag ad qndam liuiditate tendit ¶ No 3o q in
pncip apats sangui gt aq fria mult mois p qa
ma repellit ad iutiora ab apate sui frigiditate
gstringen mbru 2o qz refrigerat mbru et
remitt mala gplone calida 3o qz mitigat m
bri dolore 4o quia remittit de acuitate humoris.
Ex quibus pz 3uis ditas. ¶ E no q qda litta
habt iflactioes et ista e clara qz p flactiones i
telligunt timores pturaz Alia ht inflamaties et
sic intelligitur de oi alia gplone mali sanguinis mul
titudine et caliditate gute in mebro siue fuit
cu apate siue no ¶ q no hac quem no ee co
munale ueri sed i illis duobus casibus i quibus non
licet uti repussione i pncip naz po gntr
cor pletoricos debz prie pom aq frigide et
alioz repussiuoz eua sanguis. 2o gnte apa
te i membro emunctorio pncipaliu no debt
appom repussiua. 3o ma gntete uenenosa
no sit apponen sup loco q repuunt. lz aliqua
ifrantia gcedant ut dixi in gstione de antrace
4o ubi apa fiat p modu casus. In hys eiz
casibus exeunte apate sanie i pncipio no gueit
aq frie aduniste. q ubi ma sit mlta pluri
cursus ad loca igbilia ut in pedibus ut dicitz
infra ¶ Quoniam iueterata. 4a g affor
e ista frm no est aplicandu sup apatibus sang
iueteratis i. no gntibus in pncipio ul' ppe, go
p frm ist aplicatum plus nocet q iuuet

g no est applicandu. Assumptu pz qz i iueterata
denigt et gueitit ad nigru colore q no fit nisi p
sanguis ingrossatione et mbri gi mortificatioez.
¶ No g p q dum ma curit ad mbru aut hu
mor adhuc est in uenis paruis mbri apati fria
et repussiua possut ret pelle et io p tunc gunt
n in casibus supdict Sed qn ia ma cucit et tras
iuit a uenis puis ad porositates mbri p repu
siua no pot ma regdi in uenas et io tuc rep
cussiua no gunt nam ubi humor idiget aut ma
turatioe aut resolutioe utrucq phibetur ab aq
fria et quia sanguis igrossat et ab eo spiritus luiosus
p frigidu aplicatu expmit io denigtur sanguis.
Et quq pp clausione uapoum mali multi mebru
ad corruptione tendit hys ig de ais frm non
gt in hac hora ¶ Dub tn e qz in hora guten
ad sanie apata calida gunt extinctiua ut 3a x ca
de cura flegmois i fine ig tuc gunt fria hic
de q aliqu hac hora gunt s. qn multo e maior
timor de qualitate humoris q de qtitate. Dn
tuc extinctiua adiuuat ad maturandu p actus
calore ad tepamtu ducen sed no gnte indica
tione nisi ab apate calo coit occurrente Ba
est ypocrat coclusio ¶ Et erisipilam. q
q frm iuuat erisipila no uulnatum p. tale frm
remittit male me qualitate et phibet cursu noue
me et digerit quodamo p actus mam eius. ig
gferet arg stati declarabit Et simile sniam
hetis 3a x ca de cura erisipile ¶ No g p q
erisipila e apa coliat qd plerumqz fit i cute
et est coloris rubei clari cu pauca citinitate
punxtioe et plerumqz est latu no ellenatum
notabilit et p cupssione cu digito cito cessat
rubedo eius et cito redit et ca eius est ma sbtilis
qn est pura et coit no est ma plurime qtitatis
multu opilans mbru ¶ No. 2o q i pncip talis
erisipile gt aqua fria sic i pncip alioz apatum
calidoz repcutiendo mam temperando calore et
mitigan dolore sed i erisipila qz ma e pauca
debeunt cita et suo calore corporis lesiua io in
statu gt et fortioz adunste in pura na pauca
gnte ma cum no amplius currit tempata ma
la qualitate eius na resoluit illa. Et qz subtil' est
no multu impet resolutioes in frigido Dn no sic
i flegmone dicebat q i pncip et no qn iuet
atus e debemus uti frio Ita hic i erisipila dr
Sed abte q i no uulnata et gt usqz ad finez
etia i statu. et tu collige ista ab aucte loco
allegato ¶ No. 3o q erisipila no uulnata dicit
illa i qua no est manifesta et mag solo gtit
et cu hic dicat de no uulnata patebit i septi
gne ¶ Quoniam in uulnata dolta
q affor frm no est apponen i erisipila uul
nerata s. sup loco uulneris p. qz i tali plus
nocet q psit cum frm sit ulceribus mordax
¶ Ubi no erisipila ulcari quq ex me acui
tate q corrodat cute i. gburit parte quq au
uulnerat uel ulcerat alia de ca et i utrq
casu qz frm fac dolore io mam trahit

ad locu et nocet. Nocet et calore naturalem membri extinguendo et magis inprimendo corrosivam.

Dubitatur utrum aphorismus sit verus. Et arguitur quod non primo sic. Super membris a quibus sanguis fluit non debet poni illa que auget calore corporis nec illa que suum extinguit calore naturalem. igitur non debet apponi aqua frigida. patet argumentum quia utraque talia nocet. et minor patet quia aqua frigida applicata membro facit alterum istorum nam aut vincit frigiditas caliditatem et sic extinguit ipsam aut non vincit et tunc vincit et per consequens auget calore membri. Secundo sic sanguine fluente per vulnus ponuntur frigida in vulnere igitur secunda conclusio falsa patet quia et argumentum est contra communem medicorum usum qui albumen ovi frigidum ponunt cum stuelis intra vulnera.

Confirmatur magis infrigidant membrum in profundum et claudunt vias i. sanguinem ingrossant frigida aposita in vulnera quam in circuitu. et preter hec sua corpulentia opilant capita venarum igitur multo melius sanguinem refrigerunt igitur ponenda sunt frigida super loco vulneris unde sanguis fluit. Confirmatur quia in incissione vene magne aut arterie magne stuele aut buccelle medicinarum retinentium sunt ponende in ipsa concavitate vene aut arterie ut dicit ... de cura fluxus sanguinis. Tertio principaliter sic frigidum non est ponendum super flegmone vel herisipila non vulnerata ergo conclusio falsa. argumentum primo quia frigidum compellit materiam apostematis de exterioribus ad interiora sed hec repulsio est prohibenda ergo etc. consequentia est clara quia non alio fit repulsio ab exterioribus et bene probatur per ea que dicuntur circa huius in primo aphorismorum. Herisipila exterius frigidum confirmatur quia frigidum ibi positum non potest materiam apostematis repellere cum sit impossibile eam materiam que est in mediis regionibus retroducere in venas nam tunc repulsiva in declinatione apostematis calidi essent convenientia si igitur non potest repellere intra cum ob nullam aliam causam sunt applicanda sequitur quod non conveniunt. preterea frigidum nocet in herpetestiomenis comedentibus igitur etiam in erisipila que a similiter calida materia provenire videtur et argumentum patet quia ille calidum confert ut in presenti aphorismo dicitur est.

Ultimo aqua frigida applicatur super locum ulceratum ab igne vel aqua fervente ut dicit ... de cura combustionis aque. In oppositum est ypocras. Pro solutione dubii nota primo quod sanguinis fluxus quidem est naturalis quidam preternaturalis. Naturalis ut fluxus menstruorum moderatus et in tempore suo. preternaturalis ut fluxus sanguinis ex vulnere. de naturali hic non est sermo preternaturalis ut fluxus sanguinis ex vulnere preternaturalium aut quidem indigent constrictione et quidam non. Nam dum per fluxum preternaturalem evacuatur superfluitas mala plurimum non sunt restringendi ut emorroide et illis similes. Dum vero per eos vires debilitantur et evacuatur multum de sanguine bono et parum quidem de superfluitate sunt restringendi sic aphorismo igitur ut patet solum de preternaturali et restringendi vel indigente restrictione artificiali Et quia talium quidam fiunt cum vulnere aut ulcere manifesto.

quidam non secundum ypocras loquitur in secunda conclusione maxime de hiis qui fiunt cum vulnere ut dicit Galienus in commento. Secundo nota quod cum conveniunt contrarie indicationes oportet sequi fortiorem altera non neglecta ut dicitur primo ... capitulo ultimo. Nota tertio quod redditur materia ab exterioribus ad interiora quandoque est ad interius determinatum membrum sicut ad unum principale vel nobile membrum quandoque est redditur in ambitum totius et in venas fere materia quandoque est deserviens corrupta venenosa de cuius reductione timetur ne magnum inferat nocumentum ut in antrace et bubonibus pestilencialibus quandoque non est hoc modo maligna sed pure malitie. Tunc sit prima conclusio in omnibus membris a quibus fluit sanguis preternaturaliter fluxum restringendo artificialiter et posito aqua frigida circa locum unde fluit sanguis et deducto contrario indicante. hanc conclusionem volunt ypocras in principio aphorismi et patet sic super. Secunda conclusio in nullo vulnere nobili regulariter sunt apponenda frigida ad fluxum restringendum patet quia in quolibet tali vulnere est indicatio fortis ad oppositum quia frigidum est mordax ulceribus. Tertia conclusio quandoque propter ... juvamentum quando frigida sunt apponenda in vulnere patet ubi materia et fortius esset indicatio de constringendo quam sit indicatio prohibitionis frigidorum et hanc volunt ypocras in secunda conclusione. Quarta conclusio non in quolibet apostemate sanguineo existente in principio competit frigidorum appositio patet in apostemate emunctoriorum et venenoso et facto per modum crisis ut supra dictum est et similiter corpore multum pletorico. Quarta conclusio apostemate existente in principio non in emunctoriis principalibus nec de venenosa materia nec a ... existente contrario indicante fortiori frigida sunt super ipsum apponenda. Et hoc vult ypocras in aphorismo et patet ut ibi quia frigida repercussiva apostemata minorant et malitiam complexionis corrigunt et dolorem mitigant. Sexta conclusio. post principium et maxime in declinatione talia frigida pura non sunt apponenda merito talis apostematis patet quia tunc intenditur resolutio que per frigida prohibetur. Septima conclusio Et si aliquis frigida super non vulneratam erisipilam deducto contrario indicante sit apponenda tamen non est regulariter super vulneratam manifesto vulnere applicandam secunda pars patet quia ibi est contraria indicatio fortis propter ulcus. et prima patet quia temperat malitiam complexionis membri et humoris qui valde excellenter est calidus. Ad argumenta ... Ad primum dicitur quod in casu nostro frigidum quodammodo vincit calidum sed non ex toto. remittit igitur ipsum et non simpliciter extinguit. Ad secundum dicitur quod tales materia arceat nisi fortior valde sit indicatio fluxus quam ulceris aut vulneris et sic patet ad confirmationem primam. Secundum argumentum et ad confirmationem nam dicitur quod illa que conglutinant et stipticitate faciendo restringunt sunt apponenda intra vulnus sed nisi sit valde fortis restringendi indicatio debet poni calida et non frigida. Oppositum ubi sit fortis talis indicatio. Ad tertium dicitur quod non semper repulsio ab exterioribus ad interiora est prohibenda Nam nisi ita essent pletorica per evacuationes preceptas et materia non mixta est maligna cum redit in ambitum totius non multum ledit et membrum apostematum multum juvatur. Et concedit tamen quod erisipila exteriora

ficta malum est convertens intra ita ut erisipila
fiat intra sed malum talis erisipile non est
malum contra intra venas ubi corrigatur. ¶ Ad
confirmationem dicitur quod sufficit quod tale frigidum repellat il-
lud quod est in venis licet non repellat id quod est
in poris. ¶ Ad xm negetur utraque consequentia. ¶ Ad quartum
negatur assumptum sed applicatur ad vesicationem
loco allegato. Et hec de tota dubitatione.

Intendit ypo. G in 9° facit tres particulas
duas conclusiones pertinentes ad flegmonem, 3a ultimas
pertinentes ad erisipilam; 2a ibi dicit, 3a ibi 3a
iuvat etc. ¶ In prima dicit quod ypocras intendit docere
in isto afforismo in quibus iuvat frigidum sive frigida aqua.
Et dicit iuvare illos unde fluit sanguis
aut fluxus non ponendo super loca ubi est vulnus a
quo exit sanguis. Sed circa loca vicina et super
loco a quo venit ad talia loca vulnerata.
¶ In parte 2a dicit quod est ypo. Dicit frigidum iuvare
in omnibus apostematibus calidis et in locis comestivis id est in
illis calidis a partibus de quibus dubitatur ne fiat
cancrene vel herpetes. Intendit ergo in istis me-
bris succurrere que sunt intensa propter suum
calorem quod fit cum frigida aqua. Nam ad hec loca
sunt currentia quiescentia id est sistentia cursum humo-
ris. Et frigida temperantia mala qualitate. Et
ideo aqua frigida est conveniens propter predicta et maxime
tunc quando cum videntur cernuntur esse rubea sicut sanguis
recens. Et ideo frigidum suppositum facit livescere
et ad nigredinem tendere et ideo si prius essent denigrata
per se converterent iam ad cancrenam frigidum non
conveniret quia disponeret membrum ad corruptionem
dicit ypo. ex recenti sanguine. ¶ De 3a parte dicit
quod aliqua frigida iuvat erisipilam non vulneratam vel
ulceratam et ideo quia addatur non vulnerata quia vul-
neratam nocet. Nam frigidum mordicat loca ul-
cerata et dolorem facit in illis ut supra dicitur. Quo-
cumque loca sint que patiuntur dolorem dolor est
illuc causa quia trahitur humorum pessimitas ad ipsa
id est magna malitia nam membra patientia malos humores
bonos mutat et si boni mutatur dolente et
apostemato membro in mala malos mutantur.

Frigida velud nix. In presenti
afforismo ypo. intendit hanc conclusionem quod res frigide
ad modum nivis et cristalli sunt inimice
pectori. Probat sic. Talia frigida commovent tusses fa-
ciunt fluxus sanguinum ad pectus id est faciunt catarros
qui sunt inimica pectori omnia ista. Et dicitur declarabitur
statim. ¶ Nota igitur primo quod per frigida velud
nix et cristallus intelliguntur omnia excessiva ac-
tualiter frigida quemadmodum aqua conservata in potu sicut est
glacies. Et sic est aer in yeme hora rabiosi
frigoris et flatus borre et aqua frigidissima
que in quibusdam fontibus invenitur et infrigidata in
nive. Et ideo dixit frigida sicut nix etc. et non
dixit de nive et cristallo solummodo. Et quo
patet quod si in nive sit aliqua malitia ex pro-
prietate de illa hic non intendit solum. Nam intendit
de nocumento frigoris actu multum excessivo

et hoc modo aqua resoluta ex nive bona dum ipsa est actu
excessive frigida pectori et nervis est apta facere nocumentum
ut dicitur 3a parte capitulo de regimine aque et vini. ¶ 2°
nota quod pectus hic sumitur pro membro habente concavitatem in se
continente in se spiritualia membra. Et hoc modo pectus est
constitutum ex cute et pinguedine musculis cordis car-
tilaginibus panniculis et ossibus venis et nervis et
arteriis. Et sunt in eo panniculi multum sensibiles
ut pleura diafragma et mediastinum et quia est
ordinatum pectus ad tutelam spiritualium et maxime cor-
dis et ad fumia eius. Ideo oportet quod sentiat ea que in ipso
nocumenta continentur ut excitetur ex illo virtus expulsiva
ad expellendum cum tussi. Oportet etiam ipsum esse obediens in
dilatatione et constrictione ad hoc ut faciliter compleatur
anhelitus. ¶ 3° nota quod vehementer frigida occurrentia mem-
bris nervosis primo sentiuntur ut mordicativa et disgregativa.
2° prohibent resolutionem humiditatum in eis contentarum et
adducunt in eas viscositatem et constrictionem et sic magis
difficiles ad cottidiem reducuntur. ¶ 4° nota quod cum vehe-
menter frigida occurrerit et coierit corporis qualitas ca-
piti infrigidatur multi vapores qui resolverentur et
exprimuntur humiditates externe versus pectus. Et
plures partes in nutrimentum convertentur que a forti
frigore prohibentur resolvi et auget fluxus humiditatum
a capite ad pectus. Ex quo patet verificatio conclusionis
et antecedentis in probatione afforismi. Nam primo hec ta-
lia frigida inspissando humiditates que sunt in nervis et
eas hoc modo densando et stringit musculos impedi-
tiunt in motu pectoris. Et quia membra illa nervosa
a frigida excessiva fiunt alterantur a proprio temperamento
cum sint pauci caloris ideo etiam in aliis operationibus
leduntur. Deinde patet quia faciunt tussim scilicet propter
malam sensationem in nervosis partibus. Et propter magis
quam multiplicant catarrum ac auget ad pectus
ex causa dicta. Sed sputum sive fluxum sanguinis
faciunt propter tussim ut apparet loco 3° maxime quia
frigus forte ingrossat sanguinem in venis et facit
ipsum retinere in venis. Unde non mittitur ad
alia loca ad que mitteretur eo superhabundante
et non ingrossato unde tandem tument vene et
rumpuntur et fit fluxus sanguinis. Et hoc dixit
Avicenna loco allegato capitulo de fluxu sanguinis propter apa-
tiones aut contineres magnum sunt propter frigus constrin-
gens ea et faciens dilatationem ei difficilem
quia non obedit virtuti laboranti in illo cum dila-
tatione. ¶ 5° specialiter propter nivem est notandum
quod nix cum sit vapor congelatus a quo si non aliter
saltem per magnam resolutionem partis dulcioris ut
dicit ypo. in libello de aqua aere et regionibus.
Et per magnam expressionem satis de humido consumpta
est ideo non solum aqua que est frigida sed grossa. Et
ideo etiam si resoluta et sumatur ita frigida sicut alie aque
nocet non solum suam frigiditatem sed etiam sui te-
rrestritate. Et si sumatur aqua ex nive contingens
bona per carentiam malitie rei super quam
cadit. Et hoc modo vult Avicenna quod ledunt qui
aqua tali utuntur aut sorbito aut in pressa
etate ut dicitur 3a primi capitulo de regimine aque et
vini. ¶ 6 nota quod cristallus 2m communem opinionem

5

ut narrat ab ysid. 13° ethimolo. nascit in fussimis
montibus asie ex gelu sive glacie et e valde frigida
Sed si per cristallum intelligimus gelu valde durum
vel glaciem claram ut cristallus non erit error in
afforismo sive concordia autem habere quo ad aquam
ex nive 3a primi cap. de regimine aque et vini Et
ab ysaach in dietis particularibus et e utilis ut patet.

Quecumque etc. In isto facit duo primo ponit similitudines istius ad precedentem 2° exponit in 2a sicut cum pectori. Dicit primo quod ypo. hucusque determinavit de frigida et calida scilicet aqua hic insinuat frigida sicut nivem et cristallum et hoc quanto sunt frigidiora aqua communi. scilicet tanto sunt nobiliora alias nociva in suis scilicet nocivis. Sicut etiam insinuat et patet.

In articulos. Concordia afforismi e ista aqua frigida super effusa copiose articulis dolentibus et tumidis sine ulcere refrigerat eos et detumescere facit et sedat dolores. 9° p. sic aqua frigida remittit calorem membri apatis talis et reprimunt influxum ipsius et mediocriter stupefaciunt que faciunt hic omnia dicta quorum causam et dictis statim declarabitur Circha afforismum notandum quod per articulos intelligimus juncturas artuum sive puncta membra sive artuum terminos et sic juncture. et ideo sensus est de doloribus et tumoribus juncturarum nam in loco quandoque dolent absque tumore et quandoque cum tumore. Nota 2° quod licet quandoque sit a materia frigida plurimum tamen in principio cursus materiei e ibi materia calida colerica aut sanguinea Et ideo licet aqua frigida in frigidis non conveniat tamen quia in calidis convenit ut ostendam et ista sunt que plurimum accidunt ideo afforismus verificatur ut in pluribus. 3° nota quod aqua frigida multa addit ad membra ad frigidum et ideo id quod e in membro de inflamatione tollit et ideo membrum huiusmodi refrigerat. Ratione autem in venis exprimitur repercutit ipsius et ideo attenuat tumorem recte sicut dicimus in afforismo partium anni istum de flegmonibus Et quia sua frigiditate tollit spiritum sensitivorum et nervorum debitum temperamentum ideo quodammodo stupefacit membrum a membrum dum stupidum divenit dolorem sencien vehementer sentit et ideo dolor mitigatur et sic patet afforismi intellectus Et patet quod dicit sine ulcere sicut etiam ex eadem causa qua supra de erisipila et patet quomodo modificandum e afforismus in apatibus recentibus non antiquis sicut quod intelligatur dum apa e in principio vel in augmento Sed diceres contra quod in doloribus et apatibus juncturarum materia confluit plurima et fortis ideo non debet fieri repercussio quod non in principio tunc cum e apta et magis mobilis quam in processu Hic dicitur negando consequentiam nam plurima confluit materia cum corpus e pletoricum et debet prius evacuari ut 3° tegni dum non solum quia non est residuum corporis pati recipere per repercussionem cum sit plena quam cum asignatur in loco allegato sed per duas causas positas 2a 3a cap. de cura doloris juncturarum prima e quia materia ingrossatur et fit inobediens motui Et quia multa e et prohibetur resolutio que per partem alleviatur tunc intendit dolor 2a est quia quandoque recurrit ad principalia membra illa que ad illum locum

currebat per materiam autem non multe effusionis quantitatis est minor iste tres cause cessant.

Frigida sicut In isto primo verificat conclusionem quo ad attenuationem tumorum 2° quoad doloris minutionem ibi 2a unum fit. Dicit primo quod frigida ut dictum est supra conveniunt et juvant apata calida rubicunda et sanguinolenta id est loca apata et hoc quia repugnat membris mittentibus sanguinem ad hec loca. Similiter quod intelligam hic de apatibus articulorum et hec e causa quia mitigat dolorem non solum ut statim dicetur sed per ablationem cause quia repellit eam a membro. Deinde 2a parte dicit quod preter istam causam quam dicit sit quod frigida aqua supposita istis membris facit stuporem quia repellens sanguinem et spiritus membrum fit pauci sensus Et stupor cum tollat virtutem sencien minuunt dolorem.

Aqua que cito. Concordia afforismi e ista aqua que cito calefit et cito infrigidatur e levissima 9° p. sic Talis aqua facilime est transmutabilis a nostro calore igitur e levissima. dicitur et quantum statim declarabo. Nota igitur primo quod aliud est apud philosophos aliquid cito calefieri vel cito infrigidari et aliud velociter calefieri vel velociter infrigidari nam id proprie dicitur cito infrigidari quod post paucum tempus fit frigidum certo gradu et ita proportionaliter de calefieri. Sed id dicitur velociter infrigidari quia in pauco tempore multum de latitudine denominationis esse frigidi acquirit, vel esse calidi perdit Et inde declaratur in hoc exemplo pone quod non dicatur frigidum nisi huius frigiditatis super medium gradum vel calidum vel huius caliditatis super medium Et sit a per tres gradus frigiditatis distans ab hac dispositione b. vero per unum et acquirat b. illum gradum in hora a acquirat duos gradus tunc a infrigidatur velocius quam b. quia in equali tempore plus de latitudine frigidi acquirit et tamen non cito infrigidatur quia in illa hora b infrigidatur et fit actu frigidum et non a et hoc dico grosso modo ad modum meorum. 2° nota quod causa quare aliquid cito infrigidatur id est pervenit ad summum intento cum dicitur frigidum est parva distantia eius ab illo termino dum prius tarde moveretur cito terminum illum attingeret aut velocitas transmutationis versus illum terminum dum magnam distantiam cito acquirit et patet quia cuiuslibet motus velocitas que magna e proveniens aliquando agentis ad passum que sequitur aut agentis vigorem aut passi paucitatem resistentie et ideo velociter infrigidari sequitur aut istorum alterum aut utrumque et sic in velociter calefieri Et quia in comparatione dicitur intelligi paria ceteris [illegible] aqua que velociter calefit et velociter infrigidatur debet esse parum resistens caliditati et parum resistens frigiditati Nota 3° quod ypo non dicit quod aqua que cito calefit levissima e nec dicit aqua que cito infrigidatur levissima e sed dicit quod est levissima illa in qua hec duo copulantur scilicet quod cito calefit et quod cito infrigidatur Et quia hec duo non possunt copulari per multam distantiam aut paucam ab utroque istorum terminorum esse calidi et esse frigidi quia id quod parum distat ab uno multum distat ab alio ideo restat quod talis aqua cito calefit

et cito infrigidatur quia parum resistit calefactioni et parum resistit infrigidationi nam cito calefit et cito infrigidatur quia velocitas non quia parum distat a velocitate infrigidandi et velocitate calefiendi ex terminis propriis sed est propter parvitatem resistentie ut supra dictum est. ¶ Secundo nota quod cum calefieri et infrigidari sit motus ideo illud quod utriusque illorum motuum parum resistit ut plurimum hoc facit propter causas que faciunt corpus abilius pravae forme resistentie non solum respectu unius tantum. Et ideo aqua que cito calefit et cito infrigidatur ut plurimum respectu aliarum alterationum possibilium in ea debet esse parve resistentie. Ex quo sequitur quod plurimum respectu aliarum aquarum faciliter transmutatur et mutatur a nostro calore naturali. Et sic patet veritas assumpti in probatione omnis actoris. ¶ Cum nota quod per aqua esse levissima possumus duo intelligere unum quod sit parvi ponderis et hunc sensum non vult Galenus in genere esse quia minus valet. Secundo modo levissima quia non gravat virtutem digestivam stomachi hominis bibentis illam. Et hoc modo intendit Ypocras. Et constat quod plurimum est per aquam que cito calefit et cito infrigidatur patitur faciliter a nostro calore ut est naturalis et ideo est levissima. ¶ Ego autem dico notanter ut plurimum quia non video quid repugnet quod una aqua sit subtilis et ideo faciliter calefiat et faciliter infrigidetur sed hoc habeat proprietatem malam merito cuius resistat multum calori naturali humano. Sicut esset aqua transiens per aliquam malam terram aut malam mineram et hec non esset levissima ad modum Ypocratis. Si tamen intelligatur cetera paria in comparatione erit conclusio universalis. ¶ Sed forte videtur quod aqua que cito calefit non cito infrigidatur ita quod ducatur ad terminum infrigidationis. Nam si cito calefit et cito infrigidatur erit rarior modo dicta et per calefactionem. Nulla enim alia causa videtur in aqua quod sit rarior nisi quia est calefacta. Sed si est calefacta et rarior non cito ab eodem agente ducitur ad eundem statum termini sicut ad ultimum. Probatur quia si debet duci ad ultimum statum ergo prius ducatur ad dispositionem omnino similem cum dispositione aque frigidioris et densioris. Sed cum erit ad illam dispositionem deducta passo equo cito infrigidabitur cum alia. Ergo et totum tempus infrigidationis sue erit maius quam tempus infrigidationis aque frigidioris per tantum tempus quantum ipsa stabat antequam ad frigidius deduceretur. ¶ Hic breviter nota quod omne quod est rarum sit calidius. Nam constat quod multotiens aer est aqua quedam valde frigidior ut apparet ad tactum tamen non est densior nec aqua aere isto rarior. Et si dicatur quod saltem in rebus eiusdem speciei hoc est verum dico quod non. Nam constat quod aqua a debili calore resoluta et in vaporem conversa et multos bullitos non resoluta a calore forti ymo remanet sub forma aque et tamen valde calidior est et densior dum bullit, et est forma corpulenta quam dum a tepido calore est ita facta valde vicina vaporis. ¶ Dico ergo per rationem ad dato quod aqua que cito calefit secundum alterius aque sit calidior et cum hoc rarior tamen cum congelatur ut constat de Aristoteles de aqua calefacta que cum congelatur ex occursu fortis frigoris congelatur. Et cum arguitur ista cum antequam congeletur deducetur ad dispositionem omnino similem dispositioni aque frigidioris et densioris nego hoc. Et cum dicitur modo est calidior et rarior et in fine erit frigidior et densior ergo aliquo intermedio tempore erit eque densa et eque frigida nego consequentiam. Sed bene sequitur quod aliquando erit ita frigida et aliquando eque densa sed non oportet quod simul ymo quando erit eque frigida erit rarior et ideo valde velocius infrigidabitur sed quando erit prope infrigidationis terminum fere subito quia in valde pauco tempore congelabitur. In quo tempore et si aliquando sit grossior quam prima tamen est tanto frigidior quod etiam tunc velocius infrigidatur. Et hoc est vera solutio. Et tunc ex dictis considera modum quem quidam contingit quamque aquam infrigidari et tamen eandem precedenti tempore citius rarefieri.

¶ Unde oportet nos. Galenus in quarto facit tria. Primo exponit illum terminum levissima. Secundo videtur tacite contra tertio differentias actorum. Tertio narrat signa dicta cum sufficientia ibi secunda Neque solum ibi tertia quando adsit in tertia quinque. ¶ De prima dicitur quod non debemus credere Ypocratem intendisse hic levissima in ponderatione et hoc propter duo. Primo quia minus utile inveniret fuisset ad medicinam. Secundo quia hoc non potuisset investigare longo labore et magno tempore cum in pluribus fuisset opportunum facere experientiam. Sed ideo dixit levissima ut intelligamus illam que non gravat stomacum sed digesta cito transit. ¶ De parte secunda dicitur quod non solum hoc est signum quod aqua sit bona sed Ypocras posuit hic signum boni aque quod erat obscurum. Nam primum signum aque bone est quod sit clara, secundum quod non appareant in ea ymagines, tertium quod careat malo odore et sapore. Quartum est quod positum est ab Ypocrate quod cito calefit et cito infrigidatur. ¶ De tertia parte dicitur quod quando aqua habuit conditiones istas dictas quod ipsa cito calefit etiam cito digeritur quod est dicta in expositione actoris. Et sicut cibus subito digestus est bonus ita aqua cito digesta suo modo est bona. De quarta parte dicitur quod qui voluit cognoscere et temperare aquas bonas ad bibendum non querat signa alia certiora istis quia ista sunt certa et alia sunt fallentia. ¶ Circa tamen predicta occurrunt plura dubia. Primum quia non videtur quod aqua digeratur cito calefit et cito infrigidatur nisi quia rara est. Et ideo ex actore videtur sequi quod aque rariores sunt meliores. Cum ergo aque pluviales sint rariores sequitur quod ipse essent meliores omnibus tamen est falsum quia ipse sunt parate putrefieri ut in libro de aere aqua et regione dicit Ypocras. Et dicitur secunda conclusio de aqua. ¶ Secundum dubium quia aqua magis suavis naturaliter aque est melior sed illa que difficulter calefit magis servat proprietatem aque naturalis ergo ista est melior et melior probatur quia ille aque sunt meliores que cum aliis partibus magis possunt sibi coniuncta ad suam naturalem quietem ut patet secunda probatio hec enim est causa quare aqua que est iuxta et melior constat autem quod tales sunt magis proprium naturalis servantes. ¶ Tertium dubium

quia ex dictis seq̄ q aque fontiū nō ēent alys i
meliores contra q̄ dicit 2ª p cª de aqua dicentem.
Aque uero q̄ sūt alys meliores sunt aq̄ fontiū.
Et patet contra quia aqz pluuiales sūt ma̅ calle
factibiles et putrefabiles iste cū sint sbtiliores.
¶ 2ᵐ dubᵐ q2 uidet ex dictis q aq̄ currētes ad
occidentem ēent meliores aquis ad septētrioz
tendētib₃ contra dicit 2ª p cª allegᵗᵒ et pz contra
quia ille magis a sole sbtiliant et leuigant
et iō sunt facilr apte pati et a calore et a frē
¶ 3ᵐ dubᵐ q2 seqret q aq̄ currētes suis fōtib₃
ppinquiores ēent meliores quia ibi sūt sbtilior̄
cum minꝰ distent a natā uaporis uel aeris ex
quo sūt genite contra q̄ dicit loco allegᵗᵒ ubi dicit
Erit tanto meliꝰ aqua q̄to magis a suo elloga
bitur ꝑncipio. Et ɔfirmat ex auerroy q̄ colligit
de flumine qui erat meliꝰ in corduba ubi sua
originē q in sibilia longe ab origīe ¶ 3ᵐ dubᵐ
quia tūc aq̄ ex quib₃ uinū ampliorē tollat
ad mixtionē ēent meliores nā ille sūt q̄ a uino
facilr uincuntur et ī sūt sbtiliores. contra ē fal
sum et q̄ dicit cª allegᵗᵒ cū dicit Et neqz ui
nuz tollat ut ex ea admisceat ī paruum.
¶ 4ᵐ dubᵐ ēet contra q2 ex 3ᵒ uidet q aq̄ digerit
contra aliqua nō uiuit contra nō digerit pz contra
q2 digestio pserᵗim in iuuatiuo nō ē nisi p
paratio ad nutricationē Et aᵉᵐ est dicit pᵃ pᵗ
cª de aqua in princᵒ ¶ pro iste no pᵒ q aqᵃ
ut ē pot absolute nō ordinat ī corpᵉ ñ ad
liquefaciendū cibum et ad faciendū ipm
penetrare nam ex ea nō ɔuīt q mutat nec
q alteret corꝰ Ad hāc intentionē sic cum
ēet meᵘᵃ et iō hoc uᵗ q habet misceri cum
cibo. illa aqua dī dbᵗᵉ melior p quā ī temp
ato corpᵉ melꝰ p se hec duo pficiunt alys
nocūᵗ adductꝭ ¶ 2ᵉ notandū q hec aq̄ q̄
utimᵘ in potu et si sit simplicitati uicina
tn̄ nō ē oīo simpᵒ quin cum illa sit com
mixta corpª aerea et terrea et q̄dā mucila
ginosa multotiens sed quoqz commixtio
magis pseuerat sūt grossa nā aerea pāsi
cito stellarum et solis uirtute uaporat et
illud qd pluꝰ in aq̄ stā est grossū terēstre
uiscosum et hoc pot colligi ex mō loquendi
Auic 3ª pmi cª de aqua contra torpidos meᵗ
arguit qui dīt p decoctionē ingrossari aquā
Constat .n. q si resoluerᵗ pars aerea nō
ēet ita ɔueniens q p decoctionez resoluta pte
aerea aqua fieret grossior q̄ admodum
uidem in lixiuio fieri p ɔsumptioz fumosarum
partiū ¶ 3ᵒ no q partes tere et grosse q̄
q3 ita ɔtinent in aqua ut commisceant ue
vel quasi uere cum aqua sic uaporose uł fu
mose ut pz in aqua maris et lixiuio q̄dā
aūt nō sūt ī aqua hoc mō ɔmixte sz facilr
ɔuinsiᵇˡᵉˢ sic ille q̄ sūt in forma corpulenta
densa et sūt nala pue ut atomi qui sūt
in radio solis. Nam uidemꝰ q aqua padi
et reni et si sint turbulēte cū a flumine

deueniunt tn̄ cum coquunt magis separant ptes ille
et in lixiuio Et aqua cui admiscet calx ma̅
q fiunt grossiores et magis turbide Ergo q̄ patz
q non utilr quelib₃ aqua p decoctioz sbtiliatur
nec utilr p decoctionē melioratᵘʳ uero quia ī aqs
portabilib₃ terrē ɔmixtū ē ut pluʳᵐ grossum
non uehemēter adherens ideo p decoctioz plures
rectificant ¶ No 2ᵒ q pura bibilis aq̄a si da
retur uel ualde puritati uicina p puā ɔmix
tionis aliarum uero ī ᵃ uidet ɔuenientissima sub di
cta rone. dummō pp diuturnā frigiditatem non
sit uehement grossa aut pp actualē tepiditaᵗᵉᵐ
nō sit roboris relaxatiua Et cū i ē ī hac
puritate et frā ɔueniens q̄to ē sbtilior tanto
melior quia hec sine nocᵘ est illa p quā tem
patum corpꝰ melꝰ sequā in potu fines ītētos.
Sed aq̄ que ab hac bonitate recedūt aut quia
ī qualibꝭ actualib₃ sic sūt disposite ut offendāt
Aut quia in mō sbe sūt minꝰ ɔgrue aut pp
malitiā rerum commistarum hnt alia nocumēta
facē. ¶ Hys hitis rndetur ad dubiᵃ. Ad pᵐ
rndet thadeus in glo. huiꝰ affor. ɔcedo q aqᵃ
pluuialis est melior q2 sbtilior ¶ Ad ratioez
in ɔtrarium dic q licet extra aq̄ pluuiales sūt
citꝰ putrescentes tn̄ in corpᵉ nrō non quia
non tam diu stant sb forma aq̄ q2 putre
scē possint Et iō remanet bonitatꝭ sbtilitatꝭ
sblato timore et malitia putrefactionis ¶ hec
tn̄ ruffo ɔpssetum dic Auic 2ª p cª de aqᵃ
ubi dicit Sed tn̄ aque pluuiali cito aduenit
putredo licet sit aqua melior pptea q ē sbtilꝭ
ualde et q2 in ipsa corrumpens terreus et aere
cito opatur et fit ex putredo eā ɔputrescen
humores et īpedit pectꝰ et uocē. Constat ergo
q loquit de mā putrediē actiue ī ea quā
ē intra corpꝰ. Dico ergo q aq̄ fontiū cū alys
suis laudib₃ sūt meliores aquis pluuialib₃
Et qn̄ argᵘ pluuialꝭ ē sbtilior ergo melior
nego aᵉᵐ q2 ista sunt nocuᵗᵃ alia ex ɔmi
stione diuersarum prium ɔparatiuū ad putrediez
¶ Ad 2ᵐ negatur q aqua magis seruās natū
aque sit melior plures ɔditiones ī ea lau
data requirunt p quas recedᵗ a sua nali di
spōne q ā laudā aqua cū ē multa cū alys
bonis ɔditionib₃ est q2 ad ɔditioēs bonas quas
hꝫ facile transmutat alias q̄ sequuntur miscentᵘʳ
¶ Ad 3ᵐ pz ex dictis in pmo dubᵒ ¶ Ad 2ᵐ
dī q currentes ad occidentē hnt ɔmixtioz
uenti occidentalꝭ q̄ est deterior q̄ ɔmixtio uēti
septētrionalis ¶ Ad 3ᵐ dī q antequā a fonte
scaturiat sūt ɔmixte ptib₃ terreis q̄ in cur
su descendunt et ita aque purificantur
p motū et sbtiliantᵘʳ multotiens. licz sit pᵒˢᵉ
aliqū ēē q sunt puriores et sbtiliores ī fontu
et est raro ¶ Ad 3ᵐ negā pᵃ contra et neg
q ille quarum ampliorē tollat ɔmixtiōes facilr
uincunt a uino sz bn̄ nimꝭ facilr uicāt et alt
aut uinū q2 sūt grossiores nō tn̄ bn̄ miscibiles.
¶ Ad 4ᵐ dī q aqᵃ digerit ipe et non ꝑprie :-

Quibuscumque sitientibus. Conclusio pr[ese]ntis affo[rismi]
Quibuslibet habentibus intensum bibendi desiderium
de nocte bonum est dormire p[ro]p[ter] somnus removet
talis desiderii causam etc. S[ed] s[ente]nciam cum gl[osa] s[ecundu]m patebunt
in notabilibus. Et tu collige hanc sententiam
3a p[arte] c[apitulo] de regimine aque et vini, et utilitatem
per te considera. ¶ No[ta] 1o q[uod] sitis cum sit desi-
derium frigidi et humidi, quedam p[ro]p[ter] defectum humidi
sicut os stomachi quod p[er] ebullitionem et acuitatem
eiusdem humidi, non obstante q[uod] de humido sit multum
et ista communiter d[icitu]r preternaturalis. Potest et esse sitis aliqua
voluptuosa quedam delectationis post imaginem ut
dictum est supra de fame in affo[rismo] maxime intelle[ctum]
de siti p[ro]p[ter] ebullitionem humidi in ore stomachi. ¶ 2o no[ta]
q[uod] huiusmodi ebullitio humidi quandoque fit a causa pr[ese]ncia sicut cibo
calido aut acuto aut salso quandoque a causa corr[ump]enda et
hoc aut p[ro]p[ter] humores putrentes ut in febribus.
Aut p[ro]p[ter] cordis aut pulmonis caliditatem aut p[ro]p[ter] col-
ericam [illegible] aut salsam, vel eorum fumos ori
stomachi concitatos. quandoque etiam contingit q[uod] cibi indigestio
a quo vapores multi elevantur cum patiuntur a
calore vero magis ut actuali quam ut naturali,
et isti vapores ori stomachi occurrentes calefaciunt
ipsum et sitim reddunt humidum, et de hac in-
telligit ypo[crates]. Nam quia dicit de illis quibus est desi-
derium bibendi in nocte, constat q[uod] loquitur de eo modo
nocturne sitis qui plurimum contingit. Tunc
autem quia nocte plurimum p[re]cedit cena et cum suffi-
ciente potu, et in ipsa aer est frigidior et humores
quiescunt et vacant somno quod omnia habent hu-
mectare. ideo si in ea accidat constat q[uod] non est
p[ro]p[ter] defectum humidi quia ut plurimum et non est ex
cibis aut calido aere aut calidis humoribus.
hec enim omnia magis contrariarentur in die. ideo rest-
at q[uod] illi quorum maxime notatur nocturna sitis
sunt qui p[ro]p[ter] indigestionem sitiunt. ¶ No[ta] 3o q[uod] in
somno calor naturalis revocatur ad interiora et con-
fortatur, ideo cibi digestio melius perficitur. et tales
calidi vapores resolvuntur et p[er] consequens p[er] somnum
causa sitis removetur. et hoc modo limitandum est conclusionem
patet conclusio distinctionis.

Hic dubitatur utrum. Nocturna
sitis p[er] somnum removeatur sufficienter. Et p[rimo]
arguitur q[uod] non. Sic sitim factam a caliditate re-
movent vigilie, sed plurimum sitis nocturna
est a caliditate quia est a vaporibus calidis indige-
stibilibus. S[ecundu]m etc. Dicitur sumitur p[rim]a 3a c[apitulo] de futurorum
siti febrium acutarum, ubi dicit: Et sitis
quandoque fit a frigiditate et sedat eam somnus.
Et quandoque fit a caliditate et sedat eam vigilie.
¶ 2o sic sitis nocturna maxime de qua hic
loquimur fit a cibi fumis vel vaporibus
actu calidis S[ed] somnus non sedat eam, tenet
decimum p[ri]mo quia p[er] somnum magis calefiunt con-
fiant a rebus actu calidis, et dicit etiam Avic[enna] 13a
3a c[apitulo] de siti in fine, ubi dicit: inviando ea que
commovet sitim. Et somnus facit cibos calidos.
¶ 3o a multis causis potest p[ro]venire sitis in nocte
q[ue] non sedantur per somnum sed augentur. S[ed] non quo-
libet nocturne siti convenit sedari per somnum sicut quando
fit ab humore colerico in ore stomachi quod a causa debilis
incendio quod a morsu vipere vel potu vini in fu-
sionis vipere. Aut p[ro]p[ter] apostema epatis vel pulmonis
calidum et multis aliis modis satis notis. ¶ In
oppositum est ypo[crates]. Dicit enim q[uod] in quibuscumque
talibus bonum est si dormiant. ¶ In isto du-
bio p[rim]o notandum q[uod] aliqua est sitis naturalis recte sicut
et aliqua est fames naturalis, et est illa que consequitur
naturalem et convenientem humidi reddi in ore stomachi
consumptionem quia factam a causis mere naturaliter occur-
rentibus. Illa autem dicitur non naturalis sive preternaturalis
que accidit a causa preter naturaliter superveniente p[ro]p[ter] quod
preternaturalis superveniri. Et est multorum modorum ut su-
mitur 13a 3a c[apitulo] de siti. Et hic maxime loquitur de siti
preternaturali, nam sitis naturalis debet sedari potu
i[d est] non somno tamen, ut potest comprehendi a G[aleno] in co[mmen]to.
¶ 2o no[ta] q[uod] licet multis et variis modis pos-
sit accidere sitis in nocte tamen id q[uod] communiter contingit
de sitientibus in nocte in hora non consueta.
est p[ro]p[ter] cibi ampliorem sumptum in cena, quia
cum non bene regatur a calore naturali plurimi
eius fumi elevantur a calore accidentali qui
sunt actu calidi. et occurrentes ori stomachi calefa-
ciunt humidum reddendum in expulsionem aut con-
sumunt et resolvunt. Et hec satis declaratum
est in notatis huius affo[rismi]. et ideo de hac p[ro]p[ter]
intelligimus. ¶ 3o no[ta] q[uod] sitim sedare potest
intelligi duobus modis. uno modo quia removetur qualitas
appetitiva, et sensatio triste in siti existens sed
remaneat cause facture sitis sive non. et
hec sedatio est improprie. sicut stupefactiva im-
p[ro]p[ri]e dicuntur sedare dolorem. 2o modo dicitur sedari
sitis quia removetur cum causa preternaturalis re-
movetur loquendo de siti preternaturali. aut
ita disponuntur ut statim apte convenienti senti-
endi obiecta sitis sensitiva ita disponantur ut
non sufficiant facere eam sicut dicimus sedare
dolorem ea que causam removent. Et 1a est
vera et propria sedatio. Et de hac loquuntur
doctores in hac materia. Nullus enim dubium q[uod]
p[er] somnum impeditur sensationes exteriorum sensuum.
Et ideo et sitis removetur dum actu homo dormit
ex quacumque sit causa. Sed tamen non dicitur omnem
talem sitim sedare a somno cum dicat contrarium
et p[ro]movet illam que fit a cibo calido. ¶ No[ta]
4o q[uod] in somno calor intus revocatur, ideo fortior et
melior fit digestio, p[er] quam fumi et vapo-
res qui resolvuntur a cibo sunt convenienciores quantitate
quam si ab actuali calore non agente ut naturali
elevarentur, ymo plurimi qui a tali digestione
elevantur sunt mulcebres, et somnum inducentes.
¶ Hiis habitis sit ista p[rim]a conclusio large sumendo
sedare sitim somnus unaquamque sitim est aptus
sedare. patet quia quilibet quantumcumque forte exteriorem
sensationem potest somnus removere. ¶ 2a conclusio
Non quilibet somnus sufficit ad quamlibet
intensam sitim removendam. hec patet

quia no quilib

quia no quilibz somnus suffiat omne sensati
onez remouere ymo multociens excitatio et sitis
euigilat dormientez. ¶ 3a q° propte loquen
de sedatione no qlibet sitim nocturna suffic
somn sedare. Ista patz de siti nali et de siti
propter defectum humidi i caruita stomac
et de siti pp me et alios calos et de siti pp
indigestionem talem q somn ea corrige n pot.
¶ 2a q°. plures sitim i nocte ex nimia abi
ptitate suffic somn sedare aut mitigari i se
et in ea minuere. hoc est quod intendit ypo
in pmo affor et p. ut i. ¶ Ad are ad
pmuz dic gentilis q sitim fieri a fcate ite
lligitur a caliditate diminuta i digeren
et istam sedat somnus q tn fit ppinqui
ab actuali caliditate vapor. Sitim uero
factam a caliditate humoz in stomaco sedat
uigilie ad exiora mouen et io no dic auic
q semp sitim a calidite sedant uigilie sed
q qnqz et ita de siti facta a fcate no dix
q semp sedatur somno sed q qnqz ¶ Ego
aut puto q frig aeris attracti multocies exp
mdo ordium humidu au ita grossam ut n
penetret in poros pfundos quqz fac sitim q
sono sedat sic multocies acit q fumi mlti
caliditati elleuati a mia putrida i sono re
tenti causant somnu que resolut et ex
pulsis illis p uigilia sedat. Ita q dum i
loco illo solum queda gngestia ponit ¶ Ad
2m dz q illi fumi p somnu resoluit. Ad
gfirmatioez negatiue silitudo quia gsti q
bona digo a cibis calidis vapores elleuat
calor no sic ab oi cibo mlto. Ad 3m pz i de.

Non hic innuit.

Non hic innuit. In q° tunda fac
fac tria p° remo' unu iiii ab affor. 2°
dat gualem itellectu affor. 3° iudit qoni
q ad ppositu possit mo'. 2a ibi Sed uma
bit ibi 3a oporz tn. ¶ Dic p° q i isto
affor. ypo non innuit q sitientib i nocte
sit dandus potus uel no dand. Ita q qui
intelligut affor qd sitientes ipo i nocte
no debet bibe no bn intelligut. ¶ De 2a
pte dic q ypo intentio est q sitientes in
nocte iuuant p somnum et hoc quia somn
fac diger mam que erat ca som ut dictu
est in quone ¶ De 3a dic q si qui nimiu
sitiuerit oportet proculdub q pot det eis
quia hec talis sitis aut fuit ex vino paro
mixto aut ex pauco potu. nam ex mlto
cibo indigesto no fit tal intolerabil sitis.
Et hic p vinu paru mixtu cu aq dat inte
lligi alia calida aut sicca aut acuta et
aleu et silia. Constat aut q si paro potat
pot est dand. et si ista tm calefacientia et
siccatia sunt i sto calor corp e extinguend
potu aq pre. Et io ad oservatioez sanitatis
est opportunu q si paro hūitate sumpsit
gpleatur potu. Si no sit nimis calor ex
tinguat potu. Si aut sitis sit pua i nocte

non semp oportet dare potu. ymo distiguedu
est. Nam si est pp paucu potu tuc oz dare
et suple si eet ex vino paro mixto aut alia
re sibi pporli. Sed sit sit ex nimio vino mi
xto aut suple ex nimio cibo. p modu dictu
i qone tuc oz q non detur. sed dormiat qz
e pp indigestionez que somno remou. Quod
g dns thadde q littera e dimi no video qz
hoc dicat. Ubi uo q hec sit intelligenda
i regimine sanoz. et ubi no sit aliqua g
dictio gtria indicans.

Muliebria educit

Muliebria educit. In pnti affor
intendit duas gnes 2a ps ibi mu
toties uero. Concl p° est ista calefacio
cum aromatib educ mestrua. p° illa sbti
liat sang et mas cum eo mixtas et aperit
opilacoes uenaz et irritat expulsiua uir
tute g etc. pz gna. et aa stati declabit.
¶ No g p° et ltaz q p muliebria dtermin
hic intellige sanguinem mestruu 2m 6. lz
ampliari posset ad humiditates alias a sang
p matricez et ppe in mulierib pellendas.
¶ No 2o a mulie q est in etate qua e
apta ad ocipien deducta ea ipeditia nra
liter ut plurimu emitti sanguine de mse
i mesez. Et io sanguis iste qui hoc mo
pellit dr mestruus a mse. uel a mene
q est luna et no solu de sang qui hoc
mo pellit dr hoc nom sed de illo qui in
fine partu pellit. Et de oi sang apto pelli
et q pellit p orifitia intiora uenaru
matricis aut colli ei Visi. n. dicere de
sang qui no expellit no dicetis q mestrua
retenta caut suffocatis matric cu retenta
no eent mestrua. Neqz tn intelligedu licet
mestruu dicat a mese qd pp no dicat
mestruu n de eo q de mse in msem pe
llit. nam qnqz dnr mestrua de hys q
p annum et de hys q no fuat ordinem
ut infra dicet. ¶ No 3° q talis sanguis
et sibi siles suplfluitates io nocent mu
lebria qz mag mulere multiplicant
q est fera hois q in alia fera no tm q
i nulla alia fera sit mestruu. bn ar
6 de ystorys aialium loqns de quibzda bruti
dix Et accidit eis mestruu no solu 2m mo
dum qui accit mulierib qm nulli aiali accit
qd accit mulierib. et oues et cap mestruant
an coytu et exiunt modicu humdi Et paulo
post dic Et accit mestruu et uacis et equab
ppue et cessat ex mstib et p sep sed hoc
scire est dificile n a pastorib. et pp hoc
priuant hoies q no mestruant. Patet g
ratio uelle et q multiplicat et q emittit mestruu
in aialib alys ab hoie et q mag a mulere
q est femina hoie cuius ca est quia plus
hz sanguis et qz tal suplfluitas nec i
pilos aut in rostra nec pp labore n cu urina
in ea egreditur sic in brutis ¶ 2° no q causa

generalis in femina humidum sanguine qui menstru
ant solum finalis est ut in eis tempore generationis
inveniatur materia generationis et in multitudine nutritionis
fetus superfluus ab eo quod necessarium est materie sed
causa que facit tale sanguinis habundantiam in fe
mina specialiter et non invenitur in masculo est femine
complexionis quia non tantum deficit a caliditate maris quod
non possit nutrimentum in sanguine convertere nec
tantum habundat ut possit totum sanguinem con
vertere in membra corporis et per sudores communes
aut insensibiliter dissolvere. Et hec causa explicatur
a Ga. 14 de utilitate particularum sic dicente quod
conceptum est in pregnante ad primam quidem construc
tionem et augmentationem totam quod convenit materia in
diget copiosa quare necesse est ei duorum alterum vel
rapere ipsius pregnantis nutrimentum vel eo habundante
assumere non posse. Si enim calidum esset certitudinaliter
quod femineum diaforaret vel quod id exsiccaret
facilius frigidum id fieri melius fuit in tantum ut
quod digestum et ellaboratum nutrimentum esse non possit
totum diaforare. Quod enim plus est frigidum
neque digerere est sufficiens quod autem perfecte est
calidum sicut digerere ita et diaforare est forte
quod igitur deficit non valde multum a totaliter calido
digerere sufficiens est ceu non adhuc frigidius
et relinquere aliquid superfluum ceu non ita
deberet conveniens calidum hec Ga. ¶ Non est quod fluxus
menstruorum non debet esse in omni etate nec
in qualibet die etatis in qua debet esse. Nam quia
multum coitat cum materia spermatis ideo fere in
eadem etate incipit menstruum et sperma
in mare et non est idem annorum numerus in
quo incipiunt menstruare sed quedam ut dicit
Albucasis multe circa theoricam et quod ultra 12
non tardant plurimum tamen in 2° septenario
incipiunt ut dicit multi communiter dicunt istorum
Avicenna. Et similiter desinunt differenter nam
nam menstruantes quedam usque in 39 et quedam usque
ad 50 menstruant ut Avicenna dicit 21 3° et
Albucasis voluit quod aliqua usque ad 60 menstru
avit. ¶ Pro quo notandum quod quidam fluxus
a mulieribus naturalis et quidam preter naturam.
Tunc dicimus fluxum naturalem cum fluxus fit
a natura per fluxum naturalem non concurrente ad
talem fluxum faciendum dispositione preter naturam.
Tunc dicimus fluxum naturalem cum fluxus fit
a natura. Contingit autem hoc tribus modis.
Unus modus est cum mulier multipli
cavit sanguinem ultra illum qui sibi convenit per se
et iam quantitas aucta est ita ut move
atur expulsiva membrorum ad illum expellendum
per venas ad matricem et hoc absque hoc
quod aliqua preternaturalis dispositio in sanguine vel
toto ad hoc concurrat. Et est hoc ita
prout sicut possunt feces et urina naturaliter ex
pelli. Et hic est modus purificationis mulierum
inculpate sanitatis a quo modo tota hec san
guinis manentes et omnis defluxus eius dicitur
menstruum id est menstrualis fluxus quia fit plu
rimum de mense in mensem et plurimum defectu lune

et hunc esse naturalem patet ex Avicenna 21 3° tractatu
capitulo primo. Et fit a natura propter finem naturalem ut infra
patet. 2us modus quo fluit vel currit naturaliter
menstruum ad concavum matricis est mulieribus conce
ptis vel pregnatis nam tunc aut a matrice aut a spermate
vel fetu quod puto verius trahitur sanguis naturaliter
Aut pro generatione aut pro nutritione aut augmen
to fetus in quo non oportet esse aliquam preternaturalem dispositionem concurrere
Differentia tamen est inter hunc primum modum et 2m nam in
primo modo menstruum pellitur a membris gravatis illo
sanguine ut colligitur ex simplicibus medicinis a causa de medi
cinis provocantibus menstrua. Et in 2o modo trahitur
a spermate aut fetu aut virtute informativa que
est in spermate. Et ideo unus istorum motuum est tractus
et alius est pulsio. Et ambo isti motus dicuntur
violenti sed hi duo naturales 2m motus possunt distin
gui contra preternaturales et non dicuntur naturales sanguinis
evacuatio sed mulieri a qua evacuatur. Differunt 2o
quia primus modus evacuatus est periodice scilicet de mense
in mensem vel circa 2us incipiens die 6 vel 7 a con
ceptionis spermatis in matrice et post continuus.
Differunt 3o ex parte finis ut patet. Differunt
quia primus est ut plurimum ex parte recepta ad nutri
endum et parte bona 2us est ut plurimum pars
purior. ¶ 3us modus post a pluribus modis et
illum dicunt fluxus in mente dicentes. Et est quod tempore coytus
quo fit conceptio trahitur sanguis ad testiculos
mulieris et ibi dealbatur et ad concavum matricis
mittitur ut sit via generationis membrorum sperma
ticorum et principaliter nam hic sanguis non fit verum
sperma nec active concurrat ad generationem fetus
tamen est materia apparata quam Ib. dicit dicentes vocare
nimium mondam. Et hic 3us dicitur ab aliis pro
dentibus multiplex ut patet ex dictis et tu considera
quod in fluxum naturalem non primo includitur fluxus qui fit
in partu naturalissimo. ¶ Considera et quod multi sunt
tales fluxus mixti ex naturali et preternaturali quia tamen
dicuntur naturales. Et multi in quibus tam levis
concurrit dispositio preternaturalis quod non sufficiat de
nominare totum preternaturalem recte sic dicimus quod
non quelibet preternaturalis dispositio reddit hominem non
sanum quia est parvulum corpus digna sempiterne
passionis. Et sic rare sunt homines in culpate sanitatis
ita rari sunt fluxus menstruorum inculpate sanitatis ymo
in pluribus concurrunt aliquando dispositiones leves et
preternaturales ut constat experimento dispositionis mulierum
que menstruant. Et ideo dispositio naturalis fluxus intel
ligatur quando dicitur non concurrente aliqua dispositione preternaturali
id est nulla dispositione preternaturali ita concurrente ut suf
ficiat denominationem naturalis fluxus tollere. ¶ Nota
ulterius quod preternaturaliter fluunt menstrua pluribus
de causis in genere aut ex parte membrorum mitten
tium sanguinem ad matricem aut ex parte membri
recipientis aut ex parte sanguinis aut ex re sanguini
mixta aut ex continentibus trahentibus vel impellentibus et
tu intellige auctores cum dicunt tempus incipiendi
et finiendi menstruationis intelligere de naturali
cursu et non preternaturali. ¶ Non principaliter
notandum quod in etate in qua mulier multo citius est
apta menstruare retinent menstrua quam

nalit i pgnatione et tpre multo lactationis
quandoque aut pter nalit ¶ Preternatale autem
retinentur multis de causis quarum quedam est propter dispositionem
membrorum ut nimia macilentia quedam propter materie
dispositionem ut opilatione uel aliam materie calidum
quam propter dispositionem que est in sanguine et hec est
aut eius grossities aut eius uiscositas aut tamen
retentionem que est propter membrum mandans dispositionem propter
causam in uirtute ¶ Et ex hoc patet quod retentione que est
super aliam materiem calidum aut propter paucitatem
sanguinis aut propter siccitatem non solueret calefactio
ex aromatibus quia addet in causa. Et ideo intelligendum
est quod cum retentio est propter grossitiem sanguinis a frigiditate
uel coagulatione facta aut ab opilatione propter humores
grossos factos quia tunc fit prouocatio fluxus cum
calefactione aromatum de qua tunc loquendo ideo ypo
protulit aboracionem (?) quia plures ab illa causa patiuntur
puerperii retentio preternaturalis quia sanguis mulieris sit
frigidus et plerumque multo frigidi mixtus ¶ Et notandum
quod aromata communiter dicuntur res boni odoris que licet
plures sint calida habent partem subtilem aptam penetrare
et subtiliare et ideo ista exhibita uel approximata
liquant coagulata et subtiliant ea que hoc modo
erant grossa et aperiunt opilationes et propter
hoc quia calidum magis reuertit quam frigidum et ideo stimulat
etiam uirtutem expulsiuam. Et quia iterum uirtus membrorum
expulsiua est sopita excitatur calore et
ideo omnibus istis causis calefactio talis educit muliebria
et hoc intelligatur non solum sumendum in potu
sed in fumigationibus epithimatibus et similibus. Ex
quibus patet dicti huius prima. Sunt autem calida per se
appropriata prouocantia menstrua et delicata cinamomum
cassialignea et decoctio calamenti et pulegii
et carui agrestis. Fortior est decoctio saluie aut
puluis ipse in potu sumptus et fortior est decoctio
enule. In suffumigiis administratur coloquintida
sola et est fortiter prouocans in dispositione.
Et opoponacum et assa et fiunt fumigia illis
positis super carbonibus hec enim magis mouent
quam si in aqua uel uino bulliant. Hec eadem supposita
sunt fortiora sed debet inuolui in lana
infusa in oleo sambaci siue yasemini Et fiunt
suppositoria etiam ex ruta sicca et passulis
que confiuntur cum melle uarino. Et etiam si fiat farina
ex eo et confiatur cum melle crudo ad modum paste
et in panno ligato supponatur quantitas nucis
fiunt sed causat in uulua mordicationem et dolorem
sicut plurima istorum et ideo oportet quod non teneatur
per uicem ultra horas tres et postea iteretur.
Et melior est istorum approximatio facta purgatione
flatus et melancolici humoris. ¶ Multo
ciens uero. 2a conclusio est ista calefactio ex
aromatibus est utilis ad multa alia preter prouocationem
menstruorum nisi fuerit capitis grauedine conclusio continet
uirtualiter duas partes. Et prima patet per hoc quia talis
cum aromatibus calefactio est apertiua subtiliatiua confortatiua
uirtutum membrorum principalium et sibi
subseruientium membrorum et maxime in mulieribus
quarum complexiones et humores habundantes plures sunt

frigidi. 2a pars probatur quia talia calida faciendo euaporationem
calidam ad caput faciunt capitis grauedinem
id est dolorem ¶ Ubi primo notandum quod si per grauitatem intelligimus
dolorem grauatiuum tunc aromata faciunt dolorem grauatiuum
non solum per uaporem sed quia humores calefacti
cum petunt caput ideo illa calefactio est causa
implendi caput sanguine calido et ad hunc sequitur grauitas
ut patet prima 3i canonis de signis membrorum que sunt in capite.
Si tamen quod sit in capite per grauitatem intelligere absolute
dolorem intelligere. Ex isto patet quod hec calida aromatica
sunt grauatiua capitis in ualde repletis et
in calefactis patet 2o quod quamuis grauitatem remouent
resoluendo cum materia est pauca et certo modo. Et quia
patet quod magis conuenit administratio post euacuationem
et cum non adest febris ¶ Circa tamen predicta
cadunt non pauce dubitationes. Prima est quia non
uidetur quod mulier debeat plus emittere de menstruo
quam aliqua femina alterius animalis. Nam non
emittitur a femina nisi illud quod superhabundat. Sed
in multis aliis animalibus plus debet in equali tempore
superhabundare igitur et plus emitti. Antecedens est clarum per
ea que sunt dicta de causa coitus et aliorum. Nam tamen debet
naturaliter superhabundare in tempore quo tamen est necessarium
complementum conceptionis sed in multis feminis aliorum animalium
multo plus sanguinis in equali tempore est necessarium
pro conceptu quam etc. Antecedens est clarum et dictum. 2a
probatio quia in equali tempore uno in minori plures fetus
et maiores habent generare et intra se gerere
sicut apparet in sue cum fetus in tot tribus mensibus
est ualde maior quam puer tribus mensibus et gestat
multitudinem ¶ 2a dubitatio quia non uidetur quod propter
frigiditatem complexionis in muliere deberet multiplicari
sanguis ultra illum qui est necessarius pro totius
conseruatione. Tunc enim sequeretur quod magis deberet
superhabundare sanguis in homine tendente ad frigidum et
humidum et sic magis incurreret fluxum sanguinis
ex aliquo loco corporis spontaneum et magis indigeret
flobotomia. Nam est necessaria flobotomia pro sanguine superhabundante
et non pro illo qui est conueniens corpori. Et patet consequentia quia
si frigus complexionale non multum est causa quod sufficit
digerere et non diafoream calidum aut sic auget
digestionem ita addit in resolutione. Sequitur quod in frigido
et humido parum a temperamento distante consurgit
istud. ¶ 3a difficultas quia sequitur quod uiri flatia deberent
magis sanguinem emittere quam mulieres sanguinee
cum in eis sit fortior causa multiplicatiua et emittendi
sanguinem huius ¶ 4ta difficultas quia uidetur quod sit
possibilis impregnatio antequam pareant menstrua Et
etiam postquam defecerit naturaliter etatis defectu. Nam sanguis
tempore impregnationis trahitur a spermate ad matricem. Non
obstante ergo quod non sit superfluus illum qui est utilis corporis
nutrimento tamen potest ad illam trahi et fieri conceptus
sicut uidemus de hiis que in conualescentia impregnantur
et ideo licet nondum pareant aut iam defecerint stat
tamen impregnari. Immo per hoc uidetur manifeste causa quia
quedam sunt mulieres que multociens pariunt et
producunt fetus perfectos quod tamen numquam nisi in partu menstruantur
¶ 5a difficultas quia saltem in mulieribus
sanguineis menstrua deberent augeri in principio per ea.

senectutis tunc tunc incipiat eo quod minori nutrimento
indiget quam prius et non incipiat ita proportionaliter posse
de sanguine generare sicut potest minus resolvere
quia calor non fit nisi parumper minor Decretur
cum quod tardius incipiunt menstruari sanguineis quam flatice
cum tardius incipiat habundare sanguinis generatus
ultra illum qui est pro eis necessarius. plures
etiam alie dubitationes hic magis constat quia quia
sunt naturales et non medicinales dimittuntur hic sicut et
solutiones predictarum Sed tamen hic movemus ad contrarium
non solum forte quia frigidior est plures sanguinis cum multa
alia pauci sanguinis et femina habeat feminas quam deberet sic
habundare sanguine a masculus sed forte conplexio femina
quam est non solum in gradu sed in specie diversus a
masculina sed immo est illa quam habet hoc facere et melius
sunt ad hoc ut esset parum frigidior quam ut esset calidior
propter causam positam a Galieno non est dubium quod multa sunt
incentiva et multe plante frigide quam multum nutriunt
digerunt ut cucurbita et mennfir et multe quam
pauca et ita in calidis et temperatis vel temperato vicinis
simul varietas inveniuntur.

Muliebria C. in 9to primo exponit unum vocabulum secundo ostendit in quibus casibus non est vera
pars primi 3o limitatur in quibus est vera probat illam
2to declarat litteram partem secundam quantum dimittendo primam
partem tamquam notam ibi 2a Cum mestrua in
3a sed si sint ibi 4a Si autem generantur ¶ De parte
prima patet ¶ De 2a dicit quod mestrua retinentur ex
aperte vulve i. matricis Et quamque ex alia constipatione
venarum et ex aliis causis similibus scilicet in constringendo
hunc fluxum. Et singule cause singulis sunt medicinis
curande Et quia istarum aliquis per calefactionem aromatum
non removentur ut apparet calidum ideo non solum ex
causa quacumque auferantur generaliter ex aromatibus calefactio ¶ De 3a dicit quod si mestrua perdantur i. retineantur sicut istis perdentibus i. sicut aperte et sicut
clausura venarum ex cicatrice vel minima siccitate sanguis
quod ista provocantur per calefactionem cum aromatibus. Et
causa est quia quando ita retinentur tunc causa est aut sanguis
grossities aut constipatio venarum scilicet ex humoribus grossis
et viscosis continentibus vel angustia orificii venarum
sicut cicatrice sed per corrugationem matricis Et quod
quamque horum fiat tunc generaliter calefactio cum aromatibus
quia sanguinem subtiliat et sic removet causam primam
et aperit opillationes que sunt ex coagulatione humorum
Et aperit orificia venarum constricta frigore ¶ De 4a
parte dicit quod ad multa est utilis ista calefactio
nisi faciat gravedinem capitis et per gravedinem
videtur intelligere absolute dolorem. Gravantur autem ab
istis calidis capita maxime autem dolorem hoc modo
faciunt cassia scilicet lignea costus et cinamomum
et amomum et similia quia sunt calida.

Mulier in utero habens In presenti
afforismo ypocras intendit duas conclusiones ibi 2a
Magis vero Conclusio prima est ista fluxus menstrualis facta
in muliere pregnante est causa aborsus. Probatur fluxus menstrualis
in pregnante subtrahit fetum nutrimentum
igitur est causa abortiendi. Conclusio et dicitur in notabilibus
declarabo. ¶ Magis vero 2a conclusio mulier cuius
maior est fetus magis abortit ex fluxu menstruali quam illa cuius
fetus est minor probatur quia illa magis abortit cuius
fetus pluri nutrimento indiget sed illa cuius fetus
est maior pluri nutrimento indiget igitur etc. Et
similem sententiam ponit Avicenna 2a 3i tractatu 2o capitulo
de aborsu Et ab Albumasar in 8o Et ab Averroys 7o
colliget ¶ Circa afforismum notandum quod mulier et femina
homo idem sunt et dicitur mulier a mollitie corporis
et animi unde etiam viri animo molles ut mulieres
deridentur. Femina autem dicitur a femore quod est aptum
in eis. femur enim est illa pars qua equitans
equis insidemus. Aut femina a fendendo quia fe-
das superfluitates emittunt. legatur ysidorus xi o
ethimologiarum poetice magis quam veridice dicentem
de menstruis quod eorum contactu fruges non ger-
minant et acescunt musta et arescunt herbe
et amittunt arbores fructus et ferrum rubigo
consumit et aera nigrescunt. et canes comederint
rabidi fiunt Et aspalati glutinum quod nec ferro
nec aqua dissolvitur odore ipso pollutum sponte
dispergitur. ¶ 2o notandum quod hoc nomen uterus dicitur
proprie de matrice mulieris quia in utraque parte
potest fetum concipere tamen dicitur quod sumitur. hic autem
in utero intelligatur pregnans quia in utero
habet fetum aut sperma agens ad fetus generationem
firmiter tenet. Gravida autem dicitur a gravitate
fetus et ideo pregnans non dicitur statim gravida sed
quando fetus est ita magnificatus ut gravet et gra-
vitur mediocriter faciat. ¶ Notandum 3o quod tamen sperma post
spiritificationem trahit a corde matris sanguinem
ad generationem fetus aut ad ipsius nutrimentum
et hoc per venam umbelicalem que per ramos suos
in fine dispersos terminatur ad orificia venarum
matricis mediantibus quibusdam caruncculis
que cothiledones dicuntur super particula 2a quod si sanguis
non fuerit attrahendum non potest fieri mem-
brorum generatio in principio nec post nutricio
unde si deficiat sanguinis cursus ad matricem
ante generationem fetus nimium resolvitur sperma
et spiritus eius et deficit a generando Et cessat
tandem Si vero post fetus formationem deficit
fetum interimitum moritur aut agitatur ita ut
pellatur ex matrice ¶ Notandum 4o quod aborsus est
exitus fetus vel spermatis prius concepti a ma-
trice ante complementum fetus. unde non omnis preternaturalis
partus vocatur aborsus nec oportet ad hoc ut ab-
orsus dicatur fetum vel aliquam eius partem fuisse for-
matum. Nam Avicenna in capitulo de causis aborsus
enumerat saltum ad posteriora quod faciat aborsum quia
facit egredi sperma. ¶ Notandum 5o quod fluxus menstrualis subtrahit
sanguinem de venis reducit venas avaras et retinentes
sanguinem quem habent et ideo fit difficile spermati vel
fetui trahere sanguinem sufficienter et quamque ipsi volunt.
Et ideo illo deficiente fit aborsus ut patet Ex
quibus patet primo afforismi expositio quo ad primam partem.
patet 2o quod non oportet semper ex fluxu menstruali impregnate
sequi aborsum ut quando mulier sanguine nimio
habundaret. Tunc enim fluxus menstrualis potius caveret

ab aborsu ut pot colli(get) 2i a 3i ca de cautela ab ab
orsu. Seq(uitur) 3o q(uod) flo(botomi)a facta in euacuata uel q(ue) diu fe
minauit mag(is) puocat aborsum. ¶ No(tandum) q(uod) no(n)
semp(er) substrahendo nutrimentum soluimo sed p(re)ci
pitari facien(do) sanguine(m) ad matrice(m) pot flo(botomi)a
cade(re) aborsum. Nam flo(botomi)a de safena moue(t)
sang(uinem) cu(m) fortitudi(n)e ad uenas mestruales ut
Auic(enna) dic(it) 2i a 3i ca de cura retentio(n)is mestruor(um)
Et sic h(uius)mo(d)i fac(it) fortis illa q(ue) est post plicaturam
pollicis. Si ta(men) p(re)cedat abstinentia uel flo(botomi)a basilic(e)
u(e)l flo(botomi)a uenaru(m) pedis e fortis i faciendo aborsum
mag(is) substraheri fetu nutrim(en)tu(m). Et hoc uoluit
Auic(enna) i ca de caus(is) aborsus ubi dic(it) tale flobo(tomi)a(m)
e(ss)e factiua(m) aborsus p(ro)p(ter) p(re)ce(den)te(m) flo(botomi)a(m) uene basilic(e).
¶ Vltimo no(tandum) q(uod) ubi est maior nutrim(en)ti nece
ssitas p(er) equale(m) substractione(m) cicius mori et fet(us)
maior alijs p(ar)ibus plu(s) nutrim(en)to indig(et) ideo
mag(is) est apta flo(botomi)a face(re) aborsu(m) fetu (com)p(ar)ate n(on) (pro)p(ter)
q(uod) minor. et h(oc) uoluit 2a 9o. Ex quib(us) sequitur
q(uod) fetus calidior cicius moritur p(er) flo(botomi)a(m) q(uam) fri(gid)or
quia plu(s) nutrim(en)to indig(et) ut sum(itur) affor(ismo) 13o
p(ri)me p(ar)ticule. Senes facilime etc. ¶ Circha
p(rese)ntem affor(ismum) tria dubia p(ri)mum utru(m) i(m)preg
nante (com)petat flo(botomi)a in quo dub(i)o no(n) uiden(tur)
michi doctores moderni respondere 2m antiq(u)os
Nam hoc dub(iu)m est dice(re) utru(m) p(re)gnans p(ro)terea q(uod)
p(re)gnans est indigeat flo(botomi)a alia ca(usa) indicante
deducta. Et ad hunc sensum nemo dic(it) q(uod)
p(re)gnans indigeat flo(botomi)a. Et q(uod) hic sit antiq(uo)r(um)
sensus in similib(us) (con)stitis constat ex dic(tis) i libro
2o et 3o de dissina. Moderni aut(em) laborat i ondend(o)
q(uod) in p(re)gnante possit flo(botomi)ari et q(uod) ypo(cras) no(n) negaret
ymo doce(re)t facere et hoc uoluit Auic(enna) 2i a 3i
maxi(me) cum sanguis matris est habu(n)dans. Et mali(s)
sicut in forti p(er)cussione i capite u(e)l time(re) de mo
rte matris. Et in p(er)ulosa et forti pl(euri)si et
mult(is) simlib(us) casib(us). Et id q(uo)n(iam) flo(botomi)a est necessaria
ut p(re)cusset ab aborsu. Sz t(un)c tunc e facien(da) cum
quiete et remoto timore et multiplicat(is) uicib(us)
(com)plendo euacuandi suffici(enti)am no(n) i una uice.
Et no(n) post forte abstinentia(m) et mi(nus) de safe
na p(ro)p(ter) dic(tum) p(re)ce(den)t(is) minutio de basilica .i. min(us)
nu(tr)i (com)p(ar)ate fetu et mi(nus) q(ui)a i no(n) p(re)gnante.
¶ 2m du(biu)m utru(m) mag(is) faciat aborsum flo(botomi)a
in maiori fetu q(uam) eo (com)p(ar)ate minore et a(li)q(ui) dic(unt)
q(uod) mag(is) fiat fetu minore (com)p(ar)ate fetu. quia
minor e debilior et minore(m) tollerans im
p(re)ssionem 2o q(ui)a mi(nus) pot carere nutrimento.
Ita e(ni)m se h(abe)t ad maiore(m) fetu(m) sic infans ad
puerum et (con)stat q(uod) infans difficili(us) tollat
ieiuniu(m) q(uam) puer. Et 3o q(ui)a t(em)p(o)re quo fet(us) est
paruus mag(is) esse in matre nauseatiua fame
tus et ciboru(m) 2m uentre(m) indigestio et flatu(um) crudi
habundantia maior q(uam) fetu (com)p(ar)ate maiori. ¶ In
op(positu)m est ypo(cras) in affor(ismo). ¶ In hoc du(bio) uidetur
m(ihi) notandum q(uod) prouocatiuum aborsu(s) q(uo)da(m) fac
iunt p(er) se quedam p(er) accidens. q(uo)d(am) p(ri)mi
ut dicunt sicut uenenu(m) fac(ti)ua flo(botomi)a e(t) 2i
ut dolor fortis. Sic etia(m) dicunt q(uod) nocum(en)tor(um)

ex flobo(tomi)a prouenientium queda(m) sunt per se q(uo)da(m)
per accidens. Pr(im)um cor(um) que sunt per se est subti
liatio nutimenti (et) uirtut(is) debilitat(io). ex(empl)u(m) nocu(men)ti
accidentalis est sic fet(us) p(ro)uocatio et humoru(m) flor(um)
incrudatio q(ui)a no(n) fiunt a flo(botomi)a nisi merito di
spositionu(m) in p(re)gnante inuentaru(m) no(n) quia flo(botomi)a
sit istoru(m) p(er) se factiua. Ego aut(em) p(ri)ma(m) distinctione(m)
cum exemplo nescio intellige(re). Nam dice(re) q(uod) fac(ti)u(m)
sit aborsum per se, no(n) uideo quomo(do) intelligat(ur).
nisi q(ui)a pregnantis nulla exi(ste)nte dispo(siti)one p(re)ter
naturam fac(ti)u(us) est factiuu(m) aborsus ita q(uod) sola
fac(tiu)a administratio sufficit totu(m) ita commoue(re)
ut ita inde sequatur aborsus sine (con)cursu al
terius cause preternatura(lis) p(re)exi(s)tentem. Sed tunc
non uideo q(ui)a dolor similiter non possit e(ss)e causa
aborsus per se. Simili mo(do) dico q(uod) p(er) se et per
accidens in 2a distinctione ad propositu(m) non
possunt aliter intelligi. Et ideo sufficit i q(ue)
stione ac ut in p(re)ce(den)ti per no(n) uerba ita dice(re)
q(uod) deduct(is) dispositio(n)ib(us) accidentalib(us) i pregnante
inuentis ad aborsum iuuantib(us) in p(re)gnante ex
fetu maiori est magis prouocatiua aborsus flo(botomi)a
q(uam) in p(re)gnante ex minori et probatur ut in
affor(ismo). 2o concedendu(m) est q(uod) stat aliquam
accide(n)talem dispositione(m) (con)iungi cu(m) fetu mi
nori p(ro)p(ter) quam equalis flobo(tomi)a cicius faciet ab
orsum in minori q(uam) sine illa in dato maiori.
Et hoc uerificatur in pluribz casibz (et) p(re)ci
pue ubi cum minori fetu sit uel cole(re) apte e
bulire habundantia ut flatus incrudabil(is) q(ue)
no(n) sint in maiori. 3o puto e(ss)e aliqua(m) dispo
sitionem que si sit in maiori (con)similis. Et
minori fetu mag(is) ex flobo(tomi)a sequit(ur) aborsus
i minori. Nam si sint humores parati flue(re)
ad inferiora tu(n)c flobo(tomi)a facta de safena mag(is)
prouocabit aborsu(m) in minori. Sed ypo(cras) ad
sensum p(rimu)m loquitur no(n) ad sensum 2m et 3m.
¶ 3m dub(iu)m est que euacuatio e periculosio(r)
in pregnante an flobo(tomi)a an fac(ti)ua q(uod) flobo(tomi)a sit
periculosior uidetur in mo(do) loque(n)di ypo(cras). in
parti(cu)la 4a et hoc (con)sideranti q(ui)a concedit fac(ti)u(m)
a 4o mense usq(ue) in 7m. Et hic in q(uin)ta parti(cu)la
dic(it) absolute flobo(tomi)a(m) prouocare aborsum. P(re)
terea illa euacuatio est p(er)iculosior q(ue) p(ro)hibet(ur)
debili exi(ste)nte uirtute q(uam) illa que non p(ro)hibe(tur)
Sed flobo(tomi)a p(ro)hibetur debili exi(ste)nte uirtute. no(n)
autem fac(ti)ua ex to(to) ut e(st) de regimine sani
tatis. igitur etc. nam dic(it) Cum imbecilli t(ame)n
uirtute numq(uam) est minuendu(m). Moderate u(er)o
purgandum. 3o quia per flobo(tomi)a(m) mag(is) euacua(tur)
sanguis et spirit(us) et non per fac(ti)u(m) sed hu(m)o
res alij inepti ad nutricatione(m) fetus. Q(uod) aut(em)
periculo(si)or sit fac(tiu)a q(uam) flo(botomi)a arg(uitur) p(rim)o q(uod) id quod e
ab(solu)te grandis timoris et p(er)iculi debet e(ss)e periu
losius in p(re)gnante. fac(tiu)m aut(em) solutiu(m) e huius
modi igitur etc. ho(c) patet 2o regiminis acutoru(m)
¶ Confirmat(ur) q(ui)a in op(er)e fac(tiu)e nemo agitatur
fetus (et) p(re)mitur sin(e) uomitu siue secessu
operetur. Non sic aut(em) in flobo(tomi)a ut constat

sed talis agitatio est cum aborsus ut infra in affo°
mulieri in utero habenti tesnasmon minatur abortum.
¶ Preterea farmacia sunt dissolutiua et hum-
orum coagulatorum eliquatiua et cum hoc vene-
nosa quibus modis alterant fetum quod non facit flo[bothomi]a
et cum hoc debilitant virtutem euacuando sicut flo[bothomi]a et
cetera. ¶ Confirmatur quia in flo[bothomi]a possumus restringere
statim cum volumus in farmacia autem minime et periculo-
losum est farmacie et pro hac parte est averoys qui colliget
qui postea recitauit dicta ypo. pro prima auctoritate sol-
uit. dico quod flo[bothomi]a quando adest repletio quam embrio
non indiget non est mala sed farmaciam non
concedo ad bonum finem peruenire. Et assignat tres
rationes quia farmacia habet in se substantiam venenosam et
quia humores malos facit ad embrionem fluere
et quia prouocat menstrua quibus tribus si addatur
reliquum supradictarum erit totum fortem ¶ Confirmatur
quia stante multitudine sanguinis ultra illum quo
indiget fetus et mater flo[bothomi]a non inducit nocumentum
notabile faciet si quod enim esset maior esset subtrac-
tio nutrimenti. Hanc causam G. assignat in co[mmento]
sed constat quod non subtrahit fetum nutrimentum
cum trahatur solum nutrimentum superhabundans
a nutrimento fetus et matris igitur et cetera. Et confirmatur
quia fluxus menstruorum si fiat semel aut paruus
non facit fetum infirmari igitur nec flobotomia
in habundante sanguine tenet consequentia et patet de 2° cum
afforismo 9.° Galieno dicente. Sed si rara uel
parua venit uel semel scilicet menstrua non est
necesse fetum infirmari ¶ Pro solutione huius dubii
dicta 16 a post tres conclusiones. prima quod vomitus est pe-
riculosior secessu et aliis euacuationibus ceteris paribus
¶ 2a conclusio solutio ventris est periculosior flo[bothomi]a. 3a
conclusio flo[bothomi]a in pregnante est periculosior farmacia. Primam
conclusionem probat ex causis et auctoritate. Causa sit prima
quia vomitus est euacuatio magis contra inclinationem ne-
cnon stomacus magis sit deputatus attractioni.
intestina magis expulsioni et quia secessus
magis perficitur motu versus inferiora ad
quem inclinatior est stomacus. 2a est quia actus
qui unico perficitur instro est periculosior eo quod
fit pluribus. modo vomitus fit per solam
tunicam stomachi. Sed secessus duabus intestinorum tu-
nicis ut 3° tegni vituperatur. Auctoritas autem
est G. 2a afforismorum co[mmento] illius afforismi In omni
egritudine et cetera ea quam rectam ventrem et cetera.
¶ 2am conclusionem probat ex G. 2° regiminis
acutorum co[mmento] xi cum dicit vomitio in euacuatione per
flobotomiam non accidit timor in solutione autem accidit
timor multociens. Et confirmat quia farmacia
participat venositate et cum nata est contraria nece
et maxime cordi inimicatur et nocumenta facit
venter et ori eius in quo recipitur. Et quia
virtus eius postquam operari cepit si exorbitet
non potest ad libitum compesci. sed bene flo[bothomi]a potest
statim prohiberi nisi forte ex magnis arteriis
et venis. ¶ Pro 3a conclusione probandam premittit
consideratione tria primo quod farmaciarum quedam sunt forcia
periculosa multum ventositatem participantia et ista
dicuntur medicine laboriose solutiue sicut mezereon esula
lusi sessera et similia. Quedam autem sunt benedicte
ut plurimum euacuantes leniendo aut lubricando aut comp-
rimendo licet aliquam vim habeant consoluendi ut rose
viole reubarbarum pruna et similes multe alie
sunt in medio istarum maneriarum sicut agaricum turbit
et aloes et similes. 2m est quod tempus pregnationis
quantum proposito attinet diuidere in tria nam quoddam
est partui vicinum et est ultima quoddam in quo
ligamenta quibus colligatur fetus in matrice minus for-
titer ligant et grauitate fetus facile rumpuntur.
Aliud est tempus in quo fetus est nouiter conceptus et in
illo iterum sunt ligamenta fragilia et debilia ut
supra dictum est parte 1a. 3m est tempus medium in quo
ligamenta sunt fortissima et fetus mediocris ma-
gnitudinis. Utrum autem hec tempora sint equalia vel
equalia non attinet proposito nostro. Et debet ita
cogitari distincta in tria 2m Aristotelem visum in fetu
qui in hoc tempore complet sicut respectu nouem ut-
bique partes proportionales temporum capiendo. 3o presup-
ponit quod licet multis modis diuersificentur cause ab-
orsus adinuicem tamen maiores sunt due proposito nostro
pertinentes. una est subtractio nutrimenti et
hoc fit maxime flo[bothomi]a quia sanguis euacuatur et hic est fetus
alimentum. 2a est agitatio forte quam causare aborsum
docet G. infra in 9° co[mmento] huius particule in qua causa
farmacia superat flo[bothomi]am. ¶ His suppositis limi-
tat conclusionem 3am suprapositam hoc modo. Omnibus
simul in uno comparata flo[bothomi]a est universaliter periculosior
quam farmacia et intelligit minime in modo probandi
conclusionem quod intelligatur in pluri re maxime parte pregna-
tionis periculosiorem esse flo[bothomi]am farmacia quam contra.
hoc modo intelligendo probanda conclusio sit. In prima
parte pregnationis est securior flo[bothomi]a quam farmacia
preserti paulatim et in pluribus vicibus exhibendo
quod nunc tunc cum fetus non multum postulet nutrimentum
et non multa hoc modo fiat agitatio. sed in 2o
est periculosior flo[bothomi]a cum tunc solum securi debet
quia ligamenta sunt fortia et flo[bothomi]a sit periculosa
quia fetus est magnificatus nutrimento satis indiget.
In 3o autem et si tam flo[bothomi]a quam farmacia sit
periculosum tamen periculosior est flo[bothomi]a quia fetus
tunc plurimo indiget nutrimento et per farmaciam
non euacuatur humor qui sit nutritiuus fetum
sed bene per flo[bothomi]am et maxime videtur hoc veritatem
re intelligendo de farmaciis prima modum quo tempore
ypo. fuit quasi solum cognitum nam medicine benedicte
non fuerunt note aut non fuerunt in usu
propter fortitudinem nature. quam tunc erat maior
quam nunc. sed tamen mirandum quod auctor dicat in
eadem dicta quod si verior fiat comparatio non minus
timendum flo[bothomi]am quam farmaciam licet hoc possit multipliciter
glossari saluando predictam conclusionem ¶ Contra
hanc 3am conclusionem et limitatam ad sensum dictum
arguitur sic. In medyis mensibus periculosior est
farmacia quam flobotomia in pregnante igitur positio falsa.
patet consequentia ex modo positionis. antecedens probatur. nam farmacia
est periculosior flobotomia in non pregnante cum igitur
propter nimiam euacuationem aut propter nimiam agitationem

Aut propter nimiam calefactionem aut propter suam ventosi-
tatem. Nam non videri alium mihi nobiles propter
quos est periculosum farmacum flobotomia nam quia non
potest compesci et quia stomachum alterat et alia membra
sua contrarietate forte erit cavendum sed constat quod
minutio est periculosior in pregnante quam in
non pregnante et agitatio et ventositas et cali-
ditas nimia omnia etiam ista aborsum provocant
ut 21a 3i canonis allegatum. Et fetus multo minus potest
ista tolerare quam mater igitur etc. Si forte dica-
tur quod ratione aggregati ex omnibus istis fiat
periculosior flobotomia videtur quod per unumquodque per se est
periculosior farmacia quam sit propter omnia simul. Sunt et
nimia agitatio et nimia minutio et nimi-
a calefactio et venenositas potius provocative
aborsus quam mortis ut nos experientia
Igitur si ista sint periculosiora pro morte in non
pregnante erunt etiam periculosiora ad aborsum
in pregnante. ¶ Ista argumenta sunt probabilia tamen.
Prefatis aut conclusio de flobotomia videtur sit periculosior
farmacia i. utrum periculosissima flobotomia et copiosa evacuatio
sanguinis cum incisione vene sit periculosior in pre-
gnante quam maxima purgatio per ventrem. Et in hoc
non credo dubitandum quia utraque est certissima mo-
rtis. Aut conclusio de flobotomia et farmacia per quam
constante virtute solum superfluum evacuatur ut
possibile est. ¶ Et hoc modo loquendo constat quod in
flobotomia est minus periculi. nam si solum superfluum
evacuatur non tollitur multum de fetus nutrimento
et periculum non est ex alio capite sed farmacia
est periculum agitationis et venenositatis et
alterationis cum feritate. Aut 3o conclusio suppo-
sito quod virtus sit equaliter constans et arbitrario
iudicio in una pregnante sit tanta necessitas
flobotomandi quanta in alia farmacandi stantibus paribus quantum
possibile est in qua est maius periculum. Et videtur
mihi quod si necessitas flobotomandi sit per augmentum sanguinis
in quanto periculum. tamen farmacia sit ut plurimum maius
propterea si flobotomia paulatim et non subito fiat
licet etiam una quam evacuatur sit illa ex qua vel sibi
filius sit nutriendus tamen remanet satis ad fetus
nutrimentum. Ubi autem non sit necessitas preter
preceptum speciale quantitatis sed propter alia quibusdam
temporibus et in quibusdam casibus est maius
in farmacia nec puto bene demonstrabile quod casus
magis contingant. ¶ Sed videtur michi quod plures
ex farmacia quam ex flobotomia illi proportionaliter contingit
periculum fetui aut matri ex causis supra assignatis
etc. Si dicatur quod quedam sunt solutiva benedicta quod
quasi solum leniendo evacuant de quibus dicitur quod possunt
exiberi pueris et pregnantibus dico quod et sunt
quedam tamen leves flobotomie ut in quibusdam parvis ve-
nis quod ille et possunt admitti in pueris et pre-
gnantibus leviter ut clisteria aliqua modo sus-
pecte sint ad aborsum nam et balneum aque dulcis
lenificativum et mollificativum matricis est periculosum
ad aborsum ut 21 3i allegatum est. Ex quibus ego
pono conclusionem contrariam generaliter probabiliter quod aliis
paribus quantum est possibile plurimum in pregnante

est periculosior recte farmacia in arbitrario boni medici
iudicio administrata. Et ut intelligatur quod stat propter
nimiamque medicorum constare quod indicatione sumpta
a pregnatione ut farmacia nec flobotomia debet administrari
in pregnante. Sed quandoque sunt indicationes ad oppositum
fortes tales ut medicus operans arti ut bonum
medicum debet flobotomare et quandoque debet farmacare. Dico quod
in istis casibus flobotomie et farmacie communiter quod debet ex regula
de contrariis indicationibus maius est periculum plurimum in
farmacia quam in flobotomia. utrobique enim est equale periculum
saltem mutationis spirituum et in reliquis multo
prestant pericula farmacie ut dictum est de periculis flobotomie
Et adde quod si farmacia exorbitet nam medicus non potest
semper certissime voluntate cognoscere non est in potestate
nostra rectificare opponere et agitare ei sic pos-
sumus constringere venas et videmus principaliter debilitatur
in flobotomia. Considerandum tamen est multum quod in flobotomia non
fiat valde paulatim quia cor cito refluit ad se
facta tali evacuatione est magnum periculum de aborsu
Et si remaneat quantitas sufficiens pro fetu quia
illam subito cor trahit cum spiritibus ex quibus
fetus debilis existens subito moritur aut valde magnum
sequitur nocumentum. Et ideo non audeat super ea
in modo dicto. ¶ Ad rationes principales et contrarias
patet intelligenti solo.

Fetus si nutrimento. Commentum in 9o primo exponit
primam conclusionem 2a ibi 2a Quanto igitur
De prima dicit quod si fetus careat nutrimento est ne-
cesse quod pereat. Et ideo sanguis quo nutriendus
est per flobotomiam educitur sequitur ut pereat. In 2a
parte dupliciter et dicit quod non solum ex flobotomia perit
sed etiam si mater diu abstineat a cibo ex ea
cadaver. ¶ De 2a parte dicit quod ideo magis perit quando
est maior fetus quia aufertur sibi quantitas
ciborum quando plus est comestivus i. quando plurimo nu-
trimento indiget.

Mulieri in utero habenti. In presenti
afforismo ypo. intendit hanc conclusionem. Muli-
erem pregnantem egrotare acuta egritudine
est mortale. Probatur quia acuta egritudo plurimum prosternit
virtutem et subtrahit cibum fetui. Et in ea non
potest servari regimen conveniens fetui et sibi quia si
subtilia dieta moritur fetus defectu nutrimenti.
Si autem amplius detur cito moritur moritur
mater igitur omni modo acuta egritudo est mortalis.
aut fetum aut per consequens est mortale quod fuit inte-
ntum. dicitur vero de se et in commento et est 21a 3i canonis
de causis aborsus. ¶ Circa afforismum nota primo quid
sit egritudo acuta quod patet 2a. Est enim que
cum vehementia accidentium et periculo est cite termi-
nationis sive fuerit febris sive alia. ¶ 2o
nota quod per mortale hic intelligendum esse ut supra dicitur
in hac particula quia est periculosum ad mortem. Non
tamen quia de necessitate mortem inducat nam ego
plures vidi pregnantes acutas pati egritudines
et non mori nec abortire. Et in parma ux-
or nicholai fornarii qui erat cuplor et ipsa
pregnans .x. mense quam passa pleuresim veram satis
difficilem tamen liberata fuit et gestavit puerum usque

ad pfectio(n)es ¶ 2o no q(uod) mulier p(re)gnas debiliore
h(abe)t v(ir)tute(m) non p(re)gnante et fet(us) adhuc tenellus
nec fortes alt(er)ac(i)o(n)es nec fortes agitac(i)o(n)es pot pati
n(ec) et abstine(n)tia a cibo. Egritudo aut(em) acuta pl(us)
i(n)mutat altera(n)do fetu(m) resolue(n)do et paucifica(n)do
suu(m) nutrime(n)tu(m) ex ip(s)m fugiens redde(n)s et agit-
a(n)do fetu(m) aut m(ani)f(es)te aut abo(r)su(m) adduc(it) et ma(tri)
fac(it) p(er)iculu(m) q(uo)d si no(n) e(ss)et p(re)gnans. Et quia ab-
orsus ip(s)e ad que(m) pat(itur) tal(is) egritudo e(st) p(er)iculosus.
Et q(uia) mat(er) mi(nus) pot egr(i)tudi(ni)s molestias tol-
lerare. Acc(idi)t q(uod) etia(m) ut i(n) p(ro)batio(n)e (com)m(u)nis dictu(m) e(st)
q(uod) dieta quali(tercum)q(ue) ordinetur aut p(er)iculosa fetui
aut mat(ri). Et hoc collige 2a 3i tractatu p(ri)mo
de signis impregnatio(n)is cu(m) dix(it). Et simil(iter) e(st) dis(posi)c(i)o
cu(m) ex mag(is) acc(idi)t fe(bris) acuta et m(ani)f(es)te fetu(m) ex
hoc q(uod) fac(it) possid(er)e de malitia (com)mu(n)is cu(m) ip(s)e sit d(e)-
bilis non tollerans illud et ex hoc q(uod) nutrime(n)tu(m)
e(ius) corru(m)pit(ur) ex parte (com)plo(n)is e(ius) et ex hoc q(uod)
cu(m) mat(er) nutri(tur) debilitat(ur) fet(us) eo q(uod) cu(m) nutr(itur)
debilitat(ur) ip(s)a ¶ Ultimo no(tandum) acuta eg(ri)tu(do)
sup(er)ueniente(m) p(re)gnati e(st) signu(m) i(n) e(ss)e mot(is)
aut fet(us) aut matris aut utriusq(ue) quod (contin)git
rarius ut i(n) plurib(us) et no(n) semp(er). Frequ(en)t(er) t(ame)n
contingit inde mori fetu(m). Qua(n)do aut(em) mulier
ex e(st) partui vicina mul(tocie)s (contin)git ma-
tre(m) p(er)iclitari ut infra dica(tur) i(n) affo(rismo) q(ue) h(abe)nt
(con)cep(tu)m i(n) utero h(abe)ntes a febrib(us)

Quod hic dixit. G(alienus) in (com)me(n)to affo(rism)i solu(m)
verificat per ca(usa)m dicens q(uod) necesse e(st) (con)sequi
ad ea que dix(it) in (com)m(en)to. Illud quod h(ic) dix(it) yp(ocras).
et hoc declarat q(uod) egritudo acuta aut e(st) cu(m) fe(bre).
et tu(n)c necesse fe(brem) e(ss)e (con)tinua(m) et calidissima(m) q(uia)
hec est na(tur)a hui(us) acute egritudi(nis). et tu(n)c seq(ui)t(ur)
q(uod) si e(st) acuta eg(ri)tudo cu(m) febre q(uod) e(st) mo(r)talis du-
obus modis. un(us) est essentia fe(bris). quia certu(m)
e(st) fetu(m) mortificari q(uia) est vald(e) intensus calo(r).
2s est p(ro)p(ter) regimen cibi. q(uia) aut(em) necesse e(st) at-
tenuari cibu(m) mat(ri) febre(m) h(abe)nti et si(m)pl(icite)r mori
fetus. Aut p(ro)p(ter) respectu(m) ad fetu(m) que(m) vo-
lum(us) saluare i(n)ceptu(m) cibam(us) facim(us) p(er)iclitari
matre(m) q(uia) auget(ur) fe(bris). Et seq(ui)t(ur) inde p(ro)pt(er)ea
ut fetus pereat. Si aut(em) sit acuta eg(ri)tudo
sine fe(bre). sic(ut) ep(ilepsi)a aplopia tetan(us) et simil(i)a
Certe erit mortal(is) q(uia) mat(er) grauitate(m) mor(bi)
et fet(us) simul no(n) potest ferre. Et t(ame)n vid(etur)
q(uod) ep(ilepsi)a dicit(ur) hic morb(us) acut(us) et hoc q(uantu)m
ad unu(m) p(ar)ox(ismum). Forte e(nim) i(n)t(er)me(dio) t(em)p(o)re no(n) e(st)
eg(ritudo) ¶ 2o no(tandum) q(uod) apo(plexi)a p(ro)p(ter) (com)p(ressi)o(ne)m toll(it) a(n)i(m)ales op-
ationes toll(it) a(n)helitu(m) ut sup(ra) h(abi)tu(m) e(st) ablato
a(n)helitu morit(ur) mat(er). Un(de) si fet(us) no(n) sit (com)plet(us)
mor(itur) (con)t(inu)o fet(us). Si aut(em) fet(us) e(st) (com)plet(us) (contin)git
q(uod) extincta matre viuat q(uia) aliq(ua)ntu(m) sup(er)u(ix)-
it post morte(m) m(at)ris. ex hac ca(usa). No(n) obs-
tante q(uod) remota eua(n)tatio(n)e matris caloris ca-
lor pueri i(n) u(ter)o no(n) debite euentetur.

Mulieri sanguinem. Conclusio
affo(rismi) e(st) ista. Menstrua ueniētia
mulieri vomiti sanguinem soluunt
(con)de(st) curant uomitum sanguis (et)c. Per m(en)strua sup(er)-
uenientia diuertitur et euacuatur m(ateri)a uomit(us)
sanguis. Et (con)cl(usi)o uera (con)tra cu(m) a(n)tecede(n)te patet
et ista e(st) causa uerificans affo(rismu)m quia cu(m) uomit(us)
fiat p(er) motu(m) sanguis uersus sup(er)i(us). fluxus autem
menstruo(rum) p(er) motu(m) ad inferiora. tu(n)c hic tanq(uam)
ad (con)t(ra)rias sistit p(ri)mu(m)

Cum sanguis. G(alienus) in (com)me(n)to p(ri)mo affo(rism)i p(er) ca(usa)m
et p(atet) 2a ibi Q(uonia)m aut(em) doce(n)t me(dici) cogitare arti
nutriri na(tur)am q(uod) ad i(n)feriora mittendo sistit
superiore(m) motum

Mulieri m(en)struis. Con(clusi)o affo(rismi) est
ista. Bonu(m) est sanguine(m) flue(re) de narib(us)
mulieri in qua defficit mestrua s(ive) p(rete)r na(tur)a(m)
(et)c. per tale(m) fluxu(m) sanguis euac(u)atur m(ateri)a retēta
p(rete)r na(tur)a(m) q(ue) posset morbos car(e)re. Vel cau(sa) ig(itur) e(st)
a(ffo)r(ism)i. p(atet) quia sanguis retent(us) hora retentio(n)is m(en)-
struo(rum) e(st) m(ateri)a hui(us) et ille flux(us) sanguis nariu(m)
euac(u)atur. ¶ No(tandum) t(ame)n q(uod) intelligit(ur) ubi mestrua re-
tinentur p(rete)r na(tur)a(m). Et hoc uerifica(tur) no(n) solu(m)
q(uan)do mestrua sunt ex toto retenta. Sed qua(n)do
vald(e) p(rete)r na(tur)a(m) diminuta. Et hoc no(n) p(ro)pt(er)
sanguinis defectu(m) in (cor)p(or)e nec p(ro)p(ter) p(re)s(um)ptio(n)e(m)
fla(tu)s cu(m) eo reddi. Et u(er)ificatur no(n) solu(m) d(e)
fluxu nariu(m) sed de emoroydali. s(ed) hu(n)c pro
ex(empl)o posuit ut ex ea diceu(s) i(n) (com)m(en)to

Hoc certum signum. G(alienus) in (com)m(en)to p(ri)mo post
verificatio(n)e(m) affo(rismi) (com)me(n)dat tacito du(m) 2o alt(er)
ibi 2a loca aut(em). ibi 3a quoru(m) aut(em) ¶ De p(ri)mo
dic(it) q(uod) flux(us) sanguinis a narib(us) e(st) bonu(m) id(e)o ex
hoc habem(us) certu(m) signu(m) q(uod) rete(ntio) sang(uinis) m(en)struu(m)
e(st) malu(m). sed si mestrua deficiat iuuat fluxus
sanguinis ex alio loco ut p(er) nares uel p(er) alia
loca ut p(er) emoroydas q(uia) hoc toll(it) nocume(n)tu(m)
quod facit retētio mestruo(rum). ¶ De 2a parte
dic(it) q(uod) l(icet) sint multa loca p(er) q(ue) flux(us) sanguinis
fact(us) iuuat retent(is) m(en)struis t(ame)n mi(nus) p(er)iculosu(m)
no(min)auit et in alijs locis q(ue) p(lur)ius sunt p(er)iculosa
in fluxu t(ame)n quedam magis queda(m) minus
Et t(ame)n no(n) hu(n)c locu(m) q(uod) mi(nus) p(er)iculosus fluxu(s)
m(en)s(truu)m sanguis excepto fluxu mestruo(rum) e(st) p(er)
nares. Et vero e(st) hec auctoritas dubi(a). ¶ De
3a dic(it) q(uod) si et in alijs locis a na(ri)b(us) sit
aliquis no(n) p(er)iculosus in sanguis fluxu(s) t(ame)n
yp(ocras). no(n) fuit falsus in dic(endo) dices de fluxu
p(er) nares et ma(xime) q(uia) ip(s)e (con)sueuit unu(m) po-
ne(re) et multa notare. Un(de) (con)ced(itu)r q(uod) si fluat
p(er) emoroydas est bonu(m) q(uando) (mo)rbus c(ausa)lis retinet

Mulieri in u(ter)o. Con(clusi)o pri(m)i
affo(rismi) e(st) ista. multo(rum) flux(us) uentris
est p(er)iculosus ad abo(r)su(m) i(n) mulier(e)
pregnante. Et p(atet) p(er) ea q(ue) dicta s(un)t parti(cu)la
2a affo(rismo) (et)c. Et (con)t(rariu)m est clar(um) i(n) utraq(ue)
translatio(n)e

Mulieri que a matrice et(c).
Conclusio pri(m)i affo(rismi) est ista

Sternutatio superveniens mulieri patienti suffocatione
matricis aut difficulter parienti sternutatio est bona
propter quod per sternutationem est apta remotio eius suffocationis ma-
tricis et fetus propellitur ad extra igitur et cetera commentum cum
antecedente patebunt in notatis. ¶ Circha afforismum
notandum est duas dispositiones in quibus ypocras hic
laudat sternutationem una est suffocatio matricis alia est
difficultas partus. primo igitur declarabitur de molestantia
sive suffocatione matricis. postea de partus difficultate.
¶ Nota igitur primo quod licet molestia matricis posset dici
omnis dispositio perturbans molestans matricem aut in matrice
existens molestans totum tamen hic sumitur pro parti-
culari dispositione que dicitur suffocatio matricis scilicet cum ex mala dispositione
matricis aufertur anhelitus mulieri aut quasi aufertur
sicut in vere suffocatis de quibus dictum est supra in
illo afforismo Si febre habito suffocatio repente et cetera.
Et secundum quosdam suffocatio matricis est illa anhelitus ablatio
propter dictam causam / secundum alios autem est illa matricis mala
dispositio concomitans quod ab ea anhelitus aufertur aut mul-
tum impeditur. Verum tamen dicunt primi secundum vult quod suffocatio
matricis est species epilesie cum sic dicit Et quidam
modus epilesie est conveniens cum sincopi quam forsitan
medici ex huius de causa epilesie vero in ipso est et
est species eius Et propter ipsum nominatur suffocatio matricis
et est quasi causa eius Et secundum hoc suffocatio matricis non est
mala dispositio matricis non anhelitus privatio sed mala
dispositio cerebri pendens a mala dispositione matricis
Et a qua pendet privatio vel quasi anhelitus. Tunc igitur
intellige quod in suffocatione matricis concurrunt plura.
primum est mala matricis dispositio / secundum mala dispositio in
cerebro que est epilesia. tertio mala dispositio in corde que
est causa sincopis. Unde dicunt dicendo quod hic modus epile-
sie est propinquus cum sincopi / et est anhelitus privatio
aut totalis aut valde multa / innovatio Et
epilesia et privatio anhelitus / et mala matricis
dispositio quelibet earum quasi analogice dicitur suffocatio
matricis Et ego non invenio quod dicunt vocet suffocationem
matricis illum anhelitus defectum sed egritudinem. Unde
capitulo tertio eiusdem dicit de ea Hec egritudo est similis
epilesie. et sincopi. Et in eodem capitulo post medium
capituli dicit Et quando hec egritudo est fortior sin-
copi pura ideo accedit ei sincopis / sic debilis
accedit fortis. Cum igitur dicunt hanc dispositionem
que est suffocatio matricis esse accidens et non egritudinem
non servant dicunt qui dicit eam esse egritudinem
secundum G. qui hic videtur intelligere ablationem an-
helitus propter matricis passionem Et aliabate concordat
eius de hoc. ¶ Secundo principaliter nota quod causa in suffoc-
atione matricis est materia mala in matrice congregata
Aut in venis eius aut in vasis spermaticis aut in
venis aut in quibusdam istorum locorum aut in omnibus
Et ibi contenta et prohibita egredi Et hec materia
congregatur aut propter retentionem menstruorum principaliter
Aut propter retentionem materie spermatice mare ad
testiculos mulieris et non expulse. Et secundum
quod dicunt Sarapio et breviarii magis accidunt
mulieribus ex retentione spermatis quam ex rete-
ntione menstruorum ymo videtur ipsi quod non accidit
nisi ex spermate retento. et ponit signum ab

ab hiis verbis. Verumtamen ego vidi eam secundum plures
accidere viduis quarum non abassa erant earum me-
strua / sicut igitur nobis hoc quod evenerit eis est ex ab-
stinentione spermatis propter hoc Sarapio. Sed ego quamvis
Serapio dicat se non vidisse credo ex eius dictis
quod pluries accidit ex retentione spermatis et parum
ex retentione menstruorum Et hoc quia omnes
alii auctores ut Rasis in divisionibus et almansore
loco allegato, et alii quos vidi dicunt hoc accidere quamquam
propter menstruum retentionem ¶ Tertio nota quod menstrua et
sperma retentum non causant suffocationem nisi causato
nocumento cordi et cerebro per fumum vene-
nosum ad illa membra ascendentem / ut fiunt
[illegible] et sicut ut dicunt vult / vel aliquid simile
ut dicunt alii Et ideo in hora suffocationis est egri-
tudo in matrice que est causa propter quod matrix spasmatur.
Aut repletio eius sicut secundum venas tota ma-
tricis sicut secundum venas unius partis. Unde sequitur contractio
aut sursum aut ad aliquod latus Et ista eius
coniuncta est materia que est in matrice. Alia autem est
egritudo in corde et cerebro a fumo malo
venenoso et fiunt egritudines complexionale et que-
dam compositionale per contractionem aliquarum corporis particularum
Et has cordis et cerebri egritudines sequitur anhelitus
ablatio, aut illius plus aut minus. propter hoc autem secundum
intentionem dicunt suffocationem dici de egritudine cerebri
denotando quod habeat coniunctam sincopim et illam ma-
tricis malam dispositionem ¶ Tertio principaliter notandum
quod cum materia que est sub forma esse accidentis non causat
non diu durat egritudo / quia vapor qui elevatur
sicut et est causa coniuncta cito resolvitur Et
iterum causa coniuncta remota non remanet amplius
egritudo quia ista causa est fiens et a causa pendens
Et ideo cause per quas removetur et curatur ma-
teria a matrice aut cerebro et corde sunt cause cura-
tive huius morbi ¶ Quarto nota quod sternutatio cum
sit vehemens motus aut in concussione forte to-
tum corpus concitat / Unde singultum solvit excuti-
endo cerebrum et cor et matricem facit iuvamenta
plura primum est quod concutit fumum malum a
cerebro et corde / secundo quia virtus obsessa ab illo ve-
nenoso fumo erat sic sopita / excitatur
in forti motu et propter forte sensibile applicatum /
tertio est a matrice excutit humores adherentes
cum signum est quod compinum facit secundinas. Ex quibus
patet causa verificans afforismum quantum ad molestationes
matricis / nam sternutatio est causa curativa
Et loquitur ypocras de sternutatione veniente ab
intrinseco sicut ab extrinseco per apperimata
naribus ¶ Dubium tamen videtur quomodo propter ma-
los humores in matrice et contractionem eius sequitur
cerebri lesio cum matrix non sit nobile alligata
cerebro quia ipsa non multos habet nervos et
membra capiti coniuncta videntur nervosa esse.
¶ Respondetur aliquis negando quoniam nam licet
parva sit colligantia tamen quod malicia materia
potest nocumentum causare toti non solum capiti
ut patet in puncturis venenosis in quoque
loco factis. Dicit et aliquis esse colligantiam

propter nervos sed iudicio meo non respondent ad
intentum. Queritur etiam quia ex mala dispositione matricis
magis compatitur cerebrum et caput quam aliud membrum
habens plus de nervis unde intestina magis ner-
vosa existunt non ita compatiuntur nocumentum capitis.
2º iterum quia ex mala materia in matrice magis co-
municatur anteriori parti capitis quam posteriori ut patet a Galieno
6º epidimie commento 4to post super parte illa. Et 2m brogna do-
lores videtur etiam quia si propter colligantiam compatitur
parti cum magis colligatur et ista est posterior a qua
oritur nervus. ¶ Dicimus igitur aliter 2m 3ª libro 6º
epidimie commento 4to post quod matrix habet plurimas venas et
simplas quas habet apta est mala existente in eis ma-
teria compatitur fumum capiti et vaporem per venas ascen-
dentes et ideo in omni repletione venarum est valde
nobili quod semper aliquid nocumentum capiti compatitur. An-
teriori autem parti magis quia ad illas maior est valitudo
vaporum derivatio cum ibi sint plures commissure
et cranium porosius et subtilius et quia ibi sunt
plures pellicule per quas dura mater alligatur
cranio magis sentit nocumentum et tunc inde compatitur illud.
¶ 2m dubium quia in quibusdam matricis nocumentum sit sincopis
in quibusdam spasmum in quibusdam anhelitus ablatio videtur
etiam ex materia contenta in uno membro compatiuntur debent
nocumenta eiusdem non diversis et nocumenta causata debent
esse similia. Et veritatis dubium constat expertus in arte
et dicit Galienus interiorum capitulo 6º. Sed Galienus assignat loco
allegato assignat satis causam cum et est diversitas membri
sufferentis passionem quod est magis apta ledi unum
membrum quam reliquum. Et potest esse diversitas aptitudinis
membrorum ad patiendum unde post Galienus vult ex frigida
valde fieri cordis frigidum et pulsum et hane-
litum deficere ex melancolia tristitiam sic causa ex
corrosiva spasmum. ¶ 3º dubitatur utrum in
suffocatione matricis anhelitus pueri quia matrix
extendatur ita ut comprimat diafragma ¶ Ad
partem affirmativam est opinio antiquorum narrata
a Galieno 6º interiorum capitulo 6º cum dixit vide quid dicunt
quia vulva propter desiderium lubricationis movetur contra
viscera quasi si per coitus moveatur incidens super diafra-
gma prohibet anhelitus. Et potest argui quia in
suffocatione matricis sursum trahitur ut patet ex
halyabate 3º theorice. Et quia diversi dicunt quod sen-
tiunt aliquid ascendere a pectine sed hoc non
videtur necessarium nisi per compressionem diafragmatis
igitur etc. ¶ In contrarium est Galienus loco citato allegato
cum dicit quia tunc vulva superius ascendat par-
tem saltem videtur non etiam moveri usque ad sto-
machum quanto magis usque ad diafragma ¶ Pro
dubio puto primo quod ad causandam suffocationem
matricis non oportet matricem comprimere diafragma
patet quia stat mala materia vaporosa compati
capiti ut probabitur quod anhelitus absque ma-
tricis elevatione usque ad diafragma. Puto 2º
quod compressio quam facit matrix ad diafragma non sit
sufficiens causa suffocationis. Et hoc vult expresse
Galienus loco allegato. Per hanc etiam compressionem et si ha-
nelitus quodammodo impediri possit tamen sincopis
et spasmus et stupor in manibus et pedibus

quod contingunt suffocationem non sequeretur sicut nec secuntur
compressionem diafragmatis a stomacho nimium repleto.
3º tamen dico quod in pluribus pregnantibus usque ad ossa
cartilaginum super os stomachi scilicet usque ad pomum granatum
pluries fetum sensi et cum illo vidi quasi suffocari
quasdam novi et hoc pluries sum expertus. Quod enim dicit
Galienus in libello de anothomia matricis capitulo primo de
magnitudine eius quod matrix 2m superiorem partem eius est prope
umbelicum intelligitur de illa quae commoderate se habet ut patet
in littera. Et ita puto intelligendum aliud dictum Galieni
interiorum capitulo allegato ¶ 4º dubitatur quia non fit suffocatio
matricis in tempore pregnationis ultimis mensibus propter
cum tunc sint plurima menstrua et corrupta
retenta. Et similiter tempore partus cum tunc sit
illorum plurium commotio et tamen non fit in frequentia.
¶ Hic dicitur quod menstrua dum fetus est in matre reg-
ulantur et prohibentur a putrefactione mala et in
hora partus moventur expulsio undique facta ad infe-
riora unde prohibetur fumorum ascensio ad superiora.
¶ Volo notare quod non semper pueritur ex tali materia ad
integram suffocationem sed plures ad locorum accidentium par-
ticipationem ut anhelitus difficultatem et contractiones
et anxietates et inquietudines et alienationes
et mollificationes quasi latius unde ac si esset pa-
litica et curatur cura suffocationis ¶ Sed de dif-
ficultate generandi patet primo quod non intellexit difficilitatem
conceptionis nam frigiditatio potius impediret conceptionem
quam iuvaret sed per gradere intellexit partum ¶ No.
2º quod novus partus quasi importat embrionis ex-
itum et modificatum per matrice a superfluitatibus ret-
entis tempore pregnationis propter fetum unde Avicenna
3ª 3ª capitulo de dispositionibus empararum dicit. Partus
non extenditur in masculis ultra 3ª. In feminis
ultra 40 dies in paucis plus quod non intelligitur
nisi modo dicto. Hic autem loquitur de partu modo primo.
¶ No 3º quod cause difficultatis partus sunt plures
ut patet 21ª 3ª capitulo de difficultate partus sunt
etiam ex parte matricis stricte debilis insuete in
iuvenis spiritus impatientis timide multe adipis
et strictura ossium pectinis. Aut ex parte fetus
debilis et mortui aut male figure aut in mag-
nitudine aut vitio membrorum peccantis. Aut ex
parte matricis quia postema vel ulcera aut a-
lia egritudinem patientis aut strictura orificii
aut nimia pinguitudine. Aut ex parte secundine que
sit nimis dura aut nimis mollis et nimis
cito frangatur et aqua egrediatur. Aut ex parte
egritudinis membrorum vicinorum sicut intestini
vesice musculorum ventris aut propter causas pri-
mitivas sicut ubi fuerit ventus septentrionalis in-
spissans aut frigus congelans aut calor disso-
lvens. Aut acutus ac et silia sicut olfactus
aromata quod facit matricem virtutem ad superiora
elevare. Modo constat quod licet non in omnibus
istis generat sternutatio tamen quia in ipsis fit forte
concussio usque inferiora ideo in plurimis
est iuvativa quod conatus membrorum ad pellen-
dum fetum addit facit ut facilius egrediatur
aut faciat in inferiores meatus magis

dilatari Et sic pz 2as pte visicoi ut i plurib
Et no q no in qualib hora difficultas parti9 9t
sternuta sed qn incipit apriri os matricis
et humiditates effundi incipiunt ut pz ex dictis cu
de regimine ei9 in qua pte fit difficul 2a 3a ind i.

Hunc afform G. in 9to facit 8or p dare
cam obscuritatis affor post una falsa expones
2o alia 9 sua improbare 3o probat prima expom
4o ponit expom veram assignando cam 2a ibi
Aly intelligunt 3a ibi qui vero i 4a ablatio.
De pa dicit q huc afforam fac obscurum hoc voc
abulu molestia matricis. Unde aliq putat ypo.
intelligere omes molestiam matricis et no solu
illud accns quod vocat suffocat matris q acci
dens apet suffocat hanelitus et no illud quod
pprie a medicis dr suffocat cu strictura ine
Anelitus ut patuit 8a pti la 9to 33o De 3a pte
dic q aly p matricez intelligunt serina et
ca est q serina conat in noie i greco 9 ma
trice sed isti 2a errant pmo q de 2a parti
an dixerat et io no oz q repetat 2o no oz
q si coicat i noie matrix et sima q propt
hoc quoqz loq de egrit matricis itelligam de
serina De 3a pte dic q pmi erravverit
maifeste diceites intelligi oes passiones matris
et vo est q maifestum est q i flegmone qd
est apa calidu et i scliros qd e apa frigidu
in matre strinita no est bona sed mala De
pte 4a dic q intelligendu est p fortitudie matris
q ablatioe hanelitus q procul du fuisset a
strinitane q na est qi sopita vl motua vl
9gelata et p strinitaez qi evigilat et 9forte
et p motu forte sternutationis na necesse
est qi quod expellat qd dic plani expsisse i
i libro que fac de dmonstrane unde strinitatio
i singultu valet qi ex impetu gmotois fie
9trex partis et secundina qui no de vulua
egrediebantur emittuntur Et sic pz qmodo
valet difficultr gravanti qd erat 2a pars huius affor.

Mulieri menstrua sn colore. Sentencia
huius affor est ista. Mestrua facta in
muliere semp sin ordine et in tpre et sin co
lore significant mulierem indigere purgatione
pr hec signt habundantia aliorum huorum
a sang in venis tm q sine purgatione no
sufficit bn regulare et ad bonu reducere
igitur signt indigentia purgationis qua e
clara et ae in nobilib declarabit No pr
q mestrua fieri sine ordine i tpre itelligit
qn int una menstruatio et alia no interveniunt
tps equale an qi vel e2 si no intervenit
mensura tpris q deb ee mulieri nalis de
q mensura dixi sup. Aut si in sua dura
tione pmitetur a via 9sueta Exm pmi
ut si int pa et 2a mestruacoe sunt dies 20
int 2a et 3a sunt dies 28 et sic pporc
Exm 2i si semp int una menstrua et alia

intercessent solum decem dies hec n. e minor mensura
nali Exm 3a ut si prius duraret 9 dieb pca
duraret 8 Et utroqz mo dicim9 menstrua fieri
diversa ab ordine aut no 2m se i. no 2m ord
et mensura nalem in tpre. Nota 2o ut pdc
q 2m varietate sanguis generationis ulta m
sura requisitam p 9servatioe idividui aut
paucitatis resolis an fortitudis virtutis expulsive
venarum aut acuita vel subtilit sanguis an d
bilit retine aut tardit alterationis sanguis me
strui deducta pra paratus dispone variat
ordo i interpolatione fluxus sanguis mestrui
et mensura tpris medy int una menstruum
et alia lz e hoc fieri possit a ca primitia sic
9stelac vel mot9 minor vel suppo medicor
pvocativu et prohibentiu fluxu menstruorum et
silia. Et io qn no servat nalis mod 9suetus
i fluen deducta ca primitia et no existe pr
disone in natura vix pot ee hec variatio
ex alio q ex peccato i sanguie qd peccatu e
pp pmixtionez aliorum huorum cu eo si no f
natur debit calor 3o no. q pmixtio
malorum huorum cu sangue no solu variat or
dine quo ad una mensura tpris int una m
struac et alia existit sed quo ad tps durationis
fluxus menstruorum q fac quqz plura q pauciora
tpre durare et quo ad qntitate q quqz maior
qntitas sanguis i una purgatione menstruali
evacuat q in alia et hoc valde nobilit ypo. tn
i isto affor solu mutacoez i tpre inde itellexisse
isse ut pz ex s. in 9to sorte q p hoc vult
q itelligamus mutaco in qntitate 4o nota
q menstrua ee sin colore no intelligas q sint
menstrua nullu hntia colore sed q no hnt
colore nalem menstruorum mulieris illi9 er9
quia sunt an mag citrina an mag nigra
an mag viridia an mag subalbida q debet
ee in illa mulie 5o no. q ca mutationis
talis coloris lz possit ee sanguis in sua sba va
riata 9plo tn qi semp est pp pmixtione
humoris cum sanguine tale humore habentis
vario ino ab eo quod 9suevit Et io si
por mod erat nalis hic 2o signt pterna
turale hundantia huoris in sangue 6o
no q pmutatio in tpre an in colore i
tellr 2m coloris nalis illi mulieri quia sit
mestrua Na no oiuz mulierum nalis color
menstruorum e silis aio sed quarunda e rubi
cundior quarund citrinor et sic de aliis
Et medici debet hre respectu ad colorem
illi mulieri nalem Exm hic
vitica affor q mestrua facta i no debito
tpre qn no fiunt a ca primitiva nec propt
pti... matricis disposicioez et silit sin colore
nali q semp fit pp habundatia alterius
huoris pter naz a sangue mult9 9sistentis
i corp. Talis aut hundantia indiget eva
cuari cu farmaco purgante talem humorem
aut vomitu an secessu cu humor alti a sa

gime debeat purgatio secundum exigentiam humoris aut humorum peccantium. Vel quandoque prolongatum tempus interpolandis significat permixtio grossi et viscosi humoris et quod accellerat permixtio aquosi vel acuti et secundum varios colores vary humores significantur debere purgari Contingit autem retentio causari in lactante et non lactante et quosdam usus post partum et in pregnante Sed iste retentiones sunt naturales et de istis non intendit ypo. Contingit quandoque ex nimia dissolutione ut in longis febribus retentio causari propter sanguinis paucitatem Aut non venire secundum consuetam et naturalem interpolationem et hoc est raro Et tunc nisi malus humor sit permixtus non sunt absque colore. Contingit etiam frequentius fluere propter sanguinis habundantiam aut mutationem regiminis aut propter nimiam quietem aut quia mbrum aliquod mulieri fuit abrasum Et si solum in quantum peccaret sanguis non oportet fieri nisi flos [Et ideo quod antiqui per purgationem intelligunt volunt omnes evacuationem Ego autem qui ypo. duo coniungit unum est non venire secundum tempus debitum reliquum est absque colore Et hys duobus coniunctis indiget purgatione ideo nomen purgationis sumpsit proprie. Et si queratur si sunt debita tempora fluendi dictum est in illo afforismo mulier hebrea. Si vero queratur quis est debitus color menstruorum dicitur ab aliquo quod nec de malis et ab aliis si mulier quod debet esse sicut sanguis arietis novum decollati quia paulo albidior sanguine quam per flores illius mulieris curaret quia in tempore quo retinet puritatem est et est precorosus

Hunc afforismum. Galenus in quarto primo posuit aliam litteram et exposuit eam amplians secundo exposuit literam ut iacet modo. secunda pars incipit ibi Si aut[em]

[De parte prima dicit tria primum est quod hunc afforismum invenit sic. Menstrua si sunt diversa et non secundum tempus venientia purgatione indigere significat Et ostendit quod hec litera intelligitur quod deficiat in tempore in quo debet venire Et ideo exposuit Galenus ad hoc solum vadit in ista parte secundo dicit quod hec diversitas potest intelligi in tempore veniendi quia non in suo tempore veniant et de istis est verum quod minuendum est cum ab illa vena quae prohibet ista venire 3o dicit quod non sola purgatio est facienda sed est ordinanda dieta scilicet ad attenuandum quod dicitur se ordinasse in libro de menstruis et cum hoc est necessaria calefactio aromatica id est cum aromaticis tam assumptis quam suppositis per radios [illegible] assumptionum et supinus Et est utile [illegible] quo consuevit uti in menstruis pro [illegible] Et ideo est quia in hac dispositione [illegible] habemus intentiones quarum una est sanguinem subtiliare mondificando ipsum a grossis humoribus alia est aperire venas venientes ad matricem quae dicuntur vulva [Si autem In hac secunda parte verificat literam communem inventam et supra positam et dividit in duas primo verificat primum inclusum in afforismo scilicet quod menstrua sine colore significat indigentiam

purgationis ibi secunda quod vero In prima dicit quod si in libro invenitur sine colore intellige de colore colorum a naturali et est certum quod ita invenit communiter debere mediatum id est facere purgari Sed colores menstruorum non solum mutantur ex statu humorum sed coloris et mulieris. Et ideo simpliciter secundum humoris peccantis exigentiam faciendum est purgatio, Et sedit quod ypo. in libro de colore mulierum monstrat quomodo intelligatur quales sunt humores colorum dominantes et hic propter non diffinit proprietas mulieres cum farmacia et vomitu. Et hoc verbum Galenus. Facere sentire purgationem in afforismo exponit cum farmacia exponit evacuatione [Quod vero declarat secunda parte dicens quod illud quod dixit et non secundum se semper facta purgatione indigere consonat nostre expositioni dicte de sine colore Ac si ambo coniungentur mulieri si menstrua sunt sine colore et non secundum se semper facta purgatione indigere significant Et ideo est quia quando mali humores dominantur in corpore non solum sunt cum mali humores et mutantur eis Sed et corrumpunt interpolati temporis manationes quia si humores sint grossiores debito sunt in cursu tardiores. Si vero subtiliores sunt velociores.

Mulieri in utero habenti si subito In presenti afforismo ypo. intendit istam conclusionem Gracilitas mamillarum subito facta in muliere pregnante significat abortum Per hoc significat defectum nutrimenti fetus id est etc. quam causam auctor declarabit in notatis [Primo igitur nota quod mamilla est membrum organicum ex cute venis nervis et arteriis et carne molli spongiosa compositum ad lac generandum vel cor tegendum principaliter a natura constitutum et istorum et in viris possunt dici esse mamillas dicuntur autem quia solas mulieres scriptura 3a mamillas vocare voluit fortasse describit eas per hoc solum quod sunt membra ad lac generandum finaliter ordinata [2o nota quod mamille et matrix in muliere colligate habent propter venas et arterias quae a partibus toracis orte sanguinem a matrice deferunt Et e converso reflectuntur et in mamillas procedunt a matrice sursum usque ad eas prolongate In quibus venis est hoc singulare quod sole habent originem super diafragma descendunt infra Et sole euntes ad mamillas de locis orte infra diafragma ascendunt super diafragma ut dicit Galenus primo de utilitate particularum capitulo 8o Quidam autem addunt 3am societatem per nervos unde assumunt causam quod matrix commovetur ad venerea quando mamille mulierum tanguntur ut notat expositor Et dicit 21a 3a capitulo de cura sterilitatis Et ego non legi ab aliquo auctore specialem nervorum colligantiam Rotundis omnibus non minus commovent quando cum manibus suis tangunt umbilica aut cum nates Sed de primo

colligamina p auctores pz et p anotomia ¶ 3°
q fet qui in tpre pgnationis fet ad matez
no totus fertur in nutrimentu fet ymo aliq
ptes refuant pellende i partu et aliq tran
simittut ad mamillas quertend in lac ut
de p pmi ca d mbris. Et io i tpre pre
gnationis plerumq mamille maiore hnt
tumorem q in tpre quo no lactat et no st
pgnantes et qnq hnt lac ymo plurimu post
s mensem. ¶ 2° no q gracilitas i. diminu
ita post tumorem mamille pgnantium mult
mois et mult d ctis, na p si expmatur
lac in eis cons et qz i pgnante no lactante
no e lac, io ista no est multu notabilis
nec d i intendum. 2° qz mult fluat sanguis
a matre et euacuent vene mamillarum q st
mag colligate 3° qz accidat i matre dolor
uel apa pp quod sanguis ad ipm trahat
sbito a membris mag colligat du pp alid
nocumentu 4° qz desinat fetu nutrimentu
q qz mat egrotet uel ieiunet. Sed quam
paulatim fit diminutio mamillarum no oz ab
oriri qz stat fieri paulati fetum necessitate
attracti ex eis et posse durare et stat per re
solucionem alimenti facta q p fet attractione
diminueri si uo fiat sbito no e n pp mut
tam attractionem sbito facta ad matrice. ¶ Hoc
aut est tribus modis uno ut dr multa et
sbita eua sanguis a venis matris vi euacuent
vene sine et uene fet jnu p colligantias
et uene mamillarum hoc addito q cu hoc
fet trahit ab illis et i isto casu fetu defit
nutrimentu interficitur qz sic uene sbito st
inanite et io uret sua desit et agitatur
unde au more aut opellit et ita fit abortus
2° est qu in matre est uald forte nocume
au doloris au apatis au ulnis et i hoc 2°
casu gstat q abortit 3° est qu ex alia cq
a fetu sbito deficit nutrimentu qz uel diuer
tere sanguis ad aliu locu ut fiet oppila sbita
venarum ad matrice uenientu ut pp aliq
modu multu forte euacuans et i isto casu etia
debilitat fet qz sbito euacuati uene sue atte
no subito tm trahet a mamillis q ipe fie
rent graciles. Tale aut sbita fet debilitatem
sequitur et agita sua et debilitas piculosa ad
morte vn seq abortus et io qn mamille
fiunt sbito graciles significat abortus q fuit
q assere. Et no q licet ita sit ut plurimu
et q semp tm in aliq cau forte gtingit g
Sir medicus multo sanguis euere ad matrem
et tm no sequi abortu ¶ Ego aut curaui
uxor nepotis florentini q passa fuit flupu
mstruorum i mag quantitate ut q sincopizaret et
fetu nullo mo sentiebat et putabat ipm
mortuu vn quebat abortiue in se gpleta
Et cu medicinis cordialibus et sanguis restrigenti
bz et debito regimine tandem restituta e.
Et gpleto nono mense pepit filiu q uixit.

¶ Sed tm circha hanc mam cadunt aliq dif
ficultates pa est pp quid mulier ht mamillas
in pectore et reliqua aialia hntia mamillas
hnt eas intra cossas et uetre cu i mulieri
illam siles sint cause pp quas debet ee isteri
in mulier et aialibus quadrupedibus diuinum
gnantibus qz cu q ponit ab arist 2° de ptibus aialium
est q eminentiu aial est i pte supiori Et qz
locus iuxta uentre e locus ubi aqo ista st ita i
mulieribus sic in alijs aialibus ig ita debet hre
mamillas circa uentre sic reliq. ¶ Confirmo
ibi debet ee mamille ad que locu breuior
est uia menstruis sed breuior e ad ptes infra ue
trem ig ibi debet ee. Ad m e q 1° de utilitate
particularum ubi assignans causas q mulieribus ma
mille st i pectore quas posuit tres dico Et
3° quia supfluitas biugin mitzim ibi plurimu
acervat. ¶ 2a difficultas e qz i hoibus maribus
mamille et st posite i pectore cu no haunt
lac gnare. Vidr n q na no debeat h facere.
Cu na nichil frustra faciat et mamille lac
no gnantes st frustra ¶ 3a qz i qdrupedibus
duas mamillas hntibus tm no inuenimu
mire u raro i maribus mamille ut asinis
et bobus et camelis In quadrupedibus aut mul
tas hntibus mamillas inueniunt e i maribus
ut pz in canibus et gatis et porcis Et po
1° de utilitate a c ca ultio ¶ 4a dificul
qz mr qdrupedia duas tm mamillas ha
bentia in equis mag aliqui mares hnt
mamillas q in alijs Et ueritas huius su
mitur 2° de ptibus aialium ab arist ubi dixit
Et mares quorunda aialium no hnt. Equi
uero qui assimulantur matribus hnt mamillas
et qui assimulantur patribus no hnt Et hr
ide Ga dic au arist 1° de utilitate ptium ca ultio
¶ Ad pm dr q na in eligendo locu gnationis ma
millarum no solu intendit ponere u mnu cessat cor
sed ubi plus hndat cibi digesti supfluitas et
quia h locus e hoi familiarissimus et aptissimus
ad plenu cibu infanti Et qz ex mamillis fit magis
cordi iuuamentum p reflectendum calore ad gsuarioem eo
Sed i qdrupedibus no fuit loci familiaritas i pec
tore pstum tantu qntu inter coxas n tanta
fuit necessitas custodie cordis qz hnt dorsum
sup tutelam et ad plurimum pls extrinsecus
occurentia Et ex hoc pz solo ad gfirmacioz et
ad 2am dificultatem. ¶ Ad 3m dr q aialia polytoca
intra uentrem hre naliter mag tenues quod
musculos ventris et parietes pectoris infra
uentrem itero tenues ut possit in impregnatio
ex mult satis extendi Et io ad interiorum
tutela et in maribus na fecit mamillas sic
in hoie ad cordis defensioz Equus autem
magnus et monotochus ¶ Ad 4m dr
Exteriores q ptes st passiues qz aliorum
aialium sibi pporcionabilium et mare assimilata
fet ad pentes fortior q in alijs monotochis
quadrupedibus Et io qn mare assimila

fetus mat̄ dnat̄ fac̄ manillas Sed q̄n non
manille nō sunt in alijs uires nō pot h̄ mō
innuitac̄. Et io G. dic̄ loco alleto de oibꝫ q̄ñ
hn̄t inter mamillas i q̄drupedibꝫ talibꝫ nisi
si nō fuerint silitudines genitiua ad patres
Sic ḡ in equis ꝑparauit i. ꝑpalauit.

Hic afforꝫ. G. in 9to fac̄ tria primo post
ḡnale intect 2o fortificat affor̄ᵐ ꝑ cam 3o declarat
cam suppositā aite ypo 2a ibi mulie n.
3a i Sic ype. ¶ In pa dic̄ ꝗ h̄ affor̄ in
uit quid patiat̄ fet̄ de incorationibꝫ aborꝫ
i. ꝑ defectū cibi sibi ꝑꝑi qui ē sanguis
quo nutritur ¶ De 2a dic̄ ꝗ qꝛ uene sūt
ḡiuncte uulue et mamillarꝫ i. matꝛ et
mamillarꝫ de quibꝫ uenis dictū ē i ꝯꝑue
Et q̄n sanguis innorātur i uenis matrꝛ
innorat̄ et in uenis mamillarꝫ propter
colligantiā et necē est tūc mamillas ma
cillari i. fieri marcas et gciles Et ideo
q̄n fiunt graciles signt innoꝫ suple
uald nobilē et fortiam i aio fet̄ et ideo
necē est fetū mori aut ꝯpelli ad exeundū
et utroqꝫ mō est aborsus sic ꝯcedat.
¶ In 3a ꝑte dic̄ ꝗ ꝑcedit sic ypo. est
ꝑstans in libro de nā. fet̄ ū dic̄ ꝗ
cum cibꝫ qui ē cā augeri fetū ꝗ mensibꝫ
ꝯpact̄ nō suffic̄ ad nutriendū fetum
ꝗ fet̄ capit tūc dulciorē sang̃ et sapo
riorē et fortiorē cū ia magno facto
cibꝫ nō sit tantꝫ q sufficē possit ad
nutrendum Recalcitrante fetu et nimiū
mouēte rupunt̄ pellicle qbꝫ ligat̄ tene
batur et suple fit patet ¶ Sic igr̄ est in
telligēdū facē fetū cum nō ꝑuenit aio cum
tps mat̄ cogit̄ abortire.

Mulieri in utō hn̄ti si altera. In pnti affor̄o ypo. i
tendt̄ tres ꝯnes 2a ibi si quid
3a ibi Si uō Concludo pa ē i Graciltas
altꝰ mamillarꝫ i mulie ꝑgnāte ꝯ ge
mellis subito facta signt aborsū alterius
gemellorꝫ. ꝯ pꝰ sic Talis gracilitas signt
defectū nutrimenti ꝑ altero gemellorꝫ
fortium et mag̃ ꝯ signt illꝰ aborsum
ḡnā patꝫ ꝯ sua superioris affor̄ et ar̄ᵐ
declarabit̄ post. ¶ Si quidem 2a ꝯ
in mulie ꝑgnante ꝯ gemell̄ gracilitas
subito fc̄a in mamilla dextra signt aborsū fetus
maris pꝰ qꝛ signt defectū nutriment i fetum ma
sculio igit̄ etc ¶ Si uero 3a ꝯ gracilit
mamille sinistre mō dicto signt aborsū fēie ꝑ qꝛ
signt defectū nutrimenti in fetu fēieo ¶ Circa
affor̄ᵐ nō pꝰ ꝗ uliter diuinꝫ mulierē ꝑg
nantē ꝯ gemell̄ ꝗ multos fet̄ hꝫ simul i
utero siue fiunt duo siue plures ¶ 2o
no ꝗ cā gemellorꝫ ē diuisio spmatꝛ in
matrice et in partes quarꝫ quelibꝫ per se
suffic̄ ad imitandā mām ḡnationis Sed cā

diuisionis ē multipl̄ Nam prima ē ꝯ multitudiē
spmatꝛ et io q̄n supat ꝗtitatē nālem spmatꝛ
tal̄ aialis ꝯuenient̄ ad unū fet̄ ḡnādꝫ limitāc
uirtutꝫ nālis ꝑs una sufficiēs moue ad agen
in determinatā ꝑtem mistam uel mē gen
erationis et alia si sit sufficiēs et habeat ma
teriam ꝑpatam aget in aliam et sepabitur
a pma et ꝑ suam uirtutē mouet separato mo
tu ad finē alterius fet̄ et format aliū ū
fuit impedimᵐ Quandoqꝫ aut̄ cā diuisiōs est
diuersitas celularꝫ quarꝫ unaqꝫ nāle appe
tit impleri Et io ꝯting̃ utramqꝫ celulam
attrahere sepatam ꝑtem sufficientē ad agen
ꝑ fet̄ ḡnāc et sepant̄ hoc mō et fiunt diuisi
fet̄ ¶ 3a cā est diuisitas motuū impulsionꝫ
spmatꝛ in hora coytus ita ꝗ eiectio non
ꝯtinuat̄ in pmam Et experientia notat ꝗ
spma in coytu uno pluribꝫ impulsibꝫ imp
ellitur 4a cā est diuisitas motuū matricꝛ i attr
hēdo tum titilationē ex qua accit ꝗ ꝑs una
ꝑ illos motꝰ diuisos ab illa sepatur et pluꝰ
est ita in hoīe ꝗ q̄n nō colliguntur diuise ꝑtes
spmatꝛ in diuersis celulis matricꝛ non fit
ꝯceptio multorꝫ fetuū sed unius ꝗ ut pluꝰ
spma qd una uice emittit nō supat ꝗtitatē
naturalē potentē agē ad unū fet̄ ḡnādum
Et io nō sepatur ut pluꝰ q̄n in una ꝑte
uel celulā matricꝛ ueniunt eius ꝑtes ymmo
ꝯiugunt̄ et ꝯstituunt unū agens totale ad
unius ꝑductōem ¶ Pot tn̄ aliq̄n fieri generaō
pluriū ꝯ pluribꝫ coytibꝫ ut q̄n fit supꝑgnaō
Et ꝯ uno coytu cum spma in una celula
tantū cadit / Vn̄ i hoīe uisi sunt multi fetus
in chisti una ꝯpleti ꝗ ꝗtitate polic̄ ut nar
rat Aristotiles 9no de aīalibꝫ Et dicꝫ 9no de ystor
ys aīaliū Et albertꝰ alamanīn narrat
de trinta multitudiē ꝗ uix adhibet̄ fides
Ex quo pꝫ ꝗ in una celula et in uno loco
diuidē spma nō solum ꝯ uarijs ipulsibꝫ
uiri et attractioibꝫ mulierꝫ / l ꝗtitā sup
flua cum nō uerisilē duas uarias im
pulsiones in uno coytu et spma habundas
a nāli ꝗtitatē in tanta ꝑportiōe et attrac
uarias mulierꝫ ēē tot mō Cum tn̄ tot
et aliq̄n plures fet̄ humai inui sunt fu
isse in kisti una in ꝑtu uno Et ideo
aut superclestꝫ aspect̄ aut corruptio uel ꝯ
uen sepant̄ in spmate uald rigoroso
erit aliq̄n cā talis multitudiē fetuū, sed
illa q sunt tam raro sunt ꝑ nūc dimittenda
¶ 3o no ꝗ fet̄ masculin ut pluꝰ ḡnat̄
in dextra ꝑte matricꝛ et femine i sinistra
Et ad dextrā ꝑtem terminat̄ uena q uenit
a dextra mamilla et ad sinistrā uō uena
q uenit a sinistra mamilla ¶ 4o no.
ꝗ lꝫ ꝯ quaqꝫ uena fieri flōa uel eua
cuādē possint omnes uene euacuari tn̄
aut et mag̃ uena una euacuata euacuant̄
alie q secum sunt colligate diuine me —

diante concavitate magna quia ille que non sunt ita colligate. Ex quo patet quod subtractio sanguinis de parte dextra matricis subtrahit illum qui est in mamilla dextra cum illum qui est in sinistra. Et ideo stat gracilem fieri ex ista causa mamillam dextram non facta graciliori sinistra et e contra.

¶ Sciendum nota quod matrix in mulieribus habet duas manifestas concavitates dextram et sinistram et raro mulier parit plures duobus. Ex hiis possumus verificare conclusionem quia si una mamilla gracilis fiat signum defectus nutrimenti in altero fetu qui est in una concavitate matricis. Et ideo significat aborsus unius. Et quia quando dextra mamilla fit gracilius signum aborsus fetus in parte dextra existentis qui plurimum est masculus. Quando vero sinistra fit gracilius signum aborsus fetus existentis in parte sinistra qui ut plurimum est femina. Ideo patet veritas omnium trium conclusionum aforismi intelligendo casus ut in pluribus, nam quandoque femina est in dextro et masculus in sinistro. ¶ Et tamen considera quod habent nonnullam existunt multe difficultates naturales, prima quia ut plurimum animalia politoca vel multorum generativa generant plures fetus in una celula matricis monotoca aut cum generant multos generant eos ut nunc dictum in diversis. ¶ 2a difficultas propter quid fetu non occupante omnia orificia venarum matricis, cum solum unius partis venas occupare videatur, non tamen procedunt menstrua in tempore pregnationis in quo multus sanguis menstruus superhundat in venis matricis presertim circa finem pregnationis quia causa assignata aforismo 39 non videtur sufficiens. ¶ 3m ex quo de superfetatione locuti sumus que fit super animalia quia fit magis in politochis quam in monotochis et quia magis in muliere et equa quam in aliis monotochis. ¶ 4m quia animalia magis coeuntia plurimum sunt monotochia puta aut politocha si multorum generativa sint, ex multitudine spermatis emisso in coytu uno tunc multo plus de tali materia emittat magis quam puta quorum solutionem quere 2o de generatione animalium et est materia particula problematum dicto.

Quod de ambabus. Etc. in quo fuit qui prima partem continuat hunc aforismum precedentem, 2o verificat primam conclusionem, 3o verificat regulam 2am et 3am simul. Primo dat causam quia dextra pars matricis est calidior sinistra. 2a ibi Cum sanguis. 3a ibi Quod vero dixit. 4a ibi Dextrum autem. ¶ De prima dicit quod oportet intelligi in isto aforismo de altera mamillarum quod sunt primo dictum de ambabus. ¶ De 2a dicit quod cum sanguis alterius mamille minoretur necesse est quod alter fetus duobus scilicet existentibus puta ille ad quem ferebatur nutrimentum per venas illius mamille id est colligatas cum venis illius mamille aborciatur defectu scilicet nutrimento. ¶ De 3a dicit quod illud quod subdit si dextra masculum si sinistra feminam debere aborciri autorizabitur id est confirmatur auctoritate ypocratis dicentis quod mares generantur in dextra et femine in sinistra. Cuius causa est quia magis est calidior femina et dextra propter calidior sinistra. ¶ Dextra parte dicit quod causa quia pars dextra matricis est calidior sinistra est quia in dextra parte corporis est epar calidum et humidum et supplet propter matricem. In sinistra non est splen qui est minus calidus.

Si mulier que neque pregnans. Secundo aforismus est ista. Lac in muliere que non est pregnans non peperit significat defectum menstruorum propter hoc significat sanguinem qui debet per menstrua effundi diverti a loco effusionis ad contrarium. Igitur significat quod menstrua non effunduntur, quod clara et patebit autem in notatis commentatore aut Avicenna heris 21 3u tractatu 3o capitulo primo. ¶ Circa aforismum nota primo quod in mulieribus pregnantibus et in lactantibus plurimum deficiunt menstrua et hoc naturaliter. Et ideo ypocras de hoc defectu noluit dicere sed tamen de defectu qui est preternaturalis. ¶ 2o nota quod multis de causis possunt deficere menstrua naturaliter et multis preternaturaliter. Naturaliter ut in puellis et antiquis et pregnantibus et lactantibus in quibus defectus menstruorum non est ex causa preternaturali. Preternaturaliter aut autem propter opilationem venarum deferentium sanguinem ad matricem aut ex opilatione propria venarum matricis aut suorum orificiorum aut propter sanguinis multam minorationem sicut accidit in multis egritudinibus, quandoque autem propter motum eius ad contrarium ex aliqua causa, quandoque autem propter virtutis expulsive debilitatem, vel grossorum humorum commixtionem. Et in summa ut dicit Avicenna 21 3u deficiunt menstrua aut propter causam communem toti corpori aut propter causam propriam matrici. Et causa communis aut erit in virtute quia virtutes membrorum sunt debiles ex causis ipsam debilitantibus aut quia virtus earum comprehensiva cibi et sanguinis et dissolutiva est fortis sicut accidit in macilentibus aut quia virtus expulsiva ad aliud membrum expellit sicut ad nares ad anum ad pectus vel emoydas aut retentiva est fortis causa aut in menstruo est opilatio vel similis res. Et causa in ipso sanguine aut est paucitas aut grossities aut viscositas. Et istorum quandoque sunt alie cause priores sicut indebitum regimen aut accidentalis lepio vel attractio ad membrum. ¶ Nota 3o quod causa propria dicitur que est ex parte dispositione unius membri. Et hoc erit aut propter matricem aut propter membra quibus matrix comunicat. Si autem sit ex parte matricis est opilatio attenuatoria vel coarctatoria aut carnosa aut siccitas aut apata. Et hoc sive in venis sive [illegible] venarum aut tortuositas [illegible]. Si vero est in membris comunicantibus ut epar non generans sanguinem propter debilitatem aut aliud membrum quod sit causa efficiens aut prohibitionis sanguinis ad matricem aut causa paucificationis vel attractionis sanguinis ad contrarium locum matricis. ¶ 4o nota quod cum pura quantitas sanguinis ad mamillas mandatur digeritur digestione

quertente illu in spaciu mamillaru cu de mbr
pncipalit ppo desiuat como sed si qtitas
est exuberans tuc quertit i lac si uertit ma
millaru et ducitur et sit in tpre debito ¶ Se
no q multa sanguis qtitas hoc mo exuberas
no fert ad mamillas nisi raro ab illo loco
q a matrice Ex quo pz q qn lac generatur
signu est sang multu ad matrez descedere
contra recurre ad mamillas Sed qn e ita phibe
tur sic menstruo i muliere Ecto q no est
pgnans u gnauerit si ht lac sat nobi
lis qtitatis signu menstruor defectus ¶ U
ltimo no. q hoc sig no est necessarie uerit
atis tum cotingat mulierem exuberare i sa
guine ita ut parte emittat p menstrua z
partem ad mamillas mandet ut patet i
tpre partus et post annum unu aut quatuo
decim menses a partu pleruqz no obstante
q lac habeant sufficiens ad nutrendu pu
erum tn pdeunt in plurib menstrua Et io
illa tpre non est tam bonu lac ad nut
riendos pueros Et io [illegible] q e ita ut i plurib

Bene investiganti.

Bene investiganti. Et in 9 p[o] remittit nos ad alios libros 2[o] expoit affor eiz 3[o] concludit cum affor 2[a] ibi Omne n. mbru 3[a] ibi in fine q Quod sui cepti one ¶ De p[a] dic q licet bn investiganti z pspicaci videtur q expo hui affor indiget multa disputatione Et io qui uult ipm bn p eum intellige necesse e ut prius bene legat libru de virtutib naturalib sed h breuiter est dicendu illud qd solu huic loco attinet ¶ Omne eiz membrum.

Hic expoit et diuidit in 4or partes 2am 4or suppones quas poit alibi pbatas Et poit p[o] unam cum relatione ad una tanta que stionem dein alias 2a ibi sed tn 3a ibi Qualecuqz aut 4a ibi qui uero est de pma dic q omne mbru gnatiuu ht hudantia humoris pp necessitate cōplenda alior huor mbror gnandor ab eo aut nutriendor q hiuta ab eo genita et ista humiditas hudans est sibi qsi superflua Si qrat qz unum mbror est gnatiuu alior mbror aut hiutatum p alijs mbris et aliud non. ¶ Respondet q hoc ro est soli deo reser uanda Tu tn collige paret de unoquoqz cau est et quomo est pp necessita et pp modo in libris id de utilitate ptiu et 9 libris de iuuamentis mbror G. ¶ Sed tn quidquid.

Post 2am supponem et est quidquid tale mbru facit fit ab eo me diantib plurib et diuersis virtutib na lib quar una e pmutatiua siue gu siua que dr digestiua cui alie deseruiut qdam s. attractiua retentiua et expulsiua et ista immutatiua gutit abu dosuz naz suscipientis mbri et hoc siple quz integre qn no solu digestiua s nutritiua cōplet opationem quqz no integre ut opante solum digestiua ¶ Qualecuqz.

Poit supponem 3m et e q quiqz cib sit q perfecte mbro assimilat illu fac mbru sua virtute eum s. malem augmut aut nutri dicti mbri ut dr uere cibz Et hoc e q alibi ypo. dic cibus nutrimus donec est cibus s. illius q nutit ¶ Qui vero.

Qui vero e hic poit 4as suppones et diuidit in tres partes p[o] poit ea 2o exs declat 3o adap tat ad ppositu de mamillis 2a ibi Si g i ossib i 3a ideo qz mamille ¶ De p[a] dic q ille cibus q est alius simple ab eo qui pficit mbro assilat .i. superfluitas remanes uocat hiumus et tn aliquomo nc m bri a quo retinet assilat Ex quo patz q e su perfluitas util ut plurimu. Si igr in ossib declarat dictu exs dices q si i epate retinet fit sanguis si in ossib retinet fit medulla Et e pulmo lz no generet nutrimentu p alijs tn sm naturā trahit ad se qdam superfluitate simple humidaz reponens illa i suis cōcauitatib Et tu nota hoc uerbu et eum Et silit omnis cōcatenatio seruat sibi humores uiscosos pp utilitate dictaz p prium et de humorib Et silit lingua et uasa spmatica ab inguinibus exeuntia .i. uno inguina existentia ad oscium .i. ad testiculos q dirit uirka spmat Et silit lingua ht humidi q uocatur saliua ¶ Ideo qz mamille adapt ad ppositu de mamillis dicens q qz mamille hnt ca rnes qsi glandosas q mutat cibu ad eas uenie tes i suas nas Ideo cu h caro sit mollis et al ba no sanguinolenta humiditas sibi ueniens ef ficit sic lac. Et ista humiditas qto mag augt tanto lac mag augetur sic appet i pgnatib i 8o aut 9o mense ubi pcedentiu mensiu in quo tpre lac est amplius qz uene q sunt i medio int matrez et mamillas sunt plene Ex q pz q cā lactis multiplicatiōis e transmissio sanguinis p illas uenas ad matrem ¶ Quod sine.

Post finam affor dicens q hoc s. q sanguis multus influat i mamillis posibile est cōtinge sui cepte Et h est q ypo uoluit hic dice qz tuc cōpbat plus sanguis a matrice ad mamillas derivatz ui fluxu menstruor phibere

Mulieribz qbz ad mamillas.

Mulieribz qbz ad mamillas. Ordo istius affor e ista. cōuersio sanguis ad mamillas in mulierib sigt maniā p[a]. hoc sigt velemus incendiu in sang toto cū motu uersus supiora vel sigt maniaz. quā cō ducere indubiunt in notatis ¶ Circa affor no. p[o] q cōuersio sanguis ad mamillas mulieris potest intelligi multiplr uno mo large qz moueat sanguis ad mamillas vel p eis nutriendis vel p lactis gnatione et ista cōuersio sanguis no est sigm manie Cum sit semp qsi in lactantib 2o mo possum itellige q sanguis gnetur i mamillis ex alio ita q sanguis cōuersus est ipm gnari et h mo non itelligimus hic qz i mamillis no gnatur sanguis
¶ 3o mo dicim sanguis cōuerti ad mamillas

quia in suprema extremitate mouetur ad mamillas sic quod
generantur ibi apostemata sanguinea et hoc modo non oportet
significare plus maniam quam apostema in ascellis aut in
alia superiori parte. Secundo modo dicimus sanguinem currentem
ad mamillas quia ita mouetur ad eas ut loco lactis
a mamillis sanguis exprimatur in nobili quantitate
et perseuerant Et hoc ultimo modo intelligit aforismus
¶ 2º notandum quod sanguis in mamillis cum in lac conuer-
titur licet a calore mamillarum digeratur tamen ingrediatur
sanguis preponere partibus utrique igneis per digestionem
ab eis separatis nec uirtus mamillarum digestiua su-
fficiat sanguinem quantumque calidus in lac conuertere quia
hoc non fit nisi prius remoto suo calore Et hoc
patet quod cum lac ad mamillas conuertitur ita effi-
uat ad modum lactis quod significatur ipsum esse
talem quod uirtus mamillarum non potest ipsum in
lac conuertere et quia hoc plurimum significat sanguinis totius
uehementer inflammatum et ad superiora motum.
¶ 3º notandum principaliter quod hoc nomen mania quandoque
importat corruptionem operationum ymaginatiue et
extimatiue cum rixa et motu corporali ad executi-
onem cogitationum a quacumque materia proueniat. Cumque
comportat talem corruptionem generatam quod dependet
a materia melancolica adhusta per adustionem colere
uel per adustionem materie ut dicit primus 3ii capitulo de mania
Et hoc quandoque est cum apostemate quandoque sine
¶ 4º notandum quod multa existente sanguinis caliditate et ipso
petente loca superiora fumum suum concitati capiti
corrumpit operationes iam dictas et ideo faciunt
maniam largo modo loquendo. et isto modo uidetur uti
esse aforismus dicit in commento ¶ 5º notandum quod dicit primus 3ii
capitulo de signis portendentibus maniam posuit co-
agulationem sanguinis in mamilla et hoc de mania pro-
prie dicta et dicit causam esse quia significat modum
corruptionis sanguinis non solum scilicet ex caliditate ualde
intensa sed ex aliis modis corruptionis et
pronitatis a natura contingit in dispositione sanguinis
ad conuersionem in lac et ex ista corruptione ac-
cidit postea aliquis modus adhustionis aut in
melancolia aut in colera et sic fit mania Et
isto exponens diceret quod sanguis forte sanguinis
coagulatio sua in mamilla significat maniam ¶ 6º
notandum hoc raro accidit ut dicit Galienus in commento ymo i-
ta ut numquam uidit hoc Galienus. Et ideo patet quod ille
clarissimus doctor magister Jacobus a Forliuio cum
scripsit super istum aforismum non uidetur conuenienter dic-
ens quod ita significatur mania ex sanguine collecto in aliis
partibus superioribus sicut in mamillis. Sed quod ypocras
ideo dixit de mamillis quia ibi sepius contingit dicit
est ibi aliqua de mania et causis ex quibus uidetur quod
sua prouisione scripserit tunc

Diximus in disputatione

quantum diuide
in tres partes primo repetit causam transitus sanguinis ad
mamillas et conuersionis eius in lac 2º ostendit quomodo
raro accidit casus istius aforismi 3º uerificat partem
2a ibi quia tamen ibi 3a ergo si uero ¶ De prima dicit quod
in commento precedente diximus modum quo sanguis ueniens
ad mamillas conuertitur in lac Et ypocras testatur
hoc quod si ueniens non mutatur in lac significat
mania et ita patet quod loquitur de sanguine in ea quantitate
ueniente qua solet in lac conuerti et eo modo.
¶ De 2a dicit quod numquam uidetur sanguinem uenire
ad mamillas et non conuerti in lac quamuis ypocras af-
firmat ac si uidisset ¶ De 3a dicit quod si eueniret
est hoc modo quia caro mamillarum cum non sit san-
guinolenta est necesse quod sit frigida in re scilicet per quam
cum sanguis ueniens ad eam mutatur in lac
Et sicut ista caro frigidior est carne epatis ita lac
fit frigidius sanguine Et ideo quando sanguis uenit ad
mamillas et conuertitur in lac hoc est permutatio
sui caloris Et ideo hoc significat minuere calorem ipsius
sanguinis totius corporis et quando calidissimus sanguis
a toto corpore fluxit ad superiora necesse est fu-
mos calidissimos concitari capiti et generare
maniam ut dixi in expositione aforismi.

Mulieri si uis scire.

In presenti af-
forismo ypocras intendit tres conclusiones 2a ibi
Si enim 3a ibi si uero prima conclusio est ista Ad sciendum
de muliere si conceperit dandum est ei in potum me-
llicratum quod est domitura propter per huius exhibitionem
sine nobili nocumento potest declarari utrum conceperit
uel non igitur hoc est faciendum quando cum ancedentibus in
nobilibus declaratur ¶ Si quidem 2a conclusio tor-
tiones superuenientes mulieri post potum mel-
licrati significant mulierem concepisse. probatio iste significant
quod uentositates genite ex mellicrato non
habent liberum exitum et ideo intestinum ex alia
noua causa est constrictum hoc autem non est nisi
constrictio matricis constringentis intestinum et talis
constrictio est propter conceptionem igitur etc ¶ Si non
2a conclusio aforismi est ista mulier que accipit melli-
cratum si tortiones circa uentrem non habet
non concepit uel aliter carentia tortionum post
potum mellicrati modo dicto est signum quod mulier
non concepit. probatio quia significat quod uentositates ex
mellicrato genite habuerunt liberum exitum et per
consequens quod intestinum non est constrictum a ma-
trice et ideo quod ipsa non est collecta et coartata
et per consequens non concepit ¶ Circa aforismum notandum.
primo quod multa signa significantia super impregnationem
posita partim ab ypocrate partim ab auctoribus aliis
nos tamen maxime habemus a Serapione et Bremando
Et ab Auicenna 21a 3ii in capitulo de signis impregnationis
Et licet sint multa ypocras tamen posuit unum hic quod
ualde est forte super hac significare in principio pre-
pue 2us aliorum nam alia sunt aut non ualde
fortia aut apparent post et non statim a principio
ut patet discurrenti. Nam signa que sumuntur
ab emissione spermatum simul et suctione et siccitate
capitis uirge et a situ colli matricis post
coytum et paruo dolore sensato in pectine
sunt signa quod potuit fieri conceptio quia matrix
attraxit fortiter utrumque sperma sed non sunt
ex hac fortia in significando de impregnatione
Retentio menstruorum post ex multis aliis causis
contingere et permutatio coloris et appetitus et
alia que consequuntur proueniunt in pregnatione sequuntur

retentione mestruorum. Motus aut fetus q est certius signum qui bene consideratur non apparet nisi post mensem. Strictura oris matricis absque apostemate et si sit certum signum et subito in prima apparens tamen obstitrices nesciunt tangere et tactus mulieris non est honorabilis secundum signum quod sumitur habet fortitudinem signorum et honestatem et circa primi signi modicum esse magis generalis hoc potius est ab ypocrate in afforismo. Nota 2o q mellicratum dicitur a cratos q est potus et melle quasi dicat potus de melle et quia potus multorum fiunt per vino ut in afforismo potus indigentiam solvit ideo mellicratum proprie solet dici vinum de melle ubi mellitum. et ideo doctores per mellicratum plures intelligunt vinum factum cum melle et vino sed tamen lauga signet etiam potest dici de potu facto ex aqua et melle et hoc modo sumitur hic ut potest colligi ex breviarii seu rapsodii et ab aliis locis allegatis. Nota 3o quod ex aqua et melle quod sit potus coquendo et dispumando qui dicitur aqua mellis ab auctoribus sive ydromel. Et iste potus non esset utilis ad significandum illud quod intendimus propter causam dictam. Tamen aut sit primiscenus mel cum aqua sine decoctione et iste est de quo est sermo. Nota 4o quod licet mel sit calidum et siccum tamen mel quod triumque perfectum cum decoctionem habet partes quasdam ventosas et ventosabiles unde mel crudum est inflativum et multiplicativum ventositatis ut 2o canonis et 2o aliment. de melle sed coctum non habet has partes quia partim ablata spuma purificantur partim in decoctionem subtiliantur et quia ut patebit per ventositatem gravium hoc signum fiat super impregnatione ideo oportet quod mel sit crudum per aque commisceri in isto mellicrato sufficienter. Nota 5o quod hora qua mulier concipit statim matrix colligitur et constringitur circa spermata et quodammodo conglobatur et ita clauditur os eius q stilus ingredi non possit ut notatur etc. 2o naturalium virtutum et aliis 2a 3a In hac aut sua constrictione ad anteriora movetur ut dicitur aliis loco allegato Et quia colligata est immediate super recto intestino ideo ipsum intestinum comprimit et comprimit ut quasi ipsum claudat et prohibeat liberum exitum corporis q per ipsum habent transire Et hinc est q si sumpto mellicrato dicto mulier si sit pregnans retentis illis ventositatibus et extendentibus intestina fit dolor pungitivus non fortis cum tortio in ventre et hec tortio hoc modo significat pregnantem et si non fit tortio istis ventositatibus generatis tunc assignatur matricem esse liberam et non esse constrictam et per consequens mulierem non esse pregnantem Et hoc modo patet veritas omnis istarum trium comparationum istius afforismi. Sed tu dices q idem esset faciens de omni inflatio et sic ypocras potuit dicere de fabis cicceribus et aliis talibus sicut de melle. Dicendum q ventositas generata a melle est facile dissolubilis et coniuncta alicui acuitati taliter quod non inveniens clausam ut est in pregnante

faciat aliquas tortiones et si non inveniat faciliter sui subtilitate penetret. In multis aliis ventosis est aptitudo ad generandum ventositatem grossiorem que cum sint pregnante facit tortionem et ideo licet non repugnet invenire aliquid aliud quod hoc modo facit tamen quia illud non est ita notum dictum est de melle et de aliis notis tacuit propter causam dictam. Nota 2o quare quia precipit dari mellicratum istud dormiture. Nota hic dicendum q fortassis propter motum vigiliarum ventositas a melle multiplicanda fuisset dissoluta vel ut melius mel digereretur antequam solveret ventrem nam sompnus omnes retinet evacuationes excepto sudore vel 3o quia melius percipiuntur leves tortiones quas facit mel dato sompno et quieti dummodo per tunc non dormiat Et ex istis patet q potest esse mulier tam fortis complexione q sine pregnatione etiam patietur tortiones vel est multorum modi inventis tortiones quas facit mel dato sompno ex comestione mellis crudi ex quibus patet q licet afforismus ut in pluribus sit verus tamen non est necessarie veritatis. Nota 2o sequitur q ad bene se certificandum oportet cum pregnantem esse temperatam q non facit tortiones. 3o sequitur q in mulieribus mediocris habitudinis non multum calidis dissolutis vento non multis sicut cum pinguibus humidis constricta visceri et propter hoc passivis a melle tortione sine pregnatione magis veritatem comperiens Et hec sunt virtualiter colligenda 2a 3a et ex breviarii loco allegato.

Tortio est aut etc. Iste est quartus [?] propositionis cum tortionis in generali 2o verificat afforismum per causam 3o ostendit qualiter melle est faciens mellicratum 4o ostendit quare dicit quando dormitura ibi 2a quando mulierem ibi 3a mel aut ibi 4a quando dormita. Nota de prima dicitur q tortio est cum propter ventositatem cum magis pungitiva. Nota de 2a dicitur q ypocras invenit mulierem pregnantem pati hoc sumpto mellicrato quia matrix est clausa per quam ventositas ex melle generata debet transire Et hoc propter collectionem et constrictionem matricis. Nota de 3a dicitur q mel debet esse crudum alias non esset inflativum. Nota de 4a dicitur q dicit quando dormitura est quia tunc ex potu mellicrati dicti generatur plus de ventositate et propter quietem et propter plenitudinem aliorum ciborum quam dato fit ca generationis ventositatis nam in sompno gestis et coit vadunt dormitum post cenam et ideo tunc fit plenitudo ciborum.

Mulier si quidem masculum in utero [?] conceperit bene colorata est. Afforismus est iste mulier pregnans ex masculo est bene colorata et pregnans ex femina est discolorata. Causa est quia pregnans ex masculo est calidior naturaliter et ideo magis habundans habet faciente bonum colorem. pregnans aut ex femina est frigidior et magis humoribus flegmaticis habundans et per consequens non bene colorata. Nota igitur q per bonum colorem intelligimus hic in quantum apparet mediocriter in cute rubeo ex sanguinis effusione in cute licet 3o tegni dicatur q est color permixtus ex albo et rubeo per discoloratum intelligimus

defluente in hui[us] rubedine. Et q[uia] mulier p[re]gnans
ex masculo p[ro]p[ter] fetus caliditatem est cali[dior] et me-
li[us] digerit. ideo sang[uis] h[abe]t meli[us] digestu[m] et
mag[is] rubeum et mi[n]us p[er]mixtu[m] flatib[us]. Opp[ositu]m
hui[us] contingit in p[re]gnante ex femela et ideo
est discolorata et illa b[e]n[e] colorata. ¶ No[ta] 2[o]
q[uod] l[ice]t hoc [con]tingat ex c[aus]a dicta, no[n] t[amen] e[st] signu[m]
multe certitudi[n]is q[uia] mult[is] mul[ieri]b[us] accidit opp[ositu]m
p[ro]p[ter]ea q[uod] masculus a[liquando] est male [com]plonat[us] a[ut]
debilis. Et e[conver]so femina aut mas fit [com]plonis femina
calide. aut q[uia] fet[us] masculus fortes [com]pul[s]is rapit
ad se matris nutrimentu[m] et facit ea[m] discolora-
tam. Et e[conver]so in femina. Et ideo afforis[mus] no[n] e[st] ver[us]
uniter. sed verificat[ur] raro. v[er]u[m] signorum conter
positorum ab ypo. l[ice]t no[n] raro ab[sque] 1[o] 2[o] sin opp[ositu]m.

Coloratam

G. in h[oc] p[rimo] assignat ca[usam] dictorum
2[o] reddit alia signa masculinitatis 3[o] ondit q[uo]mo[do]
p[ro]cept[us] verificat[ur]. ibi 2[a] masculi. ibi 3[a] q[uod] e[st] raro
¶ De p[rim]o dic[it] q[uod] c[aus]a di[cti] aff[orismi] e[st] q[uia] masculus
est calidus et femina frigida ¶ De 2[o] dic[it] q[uod] s[un]t alia
sig[n]a masculinitatis. ut levitas matris i[n] motu
et fortitudo et velocitas. Et possu[n]t hec pars
intelli[gi] de motu fet[us] in utero. Et tu no[ta] alia si-
gna ab auct[ore] 21 3[o] et a Rasione [et] bremary.
¶ De 3[o] d[icit] q[uod] dan[tur] ypo. est raro et o[porte]t q[uod] tu
intelligas raro ut dixi in q[uesti]one afforis[mi] v[er]u[m]
d[ic]t[orum] signorum conter positorum ab ypo.

Si mulieri pregnanti erisipila.

Co[n]c[ord]o aff[orismo] est ista erisipila facta
in matrice mulieris p[re]gnantis e[st] morta-
[lis]. Tal[is] erisipila est morb[us] multu[m] acut[us] et
mat[ri] et fetui fortissimu[m] inferens nocu[m]e[n]t[um] g[e]n[er]e
mortal[is]. A[ctor] et q[ui]a in notitiis patebit et
ca[usa] sua p[rim]o 21 ca[pitul]o de signis p[re]gno[st]i[cis] ¶ No[ta]
ig[itur] p[rim]o q[uod] erisipila e[st] a[postema] calidu[m] pendens a ma[teria]
colerica et q[uia] ista ma[teria] calidissima materie
ideo ad ypas erisipila ac[cidi]t e[st] i[n] me[m]b[r]o nobili et sensi-
tivo multum sequuntur mordicat[io] dolor i[n]flamat[io]
co[n]calatio multorum nocitiva cordi matris et fetui
sibi mediano p[er] t[ra]nsmissio[n]e[m] et p[er] sui alterationem
et inficit fet[us] nutrimentu[m] et stimulat virtus
membri expulsiva. Ex quib[us] p[ate]t q[uod] tal[is] erisipila
e[st] mortalis et fetui et mat[ri]. magis t[amen] fetui q[uia]
mat[re] moriente mori[tur] fetus et no[n] e[conver]so. et q[uia]
ex aborsu de necessitate mori[tur] fet[us] et non
de necessitate mater. et q[uia] cor fet[us] maiorem
h[abe]t caliditatem cum matrice q[uam] cor matris. et
maiorem p[ro]pinquitatem. et q[uia] fet[us] e[st] passibilior.
Ex quib[us] p[ate]t p[rim]o q[uod] hoc h[abe]t veritatem de eri-
sipila pendente a multa ma[teria] q[uia] mat[eria] poss[unt]
pauca[m] vince[re] et de illa q[ue] e[st] in [con]cavo matris
max[ime]. et 2[o] q[uod] erisipila no[n] solu[m] e[st] signum
sed etia[m] ca[usa] mortis.

Oportet investigari

G. in h[oc] p[rim]o p[rimo]
movet q[uesti]onem. 2[o] solvit. 3[o] dat ca[usam] veritatis
affor[ismi]. ibi 2[a] sed erisipila. ibi 3[a] q[uia] erisipila
¶ De p[rim]a dic[it] q[uod] o[porte]t investigari an sola eri-
sipila infra ap[ostem]ata p[re]gnantis in matrice sit
mortal[is] et an flegmon sit mor[tali]b[us] erisipila. n[on] est
a ma[teria] colerica flegmon e[st] a ma[teria] sang[uinea] ¶ De 2[a]
dic[it] q[uod] erisipila sola febre i[n]tense p[ro]ducere q[uia] suf-
ficit p[ro]p[ter] vehementem calore[m] que[m] fetui co[mmun]icat ip[su]m
interficere. sed flegmones no[n] ita q[uia] non fit
de tam calida ma[teria] ¶ De 3[a] dic[it] q[uod] erisipila fit
de colera rubea cum faciat febre[m] siplex fortem
valde. ideo e[st] mortale siple aut fetui a[ut] mat[ri].

Quecumque preter naturam

Co[n]c[ord]o affor[ismo]
est i[st]e om[n]is mulieres extenuate p[re]t[er] na[turam]
cum impregnant[ur] abortiunt an[te]q[uam] sint resumpte
q[uia] in o[mn]ib[us] talib[us] antequam resumpte sint de[fic]it
fetui nutrimentu[m]. sed tali nutrimento deficiente
fit aborsus ig[itur] etc. Et sili[ter] sua colle[ctio] 21 3[o]
ca[pitul]o de aborsu 1[a] p[ar]te. Et d[icitu]r q[uod] illa q[ue] e[st] vehementer
extenuata cu[m] i[m]pregnatur abortit antequam [con]valescat
q[uonia]m cor[pu]s recipit de cibo ad sui rectificatione[m]
et reditione[m] sue virtutis taliter q[uod] no[n] superfluit
embrioni q[uod] ipsu[m] nutriat ¶ Sed pro verificatione
no[ta] p[rim]o q[uod] mulieres extenuate p[re]ter na[tur]am q[ua]da[m] sunt
parum extenuate et de istis no[n] intelli[gi]t ypo. cu[m] exp[er]i-
entia videt[ur] quotidie multas e[ss]e mulieres q[ue] no[n]
p[re]gnantes extenuant[ur] et cum p[re]gnant[ur] i[m]pingu-
antur sicut uxor mea et no[n] abortiunt. quedam
aut[em] plurimu[m] et q[uasi] ultimate extenuate et de istis
intelli[git] affor[ismus] ¶ 2[o] no[ta] q[uod] harum ultimate
extenuatarum q[ue]da[m] s[un]t reparabiles q[ue]da[m] aut[em] irreparabiles
sic[ut] in marasmo et eticha 3[e] sp[eci]ei et hic
loquitur de reparabilib[us] ¶ 3[o] no[ta] q[uod] abortire antequam
[con]valescat p[otes]t intelli[gi] dupl[iciter]. Uno mo[do] q[uod] abortiunt
antequam ad valetudinem [con]sistentem incipiat redire. 2[o]
mo[do] q[uod] abortiant antequam ad valetudinem [con]sistentem redeat
et hoc mo[do] intelli[gi]t hic. ¶ 4[o] no[ta] q[uod] i[n] istis extenu-
atis restaurativa et digestiva no[n] s[un]t multu[m]
fortes et ideo si in princ[ipi]o p[re]gnationis l[ice]t possit
superaddere parvu[m] quid nutrimenti q[uo]d reservat[ur] ad ge-
nerationem a[ut] et nutrimentum aut augmentu[m] fet[us] p[ost]q[uam] t[ame]n
q[uando] fet[us] est maior et indiget multo nutrimento
i[ll]e no[n] possunt p[er] fetu et resumptione regulare
sang[uin]is ad sufficientiam. Et ideo si cum augmento
fet[us] in membra matris taliter ita nutrimentum q[uod] re-
staurent[ur] antequam mat[er] veniat ad sua[m] valetudinem
[con]sistentem. deficiet fetui nutrimentu[m] et p[er] [con]sequens fiet
abortus

Dubitatur hic

utru[m] si mulier
p[re]ter na[turam] extenuata impregnet[ur] antequam [con]va-
lescebat et d[icitu]r ne[cessario] p[rim]o sic. mulier
preter na[tur]am extenuata no[n] p[otes]t impinguari ea in
tali dispositione manente ig[itur] etc. A[ntecedens] p[robatur] q[uia]
ip[s]o[rum] est q[uod] tali extenuata e[st] sp[er]ma ig[itur] etc.
q[ui]a saltem ap[ud] G. est optima. et a[ntecedens] patet
q[ui]a dic[itu]r est hoc mo[do] extenuata no[n] est i[n] ea
superfluitas utilis ultimi alimenti qualitercumque
capiat[ur] ultimu[m] alimentum sive p[ro] sang[uin]e sive
p[ro] 2[a] humiditate. cum utru[m]q[ue] istorum sit valde
diminutu[m] in ea. et [con]stat q[uod] sp[er]ma no[n] est
superfluu[m] in quali sed in q[uan]to. Confirm[atur] q[ui]a
hui[us] a[ctor] q[ui]a si no[n] est sp[er]ma mulieris. ig[itur]

non est fundamentum prin coris infantis sed defi-
ciente spmate mulieris defic gnō infantis Et
pa huius gna patet ex dictis 20 3a ca de cāis
spmatis cum dic sperma aut mulieris e
fundamentū ptii coris infantis. 2o sic quelibet
pterita cōtenuata et ita pmanes no ab
ortit igr a fortiori dum resumit. pz cōna
qz fortio e du resūitur et meli disposita
qz si no resumi. igr meli apta foue et cōtine
fetū alys pibus et aiam pz. p ex mō loquendi
ypo. qui inuuit aborsum du ingrossat. etc.
in qo qui et no uidet dice q ea no ingssata
abortit et et p experientia in ultimate cōtuat.

Ego n. uidi in florentia cum ibi legere mu-
lierē q ex mala colica p diuz durauerat ad
tanta venerat cōtenuatez ut no solū ossa s
et inuolutioēs intestinoz aliq diuumerares q
hoc tpe cōcep et fetū duxit ad luce masculum
nono mse quē ego uidi debile tn qui pau-
cissis dieb, uixit macrimo long et q. uid
Et mortuus est postea ipse et mat s no
abortiuit. Et multe alie uise st huiusmoi. Et
qfiē qz pole est ita paulatim resumi uir-
tutem gñatiuam sanguis sic cresit necessi-
tas renutriandi infantis. Si g in pncipio
pgnationis mapt 2 restia stabit q restat
usqz ad finem no defite fetum nutriz et cāis
posset in textu declarari Confir qz pole est
mulierē pgnante ex femela extenuata i
xz dieb resumi ita ut ueiat ad mediocre
resumptioēz sin fetus nobili notū s medi-
ocri resumpta potit postea p se et fetū ge-
nerare nutritū qo pole est q resumat et no
abortiat dicē q p pa pte ptz qz usqz ad illū die
nimis sanguis descendit in augmentiz fieri et id
post resūptio fieri absqz illi minimum detrac-
tione et dicm est ypo. in libello de nā fetus.

Vltio pole est mulierē ingrossari ppe
finem pgnationis p x dies in quib paum
potit fieri ex illo fetum notitie qz stabit q
no abortiat. (fn oppm est ypo. In
hc diu ea que disputatiue dici posse sr tradat
q i pgnante no multū extenuata no oportz
aborsum fieri cū resumit. Et pz q ht uir-
tute p gñone nutrimenti ad fetus augmētz et sui re-
fectionem Tum est q in pgnante plurim ex-
tenuata stat abortū no fieri sim resumat
sine no. et pz ex casib supdict 3m e q
vt plurim extenuata pgnans cū debilitate
vald nobili si resumat abortit antiqz integre
resumat et hoc pbat quit i affore dictū
est. Vtrū aut talit extenuata porro abortiat si
resumat q si no resciatur. Et si nec. hc
n ypo. dicat verisimile e q est ita ymo p
itate stante in gñone sanguis mag abortit
si resumit qz defic fetum nutrimentis Sed ubi cū
mbrorum refectio crescit virtus sanguifica no
semp oz et ex hoc pz q in pgnante tenui mēte
et remedia q fiunt ad resūptioēz p attrioēz

nutrimenti ad exiora sic cum fricatione balneo
etc. no st administrande qz talit resumi est
ei peri q no resumi cum ponat in periculo
aborsus illa tn q multiplicant nutrimentū aut
cōfortant principalia mbra iuuat ad resu-
mendū st administrari Et ad arm patz
qz cōcludit veritatē q no creat sine ypo. qua
suffic in plurib verificari excepto pmo ad quod
dicē suppo necessitate cōtrarius spmatis mulieris
qz uiret testiculorum imitatorum pot nutrim dimi-
nuti ptem attrahē et disponē ut sit supflua
nutritioi et in quali. et sit spma qd tam
no erat supfluū Et hoc de ia cōne 2o
mo aut spma mulieris est fundamentū ptis
corporis fetus et spma uir in hoc paro se
intromittit. vl q no est ei plurim introitus
in rectificatione ptii coris infantis forte dicā
in alia cōne ubi loqr de spmate Qu

idam interpretes. In isto cōto po pouit
tres mōi exponēn 2o po xr mod auctoris
eximeni quem modū qr affirmat uidr 2a i
Oximenis In pa dic quosda intelexisse hūc
affom q sint pterita matre necce est
abortire qz pp maciediez defic fetum nut-
rimentum Aly intelligunt si st no grasse et
pmanserit in matre q abortiunt qz i eis
uirtus pseuerat debilis et cresit neces-
sitas nutriti qo no suffic fit aborsus Tercij
intelligunt q si sint pterita matre cum
incipiut resumi et grasceser signū e futuri
aborsus qz signe q nutrimentū trahit ad matrē
vn fetum deficiet ut patet Oximenis
In hac pte dic q opinien huc ultim dictuz
intellexit ee uez in vltimata tenuitate et no
in oi Et ro est qz ad hoc ut reddat ad
suā grassitie e ultimā tenuitē indiget multa
refectioē q fiente necce est q fetus pereat
fame et hc intendit ypo. Et si graf quis
poro est dius (dic q nullū abit et necessario
s i vltimata matre etiam reparabili quilibet
peroro est ut plurimum verus

Q Vedeq vo graciles Coclo puti
affoi est ista Omēs mulieres hūtes
modratiz hitudie coris q abortiut
sin manifestam cā 2o mēse aut 3o hnt
cotiledones plenos mucilagibus pur qz i
ist no fit aborsus nisi qz cotiledones no
poss tenē fetum pp graeuediez ymo ru-
punt sed no est alia cā cum cōdictionib
supdicta huius impotentie et abruptionis
igr erit q cotiledones st plene mucilagib
qd fuit pbari et dicē uidebis in notatis Si
mili sima colle 2a 3a ca de cāis abortus
No. q pa q p mulieres hntes corpus
modrate habitudis no st intelligeñ solū
tempate sed ille q iucrine st tempatis q
ad qtitates et quo ad cōplonez. In alys aut
pot abortiendi cā no ee matura ppria

sed toti sicut in minima matrice dictum est. ¶ 2º
no. quod per occasionem manifestam non solum intelli
gimus causam primitivam sed omnem causam abortus
sensui manifestam sicut febrem. apostema. vulnus. vel
dolorem. Plures venenis et siles illa cotiledones
sunt plene muscilaginibus ut patet. ¶ 3º no. quod doc
tores multe quandoque per cotiledones intelligunt ligamenta
quibus fetus alligatur ut patet in exponere primi affor.
8º partis per doctores ytalicos. quandoque vero dicuntur tunc
orificia venarum vel arteriarum matricis per que ad
fetum defertur nutrimentum et hoc modo sumitur hic
ut patebit in glosa. Illa n. orificia sunt illa que intell
iguntur plena muscilaginibus et non ligamenta. ¶ 4º
no. per muscilagines intelligendas esse flaticas humi
tates viscosas grossas ad modum muci nasi.
Iste autem muscilagines multis modis sunt causa abortus.
Primo opilando vias et prohibendo nutrimentum deferri fe
tui. 2º inficiendo nutrimentum quod vix ipsum transit fa
ciendo ipsum ineptum nutrimentum. 3º lubricando dicta
orificia et ita faciendo quod capita venarum secun
dine et arteriarum que illis infinguntur non fixe ad
hereant ymo ex omni levi agitatione separentur
8º mollificando illa capita et hoc modo reddendo
ipsa frangibilia. 5º quia totam matricem reddit
lubricam non corrugatam ut oportet ad bene continendum.
6º quia sunt materia ventositatis que extendendo et agit
ando et stimulando expulsiva est causa abortus. Et
quia ventositas non generatur nisi ex materia apta ideo
et ventositas non facit abortum in istis nisi propter
muscilagines predictas que sunt eius materia. Et cum hiis aliis
modis disponunt ad abortum Et ideo dimisit hic
causam ambas causas coniunge .... 3ª causa de abortu. cum
dixit Et plures abortus qui fit in mense 2º
aut 3º fit ex ventositate et ex humiditatibus super
orificia venarum que sunt matricis que nominantur forami
na. Ex quibus contexuntur vene secundine Cum
igitur humectantur mollificantur ipse et illud quod
ex eis texitur quia fit abortus fetus ex quolibet
motu ex ventositate aut gravedine hoc dicit. Ex
quo apparet quod cum ypo. dicit non potest tenere fe
tum per gravedinem intellige gravitas duobus
modis Uno modo de vera ponderositate. 2º modo sumitur
gravedo pro molestia et stimulatione in 1º loco
¶ 5º no. quod abortus quandoque fit in tribus primis men
sibus quandoque in mediis quandoque in ultimis. Et
magister Gapione q brennarem causa .... cum in
primis est ventositas in 2º est humiditas
lubricativa in 3º fetida Et sic videretur
afforismus positus dicte .... de mensibus mediis.
Dimisit autem causa de abortu videtur consentire
quod plures abortus qui est in mense 3º et ....
est ipsum .... propter humiditate lubricativa et .... G ....
et ypo. ponit causam dicte esse tenuitatem spermatis
quia panniculi generantur debiles et subtiles et propterea
pueris et ideo sunt parati ad disrumpendum ....
precipue cum sanguis attrahat Et ideo vides diversitatem
magnam inter auctores nostros in causis abortus
in mensibus diversis quia et ut legis 2ª 3ª
Ex hiis omnibus verificatur contra cum sua probatione

posita in textu Nam cum habent moderate humid
itates et non est causa manifesta in abortu oportet quod sit
propter causam propriam materia qui autem est ventositas
et ista non est sine humiditate muscilaginosa
Aut ipsa inest humiditas muscilaginosa modis dictis
et hoc ut in pluribus nam si sit tenuitas sper
matis hoc est etiam occultum et esse potest

Quod dixit In hoc afforismo facit tria primo exponit
quod dixit sine causa manifesta 2º verificat
afforismum. 3º exponit illud verbum cotiledones 2ª
ibi sine quibus ibi 3ª ibi n. hora ¶ De prima dicit quod
ideo dixit sine causa manifesta ut signet esse sine
febre acuta et sine dolore et sine vulnere et sine
herisipila et fluxu sanguinis aut percussione
etcetera ibi narrata Ex quo vides nichil non so
lum causam primitivam sed etiam corporeas sensui manife
stas que non fiunt ex proprio vocatum in matrice
¶ De 2ª dicit quod quando mulieres abortiunt sine istis causis
et habent corpus moderatum necesse est quod orificia ve
narum vulve .i. matricis sint in causa Et cum
per illa nutrimentum fetui mandatur si sunt plena
muscilaginibus nutrimentum non datur fetui .... et
simpliciter fit abortus ¶ De 3ª dicit quod per cotiledo
nes intendit ora venarum matricis et non car
unculas tenuas innascentes orificiis istis
Et hoc declarat auctoritas ypo. qui in libro de passi
onibus mulierum dixit si cotiledones in ore vulve
sunt plene flate menstrua sunt pauca ex neces
sitate. 2º autem pitagore que dixit in prima parte
de rebus naturalibus ora istarum venarum et arteriarum
matricis appellat cotiledones

Quecumque preter naturam In 1º afforismo ypo.
intendit duas conclusiones et 2ª ponit
ibi et plus quandoque Conclusio prima est 1ª causa non con
cipiendi in muliere preter naturam grassa est
quia pinguedo obturat os matricis conclusio 2ª.
In istis non est alia causa huic simili assignanda
et ista est sufficiens igitur ista est causa patet conclusio
et ad declarabitur 2ª littera ¶ No. primo quod
quando ypo. dicit preter naturam crassas non concipere
intelligendum est de illis crassis in quibus non
est alia causa non concipiendi nisi grassities nam ex
dicendis apparebit quod opilatio venarum frigus
humiditas nimia et multa talia possunt in preter naturam
grassis esse causa non concipiendi sed ypo. loquitur
de illis in quibus non est alia non concipiendi causa
nisi grassities Ubi igitur si consueta est impregnari
et facta est in ultimitate pinguis et non desinit
in menstruis et in aliis operibus sed non impregnatur
hoc signum causam esse quod pinguedo obturat os
matricis et ideo sensus ypo. est quod quando mulier
est preter naturam grassa et non est alia causa preter
grassitiem in non concipiendo tunc causa sterilitatis
est quia pinguedo obturat os matricis.
¶ 2º no. quod mulieres possunt dici preter naturam
grasse quia a temperamento in grassitie receden
tes. quod autem dicit preter naturam grasse quia po
site in ultimata grassitie et in ultimo

mo est verior auctoris ut dicit in 9° 3° tractatu modo
possent dici preternaturaliter grasse i. preter modum
grassitiei ad quam inclinat sua complexio naturalis
nam possibile est triplicem naturalis colericum impinguari
ut dicit G. 5° de regimine sanitatis et constat
quod hec pinguedo est preter modum quem sibi naturalis
complexio determinat ¶ 3° nota quod ista pinguedo
matricis secundum quosdam non est pinguedo ma-
tricis sed est pinguedo zirbi cooperientis intestina
que cum multiplicatur comprimit os matricis et facit
eum non recipere sperma os matricis claudendo
aut exprimit sperma a matrice supradicta G.
in 9° et avicenna 21 3¹ capitulo de sterilitate cum dicit
Et quando multiplicatur adeps super zirbum et
facit constrictionem super sperma et educit ipsum ex-
pressione sua Et non est adeps supradicti sacobi
quia est membrum nervosum sed hoc dicunt qui non
viderunt bene dicta parum eum locum allegatum cum dixit
inter causas sterilitatis. aut multitudo adipis lubricatis
et quando fit cum totalitate totius corporis et quando est in matrice
proprie et zirbo et quando est in matrice sola hic dicitur
Igitur vult quod aliqua pinguedo impediens conceptionem
est in matrice Sed attende quod est pinguedo
propria matricis ingrossat os matricis et totam corpulentiam
et ideo est causa obturandi os matricis Esto quod non sit
nisi inter villum et villum cum enim porta matricis sic
multorum villorum sicut etiam intestina licet sint membra nervosa
Ex quo apparet quod sive sit ex pinguedine zirbi sive
ex pinguedine matricis propria sive totaliter sequitur obturatio oris
matricis per eam saltem partiali ad conceptionem impedientem
¶ 4° nota quod per os matricis non intelligit orificium
extremum colli matricis id etiam in pinguibus est sufficienter
latum ut notat experientia sed matrix est sic univer-
dens cum fundus est versus superiora et inferiora
habet os quod in sanitate et absque partu et impregnatione ita
est strictum quod calamus vix ingreditur et quia istud
os non imminet sed in parte magis exteriori eum versus
fundum oris colum cum orificium terminatur
ad aliud exteriore hoc igitur os quod non remanet interius
dicit G. in 9° os fundi quod os interius continuitati matricis
et hoc obturatur a pinguedine quod sunt preternaturaliter
grasse et propterea non concipientes quod pinguedo quamquam
est zirbi quamquam propria matricis comprimit orificium coarctat
et matrix et zirbus et sume ¶ Et preter
scilicet 2ª quod est tertia in ullis non concipiunt antequam
macrescant probatur quia non remota causa sterilitatis antequam
macrescant igitur nec sterilitas et totum patet Et patet quod
prima cura est regimine extenuativum

Preternaturaliter. G. in 9° primo post illum textum
preternaturaliter 2° exponit sive visum auctoris 3° in-
quirit de quo ore matricis dicit ibi 2ª quia
pinguedo ibi 3ª quia os matricis ¶ De primo dicit
quosdam intelligere grassas illas preternaturaliter que
sunt in ultimitate grassitiei alii intellexerunt omnes
grassas extra temperamentum sed primum est verius ¶ De
2ª dicit quod ideo est intelligendum primum quia pinguedo
que vocatur zirbus non obturat os matricis nisi in
ultimitate pinguibus non in omnibus super temperamentum
2 ideo dicit ille textus auctoris quod eis pinguedo obturat os matricis

¶ De 3ª dicit quod per os matricis intelligimus illud quod est
in inferiori colli extremitate quod aperte vocatur os vulve
i. matricis et non orificium quod tendit ad extra et hoc
non vocatur os matricis sed os colli matricis ¶ Hic
dubitatur utrum auctoris sit verum Et arguitur quod non quia in ta-
libus ultimate grasse pariunt menstrua ut notat experientia
sed non exirent si os matricis esset clausum igitur os
matricis non est obturatum ¶ 2° sic obturatio
oris matricis in pregnante non prohibet impregnationem
igitur nec in pingui patet consequentia quia in pregnante magis
est clausum cum cuspis acus ingredi tunc non valeat
ut infra dicetur et antecedens patet supra de impregnatione.
¶ 3° clausura non prohibet impregnationem ut 21 3¹
tractatu 3° capitulo primo igitur nec obturatio a pinguedine
Preterea sterora in recto intestino existentia non im-
pediunt. igitur nec pinguedo zirbi patet consequentia quia ita sunt
vicina et comminentia sicut pinguedo ¶ In oppositum est textus.
¶ Pro dubio concedit auctoris non tamen quod non dicit propter
clausuram in pingui omnino prohiberi transitum spermatis ad
cavum matricis sed aut prohibet eum si attingit exp-
rimitur a pinguedine comprimente ¶ Ad primum argumentum nego consequentiam
quia comprimitur a pinguedine et si tractus esset preterea
pinguedo comprimens aperit viam descendenti et
claudit ascendenti ¶ Ad 2m nego consequentiam quia exp-
rimitur a pinguedine in pregnante propter desiderium
cum non sit comprimens multum prohiberis apertionem
propter desiderium quando aperitur sed pinguedo prohibet ne
aperiatur ¶ Ad 3m nego consequentiam quia in clausura sunt
tunc transitus spermatis sed non est comprimens ¶ Ad
4 nego similitudinem propter multa in pingui firmare ad
constrictionem que non firmant sterora conceditur tamen quod
multorum plenitudo ventris et intestini prohibet conceptum

Si matrix in vertebro [margin: fu. primi]
auctoris ypo. intendit istam questionem. Sanies
egrediens a matrice posita in vertebro significat necessita-
tem curandi interius. probatur quia significat magis nocivum quod per se
natura curare non potest. igitur significat necessitatem curandi interius
de quo probabitur et littera et quia est clara prosequamur
si curatio interius aliquid iuvare possit ¶ Nota igitur
pro hoc nomen vertebrum summi quando proprie pro ossis
coxe extremitate versus ancham que est rotunda
Et ingreditur concavitatem ossis ance et ibi vertitur
quando movemus coxam quamquam aut sumitur pro ancha
et isto modo sumitur hic et dicimus matricem positam
in vertebro quia declinat ad unam ancharum.
¶ Nota 2° quod matrix declinat ad anchas patitur
hoc propter aliquam causarum duarum quas ab auctoribus
ponuntur nam quando est ex duritie lateris retrahentis
ad se latus aliud et quando est spasmus in uno late-
re trahitur aliud Et quando est propter apostema durum
aut impetuosum aut callidum et quamquam ex replecione aut
apostemate et ideo contingit multotiens quod ista declinatio curatur
a natura pellente superfluitates aut resolvente magis
sine apostematis sive non sive non Et ego vidi plures
non debite purgatas propter partum accidit declinationem matricis
saniey ad ancham et facto saniei exitu sanate
sunt Et ubi prius claudicabat recte
ambulabat ¶ 3° nota quod in tali declinatio

matricis cognoscitur ex tactu et ex relatione mulieris sentientis et ex relatione obstetricis tangentis. Verum est tamen quod ex apertione et declinatione partis superioris matricis existente ad unum latus os matricis vertitur ad oppositum et ita patet. Ex quo est quod dicere voluit 2a 3a capitulo de signis apertionis cum dixit. Et in quacumque parte fuerit apostema declinat matrix ad contraria illius scilicet quo ad orificium ¶ 2o notandum quod sanies potest egredi a matrice quamque alium transmissa ad ipsam sed hanc saniem non dicimus fieri a matrice sed quia ex matrice vel ipsa ex ea propter quam posita est in utero busto fit saniei hic figura quod ea fuit apostema quod est aptum et permutativum ad ulcus. Et ideo tale ulcus cum sit in membro nobili in loco profundo et qui est receptaculum multarum superfluitatum ideo indiget adiutorio medici et cura quod adiutorium ypocras hic vocat commotum mundi G. in commento. ¶ Ultimo notandum quia hanc curam adhibet blanditatem ut quod est ulcus ex causa quia veram ut quod est ulcus cum bona sanie et paucissimo quod est aptum versus matricis et ad contrarium eius ut dicitur in commento.

Commotum G. in commento primo exponit illum terminum commotum 2o limitans verificat ibi 2a et bene // de prima dicit quod ypocras dixit commotum et intellexit curas. //
¶ De 2a dicit quod bene dixit quia si matrix fuerit saniem et maxime si apte curari extrinsecus scilicet nervus collum matricis necesse est curari cum lichinio et aliis oppositis suple quibus ulcera profunda curantur.

Fetus mares sunt in 1o affore ypocras. Intendit duas conclusiones et 2as ponit in femine. Conclusio est 1a fetus mares magis formantur aut generantur in dextro latere matricis. Probatur: sic latus dextrum est magis proportionatum mari quam sinistrum igitur etcetera. ¶ 2a conclusio femine magis formantur in sinistris partibus matricis. Probatur quia latus sinistrum est magis proportionatum femine ergo etcetera de ambarum probatum probat archa litteram. Et similem sententiam habetis 2a 3a capitulo de signis masculinitatis. ¶ Notandum primo quod radicalis causa masculinitatis est complexio cordis fetus calidior complexione cordis femine licet aliquid contingat philosophi tale complexionem a consecutione masculinitatis sed de hoc dictum est satis prima parte capitulo de imbreis. Et ideo quod sperma est calidum et ita servatur usque ad horam conceptionis fetus ut plurimum est mas. Secus autem quod sperma est in se frigidum aut non conservatur eius caliditas // 2o notandum quod in matrice conservatio et permutatio complexionis spermatis multum variatur secundum varietatem partis contingentis spermati et spermatis mulieris et menstrui quibus commiscetur ut eam transmittat ¶ 3o notandum quod latus dextrum matricis est calidius sinistro quia est magis vicinum epati quod per vicinitatem et transfusionem pluris sanguinis et caloris illud latus plus calefit ¶ 4o notandum quod sperma descendens a testiculo dextro est calidius spermate descendente a sinistro propterea quod vas spermaticum deferens ad dextrum testiculum oritur partim ex arteria magna partim ex vena kilis. Sed sinistrum oritur a vena emulgente sinistra ¶ 5o notandum quod ad dextrum latus matricis mittitur pars spermatis maris quod venit a dextro

testiculo et menstruum calidius veniens a loco vicinori epati. Ex quibus patet quod et propter cordis calidi matricis esse in dextro latere et propter sanguinem menstruum esse calidiorem ibi. Et sperma quod illuc fluit esse calidum melius est apta conservatio complexionis masculinitatis in spermate cadente in dextro latere. Et ideo dextrum latus est magis proportionatum mari generandi. Per oppositas autem rationes sinistrum infrigidativum esse et spermatis viri et non conservativum ita caloris spermatis masculinitatis. Et sic patet veritas ambarum conclusionum.
¶ Nota tamen multis modis evenit contingere quia quandoque sperma est tam fortis caliditatis quod in utroque sufficit masculinare. 2o quod erit tam debilis caloris quod in utroque frigidabitur. 3o quia stat mulierem utrumque latus habere sufficienter calidum ¶ Ex quibus patet quod ut plurimum ad mares generandos confert quod mulier post separationem a viro vertat se super dextrum latus et in dormiat aut quiescat diu scilicet quousque sperma figatur.

In libro de spermate G. in commento facit tria primo declarat quod complexio est fetus masculini 2o per eam verificat ambas conclusiones 3o remittit nos ad alium librum in 2a qua adiuvat ibi 3a unde ego.
¶ De prima dicit se monstrasse in libro de spermate quod fetus masculinus non fit nisi cum principio complexio est calidissima et post intelligitur valde calida per calidissima et hoc ut plurimum ¶ De parte dicit quod hanc calidam complexionem requisitam in principio ad fetum marem adiuvat caliditas dextri lateris matricis quod ideo est calidum quia est epati vicinum. 2o in dextro latere iuvat caliditas quia sperma a dextro testiculo venit in dextrum latus quod sperma est calidius spermate sinistri testiculi qui testiculi sunt positi in angulis matricis et in sinistro propter causas oppositas puta quia est latus frigidius et sperma frigidius et aquositas prohibet complexio calida ut plurimum et ideo in sinistro plurimum fiunt femine ¶ De 3a dicit quod de hanc relatio disputatur in quarta particula super anathomia vocatur.

Ad matricis papitantes conclusio affore est ista ad finem papitandi egredientium confert appositio obtalmia apponendum os et nares. Conclusio probatur quia per talem appositionem obtalmia cum illa apponitur agitatur matrix et excitatur secunda a matricis parietibus et musculi ventris cum fortiori spiritu ad inferiora propellunt. Unde sequitur quod tali appositio modo dicto confert. Conclusio est clara et amplius declarabitur statim. Et eadem in sua collectione 2a 3a capitulo de eiectione secunde ad plurimum ¶ Notandum primo quod in quibusdam libris habetur quod in secunde papitatione et est textus clarior ¶ Notandum 2o quod si dicatur matricem sternutare debes quod hic nomine matrix patiens sumitur pars pro toto ut dicere quod est istorum propriis in mulieribus. Et hic modo papitatio matricis erit casus eius aut expulsio foras et non conveniret sternutatio et ideo hic non sumitur hoc modo hic. 2o modo sumitur matrix ipsa pro secunda que est quidam panniculus in quo fetus iacet involutus contextus et venis et arteriis quibus mediantibus alligatur matrici et trahitur nutrimentum et spiritus a matrice ad fetum. Et hic panniculus debet paro post fetum emitti nam si retineatur putrescit

putredine ut plurimum valde mala et facit accidentia ter-
ribilia et multociens in pauco tempore mortem. Et ideo
oportet celeriter studere ad eius exitum. Et hec est causa quare ypo.
posuit hunc afforismum. Ut unum domesticum et forte
remedium haberemus. Ex quibus patet quod per precipitium
intelligitur similitudinarie velocem exitum descendentis. Nam
precipitatio est casus in deorsum capite prono. Et hic quia
hic est velox ut plurimum. Ideo tales veloces descensus
vulgariter dicimus precipitaciones. ¶ No. 3o quod obtal-
minum idest quod medicinam provocans sternutationem.
Appositio autem huius commovet ad sternutandum. Sed ster-
nutatio multum concutit omnia membra inferiora ut dicetur
infra. Et ideo matricem et ea que continentur in ipsa agi-
tantur et concutiuntur. Et ideo separantur unum ab alio.
¶ 3o no. quod cum quis inclinatur ad sternutandum si clauda-
ntur os et nares fit maior compressio partium infe-
riorum et expressio vero idem contentorum. Nam cum propter
naturalem subordinationem membrorum anhelitus ad cerebrum
simul cum cerebro concutit manum omnes musculi membrorum
anhelitus moveantur ad expellendum aerem. Si loca per
que egredi debet aer claudantur. Oportet constricto pectore
diafragma fortiter ad inferiora premi et sic
comprimentur membra idem contenta et per consequens matricem.
Si autem libere sternutaret emisso aere non fieret
tanta compressio et concussio. Et ideo non tam faciliter em-
itteretur secundina. ¶ No. 4o quod multa sunt alia adiu-
toria. Ego autem sum expertus quod dare mediam unciam soluciam
si inveniretur constat coniuncta cum lentisco sic cassia
cum turbit vel aliquid simile maxime valet. Et si
in tempore oportuno provocetur sternutatio et suppo-
nantur conveniencia fetum est utile.

Bene dixit Ga. in commento iustificat continuationem et patet.

Mulieri in utero habenti tenasmo. Concedo affo-
rismus est 1a. tenasmo superve-
niens mulieri pregnanti est causa abortivum. Patet
quia talis tenasmon est sepissime et fortis exp-
ressionis et compressionis matricis. Sed ad hoc sequitur
abortus. Igitur etc. Continuatio patet et anime statim inducitur
concordia sumitur 2a 3a capitulo de causis abortus
implicate tamen ¶ Po igitur no. quod tenasmo describitur
16a 3a in capitulo de fluxu ventris omnium morborum ubi
vocatur Zahir quod est dolor abrasionis ex recto inte-
stino. Et quia quandoque vere est abrasio cum tali dolore
quandoque autem sine abrasione est dolor illi similis.
Et ad utrumque sequitur frequens desiderium ellevacio ad sellam cum
qua quandoque parum aut nichil emittitur cum forti exp-
ressione. Ideo dicunt autores quod aliquis est tenasmon
verus et aliquis non verus. Putant quando apparet
ex motu doloris quod ibi sit abrasio et non est sed fit
mordicacio cum fluxus humoris aut aliquid tale stim-
ulans absque excoriatione. Ex quo patet quod in utroque tena-
smone sepe surgit paciens ad sellam et fortiter
se exprimit ad egerendum hoc autem facere non pot-
est sine compressione multum matricis et sepe. Et ideo ad eum sepe sequitur
abortus.

Tenasmon fit Ga. in commento primo notificat
tenasmonem 2o verificat afforismum 2a ibi
Unde si hoc ¶ De prima dicit quod tenasmo fit ex
humoribus pungentibus intestinum grossum quod vocatur colon.
Unde cogit illud intestinum se exprimere et supple mus-
culos ventris ipsum comprimere ad emittendum dictos humo-
res. ¶ Et no. ex hoc quod hoc nomen colon quandoque sumitur
large pro omni grosso intestino ut hic quandoque sumitur stricte
et sic importat intestinum 2m quod est infra mo-
noculum de grossis et est super rectum et hoc modo non
sumitur hic. Taddeus dicit quod hic vult rectum intestinum
dici colon quasi culon quia rectum intestinum infer-
tur ad foramen quod vocatur culum. ¶ De 2a parte
dicit quod hanc compressionem sequitur nocivus motus scilicet
fetus unde ligamenta quibus alligatur matrici rumpuntur
et ideo si hec expressio mulieri pregnanti supervenerat
est causa abortus.

Mulieri menstrua. Concedo afforismus iste est
1a. appositio maioris ventose ad mamillas
est retentiva menstruorum. Patet quia hec appositio
trahit sanguinem menstruorum ad oppositum motus qui fit in
fluxu. Igitur retentiva est eius. Continuatio patet et anime decla-
bitur in littera. Et ideo dicit ypo. Si tu modi-
cum vel retinere menstrua mulieris appone sentinas
idest ventosam maiorem ad mamillas. Et similem
sententiam habetur 2a 3a capitulo de cura fluxus menstruorum.
¶ No. quod ut supra dictum est quod per menstrua intelliguntur hic
partes sanguinis fluentes per venas matricis sive
de mense in mensem sive quolibet aliter. ¶ 2o no.
quedam sunt parve non potentes multum attrahe-
re fortiter quedam magne in quibus quia extento
igne potest fieri maior necessitas vacui. Ideo
fortiter multum attrahunt. Ex quo patet quare dixit sentinam
maiorem, non quia minorum appositio non conferat
sed ista magis. Nec intelligatur ut dicit marsilius
quod sentina sit ita magna ut comprehendat rad-
ices ambarum mamillarum quia hoc est quasi impossibile
propter pectoris ellevacionem. ¶ 3o no. quod propter venam magnam
que tendit de mamillis ad matricem ideo posita
ventosa fit fortis attractio et magis per aptum
manum de matrice ad mamillas. Et quia ista vena
est unica sub mamilla et in ea dispertitur et quia
caro mamillarum est valde mollis ideo non apponitur
ventosa super ipsa mamille sed inferius in radice sua
in parte inferiori. Et ideo ypo. dixit ad mamillas et
non dixit super mamillas. ¶ 4o no. quod ventose quedam
sunt de vitro quedam de cornu quedam de alia materia. Et quandoque
applicantur cum igne quandoque cum tractu anhelitus.
Et in 1o casu meliores sunt de vitro et appli-
cate cum vitro igne ut melius preparatur opera
et fortius trahant.

Sicut ypo. Ga. in commento primo ponit sinaz
afforismum comparando ad unum superiorem 2o verificat
illam partem ad mamillas 3o ostendit quare dixit
sentinam maiorem. 2a ibi noc tamen ubi 3a Et maiores
¶ De prima dicit quod sicut prius firmavit ypo. sua
auctoritate quod si menstrua sunt pauca provocentur
ita hic ostendit quod si sint superflua constringantur.
¶ De 2a dicit quod ventose non sunt ponende
super mamillas sed infra eas iuxta earum radices.
¶ De 3a dicit quod in ubi sit appositio maiore sentina

ut fetus et magis possit per eas sanguis pelli. i.
trahi a matre versus mamillas ¶ Et nota
si corpus est valde pletoricum aut multum habet san-
guinis est fricandum flo. de basilica aut de cui. 2o
apponende sunt ventose et si 2o invenit constet 3
fluxus multus si fiat scarpelatio ut forent at-
hant. Si vero non sit tam fortis invenit tunc sine
scarificatione ponantur nec est timendum trahere de
matrice ad mamillas proprie quia ad exteriora cum mul-
to nobilior sit matrix mamillis.

Quocumque in utero habent. Ypo. in
principio afforismi vult istam conclusionem. Clausio
oris matricis significat mulierem esse pregnantem. probatur quia
in muliere pregnante matrix appetit retinere aut
sperma aut fetum. igitur appetitur desinentia debite
retentionis. sed ad hoc deservit claudere os matricis
igitur appetitur claudere et non existente impedimento claudit.
Et simile simam habes 2a 3a ca. de signis impregnationis.
Et 2o virtutum naturalium ca. 7o et 8o ¶ Nota igitur
ut predicatur quod matrix habet unum foramen prope finem
colli matricis versus superiora de quo supra habitum
dicitur os matricis intrinsecum Et hoc foramen est
sicut unum os piscis aut sicut anus unius galline.
Et quando mulier est sine pregnatione et sine dispositione
preternaturali manet aptum ad quantitatem qua stilus
calami ad scribendum apta ingredi possit. Et
istud os potest tangi cum digito medio prope
mulieris mulieris se premente ad inferius in pluribus
mulieribus. licet in quibusdam magis tangatur
prope orificium extrinsecum et in quibusdam magis
intus. ymo in eadem muliere quando magis porrigitur
exterius quandoque minus ¶ 2o nota quod cum matrix recipit
sperma apta conceptioni et eo modo quo est aptum
conceptioni magis matrix colligitur super ipsum et constrin-
gitur in tantum ut hoc orificium ita stricte clau-
datur quod cuspis acus ingredi non posset. Et
ita remanet nisi ex accidentali causa aperiatur
usque ad horam partus in qua hora ita aperitur
ut inde totus fetus egrediatur. aut etiam si fetus mo-
ritur statim os istud aperitur quia fetum mortuum
non inclinatur matrix retinere Et hoc colligitur per
2o naturalium virtutum et 2a 3a et 13o eodem de utili-
tate particularium ¶ No. 3o quod quandoque ex apostemate aut ex carne
addita aut propter preternaturalem dispositionem hoc matricis
os clauditur sine impregnatione sed discernitur quando
est ex apostemate per signa apostematis et quando est clausura
per signa clausure Ex quibus patet quod iste signis
aut apostematis aut preternaturalis clausure non apparentibus
certissimum signum pregnationis unico fetu vel multis
conceptis spermate a principio usque ad horam partus
et hoc signum verum est tamen quod obstetrices que sole-
bant in hoc docte esse a me in nobilibus civita-
tibus sicut mediolani. venetie. florentia Bononia et
senis et multis aliis sunt invente non intelli-
gentes Sed quasdam nobiles mulieres excepi
que docte a me cum invitum de pregnatione
sive consideraret fuinenerunt quandoque afficacissime
veri iudicium de pregnatione quandoque negativum
iudicavi de pregnatione pregnationis 2o patet quod in illis que
sciunt se esse pregnantes et dubitant de morte fetus
antequam incipiant actualia pareri invenire os clausum
est certum signum vive fetus invenire aut
apertum est signum mortis Ex quibus patet huius afforismi
magna utilitas ¶ 4o nota quod licet os matricis
invenitur longum a xii digitis usque ad sep-
tem non oportet quod collum quod est longum xii digitis quod
propter hoc os istud ab orificio exteriori distet xii
digitis. nam os istud infra caput et initium
colli invenitur etiam.

Magnum signum. Et in 4o ponit oportet util-
itatem afforismi et modum comprehendendi signum hic
positum 2o verificat per causam 2a ibi Sperma n.
¶ De pa dicit quod si obstetrix possit tangere os matricis
et invenire ipsum clausum simpliciter cum debitis circumstantiis
erit magnum signum et certum pregnationis ¶ De 2a dicit
quod quando sperma mandatur in matricem et mulier concipit
tunc concavitas matricis tangit lateraliter. i. ab utroque
latere a spermate ut ibi adhereat Et panniculus ma-
tricis adherens generatur. et ideo oportet quod constringatur
matrix et cum hoc suum os. Et si queratur quomodo
igitur super impregnantur post primam impregnationem dicitur
quod propter appetitum novi spermatis recipiendi aperitur
pro tunc illud os. Et si queratur 2o quomodo
exeunt menstrua aliunde in pregnante dicitur
quod aut egrediuntur a venis colli matricis aut aperitur
os ad expellendum Et si queratur quomodo frigus
aeris ledit fetum dicendum quod infrando matricem
infrigidat fetum

Mulieri in utero habenti lac. Ypo. in principio
afforismi ypo duas intendit conclusiones 2a patet
ibi si vero Prima conclusio est ista lac multum fluens
ex mamillis mulieris pregnantis significat fetum debilem
probatur quia tale lac significat fetum non trahere per se suffi-
ciens nutrimentum et pro tunc nutrimentum igitur significat fetum debile
est quoniam quia non comprehendit in tali casu non significat nisi fetum de-
bilem. ¶ Si vero. 2a conclusio ubera dura in
pregnante significant fetum forte conclusio probatur quia ista significant
debitam esse quantitatem nutrimenti et fetum sufficientem
partem attrahere igitur significant fetum forte patet quoniam quia
debita quantitas attractionis significat fortitudinem Et silentium
simam primo con per parte habes 2a 3a ca. de signis
debilitatis fetus Et per petere dicit quia ibi dimicat
limitate ad primum mensem quia forte in aliis
non ita certe significat. ¶ No igitur primo ut dicit afforismus 3o
quod cum mulier est pregnans generatio et nutritio
et augmentatio fetus fit ex meliori et puriori
parte sanguinis menstrui Et pars alia in longitudine
2a ad mamillas transmittitur pars autem deterrima
reservatur pellenda cum partu Et ideo apparet quod
ex naturali ordine fetu debite trahente tunc mamille
in pregnatione debent tumescere et tandem in eis 2
ante partum lac generari ubi mulier et fetus bene
se habeant ¶ 2o nota quod debili existente virtute
fetus aut spermatis attractiva pars de sanguine menstruo
retenta remanet in matrice et ideo regurgitat
ad mamillas et ita in lac convertitur amplioris

qntitatis et p[ro]p[ter] g[e]n[er]at[ionem] aquositatis q[ue] esse debeat cum
uirtus mamillarum digestiua sup[er]flua[m] q[ua]ntitate[m]
a[n]i[m]a[e] sa[n]g[uinis] no[n] bonum matris no[n] possit i[n] lac [con]uert[er]e
grossum [con]uertet. ¶ 3o no[ta] q[uod] cu[m] lac e[st] h[oc]
m[od]o multu[m] et fluidu[m] mamille no[n] s[un]t dure
q[uia] no[n] s[un]t replete lacte duro sed molli. si n[on]
sanguis h[a]bu[n]dan[tio]r q[ua]ntitas solito ad mamillas t[ra]hat[ur] s[ed]
no[n] nimia p[ro] magna p[ar]te [con]uerti[tur] i[n] mamillar[um] ca[r]ne[m]
et ita durescu[n]t aliq[ua]ntulu[m] et p[ro] alia p[ar]te i[n] lac
no[n] fluidu[m] et i[de]o addit[ur] in duritie. hec t[ame]n n[on]
est tanta sic[ut] si multu[m] lac et grossu[m] gener-
arent. Ex quib[us] pate[t] q[uod] durities mamillarum si-
gnificat fet[us] fortit[udinem] debe[n]t e[ss]e mediocres r[ati]o[n]e ei[us]
q[uod] erat an[te] p[re]gnatione[m] sed nimia no[n] sign[ificat] bo-
nu[m]. 2o p[ate]t u[er]ifica[ti]o aff[orismi] quo ad ambas p[ar]tes
q[uia] q[ua]n[do] lac e[st] plus debito sign[ificat] fetu[m] paru[m] t[ra]here
p[ro]p[ter] fluidum ¶ 4o no[ta] q[uod] debilitas fet[us]
q[ue] signat[ur] ut plur[imum] est debilitas ex p[ar]te mala
[com]plone[m] frigi[dam] et cor[poris] t[enu]itate[m] nam cu[m] sit
cu[m] diminu[ti]one attractio[n]is et attractio uigoretur
calo[re] p[ro]p[ri]o primu[m] p[re]sumendu[m] e[st] q[uod] e[st] debilitas p[ro]p[ter]
frigus du[m] cu[m] ma[teri]a d[u]m sine. Et q[uia] lac ag-
[gre]ssum fluidu[m] sign[ificat] sa[n]g[uinis] flatu[m] cu[m] subtili [con]-
[se]q[ue]ntie i[de]o putan[dum] est q[uod] fit cu[m] ma[teri]a flatica
¶ 4 no[ta] q[uod] hic dic[it] ubera dura q[uia] aliq[ua]n-
tulu[m] duriora q[ua]m an[te] p[re]gnanciam no[n] t[ame]n durissima
hec .n. signant sanitatem fetus [con]tinentis me-
diocrit[er] et p[ro]p[ri]um nutri[mentum].

Lac in primo mense. p[ri]mo p[ro]p[ter] [e]u[n]t nale
t[em]p[or]is appendi lac in p[re]gnante 2o uerific[at] e[ius]
[con]u[er]sione[m] 3o limitando ampliat[ur] ibi 2a Sed si
sepe ibi 3a O[portet] igitur. In p[ri]ma p[ar]te dic[it] q[uod] lac
in p[ri]mo m[en]se .s. p[re]gnantis effluit [contra] na[tura]m. ¶ Vbi
no[ta] q[uod] no[n] obstante q[uod] fet[us] p[ro] tunc no[n] sit nul-
lo[modo] ex lacte nutriend[us] in p[ri]mo m[en]se t[ame]n dicim[us]
lac g[e]n[er]ari p[ri]mo m[en]se [contra] na[tura]m Et q[uo]nd[am] inte-
lligunt q[uod] g[e]n[er]atur a na[tur]a op[er]ante na[tur]ali[ter] p[ro] fet[us]
nutritione futura ex illo lacte no[n] quide[m] tu[n]c
sed q[ua]n[do] fet[us] nascetur q[uia] si dicat[ur] q[uod] i[n] tanto
t[em]p[o]re deber[et] lac corrumpi cu[m] sit facil[ite]r corrup[tibi]le
ut p[ate]t a tercio c[apitul]o de cura simil[ium] scd[um] de[ce]m q[uod]
lac facile corrupit[ur] cu[m] ponit[ur] ex[tra] locu[m] sibi
na[tur]alem et i[de]o o[portet] q[uod] no[n] sit ex[tra] nostra na[tur]a
primo aut i[n] mamilla aut in ore ul[tim]o s[ecun]d[u]m si debi-
te e[st] optimu[m] ad nutrien[dum] q[uia] ab de[sidera]re similime
altera[tur] sic sp[er]ma Et si ponat[ur] aut sit in
loco sue g[e]n[er]ationis diu pot[est] p[er]manere no[n] corrupt[um]
Et si di[cat]ur q[uia] sp[er]ma i[n] testicul[is] no[n] pot[est] tanto
t[em]p[o]re [con]tin[e]ri q[ua]m quin [con]uertat[ur] in uenenum
ut colle[ctio]ne 21a 34 c[apitul]o de p[re]focatione matricis
et 6o interior[um] et p[ri]ma 34 in c[apitul]o de epilensia.
Respondet[ur] negan[do] similitudine[m] q[uia] sp[er]ma e[st] calidu[m]
et in loco calidiori i[de]o facilis putrefit [et] corrup[itur].
¶ Alij aut[em] dic[un]t lac in p[ri]mo mense no[n] g[e]n[er]are
ex intentione na[tur]e q[uia] no[n] e[st] p[ro] nutrien[do] sed
g[e]n[er]are ex necessitate na[tur]e q[uia] respirat ins-
t[ru]m[en]t[u]m sup[er]h[a]bundans ad mamillas. quod aut[em] d[icitur] dic[it]
effluere [contra] na[tura]m e[st] dictu[m] q[uod] g[e]n[er]atur a mamilla
forti et naturali disp[osi]ta non t[ame]n ex i[n]tentio[n]e na[tur]e

¶ Ego aut[em] puto lac g[e]n[er]ari a na[tur]a ex intentione
q[uia] no[n] puto semp[er] na[tur]am ad tale h[uius]modi [con]s[er]uare
facere sed no[n] puto reseruari ad fine[m] ut nutriat[ur]
fet[us] sed ut paulati[m] recipiat caro mamillaru[m]
uirtute[m] attracti[ua]m ita q[uod] cum t[em]p[u]s p[ar]t[us] aduenerit
sit fortis ad trahendu[m] p[ro] fetu Vn[de] puto alterari
paulatine a tali m[od]o lactis et sanguis ad ipsam
uadentis ut fortit[er] sua uirt[us] attractiua et lactis
g[e]n[er]atiua ip[su]m lac p[ri]mo genitu[m] puto tandem
e[ss]e dissolutu[m] licet no[n] nege[m] plurimi t[em]p[o]re teneri
lac absq[ue] corruptione sic[ut] sp[er]ma ¶ No[ta] 2o q[uod] lac
i[n] p[ri]mo m[en]se effluit si exp[ri]mant[ur] mamille et
alit[er] no[n] nisi in no[n] debite disposit[is] Cu[m] aut[em]
p[er] se fluit sign[ificat] debile[m] fetu[m] et et si exp[ri]men[tu]r
multu[m] fluat sign[ificat] fet[us] debilitate[m] sed min[us] q[uam] si
p[er] se flueret. ¶ Sed si sepe. Diuidit[ur] p[ri]ma[m]
p[ar]tem et dic[it] q[uod] si sepe et plusq[ua]m o[portet] fluat
tu[n]c signatur q[uod] uene medie int[er] matrice[m] et
mamillas s[un]t plene sa[n]g[uin]e q[uia] p[er] eas sanguis fert[ur]
ad mamillas [con]uertend[us] in lac Et hoc e[st] ex
h[ab]u[n]dantia na[tur]e facta ex debilitate fet[us] no[n]
recipientis Et si q[ue]rat[ur] q[uia] [com]p[re]ssis mamillis
no[n] exp[ri]mit[ur] sanguis sed lac dic[endum] co[mmun]it[er] q[uod] sa[n]g[ui]s
in mamilla [con]u[er]ti[tur] in uenis lac in poris qui h[ab]ent
aptas uias ad poros qui s[un]t in capitib[us] mamillarum
¶ O[portet] igitur. In ista p[ar]te limitan[do] dicit
3am p[ar]tem et q[uia] s[ecundu]m uariaz dispo[siti]o[ne]m mulieru[m]
quaru[m] sani[ta]te fet[us] plus de sa[n]g[uin]e mitti[tur] ad
mamillas q[ua]n[do]q[ue] min[us] Et ite[r]u[m] quedam an[te] p[re]g[na]tio[ne]m
h[ab]ent mamillas macilentas q[uae]dam duras. i[de]o ad
iudicandu[m] recte [contra] dicta i[n] aff[orism]o o[portet] semp[er]
me[moria]m [con]siderare p[ri]mo si mamille sint ita macre
sic[ut] an[te] [con]ceptione[m] et hoc e[st] malu[m] signu[m]
paucitate[m] nutri[mentu]m fet[us]. Vn[de] fet[us] e[st] p[ar]uus. Vn[de]
nec o[portet] e[ss]e mult[um] plenas ut in lac effluat
sup[er]fl[u]e mag[is] q[uam] i[n] illa mul[ie]re [con]t[ing]at hec enim
sign[ificat] q[uod] fetus no[n] trahit debita[m] nutri[menti] q[ua]ntitate[m]
Et i[de]o ad signandu[m] sani[ta]tem fet[us] o[portet] q[uod] sint med-
iocres int[er] durissimas et macerrimas r[ati]o[n]e
dispo[sitio]nis mulieris p[re]gnantis Constat .n. q[uod] i[n] mul[ie]re
sanguis mult[um] g[e]n[er]atiua et latior[um] uenar[um] plus
sanguis uadit ad mamillas fetu sano q[uam] in
illa q[ue] paucu[m] sa[n]g[ui]s g[e]n[er]at et illu[m] resoluit

Queq[ue] .n. corrupture In p[ri]ncipio af-
for[ism]i ypo[crates] intendit duas [con]clusiones et 2a
ponit ibi Si uero. P[ri]ma [con]clusio e[st] ista i[n] omnib[us]
mulierib[us] aborsum Vbera an[te] aborsu[m] fiunt
gracilia. P[ro]b[atur] in o[mn]ib[us] talib[us] an[te] aborsu[m] san[guis]
et sp[iritu]s cum impetu mittuntur ad matrice[m]
anteq[uam] abortiat Et p[ro]p[ter] a locis uicinis
et colligatis i[d]e[st] a matrice q[ue] magna[m] habent
colligantia[m] Sed san[guin]e et sp[iritu] hoc m[od]o tran-
smissis ad matrice[m] ex mamill[is] uero ubera
fiunt gracilia igitur [con]clusio. ¶ Si uero. 2a
[con]clusio e[st] i[sta] si ubera sint dura et dolor sit aut
in uberib[us] aut uertebris au[t] i[n] coxis aut
in genub[us] no[n] abortiunt. P[ro]b[atur] q[uia] uberib[us] duris
[con]tinentib[us] et dolore [con]sistente in locis dict[is] ma[ter]ia

diuertitur a matrice ad alia loca quam ista que debent esse cum aborsus non ledit matricem nec fetum et sic per consequens non abortient ¶ Circa hunc afforismum nota quod duplex potest esse sensus afforismi et primo ad primam questionem. Primus quod in omnibus aborsuis sunt ubera gracilia communiter antequam aborciant Et hoc non est verum simpliciter n. esse aborsuram quo aliquo accidente preter defectum nutrimenti Et non oportet tamen quod ante aborsum ubera esse gracilia ante complementum aborsus et hoc videtur velle Galienus in commento esse aliter vero quia saltu in ipso actu abortiendi cum natura ad locum matricis mittat spiritum et sanguinem ad resistendum rebus nocivis in matrice existentibus et maxime hos mittit a membris colligatis cum matrice ideo de necessitate a mamillis remittitur et per consequens mamille fiunt graciles Et exemplum huius modum ex quocumque casu mulier est aborsiva sive timore sive odio sive casu ab alto vel aliis modis in actu abortiendi vel paro ante ubera fiunt gracilia Ex quo patet quod male exponunt qui dicunt hoc non esse verum ut Jacobus a Forlivio. Secundus quod ubera hic intelliguntur fieri gracilia respectu alicuius dispositionis prius in pregnante recepte non absolute respectu mediocrium. Et intellige deducto alio impedimento preter aborsum et alia que ipsum necessario comitantur quia non videtur impossibile aliquem casum velle doloris fictiva applicari mamillis in hora abortiendi equipotentes ad tenendum vel trahendum a minimis locis spiritum et sanguinem sicut dolor in matrice trahit a mamillis.

¶ Sed circa secundam questionem nota quod posset dupliciter introduci. Uno modo quod in muliere de qua timetur quod abortiat et in qua iam mamille sunt graciles. Si ergo mamille fiant dure et dolor sit in membris nominatis quod non abortiat et istum non puto intellectum ypocratis licet litera illum sic sonare videatur. Secundus intellectus est quod rursus dico tibi quod si ubera sint valde dura ex quo sequitur multam materiam ad ea et ad matricem devenisse. Et hoc non habent significare aborsum si dolor fiat aut in ubibus aut in vertebris aut in genibus aut in oculis quia significaret materiam diverti a matrice ad alia membra. Et hunc sensum habere videtur Galienus in commento Nec vult ypocras quod nullo cum istis signis aborsus supveniat Sed vult quod ista sunt signa non abortiendi que ut in pluribus verificantur et sic patet veritas secunde questionis. ¶ Secundo nota quod ypocras dicit de quatuor locis in quibus dolor apparet in casu secunde questionis quia in loca multum multe materie comitantur scilicet ubera et de istis dictum est multotiens vertebra et ista comitantur matrici per nervos a cornibus matricis versus inguina et ad ubera procedentes Genua autem comitantur mediantibus vertebris Sed oculi mediantibus nervis quibus matrix est multum colligata capiti ut patet ex primo commento plorentie ypocratis non autem mediantibus nervis ut in dicto quia matrix non multum est nervosa nervis veris sed panniculosa potius et similitudinarie dicta nervositate ¶ Tertio nota hanc duritiam de qua hic loquitur ypocras esse multam aliter n. per illam non suspicaretur de aborsu Et nota non oportere simul dolorem apparere in omnibus istis sed sufficit quod in aliquo. Et ideo ypocras posuit disiunctive.

Ypocras ante. primo ponitur commentum Galieni secunda addicio secunda ibi que inquit verba G. primo commentum primam questionem secundo secundus in secunda questione prime prima dividitur in tres primo comparat afforismum ad unum precedentem innuendo sententiam prime partis secundo movet dubium arguendo contra ypocratem tertio solvit secunda ibi oportet igitur in tertia unum multotiens ¶ De primo dicit quod ypocras ante dixit quod si mulier in utero habens altera mamillarum fiat gracilis si ipsa habet geminos abortiet alterum Et si dextera masculum si sinistra feminam hic non non in aliis signis sed a muliere abortiendam dicens hic scilicet que abortire videtur debet fieri ubera gracilia non quod tamen hic innuit quod semper ad macilentiam mamillarum sequatur aborsus nec quod hec solum sit signum abortiendi i. quod innuit hec esse convertibilia abortire et ubera fieri gracilia sed in plus se habet gracilitas uberum ¶ De secunda parte dicit quod oportet investigare quid semper appareat in gravidis unde ex macilentia oporteat abortire i. oporteat macilentiam mamillarum semper precedere aborsum supple deducto impedimento quia hoc innuunt ex verbis ypocratis. Et subdit quod apparet quod hoc non sit verum quia sepe abortiunt ex solo casu vel ex solo saltu vel ex clamore forti vel ex magnitudine odii vel ex magno sono et subito sicut tonitrus Et post contingit esse aborsum ex febribus vel erisipilla vulve vel ex hindatia muala ginis in fondo matricis et similibus unde constat fieri aborsum sine macilentia mamillarum Et tamen ypocras intendit sine macilentia mamillarum non posse fieri aborsum ¶ De tertia parte dicit quod propter hec dicta multotiens est perscrutatum si posset capere intellectum ypocratis et non est quia quamvis fiat aborsus ex causis supradictis non tamen fit sine macilentia mamillarum quia sine macilentia mamillarum multotiens fit ex defectu nutrimenti scilicet sanguinis in venis mediis mamille et matricis que sunt causa auferendi ab imperfectibus unde perveniunt sic supple vel aut per sic si fiat macilentia ex causis predictis aborsus. Sed saltu odio etc. intellige oportere macilentie fuisse quia natura magno impetu os vulve aperit et ita sanguis in membro gravitatis que sunt membra abortiendi derivasse et subito transmisisse Et quia transmissione mamille fiunt graciles non ex parvitate nutrimenti hoc est quia natura cum expellit nocivum magno conatu expellit sanguinem ad expellendum hec nociva ad loca expulsionis quibus utitur tamquam instrumentis ad expellendum nociva Et hic mos expulsionis factus a natura regitiva est quod cum quis membra patientia apparuerit in huiusmodi forti motu quia natura festinans ut loca dolentia defendat transducit illuc sanguinem et spiritum ad expellendum hec nociva Et hoc sufficiat per prima parte huius afforismi ¶ Sed quibus nota modum quo ad membrum dolens modo quia non videtur contra hac ¶ Deinde cum dicit secunda que exponit secundam questionem et tria facit primo ponit sententiam huius secunde partis ordinando ad primam secundo docet de qua dicitur inter tertio satisfacit dubio ibi secunda nota autem ibi tertia Est autem hic locus. ¶ De primo dicit quod necesse est quod taliter intelligatur

2a pars afforismi q ponit p° 3ra ii dicit si no ru-
sus fiunt dura dolor fit i quibusdam locis et ii
abortit et hec e intellecta sumpta e abortiue sin
mamillarum macietate. Si aut mamille sit dure ii
signat abortiue sed potius signat q i quibusdam locis
durities sequit doloris. Sic ig matrices paucitate
signat sanguis sic durities multitudinem potendit.
¶ De p'te 2a dicit q hec durities no e eadem cu illa
de qua dixit sup. q forte signat fetum gracilla e mo-
derata. ista in ultimis moderatis i. ex terminis
moderationis ad qua ultimitas cu sanguis dueniat
na expellit ad quedam mebra in fit dolor et sic
fetus remanet impassibilis i. no patiens. ¶ De 3a
pte p° mouet dubium dicens q e digna attentione
q na hanc materiam no mittit ad uulua et
faciat apa. Et si apparuerit cur fetus rema-
illesus qui dicit ita debz ee q fiat apa p
hanc plenitudinem in matrice et fetus ledat et
sequatur abortium. Et uidet q mollities
ip cotrarie abortus qui fit subito, suple aut
mollities contrar abortus quia ip anti abortiui est
mollities. sz no semp sequit hanc duritiem.
Io no addit ab ypo q post duritie e abortus
qui intendat fortuita. sz intendit semper una
i. necessaria tamqz fallentia. Est ig ac si
ypo. diceret qu mulier abortit pnotat mo-
lities mamillarum sed durities siue plenitudo
i pluribus repelluntur ad alia mebra et no
ad uulua unde sequitur dolor que dicit ypo s. aut
i ulcebrus etc. Et tu si hec plenitudo ad
matrice uenerit ita suple q faciat abortu
preulduo mamille fiunt macre ii perdent du-
ritiei. Ex quibus concludit q si abortus fiat ex
paucitate sanguinis fiet macilentia mamillarum
Si no fit abortus ex sanie aquoso currere-
te ad matrice uel ex ruptura uel alio no
fit sine pua saltem macilentia ii perdunt
Et tu ex hoc uides q i omni casu imperfecto deducto
aut aborsu uult fieri mamillarum macilentiam.

¶ Que inquit. Ista e una falsa ad
ditio et opponit afforismum aliter q ga. Et dicit q
ypo. dicit q illa q habet uba gracilia abortiunt
pp defectum nutrimenti Sed si postea fiat dura
signat sanguis habundare et no corrupe fetus
Sed illud qd dicit de doloribus e q sanguis
sua grauitate in uertebris et genibus descendens
facit dolore in uberibus multitudo lactis facit
dolore. In oculis neruis oculorum dolunt cum
oculi dolent pp colligantiam qua habet cu matrice
¶ Dubitat tu hic aliquis de afforismi ueritate
dicentes q possibile est ex percussione casu uel alio
tali accidente ita uelociter contingere abortu
ut antequam mamille gracilent et fiat abortus
Et io dicunt conueniens intelligi q in ois abortiua
debente uenire fiat gracilitas mamillarum aut
ante aut post abortum. Michi no uidetur con-
uenire uult q aut aut paruum aut multum gracie-
lantur ut patet in fine commenti Et io dico q in
celeri post fieri abortus ex aliis detrimento

mamillarum aut magna aut parua deducto impedimento. Et
si gerature uteri in partu nulli fiat mamillarum
gracilitas puto q in illa hora aliqua fiat mami-
llarum gracilitas Sed p partum deriuato sanguine
ad mamillas tumescunt, licet defendi posset
q pp fine nutrieni fetum non tunc deriuat sa-
nguine ad mamillas et no ita i aborsu

Quibuscumqz os matricis durum
Q contexto afforismi est ista in quibuscumqz mu-
lieribus os matricis e durum os matricis clauditur
in eis. Probatur qz quilibet ea induratia os matricis
est constrictia eiusdam. ig qu fit durum et clau-
ditur Et eandem sentetiam habet 2a 3i ca de signis apatis
matricis ¶ No. ig os matricis indurari aut a si-
citate et hoc modo corrugato corpore matricis for-
amen quod e os eius constringitur. 2o fit propter
apa indurans aut qz sit de materia melancolica
aut qz multum replentur pori Et utroqz modo
ptibus archa foramine tumentibus foramen remanet
minus et io clauditur. ¶ 2o no. q hec clausio
quaqz est ptialis quaqz integra sm fortitudinem
cause indurantis et io no oz integre ipsa ee
integram ¶ 3o no hoc ee utile scire nam qz
dictum est q clausura oris matricis e signum forte
pregnationis. ne forte decipemur docet q dicit ex
alia ca clauditur ut puta p duritie Et io ad
signandum pregnationem oz no multa ee matricis
aut oris eius duritiem Et totum intelligitur de ore
interiori

Dictum est. Ex. in 9to p° ponit plura signa
clausionis matricis 2o docet inter illa distinctionem 3o
ponit huius afforismi debitum ordinem i 2a q tu ibi
3a ibi aut ¶ De p° dicit superioribus dictum
est q p clausionem matricis preparato facta
signatur aut apa aut grauiditas i. impregnatio
nam qu est p siccitate no fit cito. ¶ De
2a dicit q ista duo differunt i aliis q cum
clausione contingunt. Nam qu e clausio pp
apa durum uel callum matrix e clausa et
durissima i. ualde dura sed si e clausa
pp impregnatione matrix e mollissima i. satis mollis.
utera tu terminos naturales Sed pp humitates re-
tentas quz aliquantulum mollificant. ¶ De 3a
dicit q bene fuisset afforismus ordinatus immediate
post superiorem ubi dicit q i mulieribus pregnatis
os uulue e clausum ¶ ¶ Tu tu aduerte
q quod quemadmodum ex apate bucce post
foramine eius dillatatur ut pz in alitisarz s.
qu in pte intrinseca usus fundum magis
apatur q in exteriora ita posset i apate
matricis os eius dillatari si ori matricis
accidit ex apate durities oz maxime durities
in foramine quod e os matricis constrictum et io
labia durescunt et quadmodum claudi Sic
qu pp apa bucce foramine constringitur Et io
ore matricis duro contingit aliquis fit oris
matricis clausio licet no ipsa integra pp
pregnatione aut deducto impedimento fit integra nisi

in hora uicina partui uel propter mortem fetus.

QUecumque in utero habentes. In presenti
afforismo ypo. intendit unicam conclusionem et est ista.
Omnes pregnantes que accipiuntur a febribus et
fortiter calefiunt sine causa manifesta aut pariunt
in tempore debito cum difficultate et periculo aut abor-
tiunt cum perditione fetus. propter. in omnibus talibus fetus mul-
to tempore molestatur et mater et fetus erunt ve-
hementer debiles et per consequens partus fiet cum periculo
et labore. dicta et conclusione declarabitur in notatis.
Et silem sinam habetis 21a 3a ca. de causis abortus.
Notandum igitur primo quod ille dicuntur accipi a febribus que intense
febricitant unde dicta in 8a particula illo afforismo Si a
fe. hito. Secundo notandum quod per causam manifestam hic
intelligitur causa primitiva nam que calefiunt fortiter
et febricitant a causa primitiva multotiens paruo tempore
hoc patiuntur remota causa primitiva puta cum
febris est ephimera. fido de illis non ita verificatur. Sed
que febricitant non a causa primitiva et calefiunt fortiter
tunc oportet causam esse magis fixam et ut plurimum ymo
que sit humorum putredinem. Et quia ab hac non tam
facile absoluuntur oportet magis debilitari et fetum et
matrem. et ideo de istis specialiter dicit. Tertio notandum quod
difficulter generare est generare cum grauibus ac-
cidentibus et cum magno conatu. Et hoc contingit
quia ab auctore sumuntur 21a 3a ca. de difficultate partus.
Utrumque est ex causa extrinseca sicut forte frigus uel ad
tale quandoque ex causa intrinseca et hec diuidunt in tres
maneries causarum quia aut sunt cause ex parte ma-
tris quia sit debilis aut delicata impatiens uel
tamen pinguis plena stercore apostata in aliquo membro
etc. Sicut in matrice uel uentre uel ano uel
alio loco. Vel ex parte secundine quia nimium dura
et grossa ad frangendum aut nimium lassa ita
ut cito frangatur. vnde aqua infantis nimis cito
ex parte expellatur. Aut ex parte infantis quia sit
nimis debilis aut habeat nimium grossum ca-
put uel aliud membrum uel sit monstruosus
ut cum duobus capitibus. Ego vidi prime rusti-
cam unam que non potuit parere in hora partus.
Et illa robusta exercebat opera sanorum. Et
inde ad sex menses accidit sibi ulcus in sumine
et tangebantur ossa fetus. ampliato foramine
per manus cirurgi extracta fuerunt duo crania
et una spina dorsi et duo ossa cruris et
duo ossa brachiorum. Et mulier post aliquibus
diebus mortua est. fetus quod imaginatur sicut infantem
habuisse duo capita. Utrumque ex malo situ in egre-
diendo ut qui cum manu procedunt. aut aliquo modo
lassatur. hic igitur ypo. quendam modum difficul-
tatis ex parte fetus debilitatis et matris tetigit.
Quarto notandum quod periculose parere est parere cum periculo
mortis aut fetus aut matris. et ita abortire pericu-
losum est abortire cum morte secundarie fetus uel matris.
Quinto notandum quod quando pregnantes febricitant sine causa
primitiva ut plurimum sunt humores causa febris.
Et ideo oportet regere ad sanandum regimen putridarum
cum dieta et euacuatione. quod hec non possunt

bene fieri in pregnante. primo non potest abstinere quia
fetus fame periret. secundo non bene possunt purgari
propter causam dictam in afforismo primo 8e particule. Et ideo diu du-
rat febris et per consequens ut plurimum fetus perit. Si
autem fetus durat usque ad horam partus tunc mater
et fetus erunt debiles. et ideo fit partus cum difficultate
et fetus ad lucem expositus ut plurimum non potest tole-
rare tantam mutationem et perit. Et ideo pariunt
etiam cum periculo pro fetu et quandoque periculose pro se.
Et tamen uides quod quandoque accidit contrarium. Et ego uidi plures
que pepererunt et uixit natus et sanus. Solet
hic queri utrum a febre uel a frigiditate magis contin-
gat abortiuum. Et constat quod sepius a febre quia veri-
simile est quod si tamen infrigidaretur fetus frigidum quam ca-
lefiat in febre quod periclitatur magis. licet maiorem gradum
frigiditatis possit tolerare hoc stante uita supra
temperamentum quam caliditatis ut disputauit contra modernos commento
tegni. et primo primi ca. de complexionibus. Sed non quando cause
sunt periculosiores uel primitive uel contrarie ad abortum
dicitur in utroque genere sunt periculosissime ad subitam mortem
ut patet. Sed si est equalis calor a primitiva
causa ut plurimum est minus periculosus quia potest causa citius
removeri ut plurimum quam corporea:-

QUibusdam. Iste in ordine primo assignat causam non
manifestam fe. in pregnantibus. secundo verificat. tertiam
partem dismunch 3o primam ibi 2a Et sine du
ibi 3a aut tamen inste. De prima dicit quod quibusdam
pregnantibus conceptionis tempore colliguntur humores mali
propter quos eis fit fe. fortissima. Et notandum quod isti
quandoque sunt ex residuo menstruorum que retinentur. quandoque
ex alia causa puta mala complexione alicuius membri uel
malo regimine. De 2a parte dicit quod licet fe. sit
dominum est causa abortiendi id est faciendi abortus. Et ideo quia
dato est quod aliquando fe. mollesceret aut quia uel intempo-
laret aut haberet tempore sicut contrarie proportionales et hoc contingit
humoris et tamen reddit peior quia humor non est purgatus.
Et ideo non euadunt contingit quod oportet et causa non pregnans
est quia mense non possunt bene mense euacuari cum euacuantibus
nec cum dieta ut oportet per fe. quia ille sunt grauide. Et
ideo febris semper reddit fatigatas eas tempore totius
pregnationis aut simpliciter magis partus. Et ideo fetus non
potens ferre passionem matris perit et sic simpliciter
abortiunt periclitantes fetum. De 3a parte dicit quod
possibile est quod permanebunt ita cum febre matris fetus
debilis dum materia materia id est sanguis matris ipsum
nutriendo sustinebit. Et mater ita est fit debilis
quod matres in tali casu ideo difficiliter et periculose
generant. quia cum in partu sit opportunum et matrem
et puerum esse forte uterque est debilis. Et non oportet hic
disputare contingentias quia de dictorum afforismorum mul-
totiens contrariis sed hec dicta sunt ut plurimum vera:-

IN fluxu muliebri. Iste afforismus satis
notus est ex illo afforismo sanguinem multum fluere
etc. Et ideo non laboro ad ipsum exponendum. vide in
Non tamen in omni. Iste primo declarat de quo fluxu
fit spasmus. secundo de quo cum defectio. 3o dat causam quia
spasmus est malum signum in fluxu muliebri quia menstrua
in 2a defectio uero 3a spasmus. Et partes patent:-

Menstrius pluribz. In hoc affo^o ypo. intendit duas cones. et ^2^ ponit ibi Et no eueientib. p^a co est q menstruus plur^is supueniēetib accidūt egritudies p. plurimis instruis fluentib, euantur humores nales. et sps necessary ad ofuanez sanitatis igēte. vna cū ance^te incebit circha litterā. **Et non.** 2^a ō instruis no eueinetib a matre accidūt egritudies. p. Eis no uenientib retinent supflui^tes noci^ue ig eis no ueinetib acent egritudies Et ē statim ondās āns et cāuam. Et silem sinam hēns 2^a 3^l tractatu 3° ca^o p^o. Circha p̄mam cōnem no qd sit instruis et in qua etate et cū quib intua llis ^2m^ nam pdeant Et quo qūz ptereūdas ex dicts in affo^e ^28^ huī pti^le. 2° no q instrua possunt dici plura aū ^eu^ temperatop aū ^eu^ qtitatis debite in mulie aū actit. Et h^c intelliguntr plura ^eu^ qtitat debite mulieri a qua pdeunt aū qz pdeunt et no debent pdire aū qz in ma^ori qtitate fluut q debeat. Et hoc mō ^2o^ intelligit hic. Cōstat n. q i muliē multū san^ta maior pdit qtitas q i tempata. et tū no oz q accit egritudines. Et si in una uald sicca et pauca sang^s exiret in tanta qtita^e in qta exeunt i tepata ecent plura oppotuno. 3° no q qū hoc modo exeūt plus debito. tūc de sāū et de humorib bois et de spū decedit q no debet egredi. ymo illud cum retentio eet necessaia Et io corp^s patitur ad casum in egritud^es q sit pp nimiaz euaūez. 4° no. q 1ta ^9^ pot dupz intelli vno^o q instruos plurib supueientib accidunt egritudies q fiunt pp nimiū fluxū Et ad hūc sensum pred^t G. in ^9^to 2° mō pot intelli q accit egritud^es q sit cū pluri fluxu et hoc licet sit uerū tū no est ad intenē G. 5° no. q acti^ue egritud instris pluib fluenetib no ee necessaiuz. sed accidat sole ūalitates Et io ad vsificandū affo^m p egritud^es oz intelle^e dispones ptern̄am qz aut 2os catiuas egritudinūz licet no de facto causent. 6° no q egritudies q p se secunt ad nimiū fluxuz instruorū st egritudies de ynanitioe sicut eua^o receptaclorū et post frigida^o et exsicca^o Nunq aut ḡtingit q fiat egitudies de replone ut p^o digestiua debilitata gn̄abunt ex abis mali humoris ul aq^a l flā. Et ego plures uidi ex hac uia fie acetas aū ydropicas. Sed ^e^ ^2^ cōnem nota p^o q no supueie intelle in illis quib deberet supuenire deducto impe^to ut positis i debita etate et cū debitis circūstanciis. 2° pncipale no. q cū retentiois instruorū aut euacuaus nimie sumūt aū a caūs p̄mitiūs aū a dispone humorū aū a dispone matris aut a dispone toti Et silit ē dicen de causis fluxus nimy nam a mē^na potata

ext pot retentio et fluxus Et pp latitudinem uenarū et ōnem calam et humidā et pp sang^s sbtilitate et pp apertione orifitiorū matris ḡtingit fluē nimiū. Et ex oppoitis causis paro et ḡtingit no ueniant in tpē debito affo^es ht liutate. 3° no q egritudies q accidunt ex instruorū retentioe sunt fere oms modi malū egitudinū siue in toto siue in pticularib mēbris ut febres apsta, dolores. Cum n. humores oms ^2m^ spem ptinam retineanr, ꝓhibito fluxu debito ḡstat q ab oi pot egitudo ḡtinge. et sic in quolibet mēbro reti^ri et mandari possunt. Ex p accides egritudines de ynanitioe inde ḡtinge ut debilita^a digtiua aū supueniete ptisi et simulib casibus. Ultio no q lz a plure^is caūs possit retētio instruorū tū qz plures acit q retineñ ex caūs matris. io ypo. dix et no uenientib a matre addeñ ista pte qua no addit p^o ōm. Et hoc ^2m^ marsiliū i ^5^o in dicā aliq^s cam:

Quidam arbitrantur. G. in ^9^to p^o p^o et improbat unā falsam opinioz circ^a mām affo^e 2° uerific^t affo^m i ^2^a. Cū aut. In p^a d^t q̄sdaz putauisse morbos no uenire nisi ex hndantia huoz. sed ypo. d^t ḡtiū no solū i mulierib sed in maveib nasci morbos de put^e huoz qz aliqū p hoc ḡplo siu corp^s desicatr aliqū refrigeratur aliqū patitur vtrumqz. fte ē dic q ois mala ḡplo. noritura bone actioi nascitur de morborū ḡnib. i. fit in ḡnē mo^ore tium sit ledēs opones p se inimi^ce et sensi^ut in corp^e humido **Cum aut** vsificat et p^o mouet unūz dū daū moz soloīs 2° modū exe. 3° uisfic^t affo^m ex dicts. 4° respond^t dū 2^a i aliqū igit^r 3^a ibi ḡdtib hoz i ^4^a. bū ḡ dix. De p^a dic ḡ ypo i p^a ōne affo^e dixerit q instruis plurib uenietib accidunt egritud^es et in ista pte no addit a matre. In ^2^a uō dix no uenientib a matrice. querendū ē utrū ista pos a matrice debeat referri ad ambas ōnes aū ad 2^am tantum Et sbdit q hoc nos n possum inuesti^re nisi ḡsiderem cās multitu^is et paucitatis instruorū. **Aliquando igitur.** hic exe modū reddi ista ōnem. docēū cās hndan^e et pauc^tt instruorū Et d^t p^o q instrua st plure aū pp largā aptioz venarū ueniencium ad uuluam. aū qz sang^s ē cali^or debito aut qz ē sbtilior aū qz totū corp^s ē mutatū in malās ḡtita^tt aū qz ḡtiat sang^e aut supoto q sang^s no sit male ḡtitats qz nimiū hndet in ḡto. et grauat et ypellit ad uenas matris sic indeūr mo^l ḡgnū cū ad quelib mēbra deducanr humores mali et iste st cause hndan^te instruorū. 2° q ad hanc pte dic q cause pncitatis ḡsecunda qz aut st pauca ex clausioe attenuatoria uel ḡstipaūe qz oplaūe coartatoria uenarū matris aū ex sanguis grositie uel frigitate Aut ex fortitudie uenarū ueniencium ad uuluā

non recipientia san^s mistrualē. ¶ Quodlibz aut
dubitat affor^m et dic q vnuquodqz hoz .i. vnqzhoz
eoz cu sit acut egritudo salte post longu tps
sue pseuerantie s. aut hisipile aut schirosis aut
flegmones siue cancri et hoc pot insili in
matrice qz retento sanguie in ea venis sm uarietat
seu qualit aut huoris secu corrupti i matrice fi
unt plura talia apata ¶ Et hoc mo intelligen
infert in x^a pte q bn dic no venientib a matre
accidunt egritudines qz no oz ita fieri in matre ex
fluxu nimio Et io soli 2e parti e additu ul si
no referat^r lz quolib hoz ad cas retetiois tm
sed ad cas utriusqz dicti Dung mod^r in q deb
x^a pars q incip^t Bn igitur dic hoc mo q ypo.
ig bn dix non venientib a matrice acut egtu
dines ita suple ut pars illa a matrice utriqz
parti referatur Nam aliud no mdo qm eque
bn principal^r posset fieri nim fluxu mistruoz ex
ca materie sic nimia retentio. ¶ Dubia hc
mo^ta solita puta qui moe ex fluxu nimio
Et qui moe ex defectu Et ut siles moe ab
utraqz ca possint puenire Et qui sint deteriores
patet ex notiit si intelligant dicta i p^a pti^a
in affor^o in tenuib dietis crez. z.

I N ano flegmoz in pnti affor^o ypo.
intend^t tres ones Sz ibi In epate. 2^a i
in renib. p^a 9° est i^a patienti flegmoz
in ano aut in matrice supueit stranguria
p^r sic. patienti flegmoz in locis dictis opmit^r
vesica ut multam qtitatē urine tenere non
possit. igit^r cogitur paz et sepe mingē et
p ons supueit sibi stranguria Qz stranguria
no sit nisi parua et freqs mictio ¶ In
epate. 2^a 9° est i^a patien flonem i epate sup
ueuit singult. p^r qz pacienti flone in epate
nerui stoi stimulant ad excutien re noci
uam ul sic noc^ua ig supueit singultus
qua pz ex diffinitione singulti supra posita et
ad^m declarabitur statim ¶ In renibus
hec e 3^a 9° huni sanie in renibus supueint
stranguria p^r In isto a renib freqt mitti^r
ma^a mala stimulans ad vesicam ig frequt
et paz p vice mingūt et p ons patiunt^r
stranguriam qua pz ufs et ad^m declarabit^r
in notatis Et primam sinam quo ad primaz
et ultimā ones heto^ro in 3^a ca^o de distillatione
urine Et quo ad 2^am onez ix^a 3^a ca^a de
signis apatis epatis ¶ No. tn p^o et^a onem
q rex anum quqz intelligim rectu intesti
nu quod e ultimu ad exitu quqz aut sumit^r
anus p ptinuitate hui recti intestini et uoc^r
sieteri Et hoc 2° mo sumit^r ix^o 3^a sz hc
mag^o sumit^r p^o mo Et ad hunc sensu dixit
Auic loco alleg^to in 3^a an pp apa i intestino
recto. ¶ No 2° q hoc intestinu e imē^te sub
vesica et tangit eam et cum ea et collo suo
e multu colligatu Ex quo pz q apite apa
magnu in recto intestino dicto opmit^a et
opssa phibet^r multu qtitatē urine retinere
ymo cogitur paulati mingē. ¶ 3° no. q
flegmō quqz dr de apate oi ut a Johitio. Quqz
dicit^r de oi calo quqz de solo san^o ut pz ex dictis
3^a x^a hic sumitur large. ¶ X^o no. ex G. i
9° q ypo qn dic una egritudo nasā ex alia
intelligitur q nascitur ex illa an ad ea sequi^r
dum est magna Et io sensus onis e q recto
intestino patiente magnu apa seq^r stranguria
Quqz .n. no tn opmit ut inde stranguria se
quatur Et ide intelligat^r in oib istis trib onib
¶ Quo ad 2^am ptem pme onis no. p^o q matri
ponit^r inf^o vesicam in me^o int^r vesica et rectu
intestinu sed fundus matricis e altior fundo vesice
collu uo eis iungit^r cum vesice collo Et pars
q est versus os matricis cu coll^e vesice Ex quo
pz q ex apate mag^e et^a partes ori vicinas co
primitur vesica ex apatib aut i fundo ex
istentib no opmitur ita Sed si mag^a sint ut
intelligit G. in 9to in utroqz loco opmit^r. ¶ 2°
no. et ptinet e 2^e oni q sic ppientia doce
q illoz q transeunt p meri subtilis pars pene
treat in cauam pulmonis pp uicinitatem
ita illoz q sunt in sba matricis uel itestini
fiunt coicantur coll^e vesice et io acuta ex
istente ma apatis talium locoz ptingit quod vesica
stimulatur ad emittendu urina pp fumos
et subtiles partes sibi coicatas mordicantes.
Et sic stranguria duab de cais accidit ex tali
apate s. opssione et mordicatione. ¶ Circha
3^am onem no. p^o q sanie ptente in renib ipa
descendit ad vesicam cum urina et obviat coll^e
eius et io cum sit nitrosa et corrosiua stim
ulat vesicam ad expulsionem et cog^r mingē
et pauca ptente urina Et hc mo fit stra
guria et mag^e qn sanies e multu mala
Ego aut testor plures uidisse oi die minge
ntes saniem a renib in qb no fiebat stra
guria nec 2^m sua dicta ardore in mingendo
Sed cu fuit sanies acuta et coll^e collexerit
et mal^r huorib habundantia Et i pnci^o mingeu
saniem parebant^r aliquid ardentes In processu
aut siue sanies fuit bona siue mala ta
ndem vidi q puenerunt ad excoriationem
i collo vesice et ad strangurian qz paulatim
p^o impssit sanies in transitu tande excori
auit. ¶ Circa has ones no. q strag
uria sumit^r quqz p defectu urinali et hc mo
uidet^r G. sumpsisse in 9° illi affor^e a renib
in urinali uia quqz p freqnti et parua micta
sit in 9° huni Et utroqz mo pot dificari.
¶ 2° no stranguria utranqz quqz ee cum
difficultate mingen qz cum forti conatu ymo
fortiori q ad tantu mictu pportionatur
qdam ee cum dolore et qdam ee sine do
lore et dificultate licet uidat^r posse fieri
ex apatib dictis sine dolore et dificultate
tn ut plurim^m ad has dificultates sequit^r
cum dolore et dificultate. ¶ Circha 2^am

cōiunem p̄ncipale nō. q̄ apatiz in p̄tib; epat
quad̄ sit in gilbo q̄ in ccauo queda occupat
utrumq; et qn apa ē in gilbo nisi sit magn̄
nō oz cā̄ri singultū ut dē 18ᵃ 3ⁱ ca̅ de sig̅
apatium in epe et a G. in h̄o. Sed in ccauo
ē nisi sit mag̅ᵐ raro fit singult̄ qz nō mit
cōicat epar stō mag̅ tn̄ valde ex apate in
ccauo fit singult̄ q̄ in gilbo qz pars ccaua ē
uicinior stō. ¶ 2ᵒ nō. duob; mōis cā̄ri sin-
gultum ex tali apate vnō pp̄ malam mā̄z
transmissam ad stō mediante aliō pp̄ cō-
passionem sui grauitᵉ sed mala mā̄ mordicās
pōt quz uomitū q̄nz fastidiū cā̄re quamq;
singultū 2ᵐ uarietate mōi sui et mō stan
in stō aut imbibitā aū natando. Et 2ᵐ mtē
G. aliqui tn̄ volunt q̄ pp̄ colligantiaz q̄ ē int̄
epar et stōⁱᵘˢ mētᵉ neruo ualde paruo accidit
ruos stō cōhi pp̄ magnū apā epat̄. Sed utrōq;
mō nō oz q̄ fiat n̄ sit mag̅ apā:

Stranguria . G. in hᵒ pᵒ declāt qd sit
stranguria et cās ei mag̅ cōiter occurrentes
2ᵒ uerifit̄ p̄ma et 3ᵃ ccnes 3ᵒ iusti ē3
ibi 2ᵃ Et bn̄ dix̄ 3ᵃ ibi Ego aūt. ¶ De pᵒ
dic̄ q̄ stranguria ē parua et sepissima mictua
et suppleri ē coacta nam si quis uoluntarie
mingeret sepe et parō eo existente sano ut
fieri pōt nō diceremus ibi fore stranguriam
s; tūc dicim̄ cum abstine̅ nō pōt. Et addit
q̄ cā ē aut acuitas urine aū debilitas ccētiue
ī uesica. Cā aūt debilitᵗᵗ in uesica ē aut
mala cplō uel apā uel suple ad pp̄tionē
sic cpssio a mola uel lapide uel ulcus
sed cā acuitatis urine ē qz a colamito re-
num qz patiunt̄ renes receptiōz huōris acuti
aūt qz ipi faciunt sanieⁱ uel id acutū quoda
renib; ad vesicā mandat̄ et sic urina acuta
et hoc ē clarū cū aquositas nō sit acuta in cōp
aliciū rei cōmistōe. ¶ De 2ᵃ p̄te dic̄ q̄ ypo.
bn̄ dixit strangurā fieri rōne cpūte in qua ut
in matrīc qz ī istᵒ mēbris vexica colligit̄ dū
cpatit̄ eis suple mō supᵒ dicto ī afforᵉ cōpne.
Sed sede renib; suple ē uel dixit qz cū ī eis
cōgregabit̄ mā putrida nccē ē ut effluat p̄
vexicā suple qn̄ tenē deb; ēē bonū qz qn̄ apā re-
num aperit̄ ad exēiora ē mala termⁿᵒ ut 18ᵃ 3ⁱ
Et qū effluit p̄ uesicā pungit eā et cōg et cmōt
ut cōpellat suple paulatī et frequēt. s; cō apate
in ano patit̄ vexica qz cōpmit̄. Et iō qz uici-
nant̄ anus et uexica necēē ē uexicā cū h̄
uicinitate pati et ī ᵐᵃ suple ē de matrīc. ¶ De
3ᵃ pᵗᵉ dic̄ q̄ ipē alibi dixit q̄ cum ypo. dic̄ pass-
ionem aū p̄ntem aut futurā venire aliud
intellt nō abᵗᵉ sed qū illd̄ aliud ē [illegible] positū
ī ultimᵗᵉ. Et hoc intellt qū assit singultum
puenire ex apate epatis qz cū nerui epatis et
stōⁱ sint colligati necēē est alterū alt̄i cōpati
p̄sertim cū apā sit magnū in epe etc. ¶ Re-
licta tres partes de stranguria cōnumīt tria
p̄blemata pᵐ est pp̄ quid q̄ intestino recto

existente pleno fecum nō fit strangurā sed bn̄
pp̄ apā ei cum multo mag̅ suggesset ut p̄ cōns
cōprimat uexica qz cō apate. ¶ Ad hoc dicēs
q̄ quz ex multa fece dura ī dicto ītestiō fit
stranguria ymo multotiens sed qz plerumq; qn̄ fex
illic dura ē expellit cito iō nō ita papit̄ dicat
2ᵒ q̄ nō sil̄r fit stranguria ex fecū multitū
sic in apate qz intestino sano existente potest
cōprimi sine dolore et iō uexica suā suas latitū
pōt ipm̄ cōprim̄ sed qū ē apatum cōpssum dolet
et iō uexica nō ita se latificat. Recte sic apte
cpūte in loco uicino pectori nō dillatat̄ pect̄
pp̄ dolorem ut dē 2ᵒ p̄nō 9ᵗᵒ 9ᵒ. ¶ Et per hoc
p3 solō 2ⁱ p̄blematis qz cō pg̃nate in qua multo
mag̅ tenet matrīx q̄ cō apate qz nō accīt stra-
nguria. Dico pᵒ q̄ uidi plēs pg̃nantes nō potētes
cōtinē urinam et parō et sepe ming̃. Et ita
aliquas mola patiētes. Dico 2ᵒ q̄ cā ē silis supdicte
et pōt dici 3ᵒ q̄ ī pg̃nate replō fit p̄pe fundū
et in ccauo matricis aliter est in apate. ¶ 3ᵐ
problema pp̄ quid ē q̄ habētes saniē in uexica nō
patiunt̄ stranguriā sed bn̄ habētes in renib;. Et re-
spondet hic marsilius et facob; ymitator ei q̄ cā
ē qz sanies vesice ē minus acuta. ¶ Ego aūt dico
multo pauciores uidisse cū sanie ex uesica sine
stranguria q̄ cū sanie ex renib;. Nec memini q̄
quem multā saniē et a uexica mingentes sine
stranguria sed de renibus multos. preterea ē
multomag̅ putrida sanies ex vesica q̄3 ex re-
nib; ut plurimū et iō ut plurimū acutiō cū putrō
fit calor p̄terñaz uel saltē ipm̄ ut tale cōitet.
Dico igit̄ p̄blema falsum. Et ypo tacuisse de
sanie vexice tamq; multū notū. ¶ Ex p̄blema
cum apā in fundo stōⁱ faciat cōpssiones quam
est in epate sic in ore qz nō irritat ad fluxū
et facit fluxū sic singultū. ¶ Ad qd̄ uident
dici nō q̄ aliquam cō tali apate fit flux̄. Sed
si nō fit sicut singult̄ ē qz os stō ē mag̅
sensibᵉ et iō mag̅ nocū fit in ore stō ū fit
singult̄. vl̄ 2ᵒ qz cū apate epat̄ multa fit
atractio ad epar. ¶ Michi aūt uidet̄ q̄ illd̄
q̄ percipit̄ et res cōprimens et ad illā cōpelle-
ndam qū ē epar uel mō stō. Singultū cō-
cutiente rem cōtentᵃ a se nō aūt sic mouet
ad fluxū cō illo uel uomitū faciem nisi aū
p̄ mās transmissas aū cō cāre cōpssū cōtrᵃᵉ n̄ pōt.

Mulier si nō accepit Cōclō affōr
ē ista mulier q̄ nunq; fuit ipgnta
bn̄ circumtecta pānis et dorsum et p̄uulua
suffumigata percipit̄ odorem aū saporē fumig̃
aū ad os ad̄t ad nares sigt̄ ipam ēē fecu-
dabilem et p̄ cōns si nō ptat hoc nō ē cō
sui defectū ~~matricis~~ sed uiri q̄ ybāt̄ talis
perceptio odoris uel saporis sigt̄ defect̄ opil
āmum et superhūdantiaz malaz mēz cō
quib; ut plurimū pphibet̄ fecunditas igr̄ sigt̄
ipam ēē fecūdabilem quia clara et de circa
littera patebit. Et silr̄ sumam h̄tis 2ᵃ 3ⁱ

secundo de signis sterilitatis ut patebit paulo post in aphorismis sequentibus tamen ut pluries mulier est sterilis propter opilationem venarum matricis per quas menstruum non convenienter defertur ad matricem aut propter putrefactionem multarum materiarum malarum que in matrice multiplicantur earumque ibi corrumpitur sperma aut faciunt ipsum labi et non permanere tempore debito in matrice. ¶ 2º nota quod quando fumus recipitur in matrice seu per vulvam rei habentis odorem et saporem acutum si matrix non sit multum densa et vene stricte dum non habeat excessivam complexionem corrumpentem odorem aut saporem fumi aut non sint ibi humiditates opilantes vias per quas fumus debet transire ad os et nares aut corrumpentes fumi odorem vel saporem tunc transit fumus cum sapore suo ad os et odore ad nares ut per experientiam est probatum. Sed istis vel aliquo istorum existente plus vel transitus fumi cum suo odore aut sapore et etiam transitus plus vel omnino. Et ex hoc patet quod per huiusmodi transitum per corpus sentitur fumus cum odore et sapore in ore et naribus significatur carentia omnium causarum dictarum. Sed cum mulier caret dictis dispositionibus est ut pluries fecundabilis quia tales sunt cause sterilitatis ergo talis perceptio odoris vel saporis est signum fecunditatis mulieris et sic patet aphorismi veritas. ¶ 3º nota quod dicit cooperiens eam pannis ad fugiendum errorem qui posset contingere nam posset fumus per aliam viam transire ad os et nares et essemus ambigui in signando quid tamen dicit quod hec coopertura facit fumum melius colligi et ad interiora corporis penetrare. ¶ 4º nota quod dicit si non accepit in utero et hoc quia si iam accepit et concepit ut pluries fit quod defectus non est ex ea vel 2º hoc dicit quia suffumigatio in pregnante non transit os propter conceptum matrix est clausa et non penetrat fumus. Et ideo hoc signum in muliere fecunda signat pregnationem. ¶ 5º nota quod alie possunt esse cause impeditive pregnationis ut propter etas vel complexio inseparabilis matricis vel defectus in particulari membro et ideo hoc signum non est necessarie veritatis sed est verum ut in pluribus. ¶ 6º nota non solum per fumigationem sed per suppositionem rei odorate ut allei aut aristologie rotunde hoc idem posset significari ut 2º 3º capitulo allegato. Et ypocras voluit quod illa per ista cognoscerentur.

Per hoc quod dicit. G. commentator aphorismi primo ostendit fumigatio est facienda ad cognoscendum aphorismum 2º verificat sententiam aphorismi. 3º dat utilitatem eius. 4º excusat se a tractatione quorundam. 2ª ibi sed quibus 3ª ibi quod non per se. 4ª ibi plato. ¶ De prima dicit quod debemus intelligere mulierem debere suffumigari cum optimis fumigiis calidis et siccis sicut thure mirra storace et similibus odoriferis quorum fumus pervenit ad os et nares deducto alio impedimento nam alia et si non sentiatur odor eorum et sapor non est mirum est in fecunda quia non habent talem virtutem. ¶ De 2ª dicit quod quando ab istis suffumigatis non sentitur odor in naribus significatur quod matrix est perfecte et intense opilata et hoc existente mulier non potest concipere. ¶ De 3ª parte dicit quod ypocras hic innuit quoddam ponderosum iuvamentum. Nam multi homines et precipue nobiliores cum non habent filios ex una uxore volunt scire utrum sint habituri ex ea quia si ex ea non possent habere separarentur ab ea ut ab alia filios haberent et heredes essent suorum bonorum. ¶ In 4ª parte dicit quod plato in libro ad titum tetigit artificium ad gaudendum quod hic non vult prolibare sed potius vult hic exponere omnes istos aphorismos qui sunt de matrice.

Mulieri in utero habenti si purgationes

contingant aphorismus est 1us. Si mulieri pregnanti exeant menstrua impossibile est fetum esse sanum. Conclusio impossibile est fetum esse sanum quando habet modicum nutrimentum sed exeuntibus menstruis a pregnante fetus habet modicum nutrimentum igitur etc. Minor tenet et Galienus declarabit circa litteram. Et similem sententiam habet 2ª 3º capitulo de signis debilitatis fetus. ¶ Nota quod per nomen purgationis proprie dicitur de purgatione aliorum humorum a sanguine et cum medicina solutiva. Sed hic apparet quando de mulieribus loquimur quod per purgationem intelligimus menstruum sanguinem quia per illius expulsionem mulieres non solum sanguinem sed et alios humores malos emittunt a quibus purgantur. ¶ 2º nota quod purgationes istas exire potest esse dupliciter aut in quantitate et minori sicut ante pregnationem aut pares vel raro. Et aphorismus maxime verificatur quando in quantitate consueta egrediuntur nam quando in pauca quantitate tunc significatur quod fetus subtrahitur debitum nutrimentum cum ex sanguine qui in tempore pregnationis retinetur debeat nutriri. Et ideo fetus debito nutrimento caret et per consequens est eger. ¶ 4º nota quod egritudo fetus aut est mala complexio aut mala compositio aut solutio continuitatis. Nam possibile est fetum proximum impleri cum viscosis humoribus unde fiunt opilationes in eo cum debilitatur attractiva et sic sanguis emittitur. Et potest contingere quod exeuntibus purgationibus fetus deficiet cum infectione propter nutrimenti paucitatem. Varie igitur modi possunt esse egritudinis fetus. ¶ 5º nota quod non solum menstruis multis venientibus sed propter omnem aliam immoderatam purgationem mulieris contingit fetum egrotare. Sed quia magis ex sanguine accidit ideo de illo tetigit ypocras. ¶ Volo nota quosdam esse casus in quibus possibile est pregnantem purgari per menstrua et fetum esse sanum ut si sint mulieres que in mense una ut quando multus sanguis habundaret in muliere vel ex egritudine vel ex alio modo. Et ideo intelligitur aphorismus ut in pluribus.

In purgatione. G. in commento primo limitat aphorismum 2º ostendit unde egreditur menstruum a pregnantibus 3º verificat aphorismum. 2ª ibi Ego autem 3ª ibi Cum igitur. ¶ De prima dicit quod per purgationem intelligit ypocras in aphorismo menstrua venientia in tempore et in quantitate ante pregnationem sine diminutione. Et ex isto significatur defectio fetus. Sed si raro aut semel et parum exeat non est necesse fetum infirmari. ¶ Ego autem. Sicut quod dictum est dicens quod ipse arbitratur menstruam in pregnante egredi per venas que veniunt ad collum matricis tamen quia fundus est suspensus omnibus venarum

que sunt in concavo. Deinde sequitur quod nichil ab illis egreditur de menstruis. ¶ **Cum igitur** fuerit quod dictum est dicit quod igitur cum conceperit menstrua aliquam quod per venas que veniunt ad concavum matricis et fetum sequitur quod non veniunt supple ut oportet ad fetum nutriendum per venas concavum matricis necesse est fetum infirmari cum potentia nutritiva deficit. ¶ Notandum tamen non dictum est quod sanguis menstruus egrediatur per venas colli matricis quia ora venarum concavum sunt obturata ne ab illis suspendatur. Contra est ambiguum, nam quia potest fieri super pregnantem ut notavit quotidiana experientia, ideo non omnia orificia venarum matricis sunt occupata in suspendendo primum fetum. Et restat multa orificia a quibus nichil suspenditur. Preterea quando tamen in una cellula fit conceptio non sunt ab omnibus orificiis suspense cellule, sed multotiens in una parte tantum fit conceptio, igitur etc. Sed Galienus ideo sic affirmavit, sed dixit verissime.

Si mulieres pregnantes etc. Secundo aphorismus est iste: defectus menstruorum cum abominatione cibi et anxietate defectione non precedentibus febre vel frigore significant mulierem esse pregnantem. Consequentia patet quia hec significant solum deficere menstrua ex causa pregnationis igitur etc. Causa in notatis patebit et similiter habetur 2a 3a causa de signis impregnationis. Notandum primo circa aphorismum quod menstrua quando retinentur sine causa manifesta ut plurimum retinentur propter conceptionem. Et ideo Ypocras ad concludendum causas manifestas retentionis aut prohibitionis fluxus menstruorum sicut dixit neque frigore nec febre supervenientibus supple neque alia causa prohibitiva manifesta sicut esset intensio cuius sanguis aut ventris fluxus et fleos. ¶ 2o notandum quod quando menstrua retinentur ex causa pregnationis separatur sanguis menstruus ita quod pars purior et melior est illa que vadit ad fetum nutriendum. Reliquas autem partes remanent in venis matricis vicinis et per consequens inferiori similiter. Et remanet magis male quia separata est pars melior. Et hinc est quod ut plurimum ex illarum retentione ex pregnatione accidunt abominationes et anxietates et defectiones que ad lipotomiam ducunt quod in illis que carent emissione menstruorum ex alia causa. Et hoc est quod Ypocras dixit quod ad signandum mulierem esse pregnantem oportet coniungi defectum menstruorum et sine manifesta causa et cum hoc habeant abominationes et anxietates etc. quia ut plurimum quando ista coniunguntur retinentur menstrua propter pregnationem et sic patet sententia aphorismi. ¶ 3o notandum quod per anxietatem intelligimus nocumentum in anhelitu vel contra multum trahere. Et per defectiones intelligimus leviores motus ad sincopim. Et per abominationes odium cibi. ¶ Notandum tamen 4o quod quamvis contingit menstrua retineri ex alia causa et tunc coniungi abominationes etc. hic posita. Et ideo aphorismus non est semper verus, sed ut plurimum.

Istud de illis. Quartum dividitur in tres partes. Primo restringit aphorismum. 2o verificat. 3o ostendit quod non est semper verus. 2a est ibi quod contraria. 3a ibi quando tamen omnia. De prima parte dicit sic quod istud verificatur tantum de mulieribus illis que ex consuetudine habent fluxum menstruorum ordinatum. Et in quibus veniunt sine impedimento quod si subito et sine causa manifesta constringitur supple signum pregnationis. ¶ De 2a parte dicit quod Ypocras hanc restrictionem autorizavit sua doctrina quod conditiones quas posuit nos debemus perpendere quando subito per abominationem angustiam defectionem et menstruorum cessationem quod intelligatur mulierem concepisse. Sic hoc facimus ex pessimo et corrupto appetitu quia omnes sicut novimus ex conceptione ex causa assignata circa aphorismum. ¶ De parte 3a dicit quod hec omnia possunt contingere sine conceptione propter malos humores corpus deviantes vel oportet inter bene prospicere. ¶ Et tertia 3a notandum quod dicit menstruum deficere subito quia in tempore in quo expectatur omnino nichil venit. In causis nam aliis plerumque prius incipiunt minorari aut tardari. Sed quando est subito in primo tempore quo debet venire ex toto deficit. Et hoc ut plurimum cum aliis conditionibus positis ex pregnatione.

Quecumque frigidas et densas. In primo aphorismo Ypocras posuit 4or conditiones. 2a ponitur ibi Et quecumque humidas. 3a ibi et quecumque siccas. Ibi 4a Et quecumque ex utraque. Prima conclusio est: omnes mulieres habentes matrices valde frigidas et densas non sunt conceptive ut sunt vel sunt steriles. Consequentia probatur: quia in istis non conservatur calor spermatis ut oportet ad conceptionem, nec nutritur fetus debite mandato postea, nec secundina debite alligatur matrici, igitur iste sunt steriles. Consequentia patet quia ad concipiendum requiruntur ista tria quibus dicte conditiones sunt opposite. ¶ **Et quecumque humidas.** 2a conclusio: mulieres habentes matrices valde humidas non sunt apte concipere. Probatur: quia ille non sunt apte concipere in quibus semen viri extinguitur, sed in habentibus matricem humidam semen extinguitur, igitur etc. Consequentia patet et bene probatur in littera. ¶ **Et quecumque** 3a conclusio: omnes mulieres habentes matricem multum siccam et ardentem non sunt generative. Probatur: quia ille non sunt generative in quibus semen corrumpitur et indiget nutrimento, sed iste sunt huiusmodi, igitur etc. ¶ **Et quecumque ex.** 4a conclusio: omnes mulieres habentes matricem temperatam moderate equaliter utriusque contrarietatis sunt generative. Probatur: quia in istis est virtus fortis ad finem spermatis ut oportet pro generatione, igitur sunt generative. Consequentia clara et assumpta probantur istarum declarabitur circa litteram. Et similiter habetur 2a 3a causa de causis sterilitatis. Et a Serapione quarto breviarii. ¶ Circa primam et 2am et 3am conclusiones sunt primo notandum quod non quilibet lapsus in aliqua primarum qualitatum sufficit facere sterilem. Nam ad experientiam videmus mulieres diversarum complexionum esse aptas ad mares concipere. Sed lapsus plures a temperamento oportet quod sit multus. Et ideo illud verbum magis positum in conclusione 3a vel dicitur Et quecumque siccas et ardentes magis debet ad omnes lapsus replicari. Et sumitur pro nimis magis vel valde, nec dico lapsum ad sicut ad prohibendum conceptionem oportet esse magis quam lapsus

ad humidum vel frigidum quia ad hoc non habeo rationem nec auctoritatem. Sed bene scio quod quicumque sit lapsus ad hoc ut prohibeat conceptionem oportet quod sit magnus. ¶ 2º nota quod cum dicitur quod non concipiunt potest intelligi vel quod non sunt apte ad concipiendum dum talis lapsus perseverat vel quod absolute non sunt apte ad concipiendum. Et primo videtur michi verum quia multe lapse corriguntur adiutorio medicorum. ¶ 3º nota specialiter circa primam conclusionem quod cum dicitur quecumque frigidas et densas etc. potest intelligi copulative et de predicato copulato. Ita quod divisim vel coniunctim difficile potest. Et utroque modo est verum. Nam habentes matricem frigidam alterant sperma viri alteratione per quam perdit virtutem concipiendi cum oporteat ipsum esse valde calidum. 2º etiam quia frigiditatem sequitur strictura orificiorum venarum propter quam parum potest de sanguine menstruo venire ad concavum matricis et prohibetur conceptio. 3º quia sanguis menstruus qui attrahitur infrigidatur et sperma permixtum ipsum infrigidat et reddit impotentem ad generationem. 4to quia in matrice frigida multiplicantur flegma et humores frigidi qui sperma alterant et prohibent a conceptione. Si autem matrix fuerit densa potest intelligi quod non sit porosa. 2º densa quia crescit(?). 3º densa quia habet magnam profunditatem vel spissitudinem que est 3a dimensio. Et quolibet 3 modorum densitas que est multa prohibet conceptionem nam que habet poros parvos venas habet constrictas. Et illa que est tenera(?) propter eandem causam. Et iste ambe difficulter attrahunt super sperma vel colliguntur super ipsum quod est necessarium ad generationem. Et similiter densa 4to modo constat quod non faciliter amplectitur etiam sperma ad ipsum continendum. Tam igitur frigiditas quam densitas utraque per se facit sterilitatem aut ineptitudinem ad concipiendum maxime cum sit a natura. Si enim sint accidentales non oportet quod faciant sterilem sed prohibeant conceptionem pro tempore sue durationis. ¶ Circa 2am conclusionem nota quod habentes matricem humidam duobus modis magis prohibentur a conceptione. Unum est quia matrix non bene retinet sperma sua lubricitate nam ad hoc requiritur asperitas in matrice ut vult G. in libro de anathomia matricis. 2º modo extinguendo sperma sive caliditatem eius nam a multitudine humiditatum que sunt in matrice prohibetur spumositatem calidam eventari et extinguitur et per commixtionem multorum vaporum frigidorum cum suo spiritu ipsum infrigidatur. Ex quibus patet quod sive sint humiditates naturales sive accidentales sive cum materia sive sine materia quibus quam est precisum(?) sperma prohibet conceptionem magis tamen quando est cum materia et cum in illa materia accidit putrefactio. Et iste due cause narrate in hiis duabus conclusionibus ex parte complexionis sunt contingentes. ¶ Circa 3am conclusionem nota quosdam velle quod ideo in hac conclusione est positum hoc magis quia lapsum ad siccum oportet esse maiorem quam lapsum ad humidum ad conceptionem prohibendum et ideo dixit ardentes et non dixit calidas quia etiam lapsum ad calidum oportet esse multum valde ad hoc ut impediatur conceptio cum levius recessus a calido invigoret naturalia opera. Non sic est ad frigidum ut patet per primam partem et 4ta primi canonis 2º. Sed ego quia video minorem lapsum oportere esse satis notabilem ad auferendum conceptionem isto adiuvo(?)

magis sumpsit pro valde et dixit oportere referre ad omnes tres conclusiones primas. Et etiam quia est lapsum ad siccum non est ita manifestum quod oportet illum esse maiorem lapsu ad humidum ad hoc opus impediendum. ¶ 4º nota quod semen vel sperma licet non vere nutriatur tamen per sanguinem venientem a matrice fovetur et prohibetur resolvi. Et ideo sanguis ille potest dici quodammodo nutrimentum. Et quia in sicca matrice parvus est talis sanguis ideo dicit quod in ea corrumpitur semen propter indigentiam nutrimenti. Vel aliter dicitur quod pars corrupta spermatis viri est materia ex qua spiritus generativus regenerat aliam partem spiritus sibi similem. Et quod nisi ita esset non posset tanto tempore sustentari. Et ideo pars corrupta spermatis viri potest quodammodo dici nutrimentum spermatis quia est nutrimentum spiritus generativi. Quia ergo in sicca et ardente matrice consumitur pars corpulenta et spumosa indiget multa restauratione. Ideo accidit quod semen corrumpatur propter indigentiam nutrimenti improprie dicti. ¶ Circa 4tam conclusionem nota quod non dixit simpliciter quod quecumque habent in matrice temperiem moderatam sunt concipientes. Et debet primo intelligi quantum dicitur in utroque scilicet rectitudinibus primarum qualitatum. Et quia omnis complexio consurgens habet primum modum equalitatis ideo non sufficit dicere quod omnes habentes temperiem sunt concipientes nisi addatur hoc verbum moderatam per quod intelligitur temperies media in natura vel ad generandum proportionata. ¶ 2º nota quod matrix non est imbrium(?) concipiens tamen per ipsam completur spermatis utilitas tamen per imbrium(?) defluens sperma quod ipsa est dispositiva ut oportet 2m intentionem nostram. Quia prohibet indebitas alterationes et defert manifestas(?) generationis et situatum sperma adunat ad generationem et per deferendo spiritum et aerem mediantibus arteriis que terminantur ad arterias ... et fetus et deferens sanguinem adiuvat ad vitam fetus conservationem et prebet materiam nutritionis et augmenti. Et ad hunc finem facta est. Ex quibus patet quod matrix quantum est ut oportet 2m nostram intentionem convenienter deservit fetui et spermati pro fetus generatione. Et 2m G. testiculus suus qui sperma generant. ¶ 3º nota quod dicunt aliqui improprie matrices generare quia sufficienter fruunt(?) spermati generanti. Quia ergo quando matrix habet in qualitatibus primis temperiem moderatam sic intellige in primo nobili sunt dispositive saltem quo ad complexionem ut oportet ad nostram intentionem ideo possunt in fine propter quem sunt facte a natura et istud est deservire generationi. Et propter hoc due tales matrices conceptive et mulieres quarum ille sunt matrices hic dicuntur generantes quod intelligitur habent causam est merito complexionis. Contingeret enim aut propter indebitam quantitatem vel aliam viam complexionalem quod non conciperent.

Si ypocraticos istud capitulum dividitur in quinque partes. In prima ponit ordinem istius afforismi cum uno alio precedente qui est generis cum generali intentione. In 2a exponit afforismum per suas conclusiones 4or. In 3a removet dubium. In 4ta satisfacit cuidam premisso. In quinta satisfacit dubium. 2a ibi Cum igitur matrici. 3a ibi Cum igitur ypo. ibi 4ta Quod autem plorans. ibi quinta ultimitas. ¶ De prima dicit tria primo est quod si audeat mutare afforismum ypo. nichil generis faciet quod premittatur unum

auctoritatem superius positam et ponit unam istarum. Ad hoc ut prius disputatio de mistionis completur. Et per consequens gerentur causa generandi et non generandi et promittit ille in quo dicitur si mulier non accipit in utero et uelis scire si concipiat etc. Et secundum istis in quo dicit quod ille qui habent tempus moderate ex utrisque sunt generantes qui immoderate sunt. Non sunt in ultimitate generatio deficit. Sed si non sunt in ultimitate sunt steriles. Et secundum est quod ex dictis comprehenditur quod sit sterilitas in maribus quod multum occultatur, sed per spiritum et iuventutibus fit palam per se patebit ex utrisque scilicet tam mares quam feminas generantes esse quorum medietate id est temperantia iuxta quam complexione si concordant non generabunt et si sit tangitur auctoritatem intentio.

¶ Secundum dictum est quod non est incipiens de locutionibus interstitium quod habent mala complexione uel complexionem matricis in ultimitate ut quibus durat una primarum qualitatum aut due nam ostensum est in libro de complexionibus quod complexiones distemperate sunt octo quatuor simplices et quatuor composite.

¶ Cum igitur declarat auctoritatem particulare per conditiones suas et diuidit in quatuor partes. Secundum numero complexionum. Secunda ibi Et quod matrices. Tercia ibi Et quorum sicas in quarta Et quecumque ex. In prima dicit tria. Primum est quod si matrices sunt frigida et densa tunc uene matrices sunt paruissime et strictissime et ideo uene per se non poterunt consolidari id est conglutinari cum illis. Et si possent tamen ad fetum non deferret nutrimentum nisi pauissimum quia uene sunt frigide condensantur. Secundum est quod ideo tales matrices debent esse frigide et flatice, quia considerare debemus quod habet qualitates similes matrici. Et ideo si incideret in sperma ipsum refrigeraret et prohiberet a generatione. Tertium est quod ypocras mar a frigida et dicit quorumque habent frigidas et densas matrices etc. Ex quibus datur intelligi suple ad prohibendum frigiditatem densitati coniunctam et cum hoc sit conuenire humiditatem uel siccitatem.

¶ Et ideo dubitatur utrum semper ex frigiditate consequatur densitas et omnes propter hoc esse steriles, et suple hoc non mater uero, cum iam sit dictum quod aliqua est frigida tantum et respondet quorum bene considerantur apparet quod dixit si matrix frigida sit et densa quod non competit propter stricturam uenarum sed tamen noluit quod densitas tamen sit causa sterilitatis id est quod sine densitate frigiditas sit causa quia fiducialiter putant nos intelligere quod est suple frigidas sine densitate potest esse causa sterilitatis.

¶ Et quecumque declarat secundam conditionem dicens quod quorumque habentes matrices humidas in ultimitate sunt steriles qui extinguitur semen in eis sicut incidunt in grano et ordeo quando seminatur in loco aliquo paludis.

¶ Et quecumque declarat tertiam conditionem quia ille qui habent matrices siccas non concipiunt propter defectum nutrimenti non suffitiente sicut qui seminatur granum in loco petroso aut arenoso aut incultio. Sed in matrice calidissima sperma patitur illud quod patitur in terra ardentissima aut si seminetur in diebus caniculariis. Et sic satisfecit nobis de quatuor primis qualitatibus quorum uirtutes habent singulariter

per hoc dans nobis intelligi quid in compositione faciunt.

¶ Quecumque ex declarat quartam conditionem dicens quod cum dixit quicumque ex utrisque temperiem habent moderate sunt generantes per hoc utrisque non intelligunt qualitates quia utrisque est distributiuum pro duobus et qualitates sunt quatuor sed intelligit contraria id est contrarietates que sunt due. Et nos ostendimus in libro de complexionibus temperatum esse ex frigiditate cum caliditate et humiditate cum siccitate ex paritate id est ex conuenientia horum contrariorum quorum duorum paris si unum deficiat a temperamento sufficit pro faciendo sterilem. Si enim adsit temperantia in caliditate et frigiditate sed deficiat suple multum in humiditate et siccitate tamen permanebit sterilis.

¶ Quia igitur ypocras. Hic satisfacit dubitationi dicens quod quia ypocras de sola sterilitate locutus est, ideo solum de complexione matricis dixit propter alteram duarum causarum dicit quia feminae habent quod predictam intelligeremus de masculis dixit quia posterius est de eis dictus. Sed successores eius huic auctoritati se contrarias protulerunt, multi tamen interpretes dicunt eos esse longe ab intellectu ypocratis ut maribus possumus intelligere. Sed dicit quod semen ypocras potest deficere quoquomodo, sed si sperma parum sunt frigidum et intrauerint in matricem ualde calidam possibile est fieri generationem. Si autem sunt multum frigidum non potest concipere. Si autem sunt humidum propter humiditatem non potest bene concipere. Et ideo si sunt in ultimitate humidum impossibile est generationem fieri. Si uero sit calidissimum erit sicut qualibet res incensa et non poterit generare. Et similiter si sunt minus sicut non ostenditur et ideo non generabit cum ostensum sit in libro de spermate quod omne sperma ad plurima generatiua matricis spargi si debet generare aliter frigida non posset concipere.

¶ Quod autem. Satisfacit premisso dicens quod ipse scimulabit in quod ipse promissit se facturum de dictis ypocratis et platonis et hoc promisit superius in alio quando dicit de prius disputationem uelle de mistis complexionibus dictum est quod gloriosissima est auctoritas scire qua liter duo coeuntes debeant iungi ad hoc ut generetur. Et hoc potest ex dictis comprehendi nam si sunt temperamento inter potest concipere. Sed si sit distemperata oportet quod ligatur cum sibi contrario non in ultimo. Sed si iungatur cum simili impossibile est concipere et similiter si humidum in humidam et sic de aliis. Sed bene potest concipere frigidum in calida matrice et calidum in frigida matrice.

¶ Ultimitas uero. In ista parte docet unum cognoscitiuum lapsum ex ultimatum dicens quod ultimitas lapsus quod prohibet impregnationem potest cognosci ex quodam auctoritate supposito ubi dixit de suffumigatione aromatica, cum ultima eius frigiditas tanta est oppilatio ut non permittat penetrare odorem aromatum ad os et nares. Et iste calor intensus facit siccitas. Et sic disponit humiditas semen contingit quia aromata ista congregant et inspissant quod non permittunt transire. Sed calor autem ultimatus matricis sic permutat eos aromatum et corrumpit et incensa facit ut si ascendant non tamen cum sua proprietate et puritate odoris ueniant ad os et nares. Et iste calor intensus licet semper adsit, rarus tamen est in feminis

q in maribus qui sunt bene complexionis Et ita per hanc suf
ficienter investigavi cum aromatibus qui sunt stériles
et qui non / et qui patiuntur sterilitatem male complexionis
Et hoc idem cognoscitur ex figuris .i. ex similitudinibus
mulierum sicut si sint macilentissime vel grassissime
vel lenissime vel asperrime tunc n. non concipient

Similiter autem Cum posuit presentem
afforismum intendit unicam conclusionem et est ista
Sicut accidit sterilitas in mulieribus ita et per similes
causas accidit in maribus Et in feminis accidit sterilitas
propter lapsum in aliqua quatuor primarum qualitatum in
quantumque sunt et similiter in maribus quod ponitur in
precedenti afforismo Secundo probatur in littera quia aut corpus
spermatis est rarum .i. fluidum propter humiditatem
et tunc spiritus egreditur ab eo ut non incidat in
semen .i. ut non remaneat in sese et sic fit
sterile aut sperma est siccum et sic est densum
et tunc humidum non diffunditur in vulva utero
vel humidum sufficiens ad generandum non emittitur
a corpore viri / et per consequens fit sterilitas aut propter
frigiditatem est lapsum et tunc non calefit ita ut congregetur
ad hunc locum .i. ad locum matricis ita ut generet
et ideo fit sterile aut est lapsus propter caliditatem et tunc
fit idem .s. non concipere sed per alium modum quia resolui
atur et humidum eius non patitur debite a calido et
proportionate per generatione Sed quia hic per corpus intellexi
corpulentiam materie spermatis et G. corpus hominis id
post hanc expositionem que esset satis vera et conformis
dictis G. in presenti commento ponamus quod G. in quo aliter et
reprehensibiliter intelligit afforismum

Hic afforismus. quem G. dividit in duas partes
primo ponitur generalis inceptio positionis afforismi
in secunda specialis reprehensio G. ibi G. sic
a rari In prima dicit quod hic afforismus et si non sit ypo
tum dicitur esse a quibusdam sed quod non yppocratis unde
quia lateratus huius afforismi in tanta temeritate ugit
ut non intellexit se ipsum quod de yppo non est ddm
quia cum dicat in principio idem esse in masculis quod
ad rerum sterilitatis quod est in feminis deberet coniunge
re modum malarum complexionum sicut facit G. in secundo presenti
quod non facit ut patet ex textu et ideo non intellexit
se Sed iste liber per conclusiones particulares incre
pat Et dividit in quatuor partes primo increpat primam
partem particularis afforismi 2° 2as 3° 3am 4° 4am in
2a Item propter ibi 3a esse si sperma ibi 4a In sequenti

In prima dicit quod iste increpat a corporis raritate
quam similem posuit in feminis ut apparet in
priori afforismo quod suple non est cum de raritate
nichil non sit dictum Sed si presentialiter indagaverit
inveniret se dixisse erasse propter quod si ita esset in ma
ribus sicut in feminis realiter debuisset addidisse apposu
isset similes suple causas sterilitatis suple in masculis
ut in feminis fuerunt posite quod suple non fecit
2° quia intitulatus est .i. dixit falsum nam invenitur
masculi rari qui tamen sunt ad generandum aptissimi
.i. fortissimi et hoc non est mirandum quia ra
ritas fit per caliditatem et humiditatem et hec complexio est

habundantissima spermatis et ad generandum per
fectissima quia materia spermatis que est creatura .i. ex quo
fit generatio sit in ista complexione habundantissima et virtus
ad excoquendum fortissima et emissio spermatis non fit
nisi ex vasis fortissimus et non solum ex emissione spiri
ali .i. per motum spiritus ad quod que sequatur substantia sper
matis Sed quia sperma habet humiditatem conmixtam quandam
substantiam spiritualem tamen est necessaria humiditas quedam cor
pulenta propter quam emittatur quod suple habundat in hui
usmodi corpore raro calido et humido ideo comprobatur quod lator
est deceptus et sic dicit. Item propter. Nunc
improbat 2am partem particulariter dicens quod iste dixit quod propter
corporis densitatem non effundi ex humiditate et hec
aut intelligitur de humiditate alia ab humiditate seminis et
tunc fuisset alienum a sensu qui suple debet habere
ad probandum sterilitatem Si non loquebatur de spermate
humiditate et dixit ipsam non effundi quod propter densitatem
alterius corporis nesciunt complexionem vasorum spermatis
quia ista vasa habent manifestam concavitatem per quam
defertur sperma quantumque illa vasa essent densa
Sed melius dixisset si diceret fore impo
tentem emittere propter stricturam vasorum spermatis
Quod si improbat 3am particulare partem et dicit
quod si dixit sperma propter frigiditatem complexionis corporis
non calefieri verum sed tamen ex sequentibus ubi falsavit
veritatem cum dixit ut congregetur ad locum hunc
Cum n. nominasset locum hunc videtur fiduciasse
non intelligere quis locus esset quia verbis suis non
bene determinatur sed tamen est primum dictum quod ad maxi
sium in loco habitus In subsequenti. hic ponit 4am
dicens quod error in parte secunda est in pronomine
cum dixit aut propter caliditatem hoc ipsum fit. In
hoc. n. quod dicit hoc ipsum innuit se premisisse
aliud. hoc n. dictum pendet .i. ad quod refertur
cum hoc ipsum sit relativum Cum igitur prius
non aliud ad propositum dixerit nisi quod propter frigiditatem
non calefit ita ut congregetur ad hunc locum
sequitur quod hic dicit quod propter caliditatem hoc fit .s. quod
non calet ut congregetur ad hunc locum quod malum
est dicere Cum autem calor dissipat melius erat
propter caliditatem intendi vel quicquid aliud attinet
caliditati non quod propter caliditatem non calet ut congregetur
ad hunc locum Et sic patet quod G. aliter intelligit
afforismum quam a me fuit expositum sicut in quo intel
lectu est falsus et varius

Lac dare caput In presenti afforismo
ypo intendit decem conclusiones pertinentes ad
usum lactis Unam de sui convenientia et tres de
convenientia in quibusdam dispositionibus Et secundum hoc
dividitur in decem partes Et patebunt partes legendo
prima igitur conclusio est ista malum est dare lac dole
ntibus caput probatur illud est malum dare quod capitis
dolorem augmentat sed lac est huiusmodi quia plus
ex eo vapores generantur caput petentes sicut etc
Et recita istam partem et sequentes non quod ypo
cras intellexit de maneriebus lactis quod sunt in
communi usu Sic est lac mulierum caprarum asinarum
pecudum et vaccarum et melius dicitur ex valent

sibi disposito non notabile in sapore alterato sicut
vage conversio ad acetositatem. ¶ 2o principaliter
no. quod in lacte animalium inveniuntur tres substantie complo-
nate ab invicem differentes quarum una est butiro-
sa temperamento satis vicina sed propter unctuositatem
suam inflamabilis. alia est aquosa que vocatur serum
et ista communiter ponitur calida licet hoc sit dubium. 3a est
casealis magis grossa terrestris que est frigida et in 2m
totalitatem suam ponitur frigida et humida communis ¶ 3o no. quod licet
lac sit frigidum tamen faciliter convertitur ad coleram a calore forti
patet ex dictis 2o canonis capitulo de lacte ubi dicit Et lac
quando in suum stomacho est facilis conversionis et ad caliditatem
Et huius causa est subtilitas et unctuositas in eo inventa
et forte debilitas complexionis in comparatione ad sto-
machi et non ita in comparatione ad constringens licet ab u-
troque faciliter paratur. ¶ 4to no. quod lac 2m plu-
rimas partes est in vaporem convertibile hoc primo patet
ex subtilitate et unctuositate partium 2o ex passibilitate
a calido quia plurima illorum que a calido faciliter con-
vertuntur sunt vaporabilia. 3o relinquitur quod nocet habentibus
capita debilia ut dicit loco allegato quod non est nisi propter
multam suam vaporationem. ¶ 5 no. quod a caliditate naturali
agente ut naturali et non patitur convenientiam lac
faciliter digeritur et convertitur in humores temperamento
magis hoc patet quia quando dominatur ei caliditas
bona reducitur cum ad magis sanguinem equalem ve-
lociter et precipue cum calor est fortis. unde nocet
flatum et fervens et confert habentibus complexione a-
cidam et siccam nisi inveniat coleram in stomacho et
hoc non est nisi faciliter digeretur a forti calore
et quia dicit dicitur loco allegato quod equat humores
constat quod convertitur in humores temperamento magis
nec hoc repugnat 3o notabili si bene intelligatur.
¶ 6. no. quod cum inflamatione et humectatione
et facili digestione dat plurimum nutrimentum et cum hoc
est in eo abstersio ratione aquositatis et consolidatio
ratione caseitatis et prohibitio corrosionis quod com-
ponit medium inter feram [illegible] et humoris co-
rosivum. hec omnia colliguntur 2o canonis loco allegato
Ex quo patet quod est in eo virtus prorum opilativa
partem casealem et quod est ventosum propter
illam partem et viscositatem. ¶ Sed quo ad
capitis dolorem no. quod est multorum modorum quidam
propter solutionem continuitatis quidam propter malam complexionem et quidam
propter malam complexionem aut cum materia aut sine materia
et materia aut est calida aut frigida quo autem ad id
quod dicitur dare. No. quod dare idem est quod administrare
et hoc potest esse aut in forma cibi vel potus aut
exterius applicatum per modum embroce aut epithimatis
aut in clisteris Et hoc aut simpliciter aut commixtum
cum alio et hoc sunt satis nota ¶ Ultimo quo ad hoc
no. non esse inconveniens duas simul inveniri
contrarie dispositiones et merito. lac autem aliam materie
vel ratione esse conveniente et merito alteri nocivum.
Et ideo auctores vero cum nominant egros
aliquos manere vel sanos in aliqua complexione et di-
cunt aliquid aut convenire aut esse malum eis intel-
ligitur merito illius dispositionis Ex quo tamen non
tollitur quin ratione alterius tamen competit contrario merito

illius disconveniret quod alterius erit administrandum ut quamvis
carnes febrientibus sint incongrue ut dicit Rasis
7o almansoris capitulo de carne tamen indigentibus multo
nutrimento cum pauca quantitate cibi sunt congrue et ideo
multotiens exibentur. ¶ His igitur habitis per materia huius
primo communis assertoris teneantur aliquas conclusiones remotive. prima
in nullo dolore capitis a multa materia putrefacta humida vel
materia conjuncta cum materia humida multa convenit lac interius
vel exterius capiti aproximatum regulariter. patet quia
intrinsecus sumptum multiplicat vapores humidos
implet caput et nobile facit nocumentum. ¶ 2a conclusio in
dolore capitis a mala complexione calida sine materia vel a
complexione calida et sicca non conjuncta materie humide nobili
probabile lac convenit regulariter patet quia removet et reparat
causam doloris absque alio nobili nocumento Et per hoc
constrictum ad intus sumenda videtur in apto illorum suam
dicitur primo 3i canonis capitulo de cura curationum egritudinum capitis
cum dixit materie non calide digestionem faciunt materie cum
aggravatione sine substantie et apertione cum hoc et mollificatione
et ista quidem sunt infrigidativa humectativa in quibus est
abstersio et ablutio sicut aqua ordei et lac caprinum
recenter mulctum Et videtur quod laudes intendat in-
terius et digerit. Et non videtur quod velit ut interius
administretur quo aut ad applicationem per exterius patet
ex sapione primo breviarii capitulo 1o et primo 4ti capitulo
de cura acutarum et capitulo de differentiis doloris capitis
in febre. dixi tamen probabile quia saltem interius posset
nobile esse nocumentum propter multitudinem vaporum capiti pervenientium
cum sit debile et ita esset nobile nocumentum licet
juvamentum sit maius scilicet equatio et digestio colere. ¶ 3a conclusio
in nullo dolore capitis indicatione sumpta a dol-
ore convenit lac. patet quia sumpta indicatione a dolore
causa est partium repleri preternaturaliter cum dolor attribu-
itur ventosa sed exhibitio lactis est apta augere hanc
plenitudinem preternaturalem cum lac sit vaporosum et capitis
repletivum ut dictum est igitur etc. et hoc possumus dicere
ypo. intendisse in assertore. ¶ 4ta conclusio in multotiens in capitis
dolore irregulariter convenit lac. patet quia multotiens cum dolore
capitis coniungitur dispositio indicans de lactis datione
fortior quam sit indicans de prohibitione non obstante quod
nobili nocumento lac dabitur Et per hoc solutum est
ad dubium huius motum non solum de necessitate primo communis,
¶ Malum quoque. 2a conclusio est ista lac est malum
febricitantibus primo illud est malum febricitantibus quod est
frigide augmentativum sed lac est huiusmodi igitur etc. antecedens est
clarum et minor statim patebit. ¶ Circa primam partem no.
primo quod licet lac sit frigidum et humidum tamen propter suam un-
ctuositatem et promptionem partis frigide cum aliqua que
est calida est faciliter inflamabile precipue quia
agit in ipsum caliditas preternaturalis ut dictum est supra
et inflamatur et 2m multas partes in ventositatem
calidas convertitur Ex quo patet quod febrium indicatione
sumpta a febre non convenit ¶ No. 2o quod quamvis convenit in-
dicatione sumpta a causa febris aut ab alia dispositione con-
juncta unde in causione 4to reperimus auctorem
dicere esse conveniens lac asininum ut solvat amplius infla-
mentum Et in eticis datur causa humectationis et res-
taurationis Et in quibusdam febricitantibus qui [illegible] a lacte
cave non possent Et ex hoc patet solo ad dubium

de veritate istius sermonis. Quod si dicatur aqua mellis competit
in febre. igitur et lac cum aqua mellis sit calida subtilis sicut lac.
Dicendum quod in aqua mellis que datur in febribus debet esse parum
mellis. Dicendum 2o quod pars inflamabilis in ea est grossa et re-
sistens est multa et sic quia aqua ideo non digeritur quod in-
flametur et quia magis fortem habet complexionem et resistentem
dissolutioni quam in lac. Sed in lac partes inflamantur pre-
subtiles calide quarum inflamationem sequitur inflamatio corporis
que eis permiscentur. **Et quibus ypocondria.**
3a conclusio est ista lac est malum illis quorum ypocondria
sunt tensa et rigentia. Probatur quia istud est malum istis quod
addit in eis tensionis et rigoris. Sed lac est huiusmodi
ergo etc. Minor patet cum lac sit ventosabile sicut ut fuit
dictum in nobilibus premissis conclusionibus et ventositas sequitur tensio
et rigor. Sed circa hanc conclusionem dubitatur utrum
lac conveniat in ypocondriis tensis et dicitur quod sic lac convenit in
duritie splenis sed in illa sunt ypocondria tensa ergo etc.
Dicendum est dimittendo in isto 3o canonis de cura asclitis et 2o
canone de lacte. Pro dictis notandum quod lac quod exhibetur
via cibi quod una mane sic ad alterandum et evacuandum.
2o notandum quod lac caprarum et lac camellarum et proprie ex
arabia sunt evacuativa de proprietate magis aquosum et
lac camellarum est calidum ut videtur iuvamentum dimittitur quod
dummodo aut saltem fiat calefactivum aliis. 3o notandum
quod lac quod administratur purum quod commixtum. Et
tunc sit ista prima conclusio. Maneries lactis que sunt in usu ho-
minum ad comedendum sunt male habentibus ypocondria
suspensa et stringentia indicative sumpta ab
hac dispositione. Conclusio ista sit per istum ypo. et probatur ut supra.
Et patet discurrendo de lacte ovium et boum et
caprarum non utentium multum oportuno ad solvendum.
Et similiter de lacte mulierum. Omnia enim ista sunt
ventositatis augentia. 2a conclusio aliqua maneries
lactis est conveniens etiam sumptum et sine alio administrata
habentibus ypocondria tensa et stringentia. Probatur quia
aliqua talis est optima ydropicis asclitis etiam
sine alio administrata loco cibi et potus ut patet de
lacte camelarum arabicarum in 3o canone de cura a-
sclitis. Unde dicit ymo sciatis quod hoc lac est excellentis
iuvamenti. Nam si homo utatur ipso loco aque et cibi sa-
nabitur propter ipsum. Ex quibus patet quod lac commixtum
cum aliis medicinis multotiens intentionem ypocondriorum
est conveniens sicut sunt medicine subtiliative et aperitive ad
evacuandum. Et ex isto patet argumentorum solutio. Nam
non valendum quod primam. **Et siticulosis.**
4a conclusio est ista lac est malum siticulosis. Probatur illud
est malum siticulosis quod est in eis aptum facere
cito redire sitim. Sed lac est huiusmodi igitur etc. Patet
minor et dicitur quia lac in illis cito inflatur. Notandum
primo quod per siticulosos intelligit illos qui saepe valde
sitim patiuntur. Notandum 2o quod sitis licet fiat quandoque
ex defectu humiditatis radicalis sicut accidit in ydropi
asclite quod non curatur a siti clamosa tamen
plurimum siticulosi sunt qui propter coleram in stomacho aut
inflationem eius cito inflatur et consequenter os
stomachi. Ex isto patet quod quibusdam siticulosis convenit que-
dam lactis maneries sicut ydropicis ut patet
in prima conclusione. 2o patet quod plurimis siticulosis
lac non convenit quia licet sit frigidum et humidum tamen in
stomacho inflato et habente coleram cito inflatur et facit redi-
re sitim. et hoc vult ypo. 3o sequitur quod in stomacho refri-
gerato convenienter sedaret sitim fortem. Et tamen in siticul-
osis facit redire sitim quia convertitur in primo ad [illegible]
propter 2o inflatur. **Malum vero.** 5a conclusio lac est ma-
lum illis qui habent egestiones felleas. Probatur quia in eis est
aptum has egestiones augmentare igitur etc. Propterea notandum
vero quod lac quod administratur in propria forma et tunc
in hiis in quibus in stomacho vel intestinis et corpore habundat
colera. est aptum inflammari ex causa superius dicta. quod
aut administratur permutatum a propria natura sicut quando in
disinteria vel colico fluxu ut patet in 3o et 2o
canone capitulo de lacte. Et datur acetosum aut compositum
ab eo butirum aut decoctum cum ferro vel lapidibus
ypo. igitur intendit quod lac non est administrandum in propria
forma illis quibus sunt egestiones fellee quia colice ex
causa dicta sed permutatum potest convenienter administrari
vel in disinteria. ponitur lac decoctum cum lapidibus
aut cum ferro esse valde conveniens ut dicit in 3o canone de
cura excoriationis intestinorum sed hoc non repugnat
intentioni ypo. **Et in acutis febribus.** 6a conclusio
est ista. Dare lac in febribus acutis est malum. Probatur per pre-
dicta in 2a conclusione. Et ideo hanc posuit ut in acutis
maxime caveamus propter multam inflationem in eis exis-
tentem et patet. **Et quibus sanguinis.** 7a conclusio
malum est dare lac illis in quibus facta est multa
egestio sanguinis. Ista conclusio manifestum videtur ex predicta
ratione quia in illis non convenit lac in quibus aceto-
satur et non digeritur. sed isti sunt in quibus
est facta multa egestio sanguinis igitur etc. Minor patet quia
sunt infrigidati et ideo in eis non bene digeritur
ut dicitur 2o canone dicendum quod non convenit habentibus complexionem frigidam.
Sed tamen nos videmus quod in etica senectutis et in
siccitate [illegible] datur lac et tamen in
istis est tanta complexionis frigiditas et tanta digestive
debilitas sicut in illis a quibus multa sanguinis consistit
fluxus. puto igitur dicendum quod multa sanguinis [illegible]
per fluxum veniens. raro venit nisi ab opilativo
fluxu. Nam si esset ex fractura vene in in-
testino non multa fit sanguinis egestio. Ideo quandoque
est ab opilatione talis fluxus et cum ex multo
fluxu est infrigidatum erit lac aptum addere in
opilationem et in fracturam et hoc modo nocebit.
Sed hic queritur quia convenit ad restringendum
fluxum sanguinis et ad sputum sanguinis et non post mul-
tum fluxum sanguinis. Hic dicendum quod in fluxu san-
guinis qui est propter vene apertionem vel fracturam
et similiter in sputo lac est conveniens refrigerando
et claudendo. Sed multus fluxus de quo dixit non
indiget opilando ymo dixit patet quod curat
fluxum opilantium cum stipticis. **Convenit vero.** 8a conclusio est prima de lacte convenientia
lac est conveniens ptisicis non valde febricitantibus. Probatur
quia in eis multa fit resumptio et ablu-
tionem et consolidationem ulceris de quibus omnibus
indigent. Dicit autem non valde febricitantibus ad de-
notandum quod cum forti febre multotiens merito fit magis
est nocivum dandi lac quam iuvativum propter ptisim.
Et notandum quod hic sumitur ptisis seu ptisici

sumuntur hic et hys qui nec sunt ptisici cum ulcere in pulmone consumpti ¶ Sed hic cadit dubium quia omnis ptisicus est valde febriens ergo si non sit valde febrientibus nullus ptisicus sit Et primo antecedens quia omnis ptisicus est ethicus modo calor ethicus est valde intensus primo quia calor ethicus est maior calore zanie ut 2a primi canonis de causis doloris Et 2o quia membra ethici sunt incensa sicut ferrum ignitum ut idem tercia ¶ Ihesus de quiete affortat ea neca Et cum dicitur quod omnis ptisicus est valde febriens concedit quia febret ethice Sed non omnis ptisicus est valde febriens ut ptisicus qui ille qui cum ethica habet quietem putridam et magis febriens Ille vero qui solum habet ethicam cum leviori putrida dicitur in eo modo non valde febricitans et iste sit lac ¶ Et si dicatur non sit in 2a quia inflatur quomodo non in ethica quia multo magis debet inflamari quia calor intensior est ¶ Dicit Marsilius contra ale gerardus quod nocet in ethica non ad ministratum cum aliquibus prohibentibus inflationem dicit de quod in ethico est maius fundamentum nocumento quia multum indiget resumptione In zanario autem non est tanta resumptionis necessitas quod si ponatur tanta erit possibile quod gat ¶ Ego autem existimo quod multum calidior sit humor colericus in zanario quam membra ethici licet forte gerederet quod membra ethici sunt magis calida membris zanarii Et quia lac non solum patitur a calore membrorum sed humorum et colera ideo magis inflamatur in zanario quam in ethico. Vel 2o dicit quod calor ethicus non agit ut pretermissa quia fixus est membris quia naturalis ut dicitur primo 4ti canonis de ethica non sic autem zanie ¶ Dare vero Nona quod est tertia lac est utile in febribus longis in principio aliquo acumine supernovatorum in quibus dicitur non gie patet quia in istis febribus propter quod diu duraverit est necessitas multe resumptionis quod fit a lacte et non est valde magis nocumentum ex sua inflamabilitate quia ille sunt tepidi caloris Et ideo inflammatio est magis nocumento Et inde quod possit contingere non non est multe refectionis necessitas nec humectationis vel non cent valde calide febres ¶ Et extra ronez. Ultima quod est tertia lac est generis tabefactus eo ronem primo quia illud est eius generis ex quo restauratur vel a cuius dissolucione prohibentur hoc autem est lac suis nutribilitate et humiditate ¶ Sed hic primo querit qui intelligatur eo ronez tabefactum cum nulle sunt tapidi nisi cum eo ronabile tabefactiva ¶ Ipse puto dici eo ronez id est eo ronale infirmum materiei potentis invenire in corde naturali dispositio ¶ Et dubium cum in istis sit virtus digestiva debilis et quomodo sic videtur quod lac non digeratur id est quod nocet inflando ¶ Ipse dicit Marsilius quod lac est dandum istis cum melle quod prohibet acetositatem et fetorem Oz etc. et dicit quod plus sine melle cum non timetur sua casiatio In istis casibus igitur oportet dicere quod dum virtus est debilis debet dari in parva quantitate tamen vicinas et ideo non obviat quod fit secundum tamen bene digeritur ¶ Et cum dicitur quod inflat dicitur quod quod est conversum in lac calefit ut patet 2a primi canonis de eo quod comedit et bibitur

inflatio igitur qualitativa non est quanta calefactio quantitativa dico tamen etc quod in quibusdam valde debilibus conveniens proportio mellis :-

Lac unum est

Istud tertium dividitur in duas partes primo ponuntur quedam de operibus lactis necessaria 2o exponuntur quietes 3o movet dubium et solvit 2a ibi in infirmitatibus ibi 3a Et cum super dixit ¶ De prima dicit quod lac est unum de facile mutabilibus ab utroque contrariorum Nam si inveniat fumum convertitur ad acetositatem et hoc facile intelligitur si lac novum multum coquatur et ita diminuitur et aliud lac novum multum non coquitur et ita diminuitur. Coctum vero in stomachis vero coctum vero in acetositatem mutatum erit. lac tamen digerentibus ipsum bene dat multum et bonum nutrimentum Sed dum digeritur et coquitur efficitur inflamatio In alio tamen textu dicitur inflationes ypocondriorum et dolor in capite fiunt ab eo et hoc in sanis.

¶ In infirmis

Nunc verificat quietes predictas Et sic dividitur in 13 partes primo verificat primam 2o 2am 3o 3am 4o 4am 5o 5am 6o 6am 7o 7am 8o 8am 9o 9am 10o 10am ... 13o loquitur de quinta 2a ibi quod autem ibi 3a nocet siticulosis 4ta in nocet et felleo. ibi quod conveniunt 5a ibi cum dixit ibi 1a mixed tamen ¶ De prima dicit quod infirmum facit quod dedicimus experimento sed tamen oportet intelligi quia et si lac facit in sanis inflammationem ypocondriorum et dolorem capitis non est mirum si egris propter istis consuetudinibus sicut dolore capitis et in inflamationibus viscerum ¶ De 2a parte dicit quod bene scribitur quod est malum dare hiis qui ypocondria sunt suspensa quia lac non nocet istis locis non quia ypocondria quandoque sunt suspensa ex apatibus contrariis sicut etiam ... flegmone ... sipila Sclirosi et undimina quibus omnibus attinet facere ea suspensa Et simpliciter in hiis apatibus nocet lac propter administratum sit et illud quod est magis usuale ut pendulum et vacuum Nam asininum convertit ut supponitur in apatibus Spleneis rugitationibus istorum locorum et si sunt sine apatibus quia rugitus non est quo ad causam nisi quedam ventositas et inflatio quibus nocet lac cum in acetositatem et ventositatem convertitur. addit tamen quod aliqui concedit in istis infirmitatibus cum sale et melle et ventres humectat et aliquotiens facit stipticitatem ventris curando illam rugit ¶ In 3a parte dicit quod nocet siticulosis tam sitibundi a natura quia in acuitate quia in istis convertitur in fumositatem et simpliciter facile in eis ut adhuratur ¶ In parte 4ta dicit quod nocet secessui felleo quia transit in fumositatem et facile aduritur et amplificat quia simile nocet vomitibus colerarum. ¶ Hic tamen cadunt dubium quomodo nocet istis cum valeat dale convenire calida ut patet 2o canonis capitulo de lacte quia convertitur potum succi ... agrestis et eleboro et cantaridarum et similium et hoc quia infrat lenit et humectat et abstergit et lubricare facit.
¶ Hic dicit quod convertit ... corpus sit vehementer inflatum quia istorum virtualis caliditas non inflamatur lac non prius inflamet corpus.

¶ In q̄ parte dic̄ q̄ gt ptisicus ulcerat⁹ ī pulm
one. ¶ In 6ª pte dic̄ q̄ gt talefact⁹ nullo pd
ictorum acc̄ pūte et utriqȝ rei cā ē qȝ lac
uoliter est bonū indigentib; bono et facili nu
trim̄to Et sbdit q̄ gt inuestigati qȝ dic̄ ptisic
nō uald' febricit̄ Et uō gat ualde febatātib;
quā inuestigātes dic̄ alias se psecuturo sed
q̄ nūc dicatur q̄ nō gt uald febatantib; ¶ In
7ª pte dic̄ q̄ miratur qȝ dicat q̄ dc̄ī ī febrib;
longis Et̄ hūis̄ in dū solonez. ¶ Et
cum supra. In ista 3ª pte mo̅ questioz
et soluit et est manifesta sn̄ia Et tu no. q̄
nō pbauit q̄ nō gtert in febrib; s̄ pbauit
q̄ nō gtert in febre acuta s̄ ē quib; sau̅
multa egestio facta ē qȝ de febib; erat mani
festum. Et qȝ ego multa 2m expom̄ inasily
fac̄ feni cui nō gt uel 2m me est plur̄
ex apate uel opilāne epat̄ quib; gstat ex
dict̄ nō gre :·

Quibusqȝ ī uulnīibz etc̄.

In pn̄ti affor̄o ppomit̄ tres q̄ues.
2ª ibi hys uō 3ª ī quib; uō. Circo
pª est ista illi in quoz uulnerib; tumores
apparent nō ualde spasmant̄ neqȝ īsaniūt
p̄. illi nō uald' spasmant̄ n̄ insaniunt ī qb;
mē male nō mouet̄ ad neruos nȝ ad ce
rebrū sed quib;qȝ in loc̄ tumores apparent
s̄ hui̅ ig̅ etc̄. ¶ 2ª q̄ est ista illis hoib;
in quib; in uulnerib; gtutib; in pte postior
sbito delitescūt uel ocultant̄ tumores fiūt
spasmi aut tetani. ¶ 3ª q̄ est ista In ill'
in quib; tumores sbito ocultant̄ ī uulnīb;
gtutib; a pte anteriori accit aut mania au
dolore lateris acut̄ au empima au disinteria
si tumores sint rubei p̄ sic In ist̄ matē
male facientes tumorē au mouet̄ ad cēb̄m
aut ad pleurā faciūt dolorē lateris pūgitiū
Si uō ad spatiū pectoris faciunt empima
Et si ad intestina rubeis gtutib; tumor
ib; faciūt disinteria ig̅ etc̄ Assumpta t̄ca
gtinuy cum sius gseqtiys declarabit̄ ī no
tatis Et silēz sniaz h̄et xª xª tractatu 3º
col p̄ illa pte. ymo qū appent ī ulcē facies
et apa est sig̅ bonū cū q° nō timetur
spasm̄ etc̄ ¶ Circha tn̄ pª q̄uez no.
q̄ cū in uulnīb; appet tumor s̄ in carne
circumdāte signatur q̄ mā q̄ est in motu tra
sit ad carnē circūdātē locū uulnatum.
Et iō plerumqȝ nō uadᵗ ad loca intrīn̄ et
p̄ gns et cerebrū et neruū in pte īteriori
remanet absqȝ lesione Et iō neqȝ fiunt
spasmi nȝ insania ¶ No 2º q̄ nō repugt̄
in aliq̄ tpre mām tantā gtīª q̄ posset p̄
eī trāsmitti ad loc̄ uulnīs et cū hec ad
neruos et cēb̄m et iō pºle ē q̄ appent tu
mores in uulnib; et tn̄ insiterint spasma
rent̄ aut insaniarētur hoc tn̄ nō ē multo
ciens plurª mā Nec ē cum mā ad unū
locū declinat iuiam accit subito ut ad aliū

locum declinet ¶ 3º no. q̄ cū dc̄ ab ypo.
non uald' quȝ intellig̅ nō sicut ut dicta ī
illo affor̄o decadū reuertuātes nō ualde pleu
retici fiūt Et hoc mō sumit̄ hic dc̄ uqȝ
aut sigt̄ idem q̄ nō intense uel multum
ut in p̄cti affor̄o cum dic̄ nō uald' febitātez
.i. nō intense Et ex hys pȝ uerificatio affor̄i
q̄ raro accit̄ qȝ cū ist̄ signis fit spasmus
uel insania. ¶ 2ª no. q̄ tumores apetes
quȝ s̄t excecātes uulnera ut ī pn̄ti uis̄ Et
isti apparēt̄ qūȝ eet cā spasmi Et iō ītelli
gam̄ de tumorib; nō excecātib; intelligā
etiā de uald' appentib; qȝ magnis nam pp
paruos tumores quȝ nō phibēt spasmū etc̄
Et iō dic̄ apparet ad hoc denondūz ¶ No. q̄
q̄ quid dicit hoc et cē uerū in apātib; siū uul
nere sed hoc nō puto ita uerū nā antraces
et apata pestilentialia magª sepe s̄t cū īsania
Sile ē lȝ a uulnē ad sau̅ᵈ flugit nō pp
hoc ē forte sig̅ puationis spasmi sȝ bū tumor
et sanies ¶ Circha 2ª q̄uem no. q̄ auctōes
mēᶜᵉ faciūt differentiā int̄ ocultatū tumorē et
quiescē au nō appere nā ocultatū dc̄ qū sbito
delitescit sed quiesc̄ qū paulatine Et h̄ sumū
a G. 2º pnos̄. s̄ tex̄ 2m meā cotānem sup
illa pte qȝ si apa euanuit̄ ypo. q̄ dic̄ ht
nō aperentib; repēte .i. si sbito ocultātib;
.i. q̄ nō est s̄pus ypo. q̄ si in uulnē nō ē
tumor sig̅ spasmū etc̄ Similr .n. q̄ apa
paulatī fiūt circatū Sed sensh̄ ē q̄ si pº
appont tumores et pt repēte nō appet
.i. ocultant̄ sig̅ t̄ī aīīª ¶ 2º no. q̄ cause
cite ocultātinis pºte a G. loco allegᵗᵒ s̄t q̄ s̄. sb
tilitas humoris et pōt et dici paruitas eius
2ª ē raritas mēbri. 3ª ab eo pºta est caliditas
aeris gtinētis 4ª est fortis nūᵃ q̄ ē fortitu
uirtutis toti Et quid addit̄ forte caliditas
mēbri in quo ē de qua tn̄ n̄ referāt ad
fortitu̅ uirtutis ē dū Et iste au omnes
aut aliq̄ au una eaz gcurrūt ad certam
delitescentiā. ptex istas aut ē mors humoris
aliqn̄ ad interiora sed cū delitescit ex cāis
suppositis resolucionib; ista delitescentia est
uocata a medicis 2m ronem qȝ ronat mod'
cure apatis et tumoris et p resolutonē mēᵒ
Cum aut delitescit ultimo mō nō dc̄ 2m
ronem qȝ nō ē bonus mod' cure cū matia
moueat̄ ad nobilia ut plurīm. ¶ 3º pna
palit no. q̄ illa loca dnē peciora q̄ s̄t
uicina originī neruoz motiuoz s̄. nuche
et periori parti cēbri a quib; plurimi
nerui oriunt̄ Et iō qū in loc̄ istis
delitescit hec mā p motū ad interiora sig̅
ē q̄ mōt ad neruos uel eoz originē qȝ
mouet̄ ad mēbra magª uicina ¶ Et
no. q̄ nō solū qū delitescit uulnᵉ in parte
dorsi uicina timet̄ de spasmo et tetano
sed ē qū delitescit in alio mēbº neruoso mul
tū sic accit in uulnīb; q̄ s̄t in anteriori
pte corpe. Pap̄ ypo. geni qȝ ī tā loca et cū

nervum a posteriori lunatis habet colligantiam. ¶ Et hys patet dictum commentatoris quod quando sunt vulnera in parte posteriori et tumor delitescat subito post vomitum quod non ex eius superioritate significatur quod materia movetur ad nervorum origines et nervos et per consequens quod fiet spasmus aut tetanus. Cogitatur autem quod sit occultatio posteriorum ex consideratione corporis quod apparent in membris interioribus quod sit [illegible] alleviatur infirmus est et cum fuerit motus interiorum membrorum sed quando est propter [illegible] et interioribus aliquando fit lesio. ¶ [illegible] 3a no. quod membra anteriora sunt magis arteriosa et venosa quam nervosa [illegible] membrorum posteriorum et sunt longinqua a posteriori parte cerebri et inde. Et ideo ex delitescentia tumoris in eis plurimum non expectatur materia moveri ad nervos sed ad alia loca ut sunt cordis et cutis et manibus quo ad partes valde nervosas. Et ideo hic per partes anteriores intelliguntur aut toracales aut ventrales aut gutturales aut faciei. Iste n. magis contingit aliis quam nervis. ¶ 2a no. quod cum materia ab istis membris delitescit quandoque declinat ad superiora quandoque ad inferiora quandoque ad medias partes. Cum igitur declinat ad superiora et ad cerebrum tunc fiant corruptionem opinionem cerebri quod hic vocatur large mania. Si autem ad spatium pectoris tunc aut ad spatium aut ad pannicula. Et si ad spatium faciunt squinantiam. Si ad panniculum faciunt pleuresim. Si ad ventrem faciunt fluxum ventris ut plurimum vel quandoque vomitum. Et cum materia est sanguis faciunt fluxum sanguinem. Et talis large loquendo vocatur ab ypocrate dissinteria. Ergo quod patet quod dicit dissinteria si tumores rubei fuerint quod illi significent dominium sanguinis [illegible] si quaerat quare quandoque ad unum istorum membrorum movetur quandoque ad aliud vadit materia. Dicendum quod [illegible] varietatem [illegible] aut colligantie membrorum aut debilitatem membri recipientis aut varietatem materie in levitate vel gravitate et grossitie aut per materie proprietates. Non n. repugnat rationi [illegible] venerunt vena quod a proprietate respiciunt datum membrum [illegible] malas. ¶ Ultimo no. quod non est impossibile talem materiam moveri ad splenem vel ad aliud membrum et non fieri [illegible]. Sed hec ut plurimum accidunt.

Tumores intellexit. Iste commentus dividitur in tres partes. primo exponit hoc nomen tumor [illegible] exponens nomen flegmonis. 2o declarat conclusiones aphorismi. 3o removet dubium [illegible] ibi dicit [illegible] 3a ibi Non tamen.

¶ De primo dicit quod per tumores intelligit omnem aposteam vel grossitiem eminentem preternaturam inter quos est flegmone. quod flegmone quandoque dicitur quod est apostema acutum et calidum. Tamen antiqui per flegmonem intellexerunt omnem nimium calorem vel incensionem sive sit apostema sive non. Deinde igitur hic declarat conclusiones primas 2o duas alias in 2a Si subito. ¶ In primo dicit ypocrates igitur dixisse quod si in vulneribus apparebant apostemata non valde spasmant neque insaniunt. Per hoc dat intelligere quod aliquando spasmant vel insaniunt sed hoc est rare sicut si apostema sit valde magnum et habeat in se pessimum i. pessimam materiam sicut in cancrenis accidit multotiens. ¶ Sed si subito recedant alias et primo post [illegible] nervi [illegible] in 2a [illegible] dicit primo quod ypo. vult quod si isti tumores sint retro et subito non appareant quod delitescat significatur spasmus et tetanus. Si vero appareant in anteriori et delitescant subito volunt aliam passionem significare quam spasmum secundum illas positas in aphorismo.

¶ **Retro est locus.** Dicit quod per causam dubius quod locus retro est nervosus et locus anterior et venosus et arteriosus. Et hic est quod quando de locis vulneratis aliqua pervenit parte materia transmittitur ad membrum nobile. Si vulnera sint retro necesse est expectare spasmum et tetanum quia tales passiones sunt in locis nervosis. Sed si vulnera sint ante et materia fluxerit ad pectus fit dolor lateris. Et plures fiunt in empima puta quando ad concavum pectoris materia mittitur. Si autem materia descendat ad intestina si tumores sint rubei fit egestio sanguinis. Et intellige conclusionem sanguinis quod fit sine vulneribus intestinorum quod passio contingit super humeris vulnera in dorso et hoc propter continuitatem magnam vene. Et humeris vulnera in anterioribus dorso opposite si materia subito venit retro.

¶ **Non tamen.** Removet dubium dicens quod per posteriora non intelligit absolute quod solum de posterioribus tumoribus dicitur quod ex eorum delitescentia fiunt spasmi et tetani. quoniam in manu possunt hic intelligi s. quod propter delitescentiam suorum apostematum subito fiant spasmi et tetani. Et ideo est quod licet prope i. in parte anteriori cruris non multum sit de lacertis qui sunt coniuncti cum magnis et fortibus cordis, Coxe tamen habet magnas cordas in prope genibus i. in anteriori parte prope genu. Et ideo possibile est propter magnos sunt incipientes ab ancha [illegible] pacienti spasmum cum delitescit tumor in vulnere. Et ego multos huiusmodi vidi et maxime lacertorum locatorum in maiori parte coxe cum illi lacerti sint ex maiori parte carnosi facto primo tumore prope continuato nocumento nervus delitescit. Et spasmus non solum nascitur ex causa retro sed ex pedibus et manibus ut sunt in mathreo domini Marci de Senis. Et in famulo angeli philippi propter vulnus pollicis manus in utroque quod loca longe a nucha sunt remota. Sed nervi manuum et pedum a nucha procedunt et similiter nervi dorsi.

Si in vulneribus mal. [illegible] primi aphorismi ponuntur tres conclusiones de signis bonis vel malis in vulneribus. prima conclusio est tumorem non apparere in vulneribus malis et fortibus est signum malum. Probatur illud est signum malum in eis quod significat materiam malam aut fluere aut fluxisse aut fluxuram esse ad membrum nobile sed non apparere tumorem in huiusmodi vulneribus igitur etc. ¶ 2a conclusio vulnera lapa sunt bona. Probatur illa sunt bona quod significant dominium virtutis super materiam currentem ad membrum vulneratum et materie obedientiam. Sed vulnera lapa sunt huius generis etc. ¶ 3a conclusio est ista cruda sunt mala. Probatur quia illa significant inobedientiam materie et impotentiam virtutis super illam sunt mala sed cruda vulnera sunt huius generis etc. Et similiter sumatur hec [illegible] tractatu 3o capitulo primo. ¶ Circa primam conclusionem no. primo quod vulnera dicuntur mala quia periculosa et fortia quia causant difficilia accidentia sicut [illegible] dolorem

forte et sincopi et silia. ¶ 2° no. q et dne mala aut rone sue cente aut rone actionis lese aut rone uirtutis cordis dispensantis. Sic uerbi gratia in obuin dicimus hys modis magnum apostema tum intelle hys ultimis duobus modis.
¶ 3° nondum q ad locum talium malorum uulnerum na dispensans cordis inclinatur transmittere spiritus et sanguinem ad succurrendum loco leso et ideo nisi aliud supueniat debet loco pati tumorem. ¶ 4to no. q quia in talibus uulneribus membra nobilia patiuntur et natura iniam ad illa transmittit. Unde aut forte magis noceuo in membro leso uirtutis membri illius transsumitur ad interiora et in hys duobus casibus tumor non apparet aut delitescit. Et constat q utrumque est malum siue nobile membrum patiatur ita q natura currat ad ipsum siue q tam maligna sit materia q membrum lesum pellat ad nobilia quare igitur non apparet tumor in fortibus et malis uulneribus signat aliquid istorum ideo constat q significat malum. Ex quibus patet q dixit in uulneribus malis et fortibus quare si in paruis aut non malis appareat hoc modo non est malum cum non sit rationabile transmitti materiam tumorem facientem. ¶ Patet 2° differentiam inter similem huius afforismi et precedentem in quibus 2° quia ibi per non apparere intelligit delitescere post apparitionem. hic intendit de omni modo non apparendi siue per delitescentiam siue quia a principio non appareat.
¶ Circa 2am conclusionem no. primo q per uulnera laxa intelligantur in quibus apparet sanies. Sic enim dicimus uentrem molle laxum ita uulnus quoque molle apparet ex sanie maxime bona et laudabili. Et ideo apparet conclusionis uerificatio quia laxa sunt in quibus apparet sanies maxime bona et talia significant q natura currens ad membrum est obediens et uirtus forte ut plurimum igitur laxa sunt bona. ¶ Circa 3am conclusionem no. uulnera dicuntur cruda per quandam similitudinem naturalis humoris dicitur crudus q ita resistit nature ut natura non de ipso possit expellere ita dicuntur uulnera uel ulcera cruda que ex illis aut omnino non currit sanies aut quasi nichil. ¶ 2° no. q cum uulnera sunt fortia natura refertur ad ea amplius quam possit uirtus membri ad carnem mutare et ideo hoc superfluum quod est benignum et uirtus membri forte queretur in saniem ut plurimum laudabilem. que aut non in saniem conuertitur significat q uirtus tale materiam non mutat ut oportet maxime in illis in quibus apparet tumor de quibus solum loquitur quia iam deputat q in quibus non apparet tumor est magis malum. Cum ergo dicat laxa bona non intelligit de hys. Et de eisdam intelligit in 3a cum dicit cruda mala constat enim ex quo est ibi tumor q est in materia superflua et cum significat materiam esse inobedientem. ¶ Ultimo q ad ambas ultimas conclusiones no. q quidam exponunt laxa id est medicina mollitiua laxum faciens est bona in ulceribus. Et cruda id est repercussiua est mala quia non est conueniens cure ulcerum. sed ego puto hanc non esse ad mentem ypocratis.

Quod magister dixit. Iste diuiditur in tres partes primo exponit primam conclusionem 2° duas alias 3° ostendit errorem in cura. ibi 2a Alia quidem ibi 3a in hys aut. prima in tres primo dicit ad quid referetur illud ubi magis

2° ostendit que dicuntur hec uulnera mala 3° resistit conclusionem per causam. ibi 2a hec pessimitas 3a Sic aut dictorum. In prima dicit q ly magnum potest referri ad uulnera et ad apostemata. quia si dicatur ita in uulneribus magnis et fortibus si tumor non appareat magnum est malum intelligit q uulnus est multum malum et sic referetur ad uulnus. Si aut ita intelligatur in uulneribus etc. si non appareat tumor magnum est malum tunc referetur ad tumorem et sic ad apostemata in uera tamen littera quia tumor est masculini generis et magnum neutri non ita cadet aptius referendum ad tumorem sed in greco est aliter. ¶ De 2a parte dicit q hec pessimitas id est uulnera dicuntur mala que sunt in fine lacertorum aut in capitibus uicina magis actiui cordis. ¶ De 3a parte dicit sicut ante in afforismo immediate precedenti dixit q apostemata subito non apparentia significant malum. Ita hic asserit omnia apostemata ex malis uulneribus non apparentia dixit esse mala. et hoc supple siue apparuerit prius siue non. Et causa est quia in istis uulneribus sine apostematibus non sunt secundum q humor non moueatur ad aliqua membra nobilia maxime si uulnera sit cum dolore capitis et ideo est quia in doloribus omnes fluunt humores quia natura ad hoc eos agitat. sed quando uulnus est malitiosum natura debilitatur et humores superbiunt id est resistunt in sua malitia et fiunt inobedientes et distemperantes et ideo si non fluat ad locum uulneris quod cognoscitur per tumorem est dubitandum q diffusi per totum corpus id est ad aliquas partes corporis quorumque sit faciant spasmos et tetanos et mania.
¶ Laxa quidem uerificatur duas alias conclusiones dicens q laxa uulnera que sunt de istis secundum fluentia a quibus stillat sanies sunt bona. Et cruda et indigesta oppositio modo se habentia sunt mala. ¶ In hys post errorem medicorum dicens q in istis uulneribus malis supradictis medici errant stringentes humores fluentes et cum medicina frigida et sicca stiptica quia dolor sit in istis locis nuosis ex talibus medicinis unum est adhibenda medicina calefactiua non tamen multum sed anodina in hys locis.

Posteriora capitis. Iste afforismus est 1us glossa facta de uenis recta in fronte secante iuuat in dolore partis posterioris capitis. Per illa per quam euacuatur natura faciens dolorem et diuertitur a loco doloris aut ypotetur fluxum materiam ad membrum lesum fluere ergo etc. quia patet et ideo declarabo circha litteram. Et similem sententiam colligite primo Breuiarij et primo 3ij et 6° epidimie. ¶ Circha afforismum no. primo per posteriora capitis intelligimus occiput in quo est posterius uentriculum cerebri. ¶ No. 2° q dolor in hoc loco quia est a materia quia sic materia que non est sanies nec sanguinis inuncta. Et in istis casibus non sit flobotomia frontis uene nisi quando caput est plenum sanguine siue replone totius. Et ista fit ne sanguis currat ad locum lesum non ad materiam doloris euacuandam quandoque non dolor est a materia sanguinis inuncta uel sanguinea et sic totius replone et tunc est flobotomia partis anterioris q euacuat et sufficienter diuertit. Et dico notanter non conuenit replone totius quia tunc plus noceret trahendo multa materia ad caput q perderet euacuare illud quod est in capite. ¶ 3° no. q dixit de incisione uene recte quia est maior

venarum que sunt in anteriori parte et magis collecta
per ramos suos cum posteriori parte capitis. Ex
quibus patet quod est scarificatio et ventosa et fluxus san-
guinis conferunt. Et econtra ista facta in posteriori
conferunt in doloribus existentibus in parte anteriori. Unde fit
per dolore oculorum cautinum (?) duo laqueus aut ventosatio
posita in occipitio. ¶ Ultimo nota quod ad bene
flebotomandum istam venam ligatur gula cum panno ita quod
stringatur et tumescant vene capitis aliter diffi-
culter flebotomatur.

Non solum. Textus dividitur in tres partes. Primo ponitur
generalem intentionem auctoris. 2° infert ampliationem
eius. 3° ostendit exemplum suo. Ibi 2a sicut 3a ibi nos autem.
¶ De prima dicit quod ypocras hic non solum innuit euacuandum
partem pacientem sed mitigatiue (?) satagit euacuare per partem
oppositam. Et hec euacuatio fit per contrarium locum. ¶ De 2a parte
dicit quod ex hoc innuit quod si dolor est in dextrum eua-
cuatur per sinistrum. Et si contrarietas fuit secundum
profunditatem anteriora euacuantur per superiora et
econtra. Et ideo ypocras dicit posteriora capitis dolentia
recta vena in fronte incisa iuuatur. Et tu in-
tellige ex hiis que dicta sunt contra primum quod contingit repletio
in toto non sufficiunt ita pure distractiue sed pauca
contingente repletione et in solo membro paciente iste conueniunt
ut dictum est hic. ¶ De 3a parte dicit quod iste multociens
sanauit dolores oculorum ad quos humores longo
tempore fluxerant cum appropinque ventosare et scarifi-
care in parte superiori scilicet in summitate crane
versus posterius.

Rigores mulieribus. In presenti affore-
ypocras intendit duas conclusiones quarum prima est talis:
rigores incipiunt in mulieribus magis ex lombis
et per dorsum procedunt ad caput. Secunda in illis
magis incipiunt rigores retro ex lombis etc.
quam sunt frigidiores sed mulieres sunt humidiores etc. etc.
cum qua archa littera declarabitur. ¶ **Et vi-
ris retro.** 2a quod in viris magis incipiunt ri-
gores in parte posteriori quam anteriori sicut in cubitis
et coxis. Secunda in viris incipiunt rigores in parte
frigidiori sed pars posterior est frigidior quod etc. dicta
est clara. Secunda probatur quia pars anterior est pilosior
igitur calidior, tamen qua quia declarant caliditatem partis. ¶ Nota
primo per rigorem intelligit commotionem inuoluntariam
membrorum ad expellendum rem nociuam quod plerumque
contingit frigori et maxime accidit partibus frigidioribus
a quibus reuocato calore omne impressiones et
mordicans moleste percipitur et ideo contremiscunt
sicut genua et manus et pedes in principiis paro-
xismi. ¶ 2° nota quod cum dicunt mulieribus tamen
rigores magis a lombis potest intelligi duobus mo-
dis. Uno modo quod magis incipiat a mulieribus in
lombis quam ab alia parte corporis. Alio modo quod magis
incipiat a lombis in mulieribus quam in viris.
Et primum sensum vult albertus de placentia in commento
in 3a particula epidimie. Cuius causam dicit quod matrix
est valde neruosa et frigida ad sensum de membro
neruoso posita supra. Et ideo lumbos et frigores in
eis propinquius matrix vicinatur. Ego autem non in-
dico sed ex sua ypocras in 6a particula epidimie puto
2m sensum. Nam in particula 6a circa 3° qui ad lucem

dicit ut hic sed clarius inuenitur quod est in viris in
capite a dorso. Et Galienus in commento hic dicit. Et maxime
mulieribus cum frigidiores sunt masculis. Et ideo sensus
communis primo erit quod rigores magis fiunt in mulieribus
quam in maribus. Sed in utrisque magis incipiunt
a lumbis et dorso quam ab anteriori parte corporis. Et
in utrisque magis in partibus exterioribus quam in interioribus
ut cubiti et genua. Et hoc uolet 2a g° (?) ypo-
cras dicit textu 6° epidimie. Rigores incipiunt in
mulieribus quidem magis a lumbis et per dorsum ad
caput. Et in viris a retro magis quam ante. Et exteriora
magis quam interiora sicut brachia cutis est
rara. Hic ypocras constat illam partem et habent exteriora
magis quam interiora intelligit commune de maribus et feminis.
¶ Ultimo nota per musculos intelligit dorsales mus-
culos quia qui sunt colligati cum nucha concauitatem frigi-
corporis primo inuenit vicinior et mollior. 2° capiti quod
est neruorum origo quibus multum participant mus-
culi. Et hoc est commune viris et mulieribus sed mul-
ieres magis rigent quia sunt frigidiores. Et ex hiis tamen
verificatur communis 2° quod autem dicit pilum declarare
caliditatem ideo dicit quia pars anterior est calidior pilosior.
Nam cum pili requirat partem porosam per quam
effundatur corporis fumus et in adustionem vtrumque
fit a calore. Et ideo pilosiores partes aliis partibus
sunt calidiores. Et intelligitur auctoritas de rigoribus inci-
pientibus a causa intrinseca nulla deturpata parte corporis
habente passionem propriam. Nam si pars aliqua esset
vlcerata contingeret ab illa rigores incipere ut de-
clarat Galienus in 6a epidimie commento allegato.

Rigor vero. Textus diuiditur in duas partes quia primo
declarat primam conclusionem 2° 2am 2a ibi anterior pars.
In prima dicit quod rigor incipit sensibiliter cum frigore
id est cum frigore communiter coniungitur sensatio frigoris
et stridor qui est motus dentium cum tali frigore plu-
rimum contingens incipit a dorso magis et venit
subito magis. Et ideo ypocras dicit rigores ab hiis locis
incipere et maxime in mulieribus quia sunt frigidiores ma-
sculis. Et talem rigorem hoc modo incipientem
necesse est peruenire ad neruorum principium quod
constat esse in capite, et quia nucha est in dorso ideo
necesse est quod in tali rigore primo patiatur et post
cerebrum a quo procedit nucha patitur per eam id est ea
mediante. Et hoc est quia nucha est mollior et ad mutationem
facilior scilicet ad frigus quia frigidior. Et nota hunc locum
quod nucha sit mollior cerebro propter dicta primi primi.
¶ In 2a parte quod pars anterior corporis non ita
rigescit quia complexio sua est rarior et propter hoc calidior
et hoc testantur pili inde exeuntes quia pili declarant
raritatem et raritas caliditatem.

Aquartanis huiusmodi. In presenti affore-
ypocras intendit duas conclusiones quarum prima est
ista: homines multum patientes quar-
tanam raro spasmantur. Probatur quia raro in eis congre-
gatur materia superflua humida debens generare neruos.
Igitur non valde spasmantur. ¶ 2a est si homines
patiuntur spasmum de repletione et superueniat
quartana liberantur a spasmo. Probatur quia per quartanam re-
soluitur et consumitur materia faciens spasmum igitur etc.
Et similiter sunt hec 6° epidimie circa allegato

et 2a 3a et pa xti cal de xtia prodiaca. ¶ Presuppositum non in isto afforismo notare quod tribus modis prohibet xtia ab euentu spasmum que est longa et forte sicut intelligit in hoc a xtia primus est propter fortem resolutionem que in longo tempore facta est a xtia febre. 2us est propter multam percussionem factam in rigoribus precedentibus xtiane in quibus oz adiu maz excuti et rarari a neruis et cerebro propter humida. Aut saltem preparari ad expulsionem sic preparantur alie materie agitate. Et sic patet veritas per primus 2 et 3, quia isdem tribus modis curat quod phisicus.

¶ Sed notandum quod dicit non valde quia non est ex toto impossibile quod iniectio materia flatica in xtia que pulsa ad neruos faciat spasmum. ¶ Notandum 2o quod licet fieri in quinque sit spasmum cura ut dictum in illo afforismo febre in spasmo melius tamen xtia uidetur magis potens propter sui multam durationem et sui securitatem et permanentiam virtutis in ea. Et sudores et rigores in ea contingentes ypocras ideo noluit ipsam specialem explicare.

Spasmus ex inanitione. Glosa in commento primo ostendit de quo spasmo intendit ypocras. 2o distinguit per eam afforismo 2a ibi et hunc xtia. ¶ De primo dicit quod spasmus de inanitione est acutissimus et mortalis maxime si est cum et extenuat. Sed quod contingit ex plenitudine vasorum neruosorum sicut in epilepsia et similibus non est ita malus et de isto intendit ypocras in utraque parte afforismi. ¶ De 2a parte dicit quod hunc spasmum xtia superueniens remouere non permittit dissoluens eum qui iam uenit. Nam cura spasmum est per digestionem et euacuationem materie que ambo fiunt in xtiana. Euacuatio per rigorem mouentem materiam extrinsecus et quod postea sudore perficitur et insensibili resolutione. Et digestio fit per calorem suum durantem et cum continuatione intensam.

Quibus coria. In isto afforismo ypocras intendit duas conclusiones et 3 ponit in quibus non primo quo est prima: homines morti propinqui quibus accidentibus cutes dure et extense fiunt sine moriuntur sine sudore. Probatio quia in iste deficit materia sudoris. ¶ 2a conclusio: propinqui morti quibus accidentibus cute lassa quia mollis et rara moriuntur cum sudore. Probatio in istis circha cutem est materia superflua et inde apta et virtus contentiua propter mortem debilis et conatiue expulsiua ultimo conatu materias grauantes expellentes et sudant propter mortem. Et iste modus probandi declaratur hic 2o modo solita. Et similiter sudoribus sinuerit 2a et de speciebus mortis et 2 in continentiis et 3o epidimiarum.

Propinqui morti. Glosa in commento primo ponit similiter ambarum conclusionum 2o dat causam ibi 2a premus fit inde. Et ambe partes sunt ita clare ut expositione non egeant.

Icteritia non valde. Codo primus afforismus est ista. Icteritia non sunt valde inflati. Probatio in ictericis non multiplicatur multa uentositas, igitur ipsi non sunt valde inflati. Ad statim patebit. ¶ Notandum primo circha afforismum quid sit yctericia quod dictum in afforismo yctericia si

ante septem. ¶ 2o notandum quod communiter expositores intelligunt de vera yctericia, dicentes quod quia in ea humidat colera non permittit humidari uentositatem. Ego autem dico me uidisse plures ictericos vera yctericia et ydropicos mixtim ex multa uentositate et multa aquositate, maxime qui sunt ex apostemate epatis ictericia. Potest igitur dici quod yctericia quando sumitur pro preternaturali citrinitate in cute quando per citrinitatem coloris non preternaturali sed naturali. Et hoc modo puto sumi hic, et tunc probatio est clara quia isti sunt colerici naturaliter in talibus autem propter caliditatem naturalem complexionalem non multiplicatur valde uentositas.

Quod ypocras. Glosa in commento dicit tria. Primo est quod oportet aduertere illud quod ypocras intendit, nam uentositas que solet egredi superius cum eructatione et inferius suo modo si retineatur facit extensionem et inflamationem uentris aliquando propter debilitatem uirtutis expulsiue quandoque propter adunationem flatus. 2o dicit quod yctericis sit contra hanc uentositatem quia sunt colerici. Et ex hoc placet michi expositio quam posui. ¶ 3o dicit quod si yctericia uentositatem habeat non erit magna quia caliditas cito dissoluit eam. Ex quo patet quod per non valde intelligit non multum. ¶ Et ita sit finis huius quinte particule ad laudem omnipotentis et gloriose matris virginis Marie.

Finis particule quinte.
Deo gratias. Amen.

·Incipit sexta particula·

In diuturnis etc.
In presenti afforismo ypo. vult in-
tendere Ostendere supueniens
in diuturnis lienteriis in
quibus prius non fuit est bonum
signum quia per hoc significatur in illis confor-
tationem caloris digerentis et re-
tentiue uirtutis quia ergo totum ae
in notatis declarabitur et silez similiter
habetur in 3a 3o ca. de lubricitate stomaci et 16
3o ca. de fluxu uentris cuius mem.
· Circa afforismum no. primo lientiam
esse citum exitum cibi et post postquam as-
sumpti fuerint per uia intestinorum absque
digestione et hoc ponit in 9o colliget Ex
quo sequitur quod ad hoc ut fluxus aliquis
dicatur lientia due conditiones requiruntur
Una quod cito res egrediatur post eius assu-
mptionem 2o quod egrediatur indigesta sine
cruda ¶ 2o no. quod lientia pluribus de
causis potest accidere nam potest accidere ex prin-
cipiis [illegible] puta cibo medicinali vel medicina as-
sumpta Et a causa corpora scilicet mala complexione cu-
iusque membri sine materia et mala complexione cum materia
maxime tamen mala complexione humida sed et sicca cum
immoderata disicratia deiciat actum proprie
uirtutis patet 3o prouenire ex male compositione
puta lenitate superficiei stomaci Et 4to per solutionem
continuitatis puta propter ulcera in stomaco uel intestinis // 3o
no. quod plurimum diuturne lientie fiunt aut propter
malam complexionem frigidam cum flatura materia. Nam quod
a calidum absque materia accidit cito tollitur Et similiter
propter calidum humorem uel ulcera cum salubres sunt.
ypo. ergo hic significat istud in diuturnis tamen prime no-
lunt. ¶ 4to no. quod lientia dicitur quia per uia intestinorum
nullis obstantibus cibum faciat prolabi ut ysidorus
in 4to etimologiarum. ¶ 5o no. lientiam quamquam
sine sumi pro cibo emisso per digestionem et hoc modo est
accidens quod dicitur mutatum corpus quamquam sumi
pro actu in quo cibus hoc modo emittitur et hoc
modo sumitur est autem accidens quod dicitur actio lesa.
¶ 6o no. quod in omni lientia inueniuntur lesio o-
perationum saltem duarum uirtutum scilicet digestiue et
retentiue nam quia cito emittitur debito retenti-
tiua non generat retinet Et quia indigestum em-
ittitur impeditur digestiua Sed tamen hoc potest narro
contingere quamquam etiam in ea lesionem ad modum
lo[illegible] membrorum leditur retentiua ut puta qui est
defectus in uisceribus per se sui ordinatio retentiue ut in
nullo [illegible] uel temporaneo equali quod membrorum
operatur Utique aut per accidens leditur ut quod non
retinet propter indebitum transmutationem factam a
digestiua Vel propter fortitudinem operationis compositione
non obstante quod merito uisceris per se retentiue
desinentium generaliter directa uirtus esset apta
debito tempore tenere. Et ita similiter potest hys
modis proportionabiliter defectus esse in digestiua. hic
autem maxime intelligitur quod in digestiua et re-
tentiua est lesio per eminentiam. ¶ 7o no. quod optime
ma est eructuatio acetosa causa 2m auicenne 13a
3a ca. de signis dispositionum stomaci sunt autem multitudo
melle effusse ad os stomaci aut flegma acetosum in stomaco
Aut 3o calitas stomaci preternaturale ebulliens faciens
cibum ita ut inde acetosentur, ut accidat lacti
calefacto et musto. Sed 4to frigus faciens diminutam
digestionem quam sequitur acetositas sicut in multis
fructibus diminuta digestio facit eos acidos. Et de
eructuatione acetosa. hoc ultimo modo maxime uer-
ificatur afforismus. Et aut veritas est quod lienteria
diuturna est plurimum propter flegma et malam complexionem frigidam.
Sed lientia que est absque eructuatione acetosa
non est a flate acetoso quia tunc est in tempore lientie
esset acetosa eructuatio Et ideo si in tali lientia
appareat eructuatio acetosa, hoc non est nisi quod cibus dig-
eritur est quo ad partem grossam aliqualiter diminuta digestione
Cum igitur prius non digereretur ita ut in eo fieret
nobilius talis impressio sequitur quod ea apparente
debemus significare uirtutem digestiuam fortius
agere in cibum quam prius. Et ideo aut per se aut per
actus confortata est digestione quod hoc significat bonum
Et si hec eructuatio acetosa non perseuerat sed
mutatur ad magis signum bonum digestionis et
est certum signum salutis et melioris. ¶ 8o no. quod
acetosa eructuatio non solum hoc modo est bona sed
est per uia cause quia materia acetosa duo facit iu-
uamenta in lientia primum est quod incidit flegma quod est causa lien-
tie. 2m est quod corrugat stomacum et ista duo adiu-
uant ad remouendum fluxum uentris Et hoc sensit
Auicenna 16 3o loco allegato

Lienteria est uelox exitus etc. iste afforismus
diuiditur in duas partes, in prima ponitur quantitas afforismi
2o improbat opinionem existentium circa diffinitionem ibi
in 2a existentium. Prima in tres in prima ponit duas descrip-
tiones lientie que in idem redeuntes, 2o determinat de
causis lientie, 3o iustificat afforismum 2a ibi Ellem
ibi 3a quorum unum ¶ In prima ponit duas descriptiones
et prima est ista lientia est uelox exitus cibi et potus
in eisdem qualitatibus in quibus sunt comesti
uel supple bibiti 2a diffinitio est ista lienteria
est ciborum digestio quibus egredientibus supple per uia
ani nulla mutatio digestiue uirtutis inuenitur
neque in sapore neque in colore, neque in odore, vero in
nulla qualitate Et patet quod ambe descriptiones
presupponunt in lientia egredi cibum indigestum
sed prima uidetur uelle quod proprie in lientia non
est indigestio cibi sed fluxus uentris, gnotamus
quod per illum operat cibus indigestus Et est hoc illud
quod cuius tenetur et ponitur in inuenies fluxus uentris
Sed 2a descriptio debet intelligi taliter scilicet quod
cum quis fluxus aliquis est lienteria est indigestio ciborum
egredientium in tali fluxu non permixtorum in
aliqua qualitate a digestiua uirtute Sed tunc uidetur
quod nulla possit esse lientia diuturna nam impossibile
est corpus stare tempore diuturno sine nutrimento nouiter
assumpto, ut constat. scilicet existente lientia nullum
recipere nouum nutrimentum cum cibus nullo digeratur
igitur impossibile est diu uiuere cum lientia cuius oppositum
ypo. innuit in afforismo ¶ Hic dicitur quod in patiente
lientiam non sic ex toto est ablata operatio dige-
stiue corporis stomaci et intestinorum, nam cum ista
totali ablatione non staret uita diu ut probat

re. Sed sufficit adeo diminuta esse ut plures pars cibi precipue grossa egrediatur per viam intestinorum non permutata visibiliter per opus digestive virtutis in aliqua qualitatum et cum hac potest stare diu vita ut dicitur egritudo cronica. ¶ Sed videtur quod si cum ista lienteria de qua loquitur ypocras sit pars cibi quarundam digestio scilicet quod lienteria ista non debet esse sine oxiregmia que est cum debilitate operationis et talem sequitur oxiregmia. Et ideo saltem non est lienteria diuturna in qua plus non sunt oxiregmia. ¶ Preterea dicit velox exitus cibi et post et per consequens post debet esse sic permutatione qui tamen est subtilior cibis. hiis non obstantibus videtur ut supra. ¶ Elleni hic determinat de causis lienterie et primo ponit opinionem ellenorum cum improbatione sua. secundo dat veras causas et differentiam inter maneries lienterie a diversis causis provenientes. secunda ibi Quinque autem sunt. De prima parte dicit primo quod elleni addiderunt descriptioni lienterie lenitatem intestinorum scilicet hoc modo quod lienteria est velox exitus cibi et post in eisdem qualitatibus existens propter lenitatem intestinorum. Et hoc modo videntur intendere quod omnis lienteria est propter hanc lenitatem quia ut dicunt in hac passione ex lenitate intestini nec retinentur vel restringuntur comesta et bibita quomodo stomacus et intestina quidquid retinent retinent propter suam asperitatem tamen. Ex quo sequitur quod qui patiuntur hoc scilicet quod non retineant est propter lenitatem. Dicit secundo quod cum multi antiqui posuerint nomina laudabilia tamen in hoc non sunt tolerandi illi qui ignorant actiones virtutum continuarum. Cum virtutis opus est donec naturaliter compleatur et tenere recepta et cum fuerint digesta mittere ad inferiora et hoc tamen in stomacho quod in aliis intelligentur per inferiora membra alia scripta sive secundum situm sunt superiora ut cor respectu epatis sive inferiora ut intestina respectu stomachi. Dicit tertio quod sicut stranguria deprecatur non tamen diu retinet urinam usque quo digeratur sed mittat eam foras propter punctionem suam vel propter acuitatem. Sic cibi et potus quidam a ventre emittuntur et hoc est commune cibis egredientibus. ¶ Et quia ad hoc dicendum non quod stranguria non emittit foras urinam sed est emissio urine. Sed dicam quod causa stranguriae est causa que urina emittitur foras vel quia gravat vel quia stimulat. Et hoc est commune omnibus que a corpore expelluntur quod expelluntur vel quia gravat vel quia stimulat. Et ideo credo quod si elleni hoc intellexissent non sic diffinivissent lienteriam simpliciter limitando tamen ad lenitatem intestini. Sed dixissent quod lienteria est propter stomachi defectum cum comesta gravant stomachum et intestina sive ex lenitate sive ex alia causa. ¶ Quinque autem. Assignat veras causas lienterie et distinctionem quarundam suarum morum. Et dicit lienteriam esse quandoque propter excoriatam esse superficiem interiorem stomachi ex humoribus acutis licet non sit multum defecta contentiva stomachi quantum est necessarium defectum in simili exitu. Si ex debilitate digestive tamen fieri debet talis expulsio quia expulsiva insurgit contra pungentia. Nam cum cibus venit ad illa loca excoriata et nocivat quia pungit non potest retinere et tunc necesse est ut exeat sic aliter

digestione. licet appareant cum eo quedam pungentia scilicet humores pungitivi qui sunt causa excoriationis sicut coleria vel quedam pungentia scilicet sementine pungentia. Et credit quod illud quod est ex lenitate stomachi est sine punctura et hec est prima causa. Dicit secundo quia quandoque est lienteria propter excoriationem consequentem cursum humorum acutorum ad stomachum. dum cito curatur cum sit superficialis scilicet quando non est profunda excoriatio. dum venit ad corruptionem tamen quando excoriatio est profunda. Sed quandoque est propter defectum contentive tunc est ex mala complexione que si perfecte dominatur membro cum diuturnitate et difficultate sanatur. Et aliquando est ex humoribus se claudentibus inter stomachum et inter intestina. Ex quibus patet quod causa morborum potest esse lienteria propter lenitatem stomachi et intestinorum et propter ulcera et propter malam complexionem cum materia et sine materia. Et licet omnis complexio mala composita possit esse huius causa tamen mala complexio cum fuerit multum lapsa dicitur actum proprie virtutis. tamen ut plurimum mala complexio frigida aut cum materia aut sine materia est huius causa. ¶ Quorumdam vero hic dubitat autor et dicit primo quod vero istorum dictorum de causis lienterie ex quibus fit oxiregmia in principio est frigidus dominans stomacho. Sed quando elongatur multum a temperamento fiunt et deficit oxiregmia quia causa oxiregmie est aliquantula mora cibi in stomacho. Et ideo cum propter frigiditatem que est causa lienterie maioratur necesse est quod stomachus in retinendo debilitetur. Et ideo simpliciter cum non retinentur fit oxiregmia. Sed cibo aliquantulum post morante in stomacho fiet magis digestibilis et magis potens digeri. Sed quando nullo moratur nullo digeritur. Et ideo necesse nulla qualitas cibi simpliciter permutata nulla et passio cibi a stomacho apprehenditur. Et in isto casu non incipit vel apparet oxiregmia. vel cum in stomacho minimum habitat frigida et magis acetosa. Dicit secundo quod propter istum causam quia frigida acetosa generans in stomacho potest esse causa oxiregmie et si cibus nullo digeratur. ypocras ideo non dixit absolute quod oxiregmia est bonum signum in lienteria sed solum in lienteria diuturna in qua plus non apparent oxiregmia. Sed dicit plus non quoniam cum hec passio de frigiditate accidat quia aliquam oxiregmiam in stomacho refrigeratione nullo tempore cessat cum sit inseparabilis huius passionis simpliciter cum est a frigiditate acetosa. Ergo ypocras intendit quod cum oxiregmia est a principio lienterie et postea cessat quia lienteria non est a frigiditate propriore acetosa. quando supervenit post aliquod tempus oxiregmia significatur quod cibus intra stomachum aliquantulum moratur et ideo necesse est quod parva digeratur quia natura addit ad suam actionem et ideo simpliciter significat bonum. Et credit quod sibi videtur quod sua disputatio sufficiat per expositionem huius aforismi. Sed qui vult capere fundamenta legat librum suum de virtutibus naturalibus et librum de signis et accidentibus expositum qui ut puto est sextus de accidenti et morbo.

¶ Obsistratis. Narrat opinionem obsistrati circa lienteriam et dividitur in duas. primo ponit opinionem. secundo improbat. ibi secunda nescio autem. De prima dicit quod obsistratus in prima parte de investigationibus est imitatus erasistratum et opiniones sed antiquorum.

in passionibus lienterie quod ut intelligatur
fodit verba oribasii qui dixit quod antiqui divi-
serunt lienteriam in tres maneries scilicet quod
alia est disinteria alia lienteria alia tenasmon
quorum diversitates antiqui putaverunt esse in
exeuntibus dicentes quod si aliquid egreditur de san-
guine vel mucosum vel viscosum et reliqua que e-
greduntur sunt digesta quod hec est disinteria. Si vero
egrediatur res non cocta sanguine mixta est lienteria.
Et si egreditur muscosum vel unctuosum et
aliquantulum digestum dicunt quod est tenasmus. Qu-
estio autem probatur per auctoritates dicta oribasii
et primo generalibus auctoritatibus et post pluribus specialibus.
Primo igitur dicit quod nescit quid coegerit erasi-
stratum ad dicendum hoc quod repugnat et antiqui-
oribus et posterioribus permiscendo rem indigestam
cum egestione sanguinis in descriptione lienterie cum
nullus concordat sibi nec filotinus nec erathenes
nec alii usque ad eius etatem nec origines et dioy-
sius nec alii priores eis. Secundo dicit quod erathenes in libro
suo de morbo et curatione dixit prima qua antiqui
vocant disinteriam alii lienteriam hac ligaminis sequitur
egestio mixta spumosa fetida et sic non de sanguine
dixit. Dicit tertio quod praxagoras in secunda particula de
accidentibus septibus morborum inquit quod illi qui habent lienteriam
intestinum necesse est eorum pati quandam lubrico-
sitatem maxime quando sunt ieiunium. Et hiis semper
cibus egreditur cito. Unde ego et multi alii medici
consentiunt non aliud esse hanc passionem quod velocem ex-
itum cibi et potus. Et id intelligitur certe antiqui
est. Dicit quarto quod in libro qui dicitur ypocratis de lienteria
dicitur quod in lienteria egreditur cibus subtilis et non coag-
ulatus et sine dolore corporis tamen in consumitur. Et
constat quod hoc per subtilem et non coagulatum intelligit
indigestum quia ita antiqui solet intelligere.
Dicit quod in libro ypocratis de regimine sanorum quamvis quidam
negant esse ypocratis sed cuiusdam philisthi sive fe-
mine ita invenitur scriptum. Aliqui aliquando inveni-
untur a quibus cibus indigestus crudus et subtilis exit
et sine dolore non propter aliam passionem nisi lienteriam.
Et hii omnes sunt erasistrato antiquiores. Sed po-
steriores non multi fuerunt quin erasistratum
fateantur se vidisse et concordat in lienterie
passione. Unde concludit oribasius quod nescit quid coegerit
erasistratum ad tale quid dicendum obviando antiquioribus
et recentioribus dicat lienteriam esse cum
re indigesta mixta cum sanguine. Ex quibus omnibus
elicere quod quamvis pertinens possemus dicere lienteriam
esse rem indigestam egredientem. Et possemus di-
cere quod sit egestio stomachi et intestinorum propter egritudines
scilicet certis talibus rei. Veritas tamen est quod est ille exitus
rei indigeste et est actio lesa. Sed cum in hac
lesa ratione dicatur sit species. Sciendum tamen virtutum
operantes inveniuntur lese scilicet digestive cum cibi
egrediuntur indigesti et est ablatio tantum operationis eius
autem quia. Et similiter expulsiva et est corrupta corrupt-
sive compellet illud quod non debet in dispositione naturali.
Tertia est operatio retentive et est ablatio operationis eius totaliter
vel quasi quia nullo retinetur cibum quem debet retinere
secundum naturam dum saltem paucissimo tempore retinetur. Patet

etiam ex dictis secundo quod lienteria stat utrumque istarum
virtutum operationes ledi et stat aliquam istarum virtutum op-
erationem ledi per essentiam et aliam per colligantiam.
Nam tunc dicimus aliquam virtutis operationem ledi per
essentiam quando leditur propter defectum in aliquo naturalium in-
strumentorum illi virtuti et si reliqua virtutes sibi convenienter
administraret. Verbi gratia in loco infirmato complexio
digestiva et retentiva et alie ministrantes debite
serviant tamen propter malam complexionem localem opus assimil-
ative est lesa. Tunc autem dicimus aliquam virtutis
operationem ledi per colligantiam quando lesio est propter indebitum
servitium aliarum virtutum sibi subordinatarum ut cum
opus digestive leditur quia retentiva non fuit oppor-
tune aut expulsiva impedit actum digestive. Ideo constat
quod possibile est quod in stomacho et in intestinis esse malam complexionem
per se impedientem operationem cuiuslibet istarum virtutum et
stat quod leditur opus retentive propter defectum in suo instrumento
quamvis in instrumento ministrante serviente digestive non sit de-
fectus quem per se prima digestionis sequeretur et tamen quia
digestiva non potest digerere nisi retineat tempore debito ideo
accidit lesio nobilis in opere digestive per colligantiam.
Et sic dicatur de aliis. Sed orexia potest esse consequenter
nocumentum per se virtutis retentive et per colligantiam digestive.
Non tamen semper in orexia est defectus in operatione digestive.
Sed si virtus retentiva non debite retinet cibum ymo
cum fluctuatione et agitatione tunc staret fieri
debilem digestionem et diminutam unde sequeretur orexemia.
Sicut diminuta digestione sive propter frigus sive propter calorem
ut ondit in secunda tertia esse possibile et acetositate cito stat fieri
orexemia. Et ideo tamen cum mala complexione etiam calida complexio
stat fieri orexemia et propter raritatem texture et a-
ccidentales debilitativas digestionis. Ex quibus patet quod quamvis vere
tura est lienteria propter defectum digestive ut pluries in
principio est orexeia sed non de necessitate. In statu autem
non. Sed quando est futura salus est in declinatione.

Quibusdam que nares humide in principio afforismorum
ypocras intendit duas conclusiones prima est ista. Omnes homines
quibus nares sunt humide naturaliter humidantes superfluitatibus
et semen est humidum sunt magis egrotativi quam contrario modo
dispositi. Probatur. In talibus complexio est humida et humidat-
itate superfluitatis contrario modo dispositorum igitur conclusio
vera quia antecedens declarabitur. Et antecedens patet quia non propter aliam
causam sunt humidantes nares secundum naturam superfluitatibus
et semen humidum nisi quia complexio est humida et superfluitates
multiplicantur. Secunda conclusio habentes se in naribus et se-
mine modo opposito difficilius infirmantur probatur quia habent
generaliter siccam et paucas superfluitates et per consequens difficilius
infirmantur. Circha afforismum est notandum quod in hac
conclusione debemus intelligere aliorum paribus. Non posset esse
tantus malus lapsus in siccitate quam in humiditate quod corpus
magis fieret egrotativum. Secundo notandum quod corpora humida
sunt facilius permutabilia aliis paribus quam sicca. Patet quia
humiditas patitur corporis ad passionem cum dicatur materie
passiva et hoc patet de altitudine de resolutione et de
solutione continui. Tertio notandum quod corpora naturaliter humidantia
superfluitatibus tamen possunt superfluitates perfunctorie retinere
in quantitate sufficiente ad faciendum egritudinem et perniciale
ad aliquod membrum transmittere quam non humidantia. Et possunt
quandoque humidant superfluitates corrupte non vaporosa. Ista

pz de se. Ex hys q tam more mali q more
inali facili sunt apta egritare cor humida et
humiditatibus superfluis humidam q carentia eisdem.
Tertio no. q hntes nares humidas naliter intelli-
guntur illi qui in suis naribus sunt humidi communiter cere-
brum in talibus humidantur maxime ut pz 3o tegni
de signis complexionum cerebri. Et ideo ut plurimum sunt
humidi communiter totum. Primo quia totum ut plurimum proportio-
natur cerebro in complexione. 2o quia in multa humiditas
egredi(tur) sequitur multos vapores a toto ad caput
ascendere. Quarto no. q hntes sperma humidum intelli-
guntur illi q hnt sperma fluidum. Tales autem
ut plurimum sunt humidi communiter totum, quia sperma deci-
datur a nutrimento communi toti, et totum proportionatur
in complexione suo nutrimento communi toti q ex sede hu-
midum sequitur humidum. Et quia superfluitates cordis
et epatis non ita sensibiliter communiter nature expelluntur
sicut superfluitates cerebri et sperma, ideo de hys duabus
maxime fecit mentionem ypo. Utilitas autem auctoritatis
est in cognitione partes faciles vel difficiles egritare. Et
ampliatur ad uterque sexum. Concordia habetur primo
tegni in dispositionibus regalis.

Quibus complexio nalis. Hic in dicto primo oste-
dit qui sunt hntes nares humidas et semen
humidum et egritudo. 2o iustificat primum quem
ex quibus apparet veritas 2o, ibi 2a quorum g. Circa
primum dicit q illi quorum nalis complexio est siccior nulla
superfluitas sensualis ad nares ex cerebro effluit
neque apparet sudor in cute corporis. Et ideo superfluitates
corporis s. 3e digestionis subtiliata per resolutionem q
a medicis vocatur oculta. Sed illis quorum complexio na-
lis est humida, maximam q cor mittit sup-
fluitatem humidam, et maxime ex cerebro cum sua
est naliter fusio. Et sic semen corporis est hu-
midius et liquidius. Et illorum quorum complexio est
sicca quia aquositas consumitur ideo sperma exsiccatur
et suple non fit fluidum. Ex hoc tu elige
q apud G. per hntes nares humidas etiam in-
telligunt hntes complexiones humidas in toto. Et e con-
verso hntes nares siccas et semen. Secundo
notandum g. Verificat conclusionem primam dicens q
igitur constabit ex dictis ypo. autem statim dicen-
dis q illorum quorum complexio totius corporis aut est
cerebri est humida sanitas est corrupta. Et assi-
gnans causam dicit q est quia ex parva occa-
sione eis accidunt catarri. Et tu ex hoc
vides ypo non intelligere sanitatem corruptam
in aptitudine. Et sciendum q si isti catarri de-
scendunt ad inferiora nocent guttur et can-
alibus pulmonis et pulmoni et mori et stomacho et
alyis membris sic ubique intestinis etc. Et ideo
necesse est q a facili eis incidat tussis aut
difficultas anelitus aut squinantia aut corrup-
tiones digestionis et aliqui diarria. Et si ista flu-
xerit salsa quamquam distinctam ut dixit ypo in libro
de aere et aqua et regionibus.

Dubitatur utrum auctoritas sit
verus. Negatur arguitur primo auctoritatem ypo.
6o particula epidimiarum ubi dixit quibus nares

naturaliter et semen humidus plus sani sunt ex obdiviore quibus
contrarium. Videtur igitur q toto illud oppositum huic dicto. Secundo
nocivus humiditatis et pinguedinis est minus nocivo siccitatis
et macilentie igitur auctoritas falsa. Antecedens est ad Galienum tractatu
ultimo cum dicit spasmus de ynanitione est deterior spasmo
de repletione igitur defectus humiditatis est deterius humidam.
Tertio quia humiditas et conformis sanitati. Et ideo complexio
humida sanior. Antecedens pz per primum capitulo de complexionibus Avicenne
Et quia vita consistit per calidum et humidum. Quarto quia
senectus egritudines sunt deteriores humidis igitur complexio sicca
deterior est humida, pz quia quia sicca complexio propior deteriori
morte. Et antecedens pz 2a particula capitulo de ultibus senectutis.
Quinto quia dieta exsiccativa est deterior humectativa ut patet
ex particula quia tenuis exsiccat et grossa humectat. In
oppositum est ypo. Pro huius dubii solutione arguit Jacobus
a Forlivio aliter videtur et aliter Marsilius et Ponaz
post Jacobum 2o illam Marsilius. Contra ad primam rationem
primo q duo videntur Jacobo minus probabile videtur
primo est supponens q non fuit curatum multum humida
superfluitate et humiditate in naribus et semen multum hu-
midum et non sunt multum lapsa a temperamento et tamen
hoc sicca aut saltem plus proportionabiliter humida q calida
hanc suppositionem non declarat. Sed tamen quia ypo in
uno nobili circha litteram dixit maxime intelligi de su-
perfluitatibus multis humidis et aquosis ideo sequitur q
sensu istius est debilis digestiva multum et hoc contingit
frigiditate aut lapsu multo ad humiditatem quia omnis inmo-
derata discrasia debilitat actum propter inventis aut
saltem proportionaliter magis activa humiditate ut non im-
obviat calidum super humidum et ita pz suppositio
Secundo supponit q per corpora quorum nares sunt sicce
intelliguntur illa a quorum naribus non effluunt
superfluitates vel humiditates et talia dicit non esse multum
sicca vel multum frigida quia non requireret multus
lapsus in siccitate a temperamento ad hoc ut non effluant
superfluitates vel multa est in istis frigidas. Et hys
puto ypo voluisse q parvus contrarius lapsus in sic-
citate et humiditate a temperamento sive communiter totum sive
communiter cerebrum magis apta sunt egritare sicca q hu-
mida. Et hoc probat rationes aut oppositum sumunt n.
in fine conclusionis q non videt quomodo solvatur in argumento si
intelligatur q alys paribus complexio humida est valde magis
egritativa q sicca. Tertio modo videtur ei est q
hic comparantur frigida et humida ad calida et sicca
q flatica ad colericam. Et constat q colerica
sunt magis sana flatica quia calida est conformior vite
q humiditas et siccitas q frigiditas. Et tunc argumenta
solvuntur quia ypo non intendit de humidis tantum sed
de frigidis et humidis contra tamen hunc modum
videtur contra G. nam nichil dixit de frigidis sed de
humidis. Quorum g complexio totius corporis vel est cerebri
humidior sunt, sanitas eorum esse corrupta constabit.
Et quando comparantur humida siccis debent intelligi aliorum
paribus. Et ideo oppositum 2a q intelligi apud eum
complexione frigidi et humidi ad calidum et siccum est
involuntaria. Preterea pinguedo est cum frigiditate et hu-
miditate et ista est laudabilior materie ut pz 1a
particula et primo canticorum. Et ideo non videtur illorum clare
q complexio frigida et humida sit deterior calida et sicca
frigida unde habemus q ad multiplicandum sup-

fluitates cereb' oz lapsum ee intesuz Sed
ad phibem suffic parum lapsus in sicca
Nam cum siccitas no multu agitat ofumen
et resoluen humitas aut obtudat cali^tz io m
detur mag suffice humiditate ad phibem re
solonem q siccitas ad ofumen pterea i ot
humida ppone siue cu frate siue cu calli siu
cu temperam^to nalis hud^t supflui^te ut pz 2° teg
de signis hare quuz fri sicci n. no deficiunt ut i
fra et sicca a leui ca habundat Et io potentio e
humitas ad faciem defice Et io mino lapsus
i humido fac supfluit^t hudare q i sico faciat
defice. ¶ Et io viden ofvermit ad locutioes
G. et antiquor nota p^o q aliud e core ee
mag sanu et aliud muid pata egrare. Corps
n. mag sanu e illud q i alys paribz mag
aptu e pfice opones Sed facilius egrare e illd
quod e a leniori ca pmutab^le ad egtud^e Quis
.n. dubit cerebru prudent^s hois et ciuil ua
lis ee sanius cereo rustici duri sensu et inepti
rem nam cu sit aptu opones pfice utiqz ex
istente i dispone sibi valissima facili tamen
egrare ciuilis hois cereb^m q rustici. ¶ Et io
dico hac quez lz quib sint rare hu^te et sicum
humidu nalit sint alys paribz mag sani q
hntes qrio mo tn st paraciores egrare. pima
n. parte quis istu vult ypo. in 6° epidi loco
allet^o et p^o quedamo ex rombz an oppo. 2^s
pte volunt ypo i afore et G. in q^to. Nec ar^ta facta
multat q^s 2^s pte quis istu. Et sic pz duby solo.

In diuturnis disinterys.

In pnti affore^o ypo. intend^t duas ques
quar p^a est i^ta. Abstinen^a e malu sig^m
in disinterys diuturnis p^a. Illud e malu signu
i eis q sigt magnitud^e ulcer itestior aut
apatt cor sed abstinen^a cibi e huiu g abstine
tia cibi est malu sig^m i disinteria diutna. //
¶ 2^a q est ista abstinen^a cu febe est deterius sig^m
i diuturnis disinterys p^a id e deterius sig q sigt
maiora et deteriora nocu^ta sed abstinen^a cum
febre e ra^tio abstinen^e sine fe. huiu g etc Assu
pta istar quar declarabunt in notatis ¶ Ci
rcha affore^m no. p^o p abstinentia itellig defe
ctum apetit^s q comunit scz abstinen ¶ 2°
no. q i diuturnis disinterys abstinen^a au est
ab ipo princi^o au in pcessu Cu no fuit in
pnci^o si e in pnci^o est malu signu sigficas
mcil multitu cum disinteria diutria debeat
ee a ca no multu acute nupssima q tunc
no facet mor^m diuturnu Et io si tale
accidens exit i pnci^o ut plur^m exit cu inc
mentu^e q sigt re ee piculosa Si vero
fuit in pce^u et fuit merito disintie hoc
no exit u aliq^o tam moro ut plur^m aut
n. est q ulcera sunt magificata et facta
pfunda pp qd sto^a opatit^r u pus no opati
ebat ita et hoc e vald mag sig^m cu tale
ulcus sit mortale ut plur^m ut e^ti pti^la illo
affore. Si a disinteria hito veluti intestior
carnes aut 2° quia ad ulcera intestinor secu
tum e apa magnu ad quod scz opassio sto.
et hoc 2 est piculosum aut 3° q ad disinteria
secuta e debilitas uirtut^s au toti au epatis au
sto^a et hoc e ee piculosuz in disinteria diuturna.
Attende tn q maxe intelle de disinteria in q postq
diu durauit supuenit abla^o apetit^s ut pz ex
G. in q^o ex quibz pz quid i i^o affore^o intelligam
per malu q signu signis piculu mort^s 3° oste
quid sit disinteria et est modis dici 2^m q dictu e
i pti^la x^ta. Et lz G. ppe dicat in q^to itellige de dis
interia q est flux cu excoriatioe itestior tn
pot ampliari ad disinteriaz epatica ¶ x^to no. q
si cu defectu apetit^s supradat fe. sigtur nocu^m
corcari no solu sto^co sed cordi et toti et p ons
pcii. ¶ q no. q abstinen^a no solu e malum
signu i diuturna disinteria ut vide itellige G.
i q^to. sz 2 mala ca cu core indigeat multa refe
ctione q est ynanictu abstinen^e e vald mala
et deterior cu fe. q add^t in resolone Et pz ex
hys dictis^o affore. Simile sicam mag vni
uersale tn hem 2^a x^ti ab auic cal de sigs ex
parte apetitus et vtilitas pz in pmo et am
pliat^r in utiqz sexu et ad alios modos diutinos
in disinteria tn ht spealem significatiue ut dictu
e. ¶ Sed si qratur utr^m in disinteria breui vel
acuta abstinen^a cibi sit malu sig^m. oceden e
q sic. Sz tn e speale in diutna na sepe ou
git in disinteria diuturna q h^c sig^m acrit et alia
signa signtia mal^ica no appet ^d nouo q nec
exeunt ampliores saties nec cortices maiores
exibunt n in pulsu est nobilis varietas
In disinteria aut acuta malignitas no solum
p abstinentia sigtur mal^ia sed ex pulsu qui
fit valde sbtilis Sed ex quali^te excuntium
aut ex loco doloris et mo suo et multis talibz
Et io abstinen^a no est solitaria i signdo
mal^ia. Accid^t ad hoc q quiqz i breuibz
disinterys fit apetit^s pstratio ymo sepe pp
malos humores petentes sto^m lz nec sit ma
gna excoria^o nec magnu apa. Et io oz ex
illo solo i breui disintia ita malu sigi^re sic^t i longa.

Disinteria nascitur.

G. in q^to p^o ond^t
quomo fiat abstinen^a ex disintia diuturna
vt plur^m. 2° quo in breui p^o initiu disintie
3° iustificat affore^m. 2^a ibi q^a ab initio 3^a ibi.
Et per abstinen^am. ¶ de p^o dic q disinteria sic
fuit dictu in pti^la x^ta nascit^r ex humoribz ca
lidis excoriantibz itestina et i^ta excoriatio
est in pnci^o intestinor i supficie sed qn
durat diuti mag ocauat et effic uulnera
vel ulcera i intestinis vnde pp colligantiaz
sto^a et intestinor epatie mag^a pane
et more oz q sbsequatur absti^a .i. defect apt
tit^s. ¶ Et pz itelligenti q hic loq de collig
antia ab^ta no que e p reasumssu. quid
aut unu inbreum patit^r ab a^o p colligatia
no oz hic declarare q. sepe dictu e. Et
tn vide quo remaneat silis opplo opo et
unitas. 2° ut^m supo^o q remaneret siles

lederent opatiuos ¶ De 2a pte dic q absti.
q succedit ab yntio mor. i disinteria fit pp humores
colicos ab epate ut supra ab alio in b. ad sto.
destillantes q humores cu sit de gne cole ut salte
ipa participantes corrupunt .i. excoriant itestina.
Et si humore repleti ab itestinis cu ascedunt ad
supiora natat i sto. et inde fit absti. cibi .i.
defectus pp colligantia itestinor. Et no q hec collig
antia no est abs sed e pp tansmissu ut patz.
¶ De 3a pte dic q p abstias auferet qda actio ne-
cessaria et nalis sine q nullo pot uita regi
Et ista e nutricio et ista absti cum accit et diu
pmanserit patientes suple disinteriaz, inuere in-
telligi duo dunissi .s. qui q ulna sit saniosa
ul q max inuasiunt apata Et qu i euenit
et sto patiat mo dicto ex virtute itestini
pfundi sic du incipit pielitari .i. ee i pfido
manifeste, au pus incepit ¶ No .g. p rectu
q noui disintie quz siunt large p tlupu
saiv uetris siue cum illo sit excoria siue
non, et hoc mo disintia epatica dr disin-
teria 2o quo siunt stricte p elupu ueris q
est q excoriacone intesti et q hec sit ppus
capien pz ex G. q x tractatulu cu dicit.
Restat de ue disintias ptransire i quibus
nec epar patit nec alia disspo pt ulceratiom
itestior. Et hoc mo siunt in q ¶ 2o nota
ut talis disintia sp causet ab humoribus
colericis ut dic G. in q res no e ita cta.
Nam dicit 16 3a uult q quz fit a fece du-
ra quz ab humore uiscoso ita adherente
ut in sui expulsione pars supficiei i-
testinor secet Et q constat q hec e fca mu-
cilaginosu au uiscosu Sile a sile et in
rulentia quz cause detem g intelligere
G. ut i pluribus ¶ 3o no q cali humores
possunt ee per eentiaz ut spes cole aut
p putrefactiom aut ualde uirulentie ne.
Et adhuc p adhustiom ut aly adusti q
salte sf cali uirtuale Et de oi mo itellit
G. ¶ No. xto q p incipit excoria ab itiori
cortice in disintia q ille e purior eg di
no tn est impole pus factu ee apa et ue
niss ad qutura, et anqz apireret solute
i pfundo intesti, et sic pus depisse solu
itestinu i pfundo q in supficie Sed no
pus qcedunt ut plur ptes pfunde qz
supficiales Et plur i pmis egdit mu-
cositas q est sic uuscu appatu itestinis
postea aut cortice et postea caro itesti, et
hoc ultimu e mortale, no solu pp ulceris
pfunditz Sed signe ulcis corrosiuuz
a maligs ualde ma, et cu hoc pfundo i
illo in b. Nam ego ia curaui ulcera u-
na anni et uidi curari dnorum tru q
p certo erat pfunda, sed no erat cu
ista mala ma, ymo ad uisu sf cortice
n caro itestini egdiebat s3 sola sanies
Et ex iste pz q licz aliqn spes disintie
distinguant pen experimta q fiunt

pba intestinor ad bonu sensu q quz egdit
pinguedo uel mucilago itesti quz cortice quz
caro itestini, et hoc mo ponent tres eis spes
tn ronalior e distictio pen modos executiu
et cas ppinquas ut fec dicit 16 3a quo
plures sit spes uidet in 2o q sane itelligat
solo duby hic mo saltu utru absti. ubi sit
defitus sig in disintia diurna q i breui et
q modicu durat. na dic q licz quz i breui ab-
stinen sit sig mor oio insfidelis tn ut plur
cum disintia hoc sig solum tnt mala quieta
n tantu mali sigt q cum i diutna q diu durait
Sed ulterius in qlibz mor diuturna sit pilosi
sig disintia q in acuto e questio ptines ad
2as gt q uo uerificat n ut plurim ¶ Vlt. no.
q ad ablacoe apetit sequit tande abla uite
qn multu durat Et io sequit abla opoma ne-
cessarie ad uita. vn uidi placentie nobilem
cius in ppo sensu existente cui no potuit
quoquo pp deiectionem apetit psuaderi ut aliqd
aut comederet aut biberet donec mortuus e i fine dierum
dierz Et senis Nicholau biondi qui no propt
desperatiom sed pp abominationz nec cibu nec
potu sumere uolunt donec fuit mortui et sile
accit pmogenito nicolory disintico

Q[uibus] circumfluentia uulnera .g. pmi affore
est ista vulnera a quibz i circuitu ca-
dunt pili sunt male consuetudinis et mala-
p. in iste ulceribz est quieta ma mala prauitas
et corosiua sed talia sunt mala. g. etc qua no
et deter statu declabit ¶ Circha affor no. p
q p uulnat circuifluen intelligunt illa ee que
labia in sat nobili distantia cadut pili. na
raro contingt q ualde no cadat du pp me
defectu q sicale ab ill tendt ad locu ulceris
aut q sunt a sale qtuiqs laudabili elleuti
sunt corrosiui q sanies est infecta ut dicit sup
illo affor Quicuqz expletiue empici, et tales
coicanit partibz ualde uicinis de necessitate
Aut pp vnguenta supposita. Sed no e ita
opportunu in partibz distantibz ex d causa.
¶ 2o no q ca casus pilor in talibz vlceribz
qn no est n ex ulce uel sua ca antecedente
sunt humores acuti imbibentes partes re-
condantes uulni aut ulci Et isti humores corro
dunt radices pilor, et pbibet corp adher-
entia unde cadunt, Non cet e ita yma pp
nimiu cursum humor aut pp defectu nutri
in loco cadt pilos sic cadunt i ethicis. Sed
hoc e id qd semp qi e di. ¶ 3o no. q humo-
res hoc mo corrodentes radices pilor no solu
illas corrodunt sed faciunt in ulce prauitatem
et huitatem nalem p qua debz fieri terrenatio
pbibet tenuare et incarnacone et consolidatiom
et bone carnis gnatione ¶ 4to no. q ulcera
dnc mala et male consuetudinis qn difficilz
curant, et consueuerunt ee molestor acu.
Et tunc pz affor. Vnica q in talibz vlceribz
pp ma male puitam pbibet consolidatio,

et cu fiut peruit et stunt scalpelatur et
vigilie et ingetudo istrum et multorum male car-
nis gnatio. Concordia aut gre xti gti trac
tatu 3o ca p. Et utilitas pz ta i pno q in
pra Et amplatio

Si pilos cadere. G. in q ostificat afor
et patet ex modis dicti.

Dolores in lateribus. Cecto
pute afor e 1a mala e q dolores
lateris et pectoris multu duret aliqz cogscia-
tur. vel sic. Multa dilatio cogscen dolores la-
terum et pectoris et aliarum partium est mala
p. illud e malu per quod impedit debita cura
et debita pnostico. Sed dilla cogscen hui do-
lore e hui agit q ueta 2m tu una leaz ii
posita a G. Cecto afor e 1a mala e do-
lores lateris et pectoris et aliarum partium core
stare multu ad verdem et p. qr hoc debilitat
uirtute et mam trahit ad locu. Sed ego
psequar expon 2m pmu modu. C Sup qm
modu nondu q no solu i doloribus sed i omni
alia dispone multu molesta et periculosa
est mala dilatio cogno. Sed ypo mag de do-
lore specificauit qui dolo e de mag pstinentibus
uirtute et qr p cogni doloris talez qualem
intendit ypo. multe alie dispones cogno. C 2o
no q p latera intelligimus ptes int loca costarum
i quibus mag apet dolo ex plesi et p pectoris
parte intellig loca q continent anterior u
cartilagine s i extremitate costarum quas parte
G. 2o regim uocat torazem et i isto loco apet
mag dolor ex peripleumonia. p alias aut cor-
poris ptes intellig gnalit alias. has tn duas
explicauit qr in istis mag dilligent huda e pp
periculu egritudinu a quibus dolores isti pen-
dent. C 3o no. q de dolore plures et uaria possumus
hre noticias qdam. n. e confusa et q dolo e et
q e in pectore gra ep. no tn distincte sciendo
i qua pte sigillati alia uocat a me distincta
q est p cognitionem pprii loci 2o pp mane-
riei 3o pp cae ppinqua exm p sic scio q
est dolor in pleura aut in rene aut i colon
exm 2a sic si scio q e acutus corrosiuus aut
grauatiuus aut extensiuus aut cum intualle etc
exm 3a ut si scio q e pp mala gnez calaz
sine ma aut cu ma colica aut si scio q cu
flatica aut cu uentosa. aut cu solone extinui
aut cu apate Et talis aut erisipila aut flegm-
one et sic de talibus. Et ypo de istis specialibus
mod ois intellit ut dr in gto. C 4to no. q
hoc e malu p via cae qr medicus no pot u
debite curari u debite pnostic. u huius tale
noticia Et io ~~huius~~ ista dilao e mala. 2o e
malu p ma sign multorum qr ca pp quam
medicus hesitat proprie eruditi e coniunctio con-
ditionum quodammodo oppositarum et diuersarum ut
dg. Contingit dilao doloris in ptica cu perma-
nentia doloris fixi apud renes aut i pectore
dolor uehemens sine tussi Et pungitiuus fixi

nobili fe. Et tnc assignat aut pluribus locis
coitari aut ples et uarias cas generare ad ipsum
facien et p pns difficultas cure. G. tn i gto
solu de ca mat intellige. Ex quibus pz ostificatio
afor. Et tn cape concordia G. epidi Et utilitas
et amplatio colli ex dictis

Oportet differentia. In gto 1to dimitens
diuisionem marsily q in no appet ad intentum
G. ut ondam. Galis facit duo p ondit q oz me
ult loca dolorum cogscere qntitate corundam i forte
et debilitate 2o ondit q ultra loca et qntitate oz
a inuestigare 2a ibi ~~Sed aut ypo~~ In p parte
p ondit intentionem 2o declat p sua exa 3o oste-
dit que sit ea fortitudis dolore in eode mebro
ibi 3a ~~Si n costis~~ i 3a qntitas acuitatis. C Sup
dic q ypo dic q oz ut dolore dicta cognoscatur
a me qui sit i lateribus et pectoribus et alijs p-
tibus corp et intelle q no solu sit intelligenda
loca dolorum sed oz q cognoscat dolorum qntitas.
Et horum duorum cogni e necessaria me qr ipa e
pnostica i. pus faciens agnoscere qualis e futura infir-
mitas et qualis est medicina C Et tn no q cum
ex qntitate doloris apente in uno corp scitur sua
q ma peccat et i quo mebro Et ma diuersa
indiget uariis mo medicinas et sic uaria mebra
qr aliud e futurum periculu ex uno q ex alio
io ista cognitio fac nobis pcognitionem et distinc
mor et med. C **Si n. costis** In hac
pte post exa et p pertinet ad ptes lateris. Dn
dic q si in costis i. in directo costarum magnus
dolor inascitur et ascenden q diffundat usqz
ad furculas si supiores usqz ad finem colli.
Aut descendat inferius uersus ypocondria i utroqz
casu p hunc modum cognitionis dolorum signif
tria p est q apa est in pellicula copiente co-
stas infius q uo pleura qr impossibile est dolore
ee hui nisi paciente illa pellicula coprete co-
stas infius. 2m q signi e q passio e mole-
sta et periculosa 3m q forte est adhibenda medicina
io si passio ascendit ad furculas flo a e nec-
essaria Si descendit ad diafragma farmacia est
necessaria. ut dr 2o reginis acutorum qm uoc
pirdnoxomaton. Sed si dolor fuit primus in
in uno loco laterum remanens fixus qui uenit
ex punctura no ascendens ad furculas nez de-
scendens ad ypocondria tnc pa e in locis carnosis
costarum et no indigens forti me et no est
molesta Et hoc mo in alijs doloribus cofficiem
indigemus cognitione mebrorum dolentium et magnitudinis
dolorum C Attendat igit ut dr 3o regis acutorum gto
io qn in plesi dolor ascendit ad furculas indi-
gemus flo a basilice et io e qr ex ascensu sig-
ficatur calitas me et qr ut pluries tal e sanguinis
impleta io flo a est facien de basilica qr ipa
e p quam pucat et depp facere sanguis ad inutri-
endu ioca pmarum q costarum supiorum Sz ut
dr gto xi et reptu si pa descendit ad diafrag-
ma oz purgare cu ellebo nigro aut fellichno
qr signit mam ee grave et p pns aut
flaticam aut melicolicam et io purgari debere

Et constat quod hec flo^ia et c fac^ta dixit a Ga^ma me
forte Et hic est cap. 3^m p. capitulo p^o quod in constitutionibus in
quibus est timor incipiens est a me^ia forti. Et no.
quod flo^ia uocat me^na Si aut dolor quiescit sig
nificat materiam non multum esse et ideo non penetrare
in panniculis sed in carne Et ideo planum est non pick
ossa et sufficere leniora adiutoria. Non dix aut
quod si dolor est uehemens et quietus non est in loco du
non est uentosus indigemus forti adiutorio et
est periculosus quia ducens ad mortem cum ad
empirica queritur. ¶ Et ex ponit ibi et est quod
si apata sunt in mbro carnoso quod est pessi
mum ad apamandum .i. aptissimum ad apandum
dolores erit graue sic ypo dix in lib^r epidi^e
dic quod in uenis graue portare pondus immunes de
locis dolorosis sed cum dolor est in certis partibus
renum dolor est acutus Et per id quod ypo in libro
p^o epidi^e in certis partibus intellit pelliculas
circumdantes singulos renes et uenas et ar
tarias renum et gconcauitatem renum et porta per quam
exit urina ¶ Ex quo patet quia quando dolor est in directo
renum ex forti^ne doloris et uno possumus cognoscere
utrum sit in carne renum vel in panniculis uel
in uenis uel arterijs. Et in l^o loco est error dimi
ssionis marsilij Nam in ista parte cum dic G. quod
aut certis dix partibus. marsilius incoat 2^m partem
et dicens quod coponatur hic pars affor. nostri sed
non est ita quia ut patet hic non coponit in hoc uerbo
nisi dictum ypo. in lib^o epidi^e qui loquitur de renibus
¶ Cadit tamen difficultas quam marsilius diffusse di
sputat utrum quando apate in uenis aut arterijs
dolor sit acutus Et uidetur quod sic ex G. hic. Sed
quod non arguitur quia uene et arterie sunt obtusi sensus
ubi non fit rigor per motum inter in eis sed ubi
per motum inter in musculis et in exitu ab e
is. propterea ipse sunt plures ligamentales et ligam^ta
non sentiunt. ¶ Hic de uenas et arterias non
de acuti sensus sed tamen quia caro renum non sentit
ideo apate continue in uena aut arteria que sentit
fit acutior dolor sed ex apate carnis renum
fit minor. Contra si dicatur si uene et arterie
sentiunt tunc deberet fieri rigor in motu talium
membrorum. Dic quod sunt obtusi sensus et ideo non fit
rigor. 2^m ex^m ponit ibi fac est intellectus. dicit
quod ypo. ide intellexit de esse quod si dolor sit in car
nosis locis in eo dolor est minor non tamen quod re
lit carnosa loca dolere eius quia illa caro non sentit
sed uult quod si materia que est causa doloris fiat apa in parte
carnosa dolor est grauis sed si est in pellicula aut
uenis eius est acutus cum ei quod est in carne est. Et
subdit quod quando apata sunt in sillibus subtilibus et certa
sint paria quantitas acuminis dolorum est maior. nam
.i. humor humoris illos faciens quia si humor est
colericus dolor est fortissimus alijs paribus. Et si
qui est grossa uentositas non huius ceptum fit for
tissimus Et si materia sunt flatica dolor est mol
lior .i. remissior. Ex quibus infert quod ex quantitate
doloris non solum intelligimus qualitatem doloris sed etiam
ex illa intelligimus quantum de hiis moratur s. multum
aut parum. Et hoc quia cognoscimus a quo humore depen
dent ¶ Si aut Hic ondit iudicio meo quod oportet
non solum quantitatem sed alia considerare ad habendam
noticiam debitam doloris. Et diuidit in duas partes
p^o facit quod dictum est magis constitisse 2° declarat
differentiam qualitatis et quantitatis doloris remo
tacite obiectionis 2^a ibi hoc aut In p^a parte
introducendo suam expositionem in textu dic quod
si ypo non intendit in affor. in^e facere at
tentum nisi ad cognoscendum quantitatem doloris sufficit
quod dictum est in 3° sed si per quod et uoluit esse inue
stigandum sic quale membrum patiens dolorem sit
dignum aut nobile et quale uile et quod magis de
clinet ad periculum et similia .i. alia que in dolore sunt
consideranda tunc est intelligendum ab ypo ac si
diceret non sufficit sola inuestigatio quantitatis doloris
in diuersis locis. sufficit inuestigare si sit unus
dolor uel multiplex ut dicit G. si origenes patiatur in
latere et ea die diogenes doleat in eadem parte non
debemus ex istis intelligere dolorem esse equalem s. in pe
riculo uel minus cure et causa a qua dependet immo
oportet inuestigare sunt similes uel differentes in aegrotantibus di
cendis. Deinde cum dic ¶ Hoc aut specificat
magis considerata in dolore et dic p^o quod ad integre co
gnoscendum utrum dolores in eodem loco existentes sint
similes differentes oportet considerare utrum sint similes dif
ferentes eiusdem quantitatis et qualitatis. In qualitate
aut consideramus utrum sit pungitiuus vel inflatiuus
vel grauatiuus vel corrosiuus tempestiuus vel con
tinuus vel inductiosus aliis uel diuersus. Sed in quantitate
fortitudo oportet intensione plus et minus. Et hoc s. attendimus
quando dicimus magnitudinem aut paruitatem uel quantitatem
magni doloris Et uidetur tamen quod omnium dic G
me consueuerunt appellare rem fortiorem maiorem
quamuis fortitudo non pertineat ad quantitatem sed ad qualitatem
quia dicitur febrem esse magnam uel paruam cum fere non
aliud sit quam calor. Et ideo non est mirum si dolorem
dicat fortiorem uel maiorem nec si dicat rem
diuersam in qualitate esse maiorem dolentes quod differat
grauitas a pungente in dolore et similibus .i. uol
entes notare differentiam in doloribus pungitiuis aut
grauatiuis et alijs que dicunt 2^m per magis et minus
et hoc facit per nomen magni et parui. ¶ No. tamen
circa totum affor.^m quod multo minus est utilis dolor ut
dolorem faciant in febricitantibus et apopleticis et in
multis disposicionibus non tamen est utile quod multum durent
antequam cognoscatur dolor :·

Nefretica 2^a cec uexicam. quod
affor.^s est 9^m. huius passionem dolorosas
circha renes et uesicam laboriose sanantur si
sint senes quod quia in illis iste passiones laboriose
sanantur in quibus uirtus est debilis et declinat Et
cum hoc humores salsi multiplicantur sed senes
sunt huius generis etatis dicto et b^a declarato in notandis
Et hanc sententiam allegat Auic. 18^a 3^a ca.^o de
lapide renum et est utilis affor.^s in pronosticando et am
pliatur ad utrumque sexum dicitur multum 2^m sunt alij morbi
qui laboriose sanantur in senibus sed ypo. hos
noluit specificare quia de alijs alias dixit.
¶ No. tamen quod nefretica sunt illi qui patiuntur in renibus

sicut splenetici illi qui patiuntur in splene. Nefrensi. i. renes dure Et iste passiones sunt sicut lapis aut ulcus aut ab intrinseco sive ab extrinseco proveniant et similes maxime tamen difficultatem de passione que est ulcus. Nam a lapide renum pueri senes qui liberantur in transitu ad decrepitam etatem. ¶ 2o no. quod dolentes circa vesicam dicuntur patientes dolorem in membris secundum colligantiam sicut collum vesice et pori meatus et ipsamet vesica. ¶ 3o no. quod licet in ulceribus vesice fiat dolor in loco ulcerato tamen multotiens est valde remissus Et in hora emissionis urine fit magnus dolor in ipsa virga et proprie caput eius et ideo non dixit solum dolentes in vesica sed circa vesicam quia est ex parte propria circa vesice dolet loca circa vesicam. Et ex loco doloris comprehenditur locus ulceris scilicet ex quo loco a loco capitis virge quia in illo loco mingendi conveniunt omnes ulcerati sive in collo sive in virga sive in vesica. ¶ 4o nondum quod membra soluta que non quiescunt cum difficultate sanantur ut dicit in 3a cap. de prisi quia ulcera indiget quiete. Et quia membra que sunt via expulsionis superfluitatum multarum et acutarum vel durarum difficulter sanantur ut dicit de ano in a 3a. Sed membra que sunt receptaculum superfluitatum difficulter sanantur et hec omnia conveniunt renibus et vesice sed in omni etate. Modo omnia que in omni etate sunt difficilia ad sanandum ut plurimum in senectute cum difficultate sanantur aut non sanantur. Et ideo ista ulcera in senibus aut non sanantur aut cum difficultate maxime in decrepitis. ¶ 5o no. quod ultra has difficultates quia in senectute generatur humor bauracticus et salsus qui est mordicativus et talis addit in ulceribus renum et vesice ideo hac causa et in senibus difficulter sanantur.

Passiones in renibus

Ypo. in hac parte assignat causam unam difficultatis sanandi passiones horum membrorum scilicet renum et vesice 2o aliam 3o specialem existentem in senibus ibi 2a sunt ad sanandum. ibi 3a que passio. In prima dicit quod passiones renum et vesice difficulter sanantur quia ista membra nunquam sanantur et quies est necessaria in sanatione horum membrorum quum sunt egra. ¶ Et no. quod non est intelligendum quod nunquam quiescant omnino sed quod quasi nunquam quiescunt Nam renes fere continuo urinam recipiunt et emittunt Et vesica quasi semper aut recipit aut pellit ¶ Et no. quod hic hoc maxime verum de solone continuum nam lapis per motum removetur sed continuus solo per motum prohibet sanari non tamen est necessarium semper prohiberi quia quis dicit et magna plus possunt ad sanandum quod mos ad prohibendum ¶ De 2a parte dicit quod ypo. dicit duos ad sanandum morbos horum partium quia hic inseunt superfluitates acute que renovant ulcera id est magnificant et si essent prope consolidationem renovant. ¶ De 3a parte dicit quod in senibus has passiones curare est durum quia etas eorum declinat sicut de aliquibus aliis morbis dicit ypo. alibi quod illi plurimis commoriuntur.

Dolores et timores

Ypo. in primis afforismorum intendit hac conclusione dolores et timores existentes circa ventrem superiores et magis superficiales sunt leviores existentibus intus et in profundo. Quorum primi sunt in membris minus sensitivis et ignobilioribus et cum facilius possunt applicari remedia. Et tales similiter habet ideo continet primo capitulo et ampliat ad utrumque sexum et omnes etates et potest ampliari ad alias passiones. Utilitas autem est quia quando timor est in ventre bene discernere potest ut sit in parte carnosa et exteriori que est muscularis an sit in parte continenti in genuo eius scilicet aut in stomacho aut in intestinis aut in alio membro intrinseco quia magna differentia est in cura et pronosticatione. ¶ No. tamen primo non intelligunt per dolores superiores illi qui sunt magis propinqui capiti sed illi qui sunt magis in superficie et magis extra. Ergo autem per inferiores non intelligunt illos qui sunt magis deorsum pedes sed qui sunt magis intra et in profundo ut G. dicit in 4to. ¶ 2o no. quod partes que sunt intus sitie sunt nobiliores partibus exterioribus et earum egritudines et apostemata sunt periculosiora ut stomachus et intestina vesica et similia membra ut epar renes et splen Et ideo illarum egritudines sunt valde periculosiores plurimum Et talia membra sunt magis sensitiva et ideo fortius dolentia et quia sunt rariora plus imbibunt et quia sunt calidiora facilius multe materie ad illa membra trahuntur. Ergo autem accidit in membris exterioribus et ideo propter magis durant in cura et pronosticatione hoc est magis considerandum. ¶ 3o no. quod hoc nomen venter et si multas habeat significationes ut est dictum in afforismis prime particule tamen hic sumitur pro magis communi continente membra nutritiva Sicut stomachus intestina epar splen renes vesica et omentum etc. Et intelligit in 1a comparatione quod cetera sint paria ¶ Ultimo no. quod dolores exteriores esse leviores potest intelligi duobus modis uno quod sint magis remissi 2o quod sint leviores id est minus mali. Et similiter de tumoribus Et constat quod intelligit 2o modo et non primo Nam stat ita magnum esse tumorem exterius sicut intra et ita intensum dolorem exterius sicut in certo membro intra.

Superiores

G. in commento primo docet quid intelligat per superiores ex quo intelligit quid intelligat per oppositum 2o verificat partem huius afforismi ex qua patet veritas prime 2a ibi deinde autem. ¶ De prima dicit quod per superiores non intelligit 2m corporis magnitudinem longitudinis sed 2m profunditatem ut dixi in expositione afforismi. Et istas partes vocatur ab illis putuba id est super pelliculas deorsum exteriora scilicet siphac // De 2a parte dicit quod illa que nascuntur inter pelliculas sunt in intestinis et stomacho aut simpliciter in aliquo interiori membro nobili ut intelligo ypo. cum dixit non superiores fortiores Et bene dixit quia dolores qui in istis nascuntur sunt fortiores et maiores.

Ydropicas

Ypo. in primis afforismorum vult in hac conclusione vulnera que nascuntur corporibus ydropicorum non sanantur faciliter. Quod in illis corporibus non faciliter sanantur ulcera que habundant humiditate extranea sed corpora ydropicorum sunt huiusmodi ergo etc. Maior patet quia ulcera indiget exsiccatione in sua cura Minor patet per nomen ydropisis Et similis sua colligitur ex 4to tractatu 3o cap. primo. Et ampliatur ad omnes in quibus quasi ad totum vel ulcerata membra habundat extranea humiditates sicut in illis que caret mestruis aut pregnante et similes ¶ No. G. primo quod per vulnera intelligunt generaliter et ulcera et vulnera et dicuntur nasci sive dicuntur ab intrinseco

siue ab extrinseco in talibus con... ¶ 2o no. q omnes tres
sunt species ydropisis .s. asclites q est ex aqua in uentre
et timpanites q est ex vento et yposarca q est ex
humiditate imbibita membris quod est generaliter in toto corpore
de omni specie intelligitur magis tamen in asclite q est pessima
ydropis. ¶ 3o no q curantur per incarnatiua et consolidatiua
et quibus operatio istorum indiget concoctione. Et ideo
in corporibus in quibus est concoctio propter difficultatem sanantur. ¶ No.
4o q per humiditatem est alia causa .s. debilitas digestiue
in toto sicut debilitatis epatis. Et ad digestionem et in-
carnationem per quas sit incarnatio et solidatio requiruntur has
virtutes esse fortes. Et propter hoc cum in senibus de-
crepitis difficulter sanantur ulcera quia debilem habent
digestiuam ut dicitur loco allegato.

Ypocras in libro. 3us uerificat aforismum
interceptum ...tem ypo q ulcera sanantur per concoctionem et pz.

Late pustule. 9 afforismus est 4ta pustule
late non sunt pruriginose valde pz. Ille
non sunt ualde pruriginose q sunt de materia dispersa non
multum ad vnum locum collecta. sed pustule late
sunt huiusmodi ergo etc. dicitur commentum quod materia declabitur circa litteram.
Et similiter sima collie 4a 4ti tractatu 3o capitulo de scabie
Et pz utilitas et amplia. ¶ Sz pro no. po q
pustula late est q paruum apostema. Sic apa
idem est q eminencia magna ut colliget 2a primi
¶ No. 2o q pustule dicuntur quandoque ex parte materie ut
quedam sunt sanguinee quedam colerice quedam flatice quedam
meliace quedam uentose quedam ex commixtione humorum et hoc
est ut plurimum ex parte sicut variole ex 2a sicut
morbili. 3a sicut quedam parue eminencie molle. ex
4a sicut liene. ex 5a quedam sicut aliquando inflationes sub
oculis alij in alijs locis apparet ex 6a sicut sca-
bies et furunculi etc. tamen notantur dicta ex
parte figurarum ut quedam sunt acute ut plurimum furun-
culi. quedam late ut in quedam scabiei maneries quedam
brapitice ut in quibusdam uariolarum maneriebus
et quedam stricte et quedam obtuse. In isto afforismo magis
notantur dicta ex parte figure ¶ 3o no q hoc
nomen pruritus sumitur duobus modis uno pro
dolorosa uel tristi sensatione proueniente a materia pru-
ritiua ut sit siue sicca siue cum pustula siue sine
pustula siue materia procedat extra cutem siue non. et hoc
modo est actio lesa et hoc modo sumitur hic pruri-
nosum pro eo in quo est pruritus 2o modo sumitur
pruritus magis stricte ut cum a scabie distinguitur.
Et hoc modo pruritus est talis tristis sensatio proueniens
a materia pruritiua non faciente pustulam et sic est
inter duas cutes totum pz ex hijs q dicuntur 4to
capitulo de scabie et pruritu. Ex hijs pz q non est rep-
ugnans in quadam scabie sicca esse intensiorem pru-
ritum large accepto q sit in dato pruritu stri-
cte sumpto ¶ 4o no q materia sua uirtute non mul-
tum penetrante mordicatiua facit pruritum et mul-
tocies quoquo penetrans magis facit pruritum q
non penetrans et similiter in motu consistens magis ma-
gis penetrare et pruritum causare. ¶ 5o no. q quando pu-
stula est de materia magis acuta et hoc sua corruptela
expellente tunc facit pustulam acutam cuspidem habentem
quando autem non habet talem corruptionis penetrationem aut
non acuta non est stimulans facit pustulas magis

latas. Ex hijs pz afforismi veritas quia ut plurimum pu-
stule minus late sunt a materia minus acuta et minus
sua corpulentia expellente et etiam sunt cum minori pruritu.

Pustule naturaliter. In 9o po ponitur distinctio
2o causa membrorum distinctionis 3o veritas. Po dicit q
pustule inueniuntur naturale dupliciter modo in sua fi-
gura. quedam enim sunt alte et acutam cuspidem habentes autem
acutam figuram Et alie sunt late in fundo non tamen de
foris alte aut acute ¶ De 2a parte dicit q alte
et acute fiunt ex materia calidiori late autem ex frigidiori
Et causa est quia materia frigidior communiter est grossior et non tamen
facile expellitur extra sed quod est mediocris grossiciei non
tamen subtilis ut per membrum facile descenderet sic
materia exisipile non tam grosse q non possit expelli
ista facit acutam et altam pustulam et habet corpu-
lenciam in altitudine. ¶ 3o dicit q quare propter duas causas late
pustule non sunt pruriginose multum et quia materia
non est calida et quia non mouetur in acutam formam in
qua faciat pruritum soluitur consequenter cum illo. ¶ Sz
circa afforismum cadunt aliqua difficultates. po quia uidetur
q apata lata sine multa elleuatione sunt a materia
acutiori quam a pars in pustulis cuius oppositum dicit com.
pz quia hisipila est apa parue eminentie et multe
latitudinis et tamen est a colera que est calidissimus humor
Et simile apparet de impetigine et de serpigine et alia
plurima quomodo sunt late et a materia acuta corrosiua
ambulatiua ut flones autem et furunculi a materia minus
acuta prouenientes sunt magis alti. ¶ 2a difficultas
quia pruritus fit materia grossiori q scabies et cum
hoc non faciente pustulam ergo ad pruritum causandum
non requiritur materia elevata in ipsam esse acutam quia grossa
non est acuta. ¶ 3a difficultas quia pustule acute
proueniunt a materia magis corpulenta igitur a grossiori
et pz ad commentum ex dicto loco allegato cum dicitur Et illa
que est magis spissa et corpulentior et acutioris
capitis ex omnibus bothor etc. Ecce q uult q eadem
sit corpulentior et acutioris capitis. ¶ 4ta difficultas
quia in scabie sicca sunt pustule parum elleuate et non
acute respectu scabiei humide et tamen ipsa est maior
pruritus ut notat commentum. ¶ 5a difficultas quia materia
pustule late est magis in profundo igitur magis ap-
plicatur partibus sensibilibus q materia pustule
acute que tendit ad exteriora et per consequens debet magis
causare pruritum. ¶ Pro solutione primum dicendum q dicitur est
materiam facientem pustulam acutam non oportet omnino
esse subtilem quia in certo habet facilius est ipsam in vicinos
poros expellere et dillatare quia in cutem in altum elleuare
Sed quando tamen est acute qualitatis mordicatiue et
aliquantulum habet corpulenciam grossiorem tunc ellenatur in altum
virtute expellente et humore habente corpulenciam requi-
sitam unde ... materie acutam pustulam facientes plurimum
usque ad cutem expelluntur quia ad membra rara facilius
penetrant et in cute figuntur non tamen sine notabili
ellauatione respectu sui corporis. Ille vero que non fiunt
istam elleuationem et figuntur sunt autem subtiliores et
sperguntur ut colera in yctericia. dum grosse ut in
pruritu stricte sumpto Et ideo ad difficultatem
dico q non omnis materia que facit latam apa sunt
subtiliores ceteris facientibus latum. sic materia furunculi
vel ademenul est calidior et acutior materia scro-
fularum. Sz in pustulis in quibus materia est diuisa ad

parte partuas et colle uomita presenti in cute apertibus numquam materia est harmo subtilis ymo semper habet aliquam partem grossiorem commixtam sed quia pars grossa habet imbibitam subtilem adustam mordicatem ellevatur in altum per forte conatum uirtutis et materie obedientia quia aut ex toto est grossior non sic ellevatur per causas contrarias dum diu formica quando de aliquam puram proprie agnoscendum tamen coleram grossiorem cum a parte acuta quam in pura herisipila. ¶ Ergo videtur ad 2m quia in pruritu non requiritur materiam facere apostema grosso sufficit in corrosivo leuius mordicando ad talem pruritum sed quia est cum acutior materia fit intensior si alia sint paria. Et ideo dico quod materia late pustule vultores facit pruritum ut patet in scabie lata sed contrario est materia pustule acute. Non igitur ualet hec consequentia pruritus fit a materia grossiori quam scabies ergo non requiritur materiam esse acutam faciente pruritum quia illa grossio habet plus adhustam mordicatiuam et sic quam ad qualitatem acuta.

¶ Ad 3m dicendum quod licet pustule acute sint corrupte id est habentes eminentiam copulatam super superficiem uel situm inaequalem superficiei corporis tamen non intelligitur ex hoc quod sint a materia magis corrupta quam non acute. Et in auctoritate allegata voluit dicere quod tota sive pustula in qua tria coniunguntur magis quod sit sparsa et quod sit corrupta et quod sit acutioris capitis est ex materia acutiori simmeus copulatum non ex eo quod est ex grossiori humore sed modo supradicto quo intelligatur ipsa magis et acutius capitis finale est materie. ¶ Ad quintum potest dici quod in scabie sicca sunt pustule acuti capitis licet sint minores quam in humida. Aliqui tamen dicunt quod intelliguntur quod intelliguntur in comparatione istarum pustularum preterquam in aliis excepta figura. Sed hic non venit exponi auctoritatis facte non dicere qui dicit quod sit ex acutiori humore et sic non vult pariter in humores :-

Caput dolenti.

Caput dolenti. Cocto auctoritas est ista fluxus saniei aut sanguinis aut aque per nares aut os aut aures curat egritudinem dolentis et circundolentis capitis. Propter talis fluxus remotiuus cum egritudinis igitur curat eam consequentia patet et antecedens declarabitur in tertia linea. Et similem sententiam habet primo 3i capitulo de soda ex apostematibus. ¶ Nota tamen quod per caput dolenti intelligit ypocras dolentem in parte determinata sicut verbi gratia est clauus aut emigranea. Sed per circundolentem intelligit totum caput dolentem et est dolor qui vocatur proprie galeata a similitudine galee quod totum caput cooperit.

¶ 2o nota quod talem dolorem quandoque fit cum apostemate quandoque sine apostemate et si sit apostemate quandoque ex sanie quandoque ex aliquo vel aliquibus humoribus quandoque ex uentositate aut aquositate quandoque ex uulnere quandoque ex mala complexione sine materia sed nos intelligere debemus maxime ex apostemate ut dicit Galienus in commento quia multi alii dolores curantur aliis modis ymo isti non possunt curari. ¶ 3o nota non esse intentionem ypocratis quod superfluitate aut saniei aut aque aut sanie fiat curatio sode apostemose quia potest esse quod exit completa curatio aut sinto eadem saniei ab apostemate ex quo relinquitur uulnus mortale in cerebro nam quosdam uidi post uehementem capitis dolorem mori fluente sanie sed est intentio quod multotiens euadit eger ex aliquo istorum euacuationum. Et ad hunc sensum post hanc sententiam dicit primo 3i capitulo de sentiebus sede ex apostematibus. ¶ 4to nota quod per saniem debemus intelligere materiam saniosam per aquam debemus intelligere humorem aquosum de natura fluxus per saniem aut uenam saniem aut humorem conputridum ypocras dictum saniem. Ex hiis patet auctoritas verificatio nam cum apostemata interiora capitis premium de quibus semper salus per sensibilem evacuationem facienda a natura et qui semper de aliquam tali materia aut que in talem permutationem est apta tusire ideo quando per talis materie evacuationem que accidit materiam talium apostematum purgantur et ideo dolorem talem sanant. ¶ Sed insurgit aliqua difficultates primo quia saniem si evacuatur significare quod remanet ulcus. Cum igitur tale ulcus non possit esse nisi aut in panniculis per cerebri aut in substantia eius. Et in tali sunt mortalia ideo fluxum talis saniei non potest sequi salus inferim. ¶ 2a difficultas si sanguis fluit igitur non evacuat materiam apostematis ante digestionem. Et ideo euacuatio ista est potius signum multitudinis materiei quam salutem. Et prima consequentia patet quia si apostema est sanguineum tunc exit materia digesta quando exit in saniem conuersa et non aut. ¶ Ad primam potest dici quod stat fieri saniem intra craneum non ex apostemate cerebri aut panniculorum sed uenarum. Et 2o potest dici quod ulcus cerebri potest curari ut in hac parte patet ex Galieno infra. ¶ Ad 2m nota quod sanies apostematis non est digestus nisi in saniem sit conversus nam intra uenas sanguis digestus digestione in nutritio non est conuersus in saniem ut patet in fluxibus sanguinis contingentibus in statu in sinocha ut oportet quod si fiat euacuatio ante complementum digestionis ideo sit mala licet perfectior fiat post complementum digestionis.

Multis in locis

Multis in locis. Galienus in commento primo potest quod dampnum compensamentum 2o potest dictum ypocratis 3o potest intellectum 2m ipsius 4to remouet dubium. 2a ibi ypocras non 3a ibi Nos autem 4ta ibi sed si dolores. ¶ Dicit primo quod alias in multis locis disputauit de isto dolore et ideo non faciet prolixitatem si multum subtiliter cum non uellet intendere. Et tamen non vult intelligere ut quidam intelligunt qui putant quod dolor capitis solum soluatur hiis modis narratis ab ypocrate in auctoritate. ¶ Dicit 2a parte dicit quod uerum est quod ypocras abstrahendo dixit quod si sanies uel saniei uel aqua fluxerit ex naribus vel ore uel auribus soluit egritudinem. ¶ Dicit 3a dicit quod ipse intelligit et nos debemus intelligere quod si aliquis doluerit caput ex apostemate sanioso uel aliis humoribus crudis coadunatis. Et tale apostema crepuit et fluxerit hec materia per loca dicta soluitur egritudo id est contingit quod soluatur egritudo sicut dixit ypocras. ¶ Dicit 4ta parte dicit quod si doluerit caput ex grossa uentositate aut colera rubea aut pessimis humoribus aut a uulneribus siue ex aliis apostematibus quod ex dictis si sanitas sequitur debitur aliter proueniet.

Melancolicis et freneticis.

Melancolicis et freneticis. Ypocras in prima auctoritate intendit hanc conclusionem emorroydas superuenientes melancolicis et freneticis est illis fit bene in illis passionibus per quas materia dictarum passionum evacuatur curatur et diuertitur sed emorroydes fit bonum. Igitur etc. Antecedens est notum et bonum patet et consequentia littera. Et quoad primam partem similem sententiam posuit primo 3i capitulo de mania et quantum ad 2am in primo 3i capitulo de cura

emoroydarum ¶ Particulariter no. p° q per melancoliam
debemus hic intelligere patientes melancoliam que est
passio per quam corrumpitur operatio virtutis ymag
inatiue et estimatiue cum declinatione ad timorem siue
sit cum rixa siue cum gaudio que vocatur mania siue
siue agitatione corporis que vocatur proprie melancolia Et huius
passio causa est humor melancolicus adustus in mania Et
in melancolia non adustus. ¶ 2° no. q hoc nomen
frenesis est equiuocum ad multa quia .n. sumitur
solum pro apostemate calido cerebri vel panniculorum eius. Quia
n. sumitur pro apostemate quolibet aut cerebri aut pan
niculorum eius siue calido siue frigido. Quia aut sumitur
pro corruptione virtutis ymaginatiue aut estimatiue corrup
tione coniuncte aut apostemate aut malicia complexionis egritud
inali vel febrium putridarum. hic magis sumitur pro
frenesi que est apostema calidum in cerebro vel panniculis eius
licet et pro aliis modis verificari possit. ¶ 3° no.
q per emoroydas communiter intelligimus egritudines
compositionis contingentes propter apertionem oris venarum
que terminantur ad anum Et ideo sunt quinque pura a
pertio quam sequitur fluxus sanguinis absque dolore. quinque
aut apertionem sequitur aliqua maniere apostema aut
ad modum cancri aut verucarum aut ita foramen
aut cetera. Et tu diuisionem earum collige si vis ista
3a capitulo 2°. hic tamen quamuis de omnibus speciebus fortasse ve
rificari possit tamen principaliter intelligendum est de
emoroydibus quas sequitur sanguinis euacuatio Et ita in
defendit G. in 9to intelligere. ¶ 4to no. q ab istis e
moroydibus ut plurimum fluit sanguis. cui principi
potissime est humor melancolicus Et ideo in egritudinibus
a sanguine pendentibus euacuatio ista est utilis ut magister
vidi plesium curari per famosissimum doctorem .d. Rafa
ele cumano per prouocationem emoroydarum a nobis
procuratam. Est etiam in passionibus melancolicis utilis eo
quo multum de tali humore euacuatur, maxime aut
quando fuerit talis egritudo in superioribus proprie in capite
quia ultima euacuatione fit diuersio materiei a loco patiente
¶ Ex hiis patet p° affor. verificatio q per emoro
ydas inuatas iuuantur patientes hos morbos //
¶ Patet 2° q non solum per naturas a natura venientes
sed etiam per artificiales apertiones venarum ani iuuantur.
¶ 3° patet q littera affor. habet sic in multis libris
inuenitur loco de la frenetica nefretici et siget
passionem renum que est ut plurimum propter sanguinis
grossiciem verificaretur etiam affor. quia et in ista parte
iuuantur maxime tamen conferunt in ambabus partibus per
emoroydas inuatas. Nam possibile est aliquam talem egritudinem
esse incurabilem Et possibile est esse talem fluxum debilitare
virtutem ita q plus obsit quam prosit

Emoroydes G. p° dat modum quo conferunt em
oroides in passionibus dictis. 2° infert veritatem affor.
ibi non g. ¶ Dicit p° q emoroides non solum iuuant
in hiis morbis quia curant sed quia euacuant qualecumque.
quia per eas euacuatur sanguis in quo est melancolia
sicut in vino fex et ita supple euadit sanitas et melius
quia in hiis morbis peccat. ¶ In 2a p° infert q non est
mirum si sanentur melancolia et frenesis per emoroydas fluen
tes. Non tamen dicit de necessitate sanari

Emoroides sanans q° puto affor.
est ista Sanare emoroidas antiquas non relinquendo

vnam facit periculum cadendi in ydropesim aut in ptisim aut
in maniam post illud fiat periculum cadendi in dictas
egritudines quia sanguis retentus materia apta ut sit causa
harum egritudinum sed ita est in retentione emoroydarum
Antiquarum igitur etc. Antecedens pro parte prima patet et pro 2a declarabitur
statim Et hanc similiter ampliatam collige 1a 3a capitulo
de cura emoroydarum et est utilis ut patet. Et ampl
iatur quia hec retentio non solum facit periculum harum trium
specificatarum egritudinum sed multarum aliarum sicut
epilesie melancolie hepatis herisipile cancri et multarum
talium ut dicit loco allegato. Placuit tamen auctori quod has
tres poneret tamquam fortiores communiter contingentes ab ista
sanatione ¶ Descendendo tamen ad specialia no. q sanari
emoroydas antiquas potest intelligi duobus modis
vno ut redeat ad dispositionem sanitatis absolute penitus co
stringendo apertas et ducendo ad naturalem modum. 2° modo
possumus intelligere sanari quia consolidari orificia ve
narum emoroydalium ita ut non remaneat aperte a
priori a natura Et hunc 2m modum puto intellexisse
ypocras similiter quando tamen fluit sanguis et orificia sunt ita
relapsata q non valet ad claudendum in fauciam
ita q post super loco nascatur caro callosa prohibens
apertionem a natura et de presenti et de futuro. Natura in alia
sanatione que est modo p° contingit q remanet bene ap
te aperiri a natura superfluente sanguine et ita non fit
periculum Et ideo magister meus intelligens distin
ctionem quando cum emplastro stiptico vel balneo vel vn
guento sanat emoroydas non curare de re
linquendo vnam. Sed quando cum ferro igito aut cum in
cisione quam sequitur loci cicatrizatio ideo in consolidatione
curat tunc diligenter considerat ut aliquam relinquat q
non sit hoc modo consolidata ¶ 2° no. p emoroida
intelligi ut dicebatur supra particula affor. Et q patet
omnem emoroydam esse morbum compositionalem quamdam
tamen esse apostema quamdam non. Et patet quia dicit 1a 3a
capitulo 2° q quamuis sit apostemata non nunquam sunt emoroyde
nisi fluunt per orificia dictarum venarum apertionem
quia si sola apostemata ibidem generarentur et non ex
ista causa non dicerentur emoroyde. ¶ Ex hiis se
quitur q emoroyde non sunt fluxus sanguinis sed euacuatio
naturalis aliqua talis est naturalis. Sed aut emoroyde
est morbus. ¶ 2° sequitur q egritudo plurimorum eua
cuationem a vena fit propter vene illius apertionem
ut patet in sureda emoroyde. ¶ 3° no. q cum natura
quando mittat sanguinem grossum cum multa melancolia est co
mixta inclinatur illum expellere non solum ad splenem
sed ad venas eius que terminantur ad anum et quando mittit
hec materia iste vene aperiuntur et euacuatur ibi sanguis
superfluitas et cum ea melancolicus humor. Et hanc
euacuationem G. dicit naturalem supra in 9° illo affor. sanguinis
quandoque successiue Et ideo per hanc euacuationem securatur
homo quando fit ordinate et non superflua ab egri
tudinibus que solet a tali sanguine contingere sicut sunt ma
nia cancer lepra et similia. Et quando prohibetur talis
materie retentio est periculum eueniendi earum. ¶ 4to no.
q emoroydas dicit antiquas quia multo tempore consueuerit
Ex quo patet q in homine in quo acciderit debet esse di
spositio ad multiplicationem humorum qui solet ad has ve
nas transfundi s. sanguinis melancolici. Et ideo quando claud
untur ut a natura aperiri non possit est periculum eueniendi
earundem egritudinum maxime tamen ydropis propterea

q clausa una qua epar solet exonerari. Remanet
me plur i epe ipm apantes apate pers duo
q plur sequitur ydrops. Et pot ee yposarca et
aselites et timpanites. Et e testo q apate du
vo epat qlibet istaru maneriez vidisse.
Sequitur e ptisis qn epar e potens ad expellendum
vsus pulmone. Et vene pulmonis ita repl
entur q crepantur et mana et melia qn materia
capiti coicatur intica adhusta vel n adusta
et sic pz affors totus.

Emoroides impo[le]. q[ns] dividitur i iiii[or] pte.
primo dat cam emoride et utili[tem] cam 2o ondit
quod ex earu restrictione sequitur ydropsis 3o
quod ad eandem sequitur ptisis. 4[to] infert cam
qr dixit antiquas et si no una fuit velicta
ibi 2a quas si ibi 3a qua mam ibi 4[ta] bn g
dixit. Dic p[o] q e impo[le] fieri emoydas ab
sqz aptione orificij venaru q terminantur ad
anum p quas venas epar solet expellere intimu[ez]
sang[is] et eius grossitie fece intricas sang[is]. Et sic
pz ea qualis qua dixit alle[at] loco alle[to]. Et pz
utilitas emoroydarum qr pp eas sanguis evacuatur
intricus superfluus. De 2a pte dic q si tu
stringeris has venas suple ita q a na aperiri
no possint. Et i hoie osueto multiplicare talem
fecem sanguis nascitur i epate mag et qua apata
extinguentia suu calore naturalem sic extinguitur
parvus ignis a multitudine lignoru q extincto epa
no bn quarit sanguis fit ydrops qr ydrops no
fit n cum sanguis n generat oportune et hec
est comune oi spei ydropisis. De 3a parte
dic q si epar hat sanguinem malum habundantem
no possit expellere a venis pulmonis idest no
possit ita expellere quin moveat ad iplendas
pulmonis venas tunc crepant et fit sputum
sanguis et post ptisis. Et no q de mana n
dic volens q p dicta intelligatur q hat mat
retenta si coicat cere[o] fit mana sumendo
manam p coi ad inmaz et manaz ul maniam
ppe qn i hat ma procedit adhustio

A singultu hito. q affors e ista
sternutatio superveniens patienti singultu
removet singultum p id removet singultu qd
irritat natam et adunat ad natam expelle-
ndam. Et cu hoc materia agitata reddit abile
expulsioni. Sz sternutatio est huius cura singulti
igitur q[o] vera. Et sic sua colle 13[a] 3[a] ca
de cura singulti. Et utilitas et ampla qr p
alios motus materia a stomacho removente curatur
singultus sic e vomitus. p speciali tn no qd
est singultus sup in q ptticula et qd sternutatio
sic videbitur in 1a. 2o no q singultus de quo
hic itelligimus est singultus de repletione aut
no pportionata ad materiam qui sequitur mordicatio
factam i ore stomachi ab aliqua materia. 3o no q cu
p sternutationes forti[ter] agitentur oia membra inferiora
ut dixi sup in pti q illo affors ad matrice
papitancs. et in illo cutulu q a matre mo-
lestatur. Io mbra adherentes pectoribus stomachi p sin-
gultu constituuntur et ab ipsis separantur et ibibite

etia agitantur et stomachus iuvatur p illum motu a se ad
eas excutiendas. Ex quo pz quod singultus curatur
per sternutationes et patet de quo singultu intellige.
Et 3o q n e intento ypo q sit per sternutationes solu[m]
quia .n. no curatur et quia curatur p alia iuvam[ta]
ut p vomitum et solonez ventris. Ultimo no.
q p egritudines hic intelligimus illa q sunt singultus.

Singultus. In hoc p ponitur distinctio de singultu
2o distinctio affors 3o ondit quis modus singulti se
pius accidit ibi 2a qui cu nescit ibi 3a singultus
aut. In p[a] dic q singultus de repletione et de
inanitione et suple qua no pportionatur ad ma
teria. De 2a dic q qn singultus accidit suple
p materiam stimulantem est necessarius fortis motus
ad excutiendum materiam a stomacho. Et hic motus fortis
invenitur i sternutatione et hoc mo sternutatio
curat singultum. De 3a parte dic q singultus
plur fit de repletione et pp eum replentes
et huius rei signum est qr singultus maxe accidit
pueris qui continue qr se replent cibis et no sibi
cavent a frigore qd frigus continet loca nervosa sic
mat dissolvendas et hoc ni phet earu disso
lutionem claudit poros et est causa singultus.

Ab ydrope hito. q affors e i[ta]. ydro
ps curatur aquositate transeunte p venas
ad intestina et suple postea iteru exeri expulsa
q[o] p[o] p illud et eo mo curatur ydrops p qd
aquositas a corpore evacuatur. Sed p transitum aquositatis
de concavitate in qua continue i venas et inde ad itestina
et extra aquositas a corpore evacuatur. q[o] vera et ratio
statim patebit. Et notate sileat simul 1[a] 3a ca
de causis aselitis et utilitas pz. Una g. p[o].
q tres ponuntur spes ydropisis aselites timpa-
nites et yposarca tn affors intelligitur de aselite
q mage et ppe vocatur ydrops. 2o no. q
aquositas aselitis continetur in concavitate sifach
ita q e extra intestina et epar et sple et
vesicam. Et io poterat dubitari de modo quo
aliquando a natura curatur et de via transitus mea
tum evacuatur qd ypo voluit hic declarare. Et
vult q natura hic pellit aquositatem i concavitatem venarum
et hoc intelligatur p poros. nam G. vult q pori
multi sunt in venis p quos ab arteriis sibi co
municatur sanguis arterialis. Et io no e inconveniens
in conatibus nature materiam aquosam inde pelli et
ex venis ad concavitatem intestinorum. Et si dicatur
qr no invenitur p poros intestinorum transit dicit
q hoc no e possibile. Sz qr tunice venarum sunt mag
tenues et non e nisi unica io natura facilius p[or] i
venas post p eaz aptam concavitatem transmittunt
ad concavitatem intestinorum ut expellatur. Ultimo
no. q no de necessitate talem curam sequitur sanatio
qr stat aut apta aut mala quer remanere no
curatam. Sz sufficit ypo q ut plur qn fit a
natura sua ydropisis e hoc mo. Utrum aut in
evacuatione facta ab arte [illegible] qn datur sucus yreos
aut palmexe via sit hec et ut p poros harum
venarum transmiserit ad concavitatem ventris vel p
capita venarum umbilicalium vel aliam materiam
videndum est alibi.

Hec significat. G. in 9° limitat affor. dicens q hec signi po^ta ab ypo intelligen^a e de eua cuationib. per ventre spontaneis i quibus nulla est adhibita me^na q si me^na eet exhib^ta no eet spontanea. Et constat intelligenti q G. uult aliu sensu que illu que dedi sup. vide^r n. intellige q fleubus agitat^r ad uenas et de uenis ad ita q eueniat sign. solubi .i. sanat^s ab ydrope et hoc e q sign nam ee potentem ad expellendum mas per uias congentes. Si n. hec eua^o fiat ab arte no oz q hoc significet q n signatur tale diuine uirtute sup mam.

Adiaria hito. Concludo affor^s e ista vomitus spontaneus curat diaria diuturnas p^r vomitus spontaneus euat et diuitit mam q e ca ncc diuturne diarie q curat eam gna clara et ac^m pbabit. Et filis sima^z lectio 2ta primi. cap^o de retentione euacuis et 16° 3^i ca^o de cura fluxus ventris. Et tn indes vtilitas i puo^co et cura q artificiali cura vomitus debz ee conferre. Sz specialit quid sit diaria no eo dicto i affor^o p^o huius pti^le. est n. fluxus lienterie orabilis simpl^x s. absq cibo et zelo et excoriatione. na q est fluxus cu ista sortit^r alia noia au n e pura diaria. ¶ 2° no q lz diaria possit a diuersis cais puenire sic contrariis sic puta me^na solutiua et remanente uirtute eius au virtutis sic debilitate continentie au fortitudinis expulsiue pp pressuram humoris sua qualit^e aut quantitate grauantis seu stimulantis. hic maxie intelligit^r de illa q est a ca contraria et humoris uitio. hec n. est illa q e diuturna cu raro alit^r accidat diuturna. ¶ 3° no q vomitus spontaneus sign naz deriuare humores p superiora et io signatur si precessit diaria diuturna. Nam humore q p^s fluxerat illa^a et ad intestina eu mandabat nunc uniuit ad superiora 2° p q^us q simul euat mam et cu hoc diuitit a loco egritudinis. Cu aut hoc sic curat egritudo q remo^o a loco cause eius. Ex quibus sequitur q uomitus spontaneus superueniens diarie diuturne sign salute eius et est signum. Et hoc innuit G. in 9° intendens ypo. cum dicit altera significat etcetera. Et tn hoc e ca curatiua. Et 2^m hunc sensu po^ta est 9° affor^s in compone. ¶ Sz tunc querit^r p q dixit ad diaria hito diuturna et ne dixit abs^e de oi diaria. hic marsili^s q p diaria diuturna p^o innuimus q ea e a ca intrinseca q semp e humorali 2° q corp^s debz ee multu euacuatum pp diuturnitate fluxus 3° q e verisimile si na temptat nouum modum euacuis q e p nouo dominio qd acquisiuit sup humore. 4to q diuitit a loco egritudinis et q ut plurimu crisis fit ad salute ut dix sup sign q na uicit humore qui erat radicaliis ca debilitatis continentiam aut stimulans attractiua et p consequens q salus debz sequi verisimiliter significat^r. Ita tn vomitus cum istis conditionib q ut plurimu n e sinthomaticus n pp mei inftitu^s debet ee salub et ca sanit^s. In diaria aut ppinquo tempore post facilius oppo^m contingere. Et io dixit in diaria diuturna. ¶ Ex quibus pz q dixit spontaneus. Nam licet artificialis fora debita puocatus et cu debitis circustantijs sit curatiuus tame no tn q spontaneus mo dicto.

Altera significat. G. in 9°. p^o po^t affor. sententia 2° eo ca ondit quid me^e possit arguere 2^a ibi dans auctor. ¶ Dic p^o q hec e altera sign supple post illa positam in preced^ti affor^o supple a purgatione facta a na ul sponte q e ex actione ne supple recte operantis. ¶ De 2^a dic q hec sign^o dat auctoritatem euacuari artificialit^er p loca congrua mbro egrotanti. Na cu na hoc faciat et me^s imitator eius posit deb^te facere. ¶ Sz e dubium vt^m talis eua debz in diaria fieri. Et uidet^r q n q na tralnit de mbro ignobili ad nobile qd phibet^r 2^a primi. ¶ 2° q no euatur hoc modo qn na repit n p loca conuenientia. na in diaria na repit p inferiora et intestina sunt loca conuenientissima euacui ut dz pti^la prima. ¶ Respondet^r q na illud operatur s. vomitu tuc na no repit p inferiora ymo p superiora. prius aut fuerat fluxu et nunc vomitu. dat si repit p inferiora incip^t repe p superiora. dicendu aut si intestina no sunt apta ledi pp sui debilitate i diaria poti euat p inferiora qn intendit solu euacuare. Sed qn intendit diuisione n oz q tn natura repit euacuet ut ondi 2^a primi ca^o s. ¶ Ad 2^m dz q intestina sunt loca conuenientia q sunt lepa et eo fluxu humoris ad ea mag ledunt^r. Sed i nali dispone existentia sunt loca gentiora q stomacus p euacuare. Et sic ad p^m dz q quandoqz lz deriuare ad nobile duimo no figit propt fuge mai nocumti q fiet i ignobili.

A pleuretide superato 9 affor. est ista diaria superueniens hoi superato a pleuresi ul peripleumonia est sign^m malu. q ista sign pessimi^s hoie mor^o ig e malu sig^m de^m statu ondetur. Et filiis sima colligz 10 3^i ca^o de sigs malis i plesi. Et utile i actu puo^co. Et duplicat^r e ad pñsim ut pz eo dicto in 2ª pti^la. ¶ No. tn p hinim a plesi vel peripleumonia intellig superatos uel grauatos uald a tali morbo. ¶ 2° no q duobus modis pot accidere peripleumonia diaria hoi superato ul uald molestato a plesi. uno est precedentibus signis digestionis et alio est no precedentib sigs digestois. Si accid^t diaria precedentibus signis digestionis. tunc est bonu sig^m signus purgationes cretica nale. Si aut accit no precedentib dicti sigs tunc est malu maxie si apeat cu accidentia seua et no alleuiant^r q signt au mei inftituz au malig^tate au compassione qua cpa compatit^r partib patientib et tunc oi mo est malu. Cu aut apet in pnci^o plesis quoqz e bonu sig^m diaria. Sz de hoc dicemus i du. ¶ 3° no ut plurimu qn ma plesis est digesta et plesis e forte et magna et seua sunt accidentia si natura

euast maiz no euat ea fluxu ventr ymo su
dore. sputo. fluxu sang. sanarum et silliz Similr
e cu ma plesis digta raro sunt acca fortia
nisi qn suppurat qr ma paulatine an digo
ne euatur. Duo ig sit pp que qn mag plevesi
exnte forti et supante multu sit flux ventris
laudabil. vnu qr raro e in plesi digta ma cu
scis accidentibus q sunt acca cetera 2m qr qn
e ut ut plurimu ma no pellit p fluxu uetus
Ex quibus sequit q tal fluxus ut plurimu e malus
Et idem dicendu est de pripleumonia

Non est intentio. G. in 4o hic 2o p pro
gnalez itentio affor. 2o vbit ibz 3o remouet dubo
tanto 4to iferet unum corpus 2a i et ibi 3a ibi qr
si peripleumonia i 4ta ibi oz. ¶ Dr p. dic q
no e itentio ypo q diarria sit p sola gpanez
mbroz colligatoz sz q sit pp fortitud et
magnitud harz passionz sed i quibusdam colligania
est principalis ca sic q epar patit singultu
qr vinuat cui stoo Et debz itelligi q epar
est ca q homo patit singultu na singultus
no est in epate Et sili tussim patit epar i. e
ca patiendi tussim pp colligaciones qua hz cu dia
fragmate q e p instrumentis anelitus Et p e qn
passio e in gauo epis 2m qn e in gibbo et
no oz oio planes ee ita magnas sed ypo ex
sius vbis dedit nobis itelli ven gsuetudinarie
qr no dix qui plesim ul priplomaz hnt sed
dixit qui ab hijs supant sit Erit ig itentio
ypo q i hijs qui sunt supati a plesi vel perip
leumonia. diaria fluemens pp magnitud est
mala ¶ **Et bene**. in hac parte vbit et
dic ypo bn dixisse qr si i° morbi supauint et di
aria supuenit e malu sig qr ca huius diarie
erit q epar no pot ad se trahe cibu i. bilum
et mutare ut oz i sang. aliqn ca diarie e
ex corruptione qr stom corrumpit cibu inf se
et suple utrnqz istorum e malu i dict morb qui
debet glossari ee ita. ut plurimum ius morbz datu
i affor. ¶ **Quod si** Respondet du posset
quis qrere pot ne pitiens euade apentibus ist
signis diarie. Rndt q sic qr si plesis au piple
umonia sit parue possit curari et apente dia
ria d'apx si diarie ca fuit prius s. a a morb
puta abus dut ma qr no sighaz nalis fuisse morbi
morbi n signaz stoms aut epar ee debilitatoz.
¶ **Vn oportz**. infert corr et dic q oz medicu
ee studiosiis i itelligendis dicti et gcordandis a
rebus qr qn ad de abtr dz intelli vbo ee si illa
acca q diunt sigre ad no sunt ex caus presentibus
i. ex causis alijs a morbo et sua ca q de presen
otcurrunt sic hic dicimus de diarea q sigt malu
nisi gtingat ex cibo uel potu Sz si ex ca morbi
nocam. s. plesi au pripleumonia gtingat qr sigres
sy debem iudge sius sights et refferi i sua sigta.

Dubitatur ut... fluxus ventrs apers
i statu plesis sit bonu sig. arguitur
ae q sic. fluxus uentris in pnci plesis e bonu
sig. g in statu. pz gna qr euanes sit melius

signu in statu qz in prinio dicit ps ex diuersio
3a ca de sigis bonis et mal i plesi. ¶ 2o sic
Stat i statu maz ee digtaz. ig stabit ipaz g-
ueniens expelli p intestina. gna tz qr ma di
gesta gnis expellit qn euatur per loca gnia
sed itestina sit loc gnientissimu euam ut patz
G. p. pti illo affor. Que ducere oz. et io sta
bit tale euanez ee bonu signu. ¶ In oppom est
ypo. in affor. Nam i statu est hos maxe supat
a morbo et a pleuretide supato diaria fluciens
est mala. ¶ propter arta facta hoc du gphendit
tres difficultates vna e vtrum fluxus ventris apers
i pnci plesis sit bonus. ¶ 2a e utrum fluxus apens
i pcessu et post pnciu sit malus. ¶ 3a e gsue
gens ex determinatione harum pp quid ut plurimum
fluxus ventris i pnci plesis est laudabilis sed
in fine et pcessu ut plurimum e malus. ¶ p p°
videt q no sit bonus i pnci Ex G. 8ta ptic i illo
affor. Quibuscumqz egritudibus incipientibus du in
gto dic du ipse morbus e in pnncio nulla qua
fac 2m aresium ne est purgao. Et i eod pau
infra Cruditas indigestibil necesse e malu por
tendat exitu Et i eod gto. sn bona. n. e si et
laudabili necesse e coctionez pcede. Et p gns
qn coctio no precedat no est bona et laudabilis
Et i gto 12o ptic p dic Bone esto nutria no
oz ee sitita. i. in pnncio Et pz p roez qr na no
dnatur rei in pncipio et p gns n pot ea euare
nisi per forte stimulu. ¶ Oppom tn hetur ab
diuerso loco alleo cu dix de fluxu uetris i pleure
etico Et e i prima signu bonu ymo e res
simans. ¶ Ad p° ist g coaluatoz dicta 192 p° res
pondet gcedens q fluxus uentris i pnci plesis est
bonus. Dic 2e q ma multotiens pot maz idigtaz
euare vtilit. Nam sic gtingit q virtus digesit
mali et pp debilitatez no euare suffic. Ita eis
gtingit q ma est indigta et qr pauca au mi
tum stimulans pterez loca minz sensibilia
euatur vtilit. hoc declarat aute G. 3o creticoz
cum dic virtus expulsiua quiz cogit aliqd no
cum expelle an maturionis gplm. ¶ 2o qr qui
patiunt spachile in cere no possunt liberari si ap
ostema fit qr e icura le vt G in gto ptic de illo
affor. Quicumqz spachilon Sz possunt liberari
si transeunt 4m dic ut idez dz, g pnt curari
qr ma euatur a cere anqz apa gfirmetur.
Sed hoc no e n an digones. g curant an dig
estionez. Quaqz g eua an digom e bona. 2o id
gfirt de apoplia nisi pmute ad palesi iflat.
Et qn pmutan gtingit liberari sed h pmutao
no e nisi an digom. g pmutao an digom e
bona. g et eua fcz 2. gfirmat p ea q fiut i
stoo qr cibu hntez acredo et salsedo multotiens
expellit an digom pptz cu sto fuit mltu senilis
Et h 2m auctoritt G et ypo volens intelligitur
vt plurimum uero et suffic q rao itelligat seu
inueniat gtriuz. Ita igit cu pleura sit loc
nobil et sensibilis n mireu si na gpelles maz
idigtaz quiz pp stimulz operet vtile. ¶ 2o ronat
galiato q pot e in pnci plesis ee euanez utile.

Sed hoc nō erit oīo aū digeōn qr mā tal' plēsis
fuit in tpēe neutr̄litatis alt'ata a v'tute Et pt
aū iam hūit multū digōnis expellit' p parte
ad pleuras et pro parte ad itestina Et hic flux'
sign' māz iā aliq' mō sepata a v'te et iō ē sig'
boū Ex quo sequit' q' nō valz ar'. Apa ē ī pn
cipio ig' mā eius est oīo cruda ¶ Ego aut' cum
ist' puto ēēm q' qñz fluxo uetris in pnc' est
sig'm malum qñz boū. Nam quēadmodū ex ui
mia multit'ne quā nā nullo' pōt supare ḡtig't fieri
in febbz euāues ī pnci' ita dz posse ī plēsi ḡtige
¶ 2o uidet' q' qñz ē sig'm boū ut dic' dimē puta
qñ mai' est pmanēz exhoneratōis q' sig't q' ma
litia multiplicaāius sigte Nam qr pleura ē locus
vald' sensi'le iō nā fret' a tūsmitten' māy ad
locū cito doloze et si vigorē hēat nō obstante
q' nō sit nā plur'a caz ad intestīa transmit't
Et ita ex sensi'lite et duritie mēbri patiet' sepi'
ī hac egtud'e accit' nām stimulat' ad expelley
per aliaz viā. mā tn̄ nō ḡsite plur'a q' accidat
ī plur'is alijs mor'b. ¶ Dīa aut' int' illa q' sig't
boū et illa q' sig't malū sumit' ex innovaō
ne doloris et dūcūnt isata bona et eōv'io
ī mala Et hoc ē q' mesue dix' ī suo d'app
atē cā' de plēsi cū dix' fluxo uentris accide'
eis in pnc' ē ex' uui moz aut .n. ē ppt
multitu'z mē cū pfisten' reglatōis nē Et sey
h' anelitȝ facilitas et lentescentia febȝ ē aut
signū bona. aut ē pp exuberan'z mē pter
quod regulet' a nā ymo ē sic egritas et
est signū mala et ppe cū n sisit' p ipz dif
ficultas hanelitȝ et tristitia et febris ī flamāo
hec mesue et est uerū p p' dū. ¶ Pro 2o
dū et parte ne'ua est p' affor's 2o dimes iō
3a loco alle'to Cum dix' Cū ig' accit' ei s. pleu
retico d'esitas .i. fluxo uentris ī fine eī sig't
q' epar iā debilitatū ē et ē malū vald'. //
¶ Oppo'm tn̄ uidet' ē egri'o malus et digta mā si
euāditur p loca ḡentia debz ofere. Cū igit'
euā' p uentrē sit p loca ḡentia sequit' q' dz
ofere. ¶ Ad hoc dū' videtur q' ī fine ple
sis pōt ḡtinge' diaria siue fluxo vent's qui
est sig'o boniz Et pōt ḡtinge' et sigtare
malū. Nam qñz ī statu et fine plēsis fit
fluxo pp dñiuz nature sup māz digstaz
et tūc est bonū signū salutez et sig'm huy
est q' sequit' alleuiaō accidētiū ymo qñz salus
ppinqua Et ego vidi plures. Aliqz ē pp
mēi multitu'z cui nā nō dnāt' et hoc ē ma
lū sig'm qr mā nō ē digta u' oīo regulat' a
nā Aliqz aut' nō est fluxo de mā morbi illi
sed sign' debili'tez epat' aut sto'a pp magtud'z
morbi et hoc eēt malū vald'. Et hos duos
mōs u' sequit' alleuiaō febȝ ul' doloris uel
diffic'lt' hanelitȝ Et hoc ē quod uoluit ar'
sue loco alle'to Cū dix' Si aut' fluxo uētȝ
ē in fine morbi et silit' 2m aliq' duoz moz
Aut .n. mā supple plēsis ad epar et uiscera
et sequit' ipz ī columitas Aut accit' a debili'te
epatis et pstractiōe digestiue uirtutis et con
tentiue ī ipso et sequit' p ipz putrositas. ¶ Co
ciliator aut' dcā dicta uidetur simuē q' qñ
mā apat' ē multa tūc si sup' fluxoū uētris
pellatur est malū qr transit per loca nob'ia
Sed pauca pōt expelli et bn̄ Et iō G. dixit
q' qñ plēsis est parua pōt euāri apte fluxoū
¶ Sed mō restat 3a dubitaō pp quid ut plurȝ
fluxo factȝ in pnc' plēsis ē laudabil' Eg'. fluxo
aut' in fēctoī fine q' .n. ita fit pz qr alit' dixit
diuisset factū ī pnc' boū u' vpo. hic diuisset
factū in supato a plēsi eē malū u ita eēt ut
plurȝ Videt' tn̄ q' nā pōt pnc'm mag' debeat eu
acuare cū dñio uirtutis p ea q' dixit in 9o ēte'pti
Egestiones nigre etc. ¶ Hic dz q' ab'te plies
ḡting' fieri ḡentez euones ī plēsi pōt pnc'm q'
in pma' sed nō p fluxoū uētris Et iō ē qr
nā pōstq' digessit māz plur'm dirig' ad mas
loco egritudinis mag' ḡentes Vnde ī plēsi mā
p sputū ī tusi expellitur. aut p fluxoū sang'
naxiū aut p sudorē. cū uie intestioz sit vald'
logīqz. Raro ḡtingit q' māz in pectore ḡfirmata
p illū locū expellat Et iō plies fit tal' euāo
in fine plēsis pp nocum'tuz coicatū epati ul'
sto'o q' ut mā plēsis expellat'. aut si fit ita
ut mā plēsis expellat' hoc ē qñ nā u' bn̄ dnāt'
mēi et regulat male euanez ut plurȝ. Ezi
pnc' plēsis rāo fit p fluxoū uētris u de mā
q' uindū ad pect' est trāsmissa. imo ē ī ambi
tu totis cuj cū pars ad pleura mitit' faciat
forte dolorē nā teptat aliun mitte q' dnāte
fit euāo iuuat'a nō tn̄ ita sic ī bona et laud'l
Et tūc uidet' ar'ta pncipalia soluta.

In oculis patiētez Cocło pntis
affor' est ista Bonū est ptueniare
diariā patienti in oculis. Pz. Illud est
bonz hunc pp quod diuitit' et euāatur mā
pāius ocloz. sed p diariā fit ita. ig' etc Et
simil' sūā colligit' 3a 3a cā' de obtalmia Et est
affor' util' docēs nos ut ī pāinbz ocloz sepe eu
acuanz p intestina Et sic ampliare possumus
ad alias pāie' istoz sensius ī capite Et si
ḡtingat diariā eē ex hūore cid' ssei cū supa
ute ī oculis ē meli'. Cū tn̄ nō intelligas oēm
diariā eē bona ī pāinbz ocloz. nā multo'rs est
mortal' diaria. Ez dicanz ut plurȝ

Hic affor'. In 9to p' pōit' ocnusa' 2o sūa
3o nūū dēcaruȝ ex illo. ibi 2a nō aut ī 3a quā
medīc'. ¶ Dic p' q' 1te affor' ē explanatz ḡtinati
u dz q' siccitas recēd't felleis egrīnbz ḡueien
tibz. ¶ De 2a dic' q' nō laudau' oēz diariaz
sed spontaneā ppea q' fit a uirt'e et sig't eius
dñiuz. ¶ De 3a dic' q' hāc euōn quilibz mēcus
debz auctorizare et eis ex'o ī pāinbz ocloz euare
p uentrē sic mains fāce medicos nri tēpis cu
rantes cū q' elisti cū alio patiētē ī delig.

Uesicam incisaz. Hic affor' ē 1te
ḡtor'z ē eē cassaz usqz ī pfundū. aū
uexicā aut cerē'. aut cor. aū diafragma

aut renes aut aliquod intestinum gracile aut stomacum aut epar. quod probatur sic quia omnis illa incisio est mortalis que insanabilis est, et aliis insanabilibus sequitur mors sed ita est de incisionibus membrorum nominatorum ergo conclusio autoris vera. Et similiter similiter habetur a galieno capitulo 2° est ultimus est in principio in hiis partibus et ampliat ad utrumque sexum et in omni etate. ¶ Sed potest non per quod non glutinet solo contactu in hiis membris est mortalis seu incurabilis ut patet in puncturis ulcera vesice et intestinorum. sed intelligitur de incisione perforante usque ad profundum maioris concavitatis istorum vel ad aliud latus parietis totius ita quod dicamus vocare incisionem quia cor incisum non est collum est incisum usque in profundum et accidit quando incisio pervenit ad ventriculos et diafragma quando pervenit totum maxime tamen de ipso verificatur quo ad partem magis panniculare et minus carnosam. Et per intestina gracilia incisa intelligamus duodenum et ieiunum et yleon. Et renes intelligamus incisos usque ad concavum vel a concavo usque ad convexum. Et per ventrem intelligamus stomacum maxime quo ad partem oris vicinam. Sed quia in commento textus magis declarabuntur transeamus ad illud

Quod mortale. Commentum primo ponit significationem huius vocabuli mortale. 2° declarat quando incisiones dictorum membrorum sunt mortales. 3° probat quid sit mortale in 2a cordis ibi. in 3a cum autem. ¶ De primo dicit quod hoc nomen mortale consuevit sumi duobus modis uno modo per eo quod inducit mortem presentem i. quod inducit necessitatis moriendi. 2° per eo quod solet esse signum mortis i. quod ut plurimum sequitur mors vel saltem mortis periculum. Sed ypocras non ostendit ad quem intentionem dicatur mortale. ¶ In parte 2a dicit quod incisio cordis necessario est mortalis. Sed incisio ceterorum membrorum dictorum non est necessario mortalis nisi fuerit magna et perforans quasi totum parietem membri. unde non satis si ypocras intendit quod incisio magna et penetrans in concavitatem vesice non sanatur quod si sit talis non sanatur. hoc idem continet in locis diafragmatis nervosis in locis subtilibus intestini supple quod incisio magna et perforans non potest consolidari. Sed de stomaco multi discordant dicunt enim quidam quod potest sanari si incisio fuerit versus suam concavitatem i. posteriorem versus spinam, et cum hoc dicunt quod non solum potest consolidari cum sic est incisus, ut appareant sui anguli i. cuspides aut interior aut exterior. Et dicunt quod eo medicamine curat quod fecerunt de vulneribus stomaci mortalibus. ¶ Curavitem. dat in casu sigillatim quare hec incisiones sunt mortales. Et dicit septem primo dicit quod cor dicto horum causas. Et de corde et de diafragmate dicit quod non possunt consolidari propter continuum motum. 2m est quod vesica non consolidatur quia sit nervosa et sine sanguine i. cum pauco sanguine tamen ipsa vesica incisa que ad partem colli que est carnosa consolidatur sicut quando inciditur ad extrahendum lapidem. 3m dictum est quod epar incisum non consolidatur quia sequitur sanguinis fluxus. Et ideo moritur homo antequam consolidetur et incisio sanabilis est quod bene incidit. Et ideo dicit se oppinari quod illi dicunt verum qui dicunt posse sanari incisionem epatis que non penetravit ad concavum supple venarum magnarum. Et est putat illos dicere verum qui dicunt concavitates epatis que sunt

que sunt digiti cum inciduntur posse sanari. dicit tertio quod multociens vidit sanari incisionem epatis. Nam in mobia civitate assie vidit vulneratum profunde in cerebro sanari, sed tamen hoc est rarissimum Et ideo illi sunt vidi qui dicunt incisionem magnam perforatam usque ad ventriculos non posse sanari tunc elevat spiritus animales. Et ego testor quod fui in uno et eodem anno in cura duorum in eius tempore senarum qui sanati sunt. licet de substantia cerebri nobilem partem perdidissent quorum unus erat infans duorum annorum et vixit usque ad annos viginti sed cum pauca discretione et debilitate unius lateris. alter erat annorum viginti et fuit integre liberatus. primus fuit filius Gabriel comitis 2us fuit filius nicolai filii abbatis Et fuit sua deceptione cerebri substantie manifesta cum a loco vulneris per ea accrescebat substantia mollis sicut cerebrum supra os que fuit oportunum cum corrosivis removeri. ¶ Quod dictum est quod subtile intestinum et stomacus quia sunt carnosa si incidantur usque ad concavum non possunt tamen consolidari Sed si incisio pertingit usque ad inferiorem concavitatem vix vel numquam potest sanari. 6 dicit quod idem dominum est de renibus quod vulnus perforans non potest sanari ultimo dicit quod hec membra incisa non solum cum alijs dictis sunt insanabilia sed quia eius non potest apponi medicina sicut in exterioribus

Quando incisum. Commento afforismus est iste os incisum aut cartilago aut nervus aut maxille tenues aut preputium non crescunt neque consolidantur. primo illa incisa neque crescit neque consolidatur que habent debilem valde calorem et sunt valde solida et compacta sed membra nominata sunt huius ergo conclusio vera. declaratur et patet per visum et tactum, et similiter ponitur supra galieno capitulo 2°. ¶ Non per quod dupliciter possumus intelligere tale membrum esse incisa, uno modo cum deperditione substantie propter primum dico non crescit et intelligit quod non venit postea ad complementum partium debitarum ¶ Et propter 2m dicit quod non conglutinatur i. non consolidatur per maiorem primam intentionem i. sine medio donec vomis ab eis. Et talia ambo sunt contra alijs membris firmantur. Et tamen per causam unde que dixi 3° tamen maxime tamen assignatur per causam debilitas innati caloris et duritiei sive compacta substantia.

Quod dixit. Commentum in commento primo exponit duo vocabula afforismi, 2° ponit oppinionem quasdam partes eius. 3° dat causam dictorum. 2a in hoc aut 3a in causa est. ¶ De prima dicit quod per non crescere intendit non redire ad tantam quantitatem ad quantam supple redysset vel venisset non facta partis remotione. per consolidari intelligitur iungeri ad invicem et penitus uniri sine medio alterius corporis. ¶ De 2a parte dicit quod de osse nemo dubitat quod non crescit amissa quadam sui parte sed discordant de consolidatione quia dicunt posse consolidari sed tamen dicit quod errant quia in brutis animalibus in quibus sunt ossa fracta et apparent consolidata si moriantur aut interficiantur reperiunt os fractum et quod partes eius sunt ligate cum quadam pellicula que si separetur videbitur quod partes non sunt invicem conglutinate Et similiter quod alij sunt qui dicunt quod alia membra ab osse dicta supra non conglutinantur sed h[illegible]

cesat in loco ubi debet esse conglutinatio .s. in loco fixure vel massionis. dicit tamen G. se non vidisse nec audivisse quod circo cesset in loco fixure et tandem dictorum membrorum licet fissio et fixura differat quia fissio est quando est penetratio usque ad aliam partem fixura autem est absque penetratione Et suple ypo. solum loquitur de fissione. ¶ De 2a parte dicit quod non consolidatur quia loca illa .s. membra sunt subtilia et nervosa Et non tamen propter hoc tantum quia multum distat ab invicem facta incisione quia partes coniunguntur.

Si sanguis in ventrem quod aforismus est ista Sanguinis effusio ad aliquam concavitatem preter naturam necesse est ipsum converti in saniem. Sed sanguis hoc modo effusus necesse est ipsum relinqui a regimine nature sed hoc stante corrumpitur et in saniem convertitur igitur conclusio vera. Et hec summa consulte et a longe potest colligi primo de differentiis febrium de in generationis saniei. Et utilis est ad extrahendum sanguinem cum est effusus in locum preter naturam. Cum sciamus quod .l. si maneat in saniem converteretur. ¶ No. tamen specialiter quod per sanguinem intelligimus massam humoralem aut simpliciter humorem rubeum et dulcem naturalem per ventrem autem intelligitur omnem concavitatem in qua non stat naturaliter et in qua non est aptus regi regimine nature. Et per saniem intelligimus illam que est bona aut utilem rem ex putredine non reducibilem ad bonum genitam modo dicto particula 2a illo aforismo circa generationem saniei. Causa autem difficilis est quia sanguis est calidus et humidus [illegible] qualitatum faciliter susceptiones putredinem [illegible] a virtute prohibente igitur quando est in loco in quo virtus non potest eum bene regulare tunc putrescit et corrumpitur et per consequens in saniem convertitur [illegible] et [illegible] aut mala sicut rem ingrata quemadmodum in [illegible] suo dicitur.

Hic aforismus. G. in 9o primo ondit littere diversitatem 2o ponit summam aforismi 3o ondit quid intelligitur per sanguinem 4o verificat aforismum. ¶ De primo dicit quod hunc aforismum invenit diverse littere unam quod loca habet spatium loco ventris et intendit omne spatium ventris. Et hoc fit per illud quod dicit particula. ¶ In 2a parte infert ex dicto quod sensus ypo. est quando sanguis exit a loco in quo esse consuevit ad locum ubi non debet esse preter naturam tunc convertitur in saniem Sanguis in. quando cedit a vena et vadit in spatium quod est inter venas in quo esse non debet. ¶ De 3a dicit quod per saniem intelligitur quedam materiem saniei in qua sanguis convertitur propter [illegible] et suple post putredinem est mutatus in aliquid sive sanies sit bona sive mala. ¶ De 4ta parte dicit quod ypo bene dixit quia quando sanguis exit locum suum non servat proprietates nature sed permutatur in saniem suple bonam aut in rem ingratam.

Maniacis varicibus Iste aforismus est 1tus in maniis curatur mania per adventum emoroydarum aut varicum. Per per illas curantur maniaci per quod materia manie diverti et evacuatur. Sed emoroyde et varices Et hunc [illegible] Et concordia et notitia collige ut supra illo aforismo chilias et frenetici Et ubique
pruat intelligatur aut integre aut in parte removeatur morbus vel phisicum augustinus quod alias est futurum Per varices autem intelligere vene preter naturam ingrossate valde nobilis in curre sicut sepe contingit videre in curribus portitorum quando puenint ex [illegible] sanguis inclinata ad cura

Quia non G. in 9o verificat aforismum dicens quod naturaliter materia manie de membris nobilibus transmittitur ad nobiliora cum transmittatur sanguis inclinatum ad anum vel ad varices ideo sequitur manie curatio

Quicumque dolores Aforismus est iste. Omnes dolores transeuntes a dorso in cubitos curat flebotomia Per. Omnes dolores curat flebotomia quorum materia et causa evacuatur. sed huiusmodi talium dolorum causam evacuatur ergo conclusio vera. Et istius summa colligitur 22a 3a canonis de cura doloris iuncturarum canonis primum in descriptionis solutionum Et est utilis et ampliatur ad sexus et etates. ¶ Debetis tamen attendere quod cum dolor sit accidens non potest transire de subiecto in subiectum Et ideo per dolores transeuntes a dorso in cubitos debemus intelligere dolores qui fiunt ex materia quod faciebat dolorem in dorso quando a dorso in cubitos transit. ¶ 2o debetis attendere quod plurimum materia que hoc modo transit est sanguinea propter magnas venas quibus mediantibus brachia sunt ligata cum dorso licet igitur aliquando ventositas aliquando materia catarralis frigida aliquando sola mala qualitas a partibus dorsi communicaretur cubitis et faceret dolorem in quo non competeret flebotomia tamen non tollitur quin aforismus ut pluribus sit verus quia ut plurimum materia est sanguinis mixta aut sanguis ut plurimum

Loco doloris. G. in 9o primo ponit diversitatem iuncturas in littera huius aforismi 2o verificat litteram stante ut iacet 3o verificat aforismum secundum aliam litteram 2a est igitur 3a in et sic hoc loco ¶ Dicit primo in quibusdam libris loco doloris ponitur collectionum faciens dolorem quod est inutile dicere cum sit impossibile materiam notabilem quantitate currere ad hec loca et non facere dolorem. Alii autem libri habent dolores aut a dorso aliquando se movent quia materia de loco ad locum effluit Et aliquando est sanies [illegible] quando cum ea est ventositas grossa et inflativa. ¶ De 2a parte dicit quod si habeatur collectio et in hoc [illegible] est quorum dolorem esse propter collectionem quia loca nervosa et lacertosa essentialiter sunt materia doloris .i. sunt per suam naturam [illegible] sensibilia [illegible] fiunt faciliter subiectum doloris in quibus competit flebotomia ad evacuandam pure [illegible] ubi modicus quod sumit hic [illegible] aliter quod aforismus 22e particule quia hic sumit pro evacuatione ¶ Sed forte quereret de qua vena et an de quo cubito an de eodem vel diverso debeat fieri fleubotomia. Respondetur secundum Avicennam 22a 3a loco allegato in concordia quod de vena eiusdem brachii quia dixit quod est evacuandi de vena magis ut sanguis evacuetur ex parte sue declinationis .i. ad quam declinat Et quod licet hoc intellexit cum non competit totum plenitudinem non amplius currente materia in quo casu non est diversio vel quia flebotomia sit principaliter pro cura doloris dorsi et non pro cura doloris brachii quia cum dorsum sit nobilius brachio non debemus facere magis diversum dorsum de currente sed pro locum non declinat evacuare.

Si timor et pusillanimitas aphorismus est 1us. Timor et pusillanimitas multo tempore durantes faciunt homines maniacos perfecte.
Ista faciunt interius et perfecte maniacos que faciunt humorem inducere in cerebrum. Sed timor et pusillanimitas multo tempore durantes sunt huiusmodi ergo uera. 2m ostenditur in littera quid tamen introducant quem quod ypocras intendit timorem et pusillanimitatem multum durantes significare maniam completam cerebri et cordi plurimum communicatam. Et similia dicuntur colliget 2m prima infectionis siue introductionis partis 3e capitulo de mania et iuxta 2m capitulo de signis manie. Sed specialiter descendendo nota quod timor sumitur hic proprie pro passione consequente perceptionem mali futuri. Et a quibusdam dicitur expectatio mali, sed est dolor consequens hanc expectationem. Sed pusillanimitas quoque sumitur proprie pro passione consequente perceptionem mali futuri prout distinguitur contra magnanimitatem quia est passio per quam homo perficit se in honoribus honoribus quibus sumuntur pro tristitia rei apparentis male de preterito. et hoc modo dicit dyascorides partis 34. Et eius non fortibus in questione manie sunt superfluitas tristitie et timoris. Et puto hoc intelligere hic ypocras. 2o notandum quod mania est corruptio opinionum cogitatiue et estimatiue uirtutum declinans ad timorem et malitiam propter humorem malum. et hoc modo est communis ad illam que maniace contingit et que est sine mania. Et hoc modo sumitur hic. 3o notandum quod quando timor et pusillanimitas accidunt. hoc est aut a causa intrinseca siue prima cause extrinseca que debet talem timorem et tristitiam facere. Et quando est ultra mensuram qua fuerint communiter in homine sano. uel in eo sano qui timet significat maniam. Et si diu durauerit significat eam completam. sed quando non diu durauit non oportet quod significat ipsam confirmatam. Si non fuerit a causa extrinseca patente et diu durauerit significat maniam et etiam causa quia non est fugiens idem esse causam et signum ut alibi ostendi. Ita quod mania est causa timoris et econtra timor est causa manie. non tamen quod idem timor singularis sit causa et effectus manie. nisi ipsemet est effectus. Sed timor uero ab hostibus causat humorem maniacum, qui est causa manie passionis et ista passio facit illum maniacum de nouo timere. posset tamen dici quod unum esset causa producens uel que producit et aliud est causa conseruans uel augens. Sed dubitatur primo de modo quo timor et pusillanimitas sunt causa manie. 2o quomodo econtra melancolicus humor est causa timoris uel doloris et tristitie. Ad primum dicitur quod tempore timoris spiritus clauduntur intus et mouentur motibus per quos subtile sanguinis resoluitur et exhalet [illegible] spirituum [illegible]. Ad hoc fit sanguis ingrossatus et melancolicus humor generatus. et cum hoc ingrossatio et infrigidatio spirituum cordis qui postea communicati in cerebro et ibi consistentes animalium sunt causa quod animales spiritus generantur non clari sed opaci nigredine proportionales et tandem faciunt maniam. Ad 2o non dicitur G. in [illegible] de accidenti in fine quod causa est quia melancolicus humor est niger et tenebrosus ideo facit timorem cum est intus quia tenebre exteriores faciunt timorem ut patet. Et dicit partis 34 loco allegato huius rei index consentiente causa dicitur quia est propter generationem maniam facientem siluestre spiritum cerebri interius et facientem ipsum timidum propter tenebras ipsius sicut tenebre exteriores solicitant et timere faciunt. Auerroys autem reridet illo dicens 3o colliget. Et qui dicit quod causa fit propter humorem melancolicum nigrum sicut fit timere homo in obscuro dicit illum cantatorem. Et ideo dicit quod causa est quia humor melancolicus facit manam maneriem spiritus in cerebro uel spiritu propter quam homo inclinatur timere et fictari et cogitare corrupte sicut sanguis facit letitiam non quia illuminet animam aut spiritum sed propter complexionem quam facit. Omnia scribit paris post dicta. Sed est sciendum quod de natura istius humoris maniaci est ut ipsum sequatur talis actio sicut de natura sanguinis est ut eum sequatur gaudium et letitia. Et non dicemus propter hoc quod sanguis det lumen anime. Et ideo placet mihi quod dicit Auerroys licet puterem illum uoluisse G. et dicit. Sed nolluit dare causam quare mala que facta et ficta ab humore melancolico fiunt hec actio magis quam ab alio causa et posuerunt quidam solutiones et tu elige.

Si quis timore. G. in commento primo ostendit abitudinem timoris a causa intrinseca ad maniam. 2o a causa extrinseca 3o veritatem per experientiam 2a ibi [illegible] 3a ibi multos .n. De prima dicit quod si timor et pusillanimitas fiunt a causa intrinseca et preter naturam, tunc significant maniam et si non durauerint multo tempore. De 2a parte dicit quod si fit a causa extrinseca manifesta et diu durat efficiuntur maniaci et complete manie. De 3a dicit quod uidit multos incidisse has passiones scilicet melancolie propter iram [illegible] et tristitiam que fuerunt continuum sicut parentis [illegible] magis in patria per suam naturam.

Interstitiorum si incidat. Iste aphorismus autem commento sunt manifesti quod dicitur super illo aphorismo vexica incisa etc. Vide ibi.

Herisipilam ypocras in aphorismo intendit duas conclusiones quarum prima est ista permutatio de herisipile de loco exteriori ad interiora non est bonum. Probatur quia permutatio rei preternaturam de loco ignobili ad locum nobile est malum. 2a conclusio est quod permutatio herisipila de loco interiori ad exteriora est bonum. Probatur quia est bonum ma et rei preternaturam permutari de loco nobili et venire ad ignobile aliis paribus. Et concordia sunt in 3a G. capitulo de cura herisipile per partem et in tegre 16e continentis capitulo primo. Nota tamen quod hic per herisipilam intelligimus apostema colericum et dicimus possumus ymaginari herisipilam factam corporis continuitatis intus. Et ideo dicit loco allegato dyascorides et caue ne hunc materiam redire facias scilicet ad membrum interius nobile. 2o modo potest redire intus quia ad exteriorem et uenas sub cute consistentes. Aut si ad loca que uere dicuntur membra interiora ferantur ad illa tamquam ad uiam. Et hec 2o modo quia est bonum conuertere intus erisipilam extra factam ut patet quia per ferrum in ea causa interiorum tale manum educere in quo trahitur materia de exterioribus ad interiora, sed sit ad uiam. Et sic cum repercussiuis uniformiter materiam repellimus intus in uenas uicinas, quia non timemus quod non uadat ad membra que uere dicuntur interiora. Et tamen non hic ampliamus aphorismum de hiis que dicit commentator in commento.

Non hoc de sola commentator primo ampliat aphorismum 2o laudat ypocratem 3o dat modum quo est habita utilitas

affor. 2a ibi sed invenimus 3a ibi quod autem. De
prima dicit quod hoc dictum non solummodo intelligendum est
de herisipila sed de omni passione que quando mutatur ab inte-
rioribus membris nobilibus ad exteriora ignobilia est
bonum. sed si fiat econverso quod ab exterioribus moveatur intus est
malum. Et hoc sic intelligendum secundum modum expo-
situm in afforismo. De parte 2a dicit quod nos invenimus
in hoc libro ypocratis multa nominare ad similitudinem et
ad auctoritatem multarum aliarum et ad autoritatem inter
alia et ideo laudandus de brevitate. In 3a dicit
quod hoc fuit manifestum per experientiam sed tamen est
aptum id est clarum verum id est per rationem.

Quibuscumque in causone. Iste presens
afforismus est iste. Alienatio est signum sanitatis
in causone cui supervenit tremor. Sed illud est
signum salutis causonis et tremoris quod significat
materie resolucionem sed alienatio modo dicto contingens
significat materie resolucionem in causonide igitur etc. Et
hanc sententiam habemus ab avicenna 2a 3ii capitulo de tre-
more et prima quarti capitulo de causonide. Ubi
nota quod causon dicitur a caumate vel medio quod
est febris plurimum incendens passive in partibus
cordis. Est autem causon febris continua procedens
a putredine colere vel flatis salsi in venis cordi
vicinis quamvis in venis omnibus totius. Et dicitur cau-
son verus qui est a colera et non verus qui est a
flate salso. 2o notandum quod hoc nomen tremor
sumitur quandoque pro motu quolibet concussivo membrorum et
hoc modo large dicimus de tremore in febribus ri-
goribus. Nunc ergo quod omnis tremor sit accidens virtutis
voluntarie motive quia autem sumitur pro nocumento
operationis virtutis voluntarie motive quo sumitur
a G. ubi de accidenti et morbo et motus preternatura-
lis componitur ex motu facto a virtute membri
motiva voluntarie conante aliquam facere opera-
tionem et motu facto a gravitate membri vel alia
sua naturali inclinatione seu dispositione contra inclinationem
et conatum virtutis voluntarie motive. Et de isto
loquitur avicenna 2a 3ii describens ipsum in capitulo
ypocratis quod est morbus officialis eveniens propter defectum
virtutis motive et motum lacertorum secundum conti-
nuitatem corporis gravitatem corporis intromittens sua
motione in motione voluntaria. Et constat con-
siderantibus verba avicenne quod abusive dicit morbum pro re
preternaturali nam tremor est accidens non morbus ut
constat ex G. loco allegato. Sed si tremor ponatur morbus
quem talis actio sequitur non tamen est morbus officialis quia
in non officiali puta in figura vel situ vel forte
ut dicit marsilius quia propter malam compositionem fractam et similia
contingit tremor ut vult G. loco allegato. Sed officialis
dicitur quia est proprio membri organici in operatione sua. Sed
tamen de utroque potest in afforismo intelligi et sufficienter ut
dicetur. 3o nota quod in causone contingit propter materiam
excessivam materiam concitari nervus unde accidit tremor
et post virtute agitante et resolvente materiam
contingit fumos huius male materie concitari cerebro
et fieri alienationem. Et ita alienatio que non durabit
nisi propter resolucionis materie sufficientem magis dissolu-
cionem fuit tremor. Si non tremor sumatur pro accu-

sione accidente in vigore qui est in principio causus fuit
per sudorem materia transmittente de venis magis ad musc-
ulos et loca sensitiva tunc res est facilior quia alienatio
tunc significat materiam iam dissolutam et tempus quietis ita ut
capiti coniectur et per consequens quod morbus solvitur. Avicenna
autem prima quarti dat duos intellectus afforismi. Unus est quod si pa-
tienti causone supervenit tremor alienatio significat quod
solvitur tremor quia significat quod cerebrum multum calefit
unde nervi calefiunt et resolvitur materia tremoris.
Et ita non dicit ypocras quod alienatio significat salutem sed re-
motionem tremoris. 2us intellectus est quod si in causone
est alienatio et supervenit tremor solvitur alienatio
quia materia pellitur ad nervos. Sed secundum hunc ultimum
sensum potius deberet afforismus dicere alienatio solvitur et non
solvit. Unde si mori posteriores tibi placet. Que
autem sit intentio G. dicetur in commento.

Quibuscumque. G. primo conutat se a continuatione afforismi
2o docet quomodo alienatio potest solvere tremorem. 3o infert
afforismum non esse ypocratis ibi 2a Ego tamen 3a ibi Sed
hic ypocras. Primo dicit quod ipse permittit quoscumque alios
commentatores hunc afforismum cum ipsum introducunt
et dicunt fuisse ypocratis ad multos alios auctorizandos
sive ipsum fecerit ypocras sive alius. A 2a parte dicit
quod ipse exponit hoc modo quia materia faciens causonem
est intra venas et arterias et ideo si mutetur
ad nervos necesse est quod faciat tremorem propterea
contraria cerebro fit alienatio et tunc removetur
causon quia non est amplius febris procedens a
tali materia in talibus venis quod requiritur ad esse
causonidis. De 3a dicit quod ypocras non consuevit hoc
modo dicere quod morbus solvatur scilicet quod ipse removeatur
et loco ipsius remaneat alius non minus periculosus
per. Et ideo simpliciter non credit ipsum fuisse ypocratis.

Quibuscumque empici. Iste afforismus est iste. Omnes
illi empici aut ydropici qui aut-
uruntur aut cauterizantur aut inciduntur a quibus
subito fluit aqua multa aut sanies multa pereunt
omnino. Probatio. Omnes illi patientes hos morbos pereunt
a quibus subito magna quantitas spiritus dissolvitur
et in quibus spiritualia membra valde gravantur
sed omnes empici aut ydropici isti vel isti a
quibus subito fluit multa aqua vel multa sa-
nies sunt tales ergo conclusio vera. Et sumitur sententia colle-
2a primi capitulo de causis debilitatis virtutis. Et quoad
primam de ydropicis 14a tertii 3a capitulo de cura asc-
litis. Utilis est afforismus monens nos ne in dictis
casibus permittamus multum magis subito egredi et
ampliatur in omni evacuatione et in sanie magnorum
apatum. Nota tamen primo quod empici dicuntur o-
mnes habentes collectionem saniei in pectore maxime
quando in concavitate magna pectoris effunditur talia
non est quia saniei quantitas quod non sputatur quod
per sputum possit purgari. Et tunc aut in-
ciduntur inter 3as et 4tas costas aut inter quintam
et quartam. Utrumque autem loco incisionis fit apertio
cum cauterio penetrante usque ad profundum
pectoris. Et in primo casu dicit ypocras quod si puntur
subito multa sanies omnino pereunt. 2o no-
ta quod licet ydropsis dicatur de timpanite et de

yposarca potissimu tn dr de ascite i qua ueni e pleni aqua et qm aqua e idrdies me et tuc oz q me apiant locu uentres aut cu flo aut cu cautio ad aqua extrahenda Et i isto ex dic ypo q si permutat subito multa aqua extrahere perit oio

Attende tn 3o q no debent tales cuas tepta re ii in casib desprat per alios mod. Quo aut et cu quib conditoib ista fieri debet vide pti 10 3i et parti 18a eiusdaz. No tn 8to q adhustio siu cauteriza no penetrans vsq ad interiora e sine pi culo i empimate Et tu vide modu ab albucas chi et ab alibathe qui hoc clari q auic decla rat

Iporcias empicos

G. in 9o p declat qd sit empic et quo et cu quib circustatijs sit incid endus aut urendus 2o ondt q hac duaru opatiom sepo fiat in ydropico 3o pot inter ypo. et alias partes auctor oppositam. Et ampliat auctor 6o as signat cas ueritatis auctor ibi 2a ydropico no ibi 3a ypo in hys ibi 5ta oppositates ibi 4a q de cetis i 6a q fieri. De pa dic q ypo consueuit p empicos intellige illos qui ht saniem in medio inter pect et pulmone et monstrauit quo debent incidi In libro qui incip. Si uene pulmonis que librm aliq intitulat de empicis. Istis tn empicis no est utilis incisio nisi labo rent magno empimate in quib desprat q pos sint saniem p screatum expellere. Isti n. patiut magnas angustias hanelit qz spatiu pectoris i eis est factu angustu pp multa saniez et io coguntur ad incisiom uel adustiom. De pte 2a dic q medici mag consueuerunt incid ydropicos q urere Et ca e qz i empicis e prohibenda putrefa ctio quad fit p adustiom sed hoc no oz i ydro picis. De 3a pte dic q ypo. in istis p incisiom et adustiom intendit subitaz purgacioz i. illam i qua e subita et multa eua. et utraqz intendit cauenda qz ex eis no portendit bonu. De parte 5ta dic q oppositas dic aliqs manus de ydropicis q ipse uidit multos perire subito a ptos a se. pp multa purgacioz Et ide hodie sepe uidetur a temerarijs medicis. De 4a pte dic q hoc q e dictu est hic ab ypo. pot intelli de cetis mebris sic de pectore qd mag cpite apte i aliq loco si subito incidit et euacuat multa saniei quantitas e molestu quia subito incidit subtilitates i. gracilitates paruu facie et defectiom uirtutis et uix postea ad se redit

De pte 6a et ultia dic q putat hac debi litate sequi euata sanie in empicis qz du sanies est ibi apium poi uenar. et defiaz acuitate saniei putris p quos tn oppo se sanie du e pus no euanescit nec effluit spus sed sanie euata egredit et ita est cu defectione corp. Et tn hoc dictu no oz i ydropicis dic de similez cam Et cu hoc qz aquositas in uentre ydropicis portat omnis apat epatis qn epar e apatu. Et si no sit portat qs om sim Et io si aq subito euat aquatur dorsum et supple z stomach et intestina et trahit seq diafragma

et cetra mebra inferiora i pectore contra et sic maxi ma fit debilitas unde mors sequitur

Eunuchi n podagzant

q. affor est ista Eunuchis non fit podagra neqz caluiciuz in quibus no fit ca podage neqz caluicij sed in eunuc no fit iste ca. igit etc. de aa cacha lutfaz declarabitur Et hanc snaz de podagra colligite 22a 3i ca de dolorib iuncturar. Sed de caluitio heture ab ypo i libro de humana na Et utilis est affor ad docen q nimiu coy tum eunuch. tanqz podagre et caluicij cam Et ampliat ad artetica ut dic G. in 9o.

No. igr primo q p eunuchos debem itellige mares qui carent testiculis sine qz fiunt ab eis sine qz no fiunt nati Et isti mares differunt quia no obstante q merito gnis radicis et pluriu mebror gnonis sint apti ad ge nerari sibi sile in alio tn ex accidente pter nam hanc aptitudinez ad actu duce no possunt Et tu ex isto considera q sic no e impole unu ee masculum et feminini seo et hermofrodita ita no uidetur impole aliqua ee qui non sit masculus neqz femella qz nez heat ex mbis generatiuis et sine pa aptitudinez accipien in se ab alio gnonem nec ad gnonez in alio. Utrum aut sit pole aliqz mare ita assimulas ut nz sit mas nec fema uel q mas fiat fema e alia questio. Nam auic uidetur uelle q complo mascla et co feminina sunt accnta inseparabilia. Sz hoc mag ht uideri po de gnone aialium io dimitto

2o principale notan q eunuc accidit remis sio caloris in toto Et ro est qz ro ht tra smittere naliter multu de spu uitali et opare de nali et recipe multu de aiali Et i ex illa istrupib fit apti retinere uirtute corp cale toturn recte sic ignis in fornace stufe p quo calefacit ollas uitreas multo magis callefacit masiom qz si ille olle no fuisset ab igne calefacte Videtur tn calor testicloz magis ad quasdam ptes dirigere se Et io ex pmutatione in tali calore accidit in quibusda partibus pilos cadere ut in barba. In quibusda aut no cade Ex quib pz q fiunt eunuci et humidiores q fieret si eunucati no essent minor facta dissolone. Secu 2o multiplicati flata in eis et sangs fiet gramore mag apte descendere uij nates et crura cresunt i eis. 3o nondum q licet p coytu debito mo et tpre facto euacuntur supfluitates tn p ipm indebite factu et ampli oppositu pa sequi caloris nati diminuo et uires dirigere debilitate maxe in iuncturis q sunt mebra nalit fria et longius plurimu a fonte caloris et in quib humtas flati pporlis naliter ad eas hu mectandas ut sint apte motui Et qz hoies sunt ad libidines pclunes io hntes testicloz et potentiaz coeundi coit utuntur plus debito coytu. Ad q peca sequi Et ero qui e inor dinata comestio et potatio ad satisfaciendu

debilitati scepti coytu pp qua multiplicatur indigo
Et ego multocies tam senes q iuuenes cognoui q
hoc modo sunt ad morte deducti qz utentes nimio
io coytu debilitabatur pea stabundanti i abis
et multis nutrimentis suppleuerunt venas hu-
moribus paratis putredini in quibus putrefacta putredi
p febres perierunt. ¶ Sto no q podagra sumi-
tur p egritudine dolorosa pedum sumendo pedem
p pede magno incipiente a capite coxe Et max
p egritudine dolorosa iuncture alicuius in pede
quia tn sumitur p dolore quilibet tale egritudinem
vn dicit qui de podagra loq intitulat capitulum
de doloribus iuncturarum siue sit dolor siue
egritudo i oppilone siue in qne siue apa no
tn esset inconueniens concedere q podagra est ea
febris et accides catteri et mor. Sed q dicit
marsili q dolor no est morbus qz morbus non
dnatur nisi dispones q possunt oibus mbris acti
sic mala opo mala oplo et solutio otinuit
puto q no sit verum qz dilatatio e morbus et n
pter omnibus acti et multe figure sunt mor
in uno mbro ¶ q no q cause podagre aut
st ex pte mbri recipientis aut ex pte mbri ma
dantis aut ex corde humorum aggregatorum i core
corporis quando residuo corde bn se habet ut pes
sit debilis oppositio et sic quius et io satis de su
perfluitate recipies no potest nutrimentis sufficienter
digere ymo ex eo remanebunt parte i mbro
q paulatim ogregate faciunt ibi mala oruem
pretinaz aut mala oruem s. tumore et tan
dem faciunt dolore et sic podagra aut rad
ix in core n sunt mala disp n mala di
spositio mbri Unq aut hec dispo mbri
e otracta a natiuitate quia ex patria hereditate
quia sequentes ex nimio motu aut nimia
quiete aut aliis causis mbrum debilitatibus
Spm pum si cap aut epar multiplicet stata m-
ulta aut alios humores quos transmittet ad
pedes et alias iuncturas no obstante q
aut transmissionem erunt satis forte in etiue
et tunc dicam pede a fortitudine mbri madant
Secundum zm sic si pp regim malum i alo uel i
potu sint multiplicati mali humores q sti
mulent mbra ad opellem malos humores Ex
his pz cur q eunuci no podagrizant ut plurimum
qz no coeuendo no debilitatur iuncture
q tria ophendunt omnis nutritionis cum podagre
¶ Co no q caluitium cum sit defectus pilorum
pp defectum humitatis cutis cum i eunucis non
ita desiccat humidum eis abstinentibus a coytu qu
possit pilos ontinere ideo in ipsis ut plurimum non fit
caluitium. ¶ Ultimo no q G. videtur velle i oto
q tpre ypo no erat usitum eunucos podagri-
zare sed in nro tpre videtur no tn ita sit
in eoeuntibus

Incisio testiculorum. G. in gto p° uer
iterat parte affor de caluitio 2° de poda
gra 2a ibi podagra. ¶ In pa dicit q incisio
testiculorum in eunucis desiccat eos seminis et io
sic femine no fiunt calue pp humiditate

sta eunua no fiunt calui. ¶ Podagra sicut qd
dictum est et p° ondit modum Yolliciamis 2°
iuxerat gnales cas cum quibusdam spealibus podagre
3° ex dictis ondit quo se hnt hoies hodie et quo
tpre ypo ad podagra et to amplia affor et vedt
ad unaz speale cam podagre 2a i ypo hic ibi
3a Sz i tpre ibi 4to quaqz dieta i q et hereditate
¶ In pa dicit ypo dixisse supple podagra no fieri
eunuces qz ita erat tpre suo et no videt eos po
dagrizare Sz eis hodie venit podagra qz filij
nri tpris uiuunt cum suauitate et luxuria et gulositate
¶ In 2a pte dicit q hec no fiunt iterum ypo q i
oibus podagricis appetit ad patien frequenter podagra
pedes sunt debiles et ista e una ca ex pte passiui
mbri uel patientis sic in epilenticis est debile ce-
rebrum sed tn no necessario tales incurrerunt poda
gram n peccauerint in dieta et i regimine vite
nam no fiunt podagrici n cum humores ad pedes desce
dunt qz humores si no crescerent et n fluerent
hec passio no fieret Ex quibus sequitur q fortissime
cause sunt ad podagra errores i regimine pp quos
humores aut multiplicantur aut fluunt indebite
Et sedet q nimia quies et nimia exercitia sunt
inimica huic passioni et similiter forte uinum Et max
qui bibitur ad saturitatem cibi qz si illo tpre bibatur
max feriuntur nerui 2 loca neruosa Nocz etiam
coytus Et i hoc st specificauit p q alios intelligimus
errores Sz i sunt mag com ontingentes et fortiorum
et nimia quies cum sit ca debilitatem digestiuam
et retinendi superfluitates et infirmandi mbra nocet.
Uinum mostum calefacit et dilatat et hoc m e ca
attractionis ad mbra fatigata Uinum aut sui
dimicabilitate penetrat i uenas et cerebrum et pea
i neruos n ca multa sui hitudine penetret accessit
no regulata sufficienter a neruorum oplone io
pea illos infirmat et loca neruosa penetrat replet
ieiuno aut stomaco mag nocet qz e purum et qz
imediate neruos stomaci p quos sui fumi facile cere
ro eomittuntur et qz trahitur ad uenas antequam sui op
leatur calefactio ut dr 2a pti sumia d pl sity
Et io alba mag nocet q mag sunt penetratiua
de coytu satis dictum e sup. ¶ In 3a pte infert
quo se hnt tpre suo et quo tpre ypo dicens
q tpre ypo hm s. podagri fuerunt vari et pa
uci facientibus hoc regimen et bona dieta et otin
entia qua comedebat ad sufficientiam corporis et n
ad uoluptatem Sz qz hoies nri tpris p diues sunt
ad delectationem io hr tpre sunt podagrici innumeri
i. sine modo qz nimium se exercent et fatigantur
et inebriantur uino et comedunt plusqm digerere
possunt et bibunt uinum forte i. uinosum ieiuno
stomaco et utuntur multo coytu Et si no faciunt
oia ista simul tn faciunt aliqua ex istis duo uel
plura sunt nociua Ex quibus sequitur q licz eunuci
nri tpris no coeant tn fiunt podagri ex
nimia delectatione et gulositate. ¶ In 4ta pte
dicit q ista q sunt dicta de podagra intelliguntur
de ateriori qz hoies pus fiunt podagri pea
arteria incipiunt aut a podagra quia pedes
sunt inferiores et io mag receptiui humorum

et cum hoc mag laborant portati cor. Et hec
sumi'r detenta p[er] dolore iuncturar[um] aliar[um] a sim-
ctitis pedum sic et manu et aliar[um]. ¶ De ul-
tima parte dic q[uod] podagra contrat[ur] podagra q[uia]
spmate macilato exeunte necessario e ca debilt
pedu filior[um]. Et p[ro]pea addita ca mali regimi
duplici ca patient s. parent et sui met c[ul]pa.
¶ Hic dubitatur

Utrum eunuchi no[n] podagrizat nec
fiant calui. Ad p[ri]me ne[gati]ue ar[guitur] sic. Ho[m]i-
nis partes supiores et capit[is] oppriunt magis
i no[n] eunucat[is] alys paribus ig[itur] mag incu[r]rut calui-
tiu[m] q[uo]d tenet q[uia] potissima ca caluicy e siccitas
partiu[m] capit[is] ut p[atet] ex c[ommen]to et de[clarat]ur est p[ro]p[ter] dar[um]
p[ar]ticule p[ro]blematu[m] 3o cu[m] querit p[ro]p[ter] quid nimium
coeuntib[us] et eunuct ledunt[ur] ocli ad acum ue[ro]
hec rndent in hac forma. Aut q[uia] his quid[em] p[ro]p[ter]
coytu[m] hys aut p[ro]p[ter] excusiom[n] superioa fica fiut
mag q[uam] oz. ¶ 2o sic i eunuc p[ro]p[ter] defectu[m] calo-
ris ma[te]ria pilor[um] no[n] elleuat[ur] ad caput sic in
no[n] eunucat[is] igit[ur] ca[usa] deficiunt pili et p[er] [con]s[equ]ens
cui fiunt calui et ar[guitur] q[uia] eis ob illa[m] ca[usa]m cadit
barba. ¶ 3o ar[guitur] q[uod] eunuc[h]i debeat podagrizare
illi facilis incurrerit podagra in quib[us] ma[teri]e plu-
rime currunt preternal[es] ad cura et parte
inferiores sed i[ta] est eunuc[hi] igit[ur] etc. a[rgumentum] e ma-
nifesta q[uia] ut p[atet] ex Ga[leno]. in 9o p[ro]p[ter] motu[m] talium ma[teri]ar[um]
ad pedes fit podagra et no[n] sin illa. b[ene] q[uod] aut
q[uod] multa ma[teri]a mouetur ad inferiora i eunuc[hi]s
et ad pedes e dar[um] p[ro]ble[ma]te dicto et p[arti]cula 4ta
p[ro]ble[ma]te 21o ubi querit p[ro]p[ter] quid eunuc[hi] ulcerosa
crura h[abe]nt. ¶ Confir[matur] q[uia] coyt[us] curat egritud[ines]
flaticas ut sumit[ur] 2o 3a ca[pitulo] de iuua[mentis] coyt[us] et p[er]
[con]s[equen]s qui vtunt[ur] coytu mini[me] debent illas incurrere
cum ig[itur] eunuc[hi] no[n] sit hui[usmodi] ymo p[er] [con]s[equens] sequit[ur]
q[uod] mag[is] incurrunt et p[er] [con]s[equen]s podagra. ¶ In
oppositu[m] est ypo[crates] i afforis[mis]. ¶ Pro dubio
p[ri]mo pona[m] notabilia 2o q[uesti]one[m] de q[uesi]to. ¶ No.
igit[ur] p[ri]mo q[uod] eunuc[hus] p[ro]p[ri]e d[icitu]r ho imp[er]fectus aut
carens testiculis a na[tur]a aut ab aliq[ua] alia ca car-
ens eis uel h[abe]ns eos absq[ue] uirtute testicolor[um] sue
etati p[ro]p[ri]e[tat]e q[uo]d id adidi q[uia] pot fieri eunuc[hus]
p[ro]p[ter] [con]strictione[m] testicolor[um] sic dicimus castrari tau-
ros au[t] arietes et diceret[ur] eunuchus esto q[uod]
illos destructos testiculos h[abe]ret. ¶ 2o nota ut
d[icitu]r c[omen]tum litt[er]a q[uod] testiculi cu[m] hoc q[uod] h[abe]nt uirtute[m]
generandi sp[er]ma [etiam] reflectunt calore[m] sup[er] totu[m]
et reuigorat sua irradiatione calore[m] cordis
et alior[um] m[em]bror[um] cor[poris] et ip[s]is deficientib[us] aut
destructis defic[it] hec uigoratio et effect[us] multi
q[ui] hanc uigora[tionem] sequu[n]t[ur] unde ipsi fiunt feiores
et leniores multiplicata h[umi]ditate leniete et
tam i morib[us] q[uam] in cor[pore] h[abi]tud[in]e declinat ad
feminas. Un[de] sanguis eor[um] fit feior et grossior
accidit q[uod] mag[is] fertur ad inferiora et ideo
ingrossant[ur] magis sic nates et crura et [n]o[n]
solu[m] na[tur]ali grossitie sed [etiam] apantur et fiunt
i eis ulcera putrefacta ma[teri]a q[ue] fluxit ad ea.
¶ 3o no[ta] q[uod] ex calitate reflexa i totu[m] corpus
a testiculis accidit humores subtiliari et fieri mob-
iliore[s] accidit et neruosa m[em]bra fieri mag[is] apior[um]
poror[um] que cause quodam[m]o[do] p[re]parat ad egritu-
dines iuncturar[um]. ¶ 4to no[ta] q[uod] coiter quaq[ue]
[con]uenit administrat[ur] q[uia] [con]uenit p[ro]p[ter] h[oc] p[ar]tim
dic[itur] q[uando] [con]uenient[er] administrat[ur] p[ro]p[ter] nimiu[m] usu[m]
Sed ex coytu [con]ueni[ent]e administrato sequit[ur] multa
iuua[men]ta q[uod] ponu[n]t[ur] ab Auic[enna] 20 3a ca[pitulo] de iuuam[en]t[is]
coytus. Int[er] q[ue] iuua[men]ta e q[uod] [con]fert oib[us] egritudib[us]
flatuosis ips[e] t[ame]n [con]tinuaq[ue] [con]uenie[nter] administrat[us] dilatat
poros in toto cor[pore] q[uod] p[atet] ex Auic[enna] loco alle[ga]to na[m]
i una p[ar]te dic q[uod] [con]fert egritudib[us] inflate p[ro]pea q[uia]
dilatat. Et [con]stat q[uod] no[n] lo[quitu]r de dilatatione solor[um] po-
ror[um] virilin[m] q[uia] no[n] eet ad p[ro]positu[m] 2o dic in
eoda[m] ca[pitulo] q[uod] remo[uet] q[uo]d timet[ur] de nocum[en]to causationis
fumosi vaporis q[uo]d n[on] fac[it] n[isi] aperi[endo]. Et hoc ide[m]
h[ab]etur p[ar]ticula 4ta p[ro]ble[m]atu[m] ubi d[icitu]r q[uia] indigestibiliores fi-
unt mag[is] ap[er]tis poris loquendo ult[ra] de pueris
q[ui] coyre incipiunt. Accidit [etiam] ex coitu [con]tinuaq[ue]
debite administrato quedam fatigatio et dilatatio
iuncturar[um] ... Auice. Preterea in coytu Auice
magis debilitantur alys p[ar]tib[us] q[uia] [con]stringunt[ur]
et [com]p[ri]muntur partes ear[um] 2o quia calefiunt et
eam ( ) nutrimentis dissoluit[ur] ut p[atet] ex dar[um] p[arti]cula 4ta
p[ro]ble[ma]te 2o ubi iste due cause assignant q[uia] i coytu
Auice et ocli mag[is] patiuntur. ¶ 5o no[ta] ut p[atet] ex
[con]to q[uod] multe possunt ee cause p[ro]p[ter] quas ho[m]i[n]es fiat
podagrici omnes [con]tent[ur] s[u]b mali[ti]a regiminis q[uia]
due aut tres et credo q[uod] una q[ue] e fortis sufficit
ad faciend[um] podagra[m] incurre[re]. Int[er] ceteras t[ame]n causas
maxi[m]e coytus superfluus uidet[ur] fortissima q[uia] sp[iritu]s
euacuat qui fundamentum o[mn]iu[m] uirtutu[m] et in seq[uenti]
superflui[ta]tes multiplicat[ur] caliditas agitat iuncturaru[m]
debilitat[ur] calefactio accidental et inflatio p[ro]p[ter] [com]plica-
tione[m] sp[iritu]s. Aliq[ue] alie s[un]t intrin[sece] q[ue] p[er] extrinsecas ad-
iuuant[ur] sic disp[ositi]o hereditaria et disp[ositi]o sine heredi-
tate sine quo ad iunctiuras sine quo ad m[em]b[ra] in
quib[us] est uirt[us] generandi humores. ¶ Ulti[m]o suppo[n]it
q[uod] famor e ho[mo] h[abe]ns testiculos et p[er]fectio no[n] h[abe]re.
pat[et] q[uia] temperam[en]tis optimu[m] inuenit[ur] i no[n] castr[at]o.
¶ Ex hys ponitur aliq[ue] [con]cl[usion]es. Hec e p[ri]ma
p[ro]p[ositi]o est eunucos pati podagra[m]. Hec est Ga[leni]. in [com]m[en]to
Et pot colligi ab Ar[istotele] p[arti]cula p[ri]ma p[ro]blemate 21o
ubi querit p[ro]p[ter] quid eunuc[hi] cu[m] o[mn]i[n]o no[n] h[abe]nt aut
mini[m]e h[abe]nt p[ro]stratas i. sciaticas. ¶ 2a [con]cl[usi]o Marsily
po[ssibi]le est ceteris parib[us] ad podagra[m] incurrend[um] ee
eunucos q[uam] h[abe]re testiculos p[ro]batur. Illud e po[ssibi]le per
quod uirtus digestiua est debilior et iuncture sunt
debiliores sed ee eunuc[hum] est hui[usmodi] cu[m] p[er] eunucatione[m]
debilitet[ur] digestiua et cu[m] hoc et iuncture fiant de-
biliores. ¶ 3a [con]cl[usi]o Marsily ad incurrend[um] podagra[m]
po[ssibi]le est non uti coytu q[uam] uti coytu moderate et
debite cu[m] oib[us] debitis circu[m]stantys o[mn]iu[m] m[em]broru[m]
p[ro]batur q[uia] ex hoc usu coyt[us] euacuatur sola s[u]p[er]fluitas
et no[n] sequit[ur] nobilis lexio in aliq[uo] m[em]bro
sed ex abstinentia [in]commoda sequu[n]t[ur] nocum[en]ti p[re]s[er]ti[m]
in etate debita igit[ur] [con]cl[usi]o uera. ¶ 4ta [con]cl[usi]o est ista
ut plur[imum] illi qui utunt[ur] coytu s[un]t mag[is] apti
ad podagra[m] incurrend[um] ut p[atet] ex nocum[en]to coyt[us]
superflui supposito. ¶ Videtur t[ame]n m[ihi] q[uod] possem

probabiliter tenere quod non omne corpus nimis est paratum podagrizare humido testiculos quod non humido ceteris paribus corporis necessario contingit quia humorem eunucorum sunt minus apta penetrare loca nervosa. Unde licet eunuchi fiant ut plurimum eis ulcerosa quod motu interiori non tamen fiunt in eis podagra quia materie grosse sunt et si in currente possunt penetrare in ita pervenit in nervosa loca. // Possemus etiam probabile dicere quod aliquis est corpus in quo est utilis coytus quia tamen corpus continuaque moderate utens illo fit magis podagre aptum quia non obstante quod materia sequatur summa per remotionem aliarum dispositionum corporis tamen fuerit hoc speciale nocumentum in medio quod prohibeat generari quod corpus temperatissimum facilius incurreret podagram quod datur eunuchus licet primum sit sanius quia strictura pororum et grossities humorum magis prohibet eventus podagre in eo quod fortitudo virtutis in temperatissimo. //

Et hiis videtur ad rationes principalia. Ad primum de calvitio dicitur quod illa assumpsit Galenus tamquam probabile vera autem causa offuscationis vel obtusionis visus est grossitudo et obscuritas spirituum facta propter caloris defectum. Vel posset dici quod quo ad pilos retinendos plus faciat grossities humidi et paucitas resolutionis quod motus humiditatis deorsum ad corporum casum. Sed in oculis est aliud quia eorum humidum est magis fluidum quod humidum cutis. Ad confirmationem dicitur quod in eunuchis non est tantus defectus caloris quod non possit materia per pillos capitis elevari.

Ad 3m principale dicitur quod non valet in quibus aptiores materie currunt ad inferiora sunt facilius podagrici. Oportet enim cum hoc et penetrare loca duriora maxime podagre quod non possunt penetrare materie eunucorum.

Ad 4m conceditur quod coytus confert in egritudinibus flatuosis evacuando materiam. Stat tamen aliquam determinatam esse in qua agitata materia et debilitatis aliquibus membris in quibus commovetur aliqua flatuosa egritudinis per coytum. Unde non quilibet coytus in qualibus per materiam egritudine confert flatuosa.

Si illi teneant contra Marsilium 1a et 3a concludunt veritatem de coytu generante adustionem et de non eunucis debitum ordinem servantibus. Sed auctoris ypocratis est propter indebitum usum coytus.

Mulier non podagrizat nisi etc.

Conclusio afforismi est ista. Mulier non patitur podagram nisi deficientibus menstruis. Consequentia probatur. Mulier non patitur podagram nisi quando adsunt cause podagre sed non deficientibus menstruis non sunt in eis cause podagre. Ergo etc. Et illius sententia colliget 22a 3m capitulo de doloribus iuncturarum ubi mentionem facit eam curari ratione menstruorum. Et est utilis ad regendas mulieres ut debite habeant sua menstrua. Et ampliatur ad alias egritudines a quibus preservat eas fluxus menstruorum ut dicitur 3o 3m capitulo de fluxu menstruorum. Sed applicat autem nota quod licet fluxus menstruorum sit principaliter ad evacuandum illud quod in muliere generatur per nutrimentum fetus tamen cum hac evacuatione necessario evacuatur et alias superfluitates. Unde mulier generaliter menstruata excusatur a multis egritudinibus inter quas est podagra. Ad 2o notandum quod hoc intelligitur in muliere utente debito regimine nam quia tamen errant ut hec purgatio

non sufficiat prohibere podagram. Ex quibus patet dictum Galeni in commento quod afforismus verificabatur tempore ypocratis in quo propter debitum regimen mulieres non podagrizabant nisi deficientibus menstruis sed in nostro tempore propter indebitum regimen ut est dictum in afforismo preterito non obstante menstruatione podagrizant. Ultimo notandum quod defectus menstrua potest esse duobus modis uno modo naturaliter sicut contingit post annum 60 alio preternaturaliter. Hic autem habet veritatem maxime de 2o modo licet utroque modo.

Contingit.

Galenus primo tangit veritatem afforismi 2o quod sunt tempore ypocratis 3o quod magis podagrizant hodie. 2a in commento sunt. 3a ibi multe tamen. Circa primam dicit quod contingit mulierem non podagrizari si purgetur bene menstruis quia ut est dictum in precedenti afforismo non ex sola pedum debilitate accidit podagra nisi humores ad eos currant et ideo simpliciter cum non currant humores ad pedes cum menstruatur ideo non podagrizant et hoc ut plurimum vel respectu virorum. Circa 2am dicit quod tempore ypocratis fuit vere mulieres non podagrizantes nisi deficientibus menstruis sed temporibus nostris quia male dietantur contingit quod podagrizant etiam si menstrua non deficiat. Circa 3am dicit quod plures podagrizantes patiuntur hoc propter defectum menstruorum sed pauce propter malam dietam. Unde tamen colligitur quod cum meretrices publice pluribus coytibus utantur quam viri et tamen quod non ita podagrizent quod ipse minus leduntur viris.

Pueri non podagrizant

Conclusio afforismi est ista. Pueri non podagrizant ante emissionem spermatis. Probatur quia non podagrizant quando non sunt cause sufficientes igitur. Consequentia afforismi vera. Secunda littera declarabitur. Et similis sententia colliget 22a 3m loco supra allegato. Et ampliatur ad alios pueros ante complexionis vel seminis naturalis. Nota tamen quod omnibus tribus afforismis quod omnis podagricus oportet in debilitate iuncturarum aliter enim ut dixit Galenus supra non fit podagra licet superfluitates multiplicet. Possunt autem iuncture debilitari ex forti labore rarificante et cursu humorum mollificante et calore porificante. Aliter perfectionem per dissolutionem et resolutionem partium spiritualium in quibus maxime calor naturalis fundatur. Nunc autem quia ante spermatis emissionem in etate in qua est bonus naturalis aptus emittere non contingit hec debilitatio iuncturarum ideo non sunt ante hac etate cause sufficientes ad podagram. Et tu hic habe unum quia cum pueri multo magis indebite regantur quam eunuchi post pueritiam et plures superfluitates generent tamen Galenus numquam vidit puerum podagricum sed bene eunucos. Huius igitur causam oportet assignare ex debilitate iuncturarum. Et quia operatio fortis post facit pueri et gestus sicut eunuchi et in non coeundo sunt pares non videtur diversitas nisi in debilitate quam resolutionem humidi radicalis iuncturarum et porificationem illorum locorum qua carent pueri ante acripidiam id est emissionem spermatis.

Coitus fortis.

Galenus in commento primo dat unam causam non habendi podagram in pueris 2o ostendit qui sunt minus ad podagram pueri pati ante eunuchi. Ibi 2a. Sed circa primam dicit quod coitus

est magna cū in g̃uando podagra q manifestat p id qđ dictū ē de eunuch et pueris et
id suple cū pueri careat coytu . Pape illi de quibꝫ loquimur nō podagrizat ¶ De pte
2a dic q͛ quis ipse uiderit eunucos pati podagram / tn̄ nō meminit vidisse pueros nisi
tumore genuū aliqñ pp suā gulositatē Et cū maioris resistentie ī pueris ē fortitudo nāt
expellens superfluitates p loca debita vnde si ad pedes mit̃ mandatur / tn̄ usus cuite
compellitur et sic alie cause post in ppone affori

D Dolores oculoꝝ Conclo q͛ intendit in affō est ista . dolores oculoꝝ remouet aut p potū vini aut per
balneū aut per calefactionē aut p flobothomia aut p farmaciam . q̄ pa p illa remouetur causis dolores
oculoꝝ per que sue cause abiūtur sed potus vini et alia remedia nominata sic hn̄t igitur
p ipa remouetur dolore oculoꝝ . Hoc declabitur statim Et similem sniam pōt auc̃ 3a 3ᵉ
de cura ḡnali obtalmie Et mesue in suo de appiat cap̃o de cura doloꝝ ocloꝝ Et ē
utilis in actu practico . Et ampliatur ad oms etates . ¶ Ubi no q hic p dolores intelligimus
males qui pendet a pūtia alicuius humoris ī oclo . hoc aut pōt ēē mlt̃ mois
Aut cū corporis plenitudine aut sine . Aut cū humoribꝫ currentibꝫ aut ipis ia ibi quiescentibꝫ
Et hoc siue sit unus solo humor siue plures corp oī m̄ uisceat . ¶ 2o no q p remotionem
intelligimus aut curat̃ integre aut remittitur aut plus ne augeatur . ¶ 3o no q p potū
vini intelligimus uinū puri Aut puritati vicinū qui resdluens et eliquens mās et mds
visus curē cuatis Sz p lauacrū intelligimus balneū aq̄ dulcis p quod mē acute remittitur
in acuitate et p poros euantur . P pixeria intelligimus calefactionē q̄ fit in oclis cū
spongia uel pannis infusis aqua calla et dr̄ prexia a pix . q̄ ē ignis quid aut sit flebotomia et
farmacia et quos humores euent / satis dictū ē sup̃ in multis locis / Ex hys pz affori declaratio
loqndo de doloribꝫ curandis et a mā pendentibꝫ q̄ si mā ē sanguis ul multitudo humoꝝ cum
peccato in toto ofert flobotomia Et 2m uarios mos plenitudis quia basilica quia safenam
quia uenam capitis in brachio quia vena frontis quia uena in anglo ocli uel alias
flobotomias . Si nō sit humor peccans et multis alijs a salute fit forma cause antecedentis
ad oculū ofert farmacia illi humori appriata . Et similiter si plures nō multū sanū uniri
aut si multis superates . Cū aut mā nō ē multa in toto siue sint acuta iuuat balneū
dissoluens / siue grossa iuuat mollificando Et vinū ī grossa mā mō dicto et pixeria
generatur administrata . ¶ Ex quibꝫ pz q in dolorib ocloꝝ quia unū istoꝝ sufficit p cura
Alia plura requiruntur / sic tn̄ solū ista sed ē

cumpla et sief et plures pulues administrantur sed ista sic potissima quia nō est malus solutio
continui aut pustula in coxa cornea

Quod hic dixit . G. in 3o pa ondit quod ypo . certificauit hunc afforisnum et quid debet ī
talibꝫ aut opones facere medicus . 2o ipse ondit quid cum visu eorum usus sint istis remedijs 3o narrat
horum remediorum utilitatem ꝯtra post operationē misceat 2a ibi lauacrū , 3a ibi hec ꝯ medica . ꝯtra ibi calefactio uero . ¶ De pa dic ypo inuenisse ista
experimenta et nō attendas q racione inuenit q̄ balneū ē salus in visu q aliter in dolore ocloꝝ
balneū ꝯtulit Similiter nō ē mirū si aliam delectabile potanti vinū sint ipm in dolore
oculoꝝ prohibitū , et postea noles hac abstinentiaz visus in nō inuenit iuuamentuz . Et multa huiusmodi
visa scripsiunt medici in suis libris nō bn̄ determinates sz cū quibꝫ circumstantijs ualeat et
cū quibꝫ nō Et ita fecit ypo nominas ubi et quid inuenit / nullā reddens rei rationez ī isto
afforismo Et credit q sibi ꝯtingit in alia mō Et id credidit ypo . expertus ꝯpuisse q uidit quosdam
iuuari uinū et quosdam iuuare balneū et certe unqz ypo scripsit nisi experimento visu certificasset Sub
dit et q ipse nullū uidit suoꝝ magroꝝ q fecerit tale quid / quale fecit G. ī istis experimentis
et ē q prius uidit experimentū certificari rones et causas corporis i . inquirens certe cognouit causas
et postea ita cognouit incepit opari ī curis oculoꝝ cum eis et nō ante Et ita debet medicus
rationales facere . ¶ Lauacrū . Nunc narrat modos quibꝫ ē usus istis experimentis Et pa docet quomodo
est usus balneo / 2o quō ē usus potu uini . ibi 2a post uidi . In prima parte narrat
quō ipse fuit veniens ad quādaz iuuenē paciente dolores ocloꝝ / qui 2a die fuat flobotomatus et
bn̄ et p totā illā diē q vehementer doluerat / nā dolor cum quadā intollabile rescebat uehementer
sentiens calimos humores ad oclos fluere , sed postea mitigabatur illis euacuatis ab ocul' . Cū aute
reuertens inuenit astantes duos medicos ocloꝝ ꝯ mehoribꝫ qui rome erat et pparauerat colliriū
album quod repeliit humores ab oclis et mitigaret dolorem / quod ē ꝯpositū ex cerusa et dragagato
et opio / dic tn̄ G. se unqz laudauisse illis medicamentis vsum nam cū est pax forte ita q̄
nō ꝯtingit acutē humoꝝ et sensibilitatē ocli , et tunc retinet humores in oclo et prohibet eos resolui et et cū fortitudine doloris aut apostemat
ī cornea uel uuea , Aut ē ita forte q ꝯtingit acuitate humoꝝ et sensibilitatē ocli / et tunc uero
indurat pellicolas ocloꝝ et ingrossat spūs et obtenebrat ita ut postea male uideat . Et id
volens experiri incepit a calefactione ut ꝯpraret qualitatē et quantitate humoris . Cū igitur ueniret cū
spongia calefacta infusa aq̄ calle dixi inflrm diuē hoc remedio multotiens sum usus Et G.
interrogauit quid sibi faceret . Respondit eger q p paruo tpe dolor mitigabatur / sed postea augebatur / quo audito repulit medicos oculorū

dicens q sine alicuius instantis volebat ipsum
curare Et remanens solus stati posuit eu in
balneo qui postea nocte tota dormivit et liberatus
est Et ideo certificatus fuit q humoribus acutis
nocentibus oculo et contentis multis nocentibus oc-
ulis corpore tamen existente non repleto ut erat iste
qui flobotomatus fuit et dietatus Balneum est
conveniens quia resolvit et mitigat humores acutos.

Post vidi. Dicit quod fuit vocatus nimium
dicens q vidit postea quendam qui passus fuit obtal-
miam multis diebus cum quia in rure egrotavit
et augmento dolore fuit coactus ad civitatem
venire et vidit oculos siccos id est carentes lacrimis
sed venas plenas et grossas. hunc igitur primo misit
in balneo postea dedit sibi vinum parum commixtum
aque ad potandum et ille postea tota nocte dormi-
vit Et dolor cessavit in crastina die. Ex quibus
visis fuit certificatus q quod dolor est in oculis ex
sanguinis grossitate coagulato in eis sine plenitudine
reliqui corporis confert illi vinum quia dissolvit coagulata
et propter motum suum citissimum exit ea a venis.

Hec igitur medicina. hic laudat remedia predicta ab ip-
dicens q hec medicina est magna scilicet quo ad utilitatem
si quis utatur eis secundum q oportet. Calefactio vero
Ponit quendam comparationem inter hec medicamina
Et post infert quid debet medicus investigare
ibi Oportet igitur. Dicit primo q calefactio est comodior
et remotior a molestatione quia aut curat aut ma-
nifestat. Nam quando non sunt alii humores currentes
curat Et cum sunt manifestat augmento dolore
quia primo mitigat postea augetur. Et infert ultimo
q oportet investigare si corpus sit plenum humoribus ut
tunc fiat flobotomia. Et si unus aut plures alii a
sanguine dominantur evacuatur cum farmacia sed hoc dis-
tinguere est dificile

Trauli. Concludit pueris aphorismus est ista
trauli maxime sunt parati cadere in longam
dissinteriam id est fluxum ventris humoralem. Quia illi
sunt maxime apti ad cadendum in dictum fluxum in
quibus est capite maxime fixa ad talem fluxum cadendum
sed trauli sunt huiusmodi igitur cetera vera. Hoc declara-
bitur circa litteram Et simile sententiam habetis ab
Avicenna circa primum canonis quarto et 16o 3a capitulo de cura
fluxus ventris omnium morum circa finem capituli
Et utilitas patet Et ampliatur ad utrumque sexum.

Sed nota q hoc nomen trauli sumitur dupliciter ut
dicit in commento mercurialem Uno modo generaliter pro illis qui cor-
rumpunt hanc litteram r. qui unicam faciunt t. in
eadem sillaba sicut in prima sillaba dicti nominis scilicet tra-
uli. Aliquando autem sumitur hoc nomen large pro
omni corrumpente ut permutante aliquam litteram sicut
inveniuntur de littera s. et de littera l. et permutant
in varias literas aut dimittuntur omnino secundum variam
peccatum in lingua sive in complexione sive in com-
positione Secundo nota q licet traulitas possit contingere
a multis causis ut dicit Galienus in commento sicut a ni-
mia siccitate ut contingit in quibusdam febribus
ardentibus in quibus lingua plurimum exsiccatur aut
propter malam compositionem quia sit nimis grossa vel
magna aut propter nimium potum aut propter timorem
vel nimiam concupiscentiam tamen traulitas naturalis
maxime pueris ab humiditate propter quam lingua non potest
fortiter regi aut extendi aut aplicari in litterarum
formatione Cuius signum est q omnes pueri a principio
sunt trauli Et postea firmata lingua plurimum
fiunt potentes ad literas omnes proferendas.

Tertio nota q lingue maxime perdunt humiditates ab
humiditate cerebri cum sit nimis de orto a cerebro Et
ideo qui habet linguam multum humidam habet ut
plurimum cerebrum humidum. Talibus autem accidit maxime
debilitari contentiva stomachi et intestinorum humiditate
consueta multa illuc currente eis a capite et
per consequens accidit eis fieri diuturnam diariam
et accidit eis maxime id est valde multum. Ita hic
non intendo querere utrum ex epate vel altius
uberi naturalis dispositione sit paratus aliquis ex magis
preparatum longe diarie sed ex cerebri humiditate
nam Galienus in commento sufficienter ostendit q isti sunt valde
apti capi a longa diarria.

Balbuties lingua. Galienus commentando
aphorismum facit sex. Primo ostendit q sunt plures
modi balbutiendi distincti a traulitate propter dicta
secundo ostendit quos balbutientes intelligit ypocras. Tertio
dat causas diversitatis in balbutie. Quarto docet quia per
traulos omnes balbi intelliguntur quod dat diver-
sas causas omnium modorum balbutiendi Sexto restringendo
verificat aphorismum. Secunda ibi cum autem. tertia ibi Sed
tamen lingue Quarta ibi ego autem quinta ibi causa est
sexta ibi naturaliter autem. Dicit primo q balbuties
in greca lingua est dicta id est habet diversas species
modos secundum varietatem balborum in corrumpendo litteras
et illi qui corrumpunt litteram r vocantur trauli
si loco r ponatur l. Quidam autem corrumpunt
s. loco cuius ipsius ponunt z. et hii vocantur philos
sed tamen ypocras in aphorismo solum vocat traulos Et
vos hic per corrumpentes litteras intelligatis
qui toto dimittentes aut loco illarum ponentes
alias. intelligite secundo multos alios esse modos
balbutiendi sed ad ostendendum ypocratem sufficit sibi
duos notare vel forte alii modi non habent
modum specialem. Cum autem hic ostendit quos bal-
butientes intelligit per traulos dicens q intelligit
omnes quamvis sit littera illa quam corrumpat ita co-
rrumpentem intellexit sub nomine traulorum q probat
ipse quia Albertus loquitur de omni lientaria id est diarria
quia ipse intendit per traulitatem denotare mollitiem
lingue propter humiditatem ad quam postea sequitur fluxus.
Et ista mollities est generalis causa balbutiendi
secundum quamcumque litteram accidat Et hoc testantur
infantes qui secundum quamcumque literam balbutiunt
contingit balbuties propter lingue sue nimiam humiditatem
Et cum pervenerunt ad etatem perfectam solidata lin-
gua eorum proferunt perfecte omnes litteras
licet in aliquibus eorum remaneat balbuties etiam
in etate perfecta Ex quo infert q cuiuscumque ma-
neriei balbuties causa est humiditas mollities
id est mollities sequens humiditatem. Sed tamen lingue
hic dat causam dictorum modorum in balbutiendo
dicens q lingue sunt diverse in formandis litteris

i. hnt varias aptitudines ad varias litteras for-
mandas aut non formandas et si lingua est fortis
in omnibus hiis formandis absolvuntur ab eis balbuties omnino.
Et si aliquando contingit quod lingua non sit ex toto fortis tunc
remanet Balbuties in sola littera in qua quando
magis oportet eam formare tamen non potest eam formare
et ita eam non profert suple propter aliquem defectum in
lingua propter quem fit impotentia ad illam hic exp-
mendam. ¶ Ego autem. hic affirmat Gal. quod per
traulos omnes Balbucientes intelligantur dicens quod
ipse existimat quod ypocras solos nominavit trau-
los quos dixi in esse propter illos qui loco r.
ponunt .l. quia elleni qui fuerunt in nomine
studiosissimi gentes hoc nomen dare omni balbutiei.
Et licet peccant in omni r. proferendo tamen magis
peccant in littera r. propter tau .i. t. litteram peccant
quia ista difficillime profertur quia oportet fortissime firmari
linguam in tali prolatione. Inveniuntur ergo alii
corrumpentes litteram r. et loco ipsius ponentes
l. sed hoc quod perdat tau. et isti non sunt
proprium nomen impositum ab elleniis et hoc autem
quia illi soli posuerunt nomen in qua formanda
magis requiritur firmitas lingue sicut est in littera
r. r. quam perdit tau. Aut quia tempore ipsius non fuer-
unt alie maniere Balbucientium propter continentiam in cibo.
Sed tempore G. erat multa Balbuties .i. multe
maniere Balbucientium que tamen non fuerunt ita
notate ab Elleniis sicut illa que dicit litteram d.
profert t. et in qua dicit littere r. profert t. Et
ideo manifestum est quod illa Balbuties qua corrupti
r. profert t. est illa que peccat quam magis firmari
est lingua sicut in istis verbis trace trahe et
sitibus quia deficiunt quia lingua in hiis frequenter et corr-
dunt et dentes. ¶ Causa est hic narrat causas
aut libri Balbutiei ad bonum sensum dicens quod causa corrup-
tionis litterarum est aut quia lingua non habet oportunam com-
positionem ut quia complexio est mollior et humidior propter quam
causam pueri semper patiuntur Balbutiem sicut
patiuntur pedum debilitatem cum non possunt eos continere.
Aut est propter id quod etate perfecte patiuntur balbutiem
qui discunt de novo aliquam linguam ut ydioma
propter desuetudinem flectendi linguam modo opportuno
pro littera iuxta illud ydioma. Aut sicut in illis in
quibus virtus deficit propter aliquam excellentiam in aliqua
anime passione sicut in ira gaudio spe cupiditate
timore patiuntur et aliquando hoc ex nimia si-
ccitate accidentaliter lingue propter aliquam infirmitatem.
Ista tamen Balbuties raro evenit et siccissime
naturali siccitate suple quia balbuties plurima est
propter humiditatem quam lacti lingue propter nimiam molli-
tiem nequiunt perfecte firmari in omnibus de-
tur autem ibi dillatum quod fit ut propter humiditatem
in illis laceret aut propter humiditatem in nervis a cerebro
venientibus Accidit et Balbuties ebriis quia cerebrum
nimia humiditate infunditur aut quia ab illa generatur.
¶ Valent autem hic restringens dicit dicens
quod valent balbucientes aut hic faciunt propter nimiam
humiditatem cerebri vel propter vomitum. Et hoc intellige nisi
causa sit ex parte corporis Et ideo si causa sit cerebri hu-
ditas descendens ad stomacum est causa longe diarrie

Si non causa sit humiditas lingue et ad illud sequitur stomacum
ex humiditas cum pellicula cooperiens linguam sit continua cum
pellicula interiori stomaci. quod diarria longa est passio
stomaci ex nimia humiditate. Ex quibus patet quid dicit aphorismo
Ypocratis quia de balbucientibus valet in etate perfecta
absque causa in compositione lingue. Et si dicatur nulla
diarria est morbus longus cum ponatur particula prima
primo commento 12o dicendum quod ibi per diarriam intellexit colicam
passionem que est species diarrie quo ad parte fluxus ventris.

Acidum ructuantes

concedo aforismus est iste illi qui sepe habent ructu-
ationes acetosas non fiunt sepe pleuretici. Illi
non fiunt sepe pleuretici quibus non multiplicantur
sepe materie pleuresis. sed in ructuantibus acetose non sepe
multiplicantur materie calide pleuresis ergo illi non se-
pe fuerunt pleuretici. Ratio est clara secundum bonam
litteram ordinem Et similem sententiam habet ideo 3a particula
6to commento primo. et est utile et ampliatur ut patet. ¶ Vo-
lunt igitur primo quod ructuatio est motus stomaci quo expelli-
tur ventositas aut sibi proportionalis de stomaco per mag-
oris et dicitur acetosa quando sentitur in ea sapor
acetosus. De causis autem acetose ructuationis satis
dictum est super aphorismo primo huius partis. ¶ 2o no-
ta quod acetose ructuationes sunt duorum modorum quantum
attinet proposito quidam .n. sunt tales quia aliquam
acetosam ructuant sive propter caloris sui debilitatem
sive propter cibi qualitatem vel alia causa. Quidam autem
consuetudinaliter propter debilitatem caloris stomaci innati sepe
in sua sanitate incurrunt acetosam ructuationem
Et hic plurimum sunt frigidi. Nam licet acetosum fleuma possit
propter caliditatem superantem generari tamen raro est. Et plu-
ries generantur naturaliter propter frigiditatem. ¶ 3o nota quod ut
est dictum super pleresis est apostema calidum pendens a
materia calida aut contrahens sicut colera et sanguis aut
accidentaliter sicut fleuma putrefactum et calidum propter pu-
tredinem sicut dicit 10 3a Et ex hiis patet causa
veritatis aphorismi. nam quia ructuationes acetose plures
sunt generis frigidi et frigidos multiplicant humores
ideo raro congregatur calida materia que debet esse materia pleuresis.

Moltum accide.

Iste dividitur in tres partes
primo ostenditur sententia aphorismi cum exponit aliqualiter
2o ostendit quod pleresis potest accidere a quolibet
humore 2am ibi 3o verificat aphorismum in 2a
Nos autem ibi 3a pulmo et costarum. ¶ In
prima dicit quod multum ructuantes acetose non
multum fiunt pleuretici et ideo quod ypocras dixit non valde
intelligens raro non quod numquam contingeret ut multi
interpretes huius aphorismum exposuerunt. ¶ In
2a dicit se in alio loco ostendisse quod sputum ci-
trinum purum aut citrinum cum rubedine significat
duas species colere .s. rubeam et citrinam sputum
aut spumosum significat fleuma nigrum sputum proveniunt
melancolie. Rubicundissimum .s. per puritatem ru-
bedinis non admixte cum citrino vel alio colore
significat sanguinem Et cum pleresis fit apostema in pellicula
interioribus costarum Et apostema possit ex omni materia
nasci .s. 2m genus ideo pleresis potest ex quo-
libet humore generari Et ideo ymaginandum est
quod sputorum qualitas .s. exeuntium in pleuresi

cerit 2m me qualitate. Et 2m me glutinez est hitus inferiorum .i. dispositio inferiorum suple declinans ad statum salutis aut ad destructionem quam pronosticatio suple significat. Ⅽ In 3a parte dicit quod pulmo et pelliculae costarum diverso modo se habent in recipiendo humoribus quia pulmo est rarus in tota substantia et ideo omnem humorem cito recipit sive grossum sive subtilem sed costarum pelliculae non nisi illum qui est de colerico genere et intelligitur per genus colericum humorem calidum aut acuitate aut ualitate vel aliter colera vel cum colera sit pungitiua tamen si de sola colera intelligeretur quod diceret per certum patet. Ex isto patet quod illi in quibus substantia dilatatur raro fiunt pletici et suple eructuationes accidunt huic. Et hoc magis quia substantia falsius de quo magis videtur debere fieri quia est substantia calidus pungit intestinum ad hoc ut expellat et cum ipso alii humores expellantur et suple non accidunt ex eis plesis. Unde ypocras in libro de aere et aqua et regionibus dicit humidi ventris ualitudinarii .i. qui sepe et molle egerunt non incurrunt plesim neque aliam egritudinem de facili.

Calvus varices

Calvus varices. In hoc affor[ismo] ponuntur due questiones quarum hec est prima. Calvus non innascuntur magne varices. Pr[ima]. Illi non innascuntur magne varices in quibus materia variciarum movetur ad superiora sed calvi sunt huius ergo conclusio vera. Ⅽ 2a conclusio: calvus si innascantur magne varices ipsi fiunt iterum capillati probatur. Illi fiunt iterum capillati a quibus removetur causa calvicii. Sed calvi quibus nascuntur magne varices sunt huius igitur conclusio vera. Et similiter similes habet Ab[ubacer?] 2a ?tr tractatu primo capitulo 2o. Et utilitas est ad comprehendendum eandem materiam esse calvicii et varicum. Et quod materia declinata ad unam dictarum passionum recedit ab opposita. Et ita patet ampliatio. Ⅽ No[ta] autem circa litteram quod hoc nomen calvus dicitur quando de illo cui deficiunt pili in parte superiori capitis propter etatem decursum et hoc modo non intelligitur hic. 2o modo dicuntur calvi illi quibus in capite preternaturaliter deficiunt pili propter humorem corrodentes radices pilorum et destruentes materiam pilorum et hoc modo sumitur hic. Ⅽ 2o no[ta] materiam hoc modo corrosivam esse adustam et ideo plurimum esse melancolicam per adustionem generata. Et ideo quando quis sit calvus significatur superfluitatis melancolicum motus versus superiora aut motum esse. Ⅽ 3o no[ta] ut patet circa 3m quod varices ut plurimum fiunt a sanguine melancolico et ideo illi qui habent varices habent declinationes melancolici humoris ad inferiora. Ex hiis patet causa veritatis affor[ismi] quia illi in quibus materia melancolica motus ad caput aut iam in quiescit ut plurimum non habent superfluitates melancolicas currentes vel quiescentes in pedibus vel cruribus. Et si postea sit materia in capite multa et incipiat declinare ad pedes ita fiant magne varices quod caput a tali materia evacuabitur et sic removebitur causa calvicii. Conveniunt tamen hoc habere contingit ut in pluribus non enim est impossibile ita multa esse materia ut ad omnes dictas passiones

curreat ad bonum sensum ut apparet in lepra et in scabie et pruritu et multis talibus.

Siquis prudens

Siquis prudens. G. in 9o primo ostendit unum sensum affor[ismi] potest dari non esse ypo[cratis] 2o ostendit 2m alium sensum 2a ibi quod dixi. Ⅽ De primo dicit quod si quis prudens in exponendis dictis sapientum inveniat eis ad falsum dubitabit nisi in promptulo sit non esse dubitum sed tamen re certificata esse substantia putabit illam non esse dictam a sapiente propter ad illum sensum in quo est falsa. Et ideo cum sit calvos proprie capiens vocabulum non posse capillari et si in eis magne nascantur varices supple tunc non est credendum ypo[cratem] in hoc affor[ismo] intellexisse de proprie calvis. Ⅽ In 2a parte dicit quod 2m alios qui nolunt dicere hunc affor[ismum] esse ypo[cratis] qui per calvos intelligit patientes tyneositatem .i. casum capillorum ex materia corrosiva corrodente radices capillorum aut exterminante corporis materias. Et hoc modo intelligendum quia ista passio nascitur ex malis humoribus sicut alopicia et tinea ideo quando isti mali humores se vertunt ad pedes remota causa remotio tyneositatis supple modo sed quando nascuntur iste varices materia modo ad pedes igitur capillatur. Et hoc modo visum est ut in pluribus convenit.

Ydropias tussis

Ydropias tussis. In primo affor[ismo] ypo[cras] intendit duas conclusiones quarum hec est prima. Tussis superveniens ydropico est mala. Patet. Id est malum quod significat tantum esse ydropis augmentum ut noceat magis cordi et spiritualibus. Sed tussis superveniens ydropisi ydropici est huius ergo conclusio vera. Ⅽ 2a conclusio est ista. Tussis precedens ydropisim non est cum hac mali dicta. Patet quia ista non significat nocumentum propter augmentum ydropisis cum fuit ante. Et similiter similes habet 2a 3a tractatu ultimo et est utilis in pronosticis. Et amplia ad utrumque sensum. Ⅽ No[ta] igitur primo ydropisim hic sumi pro ascite quomodo generatur fiat et quo differat ab aliis speciebus dictum est supra in 2a particula. Ⅽ 2o no[ta] quod tussim supervenire ydropisi potest intelligi duobus modis uno modo quod quamquam causa sic ydropici infrigidetur 2m caput aut aliud tale. 2o quando supervenit ex magnitudine ydropisis. Et hoc 2o modo intelligit ypo[cras] ut sepe dictum est supra quando dicit unum morbum vel accidens innasci in alio. Et ita dicit G. in 9o. Ⅽ 3o no[ta] quod tussis in ydropisi non evenit nisi quando materia multiplicatur ita quod tangit spiritualia et alias partes acute penetrat ad stimulandum expulsivam pectoris et hoc est valde malum. Ⅽ 4o no[ta] quod tale nocumentum non multiplicat pectori nisi quia ascites est multum augmentata in tantum quod tangit diafragma aut fumi eius sunt valde acuti penetrantes diafragma ad partes pectoris quod utrumque est valde malum per materiam significat et cum hoc per materiam cause quia hoc modo stimulata virtute illorum nobilium membrorum nocet valde. Ⅽ 5o no[ta] quod tussis precedens ydropisim licet significet nocumentum in partibus pectoralibus sive quod non est proprie tussis tamen non significat hoc esse propter magnitudinem et malitiam ydropisis et potest esse ex levi causa. Et ideo comparative ad malitiam significatam per tussim supervenientem ydropisi dicitur esse sine malo non tamen absolute.

Consueverunt antiq.

Consueverunt antiq. Primo ponit conclusionem. 2o addit solutionem 2a ibi solutionis. Prima in duas. Primo ostendit quid intelligit ypo[cras] per supervenire

ydropi. 2o verificat affor. 2a i si n. crescat.
¶ po dic q antiq consueuerunt qui dnt accides superuenie-
ntes alicui morbo intelligi solu de illis q superueniunt ex
pessimitate morbi. et ita dic tymogarus i libro de ac-
cidentibus superuenientibus morbis. Et ita itellit hic ypo.
de tussi superueniente ydropisi. qr no quelibet tussis q
venit ydropico e mortalis. sed solu illa q venit ex
pessimitate ydropisis. Et tu vides q p malu itelli-
git morbale. ¶ de pte 2a dic q si crescat aq-
sa humitas. ita q tangat usq ad canale pulmonis
ydropicus e ppinquus suffocacioni et io hoc e signum mor-
tale. q signat talem humitate contam illis canalibus q facit
tussis superuenientes. ¶ Iohannitius in ia pte 2a princip
dic Iohannitius q p canales itellit canales et vias
p pulmonem sparsos. lz canal ppe dicat de illa
q in gutture et pca diuidit in pulmone et pz.

Dissuriam flo.

Dissuriam flo[bothomia]. Conclo affor. e ista.
fracidi vena inferiorem calcanei curat dis-
suriam. de hoc affor. inde plenius et totu i a.
i qua pos vereno q eiusdem.

Hoc non certificamus

Hoc non certificamus. In isto gto p pon
gs ut. 2o Iohannitius 2a ibi Iohannitius pa diuidit i gra
po ondit quid requirit ad certificandum affor. 2o qd
intelligat p venas int. 3o pot una alia expositio
gto concludit affor. no ee ypo ibi 2a qd itus
ibi 3a quid no i gra dico aut. ¶ de pa dic
q affirmat huc affor. nisi cu vna condicione
s q dissimul sit pp habundantiam sanguinis i to-
tum .n. soluit p flo. ¶ de 2a dic q si in-
telligam p venas int de venis brachij. hoc erit
falsum et no erit conueniens dicto ypo. qr ypo i
parinibus q sunt sup epar docet flo. venas brachij.
Et i illis q sunt infra docet flo. au venam q e sub
genu au venas q sunt sup calcaneum et hic suple
no contingente habundan sanguinis in toto n. flo. facta
gra diuten sed solu grana curan a dicto morbo
na cu plenitudine totius in morbis ptinu itior flo-
botomam i brachio Et ad diuten i sputo sa-
nguinis flobotomamus quia safenam ut pz i sputo sa-
nguinis. ¶ de 3a pte dic quosda p venas intus
itellexisse venas pedis tam iferiores q superiores
Sz i hoc e parua dza qr omnes ab uno tru-
co oriuntur. Cu tu inti habeas q hoc non
obstante flo. de iferioribus minus valet i sciatica
et de superioribus minus i passionibus matricis et hoc hes
sup. ¶ de gta pte dic se affirmare huc affor.
no ee ypo qr repertus est i a. ¶ Iohannitius hic dicit
Iohannitius q qui dz int intellit de late iteriori
sic in brachio int e basilica q venit int ab
ascela Et ex est cefalica q venit a spatulis
Et i pede int est safena et ex est sciatica
venies a late exteriori Et ex gto concludit q ista
ps in alio no e ps affor. sed additio

Asquinante hito.

Asquinante hito. g affor. e ista
Tumor apens in gutture in hoie pati-
ente squinantia est bonum signum. Illud p quod pa-
tiens pluri tpre viuit melius e illud p
qd in pauco tpre perit sed p non curari
viuunt longo tpre p curari aut cito moriunt. g g
affor. vera et g cu pbane po i litra Et similis
sua colligit 3a gta cu de canc. et 13o gtis ca de
canc. et q bremarij ca po. Et pz utilitas et
amplia. ad sto et etates. ¶ Vbi po no. q canc
e apa de ma melica adusta facta p adustionem cit
cole au humoris i quo e colera. Illud est signum
bonum q signat mam mo de mbris inferioribus gu-
turis nobilioribus ad exteriora ignobilia sed tumo
fiens i gutture sed quo ad pte exteriore i ipa squina-
tia e huius igit est signum bonum. Et tu oia no-
tabilia q ptinet ad huc affor. huisti in gta ptia
illis duobus afforis. Si a febre hito tumor non
exeunte in faucibus. Et i io si a fe. hito colli gutturis.

Quibuscumque absconditi etc.

Quibuscumque absconditi etc. Conclo
affor. est ista. melius est non curari
cancros absconditos q curari. pz Illud
p quod infirmi pluri tpre viuunt e melius q
illud p quod i parvo tpre perit. sz p no curari viuunt
longo tpre. p curari aut cito moriunt. g g affor.
vera. Et g cu pbane ponitur i litra. Et similis sua
ponitur gta 3a et q bremarij ca de canc. et 13o gti
ca de cancro et q bremarij ca po et pz vtilitas
ad sto et etates. ¶ Vbi no po q canc e apa de
ma melica adusta facta p adustionem cole aut
humoris in quo e colera. ita vult auic. loco allegato
i diffinicione canc. et vocat canc. pp similitudinem quam
hz cu canc. aiali aquatico. Nam sic ille tenet
firme ea q rapit. Ita i egritudo firmiter ledit mbrum
i quo est. Et sic ille hz in medio tumore elleu-
atum. et circa illum crura siue branchas suas tor-
tuosas. Ita ut plurimum canc. hz ita apa in medio
tumore ellenatum. et circa illum hz venas gro-
ssas ad ingredientes declines infundentes locum que
dicunt a medicis radices canc. ¶ 2o no q canc.
dz absconditus ut dz a Rasi 13o gti pp alteram causam
Aut qr accit i mbris iterioribus sicut epar etc.
Aut qr radices hz vald pfundas sic qui est
i pectore vel spatula vel alio loco Et videtur q
radices sunt pfunde. ¶ 3o no q dupliciter dicimus can-
cerum curari. uno modo cura vera q fit p abscisionem
eius cu sua radice et hoc au cu ferro aut cu
cauterio. Alio cura blandi[ti]ua ypo intellit modo
po. qr i ista cura oz q fortes dolores superueniant
et alia accidentia mala uirtute debilitantia. vn cito
pereunt. sed de cura blanditiua no oz q eius pereant
qr p illa prohibetur no augeri fortia et mala accidentia
¶ gto no q i cancris n absconditis qr contingit
in mbris exterioribus et no habentibus radices valde
pfundas n oz q sit melius no curari. ymo oportet
remouere cum sua radice. et fit 2 ad h n scg-
cuno modus Et io ypo. dix de absconditis tm

Absconditos cancros.

Absconditos cancros. In isto gto po declat
quid intelligim p cancros absconditos. 2o oppo
h no curari. et certificat affor. 3o ondit quid
circa cancros absconditos sit faciendum 2a ibi varias
opiniones 2a ibi quod aut. 3a ibi Sz cancros
exteriores. ¶ In pa dic q per cancros absconditos
itelligit illos qui sunt in mbris i interioribus pfun-

ditate corp(or)is et quorum extremitas s. interius no(n) appet
p(ro)p(ter) sui p(ro)fundita(te)m et qui s(un)t vulnosi et sanosi
penetrates interiora corp(or)is. Ex quib(us) p(atet) qui s(un)t no(n) abs
conditi sive exteriores. ¶ De p(ar)te 2a dic(it) q(uod) dictu(m) yp.
no(n) curati e(st) meli(us). pot(est) intelli(gi) duob(us) mo(dis) quor(um)
utrumq(ue) e(st) uerus. Unus e(st) q(uod) q(uia) uidem(us) q(uod) no(n) possum(us)
face(re) o(mn)ia opportuna ad sanit(atem) p(er)fecta(m) sic(ut) e(st) in canc(r)is
absconditis q(uod) nos no(n) intromittim(us) nos ad sanitate(m)
faciendam q(uia) est impo(ssibi)le. Sed t(ame)n q(uod) no(n) temperemus
parvus ita q(uod) inberi possit et maligni(ta)te facilius
tolerari patien(s) q(uod) max(ime) est necessariu(m) si cancer
sit ulcerosus. hic. n. debem(us) qui(a) q(uam)uis no(n) c(on)emus
p(er) sanit(atem) inducen(dam) t(ame)n debe(mus) lauare illa(m) materia(m) u(e)l
i. illa(m) putrida(m) sanie(m) et in quibusdam lib(ri)s inue(ni)t(ur)
ardore i. sani(em) tendente(m) ad putred(inem). Et no(n) debe(mus)
lauar(e) cu(m) q(ua)libet liquore sed liq(uo)re p(ro)bato exp(er)im(en)to
et bone hi(s) duas c(on)dictiones lauan(s) q(ua)r(um) una sit
q(uod) no(n) sit cu(m) noue c(on)tinuis putredinis sic(ut) e(st) unt
unctuosita(s) vel aqua pura et 2a e(st) q(uod) no(n) addat
i(n) furiosi(tate) m(ateri)e faciet(e) canc(ru)m sic(ut) ... lisiniu(m)
vel ad tale absi(n)tiu(m) valde acutu(m). 2(u)s sensus
e(st) q(uod) no(n) curemos cancros absconditos i. no(n) inci
dam(us) eos n(ec) c(om)buram(us) et i(ste) sensus e(st) uerus
q(uia) dic(it) G. se uidisse quosda(m) me(dic)os q(ui) inciderunt
ul incenderunt capita canc(ri) i(n) collo matris
aut in duo qui n(on) p(ro)fuerunt sani sed potius
infirmos ad morte(m) martizauerunt quib(us) n(on)
facta fuisset incisio uel c(om)bustio ym(m)o diuti(us) et cu(m)
minori p(er)iculo uixissent et io n(on) ... hoc in candi.

¶ Sed cancros hic dicit quid sit faciendu(m) ci(rc)a
cancros exteriores et p(rim)o dic(it) ab(solute) sua(m) ima(ginem) sua(m) c(ontr)a illos
(con)tra alio(rum) opiniones. 2o sua(m) a(p)p(ro)bat sua auctorite
quorunda(m). dic(it) p(rim)o q(uod) cancros exteriores p(ro)d(es)t curare
supple cu(m) incissione uel cauterio si quoquo p(otes)t
radicit(us) incidi i. radice(m) ex toto remo(ue)ri. Rad
ices aut(em) canc(ri) s(un)t uene ipsi(us) circu(m)dantes et
infundentes plene melico humore. 2o dicit
alios p(ro)hibuisse hanc incissioe(m) canc(ri) ymo dixe
runt q(uod) null(us) canc(er) est incidend(us) au(t) cauterio
medicand(us) nisi sit ulcerosus. et ita manifest(um)
et p(er)sumus q(uod) inferim(us) prece(dentibus) ip(su)m incidi i(n) q(uo)
casu e(st) incidend(us) 2o si e(ss)et i(n) mebro q(uo) no(n) pot(est)
radicit(us) euelli. Et hoc ide(m) multi ciru(r)gi instr(u)x
xerunt s. incisione(m) canc(ri) no(n) absconditi. Et s(e)c(un)d(u)m
q(uod) u(ide)t(ur) n(on) y(p)po(crati) disp(lic)eo i. apte tale canc(ru)m exteri
orem e(ss)e incide(re) ymo si canc(er) sit i(n) e(x)tremitate
corp(or)is ex uerbis suis n(on) pot(est) intelli(gi) q(uod) de(bea)t raci(onabiliter) ip(su)m
medic(us) ul incende(re). ¶ De 2a dic(it) q(uod) aristotel(es) et
diascorides cu(m) suis sequa(ci)b(us) intelligunt ex u(er)bis
ypo(cratis) sumpto q(uodam) c(ontra)rio sensu i(n) exteriori q(ua)si i(n) abs
condito. Ego aut(em) testor me uidisse q(uo)s
dam patientes cancros exteriores incisione cu
ratos ita q(uod) i(n) mebro q(uo)d p(ri)us patiebat(ur) et p(ar)te
uicina q(uod) remansit no(n) fuit p(ost)ea uisus canc(er)
vel aliq(ui)d simile ymo erat curata sic(ut) in
alio(rum) incisione aut c(on)bustione qui t(ame)n in ad pa
ucu(m) t(em)p(u)s incurrente au(t) maligna(m) febre(m) au(t) can
cru(m) in alio mebro nobiliori perierunt. Sic uen
abil(is) docto(r) d. joseph de testis de bononia passus
fuit canc(ru)m int(er) nasum et os mag(nus) iuxta

nasum a quo fuit curat(us) p(er)fecte ita q(uod) i(n) loco no(n)
mansit nisi cicatrix. sed postea forte p(er) annu(m)
incidit cancru(m) in sum(m)i(ta)te c(on)cavitat(is) nasi u(er)sus
cerebrum ex quo in pauco t(em)p(o)re mortuus fuit.
Dominic(us) aut(em) uenturini socer sororis mee
in police passus canc(ru)m tandem fecit absci(n)di di
gitum et liberat(us) est. Sed pauco interueniente
t(em)p(o)re incidit febrem sepultam maligni mo(r)i et
mortuus est. Alium t(ame)n uidi post mebri in
cisione(m) mult(is) annis p(er)seuerasse sed est homo magne
custodie in regimine uite.

Spasmus fit de pleni(tudi)ne et c.

In p(rese)nti affo(rism)o ypo. intendit duas c(onclusio)nes. quar(um) p(rim)a est ista. Spasmus potest fieri de
repletio(n)e et ynanitione. ¶ 2a c(onclusio) est i(st)a sing
ultus pot(est) fieri de replo(ne) et de ynanitio(n)e sed
has c(onclusio)nes et p(ro)bationes et declaratione(s) diffinitiu(m)
spasmi et singult(us) et numer(us) sp(eci)er(um) et p(er)iculo
sitatem et totu(m) quod huic rei p(er)tinet dixi sup(er)
p(ar)ti(cu)la c(uius) in p(ri)mis 4or affo(rism)is io hic no(n) repeto.

Spasmus. G. in c(ommen)to p(rim)o o(sten)dit spasmu(m) posse
fieri de replo(ne) et de ynanitio(n)e. 2o expo(ni)t de sin
gultu 2a ibi Singultus autem. ¶ De p(rim)a dic(it)
q(uod) spasmus est cum lacert(us) contrahit(ur) u(er)sus c(on)tra ext(re)mi(ta)tez
suam s. p(ri)orem que est sicut p(ri)ncipiu(m) et hic mod(us)
c(ontra)ctionis qui est in spasmo nec est n(atura)lis n(ec)
est voluntarius sed suple p(re)ter n(atur)am et hic
c(on)trahitur lacertus q(uando) pars sua neruosa replica(tur)
ad interiora et ista pars neruosa patit(ur) q(uando)
hoc mo(do) replicatur. i. q(uod) patiunt(ur) corde muscul
orum eo modo quo patiuntur corde instrum(en)torum
musicorum que quan(do) ponunt(ur) in aere multu(m)
humido c(on)trahunt(ur) et rumpunt(ur) nisi sint i(n)strume(n)to
relaxate. Et ita q(uando) s(un)t in aere multu(m) sicco
et patiunt(ur) idem q(uod) corrigie oppo(si)te foco vel
soli extuo. q(uia) ut experientia notat c(on)uertu(n)t(ur)
et plicantur retro. Et ita hys duob(us) exemplis
patet veritas c(onclusio)nis p(rim)e affo(rism)i. ¶ Singultus.
Hic dubitat partez de singultu l(icet) c(om)plete q(uia)
satis dictu(m) in q(ua)rta p(ar)ti(cu)la illo affo(rism)o spasmi et sing
ultus ubi d(icitu)r q(uod) singult(us) est spasmus sto(maci) et p(rim)o
docet cuiusmo(d)i sit motus singultus q(uo)d corrigen(do)
dicta in c(ommen)to affo(rism)i alle(gati) 2o remittit nos ad
aliu(m) libru(m) 2a ibi Ego autez. ¶ De p(rim)a dicit
p(rim)o q(uod) singult(us) co(mmun)it(er) vocatur spasmus factus i(n)
sto(maco) uel meri. 2o subdit q(uod) volendo inuestigare
ueritatez c(ir)ca singult(um) ip(s)e no(n) est spasm(us) sed
est quid(am) motus stomaci et meri ad vomen(dum)
i. expellendu(m) rem nocentem vel id quod est
tanq(uam) res nocens. Est t(ame)n singult(us) fortior
motus q(ua)m vomitus et ad i(s)ta duo s. vomit(us)
et singult(us) stomac(us) et meri moue(n)t(ur) q(uando) c(on)siderat
aliquid a se expelle(re). 3o o(sten)dit q(uomod)o differunt sin
gultus et vomitus. Per quod cognoscat(ur) q(uod) sin
gultus est fortior motus q(ua)m vomit(us). Et dic(it)
q(uod) in vomitu stomac(us) et meri mouetur ad ex
pellendu(m) illa que in eis idest in eor(um) c(on)caui(ta)te.
no(n) profundata i(n) substan(t)ia sto(maci) n(ec) multu(m) adhe
rentia Sed in singultu mouetur ad expellendu(m)

illa q̄ sᵗ in inferiori stō .i. imbibita ī sba stō uel
fnuiscata in eo. Ex quo pȝ q magis resistit id
quod in singultu deb; expelli q̄ id q uomitu. et
io fortioꝛ motu indiget. Et io si stōus mouē
ita angustioso motu ī singultu dc si intendat
expellē fnuiscata cū eo. In 4ᵗᵃ declaꝛ hᶜ dictū
exᵉ. qꝛ si quis bibat pᵒ pipꝛ solū et post deglu-
at. et post bibat unū impetū aqua statī cadᵗ
ī singultū et cā ē qꝛ uinū fnuiscat pipꝛ illud
cū sba stōⁱ et cū acumē pipis stō uocatᵘ mō
stō ut ipm̄ excitat p singultū. ¶ In ultᵃ pte dic
q ipe in q̄ de acciⁿ et moꝛᵉ mostrauit tussi et
sternutaᵒᵃ opari ide qꝺ singultꝰ .s. cꝓpellē nociua
indiscata. Difⁿ aut singultꝰ sit mot fiancho uomitu
deū q humore cꝓpellens osilis q̄lꝰ et q̄ tⁱᵗ etiā
cꝓtū est pᵒᵉ in singltu et uomitu fortiō motus
est singultꝰ qꝛ illā mag stimulat cū sit fnuiscata.
sed nō puata pitate, nō oꝫ gualꝰ oꝫ singl-
tum uomitu ēē fortiorē. Si ō qꝛaꝛ qꝺ expellit
cꝓpellē meri ī singltu & ynanitice uid ī ex-
pone affoꝛ alleⁱ xᵗᵃ pteˡᵃ.

Qvibuscūq; doloꝛ. Codo affoꝛ ē 1ᵗᵃ.
Omnes dolores existentes cꝰ ypocondria
sine febre et apāte calo curat fe. si supueniat.
Pᵒ illud curat istos dolores si superueniat q remoᵗ
cās istoꝫ doloꝫ, sed fe. est huiꝰ. g̃ affoꝛ est
uera, lᵉᵉ cꝰ littāꝫ ouideatur. Silis sinā colligiᵗ
1ᵃ 3ᵃ cāᵉ de doloribꝫ epatꝫ. Et utilitas pȝ quia
docemꝰ in talibꝫ doloribꝫ administrare resolutiua
et amplā ad usqꝫ febre. ¶ Nō tū q dolores
cꝰ ypocōdria uenientes sᵗ illi qui sᵗ cꝰ costas
mendosas ī quibꝫ locꝰ sᵗ epar et splen et in-
testina quedam. Dolores aut mag iux spinā
ī loco iᵗᵉ iuxᵃ cingulū mag dūt renales q̄ cꝰ
ypocondria. Ex quo pȝ q isti dolores pluꝛⁱᵐ sᵗ
aut ī epe aū in splene aū ī intestinis. ¶ 2ᵒ
nō q licet flegmō ꝓprie dicatᵘʳ apā sanguineā
tū large utēꝺ uocablō sumiᵗ p oī apāte calo
et ita sumiᵗ hic. // 3ᵒ nō q cꝛiuis doloꝛ in
istꝭ locis possit ꝯtingē et ex mala cōne et ex
resolone ꝯtinuitᵗ Et ex q̄libꝫ mā .s. humorali
uentosa et aq̄sa, tū ut pluꝛⁱᵐ ī istꝭ locꝭ n
fit n ab apāte calo uel uentositᵗᵉ. ¶ 4ᵒ. nō.
ex Gᵃ. q quādō doloꝛ ē pugitiuus aū cū ardore
uocatur puentura aut ardoꝛ Et io qn dc
absᵗᵉ doloꝛ intellīꝭ de illo qui ē sine punctū et
ardore. Et ex hijs pȝ sensus affoꝛ, q si est
doloꝛ ī dictꝭ locꝭ sin apāte et sin pūctura et
ardore q soluitᵘʳ p fe. si superueniat, et hᶜ ē satꝭ
manifestū qꝛ doloꝛ hoc in ꝯtingēs est ut pluꝛⁱᵐ
pꝛ uentositꝫ aū flaticꝫ mām uł aliā fꝛaꝫ
ibi ꝯstipatā. qꝛ fe. est talꝫ dissolutiua.

Doloꝛ. G. in ꝯᵒ pᵒ docet quid intelligē de-
bemus p dolore sin febre 2ᵒ ostēdit, ibi 2ᵃ
Si igitᵘʳ. ¶ Dic pᵒ q doloꝛ pugitiuus uōʳ pu-
ctura, sed ī hispila colicā acuit illū qꝺ ꝓpe
uōʳ doloꝛ qꝛ semp hoc apā comitaꝛ doloꝛ sꝫ simple
hic nō ē sin febre et io intelligatꝛ p dolorem
illū qꝺ est sin punctura et sine ardore et p
febrem intelligamꝰ ēē apā calim. ¶ de 2ᵃ pte
dic q qn doloꝛ ē in locꝭ dictꝭ sin apāte et cū
hoc sin pūctura uel ardore simple ut pluꝛⁱᵐ si-
gnificatꝛ q ibi ē ꝯstipaᵒ .i. ꝯstrictio uentositatꝫ
in aliq̄ loco, uel mala ꝯᵒ simple nō cāla. Et tal
curatꝛ p fe. superueniente q dissoluit uētositatē
īflatiuā et eligit mag tal uentositᵗ et eam
dissoluit et malā cōnē fꝛaꝫ ad tꝑatꝫ reduc.
Et nō. modū quō fe. reducᵗ ad tꝑam et res
ptee īdam est cā sana.

Qvibuscūq; fames. Codo affoꝛ est
ista. In quibuscūq; corporibꝫ facta ē saniēs
et non manifestatᵘʳ, hoc ē q nō manifestā aū
spissitudinē saniei aū pꝛ spissitudꝫ loci ī quo
est saniēs. Pᵒ ꝯᵒ p illa saniēs nō manifestatur
p q̄ ꝓhibentᵘʳ manifeste apparē signa saniei. sꝫ
ista sᵗ maxᵉ spissitudo saniei aū spissitudo
loci in quo ē saniēs. igꝛ ꝯ uera. Et silēꝫ sinaꝫ
uult aūcꝛ 3ᵃ xⁱⁱ cāᵒ de opitꝭ calis. Et am-
pliatꝛ et ad sexus et ad etates. et ē utilis
ut pȝ. ¶ Nō. igitᵘʳ pᵒ q saniēs postq̄ ē genita
manifestatꝛ p signa q̄ pᵒᵗᵃ ab aūcꝛ 3ᵃ xⁱᵃ
loco allegᵒ. et hoc si nō cꝓpellatᵘʳ ex. pᵐ est
inundaᵒ sb digitꝭ et ex isto oꝫ tactū ēē bn
eruditū et assuefactū. 2ᵐ ē mollities loci
ptee solitū. 3ᵐ est altitudo cutꝭ. sed qn locus
supᵃ saniē ē ualde spissus .i. magis et soliduꝫ
sic si saniēs eēt in pfundo iuxᵃ os coxe in
hoīe pingui n pōt bn inundaᵒ aū mollitē
aut altitudo apparē. Silꝛ qn saniēs ē grossa
et indurata nō pōt bn apparē sb digitꝭ ī
undaᵒ et loci reddēʳ molliorē. Spissitudo igꝛ
saniei et spissitudo loci supᵃ saniē sᵗ magᵉ cā q
saniēs nō manifestetᵘʳ. Sꝫ equiuoce sumitur
hic spissitudo, nā spissitudo saniei ē eiꝰ densitas
sed locꝰ dcᵉ spissꝰ qꝛ hꝫ magnā dimisionem
pfunditꝭ. Ex qbꝫ pȝ utilitas affoꝛ ut ī pluribꝫ.

Iste affoꝛ. G. pᵒ dic littāꝫ affoꝛ in-
uenī duplicᵉ, 2ᵒ ostēdit utrāqꝫ, 2ᵃ ibi uere .n.
3ᵒ duꝫ modū ꝯiūgeñ duos modos dictos ibi
Si quis aūt. ¶ In pᵃ dic q ī ᵗᵉ affoꝛ ᵈ inue-
nitur duobꝫ modꝭ scriptus in libꝭ q̄ꝫ utrāqꝫ
est uerꝫ. Et ex ddis appꝫ q unꝰ modus
est q dicat q pꝛ spissitudꝫ saniei nō mani-
festatᵘʳ Et alꝛ est q dicat q pꝛ spissitudꝫ
loci nō manifestetᵘʳ. Et io in 2ᵃ dic q uere
saniēs grossa nō manifestatᵘʳ. Et cū locus supᵃ
saniē nō manifestā ē grossus et io qꝺ spissitudꝫ
refferebꝛ saniei grossitꝫ quidꝫ grosso loco. ¶ In
3ᵃ dic q si quis ꝯiūgat ambos modos q nō
manifestetᵘʳ pꝛ grossitiē loci et pꝛ grossitiē
saniei et bn. Et io hic affoꝛᵈ hodie hoc solo
mō in ueris libris inuenitᵘʳ scriptꝰ.

Icterias si epar. Codo affoꝛ ē
ista. Epar ēē durꝫ in ycteris est
malū. Pᵒ. illud ē malū q sigt apā
in epate, sed durities ī ycteris ī epate ē huiꝰ
ꝯᵒ etc. Et silꝛ sinā colle iꝰ 3ᵃ cāᵒ de ycteria

in fine et p3 utilitas i pno. Et ampliatur ad ultis sermi. Sz q sup ptia illo affor. Quibusq in febrib 4° aut 9° aut 11 et totu est oppositu io hic no intendo repete que ibi et invenies.

Quibus n. G. in 9° ponit affor et p3 q innuit vericam fieri aut ex apate aut ex opilatione epatis sup apate aut p mouz cistis. Et pot addi q pp fella humidas cole ablis l. Sed ista sit satis dicta supius.

Quicumq3 splenetici. ē affor. 3 ista. Omnes splenetici patentes dias eis. si eis sequutur longa disintria fiunt ydropici aut lienterici et postea moriuntur. P. fit oib ista supuenie longa disintria debilitant epar et stom et io non sanguis no generat ymo aquositas loco sanguis. Si igr stomach digerit n obstante debilitate fiunt ydropici epate multiplicante aquositates. Si aut no digerunt fiunt lienterici q no putant fluxum ps sequente indigone egrediunt cibi indigesti. Aut igr fiunt ydropici aut lienterici Sz utroque istoz sequutur mortem pp virtutis debilitate. Sed omnes tales pereunt Et siles sinas hec ab aut igr 3a cap de apatib epis. Et est affor. utilis i pno et ampliat ut sup. ¶ Circa affor. no. p q splenetici dicuntur p̄pe illi q longo tpe passi sunt apa i splene et de facto est patiunt. ¶ 2° no q hos tales iuxpe 3 q n habere mali humorib in sta aut multo tpe splen no modificauit epar ab humoribus Et io si supuenerit longa disintria ps signe aut multum malu mala fuisse aut cotius diu durat aut mala quite fiat cuiu ad regenerationem male mei. Aut 3° pessima mag q sit ei maloz ulceze i intestinis q ita tardant sanari. Cu igr hys tu malis dispoib sit disintria diu durat per eduxtioem epatis ad intestina multu i longo tpe debilitat epar. in tm ut loco sanguis generet aquositates Et silit multu debilitat stomach digestiva. Et io aut sequitur ydropis epate multiplicante aquositates aut lienteria stom no digerente et expellente cibu. Ad hec aut generata cu mali dispoib sufficiunt necessario sequit mors. Et sic p3 utilitas affor.

Bonum est. G. in 9° poit potuisse fieri meliore ordine in affor sius. 2° ponit unu affor infra ponen in 1° loco ab isto 3° ponit istum. 2a ibi cu igr. ibi 3a Purgatio. ¶ De p° dic q uero set si pmisisset hunc affor uim poitu in 6° loco ab i° postq Oz hic poni. ¶ In 2a dic q p splenetico intelli illos qui passi sunt diu duricie splenis Et iste si puenit aut disintria solut durities ut plurimu q purgant humores qui erant cu duricie splenis s. melancolice Et h est 9 bult p in illo affor. supra. ¶ De 3a dicit q si

purgatio modu excesserit a. si fiunt supflua ult modu illud quod requiritur p cura apatis splenis et ultius diminor et nocuit ideo inmus sequit disintria supple tu forcior si multu plongetur q nu humore mali sepe tisicat p tresta. puniunt intestina ab eis ita ut desiciat eorum nutr et eorum calo dissipet pp quod cu fiunt ut ydropisi et lienterie lientie pp pannes sto et intestinorum yd pisi pp opanem epatis et eorum destructione.

Quibuscq3 ex stranguria. In presenti affor. duo ponuntur quor 1° ē prima. Quibus nascitur yleos ex strangia i7 peut i 7 diebus suple ut plurimu. P. q i iste sit forti ¶ acum uirtute pstinen. et io ut plurimu moriuntur in pº exercitio radicali vel aut et hoc est 2m. ¶ 2a 9° in iste Si aut 1a sequente fe. fluat multa vrina i libant. P. q hys sequentibus remo cu colluet et stranguriae igr remouent mortem igtur p hus curant. Et hoc Auicen alle duir 16 3a cap de yleos dicendo G. ignorasse cam huius Sed ego no uido ibi Auic. xcesse aut negasse huc affor sicut nec G. in 9° ficut Et io ille affor posset ee utilis si eius actus que G. nunq indit et illo uid qui in 9° dicit. ¶ Et aduerte q marsilius et aly dicunt xcordia huius ē Juuenis 15 3a cap de dist vrine. sed no est ita na in illo cu eius fine dic dicit Et expertuz quod est i pluribus hoib et dicta ē q qui huit difficultate vrine et aduenit ei post ipuz tenasinon mors in 4° nisi accidat fe. et p uocationem fiat plurima Sed ostat q hic no de de yleos. sic in affor. ¶ p declaratione igr affor no. q ille pot hre duos sensus uno est q pp apa existens in vesica accit yleos p expressionem intestini philey contra fecit et supuenie fe. cure cu fluxu vrine. Et huc sensum putat G. falsu in 9°. ¶ 2° sensus est qui ps accit strangueria pp humores stos grossos quib augult fiat ileos contra ma fecit stresta et pca supuenie fe. hos humores elliqui et p mag vrine emitti et ita sequi sanitas Et hoc 2m G. ē po. Tu no sibi uidebi affor xceniam fot plurimu p uero ut patebit in 9° possem ee dice q p mag grauis et coitate doleute vocati pducunt intestina ab expe. sic accit colliea ex lapide renu. l3 apa no opulet intestina ita ut inueniri illi philezes stercoris contus Sz G. talia uida quibus exprecii no corendet n admittit.

In ileon. G. in 9° fac tria ps declarat yleos 2° pot et inuiat una oppoem affor. 3° dat unu intellectu affor defensabile 2a ibi Omnes aut 3a ibi Sed ypo. ¶ In p° declarat yleon ex pte una actu ipius sz coitatis 2° ex pte cause in gnali. 3° ex pte causarum in speali. ¶ Dic igr p° q in yleon nulla excerpta sepedunt infered p mam am q iux distigent distiby fortiby. 2° dic q ex

concordat in omni yleos claudi vias vesicis infra siue in subtili intestino siue in grosso. 3° dicit quod multi dicunt quod potest accidere ex solo apate et ex omni opilatione secundum totius ducti aut ab humore grosso viscoso sed ipse dicit quod solum callum et durum difficile apta facit hoc quia non credit constipari ventrem ex humoribus grossis et viscosis simpliciter ita ut penitus nichil egredi possit. Sed tamen concedunt secundum quasdam ypo. id est per modum suppositionis non probate quia esse possit ex humoribus grossis et viscosis.
¶ Circa primum nota quod yleos proprie importat cum dolore intestinorum gracilium propter quem fit difficilis exitus per anum eius quod debet egredi 2um nam cum importat egritudinem a qua dolor talis descendit. nam secundum utrumque significatum invenimus doctores uti isto vocabulo et stricte capiendo et hoc modo loquitur auctor 6a 3ii ubi de yleos et etiam de collica tamen incidit ex G. in 9° quod nomen quandoque sumatur pro omni ad collicam quod est in grossis intestinis et ad yleos quod est in gracilibus. Et quia nomen collice quandoque sumitur hoc modo large ideo sequitur quod collica et yleos large accipiendo conveniunt sed stricte differunt. ¶ 2° nota in omni tamen collica et yleos esse oppilationem prohibitivam exitus fecum et ventositatis sed tamen non oportet quod in collica omnino non egrediatur. Contra enim videmus collicos ad expelle sed non egreditur nisi cum difficultate et quandoque non egreditur. licet clisteria fiant acuta et ideo accidere illud in quo omnis conveniunt scilicet quod non egreditur intelligatur modo dicto scilicet non cum difficultate vel quod non sit sp. sed quod aliquid non egreditur.
¶ Circa 3um dictum puto non esse intentionem G. quod collica et yleos non proveniant nisi ab apate. Sed puto ipsum hic dicere quod non proveniunt cum tanta vehementia et constipatione ut penitus prohibeatur exitus omnium rerum nisi ab apate et hoc tolerari potest quia G. dicit se ita putare. ¶ Omnis autem hic potest et probat alicuius opponere et primo potest illam 2° impletur quo ad unum 3° quo ad aliud dicitur 2a ibi ego autem 3a ibi adhuc dicunt. In primo dicit quod omnis imperitus huius auctoris dicunt quid quod remotum a ratione et ideo non est credendum. dicunt enim quod si est apta in vesica tunc propter compressionem a dicto apate patiuntur intestina et ideo fit secundum partem scilicet yleos post stranguiriam. ¶ In 2a dicit quod ipse vidit multos de stranguiria mortuos esse quorum vesica dum patiebantur viso apparebat plena et dolorosa et nullus talium patientium incidit istum dolorem scilicet yliacum quo igitur dicere quod yleos nascatur propter intestina esse compressa ab apate vesice qui dicat nullo. ¶ Preterea si hoc fieret multo magis deberet hoc fieri ex apate matricis quia matrix ascendit usque ad diafragma et ideo potest comprimere intestina gracilia sed si vesica pateatur apta comprimit solum rectum intestinum ex cuius compressione non potest fieri yleos saltem ad modum quo illi dicunt. Forte enim non est impossibile constricto recto intestino magis redire et facere constipationem in gracili sicut quandoque post collicam fit yleos. ¶ De 3a dicit quod illi adhuc dicunt peius quia dicunt febrem calidam iuvare yleos simpliciter quod supervenit nam solum apta vesice id est solutive facit febrem quod quanto magis maioratur tanto febris augmentatur quia febris est quoddam accidens semper comitans apta scilicet vesice neque sperandum febrem posse sanari nisi per curam apatis et apate sanato curata est febris. Et ideo in isto casu non curatur yleos per supervenientem febrem sed potius ex cessatione febris.

Et ideo febris non est bonum neque laudabile signum in yleos sicut isti dicunt. Et preterea febris non est cura per se alicuius morbi nisi sit cum frigiditate sola vel cum humoribus flatuosis vel de ventositate grossa. Et istud concludit quod ignorant qui hoc dixerunt cum non possit ostendi id est confirmari ratione. ¶ Sed si ypo. in hac 3a particula dat intellectum deffensabilem auctoris dicens quod siue ypo. siue aliquis alius quod dicit quod ignorabat quis hunc auctorem fecerit. Quicumque tamen fuerit si vidit infirmum hoc modo sanari bonum est dicere humores fuisse crudos et grossos fuisse accidentia huius morbi id est causas quas arguit esse causas eius. Et febris superveniente et purgatione urine fuisse curatum. Ex quibus videtur quod G. non affirmat eius veritatem ut in pluribus sed negat. Sed tamen dat modum salvandi quod aliquando contingit. Et per consequens non putabat fore ypocratis.

Ulnera quoque. Hic auctor est iste nota. ... est in causa vulnerum annalium aut longi temporis cum osse et cicatrices fieri gemmas. primo quod est necessarium fieri in cura sine quo non possunt consolidari et quando necessario conveniunt sed sine ossis emissione in parte non possunt consolidari et generantur cicatrices necessario concavi et ideo si sanatur vulnera annua et longioris temporis ista duo contingunt circa unum tamquam concavus et aliud tamquam sessus. primo est ossis emissio 2um cicatricis concavitas. Et concordia est colligere 4a x... tractatu 3° capitulo primo et est utilis in actu pratico ut prolongato tempore consolidamus vulnus inquiramus quod os sit emittendum et non expectemus consolidationem equalis superficiei sicut in aliis. ¶ Circa auctorem nota quod nomen vulneris licet proprie importet solutionem continuitatis in carne vel sibi proportionalis absque pure et sanie quo modo distinguitur ab ulcere tamen hic sumitur pro ulcere. Non enim videtur bene possibile quod sit vulnus annuum quod non fiat saniosum. ¶ 2° nota quod ulcera tardant consolidari propter varias causas primo propter malam complexionem membri ulcerati cum enim consolidatio et incarnatio fiat a virtute membri ideo mala complexione corrupta ut regenerare et bene consolidare non sufficiat tardat consolidari. 2° ex malitia humorum qui ad vulnus currunt propter repletionem totius ut in ascalite et yposarca aut alicuius particule submandantis ut multotiens contingit in caventibus glandosis in gula consistentibus aut propter indebitum regimen aut propter occasionem rerum extrinsecarum prohibentium consolidationem. Quandoque autem propter defectum fundamenti in quo caro oriri debet quod est os quia si os est putridum aut a nature regimine derelictum quia undique ab aliis partibus sit totum separatum quia ex indebita figura sua aut obstraccositate latum ulceris ut in fistula dicunt multotiens licet non omne ulcus obstracosum sit fistula.
¶ 2° nota quod licet tamen multis causis possit consolidationis prolongatio contingere tamen ut pluries si prolongatio est ultra annum est propter defectum in osse quod non potest bene fundare carnem ymo illi quod generatur coincidit tandem putredinem et prohibet debitam consolidationem. ¶ 3° nota quod quamvis os est hoc modo lessum si ulcus durant per annum non est possibile lessionem ossis esse superficialem sed profundam sed in tali oportet os illud emitti cum abradendum aut aliud per opus non cum modo remotum. ¶ 4to nota quod intelligit ut non sufficiat calorem membri ut pluries est in debilitatum vel ut non sufficiat regenerare poros sarcoidem siue

calosit q regenatur loco ossis ita grossa quantu
erat os. n 2 post tanta carne sup loco generare
vt veniat ad equalitatem cu parte sibi iminentia et ideo quando
fit consolidatio remanet cicatrix concaua. Ex quibus
apparet veritas afforismi licet quandoque possit contrarium contingere
et fieri vlcus annuale sine ossis corruptione et re
moueri os in membro toto non sequitur cicatrix concaua sed raro.

Vlnera que. G. in 6° dat causam prolongationis
vlcerum sanitatis. 2° ondit diuersitatem nominum vlcerum
3° verificat afforismum. ibi 2a antiquum. ibi 3a Sed in hoc
afforismo. ¶ In prima dicit quod vulnera que diu prolongantur
anteque sanentur aut recaduntur post consolidationem
difficile sanantur propter aliqua tria causa. aut quia
mali humores currunt ad locum non permittentes sa
nari. aut quia membrum est debilitatum propter malos humores
currentes ad ipsum facientes malas qualitates in membris. aut
propter magnitudinem et pessimitatem vlcera. ¶ In 2a parte
dicit quod ista vlcera difficilia ad consolidandum antiqui vocabant
farsa. sed moderni volentes vnicuique speciei nomen impo
nere quedam vocant chironia a chirone primo ipsa cu
rante. quedam vocant cilesia a chilesta primo curante
que dicuntur corrosiua que licet sint per cutem ambulantia non
perforant cutem. alia vocant formica a igne
sacrum que perforat carnem et cutem. Sed vulnera cor
rosiua que vocantur putrefactiua que cutem et carnem interiore
perforant non tamen dicuntur vulnera sed que prima con putredine
et vulnere componuntur. Et videtur quod nos sciamus quedam
membra patientia putredinem sine vulnere et quedam
patientia sola vulnera que vocantur hisipila. hec igitur
vulnera habent nomina herisiple s. farsa et formica
Sed alia antiqui sola appellauerunt vulnera. ¶ In
hoc afforismo verificat afforismum dicens quod ypo. in hoc
afforismo testatur quod vulnera non prolongantur in sanatione
nisi quia ossa putrefiunt et hoc supple prolongatione
annuali vel maiore quod ypo. exprimit videtur. Ratio autem
hoc non inuenisset sicut exprimitur quia multotiens sanantur 2
paulo post recidunt et hoc fit quia membrana generante car
nes sup mala ossa apparet esse sanitas. Cum tamen in
ossibus subtilioribus sit corruptela que fit cum quod reu
tatur tumor incipiente sanie et faciente vulnera
in carne et ista non sanantur nisi cum membrana que
ypo. dicit in libro de vulneribus et quam G. posuit
3° de ingenio non dicit quod omnia vulnera composita magis
cum habent intus mala ossa. tercium autem sufficiens
in compositione est quod apparebit corruptio ossis et os
hetur contrarius. Sed postquam sanata sunt vulnera contrarium
deficit in loco de osse tanta oportet habere concauitatem et sic
apparet quod oportet os emitti et cicatrix fieri concaua.

Quibuscumque gibbi. Cocio afforismi est
quod ista omnes patientes gibbositatem ex asma
te vel tussi pereunt ante iuuentutem. prima in omnibus
talibus tanta difficultas habentis ut ad iuuentutem
venire non possit igitur pereunt ad ante iuuentutem
dicitur patet ex littera. Et similis sententia ponitur ab auicenna
22a 3a ca. de gibbositate et archa fine. Et continetur
in actu pratico. Et ampliatur ad vtrumque sequitur.
¶ No. tamen quod non gibbi fiunt communiter per mala sortem
spondilium siue per dislocationem ipsorum et est tantum mo
dorum. nam quando dislocantur versus anteriora et
tunc in directo spondilis dislocatis in spina perpetua
concauitas 2 hoc modo vidi in domino vgolino de cas
tello quod spondilis medius colli erat dislocata in brachio
illustrissimi principis domini philipi maria ducis medi
olani. Quando autem est dislocatio tendens ad anteriora. Et
illo eodem anno fuit in nobili viro Galeazio croto
3° ad alterum laterum Et hoc modo fuit in primo de bar
zono carpentario eodem anno s. 1400 ... Sed primus
modus est absque voce et sensu continua post casum. 2us in
uenit vita sanorum licet dislocatione et gibbositate in
ambobus remanserit. ¶ 2° principaliter nota gib
bos fieri ex asmate aut tussi potest intelligi duobus modis
vnus est quod coniugatur gibbositas et asma vel tussis et est
improprius modus. 2us modus est quod ex vi asmatis vel
tussis fiat gibbositas vi permittente materiam ad faciendum
apostema in spondilibus propter quod fiat gibbositas. et hunc
intellectum habuit auicenna loco allegato. ad quem intellectum
magis verificatur afforismus. ¶ 3° no. quod quando gibbositas
nascitur ante iuuentutem tunc nascitur ante complementum concauitatis
Et quia ipsa debilitat locum et corrumpit figuram ideo
prohibet debitum augmentum spiritualium. Si vero contingat post
iuuentutem vel in iuuentute non oportet quod ita impediatur
spiritualium augmentum et ideo nocumentum non est tantum. Ex quo
patet quod dicit ante iuuentutem quia fit maior molestia si accidat
ante iuuentutem. patet 2° quod vno huic modum ly ante non
construitur cum ly pereunt ita quod sit sensus quod pereant ante
iuuentutem sed construitur cum ly fiunt ita quod est sensus quod qui
ante iuuentutem fiunt patientes pereunt sed non dicitur quando.
Et hunc intellectum habuisse G. in commento cum dixit eos perire
propter defectum membrorum spiritualium et non dicit propter nocumentum
¶ 4° no. quod auicenna non limitat hoc in textu primo dicit quod
pereunt ante quam expuant et indicat signum quod pereant ante
quam magis moriuntur compellat corpus. Et ideo ut dicit est quia cum
materia asmatis et tussis sit grossa materia quando non non pel
lit cum exitus apparet quod apostema quod est cum gibbositate
sit durum et magnum. durum propter materiam a qua pendet
magnum quia aliter non faceret gibbositatem. tale autem non dat
tantum spatium pectori quod dillatetur ad refrigerium
cordis sufficit. Et ideo ut auferetur aut ita impeditur
vt pereant. Ex quibus patet veritas afforismi. Et intellectus
eius quia magis verificatur quando gibbi sunt versus anteriora
¶ Ego autem magis credo hunc modum comprobans quia
vidi multos gibbosos in pueritia durare usque ad
iuuentutem magistrum Nicholaum benedicti senensem cum quasi
anno x° etatis sue accidit gibbositas ex spasmo propter
punctionem pedis. et vidit diu post iuuentutem. Et
vidi ex eius aliis accidere gibbos ante iuuentutem et post
et non mori Et sunt ista duo primo quod accidat gibbi
ex permutatione membrorum facientis asma vel tussim 2°
quod sint ante iuuentutem et quod liberentur non vidi non
audiui. Quid non sit asma vide in 3° et quid sit
tussis dictum est in 4° particula in afforismo quibuscumque tussis siue

Quomodo. G. in 6° primo remittens nos docet
quandam causam gibbositatis 2° verificat afforismum per causam
generalem 3° per magis specialem. 4° ondit varia noia
tionum lesionis habentis. ibi 2a sicut gibbi. ibi 3a
vulnera autem. 4a ibi passiones autem. ¶ In prima dicit
quod ypo. docuit in libro de concatenatione quomodo fiat gibbo
sitas. et quomodo fiat ante et quando retro. et quando lateraliter quod hec pars
magis attinet medico. et ideo ille quiuult eam perfecte intelligere

reueat ad legendu dictu libru ypo. sed tn dic
se dicturu hic qtuz e opportunu huic loco et sedit
q gilbositas fit ex paussione vel cau vel ex maiois
vulnib; i. vlcerib; cu apatib; i inferiorib; spine
et suple ex alys cais Et ista gilbositas si sit in
una spondili et ad inferiora. tuc cotius i directo
illi spondilis appet gcauitas. sed tu adde q ex sp
asmo et post acide. et au pp malaz gpon aut
pp mala plasmac obstetricum Et multa silia inde
22a 3y loco allet. In 2a pte dic q si fiat fiant
gilbi ex asmate aut tussi an iuuentute q isti
peunt qz isti gilbi faciut forte molestatione
pp ipfectionu mebrorum spualium Et ex hoc gapz
q dic quo gilbz acat ante pfectione taliu meb
rorum et io ly ante gstruit cum solo fiut et no
cu ly peunt Et gtingut hec acn si no pcessit
casus nec pcussio sed ex solo apate crudo et indi
gestio int coute. Et puto ipm uelle q gtingit ipz
mori si gilbo e ex apate. et no ex cau uel paussione
qz e piculosio gilbositas cu apate. ibi. n. e gilbositas
et ultra illa apa qd oz ee mag si dz cae gilbo
sitate. In pte 3a q est ibi vulua aut dat cas
dificantes magis spealit. Et diuidit in duas pmo
ondit vulnez facientu gilbositez 2a ibi, Ex q itellig
dicta apatis 2o reuertit ad afforum dificiliu 2a i
ide 2. In p dic q vulua facien gilbos dicerit
zm qntitatez alias qualitate loci in quo fit Et zm
duritie .i. fortitudz vulnez, nam si sint i loco
nobili et magno hanelitus fit maio et piculosior
Et p hanelitu intelligat asma qd tuc est maio
qm hanelitus est mag lesus No sumit ig hic
li anelitus p respiratio sed p asmate Et si aliqs
humoris fluxit in vulnib; in canales pulmonis
gnatur tussis nam hi mori no oz q sint duri
i. de ma faciente duro apa. et io quz gnatur sanies
et ito mo inficiat infirmu sed vulua no efflue
tia i. a quib; no effluit saies no mortificat infir
mu illico qz huore grossi et crudi et diu fit. sed
illa q fit cu tussi cito faciut sauiez et occidut qz ma
coitur pluiori et io no est diua et cu ifficat.
Infez et dificat p cuz spealez dicens q vulnea
i. mori facietes gilbos cu asmate faciut ide q supra
tum dictu est q s. occidut si fit in iuuentute qz
ista au fit magna au in piculoso loco pectois. quod
patiente pulmue et corde hoz hoc in puericia
loca cordau fiut parua et stricta Et io cor et
pulmo no crescut debite nez suffiiaut ad uitam
gilbositas. n. augustat pectois spatiu et io incidit
asma q nullo pot curari Et si autem accideret
gilbositas augustabat spus pp solu apa, qto mag
augustabit si vulua i. mori durescit et augu
mentatur suple sic fit supuenien gilbositas qi dic
at multomagis et hec e ca qz moriut. Ex quo
intelligis q adhuc hic uult q ly in iuuentutez
itelligi de aduentu gilbositatis. Panes autez.
hic pt desitate uocatiois egritudinu pectois dicit
q quis panes pectois sint multe hic ypo solum
nominat illos q patiunt hanelitu spissu. Consu
etudo. n. antiquorum fuit uocare anelitu i. asma
spissitude spus et respirauis pp strictura l' repentinu

sed moderni e nocat hanelitu i. asma oz diuturnaz
panem pectois tum est sine fe. et adest pessimitas
i. ualde magna lesio spus et respiratiois.

Quibuscumque flobotomia. Concto affor est
quista. Omne quib; gt flobotomia aut farmacia
fit flobotomari aut farcari in vere. P. Omnis tale
fit flobotomari au farcari eo tpre in quo hec corpora sunt
magis disposita ad euacue istas. et i quo fit aptius
qui minora nocuint sed hui tps e ver g ergo 2a
b maio est nota bon no et littaz declarabit Et
similis flua colligit xta pmi ca xto. Et e utiles
ut pz Et ampliat ad utruqz sequ Sz et
littaz quid sit flobotomia et quid euat et qd farcacia
vide in pa ptila P uer aut intelligitur modo
mediocrum tps teperatum qd est int yeme et esta
tem. 2o pncipalit no q quibyda gferat flotomia
aut farcacia pp cura egritudis actu existe et de
istis no loqtur ypo in affore ut pz p G. in 9to.
Quibzd aut gfert alta istorum euauz gra pse
uaciuis et de istis loquit ypo in affore. 3o no.
q pserua quedam dz ad modu mediocrum gnalis
et e actus qui ut plurimu requitur ipe ul sibi
silis merito dispoinuz temporum anni et i homib;
coiter gsuecti ad phuben mor i pati cadere
i cos. quedam aut dz pseruatio spualis et e opa
mea requita p aliqua. ex p. qz in coi usu inte te
pore yemis ut plurimu fit multiplica humoruz
qui peccat i qntite in uere et fit pati in estate
peccare qualitate et io merito dispoinuz tpre
anni et merito regiminis qd coit obseruat corpora
indigena euone plurimu tpre ueris indigent
euaue. Euacua igit pseruatiua ex hys cais in
vere necessaria dicit pserua gnalis. Ex p. sic si
pp casum uel inordinatu regime uel alia cam
no coiter gsuecta. eet opportunu euare aut
estate au autupno au yeme. au e ue dice
ret pserua spealis. In affore igi loqu de pseruam
pseruatiue gnali. 4to no. q in tpre ueris plurimu
uenit est forte merito disponuz dictorum. Et coit
pcessit yems i corpib; parat ad morbos zm
coez usum regimis faciens. Tempus aut ueris.
nec nimis caliduu debilitas. nec nimis frigidu
coagulatu phleumis euauez. io tam merito dispo
nis uirtutis q merito repletionis q e conditionis
tpris gt eua in uere Ex quo apparet dificat
affore. In alys .n. tpib; et si quibyda possit
gre merito dictorum eua no tn ita coit sic in
ue. Et io dz in alys fieri euauez gra gnalis
pseruatius. Et tu vide in 9to quib; gt i pncipio
veris eua et quib; in fine ueris.

Palam est. G. in 9to p. repo affore 2o
dificat ips 3o explificat pmu modu pcurandi
afforem 4to remittens nos ad bum libru remo
dubiu 2a ibi dix. n. multos 3a ibi Ego aut
4a ibi medicinabit aut. De p pte dic
palam ee q hic affore intelligit de sanis quorum
sanitas no eet diu duratura nisi euacuaret
Et io dic ypo q oz hos purgare in yuitio
veris cu flobotomia si timeat de plenitud suple

humore peccantem solo quanto. Et oportet subuenire cum
solutione et vomitu si timeatur de corruptione humorum
suple merito alicuius dominium alicuius humoris
alterius a sanguine. ¶ Dixi .n. multos. hic exponit
actor hoc non intellectum dicens quod hoc non dixi
multos custodiuit cum ad singulis annis egrotaret
et quod multi podagrici et artetici dixi in non ita pa
tientur quod sic putresceret digiti suas distulit passi
ones et similiter quibusdam celavit empima et quibusdam
epilensiam hoc non purgatiuis f. facte in vere. Sed
flobotomia est utilis purgatio generalis omnium pariter de plectorica id est
peccato in solo quanto. Et suple in hoc conuenit cum flobotomia
quia sunt utiles euacuaciones tocius humoris quia unumquodque ex
humoribus euacuat. Si purgatio cum solutione et vomitu si lo
quamur generaliter videtur esse una. sed specialiter non est ita.
quia aliqua est purgacio colere aliqua flatis aliqua melie sive fiat vomitu
sive fluxu et hoc differt a flobotomia quia ista non respicit
determinatum humorem sed totam massam. ¶ Ergo autem
hic exemplificat ostendit per modum parcialem hunc
affore in secundo primum est quod ipse cognouit quedam non
solebat maniam euenire dicit quod mirabatur quia cum maniam
deberet venire pariebat et vomitu galieno supra
purgacione cessabat accidentia manie. propter duo iuuamenta
quorum unum erat quia purgabat malos humores. secundum
erat quod propter acutos humores egredientes et tran
seuntes per anum aperiebantur sibi orificia venarum
emoroydalium a quibus effluebat pessimus sanguis et
niger. Et tunc veniente si consuetudinaliter fluxit quiescit
in mania. dicit igitur se dedisse illi omni anno purgacionem
euacuantem coleram nigram non solo vere sed autumpno per
singulos annos. Et si differebat tempus sentiebat
signa future manie. secundum exemplum est quod ipse vidit mul
terem patientem cancrum quam purgauit cum forti
medicina purgante coleram nigram. Et ita singulis
annis cum farmacia quam farmacias si negligebat sentiebat
dolorem in loco cancri. 3m exemplum est quod nouit quedam
cui incepat venire lepra quam in primo anno cum
flobotomia et farmacia purgauit. Cui postea primum annum
sufficit sola farmacia in vere annuatim. Et si preter
mittebat apparebat signa pauus et ideo semper suple
in vere indigebat purgacione ad expellendum coleram
nigram. Et similiter quod epilentie et aploplie et as
mati est necessaria minoratio flatis. Sed artetica
causa est de genere colere flatis de genere flatis quia valde
raro fit de melia. 4m exemplum est quod nouit quendam
qui omni anno in estate incurrebat squinanciam cui data
est in vere medicina colere rubee purgatiua per multos
passus non est squinancia. ¶ Medicinabatur. In hac
secunda parte facit quod dictum est et posset quis dicere in
qua parte veris sunt faciende hee purgaciones. re
spondet quod tunc squinancia medicinabatur in fine veris.
vt erat congruum humori in eo peccanti. Sed in epi
lensia et artetica et melia et alijs morbis
pendentibus ab humoribus frigidis congruit euacuatio in principio
veris. vide per hiis distendis dicit se fecisse
unum librum de hijs quos oportet purgare in vere qui
liber est pares regis sanitatis. ¶ Circha tamen ista di
cta consideratum qualiter dicamus flobotomias euacuationes communes
quia per eam euacuantur omnes humores vel apti sunt euacuari
non elligendo aliquem specialiter quamuis de sanguine plus euacuatur.

¶ Attende 2o quod corrupte plectorica congruit flobotomia quia propter pec
catum illud remouetur sed cum est unus humor superans
alios qui non sit sanguis non obstante per flobotomiam minorari
possit tamen non euacuatur solus sed cum alio nisi cum farmacia.
Et ideo dicit quod euacuatio conueniens corruptioni humorum est farmacia
non quod nullo modo congruat flobotomia nam multociens in tali corrupcione
confert unde G. 9 terapantice non solum in sinocis sed in
omnibus putridis febribus docet aperire venam. Et auicenna primo
4ti capitulo de cura putridarum in speciali voluit quod quandoque
cum humore qui peccat fuerit sanguis congruat flobotomia
si vrina fuerit rubea grossa. ¶ 3o no quod empima
ego vidi interpolate ex fluxu catarri qui putresciebat
in pectore et illud tale per euacuacionem flatis poterat
preservari. ¶ 4o no quod colera non potest in ebulitione
a debili calore et ideo non timetur quod qualiter transit in generale
vere de suo incendio. Non igitur oportet cum fine .i. 3am
partem veris ultimam euacuare. Sed frigidi humores qui yeme
sunt coagulati in tempore veris eliquantur a tepido calore et
fluentes pereunt faciunt mores et ideo sunt purgandi in principio.

Splenetici.

Iste affore declaratus est in superioribus in affore 9o ab isto. ideo vide
ibi commentatum 2m patet de se.

Quorum podagrice.

Conclusio presentis affore
est ista. Omnis podagrice feruentes residentes
siue detenciunt deferuescentes in xl diebus. primo. Ille egri
tudines residentur in xl diebus qui nec sunt absolute acute
vel pacute non absolute cronice sed podagrice egritudines sunt
huius igitur est affore patet ex hijs que dixi primo pronosticorum et primo
de crisi in 3o affore. Egritudines acute in xx diebus etc
et patet et minor per experientiam est vera. Et
siles similiter potest materie auctoritate ypocratis et est vtilis affirmatiua
in actu pronosticorum. ¶ No. tamen quod egritudines podagrice dicuntur fieri
quando de nouo inuadunt post sanitatem et quando membris ex
istentibus lesis tamen iungitur de nouo timor et dolor
de iste igitur loquitur ypocras in affore. nam de illis poda
gricis egritudinibus quando sunt conuinate ex flate gipseo
toquente membra nos manifeste uidemus quod continue cor
remanent per totam residuam vitam. ¶ 2o no quod
cum tales dolores de nouo inuadunt continue et quod
semper aliquid caloris sentitur quia quia materia flatica et
frigida raro ad talia loca accedit nisi per adiutorium
cale ut dicit 22a 3a vnde papie in podagra frigida non
puram causari flatim sed coleram et flatim. Et ideo dicuntur
in talibus feruescere. ¶ 3o no quod quando finiuntur tales
exacerbaciones et paroxismi podagre non semper terminantur
ad veram sanitatem sed ad quendam modum quo non dolet
nisi forti motu ut patet in illis qui diu passi sunt
podagram et ideo finis istorum non est semper sanitas sed quidam
modus remissionis et ideo dicit quod residentur deferuescere
et non dixit dissoluuntur vel curantur. ¶ 4o no. quod
mores recipiunt terminaciones secundum varietates conati
nis et fortitudinis virtutis et modum resistentie humoris.
Et ideo non est putandum omnes tales dolores terminari in
xl diebus et non cum sed quandoque cum quandoque in illo tempore.
Et ideo hic tempus ponitur longitudinis ut plurimum talium
egritudinum. Et propter hoc non dicit xl diebus sed in
diebus xl quia in aliquo illorum. ¶ Vltimo no. quod licet
marsilius videatur limitare afforismum ad calidos dolores

iuncturas tm sit ma^{a} intelligere afforismi ultimi ut 9to pz.

Tumores podagrici. G. in 9to p^{o} docet modum quo fiunt tumores podagrici. 2° verificat afforismum, 2^{a} ibi Curacio aut. In p^{a} pte dic q tumores podagrici fiunt cum humore descendit i cocitate nature calcaneorum et istos humores p^{o} recipiunt mebra lacertosa cutem circumdancia. Et cum loca illa replentur huius^{te} tunc huius^{tas} q^{a} custodit continuacione expte dit, sed nervi et corde i podagricis non tumescunt et io dolent solum q extenduntur. Et hoc probat q nimis q^{z} in dentis podagrici fieri seueniente spasmo et spasmus plures^{m} contingit ex apate in nervis et cordis.

Circha quam ptem nota q ut plurimum me que mouentur ad fiacem podagram procedunt hoc ordine q p^{o} descendunt ad concavitates iuncture vin una d' causis pp quas me fluunt ad iuncturas mag ad certa alia mebra ut dz 2^{a} 3^{a} ca^{o} de doloribus iuncturarum. Et cum ma adhuc e i mebro imbibita, circundante concavit^{te} extenditur concavitas et ppea nervi extenduntur et tunc fit maior dolor pp nervorum maiorem extensione. Post aut ma ppellitur ad mebra iuncturarum sic st ligamenta et musculi et alie carnicule ibi existentes ad replendum loca, et tunc fit tumor. Sz q ma spargitur magis in sba carnis musculi io tunc accidit q nervi non tm tenduntur quantum tendebantur qn ma erat in sola concavitate et io plures qn tumor est ia manifestus dolor est minor. Diz ut plures^{m} videtur q parum aut nichil de tali ma imbibitur in nervis qui st i musculis et in corpore cordis, na si ibidem multa tal ma, tumore fuerunt imbibite apparentur, et ad tale apa nimorum plures^{m} sequeretur spasmus qd minime apparet. Et hanc sniaz voluit G. in verbis suis quam ponit dum loco allegato in fine capli. non tm debemus negare vbitate coniacionis mei i nervis et cordis tu videamus cotidie post dolores iuncturarum cordas sb genu existentes ingrossari et indurari et a deb^{ta} extensione phibiri. **Curacio huius** hic verificat afforismum et dividitur in duas na p^{o} ponit duo pambla vtilia. 2° verificat, 2^{a} ibi vtroque vero. P^{m} q ponit e q curacio apatis podagrici e vna cum cura aliorum apatum s. dissolo mei faciente apam et a cor^{e} eductio. Et hec cura 2^{m} p'ma intencionem, sed subtilis ma cito dissolvitur. Si aut sit grossa vel viscosa tardius si vero adhuc tardius. Et hoc ultimum expo ancte silo q si ma habeat has duas disposiciones q sit grossa et viscosa adhuc tardius dissolvitur q si esset solum grossa aut viscosa. Et ista expo vitat dub^{m} ut^{m} move' de ma composita ex grossa et subtili sit longior q de grossa tm. Alii p utrumque intelligunt subtilem et grossam et volunt q qn podagra e de ma subtili et cum hoc de grossa ita q utraque sit certa quantitatis in mebris est longior q si esset de sola grossa in tanta pass^{e} quantitate quantum de grossa e in alia. Et tu p isto ma q dixi in questione de flatica fe. i qua hab mag tractatum et e de priodicatione 2^{m} pambulum e q tales podagrici tumores non transeunt ultra xl^{a} dies si paciens fuit obediens sic apa calidum in carnosis locis terminantur ut acute egritudines q caro e rara est vicina nature humiditati s. san^{ce} sed apata in nervis et ligamentis tarde terminantur q sic tarde veniunt ad collectionem et durities ita tarde terminantur. Tu tm intelligatis q oia difficilioris et tardioris collectionis tardius terminentur eq. Nam quedam st apata cito venientia quedam tarde resolvuntur sed intelligat in hiis q tarde veniunt melius dicitur mebri in q^{o} st talia n. mebra st densa strictorum pororum et pauci caloris q duo deficiunt ad tarditatem dissolonis apatis in eis.

Ideo q^{z} vero hic verificat remittens nos ad alium locum dicens q io vero terminatur i. duo podagrica dissolui in xl^{a} dieb q humores existentes in concavitatibus an apatis dissolonem necesse e q dissolvantur et fiant fumosi i. vaporosi et pinnseant subtili huius mebri transeundo p poros suos et posea purgentur q oia non possunt fieri in 14 dieb sed fiunt in xl^{a}. q in prio posuit hunc terminum diuturnorum morborum i. eorum que non terminantur diutius, sed hic terre transiunt actum i. transit terminum ab^{te} acutorum. Et hec oia dic se pcepte monstrasse in libro de creticis dieb.

Quibuscumque cerebrum concussum fuit. Afforismus e ista Necesse est supervenire fe. et vomitum cole. oibus illis i quibus cereb est ita vehementer agitatum ut conuertatur i sursum et recipiat tumorem post supiora. P^{a} necesse e supvenire pdicta oibus i quibus cerebrum apatur apate calido et subito, s illis i quibus cereb e ita fortiter agitatum aut sursum conversum recipiens tumorem apatur cereb subito apate calido g^{o} 9° arti^{ty} et littaz patebit. et quia est clara. Et silez sniaz ponit dum p^{a} 3^{a} ca^{o} de plaga et percussione i capite ad dicit. Cum igr incisio pueniet ad cereb apparent fe. et vomitus cole. Et utilitas e signido p percussiones nocumentis ee coniactum cereb an non et ampliatur ad sexus et etates. Circha afforismum no q cereb converti sursum est ipm agitari ut pte aliq fiant mag sursum q^{z} debeat 2^{m} naz et hec pp eam phibentem redditum facilem et citum sic e redditus mebrorum aut subintrari aliarum ptium, vromit igr vero supposit vocabulum pagitane cereb quam sequitur tumor pt naz in cereb in quo d' necessitate aliq pte fiunt mag sursum in cereb q debet 2^{m} natura.

2° no q qn fit talis fortis agitacio ad cereb ptes lessas fluunt ex venis me calide apantes cereb.

3° no q apa calidum cereb sequitur fe. continua pp colligacionem cereb et cordis simul mediantibus multis nervis et arteriis coniactur fumi mali cordi contingentes putrefacta ma in tali apate et illa e putrida lz n negetur pp aliqd paucum tempus posse apari sine fe. ut patz intelligenti.

4° no q ex colligancia cereb cum stomacho mediantibus duobus magnis nervis ad stomachum venientibus debilitatur stomachus in apate cereb et recipit superfluitates mebrorum vicinorum maxime epatis et pprie illas q st mag pate fluere tales aut st colice et ad stomachum venientes faciunt vomitum g' accidit vomitus fellis. Et sic pz afforismi verificacio.

Febrem pati. G. in 9to verificat afforismum 2° dat aliquas causas vomitus fellei 3° ponit quorundam

opinionem circha aliqua dicta / 2a ibi colaz aut
3a ibi Obsistratam. ¶ In pa dic q pati febre
no solum fit ex passione cere. sinacte apa
ut denotatur ex affor. sed ex omnibus mbris
nobilibus est qn patiunt calum apa finiut pati fe.
Et co est qz mbra nobilia indiget multo spu
ad suas nobiles faciendas opaones quibus medibz
ita continut nobilia mbra cordi q colerat cere
putrida fuligo et fe. Et hoc maxe intelligatur
si magis sit apa et nobilit duras vomitis aut
felleis e colligan cere cu sto medibus nuus ad
stoacu venientibus qz duo mag nervi a cereb
transmittitur ad stom. ¶ Colera aut. dat alias
cas cursus cole ad stoacu dices q colera n solet
descende ad stomacu ex ista causa. sed ex dolore
nimio et tristitia et pp augustia mortis max si
stoac heat defectum aliu. nam cu iste pintibus
pacitibus nalu colera agitatur et io tuc facilis
ab epe et felle pellitur et et ad mbra debilia
mandat et ca est qz qn mbra defitiut i. debi
litantur tuc recapiut ex mbris sibi vicinis et
max humores subtiles sic colaz et aqsitatez
q facile pellitur. et collera q vomitu expellitur
est comixta aquositate. In sanis e colica cu ml
tum tardat ad recapiem cibu cole conveniut ad
stom 3 i. currunt ad stom qui debilitatur et huores
sunt ibi pati sluxe. Et addit q n solu vomunt
coleram passi in capite si in cerebru patiuntur
sed e si patiatur panniculus dura copiens cerebrum
qui dr dura mat qz cu iste panniculus in multis
locis jungatur cu cerebro ex pariete patit cerebru
et simplr tn stomacus. ¶ Obsistratam. post
ee hoc ultia quorumdam opinionem dices q obsi
stratam i. discipli obsistrati dicut nuos oriri
no ex panniculis cerebri. Et io cu multa sit
dura matre venit vomitus ex colla illius pa
nicli pane cum p nervos stomacus cpatitur per
paniez q est de centra panicli, no p cpassioez
cere. sed hoc dicunt obsistratiai et no obsistres
qz ipse in senectute fecit mbru de anothoia in q
dixit q initia et fundam cere sunt nervi qd
dictu dic G. se pfecte coplanasse i libris
de anothomia ypo. Et puto no intelligere q quo
ad ee nervi sint initiu et fondam cerebri
sed potis quo ad opari cognoscen q virtutes
cerebri non cognoscunt nisi aliquo mo pfuatur
eis a nervis aliquius sensus.

Quibus cumque sanis. In affor duc
ponitur cones / 2a post ibi Si no cocto
pa est ista illi omnes sani quibus cito et qn subito
fiunt dolores in capite et post stati fiut sine
voce et stertunt, peunt i 13 diebus. quia omns tn
patiuntur morem mortale pacitu igitur terna
ad mortem i 13 diebus. ¶ Si vero no
2a co. si fe supveniat isto, pole est q no peant
pa qz supveniente fe, pole est caz morbi et m
orbu remo. sz hys remot no perit ig ero.
Et siles sina ponitur ab duris pl 3is caso de a
poplexia circha fine. ¶ Notam hic p sanos

intelligi appentes sanos vel sunt sani qz neutri
in 3o signo pat i egritudiez cade ex hudribus
in eis peccantibus. ¶ 2o no q adveniens dolo
ris subito het ex narratione infirmi qz dic se
subito invasum a fortissime dolore et post h dicat
incidit amissionem voce et statim qz vocetur apo
pleticus haneliti qz ia e apoplenticus. Qm .n. e
iam hoc no significat q totu corpus e otonsu ut
dixi sup illo affor. Si inebriatur aliqs. ¶ Et
his pz no ca veritatis affor qz sani quibus
supveniunt subito dolor capitis et post stati fiut
sine voce et stertunt fiunt apopletici io sat
dictu e sup q apoplia est morbus mortalis et q
est pacitus no obstante q sit a mia fe. qz mito
loci et multitudis i quo peccat morbus pacitu
¶ Ullo. tn ultius q supveniente fe. pole e mam
apoplie subtiliari ita q postea ppelle ad nuos
mins mortales et pmutabitur ad palesiz et no mo
rietur i 1o. ¶ Volo no talis fe et si oporteat fe
brem ad mam elliquandam n tn oz ee multu ut
pstrativa. qz faceret cito mori talis aut fe. quaqz
fit ab intrinseco quaqz pcuravi me adiuctorio et de utqz
gtinet utate n q ipsi sane supveniente fe. sz q quas
pole e ut sane. felia h ptinen digt i 9o. lege.

Omni ypo. G. in 9o fac 2 or p ondit q duc
sine voce 2o qd sigt stertor. 3o dissic 2as parte
s. si no fe accidat. 9o dissic pis qz in 13 dieb
2a ibi Est aut 1or 3a ibi Cumqz sano. 9a ibi
Hec aut passio. ¶ De pa dic q cu aliquam
ypo. dic aliqu ee sine voce l multu n itellit
ipm primatum sola voce ul sermone sz dicit p
vatus sensu et tota actioe voluntaria q e nobilissima
et ita intelligitur hic. sed invenitur tn aliquas ypo
dixisse aliquem ee sine voce et n sine sensu. sed
qn est pvatus sensu et actioe volutaria tuc sigt
ee apoplia. et ita hic intelligam. Et caz qz qn
fiut sine voce. sunt sine voluntaria actioe. ondi
sup l affor Si inebriatur. Pot tn defice virtus
motiva no deficiente virtute sensitiva qz amplius
spus requiritur ad motu q ad sensu. qn hunt fieri
p eundem nervum ¶ Et no q actio voluntaria
dr nobilissima quo ad actionem virtutis voluntarie
ipantis n quo ad actu ipsi dicit. virtus n. volutaria
ipans ut vult Aro i libo de ca motus aialium est
virtus extima et apetitus. Et in 3o de aia sensus et
intellectus cu appetitu constat .n. q iste sit nobilissime
in hutibus intellectu. ipse in aly extima q e in
alys nobilis. ¶ Est autem. hic ondit quid
sigt stertor. et dic q cu apoplexia queda sit a or .i. fort
et qda bor .i. debilis stertor e sign maioris. cum
stertio ambarum apopliarum e ex defectu virtutis
nervorum q dic G. se pfecte mostrasse i libro
iteriorum. hic tn dic se tm dicturum breuit id qd
est nom. ¶ Ubi no q stertio sumitur duobus mois
uno pprie p illo forti sonitu pnatura q fit
i naso hora ispirationis quaqz aut sumitur p sonitu
quocumqz qui fit i respiratione pimo stertio n e
i bori apoplia ymo e sign maioris 2o modo
invenitur in utraqz. et hoc mo intelligitur hic ultimu
dictu G. de stertione ambarum apoplexiarum / Ego

aut puto quod stertor est signum fortis apoplexie quia ut
plurimum apparet in forti, tamen potest contingere in debili ut
audivi in particula 2a super affor. Apoplexiam forte solue-
re dicit aut stertor ex defectu virtutis, virtutis
debentis movere sine multo conatu sed cum virtus
eorum deficit sufficit virtus naturaliter pectoris movi-
va ut dicit G. in 9o alleg. affor. quod fortis mo-
vens est cum strictoris majoris quia membra opilant vias
colatorias. ¶ Ego tamen in quibusdam libris loco de
hoc strictio inveni hoc nomen inmutatio unde dicebat
ex defectu aut actionis nervorum immutatio fit ambi-
orum apoplexiam et hoc modo finiret strictionem esse in
debili etc. ¶ Cuique sano. Verificat 2am partem
dicens quod quibus subito venit dolor capitis, supple quibus
strictura est vocata ablatio hoc est a ventositate grossa
inflativa subito mota ad cerebrum extendente pa-
nniculos eius, aut a multo flatu veniente sub eo
ad caput et febris est horum cura quod calefaciet grossam
ventositatem et dissolvit flaticam materiam. Et quo patet
G. non dicit ventositatem subito esse genitam sed
subito motam esse ad caput. ¶ Hec aut passio
verificat primam partem dicens quod hec passio non transit quia
dicit quod est in membro nobilissimo et membra nobilia
non possunt pati periculositatem morbi et longitudinem temporis
quod nisi cito vincat defectu suarum operationum fit
mors cito sicut dicit se ostendisse in multis locis. hanc
aut materiam integre tractavi particula 2a vide i.

Attendere oportet. Concludit afforismus iste
medicum volentem recte pronosticare oportet attendere
judicia vel indicia oculorum in somnis. propter illud oportet
attendere per quod quando sequitur quomodo malum videtis
si indicia vel judicia oculorum in sompnis sunt huiusmodi quo
vera, ad oculos patet. Probatur probabiliter quia si in tempore sompni palpebris
semiclausis appareant alba oculorum non propter potum farmacie
nec propter diariam precedentem est malum signum et valde mortale
quod ego per experientiam et ego multotiens vidi. Et
invenitur 2a particula capitulo de signis sumptis ab oculis pos-
uit similem sententiam. Et est afforismus utilis in pronosticis et
ampliatur ad utrumque sexum. ¶ Intelligitur autem notandum primo
circa afforismum quod dispositiones oculorum possunt dici indicia
quia indicant dispositiones totius. Et possunt dici judicia quia
per eas judicatur de totius dispositione nam quamvis non sit
principalia membra tamen propter multitudinem spirituum venientem
a cerebro et propter eorum propinquitatem ad ipsum et
naturalem subordinationem ad virtutes inferiores ma-
nifestant multum cerebri dispositiones per apparentia in
oculis et per consequens dispositiones totius. ¶ 2o notandum quod
dispositiones que considerantur in oculis in infirmis quedam
sunt ex parte operationis visive quia diminuitur aut
corrumpitur aut aufertur aut ex parte sui motus
quia sunt celeres aut tardi aut fixi. 3o ex situ quia
sunt recti aut tortuosi clausi vel non integre
clausi. Et ypo. in isto loco maxime ex hoc ultimo
sequitur. ¶ 3o notandum quod in tempore sompni virtutes oculorum
motiva inclinantur naturaliter ad ipsos claudendum, nam
cum tunc non sit oppositum videre et ipsi sint
valde lesibiles ab extrinsecis, providit natura quod coopere-
tur in sompno, quod si contingat eos non perfecte claudi
tunc alba oculorum apparent, ideo oportet quod palpebre
per sompnum sint sebuisse a deorsum visse aliquan-
tulum, licet incomplete. ¶ 4o notandum hoc contingere propter
forte contractionem musculorum et nervorum moventium
palpebram. aut quia sunt imbibiti humoribus a calore
exsiccatis et induratis quod cum est signum similis cerebri
esse dispositionis. Cum aut ex febre istud contingit est
malum signum et valde mortale quia cum ad hanc dispositionem
principale membrum puta cerebrum ducitur non potest virtus
amplius relevari. ¶ 5o notandum quod si non potest farmacie
fore virtutis solutivum aut accidit fortis diarria
tunc accidit cerebro siccitas que est per privationem humiditatem
imbibentem et irroratam ipsum non propter indurationem
humorum in eo non a eo humoris privatione seu flamma exsi-
cante. Et ideo contingit in istis casibus quod oculis
clausis in sompno palpebre propter siccitatem non claud-
untur et non erit tamen mortale signum. Et ideo Galienus
posuit illas partes scilicet neque ex diarria neque ex farmacie
potione. Ego aut testor in disinteriis rarissime
vidisse evadere illum qui ad hoc signum venit.
Ex quibus patet verificatio affor. sed intelligendum quod
non sit ex alia causa premissa. Et intelligas quod
hoc modo contingat ex egritudine propria palpebrarum
vel membrorum oculi quod non sit per contrarietatem nec sit
per naturam, multi enim inveniuntur quod dormiunt non naturaliter clausis.

Tunc tantum. G. in 4o pre docet oculi
quod apparent alba oculorum, 2o quia palpebre non bene
clauduntur. 3o quia cum hoc accidit in diarria. 4o
quia apparet defectus claudendi magis in palpebris
que removent dum, ibi 2a quod 2abus ibi 3a in diarria
ibi 4a quantum ibi quod ardunt. ¶ In prima dicit quod tunc
solum apparent alba oculorum cum palpebre non perfe-
cte clauduntur. ¶ In 2a dicit quod possunt esse due
cause non claudendi perfecte palpebras in sompno
una est virtutis debilitas alia est nimia exsiccatio.
¶ Sed circa hunc textum cadunt due difficultates
una quia non ita accidit defectus claudendi in vigilia
sicut in sompno. Respondetur quod in vigilia possumus
addere in conatu propter voluntatem sed in sompno
fit clausio a virtute naturali propria musculo et
ideo potest melius in vigilia fieri perfecta clausio.
¶ 2am dubium quia in ethica et ptisi non fit ita defecti-
va clausio oculorum. ¶ Dicendum quod siccitas in ethica
contingens est magis uniformis et magis consu-
etudinaria et ideo non impedit clausionem.
Vel dicendum quod corrigia plicatur et flectitur per sicci-
tatem cum qua non flectitur os, et tu considera.
¶ In 3a dicit quod in diarria et potione medicine accidit
propter nimiam siccitatem, licet possit etiam contingi
debilitatis virtutis. ¶ Sed tunc est dubium quia non est
ita periculosum hoc signum in diarria et farmacia
cum ita significet siccitatem sicut in febribus. ¶ Dicendum
quod in febre ultra siccitatem et debilitatem quam significat
per hoc signum est adhuc febris et sua causa a quibus
processerunt debilitas et siccitas, et propter hoc est
maximum periculum. post exponentem aut farmacie et diarri-
am oportet quod ita inveniantur, quod si invenirentur
non concluderet veritatem ut dixi supra in affor.
me multotiens vidisse. ¶ In 4a parte dicit quod hec
siccitas citius apparet in palpebris quam in ceteris
membris supple exterioribus quia sicut corium exsiccata

difficult' extendunt' infra h' inbra s. palpeb' difficult' extendunt' cu tn oportrat eas extendi ad clausionem et h' si patiant' siccitate. In alijs aut inbris no ita oz extendi et ghi sic in illis. ¶ In q' parte dic' q' no est du' q' si in-tus sit debil' no pnt claudi ocli et no so-lum ocli s3 et os vn' c' hoc in defecti dor-miunt ore apto. Et tuc e du' qn'mo i mor-tuo clauduntur et os et ocli cu in eo no sit virt'. ¶ hic de' q' n' claudut' nisi clausa inueniantur.

Desipientie cu risu facte etc. In affor' ponunt' due ones p'a e t'a. desipientie facte cum risu st mins moleste p' ille st mins moleste q' pendet a minus ma mala. sed desipientie cum risu st hui' g'o. ¶ 2a o est ista desipientie facte cu tristitia st mag' moleste p' q' fiut a deteriori ma p' mag' moleste. tales aut st facte cu tristitia igit' etc. Et silis sna ponit' p'a 2y ca'o de pmixtioe comis et est unlis affor' et am-pliatur ad utrq3 scdum. ¶ Circha affor'm no' p'o p' desipientia intelligi corruptioz opo-nu3 extimatie et cogitatie que accidunt qnq3 in karabito. qnq3 pp fumos malos caput petetes qnq3 ex vino melie p adustionem ex colera i mala. ¶ 2o no' q' qn ma fa-cens hui' corruptiones opaliu e p adustione sanguis au sau mixta tuc melia e poti' cum risu. Et io melie et desipientie facte cu risu st facte a ma facta p adustione sau'. Alie que cu tristitia st pp alios humores. ¶ 3o no' p' sanguis adustioz genita no e ita malig' sic p adustionz alioz humoz qz n' tanta sic-citatz n' tanta fetitatz contra alie resultat sapies natu ei ex quo e genita. Similit' qn sau' est melie admixt' no pmittit ea tatu malignari qz est fecimi ei sibi zeui i ambab' qualitatib' et cu tempant' et vigore mitiunt mag' q' cum vino altius humoris alijs pib'. ¶ 4o no' q' p' desipientias cum risu intelligimus illas q' st cum cogitatione aduent' bonoz au de pnti au de futuro p qua eg letat' ita q' p risum intelligamus letitia uel delectat'. S3 illas dicimus cu tristitia q' st cum perceptione aduct' maloz vn timet au irascunt' aut tristant'. ¶ 5 no' q' istas cu risu ee mins molestas et alias mag' pot intelligi duob' mois uno q' cu mi-nori impedim'to et tedio pnt gubernari 2o q' sta alij pnt curari. Et utroq3 mo affor' est vere nam facili' et mins tediosu e cu alacrib' q' cu tristib' dimei. Et ma melia cum sau' ut ex sanguine p adustione genita ut p3 pe-notata facili' curatur.

Nulla quidem G. in 9o p'o ondit quom desipien' se hnt ad cura 2o dat cas desip-ientie 3o ondit dicta caz rone cur' 4o pont cparatz int' p' melias factas p adustioz 2a ibi enis no 3a ibi tn dca 4a ibi oportz aut.

¶ de p'a dic' q' nulla desipien' e salubris sed illa q' est cu risu e mins piculosa .i. nulla facilit' cu-ratur. ¶ de 2a dic' q' oia desipien' e ex pnc cere' au soli' au p cpassioz alioz mbroz. ¶ de 3a dic' q' tn dca e desipientie 2m diuisitate caz ma desipien' q' est de solo calore q' cu me corruptio st qi ebrietas queda ex vino s3 desi-pientia q' accit de colera rubea e cu solicitud' et tristitia sic i karabito et fe. causode et silib'. S3 si augetur calo' cole' ru. ita q' illa colera mittetur i nigraz facit qi maniam. Et ex hoc collige quom' tales corruptioes opi-nium no st dcs mane. ¶ de 4a dic' q' oz q' recordis alibi dictoz de cola nigra q' fit et icensione cole' ru. q' est ceteris scbus molie deterior. et simil' tn fecn sau' qz suple est grossa no tn sic fex sanguis q' e melica nalis e grossior ceteris humorib' suple nalib'. Et sic e alibi dictu nisi sto medicu' ponet passiones de isto hnore pessios facere morbos et itel-ligas q' melia p adustionez cole' est deterior qz pe-iora faciet acci'ta ceteris pib'. sed ista q' p adustioz melie fac' morbos difficili' curabiles.

In acutis passioibz Concldo pnt affor' est ista difficultas haneliti luctu-osa e mala in passionib' acut' existe-tibus cum febre. Iste affor' est sufficienter declarat' i 4a pti'la illo affor'o In febrib' spus of-fendes malu' qz ille sint mag' gnalis. Iste aut restringit se ad passioes acutas cu quib' e fe-bris pleuresis pripleumonia et similes mor'. Et p spm offendente cu luctu oz intelli' haneliti duplum silez illi qui accit pueris plorantib' ez desic inuenies in 9to.

Moltociens in pueris. G. in 9o fac 4or p'o ondit quid sit spus offendes 2o a qb' causis possit puenire 3o 9ficat affor'm 4o decl. illud uerbu cu luctu ibi 2a q' fit 3a ibi con-suetudo .n. 4a ibi p offensiones. ¶ de p'a dic' q' multociens uidemus in pueris cu lacrimat' q' haneliti eoz qi fingit' in trahen' aere et fit quoda intuallu in trahen' et pea cplent di-latationem pectois qua inceperant. Et de hane-litu dix' ypo. in epidimia spus duplicas in-teruptus silis e qi res aliqua adderet' i q'a tra-hunt aerem cu intuallis. ¶ In pte 2a dic' q' hoc fit aut ex defectu virtut' mouet' pect' aut ex duritie orgu' mictuti suple uel ite-sione vel a'a ca qz fit inobedies vel ex am-bob'. Nam si virt' est debilis pigritat' ad at-trahendu aerem quantum sufficiat aiali et post redit ad cplem' intentu suu sed durities instru' no sufficit obedire ut fiat dillatio ite-gra cu lenit'e .i. cu uniformit'e vno qi tremit. de spasmo aut instru'ti si fa'at hnc mois ha-neliti no oz q' mostret' qz clar' e. et cu dna' fectas in lacert' pectois fit durities et fit etia mot' de gne spasmi sicut' diximus. ¶ de 3a pte dic' q' 9suetudo fe. est sanare talia acci'ta ex fugere

Et ideo si cu[m] istis accidentibus sit h[ec] significat q[uod] tu[n]c
acc[i]d[ent]ia no[n] s[un]t ex duritie p[ro]p[ter] frig[us] sed p[ro]p[ter] siccitate[m]
u[e]l p[ro]p[ter] defectu[m] uirtutis uel p[ro]p[ter] spasmu[m] et q[uo]nq[ue]
hor[um] sit est ualde malu[m] in morbis acute. ¶ De
2a p[ar]te dic[it] q[uod] illud dictu[m] cu[m] luctu pot[est] intelligi
de motu me[m]bri a[n]i[m]a[lis] s[cilicet] pectoris de motu dicto
i[n] anhelitu. Et si intelligat q[uod] hic sit sp[irit]us
cu[m] uoce luctuosa tu[n]c signat uehementer dolore[m]
et est ac si dicat suspiriu[m] q[uo]d fit cu[m] alta uoce.

Podagrica et mania.

Conclusio
afforis[mi] est ista podagra et mania plurim[um]
excitant[ur] i[n] uere et autu[m]no. P[robatur] q[ui]a illis t[em]p[o]rib[us] mul-
tum excitant[ur] mania et podagra i[n] quib[us] ut plurim[um]
inouant[ur] et fortificant[ur] cause har[um] factive sed
hoc e[st] i[n] autu[m]no et u[er]e ig[itur] [con]clusio uera. Et similis
sen[tenti]a po[n]it[ur] 3a particula hui[us] et i[n] 3a et 22a 3e.
Et e[st] util[e] p[ro]p[ter] in 3a parti i[n] p[er]ue[n]ie[n]do q[ui]a ai[n]
hoc t[em]p[or]a co[mmun]iter apta ad has passiones s[un]t cauenda.
¶ Sed p[ro] intellectu afforis[mi] no[tandum] q[uod] i[n] t[em]p[o]re yemis
i[n] corporib[us] pa[ti]e[n]t[ium] multiplica[n]t[ur] fl[egmati]ci humores et i[n]
melia[n]. Et lic[et] colera sit mi[n]us calida i[n] yeme
t[ame]n auget[ur] in q[uan]titate. Adueniente aut[em] t[em]p[o]re
ueris q[ui]a isti humores elliquant[ur] q[ui] coagulati
erant i[n] yeme et mag[is] molestant et ideo a ue-
nis expelluntur ad a[li]a me[m]bra p[re]ter paratu recipe[re].
Et tu[n]c excitant[ur] egritudines in me[m]bris illis.
Cum ig[itur] podagra et mania ex istor[um] humor[um] fiat
lxp[er]ionib[us] [con]stat q[uod] s[un]t apte excitari i[n] t[em]p[o]re ue[ris]
et mag[is] molestant in quo t[em]p[o]re i[sti] humores plu-
rimu[m] incipiu[n]t mou[er]i de uenis ad me[m]bra. ¶ 2o
p[r]incipalit[er] no[tandum] q[uod] in t[em]p[o]re estat[is] et q[ui]a uirtus dige-
stiua e[st] debil[is] et comedu[n]t[ur] fructus et alij cibi
malor[um] humor[um] g[e]n[er]atiui io facta co[n]gregatione i[n]
t[em]p[o]re autu[m]ni [con]moue[n]tur qui ab i[sti]s humorib[us] pec[c]a[n]t
s[un]t apti excitari sic[ut] podagra et mania [con]p[ro]p[ter] adu-
stione[m] humor[um] que p[re]cedu[n]t in estate.

Passio podagrica.

G[alienus] in co[mmento] p[rimo] tangit dura-
tem afforis[mi] quo ad una[m] p[ar]te[m] 2o ponit unum
p[re]ambulu[m]. 3o ostendit in qua ambas p[ar]tes afforis[mi]
2a ibi ergo aut[em] 3a ibi diuturne. ¶ In p[rim]a dic[it]
q[uod] p[rim]o podagra et artetica mouet[ur] in ue[re] ut
dixit ypo[crates] in 3a p[ar]ti[cu]la no[m]i[n]ando [com]unales egritu-
dines mouent[ur] et in autu[m]no i[n] quibus i[n] quib[us] i[n]
estate p[ro]p[ter] comestiones fructuu[m] s[un]t [con]gregati ma-
li humores. ¶ In 2a dic[it] q[uod] ipse monstrau[it] i[n] lib[ro]
de uirtutib[us] naturalib[us] q[uod] uirtus expulsiua expellit no-
ciua. Et q[uod] res nocive s[un]t duob[us] mo[d]is uno[mod]o
s[ecundu]m qualit[ate]m alio s[ecundu]m q[uan]titate. ¶ De 3a p[ar]te dic[it]
q[uod] i[n] uere mouent[ur] egritudines diuturnis p[ro]p[ter] du-
cas dictas q[ui]a humores liq[ue]fiunt in ue[re] et ita fi-
unt maioris q[uan]titatis et cu[m] h[oc] suis q[ua]litatib[us] noc[iu]is
et io pelluntur de me[m]bris fortib[us] ad debilia. Sed in
autu[m]pno mouent[ur] iste egritudines ut plurimu[m]
solu[m] p[ro]p[ter] ma[teri]a[m] ca[lid]am supradicta[m] s[cilicet] q[ua]litate[m] malam
humores [con]u[er]si sup[er]de q[ui]a autu[m]nus similat mor[bu]m de corruptione
humor[um]

In melancolicis.

Puto q[uod] intentio hui[us]
afforis[mi] e[st] ista s[cilicet] subite t[er]minationes mor[bor]u[m] me-
lancolicor[um] s[un]t periculose. P[robatur] q[ui]a ille signat aut apoplexia[m] aut
spasmu[m] aut maniam aut cecitate[m] q[ue] s[un]t periculose qua[m]
est satis clara et de[ducta] docet experie[n]tia. Et similem
s[ente]n[ti]a[m] h[abe]t a[u]c[tor] in 15o co[m]m[en]t[o] ca[pitulo] p[rim]o et est utilis
i[n] actu p[ro]nostico. Et amplia[n]d[um] ad utru[m]q[ue] sexu[m]. ¶ Ubi
no[tandum] q[uod] humor melicus est grossus et multu[m] resistes
io raro [con]tingit natu[ra] de tali humore fac[er]e crisim
subitam et p[er]fecta[m] ymo ut plurimu[m] e[st] causis p[ro]mu-
tationis in qua ma[teri]a mo[ue]t[ur] ad aliq[uo]d de[ter]minatu[m] me-
bru[m]. ¶ 2o no[tandum] q[uod] q[uan]do hec ma[teri]a agitat[ur] et [com]mou[etur]
a uirtute periculu[m] est ne la[te]at natu[r]e ma[teri]a[rum] et i[m]pu-
lsu caloris moueat[ur] uersus p[ar]te[m] sup[er]iore[m] uenie[n]s
caput ascendentes s[un]t ualde late. ¶ 3o no[tandum] q[uod] p[er] y[pocratem]
ue[ni]re mo[d]o uelle cu[m] i[m]mue[n]t q[uod] ut plurimu[m] exruptio-
nes siue subite t[er]minationes melicar[um] egritudinu[m]
t[er]minent[ur] ad has passiones no[m]i[n]atas lic[et] q[uod] e[st] diu[ersa]
in hijs agitatio[n]ib[us] de tali t[er]minatione. ¶ 4o no[tandum] q[uod]
si melia mo[ue]t[ur] ad cere[brum] s[ecundu]m uarietate[m] sue q[uan]titatis
et loci in quo figit[ur] fiu[n]t uarij morbi. nam si mo[ue]t[ur]
ad c[on]cauu[m] uentriculor[um] et sit multa fac[it] apoplexia[m]
si sit pauca male q[ua]litat[is] fac[it] epilensia[m] si in sub[stanti]a
cereb[ri] diffundat[ur] fac[it] maniam si sit cu[m] adustione
cole[re]. Si u[er]o ad neruor[um] capita fac[it] spasmum.
Si ad oculos fac[it] cecitate[m]. Ex quib[us] p[atet] afforis[mi] u[er]i-
fica[tio] et q[uod] p[er] signat intelligit q[uod] significat p[er]iculu[m] har[um]
passionu[m] et n[on] o[mn]ia has passiones.

Apoplexia et epilensia.

G[alienus] in co[mmento]
ondit diffiniti[onem] et [con]uenientia[m] [con]cordia[m] morbor[um] i[n] ma[teri]a
a qua pendet dicens q[uod] apoplexia epilensia spa-
smus et cecitas p[ossu]nt [con]tinge[re] ex fl[egm]ate et me-
lancolia sed mania no[n] [con]icat cum hijs o[mn]ib[us]
cau[s]is q[ui]a n[on] pot[est] fieri de fl[egm]ate q[ui]a ma[teri]a un[de] nasci[tur]
s[u]p[er] e[st] furiosa qua furiositate participat cola ru[b]ea
s[ed] melia n[on] n[isi] q[uan]do fuerit multu[m] intensa et i[n]
malas qualitates n[im]is ualiens [cor]rupta. Ex quib[us] p[atet]
q[uod] o[mn]es morbi no[m]i[n]ati ab ypo[crate] i[n] afforis[mo] possunt
fieri ex melia. Et io ex eruptione morbi melici.

Apopletici max[ime].

Conclusio afforis[mi] e[st]
ista apoplexia ex melia max[ime] fit ab
anno 40 usq[ue] 60. P[robatur] q[ui]a i[n] illa etate max[ime]
fiunt apopletici de melia in qua max[ime] melic[us]
humor multiplicat[ur]. s[ed] hoc e[st] in dicta etate g[enerati]o [con]c[lusionis]
ba[ri] a[uctorita]te p[atet] b[onitat]e, arche lictig induxit. Et licet
quid dicat [con]cordia sum[m]i 3a hui[us] n[on] e[st] uer[um]
q[ui]a ibi nec lo[quitur] solum de apoplexia pendente a
melia nec solum i[n] hac etate. Sed solu[m] dixit
q[uod] senioribus fiunt apoplexie. Et ut G[alienus] ibi
lo[quitur] de ut[ra]q[ue] de p[ri]mis senib[us] et decrepitis
nec e[st] dicere hoc speciale p[rim]a et 3a dixit. ¶ No-
[tandum] q[uod] licet decrepita etas sit frigida et sicca
q[uod] p[ro]p[ter] senectus t[ame]n no[n] ita multiplic[atur] meliam p[ro]p[ter]
defectu[m] in digestiua io etas multiplicatiua
melie e[st] max[ime] po[sita] in afforis[mo]. ¶ No[tandum] 2o q[uod] hic
afforis[mus] uidetur quoda[m]m[od]o referri ad p[re]cedente[m]
na[m] ibi dixit quar[um] egritudinu[m] fac[it] p[er]iculu[m] e-
ruptio melie egritudib[us] i[n] quib[us] incidunt apo-
plexiam. hic uult dic[er]e i[n] quo t[em]p[o]re de tali apoplexia
ex tali exruptione e[st] mag[is] dubitandu[m].

Non oportet.

G[alienus] p[rim]o limitat afforis[mu]m 2o u[er]ificat
2a ibi et est. dic[it] p[rim]o q[uod] no[n] de t[em]p[o]re afforism[um]

intelligitur de omni maneria apoplexie sed de media de qua dixit in precedenti aforismo. ¶ In parte 2a dicit quod hoc est propter dominium humidi humoris in hac etate sicut in autumpno quod siccus est et sicut senectus sicut 4ta etas.

Si omentum erumpit. Conclusio presentis aforismi est ista: necesse est omentum putrefieri si rupto ventre vel mirac exierit. Consequentia probatur: necesse putrefieri omentum si ita debilitatur calor suus naturalis ut eius humiditatem regulare non possit. Tunc n. ab extranea corrumpitur. Sed si hoc modo exierit, necessarium est suum innatum calorem ita debilitari ut humidum suum regulare non possit. Igitur necesse est putrefieri si erumpit. Et simile sententiam habet 2a 3i canonis de vulneribus viscerum. Et est utilis in practica. Et ampliatur ad sexus et etates. ¶ Sed circha litteram nota quod omentum dicitur quasi cooperimentum quia cooperit stomachum et intestina. Ista tamen coopimenta sunt diversa: nam primo cooperit cutis, 2o pinguedo, 3o panniculus super musculis, postea musculi, postea panniculus durus; post illum est de membris interioribus panniculus unus contextus ex venis et arteriis et panniculis et pinguedine ad modum retis habens pinguedinem inter fila. Et hic proprie vocatur omentum sive zirbus adipinus, qui licet in alijs animalibus pedibus et similibus non cooperiat nisi solum stomachum, in homine tamen cooperit stomachum et intestina ut dicit 22a 3i primi canonis. ¶ 2o nota quod propter huius panniculi raritatem calor suus naturalis facilime extinguitur et propter humiditatem suam substantia sua facilime fit non bene regulabilis a virtute sui caloris, et ideo quando exhibitur a corpore vel exit multotiens hoc contingit in vulneribus, non multo tempore stando extra ita debilitatur calor suus si postea intromittatur putrefit. Et ideo quando nobili tempore stetit extra non oportet quod intromittatur, ymo incidatur, observatis cautelis quas dixit 2a 3i loco allegato. Et hoc voluit ypocras in aforismo intelligendo ut in pluribus.

Multi putant. Iste in 9o primo ponitur excludens opiniones falsas, 2o abscindens aforismi cum aliquali expositione, 3o ostendit differentiam inter omentum et alia interiora membra, 4o removet dubium contra ypocratem. Prima 2a sed ego dico, ibi 3a sed si intestina, ibi 4a sed si quis. ¶ De prima dicit quod multi propter brevitatem aforismi putant eum esse falsum et debuit esse quia omentum est nomen eiusdem coopimenti, et non omne tale exiens putrefit, aut propter aliud falsum intellectum quem dabat aforismo propter brevitatem non bene intelligentes. ¶ De parte 2a dicit quod ipse per omentum intelligit coopimentum quod est immediate super inferiorem partem stomachi quod vocatur vulgariter rete, cum contineatur ab aggregato ex omnibus pellicibus totum ventrem cooperientibus quod vocatur sifac. Et propterea sit aliquando foris ut multotiens in vulneribus ventris est impossibile quod contingit intromittatur quod remaneat sanum sicut contingit in alijs membris interioribus quod extra egrediuntur et intromittuntur intus et fiunt sana. Et hec est intentio ypocratis hic. ¶ De 3a parte dicit quod est differentia inter omentum et alia quia intestina et similia, epar licet extra inveniantur et sit infrata, tamen potest est

quia intromissa fiat sana, sanata incisione ventris, id est sifac. Sed zirbus adipinus dictus quando minus non diu moretur extra, tamen quando redit intus putrefit. Et ideo consueverunt medici incidere ipsum quo ad totam partem que exivit. ¶ In 4a parte dicit quod si quis exivit et citissime reductus sit non putrefit, sed hoc non falsificat aforismum quia sufficit quod sit verus ut in pluribus, et ita est hic. Sed hic cadunt cadunt aliqua dubia. Primum quod sifac videtur dici non de aggregato ex omnibus cooperientibus ventrem scilicet cute et musculis et pinguedine ymo mirac ut patet 22a 3i canonis primi circha finem. ¶ Hic dicitur quod multotiens equivoce et large dicitur sifach de quolibet panniculo cooperiente et hic sumitur ita. ¶ 2a dubitatio quia zirbus adipinus contentus a ventre dum stat interius putrefiat quia igitur retromissus putrefit. ¶ Hic dicitur quod propter sui raritatem facile inflatur ita ut calor in naturalis deficiat in eo, sed quando in corpore manet non oportet quod occurrat et vapores ciborum et fecum sicut intus et ideo non tam facile putrefit. Sed intestina que sunt magis compacta non tam facile patiuntur a fecorum expressione propter calidum, et similiter epar, et ideo possunt inflari et reintromitti et conservari ymo reduci ad suam sanitatem. Similiter autem non putrefiunt quod pinguedo quia pinguedo est aerea, sed non ita quod pellicule et vene et arterie que sunt cum pinguedine remaneat commixte faciunt ipsam putrefieri.

Quibus a sciatica. Conclusio presentis aforismi est ista: in omnibus patientibus sciaticam quibus vertebrum resilit foras a pixide et rursus redit in pixidem sunt facte mucilagines in pixide id est congregate. Consequentia probatur: in omnibus illis sunt facte vel congregate mucilagines in pixide in quibus ligamentum quo vertebrum alligatur pixidi et alia ligamenta quoadunantia sunt plurimum permollificata, sed ita est in patientibus sciaticam ut ponitur, igitur conclusio vera. Et simile sententiam multum ponit avicenna 22a 3i canonis de doloribus iuncturarum circha finem, et utilitas patet et ampliatio. ¶ Nota tamen specialiter quod inveniuntur in textu tria vocabula, sciatica, ancha, coxa, et debes scribi sciatica sed non patet in simone, sed ancha videtur notare incentum solum vertebri coniungitur cum pixide; hec autem nomen sciatica videtur importare iuncturam cum toto vertebro ut in greco ychion scriptum cum o parvo importat vertebrum. Et ideo avicenna dixit 22a 3i quod in dolore anche dolor descendit ad posteriora versus coxam nisi permutetur ad sciaticam. Coxa autem importat membrum incipiens a iunctura anche usque ad genu. Sed vertebrum dicitur os coxe cuius extremitas rotunda versus ancham dicitur vertebrum, sed in osse anche quod alio vocatur ylium est concavitas rotunda in qua debet esse alligatum vertebrum cum ligamentis fortibus. Ex hijs apparet quod sciatica est dolor contractura anche extensus per coxam propinque per cordam latam in silvestri parte coxe existentis. ¶ 2o nota quod in naturali dispositione vertebrum valde fortiter difficulter pixidi et ligamentum sunt in fortissima, vero tamen in patiente sciaticam quia tam multe materie flatice mucilaginose congregantur in iunctura quod ligamenta illa relaxantur et et cartilagines iuncture fiunt magis lubrice quod debeat deinde iste ambula-

tibus quia vertebrum egreditur pixide. Et de isto proprie
loquitur ypocras in aforismo. ¶ 3° nota quod non est possibile quod hoc in
sciale egrediatur et ingrediatur nisi facta huius mo-
llificatione et hec mollificatio non potest fieri nisi per
muccilagines diu inmorantes circa dictum ligamentum.
Ex quibus patet quod in istis molestatis a sciatica in quibus
vertebrum hoc modo resilit et incidit oportet muccilag-
ines esse factas .i. congregatas in iunctura. ¶ Sol-
ue. quod ex paruitate pixidis .i. ex latitudine margi-
nis eius et ex naturali debilitate ligamentorum potest uerte-
brum sciale exire a pixide ut notat Avicenna
etiam Similiter ex fractura marginum iuncture
et ex paruitate eminentie debet contingere egredi uertebrum.
Sed ypocras innuit quod hoc sit solum ex molestatione a
sciatica in quo casu non est nisi propter muccilagines. Alii .n.
modi dicti eueniunt absque sciatica :

Moltociens. Ge. in commento primo quodam visitatione
aforismorum prius declarat synonima vertebrum quomodo
hic intelligatur ibi 2ª oportet autem. ¶ De primo dicit
quod multotiens congregantur humores flatia in concatena-
tionibus et extendunt eas ita ut sciale egrediatur
et ingrediatur et de hoc dicit ypocras in aforismo de sciatica.
¶ De 2ª parte dicit quod oportet intelligere non quod vertebrum egre-
diatur sed ossa que sunt ibi .s. in iunctura et loquitur
hic sicut ypocras loquitur in libro de concatenationibus ubi dixit Concate-
natio spatule ex una tamen resilit parte et con-
stat concatenatio non resilit sed armus positus in spatula
est ille qui resilit ex una parte tamen Ex quo patet Galienus
hic uelle per uertebrum intelligere iuncturam ancharum
Os autem illud quod est in coxa Avicenna in libro de utilitate
particularum 2° 3° capitulo 8° vocat ceuis et concauitas quam ingre-
ditur sua rotunditas uocatur cotila

Quibuscumque a sciatica. Conclusio
aforismi est ista. Omnibus illis tabescit coxis
et omnes illi claudicant si non urantur quibus mo-
lestatis a sciatica vertebrum resilit foras. Primo sic o-
mnibus illis tabescit coxis et claudicant si non ur-
antur in quibus iunctura ancharum est debilitata propter ue-
hementiam doloris et per consequens propter humorem multum flatum
infrantem. Sed omnes molestati a sciatica quibus
vertebrum resilit foras sunt huiusmodi ergo conclusio vera. Et silleg
suam colligit 22ª 3ª capitulo de doloribus iuncturarum
et cura. Et patet utilitas tam prognostica quam in curatione Et
ampliatur cum ampliatione. ¶ Circha aforismum nota
quod nomine coxis quicumque sumitur pro toto membro incipie-
nte a iunctura ancharum et terminato ad pedes quod mem-
brum a quibusdam uocatur pes ut patet per almansorem
quia autem sumitur pro tali incipiente protenso usque ad
genu quia ut dixi in presenti commento pro osse illius partis
hic sumitur modo primo autem 2° nam utrique modo verificatur.
¶ 2° nota quod tabescere idem est quod subtiliari ¶ No. 3°
quod totum corpus in ambulando oportet firmari super
illa iunctura ideo si sit infirma necessario claudi-
catur. ¶ 4° nota quod cause macilentie coxis sunt
supradicte quia ex dolore concitato coxe et per illud
debilitate. 2° propter frigiditatem flatuum hoc facientium.
3° propter defectum exercitii cum illud membrum bene exerceri
non possit. ¶ 5° nota quod sciatica quia non est confirmata
et in sua cura sufficiunt multotiens medicine calide resolutive

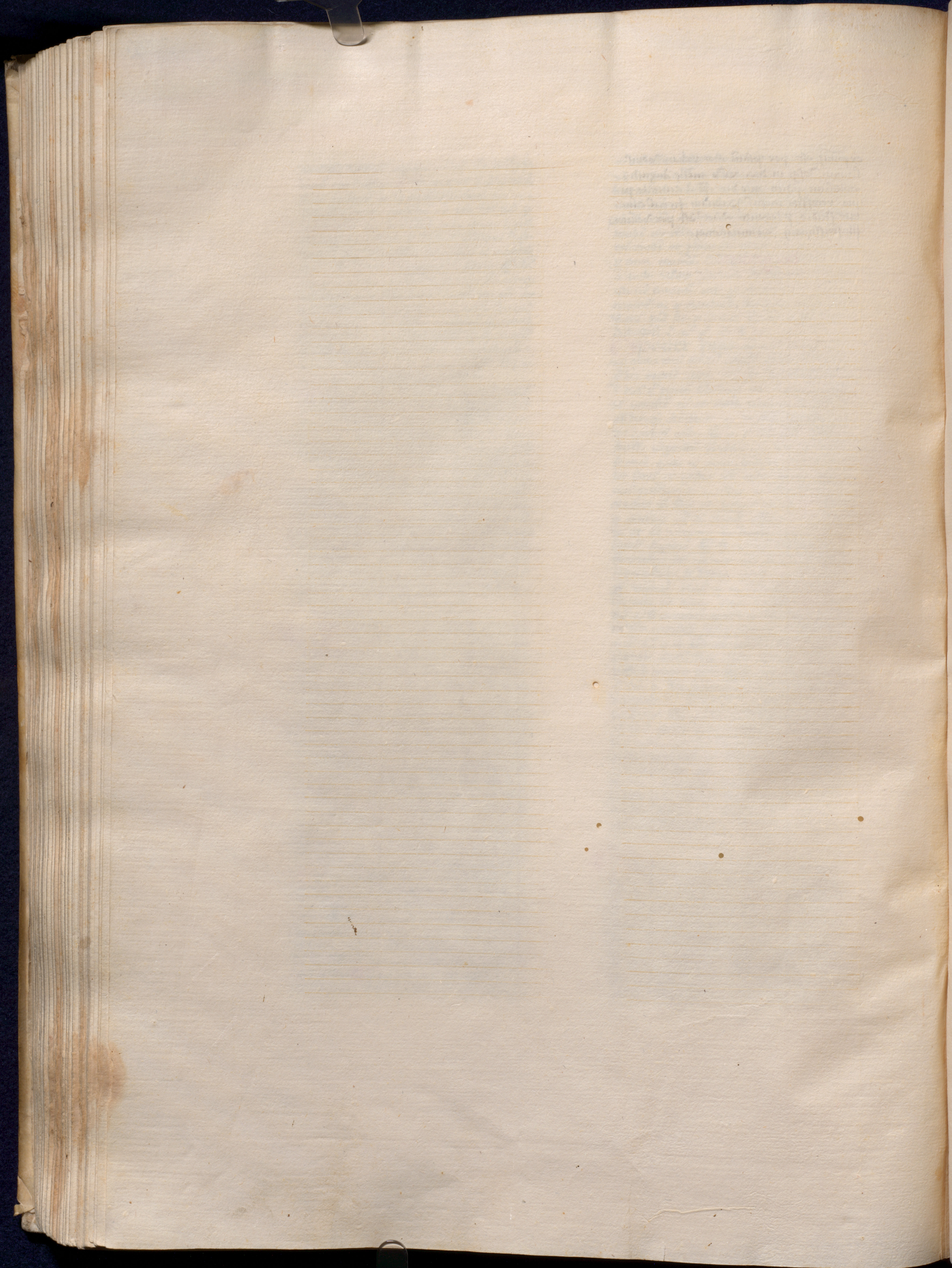
et exsiccative absque ustione quia autem est confirmata
ubi multa materia continetur in concauo iuncture et ipsa
iunctura est multum debilitata non potest resoluere
malam materiam in ubi quieuerit suum nutrimentum nec
prohibere materiam descensum ad eas. Et ideo ad confor-
tandam iuncturam et humiditatem in ea existentem
exsiccandam et prohibendum nouum decursum indiget
per curam cauterio. Cum igitur in claudicantibus dictis
a quibus resilit vertebrum sit confirmata sciatica
isti non curantur nisi per combustionem. Si autem non
curantur oportet quod claudicent. Ex quibus patet totus aforismus
veritas quomodo sit per sciatica facienda cocturam Vide ab
Albucasi in capitulo primo et ab Avicenna 22ª 3ª :

Oportet hunc. Ge. in commento primo exponit aforismum
2° circha totam continentiam aforismorum ostendit se fugisse
quandam errorem aliorum 2ª ibi antecessores. Prima
in tres primo ponitur habitudinem istius ad precedentem et exponit
2° uerificat expositionem et auctoris partem de adustione 3°
ostendit quare claudicant 2ª ibi Sicut .n. precepit ibi
3ª ibi uertebrum autem. ¶ In primo dicit hunc aforismum
fuisse iungendum precedenti quia illis patientibus
sciaticam quibus ex nimia humiditate vertebrum resi-
lit foras et postea non redit longo tempore ex-
cursus prius saltat .i. marcescat et consumitur si non
curatur cum foco et exsiccetur humiditas. ¶ Et nota
quod cauterium non oportet comburere ossa uel ita exsicca-
re ut non habeant humiditatem roridam sed con-
sumere superfluam. ¶ In 2ª parte dicit quod hoc est
faciendum sicut ipse met ypocras precepit in libro de
concatenationibus de armo expulso a loco suo per
propter humiditatem dicens quod oportet cauterizare cum decisione
i. cautio ne de loco exeat amplius. ¶ In 3ª
dicit quod si uertebrum exierit pixide et diu per-
mansit necessario facit claudicare quia pes non fir-
matur 2m quod oportet Et idem contingit in aliis membris
patientibus motum suum naturalem ita quod ipsum non
possunt integre facere. ¶ In parte 2ª principali
commenti dicit quod antiquiores interpretes plurima
dixerunt in primis particulis aforismorum postea
presserunt dicendo unum in tantum quod qui uenerunt
ad finem nichil utile dixerunt quibus accidit
sicut rethoricis qui dicunt causas egregie in principio
postea negligunt et succumbunt in causis. Et ideo
ipse multum sibi cauit nec incideret in fantasiam
huius rei decurtando in utilia Et explanando
pro posse utilia. Et ita in tota interpretatione libri non
excessit mensuram quia neque nimis abreuiauit
neque non amplificanda amplificauit .·.

Hic finitur expositio. Ge. particule aforismorum ypocratis
secundum excellentissimum et Clarissimum
in toto orbe medicorum principem atque famosi-
ssimum Monarcham indubitatum totius artis
Medicine necessarium ac diuinum interpretem
Dominum Magistrum Hugonem Senensem.
Et completa per ipsum Anno Mccccxviiii et
in studio Papiensi. Nec ultimus in particu-
la per eum expositum est. Unde hoc est totum
quod super aforismos ypocratis et eorum commento scriptum et

expositum est per prefatum Monarcham verissimum usque in diem xxv mensis augusti millessimi predicti quo die ipse a civitate papie recessit iturus Paduam, in cuius civitatis studio pro legendo conductus est per venetorum illustrissimam dominationem.

Deo gratias.

Questiones ptis pme.

Utrum aliquis sit terminus natis. Carta nº 3.

+ Utrum sit possibile humore aliquo peccare sem i qli

Utrum corpora athletarum sint ubertate evacuanda. 5

Utrum sit possibile i corporibus athletarum repletis nutrimento 2 sanguine laudabili fieri rupturam 2 malem appetitum cibi.

Utrum in dietando infirmos debeat sit 1m indicium sumendum a virtute. 7

Utrum declinare ad tenues dietas sit uilius periculosius quam declinare ad grossas. 8

Utrum i paruis morbis conveniat tenuissima dieta. 9

Utrum status sit in accidentia ultimatur. 10

Utrum i morbis habentibus statum longinquum sit i principio grossius dietandum / deinde grossius statum subtiliandum. 11

Utrum hora paroxismi vel exacerbationis sit 12 cibus exhibendus.

Utrum sit deterius infirmum cibare i tempore principii paroxismi quam in tempore status. 13.

14 Utrum quilibet morbus habeat quatuor tempora ulia.

18 Utrum i principio morbi malis possit apparere signum motus vel crisis vel complete digestionis et cetera.

Utrum calor innatus i pueri sint equales. 20

Utrum senes ferant ieiunium facillime.

Utrum homines tendentes ad latus calidum vel siccum difficilius ferant ieiunium hominibus i frigido vel in humido declinantibus. 22.

Utrum corpora humana sint calidiora in hyeme quam i estate naturaliter. 24

Utrum i hyeme fiat maior dissolutio 2 maior fames quam in estate. 26

Utrum omnibus febrientibus competat diete humide.

Utrum medicus debeat curare vel alterare corpus non perfecta sit crisis vel facta est. 31

Utrum sit expectanda digestio i materia antequam evacuetur. 33

Utrum i aliquo casu competat cura usque ad sincopim inclusive. 36

Questiones ptis 2e.

Utrum i omni morbo nocumentum sequens somnum sit signum mortale.

Utrum nocumentum somni factum i declinatione sit signum mortale.

Utrum sompnus longus fiat a cerebri frigiditate.

Utrum labores spontanei sint signa signa pronostica futurorum morborum.

Utrum dolor sit qualitas sensibilis.

Utrum quilibet corpus egrotans egritudine accipiens cibum cum appetitu quod non resumitur utrum ab aphorismo.

Utrum cibariis i forma liquida facilius corpora humana repleantur quam in forma solida.

Utrum ea que relinquuntur i morbis post crisim faciant recidivam.

Utrum crisis nocturna sit perfectior quam diurna.

Utrum per egestiones colericas pustulis nascentibus i corpore sit signum super corporibus impuritatem.

Utrum venenum possit nutrire.

Utrum signa pronostica salutis vel mortis sit certiora in cronicis quam in acutis.

Utrum omnes habentes ventrem i iuventute lubricum habeant ipsum in senectute stipticum.

Utrum ingressima dies sit cretica radicalis.

Utrum quilibet morbus sit brevior in estate quam in hyeme.

Utrum i statu morbi malis salubrius sit morbus maior quam i principio quo ad motum digestione.

Utrum quilibet lapsus ad simile sit minus malus quam lapsus ad contrarium sit minus periculosus.

Utrum quilibet fortis apoplexia sit incurabilis.

Utrum i eadem parte adesse possint cum duo dolores vel plures.

Utrum quando fames generatur fiat febres 2 dolores maiores quam ante generatam vel fame generata.

Utrum aliquis corpus humano conveniat exercitium usque ad lassitudinem.

Utrum consueta ex multo tempore minus molestent insuetis.

Questiones 4e pte.

Utrum medicus debeat ymitari naturam.

V

Utrum medicus debeat ymitari naturam sensibiliter operantem.

Utrum ille egestiones nigre de quibus loquitur ypocras sint de melancolia naturali sive preter naturam.

Utrum omnes egestiones nigre qualibus sanguis sponte exeuntes sint pessime cum febre et sine febre.

Questiones pte 5e.

Utrum spasmus qualis ex elebori potu contingens sit mortalis.

Utrum singultus sequens nimiam ynanitatem / aut fluxum sanguinis multum sit malus.

Utrum epilepsie que nascuntur ante iuventutem sint curabiles.

Utrum oporteat uti aqua frigida in locis in quibus est vel futurus est fluxus sanguinis preternaturalis.

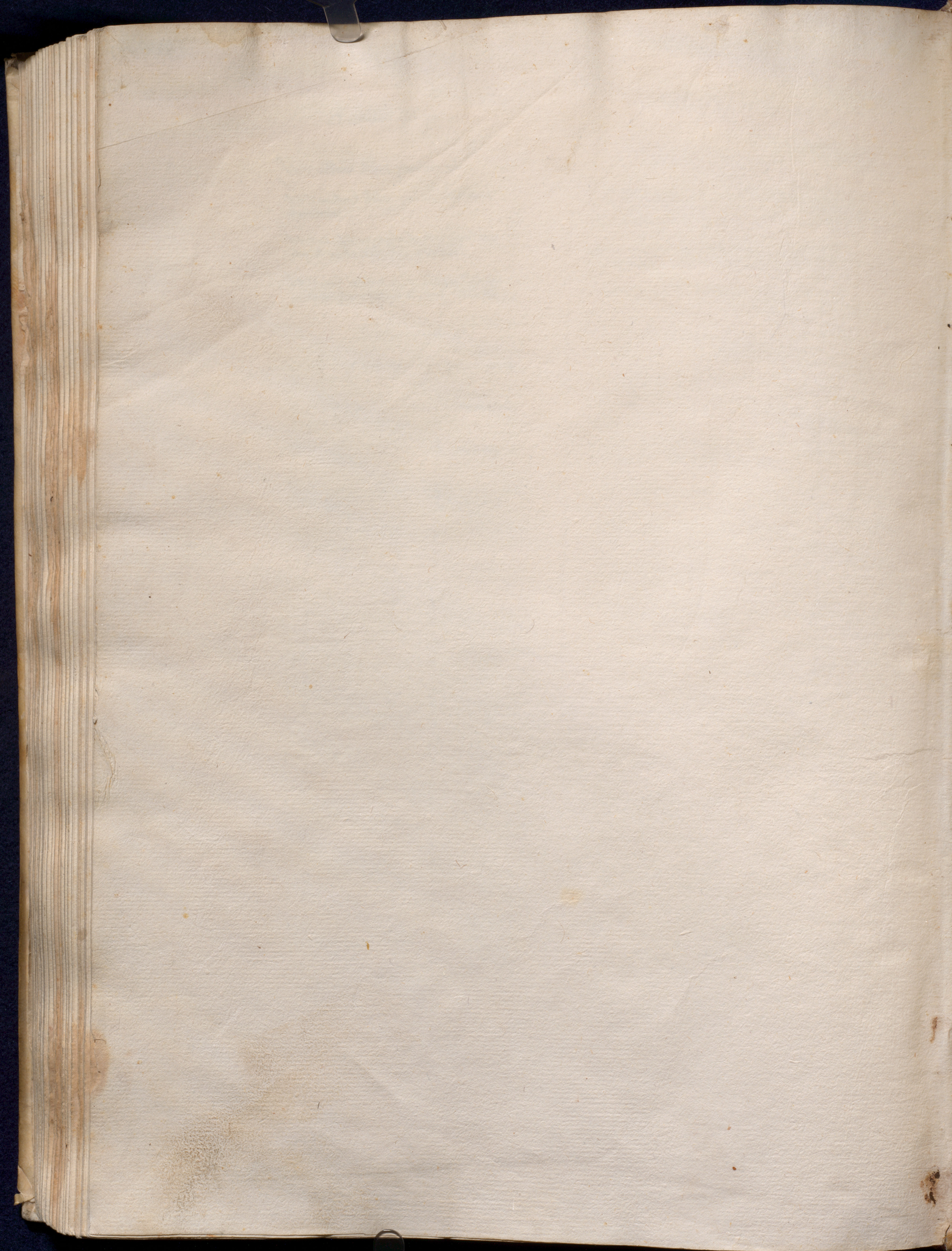
Utrum mulier preternaturam extenuata impregnetur ante quam grassescat.

Questiones 6e pte.

Utrum extrema frigescentia in diuturnis ictericiis in quibus corpus non frigescit sit bonum signum

Utrum fluxus ventris apparens in statu pleuresis sit bonum signum.

Utrum eunuchi non podagrizent, nec fiant calvi.

128 carte
complete

